

2° Plat 966

P

atres latini

Leo Magnus

Sec V. flor. 440

pag. 1192.

EXERCITATIONES
IN UNIVERSA
S. LEONIS MAGNI
OPERA

*Pertinentes ad Historias Hæresum Manichæorum,
Priscillianistarum, Pelagianorum,
atque Eutychianorum*

QUAS SUMMO STUDIO, ET LABORE SS. PONTIFEX
EVERTIT, ATQUE DAMNAVIT

IN SEX LIBROS DISTRIBUTÆ

ET DICATÆ

SANCTISSIMO PATRI

BENEDICTO XIV.
PONTIFICI MAXIMO

A FRATRE PETRO THOMA CACCIARI

CARMELITA,

In Collegio Urbano Propagandæ Fidei Sacræ Theologiæ
Polemicæ Lectore, & Romani Cleri Examinatore
Apostolico.

ROMÆ, MD. CD. LI.

EX TYPOGRAPHIA ANTONII FULGONII APUD S. EUSTACHIUM.
SUPERIORUM PERMISSU.

EXERCITATIONES
S. LEONIS MAGNI

Partim in hisce Hæresibus hæreticis
Præfationibus, Pædagogicis
et alijs Enchyriis

Quas summo studio
Evertit, et in
T. I. AM. VII.

IN SEX LIBROS DISTRIBUTA

ET DICATA

SANCTISSIMO PATRI

BENEDICTO XIV.

PONTIFICI MAXIMO.

A FRATRE PETRO THOMA CACCIA

CARMELITA.

In Collegio Urbano Propaganda Fidei Sacre Theologie
Polemice Lectore, & Romani Cleri Examinatore
Apostolico.

ROMÆ, CIO. IO. CO. LI.

Em. Typographi Antonii Fulconii apud S. Eustachium.

Superiorum P. R. M. S. U.

SÃCTISSIMO DOMINO NOSTRO
BENEDICTO XIV.
 PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

FRATER PETRUS THOMAS CACCIARI CARMELITA
 FELICITATEM

ETSI ea, quæ summis Principibus officii,
 & obsequii nomine offeruntur, tam illis
 debita, & convenientia peculiari titulo censenda sunt,
 ut rationes, & causæ minime quærendæ sint, cur ea
 munera iis potissimum tribuantur; attamen tam præci-
 puæ, tam veræ, tam justæ causæ sunt BEATISSIME
 PATER, ut hoc exercitationum mearum in Opera
 S. Leonis Magni volumen inchyto Nomini Tuo inscri-
 bere,

bere, ac nuncupare debeam, ut me facere aliter
 sine gravi nota nequaquam posse existimarem. Præ-
 ter quamquod enim Opus hoc, quia magnas & gra-
 ves Ecclesiasticas res, & sancti Prædecessoris Tui
 gesta complectitur, ad Te, utpote potestatis illius
 hæredem, & in Apostolico regimine Successorem per-
 tinere debet; tum eo etiam titulo Tibi maxime pro-
 prium & conveniens est, quod in pari dignitatis gra-
 du, in quo divinitus collocatus es, eam agendi teneas
 rationem & normam, ut Sancti hujus Pontificis ve-
 stigiis potissimum insistere, studia illius maxime
 æmulari, & ad Apostolicum ejusdem zelum, & vi-
 gilantiam quam proxime videaris accedere. Sane qui-
 dem, cum Sanctus Leo perlongo totius sui Pontificatus
 cursu nihil magis impense egerit, studuerit, elabo-
 raverit, quam ut tunc exurgentes ut cum maxime
 Ecclesiæ, & Catholicæ fidei hostes, laboribus, scri-
 ptis, & indefessis curis suis refelleret & confutaret;
 eas saluberrimas leges, & sancta instituta condidit,
 quæ cæteris Romanis Pontificibus ad Catholicam Re-
 ligionem asserendam, & Sedis Apostolicæ jura vin-
 dicanda magnum exemplar præbuerunt. Hæc autem
 exempla PATER BEATISSIME permirò modo in
 Te expressa esse nemo est qui non agnoscat: sive
 enim splendidum præteritæ vitæ tuæ cursum repute-
 mus; nihil Te magis elaborasse, nihil impensius stu-
 disse omnibus constat, quam ut sacris potissimum, &
 Ecclesiasticis studiis excolendis Ecclesiæ leges, &
 instituta penitus pernosceres, quibus in tot gravissimis
 muneribus, quæ tanta cum laude a Te administrata
 fuerunt, ad Religionis decus, & Romanæ Sedis di-
 gnitatem, & legum integritatem tuendam utereris:
 sive autem modo in supremo Ecclesiæ Pontificatu con-
 stitutum contemplemur; quid non veterem illam Di-
 vi Petri successorum primorum sæculorum imaginem
 re-

v

refert? Cum Tu inter gravissimas etiam Principatus curas, Pastoralis officio (quæ supremæ dignitatis tuæ potissima pars est) adeo sedulo incumbis, adeo Orbis Tibi commissi salutis, fidei, morumque integritati, & Ecclesiasticæ disciplinæ vigori invigilas; ut nulla pars quæ ad hanc materiam spectet, cura Tua non modo provisâ, sed & regulis firmata, scriptis illustrata, ac decretis saluberrimis sancita, & roborata sit. In qua quidem re quo magis ad veterum Sanctorum Prædecessorum Tuorum normam conformeris, in supremo licet dignitatum gradu positus, eandem laboriosam servas agendi rationem, perinde ac si in privato, atque humili statu esses, & curas assiduas, atque indefessas sustines, ut aliis sine labore quod suum ad officium pertinet, innotescat. Hinc igitur BEATISSIME PATER certa mihi fiducia existit, fore ut libenti animo accipias, & cum voluptate percurras ea, quæ in hoc Volumine circa antiquas hæreses Manichæorum, Priscillianistarum, Pelagianorum, & Eutychianorum, quæ Sancti Pontificis Leonis tempore adversus Ecclesiam tantopere debacchatae fuerunt, relata, & exposita sunt; in quibus cum ejusdem animi fortitudinem, zelum, & Apostolicam auctoritatem, variasque attentissimas curas deprehendes, quæ tum in reis redarguendis, & convincendis; tum in pœnitentibus recipiendis, monendis, instruendis, atque lapsis a pœnarum vinculis relaxandis susceptæ fuerunt; sicut præcipuam in hujusmodi rebus Ecclesiæ æconomiam, tum mirabilem D.O.M. in ejusdem regimine providentiam agnosces. Qua quidem providentia, quemadmodum factum est, ut quo tempore Ecclesia firmioribus præsiidiis indiguit, eo potissimum tempore strenuos Deus summos Pastores excitaverit; iisque non modo necessariam vim, & robur addiderit ad Catholicam fidem asserendam, & ad ea su-

pre-

prema judicia ferenda, quæ ex Divinis, & Aposto-
 licis institutis hausta sunt; sed & diuturnam vitam
 concesserit ad cuncta feliciter explenda: Sic Tu cum di-
 vinitus datus sis, ut monitis, salutaribus documentis,
 præceptis & Constitutionibus Tuis ad Episcoporum om-
 niumque Ecclesiasticorum instructionem per totum Ca-
 tholicum Orbem diffusis eos tolleres abusus, qui sive sa-
 crorum rituum decori, sive Ecclesiasticis legibus, si-
 ve Christianis moribus adversantur; fidenter sperare
 est, Deum O. M. diu Te (quod Christifidelibus
 omnibus in votis esse debet) Ecclesiæ suæ sospitem
 conservaturum, ut feliciū operum tuorum seriem
 ad exitum perducas. Inter quæ illustria & gloriosa
 opera Tua PATER BEATISSIME cum ea, tum ad
 Christianæ, tum ad litterariæ Reipublicæ utilitatem
 non minima habenda sit, quod studia favore, incita-
 mento, exemplo Tuo promoveas; hinc, sicut ea aliis
 magnum stimulum, & alacritatem addunt ad libros
 suos Pontificio Nomini Tuo devovendos, & certum
 inde patrociniū expectandum; sic mihi multo maxi-
 mum addiderunt, ut Leonina hæc monumenta San-
 ctitati Tuæ offerrem & consecrarem; idque multis,
 ac præcipuis de causis: ac primum quidem, quod Pon-
 tificiam clementiam, & humanitatem in excipiendis
 meæ tenuitatis scriptis cum non semel, tum præser-
 tim expertus sum, cum annos ab hinc undecim Euse-
 bii libros Ecclesiasticæ Historiæ Nomini Tuo inscri-
 ptos in lucem dedi. Qua benignitate alacrior factus,
 quod mihi tunc proposueram, perficere enisus sum,
 ut altera hæc adornarem; deinde autem quod, cum in
 hisce ipsis prosequendis, & in subsidiis eruendis,
 quibus Sancti Pontificis Leonis doctrinam, & gesta
 illustrarem, Vaticanæ præsertim Bibliothecæ, aliis-
 que monumentis usus sim, quæ Apostolicæ Sedis be-
 neficentia mihi patuerunt; vel ob id ipsum eadem
 hæc

hæc a Te benigniori animo exceptum iri mihi persuasi, quod fructus eorum munerum sint, quæ mihi hætenus impertita fuerunt. Interim autem dum Pontificiam clementiam Tuam mihi, & meis hisce laboribus magis semper propitiam exopto, illud mihi tantummodo polliceor & deprecor, ut per eandem liceat pacato animo in Religiosis studiis meis conquiescere, quo omnes meas curas, & cogitationes in Apostolicæ Sedis obsequium, & reverentiam & Sanctitatis Tuæ officium in posterum etiam conferre valeam.

huc a Te benigniori animo exceptum iri mihi per-
 suase, quod fructus eorum numerum sint, que mihi ha-
 bitus imperita fuerunt. Interim autem dum Pontifi-
 catus clementiam Tuam mihi, & meis hinc laboribus
 magis semper propitiam exopto, illud mihi tantum-
 modo polliceor & deprecor, ut per eandem liceat pacato
 animo in Religiosis studiis meis conquiscentes, quo om-
 nes meas curas, & cogitationes in Apostolicis Sedis
 obsequium, & reverentiam & Sanctissimæ Tuæ offi-
 cium in posterum etiam conferre valeam.

P R Æ F A T I O

Vix dum ad exitum perduxeram laborem editionis Eusebianæ historiæ, per Rufinum Aquilejensis Ecclesiæ Presbyterum interpretatæ, Librorumque ab ipso, vel ex antiquorum monumentis, vel ex rebus, quæ memoria sua contigerunt elucubratorum, cum jam majus quidpiam conaturus, ad intermissum studium castigandorum Operum Magni Leonis, totius Catholici Ecclesiæ Summi Pontificis, gradum facere decrevi. Etenim, cum ante plures annos in id consilium incidissem, ut significatione quapiam, meum erga Apostolicam Sedem obsequium publice testarer, nulla profecto re hoc me luculentius præstiturum putavi, quam si tanti Viri scriptis novâ diligentiam, & curâ expoliendis, atque ornandis animum adjicerem. Nam ut missam interim faciam & ejus eloquentiam, styli dignitatem, & majestatem: Ut prætermittam etiam prodentem se ubique vim Apostolici spiritus, nemo plane priscis ex Doctoribus, supremæ sedis jura vel apertius asseruit, vel uberius vindicavit, vel eorum obrectatoribus gravius negotium fecit.

Nec vero me latebat, ab anno 1485. ad hæc usque tempora, Leonis scripta sæpius per claros Viros lucem aspexisse; & præsertim cum Parisiis, tum Lugduni, labore, & studio Paschasii Quesnelii, & Venetiis tandem, cum jam nos novam hanc editionem excudere curabamus. Sed hæc postremæ editiones, quæ alium forte a consilio revocassent, mihi stimulos acriores ad suscepti operis confectionem addiderunt. Scilicet, cum eas accuratius evolvissem, plura offendi, apud Quesnelium præsertim, a genuino textu abhorrentia, multa quoque Ecclesiastico agendi ordini, ac rationi minus consona, nec pauca (id quod gravius est) a Catholica regula plane aliena; ut tandem illum Leonis editorem, non tam medelam Pontificiis scriptis adhibuisse: sed ea gravius vulnerasse appareat. Præterea, non solum omnia monumenta non collegit; sed alia de industria prætermisit, alia vero utpote adversa scopo, quem forte sibi proposuerat, tanquam omnino supposititia, vel certe, ut suppositionibus referta rejecit, vel mutilavit. Itaque cum fidem vix servasse, aut ne servasse, quidem mihi videretur, nihil plane conformius publico Ecclesiæ bono, nihil Romanæ Ecclesiæ dignitati, nihil denique Christianæ charitati conformius esse existimavi, quam ut sepositis contumeliis, nulloque verborum strepitu adhibito ad incorruptos veritatis fontes Leonem revocarem, quo tandem, ex inimicorum manibus ereptis armis, fides quæ unice prosequenda est, magis, atque magis elucesceret. Ex quâ quidem agendi ratione, ipsi Ecclesiæ hostes inermes tandem facti, atque gravi metu perterriti,

jam jam animi dolorem sentientes , ad bonam mentem redire minime detractarent .

Atque hæc quidem cum sensu tacito agitarem , primum Leonis scripta ex ipso Quesnelio , aliisque Editoribus percurrere orsus sum : tum deinde quæ Typis evulgata sunt , ad manuscriptos Archetypos exigere . Sed cum tantam exemplarium copiam in sola Vaticana Bibliotheca offendissem , statim imminens laboris magnitudinem quasi præsentiens , meis sane viribus diffidebam , excogitatum consilium ad felicem exitum posse perducere . Rei præterea gravitatem augebant Theologiæ Polemicæ exercitationes , quibus pro munere operam dare consuevi . Illæ videlicet , quæ omnium Hæreseon & Schismatum monstra cavere , & refellere docent ; quæ potiora , æque ac solidiora Catholicæ fidei fundamenta demonstrant ; quæ tandem veteres , novasque Christianæ disciplinæ regulas aperiunt , in quibus etiam vetustissima Ecclesiasticæ rei monumenta , & recensentur , & conciliantur . Huic igitur oneri , pro eximiâ Apostolicæ Sedis largitate , mihi demandato , alios omnes labores merito posthabendos esse suadebant , tum temporis inopia , tum ipsa , mihi probe cognita , ingenii mei imbecillitas , quo si plura simul conarer complecti , jure mihi verendum erat , ne imparatior efficerer singula ad optatos exitus perducere .

Hæc inquam animo pervolvens , vix in proposito hujus novæ editionis steterissem , mecum recogitando , improbum in præsens esse subeundum laborem ab iis , qui post Paschasium Quesnelium novis Typis , cum nova etiam monumentorum accessione Sancti Pontificis scripta velint adornare . Non enim ipse , veterum , recentiorumque Scriptorum , quibus omni tempore Galliarum Regnum abundavit , & modo abundat , exempla , & methodum secutus est , quod maxime dolemus ; sed in sua elaboranda editione , novitatibus , & propriis studiis semper indulgit , in contentionibus magis , quam in veritatis inquisitione se exercendo . Quis enim ignorare potest , eum necessariis non tantum : sed optimis etiam subsidiis instructum fuisse ? Cum præter ea , quæ poterat mutuari ex Clarissimorum virorum exemplis , qui illo ævo in Galliis , ut diximus , florebant , qui plurimorum Sanctorum PP. editionibus operam dederunt ; adhuc ex florentissimis illius Regni Bibliothecis , multos , & optimæ notæ Mss. Codd. sibi nactus est . Viginti enim & octo Epistolas , quæ nondum lucem adspexerant , ex celebri Grimaneo Codice accepit , alias ex collectione Romana Lucæ Holstenii , alias denique ex Jacobi Sirmondi operibus eductas , in suam transtulit editionem , quæ cæteris locupletiores reddiderunt . Utinam autem omnibus aliis castigatior prodiisset ! At vir acerrimo pollens ingenio , valde facilis ad contentiones , & jurgia excitanda ; omnino promptus ad æquivocationes , & fallacias construendas , alium sibi scopum proposuit , præter illum , quem Catholici cuncti , & præcipue
sua

suæ gentis homines habuerunt, in adornandis, castigandisve veterum PP. voluminibus. Ipse namque, quandoque clariora Sancti Pontificis loca, obscuris, æquivocis, falsisque adnotationibus foedavit: alia ad prorsus violentas interpretationes detorsit; veritatem fallaciis occuluit, oppressit, atque perpetuo; prætextu antiquitatis inquirendæ, & illustrandæ, ea systemata sensim, & ubique stabilire satagit, quæ hæreticorum partibus favent; & sacra Ecclesiasticæ Hierarchiæ regimen dejiciunt; pene quandoque etiam abolita, aut saltem imminuta Romanorum Pontificum vera, & legitima jurisdictione supra omnes alias Ecclesias etiam Orientis. Alium interim tamen se esse simulavit. Quandoquidem in suis scribendis operibus, & in Leoninis adornandis scriptis, multo artificioso conatu usus est, reverentiam, pietatem, cultumque erga Romanos Pontifices, & Apostolicam Sedem affectando, ut incautos deciperet, & occulti hostis quam sæpissime partes agendo, post splendidum verborum apparatus, illas veneno asperfas propositiones eructat, quæ erronea, & in omnibus cōmentitia ejus systemata, falso aliquo veritatis colore induere posse arbitratur.

Ex his ergo patet, tanto graviolem modo a quocumque Leoninorum operum editore, subeundum esse laborem, quanto majus fuit Quesnelii studium in pervertendis S. Pontificis nostri testimoniis, & illius sensibus aliter interpretandis. Nec enim laborem dumtaxat modo in eo versari oportet, ut primigenio nitori, & integritati, quantum fieri potest, Leoninus textus restituatur. Quod opus & si grave sit, ob falsas, & corruptas lectiones, quibus edita exemplaria scatent; & ob antiquas Synopses cum sermonum, tum epistolarum ab eodem quandoque studiose subductas, ut novas, & stylo elegantiores sine Mss. Codd. auctoritate intruderet, & inferret; & eas præsertim quæ suis partibus favere credidit; tamen Archetyporum exemplarium ope, quibus Vaticana Bibliotheca potissimum abundat, cum id jam pridem, a multis annis assecuti essemus, novis typis, cum aliquorum monumentorum accessione, quæ nondum lucem aspexerunt, Sancti Pontificis opera potuissimus evulgare. Verumtamen labor ulterius progredi debuit, nec in solis genuinis Sancti Pontificis scriptis versari: sed etiam opus fuit, ad examen revocare, quæ ratione, alia monumenta, quæ nostri majores, Mss. Codd. auctoritatem secuti, aliis SS. PP. adjudicarunt; quales sunt vel *libri de Vocatione omnium gentium*: vel opusculum quod inscribitur: *Auctoritates Sedis Apostolicæ de gratia, & libero voluntatis arbitrio*: vel denique *Epistola, seu libellus ad Demetriadem Virginem*, quæ opuscula aliis asserta offendimus, & quæ sine temeritatis nota Leoni adjudicari haud posse, Quesnelius ipse fassus est. „ Ne „ uno quidem (ait ipse) clamante codice, vel excuso, vel Mss. „ immo reclamante ab octingentis & amplius annis Conciliorum, „ Scriptorumque plurium testimonio; nihilominus hujusmodi opera nostro Leoni asserere voluit. Neque sane hanc temeritatis notam,

præcavere poterat ipsemet Quesnelius ea supplicatione , quam
 subjecit , scribendo : „ Hoc unum in præfenti postulo , ut pau-
 „ lisper ab omni præjudicio sustineant , qui ita sentiunt , usque
 „ dum dissertationes II. III. & IV. quibus consilii nostri ratio-
 „ nes continentur , perlegerint . Interim temeritatis notam abs
 „ me deprecor doctissimorum virorum exemplo , qui Scriptori-
 „ bus celeberrimis nonnulla opuscula , ex unius styli suffragio
 „ vindicare , ac sub eorum nomine publicare non dubitarunt . „

Præfatas tres dissertationes viri docti non dissimularunt .
 Quos inter fuit Joseph Antelmius , qui cum nulla ratione ad-
 duci potuisset , ut Quesnelianæ subscriberet opinioni , sedulo lu-
 stratis rationibus in iisdem contentis , tantopere a Quesnelii con-
 silio recedendum esse censuit , ut calamum continere non valens ,
 opus celebre conscripserit , quo singillatim omnia argumenta vi-
 riliter rejecit , ut alios esse horum opusculorum auctores , præter
 nostrum S. Leonem , evidentissime , ac cumulatissime probaverit .
 Nimis profecto fallaces esse illas conjecturas , quæ ex quarum-
 dam phrasium similitudine , styli consonantia , & sermonis modu-
 latione colliguntur , doctis ubique viris , satis superque perspectum
 est ; ut in præfens necessum non sit explicare , quemadmodum
 incassum laboraverit Quesnelius in adjudicandis tribus illis opu-
 sculis nostro Magno Leoni . Nam præter ea quæ scripsit Joseph
 Antelmius , dissert. in Opera S. Leonis , adest etiam testimonium
 Cl. Joannis Salinas Canonici Regularis Lateranensis , Stephani
 Baluzii , aliorumque . Joannes Salinas (inquam) post Antelmium
 S. Prosperi Aquitani opuscula , notis , & observationibus illustrare
 cupiens , Vaticanos Codd. evolvens , quinque saltem diversa op-
 timæ notæ exemplaria offendit , nullum tamen , quod Leonis no-
 men præferret , invenit . Quare tandem , nec inter Leonis ope-
 ra referenda esse judicat , cum fieri perfacile potuerit , ut multi
 tunc temporis , Romæ , & aliis in locis fuerint , quorum scriben-
 di ratio , Leonis stylum referret , ac redoleret . Præter , inquam ,
 laudata testimonia , alia plurima mutuata ex Lovaniensibus , Ba-
 ronio , Norisio , Labbeo , Sirmondo , Stephano Baluzio , aliisque be-
 ne multis referre possemus , qui tria illa opuscula modo uni , mo-
 do alteri in Mss. Archetypis tribui conspexerunt , quin quisquam
 unquam suspicatus fuerit , vel in phrasibus , atque sententiis ,
 vel in tractandarum rerum methodo , & ratione , aliquod argu-
 mentum apparere , quod auctorem S. Leonem esse proderet .
 Non inficiabor quidem , S. Pontificem in aliis , atque aliis Ora-
 tionibus ad populum habitis , & in quibusdam epistolis etiam ,
 Pelagianos , Semipelagianosque infectatum fuisse , pestíferas eas
 soboles exagitando , & magnifice de Divinæ gratiæ donis , juxta
 Apostolicæ Sedis statuta , disserendo . Quid tamen ex hoc ? Cum
 tales ubique sententias , sacrarumque scripturarum interpretatio-
 nes adhibeat , quæ in aliorum libris minime legendæ occurrant ;
 Quemadmodum sexcentis exemplis probare possemus , si quam

ob rem Leoni adjudicari non debeant, præsentis nostri instituti ratio, longam contexere dissertationem nobis permetteret.

Qualem autem scopum sibi constituisset Quesnelius in adjudicandis S. Leoni opusculis iis, quæ Mss. auctoritate, & eruditorum suffragio, vel Ambrosio, vel Hilario, & Coelestino asseriebantur, neminem arbitror latere. Amplissimum enim campum sibi aperire statuit, in quo, cum suo de divina gratia systemate spatium posset, hinc, & illinc multarum adnotationum ope, & subsidio, disseminando tot, tantasque propositiones, vel iisdem præludendo, quæ postmodum Apostolicæ Sedis anathemate fuerunt proscriptæ. Inter cæteros autem, qui hanc pravam, & subdolan Quesnelii agendi rationem notarunt, unus fuit laudatus P. Joannes Salinas in vita S. Prosperi Aquitani, Romæ edita; qui offendens quædam brevia commentaria ad secundam dissertationem, sub num. 28. & 29. apposita, tanquam inconcinnas, & erroneas illas taxat propositiones, quibus suum de divina gratia systema adnotator stabilire, & propugnare intendit. Quod jam pridem a multis clarissimis, doctissimisque viris factum fuisse, nemo est qui ignoret. Non itaque Quesnelius undequaque suis conjecturis subsidia quærens, quemquam invenit, qui ei voluerit suffragari. Nisi forte arbitrari velimus, Augustinum Savio, Venetum Typographum aliter judicasse, cum expunctis pravis, violentisque commentariolis, quibus Quesnelius tria illa opuscula foedaverat, atque corruperat, eadem Leoni asserere maluit, quam Ambrosio, Prospero Aquitano, & Coelestino Pontifici adjudicare. Idem enim in suam pariter Venetam editionem transtulit tres illas recensitas Quesnelii dissertationes, nulla tamen facta auctoris mentione. Ad cujus agendi rationem cum ego attendissem, maxime hominis ingenium sum admiratus, quo pacto scilicet, is quæstionem, tamdiu sub iudice manentem, quam minime definire ausi sunt, qui pro utraque parte Antelmii, Quesnelii, aliorumque clarissimorum virorum rationes ad trutinam adduxerunt, tam facile expedire potuerit, nullis indicatis momentis, quæ ipsum ad talem firmum interponendum iudicium induxissent. Ego tamen malui adhuc suspensus hære, iisque fidem adhibere, qui jam pridem scripserunt: nullam conjecturam afferri posse, ut tria illa opuscula Leoni adjudicentur.

Multo minus tamen Quesnelio, aut quibuscvis aliis, si qui sunt, assentiri potui, ut Romanæ Ecclesiæ censuerim asserendum illum Canonum Codicem, a quo ipse Parisinus scriptor secundum Leoninorum operum Tomum orsus est. Cui sexdecim subjecit dissertationes studiose admodum elaboratas, prætextu expiscandi, atque illustrandi antiquam Ecclesiarum doctrinam, & hujus agendi rationem, tum in hæresibus evertendis, & Catholicis dogmatibus definiendis: tum in Synodis cogendis, appellationibus Episcoporum, vel aliorum excipiendis; & quod spectat in ordine ad illud sacrum Ecclesiasticum regimen a Christo Domino

mino in terris stabilitum, ad nos usque per Apostolos, horumque successores derivatum. Et in primis quod attinet ad laudatum Canonum Codicem, mihi vix locum superesse arbitror, ut de eo multa verba faciam, ne manum in aliorum messem, mittere velle videar. Cum jam duobus ab hinc annis mihi innotuerit, duos clarissimos viros, in optimum consilium incidisse, Codicem hunc novis curis adornare, ut non tantum in cognitionem venire possint Auctoris, qui eos Canones & monumenta collegit: sed etiam investigare, vel definire pro quarum Ecclesiarum usu infervirent. Quod ut facilius, atque felicius assequi possent, horum alter Romam veniens, insigniores hujus Urbis Bibliothecas frequentavit, & lustratis antiquis Mss. exemplaribus hunc Codicem continentibus, quidquid in ejus studii scopum conferre posset, excepit. Cum itaque a pluribus fide dignis id audierim, prorsus necessarium duxi, me ab hoc labore in præsens abstinere; & modo silentio præterire gravissimas eas rationes, quæ hactenus me moverunt, ut Quesnelianæ opinioni prorsus repugnarem. Quarum nonnullæ, etsi in hujus operis decursu leviter dumtaxat a me indicatæ fuerint, alias tamen graviores, & urgentiores reticui, ne extra propositos mihi limites vagari viderer; satis interim habens, sapiens aliorum judicium præstolari.

Gradum ergo faciamus ad illas dissertationes fucato colore Ecclesiasticæ traditionis, & Leoninæ doctrinæ illustrandæ, a Paschasio Quesnelio conscriptas, quas inter, principem locum habet illa: *De vita, & rebus gestis Sancti Leonis Magni PP.* Multis fraudibus enim, nugis, atque commentis totam hanc dissertationem, & cæteras subsequentes esse refertas, vix intelligere potuissem, si in illis percurrendis semper ad ipsum Leoninum textum non provocassem, ut rerum veritatem inspicerem. At cum tanto artificio ipse uti soleat, ut sensim lectores etiam probos, & optimos in pravas suas opiniones pertrahere possit, hosque multis præjudiciis imbuere, plurimum mihi laborandum fuisse præsens hoc opus indicabit. Vix enim enarrare possum, studium adhibitum in exaggeranda sua erga S. Leonem, & Apostolicam Sedem devotione, animique pietate, quam testari se simulat ornata quadam oratione, vel in hujus laudes excurrendo, vel Leonina gesta atque statuta cum aliorum Episcoporum doctrina, pietate, Religione clarissimorum operibus simul comparando; vel in medium interim adducendo quorundam particularium Synodorum regulas, quæ ante Leonis ævum alicubi obtinuerunt, quibus subesse, & insistere S. P. debuisse asseverat. Quid enim? Aliquando talem, tantumque eruditionis apparatus ad suos lectores delectandos construxit, sensim, susque, deque antiquas Ecclesiæ res vertit, perturbavit, miscuit, ut ne vix quidem appareant illicia quibus usus est ad prava sua systemata insinuanda, atque firmanda; sibi forte blandiendo, in sacris & Ecclesiasticis rebus pertractandis hominum ingenia, & dicendi arte, & philosophicis conjecturis po-

potius, quam rerum veritate, & rationum pondere persuaderi posse. Qualis autem, quantaque diligentia, & animi attentione deciperer adhibenda mihi fuerit in percurrenta hac, aliisque Quesnelii dissertationibus, nemo facile poterit intelligere, nisi ii forte, qui in conscribendis eruditissimis Commentariis ad Ecclesiasticas res pertinentibus, me præcesserunt. Quemadmodum novissime factum fuisse a Cl. Viro Joanne Antonio Bianchi ii norunt, qui ejusdem sex volumina, de Ecclesiæ potestate æstimarunt. Is enim in familiaribus colloquiis inter nos habitis, non semel testatus est, alium nunquam Scriptorem legisse, qui tot simulationibus, & artificiis uteretur præter Quesnelium. Quippe qui, cum aliquando se facile perstringi, & jugulari posse persenfit, statim quasi anguis elabatur; & ex una ad aliam, vel plures quæstiones progrediens, vera incertis, & æquivocis admiscuit; & rursus falsa, & erronea, dubiis, & probabilibus interferit, & implicat, ut ad sibi præfixum scopum perveniat. Non igitur ad eliminanda e Leonis operibus tot commenta, fallacias, atque nugas; & ad asserenda Sedi Apostolicæ sua legitima jura sufficere poterat illorum textum nudum & sincerum undequaque ab omnibus mendis, æquivocis & falsis interpretationibus expurgatum exhibere: verum etiam opus erat, ordinata methodo quasdam exercitationes conscribere, quibus haud exiguum lumen Leoninis gestis, Apostolicæ Sedis juribus, & Ecclesiastici regiminis formæ, & ordini asserre possemus. Nobis placuit in hac parte imitari Cl. Virum Marchionem Joannem Poleni, Matheos, & naturalis Philosophiæ in celeberrima Patavina Academia professorem. Qui postquam Vitruvianos libros illustrandos assumpsit, cui nos quoque ea subsidia attulimus, quorum sua benignitate facit mentionem, ad sibi præfixum scopum pervenire non posse arbitratus est, nisi omnibus industriæ nervis contenderet, & operam constitueret in quibusdam Vitruvianis exercitationibus contexendis. Gravissimis autem de causis ad id consilii adductum fuisse, in suis præfationibus testatur. Sed & a similibus nos motos esse ii judicabunt, qui nostræ mediocritati veniam dare volentes, bonum nostrum consilium magis, quam infumptos labores probare, aut non improbare saltem dignabuntur.

In his ergo exercitationibus conscribendis occasionem maxime nacti sumus, a quatuor præcipuis hæresibus, quæ a tempore quo S. Leo ad summum Pontificatum fuit assumptus, ad vitæ ipsius exitum usque, Catholicæ Religioni vim intulerunt, & Occidentem, atque Orientem infestarunt. Propterea ut suorum munerum partes impleret, & Christianam fidem custodiret, omne studium, & laborem eum impendere oportuit ad sedandas sævissimas tempestates, quæ diabolico furore bacchante fidei exitium promovebant, Christi imperium, & Romanam Ecclesiam vexabant, de quibus omnibus eas victorias ipse Summus Pontifex reportavit, quas

quas Divo Petro, hujusque Successoribus Christus Dominus in
 Scripturis promiserat. Harum hæresum prima fuit Manichæo-
 rum, cæteris quidem antiquior, & forte pertinacior facta, quæ
 quamvis in Africa multas clades sustinuisset, vehementior in Ita-
 lia, & in ipsa Urbe potissimum grassabatur. Quamdam peculia-
 rem judicii formam nostrum Pontificem adhibuisse in Manichæo-
 rum nequitiis, sub Catholicorum nomine delitescentium, detegen-
 dis, produnt hujus orationes ad populum, & epistolæ ad Epi-
 scopos Italiæ conscriptæ. Cum ergo de hac hæresi verba fecit,
 clare indicavit ejus originem, tempus, auctores, discipulos, Dog-
 mata, nefanda mysteria, & multa alia ad ejus incrementum,
 & propagationem pertinentia; simulque ipse S. Pontifex multa
 sanctissima decreta edidit ad horum hominum nequitiam depre-
 hendendam, ritus abolendos, latebras, sub quibus delitescere
 conabantur, inquirendas, & retegendas; idcirco in his, simili-
 busque aliis, posse & debere priores meas exercitationes versari,
 non incongruum existimavi; cum multa ex eodem S. Leone di-
 cenda occurrant, quæ illorum temporum Ecclesiasticam discipli-
 nam, & Romanorum Pontificum agendi rationem patefaciunt.
 Verumtamen cum priores has in Leonina opera exercitationes
 pene ad finem perduxissem, & de his cum Cl. Viro Thoma
 Mamachio, in Collegio Urbano Propagandæ Fidei tum profes-
 sore, nunc vero Casanatensi Theologo verba facerem, is mihi
 pro sua erga me amicitia indicavit, Isaacum Beausobre Acatho-
 licum virum, Manetis, & Manichæorum historiam Amsteloda-
 mii Gallico idiomate, in duo volumina distinctam conscripsisse,
 & typis commisisse. Meum itaque animum optimus amicus impu-
 lit ad eam lustrandam, antequam meas exercitationes in lucem
 emitterem. Hujus consiliis ergo cum statim adhæsissem, prorsus
 necessarium duxi, aliam omnino methodum in hoc opere conscri-
 bendo esse servandam, & ad trutinam non solum revocare, sed
 etiam argumenta refellere, quæ Acatholicus scriptor contra nostræ
 Catholicæ fidei dogmata, sacrorum rituum dignitatem, atque
 præstantiam confinxit, & maxima cum veritatis injuria in suo
 opere evulgavit. In quo passim, & Scripturarum sacrarum textus
 in pravas, & malignas interpretationes detorquet: Apostolicam
 traditionem evertit: contra RR. PP. Ecclesiasticam administra-
 tionem debacchatur: Conciliorum decreta pro nihilo ducit: an-
 tiquos Ecclesiæ PP. exagitat, vel tanquam mendaciorum, super-
 stitionum, & imposturarum reos in scenam traducit; & omnia
 tandem Christianæ Philosophiæ, ac Theologiæ solidissima prin-
 cipia evertere nifus est, calumniis, & maledictis eos antiquos
 scriptores impetendo, quorum doctrinam pravis interpretationi-
 bus corrumpere, aut labefactare non potuit. Hujus porro nuperi
 Scriptoris licentiam dissimulare cum minime possem, duos de
 Manichæorum historia libros conscribere constitui, eo ductus con-
 silio nimirum, ut multa, quæ de hac hæresi hinc, & illinc in
 alio-

aliorum veterum scriptis legenda occurrunt, in unum veluti corpus adornata contraherem, atque detegerem qualem, quantamque perniciem Catholicorum pietas fubeat fidem adhibendo iis commentariis, quæ de Manete, & Manichæorum institutis Beaufobre conscripsit. Duos hos priores libros, alter excipit de historia hæreseos Priscillianistarum, quæ nefanda secta S. Leonis ævo multas Occidentis partes corruerat, summo cum dedecore Ecclesiastici coetus. Quamplurimi enim sacri Præfules, & Clericali militiæ adscripti, in Hispania, Gallæcia, & Lusitania hæc pestifera labe inquinabantur, & tam vehementer Priscilliani institutis adhærebant, ut post cruentam illam cædem, quam Priscillianus, & sociis Maximus Tyrannus intulerat, tanquam Sanctum, & Martyrem colere non reformidaverint. Horum scripta, & apocryphas scripturas, non tantum in privatis domibus retinebant, sed etiam publice in Ecclesiis inter sacra Mysteria, quibusdam in locis legebant, iniquissima hujus sectæ Dogmata, maxima cum Catholici nominis, & animarum perniciæ palam profitebantur. Quid fecerit, quid Apostolicæ Sedis auctoritate faciendum præscripserit S. Pontifex Leo in hujus hæreseos exitium, & illius reliquias penitus abolendas, ex certissimis monumentis in tertio eo libro explicamus; & occurrimus omnibus iis quæstionibus, quæ jam pridem a nonnullis Scriptoribus excitatæ fuerunt, vel circa Synodos de S. Leonis mandato, variis in locis coactas, vel regulas servandas in iisdem poenitentiam agentibus recipiendis; vel tandem circa eorum scripturas, quas sub anathematis poena, aut legere, aut domi retinere idem S. Pontifex districte omnibus quibuscumque gradus, & conditionis hominibus prohibuit. Hæc, inquam, & id genus alia, servata quantum potuimus temporum ratione, tertio hoc libro aut delibavimus, aut fusiori stylo descripsimus, quotiescumque contraria aliorum argumenta, & conjecturas eripere, aut refellere nobis opus fuit.

Hanc tamen agendi rationem in tribus libris describendis adhibitam, minime servare potuimus in quarto sequenti nostro libro, qui est de Pelagianis S. Leonis ætate gliscentibus. Ob multas causas de hac hæresi verba facturi calamum continere debuimus, nec ullum verbum facere de ejus origine, & auctoribus, pravis Dogmatibus, & incremento, vel de Africanorum, & Orientalium Synodis, quæ ad eam prorsus extinguendam, aliis, & aliis temporibus congregatæ fuerunt. Historiam enim hanc, summa eruditione qua pollebat, eruditissimis Commentariis adornavit Eminentissimus Cardinalis Norisius, ut nostrum non reputem ea modo retractare, quæ ab eo cum magna totius Ecclesiasticæ, & litterariæ rei utilitate jam pridem scripta fuere. Non me tamen latet Virum hunc etsi doctissimum, aliorum in multis subire censuram. Quid inde tamen? Res enim minime dubiæ, quandoque in medium prolata, aliorum argumentis contentiosis,

dubias fieri posse, Cicero affirmavit, potissimum si disputationes ab iis instituantur, qui aut rerum cortice dumtaxat delectantur, aut nimis præjudicatis opinionibus adhærere volentes, a veræ sapientiæ regulis abhorreant. Itaque in quarto hoc libro ea dumtaxat mihi expedienda assumpsi, quæ ad Pelagianam historiam S. Leonis tempore gliscentem pertinent. Cum videlicet, tum Juliani Eclanensis Episcopi præsidio, & institutionibus, latius per Campaniam, aliasque Italiæ regiones coeperat grassari. Quis enim ignorat, S. Leonem adhuc Romanæ Ecclesiæ Diaconum, multos conatus adhibuisse ut pestifera illa soboles divinorum donorum inimica extingueretur? In quo proposito sibi scopo cum perstitisset, in dies magis illius studium ad illam abolendam augebatur; & tum maxime, cum ad universalem Ecclesiam regendam assumptus, verbo, scriptis, gestis, miris, & variis modis gravius eos infectari coepit, donec alii tanquam poenitentes ad Ecclesiæ pacem, & reconciliationem venirent; alii vero obstinatiores, Ecclesiasticis censuris obstringerentur, Clericalibus ministeriis privarentur, vel exilii poenam subirent. Victoria hæc de divinæ gratiæ hostibus parta, tanto magis Leoni gloriosa fuit, quanto diuturnior, cum in reliquis duodecim sui Pontificatus annis, palam saltem, Pelagianum dogma intra nostræ Italiæ limites, amplius sectatores, vel propugnatores non habuerit.

Illi tamen durior pugna, & melior victoria præludebatur, ob novam hæresim Eutychianam, anno 448. Constantinopoli ortam, cujus originem, progressiones, facinora, Ecclesiarum subversiones, scandala, fautores principes, propugnatores, & vindices, & cætera mala, quæ in Christi religionis odium, atque contemptum contigerunt, in duobus postremis harum nostrarum Exercitationum libris, pro nostri ingenii tenuitate, ex Leoninis scriptis expressimus. In his porro libris conscribendis potissimum nobis agendum fuit, de forma, & ordine judiciorum canonicorum Ecclesiæ, quæ hæretici, & novitatum amatores omnibus conatibus evertere nisi sunt, ut universalem potissimum Apostolicæ Sedis auctoritatem, & majestatem, aut prorsus dejicerent, aut saltem elevarent. Quoniam vero istorum hominum agendi ratio ea fuit semper, in suis congressionibus omnia fusque deque vertere, ad fallacias, & æquivocationes provocare, & ea, quæ sunt juris, & facti simul confundere, ut novam formam, & ordinem Ecclesiastici regiminis constituent, præter eam, quam Christus Dominus in terris firmavit, quamque Apostoli, & horum successores servaverunt; idcirco ad nova & peregrina aliorum systemata refellenda, & evertenda nihil efficacius haberi existimavi, quam pedetentim, & diligentius Orientalium Episcoporum, & Divi Leonis gesta prosequi, ad tutius, & uberius rerum veritates eruendas.

Ex scopo igitur, quem in hisce duobus libris conscribendis mihi proposui, jam puto neminem mihi succensere posse, si ad

trutinam revocavi quamplurimas ex iis quæstionibus, quas jam
 pridem alij scriptores instituerunt, quæque quibusdam nostri ævi
 sciolis vix earum argumentorum summas legentibus, ideo om-
 nino ingratae sunt, vel quia nostrorum adversariorum præjudica-
 tis, & falsis opinionibus jam tenacius adhæserunt; vel quia arma
 sibi præripi cognoscunt ad novas res contra Sedem Apostolicam,
 & istius judiciorum genera moliendas. Nec enim hujusmodi quæ-
 stiones præterire poteram, & in iis pertractandis eas congressio-
 nes præcavere, vel ab iis saltem resilire, quæ ex Leonino textu,
 & gestis, violenter, & falso a quibusdam interpretatis, oriebantur.
 Cujusmodi sunt illæ, quæ de Provincialium, vel generalium,
 Synodorum auctoritate instituuntur, quæ appellationes ad Apo-
 stolicam Sedem factas perspicue patefaciunt, quæ de sacrorum
 Canonum confirmatione, conservatione, & dispensationibus per-
 tractantur, quæ de Canonicis poenis, & harum relaxationibus,
 vel reservationibus recensentur, quæ tandem suprema Apostoli-
 cæ Sedis Divina, & Ecclesiastica jura, tantopere in generalibus
 Synodis venerata, & summa Sanctorum Patrum consensione
 prædicata, ita produnt, & explicant, ut in dubium a sanæ men-
 tis hominibus revocari non possint. Certe Leonis gesta ex Orien-
 talium Ecclesiarum causis Eutychianæ hæreseos occasione deriva-
 tis, tanto cæteris præstare arbitror, quanto in Ecclesiasticis rebus
 administrandis, ipsius successores, tanquam Antesignanum illum
 semper habuerunt, & imitari studuerunt; ab ipso videlicet, desu-
 mentes ea fortitudinis, sapientiæ, & prudentiæ exempla, quibus,
 & hæreticorum frangerent pertinaciam, sæculi potestates in Ecclesiæ
 præsidium quærerent, & vocarent, ut a motis omnibus periculis,
 & adversitatibus, expeditius de fidei, & Ecclesiarum negotiis ju-
 dicarent. Hæc ergo sunt de quibus in horum sex librorum ve-
 stibulo me præfari oportuit ad nostrum Lectorem admonendum.
 Sed interim tandem ad ea recogitans, quæ in hisce sex libris
 congeffi, mihi persuadeo, minime defuturos aliquos, qui nimis
 frequentem hujus nostri temporis critices artem sequentes, & eos
 potissimum, qui rerum speciebus dumtaxat adhærent, male de hoc
 nostro qualicumque labore judicabunt. Quia non omnia S. Pon-
 tificis gesta in hoc volumine explicata sunt, cum multa adhuc
 desiderantur, quæ ad Ecclesiarum Mauritanæ, Galliarum, Nar-
 bonensis videlicet, & Arelatensis, vel Siciliæ, & Italiæ res per-
 tinent, quarum disciplinam collapsam, ipse suis decretis repara-
 re, atque firmare nifus est; eas pravas consuetudines proscriben-
 do, quæ Canonicis regulis repugnabant, & in dedecus Christia-
 ni nominis, sacrorum rituum contemptum, & Clericalis mili-
 tiæ, & ordinis contumeliam prorsus redundabant. At culpam,
 procul a me esse, hac sola de causa, tum voluminis titulus suf-
 ficienter ostendit; tum clarissimorum virorum exempla patefaciunt.
 Hæc enim ad aliud otium reservanda esse credidi, ne ex-
 tra propositos quatuor illarum hæresum limites vagarer. Quo-

rum pariter cenfuram minime forte potero effugere, si quaedam phraſes, & loquendi modos offendant, quas ipſi tanquam delicatioribus auribus inſtructi, minus aptas in hiſce meis legendis exercitationibus taxabunt, vel ſi mihi adjudicaverint quædam typographicæ artis errata, quæ quandoque in eas irrepſerunt. Hos autem ſcire volumus, nos non Rethorum methodum, & artem eſſe ſecutos, ſed illud ſcribendi genus, quod in familiaribus diſputationibus habendis uſum obtinuit; atque a præterito hyeme, ad hoc tempus uſque, quadam oculorum lippitudine laboraſſe, qua adducti fuimus, aliorum opera, & induſtria uti cum in exſcribendis, quæ in hoc volumine congeſta ſunt, tum in horum typis recognoſcendis, & caſtigandis. Verumtamen in iis omnibus, quibus lectorum animum explere hætenus haud potui, veniam mihi dari oro, & obteſtor; ſperans opportuniori otio manum ſtatim poſt hæc admoveſe, ad excudenda omnia S. Pontificis ſcripta, & reliqua monumenta ad ipſum pertinentia, quæ jam pridem collegi, & ad varia Mſs. & edita exemplaria diligentiffime exegi. Quænam tandem, & cujus generis ſint nova illa monumenta, quæ publici juris facere polliceor; vel ex quibus fontibus illa hauſta fuerint, rationabili œconomia in præſens reticebo, de iisdem, Deo opitulante in alterius Tomi præſatione verba factururus. Spondeo hoc unum dumtaxat, omni opera curaturum, ut tempore, & labore quæ Græce, & Latine typis mihi committenda ſuperſunt, abſque ullo vitio lucem aſpiciant. Qua diligentia ſaltem ſpero fore ut diluam cenſoriam notam, quam forte, ob hæſce Exercitationes inclementer apud aliquos ſubiturus ſim.

I M P R I M A T U R.

Si videbitur Reverendis. Patri Sacri Palatii Apostolici Magistro.
F. M. de Rubeis Patriarcha Constantinopolitanus Vicesgerens.

I M P R I M A T U R. A

Fr. Joseph Augustinus Orsi Ord. Prædic. Sacri Palatii Apostolici
Magister.

A P P R O B A T I O N E S.

DE mandato Reverendis. Patris Magistri Aloysii Laghi, nostri Carmeli Ordinis Generalis, iustravi librum, Latino idiomate conscriptum ab A. R. Patre Magistro Petro Thoma Cacciari Sacræ Theologiæ Professore, & in Collegio Urbano Propagandæ Fidei Sacrarum Controversiarum Lectore, & Romani Cleri Examinatore Apostolico, cui titulus est: *Exercitationes in Universa Sancti Leonis Magni Opera*: in quo potissimum de Manichaica, Priscillianiana, Pelagiana, atque Eutychiana hæresi ab eodem Summo Pontifice profligatis pertractat. Cum itaque in hisce elucubrationibus percurrendis nihil prorsus offenderim, quod veritati Catholicæ Religionis, bonis moribus, Ecclesiasticisque ritibus repugnet; idcirco censeo ad rei litterariæ bonum, & utilitatem, publicis Typis posse committi. Datum in Conventu S. Mariæ Transpontinæ Kal. Januarii, anno Jubilæi MDCCL.

Fr. Joannes Alvares Gusman Socius, & Secret. Generalis pro Lusitania

QUAS in Universa S. Leonis M. Opera Exercitationes lucubravit Sapientissimus P. M. Petrus Thomas Cacciari, Cleri Rom. Examinator Apost. Lector Theologiæ Polemicæ in Ven. Collegio Propagandæ Fidei in Urbe, ac in Archigymnasio Bononiensi Professor &c. ex commissione Reverendis. P. Nostri Generalis legi, & nihil reperiri, quod aut a fide, & a recta ratione deviet, vel mores bonos offendant, laudem sane, & commendationem, non censuram merentur, in quibus Auctor Ortum, Progressum, & Interitum Hæresum Manichæorum, Priscillianistarum, Pelagianorum, & Eutychianorum cum suis ad rem facientibus circumstantiis, ex Magni Leonis literis, Conciliorum, ac Patrum, S. præsertim Augustini testimoniis, Vetustiorumque monumentis refert accurate; modernorum Novatorientium hereses in iisdem prædamnatas ostendit perspicue. Beausobrianos erroret evertit strenue, ejusdemque nugæ, Strophas, Technas, quibus antiquos Ecclesiæ ritus, irrito conatu labefactare, ac in crimen vocare nititur Hæreticus, detegit acute. Nonnullorum Orthodoxorum crisi, veriore in auctoritate, & ratione fundatam criticam opponit solide. Ubique compendio, sine veritatis, & doctrinæ dispendio. Quare Opus judico prælo dignissimum. Romæ 8. Septembris 1750.

Fr. Bruno Tevvis a S. Antonio Doctor Colonienfis, Socius Generalis Germ.

N O S F R. A L O Y S I U S L A G H I U S

*Sacra Theologiae Magister, & Doctor, humilis Prior Generalis, nec non
Commissarius, ac Visitator Apostolicus totius Ordinis Fratrum
Beatissima, semperque Virginis DEI Genitricis MARIAE
de Monte Carmelo, antiquae Observantiae Regularis.*

AUCTORITATE nostra praesentium tenore, facultatem concedimus Tibi, Dilecto nobis in Christo, Rev. adm. P. Magistro Petro Thomae Cacciari Collegii Urbani de Propaganda Fide Sacrae Theologiae Polemicae Professori, nec non Romani Cleri Examinatori Apostolico, Typis subjiciendi Opus a Te elucubratum, cujus Titulus est: *Exercitationes in Universa S. Leonis Magni Opera &c.* de mandato nostro revisum; & approbatum a duobus RR. admodum Patribus Magistris nostri Ordinis, nempe Brunone Tevvis a S. Antonio Socio, & Secretario Generali pro Germania, & Joanne Alvares Gusman Socio, & Secretario Generali pro Lusitania, servatis tamen servandis juxta Decretum Sacrosancti Concilii Tridentini, nostrique Ordinis Sanctiones; atque obtenta ab iis, ad quos spectat facultate. Datum in Conventu nostro S. Mariae Transpontinae de Urbe ihac die quinta Mensis Januarii anni 1751.

Fr. Aloysius Laghius Generalis Carmelitarum.

Fr. Angelus Maria Agostini Socius, & Secretarius Gen. Italiae.

LEGI, ac diligenter consideravi *Exercitationes in Sancti Leonis Opera*, quas Fr. Petrus Thoma Cacciari Ord. Carmelitarum elaboravit; nec quidpiam a regulis alienum offendi; sed solidam, sanamque eruditionem eleganter, copioseque collectam, qua Sanctissimi illius Pontificis doctrina plurimum illustratur, ac rejectis Quesnelii, aliorumque Novatorum circa eandem erroribus orthodoxe explicatur; Apostolicae Sedis jura validissime vindicantur; & historiae haeresum, Manichaeorum, Priscillianistarum, Pelagianorum, Eutychianorumque, ac varia Ecclesiae disciplinae Capita luculenter tractantur, & perspicue exponuntur. Quamobrem non solum dignas censeo, quae publici juris fiant, sed utiles etiam, ac necessarias. Dabam ex Aedibus Aracaelitanis Pridie Kalen. Decembris, an. 1750.

*Fr. Philippus Lipperi de Carboneano Ord. Min. Lector Jubilatus,
Sac. Congr. Ind. Consultor Supremae Inq. Qualif. & in Collegio
de Propaganda Fide Philosophiae Professor.*

PETRI Thomae Cacciari Carmelitae Viri Cl. in Collegio Urbano de Propaganda Fide S. Theol. Polem. Lectoris Opus inscriptum: *Exercitationes in Universa S. Leonis Magni Opera, pertinentes ad Historias haeresum Manichaeorum, Priscillianistarum, Pelagianorum, atque Eutychianorum &c.* jussu Reverendiss. P. Sac. Pal. Ap. M. P. Jos. Augustini Orsi diligenter, studioseque legi, dicique vix potest, quantum inde coeperim voluptatis. Sunt enim omnia, quae continet graviter, accurate, dilucide ab erudito Auctore explicata nihil ut scriptum in hoc genere ab hostibus Rom. Ecclesiae sit, quod non egregie rejectum, refutatumque esse videatur. Itaque cum rem nullam in eo deprehenderim, quod Decretis Orthodoxae Religionis, bonisque moribus adversetur; immo vero perplures repererim, quae magnam Christianae Reipublicae afferre possint utilitatem, dignum Opus idem censeo, quod in lucem edatur. Datum Romae in Coenobio S. M. S. M. Prid. Kal. Sep. 1751.

Fr. Thomas Maria Mamachius Ordinis Praedicatorum Theologus Casanatensis.

I N D E X

OMNIUM EXERCITATIONUM

Quæ in hoc Volumine continentur

DE MANICHÆORUM HÆRESI, ET HISTORIA

L I B E R I.

- CAP. I. *De præcipuis Manichæorum Sectæ auctoribus. 2.*
- CAP. II. *Quo tempore potissimum Manes sua dogmata in Orbem spargere cæperit. S. Leonis Magni testimonium illustratur, & de nimia oscitantia Paschasius Quesnelius convincitur. 6.*
- CAP. III. *Isaaci Beausobre falsa argumenta, præcedentibus duobus Capitibus repugnantia, refelluntur. 10.*
- CAP. IV. *De Manete, & præcipuis ejus Dogmatibus. Nova adhuc Beausobriana commenta deteguntur, & evertuntur. 30.*
- CAP. V. *Manetis Pseudo-Apostolorum numerus ex SS. Patribus definitus. Patris Natalis Alexandro opinio refertur, atque rejicitur. 39.*
- CAP. VI. *De nece filii Regis Persarum per Manetem patrata. Beausobriana commenta, & conjecturæ prorsus rejiciuntur. In carcerem trusus Manes, pecunia corruptis Custodibus, & fuga arrepta, e Perside Mesopotamiam versus proficiscitur. 42.*
- CAP. VII. *Quemadmodum, quibusve artibus Catholicam Religionem in Mesopotamia Manes subvertere nifus est. S. Archelai Cascharæ Episcopi studium ad hosce conatus eludendos. Beausobriana de hocce argumento conjecturæ adnotantur. 49.*
- CAP. VIII. *Manes Caschara digressus, latebras quærens in Diodoridem ejusdem Urbis Vicum, seu Paræciam se recipit. Ubi invento Diodoro Presbytero novas de fidei Dogmatibus concertationes aggreditur. Admonitus Archelaus, primo Diodoro dedit epistolas, de quibus verba faciens Beausobre, nugis Ecclesiasticam disciplinam evertere conatur. Adveniente deinde Archelao, Manes incassum fugam tentare nifus est. 59.*
- CAP. IX. *Archelai apud Diodoridem cum Manete disputatio a notis criticis, & Beausobrianis calumniis vindicatur. Malus Acatolici Scriptoris fides in recensendis Archelai testimoniis explicatur. Demum merito tanquam Catholicum, & Sanctum Archelaum in Ecclesia haberi, cum ex scriptis, quæ circumferuntur, tum ex ejus, in veram Christi Religionem studio demonstratur. 66.*
- CAP. X. *Manes e Diodoride aufugiens a Persicis Ministris comprehenditur, & pelle exutus, improbitatum pœnas luit. Perperam Beausobre hujus necis auctorem facit Archelaum, cujus argumenta rejiciuntur. Manichæi tandem solemni, ac Religioso ritu Manetis Natalem agunt. 78.*
- CAP. XI. *Fabulosa Manichæorum Philosophiæ, ac Theologiæ figmenta a Turbone Manetis discipulo ad Catholicam fidem converso,*

so, exetrata, qua ab Archelao deinde Caschara Episcopo Marcelli persuasione, una cum Manetis disputationibus scripto consignata fuerunt. 85.

CAP. XII. *De emortuali Manetis anno. Varia de eo opiniones, pro quibus conciliandis nonnulla momenta afferuntur. Beausobrianus scopus in quaestione, de qua agimus, explicatur. 92.*

CAP. XIII. *An Archelai acta cum subjectis disputationibus contra Manetem habitis, prout circumferuntur vera, & genuina sint. Beausobre opinio ad examen perducitur, illiusque argumenta tanquam infirma refelluntur. 99.*

DE MANICHÆORUM HISTORIA

LIBER II.

DE MANICHAICÆ HÆRESEOS INCREMENTIS.

CAP. I. *Scriptoris differentis scopus explicatur. 107.*

CAP. II. *Quibus in locis, quibusve subsidiis Manete occiso, ejus hæresis huc, illucque propagata fuerit, & aucta. Beausobrianus, & Cavei lapsus adnotantur. Hujus nimia in Augustinum licentia castigatur. Quemadmodum tandem Armeniam, Mesopotamiam, aliasque Asiae Regiones nefaria hæc secta labefactaverit, inquiritur. 108.*

CAP. III. *De Manichæorum Libris, atque Scriptoribus, quarto, & quinto Ecclesiæ sæculo fere per universum Orbem dispersis. 114.*

CAP. IV. *S. Leonis Magni, Gelasii, Symmachi, atque Hormisdæ Romanorum Pontificum agendi ratio in disperdendis, ignibusque concremandis Manichæorum Libris, a notis criticis Beausobrianis vindicatur. Veterum quoque Ethnicorum exemplis ostenditur, gravissimum nefas semper judicatum fuisse, eorum Librorum lectionem populo permittere, ex qua in rebus ad Religionem pertinentibus, etiam leviter a majorum institutis posset resilire. 126.*

CAP. V. *Imperialium Legum in Manichæos Africae rigor ad examen revocatur. Quo videlicet perterrefactus Felix, & S. Augustini auctoritate, & disputationibus victus, tandem Hippone suæ hæreseos errores ejuravit. Varia denique in hac causa quaestiones occurrentes expediuntur. 130.*

CAP. VI. *De Ecclesiæ Carthaginensis judicio in Manichæorum causis adhibito. Catholicorum Episcoporum studium, & Ecclesiastica disciplina ratio in iisdem pœnitentiam agentibus recipiendis. 135.*

CAP. VII. *A probris, & maledictis Beausobrianis S. Leonis Magni in Manichæos agendi ratio vindicatur. S. Pontificem non tantum in concionibus declamasse, sed eorum errores patefecisse explicatur. S. Augustini pariter scripta, contra Manichæos exarata, nec fabulas, nec sophismata continere, contra eundem Beausobre ostenditur. 142.*

CAP. VIII. *A quo Christi anno repetendus sit Manichæorum in Urbem adventus. Falsum ea de re Paschasii Quesnelii judicium. 151.*

CAP. IX. *Romana Sancti Leonis Magni in Manichæos Inquisitio. De cujus judicii forma quinque potissimum, tum ex ejusdem S. P.*

- S. P. scriptis, tum ex Rom. Imperatorum legibus adnotantur, & expenduntur. 154.*
- CAP. X. *Romanum in Manichæorum causa Concilium. Antonii Pagii & Paschasii Quesnelii erroneum de ea questione iudicium. A quorum criticis adnotationibus Cardinalis Baronii sententia tandem vindicatur. 165.*
- CAP. XI. *Post Magni Leonis obitum Manichæi iterum Urbem inhabitant. Gelasii Papæ studium in iis detegendis. Gullielmi Cavei circa communionem sub utraque specie erroneum iudicium. Idem S. Gelasius tandem nefarios hos homines ex Urbe eliminat, & eorum Codices disperdit, anathematis addita sententia. 172.*
- CAP. XII. *S. Gelasio vita functo, Manichæi tertio Urbem inhabitant, quos tandem Symmachus Papa, Prædecessorum suorum exemplis insistens in exilium pellit, horum simulachris, & Codicibus ante Constantinianæ Basilicæ fores incensis. De quorum simulachrorum usu dum agimus, explicamus, quemadmodum Symmachus varie ab Imperatore Anastasio exagitatus, perperam de Manichæica labe fuerit postulatus. 174.*
- CAP. XIII. *De Symmachi Papæ Apologetica epistola adversus famosos Imperatoris Anastasii libellos. Idem Imperator multorum hæreticorum Vindex, & Fautor, etiam Xenajam, Manichæorum Principem, in suam clientelam recepit. Ex quibus tandem occasionem arripimus, ut ejusdem Xenaiæ mores, institutum, & scripta paucis expendamus. 179.*
- CAP. XIV. *Manichæos Urbem Romam adhuc inhabitantes, Hormisdas Papa plagarum examinatione discussos exulatum abire cogit. Beaufobre nugæ, cavillationesque refelluntur. Constantinopolitana Mennæ Patriarchæ Synodus, Severum, Anthimium, aliosque Acephalorum Principes veluti Manichæici Dogmatis propugnatores damnat. Tandem nonnulla adnotantur de Manichæis ex Petri Siculi, & Photii historiarum libris. 188.*
- CAP. XV. *Appendix ad Manichæorum historiam. Theologica Dissertatio de Canonibus XIII. & XVII. Concilii Gangrensis. 199.*

DE PRISCILLIANISTARUM HÆRESI, ET HISTORIA

LIBER I.

- CAP. I. *Quisnam fuerit Priscillianus. 210.*
- CAP. II. *Quo tempore, & unde potissimum Priscilliana hæresis cepit grassari. 211.*
- CAP. III. *Instantius, atque Salvianus Hispaniarum Episcopi Priscilliano morem gerentes, eum Abulæ Episcopum consecrarunt. Eodem fere tempore in Cæsaraugustana Synodo primum damnatus, tum Gratiani edicto ab Hispania expulsus, Romam ad Damasum proficiscitur. 214.*
- CAP. IV. *Gratianus Imperator a Macedonio circumventus Instantium, & Priscillianum suis Sedibus restitui jubet. De Brittone Trevirorum Episcopo, illiusque Sedis honore, & præ-*
d
roga-

- rogativis. Blondelli, & Tilemontii falsa conjectura contra Apost. Sedis jura evertuntur. 217.
- CAP. V. De Maximo Tyranno, & ejusdem in Priscillianistas judicio, agendive ratione. 220.
- CAP. VI. Maximus Tyrannus ad Romanum Pontificem Catholicae fidei confessionem scripto exaratam dedit. Novas Clades Imperator contra Priscillianistas per Hispanias excitavit. 223.
- CAP. VII. De Toletanis Synodis Priscillianistarum causa coactis. 225.
- CAP. VIII. Ad refellendas quorundam, & Paschasii Quesnelii potissimum falsas opiniones, Symphosii, & Diſtini Episcoporum causa, exactius ex Ecclesiasticis monumentis ad examen revocatur. 230.
- CAP. IX. De Toletana Synodo, in qua Symphosius, & Diſtinus tanquam pœnitentes suscepti sunt, & de Gallacia schismate horum causa exorto. 236.
- CAP. X. De ceteris Episcopis, & Clericis Priscilliana labe pollutis in Toletana prima Synodo condemnatis, vel absolutis. 240.
- CAP. XI. De gravi schismate in Hispaniis orto post Toletanam Synodum. 244.
- CAP. XII. Alanis, Vandalis, Suevisque Galliam, & Hispanias latius populantibus, Catholicae Religionis res plene ad exitum reducuntur. 248.
- CAP. XIII. De Turribio Asturicensi Episcopo, ipsius ad A.S. consultationibus rebusque ab co gestis ad Priscillianam hæresim penitus extinguendam, & Ecclesiasticam disciplinam reparandam. 250.
- CAP. XIV. De epistola XV. S. Leonis Magni ad Turribium Asturicensem scripta Priscillianæ hæreseos occasione. Novum ejusdem fragmentum de Canonicis scripturis, ex Vat. Palat. Biblioth. Cod. erutum. 255.
- CAP. XV. De Conciliis in Gallicia, & Hispania Regnis, S. Leonis Magni præcepto habitis. Falsum Paschasii Quesnelii iudicium de antiquo Cod. Canonum Rom. Ecclesie. 263.
- CAP. XVI. An fidei illa professio Toletanis PP. adjudicata, Augustini stylum, & ætatem redoleat. Adhuc Canonum Codicem a Quesnelio editum falso Romanæ Ecclesie esse adiudicatum ostenditur. 268.
- CAP. XVII. De Asturicensi, Celenensi, & Bracarenſibus Synodis, in Gallicia Regnis Apost. Sedis Decreto habitis, vel ejus suffragio probatis. 273.
- CAP. XVIII. Novissima Bracarenſis Ecclesie acta ad aliquas superstites Priscillianiani erroris reliquias abolendas. 275.
- CAP. XIX. Duos Leonis tempore extitisse Turribios, perperam Paschasius Quesnelius comminiscitur. Ad quem potissimum Christi annum Bracarenſe Concilium, de quo egimus sit revocandum. 280.

LIBER I.

- CAP. I. De Pelagiana hæresi Magni Leonis ævo in dies gliscente. De Juliano Eclani Episcopo, ejusque agendi ratione, ut Pelagianam hæresim latius in vulgus spargeret. 284.
- CAP. II. Sancti Leonis Magni studium in Juliano, & Pelagianis evertendis Campaniam populantibus. 286.
- CAP. III. De tempore, quo S. Prosper suos libellos in Pelagianos conscripsit. 290.
- CAP. IV. Præcedentium Scriptorum argumenta eripiuntur. 294.
- CAP. V. De S. Leonis Magni scriptis contra Pelagianos exaratis. 296.

- CAP. VI. *De S. Leonis Magni epistolis ad Januarium Aquilejensem Episcopum scriptis contra Pelagianæ hæreseos fautores. Quesnelii agendi ratio in his epist. adornandis. 299*
- CAP. VII. *De aliis, atque aliis Scriptorum opinionibus circa præcedentes Sancti Leonis M. Epistolas. Nostra autem statuitur. 306.*
- CAP. VIII. *Divi Leonis epist. ad Januarium Aquilejensem XIV. ad examen revocatur, & Quesnelii nugæ rejiciuntur.*

DE EUTYCHIANA HÆRESI, ET HISTORIA

L I B E R I.

- CAP. I. *Eutyches male sentiens de Christi Domini Incarnatione, ab Eusebio Dorylæi Episcopo, in Constantinopolitana Synodo accusatur. Iterum, & tertio a PP. in jus vocatus se sistere recusat. 318.*
- CAP. II. *Flavianus Episcopus absoluta præcedenti Provinciali Synodo eum omnium actorum serie litteras dirigit ad Sanctum Pontificem Leonem Magnum, gestorum petens confirmationem. Id injuria negat Paschasius Quesnelius, ejus argumenta proponuntur, simulque evertuntur. 321.*
- CAP. III. *Idem Paschasius Quesnelius novis excogitatis doctrinis prorsus Ecclesiastici regiminis formam pervertit de Flaviani & Eutychetis causa differendo. Cardinalis Baronii ea de re asserta, Sancti Leonis Magni decretis vindicantur. Ejusdem S. Pontificis epistola XII. a Quesnelio perperam explicata, auctior prout in ms. Cod. Vatic. reperitur, exponitur. A cujus epistolæ decretis minime recessisse Sanctum Leonem Magnum suprema Pontificatus jura exercendo, ex aliis, & aliis ejusdem Epistolis explicatur. 329.*
- CAP. IV. *De Eutychis ad Apostolicam Sedem Appellatione. Hanc maxima injuria negavit Quesnelius, cujus multa argumenta cum ex Flaviani, & Leonis epistolis, tum ex secundi Constantinopolitani Concilii Actis eripiuntur, & dissolvuntur. Demum Cl. Petri de Marca opinio ad examen revocatur, & tanquam veritati minus consona adnotatur. pag. 335.*
- CAP. V. *Alia Quesnelii argumenta contra Eutychis appellationem proponuntur, & solidius discutiuntur. Ejusdem Eutychis epistola ad S. Leonem Papam scripta, ad examen perducitur, atque tandem Christiani Lupi sententia vindicatur, & propugnatur. pag. 346.*
- CAP. VI. *De Eutychis epistola, & libellis ad S. Leonem Magnum scriptis. Christiani Lupi de iisdem sententia a Quesnelii notis criticis vindicatur; & postremo hujus agendi, scribendive rationem nonnisi fallacias, & nugas præferre ostenditur. pag. 356.*
- CAP. VII. *De Ephesina Synodo Eutychianæ hæreseos causa coacta. Sancti Leonis apud Imperatorem agendi ratio pro Concilio in Italia cogendo. Cujus S. P. studium a suspicionibus, & notis criticis Quesnelii vindicatur. Synodo Ephesinæ præfuit Dioscorus Alexandrinus Episcopus de mandato Imperatoris Theodosii, injuria sibi hoc jus arrogantis. Quemadmodum, & quando Apostolicæ Sedis Legati ex Urbe discesserint, de quibus differens idem Quesnelius in erro-*

rem lapsus est .

pag. 365.

CAP. VIII. De aliis, atque aliis S. Leonis Magni epistolis Ephesini Concilii occasione scriptis. S. P. studium pro Orientalium, scandalis abolendis, Catholicaque Fide firmanda. Christiani Lupi opinio exponitur, & illustratur. Dioscorus vero Alexandrinus Imperiali abusus potentia, Catholicis Episcopis vim, oppressionemque inferens Eutychem absolvit, & Synodum in latrocinium convertendo Apostolicae Sedis Legatos praesidium querere, & fugam arripere coegit.

pag. 373.

CAP. IX. De S. Flaviani Constantinopolitani Episcopi ad Apostolicam Sedem appellatione. Falsa Launoii, Paschasii Quesnelii aliorumque sententia, quod ad novum generale Concilium appellaverit proponitur. Deinde tanquam infirma, & valde fallacia horum argumenta, certis, evidentibusque demonstrationibus evertuntur, & prorsus eripiuntur.

393.

CAP. X. De tribus Sardicensibus Canonibus potissimum agitur, ad quos respicientes Launojus, Quesnelius, alique contendunt: S. Flavianum eorum vigore, & auctoritate dumtaxat adductum, ad S. Leonem Magnum provocasse ut in numerosiori Synodo ipsius causa ad novum examen perduceretur. Horum argumenta in medium adducuntur; & ex epistolis SS. Julii, & Leonis, & Gelasii RR. PP. tanquam prorsus infirma, vel falsa evertuntur.

416.

CAP. XI. Abolitis Ephesini latrocinii actis S. Leo epistolas scripsit ad Orientales. S. Flavianus martyrio occubuit, & in hujus locum Anatolius successit. R. P. non consensit in hujus ordinationem, quoadusque solemnem fidei professionem juxta formam a se praescriptam non emisisset. Ad hanc excipiendam quatuor e suo latere mittit Legatos, qui Constantinopolim profiscerentur.

430.

CAP. XII. Theodosius Augustus paenitentiam agens moritur. Pulcheria Augusta studio, & S. C. Marcianus Imp. renunciatur. Is statim Eutychianos poenas solvere jubet. Scribit ad Leonem de nova habenda generali Synodo. Abundium ceterosque Leonis Legatos honorifice suscipit. Constantinopolitanum celebratur Concilium in causa Anatolii, atque lapsorum. Iterum Marcianus, & Pulcheria a S. Leone generale Concilium fieri petunt. Theodoretus, Iba, & Aquilini Episcoporum litterae ad Abundium R. P. Legatum.

438.

DE EUTYCHIANA HÆRESI, ET HISTORIA

L I B E R II.

CAP. I. Dia desideratam a Leone Magno generalem Synodum, tandem in Oriente habendam Imperator Marcianus permisit. Cujus dispositioni S. P. gravioribus ductus rationibus eum posset obsistere, tamen praepeditus ne Synodo interesset, quatuor Legatos in Orientem mittit, qui ipsius nomine, vice, & loco Synodo praesint. Omnia idcirco agenda disponit, datis hac de causa aliis, & aliis epistolis ad Paschasium, ad Marcianum, ad Anatolium, ad Pulcheriam Augustam, & ad Julianum Coensem.

449.

CAP. II. Quare generalis Synodus Epheso indicta Chalcedonem transfer-

fertur: De S. Leonis epistola ad Ravennium. Galliarum, Episcopi in duabus Synodis conveniunt, eorumque Synodicas epistolas multa sapientia, & eruditione adornatas transmittunt ad Apostolicam Sedem. Tandem de Mediolanensi Eusebii Synodo agitur, huiusque Synodicis ad S. Leonem missis.

445.

CAP. III. *De tempore, numero Patrum, atque sessionum Synodi Chalcedonensis. Omnia quæ in votis habuit S. Leo feliciter executioni mandata sunt. Catholica fides stabilita: Episcopi lapsi ad poenitentiam suscepti sunt: Dioscorus, & Eutyches damnati; & demum Apostolicæ Sedis jura in Ephesina Synodo abolita, summa consensione reparata, & stabilita fuerunt.*

461.

CAP. IV. *Dissertatio in quartam Chalcedonensis Synodi actionem, habita in Pontificia Conciliorum Academia, anno Domini MDCCXLVII.*

466.

CAP. V. *Theodoretum a Dioscoro in latrocinio Ephesino depositum ad Apostolicam Sedem appellasse, & a S. Leone iudicatum, suæque Sedi restitutum fuisse ostenditur. Launoii, & Paschasii Quesnelii argumenta refelluntur. Cl. Petri de Marca, & Christiani Lupi sententiæ de hac causa exponuntur. Denique cum ex actione octava Chalcedonensi, tum ex Sancti Leonis epistola xciiij. suprema, & irretractabilia esse Apostolicæ Sedis iudicia probatur.*

475.

CAP. VI. *Calchedonensis actio de Domno Antiocheno supposititia non est. Illam ex Græco in Latinum transtulit cum reliquis gestis Rusticus Diaconus. Maxima injuria id negavit Quesnelius, cujus argumenta tanquam falsa, & prorsus infirma jam rejecit, atque summa, eruditione solvit Clarissimus Stephanus Baluzius. Huius denique vestigiis in hac describenda Exercitatione nobis passim insistere opus fuit.*

488.

CAP. VII. *De reliquis Calchedonensis Synodi actionibus, & de postrema præcipue, in qua contra Ecclesiasticos Canones de Constantinopolitanæ Sedis novo honore, & prærogativis contra iura Episcopi Alexandrini, atque Antiocheni xxviii. Canon conscriptus est.*

506.

CAP. VIII. *De iis, quæ post Calchedonensem Synodum in Anatolii favorem gesta sunt. PP. Synodi generalis, Marciani, & Pulcheriæ Augustorum epistolæ ad S. Leonem pro confirmando, ratoque habendo xxviii. Concilii Canone. S. Pontificis agendi ratio in eodem Canone irritando, atque cassando. Paschasii Quesnelii interpretationes recensentur. Launoii tandem in doctissimum Cardinalem Bellarminum censuram tanquam falsam, & injustam rejicimus.*

510.

CAP. IX. *S. Leo Magnus multis modis Anatolii ambitum compressit. Theologorum quæstiones ex S. P. scriptis definitæ. Paschasii Quesnelii effugia describuntur, & decretum de servandis Provincialium Primatuum privilegiis explicatur. Actii, & Andreæ Constantinopolitanorum Clericorum causa proponitur. Julianus Episcopus Coensis Apostolicæ Sedis Vicarius instituitur; cujus munera & prærogativas Paschasius Quesnelius injuria elevare nisus est.*

519.

CAP. X. *Anatoli C. S. ambitus, atque agendi ratio Eutychianis favens novas turbas excitat in Orientem. S. Leo admonitus a Marciano, & Leone Imperatoribus se iam Synodum in*

fidei

fidei rebus confirmasse asseverat. Negat Paschasius Quesnelius, cuius argumenta evertuntur. Tadem S. Pontifex novis epistolis Synodi confirmatoriis suam voluntatem omnibus patefecit, atque etiam Anatolii dolosas artes exagitavit. 525.

CAP. XI.

Pro extinguendis Eutychnianorum reliquiis S. Leo omnem operam impendit. Maximo Antiocheuo suae Ecclesiae iura custodire praecipit. Gravis controversia de Cyclo Paschali excitatur. Marcianus Imperator moritur, & Leo Tribunus ad Imperium assumitur. Eutychnianorum seditio in Proterium Alexandrinum, in omnes Catholicos, & eorumdem conatus pro abolendis Calchedonensis Concilii decretis. 530.

CAP. XII.

Summum tandem studium usque ad vitae exitum S. Leo adhibuit in firmandis Calchedonensibus decretis, in reparanda Alexandrina Ecclesiae clade, & in haereticis Eutychnianis extinguendis. 538.

CAP. V.

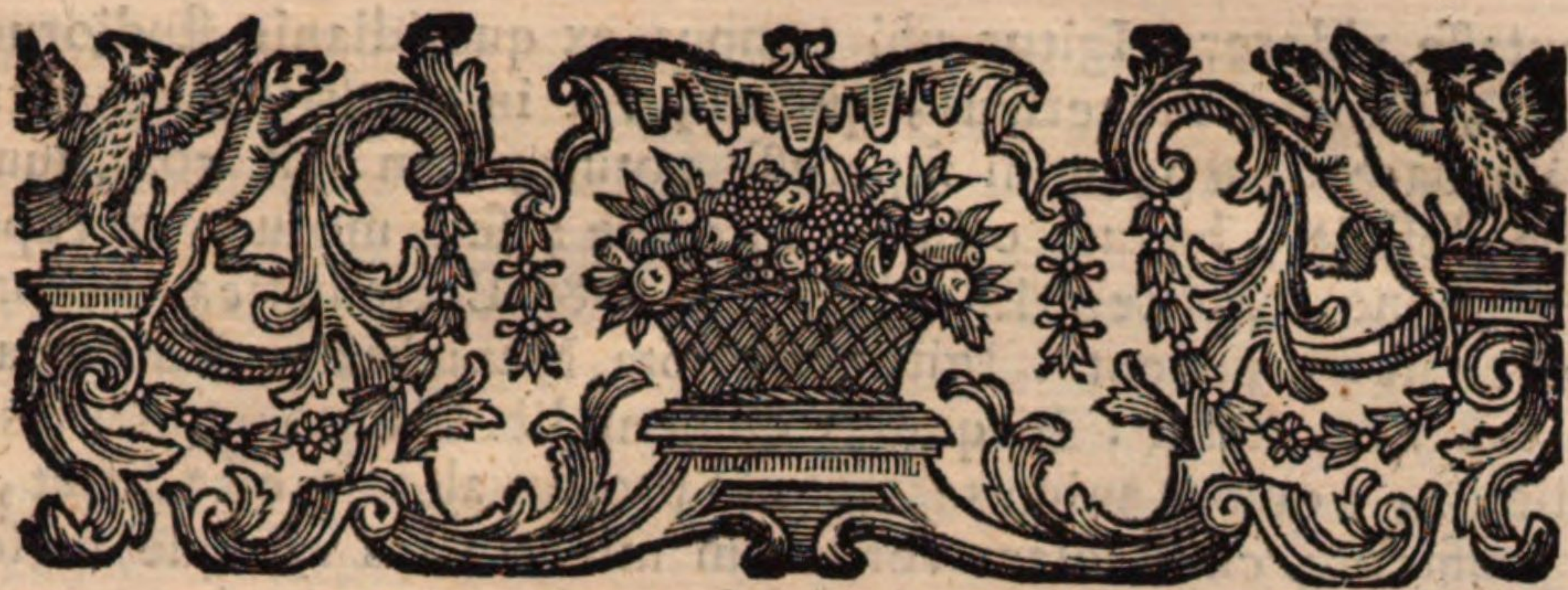
CAP. VI.

CAP. VII.

CAP. VIII.

CAP. IX.

CAP. X.

DE MANICHÆORUM

HÆRESI ET HISTORIA

L I B. I.

ABSOLUTO præteritorum annorum labore, cum dignius aliquid aggredi nostra voluntas ferret, multaque in rerum sacrarum memoria illustria occurrerent, in quibus opera præclare collocari posset, ut ad Manichæorum potissimum historiam animum appelleremus, ipsa nos amicorum consilia, & cohortationes impulerunt. Cum enim ad Ecclesiasticæ, & Christianæ Reipublicæ utilitatem, plures clarissimi, & eruditione præstantissimi Viri, modo unam, modo alteram hæreticorum conscripserint historiam, ex quibus luce clarius emicant sacrorum Pastorum auctoritas, animi robur, munerisque præstantia in iis exagitandis, & refellendis, eam in opinionem ducebar, me lectoribus, & optimæ critices studiosis rem gratam facturum, si ad hanc subeundam provinciam consilium, & laborem converterem. Nec vero me latebat, multa de hac hæresi hinc, illincque in aliorum scriptis sparsa legenda occurrere. Quæ si quandoque ad veritatis apices librata redigerentur, & in unum veluti corpus adornata contraherentur, facile Lectorum animus a tot, tantisque molestiis liber evaderet, quas modo subire cogitur, cum in multorum scriptorum voluminibus evolvendis, tum ob varias res indigestas, multisque difficultatibus implexas, quæ in hoc disserendi, scribendique genere offendi solent; quæque potissimum ingenia torquent, & in errores quam facillime trahere consueverunt. Non ignorabam pariter A catholicum Virum J. Beausobre, Gallico idiomate Manichæorum historiam, suis partibus potius, quam veritati consonam, conscripsisse, quam deinde anno MDCCXXXIV. Typis Friderici Bernard Amstelodamii pluribus notis ornatam publicavit. Sed quæ, & quanta in Catholicæ fidei odium, atque perniciem is auctor ausus sit comminisci, vix, & ne vix quidem a quopiam explicabitur: cum censorium stylum unice in vetustos Sanctos Patres, in Rom. Sedis Pontifices, & in Sacras Synodos, hujus hæreseos occasione coactas, strinxerit; ut nimirum horum scribendi, dicendive rationem, & agendi œconomiam, falsis adnotationibus carperet, penitusque dejiceret, aut in pravam saltem significationem detorqueret. Quare etiam in hujus operis vestibulo me oportuit animadvertere: molestis satis, operosisque concertationibus animum esse implicaturum, si hos Beausobrianos libros, quos nonnisi serò, & postquam decem, & septem hujus historiæ capita scripseram inter manus habere potui, rejicere, horrumque errores diluere statuerem. Verum cum in percurrendis A catholici Viri libris innumera offendissem, quæ & veritati, & meis animadversionibus repugnabant, idcirco quæ jampridem conscripseram ad aliam methodum, disserendive rationem redigere nisus sum, ne de Manichaïcis rebus quasi jejune, & ex-

Beausobre hist.
Manicheorum.

Beausobrianæ
agendi ratio &
scopus.

Auctoris animus
qualis.

liter disputasse viderer. Igitur ubi tempus ex quotidianis studiorum exercitationibus, aliisque muneribus, quibus, vel in claustris, vel extra claustra operam dare debeo, mihi superesse potuit; non fuit consilium socordia, atque desidia, bonum otium contere; sed mecum ea reputabam, quæ in commune, & literariæ rei bonum, & Ecclesiasticæ historiæ conscribendæ conferri possent. Igitur de tota Manichæorum historia, quam verissime differere statui. In quibus quidem libellis componendis, nullis partium studiis, a quibus animus scriptoris prorsus alienus esse debet, me adhæsurum profiteor; cum solam veritatem mihi in his aliisque subsequenti- bus concertationibus pro viribus sequendam, & propugnandam proposuerim.

C A P. I.

De præcipuis Manichæorum sectæ auctoribus.

Tres Manichæicæ
Sectæ auctores.

Scythiani Patria
& instituta.

MANICHÆORUM hæresis ab uno potissimum hujus nominis homine sic nuncupata, tres præcipuos habuit auctores. Sed qui omnium primus illius nefariæ sectæ fundamenta jecit, atque palmares errores confirmavit, fuit quidam Saracenus, *Scythianus* appellatus, e Arabum Gente in Palæstinæ confiniis educatus, qui Græcorum litteris cum operam dedisset, easdem optime quidem fuit assecutus.

Scythiani volu-
mina.

I. Is ergo primo mercaturam exercens, ad Indos profectus est, & brevi tantam divitiarum copiam sibi comparavit, ut deinde Alexandriam adveniens, se totum Philosophiæ studio, & Ægyptiorum disciplinis tradiderit, atque mercatura relicta, Aristotelicam vitam imitari voluerit. Abundans itaque otio, atque divitiis, acri simul pollens ingenio, nova, sed paradoxa dogmata in Orbem inducere secum reputavit. Cujus quippe desiderii causa, *Empedoclis*, ajunt, sententiam secutus, duo rerum principia coætæna commentus est; unum bonum, malum alterum; illud Deum, ac lucem; hoc materiam, & tenebras appellavit; qui error fuit unum ex palmaribus dogmatibus Valentinianorum, & Marcionitarum, secundo Ecclesiæ sæculo Catholicam Christi Religionem vexantium. Alia quoque figmenta ex Pythagoræ principiis derivata, non solum animo revolvebat, & in vulgus spargebat: sed & scripto consignavit. Cum videlicet quatuor conscriptis voluminibus, meris fabulis, mendaciisque refertis, ea nequitiae, & impietatis ova edidit, ex quibus Manete postmodum cubante, tot, tantaque diabolica germina prodierunt. Singulis autem conscriptis voluminibus nomen imposuit, atque primum vocavit *Evangelium*, alterum *Capita*, tertium *Mysteria*, quartum *Thesauros*.

Judæam profici-
scitur, & quare.

Cyrillus Hiero-
solymitanus ca-
th. vi.

Epiphanius hæ-
r. LXVI.

His ergo præsidiiis adjutus Judæam proficiscitur, cum Legis Mosaicæ senioribus disputaturus. Sed cum ab iisdem, Divinarum Scripturarum subsidio, fuisset superatus, verecundiæ, & turpitudinis notam, magicis incantationibus delere studuit, & Hierosolymitanis Judæis, præstigiis illudere conatus est. Magicis itaque artibus usus, quas olim in Ægypto, & India didicerat, cujusdam domus tectum conscendit, ex quo vel a Deo percussus, vel mente alienatus, ut S. Cyrillus Hierosolymitanus scribit, se precipitem dedit, suasque facultates, & laudatos libros Terebintho servo suo, quem hæredem constituerat, reliquit. Hæc de Scythiani Patria, moribus, vita, institutis, & Libris, cum veteres, tum recentiores Scriptores tradiderunt. Horum nullus tamen illud tempus, quo vixit, exacte definivit. Et quamvis Epiphanius indicare videatur, eum circa Apostolorum tempora Hierosolymam profectum, tamen in laxiori significatione ejus verba accipienda esse Guillelmus Caveus contendit; (a) affirmando nimirum ea esse ex-
pli-

(a) Guillelmus Caveus Sæculo Novatiano pag. 90.

plicanda: *De sæculo ævum Apostolicum proxime secuto, adeo ut vergente ad exitum sæculo secundo, Scythianum diem fatalem obiisse censeari possit.*

Epiphanio tamen, & Caveo, Beaufobre refragatus est. Qui de Scythiani, & Manichaici dogmatis origine verba faciens, nobiscum quidem, ex Arabum, non Scytharum Gente, Scythianum natum esse affirmat: sed variis, incertisque conjecturis insistens, ad tertium usque sæculum hujus natalis diem protrahit, eumque Maneti fuisse coævum consingit; eo duntaxat admissio discrimine, quod ille provectiorem ætatem; is vero juniorem ageret; eosque inter, epistolarum etiam consuetudinem intercessisse. An vero hic ratiocinandi modus, tempus quo hujus hæreseos princeps floruit, certo definiat: an vera, vel supposititia sit illa epistolarum consuetudo, lector ipse judicabit. Nos interim laudatas Beaufobre conjecturas prorsus labare contendimus, hoc unum animadvertentes; veteres videlicet Scriptores in designandis iis Christianis Viris, qui secundo labente Ecclesiæ sæculo flourerunt, non absimiles loquendi formulas adhibuisse; & idcirco Epiphanium in crimen vocari haud posse, quod affirmaverit: Scythianum circa Apostolorum tempora Hierosolyman fuisse profectum. Eo enim sæculo labente, multi apud Hierosolyman Apostolorum auditores adhuc erant superstites, quos inter unus fuit celebris Hegesippus: in Asia vero Quadratus, & Polycarpus, quos vel Apostolos appellatos novimus, vel Apostolicos Viros, quia ab Apostolorum institutis nec leviter resilire audebant. (a) Id pene innumeris locis affirmavit Eusebius, qui etiam de Sancto Iræneo verba faciens, eum *Apostolici cujusdam Viri* sermones memoriter didicisse commemorat. Non ergo mirum, quod Epiphanius, Scythianum, Hierosolyman circa Apostolorum tempora profectum arbitratus sit, cum divina dispositione factum inveniamus, quosdam Apostolicos Viros, Christi Apostolorum auditores, usque ad tertii sæculi initium in vivis extitisse. Photius sane (b) vir naris emunctioris, quem ipse Beaufobre sapissime laudat, quique Epiphanii scripta non semel lustravit, in hunc invehi veritus est. Immo contra Manichæos scribens, cum ad Cyrilli Hierosolimitani, tum ad Epiphanii libros contra hanc hæresim scriptos, absque ulla falsitatis levi suspicione provocat, & ipsum Epiphanium: *miraculis* magnum appellat.

Explicato itaque Epiphanii loquendi modo, adhuc aliud Beaufobre commentum eripiendum est. Scythianum videlicet, Maneti coævum fuisse. Ut vero sensim id Lectoribus persuadere posset; præjudicatam primo Græcorum, & Latinorum opinionem refert, qua Arabum mores, cultum, & Philosophiam damnare solent: quique cum deserta loca inhabitent, vulgo barbarorum nomine vocati sunt. At Arabes scientiarum, & bonarum artium studio, atque cultui deditos fuisse, Regina Sabæ Hierusalem ad Salomonem proficiscentis exemplo probare contendit: tum Pythagoræ studendi ratione, qui post notitiam scientiarum in Ægypto acquisitam, ad Arabum populos quoque se transtulit, ut plenius deinde ab horum Rege institueretur. Quid plura? Beaufobre, quædam varia elogia de Arabia Gente in Mahometis vita descripta, in suam transtulit historiam, ut exinde colligat, vernaculam horum linguam, omnibus numeris esse mollem, atque suavem, magna eloquentia, & poetica arte ornatam: homines vero, cæteris aliis præstare ingenio, & facilitate cogitandi, quorum vitæ institutione multa simplicitate, a Patribus familiarum ad pueros filios derivatæ, pollere, compertum esse affirmat. Neque hisce rebus parum, nihilumve ad rem nostram spectantibus, duntaxat Manichaicæ historiæ Scriptor insistit: sed de Arabum religione verba faciens arbitratus est, diutius apud eos puriorem, quam apud Judæos floruisse; præsertim cum Israelitæ ob varias Ægyptio-

Beaufobre s.
Epiphanium &
Caveum exagitat.

Beaufobriana
argumenta refel-
luntur.

Apostoli quinam
a veteribus dicti.

Vindicatur Epi-
phanus.

Beaufobre lib. 7.
cap. 11, pag. 19.

Arabum scien-
tiarum cultus.

Beaufobre ibidem
pag. 20.

Arabum inge-
nium quale.

(a) Consule Eusebium lib. iv. hist. Ecclesiast. cap. xv., & xxii. lib. v. cap. viii.

(b) Photius lib. i. hist. Manichæorum cap. xi. *Si qui autem a principio velint eorum impietatem (Manichæorum videlicet,) et unde prima semina jacta fuerint conspicere, Cyrillus, cui sacra Urbis gubernacula fuere, ipsis in historiam dux erit; nec non miraculis magnus Epiphanius,*

Arabum Religi o. ptiorum superstitiones, quam sapissime a vero Dei cultu recedere ausi fuerint, Mosaycam legem falsis ritibus labefactando. Sed ulterius progrediens, præmittit primum quamdam comparationem Scythianum inter, & Mahometem, ambos hæreseon, & pravorum dogmatum architectos, ex Arabia pariter profectos. Et ne lectores sibi suadeant malos dæmones, & mendaciorum spiritus, illius terræ incolis dominari, illis obiicit Moysem, ad summi Dei ministeria assumptum, cum in Arabia Madianitarum solitudinem se receperat: eo tempore videlicet quo in Ægyptum fuerat missus, ut divina legatione fungeretur ad idolatriæ exitium.

His itaque, aliisque similibus a Beaufobre præmissis ad nugas potius, quam veram eruditionem ostendendam; statim ad Geographorum provocat tabulas, & Arabiam in suas partes dividit, subjungens: se facile arbitrari potuisse Scythianum ex Arabia montosa ortum habuisse. Cui quidem opinioni, Archelai & Epiphanii testimonia suffragari videntur. Qui obscure saltem indicant, Scythianum Ægyptiacam habuisse uxorem; hancque originem habuisse in ea Arabia parte, quam desertam appellant. His conjecturis ductus credidit Beaufobre, Manichæum Presbyteratu fuisse insignitum, eoque munere functum in Provincia *d'Abuaz*, in qua, huc illucque etiam prava sua dogmata spargendo docebat. Ex tali porro, (a) tantarumque rerum copia ipse Beaufobre, aliorum testimoniis rejectis, colligere se posse arbitratur; Scythianum inter, & Manichæum, aliquod epistolarum commercium intercessisse, quod argumento esse potest Scythianum serius floruisse, atque Maneti coævum. Duo pro hac conjectura epistolarum fragmenta laudat: alterum illius Epistolæ, quam Scythianus *Saraceno Condato* dederat: alterum cujusdam epistolæ, quam *Manes Scythiano* inscripsit, quæ Photius nobis asservavit, ut videre est apud Fabricii Græcam Bibliothecam lib. v. pag. 284.

Hæc itaque sunt gravissima illa momenta, quæ Beaufobre animum movere potuerunt, ut rejectis Cyrilli Hierosolymitani Episcopi (b) Epiphanii, Titi Bostrenorum Episcopi, Heracliani, aliorumque testimoniis, comminisceretur, ejusmodi epistolarum commercium. At quis unquam affirmavit, Scythianum illum, ad quem Manes epistolam dedit (si tamen genuina sit) eum hominem Saracenum fuisse, de quo in præsens agitur? Id sane Photius reticuit, qui præcedentium Patrum historias secutus, has falsitatem subolere haud indicavit. Indicasset tamen, si aliquid a veritate alienum in iis offendisset. Et quidem alterum hominem extitisse, qui vulgo Scythianus appellabatur, & ad quem Manes laudatam epistolam scripsit Auctor est Tillemontius, (c) qui quidem minime sibi potuit persuadere, Manichaica sectæ primum parentem Scythianum, adhuc tertio currente Ecclesiæ sæculo in vivis extare potuisse, cui Manes ejusmodi epistolam daret; præsertim cum is, de quo agimus, antequam mala morte periret, jam ab Arabia confiniis recesserat; seque in Judæam receperat: varias cum Mosaycæ Legis senioribus habuit concertationes, ubi magicis incantationibus, & præstigiis Hierosolymitanis Judæis illudere conabatur.

Quare laudatus Tillemontius, merito duos ejusdem nominis Viros distinguere debuit; ne in malam fidem SS. PP., qui Scythiani gesta scripsere, adduceret. Unde Beaufobre, distinctionis hujus causa, perperam Tillemontium de invidia reprehendit. Joannes Christophorus (d) Wolfius sane qui

(a) De Manetis Sacerdotali munere verba faciemus cap. iv. hujus operis.

(b) Cyrillus Catechesi 6. Epiphan. hæresi 66. Titus lib. i. Heraclianus apud Photium in Bibliotheca cod. LXXXV.

(c) Tillemont. etiam a Beauf. laudatus.

(d) Wolfius in notis ad cap. xii. lib. i. contra Manichæos a Photio scripti, habet: Scythianum hunc, ad Apostolorum tempora ab Archelao L. i. referri merito miretis, cum ipsius narratio inferat inter Scythianum, & Manetem unum

qui non tantum ad duo illa epistolarum fragmenta animadvertit, sed de Scythiani ætate verba faciens, nec Archelaum, nec S. Epiphanium de errore arguit, & expresse in dubium revocat, an ille Scythianus a Manete epistolas accipere potuerit; cum inter eos, Terebinthum statuere oporteat. Merito itaque suspicatur, Manetis epistolam ad alium Scythianum datam fuisse; quinimmo, & Manetem ipsum quandoque Scythianum appellatum asseverat; quemadmodum & Beaufobre fatetur, ut Cap. iv. hujus operis ipsi dicturi sumus. Non itaque Wolfius, qui duos Manichaicæ historiæ libros a Photio conscriptos eruditis notis adornavit, & in lucem edidit, Scythianum, de quo agimus, cum altero (forte recentiori) confundere ausus est, cum id ex Photio non colligat, & Photius ipse Epiphanio suffragatur: sed hærens suspensus, ne Patres in invidiam adduceret, neve ipse in errorem raperetur, saltem rem nullis rationibus circumscriptam reliquit; aut animo, nostræ potius opinioni suffragari debere censuit.

Beaufobre non
sibi constans.

II. Jam vero ad Terebinthum, Scythiani successorem, gradum faciamus, multa contra Beaufobre dicturi hujus operis Cap. 3. Scythiano igitur vita functo, ejus hæresis minime interiit. Sed acrior quasi evasit, ministerio *Terebinthi*, quem alii discipulum, alii vero illius servum appellarunt. Hunc quippe Scythiani assiduum comitem, omniumque arcanorum participem fuisse, communi veterum PP. consensione probatum est. Qui post præceptoris interitum, cum aliquamdiu in Palæstina hæssisset, secum asportatis opibus, & scriptis, quæ testamento sibi Scythianus reliquerat, in Persidem aufugit, apud viduam quamdam hospitio acceptus, se *Buddam* appellavit, ut tutius lateret. Disputationes primum habuit cum Mithræ Sacerdotibus. Sed cum ab iisdem turpissime convictus, & superatus fuisset, animum deinde ad præstigias, & magicas artes, præceptoris sui exemplo convertit; iis efficere studens, ne quis deinceps sibi contradicere auderet. Quare superiorem domus partem conscendens, a Dæmone percussus, & in sublime jactatus, miserrime interiit, vidua apud quam diverterat librorum, & divitiarum hærede facta. Quod vero ad librorum spectat hæreditatem, hos a Terebintho in Perside conscriptos, Socrates asseverat, quem deinde Tollius secutus est. Sed cum veteres illos libros Scythiano adscribant, in hac parvi momenti quæstione nunc non immorabor.

Terebinthus Scythiani successor,
& hæres.

Terebinthi disputationes.

III. Hos libros ergo, sicut accepimus, vidua Terebinthi, seu Buddei hæres, usque ad obitum apud se servavit. Quæ, cum aliquot annis antequam decederet se sine liberis esse videret, *Cubricum* quemdam genere Persam, septennem sibi in mancipium emit. Hunc cum postea libertate donasset, Persarum disciplinis primum erudiendum curavit. Deinde non multo post evita decedens, cunctas facultates cum Libris a Terebintho apud se depositis, *Cubrico* ex testamento reliquit. In tanto ergo, tamque sublimi prosperæ fortunæ statu constitutus, præcedentem suæ servitutis conditionem exhorruit, ac subinde veritus ne sibi cederet in opprobrium, rejecto *Cubrici* nomine, illud aliud *Manetis* sibi assumpsit. Quid vero istud vocabulum apud Græcos potissimum significet, paucis descripsit Eusebius Cæsariensis dicens. *Quo tempore Manes quidam, secundum nomen insaniens, & instinctu Dæmonis agitatus, invisam, & execrabilem omnibus hæresim docet.* Pro *insania* itaque Græci, ut ex eo *Manetis* nomine irridendi occasionem arriperent, illud interpretati sunt, ut post Eusebium, Cyrillus Hierosolymitanus etiam testatus est, quibus deinde S. Augustinus suffragatur. Quam quidem infamiæ notam vitare volentes Manetis discipuli, producto vocabulo Manichæum appellarunt, Littera N. geminata. *Manichæum* (ait Augustinus) *discipuli ejus appellare maluerunt, devitantes nomen insanie Unde quidam*

Cubricus Persa
& Terebinthi vidua adoptatus.

Eusebius Cæsar
lib. vii. hist. Eccl.
cap. xxviii.

Cyrillus Hierosolymitan.
Catech. 6.

August. lib. de hæresibus
cap. 46.

tantum Terebinthum, primum illius discipulum intercessisse, si forte ætate pro-
vectior fuerit, videre potuerit, id quod persuadere nobis poterat fragmentum
epistolæ ad Scythianum, modo idem is cum nostro sit, a Manete scriptæ,
quod habes apud Cl. Fabricium in Bibliotheca Græca lib. x. pag. 284.

dam eorum quasi doctiores, & eo ipso mendaciores geminata Littora N. Manichæum vocant, quasi mannam fundentem. Sed apud Persas, Chaldaeos, & Syros quidpiam honoris, non contumeliæ illud vocabulum indicasse Caveus, ex eodem Cyrillo, & Epiphanio ostendit. Nam Persæ pro sermone illud sumebant, cum impostor ille insignem præferret dialecticam, & Chaldæi, & Syri illud *Vas* interpretati sunt; quasi scilicet, ad instar Sancti Pauli se *vas* a Deo electum esse, sacrilegus, & amens homo significare voverit. Ab his ergo tribus Sacrilegis impostoribus, Scythiano videlicet, Terebyntho, & Manete, diabolicam hanc sectam originem duxisse sufficienter arbitror explicatum. Quæ vero de hisce variis Manetis nominibus, horumque ethymologiis; quæ de hujus Patria, institutis, atque muneribus copiose Beaufobre scripsit, capite III. & IV. hujus operis ad examen revocare nobis opus erit; ut nimirum quamplurima hujus scriptoris nugatoria argumenta, & conjecturas eripiamus; & pro viribus veterum PP. Latinorum, & Græcorum traditionem, antiquam Ecclesiæ disciplinam, & Catholicorum scriptorum persuasionem tueamur. Tunc vero quantum suis studiis, & Acatolicæ Religionis partibus Beaufobre indulserit, luculentius patefaciemus.

C A P. II.

Quo tempore potissimum Manes sua dogmata in Orbem spargere cepit. S. Leonis Magni testimonium illustratur, & de nimia oscitantia Paschasius Quesnelius convincitur.

EX homine vita, moribusque barbaro, cui acre erat ingenium, summaque cum dæmonibus familiaritas; quique etiam ob dialecticæ abusum, sermonibus suos decipiebat auditores; nonnisi mala nequitie germina oriri poterant; quæ in Christianum Orbem eruperunt; quando jam S. Felix Romanæ Sedis clavum tenebat. Id inter cæteros scripsit Eusebius loco superius laudato. Quæ in re, non satis accuratam esse arbitramur Guillelmi Cavei Chronologiam, qui hujus hæreseos initia ab anno 277. repetenda esse asseverat. Felix quippe renunciatus fuit Pontifex anno 270. annis quinque duntaxat regnavit, & obiit Aureliano Imperante, ut ex Romanorum Pontificum tabulis, atque Catalogis, cum Dyonysius Petavius, (b) tum Clarissimus Vir Franciscus Blanchinus, exacte probarunt. Sed eam hæresim multo post erupisse, minime indicare potest celebre quoddam Sancti Leonis magni testimonium, quo inter concionandum affirmavit: *Manetem* eo tempore damnandum innotuisse, „ *quo post resurrectionem Do-* „ *mini ducentessimus, & sexagesimus annus impletus est, Probo Impera-* „ *tore Paulinoque consulibus, cum octava jam in Christianos persecutio* „ *desaviret.* „ Ad quod quippe testimonium Paschasius Quesnelius animadvertens, plurimum negotii ut faceret, tria potissimum adnotavit. Primum videlicet mendum ibi subesse suspicari a Dionysio Petavio, in adnotationibus ad Epiphanium pag. 227. & pro numero cclx., translato numero uno, legendum ccxl. Ratio est quod *Probi, & Paulini* Consulatus, incidit in annum fere Christi cclxxvii. in æra Dionysiana, quo ex numero xxxi. inquit, annis deductis, ccxlvi. anni reliqui sunt ab *Ascensione Domini*. Ita ex Petavio ratiocinatur Quesnelius Cod. Oxoniensis auctoritate insistens, sequentem Rom. num. ccl. exhibentis. Cujus erroris causam in Typographos, aut in Amanuenses esse rejiciendam, jam pleraque Vat. Mss. exemplaria, quæ ad marginem ipsi adnotabimus perspicue patefaciunt. Codices nam-

Hist. Eccles. lib. vi. cap. 27.

Blanchinus in Anastasium Bibliothecarium.

Paschasius Quesnelius Tom. I. in notis ad serm. II. de Pentecoste not. 1. 2. & 3.

(a) S. Leo Magnus Serm. de Pentecoste II. cap. IV.

(b) Petavius Rationario temporum Tom. 2.

namque, quibus ad S. Leonis opera castiganda usi sumus, laudatam annorum summam, litterarum elementis minime describunt, sed notis numericis, quas Romani semper in eorum calculis, & supputationibus adhibuere, designant. Profecto si ille annorum numerus, ut in vulgatis S. Leonis sermonibus exprimitur, subsisteret, jam plane tota Christianæ, & civilis rei Chronologia pessum iret. Nam *Manes* damnandus non innotuisset nisi tertio Ecclesiæ sæculo exeunte; anno videlicet a Christo nato ducentesimo nonagesimo primo; quando jam non *Probus*, & *Paulinus*: sed *C. Junius Tiberianus*, & *Cassius Dio* Consulatum agebant. Sed tum *Manetem* Regis Persarum decreto jam fuisse interfectum, quis poterit ignorare?

Vaticani Codices.
melioris notæ.

Primum Quesne-
lii argum. rejici-
tur.

II. Alterum quod adnotavit Quesnelius, lippis, tonsoribusque perspectum est. Nec enim inter eruditos est qui ignoret: *Probum*, & *Paulium* nisi post *Aureliani* Imperatoris necem Consulatus honorem, & munus fuisse assecutos; istudque esse rejiciendum in Christi annum 277., ut Petavii tabulæ declarant, & Beaufobre etiam fatetur in sua priori parte de Manichæorum historia, ut in quarto sequenti Cap., congressionem cum eo habituri, videbimus. Nescio tamen quo fundamento Quesnelius subjecerit; corrigendos esse fastos consulares Cassiodori, aut Ecclesiasticos annales, qui ad Christi annum 277. Probi Consulatum, cum septimo Imperatoris Aureliani anno componunt. Aurelianus enim, ut Sacra, & profana produnt monumenta, quinque duntaxat in imperio annis consumptis, Christi anno 275. interfectus est; fraude scilicet *Mnesthei*, secretariorum Notarii ad Cœnophrusium, inter Bizantium, & Heraeleam. Aureliano deinde sublato, post interregnum mensium circiter septem, Tacitus Cæsar a Senatu renunciatur, qui ducentessimum post diem, apud Tarsum, febris diem clausit. Cui *Florianus* frater cum subrogatus esset, a majori exercitus parte, *Probus* Imperator constitutus est. Quam rem nimis indigne ferens *Florianus*, desperatione actus, incisis sponte venis, post 60. dierum spatium, Christi anno 276. moritur. Non igitur Ecclesiastici annales *Probi* Consulatum cum septimo *Aureliani* Imperatoris anno componere potuerunt, cum is, nonnisi per quinquennium, Romanum administraverit Imperium. Eam autem erroris causam fuisse arbitror: *Probum* videlicet, *Aurelium* quoque nominari. Cum igitur in Romanorum Consulibus tabulis, anno 277. ista nomina legenda occurrant: *Aurelius Probus*; idcirco aliqui forte suspicati sunt, *Aureliani* Imperium biennio esse producendum, ut isto adhuc superstiti, *Probus* Consulatum obtinere potuerit. Verum ex his nemo sibi blandiatur, Cavei sententiam, de Manichæorum exordiis, firmiorem evadere posse. Nam S. Leo magnus laudato testimonio, haud quaquam de hujus sectæ exordiis disseruit: sed de eo tempore, quo *damnanda innotuerat*. Quasi ibi innuere voluerit, Manichæorum errores, jam pridem prodiisse in Orbem, hucque, atque illuc per diversas Orientis partes, Manetis discipulorum ministerio potissimum, & prædicatione fuisse disseminatos, ita ut ejusmodi diaboli falsitates, & superstitiones obscuræ, jam multis in locis evulgatæ, ipsis Ecclesiarum Episcopis innotescerent. Hæc sane in instanti fieri potuisse, quis arbitrabitur? Potissimum cum *Perfidem* inter, & *Romam* tanta locorum distantia intercedat, ut ea hæresi vix exorta, Romanæ Sedi statim prodita esse haud potuerit. Illud denique accedit, jam anno 277. quo *Aurelius Probus*, & *Paulinus* Consulatum agebant, *Archelaum Cascharæ* in Mesopotamia Episcopum, sanctitate, & eruditione florentem *Manetis* se furori strenue, ac constanter objecisse, ut tradunt Epiphanius hæresi 66. & Cyrillus Hierosolimitanus cath. 6.

Quesnelii Lapsus

Probus etiam
Aurelius nomina-
tus.

S. Leonis testi-
monium quem-
admodum intel-
ligendum.

Archelaus Ca-
scharæ Episcopus.

III. Tertium denique quod Quesnelius in medium adducit, ad illa Leonis verba: *cum octava in Christianos persecutio deserviret*, referendum est. Adnotator ergo animadvertit: si de Aureliani persecutione ibi Leo loquitur, ut videtur omnino: hæc non *octava* fuit, sed *nona*, quemadmodum numerat Augustinus de Civitate Dei Lib. xviii., Cap. lxi. Sed Leonem in

Aliud Quesnelii
Argumentum re-
jicitur.

enu-

An Aurelianus
inter Ecclesie
persecutores.

Eusebii testimo-
nium.

Lactantius lib. de
mortibus perse-
cutorum.

Quesnelius per-
stringitur.

S. Leonis magni
loquendi Scopus.

enumerandis Ecclesie Tyrannis, & persecutionibus Augustinum fuisse secu-
tum, undenam Quesnelius comminiscitur? An sibi suadet, veteres, recentio-
resque scriptores in Ecclesie persecutionibus enumerandis omnino conve-
nire, & Aurelianium necessario inter Christianorum Tyrannos esse recensend-
um? Falsa consecutio. Aliam quippe, & aliam scribendi rationem, alium,
& alium sibi PP. scopum præfixerunt in iisdem persecutionibus describen-
dis. Eusebius enim de Aureliano differens, affirmat: hunc primis sui Im-
perii annis, nunquam Christianis insensum fuisse. Immo cum Pauli Samo-
sateni causa tunc ageretur, ita se Ecclesiasticorum jurium vindicem Aure-
lianium exhibuisse docet, ut ipse manu publica de Ecclesia Paulum expelli
mandaverit. Quod si deinde temporis decursu, mite sui animi propositum,
malis, aliorum consiliis depravaverit, ut etiam *persecutionem erga (a) Dei
Ecclesias meditari voluerit, eo usque, ut dicatur quod dictatis jam Litteris,
& scriptis, cum superesset sola subscriptio, hæc tamen prava voluntas nul-
lum prorsus effectum sortita est. Deus quippe subscriptionem nefandæ Au-
reliani dexteræ deturbavit. Morte enim subita condemnatur, qui de pio-
rum morte censebat.* Difficulus igitur dabo, Aurelianium, Eusebio aucto-
re, inter Ecclesie Tyrannos ibi enumeratum, cum ille decesserit, non sub-
scriptis adhuc impiis edictis. Eusebio quoque consonat Lactantius scribens:
*Aureliano non licuisse, quæ cogitaverat perficere: sed protinus inter sui
furoris initia fuisse extinctum.* Hanc vero eandem scribendi rationem,
S. Pontificem fuisse persecutum, quis inficiabitur? Is enim in recensendis
Tyrannorum persecutionibus, eas dumtaxat enumerare in mente habuit,
in quibus innumera Martyrum millia, ipsis suis victoriis spiritum sanctum,
sibi datum fuisse probavere. At sub Aureliano ubi Martyres? A quibus scri-
ptoribus recensentur? Quot millia enumerantur? Proferant in medium ad-
versarii acta consularia, in quibus, & poenarum, seu mortis genera, & Mar-
tyrum confessiones describebantur. Indicet ipse Quesnelius Consulum, &
Præfectorum nomina, qui Imperialibus Aureliani decretis obtemperantes,
Christianos quærebant, ut in eos morte animadverterent. Horum generum
profecto monumenta, nec Eusebius, nec Lactantius, nec alius quisquam in
medium adduxit, ut revera affirmare possimus: *innumera Martyrum mil-
lia, ipsis suis victoriis probavisse, impletum esse, quod Dominus promiserat
dicens: Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loqua-
mini. Dabitur enim vobis (b) in illa hora quid loquamini. Non enim vos
estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

IV. Ut vero S. Pontificis loquendi scopus, quem Quesnelius minime asse-
cutus est, perspicue constet; quid hocce argumenti genere probare, quid-
ve inter concionandum populo suadere voluerit, sedulo expendamus. Præ-
cipuum itaque Manetis dogma, S. Leo Magnus ibi prosternere sibi propo-
nit. Quo nimirum blasphemus, ac sacrilegus ille falsitatum architectus,
se promissum a Domino Paracletum esse profitebatur, *quem non prius ve-
nisse, quam ille infeliciū deceptor oriretur. In quo ita Spiritus Sanctus
manserit, ut non aliud fuerit Manes ipse, quam Divinus Spiritus.* (c) Ad
tantæ itaque impietatis commentum, supra quod totius Manichææ sectæ
artificium construebatur, subvertendum, primo ad ea Novi Testamenti pro-
vocat testimonia, quibus jam Apostolis adhuc in carne existentibus, cæte-
risque discipulis, & fidelibus Spiritum Sanctum promissum, & datum fuisse
ostendi solet. Cujus quippe missionis, & adventus causas, admirabilisque
virtutis, effectus aliquos enumerans; doctrinæ primo novitatem, profana-
rumque rerum prædicationem, ab eo Sancto Spiritu prorsus alienas esse as-
severat.

(a) Euseb. Cæs. lib. vii. hist. Eccl. cap. 22.

(b) Matthæi 10. v. 19. & 20.

(c) Perperam ab hac blasphemia Manetem purgare Beaufobre nititur. Consule
cap. iv. hujus operis. S. Leo Serm. superius laudato.

severat. *Quia nec alia insinuanda erat veritas, nec alia prædicanda doctrina, præter eam, quam Christi Dei Filius docuerat. Sed oportebat (ait) Capacitatem eorum qui docebantur augeri, & multiplicari Constantiam illius Charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem persequentium non timeret.* Mirabiles autem hos Sancti Spiritus effectus, Tyrannos, mundum, & dæmones ipsos jam in Apostolis, Christique discipulis semper conspexisse, *quando isti ad tolerantiam passionum, sub nulla jam tempestate trepidantes, fluctus sæculi, elationes mundi, fide supergrediente calcarunt, & morte contempta, omnibus gentibus Evangelium veritatis intulerunt,* ex Ecclesiæ memoriis probare S. Leo assumit. Quod ut felicius præstaret, ad eas provocat Tyrannorum persecutiones, quæ tanquam ignes, aut lapides lydii, & Martyrum constantiam, & Evangelicæ prædicationis veritatem probarunt. Propterea in iis persecutionibus recensendis, eas dumtaxat enumerare oportebat, quæ a Christi Resurrectione usque ad *Probi, & Paulini* Consulatum contigerant. Eas videlicet, in quibus *innumera millia Martyrum, ipsi suis coronis Christi Vaticinia,* apud Matthæum 10. v. 19. impleta esse demonstrabant. Cum itaque sola meditata persecutio, quam Aurelianus secum reputaverat, minime executioni demandata, hujus generis non esset; haud quaquam ad eam provocandum erat. Perperam igitur omnino comminiscitur Quesnelius scribendo: S. Pontificem de Aureliani persecutione fuisse locutum. De hac quippe haud loqui poterat, cum ex Aureliani decreto, nullus Christianus martyrium passus sit. Unde merito scripsit: *Cum octava jam in Christianos persecutio desaviret* nulla postmodum habita ratione ad Aureliani litteras, & decreta de perquirendis ad necem Christianis, cum pravam hanc voluntatem, divina in Imperatores ultio, irritam reddidisset. Quare ego in præsens mirari cogor, quod unus Quesnelius, qui non nisi oscitanter Leonis scripta lustravit, hunc S. Pontificem in ignaviæ suspicionem adducere voluerit. Nimia profecto adnotatoris animi inverecundia, erroris notam ei adscribere, cujus virtus, maximaque sapientia, Universo Orbi satis semper fuit spectata; quemque suæ Ecclesiæ res latere non potuerunt. Quod si deinde Augustino, aliisque Scriptoribus, in Ecclesiæ persecutionibus enumerandis apprime suffragatus non est, id non vitio, sed sapientiæ dari debet; alias si ad nonam persecutionem, quam *Aureliani* appellant, provocasset, propositum sibi contra Manichæum scopum non attigisset; nec ejus argumenta plenum robur obtinuissent. Interim autem nemo mihi succenseat, quasi quod ab Augustini, & aliorum sententia recedere voluerim. Non enim hos, vel in invidiam adducere, aut iisdem erroris notam adscribere intendo; sed dumtaxat vera, & genuina Leonis sensa patefacere. Caterum Aurelianum inter Ecclesiæ persecutores, tum Augustinus, tum alii merito recensuerunt. Ob dirum videlicet, & immanem in Christianos animum, quos sane omni poenarum genere exagitasset; quemadmodum decreverat, nisi Omnipotentis Dei vindicta disponente *inter furoris initia* fuisset interemptus. An vero ea, quæ hætenus scripsimus, Quesnelii oscitantiam apprime demonstrent, lector ipse judicabit. Nos hoc illud unum tantummodo in votis habuimus: S. Leonis videlicet testimonium ab omni erroris nota vindicare, atque simul ostendere, firmum remanere: Quod *Probo, & Paulino Consulibus*, Manetis errores damnandi innotuerint, *cum octava in Christianos persecutio desaviret.*

V. At quid demum, si mihi objiceretur, jam ante *Probi, & Paulini Consulatum*, a multis annis octavam persecutionem, quæ *Valeriano* adscribitur, *sevir* desuisse? Quid, si isthæc persecutio ultra debitos fines produceretur, nulla prorsus habita ratione ad Gallienum Valeriani filium, in Imperio superstitem; vel ad Claudium, qui Areolum Tyrannum sustulit, ad Quintilium, ad Aurelianum, ad Tacitum, qui Valeriano vita functo, Romani Imperii habenas tenere? An illa Leonis verba, *cum octava jam in Christi-*

Qualis Spiritus
S. Doctrina.

S. Leo Magno
enumerat per-
secutione a Christi
resurrectione us-
que ad Probi, &
Paulini Conf.

Quesnelii hallu-
cinatio.

Quare S. Leo non
fuerit Augustino
suffragatus.

S. Leonis Magni
testimonium ab
erroris nota vin-
dicatur.

Alia argumenta
eripiuntur.

Verbum *desavio*
quemadmodum a
Leone usurpatum.

Persecutio Vale-
riani, & Gallieni
qualis.

Eusebius histor.
Ecclesiast. lib. vii.
cap. 16.

Gallienus mitius,
& lenius agebat
in Christianos.

stianos persecutio desaviret, referri poterunt ad Valeriani tempora, qui anno 259. ex hac luce migravit? Ab ejus quippe obitu, usque ad laudatum *Probi*, & *Paulini* Consulatum, decem & octo anni interfluxerunt. Cum hæc itaque mecum reputarem, & veritatis studio adductus, quod in omni scribendi genere semper profecutus sum, difficilem hunc nodum solvendum mihi ipsi proponerem, quid voce illa *desaviret*, quove sensu eam S. Leo usurpaverit, diligentius inquirere opus fuit. Qua in re cum veteres latini Scriptores non conveniant, & verbum illud (a) *desavio* in varia significatione usurpaverint, illam, quæ Leonino contextui conformior esset seligere, atque hic subiicere statui. Non enim vocabulum *desavio* (b) veteres semper usurparunt ad significandum crudelitatis fervorem, quem quis in alios adhibere solet; immo potius, & majori cum proprietate illud transtulerunt ad eum indicandum, qui paulatim a crudelitate desistens, omni amota ira, pacem cum inimicis componit. Sed revera in postrema hac acceptione Leonem locutum fuisse, Ecclesiæ monumenta patefaciunt. Nam Gallienus, qui cum Valeriano Patre Imperii obtinuit habenas, quamvis ambobus simul imperantibus, octava illa in Christianos persecutio eorum decretis excitata fuisset; tamen vita functo Valeriano, ipse Gallienus in imperio superstes, pietate erga Christianos actus, omnes *Crudelitatis* motus compescuit, & prioribus decretis retractatis, *lenius, ac moderatius erga nostros agere instituit*. Si res ita se habuere, quemadmodum narrat Eusebius, *de pace sub Gallienio Ecclesiis reddita*, differens; quis non videt, jam difficilem illum nodum prorsus esse solutum, totumque illud temporis intervallum, quod obiciebatur, pene e medio esse sublatum? Gallieni Imperium porro, usque ad annum 269. esse producendum, cum Ecclesiæ, tum Rom. Imperatorum tabulæ manifestant. Igitur si Gallieno solo imperante, *lenius, & moderatius* cum Christianis per totum Rom. Orbem actum est: Si præterea Aureliani decreta, de inquirendis ad necem Christianis executioni demandata non fuerunt; si denique sub Aurreliano ipso, nulli Martyres extitere; quis unquam suspicari poterit, aut Leonem minus apte ibi esse locutum, aut iis verbis cum *octava jam persecutio in Christianos desaviret*, mendum aliquod contineri? Sed jam tempus est ut Quesnelianas cavillationes prætermittentes, ad ea gradum faciamus, quæ Beaufobrianas nugas & argumenta, præcedentibus capitibus opposita, patefaciunt (c).

C A P. III.

Isaaci Beaufobre falsa argumenta, præcedentibus duobus Capitibus repugnantia, refelluntur. Catholicæ Ecclesiæ Ritus, & Dogmata ab ejusdem criticis notis vindicantur.

Beaufobre agendi
scribendique ratio.

Nihilum prorsus, aut parum saltem, in describendis Principum Manichaicæ sectæ auctorum rebus; aut in designando ex Sancti Leonis Magni scriptis, genuino tempore, quo ejusmodi hæresis damnanda Orbi innotuit, hætenus me præstitisse iis videbor, qui aut Beaufobrianam de

(a) Livius illud verbum *desavio*, usurpavit ad indicandum eum, qui expectat ut ira desaviet: Luc. At apud Ciceronem vix hoc verbum compositum offendes.

(b) Cave ne Quesnelianæ S. Leonis editioni fidem adhibeas; a qua contra aliorum editorum lectionem, Mss. Codd. tm Oxoniensium, tum Vat. Exemplarium auctoritatem, voce *desaviret* subducta, illa alia *ebulliret*, minus apta, & Leonis sensus prorsus repugnans exhibetur.

(c) Vide sis Rat. Temp. Tom. III. pag. 184. Venetæ æditionis,

de Manichæis historiam, vel suis lustrarunt oculis; vel de ea, a Viris fide dignis, differere audierunt. In quo opere cum auctor, ut jam diximus, veterum Ecclesiæ PP. traditionem, non tantum conatur evertere: sed etiam Sanctissimos Viros, aut de errore, aut de inscitia insimulans, quasi rabido dente proscindit, quando in percurrentis horum scriptis, aliquod offendit, quod suis partibus, & Acatholicæ suæ Religioni repugnare videtur. Cujus quidem generis ea sunt, quæ Cap. quarto, quinto, & sexto, prioris partis suæ historiæ, legenda occurrunt; Vel ea, quæ in altera parte scribenda assumpsit, cum Divi M. Leonis in Manichæos agendi rationem ad examen reducens, Sanctissimum nostrum Pontificem carpit, mordet, & exagitat, ac invido quasi cœcoque livore in eum excandescit.

I. Agit itaque in laudatis primæ partis capitibus, de præcipuis illis tribus Manichaicæ sectæ auctoribus, & testimoniis Græcorum, & Latinorum PP. insistere sibi proponens, Sanctum Epiphanium secutus, nobiscum imprimis affirmat, Scythianum ex Saracenorum gente duxisse originem. Qui postmodum Græcorum instituta & scientias sibi comparare exoptans, Palestinæ confinia inhabitare voluit. Sed tandem in Orientalium Indiam se transferens, navium subsidio, mercaturis operam dedit; quo in exercitio prospera semper usus fortuna, maximas, brevi, sibi nactus est divitias, marium commoditate, locorum ubertate, ingenique præstantia semper, & ubique illi arridentibus. Duo hæc, divitiarum copia videlicet, acerrimumque ingenium (ait Beaufobre, una cum perfectâ, atque multiplici scientiarum cognitione: Medicinæ nimirum, Philosophiæ, Matheseos, & Astronomiæ, raro in uno solo homine reperiuntur. Quem quidem, ob adinventas, seu excitatas hæreses, æternum suum nomen fecisse asseverat. At quid (subjicit auctor) si Scythianus in hæresim dumtaxat fuisset lapsus? Non enim eum odio habere nobis opus esset, sed prorsus ei misereri deberet, cum hæresis animi infirmitati, involuntariis omnino, distortisque cogitationibus tribuenda sit, quibus hominis ingenium a veritatis fonte abscedens, deceptum, se in errorem trahere sinit. Quare mitius semper cum Scythiano, Beaufobre agere volens, in dubium revocat, alterum Epiphanii testimonium a nobis superius laudatum, quo vidimus: hunc hominem præstigiis, & Magicis Dæmonum incantationibus, quibus Ægyptii vacare solebant, animum applicuisse. Huic opinioni, fidem adhibuit solus Epiphanius (ait ille) scriptor valde credulus, nimisque in suis assertionibus violentus; cum ex altera parte, nec Archelaus Cascharæ Episcopus, nec Cyrillus Hierosolymitanus de hac magicâ Scythiani arte, & præstigiis ullam fecerint mentionem.

Scythiaui divitiæ
& liberales antes
ex Beaufobrianis
dictis.

Quot autem, qualiave commenta, hic Beaufobrianus differendi modus præ se ferat, neminem prorsus Catholicorum latere arbitror. Nam si hæresis imprimis, pravis, & omnino involuntariis animi motibus tribuenda est, & in iis dumtaxat sistit; Cur in crimen vertitur? Cur communi consensione firmatum est: *Voluntatis pertinaciam, hæreseos errorem involvere*, sine qua nemo hæreticus appellari potest? Profecto, si animus involuntarie erroribus, fidei dogmatibus repugnantibus hæreret, vix in crimen laberetur, cum nullus prorsus actus gravioris flagitii rationem habeat, si voluntarie haud efficiatur. Præterea quorsum spectare ea possunt, quæ de Scythiani magicis artibus contendit? An Epiphanii testimonium infirmari posse arbitratur, duorum illorum PP. silentio? Nugatur quidem. Nam Archelaus imprimis, ad quem veluti Epiphanio antiquiorem provocat, quasi totus est in enarrandis Manetis rebus, iisdemque execrandis, ut vix de Scythiani vita, & gestis mentionem prolixius facere illi vacaverit. Cyrilli pariter Hierosolymitani differendi scopus, ea in Catechesi, non fuit, trium illorum Manichaicæ sectæ auctorum, omnia facinora describere, sed obiter considerare dumtaxat, quemadmodum tres nequissimi homines, omnia pessima congefserint *unam hæresim, blasphemias & sceleribus refertam con-*

Beaufobrianæ
nugæ refelluntur.

Archelai, & Cy-
rilli differendi sco-
pus.

Terebinthi Magi-
cæ artes ex Cy-
rillo,

flando. Idcirco de Scythiano, quasi properanter verba faciens, originem, Patriam, Aristotelicam vitam, quam imitatus est, quatuor libros compositos, ejus in Judæam interitum summatim commemorat, & statim ad Terebinthum auri, Librorum, & hæreseos hæredem gradum facit, istius crimina descripturus. At ultro dato quod ejusmodi argumentum, ex Archelai, & Cyrilli silentio desumptum aliquid concluderet, an non statim labaret, & pessum abiret præcedens Beaufobriana disserendi ratio? Ubinam Scriptores Epiphonio antiquiores, Archelaus videlicet, & Cyrillus mentionem faciunt de Scythianni mercatura, de ejus Philosophia, Matheseos, medicinæ, & Astronomiæ studio? Altum revera de his omnibus servarunt silentium; & propterea liceret inferre: hæc omnia sibi confinxisse Beaufobre, & nimia, æque, ac violenta exaggeratione usum fuisse in historiis conscribendis, numquam præ oculis habita veritate, quam unice sibi proposuisse innumeris locis asseverat. Quid vero tandem, si istud tam altum silentium de magica Scythiani arte, nequaquam Cyrillus in universum servasset? Hanc enim, tanquam ex Scythiani libris haustam, *Terebintho* illius successore, & hærede tribuit, scribens: *cum ad extremum is esset comprehendendus, profugit ad quamdam viduam. Deinde domum ascendens, & advocans aereos Dæmones, quos Manichæi in abominandis sacris ad hunc usque diem invocare solent, divinitus percussus, & de domo prostratus extinctus est.* (a)

Duo itaque ibi Cyrillus asseverat. Alterum, Terebinthum, magicæ artis, & Dæmonum subsidio, præstigiis vacasse, quibus auctore Beaufobre Ægyptii, & Indiarum populi operam dare consueverant; Alterum vero, Manichæos in abominandis sacris, Dæmones invocare solere. Is ergo dicat amabo, ex quibus fontibus, hanc artem, hosque ritus hauserint, si ex Scythiani libris non didicerunt? An hujus sectæ homines, in Indorum Orientis plagam se receperunt, ut nefariis hisce studiis vacarent? Terebinthum quippe, Indos salutasse, nullibi legimus. Nisi conjicere liceat, Scythiano comitatum præstitisse, cum illuc se transvehi curavit. Et propterea iisdem disciplinis, utrosque imbutos fuisse probabilius esse affirmemus; vel Terebinthum, cæterosque Manichæos, jam (ex Cyrillo) Magicarum artium cultores, ejusmodi disciplinam sibi nactos esse, lectione librorum, quos Scythianus conscripserat. Quare si sine ullo scrupulo ita licet ratiocinari, firmitus stabit Epiphonii testimonium, quo affirmavit: Scythianum præstigiis, & Dæmonum incantationibus operam applicuisse.

Scythiani uxor
qualis.

II. Age vero isthæc missa faciamus, aliud commentum indicaturi, quod laudato Epiphonio, Beaufobre affingere conatur, occasione maritalis conjugii, a Scythiano cum foemina superioris Thebaidis initi. Hanc enim captivam fuisse narrat (b) Archelaus, cui Socrates suffragatus est. Orientales autem, non abhorreere a captivis uxoribus, etiam ipse Beaufobre, aliquorum testimonio suffultus, asseverat. Sed occasionem inde arripit, ut stylum contra Epiphanium vertat; quod pulchram, & juvenem captivam, in perditam, infamemque meretricem convertere voluerit; quasi Scythianum, hominem moribus, & Religione perditum, postribulam ducere, pudere oportuerit. Ex quo autem fonte ejusmodi *anecdolum*, valde Scythiani famæ ignominiosum haurire possit, cum Epiphanius illud silentio prætermittat; Beaufobre cum ignorasset, in Epiphanium excandescens, hunc maledicum appellare non veretur. Arbitratur propterea, nonnisi a vehementi studio, & animi violentia raptum, hæreticorum res gestas, & mores descripsisse (c).

Hunc

(a) Cyrillo suffragatur Photius lib. 1. hist. contra Manichæos cap. xii. Videsis Christophorum Volfium in notis ad cap. xii. Photianæ historiæ.

(b) Archelaus in disputatione habita cum Manete.

(c) Beaufobre taxat & carpit Dionysium Petavium, quod Epiphanii textum verterit; „quam e meretricio questu, ac servitute; „contendens, disiunctivam, non conjunctivam particulam fuisse adhibendam.

Hanc tamen, similemque cogitandi, atque scribendi rationem, quæ Pyrrhoniorum commenta redolent facile quidem eripiemus, depravatos Manichæorum mores nobiscum recogitantes. Nulla enim, etiam Ethnicorum secta sceleratior in impudiciis, nulla unquam alia hominum schola depravatio in incestuosis effrænata libidinis actibus, Manichaica inveniri potuit. Nam abiecto quocumque naturæ humanæ pudore, & verecundia, carnales concupiscentiarum motus cohibere, nefas reputabant, & a nuptiis abhorrebant, ut filiorum procreationem præcaverent; sed mutuis, nefandisque commixtionibus perpetuo utebantur. Quæ ergo verecundia, quinam publicæ, & privatæ honestatis pudor dari potuere in homine, qui suos asseclas docuit nuptias execrandas esse, iisque licere, omnibus incestuosæ, & turpissimæ libidinis actibus inquinari? De hisce autem flagitiis, non tantum fuisse Manichæos postulatos; sed publicis, & authenticis monumentis, & testimoniis, jam pluries fuisse convictos, perspicue produnt acta Romanæ Inquisitionis, scripto, sub Leone Magno (a) consignata; vel illa quæ in Africa Ecclesiis habita sunt, de quibus ipsi opportunius suo loco, temporum ratione servata, verba faciemus. Sed ad Beaufobre redeamus. Is ergo concedit Scythiani uxorem fuisse captivam. Sed ex quo fonte colligit, ut quemadmodum captivam ducere non erubuerit, huic fuerit Religio, eam ex meretricio quæstu in uxorem non assumere? Pulchram quidem, & juvenem, sine auctore, Beaufobre affirmat; idque evinci posse arbitratur, quod hanc plus cæteris Scythianus adamaverit. Igitur hujus tanti amoris causa, eam connubii participem habere potuit, tametsi jam pridem apud Thebaidem, omnibus vulgatam se exhibuisset. Nec juvat, ab Epiphania eos fontes, seu vetustiores scriptores silentio prætermitti, ex quibus hocce factum hauriebatur, cum nemo ex antiquis illud in dubium revocaverit, aut contrarium tradiderit. Cum forte omnes qui Epiphania scripta lustrarunt, ea ducerentur persuasionem; sanctum Episcopum, res per Scythianum gestas, hujusque mores scripto consignasse, majorum traditionibus insistendo. Cujus quidem dictis, aut suppres, aut saltem sequentium sæculorum homines, Manichaica labe polluti obstitissent, Mendacique notam ei inuissent, ut principem auctorem suum ab hac infamia vindicarent, si rem aliter se habere cognovissent. Istorum ergo silentium, firmis Epiphania assertionibus conjunctum, quanti Beaufobrianam, male digestam critice facere oporteat, plenius patefacit; Potissimum cum absque novorum monumentorum subsidio, post tot sæcula, unus solus Beaufobre, ab Scythiani, & Epiphania ævis longissime distans (quippe currente hoc sæculo, anno videlicet millesimo septingentesimo trigésimo nono, præsentis lucis usuram absolvit) antiquorum Ecclesiæ PP. traditionem, solis commentitiis fabulis evertere, & abolere nifus fuerit.

Manichæi omni
impudiciæ labe
inquinati.

Acta Romanæ
Inquisitionis sub
Leone Magno &
Eccl. Africæ.

Vindicatur San-
ctus Epiphanius.

III. Mitius tamen cum Sancto Cyrillo Hierosolymorum Episcopo, noster criticus agere visus est; quem non in errorem lapsum, nimia tamen exaggeratione uti voluisse asseverat. Propterea in describendis Scythiani gestis, personam concionatorum gessisse, qui proposita sibi argumenta, declamationibus, & superlationibus, magnificare potius student, quam eorum veritatem patefacere. Et quidem Cyrillus de Scythiani Religione verba facturus, dixit; hunc nihil commune habuisse *nec cum judaismo, nec cum Christianismo*. Ita legisse in Græco Cyrilli textu (b) contendit, quamvis antiqua Colonienfis versio, priora illa verba: *cum judaismo* expungat. Sed ultro dato, quod Græci Codd. utramque habeat lectionem; quemadmodum legimus

Beaufobre mitius
agit cum Cyrillo,
& quare.

Scythiani religio
ex Cyrillo.

(a) Videtis lib. II. hujus operis, in quo Romanam sub Leone Magno in Manichæos Sacram Inquisitionem describimus, & ad examen revocamus.

(b) Colonienfis versio apud Maternum Cholinum MDLXIV. habet „ Scythianus „ quidam erat in Ægypto genere Saracenus nihil cum Christianismo habens „ commune.

apud Phothium; (a) quid unquam habet Cyrillus, quod veritati repugnet: quodque & si non apertum errorem, nimiam saltem exaggerationem, superlatationemque præ se ferat? Christophorus Wolfius quidem, in Photianis libris adornandis, quos Amburgi novis typis committi curavit, de Scythiano scripsit: *hic primus inter Christianos stultæ de duobus principibus opinionis auctor exstitit*. At opinionem hanc stultam, unam esse inter tot, tantasque blasphemias, quas vel de Christi carnis nativitate, morte, & resurrectione Manichæi excogitarunt; quæque principaliora, & solidiora Christianæ fidei principia penitus evertit, jam satis omnibus exploratum est, & ipsi in inferioribus explicabimus. Quid igitur cum Christianorum fide illa Religio commune habere potuit, quæ fundamentalia mysteria oppugnat, & abolet? Certe si Beaufobrianæ starent conjecturæ, etiam paganus Dei unius existentiam, triumque personarum distinctionem negans; qui creatis, sensibilibusque rebus, *Soli* videlicet, *Luci*, *Syderibus*, divinos honores exhibeat: quique Deiparam, & divinum Patris Verbum, hominem esse factum blasphemet, & innumeros id genus alios errores profitetur, aliquid nobiscum commune habere posset, ea sola ratione, quod Christi nomen perperam sibi vindicare auderet. Sed cum veritate, quis id unquam affirmabit? Nam Paganus, de quo agimus, præter Christianum nomen, quod sacrilege sibi usurparet, nihil prorsus haberet de Christianorum fide, moribus, ritibus, & institutis. Quin immo hæc omnia, aut saltem corrumpere, aut abolere niteretur. Ita quidem secum reputasse Cyrillum arbitror, cum scripsit: Scythianum nihil prorsus *commune cum Christianismo* habuisse. Quod si deinde Beaufobre confingat, se refragari Cyrillo, Archelai testimonio adductus, qui Scythianum *Hereticum*, & *Apostatam* appellavit, qui actus vehementi ambitu Episcopatus obtinendi, defecit, quemadmodum de aliis hæreseon auctoribus, exploratum est, nostra haud quaquam explicatio nutaret. Nam quid prohibet, quin isthæc de homine Pagano, Christianam fidem simulanti, vera esse possint? Præsertim, cum etiam Beaufobre auctore, Scythianus nunquam alicubi stabile habere voluerit domicilium. Sed huc, illucque decurrendo, Saracenorum modo regiones, modo Palestinæ, Thebaidis, Judææ, Ægyptiorum, Indorumque plagas inhabitaverit? Fieri ergo potuit, ut quandoque inter Christianos commoratus, maxima simulatione usus, Christianam Religionem extrinsecus etiam affectaverit, ejusmodi fallacia populos decepturus; ut nimirum speraret Episcopatus honorem, & dignitatem sibi posse deferri: quibus haud dubie, prava dogmata, quæ imbiberat, animoque agitabat, facilius aliis credenda, profitendaque proposuisset. Tandem cum in lustrandis Manichæorum rebus, & dogmatibus, hætenus nec unum ex fidei Christianæ articulis, quos fundamentales appellant, invenissem, quem integre, & in sua puritate servarent, vix persuaderi possum, eorum principem auctorem, in suis institutionibus aliquid commune cum Christianismo habere potuisse. Propterea ad alia gradum facturus, præsentem claudio congressionem, ita rationando. Quod quemadmodum nequissimi hujus hominis malitia, nulla lege cohiberi potuit, quin omnia Christianæ fidei dogmata labefactare, aut evertere conaretur; itaque quoque vehementi studio sibi blandiebatur, malis artibus Episcopatus honorem se fore adepturum; quæ duo ostendunt, Cyrilli, & Archelai dicta, sine violenta interpretatione posse conciliari.

IV. Jam vero, si Beaufobrianam scribendi rationem, quemadmodum statuimus, pedetentim modo prosequeremur, de quatuor Scythiani libris, differere opus esset. Verum cum de hisce scriptis, alias in hujus historiæ parte, verba facturi simus, hanc congressionem habere in præfens prætermittimus,

(a) Photius lib. 1. contra Manichæos cap. xii. „ Scythianus . . . neque cum Christianis versans, neque Judæorum doctrinam aplexus.

(b) Wolfius in notis ad lib. 1. Photii contra Manichæos pag. 38.

Beaufobre similitudine perstringitur.

Vindicatur Cyrillus Hierosol.

Antiqui Manichæi nihil cum Christianis commune habebant.

mittimus, potius ad Epiphanium, nostro sermone iterum regressuri. Hunc ergo, iterum maledictis, & contumeliis proscissum, in scenam Beaufobre produxit, occasione malæ mortis, quam subiit Scythianus. Epiphanii itaque testimonium de Scythiani nece, cum aliis veterum Scriptorum dictis comparat, atque intelligens, non iisdem omnino Verbis sibi respondere, in eam abiit persuasionem: hæreticum hominem, de quo agimus, naturali morbo præventum, diem clausisse. Archelaus (ait ipse) nihil de Scythiano interitu scripsit, ex quo argumentari liceat, eum præter naturæ ordinem obiisse. Cyrillus (a) Hierosolymorum (subdit) qui ante Epiphanium floruit, in rebus, quæ jam pridem in ea Urbe contigerunt, apprime versatus, valde stricta oratione, hæretici in Judæam adventum, *ut pestilenti contagione illam Regionem afficeret*, describit; & statim nulla voce interposita, qua cum Mosaycæ Legis doctoribus disputationes indicarentur, subiicit. *Morbo extincto illo, Dominus sedavit pestilentiam*. Photius (b) tandem, breviori usus sermone, scripsit: *acerba morte Scythianum perisse*. Ex hac porro scriptorum dicendi varietate, sibi gratulatur Beaufobre, & quasi in scyrpo nodum quærens, Gallice Græcum Epiphanii (c) textum, multis notis, & animadversionibus interpolatum reddidit, contendens: hujus narrationem prorsus cadere, nemine alio ipsi suffragante; immo ipsi aperte refragantibus Judæorum historiis, quæ, cum Judaici populi excidium, tum Hierosolymitani Templi everisionem, Titi & Vespasiani armis, & militibus factam, patefaciunt, ob quæ impossibile penitus Scythiano fuisset, cum Sacerdotibus Judaicis disputationibus congregari, & deinde præstigiis, & magicis incantationibus illius Urbis Templum conscendere. Itaque jam depopulata Urbe, temploque ad solum redacto, Scythianus illa omnia facinora, quæ narrat Epiphanius, præstare non potuisset, præsertim cum Apostolorum ævo, illic non venerit, ut ipsi jam primo hujus operis capite, contra Epiphanii fidem ultro dedimus, illius verba in laxiori significatione esse sumenda explicantes (d).

Beaufobre iterum
Epiphanium in
scenam producit,
& quare.

Beaufobriana Ar-
gumenta de Scy-
thiani interitu.

Veritatis speciem, hæc omnia præferre, quis existimabit, qui Judaici populi historias, post Titi imperium non lustravit. Secus tamen judicabunt, Judaicarum rerum periti, qui norunt Hierosolymam a Tito, & Vespasiano, nondum plenè deletam, variis ædificiis, & turribus superstitibus, iterum ab Adriano, hujus nominis Imperatore, fuisse ædificatam, & ab alienigenis non solum, sed a multis Judæorum millibus fuisse inhabitatam. Tum videlicet, cum vetusto mutato in Æliæ nomine, Rufus Judææ Præses, armata manu sibi ab Imperatore Adriano decreta, eos tumultuantes, Duce Barcocheba, strenuo, ac crudeli viro, qui ad seditionem excitaverat, compressit, multa virorum millia, sæminarum, puerorumque conficiendo. Hecce alterum sub Romanis Imperatoribus Judaicæ Gentis excidium (e) nos ipsi adnotavimus ad hist. Ecclesiasticam Eusebii Cæsar. Quare perperam omnino pro firmandis suis conjecturis eum laudavit Beaufobre. Quam Urbem deinde si peregrinis Gentibus, ex variis terrarum plagis venientibus, incolere datum fuit, quia in Romanorum jus conversa, ritum mutavit, & nomen; non tamen Judæi in illa Urbe superstites, suas legales cæremonias mutarunt, sed Sacerdotum, & Levitarum, aliorumque ministrorum successione servata, quemadmodum in Assyriorum, Babylo-niorumque Captivitatibus, Mosaycam legem in Synagogis, Proseuchis, & cæteris

Hierosolyma ab
Adriano Imp. ite-
rum ædificata.

(a) Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi vi. §. 13.

(b) Photius in libris contra Manichæos a Christophoro Vvolfo typis mandatis Cap. xii. pag. 37.

(c) Epiphanius hæresi 66.

(d) Vide quæ Cap. i. præcedenti diximus, pro explicando Epiphanii Testimonio pag. 3.

(e) Eusebius Cæsar. Hist. Ecclesiastica Lib. iv. Cap. vi. Vid. nostram Rufinianam editionem nota e.

Conjectura Beausobrianæ veterum testimoniis rejectæ

Tertium volumen a Scythiano conscriptum.

Scythiani mors qualis fuerit.

Terebinthi in Persidem fuga.

Beausobre opinio minus tuta.

cæteris Conventibus, rigidius observandam inculcabant, Phariseis, Legum Doctoribus, & Tribuum Principibus omnem conatum adhibentibus, ne Turbæ, aut Christo nomen darent, aut Romanorum exemplo Idolis servirent. Qui ergo fieri non potuit, ut secundo labente sæculo, Scythianus Hierosolymam, seu Æliam adventans; Judaici Populi Sacerdotes fuerit aggressus, suis disputationibus probaturus, vetus Testamentum, & Mosaycam Legem a malo auctore Deo duxisse originem? Sed cum ab adversariis fuisset superatus, ad turpitudinis notam delendam, & ipse præstigiatorum artibus usus, alicujus domus tectum, juxta Templi ruinas ædificatæ, aut aliquam ex antiquis turribus, quæ Titi, & Vespasiani excidio superfuerant, Dæmonum subsidio, conscendere non tentaverit? Hæc autem inter se pugnare haud intelligo. Maxime cum omnes noverint, tertium illum librum, quem Scythianus conscripserat, quemque de Mysteriis appellavit, legis, & Prophetarum refutationes continere, eumque calumniis contra Sacros Veteris Testamenti Scriptores abundare. Ut igitur ejusmodi commenta, & refutationes in vulgus spargeret, easque Populo suaderet, confingendo Mosaycam legem a malo spiritu fuisse traditam, illi opus fuit ad Judæam primum proficisci, *ut pestilenti contagione illam Regionem afficeret.* (b) Nec enim suum nequitiae virus effundere potuisset, nisi Conventus, Conciones, Disputationesque coram Judæis ipsis habuisset. Sed hunc tantarum blasphemiarum, & sacrilegiorum virum, fuisse a Deo percussum, & repentino interitu e vivis sublatum, Cyrilli loquendi modus, non tantum hisce verbis prodit: *morbo extincto illo, Dominus sedavit pestilentiam*: sed aliis subsequenter, quibus narrat, Terebinthum Scythianæ improbitatis discipulum auri, & sui Magistri hæreseon heredem factum, quippe qui in Judæa, & Palæstina notus, ab horum finibus fuit exclusus: *coactus propterea in Persidem transire.* Tantum odium igitur, & populi horrorem discipulus ob Magistri necem, atque facinora in se concitaverat, ut amplius illic commorari haud permetteretur. Et quidem *acerbam* fuisse Scythiani necem, etiam Photius affirmat. Non enim acerba ea mors dici solet, quæ a naturali ægritudine corporis causatur; quæque propter membrorum dissolutionem, animum a corruptibili carne dividit. Sed talem vocare solemus, quam criminum rei, Deo Vindice violentèr subeunt; vel quam judices, & carnifices, malefactoribus, poenarum gravitate exhaustis, inferunt, aut inferri jubent. Deum autem Scythianæ necis auctorem fuisse, Cyrilli loquendi modus innuit: *crudelem* deinde, atque violentam, iis vocibus: *acerba morte*, significatam esse a Photio, verisimile est. Judæorum tandem in Terebinthum odium, ut exulem a Palæstinæ, & Judææ finibus abire Populorum tumultus, & iracundia cogerent, ex illius in Persidem fuga, plane innotescit. Idcirco credendum est, discipulum studuisse saltem ignominiae, & turpitudinis notam oculere, atque delere, & fugam arripiendo, & servi conditionem, atque antiquum suum nomen abjiciendo.

Nulla vero ratione adduci potest Beausobre, ut postremum hoc assertum concedat. Nimirum Terebinthum ad delendam turpitudinis notam, antiquum mutasse nomen, altero *Buddæ* assumpto. Ut autem facilius lectores in suam trahat opinionem, divitem studiosæ eruditionis supellectilem, magnificumque verborum construxit apparatus, ut sensim veteres

(a) Romanorum sanctionibus dumtaxat cautum erat, ne Judæi libere Religiosum Mosaicæ Legis cultum exercerent. Sed in privatis Domibus, Circumcisioni, aliisque ritibus operam dabant, legalibus dumtaxat Sacrificiis exceptis. Confule nostram Eusebii editionem Tom. I. pag. 179. & seqq.

(b) Cyrillus Cath. VI.

(c) Photius: *ac cum acerba morte magister in Judæa, quo commigraverat periisset* libr. I. contra Manichæos pagin. 40. apud Cristophorum Wolfium.

res Ecclesiæ P.P. in malam fidem adducat, quosque suum opus Gallice scriptum percurrere haud pudet, a veritatis tramite recedere faceret. Capite igitur quinto laudati libri prolatis primò in medium variis Terebinthi nominis ethimologiis, & explicationibus, eam sibi ex lectionibus arridere posse censuit, quæ versuti hominis fraudes, & dolos aut prorsus dilueret, aut saltem magna ex parte minueret. Acta deinde Archelai Episcopi Cascharæ laudat; ex quibus contendit, *Buddas* nomen, haud quamquam a Terebintho assumptum fuisse ad populorum odium, vindictamque declinandam: Sed ex Chaldæorum idiomate illud derivari, idemque apud Persas significare, quod apud Græcos *Terebinthi* vocabulum. Addit duo illa nomina, apprime sibi invicem respondere, quemadmodum hæc alia in Sacris litteris reperta: *Christus* videlicet, & *Messias*; *Petrus*, & *Cephas*: *Dorcas*, & *Tabitha*. Hocce tanquam mysterium a se explicatum, lectoribus suis vendidisset Beaufobre. Sed cum Fabricii opus percurreret, in tam profundæ arcana rei intelligentia se novit jam pridem præventum. Quare hisce animadversionibus cum diutius institisset, *Terebinthum*, & *Buddam*, eandem prorsus significationem præferre, absque animi hæsitacione affirmavit. Cujus tandem rei, tanquam locupletissimos testes appellat, & Clarissimum Virum Simonium Assemanum Orientalium linguarum peritissimum & Vaticanæ Bibliothecæ Præfectum; Bochart Sacræ Geographiæ studiosum Scriptorem, qui Syriacas has voces explicantes *Bethma*, scilicet *Boutema*, & *Butema* (quæ elementorum aliquam diversitatem, quamvis habeant) tamen pro uno, eodemque *Terebintho*, seu *Buddas*, a veteribus fuisse usurpatas crediderunt. Vera ne, an potius fabulosa hæc sint, quæ Beaufobre laudato cap. exaggeravit, Orientalium linguarum, & vocabulorum studiosi judicabunt. Nos tamen hisce omnibus plenam adhibere fidem interim non audemus: sed noster animus, ne de incognitis rebus iudicium ferat, suspensus hærens perpendit, præcedentem Beaufobrianam rerum congeriem, repugnantia non carere. Nam vel huic *Sythiani* servo, seu discipulo, altero Manichaicæ scholæ Magistro credimus *Terebinthi* fuisse natale nomen, & istud apud quascumque nationes, & Chaldæos etiam, retinere debuisset; quamvis ab hujus gentis populis, ob idiomatum diversitatem, & elementorum usum, alio sonu, & vocis flexibilitate enunciaretur. Vel dicendum est, gravi adductum causa *Terebinthum*, illud mutare oportuisse. Si primum dabit Beaufobre, quemadmodum dare deberet, cur non servata Chaldæorum vocis desinentia, in a videlicet, aut m, illud *Terebinthi* rejecerunt, ut usurparent *Butam*, aut (a) *Budam*? Has enim nullam habere affinitatem, cum hujus hæretici nativitatis nomine, radicalia deinde litterarum elementa non servare, quis non videt? Propterea non facile moveor assentiri Beaufobrianis dictis, quibus persuadere nititur, Assyrios, etiam hominum propria nativitatis nomina mutare potuisse, & consuevisse. Ratio quidem ex Bochart ab eo adducta, prorsus cadit. Cum auctor in sua sacra Geographia non affirmet duo illa vocabula *Terebinthus*, & *Butam*, seu *Budam*, apud Assyrios, & Græcos in significatione sibi coherere; sed denotare, & respondere vocabulo Persarum *Buddas*, & usurpari pro *Terebintho*, impio Manetis præceptore.

Cl. Simonius Assemanus a Beaufobre laudatus.

Præcedens Beaufobre argumentum rejicitur.

VI. Quamvis tamen Bochart, Beaufobrianis suffragaretur conjecturis, minime nobis negotium facefferet, ut vetustiorum PP. sententias, in angulum, veluti falsas rejiceremus. Cum enim Cyrillus aperte scripsit: *ne ex proprio nomine in Perside cognosceretur, Buddam se ipsum vocavit, dolosum, fraudulentumque Terebinthi studium enunciavit, quo sua, & Magistri*

- (a) Nos non irrideat lector, cum in percurrendis his nostris exercitationibus *Budda* vocabulum descriptum offendat, geminata litera D. Cyrillum enim Hierosolymitanum, aliosque antiquos scriptores, sumus secuti. Quamvis Beaufobre, & alii recentiores *Buda* pro *Budda* retinuerint,

gistrum facinora tegere quæsit. Hoc ipsum cum ex Cyrilli (a), tum Epiphani dictis, Photius (b) confirmavit dicendo: Terebinthum in Persidem profectum, assumpto Buddæ nomine. *Jam enim ejus fama pervagata, odium impio viro conciliaverat antequam in cujusquam consortium veniret.* Quid plura? Petrus Siculus, qui Manichæorum res gestas diligenter, cum ex aliorum scriptis, tum constanti aliorum fama, & traditione edoctus, hætenus dictis suffragatus est. Mirum tamen nobis videtur, quod Beaufobre in evolvendis antiquorum scriptis, nec unum saltem invenerit, qui affirmaverit, *Terebinthi* vocem, a Græcis assumptam ad arborem significandam, ab Assyriis deinde pro *Budda*, seu *Buttha* interpretari. Quæ causa esset, ut ipse ait, quare hoc postremum nomen Persæ *Terebintho* imponerent; quasi studiosi, hunc hominem, vernaculo potius idiomate, quam Græco vocitare. Mirum inquam, quod nec unus id testatus fuerit. Quapropter ad præsentem questionem, haud quaquam faciunt tria illa exempla, audacter ex sacris Litteris desumpta, in quibus ad unam, eandemque personam designandam, voces duæ illæ (spectata idiomatum diversitate) geminari necesse fuit. Ipsi namque sacri Scriptores, geminationis causam indicarunt, ad quamcumque æquivocationem præcavendam. Et ne quis, ab adductis exemplis nos velle abscedere in præsens existimet, ad eas scripturas novi testamenti provocamus, in quibus mentio facta est de *Christo*, & *Messia*: de *Petro*, & *Cephas*: de *Tabitha*, & *Dorcas*. In omnibus enim iis, Sacri Scriptores, & horum interpretes, æconomiae formulis usi sunt, ad idiomatum, & interpretationum diversitatem indicandam; ne quis in errorem ductus, geminari etiam personas arbitraretur. De *Christo* quidem, & *Messia* locutus est Joannes scribens (c): *scio quia venit Messias, qui dicitur Christus*; & clarius in alio textu, idem Joannes, referens verba Andreæ, Fratris Simonis Petri, scribit: *invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus*. Rursus idem Joannes verba facturum de *Petro*, & *Cephas*, habet: *tu es Simon Bar-Jona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*. Atque tandem Sanctus Lucas, in Apostolorum actis, ad tollendam quamcumque sermonis ambiguitatem, de *Tabitha* disserens, hæc habet: *in Joppe autem fuit quædam discipula nomine Tabitha, quæ interpretata dicitur Dorcas*. Innumera quidem alia id genus exempla, in Scripturis, & apud SS. PP. offendimus, quibus in præsens insistere supervacaneum ducimus, ne in rejiciendis iis, quæ ad fucum faciendum Beaufobre adducere solet, prolixius procedamus. Igitur huic argumento finem daturi, sic claudimus sermonem. Cum igitur inter tot, & tam varios antiquos Scriptores, nec unus dixerit: *Terebinthum*, Græcam vocem, Syriace *Buddas* interpretari; plane ignoramus, qua licentia Beaufobre ad præcedentia exempla, ex scripturis mutuata provocare voluerit, ut vetustos Sanctos PP., & scriptores, qui de Manichæicis rebus disserunt, in malam fidem adduceret; eosque tamquam imposturarum, & mendaciorum reos morderet; at tolerabilia tamen judicari possent, quæ in hoc capite, hætenus de *Terebintho* scripsit Beaufobre (d); postmodum, latiore adhuc viam non sibi aperuisset, ad evertenda alia majoris momenti, quæ de Manichæis antiquiores scriptores tradidere; vel si omni animi sui studio non conaretur, ea religionis Christianæ dogmata abolere, quorum sacris in litteris aperta mentio facta est.

VII. Prior-

(a) Cyrillus Catechesi vi. ubi supra.

(b) Photius Cap. xii. apud Volfium pag. 41. narrat Scythiano mala morte functo, Terebinthum in omnium opprobrium venisse. *Cum in Palestina, & Judæa degens, ac piorum omnium judicio damnatus opprobrium non ferens, Persidem proficiscitur assumpto Buddæ nomine.*

(c) Joannis 4. v. 25. Joannis 1. ver. 41. & 42. Actorum ix. v. 36. & 40.

(d) Beaufobre cap. v. lib. i. hist. Manichæorum pag. 62.

Quo sensu Scripturæ exempla accipienda.

Nugæ Beaufobrianæ adhuc refelluntur.

Nova Beaufobrianæ commenta exponuntur.

VII. Prioris generis ea sunt, quæ ibidem scripsit de *Buddæ*, seu *Terebinthi* disputationibus, apud Babyloniam cum Solis Sacerdotibus institutis, quarum Cyrillus, Epiphanius, Photius, cæterique mentionem fecerunt. Quando videlicet scelestissimus homo, famam, & honorem simul sibi nancisci cupiens; se ex muliere virgine natum, impudentissime gloriabatur, ut ex Archelai actis etiam colligitur. Alterius vero generis sunt ea, quæ scribit, agens de præstigiis, & Dæmoniaca Terebinthi arte, in qua hunc sacrilegum apprimè fuisse edoctum, jam ipsi ex veterum testimoniis intelleximus. Contendit quippe Beaufobre, nulla ratione adduci posse ut credat: malos Angelos, sive Dæmones, in elementa, homines, cæterasque creatas res vim aliquam, & potestatem exercere posse: atque ita suis partibus insistens, tanquam ridiculum damnat illum Romanæ Ecclesiæ ritum, quo Divina ope implorata, super animatorum corpora, elementa, aliasque res sensu carentes, exorcismos, & exufflationes adhibet, & pronunciat, ad Dæmones expellendos.

Exorcismorum
ritus, quales ex
Beaufobre opi-
nione.

Quod itaque ad prioris generis res spectat, mordicus laudatus criticus negat, Terebinthum, seu Buddam Manichæum, se ex Virginis utero, vel latere genitum, & natum confingere, & prædicare potuisse. Unum enim, ait ipse, ex præcipuis Manichæorum dogmatibus istud erat. Incarnationis Divini Verbi mysterium; duarumque naturarum in una persona unionem inficiari ex ea videlicet ducti ratione; mulierem virginem nunquam sine carnali concubitu, & viri semine, posse filium hominem concipere, & in lucem edere. Ejusmodi commentum (subjicit) altero hujus nominis viro, qui fuit auctor sectæ Gymnosophistarum esse tribuendum, veteres scriptores affirmarunt. Quorum nonnulli etiam, illud Simoni Mago adscripserunt. S. Hieronymus tandem libro contra Jovinianum, expresse hujus imposturæ auctorem facit Buddam Indum, ita scribens: *apud Gymnosophistas India, quasi per manus hujus opinionis auctoritas traditur: quod Buddam Principem eorum, e latere suo virgo generavit* (a). Fateor quidem, hæc de Budda Manichæo, a Cyrillo, Epiphanio, Photio, aliisque, qui Manichæorum gesta scripto consignarunt non affirmari. Eam tamen fabulosam ex utero virginali generationem in Archelai actis recenseri. Sed quid inde? An ejusmodi narratio continebatur in Authographis actis, & in vetustioribus exemplaribus illius habitæ disputationis? An quisquam usquam gentium id affirmavit? Acta enim illa, etiam suffragantibus doctissimis viris, modo interpretum studio, modo Amanuensium oscitantia, & ignavia, pluries gravius interpolata, & vulnerata fuere; ut vix in præsens, & ne vix quidem de eorum integritate judicare possimus. Quare mihi facile persuadeo, quod si præter Buddam Manichæum, alium *Indum* nos admittere oporteat, Gymnosophistarum sectæ auctorem, imperiti quandoque Amanuenses, ex nominis similitudine decepti, fabulosam illam generationem, veluti a Budda Manichæo prædicatam, Archelai actis inseruerint. Nostræ quidem conjecturæ favet aliorum scriptorum silentium, & ipsius Beaufobre testimonium. Is enim pene innumeris locis contendit, Cyrillum, Epiphanium, Photium, Petrum Siculum, cæterosque scriptores, in Manichæicis rebus narrandis, Archelai actis (quæ apocrypha appellat) institisse, atque singula in istis contenta, aut summam, aut prolixius in sua scripta traduxisse. Cum igitur, eodem Beaufobre auctore, nullus alius scriptor Archelao posterior, de fabulosa hac generatione, tamquam a Budda Manichæo prædicata, ullum prorsus verbum fecerit, necessum erit judicare, neque in autographis Archelai scriptis, nec in vetustioribus horum exemplaribus, tum contineri; vel si continebatur, eam tamquam spurium additamentum rejecisse.

Buddas IndusGy-
mnosophistica Se-
ctæ auctor.

Archelai acta
multis nevis re-
ferta.

Quamquam tamen, Buddas ille, de quo agimus, forte fabulam illam de sui

C 2

(a) S. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum pag. 345.

Buddæ cum Persarum Sacerdotibus disputatio.

de sui generatione non confinxerit, & in vulgus sparserit; nihilominus sine audaciâ nota, inficiari haud possumus; hunc Manichæorum alterum principem, cum solis Sacerdotibus, & Persarum eruditis viris, disputationes habere voluisse. Cyrillus namque, postquam hujus e Palestinâ finibus fugam; nominis mutationem, atque in Persidem transitum descripsit, statim subdidit (a). *Verum illic habuit adversarios Sacerdotes solis, & multis sermonibus, concertationibusque commotis, redarguebatur. Demum cum esset comprehendendus profugit ad quamdam viduam.* Photius quoque cum dixisset, hunc versipellem, nullum fructum ex mutato nomine percepisse, & cum ex operibus, & ex doctrina iis, qui ipsum prius ignorabant notus evasisset, a viris apud Persas eruditis, qui non pie quidem sentiebant: sed meliorem tamen eo, circa omnia sententiam tuebantur confutatus, & expulsus est.

Quale argumentum.

VIII. De quibus autem rebus Buddas cum Persarum Sacerdotibus, quæstiones, disputationesque habuerit, non mihi judicandum sentio, ne temeritatis nota inurar. Rem tamen diligentius Beausobre perquirere nifus est, & aliquod discrimen offendens, inter Archelai scribendi modum, & Epiphaniï dicendi rationem, horum testimonia cum facile, sine ulla repugnantia nota, conciliare potuisset, neglexit; & præcedentem suæ critices methodum secutus, Zoroastris, & Persarum de duobus principiis, vel uno tantum; animarumque ex corporibus in corpora transmigratione systemata laudatos PP. minime intellexisse contendit; ut ipse probaturus, in altera historiæ parte, sibi reservasse affirmat. Concludit denique, ex Archelai testimonio; hunc non dixisse: disputationem, Buddam inter, & Persarum Sacerdotes, sive sapientes, ad duorum principiorum, existentiam pertinuisse: sed potius respexisse ad bellum, ab adversariis Potestatibus contra Deum factum. Nos vero si sedulo hæc perpendamus, an non affirmare cogemur, Beausobre nugis dumtaxat delectari? Si enim habita disputatio, auctore Archelao, fuit circa bellum quod adversi principes, vel Potestates, ante externam rerum emolitionem Deo fecerunt; jam jam Buddas duo æterna principia, inter se repugnantia audacius propugnabat; ut affirmavit Epiphanius (b). Propterea, quale discrimen inesse in utriusque auctoris loquendi modo dicemus, cum utraque oratio eundem prorsus scopum attingat, ea dumtaxat verborum diversitate admissa, ut Archelaus (c) proluxius; pressius autem, seu strictius Epiphanius, disputationem descripserit? Photius tandem asseverat (d): dumtaxat Buddam, & Solis Sacerdotes disputasse; hosque rectius, quam ille Manichæus sentiret, differuisse. Et quidem suis disputationibus nullum prorsus discipulum sibi acquisivisse, si viduam illam amicam excipiamus, dolis, malisque artibus deceptam, apud quam hospitio excipiebatur, jam ex Archelai narratione innotescit. Qui deinde addidit: *mane primo ascendit Solarium quoddam excelsum, ubi nomina quædam cepit invocare, quæ nobis Turbo dixit, solos septem electos didicisse.* Quid vero Buddas post suum in solarium ascensum fecerit, quidve, Deo vindictam agente, eidem contigerit; statim subdidit Archelaus. *Cum ergo (ait) ascendisset, ritus nescio cujus, vel artificii gratia solus autem ascendit, ne inde ab aliquo convinci posset...* Hæc eo cogitante, justissimus Deus sub terras eum detrudi per spiritum jussit.

Buddas hospitio a Vidua exceptus.

Narrationem ejusmodi multis de causis labare, affirmat Beausobre. Nam ubi Archelaus dixit: *Buddam* quædam invocasse nomina; Cyrillus ab ipso recedens, *Dæmones aereos* substituit, & eos, quos Manichæi in suis Sacrificiis, seu Conventibus, ut interpretatur (e) Christophorus Wolfius, invocare consuecunt. Post hæc animadvertit Beausobre, neque convenire Græcos

- (a) Cyrillus Hierosolymitanus ubi supra. Photius in superioribus laudatus.
 (b) Epiphanius hæresi 66. (c) Archelaus in actis disputationis pag. 97.
 (d) Photius ubi supra apud Christophorum Vvolphium p. 42. & seqq.
 (e) Christophorus Vvolphius in notis ad lib. I. Photii contra Manichæos.

Græcos scriptores in recensendis ritibus a Budda adhibitis, cum Archelaus dixerit dumtaxat : *solarium ascendisse, ad quædam nomina invocanda*; & Epiphanius contendat, eos ritus magicos fuisse, ut præternaturale aliquod signum patraret, ad suorum adversariorum ora occludenda. Archelaus concludit denique : *Spiritum* a Deo jussu fuisse, ut Buddam, e solario in terram detruderet, quem *Spiritum* Epiphanius *Angelum* appellavit; & Cedrenus, quasi huic tragicæ scenæ præfuisse, *Angelum* describit, aggredientem nefarium Terebinthum, ut repente præcipitem dejiceret. Labare ergo hæc omnia, certo sibi Beaufobre persuadet, cum nemini innotescere potuerint absque revelatione. Ad tollendas porro has antiquas contra hæreticos præjudicatas opiniones, studium suum convertit Beaufobre, & sibi quasi sublanditur, posse sapientioribus animadversionibus uti, pro rerum veritate cognoscenda, insistendo dumtaxat Archelai narrationi, quam *simpli- cem, naturalem, atque innocentem* appellat. Cujus generis prior animadversio ea est: Buddam videlicet, primo mane Solarium domus ascendisse, ut Deum oraret, & solus quidem ascendit (ait) ut divinis mandatis obtemperaret, quibus dictum est, ut orantes, ab oculis, & hominum frequentia fugiamus. Altera animadversio spectat ad Manichaicum orandi ritum, a Zoroastris institutionibus derivatum, quo sectatores jubentur, vultibus ad Orientem conversis, orare, sibi confingentes ignem illum, in sole conspectum, cum Thronum, tum Divinam præsentiam significare. Tertio animad- vertit: Orientis populos orationum causa, domorum recta consuevisse ascendere; ut colligitur de Petro in *Toppen* orante, & de *Esther* domus superiora ascendente, cum secreto aliquid facere recogitaret. Lepide qui- dem Beaufobre! Sed haud intelligo, qua ratione, sive licentia tria illa prædicare nitatur, tanquam Scripturarum dictis conformia, & iis ritibus con- sona, quos antiqui Catholici, & Sacri Viri in eorum precibus adhibebant. In abscondito quidem orare oportet, ad vanam nimirum gloriam præca- vendam, eamque sibi animi attentionem conciliandam, quæ maxime neces- saria est, ut cordis motus, cogitationesque cohibeantur ne extra Deum va- gentur. At orationis scopum sibi tum proposuisse Buddam, quis arbitrabi- tur? Aut saltem eo in proposito, divinis mandatis obsequi voluisse, quis unquam confinget? Jam aderant Sacerdotes Solis, quos tanquam sibi ad- versarios, (utpote ab eorum disputationibus superatus) in concionem vo- caverat, ut præstigiæ suarum testes adessent. Accedit deinde Manichæo- rum palmare dogma fuisse, lucem, & Solem ipsum, non tanquam Dei sum- mi Sedem, & Thronum intueri: sed eum veluti verum Deum adorare, ut inter cæteros SS. PP. Summus Pontifex Leo primus, variis in locis te- statur, expresse de Manichæis Romæ deprehensis, Orientem Solem ado- rantibus differens, *qui se reflectebant, & curvatis cervicibus, in honorem se splendidi Orbis inclinabant*. Istud autem fieri partim ignorantia vitio, partim paganitatis spiritu, S. P. dolens arbitratus est, subiiciens: *quia etsi quidam forte Creatorem potius pulchri luminis, quam ipsum lumen, quod est creatura venerari intenderent, tamen ejusmodi officiorum ritum, nihil differre a Gentilium superstitioso cultu, paucis demonstrat, subdens: Abjiciatur ergo a consuetudine fidelium damnanda perversitas, nec honor uni Deo debitus, eorum ritibus, qui creaturis deserviunt misceatur*. Hæc autem dixisse, & scripsisse Leonem, ut quosdam Romanæ Ecclesiæ Chri- stianos a pravis Manichæorum institutis deceptos, ab ejusmodi orandi ritu amoveret, jam totus illius sermonis textus patefacit. Sed Manichæos So- li, atque Syderibus, quemadmodum Pagani, quamvis alio principio du- ctos,

Beaufobrianæ
conjecturæ.

Beaufobrianæ con-
jecturæ refellun-
tur.

Oratio cur in ab-
scondito facienda.

Manichæorum
dogma palmare
ex Leone Magno.

(a) S. Leo Magnus serm. 7. de Nativitate cap. iv. *de talibus institutis etiam illa generatur impietas, ut sol inchoatione diurnæ lucis exurgens a qui- busdam insipientioribus de locis eminentioribus adoretur*. Consule etiam epist. xv. ad Turribium Asturic. cap. xi.

(b) Actus Apostolorum cap. x. v. 32.

Beaufobriana
exempla quemad-
modum intelli-
genda.

Deos, cultum adhibuisse, innumeris argumentis, constabit. Legimus deinde S. Petrum in Joppen circa *horam sextam*, non *ad solis ortum*, ascendisse in *superiora*. At nullibi constat domus tectum conscendisse. Et scriptura de oratione Reginae Esther verba faciens, dumtaxat testatur: *eam in cinere, & stercore stetisse*: corpus suum *jejuniis humiliasse*: *omnia loca* in quibus antea *latabatur crinium laceratione implevisse*, & semper ad Dominum conversa dixisse: *adjuva me solitariam, & cujus prater te, nullus est auxiliator alius* (a). Ubinam ergo invenit Pricæus, a Beaufobre laudatus, Reginam Esther in sui Palatii planitiem se recipere consuevisse, ad secretiora forte Judaicæ Religionis exercitia agenda? Id quidem ex Danielis historia quasi obscure colligimus; Quod forte dissimulavit Beaufobre, ne suo se jugulo premeret. De Propheta autem Domini sacer textus narrat. Quemadmodum, tribus dierum horis statutis, *ingressus domum suam, & fenestris apertis in canaculo suo contra Hierusalem flectebat genua sua, & adorabat* (b). Qui sane agendi modus, ad Templum potius Hierosolymis constructum, quam ad Orientem, Daniele orantem respicere voluisse significat. Beaufobre ergo nulla ratione prohibere poterit, quin arbitremur, S. Petrum in Joppen, apud Simonem diversantem, sexta diei hora domus superiora ascendisse, ut vultu ad Hierosolymitanum templum converso, Deum oraret.

Danielis orandi
modus, & tempus

Sacræ Rom. Eccl.
ritus a Christo, &
Ap. ost. derivati.

IX. Isthæc tamen prætereamus. Quæ quamvis quoddam virus præferant, quo sensim hæretici Catholicorum pietatem corrumpere student, nobisque negotium facebant in iis, quæ ad Sanctissimos Christi ritus, & cæremonias pertinent; quas vel subvertere ipsi Etherodoxi nituntur; aut saltem eas non ab Apostolorum institutionibus, & divinis quandoque mandatis derivari, sed ab hominum voluntate, & arbitrio, & a diversarum Regionum usu, populorumque consuetudine potius pendere confingunt; tanti tamen momenti haud sunt, ut veræ Religionis dogmata aut deiciant, aut in apertum contemptum adducant, potissimum si sacrorum Pastorum auctoritatem, in Ecclesiasticis ritibus, & cæremoniis præscribendis non offendant (c). Nobis itaque gravius dolendum fuit, quod Beaufobrianum ingenium multiplex, & tortuosum, in iis etiam moveatur, quæ expresse in Sacris Litteris tradita sunt; & apertam suam infidelitatem multis calumniis circumseptam, in aliorum animum quærat insinuare, præmissis consuetis vanæ, & fallacis eruditionis apparatus; ut improvidum, quandoque Lectorem, qui novitatibus potius, quam pietate delectatur, demulceat, illiciis, & laqueis perstrictum devinciat. Cujus generis quidem censeri debent cætera omnia, quæ in fine illius capitis subdit, Terebinthi, seu Buddæ Manichæi historiam, ex Græcis (d), Latinisque PP. ad exitum perducturus. Hujus itaque hæretici res gestas subtilius inquirens, tanquam probabile autumat, & vendit, magorum superstitionibus ea de causa imbutum fuisse, quia e Babyloniorum gente derivatum, cujus Philosophi, Angelos non tanquam Deos, sed tanquam Divinitatis ministros, venerari consueverant; ea nimirum ducti persuasionem, quod inter ipsos, quodam servato ordine, anni diebus, mensibusque præessent; quemadmodum & elementis; & rebus omnibus, quæ in hac vita hominibus contingere solent. Et quasi quod Catholica Ecclesia ab hac Babylonensium, & Persarum superstitione, sacrum cum festorum dierum, tum divinorum officiorum ritum, atque ordinem haurire potue-

Beaufobriana
fallacia.

(a) Lib. Ester Cap. xiv. v. 1. & seqq. (b) Dan. vi. v. 10.

(c) Rituum diversitas, quæ ab Apostolorum institutis derivata non sit, Rom. PP. & Conciliorum auctoritate fuit proscripta. Novissime id innotescit, cum ex Constitutionibus BENEDICTI XIV. Summi Pontificis, tum ex ejus Operibus typis mandatis. Porro de hac rituum diversitate verba facit in tribus Libris de Missæ Sacrificio, & in aliis de Synodis, quos Lector magnæ eruditionis cupidus, lustrare poterit.

(d) Beaufobre Lib. i. Hist. Manichæorum Cap. v.

potuerit, audacius affirmat, eas gentes suos Angelos tamquam sequestres, mediatoresque interpellare consuevisse, quemadmodum recentiores Catholici, singulis anni diebus, de aliquo Sancto, in quotidianis officiis, & liturgiis faciunt mentionem. Precēs autem ejusmodi, veneficia, & magicos cantus a Mahometanis appellari asseverat. Post tantam tamen nugarum, & falsitatum suppellectilem, idem Beaufobre se hærere suspensum ait; ut Angelorum nomina, seu Cœlorum intelligentias, ob quamdam *disciplinam arcani*, non nisi Manichæorum electis, qui longe septenarium numerum excedebant, fuisse revelata, ut Turbo coram Archelao Cascharæ Episcopo, se sistens, confessus est. Etenim Augustinus, qui hujus sectæ quondam dumtaxat fuit auditor, cujusdam *amatorii cantici* meminit, in quo *æonæ* inveniuntur conscriptæ. Quare mihi videtur non sibi constare Beaufobre, qui nunc contemnens, vel haud animadvertens ea, quæ de Terbinthi, Buddæ, idest Babyloniorum, & Persarum superstitionis institutis, mox scripserat, contendit Manichæos non invocasse Angelos: quamvis istis honorem, & laudes adhibuissent; & Cyrillum taxat quod *Angelos* cum *Dæmonibus* confuderit; postulando Manichæos, quod aereos Dæmones, terram inter, & lunæ spatium interclusos invocaverint. Hos autem non invocari; sed prorsus abominari affirmat, Turbonis confessione adductus; (a) qui dixit Manetem præcepisse suis sectatoribus, ut sumpto cibo capita *oleo exorcizato* inungerent, invocatis, seu prolatis quibusdam nominibus, mysteria falsæ illius religionis significantibus; quorum nominum cognitio, solis *septem*, id est septuaginta electis reservaverat. Oleum deinde hocce *exorcizatum* juxta Græcam, & Latinam versionem; *fascinatum* Tillemon-tius appellatum voluit. Quare Beaufobre hisce duabus vocibus insistens subdit: si *exorcizatum*, pro *fascinato* sumi debet, quid dicendum erit, de tot, tantisque Romanæ Ecclesiæ ritibus, & cæremoniis? Itaque concludit. Si ergo Manichæi exorcismos supra oleum proferebant, antequam eo uterentur; jam innotescit, Manichæos ab ea ridicula opinione fuisse præventos, Dæmones elementa, & corpora vexare posse, quæ opinio cum admodum in Ecclesia prævaluerit, supplicationibus, & exorcismis utitur ad eos expellendos.

Adhuc nugatorie
ratiocinatur Beau-
fobre.

Turbonis confessio

Beaufobrianæ
Blasphemie in
Rom. Ecclesiam.

X. Hisce tandem omnibus nos insistere sedulo oportet, ad eripiendas fallacias, falsas criminationes, irrisionesque, quibus & Catholicam Ecclesiam Sycophanta Beaufobre insectari ausus est. Is ergo imprimis hæreticorum *æonæ* cum Angelis, atque Dæmonibus confundit; quorum *æonum* architecti, fuerunt Simon Magus, hæreticorum princeps, Montanus, Menandriani, Saturniliani, Cerinthiani, Carpocratiani, Valentiniani, alii-que, ex Marco Ægyptio derivati; qui veterum Poetarum, & Ethnicorum ludo instructi, fabulose *æonum* existentiam, & exercitum commenti sunt, quos pro arbitratu, variis nominibus deinde donarunt, ob diversa munera, quibus fungi, confingebant somniantes. Sed longe alia fuit veterum Ethnicorum doctrina. Nam quamvis fidei illustratione carerent; tamen Hesiodus (b) omnium primus, Deum inter, supremum locum habentem, & homines in infimo positos, quosdam interjectos spiritus immortales, ratione, & intelligentia quadam præditos, extare cognovit, quos *Dæmones*, sive *Genios* appel-

Æonum auctores.

Gentilium testi-
monia de Angelis.

(a) Præcepit electis suis, cum desinerent manducantes orarent, & mitterent oleum super caput exorcizatum, invocatis nominibus plurimis ad confirmationem fidei hujus. Nomina autem mihi non manifestavit: soli enim illi septem utuntur his nominibus. Acta disp. Archelai, edita Romæ, a Clariss. Viro Zaccagnio.

(b) Hesiodus I. Oper: li quidem Dæmones facti sunt Jovis magni consilio,

Boni, terrestres, custodes mortalium hominum.

Qui observant justa, & prava opera.

Aerem induti, passim euntes per terram,

Opum largitores, atque hoc præmium regale sortiti sunt.

appellavit; hosque Angelos nos nominamus. Luculentissime præterea de Dæmonibus Plato fecit mentionem, & potissimum in *Timæo*, quos Orbibus illigatos; immo Orbes ipsos, ac stellas quasi Deos inferiores arbitratur: secundum quos *Dæmones*, alios generatione propagatos, infimosque describit. Qui cum natura sua dissolubiles sint, & mortales, suprema tamen voluntate Dei, quæ natura fortior est, immortales erunt, & æterni. Ab his autem animalia esse procreata; immo, & corpora ipsa, in quæ humanas ipse animas infudit, asseverat. Platoni suffragatur ejus interpres Alcinous, Hostanes Magus, Orphæus, Thales, Pythagoras alique, qui revera Dæmones, seu Angelos, sine ulla prorsus dubitatione extare affirmarunt; quamvis de eorum natura, & proprietatibus aliter, ac aliter fuerint ratiocinati. At alterum systema de æonum existentia hætenus omnibus scriptoribus, tamquam fabulosum commentum inextricabile apparuit. Hosque etiam apud eorundem architectos, aliquid commune habere cum iis substantiis, quas Angelos, seu Dæmones appellamus, nulla certa ratione adhuc exploratum est. Non ergo Augustinus de *amatorio* illo Manichæorum *Cantico* faciens mentionem, in quo æones descripti inveniebantur, Angelos, seu Dæmones indicari credidit: sed optime horum hæreticorum fraudes novit, falsas illas intelligentias in syderibus, & Orbibus affixas confingentium. Qui cum superstitiosa persuasionem ducerentur, totam hominis vitam ex syderum, elementorum, seu æonum pendere affectionibus; horum influxus sibi propitiari posse mentiebantur, aut saltem mutari quandoque, si iisdem supplicaretur; quando videlicet, ex erratico eorum motu, vel stabili permanentia, malignis quibusdam aspectibus nocerent. Noster Leo Magnus variis in locis, cum Manichæos, tum Priscillianistas, horum mendaciorum propugnatores, exagitat, ita eos perstringens. *Quid autem est Sol, vel quid est Luna nisi visibiles creaturæ, & corporeæ lucis elementa? Quorum unum majoris claritatis, & aliud minoris est luminis* (a). Deinde diurna tempora a nocturnis distinguens, diversas qualitates, non vitæ gradus iis inesse suadet, cum priusquam luminaria, & sydera fierent, tres dies sine Solis cursu, & noctes sine Lunæ, syderumque ministerio præcessissent. Quare ergo quarta die omnium creator ea condiderit, hisce subsequentibus verbis indicat. Ut nimirum essent ad hominum utilitatem: *Ut rationale animal, nec in distinctione mensium, nec in recurso annorum, nec in dinumeratione temporum falleretur: cum per inæqualium horarum impares moras, & dissimilium ortuum signa manifesta, & annos Sol concluderet, & Luna menses renovaret.*

Errarunt de Angelorum natura differentes.

Leo Magnus Manichæos, & Priscillianistas exagitat, & quare.

Perfarum superstitiones.

Sydera, & omnia Cælorum signa ad hominum utilitatem condita.

XI. At si mihi nunc liceret diutius in expendendis antiquorum Babylonensium, & Persarum Philosophorum superstitionibus immorari, qui singulis horis, diebus; & annorum mensibus, varias æonum conjunctiones affixas esse contendebant, a quibus hominum fata pendere mentiebantur; quos deinde sibi opitulari, & propitiari deprecabantur; jam facilius demonstrare possem, nullam prorsus cum nostris ritibus habere similitudinem, & affinitatem. Quis enim sibi persuadet *Belial* cum *Deo* convenire, & *idolum* (b) habere aliquam cum veritate affinitatem, & similitudinem? Idolum quippe purum, putumque figmentum est, a mendacio quidem adinventum ad rationales substantias decipiendas. Idcirco si auctore Leone, divinarum scripturarum interprete sapientissimo, divina omnipotentia factum est, ut ad nostram utilitatem sydera, cæteraque cælestis militiæ signa, sensu, & vita carentia, servato dierum, mensium, & annorum ordine, quem sacræ etiam littæ Veteris Testamenti potissimum expresserunt, temporum successiones distinguere; jam solam divinam virtutem, & providentiam laudare oportet, quæ talia signa ad nostram scientiam, institu-

(a) S. Leo Magnus serm. 26. qui est vii. de Nativitate Item: serm. lxxxii. de oct. Apost. & epist. xv. cap. xii. xiii. xiv.

(b) S. Hieronymus Tom. 4. Edit. Rom. factæ a Cl. Pamelio ad Cap. 42. lib. 12. commentariorum in Isaja.

tionem, & beneficium condere voluerit. Cæterum cum calorū aspirationes, aeris immutationes, syderum, vel æonum ascensiones, descensiones, cursus, gradus, retrogradationes, ortus, & interitus, necessario omnino efficiantur, & a mortua natura deriventur; quæ laus, qui honor, vel cultus rationabiliter iis adhiberi poterit? Nihil ergo superstitiosius, nihil magis veritati contrarium, quam vana, & fallax cum Ethnicorum, tum veterum Hæreticorum Philosophia, qua cum mirabilia in Orbe contingentia intuerentur, æonum affectibus deputabant. Et propterea variis nominibus excogitatis ad eos invocandos, etiam in sacris mysteriis sibi propitiari posse stulte arbitrabantur. Quemadmodum de Montano, & Cataphrygis, hæresum auctoribus, inter cæteros scripsit Augustinus; (a) qui loco sacrae Baptismatis expiationis, & regenerationis, immundo lavacro suos affectus abluebant, tot æonum nominibus recitatis, quot in integro anni circulo contineri somniabant. Hunc autem, *Montanum* videlicet, octingentos septuaginta æones, quos singulos proprio nomine vocitabat, excogitasse, ex libello Synodico intelligimus. Catholicorum autem rituum, & festorum institutio, quam affinitatem, & similitudinem, cum hisce fabulosis figmentis habere potest? An non Catholica Ecclesia in festorum ordine distribuendo, in Officiis, & Liturgiis recitandis, spectata temporum diversitate, & mysteriorum dignitate, quæ solemnī cultu, ob divinam institutionem celebrari debent, Deo optimo maximo laudes persolvit? Soli Deo quidem in Officiis, Liturgiis, cæterisque cum publicis, tum privatis supplicationibus, servitutis cultum impendunt Catholici, & ad eum preces, voces, & corda dirigunt. Unde ergo colligit Beaufobre, quod quotidiani Catholicorum religionis ritus, cum Babylonensium, Persarum, & Magorum superstitiosis cæremoniis, in quibusdam comparari possint? At similitudinem forte, vel affinitatem in eo consistere arbitrabitur, quod Romana Ecclesia, quosdam anniversarios festos, quibusdam temporum diebus consecraverit, quos deinde sanctioribus ritibus, & cæremoniis agendos esse præcepit? Vel quia singulis anni diebus, recurrente natali alicujus viri, sanctitate, doctrina, martyrio, virginitate celeberrimi, horum insigniora, & probata virtutum facinora, in fidelium mentes, revocare consuevit, tum ad divinam laudem persolvendam; tum ad imitationis studium in iis excitandum? in his ergo nihil prorsus inveniri posse, quod Persarum, Babylonensium, & Magorum superstitiosis solemnitatibus, & fabulosis ritibus, in æonum, & syderum cultu adhibitis respondeat, certissimum est. Quare si cum alio homine, præter Beaufobre in præsens mihi esset agendum, professione videlicet gentili, Atheo, vel Epicureo, qui nec Scripturis sacris, nec Divinis mandatis insisteret, utique ad solas rationes, ex lumine naturali mutuatas, provocarem, ut Romanæ Ecclesiæ rituum sanctitatem, dignitatem, & præstantiam, explicarem. Sed cum istud negotium, ad Christianum, sed A catholicum virum pertineat, qui præter Scripturarum Veteris Testamenti auctoritatem, in quibus de aliis, atque aliis statutis anni solemnitatibus, & institutionibus perspicua mentio facta est, etiam Evangelica Novi Testamenti mandata admittere debet; simulque ea omnia mysteria profiteri, quæ ad Jesu Christi conceptionem, nativitatem, circumcisionem, miracula, passionem, mortem, resurrectionem, & id genus alia referuntur; idcirco stultissimam personam Beaufobre in iis recensendis agere voluisse intelligo, qui lautissime in Persarum, & Babylonensium fabulis ludens, imperitis, nimiumque credulis Lectoribus, de Romana Ecclesia, haud pie, & sapienter sentientibus, toto sui studii conatu illudere, & fucum facere contenderit.

Ethnicorum, & hæreticorum Philosophia vana, & quare.

Catholicæ Ecclesiæ ordo in officiis & liturgiis.

Quare SS. festa in R. Eccl. instituta.

Divina mysteria in novo Testamento revelata.

Lautissime ludit Beaufobre & quare.

XII. Atque (ut ad cætera redeam) idem Beaufobre non meminit: *Dæmones* sacris etiam Evangelicis dictis, *Angelos* appellari? Spiritus quidem illos, qui cum Diabolo, per superbiam e divina gratia excidentibus, ad

D

ater-

(a) Augustinus libro de hæresibus, & Tom. 6. lib. contra epistolam fundamenti cap. 3. Libellus Synodicus apud Concil. collectores Tom. 1. pag. 615.

Dæmones Angeli
in Scrip. novi Te-
stam. appellati.

Discrimen exor-
cismos inter, &
fascinationes.

Turbonis testimo-
nium explicatur.

Dæmonum vis in
elementa, & cor-
pora, & exorcis-
morum efficacia.

æternos ignis cruciatus fuerunt damnati, Christus apud Matthæum Ange-
los appellat; & Scripturæ ipsæ aliis in locis, Angelos malos, *Dæmonum*
nomine indicant. Non mirum igitur, si Cyrillus affirmet, Terebynthum,
seu Buddam in sui præsidium *aereos Dæmones* advocasse. Cujus tamen te-
stimonium etiam Turbonis confessioni cohæret, qui execraturus Manichæo-
rum ritus dixit: hos post acceptum cibum, & potum *oleo exorcizato* capi-
ta inungere consuevisse. *Exorcizati* enim nomine, oleum magice effasci-
natum intelligere oportet; quo videlicet Necromantici uti solent, in ad-
vocandis sibi in præsidium malis spiritibus, a quibus opem assequuntur,
cum per præstigias aliquod contra naturæ ordinem facere pertentant. (a)
Non ergo Tillemontio, docto viro, in crimen verti poterat, quod pro *exor-
cizato*, *fascinatum* interpretari voluerit. Novit quippe Ecclesiasticæ Histo-
riæ scriptor, antiquos (b) magos cereos, lucernas, aquam, oleum, alias-
que res *fascinatæ* adhibere consuevisse, non ad expellendos, sed evocan-
dos spiritus; ut ab his præsidia, & opem obtinerent, & ad futurorum scien-
tiam comparandam. De simili magorum arte, Plinio auctore, verba fecit
Osthanes, qui hujus varias species describens, dixit quod ex aqua, ex spheris,
ex aere, ex stellis, lucernis, ac pelvibus, securibusque, & multis aliis
modis, divina promittebant. Quare satis probabile est, Manichæos in
hac arte peritissimos, oleo incantationibus profanato uti voluisse, ad mali-
gnos spiritus evocandos. Denique Tillemontii interpretationi, minime re-
pugnare arbitramur vocem illam, quam in Turbonis confessione offendi-
mus: *exorcizatum* nimirum. Turbonem enim uti oportuit loquendi for-
mula, quam Manes, cujus gesta recenset, adhibebat, qui sacras, & natu-
rales res nefariis ritibus profanatas, exorcismos forte appellabat, ut ma-
gis perspicue suo loco videbimus. In his tandem sic patefactis, atque ex-
plicatis, longius laborare quisque supervacaneum arbitrabitur, cum majo-
ris ponderis illa supersint eripienda, quibus vel affirmat, *exorcismos* dignos
esse, ut irrisuibus (c) ludantur, nec sibi unquam persuaderi posse, mali-
gnos spiritus, seu Dæmones vim habere, elementa, & corpora vexandi.
Quid ita? Ut Beaufobre professione Christianus, licet A catholicus, in Evan-
gelicis Scripturis versatus, de rebus a Christo Domino gestis, & ab Apo-
stolis descriptis optime instructus, audeat negare, cum exorcismorum vir-
tutem, & efficaciam in Dæmonibus expellendis, tum ipsorum Dæmonum
vim, & furorem in animantia, & sensu carentia exercendum? Quid est
aliud, nisi credere, Matthæum, Marcum, atque Lucam fabulatos esse, vel
cum dixere: Jesum e corporibus *dæmonia* verbo ejecisse: vel cum duos
homines Gerasenos Christo occurrentes descripserunt, qui de monumentis
exeuntes Dæmonia habebant, quique tam *sevi erant, ut nemo posset tran-
sire per viam illam* (d). Vexari deinde ab immundis Spiritibus homines
haud possunt, si Evangelistæ absque ulla verborum ambiguitate narrant,
oblatum fuisse Christo hominem cæcum, & mutum; & *ejecto Dæmone lo-
cutus est mutus*? Si vero tandem his, aliisque similibus Christi gestis in
Beaufobriana mente revocatis, adhuc ipse suspensus hæreret, nec fidem
adhiberet; in medium illud afferrem, quod S. Lucas, recensuit de illo
Patrefamilias, qui ad Christum attulit filium suum, *habentem Spiritum
mutum*,

(a) Consule Concil. Illiberitanum cum notis Ferdinandi Mendocæ, Tom. I. Concil.
pag. m. 1237. ad Can. xxxiv.

(b) De his Magorum artibus videbis Tertullianum Lib. de Anim. c. 37. Lactan.
Lib. 2. divinarum Cap. 1. Plin. Lib. 30. Cap. 2. Ciceronem Orat. in Vati-
nium. Horatium Lib. 1. Satyra 8. de Canidiæ, & Saganæ beneficiis. Philo-
stratum in vita Apollonii. Divum Aug. in Respon. ad 3. quæst. Simpli-
ciani lib. 2.

(c) Beaufobre Hist. Manichæorum Tom. I. Lib. 1. Cap. v. pag. 62. & seqq.

(d) Passim Evangelistæ testantur, Homines ab immundis Spiritibus vexari, ut con-
stat ex Matth. 8. v. 16. 31. Mar. 1. v. 24. & seqq. Lucæ 8. v. 28. & seqq.

mutum; qui ubicumque eum apprehendebat, allidebat illum, & spumabat, & stridebat dentibus, & arescebat. An non ad Christi Domini præsentiam, & imperium malignus ille Spiritus *elusus in terram volutabatur spumans*, Quibus diris, violentisque motibus, cum filius usque a primis infantia diebus agitaretur, frequenter vexatum *in ignem, & in aquas misit, ut eum perderet*? Si ergo hisce, aliisque certis argumentis, quæ *Beausobre* objicere possumus, non acquiescat, nec sibi persuadere velit, Terebinthum, seu Buddam a Dæmone in terram projectum, & agitatum interiisse, quid nobis negotii cum homine furente, rationis experte, qui dumtaxat pro animi impetu de religionis rebus ratiocinatur? Quod si tandem hos, similesque effectus, quos nunc aliquando etiam conspiciamus, a furoris, vel mania morbis causari arbitrabitur, quid ineptius? Nugatorius prorsus esset Evangelistarum sermo; quo Christus suæ vocis imperio dixit: *surde, & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius non intres in eum*. Non absimilis esset illa alia immundorum spirituum, Synagogæ viros torquentium exclamatio: *Quid nobis, & tibi fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos*. Vel hæc alia eorundem spirituum, Christo facta supplicatio: *si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum*. Qui tandem audita statim ea Domini voce: *Ite, exeuntes abjerunt in porcos, & ecce impetu abiit totus grex per præceptum in mare; & mortui sunt in aquis*. Ejusmodi sane loquendi formulas, nullum prorsus habere posse respectum ad furoris, mania, vel alios quoscumque morbos, nos experientia docet. Nam morbi sanantur, nec ita ejiciuntur, ut de uno in aliud corpus vitali progressionem migrare possint. Ipsos nunquam audivimus exclamantes, voces emittentes, vel rogantes; sed ipsi infirmi dumtaxat, qui a morbis corripiuntur, ægritudinum vim, & dolores sentientes, in mæstitiæ voces, & ululatus erumpunt, exposcentes ut medelam, & levamen ipsis adhibeamus.

Hanc quidem Christi Domini in malis spiritibus, ex hominum corporibus expellendis, virtutem, & potestatem, Judaicus populus admirabatur. Quamquam revera non defuissent nequissimi calumniatores, qui contenderent, eum veneficiis, & præstigiis uti in Dæmonibus expellendis; tamen inficiari haud potuere, elementa, & corpora a malis spiritibus quandoque vexari. Eam tamen calumniam: *in Belzebul principe demoniorum ejicit Dæmonia*, (a) una cum calumniatoribus coercuit subjiciens. *Si ego autem in Belzebul ejicio dæmonia: filii vestri in quo ejiciunt? ideo ipsi judices vestri*. Quo loquendi modo indicatum est, potestatem energumenos exorcizandi, factam fuisse nonnullis aliis Synagogæ filiis, qui palam testari poterant, non præstigiis, sed Christi nomine, & omnipotentis Dei virtute, & digito Dæmonia ejecisse. Et quidem ad rem nostram mirifice facere videntur ea, quæ de Joanne Christum alloquente, Marcus narravit: *Magister vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem Dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum*. Verum ne Joannes, & cæteri Apostoli, & discipuli sibi persuaderent, exorcizandi potestatem, & exorcismorum vim ab humana pendere virtute, statim præcepit, ne illum prohiberent, & subdidit. *Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me*. Veniat nunc igitur irrisor *Beausobre*, & secum agitet, unde exorcismorum virtus derivetur: quidve in se contineant exorcismi: quibus tandem data fuerit exorcizandi potestas, & deinde eludat si potest sacrum illum ritum, quem semper tanquam a Filio Dei acceptum, Catholica Romana Ecclesia retinuit. Et quidem exorcismorum vis, & efficacia a *Jesu* nomine derivari, fatis, superque ex Scripturis sacris exploratum est. Nec enim aliud nomen est sub Cælo datum, in quo nos salvos fieri oporteat, quam illud. Potissimum cum illius invocatione omne genuflectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum. Non ergo mirum, si eo nomine, in exorcismis invocato, tale præsidium, auctoritatemque sacri Ecclesiæ Ministri

Dæmoniaci a
Christo liberati.

Evangelistarum
consensus in eius-
modi Christi ge-
stis narrandis.

Hæreticorum ef-
fugia evertuntur.

Judeorum in
Christum calum-
niæ quomodo abo-
litæ.

Beausobre per-
stringitur.

Exorcismorum
virtus a Jesu nomi-
ne derivata.

D 2

(a) Matth. 8. 32. Lucæ 9. vers. 19. & seqq. & 11. v. 15. & seqq. Marci 9. v. 16.

Exorcismi R. Eccl.
orationum genus
continent.

Ecclesiæ Ministri
supra Dæmonia
potestatem habent

Beaufobre effu-
gia cripuntur.

assequantur, ut procul amandatis ab energumenum corporibus, malignis Dæmonum Spiritibus, homines, qui dire prius vexabantur, in posterum, quemadmodum Magdalena, a qua Jesus *septem Dæmonia* (a) ejecerat, nulla prorsus molestia, aut diabolico furore torqueantur. Cum deinde vero ad exorcismorum naturam, sive rationem animum convertimus, quid isti sint, quidve in se contineant illico intelligimus. Nec enim ejus generis esse possunt, ut cum veneficis incantationibus aliquid commune habere videantur. Cum potius ad effascinationes evertendas, ab ipso Deo fuerint instituti. Quare nimis subdole, & maligne *Beaufobre* ratiocinatur, sacros hos, Divinosque ritus superstitionis incantationibus æquiparando. Quod vero oratio jejuniis conjuncta, Spiritus etiam cæteris nequiores ejicere valeat, Christus ipse fassus est; quando videlicet a quibusdam rogatus, cur oblatum Dæmoniacum ejus discipuli non liberaverint; ipsis respondit: *genus hoc Dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio*. Videat ergo *Beaufobre*, atque tandem intelligat, quid de hac potestate Ecclesiæ Ministris facta dicere oporteat? Jesu Christi quidem Sacerdotes, & Evangelistæ, Legis Sacros Ministros supra Dæmonia auctoritatem, & virtutem consecutos esse, Lucas, Matthæus, & Marcus Evangelistæ luculentissime testati sunt. Dixerunt imprimis, quod Christus missurus Apostolos ad prædicandum Evangelium, dedit ipsis *virtutem, & potestatem super omnia Dæmonia* (b). Rursus de aliis septuaginta duobus discipulis, *quos binos miserat ante faciem suam, in omnem Civitatem, & locum, quo ipse erat venturus*; legitur, quod ab eorum ministerio reversi, sine ulla animi simulatione, & verborum ambage dixerunt: *Domine etiam Dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo*. Quod si *Beaufobre* sola rixandi, maledicendique libidine ductus, Ecclesiastica, Divinaque jura pervertens contenderet, forte virtutem, & potestatem, de qua agimus, Apostolos dumtaxat, & Christi discipulos comitatam esse ad Ethnicorum Religionis exitium, & Judæorum perfidiam, incredulitatemque vincendam, minime ejus dictis acquiescere possemus. Etenim latius exploratum est, hanc potestatem in Dæmones fugandos, perpetuo in Ecclesia fore duraturam; eamque a bonis, & malis ministris æque posse exerceri. Hujus rei præclarum extat testimonium apud Lucam; cum Christus videlicet, malos Ecclesiæ Ministros judicaturus, istis haud quaquam meritum, & gloriæ coronam rependet, quamvis dicturi sint: *Domine: nonne in nomine tuo Dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Quia de Jesu hominum Salvatore optime mereri non possunt, qui virtute, & Ministerii potestate utentes, bonis moribus Christo Jesu se conformare non quærunt. At de exorcismorum virtute in Dæmonibus expellendis cum satis dictum esse quisquis intelligat, haud difficile prorsus erit benevolo Catholico lectori persuadere, *Buddam*, seu *Terebinthum*, nequissimum præstigiatores, a Dæmonibus agitatam, atque percussam, crudelem subiisse mortem, & repente ex præsentis lucis usura fuisse sublatum.

Ejusmodi denique malam mortem, *Beaufobre* palam inficiatur (c), & circulatoris verba adhibens, hunc *Buddam*, cum alio quodam hujus nominis viro, Manetis Pseudoapostolo, & discipulo, toto sui animi conatu confundere ausus est. Propterea liberalior factus cum eo, diuturniorem vitam ei elargitur, ejus dies ad illud tempus usque perducens, quo Manes in impietatibus celebrior, huc illucque duodecim falsorum suorum dogmatum annunciatores discurrentes miserat, ad Evangelicam Christi Domini Doctrinam evertendam. Quod sane studiosum commentum si veritatis speciem dumtaxat habere censeremus, jam jam præsens hujus nostri laboris opus foret

(a) Marci ix. v. 37. Luc. 9. 49. Lucæ 8. v. 2.

(b) Matthæi x. v. 1. Marci 3. v. 16. Lucæ vi. 13, & ix. 1. Lucæ vii. v. 22.

(c) *Beaufobre* Tom. 1. p. 1. Cap. v. pag. 63.

foret inutile, nec labaret solum; sed prorsus concideret, & Beaufobriani assentatores, qui hactenus Manichaica historia, ab Acatolico viro conscripta plauserunt, sibi nunc quod riderent magis esset, quam ut lamentarentur, cum incassum tot, tantasque hæreticas, & nugatorias fabulas, quibus laudata historia referta est, evertere, & eripere voluissemus. Interim vero nemo mihi irascatur, si ad eripiendas præcedentes Beaufobrianas ineptias, veterum SS. PP. testimonia non adhibuerim, ut inde lectoribus magis innotesceret, Sacrarum Scripturarum textus, non aliam subire interpretationem, nec violenter distorqueri posse, ad significanda quædam morborum genera, in humorum, spirituum, nervorumque pugna, atque conflictu consistentium, quos morbo nonnisi per similitudinem, veteres Medicinæ periti, Dæmoniacos appellarunt. Si istud enim argumenti genus adhuc in præsens expendere vellemus, multum operis nos impendere oporteret, & quasi extra nostrum concertandi ordinem vagari videremur. Non enim pro suis studiis, & partibus unū solū vetustū Catholicæ Ecclesiæ Scriptor Beaufobre nobis objecit, aut objicere potuit. Optime intelligens, Græcos, Latinosque Ecclesiæ PP. simul consensisse in mox laudatis Scripturarum textibus explicandis; qui pariter Ordinis Exorcistarum vim, potestatemque in Dæmones expellendos, & asseruerunt, & summis laudibus ornarunt. Igitur non erat opus ad traditionem, Sacrarum Scripturarum interpretem, provocare. Sed ne SS. PP. auctoritatem negligere videamur, in præsens Sancti Leonis Magni unum, alterumque testimonium subicere non pigebit, potissimum cum ad hujus S. Pontificis Catholicæ, & Apostolicæ Sedis doctoris scripta illustranda, nostrum studium dirigere intendamus. Is itaque præcedentia SS. Matthæi, Lucæ, & Marci verba explicaturus, ea de Dæmoniorum Spiritibus sine ulla prorsus sermonis ambiguitate, verborumque involucro interpretatur, sævitiam illam expendens, qua obsessorum corpora torqueri solent; simulque illud imperium significans, quo fugari solent; potissimum cum Exorcistarum orationes (a) jejuniis conjunguntur. Quare septimi mensis indicens jejunium, ut studiosius a fidelibus celebretur suadet. Nam (ait) *in omni agone certaminis Christiani, utilitas continentia plurimum valet; ita ut quidam sævissimorum Spiritus Dæmonum, qui ab obsessis corporibus, nullis exorcizantium fugantur imperiis, sola jejuniorum, & orationum virtute pellantur, dicente Domino: hoc genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi in jejunio, & oratione. Grata est Deo, & terribilis Diabolo jejunantis oratio* (b). Sed præter hanc potestatem Ecclesiæ ministris factam, pro ejiciendis ex obsessorum corporibus Dæmonum Spiritibus, alterius quoque exorcismorum generis meminit, quos Sacerdotes, alii que Sacri Ministri adhibere solent ad Catechumenorum sanctificationem, antequam Baptismatis expiatione mudentur; ut nimirum horum Animæ a Diabolica potestate eripiantur. Epistola ergo ad Episcopos Siciliæ sic scribit. *His itaque FF. carissimi tot, ac tantis existentibus documentis, quibus omni ambiguitate submota evidenter agnoscitis, in baptizandis electis, qui secundum Apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & jejuniis sanctificandi, & frequentibus sunt prædicationibus inbuendi, duo tantum tempora, Paschæ, & Pentecosten esse servanda.* Animadvertat quæso Beaufobre exorcismorum ritum, non ab alio fonte, quam a Scripturis, & Apostolorum regula derivari; ut hic innuere voluit noster Sanctissimus Pontifex, & ante eum affirmavit S. Siricius Papa, in Epistola ad Himerium Tarraconensem, & deinde carpat, & mordeat si potest Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, & Sacrorum Ministrorum auctoritatem in exorcismis proferendis, hominumque corporibus, & animabus, e Dæmoniaca potestate liberandis. At novam con-

Exorcistarum Ordo in Ecclesia.

Exorcismorum virtus ex Leone M.

Exorcismi ad Catechumenorum emundationem adhibiti.

Baptismi tempora ex Leone.

(a) Matthæi 17, v. 20. Marci 9, v. 28.

(b) S. Leo Magnus epist. ad Episcopos per Siciliam constitutos Capite vi., & Serm. LXXXI.

congressionem cum Beaufobre sequenti capite jam instituamus (a). Relictis interim quamplurimis aliis nugis, vel futilibus ejusdem conjecturis, quæ ad Ecclesiasticam, quam conscribere historiam intendimus, nulla ratione possunt pertinere.

CAP. IV.

De Manete; & præcipuis ejus Dogmatibus. Nova adhuc Beaufobriana commenta deteguntur, & evertuntur.

Quemadmodum Beaufobre in describendis Scythiani, & Terebinthi rebus, & moribus nugari voluerit, & in utriusque Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ PP. audacius stylum strinxerit, Sacras etiam Scripturas ad pravam, aut violentam interpretationem distorquendo, satis explicatum arbitror superiori capite. In quo etiam ea referre consilium habueram, quæ ad Manetis personam, Patriam, Parentes, doctrinam, & errores pertinere videntur. At cum cognovissem illius capitis summam, ob varia Beaufobriana argumenta, quorum plurima vix, ac ne vix quidem ad auctoris institutum, scribendæque historiæ scopum spectabant, nimium excrevisse; quæque, quandoque nostris lectoribus in hisce lustrandis negotium facefcere potuissent: idcirco ne præsens hæc nostra concertandi methodus confusionem pareret, separatim hoc loco de Manete solo, verba facere æquius, & prudentius existimavimus. In quod sane consilium confirmati fuimus, cum in percurrendis duobus Beaufobrianis capitibus; sexto videlicet, & septimo, talia, tamque multa offendimus, quibus si singillatim occurrere vellemus, nostram hanc scribendi, disputandique rationem pene in immensum protraheremus. Quapropter nostri instituti rationem sequentes, ea dumtaxat discutienda, & refellenda nobis proposuimus, quæ aut SS. PP. traditionem dejiciunt, aut Sacros Catholicæ Ecclesiæ ritus, & dogmata, magna cum animarum perniciæ lædunt, & evertunt. Nunc itaque sermonem primo auspicatori a sexto (b) illo capite, cui sequentem titulum apponit Beaufobre; *Examen historiæ Manetis ante suam hæresim*. In quo Græcorum pariter, & Latinorum testimonia proposuit, non ut iisdem insistat; sed quemadmodum de Scythiano, & Terebintho præcedentibus capitibus jam fecerat, auctores mordeat, & exagitat, horumque testimonia, suis ineptis commentariis refellenda esse contendat.

I. De Manetis Persæ hæretici itaque natali anno, hujusque genuino nomine nunc agere incipiens, Doctissimo Viro amico nostro Simonio Assemano subscribit, qui Edessenorum Chronicum secutus, in sua Orientali Bibliotheca hæc habet: *Anno quingentesimo quinquagesimo primo natus est Manes*: qui annus juxta Græcorum æram, Christi anno biscentesimo quadragesimo respondet. Cujus quidem Edesseni Chronici testimonium, Beaufobre alio Eutychie dicto confirmari posse jam pridem arbitrabatur, in quo legitur: Manetem sub Gordiani Imperio apparuisse in orbem. Gordianus porro (ait) anno Christi 238. Imperator renunciatus est, & in eo usque permansit ad annum 244. At diligentem Scriptorem, qualem se esse jactat Beaufobre, Gordianos inter distinguere oportebat. Seniores enim Imperium sibi in Africa usurparunt, dum Maximinus cum Germanis bellum gerebat. Qui deinde non multo post perempti, Balbinus, & Pupienus, cum Gordiano Junione, anno uno ambo Imperium tenuere. Illi a militibus trucidati sunt anno 238. Hoc anno autem, Gordianus filius, vel nepos illius

Gor-

(a) Videtis August. lib. 2. de nup. & concupiscentia cap. 29. & Cap. Sedis Apostolicæ, Cælestino attributa cap. ix.

(b) Beaufobre loco superius laudato pag. 65. & seqq.

Auctoris consilium
in refellendis Beau-
fobrianis nugis.

De Manetis nata-
li anno, hujusque
vero nomine.

Asseman. Tom. I.
pag. 393.

Eutychie Alexan-
drini lapsus.

Gordiani in Africa occisi, habenas imperii obtinuit, & reportatis pluribus victoriis contra Persas, jussu Philippi, sexto elapso anno oppressus est (a). Eutychii Alexandrini ergo historiam, diligentiori examine subjiciens Beaufobre, haud de Manetis natali anno ibi verba fieri deprehendit; sed de hujus jam evulgata hæresi, ob quam supplicio fuerat affectus. Hujus examinis occasione animadvertendum censuit; Eutychium in turpe Anacronismum fuisse lapsum, quod Varanis I. Persarum Regis, & Hormisdæ filii Regnum, anno tertio Gordiani Imperii statuere voluerit; quæ narratio evidentem falsitatem præfert. Abulpharagius enim Syrorum scriptor (ait) Varanem primum regnare coepisse, quando Probus Imperator renunciatus; anno videlicet 276. At Abulpharagium (b) hallucinari Beaufobre animadvertere oportebat; cum ex chronicorum accuratissimis tabulis, a Cl. Dionysio Petavio editis, Varanes I. Regnum obtinuerit post Hormisdæ interitum: anno videlicet 273. & ille qui Persis dominari coepit, quando Probus Imperator renunciatus fuit, Varanes II. appellabatur; Regnumque illud, ab anno 273. ad annum 293. occupavit. Levissima tamen cum sint hæc, iis insistere supervacaneum ducimus. Notare tamen juvat, Syrorum Scriptoribus, ad quos Beaufobre semper provocare intendit, indubitatam fidem non esse adhibendam.

Abulpharagii hallucinatio in recensendis Persarum Regibus.

Beaufobre Abulpharagii supputationem perperam secutus est.

II. Origine autem Persam Manetem fuisse, omnes veteres Scriptores, auctore Assemano, dixerunt. Num vero in Babyloniorum, vel Chaldaeorum Provincia natalem obtinuerit, æque certum non apparet. Babylonium hunc fecit S. Ephræm; & Archelaus in Mesopotamia Episcopus, in habita cum eo disputatione, genere fuisse Chaldaum non obscure significavit. Sed hisce scriptoribus Suidam, atque Cedrenum refragatos esse, Beaufobre adnotavit. Qui communi persuasioni non insistentes, aliam originem, Brachmanorum videlicet, ei tribuere voluerunt; quod nomen a Rege quodam ita appellato; regio illa, quæ Oceanum versus se extendit, assecuta est; quamque homines plurimum religionis, & Philosophiæ studiis addicti, inhabitaverunt, ut Cellarius in commentariis ad Ptolomæum fecit mentionem. *Brachmanos* denique ab Abrahamo derivari, recentiores quidam, novitatum cultores, & ratiocinandi libidine ducti, fabulosis commentis suadere conati sunt. Qui præterea illius nominis Etymologiam explicantes, *Brachma* vocabulum, pro homine in omnium rerum notitia apprime versato, interpretari voluerunt. Nugatoria ergo esse isthæc argumentationis genera, jam plene norunt, qui nonnisi solidioribus rationibus innixi, de rerum veritate disputare sunt assueti. Sed homini, ingenium habenti ad fingendum semper paratum, haud convenire quis arbitrabitur? Potissimum cum in eo studio, & industria ipse Beaufobre versetur, ut ad auctores inter se semper repugnantes provocet, ut sensim ad scopum sibi præfixum perveniat; quo videlicet, omni studio suadere conatur, historicis rebus a veteribus traditis, atque conscriptis, nullam fidem prorsus adhibendam esse. Sed hæc cum omnibus nota esse possint, ad institutum pergamus. Ad ea videlicet, quæ fabulari videtur, cum de patrio, & natali hæretici nomine, Beaufobre differere sibi proponit. *Corbicium* (ait) Latini Scriptores eum appellarunt, Græci *Cubricum*, sed ab utrisque, Augustinus libro de hæresibus, vel sui amanuensis oscitantia abscedens, *Urbicum* nominavit. At tria isthæc nomina, veluti corrupta a vocabulo *Carcubio*, forte Manetis patria, in Babyloniorum, aut Chaldaeorum regione posita derivari, sine auctore ratiocinatur Beaufobre. Qui potissimum id suaderi posse contendit; quod priores illæ voces, *Corbicus*, & *Cubricus*, Orientalium vocabulorum desinentiam, aut sonum minime habere intelligamus. Varias pro hac opinione subjicit conjecturas. Quarum altera sibi suppeditari arbitratur ex Urbe

Manetis Patria.

Brachmanorum Origo unde derivata ex novatorum dictis.

Beaufobre studium, & scribendi scopus.

Varia Manetis nomina.

Beaufobriana conjectura.

(a) Eutychius Alexandrinus in Chronico.

(b) Pet. Rationar. temporum Tom. 3. pag; 146. Venet. editionis.

(c) Abulpharagius Dynast. pag. 83.

Ex quibus locis
antiquitus Præby-
teri, & Episcopi
assumerentur ex
Beaufobre.

Carcubium Chal-
dæorum olim Urbis

Præcedentes Beau-
fobre coniecturæ
refelluntur.

Manes proprium
natale nomen re-
iecit.

Cubrici nomen
probrosus, vel
servile.

Christophori
Vvolffii testimon.
de Cubrici Voca-
bulo, pag. 45.

be *Carcoub*, sive *Carcub*, cuius meminit Assemanus de Orientalium rebus scribens (a) ex quo patrio loco, illa vocabula *Corbicius*, & *Cubricus* originem duxisse, sibi suadet, cum omnia radicalia elementa in iis asserventur. Alteram coniecturam petit ex fabuloso Presbyterii gradu, quo Manetem apud Christianos insignitum fuisse credit. Quo officio cum is fungeretur (ait) in *Abvaz*, seu *Ebvaz*, principem locum, cuiusdam parvæ Provinciæ, cui Chaldæi antiquitus dominabantur; & tum Presbyteri, & Episcopi non assumebantur, nisi ex Civitatibus, aut territoriis saltem, in quibus sacra ministeria obire debebant; ut nimirum, & familiæ, ex qua originem habebant, instituta, & mores, iis quibus præesse debebant, innotescerent. Idcirco Manetem in laudata Provincia, natalem habuisse concludit. Ex qua coniectura sequentem infert consecutionem. Cum igitur illa Provincia *Abvaz*, in suo districtu, sitam, seu constructam habeat Urbem quamdam *Carcoub*, sive *Carcub* appellatam, inde concludi potest; hæreticum ex patrio nomine *Carcubium* appellatum.

III. Hæc quæ ad evertendam veterum traditionem, & ad novam quamdam Ecclesiasticæ disciplinæ formam inducendam pertinent, ac Beaufobre confinxit, non tantum labant; sed prorsus corruunt; si ad ejus disserendi rationem attendamus. Imprimis ergo *Carcubii* nomen, quod antiquis fuit incognitum, cum derivetur a loco, vel Urbe in qua Manes diem natalem habuit, jam commune esse potest omnibus illius loci, & Urbis habitatoribus. Cur itaque Maneti proprium esse potuit? Cur veteres, eo uti potuere ad singularem hunc hæreticum hominem designandum? Id forte contingere potuit, quia Manetis Avi, aut Atavi eam Urbem *Carcubium* construxere; vel talem, tantamque famam in patriæ honorem ob insigniora facinora assecuti fuere, ut a patrio solo, agnomen obtinerent; quemadmodum de Antenore, de Romulo, de Constantino, de Adriano Ælio, de Antinoo, aliisque Viris factum esse intelligimus? Sed ita ratiocinari, illud studium vetat ab hæretico adhibitum, quo videlicet defuncta vidua, quæ eum in filium, & hæredem adoptaverat, natale nomen rejicere curavit, alio honorificentiore sibi assumpto. Et quidem *Cubrici* nomen probrosus aliquid significare, vel servilem conditionem importasse, conveniunt omnes Scriptores, quibus suffragatur Christophorus Wolfius, Gatakerus, Menagius, & cæteri ex recentioribus. Qui ajunt, domestica fortunæ, ne sibi vituperii notam inureret in Manem mutavit. Si Patriæ igitur *Cubrici* nomen, non servitutis fuisset, nunquam illud mutasset, ut Wolfius ratiocinari videtur in notis ad Photii historiam contra Manichæos conscriptam. Taceo (inquit) nomen servile homini libero dedecus quidem, non autem servitutem conciliare posse. Interim mireris (subjicit) hominem, servile nomen, cum altero non minus tali, permutasse. *Manes* enim apud Græcos saltem, *servitutis* erat nomen, id quod Gatakerus l. i. & Menagius ad Diogenem Laertium p. 215. de veterum locis tam manifestum fecerunt, ut dubitare nefas sit. Græcis itaque *Manetis* nomen, æque probrum, & servitutem innuebat, ac illud *Cubrici*. Quamvis Manes, Persica Lingua, hominem disertum, & in disputando strenuum significaverit, ut veteres Scriptores tradidere. Contra vero Græci, illud nomen ad innuendum hominem furiosum dumtaxat assumebant, ut docent Cyrillus (b) Hierosolymitanus, Epiphanius, Titus Bostrensis, & alii, qui de eo nomine disseruerunt. Verum hos carpit, & mordet Beaufobre, tamquam de ineptiis, & nugatoriis animadversionibus auctores; & deinde in Epiphanium potissimum invehitur, quod scripserit: Divina Providentia fuisse dispositum, quod hæreticus sibi furoris nomen assumeret, ut Græci nimirum, qui ab eo nomine abhorrebant, ab iis erroribus se præservarent immunes, quos Manes docuerat. At male, de Providentiæ dispositionibus

(a) Asseman. Biblioth. Orient. Tom. III. p. II. pag. 744.

(b) Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi VI. Epiphanius. Hæresi 66. Titus Bostrensis in libris contra Manichæos conscriptis.

tionibus (subjicit) Epiphanium cogitare, aut ratiocinatum fuisse: Manichæus reponere posset. Cum jam illud consilium, & dispositiones, quæ ipse Epiphanius jactat, irrita fecerit Græcorum illa multitudo, quæ ab hujus hæreseos illicitis detenta fuit. Quis vero sine gravi sui animi commotione, ad hanc pravam, & impiam Beaufobrianam censuram animadvertere poterit? An Divinæ Providentiæ consilium, & dispositiones humanis mentibus necessitatem imponunt, ut horum malitia non conetur se ab iis subtrahere, & quam sapissime eas valeat frustrari? Primis enim Parentibus, lignum vetitum in originalis innocentiae munimen, & mortis præservativum datum fuit, Mortem quidem, tanquam omnium terribilium exhorrescere debuissent ipsi Parentes. Quid vero? Gulæ illecebris, & serpentis suggestionibus decepti, mortis horrore excusso, vetitum fructum temerario ausu arripuerunt, indeque comederunt. Præterea, ut & alia exempla ex Divinis litteris desumpta missa faciamus; nonne Divina Providentia dispositum est, ut carceres, vincula, cruces, tortores; nomina & proprietates, horroris plenas obtinerent, ad justitiæ jura servanda, & Reipublicæ munimen, & tranquillitatem habendam? Ut nimirum poenarum timore correpti homines, facinora præcaverent, ne ad illa mala subeunda cogerentur? Si nemo ergo (nisi sacrilegus) respondere posset: Deum minus sapienti sua providentia disposuisse, ut primis Parentibus mors, quam horum natura maxime perhorrescebat, comminaretur; ut eos videlicet, a vetiti cibi esu, & cupiditate etiam averteret: si insipientes dumtaxat affirmarent, tot, tantaque poenarum genera, male ad criminorum vindictam fuisse adinventæ, & sanctissimis legibus stabilita, jam non video qua fronte Beaufobre Epiphanium taxare, & irridere potuerit, quia scripsit: Divina Providentia fuisse dispositum, ut *Manes*, nomen horroris plenum sibi assumeret, ut a Græcis videlicet ejus hæresis abominaretur. Potuit quidem nomen illud horrorem quemdam excitare in Græcorum animis, quemadmodum mors, carceres, vincula, flagella, cruces, cædes, atque tortores. Sed Græci ipsi, qui aliunde pravis Manichæicæ Philosophiæ principiis erant imbuti, & sensualibus illecebris, & impudiciis maxime delectabantur, facile excusso omni horrore, qui ab ejusmodi inquinamenti præservare eos potuisset, nefandæ illius sectæ instituta profiteri voluerunt. Cæteras hujus nominis etymologias a Beaufobre ibi descriptas referre interim supervacaneum ducimus (a) consulat tamen Lector §. v. hujus Capitis.

Beaufobre perstringitur variis exemplis.

S. Epiphanii testimonium vindicatur.

Fortius Beaufobre perstringitur.

IV. Ad Manetis autem Sacerdotium quod attinet, inficias haud imus id a Gregorio Abulpharagio, sine ullo auctore affirmari. At non video quantam fidem ei adhibere possimus. Potissimum cum Manetem, quasi tanquam unum ex Catholice Ecclesiæ Doctoribus, primum ibi describat, qui & sacros Scripturarum libros docuit, & interpretatus est; quique cum Judæis, Magis, Ethnicisque disputare assuetus, a fide tandem *desciscens seipsum Mes-siam nominavit*. Porro si ad hocce Abulpharagii (b) testimonium animadvertamus, illud ad veræ critice regulas reducendo, varia occurrunt, quæ falsitatis indicia præferre videntur. Mitto imprimis quod nullus ex tertiis, & quarti sæculi Patribus, atque Scriptoribus, de ejusmodi Manichæicis gestis, illiusque Sacerdotio verba fecerit, ne in crimen vertatur, quod negativa argumenta adhibuerim, ad infirmendam positivam Syri Scriptoris assertionem; quamvis Beaufobre similibus indiciis ratiocinando fere semper utatur. At silentio occulere haud possum, Cyrilli Hierosolymitani potissimum agendi rationem; qui sua in Catechesi, graviora describens Manetis facinora, hocce nec leviter indicavit; quod facere haud prætermisisset, si hæreticus militiæ Clericali, & Sacerdotio primum adscriptus, in horrendum illud, & immane

An. Manes Sacerdotio fuisset initatus.

Altum est apud PP. & Scriptores de Manetis Sacerdotio silentium.

E

facri-

(a) De aliis, atque hujus nominis Etymologiis agit Beaufobre i. parte, Cap. vi. pag. 70., & seqq.

(b) Abulpharagius Dynast.

Aliorum Scripto-
rum silentium Cy-
rillo suffragatur.

Manichæi sub Ace-
phalorum nomine
iv Ecclesiæ sæculo
delitescabant.

Constantinopoli-
tana Synodus con-
tra Manichæos,
Acephalosappel-
latos.

Eustathius Seba-
stenus, Manichæi-
cæ sectæ propu-
gnator.

Manes forte se
Sacerdotio ini-
tiumconfingebat

Præcedentis cen-
jecturæ fundamen-
tum.

Gravis Beausobre
oscitantia.

sacrilegium lapsus fuisset. Istud quippe illuminandis hominibus, tamquam summe execrandum objecisset. Nisi suspicari vellemus, hominis Sacerdotium, Cyrillum latuisse, aut saltem illud dissimulare voluisse, ne cæteros Sacros Presbyteros, horumque ordinem in invidiam, & contemptum, apud quosdam Gentiles, & Judæos, Hierosolymis tum commorantes adduceret. At confingamus: Cyrillum hac uti voluisse œconomia, ut Sacerdotali honori confuleret. An ergo idem de cæteris Scriptoribus erit affirmandum, qui Manichaicas res describere? Commentum apage. Etenim illi omnes, qui de Xenaja (a), Severo Sozopolitano, Petro Apamiensi; Zoara, & Isaacio Persa verba fecerunt, minime horum Sacerdotium, & Clericalem Ordinem reticuerunt; arbitrati nullum inde detrimentum, aut infamiæ dedecus Sacerdotio Christi posse obvenire, si summo odio habendos affirmabant, qui gravioribus criminibus, & hæreseos labe polluti, cum a Sacerdotii sanctitate, tum a sacrorum ministeriorum institutis turpissime recedentes, seque, & Divina Mysteria, nefariis criminibus labefactarunt. Quis porro ignorat Manichæorum sectam, sub Acephalorum nomine sexto Ecclesiæ sæculo delitescentem, Cæsarum, & Imperatorum Orientis præsidia sibi comparare nisam fuisse, ut facilius nimirum, & sensim Ecclesiastici Viri, a nuptiis, & Matrimonio mulieres averterent, easque nefandis, sacrilegisque impudiciis corrumperent, atque labefactarent? Acta porro Constantinopolitanæ Synodi sub Agapeto Rom. Pontifice, & Menna Patriarcha Constantinopolitano: Hormisdæ Papæ epistolæ, & alia quamplurima monumenta, quæ ibi legenda occurrunt, perspicue produnt, sub Acephalorum nomine, sexto currente Ecclesiæ sæculo, Manichæos primas Orientis Sedes obtinuisse, huc illucque prava hujus sectæ dogmata, & instituta propagasse, ut ipsi opportunius, temporum ratione servata, demonstrabimus.

Si itaque Concilii PP., atque antiqui Scriptores, nec occulere nisi sunt, neque dissimularunt Sacerdotium, vel alios Clericales Ordines, quibus aliqui ex Manichæorum secta fuerunt insigniti: si deinde etiam qui ad Concilium (b) Gangrense convenere, minime silentio prætermiserunt Sacerdotalem Ordinem, & Monachalem professionem Eustathii Sebasteni in Armenia Episcopi, qui quarto Ecclesiæ sæculo, paulo antequam Nicænum cogeretur Concilium, omne studium adhibuit ad Manichaicam sectam, & hujus instituta propaganda; plane haud video, cur tot inter, tantosque Scriptores, qui de Manete disseruerunt, solus Gregorius Abulpharagius Sacerdotio eum initiatum fuisse asseveret. Igitur potius probabile arbitramur: Manetem se esse Presbyterum simulasse, nec veritum fuisse sacrilego, & temerario ausu, mimice Presbyterorum munia exercere. Ita ratiocinari fas esse arbitramur, ea ducti conjectura, quod is sine necessaria Spiritus Domini Missionem, se Jesu Christi Apostolum, atque Paracletum confingere non reformidavit. Ut nimirum falsis iis nominibus, atque muneribus, apud simplices viros, atque mulieres auctoritatem sibi nancisceretur, qua facilius decepti, ei fidem omnem, atque obedientiam præstarent. Hanc porro ei minime adhibuissent, si Religionis munera, & ministeria eum obire non cognovissent.

Quantum denique infirma, atque falsa sit conjectura illa, cui Beausobre insistit, ut Patriam, & Manetis Presbyteratum suadeat, nemo non videt. Quinimmo eum verba, atque figmenta vendere, iis certo persuasum erit, qui in Sacræ Ecclesiasticæ historiæ lectione versati, apprime noverunt, primis Ecclesiæ sæculis, quibus Catholicam Religionem propagare oportebat, Presbyteros, atque Episcopos, vix assumptos fuisse ex iis locis, vel regionibus, in quibus diem natalem habuerunt; sed ab Apostolis, eorum-
que

(a) Vide acta Constantinopolitani Concilii sub Agapeto R. P., & Menna Patriarcha Tom. v. Concil. Generalium.

(b) Vide Tom. 11. Conciliorum pag. 423.

que successoribus, eos Sacris Ordinibus fuisse insignitos, atque ad exteras nationes eos missos fuisse, quorum mores, & probata disciplina instituta, satis, superque innotuerunt, ut nos ipsi cum Eusebio Cæsariensi in alio adornato opere, locis pene innumeris abunde demonstravimus.

V. Atque ut ad ceteras significationes accedamus, quas Manetis nomini spectato Persarum, & Syrorum idiomate, & diverso PP. loquendi modo convenire Beaufobre contendit, quidquid ex aliorum opinionibus retulit, paucis expedire conabimur. Illud enim *vas*, *instrumentum*, & *habitum* significare ex Epiphanio, Archelao, & Euphræmio Syro asseverat. At quis non intelligit, laudatos PP. potius ad Manichaicorum morum proprietates, quam ad genuinam illius vocis significationem alludere voluisse? Rationabilius quidem *vas nequitiae*, & *Antichristi instrumentum*, Archelaus eum appellat Scripturarum phrasas, & S. Pauli potissimum loquendi modum secutus, qui Evangelii, & Catholicae legis subverfores cum *vasa*, & *nequitiae instrumenta*; tum *Antichristos* declarat, quæ nomina ipsis duntaxat convenire, morum proprietate spectata, perspicuum est. Pari ratione Diaboli forma, & veste indutum fuisse Manetem, idem S. Ephræm, ab Assemano laudatus, explicat scribens: *Manetem Diabolus tamquam propria induit veste, ut eo velut instrumento suo abuteretur, suæque per ipsum promeret oracula* (a). Cum itaque ejusmodi proprietates omnibus hæreticis Christi Evangelium subvertentibus conveniant, nescio plane cur eas ex solo *Manetis* nomine derivari contendant; alias cujusque falsæ sectæ Auctores, Manetes appellare oporteret, & quia Diaboli *vasa*, & *instrumenta* sunt, eosdemque Diabolus propria induit veste, ut per eos sua promat oracula. Carpit post hæc Cyrillum Hierosolymitanum, qui eam *Manetis* vocem, ad *sermonem* significandum, a Persis adhiberi censuit; cujus quidem sermonis eloquentiam, haud sibi convenire, idem Manes in epistola ad Marcellum affirmat. Tamquam ineptam deinde, & joculari Pearsonis animadversionem rejicit, qui Rabbiorum interpretationem secutus; *Manem* a *Min* derivari opinatur, quod *hæreticum* hominem indicare habet. Sed nomen cui infamiae, & dedecoris nota erat annexa quodque falsarum sectarum, omnibus auctoribus erat commune, quis confingere potest? Potissimum cum illud nomen non ab alio, quam a se ipso sibi impositum fuisse inveniamus? Non est igitur verisimile quod *Curbicii* vocabulum, servitutem significans studiose reliquerit, ut aliud, quod si non majorem, æqualem saltem turpitudinem, & infamiam præferebat, adoptaret, quale ex Pearsonis opinione, istud *Manetis* foret; quamvis contendat *To Manes* primitus titulum, potius quam nomen *aliquod fuisse ab Hebræo Min*: quod significat *hæreticum* (b).

Manetis nomen
diversis donatum
significationibus.

Manes nomen
aliter, & aliter
interpretatum a
Persis, & Græcis

Sed illud nomen *Mani* aliter a Persis interpretari, auctor est Thomas Hyde, probans eo *Pictorem* denotari (c). Eandem opinionem ait Beaufobre secutus est Wolfius, scribens, Thomæ Hyde etymologia, quam C. XXI. pag. 280. de Religione veterum Persarum affert, ex Linguae Persicae fundo. Is enim rejecta Epiphanii etymologia, Manetem *Mani* proprie dictum esse testatur, quod apud Persas *Pictor* habeat rationem.

VI. Quæ tamen hætenus de illius nominis etymologiis, & significationibus properanter adnotavimus, quasi dedecus, & ignominiam huic homini afferre quis arbitrabitur, si cum cæteris, quæ de hocce *Manes* vocabulo subjicit statim non conferamus. Usserii itaque Armacani opinionem in medium

Usserii Armacani
opinionem Beau-
fobre approbat, &
quare.

E 2

profert,

(a) Metaphoricis insistit PP. loquendi formulis, in quibus de *Manete* sermo est, ut inde colligat genuinam istius nominis significationem. Sed Beaufobre ita differendo nugari voluisse, mea sententia est. Cum PP. iis vocabulis, mores, falsa dogmata, pravæ agendi rationes ab hæretico adhibitas, potius indicare voluerint.

(b) Alb. Fab. Bibliotheca Græca Tom. v. pag. 281.

(c) Hyd. *Manes Persa in eorum libris, dictus Manis Pictor*, nam talis fuit professione sua.

profert, qui quodam Severi Sulpicii (a) testimonio insistens, quemdam Israelitarum Regem *Manem* fuisse appellatum affirmat, qui tamen 11. Regum libro, *Manahem*, & a LXX. interpretibus *Manaem* dictus legitur, quas voces, duabus illis aliis *Paracleti*, & *Consolatoris* respondere sibi suadet. Simplicem, & naturalem hanc esse illius vocis *Manes* originem, Beaufobre asseverat; & cum eam cæteris honorabiliorem crediderit, non tantum omnibus aliis præferri oportere arbitratus est: sed præterea omnes nodos, & difficultates, quas in ea offendit, se solvere paratum exhibet, ut sensim quoque suis Lectoribus eam suadeat. Laudatos igitur nodos, & difficultates solvere, & eripere aggrediens, primo verisimilius putat, ex *Manaem*, *Manem* posse efformari, spectato potissimum Orientalium loquendi modo, & usu. Quarum quidem vocum, litteram postremam M. a Græcis prætermitti cum consuetum sit, idcirco eas in *Manes* verterunt, quemadmodum *Buddam* in *Buddas* eos fecisse exploratum est. Priori huic conjecturæ, Augustinum suffragari confingit, cum in libro de hæresibus, hæreticum de quo agimus *Manin*, non *Manem* appellat, Latinorum usum secutus, qui Græcorum E in I commutatum volunt. Augustinum (b) quoque hanc regulam servare fuisse assuetum, exemplo *Adimanti* probat. Non enim *Adamantum*: sed latine *Adimantum* scribendum censuit. Quemadmodum Theodoretus *Manens*, & non *Manes* scribere voluit. Cui Suidas quidem suffragari visus est dicens; in genitivo casu, *Manentis*. Quod argumento esse debet, in nominativo *Manens* esse legendum. Jam vero Beaufobre (c) sibi blandiri, & assentari videtur, quod illius vocis *Manes*, genuinam invenerit originem; hancque explicaverit. Idcirco gradum facere festinat ad illam aliam vocem *Manichæus*, qua non solum, hujus Discipuli, suum hæreseos parentem vocitare consueverunt: sed innumerabilis fere Scriptorum copia illud idem vocabulum usurpavit. Postremæ quoque huic voci, eandem originis derivationem esse assignandam, ex Chaldaico vocabulo *Manahem* affirmat. Neque inter utrumque nomen, aliud discrimen admittendum esse statuit, nisi illud quod ex diversis pronunciandi modis, & humanæ linguæ flexibilitatibus, & motibus oriri solet, ut ex Pagnino, Junio, Tremelio probari posse contendit. Hi namque diversis litterarum elementis usi, *Menaehem*, & *Manachem* aliter, & aliter scribunt, atque pronunciant, cum Græci ipsi laudatis vocibus novas litteras addere volentes, *Manichæum* efformarunt.

VII. Bene vero, an male ista conjecta sint, græcæ, & Orientalium linguarum periti, diligentius poterunt judicare. Nos interim Beaufobrianæ fabulandi rationi nequaquam subscribere possumus. Nam cum nomina sint quædam omnium rerum notæ, horum originem, & proprietates exprimentes, jam jam istæ prorsus delentur, aut saltem mutantur ex litterarum additione, harumque, pro singulorum hominum arbitratu, subductione. Quare mihi videtur; Ciceronem ejusmodi abusum, a nimia, & vehementi hominum philosophandi libidine ortum, eripere, aut saltem carpere voluisse, cum scripsit: *Quoniam Neptunum a nando appellatum putas, nullum erit nomen quod non possis una littera mutata explicare, unde dictum sit* (d). Quid ergo in præsens nobis judicandum erit de tot, tantisque litterarum mutationibus, additionibusque, quas in iis nominibus deprehendimus, quæ Beaufobre concessit, ut vocis *Manes* originem, & proprietates designaret? Sed ultro dato, quod ejus differendi modus nec nugatorius, nec fabulosus dici debeat, quid inde? Jam *Manes* erit honoris nomen, quod in Scripturis ve-

Discrimen inter
Orientallum, &
Græcorum voca-
bula.

Beaufobre nimium
sibi blanditi vide-
tur, & quare.

Auctor provocat
ad linguarum pe-
ritos.

(a) Severus Sulpicius hist. sac. lib. 1. 49. Usser Annal. Tom. 1. anno 3035. pag. 82. 11. Regum Cap. xv. v. 14. 16.

(b) August. Lib. de hæresibus Cap. 46.

(c) Beaufobre ubi supra pag. 72. Qui etiam in sequentibus contendit: *Manetis* nomen esse honorabile, atque pluribus orientis Regibus commune. Laudat idcirco Cl. Assemanum Bibl. Orient. Tom. 1. pag. 418., & 419.

(d) Cicero de natura Deorum 72.

ris veteris Testamenti, eo vocabulo Israelitarum quidam Rex fuerit appellatus? An non in eodem Testamento honorificum, & maxime laudandum fuit Judæ nomen? Tamen si novum Testamentum consulamus, nefarium, proditorem, sacrilegum, & multorum malorum fontem fuisse unum hominem reperiemus, qui Christi fuerat Discipulus, & Judas appellabatur? An igitur & iste regalem obtinuit originem, ipsique debebatur Israelitarum sceptrum. Figmentum apage. Verum cum in his diutius immorari vitio dari possit; innumera pene exempla missa facimus, quæ fortius Beaufobre perstringerent, ejusque ineptas conjecturas everterent. Quid vero de *Paracleti* nomine, quod temere sibi Manes assumpserat dicendum sit, jam jam ex Leone M. aliisque explicabimus, ut cæteras falsas Beaufobre conjecturas abundantius refellamus.

Beaufobrianæ
conjecturæ ever-
tuntur.

VIII. De Manetis dogmatibus in præsens agere incipientes, illud potissimum nos referre oportet, quod cæteris aliis fundamenta snppeditat, supra quod tota illa sacrilegiorum, & fabularum machina ab impiissimo illo architecto fuerat constructa. Atque imprimis illud blasphemix portentum nobis objicitur, in quod Manes erupit, statim ac nefariam suam hæresim in vulgus spargere cœpit. Sacrilega jactantia ergo, de Divina sibi data virtute gloriabatur; atque ad superni Numinis potentiam ostentandam, & auctoritatem, & ad populorum fidem, venerationemque sibi conciliandam. *Christi se nunc gerere formam ostendere conabatur: Nunc ipsum Paracletum se esse prædicabat.* Hocce postremum in dubium Beaufobre revocat, & aliorum testimonio convictus, quamquam non audeat inficiari, Manetem (a) *Paracletum*, & consolatorem fuisse dictum; eam tamen denominationem potius obtinuisse contendit a vidua illa, quæ in filium, & hæredem Manem adoptaverat, quæque data primum eidem libertate, tamquam suæ viduitatis, & senectutis *consolatorem* voluit eundem habere. Nec enim se arbitrari posse affirmat, mundum, hominesque tam stolidos fuisse, ut huic crasso artificio fidem adhiberent, eoque decipi voluisse. Igitur magis rationi consentaneum videtur, quod servi conditione per suam benefactricem mutata, ejus nomini syllabam aliquam addere voluisset, ut novus quasi homo factus, propter libertatem, *Manahem* deinceps eum appellaverit. Quod nomen valde honorabile fuisse, testimonio D. Assemani (b) probare contendit, qui *Maanus nomen* tum Syris, tum Arabibus Regibus familiare fuisse scribit. At fabulosis hisce conjecturis Eusebium Cæsariensem adversari, Beaufobre aut prorsus dissimulavit, aut animadvertere noluit. Is namque, qui res a Manete gestas non ex Cyrillo Hierosolymitano, non ex Epiphanio mutuare potuit, utpote istis Scriptoribus antiquior; sed ex vetustioribus monumentis in Ecclesiarum Scriniis asservatis, ut in sua præfatione testatur, rerum Ecclesiasticarum historiam describens: ait Felicis Papæ tempore: *Manes quidam, secundum nomen suum insaniens, & instinctu Dæmonis agitatus, invisam, & execrabilem omnibus hæresim docet* (c). En ergo quod Eusebius genuinum hæretici nomen profert, illius etymologiam, & significationem explicat; atque simul ea subsidia dæmoniaca indicat, quibus usus est, ad suos errores huc, illucque disseminandos. Hanc insaniam, sive furorem, dæmoniaca arte Manetem obtinuisse, iterum ibi commemorat, & ad rerum ab eo gestarum exitum provocat, ut lectoribus id suadeat. Unde post hæc, quod dixerat probaturus, immediate subjicit illud quod paulo ante adduximus, videlicet (d): *Christi se nunc gerere formam conabatur: hunc ipsum Paracletum*

Palmaria Manetis
dogmata.

Beaufobre Tom. I
Lib. I. C. VI. p. 73.

(a) Negat id primum Beaufobre in Præfatione Generali Tom. I. pag. XI. & rursus Lib. I. Cap. VI.

(b) Asseman. Tom. I. Biblioth. Orientalis pag. 204. Tom. II. pag. 388.

(c) Eusebius Cæsariensis Lib. VII. historię Ecclesiasticę Cap. 26. Huic concinit S. Augustinus Lib. 2. contra adversarium Legis, & Prophetarum.

(d) Vide sis quæ Cap. 2. hujus Libri scripsimus.

Eusebio Cæsarien.
S. Leo M. suffra-
gatur.

racletum se esse prædicabat. Eusebius itaque tria suadere voluit. Alterum hæreticum *Manen*, non *Manahem* a Persis fuisse appellatum: Alterum *furorem, audaciam, & insaniam* dæmonis virtute fuisse in eo adimpletam: Tertium Christi Domini formam, similitudinem mentiendo imitari confinxisse, & Paracletum ad Orbis, & Ecclesiæ solamen, institutionemque missum seipsum prædicasse. Tria hæc, plane Beausobrianarum fabularum conjecturas evertere, quis non intelligit? Si jam omnia sacrilega sua commenta discipulis persuasurus, illud primum excogitaverit, ut se a Christo tamquam Apostolum, & hominum consolatorem simulaverit, atque missum confinxerit. Et ne videar injuria Beausobre tamquam fabulatorem carpere, & reprehendere, ad Leonem Magnum Rom. Ecclesiæ Pontificem, mihi liceat provocare; qui in generali contra Manichæos, Romæ latentes, habita inquisitione, sollicitè rimari voluit, quid crederent, quidque Manetis discipuli docere auderent. Et quidem hanc blasphemiam credidisse, aut saltem prædicasse Manichaicos discipulos, non obscure sequentibus verbis explicavit: *cujus discipuli, ut magnum quemdam, atque sublimem viderentur sequi auctorem, in magistro suo mane apparuisse Spiritum Sanctum crediderunt, promissumque a Domino Paracletum, non prius venisse, quam hic infelicius deceptor oriretur, in quo ita Spiritus Dei manserit, ut non alius fuerit Manes ipse, quam Spiritus, qui per ministerium corporeæ vocis, & linguæ, discipulos suos in omnem induceret veritatem?* Factorum itaque veritas vincere debet, atque eripere omnem contrariam Beausobrianam conjecturam. Immo sine ulla animi hæsitazione nobis persuadere, palmari illo potissimum blasphemioque mendacio, Manetem sibi viam aperuisse ad tot, tantaque sacrilega dogmata docenda, quæ sacratiora Fidei Catholicæ Mysteria, aut corrumpunt, aut prorsus evertunt. Sed ad historiæ ordinem redeamus.

Manes scripturæ.
Libros pecuniis sibi
comparavit.

IX. Hac de causa igitur, hæreticus, pecuniis Sacræ Scripturæ libros sibi comparare nifus est, & ut Christianos Viros illicitis ad se traheret, aliquas veritates mendaciis, & fabulis admiscebat. Qua videlicet arte cum probabiliorem ejus sectam reddere niteretur, sensim suos errores in aliorum animis instillabat. Magicis præterea artibus, atque præstigiis hæc omnia corroborabat, quibus certe ad fallendos homines utebatur; dum ardua nonnunquam, humanis, diabolicisque viribus prorsus impossibilia tentare non reformidaret. Quemadmodum cum Regis Persarum filium, medicorum subsidio destitutum, gravique laborantem morbo curaturum irritò conatu tentavit (b).

Manetis dogmate.

Hiscæ ergo sacrilegis, atque superstitiosis jactis fundamentis, alia dogmata (ait Eusebius) *stulta, & impia a diversis hæreticis*, qui jam prius extincti fuerant mutuata disseminans, Catholicam Religionem, perficis venenis labefactavit, & prorsus corripit. Inter cætera autem figmenta, ex Marcione, Valentino, Capocrate, aliisque Gnosticæ sectæ auctoribus mutuata, sequentia numerari solent. Duo videlicet rerum omnium esse principia, Deum nempe, & diabolum; ab illo bona omnia, ab hoc mala omnia produci docuit. Illum totius virtutis, ac perfectionis fontem, ex quo Novum Testamentum derivavit; istum vero peccati, & Veteris Testamenti esse auctorem. Hominum substantiam ab utroque Deo fuisse productam; ea tamen ratione ut bonus ille Deus, solas animas creaverit, sed materialia corpora

(a) Sermonem hunc de Pentecoste apud præcedentes edit. variis in locis mutilum, atque turbatum, suæ integritati Vat. Codd. subsidio restituimus in aliquorum editis deinde priores duæ illæ voces: *cujus Discipuli*, desiderantur. De hac porro Manetis sacrilega Blasphemia, plura poterit Lector observare pag. 19. 24. 99. Disputationis habitæ cum Archelao, quam eruditis notis ornatam typo commisit Cl. Laurentius Alexander Zacagnius, Vat. Bibliothecæ Præfectus.

(b) Consule, quæ sequenti sexto Cap. contra Beausobre dicturi sumus.

pora utpote imperfecta, corruptionibus, vicissitudinibusque semper obnoxia, nonnisi ab alio malo Deo, originem duxisse. Liberum arbitrium hominibus prorsus ademit; nostris humanis rebus fatum, necessitatemque inducens. Christi præterea veram incarnationem negavit, & Phantasticum (a) corpus assumplisse dumtaxat contendebat; & id genus alia populos edocebat, quæ ut diximus partim ex sæculentissimis veterum hæresiarum lacunis, partim ex absurdis Gentilium Philosophorum placitis, partim ex prave explicatis, ipsius Christianæ Religionis institutis desumpta erant, quæ omnes insulsæ fabulæ, & ficta somnia, luculentius a S. Epiphanio fuerunt descripta. Hisce ergo, aliisque sacrilegis dogmatibus, præ cæteris hæreseon Auctoribus, maximum, & clarum Manes se facere nixus est. Interim vero vaferrimus ille impostor, magnam in homines auctoritatem ostentaturus, ut vulgares potissimum, qui non nisi rerum cortices intuentur, in suas deduceret sententias, Christum Dominum humani generis Salvatorem, tum in iis, quæ ad discipulorum delectum, tum in aliis, quæ ad Apostolicam pertinent Missionem, imitari confixit. Quod latius sequenti Capite patebit, cum de horum discipulorum numero agere instituiamus.

C A P. V.

Manetis Pseudo = Apostolorum numerus ex SS. Patribus definitus. Patris Natalis Alexandro opinio refertur, atque rejicitur.

Manetis agendi rationem, in suæ hæreseon errores evulgandos, paucis primo Eusebius Cæsariensis descripsit dicens: *Elatum in insaniam (ait) ad similitudinem Christi duodecim discipulos eligens ad prædicandum mittebat.* Eusebio concinunt omnes veteres Scriptores, si unum excipiamus. Eidem quoque suffragantur recentiores, quos inter Beausobre, ut suo loco observabimus. Quare minime audiendum arbitror, Patrem Natalem Alexandro, Virum alioquin doctissimum, qui de numero discipulorum Manetis disserens, nescio qua ductus hallucinatione, ex Augustini sententia eum numerum ad duos supra viginti producit. „ Interim „ (scribit ille) multos discipulos in suum pertrahens errorem, *viginti duos* „ selegit, nefariorum suorum dogmatum, impiarumque fabularum prædicatores, in quibus tres præ cæteris insignes esse voluit, *Thomam, Her-* „ *nam, & Addam.* „ (b) Hunc inquam, minime audiendum arbitror. Nam qua ratione Manes in suis instituendis discipulis, Christum Dominum imitari studuisset, si alios præter duodecim Pseudo-apostolos elegisset? Falsum præterea est, P. Natalis opinionem, Augustinum suffragatorem habere. Augustinus quippe, mire Eusebio concinens, duodenarium dumtaxat Manetis discipulorum numerum definivit. Immo & hanc opinionem cæteri antiqui Scriptores prosecuti sunt, si unum tantummodo Epiphanium excipiamus.

Eusebius Lib. vi. c. 1.
histor. Ecclesiast.
Cap. xxvii.

P. Natalis Alexandri hist. Ecclesiast.
sæc. 3. art. ix.

Et

(a) Hunc errorem Manes propugnare intendebat in disputatione, quam habuit cum Archelao Cæsaræ Episcopo, atque dicebat: *Absit ut Dominum Jesum Christum per naturalia pudenda mulieris descendisse confitear.* Deinde in medium adductis quatuor Evangelistarum textibus, quos violenter interpretabatur, subiciebat: *Sunt, & alia innumera testimonia hujuscemodi, quæ indicant eum venisse, & non natum esse.* Consule Collect. Monumentorum Veterum Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ Laurentii Zacagni pag. 85.

(b) Perperam hunc *Addam* cum *Terebinto*, seu *Budda*, Beausobre confundere nixus est, ut quæ de istius interitu SS. PP. scripserunt, falsa esse contenderet. Propterea *Buddam* Manetis Discipulum, non Antesignanum fuisse confingit. Vide quæ ex Christophoro Vvolffio scripsimus in præterita dissertat. pag. 20.

Augustinus lib. de
hæresibus Capit.
XLVI.

Theodoretus L. I.
hæret. fab. Cap. 16.

Veterum Scrip-
torum consensus de
num. discipulorum
Manetis.

Manetis discipulo-
rum nomina.

Epiphanius hæres.
66. num. 3.

P. Natalis Alexan-
dro, perperam Au-
gustinum sibi suf-
fragari dixit.

Et quidem ad rem nostram clarius, & expressius loqui non poterat Augustinus, ita scribens. *Unde se in suis litteris, Jesu Christi Apostolum dicit, eo quod Jesus Christus se missurum esse promiserat, atque in illo miserit Spiritum Sanctum. Propter quod etiam ipse Manichæus duodecim discipulos habuit, ad instar Apostolici muneris, quem numerum Manichæi hodieque custodiunt.* Non aliis quoque phrasibus usus est Theodoretus, de hæreticorum differens fabulis, cum paucis hisce verbis, a Manete discipulorum factam electionem, & illius Pseudo-christi imitationem descripsit. *Hic duodecim discipulis ad Domini exemplum designatis, in Mesopotamiam profectus est.* Quid plura? Constans sequentium sex sæculorum traditio, veritatem de qua agimus probavit. Nam Photius discipulorum Manetis numerum, horumque missionem paucis designavit dicens: *Exinde vero discipulos congregavit duodecim, quos etiam erroris præcones emisit* (a). Petrus Siculus quoque, qui paulo post floruit; de Manichaïcis rebus, & institutis optime instructus, Vir doctrina, & nobilitate præclarus, variis pro Basilio Imperatore legationibus, & ad Armenos potissimum, functus, *historiam de ortu, progressu, & occasu Manichæorum*, scripto consignavit; in qua singula duodenariorum illorum Discipulorum nomina, non tantum recensuit; sed horum gesta, munera, legationes, scripta, interpretationes, & commentaria brevi suo Græcolatino opusculo ad *Bulgariæ Archiepiscopum* expressit. Is scriptor igitur de Manetis discipulis hæc habet. Porro *Discipuli Maneti Antichristo, duodeni fuere.* Tum eos enumerans, primo loco eum subicit, qui Maneti, Regis Persarum jussu mactato successit, dicens: *Siginus qui Maneti successit.* Hunc vero alius excipit, cui *Thomæ* nomen erat, quique Manichæorum conscripsit *Evangelium*, de quo differens (b) S. Cyrillus Hierosolymitanus, Catholicos monuit, ne legerent, scribens. *Nemo legat secundum Thomam Evangelium. Non enim est unus ex duodecim Apostolis; sed unus ex tribus Manetis Discipulis.* Quod sane adulterinum opus, Apostolicæ Sedis sanctionibus, sub anathematis pæna legere, aut apud se retinere, omnibus Catholicis vetitum fuit, ut suo loco videbimus. Duobus hisce, & *Buddam, & Hermam, Adantum, & Adamantum* adjecit, quorum postremum, veluti aliis cæteris iniquiorem, audaciorumque, in diversas Orbis partes præconem suum, *Manes* miserat, & tamquam fideliem præcursores ablegaverat. Tres alios deinde, *Hieracem* videlicet, *Heraclidem*, atque *Apathonium* suæ doctrinæ, & prædicationis interpretes, & *explanatores* constituerat. Quibus tandem, & ternos adjunxit, *Agapinum*, qui *Eptalogum* commentus est, *Zarvam, & Gabriarium*. Hæc ergo de nefaria æque, ac superstitiosa prima Manichæorum Hierarchia *Petrus Siculus* recensuit (c). Qui quamvis longe post Manetis tempora floruerit, illud opus tamen, cum ex vetusta, & constanti Græcorum, Armeniorumque traditione, tum ex certissimis monumentis elucubravimus, ut suo loco videbimus. Cum itaque ejusmodi res tot, tantisque testimoniis roboretur, non arbitror tam graviter hallucinatum esse Epiphanium, cum nesciam, quo fundamento, aut testimonio innixus, expresse de Manichæo affirmaverit. *Jam enim suam, ut ita dicam, manum circulator collegerat, quos discipulos nominabat duos & viginti.* Sed existimo mendum potius in Amanuenses, aut in interpretes, quam in ipsum Epiphanium esse rejiciendum. Vel eundem, non ad primam Manichaicæ sectæ Hierarchiam, hujusque formam, & numerum: sed ad posteriorem, que auctior extitit, & de qua alibi Augustinus locutus est, alludere voluisse.

Sed P. Natalis Alexandro turpior hallucinatio censenda est. Qui agens de Manichæorum erroribus, cum Augustini opera lustrasset, haud quaquam animad-

(a) Photius ubi in superioribus, cum Vvolffii adnotationibus.

(b) Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi vi.

(c) Petri Siculi historia de Manichæis, typis commissa est a collectoribus Biblioth. PP. Tom. 16.

animadvertit, opinionem illam de duobus supra viginti Manetis Discipulis, valde nutare, & prorsus periclitari, vel saltem ut se se ab hac nota purgaret, utriusque sententiæ momenta in medium adducere, illi opus erat; ut inde Lector firmiorem, verisimilioremque seligeret. Sed forte vir doctus rerum, & quæstionum copia distentus, illi se opinioni devovit, quæ primo ei occurrerat, ea persuasione, quod Epiphanius, Manichææ sectæ locupletissimus scriptor, nullo duceretur errore. Hæc nos adnotare oportuit, ut fœcordiæ notam præcaveremus.

Interim maxime mirari juvat quod Beausobre nodum in scirpo semper quærere assuetus, ut studiose antiquorum PP. deiciat traditionem, horum semper apparentes contradictiones notando, atque ampliores faciendo, minime animadverterit; aut Epiphanium a cæteris Scriptoribus in tanti momenti re dissidere, aut P. Natalem Alexandro, in assignandis duodeviginti Manetis Discipulis, perperam ad Augustini testimonium provocasse. Is ergo communiori subscribens persuasione; duodenos fuisse hujus hæretici discipulos supponit, & affirmat. Quos inter, tres tamquam celebriores præcones, qui Manichaica legatione primitus functi sunt, ac aliis cæteris nequiores, Cap. VII. prioris libri, non obscure narravit. Ibi enim Manichæi res, quæ ipsi post viduæ mortem contigerunt, cujusque hæreditatem affectus fuerat describere aggrediens, Urbem *Seleuciam* seu Ctesiphontem quam Arabes *Modain*, sive, ut auctor est Assemanus, (a) Urbem *Citez*, appellant, in qua primo nutritus, & in variarum scientiarum studiis fuerat institutus, deseruisse arbitratur; atque demum se recepisse in *Huzitide*, quæ una est ex Provinciis *Irak* Babyloniorum. Hanc probat conjecturam, Archelai actis insistens, in quibus: hæreticum in Regali Urbe Persarum educatum fuisse ait, in qua scientiarum, & Magiæ Schola maxime florescebat (b). Græci (subjicit) nullum pene verbum de Manetis vita fecerunt ab anno ætatis suæ duodecimo, ad sexagesimum usque. Immo observat, postremam hanc notam aliter, & aliter referri in exemplaribus illius disputationis habitæ cum Archelao, de qua re sermonem instituere sibi reservat, verba facturum de tempore, quo apud Cascharam, S. Episcopus habuit congressionem. Igitur ne nos extra propositi instituti fines vagari videamur, ex duodenario illo discipulorum numero, ut dicebamus, trium cæteris præstantiorum meminit: *Thomæ* videlicet, *Addæ*, & *Hermæ*, & animadvertit Cyrillum Hierosolymorum, *Addæ* loco, *Buddam* posuisse, ut videre etiam est apud eos Auctores, qui nomina singulorum duodecim illius Discipulorum descripserunt, qui secundo loco non *Addam*, sed *Buddam* posuerunt. (c) Diutius tamen his non immorabor, ne vitio detur. Et quamvis A catholicus Scriptor alia, & alia subjiciat, quæ ad trium horum discipulorum missionem pertinent, tamen, ne propositas nobis leges præterire videamur, de horum missionibus, atque muneribus alibi sermonem aggrediemur, interim de nece filii Regis Persarum a Manete patrata locuturi.

Archelai disputatio cum Manete habitæ.

F

CAP.

- (a) Assemanus Tom. II. p. 2. pag. 623. (b) Beausobre Lib. I. C. VII. pag. 75. §. 1.
 (c) Vide quæ in præcedentibus adnotavimus contra Beausobre præsertim, qui Cap. v. pag. 62. negat *Buddæ* divinitus illatam mortem tamquam puerilem fabulam a Cyrillo, Epiphanio, aliisque PP. narratam. Sibi enim persuaderi posse inficiatur, eum e domus altitudine ab Angelo fuisse præcipitatum: sed adhuc in vivis extitisse, cum *Manes* suam hæresim publicavit; & supplicii pœnas dare coactus fuit.

C A P. VI.

De nece filii Regis Persarum per Manetem patrata . Beausobriana commenta , & conjecturæ prorsus rejiciuntur . In carcerem trusus Manes , pecuniis corruptis Custodibus , & fuga arrepta , ad Persidis , & Mesopotamiæ confinia proficiscitur .

POST duodecim Discipulorum delectum , horumque in diversas Orientis Provincias Missionem , ad stultam , sacrilegamque hanc sectam propagandam , *Manes* ipse majoris sibi comparandæ famæ cupidus , atque ad singularem quamdam , divinamque potentiam supra cæteros homines ostendendam , præter naturam aliquod efficere animo revolvebat . Rem autem prospere , & fausto sibi eventuram arbitrabatur ; cum ex sparso rumore , Persarum Regis filium gravi ægritudine correptum audivit , eumque in Regia Urbe (a qua *Manes* tum aberat) decumbere . Persarum porro Reges , aut *Seleuciam* , aut *Ctesiphontem* inhabitare consuevisse , præcedenti Cap. jam vidimus ; ambasque Urbes prope fluvium Tigrim positas esse , notat Tillemontius . *Manes* ergo , auctore Epiphanio , quamvis a Regia Aula diffitus , ad eam convolare non distulit , & librorum præsidio confisus , quos Terebinthus a Scythiano , & ipse a vidua Terebinthi , seu Buddæ hærede acceperat , remedium aliquod nancisci posse confidit , quo statim Regii pueri ægritudini , cum totius Persarum Regni admiratione , & plausu occurreret . At quorsum ibi pervenit (ait Epiphanius) suam aperiens voluntatem , certam filio Regis opem promittit . Sed spes in posterum fefellit . Nam cum agro medicamenta quædam adhibuisset , ita expectatione sua frustratus est , adeo ut inter illius manus adolescens postremo sit mortuus , quo vana ipsius , & mendacia promissa convincerentur . Hactenus Epiphanius (a) .

I. Hanc rem paulo aliter Socrates descripsit , narrans , non sponte ; & audacter Manichæum ad Aulam convolasse , ut ægroto mederetur : Sed ipsum Persarum Regem , qui pro salute filii omnem lapidem movebat , Manichæi fama motus , atque ratus vera esse hominis prodigia , eum tamquam Apostolum accersit , sperans scilicet fore ut filius , ejus opera sanaretur . An igitur ante tale periculum *Manes* aliquod humanas excedens vires , præstigiæ subsidio moliri tentaverit , ut ejus virtutis fama ad ipsum Regem pervenerit , plane ignoramus . Incertum itidem est , an pessimus præstigiator , agro tum puero medicamentum vere aliquod adhibuerit , vel adhibere simulaverit ; an potius solius Magicæ artis subsidio fuerit usus . Hocce postremum verisimilius arbitramur S. Cyrilli Hierosolymitani testimonio innixi . Qui scripsit : „ *Manes* ad jactandam suæ probitatis , & virtutis potentiam promittebat per orationem , tamquam pius , se se illum curaturum „ .

Nec Photius rem hanc aliter narravit . Immo antiquorum scripta secutus , quæ ipse collegerat , suisque lustraverat oculis , non tantum Epiphanio , Socrati , & Cyrillo Hierosolymorum suffragatur : sed paucis explicata Missionem duodecim illorum discipulorum , quos impiæ doctrinæ præcones , & omnium facinorum socios sibi assumpserat , subjicit statim (b) . Sed furiosus ille *Manes* , cum scelere celebris evasisset , nuncia fama ad aures usque Persarum Regis pervenit . Ille cum filium morbo laborantem haberet , audiretque Manem pollicitum esse , se filium ejus ex morbo precibus erepturum esse ,

(a) Epiphanius hæresi 66. Beausobre Lib. I. Cap. VII. §. II. pag. 76.

(b) Photius Lib. I. contra Manichæos Cap. XII. apud Joannem Chrystophorum Vvolsum pag. 47.

Tillemontius
Tom. 4. de Mani-
chæorum hæresi
art. 7. pag. 383.

Socrates hist. L. I.
Cap. XXI.

Cyrillus Hierosol.
Cathec. 6.

esse, arrogantem hominem ad filii curationem adhibet: ac Medicos tum præ-
sentes tametsi agritudinis curationem facilem fore promittebant, ejecit. Illa
vix dum orationem compleverat, & vitam eripuit ei, qui id forte passus
non esset, nisi incolumitatem promississet. Beaufobre (a) igitur solus, insul-
fas, & commentitias quasdam suæ critice regulas secutus, Archelaum,
Cyrillum, Epiphaniumque exagitat, cum quia falsa narrare haud veriti sint,
tum quia ipse Cyrillus in suis commentariis Sicophantæ, aut furoris speciem
huic hæretico tribuere velit, Tum quia Photius absurde ejusmodi factum,
nimia ornatum exaggeratione descripserit. De isto potissimum conqueritur,
quod dixerit: *sed furiosus ille Manes cum scelere celebris evasisset* quibus,
reliquisque verbis cum se perstringi intelligeret, in hæc verba erupit. Quan-
donam Principes sibi blandiuntur (ait) sanitatum miracula scelestorum opi-
tulatione se fore consecuturos? Recentiores tandem (subjicit, & P. Na-
talem (b) Alexandro potissimum fugillare intendit) perperam supponunt,
Magicis artibus, & præstigiis hæreticum confisum fuisse, & idcirco Regis
filium curandum suscepisse. At hos in turpem lapsos esse contradictionem,
ea ductus persuasione confingit, quod cum Archelai actis insistant, qui pro-
baturus hæreticum, de quo agimus, nequaquam fuisse Paracletum in scri-
pturis promissum, dixit: *iste nec signum quidem aliquod, aut prodigium*
ostendens. Quare S. Episcopus Manetem maxime super hunc articulum exa-
gitans, ita ratiocinatur: *Paracletus a Christo Jesu promissus, infinita mira-*
culorum multitudine Dominum debuit glorificare, & Manichæus toto suæ
vita, & apparitionis curriculo, nec ullum minimum edidit portentum. Sed
Beaufobre quasi in scenam ludere voluisse, & pro historia critica, fabulam
potius contexere, quis non videt? De qua re, cum in præsens longam di-
sputationem me non oporteat habere, hæc commentitias fallacias eriperem
maximo illo assignato discrimine, quod inter præstigias, atque miracula in-
tercedere, summi Viri docuerunt, & naturalis ratio ipsa suadere debet. Ne-
gat quidem, & merito Archelaus Manetem aliquod ex iis signis, quæ a sola
divina virtute, & potentia derivant, fecisse. At non negat hominem,
maleficiis, atque præstigiis, in quibus magorum artes versantur, operam
dare fuisse assuetum. Maxime, cum auctore eodem Beaufobre, in Magiæ in-
stitutis, apud Seleuciam, aut Ctesiphontem fuerit primo educatus. Igitur
negavit Archelaus potuisse Manetem vera miracula patrare, quia *Deus non*
erat cum eo. Ea miracula videlicet, quæ *Paracleti*, seu *Spiritus Sancti*
propria sunt; a quo longissime distare intelligimus, quotquot veneficiorum
præstigias exercere consuecunt. Unde ergo inferre potuit Beaufobre (c), Na-
talem, Tillemontium, recentiores Scriptores recessisse ab Archelai testimo-
nio, cui fidem præstare debuissent? Debuisset potius inferre se Dialecticæ
regulas, aut prorsus ignorare; aut iisdem abuti voluisse, ad decipiendos in-
cautos lectores, qui in lustrandis ejus nugatoriis argumentis, secum non
recogitantes, rerum suppositiones variari, vera Divinæ Omnipotentia mi-
racula, cum Dæmoniis incantationibus, Magorumque præstigiis confun-
dere non perhorrescerent. Ex quo habet noster Lector Catholicos recen-
tiores Scriptores, haud quaquam antiquorum dictis refragatos esse; sed so-
lidius iisdem adhærere voluisse. Etenim Manes revera nullum miraculum
patrare potuit; etsi niscus fuerit fallaciis, aliorum animis, oculis atque
opinionibus illudere, in quibus jam celebris evaserat. Quo sensu nisi
animo desipiat eum intelligere oportebat, Photii testimonium, quo affirma-
vit. *Manes cum scelere celebris evasisset &c.* Celebris quidem in scelere, &
in improbitate is dici debet, qui ad veritatem Catholicæ Religionis ever-
tendam, Apostolatum a Jesu Christo sibi datum esse confingit; qui *Para-*
cletum

Beaufobrianæ nu-
gæ, quibus anti-
quos PP. exagitat.

Archelai testimo-
nium perperam a
Beaufobre expli-
catum.

Beaufobrianus
ratiocinandi mo-
dus.

P. Natalis opinio
vindictatur, & Be-
aufobrianæ calu-
mniæ evertuntur.

Beaufobrianus
ratiocinandi mo-
dus qualis.

(a) Beaufobre Lib. I. Cap. VII. pag. 79.

(b) Natal. Alexand. sæc. III. Acta disput. cum Archelao

(c) Beaufobre loco superius laudato.

cletum se nominat; qui pseudo præcones ad falsam Religionem, huc illucque disseminandam, in varias Orbis partes jam miserat; cujus fama satis, superque non tantum apud rudes, & plebejos homines: sed etiam apud Magistratus, Proceres, atque Principes debuit evulgari. Quis ergo sibi suadere poterit, ejus nomen, ejusque facinora, & auctoritatem, potestatemque, quam falso sibi vindicaverat Persarum Regem latuisse? Qui deinde speciosis hisce muneribus allectus, & ratus, spe sanitatis filio restituendæ, aut Manem hac de causa in Aulam Regiam accire voluit: aut Manes ipse illuc se transferre statuit, sperans ope, & Dæmonis præsidio, Regio puero in lectulo ægrotanti medelam adhibere. Quare minime attendenda est illa Beaufobriana exclamatio; videlicet, quandonam Principes sceleratos sibi posse opitulari sperarunt? Etenim, quamvis id verum sit, quando scelestissimi homines, nullum pietatis & Religionis tegumentum adhibentes, improbam eorum vitam omnibus patefaciunt, vel quando hæc ex certissimis signis innotescunt; tamen si pravi eorum mores adhuc lateant, & studiose sub falsa Religionis, & pietatis clamide abscondantur, facile ipsi quoque decipi possunt, & quam sapissime decipiuntur. Quare verba illa Photii non ita violentè detorquenda sunt, ut arbitremur; Manem celebrem fuisse in scelere apud Regem, ejusque Aulam; sed apud Deum, & Ecclesiam, quæ illius hæreseon blasphemias, & erroribus evertebatur, cum potissimum prava dogmata in vulgus jam sparsisset, & in dies magis, magisque spargere curasset, ad sibi auditorum, electorumque numerum amplificandum.

Beaufobre in SS. Patres, aliosque Scriptores agendi ratio.

II. Exagitatis sic igitur primo Græcæ, & Latinæ Ecclesiæ vetustissimis PP. recentioribusque Scriptoribus, se tædere ait Beaufobre, Gregorium Abulpharagium Assyriorum Patriarcham, Orientaliumque Scriptorem in præcedentium opinionem propensum invenisse, quam veluti ex aliorum sententia, & rumore mutuata retulit; cum videlicet quadam œconomia scribendi formula adhibita, dixit: *fertur Saporem Persarum Regem, Manetis intercepti pellem detractam stramine suffercisse, illumque super Mania Urbis patibulo affixisse, quod cum magna de se prædicaret, filium ejus a morbo, quod ipsi contigit sanare non poterit* (a): Gregorium igitur hunc, quasi suspensum hæsisse, in adhibenda fide præcedenti narrationi, contendit Beaufobre; idque indicari per verbum illud *fertur*, quod in illa pericope primo legendum occurrit. Præterea se stupore percelli ait, ejusmodi periculi, causam ita publicam, & memorabilem, quasi minus consulte ab uno dumtaxat ex Orientalibus recensitam fuisse; cum solus Bar-Hebræus, Abulpharagius videlicet, illius meminerit, qui tamen cum de ea tamquam de incerta re verba fecisset, eam forte prorsus ignorasset, si ex Græcis Scriptoribus eam non didicisset. At se ultro hujusce facti veritatem dare velle, affirmat. In ejus tamen suppositione adhibitis omnibus sui studii nervis, rem aliter, & aliter exponendam esse observat. Manem videlicet illius Principis sanitati non alia de causa prospicere decrevisse, nisi Regiis supplicationibus devotum, apud quem hujus hominis fama, cum ob scientiarum doctrinam, tum ob virtutis præstantiam plurimum prævalebat. Ejusmodi expositionem se ex Socratis testimonio (b), quod ipsi in superioribus adnotavimus desumere ait. Addens præterea omnium Orientalium suffragium, qui asseverarunt, Manem quasi repente sibi nactum esse Saporis fiduciam, qua sibi filioque ægrotanti profuturam arbitrabatur, ob illius doctrinam. Et quidem hæreticum hominem in se cuncta habuisse, quibus sibi Regiam existimationem non nancisceretur ex multis conjecturis demonstrare aggreditur. Primo quidem quia communior hominum opinio, Manem eximia, magnaue sanctitate donatum ferebat. Continentia quippe, abstinentia, atque jejunia, exterior corporis devotio, vel

Detorqueri nititur Abulpharagii testimonium.

Infirma Beaufobre conjectura.

De Manetis sanctitate falsa vulgi opinio.

(a) Gregorius Abulpharagius in historia Dynastiarum Oxoniæ edita 1663. pag. 80. & 82.

(b) Socrates Lib. 1. Hist. Eccles. Cap. 22. Ephræm in Poemat. contra hæreticos apud Assem. Tom. 1. pag. 119.

vel pietas, quæ hominis summe spiritualis speciem præferunt, quibus hypocritæ populorum venerationem sibi vindicare consueverunt, in eo potissimum intuebantur; ne quidquam postea recenseamus, de austeritate, tristitia, pallore, quibus *Diabolus*, auctore Ephræmio, Manetem tinxerat, ut incautos falleret. Et quidem si ad illius paupertatem animadvertamus, eam Manichæum profecutum fuisse, satis exploratum est. Cum suos electos illi legi subjectos voluerit, ut nihil penitus possiderent. Quare experientia edocemur, nihil magis valere ad sibi conciliandam hominum benevolentiam, & existimationem, quam rerum ipsarum temporalium contemptus, & abrenuntiatio; quæ quidem apud Orientales potissimum, suam adhuc vim conservant. Nam ex Gazophilacio Persarum Linguae novimus, Indorum Gentiles, de apparenti sanctitate maxime gloriari, si voluntariam paupertatem confociatam habere studeant. Alteram conjecturam ex eo desumit: quod Manes, auctore Archelao, omnium sapientum sua ætate Princeps appellari poterat, in iis potissimum quæ ad Persarum pertinent scientias, quas inter maxime medicina in pretio habita fuit, cum nihil magis ad vitæ necessitatem spectare arbitrentur, ut Xenophontes adnotavit. Quare alteram Magorum Philosophiæ partem, medicinam fuisse, hæc duo indicant carmina:

Quibus artibus
Manes sibi popu-
larem concilia-
vit benevolentiam.

An Manes in Per-
sarum scientiissem
per versatus.

Ille penes Persas magus est, qui Sydera novit,

Qui sciat herbarum vires cultumque Deorum.

Ita suis studiis, & partibus indulgens ratiocinatur Beaufobre, qui & multa alia fidentius congescit, PP. traditioni plene repugnantia, ut incertum Gregorii Albupharagii, Monophysitarum Metropolitæ testimonium ad certum fabulosum systema reduceret, quod veritatem hujus historiæ penitus aboleret.

III. Quæ itaque ibi subjecit ad eum scopum ordinantur, ut Lectori persuadeat, Manem in Medicinæ disciplinis apprime fuisse versatum, atque iis potissimum ducitur exemplis, quæ desumi possunt, vel ex Zoroastro Persarum Propheta, qui in Urbe Divavar cuidam infirmo mederi jussit subsidio humoris ex quadam planta expressi (a) vel ex Alexandro Lycopolitano, qui Saporem ipsum Persam, bella agentem, in castris comitatus est. Ex quo conjicit hunc tamquam Medicum huic Regi adfuisse (b). Hinc in maximo apud Persas honore, medicos haberi, ex S. Ephræm confirmari asseverat, qui antequam ex præsentis lucis usura migraret, cuidam Simeoni benedictionem dare cupiens, ita effatus est: *tamquam medicus in Castris, ita nomen tuum pervadat Orbem Terrarum*. Qui dicendi modus, apud Orientales in Proverbium, seu commune venisse adagium, Beaufobre sibi blanditur. Cum Medicinæ facultas, auctore Strabone ad hominis conservationem ordinata sit. His omnibus se adjicere posse affirmat Scythianum, quem fama Manetis Megistram fuisse tradit, Medicinæ institutionibus vacasse, & *Hieracem*, unum ex duodenis Manichaicis discipulis, huic disciplinæ studium applicuisse. Et denique quasi præcedentem narrationem claudere volens, subjicit: multos viros ex Monachorum cœtibus alios ex solitariorum professione, alios tandem ex Episcopali ordine, ita ab Orientalibus studiose fuisse profecutos, ut facile in Persarum Regum clientelam, & consuetudinem venisse intelligamus, quemadmodum hist. Miscell. Lib. xv. refert de quodam Boazane, quem tamquam *medicum optimum*, Cavardes, Persarum Rex, plurimum adamavit. Cujus rei varia nobis suppeditat exempla, Doctissimus Assemanus in sua Orientalium Bibliotheca. His itaque, aliisque similibus jactis fundamentis, hanc Beaufobre infert consequutionem, quæ alio cuicumque homini Persæ, vel apud Persarum Regum aulam commoranti, convenire posset. Nimirum Manem, a Sapore in Aulam accitum tamquam medicum

Exempla a Beau-
fobre adducta, ut
Maneti medico-
rum asserat artem

Commentitia
Beaufobre conse-
cutio, & quare.

(a) Apud Hydram pag. 300. Alexand. Lycopol. ap. Combefis Auctuat. novissimo part. II. pag. 4.

(b) Apud Asseman. Tom. I. pag. 143. Strab. Lib. xv. pag. 677.

cum optimum, & nobilissimum; quasi quod apud hominum opinionem, ejus maxima in languoribus sanandis experientia constitisset. At ubi legimus, vel quis scriptor asseveravit unquam, hanc existimationem sibi vindicasse Manem? Hocce dumtaxat de eo infaustum, in puerum Regium, experimentum, Abulpharagio etiam auctore, cui Beaufobre insistit habemus; & propterea nulla jam pridem causa esse potuit, ut veluti sapientissimus medicus prædicaretur. Quid ergo ex illa consecutione? Nisi hoc alterum, Persarum Regum Aulam ita Medicorum cohorte fuisse communitam, quemadmodum Militum copiae, & classes castra communire solent. Sed quid inverisimilius? Saporem quidem inter Domesticos, & familiares, aliquot viros in medicorum arte peritos habuisse, ratio ipsa suadet, quos ut vidimus, e Regio Palatio exulatos abire fecit, cum renunciatum illi fuit, Sycophantam Manem, divina quasi virtute pollere in morbis medendis; non quia tali scientia esset præditus, & in medicorum arte versatus; sed quia filio ægrotanti opitulari sperabat, ob insignem illam vitæ sanctimoniam, quam simulare studebat, tum causa Apostolatus Jesu Christi, quem sibi datum confingebat, tum ob cætera summæ pietatis, & Religionis signa, quæ omni diligentia affectabat. Hocce postremum affirmare rationabilius est; suffragantibus præsertim omnibus Græcis, Latinisque Scriptoribus, qui & si aliquatenus in verbis differant, in rei narratione tamen sibi invicem omnino respondent. Summæ, & extremæ paupertatis præterea cultorem, qua eximiæ sanctitatis opinionem sibi vindicavit, Manem fuisse, Beaufobre asseveravit. At quodnam hujus paupertatis argumentum proferre potuit? nullum profecto suppetit. Quinimmo prorsus latere arbitramur, quemadmodum is tantæ virtutis cultor, dici potuerit, quem ignoramus, assecutas propter Viduæ hæreditatem divitias dispersisse. Propterea subjicere debuisset, quomodo, quando, vel in quos usus, hæreditarias divitias insumpserit: an in pauperibus, & infirmis alendis; an in amicis, & consanguineis ditandis, an denique aliquod insigne pietatis opus confecerit, ut se se ad extremam redigeret paupertatem? Ingentes divitias, Scythiani, & viduæ, cujus fuerat mancipium, Manem assecutum fuisse, non negavit Beaufobre præcedentibus capitibus. Igitur accuratiori, ac diligentiori scriptori, qualem se esse jactat, maxime decebat, duo hæc inter se repugnantia, juxta optimæ critice regulas conciliare, ne insulas narrationes in nova Manichæorum historia induceret. Quod cum facere prætermisisset, aut nullam, aut solam saltem paupertatis speciem exterius affectasse Manem, arbitrabimur.

IV. His itaque omnibus sic breviter adnotatis, ad historiæ ordinem revertamur. Sapor ergo Persarum Rex ex animo, Regii filii interitum dolens, in patrati facinoris auctorem ita sævire erat paratus, ut is, & homicidæ, & audacissimi, scelestissimique impostoris pœnas lueret. Comprehenditur ergo Manes, & in arctum trusus carcerem detinetur, sed eum *Discipuli ejus*, quos secum duxerat, invisebant. Quorum alios, cum jam pridem ad comparanda novi, veterisque Testamenti volumina Hierosolymam forte, vel in alias Christianorum Regiones misisset, hisce libris abuti statuerat, ad facilius Christiani nominis cultores illudendos, decipiendosque. Profecti (ait Epiphanius) *Discipuli, libros illos nulla interposita mora coemunt. Deinde ad Magistrum reversi jam libertate privatum, carcerem ingressi libros offerunt.* Inter illa ergo carceris otia, *Manes* sedulo acceptos Divinarum Scripturarum libros evolvere cœpit. Et quamvis novum Testamentum adoptare, & suscipere confingeret, illud tamen temerariis ausibus, innumeris pene locis corripit, & depravavit: modo ea subducendo, quæ ejus mendacem, improbamque vitam arguebant: modo alia, atque alia supponendo additamenta, quæ impiæ sectæ erroribus, fabulis, & deliramentis robur adjicerent. (a)

Plu-

Epiphanius ibid.
num. 5.

(a) Epiphanius hæresi 66. August. Lib. de hæresibus 46. & S. Leo M. innumeris locis, de quibus infra verba faciemus.

Plurima hujus impostoris facinora, blasphemias, turpitudines, falsas, mendacesque promissiones, & ignominias, Catechumenos alloquens, enumerat, & exaggerat Cyrillus Hierosolymitanus. Nullibi tamen de corruptis ab eo scripturarum voluminibus, dum carceri detinebatur, facit mentionem. Eum vero maxime ludibrio habet, quod ex carcere diffugerit. Propterea subjicit: *qui enim dicebat se esse Paracletum, & veritatis propugnatorem fugit: non successor, vel imitator Christi, qui alacriter veniebat in crucem; sed fugiendo contrarius illi fuerat* (a).

Cyrillus Hierosolymitanus.

V. Sed ejusmodi ex carceribus fuga, seu dilapsus, Manichæo impossibilis prorsus fuisset, nisi custodes, avaritia, atque socordia vincti, ejus votis obtemperassent. Noverat profecto vaferrimus iste homo, publicæ custodiæ præfectum, duobus hisce modis; precibus nimirum, atque pecuniis vinci posse, & corrumpi. Et propterea utroque sine mora adhibito subsidio, vincula facile dirupit. Rem hisce fere terminis narrat Epiphanius: *interim ingenti pecuniarum vi, assiduisque precibus exorato Commentariensi, fugam arripuit, & relicta Perside, Romanorum fines ingreditur*. Persarum Regis iram, quam tunc Manes evasit, carceris custodes (ait laudatus Cyrillus) immaniter experti sunt. Nam horum infidelitate, vel etiam avaritia a Rege comperta, mortis pœnam, qua in Manichæum animadvertere decreverat, eis intulit; ut ille idem, *qui causa mortis Regii pueri per superbiam fuerat; causa quoque mortis custodum per fugam efficeretur*. Inter tot ergo, tantæque vitæ discrimina, sibi ex sua improbitate, & potentissimi Regis indignatione comparata, Manetem quidem in posterum prudentiorem fieri oportebat; ut nimirum sibi præcaveret, ne temere quidquam, aut scelestum amplius aggrediretur. At contrarium evenisse, cum gravissimi Auctores, tum indubitata fidei monumenta, quæ supersunt, testantur. Nam pristinam ille libertatem fraudulenter assecutus, & in Romanorum ditionem, positam in confiniis Persarum, & Mesopotamiæ, se recipiens; quamvis aliquando solitudini vacare videretur, tamen in illo secessu, non paci, & tranquillitati indulgebat; sed nova moliri facinora meditabatur, ut superbiæ, & elationis spiritui, quo ducebatur, perpetuo serviret.

Manetis ex Carceribus fuga.

Epiphanius ibid. num. 5.

Custodes Carceris ob Manetis fugam supplicium subiere

Hunc autem e carceribus Manetis dilapsus, paulo aliter descripsit Photius, nulla expressa facta mentione, quibus mediis, artibusque, custodes illos vicerit, atque deceperit. Ait dumtaxat: „*sed cum servus esset, ac servilis artificii peritus, sciretque se non diu postea patratae cædis pœnus daturum, utpote qui filium Regis impietate sua occidisset, e domo aufugit, & custodibus Carceris necis causa fuit, nam quia scelestum illum non accurate custodierant, capite omnes plexi sunt* (a). Quænam servilis conditionis artificia, quibus Manes in vinculis detentus uti potuerit, ut e carceribus dilapsus, capitis pœnam præcaveret, hic Photius expresse non indicavit. Sed probabile valde est, quod ex Epiphanio superius retulimus. Nimirum carceris præfectum, atque custodes, ingenti pecuniarum vi, assiduisque precibus vicisse; potissimum cum innotescat vilium fervorum conditionem, aurum, atque divitias repudiare nunquam consuevisse; servosque facile ad sua vendenda opera induci posse. An ergo id argumento esse possit, maxime illius paupertatis, ad quam Manem deventum fuisse Beaufobre describit, etiam antequam Sapo, eum in Aulam acciret, remediis, & orationibus ægrotanti puero opitulaturum, Lector ipse judicabit. Cum aliud interim, antequam de præsentī tabula manum removeamus nos eripere oporteat, quod nonnulla alia superius ex veteribus stabilita, prorsus everteret, si Beaufobrianas conjecturas robur, & veritatem habere arbitraremur.

Photii testimonium de Manetis fuga.

Photius non repugnat Epiphanio.

VII. Ex Orientalium ergo scriptis innotescere sibi persuadet Beaufobre

(a) S. Cyrillus Cathechesi 6. (b) Photius Lib. I. contra Manichæos Cod. XII.

(a) Beaufobre Cap. 7. prioris Lib. pag. 85. & 86. Idem Beaufobre in adnotat. num. 10. subdens ad hæc verba: *fictos, simulatosque errores*, hæc alia esse addenda: *Christi nomine adjecto*.

Beaufobre parum
sibi constans, Re-
gii odii in Manem
causa assignanda.

Fundamentum
Beaufobrianæ opi-
nionis.

Beaufobrianum
argumentum eri-
pitur.

Manetis discipuli
ex prima missione
regressi.

S. Epiphaniæ testi-
monium explica-
tur.

Catholicorum
studium in servan-
dis Scripturarum
codd.

Scripturæ adu-
lerinæ ex quibus
fontibus prodie-
runt.

bre, Persarum Regis odium in Manichæum, haud quaquam ex Regii pueri nece; sed ex Christiana Religione, quam Manes profitebatur duxisse originem. Noverat quidem Rex ille, Idolorum, & superstitiosæ Magiæ cultor, Manem misisse Thomam, Addam, Hermam, aliosque Pseudo - apostolos in diversas Orbis oras, qui huc, illucque discurrentes, Christi nomen annuntiarent, cujus verum Apostolum Manes prædicando se esse confin-gebat. Idcirco certa persuasione ductus, novæ hujus sectæ propagationem, prolationem, atque incrementum, sensim Idololatriam, & Magorum superstitiosa figmenta ad exitium posse redigere; statuit Manem comprehendere, in carcerem compingere, ut tanti flagitii poenas capitali supplicio lueret. Hujus porro Regii Decreti causam perspicue in Archelai actis referri, asse-
verat, cum legitur: *mittit discipulos suos prædicaturos intrepide, fictos, simulatosque errores &c. Quod cum Rex Persarum cognovisset, dignis eum suppliciis subdere parat.* Censorem Beaufobre hic rogare juvat, ad quam missionem laudata actorum Archelai verba referre oporteat? An ad Priorem Pseudoa-postolorum Manetis missionem, qua functi sunt, antequam ipsorum Magister a Sapore esset accitus, & carceribus detentus: vel ad subsequen-tem, quam aggredi non reformidarunt, postquam etiam Magistrum, capi-
talem Regio decreto subitum esse mortem cognoverunt? Non ad primam quidem, ea verba referri posse, atque debere, Beaufobre fateatur necesse est. Nam ex ea regressi Thomas, Addas, & Hermas reddituri de præteri-
ta eorum prædicatione rationem, Manem carceribus detentum reperiunt, quem adeuntes, non tantum res a se gestas narrant; sed aliquos scripturarum novi Testamenti codices depravandos deferunt. Nec falsitatem, aut fabulam olere præcedentem hanc Archelai narrationem, merito Beaufobre confin-
git, S. Epiphaniæ testimonio ductus, affirmantis: Manem Christianorum li-
bros jampridem habuisse, antequam Persarum Rex in carcerem compingeret. Siquidem aliquot male partos novi Testamenti libros, & eos forte, quos Valentiniani, alique hæreticorum corruperant habere potuit; cum jam eru-
ditis notum sit; Christianos Catholicos, ad integre servandos Canonis libros, multum operis adhibuisse; ne videlicet Ethnici, illos igni traderent, ut narrat Eusebius; & ne hæreticorum Principes eos corrumpere, & depravarent; quemadmodum ex libro Constitutionum, quæ Apostolis tribuuntur, jam factum fuisse colligimus, de quibus ipsi opportunius sermonem habebi-
mus. Qui ergo fieri non potuit, ut Manes secum in carceres aliquos novi Testamenti libros detulerit; vel integros, & genuinos, quos pro libidine depravavit, aut jam depravatos, & corruptos, juxta Valentini Carpocra-
tis, Marcionisque interpretationes, & ad alios quoque conquirendos, suos discipulos in Orientis, & Asiæ partibus transmiserit? An forte tum, non-
dum prodierant, sub novi Testamenti nomine, fabulosi illi libri, qui Pe-
tri, Thomæ, & Mathiæ Evangelia inscribebantur? An non circumferebatur Evangelium Philippi, excogitatum a Gnosticis? Aut aliud denique, quod Gajani sub nomine Judæ Proditoris evulgarunt? Ex his, aliisque similibus venenatis fontibus, de quibus Eusebius (a), & PP., sermonem habuerunt, suam hæresim hausisse Scythianum, & Manem certissimum est. Duo illa igitur, sine ullo prorsus repugnantia vestigio, inter se bene coherere possunt. Manem videlicet, in carcerem constrictum, aliquos habuisse novi Testamenti Libros, quos fabulosis commentis, ad suæ sectæ patrocinium, magis, atque magis corrupit, & depravavit; alios denique accepisse ex Thoma, Adda, & Herma, ex priori missione regredientibus, quos nebulones isti, pecu-
niarum subsidio, apud Orientales mercati fuerant.

VIII. Beaufobriano systemati, hanc præcedentem explicationem haud repu-

(a) Eusebius Cæsariensis hist. Eccles. Lib. viii. Cap. i. & in Ruffiniana nostra edit. Tom. i. pag. 464. Lib. vi. Constitutionum, Capit. xvi. de libris falso inscriptis.

repugnare, sed illi potius cohærere quis non videt? Ipse enim dicto Cap. obiter de Manetis Religione agere instituens, hunc ab adolescentia, Christianam, multis erroribus depravatam imbibisse supponit, ex Scythiani potissimum commentariis, quam postmodum ipse forte magis corripit, & depravavit, ut suæ, & Magorum Philosophiæ faceret concordem. Restat nunc ergo, ut videamus, an Sapores in Manem dire excanduerit propter illam Pseudoapostolorum Missionem, quam unicam tanti odii causam fuisse, ipse Beausobre, Archelai testimonio ductus (ut vidimus) asseverat (a). Atque ut præteritarum rerum ordinem servemus, duas a Manete factas fuisse horum discipulorum missiones colligi potest. Alteram priusquam Manes Regio puero mederi tentasset, ex qua missi cum regrederentur, aliquot novi Testamenti codices Magistro in vinculis retento reddiderunt. Hanc autem, alteram excepisse probabilius arbitramur. Etenim si testimoniis actorum Archelai insistere, ut jam fecimus, volumus, cum Manes ab iisdem discipulis in carcerem detentus visitatus fuisset, illis suasit, nihil vereri, & ad orationem consurrexit. Quæ agendi ratio, auctore ipso Beausobre, argumento esse poterat, cum sanctitatis eximie, tum magnitudinis animi, quam fidelem Christi Domini discipulum habere oportebat. Quare concludit, haud facile, sectæ hujus Principem se constituere potuisset, nisi magnas qualitates, seu animi prærogativas habuisset. Ad hanc itaque animi confidentiam magis, atque magis ostentandam, se nihil prorsus vereri intentatas pænas, & mortem ipsam, Manes primo simulabat; & propterea ad auctoritatem sibi conciliandam, suamque doctrinam extollendam, *iterum mittit Discipulos suos prædicaturos intrepide fictos, simulatosque errores*. Postrema hæc verba, præcedentibus respondere, nemini dubium erit. Propterea tantæ audaciæ, Sapores conscius factus, Regii filii necem serio recogitans, homicidam diutius in carcerem vivum detineri haud permittens, dilatam hætenus mortem eum subire mandat, *cum dignis suppliciis eum subdere parat*. Verum antequam instruerentur, quæ ad hujus impiissimi hominis exemplarem necem Sapores præceperat, corrupto carcerum custode, cæterisque militibus, fugam arripuit, quemadmodum in superioribus jam vidimus. Hæc ad refellenda Beausobriana argumenta nos scribere, & animadvertere oportuit, idque potissimum ad antiquorum Scriptorum testimonia concilianda, quæ ipse Beausobre, parum sibi constans, susque deque omnia vertens, & detorquens, tamquam parvi pendenda, & nullius fidei digna esse contendit. Jam vero ad historiæ ordinem revertamur.

Dux Manetis discipulorum missiones.

Beausobriana in Manetis laudem illatio.

Beausobrianus scribendi, & ratiocinandi scopus.

C A P. VII.

Quemadmodum, quibusve artibus Catholicam Religionem in Mesopotamia Manes subvertere nixus est. S. Archelai Cascharæ Episcopi studium ad hosce conatus eludendos. Beausobriana de hocce argumento conjectura adnotantur.

I. **D**E postremis Manetis conatibus ad Catholicam Fidem evertendam in præsens verba facturi, illuc revertatur nostra oratio necesse est, unde præcedens Caput ad exitum fuit perductum. Ea itaque in solitudine degenti, ubi post e carcere dilapsus se receperat, Maneti nuntiatus fuit, præstantissimum quemdam esse virum, atque excellenti pietate præditum, *Marcellum*, seu *Marcellinum* nomine qui Cascharæ (quod

G

Me-

(a) Acta disput. pag. 99. & Beausobre pag. 82. Cap. in superioribus laudato.

Novum Mani-
chaica nequitia
Consilium.

Mesopotamiae Oppidum est) habitaret, illumque fuisse virum undequaque Christianum, atque in omnibus *iustitiae officiis plane mirabilem*. Hunc ergo suae nequitiae socium, criminum vindicem, & nefariae sectae propugnatorem aliquando futurum sperabat; si eum diabolicae suae doctrinae laqueis irretire posset. Praesumebat enim universam se posse occupare Provinciam, si prius talem virum sibi subdidisset. Quare variis excogitatis rationibus, alterutram tantum ex duabus, quae anxius animo retinebat, adhibendam necessarium duxit. Aut videlicet ad eum proficisci, & pietatis studio, vel hujus aeternae salutis colore procurandae, inter colloquendum paulatim noxia dogmata ei suggerere, quibus ab eo imbibitis, Catholicae Fidei puritas, quam ipse Marcellus, seu Marcellinus profitebatur, quasi sensim corrumperebatur. Sed minus tutam hanc agendi rationem sibi futuram verebatur. Quia videlicet ab improvviso forte, ac subito ingressu; ad Religionis Catholicae fundamenta evertenda, grave aliquod malum in sui perniciem, & exitium sibi obvenire poterat. Alterum ergo, quod animo pervolvebat, sibi magis profuturum arbitratus est. Idest *Marcellum* primo epistolis compellare, quibus si benignum prae- buisset auditum, aut saltem si audenter non se opponeret, tum majus studium adhibendum, ut & timore actus, vel curiositate ductus, omnia Manichaeae sectae dogmata, & ejus vana figmenta, sibi Marcellus ipse, aperienda flagitaret. Postremo autem hocce uti subsidio, tutius, & expeditius Manes judicavit. Propterea accito Turbone, uno ex Discipulis, quos *Addas* iis nefariis institutionibus depravaverat, ei epistolam Marcello reddendam tradidit; praecipiens, ut statim arrepto itinere, Cascharam festinanter proficisceretur.

Turbo legatione
fungitur pro Ma-
nichæo.

Quemadmodum
hospitio receptus.

II. Non est moratus imperium Turbo; qui cum plurimum laboris, ac molestiae in veloci cursu perpeffus fuisset, quinque itineris diebus elapsis, ad Marcelli hospitem domum, tanquam peregrinus advenit; sed ab eo, ad quem missus fuerat, non statim receptus. Homines enim qui Marcelli peregrinorum hospitio praeerant, ex Turbone fiscitati sunt, quis esset, unde adveniret, a quo, & qua de causa mitteretur. Qui fatebatur se ex Mesopotamia ducere originem; de Perside illuc advenire, atque pro Manichæo Christianorum Magistro, apud Castellum *Arabionem* commorante, legatione fungi. Illi autem mittentis nomen ignorantes, prorsus Turbonem recipere detrectarunt: sed eum hospitio detrudunt, ne aquae quidem ipsi adhibendae facultate concessa. Rem hisce fere verbis Archelaus, Cascharae Episcopus describit, subdens: *Hec, & alia nequiora cum Turbo variis diebus pertulisset, laboribus, inedia, & angustiis confectus, mortem haud quaquam evasisset, nisi tandem hospitii custodibus indicasset, secum Litteras Marcello, (seu Marcellino,) reddendas detulisse (a).*

Manetis epistolae
ad Marcellum.

III. Litteras ergo Marcello legendas tandem tradidit in cujus domo tum aderat Archelaus Cascharae Episcopus. Qui cum audisset blasphemias, quibus litterae illae refertae erant, in earum auctorem quasi Religionis studio furere coepit, & veluti Leo conclusus dentibus infrungebat, Manetem sibi dari desiderans. Pacatior tamen fuit Marcelli animus. Qui suo Episcopo spondit, se litteris curaturum, ut Manes tamen *Cascharam* veniret, quemadmodum is pollicebatur, si idem Marcellus id flagitaret. Quot vero, aut quales in Deum, Deiparam, & Sanctos blasphemias, Manetis litterae continerent, facile ex earum exemplaribus, tum ab Epiphanio, tum ab Archelao descriptis, quisque noscere poterit (b). Eas autem in praesens haud exscribere necessarium ducimus. Nihilominus tamen, ut nostris Lectoribus onus eas percurrendi apud laudatos Scriptores allevemus, paucis earumdem summam, seu compendium hic indicabimus.

Et primo quidem harum litterarum exemplum ejusmodi titulum, seu
incri-

(a) Archelaus Episcopus in Disputat. adversus Manichæum.

(b) Epiphan. haeresi 66. num. 6.

inscriptionem cum præferret, procul dubio cujuscunque pii, ac Religiosi hominis animum, in maximam indignationem traheret, necessum erat. Aut si titulus, seu illa inscriptio alicui in fidei rebus minus instructo, aut in Catholica Philosophia parum versato legendus occurrisset, hunc sane cum in animi stuporem, tum in anxietatem deducere potuisset. Inscripção autem illa ejusmodi est: *Manichæus Apostolus Jesu Christi, & qui mecum sunt omnes Sancti, & Virgines, Marcello filio charissimo gratia, misericordia, pax a Deo Patre, & Domino Jesu Christo, & dextera lucis conservet te de presenti saculo malo, & a ruinis ejus, & de laqueis maligni, amen.*

Epistolarum titulus, sive inscriptio.

Sed quid audacius, quidve scelestius, quid denique in Deum, & Sanctos injuriosius a barbaro illo Persa poterat excogitari? An Apostoli Jesu Christi nomen, & munera, de quibus Sanctissimus Paulus potissimum gloriabatur, sua, aut aliorum hominum electione, vocatione, atque missione sibi convenire posse arbitrabatur? Impia hæc prima in Religionem execratus, alia nimis adhuc nequiora in epistolæ textu expressit. Cum videlicet ad captandam sibi Marcelli benevolentiam, paucis, istius pietate laudata, molestiam perferre fatetur, quod non juxta rectam rationem ipse crederet. Valde arroganter præterea subjicit: se ad humani generis emendationem missum, iis opitulaturum, qui se seductionibus, atque erroribus tradiderunt. Cujus causa hæc scripta necessarium duxerat mittere, primo quidem (ait) ad salutem animæ tuæ, deinde, & eorum qui tecum sunt. Quanam autem salutis

Archelai disputatio adversus Manichæos.

Quid laudatæ epistolæ textus contineret.

Dogmata ei suggererit, non erit difficile præsentire, cum de iis potissimum Cap. III. & IV. verba jam habuerimus. Duos videlicet Deos necessario admit-tendos, esse affirmabat; quorum quilibet earum rerum effector fuit, quæ ejus naturæ respondent; ita ut bona, & lucem non nisi a Deo bono, mala vero, & tenebras a Deo malo condita fuisse contenderet. Quæ sane bona, & mala ad invicem confundere, & permiscere, sine Divinæ bonitatis contumelia nemo posset, & quin extremam Omnipotentis Dei maledictionem incurreret. Cujus quidem nefarii dogmatis occasione, audacius evangelicis Salvatoris Verbis abutebatur: *Quia non potest arbor mala bonos fructus facere, neque arbor bona malos fructus facere* (a). Quod nimirum testimonium cum in suum sensum sequenti commento trahere conaretur, subiciebat: *Quomodo Dominum Satanae, & malorum ejus actuum factorem dicere audeant, & conditorem plurimum miror.* Fabulosas has de duabus rerum causis sententias, juxta Manetis pravam opinionem, non copiosius tantum Bailius in historico suo dictionario explicavit (a): sed etiam peculiari abreptus spiritu, ex Ovidii, Zoroastris aliorumque Ethnicorum Philosophorum, & Poëtarum testimoniis, nimis operose produxit. Id vero fecerit ad eruditionis suæ copiam jactandam, an vero ut pravæ Manetis opinioni pondus adjiceretur, judicare non ausim. Certum tamen est, prorsus infirma, atque futilia apparere ea momenta, ex solis naturæ rationibus mutuata, quibus Divina revelatione subducta, insistere contendit. An non antiquiores PP. atque Theologi, naturalibus dumtaxat innixi rationibus contra Marcionitas, Manichæos, aliosque hujus Doctrinæ hæreticos, omni atate probavere, unam tantum rerum omnium causam perpetuo fuisse? Id nos ipsi paulo post explicabimus, eorum scripta recensentes, qui Manichæis obstiterunt. Sed jam relicto Bailio, suimet scribendi scopi interprete, alios Manetis errores in epistola ad Marcellum descriptos exquiramus. De hominis ergo emolitione secundo loco aggreditur philosophari; atque interiorem hominem ab exteriori distinguens, hos inter se pugnare contendit. Interioris deinde hominis, Deum bonum auctorem esse asseverat: sed corporeæ, carneæque materiæ conditionem, ex diabolo originem duxisse comminiscitur. Impetit post hæc, Catholicum de Christi Domini Incarnatione Mysterium. Et perinde quasi Apostoli, eorum-

Manichæicis dogmatibus epistola erat referta.

Alii Manetis errores.

G 2

que

(a) Matth. 7. 18. (b) Bailius Dict. hist. Tom. 2. qui valde periculosam, cauteque legendam, & SS. PP. injuriosam de Manichæorum Dogmatibus, atque principiis composuit descriptionem.

Manichaica de In-
carnatione bla-
sphemica.

que successores in hocce maximo fidei nostræ articulo aberraverint, ita ratiocinatur. *Atque utinam eo usque eorum vanitas pervenisset, ut non unigenitum, qui Patris sinibus descendit Christum, Mariæ cujusdam mulieris esse dicerent filium, ex sanguine, & carne, & reliquis mulierum spurci-
tiis generatum.* Non ergo credebat Manes, unigenitum Dei Patris filium vera, & corporea carne indui potuisse, aut in mulieris utero gestatum, aut denique Mariam veram ipsius Dei Genitricem extitisse. Quam vero hæc probis viris, Marcello, & Archelao, Sacris in Litteris eruditis, summaque erga Religionem pietate præclaris, odiosa fuerint, lector ipse perpendat. Nobis etenim, non sine maximo nostri animi mœrore ad has, similesque blasphemias animadvertere haud licuit.

Marcelli epistola
ad Manetem.

Turbo ad Mane-
tem regredi negat.

Manes Cascharam
ad Marcellum pro-
ficiscitur.

Manetis ingeniosa
descriptio.

IV. Marcellus itaque ejusmodi epistola lecta, absque ulla mora ad Manetem rescribere statuit, suis hisce epistolis curaturus, ut eo impostore Cascharam accito, is cum Archelao Episcopo concertationem iniret, ut Catholicæ Religionis veritates magis, atque magis patescerent. Paucis autem Marcellus suam epistolam absolvit, & ut sermonis gravitatem undique servaret: primo hocce majestatis titulo usus est. Videlicet, *Marcellus Vir notus, Manichæo qui sibi per epistolam indicatus est, salutem.* Deinde in epistolæ corpore, simulat sensum litterarum, quas per Turbonem acceperat non intelligere; nisi forte (ait) *tu præsens exponas nobis per verba, singula, sicut per epistolam promissisti.* Cum igitur isthæc epistola Marcelli, Turboni deferenda traderetur, nulla hic persuasione adduci potuit, ut ad Manetem remigraret. *memor* (ait Archelaus) *itineris laborum, & rogabat alium pro se dirigi.* Abnegans ultro se ad illum reversurum, aut communionem cum eo aliquam fore. Sed cum Turbo ad Manetem reverti obstitet; nihilominus a sua sententia Marcellus non destitit. Nam accito uno ex pueris suis, *Calisto* nomine, præcepit proficisci. Qui triduo elapso, ad Castellum *Arabionis*, ubi Manes se receperat, pervenit. Tum autem Manes hac accepta epistola partim lætabatur, quod apud Marcellum sine ulla prolatione vocaretur; partim vero quid mali, animus illi præfagiebat discipuli *Turbonis* remoratio. Interim tamen audacissimus homo iter aggredi minime distulit. Et duodecim secum assumptis juvenibus, virginitatem colere affectantibus, qui officioso comitatu ei assisterent, Cascharam profectus, ad Marcelli ædes pervenit. Ubi cum de Turbone incassum postulasset, (Is enim post ejuratam sui magistri superstitionem sectam, & hujus arcanis, fabulosisque erroribus Sancto Episcopo patefactis, multisque muneribus a Marcello donatus, in Archelai Episcopi domum residere jussus fuerat) Manes, inquam, ad Marcellum salutandum ingressus est. Quem cum Marcellus intueretur, lepidum histrionem, coram se sistere sibi visus est. Magis aptum propterea ad jocos peragendos, quam ad Religionis negotia, & dogmata discutienda. An non hujus incessus, indumenta, & effigies, gestus, instrumenta, quæ deferebat, & ornatus, gravem ac serium quemque hominem cachinnos ingeminare coegissent? Qualem se Marcelli oculis videndum exhibuisset, Archelaus hisce describit verbis. „Habebat enim calceamenti, genus, „quadrisole, quod vulgo appellari solet. Pallium vero varium, tamquam „aerina specie, in Manu vero validissimum baculum tenebat ex ligno Ebilino. „Babylonium vero librum portabat sub sinistra ala; crura autem etiam obte- „xerat colore diverso, quarum una rufa, alia veluti prasini coloris erat. Vul- „tus vero ut senis Persæ artificis, & bellorum ducis videbatur „(c).

V. Cum

(a) Archelaus in disput. adversus Manichæos, apud Zacagnium pag. 23. qui adnotavit: Baculum ex Ebano gestasse Prophetas; hoc est Sacrarum rerum interpretes, ut ex Callisthene probat Ducangius in Glossario.

(b) Photius, ad cujus verba animadvertens Christophorus Vvolsius sic adnotavit: ita a pluribus vocatur Archelaus *Carrbarum*, quod genuinum Urbis nomen est, Episcopus. Sed in aliis Codd. Holstejanis nimirum legi Cascharam. Consule Cap. ultimum hujus nostri Libri.

V. Cum itaque primum, in hunc hominem Marcellus oculos coniecit, statim omnes veri Sycophantæ artes apprime perspexit, & propterea eo quasi neglecto, omnique semoto colloquio, illico ad Archelaum mittit. Qui cum Manetem sibi adesse conspiceret, maximo Religionis studio actus, invadere eum animo urgebatur, vix odium in impostorem præconceptum cohibere valens; ad quod vehementius incitabatur ex ipso habitu, ipsius figuræ specie, & potissimum, ex secreta Turbonis omnium impietatum confessione sibi facta; horumque execratione, quæ gravius sanctissimi illius Pastoris cor confixerant. At vero prudentissimus Marcellus, omni contentionum studio sublato, utrumque audiri decernens, viris primariis illius Urbis in suam domum accitis; quos inter, quatuor etiam iudices, Religione Gentiles elegit. *Manippum* videlicet, Grammaticum, & in Rhetorum disciplinis peritissimum, *Ægialeum* archiaterem nobilissimum, & litteris apprime eruditum, *Claudium*, & *Cleobulum* fratres, in Rhetorum artibus pariter exercitatos, frequentem habendum *Conventum* decernit. An vero *Conventus* nomine, Synodus quædam sit intelligenda, non facile definiri potest. Eo vel maxime, quia ejusmodi Conventum, non in Ecclesia sed in Marcelli domo congregatum fuisse, Archelaus affirmat; tum quia *Judices Religione Gentiles* quatuor, in Manetis causa electos fuisse, disertis verbis descripsit. At duo hæc, affirmativam propugnantibus partem minime incommodant. Aliæ enim Synodi, sive Concilia in Palatiis Imperatorum, & Principum, quandoque coacta fuere, ut de Trullano Constantinopoli coacto legimus. Aliis quoque Conciliis etiam generalibus interesse posse, Ethnicorum Philosophis fuit permissum; ut potissimum ex Concilii Nicæni primi actis, seu historia, satis perspicue patefactum est. Affirmativæ pariter opinioni, Synodici libelli auctor suffragatus est. Ait quippe Manetis errores in Synodo quadam Mesopotamiæ, a magno illo Archelao Cascharorum Episcopo fuisse damnatos. Qui dicendi modus, argumento esse potest laudati libelli auctorem, *Conventus* vocem pro Concilio interpretatum fuisse. Sed nemo veterum (subjicit P. Natalis Alexander) Synodi hujusmodi meminit. Quod argumento est, confictam esse (a). Sed veterum Scriptorum silentium, Cyrilli Hierosolymitani videlicet, & Epiphani ad quod doctissimus P. Natalis provocat, quorsum confictionis argumento esse possunt? An ergo apud P. Natalem, majus pondus duorum Scriptorum silentium obtinet, quam unius Archelai testimonium, qui & disputationis, & coacti *Conventus* fuit auctor? Dabo quidem nullum alium Episcopum præter Archelaum huic *Conventui* interfuisse. Quid vero? nunquid Presbyteros, & reliquam illam Cleri partem, quæ saltem in Cascharæ Urbe morabatur, ab eo coetu abfuisse arbitramur? Id nequaquam dabo. Nam Archelaus ille Episcopus de tali differens coetu, hunc magnificum appellat *Conventum*, itaut *domus Marcelli*, quæ erat immensa, repleretur ex his, qui ad audiendum fuerant convocati. Sed præter eos, qui ad audiendum convocati fuerant, ibi electos iudices in excelsiori loco confidentes extitisse, idem Archelaus testatus est.

Marcellus apprime novit Manem, quem ad Archelaum misit.

Patris Natalis Alexandri opinio.

Archelaus disputationis, & Conventus auctor.

Populi frequentia ad Manetis, & Archelai disputationem audiendam

VI. At præcedentes conjecturas, & Synodici libelli testimonium, tanquam infirma prorsus labare videntur, si ad Photii (b) historiam oculos convertamus. Qui non tantum ejusmodi res ab Archelao, Cascharæ Episcopo, contra Manetem gestas aliter describit; verum etiam indicavit, Conventum illum, illamque hominum collectionem, Synodi nomen haudquam posse obtinere. Narrat quippe quemadmodum Manes profugus, in Mesopotamiam adveniens, defectionis suæ zizania ferere incaperit. „ Sed Cascharæ Episcopus (ait) cui nomen Archelaus, vir sacer, divinarum, humanarumque rerum peritissimus, collecta Græcorum, seu Gentilium auditorum manu, ne Christianis judicantibus veritas per favorem triumphasse videretur,

Photius aliter hanc historiam describit.

(a) P. Natalis Alexandro historia Ecclesiastica sæculi 3. Cap. 3. §. 2.

(b) Photius Lib. 1. contra Manichæos Cap. xiiii. in exordio.

Photii descriptio,
robur adjicit præ-
cedentibus conje-
cturis.

„ tur, instituta adversus Maniæ cognomen, pia disputatione impiissimum ho-
„ minem ita pudefecit, & confutavit, ut inde statim aufugeret (a). „ Si ergo
auctore Photio, Græcis, Gentilibusque datum fuit disputationi interesse, ne
Christianis *judicantibus veritas per favorem triumphasse videretur*: Quur,
quove sensu illorum hominum Græcorum, sive Gentilium multitudo, at-
que collectio, Synodus poterit appellari? Laicis enim viris, & maxime a
Christi nomine alienis, ne de fidei rebus, atque dogmatibus judicarent,
semper, & ubique cautum est. Quemadmodum Catholici, contra Ethero-
doxos, ab Ecclesiæ incunabulis ad nostra tempora usque, omni conatu pro-
pugnarunt. Hæc inquam ego quoque animadvertens, plane didici, Photii
laudatam narrationem præcedentibus conjecturis potius robur adjicere,
quam eas conjecturas, & Synodici libelli testimonium infirmare, atque ever-
tere. Gentiles enim illi tamquam auditores, & testes conventui interesse
debuerunt; ne suspicio quandoque gravis in populo, & plebe oriretur *ju-
dicantibus Christianis*, hos favorem potius, quam veritatem profecutos fuisse,
maxima cum justitiæ, & æquitatis jactura. At id fieri quid prohibet?
Nonne ad Hierosolymitana Concilia universa credentium multitudo convenit?
Tamen solos Apostolos judicasse, contra Blondellum, aliasque hæretico-
rum turbas, Catholici certissimis argumentis demonstrant. Quam disputa-
tionem in præsens aggrediamur minime oportet, ne extra chorum canere
videamur, atque huc, illucque vagari, quemadmodum Beaufobre facere con-
suevit.

Cum itaque hæc omnia mecum reputassem, minime adduci potui ut
mihi persuaderem, prorsus confictam esse illam Diæcesanam Synodum, in
qua absoluta Archelai disputatione, Manetis erroribus saltem anathema di-
ctum fuisse, probabilius existimamus. Quod forte evidentius ex illius di-
sputationis actis colligeretur, si temporum injuria, atque interpretum igna-
via, aut corrupta, aut depravata non extitissent. Singula autem hujus ne-
bulonis prava dogmata, ab Archelao disputante, ex Scripturis potissimum
improbata, & condemnata fuisse, inter cæteros unus Cyrillus Hierosolymi-
tanus asseverat, qui adnotatis variis Scripturarum testimoniis, hæc subdit,
scribens (b): „ His, & aliis ejusmodi pluribus prosternabatur Draco, talibus-
„ que concertationibus Archelaus superavit Manem, itaut rursus inde fugeret
„ perinde, atque antea ex carceribus. „ Superato itaque, & convicto Ma-
nete fugam arripere, quemadmodum ex carceribus, statuit, ut videlicet non
tantum pudorem, & confusionem vitaret, verum etiam concitatum in se
populi furorem, quo ad necem quærebatur, declinaret. Et mortem qui-
dem minime evasisset, nisi Marcellus atque Archelaus, omnium suarum
virium conatus adhibuissent, ad vehementem horum rabiem cohibendam.
Cum ergo in hac causa, seu judicii genere ea omnia concurrant, quæ in
conciliis contra Christianæ fidei reos haberi solent, nihil obstare poterit,
quin *Conventus* nomine, *Concilium* tum Cascharæ habitum fuisse intelliga-
mus. Jam vero tandem Beaufobrianas censuras attendamus.

Beaufobriani studii
scopus.

VII. Multum operis tamen Beaufobre (c) impendit, ut sensim ha-
tenuis dicta dejiciat, atque evertat; & deinde actorum fidem ita elevat;
ut ea tamquam prorsus commentitia, & fabulosa explodenda esse decernat.
Sermonem suum potissimum ab ea narratione orditur, quam iis actis cum
Tillemontio (d), assutam fuisse arbitramur: qua videlicet, duodena Chri-
stianorum millia describuntur; hominum nimirum, mulierum, & infantium,
qui e Urbe digressi, in quemdam campum, die, ac nocte jejunantes, & oran-
tes se receperant, Deum solum invisibilem deprecaturi, ut opportunis
temporibus super terram, & semina, pluvias mandare dignaretur. Hunc
ritum

(a) Photius Lib. I. hist. contra Manichæos Cap. XIII. apud Vvolsum pag. 49.

(b) Cyrillus Hierosolymitanus Catech. VI.

(c) Beaufobre Lib. I. hist. de Manichæis Cap. VIII.

(d) Tillemontius not. II. & seqq. in Manichæos.

ritum ibi antiquos Christianos quotannis servasse affirmatum est. Verum cum populus iste, huiusmodi pietatis, & religionis exercitiis vacaret, Romanorum milites non longe ab eo agro, seu campo absentes, gravi ducebantur suspitione, turbam tamquam Imperiali Militiæ insensam illuc commorari statuisse ad vim sibi, suisque armis inferendam, si temporis opportunitatem invenisset. Illico ergo Romani Milites, in Christianos dormientes irruere non reformidarunt, & nullo puerorum, mulierumque servato delectu, alios in ore gladii perire cogunt: alios denique, (septem millia scilicet & septingentos) post tres dies itineris, Cascharam captivos duxere, ut eos in servitutem accepta pecunia darent. Tanti ergo facinoris conscius factus Archelaus Episcopus, incunctanter *Marcellum*, seu *Marcellinum* adire festinat, qui statim apertis omnibus suarum divitiarum thesauris, militibus Ethnicis, tantam auri partem obtulit, quanta sufficiens foret, ut illa captivorum multitudo, pristina libertate donaretur. Cujus sane animi magnitudinem, & maximam charitatem, cum non satis militiæ cohortes mirarentur, statim consilium mutarunt. Nam eorum alii, militari cingulo relicto, & Idololatriæ cultu, Christo nomen statim dederunt: alii tandem accepta dumtaxat quarta pecuniæ parte ipsis necessaria pro viatico, ad pristinas stationes regressi sunt.

Perfarum Populus
Religiosis exerci-
tiis intentus.

Romanorum mi-
litum furor in Per-
sas.

Marcelli, & Ar-
chelai pietas in
Captivos.

VIII. Primo itaque Beaufobre arbitratus est, narrationem hanc puram, putamque fabulam redolere, & propterea multis conjecturis innixus, singillatim omnia percurrens, censorium stringit stilum, ut notatis variis improbabilitatis argumentis, Lector inde judicet; acta, quæ sub Archelai nomine cum tota illa disputatione circumferuntur, tamquam prorsus supposititia, esse rejicienda.

Beaufobrianæ ani-
madversiones.

Beaufobre con-
tendit Archelai
acta esse reiicien-
da, & quare.

Secundo sibi persuadet, memoratum Tillemontium, ejusmodi adnotatis conjecturis saltem haud refragari; cum dixerit, præcedentem, historiam, cujusdam narratiunculæ signa, & characteres præferre. Potissimum, cum admodum difficile reputari debeat, duodecim millia Christianorum reperiri potuisse in una, eademque civitate, adhuc Idololatria regnante. Tillemontii quoque admirationem augere, ait, quod tam longo tempore, Christianorum Populus in spatioso congregatus campo jejunans, & orans, perseverare potuerit; nisi forte tum Paschalia jejunia recurrerent. Sermone tandem de Tillemontio claudit; cui cum multæ occurrerent difficultates, præsertim quod tanta Populi multitudo a somno correpta, inermis a militibus, se præoccupare siverit, quin jam jam sole occidente ad Urbem, ex qua digressa fuerat, regredi deliberasset. Ait, hunc inter tot, tantosque nodos; inter hos gravissimos scopulos suspensum hæsisse, ne Archelai acta prorsus conficta affirmaret, judicare maluisse tandem historiam, de qua agimus, interpretis esse mantissam, quam veluti pannosum additamentum, iis Archelai actis assuere nixus est: sed iis fidem, & auctoritatem derogare haud posse (a).

Tillemontii con-
jecturæ.

Eiusdem Tille-
montii iudicium.

His omnibus non obstantibus, Beaufobre Tillemontii rejecta opinione, ita ratiocinari posse arbitratur; & lectoris animum, sequentibus præcautionibus statuit præoccupare. Omnes fabulæ (ait) alicui fundamento, ex veris historiis desumpto, solent inniti. Quod in præsentiarum diligentius inspicere ipse volens, illud probabilius hauriri posse credidit ex quodam veterum testimonio, a Domino Hyde descripto in opere de Religione Vet. Persarum (b). Sed cum istud, deinde consulisset, suisque ipse oculis lustrasset, tamquam infirmum labare intellexit: illudque dumtaxat subiicere non detrectavit, ne in fraudis suspicionem apud lectores quandoque veniret. Sic itaque ratiocinatur. Credamus igitur laudatam fabulam, alicui fundamento, ex vera historia hausto, esse innixam.

Beaufobrianum
artificium.

IX. Pro-

(a) Beaufobre ibidem pag. 38. in fine.

(b) Thomas Hyde de Religione vet. Persarum Cap. iv.

Beaufobre tria
supponit.

IX. Propterea primo erit supponendum (ait) Marcellum illum, cujus in actis mentio facta est, vere fuisse hominem clarum & illustrem, ex Romana gente progenitum, maximis ditatum opibus, qui magna auctoritate in Mesopotamia pollebat ob omnium rerum administrationem, qua Imperiali nomine fungebatur. Secundo nos quoque supponere oportet, Populi turbam in campo orantem, & jejunantem a Militibus deprehensam, hujusmodi Religionis exercitiis vacasse, servato Persarum cultu, & ritibus; minime vero habita ratione ad Christianam pietatem, & Evangelica instituta, juxta Ecclesiasticam traditionem servanda, quibus vel quadragesimalia, vel quatuor temporum jejunia celebrari solent. Persas autem statutis anni diebus, in campis convenire consuevisse, benedictionem ab invisibili Deo flagitantes pro terræ, fructuumque ubertate, asseverat auctor de Religione veterum Persarum verba faciens, ut paulo post ipsi observabimus.

Marcellinus Me-
sopotamiæ admi-
nistratores.

Marcellinus ma-
ximæ integritatis
vir.

Palmyreni tentant
Regem renunciare
Marcellinum.

Maxima Marcellini
fides.

Alia Beaufobria-
næ animadversio-
nes.

Priori itaque suppositione spectata Beaufobre sequentem propositionem, tanquam omnino certam subjicit. *Marcellum* nimirum, ita Amanuensium oscitantia appellatum, veram habuisse omnium Mesopotamiæ Provinciæ rerum administrationem, iisque populis tanquam verum gubernatorem præfuisse, Aureliano imperante, circa Christi annum 273. quando videlicet devicta *Zenobia*, Palmyrenos Romano subegit Imperio. Narrat enim Zosimus, cuidam *Marcellino*, illarum Provinciarum administrationem datam fuisse (a). Quare facile potuit fieri, quod nonnulli pro *Marcellino*, *Marcellum* legerint. Sed in similes errores, veteres passim lapsos fuisse, jam omnibus exploratum est. Hunc ergo Marcellinum, Romanæ Gentis Ducem, summæ, maximæque integritatis virum fuisse, jam plane innotuit, ex iis experimentis, atque periculis, quibus multoties quorundam hominum fides, animique constantia tentata, vix resistere potuit. Quinimmo plerique mortalium, gloriam, & honorem sibi nancisci putarunt, quando spe majoris honoris, auctoritatis, & imperii obtinendi allekti, suis commodis indulgentes, justitiæ, & æquitatis jura despiciere, & infringere non erubescerent, rem alienam in suam, vertere potuerunt. Palmyreni namque nimis ægre ferentes, suarum Urbium depopulationem, tum Zenobiæ Reginæ dedecus, & captivitatem, se ab Aureliani Imperatoris tyrannide subducere tentabant; & propterea Marcellino oblatione facta, ut ab Imperatoris obedientia, & fide descisceret, atque cum ipsis societatis foedere inito, universum tum Mesopotamiæ, tum Orientis Regnum sibi vindicaret. Horum consiliis, atque blanditiis, Marcellini animus cum restitisset, supremum sibi illius gentis dominatum dari constantissime recusavit. Diligentius potius inquirens, ut semotis omnibus defectionis studiis, Romano Imperio, a quo fuerant debellati, servirent. Rem tamen ad Aurelianum detulit, ne in dies magis populari seditione crescente, servitutis jugum, quo tenebantur, infringere. Esse igitur potuit, (concludit Beaufobre) ut Marcellinus in Christianos, horumque Religionem propenderet.

Ad alteram deinde suppositionem, quam Beaufobre præmiserat, jam jam gradum facit, eamque nimis nutare asseverat. Nam, quis sibi potuit confingere, Romanos Milites, sub disciplina eorum, qui exercitibus solent præesse, ita fuisse immanes, ut exitio dare voluerint inermem infantium, & mulierum multitudinem, quæ Reipublicæ obtemperabat? Æque probabilitate caret, quod captivas duxerint personas liberas, atque innocentes. Quæ si ex Persica gente fuissent, Milites suspicari potuissent, illic in campo, tanquam hostes congregatas, ut terras jam sub Romano Imperio existentes, gladio invaderent. Quare cum illorum Captivorum innocentia postmodum comprobata fuisset; illius Provinciæ supremus administrator jubere debebat, ut absque ulla pecuniarum solutione pristina libertati donarentur.

Ad tertiam quod attinet suppositionem; num videlicet de Persarum

(a) Zosimus hist. Lib. 1. pag. 55. Græcæ editionis.

Magorum cære-
monia ex D. Hyde

supplicationibus superstitioso cultu celebratis ageretur. D. Hyde id voluisse indicare (a), primo Beaufobre arbitratus est. Cum videlicet quasdam Magorum cæremonias, similitudinem aliqualem habentes cum nostris, Baptismi, & Eucharistiæ ritibus descripserit, ductus testimonio, quod perperam D. Chrysostomo tribuitur (b). Hocce testimonium in notis subjecit: nimirum „ in suis etiam sacris habebant Mithriaci lavacra, quasi regeneratio-
„ nis, in quibus tingit & ipse (scilicet Sacerdos) quosdam utique cre-
„ dentes, & fideles suos, & expiatoria delictorum de lavacro repromittit,
„ & sic adhuc initiat Mithræ. De hoc in Justino Martyre, & Chrysostomo
„ legitur. Hi ergo per singulos annos, post messem trituratoriam ascen-
„ debant in montem aliquem, qui vocatur lingua eorum, mons victoria-
„ lis, habens in se quandam spelunculam in saxo, fontibus & electis
„ arboribus amænissimus; in quem ascendentes & lavantes, se offerebant,
„ & orabant in silentio Deum tribus diebus. „ Ædificium hocce haud male
esse constructum, idem Beaufobre asseverat. Sed fundamentum, cui nititur,
prorsus labare, atque ruere contendit. Cum nec Martyr Justinus, nec Chry-
sostomus id affirmaverint. Quinimmo (ait) testimonium mox laudatum,
ex Auctore *operis imperfecti* in Matthæum desumptum est, quod opus non
nisi fabulosis narratiunculis est refertum. In eo quippe de Magorum sup-
plicationibus minime sermo est, bene vero de quadam traditione, a Chri-
stianis Orientalis communionis generatim approbata differitur; de qua lu-
culentius se verba facturum promittit, cum de Manichæorum apocryphis
Scripturis disputabit. Quare sensim stilum etiam in D. Hyde convertit,
Lectores admonens, ne sine diligenti examine, veterum testimoniis, etiam
a viris doctis laudatis se subscribant; qui quamvis in eorum operibus, nec
mentiri, nec verba vendere sibi proposuerint; tamen in similibus locis lau-
dandis atque adnotandis, hallucinatione laborarunt.

Constructum ædi-
ficium destruit
Beaufobre, &
quare,

Exagitat D. Hyde

IX. Paulo fusius autem hæc describere me oportuit, judicaturus dein-
de, an nugari voluerit Beaufobre, vel, an semoto omni partium studio, quem-
admodum gloriatur, veritatem fuerit prosecutus. Et primo quidem, quod
attinet ad Justinum: fateri cogor, vel Beaufobre oscitanter hujus opera per-
currisse, vel saltem lippis ea lustrasse oculis. Sanctus enim Martyr tribus
in locis potissimum, de Persarum ritibus Mysteriis, atque cæremoniis lo-
cutus est; atque ea recensuit, quæ D. Hyde, ex Chrysostomo, de veteri
horum Religione adnotavit. Primum ejus testimonium legitur in Apologia
pro Christianis, quam vulgo secundam appellant (c); in qua Eucharistici
Sacramenti faciens mentionem, hujus veritatem Evangelicis Christi verbis
probat, subdens deinde: *quod quidem etiam in Mysteriis, atque initiis*
Mithræ fieri docuerunt per imitationem pravi Dæmones. Persæ igitur a dæ-
monibus edocti, in eorum supplicationibus, & solemniis initiis, sacram
Christianorum mensam imitari satagebant. Eo tamen servato discrimine;
(ut subdit idem Justinus) *quod nanque panis, & poculum aquæ in sacri-*
ficiis, sive re Divina ejus, qui initiatur, ponatur, verbis quibusdam ad-
ditis, aut certe scitis, aut cognoscere potestis. Id autem etiam Manichæos
facere consuevisse, opportunius, suo loco ex Leone Magno observabimus.
Videlicet Cap. IX. secundi libri hujus historiæ.

Fabulatur Beaufobre.

Justinus Persarum
ritus descripsit.

Dæmones Persa-
rum Magistri.

Persarum sacri-
fia panis, & aquæ

Persæ in Antris &
speluncis Mysteria
celebrabant.

Rursus Persas in Antris, atque speluncis, supplicationes atque nefan-
da mysteria celebrasse; præsertim quando Mithræ initia, celebrabantur,
idem Justinus in Dialogo cum Tryphone hisce verbis explicavit. Por-
ro quando illi, qui Mithræ initia tradunt, e Petra cum natum esse me-
morant, & spelæum, seu specum nominant eum locum, ubi initiari ei

H

cre-

(a) D. Hyde de Religione Vet. Persarum Cap. iv. pag. 113.

(b) Beaufobre ibidem pag. 90. & 91.

(c) Justinus Martyr Apologia 2. pro Christianis, & in Dialogo 3. cum Trypho-
ne, pag. mihi 296. & seqq. Consule Leonem Magnum serm. vi. de Epiph.
& aliis in locis.

Mithræ Sacerdotes
Scripturis
abutebantur.

De Hyde opinio
roborata.

Chrysofomi silentium
haud officit
Justini testimonio.

Opus imperfectum
in Matthæum
minime fabulosum.

Manichæi S. Paulum
venerantur ex
Beaufobre.

credentes perhibent. Denique loquens de Christi Domini Nativitate in Bethleem, narrat, quemadmodum Joseph non haberet quo diverteret, in specum quemdam vico proximum concessit, atque cum ibi essent, enixa est Maria Christum, & in Præsepio posuit, ubi cum ex Arabia venientes Magi invenere. Paucis deinde interjectis addidit. Propterea verba ejusmodi eos, qui Mithræ Mystera instituerunt in loco, qui apud illos spelæum, sive specus vocatur, suos initiare, sua arcana peragere Diaboli instinctu incitatos. Hos ergo ritus, & cæremonias in Antris, atque speluncis Persæ, & Magi exercebant; eo quasi ducti consilio, ut Diabolo fervirent, Scripturis novi, & veteris testamenti abutentes, quibus se Divinis Christianorum institutis, atque mysteriis conformari simulabant. Non itaque corrui fundamentum illud, ex quo præcedens narratio desumpta est. Sed firmitus illud stare oportet; cum Scriptores, qui post Justinum floruerunt, forte ex hujus dictis, & auctoritate, Persarum ritus cæremonias & supplicationes fuerint mutuati. At Chrysofomum nullam prorsus de hisce Persarum ritibus mentionem fecisse, quis contendere posset? Quid enim? Forte Chrysofomi silentium testimoniis Justini Martyris officere poterit? Is enim floruit cum jam Persarum, & Magorum Religio, Mesopotamiæ, cæterisque illis Provinciis, maxime dominabatur, & Christi nomen nondum, aut vix iis habitatoribus fuerat annunciatum (a). Contra vero Chrysofomi ætate, quamvis Christiana Religio, huc illucque ibidem propagata fuisset, cum Magiæ, & Idolatriæ exitio (b); hæc tamen ubique prorsus abolita non erat, ob illarum gentium feritatem, quæ majorum instituta sequentes, *Soli* summos honores tribuere non reformidabant, ut testatur ipsemet Chrysofomus hom. II. ad populum Antiochenum. Neque tandem Beaufobre D. Hyde exagitare oportebat, quod Opus imperfectum in Matthæum, veluti Chrysofomi foetum laudaverit. Illud enim plerique antiquorum Chrysofomo adjudicarunt; & in secundo Tomo operum illius, veteres editores excudi curarunt, quod passim in Cod. Mss. hujusmodi Homeliæ eidem adscribantur (c). Quare cum diligentiori studio deinde recentiores, de harum Homeliarum auctore inquirere volentes, atque in præfatis homeliis aliquos Ariani dogmatis nævos offendissent; variisque interpolationibus, & corruptionibus, atque mantissis fuisse luxatas conspexissent meliori judicio arbitrati sunt, a Latino Scriptore fuisse compositas, & ab homine læsæ fidei, iisdem nævis, atque additamentis refertas. Nemo horum tamen affirmare ausus est, puras, putasque fabulas in iis contineri, quemadmodum Beaufobre fassus est. (d)

X. Jam vero Beaufobre ad Manetis epistolam, quam Marcello per Turbonem mittere curavit, gradum facit, quam integre gallice reddidit, ejusmodi opus laudare non erubescens, veluti Apostolorum stilo conscriptum, & S. Pauli Apostoli phrasibus, loquendique formulis undequaque refertum. Quæ duo convenire haud possunt neophyto viro, a paucis mensibus in Scripturis sacris percurrendis versato; aut feroci, barbaro, atque impio, qualem veteres scriptores Manem fuisse affirmarunt. Sanctum Paulum deinde, Manichæos venerari subjicit, sibi perperam persuadentes, ex hujus Sancti Apostoli scriptis, fundamenta hauriri posse, ad probandam tum duorum principiorum existentiam, tum naturalem hominis corruptionem, maxime cum Paulus inter cæteros Apostolos suos coætaneos plus laboraverit, ut Christianorum Ecclesiam a jugo Mosaycæ legis solveret. Hæc ergo, & id genus multa alia congestit Beaufobre in Manichaicæ epistolæ expositione, & describenda hæretici hominis cum Archelao, Cascharæ Episcopo disputatione. Quarum aliqua cum nos referre pudeat, silentio prorsus occulere

(a) Justinus Martyr floruit circa Christi annum 161. Chrysofomus vero quinto Ecclesiæ sæculo.

(b) Eusebius histor. Eccles. pag. m. 222.

(c) Consule Gullielmum Cave sæculo Arianorum pag. m. 215.

(d) Beaufobre ibidem pag. 93.

tere duximus necessarium cætera vero, cum potius ad Manichaicam Philosophiam, mores, cultum, & disciplinam pertineant; rerum ordinem nos servare statuentes, singula suis apte locis, aut explicare, aut rejicere conabimur.

C A P. VIII.

Manes Caschara digressus, latebras quærens in Diorididem ejusdem Urbis vicum, seu Paræciam se recepit. Cum Diodoro Presbytero novas de fidei dogmatibus concertationes aggreditur. Admonitus Archelaus, primo Diodoro dedit epistolam, de quibus verba faciens Beaufobre, nugis Ecclesiasticam Disciplinam evertere conatur. Adveniente deinde Archelao Manes incassum fugam tentare nisus est.

I. **M**ANES ubi Persarum odium declinasse, & Cascharæ judicium, quod paulo ante memoravimus, superasse sibi videbatur, & in singulis multa fraude, & dolis usus esset; tamen in suæ vitæ securitatem, atque præsidium latebras quærere coactus, in abditam partem, seu ignobilem vicum, Dioeceseos Cascharæ secessit; atque ibidem omnibus testibus præcedentis suæ nequitiae, & flagitiorum procul amotis, cum quodam Presbytero illius Paræciæ rectore, de Religionis dogmatibus concertationem habere deliberavit. Solus ne, an vero cum iis discipulis virginibus (videlicet continentiam extrinsecus affectantibus) quos secum ex Arabione Castello adveniens, Cascharam duxerat, certo affirmare haud possumus. Illud nobis ex laudatis actis innotescit, statim profectum esse ad quendam *Diodorum*, ab Epiphanio *Tryphonem* appellatum, qui Christianorum Paræciæ præerat, ut cum isto disputationes iniret. Cyrillus hujus Paræciæ locum, *vicum vilissimum* appellat (a). Cui suffragatur Photius scribens. *Hinc profugus, vicum quemdam ignobilem occupat, ibique rursus impietatem suam fovere, & patefacere satagit* (b). Sed nullam facit prorsus mentionem de *Diodoro*, seu *Tryphone* Presbytero, quem Manes novis disputationibus aggredi, & exagitare tentavit. Is ergo, quamvis pietate, pura Religione, cæterisque virtutibus, præ aliis ibi existentibus emereret, parum tamen, nihilumque cum in sacris Litteris esset versatus facile potuisset decipi a Manete, qui eum in suam sententiam perducturum sibi blandiebatur. Isthæc tamen opinio, hæreseon auctorem fefellit. Nam Presbyter vix auditis blasphemiiis, in quas novorum dogmatum architectus eruperat, Archelaum Episcopum admonuit, instructionem, opitulationemque sibi dari exostulans. Archelaus statim prolixam ad suum Presbyterum scripsit epistolam, quam Beaufobre veluti suæ historiæ minus dignam, aut suis studiis parum accommodatam, nec gallice reddidit, nec in suum transtulit opus (c). Hujus tamen epistolæ inscriptioni, nodum in scirpo quærens, insistit; in qua cum duo offenderit sibi suspecta, nisi hallucinatione (ait) laborem, perspicue patefaciunt, ipsam, Archelai ætate, conscriptam non fuisse. Horum alterum est; ibidem sine Episcopo unam Ecclesiam fuisse fundatam, cui solus Presbyter præerat. Quare minime mihi persuadere possum, (subjicit) tertio currente Ecclesiæ sæculo, neque in Urbibus, neque in suburbiis, seu

Manes disputare
nititur cum Dio-
doro Presbytero.

Archelaus admo-
nitur a Presbytero
Diodoro.

Beaufobriana
duo mendacia ex-
ponuntur.

(a) Cyrillus Hierosolymit. Catechesi vi.

(b) Photius Lib. i. contra Manichæos Cap. xlii. pag. mihi 51. (c) Beaufobre Lib. i. Cap. x. pag. 113.

vieis aliquas Ecclesias, fuisse fundatas, quibus Episcopi non adessent. Quando autem Ecclesia, fidelium multitudine nondum satis increvit, Episcopi nonnisi Diaconos habebant, qui sibi ipsis subessent: sed nec Episcopi erant, quamvis sic appellarentur, & omnes sacras obirent functiones. Verum, nonnisi longo tempore post, ejusmodi Episcopi rurales, seu Chorepiscopi, omni superiori auctoritate denudati fuere; coacti proinde ad Presbyterorum Ordinem descendere. Dioderides ergo *Castellum* erat, seu suburbium, quod tum Episcopum habebat, prout innuere videtur D. Assemanus in Bibliotheca Orientali (a).

Alterum Beausobrianum mendacium.

II. Priori hac difficultate præmissa, quam gravissimam esse Beausobre arbitratur, statim ad alteram descendit, quæ magis Archelai epistolam suspectam redit. Supposito ergo (ait ipse) quod Episcopi in Villis, atque Oppidis non habuerint nisi simplices Presbyteros, qui plebibus præessent, saltem extra omnem dubitationis aleam positum censi debet, ab eorum Episcopis *fratrum* nomine, minime *filiorum* appellari; maxime cum sua scripta ad eos dirigebant. *Filiorum* vocabulum, Diaconis dumtaxat convenire confingit; cum proprie Episcoporum sint Ministri in sacris obeundis. Quare sibi persuadet, nullibi exemplum reperiri posse, quod tribus prioribus sæculis, Episcopi ad Presbyteros epistolas dantes, *filiorum* vocabulum in inscriptione posuerint. Hactenus Beausobre.

Beausobriana præcedentia mendacia evertuntur.

Num igitur lectores fabulis credere vult cogere? Quæ, licet multo studioso artificio, compositæ videantur, verbis, atque sententiis adjuvantur, fidem tamen nullam, auctoritatemque sibi vindicare possunt, nisi apud stupidos, bardosque homines, Ecclesiasticæ Hierarchiæ, hujusque vetusti Ordinis, & œconomix prorsus ignaros. Neque eum juvat ad trium priorum sæculorum Ecclesiasticam historiam, sine ullo auctore provocare. Nam imprimis discrimen asserere oportebat, quod intercedit, inter aliquem peculiarem fidelium coetum, sub uno legitimo Pastore congregatum; Episcopo videlicet; & locum illum, in quo fideles ipsi ad suos habendos Conventus conveniebant. Quando nimirum, Dominicis, id est *Solis* diebus, Divina Mysteria, sub uno Præsidente celebrabant, & in iis de Christianæ Religionis rebus agebatur. Utrique autem, Ecclesiæ nomen fuisse accommodatum, quis ignorat? Quando igitur de Ecclesia in priori sensu accepta affirmatur, hanc sine Episcopo esse non potuisse, & unamquamque, suum, & unicum habuisse Episcopum præidentem, quem veteres, ut Justinus, & Tertullianus summum Sacerdotem appellarunt (b); id jam intelligi oportere de Episcopatu secundum veterem & novam Ecclesiæ Hierarchiam, omnibus exploratum esse debet. Quia vero Ecclesiæ, sic priori modo spectatæ, ut plurimum, tunc potissimum, non angustis contrahebantur terminis, sed in longinqua spatia se extendebant, plures quandoque Urbes, suburbia, Pagos, Castella, Rura, idque genus alia comprehendendo, non unicus pro omnibus hujus Ecclesiæ fidelibus sufficere poterat mysteriorum agendorum locus, nec unus Sacerdos; & idcirco intra eandem Diocesim; quam Ecclesiam appellabant, plures debebant fieri Sacri Conventus, diebus Dominicis potissimum, quibus Sacerdotes præesse debebant, tum docendo populum, tum sacram Synaxim, seu collectam peragendo.

Vetus disciplina Ecclesiæ ex Justino Martyre.

III. Ne vero in his conscribendis, læsæ fidei hominibus videar fabulari, ejusmodi fuisse Ecclesiasticam disciplinam, secundo Ecclesiæ sæculo currente, jam ex Tertulliano & Justino Martyre innotescit (c). Is enim in sua Apologia edita pro Christianis, & Romano Imperatori Antonino Pio oblata, sacrorum horum Conventuum etiam in Oppidis, & ruribus a Christiano populo inhabitatis, die Dominico celebratorum, apertam fecit mentionem;

(a) Assemanus Tom. II. Bibliothecæ Orientalis in Dissert. de Monophysitis.

(b) Tertullianus Libro de Baptismo. secunda.

(c) Justinus Martyr Apologia

tionem; singula pariter describens, vel quæ a præpositis peragebantur, vel quæ populus fauste acclamabat, vel quæ denique ab Ecclesiasticis lectoribus, ex Apostolorum, & Prophetarum commentariis recitabantur. Quæque omnia, post Præsidentis orationem, qua populus instruebatur, & ad imitationem tam pulchrarum rerum hortabatur, totius Conventus preces excipiebant; & deinde consecratum panem, & consecratum vinum, aqua mixtum, cuique *præsenti* distribuebant. Absentibus autem, per Diaconos mittere consueverunt. A qua quidem sacrorum munerum participatione minime privati erant, qui ægitudine, captivitate, vinculis, vel alia quacumque causa præpediti, *Solis* die cum frequenti populo, sacro Conventui interesse non poterant. Quemadmodum, & peregre advenientes hospitio concludebantur. Etenim præpositorum eorundem munus erat, iisdem opitulari, quia præpositus, omnium indigentium etiam curator erat. Itaque ex Justinii verbis, quæ ad calcem subijcimus, ita contra Beaufobrianas Næ-nias ratiocinemur necesse est.

Perstringitur
Beaufobre.

Secundo jam currente Ecclesiæ sæculo, & adhuc sævientibus, cum Judæorum, tum Ethnicorum persecutionibus, ita Christianorum populus increverat, ut non tantum in insignioribus Urbibus, ut ait Eusebius: sed in Oppidis, & ruribus Dominico die, omnes fideles communiter Conventum agerent, in quo Ecclesiarum *Præpositi*, seu *Præsidentes*, rem Divinam agebant. Quare si unicuique Ecclesiæ unicus tantum Episcopus præerat, quemadmodum ex canonica Joannis Epistola compertum habemus, & ex Episcoporum successione, ab Egesippo, Tertulliano descriptis, intelligimus, impossibile prorsus illi fuisse, eadem die, e loco in locum excurrere, totam Diocesim lustrare, & expectata populi frequentia, & multitudine eos Conventus facere, & absolvere, de quibus in præsentiarum sermo est. Nec præterea arbitrari licebit, uniuscujusque Diocesis Christianum populum die Dominico recurrente, omnibus aliis sepositis curis, ex qualibet Diocesis parte, ad Episcopales Sedes confluere potuisse. Nam imprimis Justinus, in

Ruri, & in Oppi-
dis die Dominica
Christiani Con-
ventus agebant.

Oppi-

- (a) „ Atque in omnibus quas offerimus oblationibus benedicendo laudamus facto-
„ rem omnium per Filium ejus Jesum Christum, & Spiritum Sanctum: & *Solis*
„ qui dicitur die omnium qui vel in oppidis vel ruri degunt in eundem locum
„ Conventus fit: & commentaria Apostolorum *aut scripta Prophetarum*, quo-
„ ad tempus fert leguntur. „ Nota Scripturarum lectiones juxta temporum va-
rietatem fuisse digestas, etiam secundo currente sæculo. De quo usu latius ver-
ba facimus in notis ad Epistolam S. Leonis M. quæ est ad Turribium Asturi-
censem; occasione cujusdam fragmenti quod hætenus eruditi desiderarunt.
„ Deinde (subjicit Justinus, lectore quiescente, Præsidentis orationem qua Popu-
„ lum instruit, & ad imitationem tam pulchrarum rerum cohortatur, habet.
„ Sub hæc confurgimus communiter omnes, & preces fundimus, & sicuti
„ retulimus, precibus peractis panis offertur, vinum, & aqua: & Præpositus
„ itidem quantum pro virili sua potest, preces, & gratiarum actiones fundit
„ & *distributio*, communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ sunt
„ actæ cuique præsentis: Absentibus autem per Diaconos mittitur &
„ quod ita colligitur, apud Præpositum deponitur; atque ille inde opitulator
„ pupillis, & viduis, & his qui propter morbum, aut aliquam aliam
„ causam egent, quique in vinculis sunt, & peregre advenientibus hospitibus.
„ *Solis* autem die communiter omnes *Conventum agimus*, Justinus
Apologia vulgo secunda dicta circa finem pag. m. 98. & 99.

- (b) Unicum fuisse in unaquaque Ecclesia Episcopum, ex Joannis Apocalypsi col-
ligitur, ubi facta mentione septem Ecclesiarum Asiæ, singulis, singularem, sub
Angeli nomine assignat Episcopum. De Ecclesiarum seu Episcoporum successio-
nibus & ordine, locutus est Tertullianus secundo labente sæculo, Libro de præ-
scriptionibus hæreticorum Cap. 32. Videtis Egesippum apud Eusebium Lib. iv.
Cap. 22. & Irenæum apud eundem Lib. v. Cap. 20.

- (c) Paulus in Epist. ad Titum Cap. i. 25. ait: *hunc in Creta reliquisse, ut con-
stituat per unamquamque Civitatem Presbyteros, quos deinceps Episcopos
appellat*. Idem habet in priori ad Timotheum.

Imperiales ministri
ut Christianorum
Conventus impe-
dirent.

Oppidis, & ruri Sacros Conventus habitos fuisse asseverat. Tum deinde locorum distantia, longiora itinera mulieribus, & pueris, senibusque aggredi vetuisset; atque tandem facile ab Imperialibus ministris comprehendi potuissent, si turmatim, statutis horis, in quendam determinatum locum, coram proprio, & unico Episcopo se debuissent colligere. Episcopos enim ad necem, tum semper ab imperatorum ministris perquisitos, & comprehensos fuisse, cum ex Ignatii Polycarpi Petri & Dionysii Martyrio, cum ex Romanorum Episcoporum, qui usque ad Justiniani tempora Petri Thronum conscendere meruerunt, glorioso fine; satis, superque exploratum est.

Presbyteri die
Dominico sacra
Myſteria celebra-
bant.

Aerij & Cate-
rorum hæretico-
rum Næniæ.

Secundo, & tertio
ſæculo Episcopo-
rum & Presbytero-
rum diſtincta
minifteria.

Tertulliani testi-
monium.

Canones Cartha-
ginenſes, & Apo-
ſtolorum constitu-
tiones.

IV. Si itaque iis Conventibus, in Oppidis, & ruri Dominicis diebus celebratis, aliquis Præſidens, & Præſectus, qui rem ſacram faceret, communiter præerat; jam cadit primum Beaufubrianum commentum: videlicet Episcoporum, & Presbyterorum vocabula primis tribus prioribus ſæculis uſurpata fuiſſe ad eandem perſonam, auctoritatem, poteſtatemque ſignificandam. Hanc enim cantilenam, poſt Aerium recantant Blondellus, Salmaſius, cæterique puritanæ Scholæ Maſtri. Qui ad pravum ſenſum Actorum, (a) & Pauli verba detorquentes, unam, atque eandem fuiſſe nedum Apoſtolorum temporibus, ſed ſubſequentibus ſæculis Presbyterorum, & Episcoporum dignitatem, & poteſtatem, perperam contendere auſi ſunt. quorum nãias refellere præſentis otii eſſe haud poteſt. Præſertim cum inter cæteros clariffimos Viros, qui de hocce diſcrimine diſputarunt, doctiffimus Petavius abundantius (b) id præſtiterit. Nos vero, ut ultro fortius perſtringamus Beaufobre, ſatius duximus ad illum Joannem Presbyterum provocare, cujus meminit Irenæus apud Eusebium, (c) vel ad Irenæum ipſum qui ſolo Presbyteris munere Lugdunenſi Episcopo Photino ſuperſtite fungebatur; vel ad Acchillam, Presbyterum Alexandrinum eo tempore, quo Theonas, & Petrus eam Eccleſiam regebant. Et Origenes qui Presbyter a Palæſtinæ Episcopis præter Demetrii voluntatem, apud Cæſaream fuit ordinatus. Nobis autem Presbyteros ſecundo labente, & tertio ineunte Eccleſiæ ſæculo, imparem habuiſſe in divinis rebus agendis, cum ſuis Episcopis, auctoritatem, & juridiſtionem, inter alios Auctor eſt Tertullianus (d) Qui horum minifteria, Episcoporum juribus opponens, & comparans, ait; *Summus Sacerdos qui eſt Episcopus, jus habet dandi baptiſma: De hinc Presbyteri, & Diaconi, non tamen ſine Episcopi auctoritate propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo, ſalva pax eſt.* Tres ergo Eccleſiaſticos Ordines Tertullianus diſtinxit, ſua unicuique jura tribuendo. Non enim dixiſſet, *Presbyteros, & Diaconos ſine Episcoporum auctoritate tingere non poſſe*, ſi utrique; Episcopo nimirum, & Presbytero fuiſſet communis honor, atque poteſtas. Cui ſane concinunt Carthagenſes, & Veſtuſtimæ Catholica Eccleſiæ leges, in Conſtitutionibus, quæ ſub Apoſtolorum nomine circumferuntur ſcripto conſignatæ; (e) & illa potiſſimum quæ cautum eſt, ne *Presbyteri, & Diaconi ſine ſententia Episcopi aliquid perficere poſſent.* Quemadmodum, ne inſcio proprio Episcopo Parochias, ſibi assignatas deferere auderent. Si igitur Veteri Eccleſiæ diſciplina, & ordine

(a) Actorum 20. Paulus Mileti cum eſſet *Presbyteros*, convocare ex Epheso dicitur. Quos deinde in unum coactos alloquens *Episcopos* nominat.

(b) Petavius Tom. iv. Theologicis Dogmatibus de Hierarchia Eccleſiaſtica, & poteſtate conſecrandi.

(c) Eusebius Lib. v. hiſt. Eccl. Cap. 3. & Lib. 7. Cap. 29. Lib. 6. Cap. 18.

(d) Tertullianus Lib. de Bap. Cap. xvii. pag. mihi 156. Venetæ edit: Conſule Cyprianum, qui ſæculo tertio corrente inter Episcoporum, & Presbyterorum poteſtatem ſtatuit diſcrimen, vindicato jure criſma conferendi ſolis Episcopis Epiſt. 73. ad Jubajanum.

(e) Canon. Apoſt. 38. 31. 14. Has leges deſcriptas quoque invenies in Nicæn. Con. Can. 16. Antioch. Cap. 3. Lib. 3. de vita Conſtan. Cap. 61. & apud Athanaſium epiſt. ad Orthodoxos. Conc. Carthagenſe iv. Can. 56.

dine spectatis, alia erant Episcoporum suprema jura, alia vero Presbyterorum simplicium, qui in suis obeundis muneribus ab Episcopis omnino pendebant, minime intelligere possum, quo animo, quove fundamento ductus Beaufobre, contendere potuerit, *Diodorum*, seu *Tryphorum*, qui tertio vergente Ecclesiæ sæculo, ruralem, seu suburbanam regebat Paroeciam, Archelao proprio Episcopo præsentē ab ea congressione minime destitisse, aut desistere potuisse, ad quam Manes audacius eum provocaverat? An ei licuisset coram proprio Episcopo, cujus legatione in Rectoris, aut Præsidis munere fungebatur, cum hæretico, & versuto homine disputare? Qui id facere sine injuria potuisset? Quandoquidem & Episcopo præsentē, nec *tingere* idest *baptizare*, vel aliquod aliud sacrum munus obire debuisset; nam idem Tertullianus (a), mox laudatus, Presbyteros Diaconos cæterosque ex Clericali militia homines admonet, ne *sibi assumant dicatum Episcopi officium Episcopatus*, ad æmulationem maxime præcavendam, quæ *Schismatum mater est*. Munus autem docendi; de fidei dogmatibus disputandi, & definiendi, vel in Conciliorum cœtibus, vel in aliis Conventibus, ad Episcopos vi ordinationis eorundem pertinere, exploratissimum est. Quare cum quidam Presbyteri rurales suburbanique, quarto & quinto Ecclesiæ sæculo, suæ ordinationis jura prolatare conarentur, temerariis ausibus sibi Episcopalia munera illicite usurpaverint, sacro Ministerio, tam ab Apostolica Sede, quam a totius Orbis Episcopis privati, & prohibiti fuerunt, ut in sua epistola Damasus Papa declaravit. (b) Qui præterea horum institutionem nimis improbam & impiam fuisse affirmavit. Quoniam ipsi de summo Sacerdotio in Episcopalibus Sedibus contententes, cum omni auctoritate carerent, non nisi ad abolendos sacros Canones, ad totius Ecclesiasticæ Hierarchiæ perturbationem, *superba*, & *superflua* eorundem *elatio* ordinabatur. Quam S. Leo Magnus (c) suorum Prædecessorum, & Conciliorum regulis insistent; *vacuum*, *inane* esse definivit, quidquid *in prædicto Sacerdotii summi* (Chorepiscopi) *egerunt ministerio*. Comminiscitur ergo ex sua sententia Beaufobre, contendens, tribus prioribus sæculis, eandem fuisse Presbyteris, atque Episcopis auctoritatem, potestatemque, hosque illis non præfuisse, & illos in regendis Paroeciis sibi commissis, aliisque circa fideles ministeriis exercendis, ab Episcoporum nutibus, & auctoritate pendere haudquam debuisse.

Quare cautum ne Presbyteri Episcopalia munera sibi assumerent.

Chorepiscopi omni supremo jure privati ad Presbyterorum gradum redacti.

Falsa Beaufobre opinio.

V. Cum hætenus dicta lector secum reputabit, minime vereor, quin infirmiora judicare possit & velit, quæ postremo loco Beaufobre objecit, probaturus supposititiam fore Archelai ad Diodorum epistolam, de qua in præsens agitur. Quandoquidem si tribus prioribus sæculis, non consueverunt Episcopi suos Compresbyteros, sive suburbanos *filiorum* nomine appellare: sed honorabilius cum illis agentes, potius in epistolis, *fratres* vocabant, jam, jam epistolarum Petri, & Pauli, Divina auctoritas labaret, excideretque; quum has notas, & characteres in iis offendamus. Et sane Petrus Apostolus (d) *Marcum* Episcopum, *filium* appellat, scribens in priori sua epistola: *salutat Vos Ecclesia quæ in Babylone collecta est, & Marcus filius meus*. Quam loquendi formulam, passim S. Paulus pariter adhibuit, vel

Aliud Beaufobrianum commentum rejicitur ex Apostolorum scriptis.

(a) Tertullianus Libro de Baptismo Cap. xvii.

(b) Damasus Papa epistola v. Tom. ii. Concil. pag. 1025. Qui ad suorum Prædecessorum Apostolicæ Sedis Episcoporum statuta provocans, potissimum alludere voluisse arbitramur ad epistolas Papæ Julii, aliasque temporum injuria deperditas. Quod vero ad Canones a totius Orbis Episcopis editos attinet, quos ibi Pontifex laudat, Nicænos dubio procul fuisse existimamus. Quorum Arabicam Paraphrasim multa de Chorepiscopis continere ex Cap. 54. 55. 56. & seqq. satis superque innotescit. Suffragatur pariter Næocæsariensis Can. xiv. in quo mentio expressa facta est de Chorepiscoporum Ministerio, quos ad instar septuaginta duorum discipulorum electos, ob Ministerium quod habebant in pauperes honorare oportebat.

(c) S. Leo Magnus epistola olim 85. Nunc in Quesnellii Edit. desideratur.

(d) Epistola i. Petri Apostoli Cap. v. v. 13.

Quo ducti Spiritu
Apostoli epistolas
scripserint.

vel cum in priori ad Timotheum scripsit (a): *Timotheo Dilecto filio in fide*; & rursus eundem alloquens, subiecit: *hoc præceptum commendo tibi fili Timothee*. Vel cum alteram epistolam ad eundem hisce verbis orditur: Paulus Apostolus &c. *Timotheo Charissimo filio*; vel denique, ut alia quamplurima id generis exempla prætermittam, cum Tito præcepit, ut per *Cretæ Civitates* constitueret Presbyteros, sicut & ipse disposuerat. In hac quippe epistola, Titum a Paulo filium esse appellatum, illa verba produnt (b). *Tito dilecto filio secundum communem fidem*. Quid igitur? Alterutrum, ex commentitia Beaufobriana opinione sequeretur. Aut videlicet laudatas Apostolorum Petri, & Pauli epistolas, suppositionis notas, & characteres præferre, quod prorsus hætenus inauditum est: aut saltem divinos illos Scriptores in suis familiaribus conscribendis epistolis, aliqua usos fuisse licentia, admodum aliena, ab iis Urbanis officiis, quæ rigidius Coepiscopos inter, & Compresbyteros forent servanda. Hocce postremum affirmari, sine maximæ audaciæ nota, haud potest. Nam Apostoli illi, divino dictante spiritu scribentes, eas formulas adhibuerunt, quæ magis congruebant personis & argumentis, de quibus sibi fermocinari proposuerant, Et propterea factum est, ut quos uno loco *filios* vocitarunt; alio loco *fratres* dixerunt, ut Paulus captivitate detentus ad Philemonem scribens, (c) Timotheum *fratrem* nominavit; quam appellationem passim omnibus baptismo in Christo regeneratis tribuere solet. Sed quando rationem habere voluit ad personarum institutionem, quas ipsemet, vel ad Christum & fidem, prædicatione pepererat, vel ad Ordinis Sacramentum, quod ipsis contulerat, rationabiliter a seipso conversos baptizatos, & ordinibus initiatos, *filios* appellavit, ut de Timotheo, Tito, Onesimo, atque aliis satis evidenter ex laudatis epistolis innotescit. Cum itaque potius lepida, & fabulosa sint illa Beaufobriana momenta, non est cur Archelai, ad suum Presbyterum *Diodorum* seu *Tryphonem* epistolam, veluti commentitiam rejiciamus.

Quemadmodum
Manes a Diodoro
superatus.

VI. Age vero relictis parumper Beaufobrianis næniis ad nostræ historiæ ordinem revertamur. Et Epiphaniî testimonio insistentes, arbitramur, immo tanquam certum habemus, Archelaum, non statim ad Diodorensem suæ Diocesis vicum, profectum fuisse, & de Lupo e Caschara fugiente, sine ulla temporis prolatione sollicitè perquisivisse. Sed res luculentius, quam Cyrillus describens, ait: *ignorante primum Archelao, Manetem apud eum vicum* se recepisse, semel, atque iterum cum Presbytero, qui Parœciæ præerat, congressum, disputationem de Religionis dogmatibus instituisse. Verum quamvis ille Presbyter, quem *Tryphon* Epiphanius appellat, oratione, dicendique facultate & copia esset destitutus, adhuc tamen Manem superavit. In eo quippe illa divina promissio Apostolis facta, adimpleta est. *Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in Vobis* (d). Quod quidem admodum ægre Manes ferens, quasi ad turpitudinis notam delendam, iterum *Tryphonem*, seu *Diodorum*, novis disputationibus aggredi voluit, contendendo videlicet, duo sacrarum Scripturarum testamenta inter se minime cohærere, horumque maximam repugnantiam, potissimum ex Evangelicis textibus comprobare. Hocce vero versuti, sacrilegique hominis purum, putumque figmentum, in illum potissimum scopum collimabat, ut pessum data veteris Testamenti auctoritate, conjiceret, istud a malo quodam, æternoque principio originem traxisse. Sed tanti nebulonis audaciam, ipse Presbyter *Diodorus* frangere cupiens, rem omnem per litteras, ut diximus, Archelao Episcopo suo statuit significare. Quid autem istæ litteræ conti-

(a) Paulus in priori ad Timotheum Cap. i. v. 2. & ibidem v. 18. Rursus 2. epist. Cap. i. v. 2. & tandem Cap. ii. v. 1. (b) Eiusdem ad Titum & Cap. i. v. 4. (c) Epist. ad Philomenem v. 1. *Paulus vincit Christus Jesu, & Timotheus frater*. (d) Matth. 10. v. 19. & 20.

continherent, cum ex Epiphanio, tum ex Archelao edocemur. Epiphanius quippe (a) *Diodorum* hisce duntaxat verbis, quæ exscribit, usum fuisse asseverat, videlicet: „ Homo quidam huc accessit, qui infestissimi lupi more „ ovile perdere aggreditur. Verum obsecro te, scribere ad me quemad- „ modum adversus illum me gerere oportet, ac quibus rationibus perni- „ ciosæ ejus doctrinæ resistere. Quod si venire ipse dignaberis, Christi „ ovile, gregemque ab omni sollicitudine liberabis (b). „ Sed Archelaus Diodori votis, & litteris occurrens, non hæc generatim duntaxat sibi a suo Presbytero fuisse indicata, responsiva sua epistola patefacit. Nam inter cætera eo maxime insistit, ut miram utriusque testamenti armoniam, & consonantiam demonstraret; variis ea de causa similitudinibus adductis, quas ex naturalium rerum usu conditione, atque substantia studiose mutuatus est. Cujusmodi autem sunt exempla illa, vel ex una tantum desumpta veste, *quæ subtegmine, & flamine videtur esse contexta*. „ Hoc solum (subjicit) „ quod velut purpuram videmus in veste, novum testamentum, in texturam „ veteris gloriam Jesu Domini. „ Vel illud aliud, quod ex speculo desumitur. Istud autem nequaquam abjicere consuevimus, cum nobis ipsa rerum vera imago demonstratur. Vel aliud affert, ex pueris ad Doctores per pædagogum ductis, qui cum ad maturiorem perducuntur ætatem, ipsum pædagogum de- honestare non debent, quamvis amplius ejus præsidio non indigeant. Atque tandem, utrumque testamentum & retinendum, & venerandum esse parvuli exemplo probat. Qui jam lacte nutritus, & ad validiores cibos proficiens, non sine gravi injuria potest abjicere, atque exhorrescere nutricis mamillas; quin potius veneratur & colit, & beneficii sui se debitorem esse fatetur.

Diodorus Scripsit ad suum Episcopum Archelaum.

Quibus exemplis Testamentorum concordiam Archelaus probaverit

VII. Hæc ergo, & id genus alia, in sua valde prolixa epistola, quam Epiphanius Librum appellat, Archelaus Diodoro suo Presbytero suggessit, ad mirabilem semper, ut diximus, sinceramque utriusque testamenti armoniam, atque summam concordiam patefaciendam. Verum totum Archelai scopum in hac summa testamentorum concordia asserenda situm esse, minime arbitramur. Sed altius aliquod ex adductis rationibus S. Episcopum ostendere voluisse. Videlicet hominis naturam, jam inter tot tantaque vitia periclitatam, & obscurioribus ignorantiae tenebris circumvolutam, non illico ad claram veritatis cognitionem fuisse revocandam, & a mortis æternæ laqueis, quibus constringebatur, solvi debuisse. Sed opus erat, ut ipsi homines, qui ferarum more aberrantes, nunquam de Divinis cogitabant rebus, diversis cœlestibus, æternæque sapientiæ gradibus edocerentur. Primo videlicet per rerum naturalium figuras & umbras, quas lactis instar ex Mosayca lege exfugerent. Gratia demum & perspicua rerum Divinarum contemplatione, quam ad solidioris cibi formam, ipsum æterni Patris filium, novo testamento proponebat. His itaque gravissimis rationibus, si Diodorus Archelao suggerente uti voluisset, Manetem facile confundere; & conterere potuisset; & ipsa Catholicæ fidei Dogmata, & Divini veteris testamenti auctoritas, quæ potissimum in discrimen adducebatur, dubio procul comprobarentur. Archelai itaque scriptis, Diodorus Presbyter insistens, & si Episcopi sui adventum præstolaretur, iterum disputationem inire Manetis audacia compellitur. Nam *Manes* in medium Pagi summo diluculo prodiens, suam cum Diodoro iterum disputationem orsus est. Primus Diodoro Manes sua Dogmata objiciebat. Sed is omnibus occurrebat quæstionibus, atque pro ea, quam a Deo acceperat sapientia lenius suum exagitabat impostorem. At cum demum apud se non nihil inciperet hæsitare, „ repente „ Archelaus (ait Epiphanius) nec opinato conspectus est, qui tamquam acer-

Archelai scopus in exemplis præcedentibus adducendis.

Diodorus iterum cum Manete congregari compellitur.

I

„ rimus

(a) Epiphanius Lib. 3. contra hæreses.

(b) Hæc est illa epistola, quam suppositionis notas habere perperam fabulatur Beaufobre, de cujus inscriptione jam mox actum est.

Manes etiam a
Diodoro superatus
fugam arripuit.

rimus Pater familias, suorumque studiosissimus, audacter in prædonem fre-
mens incurrit. Quid vero Manes tum? Tamquam callidus versipellis si-
mulata blanditia, se ad Archelaum convertit, hunc obsecraturus sibi dari,
ut cum Presbytero dumtaxat disputaret. Asseverans præterea maxime Episco-
pum dedecere cum homine sibi inferiori de illis Religionis rebus conten-
dere. Populus autem, qui aderat, Manetis nequitia comperta, ita in eum
invehitur, ut etiam lapidibus obruere quæsierit. Quod quidem periculum
minime evasisset, nisi tertio jam fuga arrepta, iterum ad Arabionis Ca-
stellum, quo primum se receperat, convolasset.

Mala Beaufobre
fides in exponen-
dis, interpretan-
disve Archelai di-
ctis.

VIII. Aliter tamen quam descripsimus, hanc novam Archelai cum
Manete disputationem in suam retulit historiam Beaufobre. Qui ut jam sibi
propositum finem attingeret, undequaque argumenta exquirat, & colligit,
non tantum ut illa acta tamquam supposititia rejiciat: sed in ea etiam tan-
quam multarum hæreseon fontes declamat, & debacchatur. Cujus Acatbolici
hominis versutum, atque malignum ingenium, cum in varias nimirum ac-
cusationes simulationes, Archelao Episcopo, & universo Catholicorum
cœtui prorsus injurias, erumpere ausum fuisse deprehenderimus, ne falsæ
critices assentatoribus alta sapere videatur, idcirco noster in veritatem
amor, ea silentio præterire haud patitur; igitur Archelai sententias, & no-
væ illius disputationis argumenta, in varias tricas a Beaufobre injecta; ut
ultro, citroque contenderet, tertio jam currente sæculo veram Catholicæ,
& Apostolicæ Ecclesiæ circa præcipua nostræ fidei dogmata traditionem,
corruptam, labefactatam, & pessundatam fuisse, ab omni calumnia, & do-
losa accusatione vindicare nostrum erit institutum. Ut videlicet summæ au-
daciæ hominem, perpetuo nugas, & commenta agentem, pro viribus cor-
ripiamus.

C A P. IX.

*Archelai apud Diodoridem cum Manete disputatio, a notis criticis,
& Beaufobrianis calumniis vindicatur. Mala Acatbolici Scri-
ptoris fides in recensendis Archelai testimoniis explicatur.
Demum merito tamquam Catholicum & Sanctum, Archelaum
in Ecclesia haberi; cum ex scriptis, quæ circumferuntur,
tum ex ejus in veram Christi Religionem studio demon-
stratur.*

Primum Anctoris
Consilium.

Apologeticis dis-
sertationibus Beau-
fobre Baravus oc-
casionem præbuit.

I. Sufficienter mei muneris partes obiisse arbitrabar, cum præcedenti ca-
pite summatim recensuerim, quæ ad Manetis cum Archelao dispu-
tationes pertinere videbantur. Nec enim consilium erat, apologe-
ticas Theologicas contexere dissertationes: sed Manichæorum historiam,
quasi in breviarium, ex certis, authenticisque monumentis, & auctoribus
colligere; quemadmodum jam præstantissimi viri, alias & alias historias
Pelagianorum, Donatistarum, Arianorum, Eutychianorum, & aliorum hæ-
reticorum, qui Catholicam Religionem corrumpere, & evertere nisi sunt,
conscripserunt. Sed quoniam cum in percurrente Beaufobriano opere (a)
passim talia, tantaque mendacia, & calumnias offendissem, crassis circum-
fusas tenebris naniis atque sophismatibus, lucem aliquam afferre recog-
itavi, qua quasi sole ex Oriente diluerentur, & fugarentur. Alioqui in
hujus hæretici hominis mala fide dumtaxat indigitanda, si perstitissem, fa-
cile præsentis temporis eruditi, qui non nisi in rerum cortices se se amant;
existi-

(a) Beaufobre Lib. 1. hist. Manichæ Cap. x.

existimarent Beaufobriana argumenta esse majora, quam ut a nobis refelli possent, si breviter perstringeremus, aut ea prorsus dissimularem. Cujus rei ut initium faciamus, licebit primo aliquas hujus Batavi scriptoris animadversiones silentio præterire (a); eas videlicet, quibus pingere conatus est Archelaum Episcopum, tamquam hominem superbe de antecedenti reportata victoria gloriantem, qui coram humiliato, atque devicto inimico, iterum apud *Diodoridem* vicum, se sistere voluit, Diodorum, seu Tryphonem Presbyterum obstringens, incaptum abrumpere certamen; ut ipse cum Manete novam de Fidei rebus concertationem iniret. Duntaxat haud dissimulabo, Episcopi in Christianæ Religionis res studium, superbiam, tumorem, atque furorem appellasse, plurimumque ipsi Manetis agendi rationem, & loquendi formulas displicuisse. Cum videlicet hæreticus Archelaum obtestatus est, ut sibi daret, incaptam cum Presbytero disputationem ad exitum perducere. Veritus propterea cum Episcopo, auctoritate, dignitateque sibi superiore de Religionis dogmatibus contendere. Grave absurdum (ait) fuit, isthæc verba in hæretici hominis ore confingere. Qui non tantum jam pridem publice super nova dogmata, cum Archelao disseruit: sed etiam nefarie tumidus, se vocitari audebat: *Christi Discipulum, Apostolum Jesus, & Paracletum a Dei filio promissum*. Quam gravissimam difficultatem, cum Gottofredus Arnaldi cognovisset (b), Archelai acta authentica esse sibi persuadens, cogitavit, officiosa illa verba, subdole, & ironice, (ut ajunt) a Manete fuisse prolata; ut videlicet præcaveret illam confusionem, quam primo apud Cascharam subire fuerat coactus; potissimum cum in spem adduceretur, facilius Presbyterum, quam Episcopum posse superare. Quale igitur absurdum ex tam naturali explicatione sequatur, plane non video. Cum hæreticorum hominum studium in eo potissimum versetur, ut gratia, auctoritate & opinione apud indoctos, & ignaram plebem valere possint. Quæ omnia se assecuturum Manes sperabat, si Parœciæ Præbyterum, disputationibus superare potuisset. An non in ea disputatione quam instituerat, si adversarium vicisset, quot quot fideles, qui ibi ex Diodoride, & vicinioribus locis advenerant, in suam sententiam traxisset, nisi de repente divino suffulti præsidio, & veritatis lumine illustrati fuissent? Non igitur absurdum Beaufobre videatur, quod Manes ad novum pudoris, & ignominie periculum præcavendum; quod certo sibi imminere, præcedenti experimento apud Cascharam dato, prænoverat, iterum cum Archelao de Fidei dogmatibus contendere detrectasset. Ea enim esse solet contententium prudens agendi ratio, ut qui semel ab adversariis fuerunt superati, iterum cum iisdem jam viribus scientia atque fortuna validioribus, certamini minime se committant, & ab iis se eripiant concertationibus, quas sibi exitiosas futuras esse noverunt. Cum igitur Manes, apud Diodoridem vicum, meliora scientiæ subsidia sibi non adesse certo cognosceret, novum concertationis genus cum Archelao eum declinare oportebat; maxime cum hunc Sacris in utriusque Testamenti Litteris apprime versatum esse, compertum habuisset. Absit ergo ut suspicemur supposititia esse illa Archelai acta, ex eo, quod Manes in contentione publice superatus & devictus, aliud certamen deterrimum, & periculosissimum renovare recusaverit.

Beaufobre Archelaum calumniatur

Alia Beaufobriana maligna adnotatio

Hæreticorum studium quale fuerit.

Menichaica Disputationis scopus.

Manes novam cum Archelao congregationem declinare quærebat, & quare

II. Neque pariter dissimulare possum gravem censuram, qua idem Beaufobre cum in Archelaum, tum in Ecclesiæ traditionem antiquorumque PP. doctrinam invehitur, cum ad examen revocata postrema hæc Manetis, & Archelai disputatione, Sancto, & sapienti Episcopo, multarum hæreseum notas inurit, quas nimis studiose, ex ejus dictis, atque sententiis expiscari, & in medium adducere, temerario, & injusto ausu conatus est.

I 2

Quare

(a) Beaufobre Lib. 1. Cap. x. pag. 113. & seqq.

(b) Gottofredus Arnald. in Ecclesiæ, & hæreticorum historia, Gallice scripta Tom. 1. Lib. 111. Cap. vii. §. 24., & seqq.

Nova hujus disputationis argumenta ex Beaufobre.

Manes Incarnationis mysterium evertere nitebatur

Similitudo adducta a Manete.

Beaufobriana commenta, & blasphemiae.

Perstringitur Beaufobre Catholicorum argumentis.

Archelaus veterum traditionem ubique secutus.

Quare ne incassum laborare videremur, consilium fuit pro viribus ejusmodi infamiae notam delere, & Ecclesiasticam traditionem vindicare, singula eripiendo, quae Beaufobre perperam objecit. Is itaque tria potissimum Manichaicae disputationis argumenta proponit, quibus totidem Archelai responsiones subjecit. Primum attinet ad Incarnationis mysterium, quod Manes evertere volens, contendebat; Christum Dei filium, non verum fuisse hominem ex muliere natum: sed talem duntaxat divina dispensatione apparuisse, quin realem & substantialem hominis naturam, sibi conjunctam haberet. Abutebatur idcirco Pauli Apostoli verbis ad Philippeneses, (a) quibus affirmatum est: in similitudinem hominum factum fuisse Christum. Sed ut suo nefario dogmati robur adjiceret, adhuc ad Lucae verba provocabat, quibus dicitur (b): Spiritum Sanctum corporali specie sicut columba supra Christum in Jordane baptizatum descendisse. Quemadmodum igitur (sic Manes ex Beaufobre ratiocinabatur) Spiritus Sanctus haud quaquam verae, & corporeae columbae uniebatur: sed Columbae speciem duntaxat gerebat, & apparentem similitudinem voluit habere. Sic Dei filius, non nisi apparenter hominis figuram gestabat, quin veram, realemque hominis naturam assumpsisset. Crassum hocce primum Manetis argumentum (ait Beaufobre) solidissimis rationibus refutavit Archelaus Episcopus; sed eodem tempore tales protulit propositiones, quae non minores haeresum notas praefecerunt. De qua re Lectores admonendos esse censuit, ut nimirum (ait) ex ejusmodi observationibus intelligant, fidem haud esse regulandam juxta antiquitatem; neque auctoritati traditionis, & Patrum trium priorum saeculorum aureae aetatis subjiiciendam esse, quam ad exitum perductam affirmant (A catholicos intellige) cum Magnus Constantinus Imperii habenas teneret. Sed citius adhuc veram fidem desuisse affirmandum est; si Episcoporum virtutes, characterem, illius aetatis privilegium esse arbitremur. Haecenus Beaufobre. Sed hunc rogo, cur relictis consuetis, & sibi familiaribus nugis, atque fabulis, tantopere irascatur, ut impetu in antiquam Ecclesiam facto, Sanctissimos ejus Episcopos rabidorum canum more latrare, & mordere voluerit? Traditionem haud esse admittendam, & antiquis Ecclesiae Patribus fidem non esse adhibendam, contendit. Sed ne extra scenam agere videamur, dicat amabo Beaufobre: Catholicum dogma de Incarnatione, in quo primum cum Manetis, tum Archelai praesens disputatio versabatur, quo praesidio probatum fuerit, si Archelaus etiam privatum spiritum, non praedecessorum Episcoporum auctoritatem sequutus, Pauli, & Lucae mox laudata testimonia, quae ad pravas significationes Manes detorquebat, interpretari voluisset? Si Archelaus relictis suorum praedecessorum doctrina & traditione, praefata objecta Scripturarum loca explicare voluisset; si praeterea ad summam aliarum Ecclesiarum consensionem non attendisset, jam nefarias novitates, novis commentis auxisset; & ambo de uno, eodemque mysterio differentes, de illo in alias, & alias haereses lapsi fuissent. Sed Archelaum de vera Christi carne, de ejus baptismo morte sepultura resurrectione, recte solide & sapienter disputasse, atque sensisse, idem Beaufobre asseverat. Igitur novis peregrinis doctrinis non indulgit: sed eas persecutus est, quas sacri Ecclesiarum Praesules sibi praedecessores, docuerunt. Quid est ergo traditio? Quid illa divina Ecclesiae regula, ex qua verae fidei dogmata hauriuntur? Quid SS. Patrum consensus, & doctrina? nisi id omne quod Beaufobre in praesens vellicat, damnat, & fabulosis commentis subvertere quaerit; ut magis suis studiis, & partibus, quam veritati indulgeat.

III. At

(a) Epistola ad Philippeneses Cap. 11. v. 7. & 8. Sed semetipsum, exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.

(b) Lucae 3. v. 22. & descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.

III. At Archelaum novitatibus adhæsisse, dum Catholica illa dogmata de vera Christi carne, de vera passione, & morte propugnabat, maligne contendere audet Beaufobre. Nam Episcopus (ait ipse) affirmavit Jesum vere Crucis patibulo affixum fuisse, & postquam ipse ab inferis resurrexit, fuisse in eum locum sublatum, ubi regnat Christus filius Dei. Archelaum itaque optime explicasse Domini ad inferos descensum asseverat, juxta quem loquendi modum, *infernus* locus, idem est ac *sepulchrum*, ex quo Jesus redivivus Cœlos ascendit. Rationabilem atque justam esse hujusmodi interpretationem subdit: sed eidem varias, terribilesque hæreses commitari, contendit. Neque alia de causa rationabilem, & justam, laudatam mox interpretationem appellat, quia Theodoro Beza, Calvino, & sibi suffragari arbitratur, ad Inferos Christi animam descendisse negantibus. De qua celebri, atque trita quæstione passim locuti sunt utriusque Ecclesiæ Patres, eos castigantes, qui Hebraicas lectiones secuti, *inferos* pro *sepulchro* strictius sumendos esse arbitrabantur. (a) Quam disputationem longius protrahere in præsens consentaneum non ducimus. Cum jam eruditi, accuratique homines, varias lucubrationes edidissent, quæ Theodori Beza, Calvini, & Erasmi falsas opiniones rejecerunt, ut probarent verba illa, *descendit ad inferna*, minime in symbolo fidei esse abradenda. Sed jam antequam docti isti homines id præstitissent, Leo Magnus (b) Manichæorum, & Priscillianistarum errores damnans, veritatem, de qua agimus, ex multis Scripturarum locis propugnavit, & admiratione afficiebatur, quod Turribius Asturicensis Ecclesiæ Episcopus, Apostolicam Sedem super hunc Christianæ Religionis articulum consulisset. *Miror cujusquam Catholici intelligentiam laborare tamquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro ejus requieverit in sepulchro: quæ sicut vere, & mortua est, & sepulta, ita vere die tertia suscitata.* Provocat post hæc ad scripturarum

Archelai verba
calumniatur.

Perperam contendit recentioribus hæreticis suffragari

An Christi anima ad Inferos descendit.

M. Leonis Pontificis testimonium.

(a) Dogma Catholicum de Christi animæ ad Inferos descensu, in Scripturis veteris & novi Testamenti aperte est revelatum. Ps. 15. v. 8. legitur *quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Ad quod Prophetæ Davidis vaticinium, eadem verba enarrans Petrus act. 2. v. 31. alludit: *providens (inquit) locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem.* Quæ Testimonia, cum duo distincta exprimant; quorum alterum erat illius animæ privilegium, quæ inferorum ergastulis haud potuit detineri; alterum, mortuæ ipsius Christi Carnis dotem explicabat, quæ corruptioni obnoxia non fuit; idcirco fideles utrumque privatim quotidie, dum solemnem fidei tesseram profitentur, exprimunt dicentes: *Crucifixus, mortuus, & sepultus, descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis.* De hoc ad inferos descensu perspicue etiam locutus est S. Petrus Apostolus in priori sua epistola Cap. 3. v. 19. & Cap. 4. v. 6. Nec quicquam conficit, quod in plerisque veteribus Græcæ, & Latine Ecclesiæ Symbolis ille *ad inferos descensus* prætermittitur sit, ut in Nicæno, & Constantinopolitano, de quibus nulla controversia habebatur. Nam in aliis perantiquis positum fuisse intelligimus. Ut in eo, quo quarto sæculo Aquilejensis Ecclesia usa est, quodque refert noster Rufinus, qui tam dire a quibusdam etiam recentioribus Scriptoribus, maledicis verbis proscissus est, ut illius vindicatoribus negotium facerent. Veruntamen, quamvis Dogma istud in complurium Ecclesiarum Symbolis declaratum non fuerit; in illis tamen vulgo, & communi fide recipiebatur, ut inter cæteros docent Sanctus Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone p. 232. Irenæus Lib. iv. Cap. 39., Clemens Alexandrinus in 6. Stromatum, Origenes Lib. 2. contra Celsum, & hom. 15. in Genesim, & in Exodum, Eusebius Lib. iv. de demonstratione Evangelicâ, Tertullianus Lib. de Anima, Lactantius Lib. 4. Cap. 9. Julius Firmicius Lib. de errore profanarum Religionum, Hilarius Lib. 10. de Trinitate; & alii omnes, qui in Græca, & Latina Ecclesia floruerunt, quorum Catalogos descripsit doctissimus Dionysius Petavius Lib. xiiii. de incarnatione Cap. xvi. & seqq. His ergo omnibus suffragatus est Archelaus.

(b) S. Leo Magnus Epist. xv. Cap. xvii.

rum testimonia, quæ ipsi in notis subjecimus, & statim subdit: *Quibus utique verbis manifestum est, quod caro Domini, & vere sepulta requievit, & corruptionem non subiit, quia celeriter vivificata reditu animæ resurrexit. Quod non credere satis impium est, & ad Manichæi, Priscillianique doctrinam pertinere non dubium est. Qui sacrilego sensu, ita se Christum simulant confiteri, ut & Incarnationis, & Mortis, & Resurrectionis auferant veritatem.*

Beaufobre Manichæo, & Priscilliano adhæret.

Archelaus tantumquam Nestorianus accusatur,

IV. At Beaufobre in hoc Dogmate, de quo agimus, Manichæo, & Priscilliano adhærens, quæ tandem contra Archelai Episcopi fidem objecit necesse est eripiamus. Primo itaque hunc læsæ fidei suspectum facit, quod Divinam Jesus naturam, Christi nomine appellet, quod vocabulum personam duntaxat designare potest, quæ per gratiam, dona, perfectiones, & dignitatem assecuta est. Ejusmodi loquendi formula, subdit, hæreticis jam fuit familiaris. Quamvis P. Petavius contendat, eam apud Catholicos in usu fuisse, quos inter locum habent Justinus Martyr, Dionysius Alexandrinus, Novatianus, sive auctor libri de Trinitate, & Ambrosius, qui omnes, si Ambrosium excipiamus, magis, atque magis tanquam suspecti de Ariano dogmate habentur. (a)

Ob hanc loquendi formulam quasi censuit Archelao indulgendum. Sed quia ad Nestorianorum dogma tum præcedentes, tum subsequentes sui sermonis rationes pertrahit, & dirigit dicens: quod Jesus post resurrectionem fuit in eum locum translatus, in quo Christus Dei filius regnat, idcirco hunc inexcusatum habet. Nam laudata verba perspicue innuunt; *Jesum, & Dei filium* duas esse separatas personas, quarum una ad alteram ascendit; ut magis clare etiam sequentia verba ostendunt. Est enim, *qui de Maria natus est filius, qui totum hoc quo* (forte legendum quod) *voluit perferre certamen Jesus. Hic est Christus Dei, qui descendit super eum, qui de Maria est.* Ut autem præcedentibus verbis vim inferat, suamque Beaufobre malam fidem in scribendo augeat, & corroboret, sic plane ratiocinatur. (b) Ille quidem, qui in Jesum baptizatum descendit, haud esse potuit ipse Jesus persona. Et quia ille, qui in Jesum descendit est Christus filius Dei; igitur Jesus filius Dei esse minime potuit, nisi postquam in eum descendit: hoc est, postquam Jesus Baptismate fuit donatus. Has autem fuisse Cerinthii, atque Carpocratis hæreses, qui ab exordiis Ecclesiam vexarunt, ex Dionysio Petavio, ad quem provocat, probatum esse contendit. Immo non absimilia de Jesu prædicasse Ebionitas, Elcenfitas, Orphitas, & Serpentinis, qui Theodoretus auctore (c) alium fuisse Jesum, alium vero Christum, qui supra eum descendit, temere confingebant, asseverat. Et hocce primum, quod contra Archelai fidem objecit, nefariis contumeliis claudit. Nam quasi insano dirumpens furore, & Sanctum Episcopum, calumniis, atque maledictis devovit, & illius sanctitatis fama abnegata, iisdem censuris, & anathematibus proscissum, atque confossum, extra Catholicorum societatem amandatum credidit; quibus infelix illa hæreticorum turba, mox laudata, quæ quidem sanctiori, quam Archelai, Ecclesiæ judicio fuit proscripta.

Archelaus adhuc a Beaufobre calumniatur, & quare.

V. Cum hæc, & alia similia percurrerem, non excanduit meus animus in Beaufobre. Hujus duntaxat studium animadverti, quo præcedentia testimonia, & sententias, susque, deque vertere, & corrumpere conatur, ut actorum auctoritatem, radicitus evertat, & sanctissimi illius Episcopi pietatem funditus dejiciat. At Beaufobre ex sua semper sententia fabulari, fucum facere & lectori nugas vendere quæsiisse apprime intellexi, duos illos Spiritus Sancti in Jesum descensus confundendo; quorum unus, ad illum ex Virgine Maria conceptionem, & hypostaticam *filius Dei* cum humana natura unionem; alius vero ad ejusdem Christi Baptisma referri

opor-

(a) Archelaus in actis pag. 93. (b) Beaufobre Lib. I. Cap. x. pag. 115.

(c) Theodoretus de hæreticorum fabul. Lib. I. 14.

oportere evidentissime Sacra Scriptura testantur. Archelao igitur de Incarnationis mysterio disputanti, haud in mentem cadere poterat, Jesum Christum, Dei filium factum tunc, cum Spiritus Sanctus post Baptisma in eum descendit. Recessisset enim a proposita quaestione; an Christus Dei filius veram hominis naturam, quando ex utero virginali prodiit, copulatam habuerit, quod negabat Manes; phantasticam dumtaxat ei asserens humanitatem; & ex adverso sapienter, atque Catholice Archelao contradicente. Cum igitur inquisitio in eo solum versaretur; an repugnaret & dedeceret Dei filium vere ex muliere nasci, veramque sibi in utero associari humanam naturam, minime poterat Archelaus fateri: (a) Jesum tamquam unam personam genitum, & ex utero virginali enixum, & in eum post Baptisma descendente Spiritu Sancto, altera venisset Christi, & Dei filii persona. Secus Manetis objecta steterunt; & impie Archelaus Judæis, atque Photino, præter quaestionem subscribere nifus esset. Quare merito fuisset a Manete correptus; quia videlicet argumentorum vi, & pondere perstrictus, ex Maria, non Deum, sed hominem esse genitum & natum profiteri cogeretur. In tam ergo horrendum facinus Archelaum lapsum fuisse, ex iis vocabulis adductis, quæ Beaufobre objecit, quis concludere poterit, aut comminisci? *Jesus* quippe veri, & singularis hominis nomen est, quod Angelus Incarnationis mysterium annuncians, Patris mandato, & auctoritate, filio suo imponendum, & inter homines promulgandum erat, ut Evangelistæ testantur. *Christi* vero, personæ nomen minime esse potest: sed nuncupatio est *potestatis*, & *Regni*: quæ duo nomina unico Dei filio in carne, ex Maria Virgine nato, sine ulla (a) personarum discretionem, & differentia strictissime convenire, Archelaus ex sacris litteris, & communi suorum majorum consensione, tum ibi, tum in epistola quam ad Presbyterum Diodorum dederat probavit; illorum hæreticorum deliramenta refellendo, qui *Jesum*, alium a *Christo* filio Dei fuisse confingebant. Falso itaque ratiocinatur Beaufobre, contendens *Jesu* nomen ex se se indigitare unam personam separatam a Christo Dei filio. Nam etiam Lactantius de his nominibus agens contra Gentiles, sic scribit. *Sed quamvis nomen ejus* (filii Dei intellige) *quod ei a principio Pater summus imposuit, nullus alius præter ipsum sciat, habet tamen, & inter Angelos, aliud vocabulum, & inter homines aliud. Jesus quippe inter homines nominatur. Nam Christus non proprium nomen est: sed nuncupatio potestatis, & Regni.* Nimis igitur arroganter Beaufobre illa Archelai verba calumniatur. Cum animadvertit: S. Episcopum scripsisse: *est enim, qui de Maria natus est filius, qui totum hoc voluit perferre certamen Jesus* (b). Ad illud certamen alludit, quod in Cruce Jesus, ut regnaret subiit. Cum videlicet veram mortem & sepulturam sustinens, tertia die redivivus apparuit, ad Patrem, a quo descenderat reversurus. *Hic Jesus* (subjicit Archelaus) *est Christus Dei, qui*

Dei filius veram hominis naturam ex utero Virginis assumpsit.

Quemadmodum Jesus, & Christi nomina differunt.

Beaufobriana in Archelaum calumnia prorsus purgata.

(a) Matthæi 1. vers. 21. Lucæ 1. v. 31. Actorum 4. vers. 12.

(b) Orphitæ Christum non in substantia Carnis venisse affirmabant: ac Jesum alium a Christo esse statuebant; & Jesum quidem ex Virgine natum esse, Christum vero in eum e Cælo descendisse. Tertullianus, dicens: de præscriptionibus Cap. 47. Origenes Lib. 6. contra Celsum, iidem Serpentem, a quo decepta fuit Eva venerabantur, & Christum indigitabant.

(c) Beaufobrianum Sophisma quo Archelaum criminatur clare diluunt Tertulliani verba quibus Praxeam aggreditur. Itaque (ait) sive Jesus tantummodo positum est, intelligitur & Christus: sive solummodo Christus idem est ac Jesus; quia unctus est Jesus. Quorum nominum alterum est proprium, quod ab Angelo impositum est, alterum accidens, quod ab unctione convenit. Unde habet ergo Beaufobre duo illa nomina duas significare separatas personas? Tertul. Lib. laudato Cap. 28.

(d) Lactantius Lib. 4. Cap. 7.

(e) Consule Ambrosium in Psalmum 39. qui hocce Christi certamen, uberrime exemplo eorum qui luctantur explicavit.

Archelai fides vindicatur.

Ex veteri Testamento Christi Divinitatem Archelaus probat.

Beaufobrianum commentum de S. Spiritus descensu rejicitur.

Beaufobrianæ violentæ interpretationes.

qui descendit super eum qui de Maria est. Nemo ergo, nisi qui maligne, & violenter dicta verba interpretari velit, affirmabit unquam, Archelaum ex illa nominum, munerum, & naturarum diversitate, personarum quoque distinctionem indicare voluisse. Etenim Sanctus Episcopus totus versatur in ea quaestione, quod *Christus*, idest filius *Dei*, veram hominis naturam ex Maria assumpserit, sic contra Manem ratiocinando. Si enim confessus fueris eum de Maria natum, & passio sequatur necesse est; & passionem resurrectio, & resurrectionem iudicium; & salva erunt Scripturae praecepta. Quare quasi volens fortius adversarium urgere; eundem, & unicum Dei filium ex Maria in lucem secundum veram humanitatem editum fuisse sequentibus Scripturarum textibus probat. Videlicet *cum autem fuit Dei voluntas misit filium suum factum est muliere.* Et iterum: *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Et quia & *Deus Dominum suscitavit; & nos eum illo suscitabit per virtutem suam* (a). Decebat ergo, ut Beaufobre objecta nobis verba conferret cum reliquo Disputationis (b) contextu, & cum iis, quæ ad *Diodorum*, seu *Tryphonem* Presbyterum scripsit. Ibi enim instituta comparatione, vetus inter Testamentum, & novum, utrumque a Deo esse ob summam prophetiarum consonantiam, multis exemplis in medium adductis, probat. Et loquens potissimum de *Moyse*, & *Jesu*. Hunc expresse sine ullo verborum involucro verum *Moyse* *Dominum* appellat: *Sabbati auctorem, Beatitudinisque largitorem* *Jesum* esse affirmat. *Qui virtute propria educens populum e peccatorum vinculis, & captivitate, hunc æternæ tradidit saluti.* Omnes quidem, aliæque non absimiles loquendi formulæ, quemadmodum *Jesum* verum Dei filium fuisse perspicue indicant, ita S. Episcopi circa Incarnationis Mysterium sanam, & Catholicam fidem, absque ulla hæreseos nota præferunt, & patefaciunt. Quæ omnia ne nostra commenta videantur, abunde sententiis in epistola ad *Diodorum* Presbyterum scripta (c), (ut diximus) roborantur, quæ a studiosis facile cum lustrari possint, supervacaneum duximus eandem in hoc Opus exscribere, atque conferre.

VI. Quod vero, de alio Spiritus Sancti in *Jesum* baptizatum descensu Beaufobre comminiscitur, nunc tempus est, paucis expediamus. Ex præcedentibus ergo male digestis ratiociniis, quibus maxima cum veritatis iactura, & sanctitatis dedecore, Archelaus nefariis hæreticis associandum esse confingit, affirmando quod Episcopus nec sanctius, nec sapientius Manichæo ipso de Incarnationis mysterio disputaverit ad aliud argumentum gradum facit, quod hisce terminis idem Beaufobre orditur.

Manichæum adversarium rogat Archelaus, illumque respondere urget: an negata reali, ac vera Christi Domini ex Maria nativitate; ut idem Christus dumtaxat hominis speciem, non veritatem corporis, atque animæ habere videretur, supra quem Spiritus Sanctus in columbæ specie descenderit? Eum pariter perstringit, ut dicat quisnam tum a Joanne fuerit baptizatus? Deinde subjicit. *Si perfectus erat: si filius erat, non poterat spiritus ingredi, sicut nec Regnum potest ingredi intra Regnum.* Ejusmodi jam testimonio descripto, Beaufobre contendit, Latinam hanc Græci, & Arabici textus interpretationem, redolere barbariem; & Græcum nomen latine redditum *Regnum*, potius significasse *Thronum*, *Dominationem*, *Vim*, *Principatum*, quæ voces frequentius in scripturis ad Cœlestes intelligentias designandas usurpantur (d). Quare noster veterum Theologorum Magister, in Archelaum, hujusque verba animadvertit, sequentem falsam subjiciens censuram, quod *Christum* pro *Jesu* posuerit, illumque ex Maria natum affirmaverit; quasi quod *Jesus*, etiam *Christus* secundum Carnem nequeat vocitari.

(a) Apost. ad Galat. 4. 4. 1. Cor. 5. 7. ibid. 6. 14.

(b) Archelai disput. Cap. XLIX. apud Zacanium 49.

(c) Archelai Epistola ad Diodorum Presbyterum, ex Bobiensi Codice Typis commissa a Doctissimo Valesio ad Calcem Ecclesiasticæ historiæ Socratis, & Sozomeni, & apud Laurentium Zacanium pag. 71.

(d) Beaufobre loco superius laudato pag. 116. in nota 2.

rari. At istud crimen quod objicit Beausobre, in Evangelistas potius erat vertendum. Matthæus enim de generatione filii Dei in carne nati verba faciens, utrumque nomen adhibuit, scribens: *Liber generationis Jesu Christi filii David*, & rursus addit (a): *Jesus qui dicitur Christus*. Cujus quippe generis testimonia, cum alia pene innumera in Scripturis frequentissime offendamus, quæ filium Dei, ex Maria natum, binomine exprimunt; nullam prorsus personarum distinctionem, *Jesum* inter, & *Christum* indicantia, haud video cur, qua Religione, & quo nisu censor noster existimare potuerit, eam, duabus illis vocibus simul copulatis, Archelaum adstruere, aut saltem innuere voluisse. At detrahendi, maledicendique studio id Beausobre confinxisse, altera calumnia, quam statim subjicit, evidentissime demonstrat. Nam animadvertens ad reliqua laudatæ sententiæ verba, illa violenter in contrarium sensum detorquet; & sibi confingens alloqui dumtaxat bardos, & plumbeos homines, qui Theologicas lucubrationes nunquam attigerunt, nec Sanctos Patres, atque Scripturas lustrarunt; iterum in Sanctum Episcopum invehitur, illiusque hæreseos facit auctorem, qua impie affirmatum est: Jesum Christum non nisi post susceptum a Joanne Baptismum, Dei filium effectum fuisse. Alias dici oporteret divinam virtutem, aliam ingressam, unumque Spiritum, alium esse ingressum. Idcirco necessum fuisse, Jesum Christum veram habere hominis naturam, ut Spiritus Sanctus in eum descenderet. Quantum tamen alienus fuerit ab ejusmodi cogitandi ratione pius atque Catholicus Archelai animus, jam dicta in præcedentibus perspicue patefaciunt. Semel enim quod Manes, & Archelaus in eo convenirent; videlicet; in exordiis Jesus Christi apparitionis, verum fuisse Deum, & Dei filium; & dumtaxat de vera ex Maria nativitate, de vera hominis natura in utero Matris assumpta, & Verbo Divino sociata, controversia procederet; jam Archelao licere non poterat extra constitutos hos disputationis limites, nec vagatum abire, nec veram Divinitatem Christo denegare: sed affirmare atque dumtaxat probare eum oportebat, descensum illum Spiritus Sancti in Jesum baptizatum, in gratiam humanæ naturæ contigisse. Ut nimirum Mundo Angelis atque hominibus, certo innotesceret, illum esse humani generis opitulatorem sequestrem, & verum propitiatorem ab æterno prædefinitum, & in tempore e sede Patris ad homines missum, ut prædicaret captivis remissionem, cæcis visum; dimitteret contractos in remissionem, & prædicaret annum Domini acceptum, & diem retributionis (b). Descensu itaque illo, manifestata est illa gratiæ abundantia & plenitudo, quam nos omnes per mediatorem, Summum Pontificem, a Deo unctum accepimus. Hocce ergo ministerium, potestatem, auctoritatemque deinde exercendam ob quæ inunctus dicebatur, voluit spiritus Sanctus indicare; quemadmodum jam pridem Isaïas fuerat vaticinatus (c). Quapropter etsi PP. in Catholico sensu, aliter, & aliter illum Spiritus Sancti descensum in Jesum baptizatum explicaverint: omnes tamen in eo conveniunt, illum contigisse, ut edoceremur: *humanæ naturæ primitias*

Beausobrianum detrahendi, maledicendique studium.

Archelæum alterius hæreseos facit auctorem Beausobre.

Disputationis limites haud fuit prætergressus Archelaus.

(a) Matthæi 1. v. 1. & v. 16. Frequentissimam autem esse in sacris litteris hanc binominis appellationem, innumera alia loca ostendunt. Joannis videlicet 1. v. 17. legitur: *Gratia, & veritas per Jesum Christum facta est*: & iterum Cap. 17 v. 3. *ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*. Similia offendes in actis Apostolorum Cap. 1. 2. 3. 11. 15. 24. 31. & passim in omnibus Pauli Apostoli Epistolis, quæ abundantius Beausobrianas nœnias refellunt.

(b) Lucæ 4. v. 19. & seqq.

(c) Isaïas 61. *Spiritus Domini super me: propterquod unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde*. Cyrillus Alexandrinus Lib. 2. contra Nestorium. Hieronym. Comm. in laudata Isaïæ verba. Consule Petavium Theolog. Dog. Tom. 6. de Incarnatione Lib. xi. Cap. ix. §. 10. 11. & seqq. Theodoretus Tom. 4. pag. 279. Lib. 5. contra hæreses. Augustinus Serm. 32. de verbis Apost. Cap. 2.

Archelaus vindica-
tus ab aliis Beauso-
brianis calumniis.

*mitias fuisse instauratas, cum apparere voluerit verus homo, Sanctificatio-
nis capax*, ut dicit Cyrillus; simulque innotesceret eo tempore, ejus unctio-
nem fuisse expletam, quia omnia Ministeria, functiones & exercitia ab ipso
Isaia vaticinata, & ad Sacerdotium pertinentia, suscepit.

Archelaus sibi fa-
ctus interpres.

VII. Ex quibus omnibus illud consequitur; maxima injuria, i. hæ-
reseos suspicionem Archelaum fuisse adductum, quod utrumque nomen *Je-
sus, & Christi* Mariæ unico filio tribuerit. Hanc enim loquendi œconomiam
eum servare oportuit *ut duarum naturarum conjunctionem indicaret*, ut
notat Theodoretus. Immo auctore Augustino, si quis *Jesum Christum plus-*
quam hominem non novisset, Jesum Christum utique non novisset. Si enim
tantummodo homo est, & nihil amplius, non est ipse Jesus Christus. Sed

Archelaus Manem
Scripturarum tex-
tibus perstringit.

ad quaecumque callidam, atque fallacem Archelai verbis factam interpreta-
tionem penitus eripiendam, quid nobis opus esse potest aliorum Catholico-
rum Patrum loquendi modo, & sententiis? Plenius semetipsum Archelaum
explicasse, evidentissime produnt, tum præfatæ disputationis argumenta &
verborum series, & significatio: tum Manetis blasphemiae, & objecta, quæ
Scripturarum testimoniis rejicere, & evertere S. Episcopus conabatur. Hoc-
ce igitur argumento Manem Archelaus aggressus est. „ Si enim, secundum
„ tu dicis, non est natus, sine dubio nec passus est: Pati enim, qui natus
„ non est, impossibile est. Quod si non est passus, crucis nomen aufertur.
Et quibusdam aliis hujus generis interjectis, eundem Manem perstringen-
do subjicit. „ Hæc autem omnia connectis, negans quod de Maria na-
„ tus est; si enim confessus fueris eum de Maria natum, & passio subsequa-
„ tur necesse est, & passionem resurrectio, & resurrectio judicium, & sal-
„ va nobis erunt scripturæ præcepta. „ Et post pauca, eundem ita compellat:
„ Ideo responde mihi ad singula, quæ interrogabo: quomodo abjicie-
„ mus tantas, & tales Apostoli (a) voces, quæ dicunt: cum autem fuit
„ Dei voluntas in nobis, misit filium suum, factum ex muliere. Et iterum
„ Pascha nostrum immolatus est Christus. Et quia Deus Dominum susci-
„ tavit, & nos suscitabit per virtutem suam. „ His ergo, & aliis testimo-
niis ex Apostolo depromptis Archelaus firmiter insistebat, ut solam veram
ex Maria Virgine, Jesu Christi nativitatem propugnaret. Post hæc autem
gradum fecit Archelaus ad illum Spiritus Sancti in Jesum baptizatum de-
scensum, quem hæreseos notas olere Beausobre contendit; & iterum Ma-
nichæum hisce verbis aggreditur. „ Dic mihi illud etiam, o Manichæ. Si
„ ais Christum non esse ex Maria natum, sed apparuisse quidem ut homi-
„ nem, cum homo non esset, præstante hoc & agente virtute, quæ in
„ ipso est: dic mihi super quem Spiritus Sanctus sicut columba descendit?
„ Quis est etiam qui baptizatur a Joanne? si perfectus erat, si virtus erat,
„ non poterat spiritus ingredi, sicut nec Regnum potest ingredi intra Re-
„ gnum. Cujus autem ei cœlitus emissa vox testimonium detulit, dicens:
„ Hic est filius meus dilectus in quo bene complacui? Dic age, nihil re-
„ moreris, quis est ille, qui parat hæc omnia, qui agit universa? (b)

Aliud Archelai
argumentum con-
tra Manetem.

Manetis responsio.

VIII. Archelao ita interroganti, audacius Manes respondere ausus
est; „ sibi pium videri dicere: quod nihil eguerit filius Dei, in eo quod
„ adventus ejus procuratur ad terras: neque opus habuerit columba; neque
„ Baptismate, neque Matre, neque fratribus, fortasse neque Patre, qui ei
„ secundum te (Archelae videlicet) fuit Joseph, sed totus iste descen-
„ dens, semetipsum in quocumque voluit transformavit in hominem, eo
„ pacto quo Paulus dicit quia habitu repertus est ut homo (c). Cujus
„ igitur rei indiguerit is qui semetipsum in omnia transformavit, ostende?
Postea eludere quærens, quæ Archelaus Catholice propugnauerat, hocce aliud
argumentum subjicit, quo S. Episcopum, quasi jugulum petere arbitratus,
dixit:

(a) Ad Galat. v. 4. 5. ad Corinth. 1. Cap. 5. v. 7. ibid. 15. v. 12.

(b) Matth. 3. v. 16. (c) Philip. 2. v. 7.

dixit: „ si enim hominem eum tantummodo ex Maria esse dicis, & in „ Baptismate Spiritum percepisse, ergo per profectum filius videbitur, & „ non per naturam. „ Tandem comparationem Spiritum Sanctum inter, „ & ipsum Christum Dei filium instituens, sic pergit ratiocinari. „ Si tamen „ tibi concedam dicere, secundum profectum esse filium, quasi hominem fa- „ ctum; hominem vere esse opinaris, id est, qui caro, & sanguis sit. „ Necesse est ergo & spiritum, qui sicut columba apparuit, non aliud esse „ quam naturalem columbam; sicut homo enim dictum est, & sicut colum- „ ba; & quodcumque opinari potest de eo sermone, quod dictum est, sicut „ homo, hac opinione concipe etiam de eo, quod dictum est, sicut colum- „ ba; necesse est & hæc æqualiter recipere, ita enim in Scripturis, quæ „ de eo scripta sunt inveniuntur (a).

Aliud Manetis bla-
sphemum argu-
mentum.

Christi Carnis, &
Sanguinis verita-
tem inficiabatur
Manes.

IX. Interim autem multa animo revolvebat Archelaus, tot tanta-
que, ex Manetis ore prolatas blasphemias excipiens; sed potissimum vere-
batur, ne omnino circumspēcte disserens, plus periculi ignaris, & insipien-
tibus, qui aderant, quam utilitatis isthæc disputatio afferret. Nam cum Scri-
pturarum intelligentiam; non omnibus datam esse certo sciret, non poterat
diligenter „ aptatam quæstionem manifestare, atque dissolvere, nisi propter
„ hos qui assistunt, & nos audiunt. „ Verumtamen ex populi frequentia,
quasi necessitate ductus, nonnullis prætermisissis ex iis, quæ Manes objecerat, ea
solum quæ ab eo palmaribus, crassisque erroribus involuta palam prædicaverat,
eripere, atque subvertere sequenti ratione nisus est. Quare iterum suam
congressionem profecturus, statim ita ad hominem, ut scholæ loquuntur,
ratiocinatur: „ Dic ergo mihi si Jesum hominem naturaliter factum intel-
„ lexerimus ex Maria, habentem carnem, & sanguinem intellexerimus; ne-
„ cesse est etiam Spiritum Sanctum veram esse columbam, & non Spiri-
„ tum? „ Ut hoc falsum confectarium refellat, protinus ostendit veram
columbam verum hominem ingredi haud posse, atque in eo permanere:
sicut nec caro naturaliter carnem ingredi potest. Contra vero, Scri-
pturarum loquendi modum, atque rationem fideliter intelligimus; si Jesum
Christum, verum hominem, cum vera carne, & Sanguine ex Maria natum
profiteamur, & Spiritum Sanctum columbæ figuram solum gestasse. „ Nam
„ Spiritus, secundum certam rationem habitat in homine, descendit, &
„ permanet, & competenter hoc, & factum est, & fit semper. „ Veras
ergo hominis proprietates de Christo Jesu naturaliter affirmari oportere,
ibi probat Archelaus. Secus vero de Spiritu Sancto veras columbæ proprie-
tates affirmare nefas esse; idque prohiberi ex Sancti Spiritus operatione,
perfectionibus, attributis, & agendi ratione evidentissime probavit. Quam
disparem rationem, cum in medium adduxisset, cui nec Manes, nec quis-
quam alius impietatum assertor poterat refragari, ita adversarium compel-
lat, simul perstringens, & jocosis verbis ei illudens. Si quidem cum Ma-
nes se Paracletum Dei profiteretur; *Spiritum* enim venisse super se dixerat,
quem promiserat Jesus esse missurum, & unde (ait Archelaus) *nisi de*
Cælo descendat? Cælum ergo Spiritum Sanctum inhabitare, & e Cælo in
hominem descendere, in eoque permanere, laudatis verbis confirmat; ut
inde colligat, non descendere posse nisi supra hominem dignum se, id est
plenum gratia, & virtute. Sed veras columbas super ipsum Manichæum,
non supra Christum descendisse, potius esset sentiendum; *ut te* (ait) *co-*
lubarum potius furem accipiamus, insidias eis, ac laqueos molientem,
dignus enim es, qui verbis ridiculis illudaris. Sed rediens statim ad di-
sputationem, a qua paululum fuerat digressus; ad eam videlicet transfor-
mationem, qua Deus se in *hominem*, vel in *Solem* transformasse, Manes
confingebat, ut ostenderet *Jesum nostrum, habitu solo, & visu factum esse*
hominem, a quo tanquam hæretice dicto, quilibet fidelium abhorreere debebat:
provocat ad promissiones omnes, atque figuras in Scripturis de hujus nati-

Archelai animi
modestia in dispu-
tatione.

Quanam eripere
& evertere conetur
Archelaus.

Discrimen homi-
nem verum inter,
& columbam.

Archelaus Mane-
ti jocosis dictis il-
ludit.

Ad disputationis
argumentum rediit
Archelaus.

Divina Voluntas,
& potestas com-
mendantur ab Ar-
chelao.

vitae expressas; immo & ad ipsum *adventus* nomen, quæ deleri necesse esset, cum in Coelis positus, facere poterat quæ voluerat, *si eum Spiritum solum & non hominem* fuisse affirmemus. At non ita esse, ex Apostoli verbis ad Philippenses probat (a). Nimirum: „*exinanivit seipsum formam servi accipiens*. Quare subjicit statim. Dico autem de eo, qui ex Maria factus est homo. „ Qui loquendi modus, Divini Verbi naturam, atque personam ante nativitatem ex Virgine perspicue patefacit. Quemadmodum in Mundo post Baptismum, Patris vox annunciare voluit, differens de eo, qui de Maria natus erat filius: „ hic est Christus Dei qui descendit super eum, „ qui de Maria est.

Archelai dicta
Nestorianum non
redolent Dogma.

X. Non me latet postremam hanc sermonis phrasim a Beausobre non satis probari: immo tanquam Nestorianæ hæreseos fontem esse insinuatam. Sed absit, quod etiam in ipso disputationis actu, duas ibi Archelaus in Christo distinxerit personas; hominis nimirum, & Dei. Cum ipse, nonnisi de duabus naturis invicem copulatis differuerit, quas unus Dei filius, vere ex Maria natus in se habuit conjunctas, tota disputatione Catholice professus est. Et quidem non aliud sonare istas Archelai voces, quæ maligne interpretari Beausobre nisus est, clarissime illa verba patefaciunt: Hic est *Christus Dei*, id est filius, *qui descendit super eum, qui de Maria est*. Et paulo post, filium hunc Dei a Maria genitum, sine ambiguis vocibus asseverat. Nam verba faciens de Jesu baptizato, qui e Jordanis aquis jam ascenderat, ait: Statim enim in desertum a Spiritu ductus est Jesus, ut tentaretur a Diabolo, quem cum Diabolus ignoraret dicebat ei, *si filius es Dei*. Ignorabat autem propter quod genuisset filium Dei, qui prædicabat Regnum Cœlorum. Filium ergo Dei, in vera humanitate a Maria genitum fuisse, Archelaus profitebatur. Qui præterea Spiritum Sanctum in Baptismate recepit, *per quem vox paterna testatur dicens: hic est filius meus dilectus, nullus alius portare prævaluit, nisi qui ex Maria natus est, super omnes Sanctos Jesus*. (b)

Similitudo ex na-
turalium rerum
proprietas de-
sumpta.

Alia Archelai si-
militudo.

XI. Quoniam vero varia Manes Archelao objecerat, quæ nondum erepta, atque eversa videbantur, ita sapienter adversarium fortius perstringere conatur, numquam a propositæ disputationis limitibus abscedens. Quare neque habitu solo, & apparenti specie, Jesum Mariæ filium, hominem fuisse probaturus, ita Episcopus effatur. „ Si habitu eum, & specie dicis esse hominem, quomodo ab his, qui ex viro, & muliere nati sunt, „ Pharisæis teneri potuit, & ad iudicium pertrahi, cum spirituale cor- „ pus a crassioribus corporibus non valeat comprehendi? Et corripiens, & exagitans eundem Manem, qui dixerat pro libito filium Dei in quamcumque formam, & speciem se transformasse, quemadmodum & in *solem* ita subjicit. „ Perge quæso, & pugillum plenum Solis mihi affer, aut „ modium plenum? Ipse vero sol pro eo, quod subtilioris est corporis, coo- „ perire te, & circumdare potest, tu vero eum, etsi conculcaveris, nihil „ lædis. Contra autem concludit. Dominus vero meus Jesus, si tentus est „ ut homo ab hominibus tentus est. Si non est homo, nec tentus est. Si „ non est tentus, nec passus est, nec baptizatus est. Si ille non est ba- „ ptizatus, neque quisquam nostrum baptizatus est. Baptisma autem si non „ est, nec erit remissio peccatorum sed in suis peccatis unusquisque „ morietur.

Manetis Consec-
taria.

XII. Ex quibus Archelai dictis maximum sibi incommodum Manes afferri præsentiens, totum hunc sermonem prætermittit, & dumtaxat postremis illis vocibus insistens, duo illa consecratoria in medium adducit. Primo reponens: ergo Baptisma datur propter remissionem peccatorum? Quodque cum Archelaus dedisset, respondendo *amen*: statim istud aliud Blasphemum subiecit: *ergo peccavit Christus, quia baptizatus est*? Quod postremum perhorrescens Archelaus, illico obstitit respondens. *Absit*: &

Apo-

(a) Epistol. Pauli ad Philippenses Cap. 2. 7. (b) Archelai acta pag. 93.

Apostoli Pauli verba usurpans, sermonem hisce verbis clausit: „quin potius pro nobis peccatum factus est, nostra peccata suscipiens. Propter quod „ex muliere natus est, & propter quod ad Baptisma venit, ut hujus partis „perciperet sanctificationem; ut Spiritum, qui descenderat in specie co- „lumbæ, corpus, quod susceperat portare possit. „Recessisse Archelaum a Catholicæ veritatis principiis, postrema hujus responsionis parte, Beaufobre contendere non veretur (a). Nam quamvis Jesu Christi summam innocentiam internovisset, & prædicasset dicendo, eum non recepisse Baptisma, ut a suis peccatis mundaretur, quod tamen impie affirmaretur: cum addidisset deinde: Jesum fuisse baptizatum, ut secundum eam partem, qua ex muliere natus erat, sanctificationem perciperet, & idoneus efficeretur ad sustentandum Spiritum, qui in eum descenderat, idcirco infinite a Catholicæ fidei principiis abscessit. At calumniam, atque figmentum hæc continere, quis non videt? Christi animam perfecte per unionem hypostaticam Divini Verbi plenissime fuisse sanctificatam, jam Archelaus tota illa disputatione, cum implicite, tum explicite fassus est, Nec enim ullum aderat in ejus anima peccatum, quod Baptismate deleri posset (b). Sed quoniam durum Crucis & passionis mortisque certamen subire debebat, cujus causa visibili illa specie, Spiritus Sanctus in eum descenderat, idcirco infirmum & carneum corpus, quod ex Virgine assumpserat, exterius etiam roborari oportuit, ut omnia illa tam cruenti certaminis tormenta portare posset. Unde ergo colligit Beaufobre, Archelaum eo dicto a Catholica abscessisse fide? Corpus enim illud & anima, quæ in conceptionis suæ instanti Verbi personæ uniebatur & substantialiter sanctificabatur, nova per Baptismum purificatione, ut Spiritus Sancti habitaculum efficeretur, non indigebat. An non id confessus est Archelaus, cum negavit *Christum habuisse peccatum proprium*, quin potius pro nobis fuisse factum peccatum, nostra peccata suscipiens? Igitur dum nostra peccata expianda suscepit, visibilibus etiam signis exterius purificari oportuit, ut nostra peccata Cruci affigere, & delere sua morte, atque passione posset. Tandem Archelaus innuere voluit eo sensu quadam exteriori indiguisset purificatione, qua peccator in mundum pro nobis apparuit, cum languores nostros vere ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. An non in horto antequam Crucem ascenderet, animi perturbationes expertus, ab Angelo fuit confortatus? (c) An non in Cruce agens animam, & mortales expertus dolores, Patrem Deum orabat dicens: *Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me?* Præsidio haud quaquam indiguisset ob unionem hypostaticam Divini Verbi, Catholici unanimi consensione affirmant. Sed ad veram hominis naturam declarandam hæc necessaria fuisse, quis unquam nisi unus Beaufobre inficiari potuit?

Beaufobriana Calumnia, atque figmentum.

Vindicatur Archelaus a Beaufobriana Calumnia.

XII. Beaufobre tandem ut studiosius suæ acatholicæ sectæ partibus indulgeat, ad S. Methodium Archelai coævum provocat, quem tanquam Ariani & Nestoriani Dogmatis patronum exagitat; ea ratione ductus, ut ostenderet Catholicorum Episcopos, & Martyres, qui jam tertio Ecclesiæ sæculo floruerunt, Evangelicæ, & Catholicæ fidei non fuisse sinceros custodes: sed eam depravatis opinionibus labefactasse, & corrupisse. Verum in his, aliisque similibus retundendis longius immorari præsens nostri otii studium cum minime patiatur; idcirco alia, quæ ad Manetis historiam, mortem videlicet, nostra oratio examini subjiciet; felicius veritatem illam assecuturi, quam ementitis solum verbis, se duntaxat in votis habuisse Beaufobre testatus est, idque ut magis, atque magis suis asseclis fucum faceret, atque incautos, sciolosque Lectores deciperet.

Doctrinam PP. priorum sæculorum Beaufobre taxat.

CAP.

(a) Beaufobre Lib. 1. Cap. x. pag. 117. (b) Acta disputat. Archelai pag. 91. Consule S. Leonis Magni Catholicam ad Flavianum quæ in ordine 24. est.

(c) Beaufobre Lib. 1. Cap. x. pag. 118.

C A P. X.

Manes ex Diodoride aufugiens a Persicis Ministris comprehenditur, & pelle exutus, improbitatum pœnas luit. Perperam Beaufobre hujus necis auctorem facit Archelaum, cujus argnmenta rejiciuntur. Manichæi tandem solemni, ac Religioso ritu Manetis Natalem agunt.

Beaufobre studium.

Præjudicatæ opinionones fidei pietatem lædunt & corrumpunt.

Manes turpiter confusus e Diodoridis vico fugit.

Manetis fuga trans Strangam fluvium

Manes a Regis Persarum Ministris comprehensus, mala morte improbitatum poenas solvit.

INvertendis Beaufobrianis calumniis, contra Archelai Episcopi fidem & Religionem, male, & summa injuria congestis, atque confictis, multum operis præcedentibus capitibus insumpsimus, ea videlicet ducti ratione, ut ad examen sedulo revocaremus quæ ex una parte a Manichæo disputante nefarie contra Catholicam veritatem propugnabantur; & ea deinde, quæ ex adverso ipse Archelaus Episcopus pronunciavit, ut hæretica dogmata sibi objecta retunderet, & prorsus rejiceret. An ergo Archelaus in refellendo Manichæo, & in Catholicis veritatibus propagnandis felicius fuerit, quam novitatum assertor Beaufobre judicavit, laudatum sanctissimum Episcopum, tamquam læsæ fidei hominem, multarumque hæresum assertorem postulando, mox a nobis dicta declarare poterunt. Potissimum cum in præsens ad illorum Lectorum judicium provocare intendamus, qui in percurrendis SS. PP., & antiquorum Theologorum scriptis versari solent; quique perfectam, & ordinatam Christianæ rei memoriam tenentes, animum novitatibus recreare minime solent, nec anxius variæ, & peregrinæ eruditionis comparandæ studio adducuntur, ut avidius Acatholicorum librorum lectioni vacent, quibus sensim, & inconsulte animus falsis, præjudicatisque opinionibus imbuitur, & Christiani nominis pietas labefactata corrumpitur. Si vero eorum judicium appellarem, qui novitatum amore moti, dumtaxat merces ex hæreticorum libris mutuatas inter populorum frequentiam; & in sciolorum Conventibus, verbis, & fabulosis dictis vendendis exponere consueverunt; ut sibi doctorum opinionem vindicent, jam intelligerem, meam, & Archelai causam cadere posse; quamvis unice Catholica veritate ex Scripturis, & traditione desumpta innitatur.

I. A nostro itaque scribendi scopo minime recedentes, neve nostra differendi ratio productior fiat, Manem valde, turpiterque confusum, clam a Diodoridis Parœcia, seu vico abire compulsus fuisse affirmamus. Is namque dubio procul, populi ira atque tumultu, violentam subiisset mortem, nisi Marcellinus, pro Romanorum Imperio illius Provinciæ civilium rerum prudens administrator, & ipse Archelaus lenitate ducti, plebis furorem cohibuissent. Fugæ igitur præsidio suffultus, trans *Strangam* fluvium, confugium quæsit, iterumque in Arabionem castellum, ex quo jampridem discesserat, antequam Mesopotamiam proficisceretur, se recepit; sibi forte blanditus, quod lata a Persarum Rege in eum mortis decreta, aut prorsus abolita, aut mutata fuissent ob civilium rerum mutationem, quæ forte eo temporis intervallo, quo ex aula abcessit, contingerat. Rem fere hisce verbis Archelaus in sua disputatione descripsit, (a) addens: *Sed ille vias, quibus venerat, repetens, transito fluvio, ad Arabionis castellum rediit. Ubi postea comprehensus, oblatus est Regi, quique plurima adversus eum indignatione commotus, duas mortes in eum vindicare cupiens, unam filii, alteram Carcerarii, jussit eum ante portam civitatis excoriatum suspendi; & pellem ejus medicamentis infectam inflari, carnes vero volucribus dari jussit.* Neque aliter Manetis necem in Catechu-

me-

(a) Archelai disput. apud Zacagnium, Cap. LV. pag. 100.

menorum institutionibus Cyrillus Hierosolymorum Episcopus descripsit (a). Qui tantummodo alias explicavit circumstantias, Manetem nimirum ad Persarum Regem adductum, & coram eo se sistere coactum, multis exprobrationibus fuisse exagitatum, ob mendacia & fugam. Qui Rex præterea ejus irrisit servitutem, accusavit filii eadem, & damnatos *propter eum* custodes ad necem. Itaque (concludit idem Cyrillus Archelai dictis suffragando) *excoriare Manem lege Persica mandavit, & corpus quidem reliquum bestiis devorandum traddidit. Cutem vero, qua tanta ejus improbitas continebatur, tanquam utrem ante portas suspendi curavit.* Non absimili modo, Socrates Manetis necem descripsit (b). Quippe Ecclesiasticarum rerum memorias referre volens, Archelai cum Manete disputationem, jam scripto consignatam manibus terens, & eadem suis oculis lustrata; quæ hætenus diximus, rerum ordine servato, fideli narratione explicavit. Ne vero ea, quæ ibidem refert in falsitatis suspicionem quandoque adducerentur, ut Lectorum animum a præjudiciis vacuum redderet, postquam scripserat. „ At Rex Persarum comperto quod Manichæus in illis partibus „ moraretur, inde abrepto, cutem detrahi jussit, eamque paleis oppletam „ ante portas civitatis appendit: „ statim ad omnem fidem hisce dictis vindicandam, subjecit. „ Atque hæc nos, haudquaquam commenti sumus: „ sed ex disputatione quadam Archelai, Cascharorum Urbis in Mesopotamia Episcopi, a nobis lecta, excerpsumus.

Regis Persarum
in Manem sententia.

II. Scripto ergo consignata, & Græco sermone reddita, tum isthæc Archelai disputatio circumferebatur. Nec quisquam ab eo tempore ad annum millesimum septingentesimum quadragesimum usque, eam tanquam falsam, & supposititiam judicare ausus est. Nullus inquam eam commentum nugas atque fabellas continere affirmavit. Id ergo dumtaxat Beausobriano judicio, paucisque aliis, qui præfato Scriptori assentari conantur, reservatum fuisse arbitramur? Sed jam luculentius de hoc vindiciarum genere in sequentibus verba faciemus. Tandem vero de Manetis nece sermonem profecturi, præter Epiphaniæ auctoritatem, qui præcedentibus scriptoribus suffragatur; obvium est etiam testimonium Photii (c), qui quamvis ob schisma in Ecclesiam Catholicam inductum, læsæ fidei homo merito debeat appellari; tamen multam adhibuisse diligentiam in perscrutandis veterum scriptis; multaque eruditione fuisse præditum, adhuc quisquam non est ausus inficiari. Is itaque, quamvis in recensenda Manetis nece, & Archelai gestis, præcedentium Scriptorum ordinariam methodum non sequatur; eum tamen vix ab eorum dictis recessisse exploratum est. Capite enim XIII. narrat, quemadmodum ad Regis Persarum iram, atque vindictam evadendam, huc, illucque Manes vagari cogeretur; describit Satellites ubique eum perquirentes, ut ad Regem adducerent, & adductum gravissimis tandem objurgationibus exagitatum fuisse, & horribilium impietatum non indignam mortem subiisse asseverat. Hinc ergo laudatum caput hisce Verbis, quæ ex Socrate, & Archelao mutuata esse arbitramur, claudit. „ Cum enim „ infelix ille adhuc in vivis esset, corpus, detracta pelle, in utrem exco- „ riantes, sic ex vita detrahunt, & quasi dissecant, reliquum vero corpus „ in prædam feris projiciunt, ipsamque pellem, utris instar, vento reple- „ tam, præ foribus suspenderunt. Talem Apostata, & scelestissimus homo, „ vitæ terminum consecutus est. „

Beausobre agen-
di, & differendi
ratio qualis fuerit.

Photius Schisma-
ticus, sed in Eccle-
siæ rebus instru-
ctus.

Rursus vero laudatus Photius Cap. xv. hujus acerbam mortem commemorat, præmissa tamen celebri ea disputatione quam contra eundem habuit Archelaus. Hunc autem, *Divinum, & Sanctum Virum*, Cascharorum in Me-

Eiusdem Photii
alia scribendi me-
thodus.

(a) Cyrillus Hierosolym. Catechesi vi.

(b) Socrates hist. Lib. i. Cap. xxii. in Valesiana edit. pag. 56.

(c) Photius Lib. i. contra Manichæos Cap. xiii. apud Christophorum Vvolffium pag. 52. & seqq.

in Mesopotamiam Episcopum appellat (a). Subjicit deinde Manem *insperato* pudore in publica congressione suffectum, profugum Diodoridem fugisse. Et denuo ab eodem Archelao iterum disputante ad fugam fuisse perpulsum, & apparuisse Manem, nequissimum hominem, suis in Dogmatibus omnibus deridendum, atque detestandum: tum tandem a Regiis Ministris, eum perquirentibus, atque scrutantibus captum fuisse, & *acerbas illas pœnas* subiisse.

Veritatem Scriptorum consensu firmatam, Beaufobre infirmare, & evertere conatur.

III. Veritatem hanc tot, tantisque firmatam momentis, etsi Beaufobre infirmari ausus non fuerit, multo tamen studio adhibito, eam sensim infirmare conatur. Capite enim XI. prioris Libri, Manetis necem descripturus, hujus auctorem, & quasi ministrum Archelaum Episcopum fuisse asseverat (b). Propterea in medium gallice prolatis illis verbis, in quæ Episcopus post disputationem eruperat: Videlicet: *Hæc ego cum cognovissem, necessarium me etiam vobis indicare, quia requiritur ipse a Rege Persarum usque in hodiernum diem*. Laudata quidem verba, ad Manetis perpetrata apud Persas facinora referri, neminem latere arbitror. Quæ Archelaus eructare quasi fuit coactus, quando videlicet absoluta cum Manichæo novissima congressione, admirantibus populis & turbis, quæ ex illius Provinciæ locis illuc convenerant, ut duos illos viros de Religione disputantes audirent, silentium indixit, totamque seriem gestorum, atque perpetrata Manetis facinora patefecit (c).

Perperam Archelaus a Beaufobre accusatur.

Malignæ Beaufobrianæ interpretationes, & conjecturæ.

Beaufobre Epiphanium exagitat.

Hanc itaque Archelai agendi rationem maligne in crimen vocare nifus est Beaufobre, contendens: non debuisse Episcopum, ea Manetis crimina nota facere populo, ob quæ a Regiis Persarum ministris ad necem inquirebatur; videlicet quod Regium filium occiderit. Dumtaxat tanquam bonus Pastor eum oportebat de Manichaicis circa fidem erroribus verba facere, ut populus illos præcaveret. Quare sibi blanditur, S. Episcopi animum voluntatem, agendique rationem facile assequi posse, & interpretari: judicando videlicet, voluisse Archelaum suis verbis populum excitare ad furorem, & seditionem, ut nimirum comprehenso Manete, in Persarum manus traderetur. Persæ enim in confiniis Mesopotamiæ commorabantur, nec a Romanorum ditione, & stationibus separabantur, nisi per fluvium *Strangam*. Pravam ergo, & ut vocant *irregularem* fuisse hanc Episcopi intensionem, Beaufobre contendit. Quam cum populus deinde optime intellexisset; etiam antequam Episcopus sermoni finem daret, in Manem insurgens, illum comprehendere nifus est, ut in vincula ad barbaros vicinos adduceretur, sed ille diligenter in *Arabionis* castellum profugit. Quid mirum vero? Malignæ huic interpretationi Epiphanium suffragari voluisse, pariter ex sua sententia Beaufobre comminiscitur. (d) Confinigit namque, hunc Sanctum Episcopum intellexisse ejusmodi Archelai agendi studium Episcopalem characterem plurimum dedecorare; idcirco posthabita præcedenti narratione, aliam prorsus dissimilem, suo proprio Marte excogitavit, scribendo: populum Catholicæ religionis studio actum, Manem lapidibus opprimere quasi fuisse, cujus conatus furorem compescuit, & præpedivit, ut Manes aufugiens facile præsidium sibi nancisceretur. Tillemontius (subdit Beaufobre) sibi persuasit, brevem hanc narrationem ab Epiphanio fuisse suppositam, cum in Archelai actis eam non offendamus. At ultro dato vera esse, quæ Epiphanius sine auctore mox recensuit. Adhuc staret Cascharæ Episcopum, Ma-

(a) Photius Libro 1. contra Manichæos Cap. xv. „ Et in Mesopotamiam profectus, a Divino Archelao Sancto viro, qui tum Carcharorum in ea Regione presul erat, multis, magnisque argumentis contra impietatem suam exagitatus est. Atque inde profugus Dioridem, Carcharorum vicum subit. Apud Christophorum Vvolsum pag. 50.

(b) Beaufobre Lib. 1. hist. Manichæorum Cap. xi. pag. 124.

(c) Archelaus in actis pag. 100., apud Zacagnium,

(d) Epiphani. hæresi LXVI.

Manetis exitium voluisse, quin de hujus nece posset objurgari. Si quidem quamvis criminofum hunc virum lapidare conantibus sese opposuisset; studium tamen adhibuit, ut admonitis Persarum Regiis ministris; publica auctoritate Manem multorum facinorum reum, unde quaque quarentibus, comprehensum cautius tenerent, ut coram rege adductus capitalem poenam subiret. Hactenus aliis verbis Beaufobre, ex æquo Archelaum, & Epiphanium Episcopos mordens, & exagitans.

IV. Sed omnia quæ objecit, nec rerum veritatem comprimere valent, si diligentius ex Archelai actis, laudatæ narrationis scopum exquiramus: nec duos illos Patres sibi invicem in Manetis nece describenda repugnare, sequentibus animadversionibus erit exploratum. Et primo quidem quod attinet ad Archelai agendi, differendive rationem, qua Diodoridis populo, non tantum Manichaicos circa fidem errores patefecit: sed etiam perpetrata ab iniquo eo homine graviora flagitia, ob quæ publica Persarum Regis auctoritate ad necem inquirebatur, in ea nihil prorsus apparere opinor, quod Episcopalem dedecoret characterem: nec eo studio Archelaum isthæc dixisse arbitrabitur; (a) nisi gravissimo ductum motivo, quod facile Beaufobre fuisset assecutus, si diligenter Archelai acta lustrare voluisset. Nos itaque, qui sedulo in iisdem percurrendis actis, & disputatione, diutius versari volumus, apprime intelleximus novissima hac congressione absoluta, maximum tumultum fuisse excitatum in populum, qui illuc convenerat. Nam alii ex parte, Archelao plaudentes, hujus *immensas laudes cum clamoribus* celebrare nitebantur; alii vero ex adversa parte ira, & odio in Manetem æstuant, probabilius, furore movebantur, ut eum occiderent. Tumultum autem in populum excitatum fuisse, perspicue laudatorum actorum textus, quem ipsi subjecimus, manifestat. Quare maxime verisimile apparet, ut quemadmodum inter turbarum clamores, Archelai victoris laudes concinebantur; ita etiam maledictis, atque improperiis, tum Manetis hæresis, & infamia, tum hujus sacrilega doctrina abominaretur, & proscinderetur. Quod si Beaufobre adhuc mihi obistere vellet, rogarem; quid *tumultus* nomen habeat significare? Quod si ex Cicerone nihil aliud importat, quam perturbationem tantam, ut timor major ex eo oriatur (b); jam jam intelligimus, quod periclitata fama, & Manetis opinione ex habitis disputationibus, ut turbæ non finerent Archelao ad propria remeare; valde probabile est etiam, easdem turbas pari studio voluisse Manem detinere, vinculis constringere, aut lapidibus obruere, ne aufugiendo debitas poenas evaderet. Turbarum ergo hunc tumultum, verbis, & precibus forte Archelaum comprimere oportuit, ne contra gentium, & Ecclesiastica jura, ex tanta perturbatione oriretur sævitia. An non Marcellus Manem invitaverat, & epistola quidem, ut Cascharam veniret? Igitur, gentium jura servari debebant, nec unquam sine datæ fidei jactura cuiquam permillum esse potuit, ut hostilibus manibus læderetur; potissimum, quia non Romanorum Imperio: sed Persarum erat subjectus. Itaque nec in Archelai mentem cadere potuit, ut præsentem Marcello, populum ad seditionem excitaret, & hæretici necem exquireret. Quare idem S. Episcopus etiam ad servandam Ecclesiasticam lenitatem, populo suavit, ne e loco, in quem convenerat, discederet, paulo post nova verba facturum se illis promittens. Sed adhuc turbæ congregabantur, nec tumultum, neque perturbationem compressam fuisse hæc verba patefaciunt. *Postea vero congregatis*

Beaufobriana
objecta cadunt.

Archelai agendi
ratio vindicatur.

Populi tumultus
& odium in Ma-
nem.

Turbæ non sine
Archelao ad
suam sedem re-
meare.

Jura gentium, &
Ecclesiæ qualia.

Populo adhuc tu-
multuanti Arche-
laus silentium in-
dixit.

(a) Archelaus in sua disp. §. 1. apud Zacagnium pag. 94. ita scribit. *Hæc cum dixisset Archelaus, admiratæ sunt turbæ veritatem doctrinæ ejus, & laudes immensas cum clamoribus, ita ut omni studio conarentur, & ultra ei non finerent ad propria remeare; & tunc quidem discesserunt.*

(b) Cicero. Quid est enim tumultus, nisi perturbatio tanta, ut major timor oria-
tur, unde etiam nomen ductum est tumultus.

eis, Archelaus acquiescere sibi, atque audire verbum suadebat. Si populus ergo in Manetem non tumultuabatur; si hunc ad necem non inquirebat, quare Archelaus novum studium, & suasiones adhibuit, ut illi, qui convenerant, acquiescerent? Igitur ut Epiphanius clarius gestorum seriem describeret, nihil suo Marte confinxit: sed ea recensuit, quæ forte olim habebantur etiam in iisdem actis, & modo propter Amanuensium imperitiam, vel interpretum malam fidem, prætermissa sunt. Et quidem lacunam in ea irreplisse, denotant præcedentia verba, quæ ad calcem jam exscripsimus. Nam post has voces *ita ut* (Turbæ nimirum) *omni studio conarentur*, hæc alia immediate subduntur, quæ nullum genuinum sensum reddunt: *ultra ei (a) non sinerent &c.* ad quam Mss. codd. lacunam Zaccagnius animadvertens, censuit: saltem particulam & esse apponendam, quam forte adhuc confusionem, textusque perturbationem *causare* quisque facile poterit ex contextu judicare. Sed nihil ibidem desiderari, ultro dare non multum repugnabo. Quid tamen? Epiphanius ex sua sententia confinxit: *Populum quæsiuisse Manem lapidibus obruere?* Commentum apage. Nam actorum series narrat, quemadmodum ad illam Parœciam multitudo hominum ex universa illa Provincia convenerat; atque alii ex vicinis locis homines aderant, & facto *silentio* hoc modo Archelaus de *Mane* dicere aggressus est. Deinde paucis prolatis Verbis, hæc alia subjiciens, populum deprecatur, ut abjecta omni perturbatione, omnique strepitu semoto, quæ de Manete didicerat, quæque indicare decreverat, audire non detrectaret: *sed nunc* (ait) *paucissima dicere volentem deprecor, ut cum silentio audiat, ut agnoscatis qui sit, & unde, & qualis sit iste qui advenit &c.* (b) semel ergo, iterum, & tertio tandem, ad turbarum perturbationem, atque tumultum comprimendum, silentium indicare debuit Archelaus. Nec alia de causa, nisi quia populus ille in Manem jam invehi nitebatur, Verba enim hæc postrema, quæ exscripsimus, ejusdem populi animos in hæreticum fuisse commotos evidentissime patefaciunt. Cum igitur Archelaus sano adhibito consilio, eidem populo verba facere promisit, de hujus hæretici persona, conditione, Patria, institutis, atque flagitiis, censuit sua narratione posse sibi conciliare attentionem auditorum, qui convenerant; & interim latam aperire viam Maneti aufugienti; ut sibi suæ vitæ, & incolumitati præsidia pararet. Atque tandem ita factum est, ut ille *vias, quibus venerat repetens transito fluvio ad Arabionis Castellum pervenit.*

V. Sed constringamus adhuc Diodoridis populum, iracundiæ, & odii motibus, in Manem non fuisse jam excitatum, quid inde? Jam Archelaus in manifestanda Manetis vita, atque flagitiis, voluit commovere populum, ut hæretico comprehenso, is tamquam victima postmodum a Persis mactanda, & sacrificio interficienda, caute duceretur? Quis enim sine temeritatis nota id poterit judicare? Cum potius arbitrari liceat: Archelaum, de genere, natali, conditione, mendaciis, flagitiis Manichaicis differere voluisse, capitalem etiam in hunc nebulonem, a Persis, cum undequaque publica potestate perquirentibus, latam sententiam; ne simplices, minusque de fidei rebus periti, illius falsæ doctrinæ persuasionem seducerentur. An non Ariani, Nestoriani, Eutychiani, & novissimis sæculis Calviniani, Lutherani, Socinianique suarum hæreseon figmenta, prædicationibus, & disputationibus propagarunt? Quod quidem felicius ipsis contingere potuit, quando freti armorum strepitu, atque potentia; aut quando dignitatum auctoritate, vel scientiarum doctrina celebriores facti, vel denique quando aliquo Principum sæculi præsidio affecuto, omnique verecundiæ, atque timoris

Archelai acta
luxata.

Vindicatur Epi-
phanii dictum.

Tertio Archelaus
tumultuanti po-
pulo indicit silen-
tium.

Archelai studium
ne Manes lædere-
tur.

Beaufobre magis
perstringitur.

Quibus præsidia
hæretici suas hæ-
reses propagave-
runt.

(a) Archelai disput. pag. 94. ut supra apud Laurentium Zacagni in sua collectio-
ne veterum monumentorum Ecclesiæ Græcæ & Latinæ.

(b) Zacagnius in notis scribit. 2. particula & deesse in codice Cassinensi, quam
tamen Orationis series evidenter exponit.

moris frano spreto, liberum eis esse potuit, suarum opinionum pravitate, aliorum animos, mores, & fidem corrumpere, atque pervertere. Archelaum itaque plaudentibus sibi populis, manifestare non tantum oportebat, suæ Catholicæ legis adversarium nulla vera, atque genuina Sacrarum Scripturarum scientia, & cognitione pollere; sed præcipua nostræ fidei mysteria evertere, & suis fabulis abolere: tum etiam omnibus naturæ, tum fortunæ bonis, atque adjumentis fuisse expoliatum; itaut ejus nomen mali mores, atque facinora, pluribus nationibus jam tum explorata, prorsus ubique abominarentur. Quid ergo criminis in ejusmodi narratione, & agendi ratione deprehendi possit, prorsus non video. Igitur ultro dato quod populus, qui apud Diodoridem disputationem auditurus convenerat, nihil prorsus in Manem fuisset commotus, an non S. Episcopum decebat eum populum de iis omnibus admonere, quæ ex Turbonis, & alterius discipuli ore perspicue cognoverat? An non Episcopum decebat iis omnibus uti præcautionibus, atque mediis, quæ efficaciora, validioraque arbitrabatur pro suæ Diœceseos tranquillitate, suarum ovium salute, & Christianæ doctrinæ puritate servanda, atque tuenda? Plane comminiscitur Beausobre, ejusmodi agendi rationem in crimen vertere conatus. Potissimum cum Archelaus, Manem falso non inculpaverit, nec irrationabili causa in eum excanduerit, falsa confingendo: sed ea dumtaxat narravit, quæ (ut diximus), ex duorum Manetis discipulorum ore didicerat.

Archelaus ex Turbonis confessione conditionem, & Manetis facinora didicit.

VI. Jam vero SS. PP. atque Scriptores, summa consensione Manetis necem descripsisse, præcedentia testimonia in hujus capituli exordio adducta, plenissime patefacere possunt. Beausobre tamen suis in Archelaum, & Epiphanium Episcopos invectivis absolutis, adhuc nodum in scirpo quærere studens, parum diversos laudatorum Scriptorum loquendi modos, & phrasas animadvertens, molli brachio, censorio stilo eos vellicat, ut eos discordes esse ostendat, nec alia de causa, quia actorum Archelai fidem elevare contendit. (a) Primo ait Epiphanium in describenda Manetis nece, hanc novis circumstantiis adornasse. Cum affirmavit: Manem spinarum aculeo fuisse excoriatum, ejusque pellem paleis repletam, cui Albulpharagius Syrorum scriptor, suffragari videtur. Sed hunc (ait ille) probabile satis est, ex Epiphanii lectione id didicisse, & exscripsisse, cum in Græcorum lingua plurimum esset versatus. Addit Photium, qui Græcorum relationem, ex Archelai actis eductam lustravit, testimonium perhibuisse, Manetis pellem aere, aut vento fuisse repletam, quemadmodum follis. Postremum hoc probabilius judicat. Nam criminis, & malefactorum pelles, qui a Persis excoriabantur, aere, & non stramine replebantur, quas sic repletas conservare nitebantur, quemadmodum de Valeriano Imperatore, Saporis jussu post mortem excoriato legitur. Cujus conservatam pellem deinde Persæ Imperatorum Romanorum Oratoribus, tamquam gloriosæ victoriæ monumentum ostendere affectabant. Cæterum si Græcorum lectionibus, atque narrationibus credendum est, parem Maneti sortem subiisse S. Bartholomæum, & Monachum Studitam arbitramur. Perperam tandem Epiphanius (addit) Manichæos stratos dormire, atque cubare consuevisse supra paleas, aut spinas; memoriam sui Patriarchæ agentes, qui excoriatus fuerat spinarum acumine, ejusque pellem stramine, aut paleis repletam. Sed id confinxisse Epiphanium, idem Beausobre, Augustini testimonio ductus, affirmat. Qui narrat schisma Romæ, Manichæos inter exortum, quando Constantius Rom. civis, congregatis simul pluribus hujus sectæ hominibus, ut Manichaica adamussim præcepta observarent, quam citissime coetus, & congregatio illa in duas factiones divisa est. Nam alii hanc vivendi rationem ob nimium rigorem deseruerunt; permanentibus aliis in laudatorum mandatorum rigore atque observantia. De hoc schismate hic a Beausobre descripto, opportu-

SS. PP. & scriptorum consensus in Manetis nece describenda.

Quare PP. & scriptores, alias, & alias adhibeant circumstantias.

Beausobre suam eruditionem exaggerat.

nus ipsi verba faciemus, potissimum cum ad varios Manichæorum gradus nostra scribendi ratio se convertet.

Nulla repugnantia
inter Scriptorum
dicta.

VII. Interim autem vellem ut lector animadverteret, hæc omnia, quæ mox ex Beaufobre descripsimus, de diversis nimirum præcedentium Scriptorum, & PP. loquendi modis, & phrasibus, haud quaquam rerum veritatem, & Manichaicæ necis historiam infirmare, aut evertere. Nam laudatorum Scriptorum scopus minime fuit, minutas, ac tenuissimas hujus necis circumstantias describere. Nam alii fusius, strictius alii, Manem a Persis pelle exutum fuisse asseverarunt; ut is videlicet suarum improbitatum poenas lueret. Etsi eorum aliquis, quidpiam addere censuit, quod a præcedentibus Scriptoribus fuerat prætermisum, id forte contingere potuit, vel ex vulgari, & forte certa traditione a Persis accepta; vel quia eorum scripta, Persarum usui ritibus & institutis magis, atque magis accommodare nisi sunt. Cæterum illud unum ab omnibus summa consensione comprobatum, & scripto traditum est; Videlicet Manem regia sententia, in eum lata, fuisse pelle exutum. An vero pelle exutus adhuc in vivis existens: an ejusdem pellis detractio, spinarum acuminibus, aut ferro stilo facta fuerit, ad historię veritatem non pertinet. Cum hujusmodi circumstantiæ parvi, nulliusque momenti sint, nec adeo necessariae, ut Scriptores, qui illas addiderunt, aut prætermiserunt, de mendacio aut fabulosis narrationibus arguamus. Idem prorsus nos affirmare oportet de ejus cadavere, haud quaquam sepulturæ tradito; quod potius aeris vicissitudinibus, & in bestiarum, ac volucrum cibo, ac nutrimento fuit relictum. Quam agendi rationem, apud Persas, aliasque nationes, infamiam & opprobrium minime redolere, gravissimis ductus testimoniis asseverat Beaufobre (a). Sed fundamentum ex quo hanc conjecturam se haurire ipse auctor contendit, non tantum tanquam infirmum nutat, sed prorsus cadit. Videlicet Persas exhorruisse terram fodere, foveasque in eam facere ad defunctorum cadavera sepelienda. Idque facere non consuevisse, maximam ob venerationem, quam elementis adhibebant. Sed Persas, caveas, cryptas, atque speluncas habuisse, quis ignorat? Si igitur ipsis religio erat, foveas in terram non fodere, quia elementis cultum quandam, & venerationem adhibebant haud video cur non potuerint mortuorum corpora in aliis condere locis, ubi terra suos naturales sinus, foveas, caveasque conservat. Quare tanquam male apposita arbitramur ea monumenta omnia, quæ ex Porphyrio, Assemano, Hydæ collegit; & ad calcem apposuit; cum nihil prorsus ad nostrum conferant scopum: videlicet Manetis mortui carnes bestiis, atque avibus devorandas traditas, & relictas fuisse.

Eam falso com-
miniscitur Beau-
fobre.

Nullius momenti
sunt Beaufobrianæ
conjecturæ.

Persarum ritus cir-
ca mortuorum ca-
davera.

VII. Me tamen non latet, tam infamem, & truculentam necem, quæ metu, & terroribus hominum quorumcumque esse debebat, Manetis discipulorum animum nec leviter commovisse. Immo tum facti audaciores, maximis cum lætitiæ signis, & superstitionis religionis argumentis, eam singulis annis venerari cœperunt, & ea de causa solemnem Domini nostri Jesu Christi Pascha abolito, aut saltem a paucis tepidissima celebritate frequentato, diem dumtaxat, quo Manichæus fuerat occisus, magnis honoribus prosequerantur. Cujus quippe prophani, sacrilegique ritus causam, olim Augustinus exaggerabat, & (b) quasi raptus in admirationem; quando videlicet Manichaicæ sectæ magistros audiebat, ab eis sciscitabatur; *quæ causa esset quod Pascha Domini nullis vigiliis, nullo prolixiore jejunio indicto auditoribus, nullo denique festiviore apparatu colerent, cum eorum Bema, id est diem quo Manichæus occisus est, quinque gradibus instructo tribunali, & prætiolis linteis adornato, in promptu posito, &*

Manichæorum ri-
tus quibus Magi-
stri Natalem diem
celebrant.

(a) Beaufobre ubi supra pag. 126. & sequenti. Porphyrius de abstinence Lib. iv. Strab. Lib. xv. Assem. Tom. III. p. 1. pag. 409.

(b) Augustinus contra epistolam Manichæi Cap. viii. extat Tom. viii. pag. 113.

objecto adorantibus festivissima quadam solemnitate, & maxima animi devotione honorabant. Hoc inquam cum quæreretur Augustinus, respondebatur, ejus diem passionis celebrandum esse, qui vere passus esset. Christum autem, qui natus non esset, neque veram, sed simulatam carnem humanis oculis ostendisset, non pertulisse, sed finxisse passionem. Ad hocce ergo falsitatis portentum, S. Doctor post suam conversionem animadvertens, ingemuit, & contra ejusmodi homines exclamabat; qui cum se Christianos dici vellent, & Christum de fœmina natum, & humanum habuisse Corpus negabant, *ne passio ejus quod totius jam Orbis festivissimum tempus est, celebrant;* alia Paschali die *Bematis*, sacrilega solemnitate subrogata, quam veluti gratissimam, dulcissimam, summoque dignam honore vehementius colere desiderabant. An vero recentiores Manichæi solemnes hos ritus adhuc fervare consuecant, me omnino latet. Rogare dumtaxat possem Beaufobre & Bailium, qui omni nisu pro Manichaica Religione decertarunt an adhuc quæ a nobis ex Augustino recensita sunt usum obtineant? Horum enim responsiones, nostras præsentis has elucubrationes magis, magisque possent adornare. Hæc tandem sunt quæ de Manetis Vita, moribus, gestis, atque interitu ex veterum scriptis dicenda occurrunt. Nunc vero ad pleniorum rerum notitiam ad Archelaum redeamus oportet, qui Marcelli persuasione Turbonis confessionem, & habitas cum Manete disputationes scripto consignavit.

Manichæi in Bematis solemnitate sacrilegi.

C A P. XI.

Fabulosa Manichæorum Philosophiæ ac Theologiæ figmenta, a Turbone Manetis discipulo ad Catholicam Fidem converso, execrata, quæ ab Archelao deinde Cascharæ Episcopo, Marcelli persuasione una cum Manetis disputationibus scripto consignata fuerunt.

INstituenti mihi, publicam eam confessionem criminumque execrationem referre, & memoriæ mandare, quam Turbo Manetis discipulus coram Archelao, & cæteris in Caschara Mesopotamiæ Urbe fecit, protinus ad ejusdem Archelai scripta provocare, iisdemque potissimum insistere opus est. Nam cum is scripto commiserit, aut scripto committere jussit tum ea, quæ ex Turbonis ore poenitentiam agentis audierat, tum ea, quæ audacius Manichæus ipse in duabus disputationibus Catholicis objiciebat, vix dubitandi locus supererit, nos ea lustrantes, quæ in Archelai libris continentur, rerum omnium veritatem non esse assecuturos. Quid quid enim in contrarium etiam hac occasione Beaufobre confinxit ad horum fidem evertendam, nihil penitus nobis, & veritati obesse poterit, quemadmodum luculentius suo loco explicabimus. Et primo quidem prætermisissis hujus sectæ præcipuis, fundamentalibusque erroribus, quos in præcedentibus jam adnotavimus, quosque omnium primos Turbo sua publica confessione execratus est, reliqua alia impia, futilia, sacrilega, & fabulosa commenta describere aggredimur.

I. Has igitur inter fabulas illæ principalem habent locum, quas de prima hominum productione, horumque casu, & reparatione Manichæi confingunt. Cum videlicet asseverant: duos illos æternos, sibi que coexistentes, & ad invicem repugnantes, lucis ac tenebrarum Deos, maximum inter se bellum committentes, singulos humanas portiones condidisse. Qua in productione cum tenebrarum auctor, suos fines ad lucem præstandam progrediretur, bonus lucis parens, produxit ex virtute animam, quæ dicitur *mater vitæ*; qua primo ornato homine, & quatuor elementis

veluti

Turbonis Manichæi poenitentia, & confessio.

Quid de hominum productione, casu, & reparatione Manichæi docuerint.

veluti induto, deorsum adversus tenebras pugnaret. Sed cum tenebrarum principes, quasi ad pugnam provocati, homini restitissent, maximam vim ei intulerunt, & de illius *comederunt armatura, quod est anima* (a). In tali ergo tantoque discrimine, primo homine constituto, primam pariter ruinam lapsum atque exitium passum esse fabulantur. Cujus quippe primi hominis, animi corporisque afflictiones ægritudines, ærumnas, non ab inobedientiæ, & gulæ criminibus esse exortas affirmabant: sed a tenebris ipsis, quibus vehementer afflicto opprimebatur. Hæc omnia autem, antequam coelum terra luminaria firmamentum spheræ conderentur, homini contigisse, ajunt. Quare priusquam primus homo in Orbem prodiret, tenebrarum chaos, vivens jam inhabitabat, & luminum patrem exorans, tum benigne & clementer exauditus est; cum videlicet immissa in eo altera virtute, quæ ex Divina substantia processerat, quæ dicitur *spiritus vivens, & descendens*, dejecto, afflictoque homini dexteram porrexit, ut eum e tenebris, quibus periclitatus fuerat, educeret. Quod impietatis mysterium nec dum animo retinebant, sed externis etiam ritibus, & cæremoniis ipsi Manichæi palam profitebantur. Cum videlicet sibi invicem occurrentes, etiam dexteras sibi dabant. Ut nimirum, eo signo certissime indicarent, se e tenebrarum sinu, & ergastulis evasisse. (b)

Manichæorum ritus quales, quidve significarent.

De Mundi conditione Manichæorum fragmenta.

Quemadmodum Terra ster ex Manichæorum opinione.

Duas humani generis propagationes Manichæi fingebant.

Verbi Divini in Mundum adventum sine vera, & passibili carne Manes docebat.

II. Sed non minus insana, & insulsa erant, quæ de ipsius Mundi conditione philosophabantur. Nam viventem spiritum, Mundi conditorem, tribus aliis virtutibus indutum, quas haud nominant, descendisse confingunt, ut *educeret Principes Iesu in firmamentum exiens, quod est corpus ejus sphaera*. Animatum itaque firmamentum esse censebant, sicuti & luminaria, quæ firmamentum circuire conspiciamus. Quorum vitalibus motibus, tantam vim inesse volebant, ut hominum voluntates, quæ iisdem subesse debent, cum liberi arbitrii læsione & exitio, ad agendum compellerentur. Ridicula præterea ridiculis addebant. Cum de Terræ creatione, statu, & motu ratiocinabantur, iterum, eam productam asseverantes, quam in Orbis medio, divina sustentari virtute minime credebant: Sed *humero*, cujusdam simulati *omophori* portari, qui cum eam portans laboraverit intremescit. Et hæc (ajunt) est causa terræ motus, præter constitutum tempus. Omnino ludrica profecto, atque blasphema ea sunt, quæ de hisce terræ motibus comminiscabantur, quos causam fuisse affirmabant, cur benedictus pater de sinibus, in cor terræ & interiores hujus partes, filium suum pareret. Tum materiam, seu tellurem ex se se plantas, & germina produxisse ajebant. „ Quæ cum fixatæ essent a quibusdam Principibus, tunc æternus Pater convocavit omnes Principes primarios, & sumpsit iis singulas „ virtutes, & fecit hominem hunc, secundum speciem primi hominis illius, „ & vexit animam in eum. „ Quid vero primariorum Principum nominibus intellexerint Manichæi, minime ex ea *Turbonis* confessione indicatum est. Illud unum dumtaxat perspicue ex præcedentibus verbis conjicitur, duas humani generis soboles propugnasse, quarum prior cum Adamiticam præcesserit, viam forte illam ineptam, & deterrimam iis aperuit, qui novissimis temporibus perniciosam, erroneamque Præadamitarum opinionem propugnarunt. (c)

III. Sed & altetam causam, cur Benedictus Pater filium miserit in mundum, ex novissima hujus hominis sobole repetere conantur. Non ea ratione quidem qua Incarnationis mysterium prædefinitum esse, Scripturæ testantur. Sed ajebant: ad eam dilecti filii sui missionem Patrem adductum fuisse ab ærumnis, & afflictionibus, quas hujus hominis anima patiebatur in corpore. *Hæc enim de causa*, & propter Omophorum, Patrem filium suum mi-

(a) Archelai acta apud Valesium, & Zaccagnium. pag. 100.

(b) Valesius, & Zaccagnius in Archelai disput.

(c) Archelaus in eadem disput. adversus Manichæum.

misisse, Manichæi docebant. Cujus quippe filii in Orbem adventum, non in vera, & passibili assumpta carne, sed in simulata dumtaxat, & apparenti hominis specie contigisse, fabulabantur. Ut videlicet aliorum oculis homo appareret, qui re ipsa homo non erat; quanvis ex foemina natus ab hominibus putaretur. (a) Si quis vero hujus missionis, & adventus finem exquiret, minime hominis salutem spectasse inficiabantur, nec vero alia ruina, aut lapsui hominem fuisse subjectum arbitrabantur, quam illi, qui ex carnis, corporisque vinculis oriebatur. Ad quæ mala omnia evertenda, propulsandaque, machinam quamdam concinnatam ad salutem animarum tunc confectam fuisse affirmabant, qua rota una efformata, duodecim habente urceos, quibus viventium animæ hauriebantur, ut in Solis conspectu adductæ, hujus radiis purgarentur, & purgatæ luminari inferiori, Luna videlicet traderentur. Sed in duorum illorum luminarium cursu, & motu describendis, quot, qualiaque figmenta non excogitabant? Configebant enim Solem atque Lunam, *duas esse naves*, seu traslatorias *cymbas*, Coelorum Orbem discurrentes, ea ratione servata, videlicet, ut Luna primum, hominum animabus onerata, eas ad subfolanam regionem transmitteret; ubi animæ sursum, deorsumque per quosdam *Urceos* adductæ, atque reductæ, naves illæ onerarentur, & exonerarentur, quoadusque ipsæ animæ a corporalibus afflictionibus, quibus premuntur se subripere possent. (b) *De substantia boni Patris omnem animam, atque omne animal, quod movetur partem trahere confirmabant, addentes, quod Luna, cum onus quod gerit animarum sæculis tradiderit Patris, permanent illa (animantia videlicet) in columna gloriæ, quod vocatur vir perfectus. Hic autem vir (subdebunt) est columna lucis, quæ repleta est animarum mundarum, & hæc est causa salutis animarum.* Morti præterea obnoxias esse quorundam animas, certo sibi persuadebant: sed de harum interitus causa, quam inepte quam stolide fabulabantur! Configebant enim Virginem quandam decoram & exornatam, valdeque elegantem, quæ furto appetiit *Principes, qui sunt in firmamento, a vivente spiritu ducti & crucifixi*. Quo sane in delirio affirmando, antiquorum Græcorum Gentilium opinioni, eos adhæsisse sequentia Turbonis verba perspicue patefaciunt. Cum eam anonymam Virginem, (*Venerem* videlicet) masculis tamquam foeminam decoram apparere; foeminis vero veluti speciosum, & concupiscibilem adolescentem se exhibere docebant (c). A cujus quippe speciei decore, & ornatus elegantia, Firmamenti Principes capti, ita libidinum amore in eam exarserunt, ut istis post eam currentibus, illico ex illorum oculis se subriperit. Sed tunc *Princeps* ille magnus producit nebulas ex semetipso ut obscuret in ira sua universum mundum. *Qui cum tribulatus fuerit plurimum, sicut homo sudat post laborem, ita & hic Princeps sudat ei ex tribulatione sua.* Hæc autem ad Jovem omnium Planetarum Principem referre voluisse, ex Ethnicorum scriptis licet conjectari. (d) Sed ad easdem malas vicissitudines subeundas, messium principem quanque cogi asseverant. Qui tamen cum se ab illa deceptum Virgine experitur, tanta incenditur ira & inflammatur, ut super terram famem effundat, hominesque ipsos morte afficiat. Hinc enim duos Mundos, utrumque

De Animarum
purgatione Manichæi
fabulæ.

Vnde Animarum
salus ex Manichæ-
orum Systema.

Ethnicis adhære-
bant Manichæi.

- (a) Consule quæ diximus Cap. ix. præcedenti hujus operis, occasione vindictarum, nimirum, quas pro Archelao conscripsimus, ut Beaufobrianas malignas interpretationes, atque censuras everteremus.
- (b) Valesius Tom. ii. hist. Ecclesiast. post animadeversiones, & notas ad Socratis historiam. Et Zacagnius in collectanea monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ ac Latinæ.
- (c) Græcorum fabulæ de Ephrodito. Consule, quæ in nostra Dissertatione, habita in Pontificia Conciliorum Academia, conscripsimus, anno 1743. & in Quirinali Palatio recitavimus pro Canonibus Gangrensis explicandis.
- (d) Valesius, & Zacagnius ubi supra.

ab hominibus inhabitatum extare docebant. Inferiorem hunc visibilem, & aspectabilem, ea ratione superiori subjectum, *ut omnes homines qui sunt deorsum*, radices sursum habeant colligatas. Quare iterum de eadem Virgine fabulabantur, ita differentes. Cum ergo Princeps messium a Virgine fuerit deceptus, tunc incipiet excidere radices hominum; & cum excisæ fuerint radices eorum, efficitur pestilentia, & ita moriuntur. Quod si superiores partes radicis validius concusserit, fit terræ motus, & insequitur *Omo fori* concussio. Mortem similiter ab his malis derivari credebant; nulum prorsus corporum inter animorumque arumnas, & interitum discrimen admittentes.

III. Post hæc autem ipse Turbo, qui omnia Manichæorum fabulosa arcana philosophiæ principia pandere, & execrare statuerat; eidem Episcopo Archelao Marcello cæterisque, coram quibus se sistere jubebatur, quid de animarum transmigratione cum Epicureorum schola Manichæi docerent, palam explicavit. Idcirco ista subiecit. „Dicam autem vobis quomodo & animæ in alia quoque corpora transferuntur. In præsentem autem corpore quod nunc spiritus primo inhabitat, parum aliquid ex anima purgatur. Transfunditur deinde in Canem, aut in Camelum, aut in alterius animalis Corpus. Si vero anima, quæ præsentis Corporis erga stulis clauditur homicidium admisit; jam in Elephantorum corpora transfunditur, (a) si messem secuit in muros. Quarum vicissitudinum, seu transmigrationum seriem, latius explicabant, per omnia rerum genera discurrentes, itaut factò gradu a brutis, ad plantas, ad olera, ad germina, & ad res ipsas inanimes, humanum spiritum inquamlibet infundi, & transmutari posse profitebantur. Quæ omnia cum nobiscum reputaremus, nostram admirationem ejusmodi Manichæorum tantopere inter se repugnantia principia excitarunt, ut ne vix quidem arbitrari possemus, cuicumque etiam ignaro, sed sanæ mentis homini falsitatem non suboluisse. Cujusmodi potissimum illa sunt, quæ de animæ nominibus, & proprietatibus affirmarunt. Cum videlicet sequentia ista attributa, & proprietates animæ convenire docebant, *Mens* nimirum, *sensus prudentia*, *intellectus* atque *cogitatio*. Quibus quidem omnibus, magis contrarias & alienas esse novissimus, vel brutorum naturas, vel vegetabilium proprietates, vel insensibilium rerum substantias, quam lucem a tenebris, Cælum a terra, & astra ab elementis distare intelligamus. Cum igitur has inter posterioris Ordinis res, nullam prorsus concordiam, nullumve societatis vinculum haberi posse, Manichæi ipsi contenderent; quid quæso tam inepte, & tam stolide effutiendo ratiocinabantur, cogitantium substantias *transfundi in focum*, aut in *phasellum*, aut in *hordeum*, aut in *spicas*, aut in *olera*, ut & ipsi *messores desecentur*, & *demetantur*? Simili ratione quoque de comedentibus panem, aut de occidentibus pullum differebant, dicentes: & qui manducat panem, necesse est & ipse veluti panis manducetur. Quod si occiderit pullum & ipse *pullus erit*. Sed & de animabus eorum, qui hic in terris divitiis abundant, eam fuisse conditam legem confingebant, ut exeuntibus e præsentem corporali vita, illæ adhuc in pauperum corpora rejicerentur, coactæ primum ad omnes mendicitatis labores, & angustias subeundas, post quas deinde æternis poenis cruciandæ tradantur. Nec enim ejusmodi solis figmentis, in quæstione de animarum transmigrationibus hærebant: sed cum ultro darent, corpus, atque materiam omnium aspectabilium, sensibiliumque rerum esse principium, idcirco veluti necessarium esse inferebant, ut qui plantaverit Perseam, necesse esse eum transire per multa tempora, usquequo Persea illa quam plantaverit concidat. Atque similia de domorum ædificationibus, vel de iis qui se abluebant aquis effutiebant. Qui ædificaverit sibi domum dispergitur per omnia corpora, si quis laverit se in aqua, animam suam vulnerat. Quod quidem postremum delirium argumen-

Animarum e corporibus in corpora transmigratione.

Manichæi cæ Philosophiæ principia inter se contraria.

Animarum poenæ quales ex Manichæis.

(a) Turbo in Archelai disputatione, ubi supra.

gumento est: Manichæos non tantum quascumque civiles, prophanasque, aquæ naturalis ablutiones exhorruisse, sed eam quoque quam ad hominum regenerationem Christus Dominus instituerat. Hæc itaque & non alia absimilia nobis patefaciunt, Manichaicæ sectæ homines, omnem in hac mortali vita ornatum cultumque despexisse, atque damnasse. Nimisque propterea sollicitos fuisse, & delectatos in paupertate & inopia, sordium squalore, & immunditia, quæ omnia sub ficta pietatis, & Religionis larva, extrinsecus, sacrilege simulare nitebantur. Quid enim aliud indicat studium illud, quo aliorum substantiis enutrir, aliorumque sudoribus sustentari quærebant? Quid aliud produnt, cupiditates, quibus maxime æstuabant, ut qui in hac secta electi dicebantur, optimis alerentur cibus, sibi ex aliorum largitate, & oblationibus comparatis? Manichæi enim ad latiore suæ quæstui viam aperiendam, atque ut alios excitarent, quo suis necessitatibus prospicerent, & misericorditer indulgerent, frequentius gehennæ poenas aliasque graves, (ut puto) arcanas ærumnas iisdem comminabantur, dicentes: *Et qui non præstiterit electis alimenta, pœnis subdit gehennæ, & transformatur in Catechumenorum corpora usque quo faciat misericordias multas.* Quare auditores talibus deterriti comminationibus, si quid optimum est in escis, illud offerebant illis electis. Electi vero non prius aliorum cibus vescerentur, quam superstitiosa isthac uterentur oratione, quam Archelaus Episcopus, ex Turbonis confessione hisce verbis descripsit. *Et cum voluerint manducare panem, orant primo ista dicentes ad panem. Neque ego te messui, neque molliui, neque triturai, nec in clibanum te misi. Alius te fecit & detulit te mihi. Ego innocentem te manduco.* Postquam secreto autem & intra semetipsum nemine audiente, Manichæus hæc proferebat, ad eum conversus, qui ciborum oblationes detulerat, cum isto sequenti responso grates ei rependere simulabat. *Oravi pro te.* Et cum opus facere illicitum prorsus arbitraretur, ille qui aliorum pane, & cibus vesceretur, in superstitiosæ suæ sectæ testimonium addebat. *Si quis messuerit demetetur. Ita si quis frumentum in mola miserit, etiam ipse mittetur in mola. Si quis consperferit, conspergetur. Ita si quis panem coxerit, excoquetur.* Hæc ergo, atque ejusmodi alia mala iis imprecabantur, qui misericordiam cum eis agebant, & a quibus cibos seu alimenta accipiebant: quæ immanis agendi ratio, & eorum animi improbitatem, nimiamque naturæ sævitiam patefaciunt.

Quascumque naturales, & civiles ablutiones abhorrebant.

Manichæi ex aliorum substantiis nutrir quærebant.

Superstitiosa & execranda Manichæorum Oratio.

Mala imputabantur iis, quos misericordiam agere innuebant.

IV. Jam vero omnia fabulosa figmenta de plurium Mundorum essentia, quæ superius leviter attigimus, Turbo ipse coram Archelao, luculentius ita explicare pergit. Et iterum dicunt esse alios, præter hunc, quem videmus Mundum, quibus hujus luminaria cum hic occiderint oboriuntur. Et nova quasi deliria excogitantes, universi structuram, terræ, aerisque proprietates noscere negligebant, quamvis plus æquo, & Matheos, & Astrologiæ studiis operam dare ostentarent. Terram ab ambulanti- bus lædi volebant. Aerem similiter ab iis, qui manus in altum levabant; quia aer est anima hominum, & animalium, & volatiliū, & piscium, & reptantium paradysum esse (qui mundus appellatur) credebant. Cujus arbores sunt omnes concupiscentiæ, & ceteræ seductiones corrumpentes cogitationes hominum. In quo dogmate propugnando, forte Joannis verbis, ex priori epistola depromptis abutebantur. Ea videlicet pravis ejusmodi allegoriis explicantes. Peculiarem deinde quandam arborem in hoc paradiso consitam fuisse, ex qua bonum cognoscitur, jam & ipsi credebant; sed præcedentes secuti allegorias, ibi Jesum, & ejus scientiam, quæ est in mundo designari aiebant, *quam qui acceperit discernit bonum a malo.* Quare Turbo subiciebat: cum Mundus Dei non sit, se ex Patre materiæ, eumque omnia in eo contenta exterminari oportet. Sed si anima e Mundo exierit, nec veritatem cognoverit, *Dæmonibus tradetur, ut eam doment in gehenna ignis. Et postquam correpta fuerit transfundetur in*

Plures extare Mundos Manichæi affirmabant.

Mundum ex malo prodiisse principio effutiebant.

alia corpora, ut dometur, & ita injicitur in illum magnum ignem, usque ad consummationem.

Antiquos Prophetas falsa esse vaticinatos Manichæi affirmabant.

Oleum exorcizatum adhibebant in pravæ fidei confirmationem.

Diabolum antiquos Prophetas esse allocutum fingebant.

Manichæorum in Deum blasphemia.

Manichæorum figmentum de Adami creatione.

V. Postquam autem hæc, & similia alia ex sui præceptoris doctrina Turbo pari execratione narrasset, quale iudicium, aut opinionem de antiquis Prophetis fecerint, vel Manichæi habuerint, explicare aggressus fuit. Nec enim vera unquam vaticinatos fuisse credebant, quos ab impietatis, falsitatisque spiritu, & a nequissimo tenebrarum Principe institutos, atque seductos arbitrabantur. Propterea excæcata, (ajebant) eorum mente a mendacii patre, falsa semper prænunderunt in exitium eorum, qui istorum prophetiis fidem adhibuere. Hinc subdebat: *Et si quis sequitur verba eorum morietur in secula, divinctus intra massam, quoniam non didicit scientiam Paracleti.* Hac de causa enim, ipse Manes suis electis solis, qui non sunt amplius quam septem numero, præcepit ut cum desierint manducantes orarent, & mitterent super caput oleum exorcizatum, invocatis nominibus plurimis in confirmationem fidei. Quid autem esset istud exorcizatum oleum, quo prophano illo superstitiosoque ritu caput inungebant; Quænam præterea nomina ab ipsis orantibus invocarentur, Turbo ipse prorsus reticuit, quia illa ignorabat. Nam Manes ipse, & Principes pseudoapostoli ejus, qui alta sapere se semper jactabant, arcanis quibusdam mysteriis suam impietatem involvere adnitebantur, ne denudata tot sacrilegiorum nequissimorum ignominia, Diabolicæ Religionis turpitudine nosceretur. Ea exscribere tandem horret animus, quæ de Moyse, Prophetis, & Sacerdotibus antiquis affirmabant. Cum videlicet, non alium quam tenebrarum Principem hos Prophetas fuisse allocutum contenderent; & idcirco nullum prorsus Judæos inter & Christianos, atque gentiles discrimen dandum esse, cum unus, & idem Deus passionibus, concupiscentiisque obnoxius ab iis omnibus coleretur. „Hos ergo Deus illè, in suis concupiscentiis seducit, quia non est Deus „veritatis. Et propter hoc quicumque in illum Deum sperant..... cum „ipso habent vinculis tradi, quia non speraverunt in Deum veritatis. Ille „enim secundum concupiscentias suas locutus est cum eis. „Hæc inquam in Deum Optimum Maximum maledicta referre, & exscribere nos pudet, nostraque sancta horret Religio. Præsertim cum ex eodem Turbone edoceamur, magnum illum & honorabilem Dominum Sabaoth, cujus nomen coelorum Angeli adorant, orbis terrarum creaturæ cum timore venerantur, & inferorum gentes contremiscunt; cujus natura summa bonitas, & virtus omnipotentia est, impeterent ipsi tam audacter, & contemnerent, dicentes: *naturam habere hominis, & patrem esse concupiscentiæ. Et propterea simplices adorant concupiscentiam, Deum eam putantes.* Hunc ergo Deum quem malitiæ, & peccati auctorem esse contendunt, cum Judæis, Christianis, atque gentilibus eum adorantibus, vinculis esse tradendum, ex Scythiano, hujus sectæ seniore principe, asseverabant. Quæ quidem omnia, non nisi a stolidis, flagitiosisque hominibus poterant excogitari.

VI. Sunt tamen duo adhuc præcipua Manichæorum figmenta, quæ in medium adducere oportet, antequam ad eorum describendam propagationem progrediamur. Alterum ad Adami, atque Evæ emolitionem, alterum autem ad hujusce aspectabilis mundi exitium, & finem referri debet. Ad primum ergo quod attinet, Manichæi iis Geneseos verbis abutebantur: *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, (b) quibus & hæc alia addebant, & secundum eam, quam videmus formam. Hic Principem, suos alloquentem collegas Principes, inducebant, quasi diceret: *venite date mihi de lumine quod accepimus, & faciamus secundum nostram, qua Principes sumus, formam, & secundum eam quam videmus, quod est primus homo.* Quot ergo, qualiave deliria isthæc verba contineant, quis porro non intelligit? Et illa quidem summo Deo injurosa, nullum prorsus colle-

(a) Vide quæ scripsimus de hoc exorcizato oleo Cap. tertio præcedenti pag. 32.

(b) Geneseos 1. v. 26.

collegam, sibi æqualem admittente; quique a nullo extra se alio, nec lumen, nec attributum, nec quidquam aliud accipere potest. Qui nullam in se externam, & visibilem *formam* habet, secundum quam, creaturas condiderit. Qui tandem Adamum ipsum, non secundum alterius primi hominis formam, sed ad solam sui imaginem, & similitudinem ex nihilo creavit. Adhuc itaque naturæ lumine repugnante, plures Deos æquales, visibilem, corporeamque gestantes formam confingebant, *qui hominem creaverunt, qui Evam quoque similiter fecerunt, dantes ei de concupiscentia sua ad decipiendum Adam*. Nihil turpius profecto, aut hisce maledictis nihil scelestius, quibus primorum parentum conditorem, audacius figunt. An mali, & concupiscentiæ auctor, is esse poterat, quem cum Mundo *nec habere partem*, nec super mala, quæ in eo contingunt gaudere posse, ipsi Manichæi affirmabant, An non deliramenta loquebantur?

Deum peccati auctorem ibi expresse affirmant Manichæi.

Non sibi constant Manichæi in eorum dictis.

Scythianus vero tandem, qui hujus sectæ princeps auctor fuit, suis in scriptis, de hujus aspectabilis mundi fine, & exitio verba faciens, hæc habet. *Cum manifestam fecerit ejus imaginem, tunc ipse Omophorus, extra se terram derelinquit & ita dimittitur magnus ille ignis qui consumat universum* in quem omnes peccatorum animæ, æterne cruciabuntur.

Scythiani Deliria

„ Tunc autem (addebant) hæc omnia evenient apparente Jesu in modica navi, cum vitæ matre, & duodecim gubernatoribus; secum etiam habentes lucis virginem, & tertium quemdam seniore, cujus nomen Turbo ipse haud quaquam indicavit. Cum autem magnus ille spiritus vivens, in sua navi existens apparebit, fiet murus ignis illius magni, murus venti, & aeris, atque aquæ interioris. Omnia autem in luna habitabunt usquequo totum Mundum ignis absumat. Et post hæc restitutio erit durum luminarium, & Principes habitabunt in inferioribus. „ (a) Hisce ergo commentis, ea omnia vaticinia, quæ de Mundi exitio, de novissimo judicii die, de judicis majestate, Sacræ litteræ docent, & prædicant, scelestissime corrumpebant, ut labefactata Christi Religione, homines a veritate prorsus recederent, & ad fabulosa, & insana addiscenda figmenta converterentur. Quare Turbo fidelem suam confessionem, hujusque doctrinæ diabolicæ execrationem, hisce verbis claudit: *Hæc est omnis doctrina, quam tradidit Manes tribus discipulis suis, & jussit eos in tres mundi plagas proficisci* (b).

De Mundi exitio fabulosa opinio.

VII. Ut ergo Manichæorum Principes auctores, suis in Philosophiæ, ac Theologiæ studiis; impie, æque, ac inepte deliraverint, jam ex Turbonis confessione, ab Archelao Cascharæ Episcopo scriptis consignata, aut consignari imperante, sufficientissime arbitror patefactum (c). Sed in horum figmentis, impietatibusque recensendis nos plurimum laboris subire oportuit. Cum ejusmodi Archelai disputatio, etiam prout Zacagnii studio, typis commissa, multis verborum anfractibus, barbaris inusitatisque vocibus, ex Persica, Syriaca, ac Mesopotamiæ lingua derivata, referta sit, & tot, tamque gravibus mendis scateat, quæ vel a variorum interpretum oscitantia, vel amanuensium indiligentia in eam irrepserunt. Nihil tamen falsi in se continet illa Turbonis execratio; nihil habet quod dubiæ sit fidei, nisi quasdam duras, & parum Scholarum usui phrasas accomodatas, Archelao tamen coevas; cum tunc nondum exortæ fuerint hæreses illæ; quæ sequentibus sæculis Ecclesiæ in Conciliis rejectæ, magis perfectam, atque propriam loquendi methodum, & ipsis PP., & Theologis quoque religiose

Turbonis confessio nullam falsitatem in se continet.

M 2

(a) Ita legitur in Valesii edit. sed aliter hunc textum exhibuit Zacagnius p. 22.

(b) De tribus hisce Manetis discipulis, ad pravam hanc sectam propagandam huc, atq. illuc missis, videsis, quæ in 3. 4. & 5. Cap. in superioribus conscripsimus.

(c) Quidquid in contrarium profert Beaufobre ad elevandam hujus confessionis fidem, in sequentibus eripiemus, cum de genuinis Archelai actis & disputatione verba faciemus.

gioſe ſequendam præſtiterunt. Suffragatur Auguſtinus, qui in ſuis operibus hinc, illincque ejuſmodi nugæ, & Manichæorum fabulas refert, quas Sanctus ille Doctor non tantum ut præcavendas omnibus prodiſſet, verum etiam ut nimium Religionis veritati noxias impetit, atque ſubvertit. Quare minime ſuſpicari licet, ejuſmodi Archelai opus & cætera, quæ ad *Diodori*, ſeu *Tryphonis* pertinent diſputationes haud eſſe genuina, ut veteres omnes teſtati ſunt; & abundantius ipſi probare reſervamus, catalogum eorum deſcripturi, qui de Turbonis confeſſione ſermonem habuerunt.

CAP. XII.

De emortuali Manetis anno. Variæ de eo opiniones, pro quibus conciliandis nonnulla momenta afferuntur. Beaufobrianus ſcopus in quæſtione de qua agimus explicatur.

EMORTUALEM Manetis annum, vix definire poſſumus, niſi quibuſdam certis conjecturis inſiſtamus. Quarum aliæ ad illud tempus pertinent, quo ipſe hæreticus primo cum Archelao Epifcopo, deinde cum Diodoro Presbytero duas illas voluit habere congreſſiones, in quibus de falſæ ſuæ ſectæ principiis atque dogmatibus diſputavit aliæ vero deſumi debent ex iis, quæ in ſecundo huius operis capite deſcripſimus, in quo contra Paſchaſium Queſnelium, quæſtionem habuimus de tempore, quo Manichaica hæreſis Mundo damnanda innotuit, quando videlicet ſceleſtiſſimus homo prava ſua Dogmata in Orbem ſpargere coepit. Ibi namque magni Pontificis Leonis teſtimonio potiſſimum inſiſtentes, quo affirmavit: Manetem damnandum innotuiſſe, eo tempore, quo *Probus & Paulinus* Conſulatum agebant, cum octava jam perſecutio in Chriſtianos deſaviret (a), ſatis clare patefactum eſt. Hos autem Conſulatum geſſiſſe, poſt Aureliani Imperatoris necem, graviffimis adducti momentis ex antiquorum, recentiorumque tabulis, Chronicis, atque Catalogis probavimus; illudque in Chriſti annum ducentefimum ſeptuageſimum ſeptimum rejiciendum eſſe determinavimus: iis videlicet Scriptoribus ſuffragantibus, quos ad calcem adnotavimus. An vero is annus fuerit emortualis Manetis, nullibi Archelai acta innuunt. Quinimmo horum Scriptorum a Beaufobre tamquam indiligens poſtulatur; quod ſub uno, eodemque Perſarum Rege, totam Manichaicam Tragediam contigiffiſſe affirmare videatur, cum id prorsus impoſſibile debeat arbitrari. Clariffimus tamen Alexander Zacagnius (b), qui nec curſim, nec oſcitanter hocce argumentum ad examen revocavit, aliter ratiocinatus eſt. Is ergo imprimis, S. Leonis Magni teſtimonio ſuperius laudato inſiſtit; Manichaicam hæreſim Orbi damnandam innotuiſſe probans, quando Probus, atque Paulinus Conſulatum agebant. *Quare* (ſubjicit idem doctus Scriptor Zacagnius) *neceſſario dici debet Archelai cum Manete diſputationem, per quam univerſo Manetis error innotuit accidiſſe intra Julium, atque Decembrem anni Chriſtianiæ æris CCLXXVII.* Hinc cenſuit benigne eſſe interpretanda Archelai verba, quæ in capitulo XXVII. diſputationis legenda occurrunt, cum videlicet coram iudicibus, qui diſputationi aderant, volens Manetem perſtringere, cum urget, non eſſe Paracletum a Chriſto promiſſum; alias diu contra ſuas Divinas promiſſiones factas, teſtamento, paſſione, & morte confirmatas, orphanos ſine Rectore, Duce, & Magiſtro, ſuos Apoſtolos, atque

Alexandri Zacagnii ſtudio.

Archelai argumenta contra Manetem.

(a) Leo magnus ſerm. 11. de Pentecoſt. Cap. v. Petavius Rationario temporum, & in adont. ad Epiphanium. Blanchinus in Catalogis ad Anaſtaſ. Bibliotec. Beaufobre Lib. 1. Cap. xi. p. 128. (b) Alex. Zacagn. in Præfat §. x. & ſeqq.

atque discipulos reliquisset, si Spiritus ille veritatis, qui omnia docere debebat, post trecentos fere annos venisset, & quasi Ecclesiæ hæredem se esse confirmasset. Archelaum igitur non ad exaggerandam Manetis stoliditatem (ut vult Zacagnius) in hæc verba erupisse, credendum est. Sed cum verborum proprietate locutum fuisse arbitramur. Nam quamvis rotundum numerum *trecentos annos* posuerit; tamen modificatione quadam usus est, adhibito, & interposito adverbio *fere*, ad innuendum videlicet tertium Ecclesiæ sæculum, tum ad exitum vergere, & decurrere, cum laudata disputatio habebatur. Sed Archelaus ipse hac in re interpetre, aut excusatione haud indigebat. Nam in illius argumenti progressionem, ut magis, magisque Manetem urgeret, provocat ad ea signa, quibus Universo Orbi Spiritus Sancti adventum oportuit patefacere, & quamvis aut amanuensis lapsu, aut interpretis oscitantia, de hoc annorum numero agens, quasi a priori supputandi ratione abscedat; quando videlicet usurpans illam Christi Domini promissionem, qua testatum est; non multo post se missurum esse Paraclitum, qui Apostolorum, & Discipulorum luctum, & lacrymas abstergeret, *quibus invenitur post trecentos, & eo amplius annos misisse hunc qui ipse sibi testimonium perhibet*. At quis non videt, aut errorem irrepisse, aut Archelaum aliam supputandi rationem fuisse secutum? Non enim ibidem facit mentionem Christianæ ære, sed annorum dumtaxat, qui a Tiberii Cæsaris Imperio, ad Probum ipsum decurrerant, ea ductus persuasionem, ut Manetem magis, atque magis ex Christi Domini promissionibus urgeret, atque perstringeret. A Tiberii quippe morte ad Probi Imperium usque, nonnisi bis centum quadraginta uno minus anni fluxerunt, ut ex Tabulis Petavianis (a) liquido innotescere potest. Quare minime mihi persuadere possum: Archelaum æstu disputationis actum, tam graviter lapsum fuisse; potissimum cum eum Romani Imperii res latere haud possent; quia tum jam Romani, Orientis partibus & Mesopotamiæ dominabantur, ut omnibus exploratum est. Quod autem Archelaus ibidem, non de Christianæ ære exordio, a Salvatoris Nativitate desumendo, sed ab hujus morte, quæ contigit Tiberio, Romanis atque Judæis imperante disseruerit, illius agendi scopus apprime manifestat. Quid enim, toto laudato illo capite probare nitebatur, quam Manetem falso sibi Spiritus Sancti nomen assumpsisse, hujus virtutem, potestatem, atque dona sacrilige sibi convenire confinxisse? Quare, ut felicius sua disputatione id præstaret, provocat primo ad eas certas Christi Domini promissiones, quibus apud Joannem dixerat; se quantocius ad Patrem regressurum, ut suis discipulis locum pararet, Patremque rogaturum, ut daret alium Paraclitum, qui in Ecclesia maneat in æternum. Quem Paraclitum deinde vocat, *Spiritum veritatis, quem Mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum: Vos autem cognoscetis, quia apud vos manebit, & erit in vobis*. (b) Tandem ad dictorum veritatem magis confirmandam, subiecit: *Non relinquam vos Orphanos: Veniam ad vos*. Hanc ergo promissionem suis Apostolis, & discipulis, quos alloquebatur, Christum fecisse, vix in dubium revocari potest. Qui sane, & illum Spiritum accepturi erant, non post multos dies, ut essent veri, atque sinceri testes in omni terra, prædicationis, passionis, mortis, atque resurrectionis ejusdem. Sed ejusmodi promissiones Christum fecisse Tiberio imperante pridie quam pateretur, & Paschate cum suis discipulis celebrato; quando jam peracto ultimo suæ voluntatis testamento, Judæi consilio decreverant, horribilem, cruentamque necem eidem inferre; Quis ignorare potest?

II. Ut ergo implerentur, tantum temporis decurrere non potuit, quantum a Tiberii Imperio, ad Probum Imperatorem decurrisse comper-

tum

Archelai loquendi
formula quemad-
modum explican-
da.

R. Imperium in
Orientis partes sub
Probo.

Quando Christi
promissiones fa-
cta.

(a) Archelai acta num. xxlii. pag. 46. Rationario temporum Dionysius Pet. Tom. iiii. pag. 181., & 185. (b) Joannes xvi.

tum est. Annos enim biscentum, & quadraginta inter utriusque Imperium consumptos esse, ex Romanorum Consulibus, & Imperatorum tabulis, sine ulla hæsitazione intelligimus. Ad quod quidem temporis intervallum, cum Archelaus animadvertisset, Manichæum tanquam furem, & latronem abjiciendum, expellendumque esse demonstrat; cum is non deferret signa, & divinarum promissionum exempla, quibus ostenderet se esse *Paracletum*, qui a *Jesu præfiguratus est*, in quo mendacem ignorans fortasse asseret *Jesum*, qui enim dixerat se non multo post missurum esse *Paracletum* (ait) invenitur post trecentos, & amplius annos misisse hunc, sicut ipse testimonium perhibet. Tanta ergo temporis prolatio, irritas prorsus divinas reddidisset pollicitationes, ut Archelaus asseverat. Et partes eorum assumens, quos in extremo Judicii die, Christus Dominus judicaturus veniet; quasi in scenam loquentes adducit, quotquot a Tiberii Imperio, ad Probum usque, ex hac luce migrarunt, & ita Manetem compellans ratiocinatur.

Archelaus Manetem compellans perstringit s

Disputationis tempus ab Archelao definitum.

Quid dicent Jesu in die Judicii illi, qui jam vita excesserunt ex illo tempore usque nunc? Nonne hæc allegabunt, noli nos cruciari, si opera tua non fecimus: Cur enim cum promiseris sub Tiberio Cæsare missurum te esse Paracletum, qui argueret nos de peccato & justitia, sub Probo demum misisti, Orphanos dereliquisti, cum ipse dixeris, non derelinquam vos Orphanos, cum ipse dixeris te mox ire, missurum Paracletum (a). Disputationis ergo hujus tempus ab Archelao definitum fuisse, quis ibit inficias? Si enim tum Probum habenas Imperii tenere asseverat; jam præsentem cum Manichæo congressionem ad Christi annum cclxxvii. rejiciendam esse evidentissime significavit, si Petavii supputationibus fidem adhibeamus; vel in annum cclxxxii., si clarissimi Pagii testimonio, & rationibus insistamus.

III. Jam vero apprime intelligo, omnia, quæ hætenus scripta sunt, minime ab errore, & oscitantia Archelaum purgare; quamvis perspicue indicaverit, suas cum Manete disputationes contigisse, quando jam Probus Romano Imperio dominabatur. Porro annis sex Probus regnavit, cum sceptrum accepisset anno superius laudato cclxxvii., in eoque permanisset ad annum cclxxxii. & in hunc Pagius (b) laudatas disputationes, & Manichaicam necem rejiciat, quam tamen Beaufobre antevertit, arbitratus potius contigisse illius Imperii anno primo. Quam controversiam nunc definire præsentis otii haud esse potest. Cæterum nobis persuasum est, verba illa, quæ in Archelai Actis offendimus, videlicet, *post trecentos, & eo amplius annos misisse hunc*, errore interpretis, vel amanuensis supinitate in illam Archelai disputationem irrepsisse, cum potius legendum sit: *post ducentos, & eo amplius annos*. Etenim Tiberius vita functus est, anno xxxvii., atque ab hujus obitu ad Probi Imperium, anni ducenti triginta novem intercesserunt. Veruntamen de hac re satis disputasse arbitramur. Potissimum cum nostræ huic conjecturæ robur adjiciant illa alia præcedentia Archelai verba, quibus perspicue indicavit, nondum trecentos integros annos decurrisse. Itaque vel dicendum foret, Archelaum in eodem disputationis capite non satis sibi constituisse, quod probabilitate caret; vel anachronismi errorem in interpretem, aut in amanuenses fore rejiciendum. Jam vero ad alia nos gradum facere oportet, ut cætera persequamur, quæ ad Manetis internecionem pertinere judicamus.

Perfarum Regum mediæ ætatis Catalogus.

IV. Et primo quidem, Persarum Regum series, atque catalogus consulenda sunt; ut videlicet intelligamus, an ea omnia, quæ de Manichaica tragoedia in superioribus scripsimus, sub uno, eodemque Rege contigerint; quemadmodum indicasse Archelaum, vel Auctorem disputationis, quæ sub Archelai nomine circumfertur, ut Beaufobre affirmavit, eum veluti indiligentem censorio stylo condemnando. Quod igitur ad catalogos Regum Persarum

(a) Actorum i. v. 8.

(b) Pagius Sæcul. iii. Critica historico Chronologia pag. 300.

Regum Persarum series.

Beaufobriana opinio de Manetis natali, & gestis.

Valerianus Imp. Macriani dolo a Sapore captus.

Beaufobriana Argumenta refelluntur.

farum mediæ ætatis spectat, certum est, quod Parthorum Regum stirpe extincta, eorumque Imperio abolito, Christi anno 226., tum Persis dominari coepisse *Artaxarem*, seu ut notat Petavius *Artaxerum*, (a) qui cum quindecim annis Regni habenas tenuisset, eum excepit *Sapores* hujus nominis primus, qui diuturniori Principatu fruens, *ingentibus jacturis etiam Romanos affecit*, ut Agathias affirmavit. Hisce dictis non refragatur Beaufobre; qui Cl. Pagii Criticen sequutus, Saporis Regnum protrahit ad annum 271. usque, vel ad initium subsequenteris anni 272. (b) At Beaufobre laudatus, novo de Manichaica historia systemate excogitato, non tantum Edessenorum Chronico adhærens, sibi persuadet, ejus natalem diem in annum 240. contigisse; sed ex silentio Orientalium Scriptorum, servili conditioni Manem alligatum fuisse negat, arbitratus originem duxisse ex *Magorum* stirpe, patremque hominem Magum habuisse, qui quondam Episcopatum assecutus est, & *Manes* appellabatur. Brevi, tempora multa consummasse Manem filium comminiscitur, scribendo. Hunc in Græcorum lectione versatum, Mathesi, Musicæque, Astronomiæ, Geographiæ, Astrologiæ, Medicinæ, Picturæ, operam dedisse, & in pingendi arte maxime excelluisse; quemadmodum, & in sacrarum Scripturarum intelligentia, vel interpretatione. In hæresim deinde lapsus esse Manem asseverat. Qui propterea excommunicatione ab Ecclesia excisus, laudati Saporis Persarum Regis favorem, benevolentiam assecutus est, & inter aulicos commoratus, jubetur Regem comitari cum is adversus Romanos prælia instruebat; ea persuasione ratus, quod sibi, & suis militibus mederi posset.

V. Quo autem anno ad Medici præstantissimum munus excercendum a Sapore fuerit assumptus, non retulit. At conici potest, ex eo tempore quo Sapore exercituum copias ducens, vim, clademque Romanis inferbat. Id potissimum contigisse Valeriani Imperatoris tempore, rerum Romanorum memoriæ produnt. Valerianus quippe dolo Macriani Ducis, innocentis Christianorum sanguinis effusi atroces poenas Deo vindice persoluturus, a Persarum Rege Sapore captus, & in Persidem adductus; longo tempore ludibrio habitus, tandem jussu Regis excoriatus, scelerum suorum luit poenas. (c) At cum ejusmodi prælia contigissent post annum 254. & Valerianus poenis exhaustus hominem exuerit septimo Imperii ipsius anno, haud video, qua ratione, qua scientiarum cognitione, qua denique medicæ artis peritia, Manes potuerit tum esse instructus; ut propter omnium ferme scientiarum cultum, Saporis cordi gratus valde fuerit, ut etiam tanquam medicus optimus, & nobilissimus adhiberetur. Id autem fieri potuisse nemo, nisi bardus, & plumbeus, sibi poterit persuadere. Nam Beaufobre auctore, natalis Manetis in annum 241. rejiciendus est. (d) Sapore vero clades in Romanos inferre capit anno 245. juxta Baronium: Valeriani servitus, & proditio contigit circa annum 256. Hujus interitus in annum 260. Cum igitur Valerianus improbitatum solvit poenas, Manes vix decimum nonum ætatis suæ annum attingebat, & quando Sapore contra Romanos, copias suas & exercitum ducebat, adhuc infans & tenellus esse poterat, cum prædicta Valeriani proditio, & servitus ad decimumquintum, aut sextum decimum ejus ætatis annum referenda sit; quæ supputandi ratio apprine probat, non potuisse tum Manem optimi, & nobilissimi Medici artem apud Saporem exercere. Non minus fabulosa videntur, quæ narrat idem Beaufobre

(a) Petavius Rationario temporum Tom. 3. pag. 146. Agathias Lib. 4.

(b) Pagius ad annos Christi 271., & 272. Scribit: obiit hoc anno Sapore Persarum Rex, qui regnavit unum, & triginta integros annos, & ingentibus jacturis Romanos affecit. Agathias Lib. 4. eo mortuo Hormisdas ejus filius Regnum suscepit atque post unum annum, & decimum mensem emortuus est.

(c) Orosius, & Trebellius Valeriani necem describunt in Gallieni Vita

(d) Beaufobre Lib. 11. Cap. 1. pag. 161.

Fabulatur Beaufobre & quare.

Perstringitur idem Beaufobre.

Eruditionis apparatus Beaufobre ostentat.

Beaufobre parum sibi constans.

fobre de Manetis Ordine, vel Sacerdotio, de omnium Sacrarum Scripturarum intelligentia, & interpretatione, ob quas in hæresim lapsus, & Catholica communione privatus, se in Saporis Aulam recipere potuerit, ea benevolentia præsidia sibi comparando, quæ idem auctor in superioribus recensuit. Æque fabulosa censerī debent, quæ de hujus Ministeriis, & Parochiali munere, quæque de habitis contra Judæos & Magos atque Gentiles pro Catholica Religione disputationibus, antequam ab Ecclesia excideret, quæ noster criticus ibidem sine auctore fide digno comminiscitur (a). Quid enim? Cum Sapo hujus nominis primus Persarum Rex diem clausit, Manes vix decimum nonum, aut vigesimum suæ ætatis annum attingebat, ut jam vidimus. Igitur quomodo jam contra SS. Canonum regulas hunc Sacerdotio initiatum fuisse arbitrābimur, deinde ob hæresim Communionē privatus, & ab Ecclesia expulsus fuerit, antequam Sapo obiret; scilicet quando Rex iste fortuna duce, & copiarum multitudine, exercitus ducebat, ut clades Romanis inferret? Nemo sanæ mentis, qui somniis fidem non adhibeat, id sibi poterit persuadere. Immo aliquot annos percurrisse inter lapsum Manetis in hæresim, & Saporis mortem, idem Beaufobre supponit. Idcirco adhuc etiam præproperam illius ordinationem fuisse eum affirmare oportebat. At diligens artis critices Scriptor, qualem se esse Beaufobre jactat, ad hanc rerum repugnantiam minime animadvertit, eo dumtaxat studio ratus, ut veterum Græcorum, Latinorumque PP. testimonia infirmet, & dejiciat. Propterea novitatibus potius indulgens, multa paradoxa, & fabulas in suum transtulit opus, Persarum, Assyriorumque Scriptorum testimonia laudando, qui longe a Manetis ævo floruerunt.

VI. Regum Persarum deinde characteres animique Dotes, studium, & agendi rationem, ad quandam eruditionis copiam ostendendam, describit. Et quadam usus digressionē, antiquam illius gentis Religionem commemorat, hancque diu obsoletam, Saporis Persarum Regis Studio florentem factam fuisse asseverat. Hujus præterea Regis prudentia fortitudine atque justitia laudata, gradum facit ad explicandam etymologiam illius vocis *Magorum*. Quo vocabulo Persidis Presbyteri, atque Philosophi se vocitare consueverunt. Multa quoque subdit de Zoroastris Philosophia studiis Theologia Religione, atque cultu. Tantasque tandem nugas, ineptias, jocularēque interpretationes attexuit, quas referre summopere virum cordatum, & Religiosum de Christianis rebus agentem dedecere arbitramur, & idcirco hæc, & ejusmodi alia silentio prætermittere duximus necessarium.

VII. Itaque potius nobis inquirendum supererit, sub quo Persarum Rege Manes debitas improbitatum poenas luere coactus fuerit. Quo in otio non multum operis nos oporteret impendere, si pariter adversarium, parumque in dictis sibi constantem Beaufobre non haberemus. In mentem ergo primo revocamus, quæ paulo ante de mortis Regis Saporis anno descripsimus. Quem cum Hormisdas filius excepisset (b), ut Persarum annales probant, & Beaufobre etiam ultro concedit; duos dumtaxat in Imperio annos insumpsisse exploratum est. Is autem Varanem hujus nominis primum habuit successorem, qui vix tertio regiminis anno absoluto, ex hac luce migravit, relicto Varane secundo, illius Regni successore, & hærede. A quo autem Christi anno repetendum sit exordium Regni Varanis secundi (c), non conveniunt inter se Petavius, Pagius, alique cum Beaufobre. Illi autem contendunt ab anno 276. desumendum esse. Contra vero Beaufobre diversis insistentis conjecturis, in sequentem 277. esse rejiciendum fabulatur. Propterea

(a) Beaufobre Lib. 2. Hist. Manich. Cap. iv.

(b) Pet. ration. temp. part. iii. describens succes. i. Persar. Reg. mediæ ætatis pag. mihi 146. Venetæ editionis.

(c) Vide Cap. 3. Libri seq. in quo Rom. Pont. agendi ratio ad disperdendas Manichæorum Scripturas, a notis criticis Beaufobrianis vindicatur.

rea Manetis supplicium, non sub Varane secundo, sed sub ejus prædeces-
fore Varane primo contigisse sibi adulatur. Sed ad hujus scribendi, ratio-
cinandique scopum, opus est attendamus. Tanquam certum ergo primo cum
Pagio supponit: Saporem ab anno bis centum, & uno supra quadraginta,
Persarum Regni habenas assumpsisse, easdemque ad annum biscentum se-
ptuaginta duos tenuisse. Hormisdæ vero hujus filio, & Regni successori,
non duos integros, sed annum unum, & dies decem, vel menses decem
Imperii adjudicavit. Crediditque sub hoc Rege, Manetem primo a Sapore
e Perside exulatum abire coactum, in Persidem iterum se recepisse, novo-
que Regi, quemdam *Revelationum* librum, variis, perfectissimisque picturis
adornatum exhibuisse. Librum porro hunc, non diversum fuisse ab Evange-
lio Manichæi, in quo falsa Jesu Christi historia continebatur, ex quodam
Photii testimonio sibi Beaufobre persuadet. Qui præterea dolendum esse fa-
tetur, quod hujus Operis exemplaria temporum invidia, hominumque
odio, prorsus perierint, cum in se comprehensum haberent foetum sapien-
tioris Hominis, qui ea ætate in Orientalium Philosophiæ studiis impende-
rit. Postremo intollerabilem abusum eam Prælatorum, & Sæcularium Prin-
cipum religiosam œconomiam appellat, qua ejusmodi perniciosos libros ad
Populorum fidem pietatem & mores depravandos aptos, & ordinatos,
flammis disperdi, & concremari jussum fuerit; cujus quippe Operis an aliqua
saltem reliquiæ sive fragmenta apud veteres Scriptores Orientales, Arabes,
& Persas supersint, se ignorare fassus est. At veterem, adhuc hodie ser-
vatam Ecclesiæ praxim, Beaufobre hic, & multis aliis in locis impetere, &
calumniari voluisse, quis non videt? Nos ejusmodi dicticia, falsasque calum-
nias refellere reservamus; cum de M. Leonis aliorumque PP. decretis, contra
Manichaicos libros editis, sermonem erimus habituri. Neque deinde nobis
opus est in iis immorari, quæ ibidem subjecit, cum de Persarum ritibus,
& cæremoniis ad quemdam Cincturæ usum pertinentibus verba facit. Quem
inter Zoroastris moralia præcepta annumerari, ex Hyda auctore asseverat.
Quare inde concludit, Persas eandem prorsus virtutem *Cincturæ* tribuere,
quam Romani Catholici *signo Crucis*, & *aquæ* benedictæ inesse confingunt.
Videlicet pro expellendis Dæmoniis, & liberandis ab eorundem violentia
Hominibus. Concludit igitur utrumque illum ritum, Persarum videlicet,
Mahumedanorum, & Christianorum omnimodam redolere superstitionem.
Quemadmodum tandem Hormisdas Persarum Rex laudatum Manetis Evange-
lium gratiose excepisset, & se Manichæum fecisset, animadvertit. Cujus
Regis exemplum cum plures brevi secuti essent, nomen, auctoritatemque
apud Persas facile sibi vindicavit.

Subdola Beaufobre querimonia.

Consule Cap. 117. seqq. Libri.

Blasphemia, & temeraria Comparatio.

VIII. Verum, subdit, Regis protectio haud multum Maneti prodesse
potuit, ut tutius atque securius viveret. Christiani enim, & Magi eum
suis Religionibus adversari intelligentes, statim infensi eidem facti sunt, quo-
rum furorem ut evaderet, Hormisdas Rex præsidium simul, & munimen
in quodam inexpugnabili Castro, eidem suppeditavit, ut illic videlicet,
eam necem præcaveret, quam dubio procul, tot, tantorumque inimicorum
furor, & impetus ipsi attulissent. Hormisdas tandem extremam diem clau-
sit, consumptis vix in Imperio duobus annis, ut fert communis Scripto-
rum opinio, quibus nec Beaufobre repugnare ausus est. Qui hujus mortem re-
ferunt ad annum 273. aut 274. affirmantes, successorem habuisse Varanem I.
ejus filium. Is Patris exempla secutus, Maneti munimen, atque præsidium
in exordiis sui Regni exhibebat. Sed deinde Ethnicorum Magorum, Ju-
dæorumque in eum persecutione recrudescente, & in quadam dispu-
tatione

Manetis mors.

(a) Beaufobre Lib. 2. Cap. iv. pag. 201. contendit, hanc Manetis confictam di-
sputationem, veteribus Catholicis Scriptoribus, Patribusque, occasionem de-
disse Archelai fabulosa acta conscribendi. Nos tamen hujus argumenta, se-
quenti capite refellere reservamus.

tatione publica ab iis superatur, tandem veluti hæreseon auctor necatus est.

Quale autem Supplicii genus Regis decreto subjerit, certo ibi Beaufobre non definit. Tanquam Saducaum, duntaxat capitali poena fuisse occisum asseverat. Atque variorum opinionibus laudatis, Hydæ videlicet, qui eum Cruci affixum fuisse ad Urbis portam affirmat, vel Abbatis Renaudot asserentis, *pellem eidem vivo detractam, fenoque repletam suspensam esse ad aliorum terrorem.*

De Manetis supplicio variaz opinionis.

Cui Testimonio, subdit: Librum cujusdam incerti auctoris, Persarum historiam describentis, vel Abulpharagii, qui dicit: pellem Manetis post mortem detractam fuisse (a). Quod verisimilius indicavit, Valeriani naturali morte pereuntis exemplo ductus, cui Sapoires pellem detrahi jussit, ut eam videlicet Romanis objiceret ad arrogantiam superbæ hujus nationis comprimendam. His opinionibus, & tertiam subjecit. Qua asseveratum est, Manem occisum, fuisse suspensum; in duasque partes divisum, partem quidem ad unam, partem vero ad alteram Urbis portam. Quare factum est, ut loca ista appellarentur, *Manes superior*, atque & *Manes inferior*. At sub Varane primo hæc omnia contingere potuisse, quis sibi persuasum habebit?

Manetis emortualis annus.

Hunc enim spectatis testimoniis accuratissimorum Scriptorum jam vivere desiisse Anno 276. exploratum est. Itaque Aurelio Probo Augusto, & Aruntio Paulino Conf. illius hæresis damnanda innotescere haud potuit, neque cum Archelao Episcopo, & Dioride Præsbytero, vel ut MAVULT Beaufobre, cum Magis, Ethnicis, Judæis potuit disputare, eum jam non esset in vivis ob necem, quam præcedenti anno Regis Decreto cum oportuit subire. Nos ergo ad ejusmodi ambages, & scopulos præcavendos, Patrumque Græcorum, & Latinorum testimoniis insistentes ad annum 277. quo tempore Varanes secundus Persis dominabatur, ipsius Manetis necem protrahimus. Vix, ac ne vix quidem Beaufobrianis dictis subscribendum esse censentes, qui non alium sibi scopum præfixit, quam vanum, inutilemque dubiæ, jocularis, & indigestæ eruditionis apparatus congerere; ut videlicet suis illicitis incautos deciperet lectores; fabulosis quibusdam Traditionibus, ex ignotis, impuriisque fontibus derivatis, sinceram, constantemque Ecclesiæ Catholicæ traditionem ad exitium perducendo, ut disertius in subsequenti Capite probare aggredimur.

CAP.

(a) Abulpharagius Dynast. Beaufobre Lib. II. Cap. IV. pag. 206.

C A P. XIII.

An Archelai acta cum subjectis disputationibus contra Manetem habitis, prout circumferuntur, vera, & genuina sint.

Beaufobre opinio ad examen perducitur, illiusque argumenta tamquam infirma refelluntur.

I. **M**ihi maxime deesse viderer, si fusiori calamo explicatis iis omnibus, quæ ad Manetis originem, hæresim, errores, facinora, atque supplicium pertinent, animum serius in eam disputationem, & acta non converterem, quæ sub Archelai, Cascharæ Episcopi nomine circumferuntur. Integrum enim, atque perfectum fuit hocce opus publicis typis Romanis, Sacræ Congregationis Propagandæ Fidei commendatum, Christi anno 1698., illudque maximis studiis, & labore erudite ornavit clarissimus, & præstantissimus vir Laurentius Alexander Zacagnius Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus in sua veterum monumentorum collectione Ecclesiæ græcæ, & Latinæ. Hocce autem opus, omnium eruditorum suffragio exceptum fuisse, quoadusque in lucem prodiit Beaufobriana de Manichæis historia, nemo est, qui ignoret. At cum ab auno 1740. idem Beaufobre suum opus Amstelodamii Typis commiserit, jam tum de veritate historiæ Archelai, & laudatorum actorum authenticitate, ab eruditis etiam Catholicis dubitatum est; qui ex una parte ad veterum traditiones secum recogitantes ex altera vero adversa parte argumenta, quibus horum fidem, & auctoritatem Beaufobre elevare, & evertere contendit perpendentes, jam facile in eam persuasionem adduci potuerunt, vel prorsus ejusmodi historiam esse fabulosam; aut multa saltem in se continere, quæ rerum veritati, illorumque temporum rationi, civilium rerum moderationi, & Ecclesiæ rebus repugnant. Quæ quidem omnia, cum eripere, aut saltem conciliare statuissem primo occurrit Eusebii Cæsariensis, aliorumque illius ævi Scriptorum silentium, cui potissimum Beaufobre insistit, ex quo negativo argumento contendit Archelai acta, & subjectas duas disputationes, commentum, & fabulas continere. Verum nullius eruditi viri animum hocce Eusebii, aliorumque illius ævi Scriptorum silentium movere posse, aut debere arbitror. Quid enim? Manichæi res, disputatio, exiliumque contigerunt tertio Ecclesiæ sæculo labente Persica Syriacæque lingua Archelai acta, & duæ subjectæ disputationes scriptæ fuerunt. Non mirum igitur, si ad Eusebii manus ejusmodi monumenta non pervenerunt, qui post primum celebratum Nicænum Concilium Ecclesiasticam conscripsit historiam, illique Manichaica duntaxat innotuit hæresis, quam in suo Chronico ad annum 277. descripsit. Si hocce Scriptorum illius ævi silentium Beaufobriano scopo prodesse posset, in medium adducere eum oportebat, Syros, & Persas Scriptores, qui illius gentis, Ecclesiæ statum, Manichaicasque res describentes, hanc Archelai historiam disputationesque negarent, aut silentio prorsus occulerent. Sed ubi sunt? Pauci ea ætate Scriptores floruerunt, qui id præstare possent. Nam si Græcos consulamus, quos Syrorum, & Persarum res latuerunt, duntaxat occurrit Anatolius Laodicænus, qui sub *Probo* floruit, vel *Pierius* Presbyter Alexandrinus sub Caro, & Diocletiano, aut *Methodius*, qui sub eodem Diocletiano martyrio fuit cæsus, quippe contra *Porphyrium* & *Origenem* scripsit: *Arnobius* Rhetor, & ejus discipulus *Lactantius*. Hos autem omnes ob summam locorum distantiam, nullumque eos inter Persas, & Syros commercium, Manichaicas res latere

Laurentius Alexander Zacagnius laudatur, & quare.

Beaufobianum negativum argumentum refellitur.

Cyrillus Hiro Solymitanus.

Archelai disputatio Cyrillo innouit.

debuisset, quis non intelligit? Mirum ergo esse haud debet, si illius ætatis Scriptores desideramus, qui Archelai acta, & Disputationes recensuerint. At non longe post Nicænum primum Concilium Manichaicas res ad Græcorum notitiam pervenisse exploratissimum est. Quarto enim sæculo currente hoc est anno 348. Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, Catechesi sexta, occasionem non tantum arripuit, Scythiani, Terebinthi, & Manetis hæresim infectandi; horum erroribus patefactis: sed etiam Archelai Episcopi Mesopotamiæ meminit, qui Maneti e carcere fugienti occurrit, & Græcorum auditorium constituens, etiam Philosophis Judicibus eum redarguit; ne si Christiani judicarent, ad gratiam aliquid judicasse viderentur. Verbis porro hisce, Archelai cum Manete disputationes, & acta indicata esse, quis ibit inficias? At dicat amabo Beaufobre, ex quibus fontibus Cyrillus hæc haurire potuit, nisi ex fatis vulgata traditione Macarii forte, & Maximi, illius Ecclesiæ Episcoporum, quæ traditio jam fidem, authoritatemque obtinuerat; vel ex aliqua Persica, aut Syriaca Scriptura, quam præ manibus habebat. Somniasse autem, vel studiose comminisci voluisse Cyrillum in eorum institutione, qui Sacro Lavacro illuminandi erant, minime censendum est. Alias PP. omnes, qui sua ætate, & post eum floruerunt, ipsum de errore notassent, & scriptis exagitassent, commentitiam prorsus esse Archelai cum Manete disputationem scribentes. Unum interea non est præmittendum, quod plurimum valere potest ad alia, & alia Beaufobriana argumenta refellenda. Cyrillus videlicet; Archelaum Mesopotamiæ Episcopum appellavit. Nullibi autem cujusnam Urbis Episcopus fuisset indicavit. Quam tamen œconomiam, seu cautionem minime secutus est Epiphanius, qui hæresi 66. Archelaum Cascharæ Episcopum appellavit (a), & in reliquis ipsi Cyrillo subscripsit; ampliorem tamen de Manichaicis hisce rebus relationem contexendo. Contendit deinde Beaufobre hujus operis autographum nunquam Syriaca lingua fuisse conscriptum, illudque primo ex Græcorum fraude in lucem prodiisse. Propterea colligit, nihil aliud, nisi purum commentum redolere. Laurentium Zacagni pariter velicat quod scripserit, Epiphanium, græca consuluisse exemplaria. At injuria quidem Cl. Virum carpit. Is enim Hieronymi non tantum testimonio id probat, verum etiam gravissimas affert conjecturas, quas inter, illam videlicet quod Archelaus de solaris cursus spatio agens, *Sphæram*, illud a Græcis vocari ait capite XXXII. Itaque autographum illud in Græcorum lingua primo prodire haud potuit; Sed ab aliquo interprete, qui eorundem actorum versionem e Syriaco in Græcum eloquium elucubravat, ut in notiore linguam transfusa, cuncti per Orbem fideles plenissimam eorundem notitiam habere possent. Sed Græcam ipsam Versionem, de qua agimus, Epiphanio esse antiquiorem constat, qui insignia eorundem excerpta, græce refert in Manichæorum hæresi. Nec dici potest (subdit idem Laurentius Alexander (b) Zacagni) ea ex Syriaco exemplari, Epiphanium ipsum græce fecisse, cum omnia, quæ ab eodem ex actis Disputationis Archelai cum Manete afferuntur, in Latina, quam edimus Versione, totidem verbis reperiantur. Neque aliquid conficit quod inter Latinos Scriptores primus, qui hujusmodi acta recensuit, fuit S. Hieronymus (c), qui circa Christi annum 392. floruit. Cum potius eorundem actorum mentionem facere debuisset Philastrius Brixienfis Episcopus, qui jam pridem anno videlicet 370., ut notat Beaufobre (d), sed accuratius Caveus (e), anno 380. hæreseon Catalogum conscripsit. At quale judicium eruditi fecerint de Philastrii studio, & scriptis ex eodem Beaufobre, & Gulielmo Cave conjicere licebit. Græcorum enim Scriptorum fere omnia mo-

(a) Lib. I. Cap. XII. pag. 130. in notis num. 4. (b) Hieronymus. de scriptoribus Eccles. Cap. LXXII.

(c) Zacagni in Pref. num. IV. pag. itidem IV.

(d) Videtis serm. Prologomen. Isaci Beaufobre ad II. part. Manich. Hist.

(e) Gulielmus Cave Sæculo Arian. pag. 172.

monumenta Philastrium latuisse, opus illud ab eo concinnatum manifeste iudicium minus accuratum prodit.

II. Beaufobre ipse Philastrium inscitæ, oscitantiaque non semel insultat, ut apprime noverunt, qui ejus Manichæorum historiam lustrarunt. Si ergo ipse nullam fidem Philastrio esse adhibendam censuit; & hac de causa eum exagitat, cur deinde ipsius silentium sibi favere posse arbitratur? vana conjectura, & ratiocinatio apage. De interprete deinde cum Beaufobre, tum Zacagnius verba faciunt, sed eidem opinioni animum minime accommodant. Zacagnius namque ad concilianda S. Hieronymi, Epiphani, & Heracliani Chalcedonensis testimonia, provocat ad Photii auctoritatem, qui Codd. LXXXVII. ejusdem Heracliani quædam excerpta referens, hæc verba subjicit, quæ Cap. XXXIX. horum actorum legimus, quæque confirmare videntur eadem acta ab Hegemonio fuisse scripto consignata (a). Igitur verisimile Zacagnius arbitratur, Archelaum ipsum nonnulla priori Disputationi suæ postmodum addidisse, & in eam sententiam lubens venit, ut Epiphanium atque Hieronymum cum Heracliano conciliari posse crederet, si dicamus Archelaum Syriaca primum lingua, cuncta, quæ coram delectis iudicibus adversus Manetem protulerat, divulgasse; Hegemonium vero, quæ ab Archelao jam edita fuerant, meliori non solum ordine digessisse; verum etiam exordio, epilogo, aliisque nonnullis locupletasse, ut omnibus numeris absoluta, celeberrimæ hujus Disputationis acta ad posteros transmitterentur.

Quinam fuerit interpretis disputationis Archelai.

III. Has Zacagnii rationes, atque conjecturas satis speciosas Beaufobre judicabit, quas tamen probari non posse contendit; cum formulæ ab Archelao adhibitæ ad Christi personam, & Incarnationis mysterium explicandum, innuant eas originem habuisse ab homine, qui floruit, & scripsit post Nicænum Concilium; videlicet circa annum 330. At Beaufobre minus sibi in suo conscribendo opere constare jam exploratum est, ex iis, quæ contra Archelaum Cap. IX. superioris objecit. Contendebat enim disputationem, de qua agimus prorsus esse refertam loquendi phrasibus, quæ Ariænorum, Nestorianorum, Eutychianorum hæresibus apertissime favent. Unde ne negotium nobis facesset Cap. IX. hujus operis Archelaum ipsum ab hujusmodi malignis notis purgare nisi fuimus (b). Male tandem imperitus censor concludit; quod cum nemo ex antiquis auctoribus Syris ei occurrerit, qui mentionem fecerit aut Archelai, aut ejus disputationis, se coactum fuisse profiteri atque concludere, aut ejusmodi historiam suppositam, aut excogitatam fuisse ab eodem Hegemonio, aut eam accepisse ab aliquo viro ex Mesopotamia orto, & a Turbone forte, qui Manichæum viderat, hujusque sectæ nomen dederat, quamque aliis deinde quamplurimis circumstantiis a se ipso excogitatis reddidit adornatam. Hocce iudicium hausisse concludit a quodam viro docto recentiori, qui credidit præfatum opus Archelao minime fore adjudicandum. Sed Hegemonium ea addidisse, vel detraxisse, quæ opportunius judicavit. A qua opinione se non posse abscedere fatetur, quoad usque clariora argumenta sibi non fuerint exhibita, aut suppeditata. An tute vero Beaufobre communiori persuasioni defuerit, quando præter laudatorum Scriptorum testimonia, alia sequentium sæculorum accedunt? Quando Photius, Petrus Siculus, cæterique emunctioris

Zacagnii de ea iudicium.

(a) Quoniam vero placuit Marcello disputationem hanc excipere, atque describere, non potui contradicere, confusus de benignitate legentium, quod veniam dabunt, si quid imperitum, aut rusticum sonabit oratio. Hoc enim tantum est, quod studemus, ut rei gestæ cognitio studiosum quemque non lateat. Et clarius in eodem Cap. ultimo. Quibus postea agnitis Archelaus adjecit ea priori disputationi, ut omnibus innotesceret, sicut ego, qui inscripsi, in prioribus exposui. Zacagnius ut supra.

(b) Consule quæ Scripsimus Cap. IX., & X. hujus Libri ad purgandum Archelaum ab omni hæreseon nota.

Aliud Beaufobrianum argumentum.

Nova Beaufobre argumenta ex loco disputationis desumpta.

Zacagnii lapsus ex codd. ortus.

criticen homines, laudata Archelai acta, & disputationes probarunt, multis verbis non erit opus patefacere. Cum satius de similibus negativis argumentis in præcedentibus sermonem habuerimus, & Beaufobre ipse, pro suo Marte duntaxat comminiscendo, quæstiones proponat, atque resolvat. Cujus generis quidem est altera; quam instituit: an Cascharæ disputatio vere extiterit, vel commentitia sit dicenda. *Cascharæ disputationem* dixisse fatetur. Cum certo affirmare non possit, vel inficiari, Manetem quandoque cum aliquo Orthodoxo Episcopo de suis erroribus disputasse, vel congressiones habuisse. Lectores hac de re certiores reddere non posse ait; cum antiquorum Scriptorum varia exempla supersint, illorum videlicet, qui supposititias quasdam disputationes, non tantum hæreticos inter, atque Orthodoxos Episcopos excogitarunt, sed cum Apostolis, & Hæreticis fuisse habitas commenti sunt. Exemplum affert Librorum Recognitionum, qui sub Clementis nomine circumferuntur. In quibus temere esse ait historiam S. Petri, contra Simonem Magum, disputantis. Credit (ait) Guilielmus Cave fabulosam hanc narrationem a *Bardeſane*, Græci eloquii peritissimo, ex Syria, aut Mesopotamia adductam fuisse. At quis ex eruditis historiam Literariam Guilielmi Cavei suis oculis non lustravit; Is sane ejusmodi historiam fabulosam narrationem continere non affirmavit. (a) Opus antiquissimum esse, ab Origene quoque laudatum, sincere fassus est. Non illud Clementi adjudicavit: inter hujus supposititia opera recensuit; sed non eo sensu, ut quæ in iis continentur fabulas redolerent. Sed quia quod aliis forte auctoribus erat adjudicandum, Clementis nomen præ se ferat. Male ergo ad hujusmodi exempla, & Cavei Testimonia provocavit Beaufobre (b), ut Archelai acta, & disputationes prorsus commentitia esse ostenderet. Nec Beaufobre satius duxit similibus nugis, horum auctorum fidem sensim elevare. Sed graviora, evidentioraque falsitatis argumenta sibi mutuari posse intendit, ex loco ipso, in quo habitam esse Disputationem describitur. Primo in una Mesopotamiæ Urbe publice a Manete, & Archelao fuisse disputatum dicitur. Secundo eam Urbem in Romanorum potestatem fuisse redactam; tertio Urbem illam Caschara, aut Carchara fuisse appellatam. Igitur Comædiæ disputationis Archelai, hos tres characteres convenire, laudata acta produnt. Si itaque nullam inveniamus Urbem, cui talia convenient; necessario fatendum est, prorsus fabulosam esse Disputationem, Quoniam auctor scenam habitam esse in loco confinxit, qui haud quaquam reperitur. Urbem hanc Mesopotamiæ diligentius Zacagnium inquisivisse animadvertit. Qui demum sibi persuasit, laudatas tres notas aut characteres celeberrimæ Urbi *Carra* convenire posse, quæ celebrior deinde facta est, ob *Crassi* cladem, ut Ammianus Marcellinus notavit, Hanc vero Urbem Romanorum fuisse Coloniam, varia nummismata patefaciunt; ut videre est apud Spanh: Celarium, aliosque. Zacagnio autem ita ratiocinanti fundamenta suppeditavit, quorundam Scriptorum Latina versio, quæ habet nomen *Charra*. Deinde in veterum historiis nullam Mesopotamiæ Urbem invenit Romanis subjectam, Cascharam, aut Carcar appellatam. Sed similia nomina potius attributa fuisse Urbi in Arabia Felice sitæ, ut videre est apud Anonymum Ravennatem, Geographiæ Scriptorem, vel apud Ammianum (c) Marcellinum, qui alterius Charchæ meminit. Verum subjicit Zacagnius: neutrius harum Urbium Archelaus Episcopus extitit. Nam ejus cum Manete Disputatio habita est in Mesopotamiæ Urbe, sub Romanorum ditione posita, cujus Episcopo-

(a) Guilielmus Cave hist. lit. Sæculo Apost. pag. 18. hos decem libros e græco in latinum sermonem transtulit Rufinus Presbyter Aquileiensis, nec quisquam fabulam olere affirmavit. (b) Beaufobre Lib. I. Cap. XII.

(c) Ammianus Marcellinus Lib. XXIII. Antiquum Oppidum Crassorum & Romani exercitus æumnis insigne. Syri hanc Urbem *Harau* appellant. Sed Græci ex fluvio Carra denominationem accipere asseverant.

iscopatum obtinebat Archelaus, ut diserte dicitur apud Epiphanium, & in actis Disputationis. Charcha vero a Marcellino memorata, extra Mesopotamiam trans Tygrim in Persarum ditioe sita erat. Charchæ quoque Arabiæ Urbs, cujus apud Anonymum Ravennatem mentio est, Archelaus nullo pacto Episcopus esse potuit; cum antiqui omnes Scriptores eum non Arabiæ, sed Mesopotamiæ Episcopum fuisse tradant.

IV. Hanc Zacagnii (a) opinionem jam pridem ab Assemano, (b) Viro doctissimo Vaticanæ Bibliothecæ Præfecto primario rejectam, & refutatam fuisse (ait Beaufobre) subjiciens Assemani hæc verba. *Librariorum potius errore in unico illo actorum loco Carrha scriptum dicendum est, quam Caschar vel Carcar initio actorum, & apud Clarissimos Scriptores Epiphaniem, Socratem, Photium, qui certe Carrhas, seu Haram celeberrimam Mesopotamiæ Urbem Carcaram, seu Cascaram nunquam appellassent.* Hanc tamen Assemani, alioquin viri gravissimi sententiam, improbatam offendimus a doctissimo viro *Le Chien* (c) in suo opere, quod inscribitur *Oriens Christianus*. Is enim Tomo secundo de Chaldæorum Ecclesiis agens, Cascharam Urbem in confiniis Mesopotamiæ sitam describit; valde diversam ab altera, quæ apud Cosdresnam erat constructa. Priorem enim Urbem Idolorum cultui prius occupatam, Christo nomen dedisse S. Tadhæi prædicatione, atque Archelaum Episcopum eidem præfuisse sub Probo, idem auctor asseverat, qui nec ab Epiphanio, nec a Hieronymo, nec a Photio nulla ratione resilire voluit; ipsi deinde universo veterum Scriptorum cœtu suffragante. Si itaque adhuc Zacagnii conjectura, quam impetere Beaufobre intendit, prorsus labaret, atque caderet ex librariorum vitio; non inde tamen consequeretur fabulosam esse historiam de qua agitur; atque figmentum redolere, vel Archelai, vel Episcopatus nomina, quorum ibidem mentio facta est. Labant tamen, prorsusque cadunt aliæ conjecturæ, quas subjicit ipse Beaufobre, contendens hunc Episcopum Catholicæ fidei causam coram ethnicis etiam iudicibus expendere voluisse, præsentem videlicet populo, qui Manetem blasphemantem lapidibus obruere volebat, si Archelaus annuisset. At futilis conjectura. Beaufobre in primis animadvertere oportebat ad Cyrilli Hierosolymitani dicta: videlicet etiam ethnicos aliquos Iudices accersitos fuisse, *ne si Christiani judicarent ad gratiam aliquid judicasse viderentur*. Illi ergo Philosophi, qui tanquam testes advocati fuerant, potentia & auctoritate carebant; potissimum quia tum Romano suberant Imperio. Ethnicos Philosophos in Nicæno Concilio admissos fuisse, ut audirent, atque etiam disputarent, nullus hætenus ivit inficias. Unde ergo mirum, si Episcopus Archelaus congressionem habiturus cum hæretico homine, qui falsis Zoroastris Philosophiæ, & Magorum principiis hærebat, etiam ethnicos Philosophos admiserit, quos a fabulosis, sophisticisque Manetis argumentis abhorreere sibi persuadebat? Addit (d) Beaufobre deinde in iis actis legi: Archelaum indignatione erga Manem commotum, ipsi objecisse non alium esse, quam Mithræ Presbyterum, *Solis* videlicet, falsisque Diis cultum adhibere consuevisse. Hanc objurgationem, subjicit, approbare non potuit populus paganus, Urbisque Idolis repleta. Bene vero plausum obtinisset a Christiana gente, cui Christianus Imperator dominaretur. Si ita factum fuisset, Urbs tota indignatione contra Episcopum commota injuriis etiam cum vitæ discrimine eum affecisset. Quæ tandem omnia ut probabilitate carere ostenderet, ad Juliani apostatæ factum, vel exemplum provocat; qui in fatali Persarum expeditione Edessam Urbem proficisci recusavit, quia maximus Christianorum numerus ibidem reperiebatur; suum-

Cl. Viri Assemani iudicium.

Aliud Beaufobre argumentum.

Quare ethnici ad disputationem vocati.

Julianus Apostata Carram proficiscitur, Idolis sacrificaturus.

(a) Laurentius Zacagni Præfat. pag. viii. (b) Asseman. Tom. i. Bibliothecæ Orientalis.

(c) Oriens Christianus P. Le Chien Tom. ii. pag. 1173., & seq.

(d) Beaufobre Lib. i. Cap. xii. pag. 134.

suumque iter ad Carram convertit, ut sacrificium Diis immolaret. Quare cum hujus Urbis populus falsorum Deorum cultui maxime esset addictus, lapidibus obruerunt infelicem eum hominem, qui ipsis nunciaverat, Julianum jam vita functum fuisse.

Ecclesiastica Historia res a Beausobre fusque, deque versa.

Beausobre perstrigitur, Historia Ecclesiastica subsidio.

Varia munera Christianis demandata ethnicorum Imp. Decretis.

Aliud Diocletiani Decretum.

Ecclesiarum Orientis alius, & alius status.

Juliani Apostatae exemplum a Beausobre adductum cadit.

Postrema Beausobriana argumenta contra sinceritatem actorum Archelai.

V. Hic Beausobrianus differendi modus, hujusque artificium, facile historiae Ecclesiasticae indoctos persuadere posset. At non eidem fidem adhibebunt, qui ex Eusebio Caesariensi, aliisque sinceris Scriptoribus didicerunt, Christianas res, Ecclesiarum Mesopotamiae Persarum Aegypti Phoenices Phrygiae, ab anno 277., usque ad annum 293. valde fuisse mutatas; Itaut, quae florentissimae primum erant, ad plenum exitium redactae fuerint, Diocletiani faviente persecutione. At quis ignorare potest, quod antequam tam dira, & gravis persecutio in Christianos excitaretur, jam nostros in summo honore habitos fuisse apud ethnicos Principes; ita ut munus regendarum Provinciarum ipsis quoque demandaretur? *Juris quoque dicendi nostris praebebatur: & Conjugibus, & Ministris, atque universae domui suae, non solum credere in Dominum nostrum Jesum Christum; verum etiam cum omni fiducia & libertate in fide agere, Gentilium Principes sinebant: itaut illos sibi fideles, ac familiares ducerent, de quibus certi erant, quod pro fide Christi nihil perfidum saperent.* (a) Tali, tantaque foelici tranquillitate, & muneribus donatos fuisse Christianos sub Marco Aurelio Probo, militari consensu ad Imperium evecto; anno Christi 276., aut 277. ut ex Vopisco, Vict., Eutropio, Idatio in fastis, Zos., narrat etiam Petavius. (b) Non mirum ergo, si quae exposuit Archelaus in laudatis actis, verificari potuerint; maxime quia ut jam vidimus, *Marcellus, sive Marcellinus*, qui imperiali authoritate Mesopotamiae Provinciae rebus praeerat, utpote Catholicus, fidei veritatis, propagationisque in desiderio erat; quique militari manu, seditiosos contra Archelaum Episcopum insurgentes, poenis, & cladibus potuisset afficere.

Quod autem Christiani tum ab Imperatoribus, Provinciarum administratores, Rationarii Cubiculariique, & ad alia honoris, auctoritatisque munera obeunda assumerentur, etiam colligitur ex Diocletiani decreto anno 303. Nicomediae proposito, quo cautum est, ut in posterum *Christiani carerent omni honore, & dignitate* (c). Quod sane absurdum fuisset, nisi antea Christiani honoribus, & dignitatibus frui consuevissent. Non oportebat igitur Beausobre, ut contra veritatem, luce clariorem fucum facere tentaret, temporum rationes fusque, deque vertendo, sibi persuadere lectores hallucinari posse ad fidem ejus dictis adhibendam. Fabulosum itaque est, Orientis Ecclesias, sub Ethnicis Imperatoribus semper fuisse vexatas, atque Christianos aequalem conditionem sustinuisse sub Marco Aurelio Probo, quam deinde sub Diocletiano sub Sapore sub Juliano Apostata subjerunt. Quod commentum, multis aliis gravissimis argumentis refelleremus; nisi certo innotuisset etiam nihil conficere, quod ex Juliano Apostata objecit, qui Catholica ejurata fide, Idolorum fana reseravit. At quomodo reserare potuisset, si jam pridem in Religionis Catholicae propagationem, & munimen non fuissent occlusa?

VI. Diligentius post haec Beausobre suum stilum convertit ad inquirendum: an *Carchar*, seu *Caschar* fuerit urbs in Mesopotamia, sive in Assyria, aut Chaldaea sita, vel in Persarum finibus, non longe a Seleucia posita; & an Romanorum Imperio subesse potuerit Probo regnante. Varias hinc inde, ex aliis, & aliis Scriptoribus conjecturas & rationes, pro consueto suo differendi modo collegit, nunc ad Assemanum, nunc ad antiquos, recentioresque Geographos provocando, tantamque rerum supple-

ctilem

(a) Eusebius Caesariensis hist. Ecclesiastica Lib. 8. Cap. 1. 2. & sequentibus.

(b) Petavius Ration. Temp. part. 1. Lib. v. Cap. xiv.

(c) Lact. Lib. de Mort. persecutorum Cap. 11.

tilem in medium adducit, ut sibi videatur ostendisse, hujus disputationis Theatrum, nec Casaram, aut Carcharam esse potuisse, nec hujus nominis Urbem, Castrum, aut oppidum sub Romanorum potestate redactum fuisse. Cum itaque ad D. Clar. Assemanum provocet, ipsi objicere incongruum non erit, quæ laudatus Auctor in sua Orientali Bibliotheca descripsit. Archelaus anno Christi 277. Manetem hæresiarcham ex Persarum finibus erumpentem docta disputatione coercuit (a). Si ergo ex antiquis monumentis ab Assemano in medium adductis cum Manes ad disputandum cum Archelao venit, ex Persarum finibus eruperat, jam Episcopalis Ecclesia non erat in Perside, sed in alia Provincia non multum longe dissita. Addit Assemanus, „ *Mesopotamiæ Episcopum* vocat S. Hieronymus in Catal. Cap. 72. „ locum Episcopatus designat S. Epiphanius hæresi 66. Socrates Lib. 1. „ hist. Ecclesiast. Cap. 22. & Photius Lib. contra Manichæos : videlicet „ Cascar, vel Carchar indeclinabiliter, aut plurali vel singulari numero „ Caschara, & Carchara, quæ Urbs in Mesopotamiæ finibus sita. „ *Cascar* malunt Syri antiquiores, *Gargar*, seu Carcar, vel Carcha recentiores. Non possum tamen dissimulare doctissimum hunc virum, alibi de hac Urbe differuisse, & descripto catalogo Episcoporum illius Urbis post *Marem*; Archelaum nostrum constituisse, eamque Urbem in Persarum finibus constructam, ad Chaldæorum Provinciam pertinere affirmasse. Quid tamen si non eadem semper Provinciarum divisio, ob bellorum vicissitudines, & Romani Imperii mutationes ab antiquis Scriptoribus, atque Geographis servata fuerit? Poterant quidem Romani, qui Mesopotamiæ rebus tum dominabantur, Carcharam, seu Cascharam illius Provinciæ Præfecto, seu Proconsuli regendam tribuere, eamque illius subicere ditioni, ita ut Scriptores postmodum de ea differentes, magis attendentes ad Monarchiæ jura, quam ad locorum plagam, eam in Mesopotamiæ finibus positam esse asseveraverint. Cujus quippe rei gravissima fundamenta nobis suppediat ipsa Romanarum rerum historia; ex qua colligimus ab anno 235. Christi ad 276. Persas, aliosque vicinos populos maximis bellorum cladibus fuisse agitatatos. De Gordiano enim legimus: magnis copiis contra Persas potissimum tetendisse, anno Imperii quinto, ab iisque *Carras Nisibin*, aliaque oppida receperisse, & eosdem in regionem suam compulisse. Non latet Gordiani successorem, cum Sapore hujus nominis primo Persarum Rege pacem constituisse, & Romam regressum fuisse: sed iidem Orientalium limites armis invadentes, *Antiochiam* diripientes varias regiones Rom. ditioni subiectas populatos fuisse, quos denique Odeactus Palmyrenorum Decurio, cui Zenobia nupserat, fortiter compressit, ac Romanam rem sustinuit, cum Regium sibi nomen assumpsit. Is itaque capta *Nisibi*, & *Carris*, vindicata Mesopotamia, Persarum Rege fugato, cæsisque quamplurimis, victos Satrapas misisset, quasi vicisset ipse, triumphare non erubuit (b). Hanc victoriam notavit Trebellius Coss. *Gallieno*, & *Saturnino*, qui est Christi annus 264. Ab hoc anno itaque, usque ad Marci Aurelii Probi Imperium, quod contigit, ut vidimus anno 276. Orientis Persarum ac Mesopotamiæ res mutatas fuisse, Scriptores non tradunt. Quare cum rationabiliter colligere possimus eandem prorsus a Romanis rationem, jurisdictionemque servatam fuisse; non mirum si Archelaus disputationis auctor, ut vult Assemanus, aut Hegemonius, qui totam illam actorum seriem descripsit, servato rerum, & Imperii ordine, eam Urbem Mesopotamiæ attribuerit, & in ejus finibus sitam esse dixerit, quæ deinde in subsequentibus Provinciarum divisionibus Chaldææ fuit attributa. Provinciæ nomine designare antiquos

Clariss. Assemani
testimonium,

Imperii Rom. vi-
cissitudines Provin-
ciarum ordinem
turbare potuerunt.

O

con-

(a) Assem. Tom. 1. Bibliothecæ Orientalis Cap. ultimo pag. mihi 555. & Tom. iv. Orientalis Bibliothecæ. Et vide Act. Martyr. Clar. Evodii de Cascharæ Martyr. sub Sapore Rege pag. 151.

(b) Petavius Rationario Temp. par. 1. Lib. v. Cap. xii. pag. 284. & Victor, Euseb. Zosimus.

Vetusta Rom. Pro-
vinciarum institu-
tio.

consuevisse, Regiones bello extra Italiam devictas, atque subactas, quarum aliae Consulares, ad quas gubernandas Proconsules mittebantur, aliae Prætoriae, ad quas Prætores, ex veteribus Scriptoribus satis exploratum est (a). Quod cum fiebat, in Provinciæ formam redigi dicebantur. Nec mihi objiciatur de *Carra* & *Nisibi* id verum fore, quia earum Urbium Romanorum Imperio subactarum, expressam factam fuisse mentionem reperimus. Id inquam mihi non objiciatur. Nam aliorum quoque Oppidorum mentionem faciunt Scriptores, jure belli ex Persarum cladibus, Romano Imperio devictorum, & subactorum; quorum nomina haud quaquam descripta fuere. Verisimile igitur est, quod generali illa expressione: *aliaque oppida* ex Persis Gordianum *recepisse*: *Cascharam* aut *Carcaram* etiam comprehendi, quæ Persarum finibus vicinior erat.

Diutius tamen in his expendendis immorari supervacaneum esse duco. Potissimum cum argumenta, quæ postremo loco Beaufobre (b) subjicit, prorsus negativa sint; desumpta videlicet ex silentio Scriptorum Syrorum, quorum scribendi scopus ille non erat, ut de Archelao, ejusque disputatione, omnibus notissima, facerent mentionem. Cumulatissime enim illa refelli possunt certis, & positivis testimoniis omnium Græcorum PP. cujusvis ætatis, qui post Manetem, & Archelaum floruerunt.

DE

(a) Cicero de legibus 184. Cæsar de Bello Gall. Lib. 1, Cap. xlv.

(b) Beaufobre Lib. 1. Cap. xiii.

DE MANICHÆORUM

H I S T O R I A

L I B. I.

DE MANICHAICAE HAERESIOS INCREMENTIS

C A P U T I.

Scriptoris differentis scopus explicatur.

ALTERAM Manichaicæ historiæ partem describere aggredientes, multæ, & quidem gravissimæ difficultates nobis occurrunt; potissimum, cum de Manetis discipulis, & genuinis nominibus eorum, qui hanc hæresim post Magistrî necem latius huc, illucque propagarunt nos verba facere oporteat: vel eas Provincias, & loca designare, in quibus brevi ad Catholicam Religionem labefactandam introducta fuit; vel tandem eos PP. recensere, qui eorundem hæreticorum libros epistolas & fabulosa scripta disperdere, & refellere nisi sunt. In quo munere obeundo, cum veteres, recentioresque Scriptores inter se sæpissime dissideant, prorsus difficile reputabamus certi aliquid posse statuere. Maxime quia Beausobre suis duntaxat partibus, studiisque indulgens, eas criticæ regulas sibi proposuit, & prosecutus est, quæ non ad veritatem investigandam deserviunt; sed eas prorsus, quibus in præcedentibus ut vidimus perpetuo adhæsit (a). Cujus quidem agendi rationis in hoc secundi libri vestibulo, specimen aliquod exhibere supervacaneum ducimus; cum præter exempla superiori libro jam tradita, innumera alia mendaciæ, calumniæ, & fabulosæ interpretationes eripienda supersint, de quibus suo loco & tempore ea adnotare, atque refellere parati sumus, ut ostendamus quam fraudulenter, minusve docte, multa conscripserit, quæ non nisi apertum hæreseos errorem in se continere, vel saltem ad hæresim conducere judicavimus. Interim tamen silentio minime præterire possumus licentiam, libertatemque quibus ipse utitur in exagitandis illis PP., qui Manichaicam hæresim aut descripserunt, aut oppugnarunt. Hos perpetuo tanquam ignorantia reos accusat; veluti non sibi constantes: Sed tanquam suis propriis dictis repugnantes carpit, nec perfecte Manichæorum systemata, atque my-

O 2

steria

(a) Beausobre in serm. præliminari ad secundam partem pag. 219. & seqq.

steria intellexisse asseverat; quasi quod sibi dumtaxat illa gloria & honos debeatur, quod universam illius hæreseos Philosophiam, Theologiam, & Religionem feliciter penetrarit. Fateor quidem & ego, multa in hoc scribendi genere offendisse, quæ obstrusa multisque tenebris obvoluta sunt, quæque Scriptoris studio, & diligentia haud possunt intelligi. Sed similibus rebus nobis occurrentibus optimum duximus aliorum opiniones referre, iisdemque quandoque subscribere; vel confiteri potius nescire, quod prorsus latet, quam in fabulosas, ineptasque narrationes excurrere, quibus nulla fides adhiberi potest. Habet hic itaque lector generalem sed rudem ideam eorum, quæ in præliminari sermone ad secundam Manichaicæ historiæ partem Beausobre descripsit. Verum cum non omnia in hisce exordiis singillatim exprimere possimus, latius in reliquo hujus Operis progressu, quæ necessaria judicabimus referre, minime negligemus.

C A P. II.

Quibus in locis, quibusque subsidiis Manete occiso, ejus hæresis huc, illucque propagata fuerit, & aucta. Beausobrianus, & Cavei lapsus adnotantur. Hujus nimia in Augustinum licentia castigatur. Quemadmodum tandem Armeniam, Mesopotamiam, aliasque Asiæ Regiones nefaria hæc Secta labefactaverit inquiritur.

I. **P**OSIT trulentam illam Manetis necem, tot, tamque virulenta ejus nequitiae semina haud quaquam extincta & abolita fuere; sed cum huc illucque spargerentur, brevi temporis spatio, aliorum impiorum studio, altas in multorum hominum mente radices egerunt, & in Christianæ Religionis odium suos terminos propagarunt. Et primo quidem si Archelao, atque Turboni, Ephræmio Ædessa Diacono omnem fidem adhibemus (a), Manichaica dogmata potissimum in Oriente, in Syria Mesopotamia atque Ægypto annunciata fuerunt. Cum videlicet Manes adhuc superstes, primarios suos Pseudoapostolos iis locis, atque Provinciis præfecit. *Fussit discipulos (Manes videlicet) in tres mundi plagas proficisci. Ex quibus Adda partem sortitus est Orientis, Thomas vero Syrorum terras suscepit, Hermas vero ad Ægyptum profectus est.* Dogmatis hujus gratia prædicandi. De hoc tamen ordine, & Provinciarum divisione paululum a se ipsis veteres Scriptores dissentire, inter cæteros unus Guilielmus Cave adnotavit. Nam apud Cyrillum, & Epiphanium, Thomas primum occupat locum, huncque abiisse in *Judæam*, idem Epiphanius affirmat; refragante tamen Dionysio Petavio in suis adnotationibus, qui pro *Judæa* legendum putat *Indiam*. Et ita quidem habet Theodoretus, Thomam ad *Indos* missum esse. Theodoreto pariter consonat Nicephorus Lib. vi, Cap. 32. Quod si ita sit, voluit impostor Christum etiam in hac parte imitari, dum Thomam Apostolum ad Evangelium suum prædicandum in *Indiam* destinaret.

II. Jam vero isto Thoma relicto, ad *Addam* Turbonis præceptorem, alium principem ejusdem impostoris Manetis Pseudoapostolum, se vertit oratio. Hunc ergo ad *Syros* decipiendos missum fuisse, idem Archelaus

Archelai disputatio adversus Manichæum.

(a) S. Ephræm tempore, Manichæorum hæresis Mesopotamiam maxime infestabat, ut tradit Asséman. Tom. i. pag. 8.

(b) Historia litteraria sæcul. novat. pag. mihi 91.

Archelaus asseverat; sed *Buddam* Petrus Siculus (a) eum appellat, *Baddam* Cyrillus, *Aldam* Theodoretus. *Addam* tandem Epiphanius, & Nicephorus, acta Archelai disputationis secuti, hunc vocitarunt. Sed ut ut sit, certum est, hominem de quo agimus, non tantum sui Præceptoris instituisse vestigiis: sed multis aliis, & novis quidem excogitatis, Manichaica dogmata suo nisu reddidisse auctiora. Hac quippe de causa, librum unum concinnavit, quem *modion* appellavit, cujus meminit auctor Tollianus, contra quod volumen, auctore Photio in sua Bibliotheca, post aliquot annorum seriem stilum strinxere *Titus* Bostrorum in Arabia Episcopus, & *Diodorus* Tarsensis antistes in Cilicia, quæ argumento sunt, quarto jam vertente Ecclesiæ sæculo, eas Provincias ejusmodi labe fuisse pollutas. Aliter tamen, & quidem parum sibi constans Beaufobre ratiocinatur, qui de Tito Bostrorum Episcopo verba faciens, non *Addæ Modion*: Sed librum de mysteriis, qui sub Manetis nomine circumferebatur, rejecisse affirmat. Aliam ab Epiphanio secutum esse agendi rationem Episcopum Titum in hoc libro refellendo asseverat; dicendo eum xxii. Capitibus juxta Syrorum alphabetum fuisse distributum, ac solide deinde ab hoc docto, prudente Episcopo, sine ullis invectivis in suum adversarium, errores fuisse refutatos, quin auctorem tamquam *Magum*, & *Dæmonum* interpellatorem, in *abominabilibus mysteriis* occupatum appellet. Addit Manem hujusce libri auctorem Philosophum fuisse, qui sibi persuasit Mundum hunc minime respondere ideæ, quam nos de divinis perfectionibus habemus, ac propterea secum reputasse aliud principium præter Deum ipsum habuisse. Operum Titi Bostrensis subsidia Beaufobre adhibuisse affirmat; quia is absque ulla comparatione magis exacte, & moderate quam Epiphanius ipse scripsit (b). Quid vero? Tantarum rerum apparatu posthabito, atque neglecto, Beaufobre in eam lapsus est oscitantiam, ut mox dicta ex ejus animo exciderent. Oblitus namque se scripsisse: Manem a Tito Bostrensi haud accusari, ob *magiam*, *Dæmoniorum* invocationem, & abominabilia mysteria; postmodum subdit, hunc Episcopum graviter tulisse referre, & ad examen reducere, quæ a Manichæo mystice excogitata fuerant. *Quæ autem a Manichæo magis mystica inventa sunt, quæ sunt complura silentio prætereuntes*. Exhortuit ergo Titus Bostrensis expendere, quæ magis mystica a Manichæo inventa fuere. Nec alia ratione ea prætermisisse censeretur oportet, ne videlicet Lectorum animum offenderet; quemadmodum de abominabilibus hisce mysteriis S. Leo Magnus disserere recusavit (c). Sed adhuc difficultas superest: An Titus Bostrensis in suo opere, Manetis mysteriorum volumen oppugnet; an vero aliud, *Modion* videlicet, ab Adda conscriptum, sola Beaufobre auctoritate ductus, ego quidem non definiam. Huic enim Photii testimonium prævalere debere, mecum judicabunt, qui illius in sua adornanda Bibliotheca studium adhibitum apprime noverunt. Sed de Addæ Libro infra verba faciemus.

Manichæi errores
Addæ studio aucti

III. Circa hunc *Addam* vero, illiusque opus, quondam se gravius aberrasse Guilielmus Cave sincere fassus est; cum hunc videlicet non alium fuisse ab Adimanto arbitraretur, cujus toties apud Augustinum occurrit mentio, quemque S. Episcopus peculiari opere refutavit. Ejusmodi autem falsam opinionem idem Caveus jam pridem Petri Siculi historiam, & Cotele-
rianæ, & Zolianæ formulæ auctorem secutus, retractavit; sed ut simul excusatum iret, prioris sui lapsus causam perperam uni Augustino adscribit, cujus sequentia recitat verba; *Nam illud aliud, quod in eodem codice scribi*

Cavei hallucinatio
adnotatur.

(a) Petrus Siculus hist. Manichæorum Tom. 15. Bibliothecæ PP. Theodoretus hæret. fab. Lib. 1. Cap. 26. Epiph. hæresi 66.

(b) Titus Bostrensis Tom. iv. Bibliothecæ PP. part. 11. Colum. 899.

(c) S. Leo Magnus serm. 4. de Jejuniis x. mensis, & de Eleemosinis, serm. 2. de Pentecoste Cap. 4. Ibid. serm. 2. de Pentecoste Cap. vi. Diodori Tarsensis exitium opus in Manichæos conscriptum, temporis injuria apud Græcos deperditum est.

Caveus injuria
Augustinum de
errore infimulat.

scribi cœperat, Adimanti opus est, illius Discipuli Manichæi, qui proprio nomine Addas dictus est (a). At vero quid oscitantius, aut iniquius simili excusatione? Non enim genuina Augustini retulit verba: sed falsata. Nam subducta ab eo testimonio voce *filius*, hanc aliam, pronomen videlicet, *illius*, intulit, quæ S. Doctoris sensa in aliam omnino significationem trahit, quam sibi expedire Caveus arbitratus est. An hoc indicabit a præcedenti suo lapsu surgere, & errorem reparare voluisse, cum S. Doctori vitio vertit, eumque injuste vellicat, & impetit? Nugæ profecto. Nam Augustini verba isthæc sunt. *Nam illud aliud quod in eodem codice scribi cœperat, Adimanti opus est, filius discipuli Manichæi, proprio nomine, aut prænominem (ut Maurini PP. legunt) Addas dictus est* (b). Nec in prænominem voce, quam Mss. Codd. auctoritatem secuti pro duabus illis *proprio nomine*, congregationis S. Mauri PP. in novissima intulerunt editione, Cavei hallucinatio oscitantia aut mala fides consistit: sed in vocabulo *filius*, quod perperam in istud pronomen *illius* mutavit. Apud enim nullos editores, vel Mss. exemplaria, hanc vocem *illius* offendimus: sed constantissime *filius* vocabulum exhibent. Nobis ergo ex eodem Augustino luce clarius innotescit alium fuisse *Addam*, & alium *Adimantum*, quamvis ambo Manichæici dogmatis assertores, & propugnatores impiissimi. Quare cum nomen *Addas*, non ad *filiam*: sed ad Manichæi discipulum referat Augustinus; illud sequitur quod ad Cavei, & rem nostram potissimum pertinere videbitur. *Adimantum* videlicet, vel ex *Adda* Patre naturæ originem duxisse, aut saltem ob pessimas institutiones ex eo hausas, & imbibitas, ejusdem filium appellari; ob quas rationes *Addæ* etiam cognomentum ei convenire potuisset. Ad indicandam nimirum *Adimanti* agnationem, vel scholam illam, ex qua prodierat. Tandem quid repugnat: quod *Adimantus* proprio nomine *Adda* primum appellaretur, ut hæc vox prænominem significare habet, illudque postmodum *Cubrici* sui antesignani exemplo in aliud mutaverit? Non inde tamen hic *Addas* idem foret dicendus, cum alio Manetis pseudoapostolo primario, qui *Orientis partes* suo magistro superstitite, peragrandas fortitus est.

PP. Cong. S. Mauri
adnotatio.

Petrus Siculus Legatus
ad Armenos

IV. Præter *Thomam* vero, *Addam*, & *Hermam* primarios Manetis affectas, reliqui quoque illius duodenarii numeri discipuli, ad eam nefariam hæresim propagandam sese strenue applicuerunt. Petrus siculus enim narrat, quod occiso Manete *nonnulli sectatorum illius, in Armeniam Samosatæ penetrarunt, ubi sparsa impietatis semine multos Armenorum in fraudem pellexerunt*. Quod semen valde succrescens, ea pessima radix *pullulans Phanariam usque progressa multis exitiales fruges attulit*. Quorum autem studiis potissimum nefaria illa hæresis *Armeniam*, atque *Phanariam* ipsam, pene ad exitium labefactaverit, idem Petrus siculus, qui pro Basilio Imperatore ad Armenos diu post legatione functus est, paucis explicavit, cum ait, „ mulieri Galliniciæ geminos fuisse liberos, quorum unus „ Paulus, alter vero Joannes appellabatur. Hos ergo duos serpentes vi „ pera genitrix aluit, nefariamque sectam edoctos, Samosatæ præcones er „ roris emisit, quique Phanariæ ditionem ingressi ad vicum quemdam per „ venere ibique rudes, parumque certos fidei nacti incolas, venenum im „ pietatis, & dirum Dæmonis hostis lolium sparsere. „ Mulierem hanc Galliniciam, impuram, & perditam fuisse Dionysius Petavius asseverat. (c) Qui itidem ex eodem Petro siculo docet, nefandam suam sobolem in diversa Armeniæ loca ad Manichæi dogmata propaganda dimisisse. Interim tamen gravis controversia exoriri potest, quandonam ejusmodi missio contigerit; quove potissimum tempore ab his duobus fratribus novum nomen illa hæresis mu-

(a) August. Lib. 2. contra adversarium legis & Prophet. circa finem.

(b) In edit. PP. S. Mauri Tom. 8. pag. 430.

(c) Petav. Tom. 6. Theologicorum dog. Lib. xv. de Incar. Cap. vii. n. 4. & 5.

mutuata sit. Quæ quidem quæstio cum multis tenebris sit obvoluta, haud facile definiri poterit. Etenim duo ibidem Petrum Siculum indicare voluisse valde probabile est. Alterum videlicet, Manete necato, aliquos ex duodenario illo discipulorum numero, statim Armeniæ Provinciæ penetrasse, ibique receptos; omne pravi dogmatis virus effudisse; quod cum magis in dies succresceret, totam illam Regionem labefactaverit, pravisque dogmatibus corruperit. Alterum vero est: Non nisi variis sæculis a Manetis nece elapsis, Galliniam illam Samosatam mulierem, geminos suos filios *Phenariam* misisse, veluti novos hujus nefandæ sectæ Antesignanos, atque præcones; ut nimirum pessimas institutiones, quas jam imbibebant ad rudium populorum exitium eructarent. Quod sane causa esse potuit, ut variis sæculis elapsis, vetustunc hæreseos nomen in aliud Paulicianorum mutaverit.

Manetis discipuli
ad Armeniam pro-
fecti.

V. Ne autem in his, vel divinari videar, vel totius historiæ filum, quam conscribimus, abrumperem cogar, ea momenta in medium proferam, quibus præcedentes nostræ conjecturæ innixæ sunt. Quas inter, potissima illa censeretur debet, quam Augustinus libro de hæresibus suppeditat. Is ergo optime de Manichæorum mysteriis, & profanis ritibus edoctus, non tantum describit, quomodo occiso Manete, unus *electorum* veluti omnium Princeps, & totius sectæ caput, duodecim aliis *electis*, quos magistros appellabant, præflet; sed quantum cœtus ille excreverit, & se ampliaverit narrat. Etenim eo auctore, quasi ad Christianæ Catholicæ Hierarchiæ formam, & similitudinem, duodecim illi pseudoapostoli, cum iniquo, diabolicoque suo capite septuaginta duos Episcopos ordinare cœperunt: Episcopi tum Presbyteros ordinabant, tum Diaconos sibi eligebant. „ *Nam ex electis suis habent duodecim, quos appellant magistros, & tertium decimum Principem eorum: Episcopos autem septuaginta duos, qui ordinantur a Magistris, & Presbyteros qui ordinantur ab Episcopis. Habent etiam Episcopi Diaconos.* Sed præter istos quos profanis, sacrilegisque ritibus ordinabant, quique ad nobiliorem diabolicæ illius hierarchiæ partem componendam assumebantur, alios quoque ex eadem electorum classe huc, illucque ad rudes, simplicioresque homines decipiendos dimittebant, ut promptius, atque facilius, aut sua confirmarent dogmata, aut eadem propagarent. Quare idem Augustinus ita immediate subjicit, „ *& jam ceteri tantummodo electi vocantur: sed mittuntur etiam ipsi qui videntur idonei ad hunc errorem, vel ubi est sustentandum, & augendum; vel ubi non est, etiam seminandum:* Hæc autem a Manichæis Augustini tempore fieri consuevisse, idem S. Doctor hisce verbis testatus est, scribens: *quem numerum Manichæi hodieque custodiunt.* Cum igitur Augustinus, qui omnia Manichæicæ sectæ dogmata, mysteria, Philosophiam, gradus, ordinationes, hierarchiam, & incrementa optime noverat, nullibi geminorum horum fratrum faciat mentionem, recte conjectari potest anno 428., quo opus illud de hæresibus conscripsit, nondum eam sobolem in Orbem, ex infernalibus ergastulis prodiisse, & Manichæos a *Paulicianis* novum nomen tum fuisse mutuatos. Nec liceat suspicari id Augustinum latere potuisse; Quia Armenorum & Asiæ regiones in quibus (auctore Petro Siculo) ista contigerant, ab *Hippona* Africæ Urbe, ex qua Augustinus istud opus conscripserat, remotissimæ erant. Non hæc inquam quis suspicetur. Nam S. Doctor, qui jam a pueritia in Manichæorum inciderat errores, & horum philosophiæ studiis maxime fuerat addictus, optime etiam nomina, quibus secta illa appellabatur novit, descripsitque, eamque in *Paphlagonia* Armeniæ parte, in *Gallia* in *Africa*, aliisque regionibus grassari sine ulla prorsus ambiguitate fassus est. Et quidem laudato de hæresibus libro *Catharistas*, Manichæos appellari asseverat, quasi *purgatores*, Ex quo nomine occasionem arripit eos gravius perstringendi, & insectandi, *quia horrenda turpitudine humanum cibum polluebant.* Et rursus libro

Manichæicæ sectæ
incrementa ex
Augustino.

Manichæorum
Hierarchia.

Quemadmodum,
& quibus in locis
Manichæorum se-
cta esset propagata
ex Augustino.

de natura boni, quasdam eorum turpitudines exagitat, quibus per coitum masculorum, & feminarum ligari partem Dei perperam æque, ac in divinum rerum auctorem contumeliose contendebant, quam se manducando solvere, & purgare profitebantur, provocat ad quasdam publicas eorundem criminum confessiones, quibus hoc se facere in publico iudicio testati sunt; non tantum *Paphlagonia*: Sed etiam in *Gallia*, sicut a quodam *Roma Christiano Catholico* audiui, Augustino igitur qui ista anno 404. scribebat (a), apprime fuerat persuasum, in *Paphlagonia* *Armenia* regione hanc hæresim latius grassari, idque ex publicis iudiciorum actis, tum ex aliorum fama recensebat. Non itaque Augustinus ea prætermisisset referre atque rejicere, quæ a Paulicianis postmodum in hujus sectæ confirmationem, incrementum, & robur excogitata fuere: Quæque ambo nebulones illi fratres magno studio nacti sunt, ut turpius Catholicam labefactarent religionem, atque Catholicos ministros, crucis, atque Eucharistiæ mysteria, perpetuamque Deiparæ virginitatem, cæteraque ejusmodi impeterent, & maledictis configerent. Cum ergo in tam multis, variisque libris, & operibus ab Augustino contra Manichæos, aliosque hæreticos conscriptis, nullibi *Paulicianorum* fratrum nomen occurrat: Cum nullibi præterea ab eo recenseantur ea hæreseos additamenta, quæ a Petro Siculo nobis indicata sunt; nulla ratione adduci possum ut arbitrer, jam Manetis morte secuta, geminos eos fratres hujus hæreseos vindices, & auctores fuisse; idcirco de iisdem luculentius differere nunc supervacaneum existimo, de quibus postea verba facere nobis opus erit, cum servato, quantum possumus, temporum ordine, atque ratione, hujus hæreseos sobolem septimo Ecclesiæ sæculo ad Catholicæ Religionis contemptum latius adhuc, in *Syriæ* & *Asiæ* regiones grassantem dicemus.

Gangrensis Concilii acta contra Manichæorum errores.

VI. Interim vero minime prætereundum esse arbitramur, jam ante Augustini ævum, & quarto ineunte Ecclesiæ sæculo, *Armeniam*, & *Paphlagoniam* potissimum ejusmodi Manetis erroribus labefactatam fuisse. Id non tantum evincunt Manetis Pseudoapostolorum inibi habitæ prædicationes, vel exitiales, & venenatæ illæ scripturæ, quas Thomas, Agapius, cæterique *Constantio Chlora* regnante, undequaque disseminaverant: sed ejus rei præterea certissima suppeditant testimonia Gangrensis Concilii acta, quæ adhuc supersunt. Ad eam itaque Synodum quindecim tantum Episcopi, una cum magno Officio Cordubensi, S. Silvestri Papæ tempore convenere, paulo antequam primum generale Nicænum Concilium cogeretur. *Gangris* præterea Urbs *Paphlagoniæ* est, in *Asiæ* minoris parte constituta, in quam Urbem, laudati quindecim Episcopi cum magno Officio coiverunt, hæreseos Eusthathianæ occasione, quæ ex variis Manichæorum fontibus originem trahabat, & in varias *Armenia* Regiones maximo cum Catholicæ Religionis detrimento grassabatur. Id potissimum cum ex eorundem Gangrensium PP. Synodica, tum ex uno, & viginti canonibus ibidem editis haud obscure intelligi potest. Synodicam quippe: *Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia constitutis inscripserunt*. Et plerique ex canonibus in ea synodo editis, directe varios Manichaicæ sectæ errores taxant, impetunt, & anathemate feriunt; ut jam olim Severinus Binius in Conciliorum collectione recte quidem, atque erudite adnotavit (b). Hujus generis profecto sunt canones illi qui in nuptiarum, vel conjugatorum gratiam conscribuntur, vel illi in quibus de licito carniū esu sermo est, vel in quibus Ecclesiastica jejuniorum regula firmata, a Catholicorum coetu procul amandantur, qui Dominicam, & Resurrectionis diem aspernabantur, eam in luctu, mœrore, atque jejunio traducentes. Hæc quippe, & similia in Eusthathii *Armenia* monachi condemnationem sancita sunt, qui non ex aliis, quam ex Manichæorum fontibus suos errores impie hauserat, & pari ratione nuptias, filio-

(a) August. Lib. de natura boni Cap. XLVII. (b) Tom. 2. Conc. pag. 423.

filiorum procreationem, virginitatis cultum, sacros conventus ab Ecclesia constitutos, jejuniorum usum, carnum & animalium esum, divitiarum possessionem, festorum, & diei Dominicæ potissimum solemnitates, cæteroque sacros, & ab Ecclesia approbatos ritus convellere, & omnino abolere nitebatur. Procul dubio igitur anno 324. ita in *Paphlagonia*, & Armeniæ regione Manichæi errores, ejusdem Monachi Eustathii studio increverant, ut ad eos coercendos, eamque luem purgandam, Gangrenses PP. convenire debuissent. Hujus Synodi acta denique in ipsorum Manichæorum odium, atque exitium, tum a Nicæno primo generali Concilio, Apostolicæ Sedis suffragio approbata fuisse, non tantum Offii Cordubensis pro S. Silvestro Papa legatio, sed Symmachi, atque Leonis M., Romanorum Pontificum decreta patefaciunt. Nec vero me latet ejusmodi Offii Cordubensis pro Apostolica Sede in Concilio Gangrensi legationem, non tantum a Petro de Marca (a), atque Pagio in dubium revocari; sed absolute omnino inficiari. Et ea de causa potissimum, quia hujus nomen in actis, quæ supersunt, non primo, sed quartodecimo loco inter aliorum Episcoporum nomina legendum occurrit. Sed in hisce quæstionibus dirimendis haud semper Episcoporum prærogativas ex ordine quo in codicibus horum nomina descripta sunt repetere juvat, ut ipsi de *Brittone* Trevirensi Episcopo in Priscillianistarum historia, contra Tillemontium, aliosque demonstrabimus. Nam quandoque Amanuensium errore, & codices corrumpi, aut saltem genuinus eorumdem Episcoporum ordo perturbari potuit. Verum duplici de causa hanc congressionem nunc devitandam esse arbitror. Prior ex nostro hujus conscribendæ historiæ scopo desumitur. Non enim nos sumus ex iis, qui dubiis, valdeque obscuris rebus adhærentes Apostolicæ Sedi jura asserere, & vindicare quæramus. Nimis profecto indecens, aut turpe foret in re tam certa, & tam gravi, cujusmodi est illa de Sedis Apostolicæ judiciaria potestate, & juribus, quæ luce clarius per omnia Ecclesiæ sæcula emicant, propriis studiis indulgere, conjecturis dumtaxat insistere, & extra scenam vagari, easque res in quæstionem adducere, quæ ad causam, de qua agitur, non satis pertinere perspicue constat. Cum igitur Synodus illa dumtaxat Provincialis fuerit, & illius canones non nisi ex Apostolicæ Sedis suffragio robur, & approbationem obtinuerint, ut ipsi Conciliorum collectores etiam fatentur, quid nostra intererit, an Offii Cordubensis ibidem pro Apostolica Sede legationem fuerit functus.

Canones Gangrensis Concilii.

VII. Altera vero causa ex nostra, erga clarissimum, doctissimumque virum æquitate desumpta est. Nam cum hic Romæ paucis ab hinc annis, in solemnī Pontificia Conciliorum Academia, coram Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO Papa XIV. magno totius litterarii coetus plausu, singulas obscuras, difficilesque quæstiones, quæ de Gangrensis Concilii tempore, canonibus, auctoritate, & confirmatione jam pridem excitatæ fuerunt, & in posterum a critices studiosis excitari possunt, summa eruditione Rmus P. Antoninus Bremond Dominicanæ familiæ cultor eximius, & in Casanatensi Bibliotheca Theologus insignis, jam vero totius Ordinis Prædicatorum Magister Generalis, qui pro eximia sui animi benignitate nos maximo amore complectitur, expediverit, & illustraverit, minime in præsens licere potest de iisdem rebus sermonem instituere. In hac enim sua elucubratione, quemadmodum & in aliis, omnium eruditorum suffragium sibi nactus est. Et tale quidem, ut communibus omnium votis, ejusmodi opus aliquando publici juris futurum, nobis polliceamur. Verum cum & nos eodem anno, nono Kal. Maji in eadem Pontificia Academia Theologicam habuerimus de iisdem Gangrensibus Canonibus dissertationem, hanc tanquam appendicem Manichaicæ historiæ lectori subjiciemus Cap. ultimo hujus libri.

Anno 1743.

P

CAP.

(a) Petrus de Marca in dissert. de veteribus collect. Can. Cap. 2.

C A P. III.

*De Manichæorum Libris quarto, & quinto Ecclesiæ sæculo
fere per universum Orbem dispersis.*

I. **Q**uemadmodum Manichæo necato, hujus Discipuli, & sectatores, huc, illucque per diversas cum Orientis, tum Occidentis Provincias hanc hæresim propagaverint, præcedenti nostro Cap. satis, superque arbitror exploratum. Quia tamen ejusmodi nefariæ Religionis propugnatores, non verbis, & prædicationibus duntaxat insistebant, ut ad dogmatum perversitatem rudium, atque illiteratorum hominum ingenia traherent, & perducerent; sed etiam plurium noxiorum librorum subsidio utebantur, in quorum lectionem si incauti homines operam infunderent, quasi quodam illicio irretiti, iisdem erroribus animum addicebant, hos libros idcirco paucis indicare in præsens decrevimus. Neque vero de *Scythiani* operibus, quæ is moriens *Terebintho* reliquit, & Manichæus ipse recoxit, & interpolavit, sermonem tantummodo esse instituendum arbitramur; cum jam de ejusdem quatuor Scythianis voluminibus ex Gentilium Philosophorum fabulis, & foeculentissimis veterum hæresiarcharum lacunis congestis, prioribus Capitibus præcedentis hujus historiæ libri verba fecerimus.

Manichæorum
Scriptores, & Li-
bri.

Thomæ evange-
lium.

II. Ne igitur nos acta iterum agere velle videamur, ad reliquos hujus sectæ scriptores, & ad eorum describenda opera, nostra se vertit oratio; in quorum numerum potissimum Thomam illum rejiciendum esse arbitramur, cui quoddam evangelium apocryphum, & supposititium veteres omnes adjudicarunt. Pauca tamen de hoc opere dicenda occurrunt, si vetustiores omnes scriptores pervolvamus. De eo quidem veluti opere a Manichæis confecto, horumque referto fabulis mentionem habuerunt. Sed nullus alicubi, quem viderim, disertius, atque expressius blasphemias inibi contentas indicavit. Qua in re illud potissimum esset investigandum: An Thomas iste, hoc impietatis portentum ex integro composuerit; vel potius an nato sibi primum Scythiani *evangelio*, huic suum nomen indiderit, auctis deinde atque exaggeratis, quæ in eo continebantur (a). At vero ejusmodi definire quæstionem quis auderet, quamvis posterius probabilius videatur? Siquidem veteres, non duo, sed unum duntaxat Manichæos habuisse Evangelium testati sunt, illudque perperam sub *Thomæ* Apostoli nomine circumferre conatos fuisse, quamvis Caveus, nescio qua ductus ratione, aliud Scythiani, & aliud Thomæ Evangelium fuisse affirmaverit. Minus difficile tamen erit conjicere quibus laciniis, atque blasphemiiis istud Evangelium refertum fuisset. Nam cum principalis in eo ageretur de Jesu Christi Domini Nativitate, gestis, prædicatione, passione, morte, & resurrectione, quæ Catholicæ fidei dogmata, atque mysteria ita audacius oppugnabant; sat verisimile erit omne mortiferum virus illic sparsum fuisse, quod præcipua nostræ Religionis fundamenta subverteret, atque aboleret. Negabant, ut vidimus, etiam auctore Augustino (b) Christum natum esse de Virgine, nec ejus carnem veram confitentes fuisse: Sed fictitiam, ac per hoc falsam ejus passionem, & nullam resurrectionem fuisse contententes. Nefaria quoque de Spiritus Sancti missione, & adventu, ad corroborandum alium palmarem Manetis errorem eo in Evangelio fuisse contenta non obscure

(a) Hunc evangelii librum, picturis adornatum, Saporem a Manete dono accepisse, sine auctore, Beausobre affirmavit, ut in præcedenti libro explicavimus.

(b) August. Epist. 236. Cap. 2.

obscure indicavit Cyrillus Hierosolymitanus de hoc differens libro, Catholicos admonens, ut se ab illius præcaverent lectione (a). Quem sane diabolicæ impietatis librum, non solum Romanorum Pontificum, Siricii videlicet, Innocentii I. & Gelasii Papæ decretis, inter Apocryphas scripturas rejectum esse intelligimus (b). Sed & eum penitus auferendum, & ignibus concremandum Sanctissimus Papa Leo Magnus definivit (c). De his enim, similibusque Manichæorum, & Priscillianistarum scriptis ita Sanctus Pontifex Leo locutus est, Catholicos gravi quidem sermone admonens, ne a simulata quadam pietatis specie, quam ejusmodi scripturæ præferre videbantur ad eorum lectionem se adducere sinerent. *Quamvis enim (ait) sint in illis quædam, quæ videantur speciem habere pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos laqueis cujuscunque erroris involvant.* Ad quæ tandem Apostolicæ Sedis decreta, cum Nicæni Concilii II. PP. animadverterent, præcipue de hoc *Thomæ* Evangelio dixerunt (d). *Ad hæc* (loquuntur enim de adulterinis scripturis, quæ sub Pauli nomine olim circumferebantur) *Manichæi Evangelium secundum Thomam invexerunt, quod Ecclesia Catholica merito ut impium averfatur.* Quibus omnibus illud unum tandem subijcimus, *Thomæ* videlicet Evangelium valde ab eo libro differre, qui *revelatio Thomæ* Apostoli inscribebatur. Nam & in eodem Gelasiano decreto, de utroque tanquam de duobus libris distinctis sermo est, quamvis nullibi posteriorem librum, *Revelationem Thomæ Apostoli* videlicet, ex Manichaica officina prodiisse indicetur. In hanc opinionem tamen Turribium Asturicensem Episcopum fuisse, non obscure ejus ad S. Leonem M. epistola patefacit. Nam Cap. V. de Apocryphis libris differens: *Vel per maximum Principem Manem, ac discipulos ejus compositis, vel infectis specialiter recensuit: actus S. Thomæ, & his similia ex quibus (ait) Manichæi, & Priscillianistæ, vel quæcumque est illis secta germana omnem hæresim suam confirmare nituntur.*

Turribii Asturicensis Epistola ad S. Leonem M.

III. Præter unum vero, aut duo Evangeliorum volumina, quasi ad Catholicorum formam, & imitationem impie tamen exarata, alium *epistolarum* videlicet librum, Manichæi habebant. Atque illum ex Manetis potissimum officina prodiisse veteribus fuit persuasum. Cujus quidem voluminis, seu epistolarum *farraginis* mentio occurrit, tum apud Goarium, & Petrum Siculum, tum apud conditorem formulæ *Cotelerianæ*: & *Tollianæ*. Ex hoc epistolarum corpore procul dubio (ait Guillelmus Cave) (e) erat famosa illa epistola, quam *fundamentum* vocabant Manichæi, quam toties citat Augustinus de natura boni, & in actis cum *Felice* (f). Qui & contra ejusmodi epistolam integrum librum conscripsit, quo prioribus partibus ejusdem epistolæ Manichæi rejectis, ostendit ipsum pro manifesta, quam pollicebatur, & pro certa cognitione, non nisi incerta, & absurda deliramenta insanis suis sectatoribus proposuisse. At contra Manichaica secta hanc epistolam veluti universæ fidei suæ promptuarium venerabatur; itaut auctore eodem Augustino (g), quoties coram auditoribus legeretur, capite inclinato dicere solerent *Amen*, quasi quod hujus *illuminati* lectione, scelestissimo auctori grates rependerent. Hujus autem epistolæ exordium istud erat. *Manichæus Apostolus Jesu Christi providentia Dei Patris. Hæc sunt salubria verba de perenni,*

Aliud Manichæorum volumen.

P 2

ac

(a) Cyrillus Hierosolymit. Catech. 6.

(b) Innocentius, & Gelasius PP. & in Romano Concil. de Canonicis, & Apocryphis Scripturis, anno 494.

(c) Leo Magnus Epist. ad Turrib. Asturicensem Cap. xv. (d) Septimæ Syuodi PP. act. 6. Tom. viii. Conc. pag. mihi 1491.

(e) Guillelmus Cave hist. litteraria pag. 91. (f) Augustinus Lib. de nat. boni Cap. 42. & 46.

(g) Augustinus Lib. contra Epist. fund. Tom. 8. pag. 110.

ac vivo fonte &c. (a) Simile exordium jam offendimus in epistola ad Marcellum, ut habent latina Archelai fragmenta superius recensita, & Epiphanius hæresi LXVI. Sed omnes ejus epistolas eo in codice congestas idem habuisse exordium, inter cæteros unus Augustinus testatus est Lib. XIII. Cap. IV. contra Faustum eos ita compellans. *Manichæus enim vester non fuit Propheta venturi Christi. Apostolum quippe ejus se dicit, impudentissimi quidem fallacia.* Et paulo infra subjicit; *omnes tamen ejus epistolæ ita exordiuntur: Manichæus Apostolus Jesu Christi.* Sed de aliis, atque aliis Manichæi epistolis mentionem habet Guillelmus Cave pag. 92. Tertio loco deinde mysteriorum librum recensendum esse arbitramur, quem ad legem evertendam, & ad omnia veterum Prophetarum vaticinia obliteranda Manichæi ipsi studiose composuerant. Ex Goario enim Guillelmus Cave aliquod fragmentum recitat; quo ejusmodi libro Anathema dictum est. Hunc pariter unum fuisse ex Scythiani libris; sed a Manete in immensum auctum, & innumeris locis interpolatum, ut propriis studiis indulgeret, idem auctor asseverat. Quare in duas & viginti partes alphabetico ordine fuisse divisum, Syriaca & Palmyrena Lingua descriptum, Tollius pronunciavit. Hos libros deinde quartus excipiebat, quem nonnulli *omnium negotiatio* inscribi oportere, ex quibusdam corruptis Mss. Græcis exemplaribus perperam omnino testati sunt. Alium titulum vero habuisse cum ex Timothei Constantinopolitani scriptis, tum ex aliis insignioribus vetustis exemplaribus, inter cæteros unus Guillemus Cave, sua litteraria historia animadvertit. Quare variis conjecturis innixus, hunc *libellum* ex argumentis, quæ continebat, ostendit suam potius denominationem accepisse, eumque appellatum: *De differentia eorum, qui accedunt ad puram fidem*, Et quidem Manichæos de suæ fidei puritate falso gloriari consuevisse, jam paulo ante in præcedentibus ex Augustino probatum est: cum videlicet *Catharistas*, seu *purgatores* se ipsos vocitaverint. (b)

Tertium Manichæorum volumen

Quartum Manichæorum volumen

IV. Ut jam vero ad illa veniamus quæ post formulam Goarianam, Cotelarius, & Tollius ediderunt, alius liber dictus *Apocriphus* nobis occurrit, quo (ut Caveus ait) probabile est, reconditiores Manichæorum ritus, præstigia, & execranda Religionis mysteria contenta fuisse, quorum rituum doctrina, non nisi mystis, & nefandis eorum orgiis imbutis tradebatur. Cavei hanc conjecturam haud quaquam nos improbamus. Etenim Manichæorum schola præter communia illa dogmata, quæ in suos evulgabat auditores, alia quoque arcana, & secretiora docebat, & tuebatur, quæ non nisi hujus sectæ principibus, & primariis ejus magistris innotescebant. Id quidem in sua hæreseos ejuratione, Turbonem non obscure testatum fuisse, jam ipsi præcedenti libro Cap. XI. adnotavimus. Eo autem in libro omnes profanos ritus, sacrilegasque cæremonias, jejunia, & orationes descripta fuisse, quibus Manichæi cultores *Bematis*, sacra & festa solemnia agentes, utebantur, verisimile est. Propterea in Cotelariana formula, ejusmodi rituum, & præstigiæ libri hisce verbis indicantur: (c) *Damnanda esse omnia, quæ ab illis in sacris fiunt, atque celebrantur. Quæque Manichaicis, seu præstigiatoriis ipsorum libris continentur.* Sed omnibus iis quasdam interpretationes addebant: *Manetis dictorumque memorabilium commentaria appellatas.*

Addas Manichæorum scriptor, & ejusdem libri Argumenta.

Inter Manichaicos scriptores quoque non infirmum locum habebat ille *Addas*, de quo in superioribus etiam verba fecimus. Is ergo unicum librum *Modion* appellatum conscripsit, qui pluribus axiomatibus, & Philosophicis principiis erat refertus, quæ tanquam penitus aliena, & communibus rationibus natura insitis pugnantia, etiam primo intuitu cognoscebantur. Cujusmodi profecto vel illa erant, quibus homines necessario ad peccan-

(a) Augustinus ibidem Cap. v. (b) Tollius laudatus a Cave pag. 142.

(c) Augustinus Lib. de hæresibus hæref. 46.

peccandum induci ex quodam malo auctore sine principio existente, & Deo contrario affirmabant. Vel illa alia, quæ ad summam Divinæ Providentiæ contumeliā pronunciabant, impie contententes nimirum, aspectabilem hunc mundum Divino regimini, atque gubernationi minime esse subiectum. Sed & duo testamenta, vetus & novum videlicet, ex quibusdam apparentibus contradictionibus, seu potius allegoriis, & mysteriis inter se pugnare, hujus libri auctor patefacere nifus fuerat. Et iterum de novo differens Testamento, speciatim ostendere conabatur, Manichaica sectæ errores ex eodem vim & robur & fundamenta omnia desumpsisse. Hæc inquam nefario, Diabolicoque eo libro contenta fuisse Titi Bostrensis volumina conscripta perspicue ostendunt (a). Is enim sanctissimus Arabia Episcopus auctore Heracleano Episcopo Calchedonensi apud Photium (b), omnes sui studii nervos intendit, ut illius libri blasphemias, errores rejiceret, & subverteret.

V. Curiosa tamen sunt quæ de *Aristocrito* haud postremo Manetis discipulo, atque scriptore Guillelmus Cave recensuit. Qui etsi suum præceptorem tanquam malum hominem traducere non vereretur, tamen ejus in hærens dogmatibus opus edidit, quo ostendere conabatur *Judeorum Gentilium Christianorum, & Manichæorum unam eandemque esse doctrinam*. Quod argumenti genus etiam in suo libro *Addas* indicasse, ex antecedenter dictis perspicuum est. Cæterum non iis dumtaxat libris priores Manichaica sectæ Principes, Magistros, electos, atque auditores usos fuisse, ex variis veterum monumentis intelligimus. Timotheus enim Constantinopolitanus præbyter, libri precum meminit, in quo precationum, & præstigiolorum formulæ continebantur. Quare poenitentes Manichæi in suis ejurandis erroribus, *orationum* librum quoque anathematizare jubebantur. Cujus quidem generis sunt & omnes aliæ apocryphæ scripturæ in Gelasiano decreto descriptæ, quas vel ex Manichæo, vel ex ejus discipulis prodiisse, veteribus scriptoribus persuasum fuit, ut videre est apud Caveum sæculo novatiano pag. 92.

Qui pariter duos alios incertæ ætatis, hujus nefandæ sectæ scriptores recensuit, quos ex celebrioribus fuisse asseverat. Horum prior est *Agapius*, scriptor (ait) satis obscurus, cujus utpote præter Photium, nullus (quod sciam) veterum meminit. Caveo, Tillemontius (c) suffragatus est, qui Photii testimonio pariter adhærens, *Agapium Eunomio* facit corvum; huncque suis scriptis exagitasse ac perstrinxisse affirmat, quamvis ad Manichæorum partes jam turpiter ille defecisset. Hinc tamen inter utrumque aliquod dissidium. Nam Caveus altius res repetens, & ad ea quæ de Agapio Petrus Siculus scripserat animadvertens, aliter Photii testimonium explicari posse contendit. *Agapium* quidem unum fuisse ex duodecim Manetis discipulis, qui librum confecit *Heptalogum* dictum, jam ex eodem Petro Siculo ipsi adnotavimus. Qui igitur fieri potuit, ut is Eunomii ætate adhuc superstes, contra eum, ejusque errores stilum strinxerit? Ab anno enim quo Manetis hæresis damnanda innotuit ad Eunomii Aetii Notarii lapsum, octoginta & amplius anni fluxerunt. Quod sane temporis intervallum minime cum hisce duobus cohærere potest; ut videlicet unus, & idem Agapius, ex duodenis primariis Manetis discipulis fuerit, & tamdiu vixerit, ut Eunomium suis scriptis potuerit exagitare.

Gravem hunc scopulum quem prævidit Guillelmus Cave, multo studio præcavere nifus est. Sed utrumque contingere potuisse asseverans, alias & alias conjecturas tum ex Epiphanio, tum ex Cyrillo Hierosolymitano, quas ad rem suam facere arbitratur, adducit, lectorem eas perpendere admonet, atque

(a) Titi Bostrensis Opera Tom. 4. Bibliothecæ PP. pag. 447. floruit anno 362.

(b) Photius Cod. LXXXV. Aristocritus Manichæorum scriptor.

(c) Tillemontius in memoriis ad Ecclesiast. hist. Tom. IV. pag. 403.

atque tandem nihil in hac parte pro certo statuere velle definivit. Cujus quidem rei statum, siue rationem diligentius inquirere nunc nobis otium haud quaquam est, cum plane interciderint, aut saltem prorsus lateant vetustiora illa monumenta, quæ ejusmodi quæstionem dirimant.

Agapii Manichæi
scripta.

VI. De reliquis igitur Agapii operibus, aliqua dumtaxat dicenda supererunt, cui laudatus Photius duo alia opera adjudicavit. Horum alterum in viginti duos est dispersitum libellos; alterum vero centum & duo capita complectebatur. & utrumque *Urania* cuidam, sectæ suæ mulierculæ, studiique sui sociæ ipse auctor nuncupavit. Si curiosius præterea ex Photio sciscitemur, cujus generis argumenta his in libris *Agapius* explicaverit, illud evidentissime patebit, sola nefaria, ac fabulosa commenta iis in operibus contenta fuisse, quæ ex *Turbonis* confessione, & *Augustini* testimoniis in superioribus luculentius ipsi explicavimus; in quibus expendendis nunc iterum immorari supervacaneum ducimus. (a)

Alexander Lyco-
politanus Mani-
chæus.

Sed in hunc eundem incertæ ætatis scriptorum ordinem, quemdam Alexandrum rejiciendum esse Guillelmus Cave arbitratus est; quem Lycopolitam, ex lyco una Thebaidis Ægypti Urbe, veteres appellarunt. Erat quidem primum cultu Gentilis. Deinde vero cum Manichæi, se in eas Ægypti recepissent Regiones, ad horum castra transfugit. Demum autem ejurata nefaria hac hæresi Catholicam professus est Religionem. Jam vero antequam se ab hujus hæreseos labe purgaret, librum de *Manichæorum placitis*, quæ optime, & intime noverat, conscripsit; in quo, eodem Caveo auctore, interiorum eorum sensum accurate exponit, & malesana hujus sectæ dogmata rationibus ex arcano philosophiæ petitis solide refellit. Hujus scribendi stilum veluti duriusculum, *parumque difficilem* idem Caveus taxat; nec ejus ætatem certo definire ausus est, etsi non longe remotum fuisse a Manetis temporibus suspicetur; cum idem Alexander affirmet: ea dogmata ab iis, qui cum homine familiariter conversati fuerant accepisse. Quæ verba ad Papum, & Thomam Manetis discipulos referenda esse, arbitramur, cum de his duobus dumtaxat faciat mentionem. Varia demum hinc inde collecta de hujus Alexandri operibus, & ætate, Guillelmus Caveus retulit, parum quidem inter se coherentia, quæ a nobis prætermittuntur, ne incertis, dubiisque rebus insistamus.

Papus, & Thomas
Manetis discipuli.

Adimantus Ma-
nichæus.

VII. Jam vero de *Adimanto*, celebri quidem Manichaica sectæ discipulo (quem cum *Adda* Caveus, ut vidimus, olim confuderat) verba faciamus, præsens nostrum postulat institutum. De hujus autem scriptis, atque gestis non semel suis in operibus Augustinus disseruit; Sed ita cum eo congreditur, ut hominem ex hac luce migrasse describat, illiusque dumtaxat scripta exagitet, & convellere conetur. Id quidem ex priori libro retractationum Cap. XIII. innotescit, quo nimirum, opera a se ipso conscripta recensens, cum adhuc presbyteratus ordine fungeretur ait: *Eodem tempore (b) venerunt in manus meas quædam disputationes Adimanti, qui fuerat Manichæi discipulus, quas conscripsit adversus legem, & Prophetas, velut contraria eis Evangelica, & Apostolica scripta demonstrare conatur.* Adamantici igitur istius libri titulum, atque scopum nobis indicat S. Doctor; Sed cum scriptorem *Manichæi discipulum* ibi appellet, & de eo tanquam de homine diu vita functo verba faciat, vix dubitare possumus & Manetem audiisse, & ejus parente, *Adda* nimirum, agente, inter secundi ordinis discipulos saltem locum obtinuisse (c). Sed & Adimanti operum præterea idem Augustinus libro contra Faustum meminit. Primo quidem cum subistius

(a) Consule Photium Cod. 179. & Guill. Cave dissert. de Script. incertæ ætatis pag. 165.

(b) Id est anno 394. aut 395. ut novissimi Augustini operum editores adnotarunt. Consule Tom. VIII. pag. 79.

(c) Consule quæ diximus præcedenti Cap. II.

sub istius nomine verba ponens, hunc Faustum veluti de sua, Manetis, & Adimanti doctrina gloriantem quasi in scenam venire compellit, qui elatus infania audacius affirmabat, „fatis, superque jam in lucem traductis „erroribus ac judaicæ superstitionis simul, & semichristianorum abunde „detecta fallacia, a dilectissimo scilicet, & solo nobis post beatum Patrem nostrum Manichæum studio Adimanto, non abs re visum est. „Ex quibus sane Fausti verbis, non tantum patefactum est, consuevisse Manichæos, Catholicæ Religionis cultores, tanquam fallaciis & pravis dogmatibus deceptos postulare; sed & *Adimanti* scriptis insistere voluisse, quem tanquam alterum post Manetem illius profanæ sectæ Antesignanum venerabantur. Iterum quoque idem Augustinus Faustum exagitat, quod ex fido quodam, ab *Adimanto* adducto, scripturarum conflictu, turpius errasset vel circa hominum, Brutorum, & vegetabilium substantiam, quorum vitam ejusdem esse naturæ *Adimantus* post Manetem fabulabatur: vel dum de animarum transitu, & in nova corpora commigratione, aut denique cum ex novi, & veteris testamenti scripturis de vano superstitiosoque ciborum delectu ratiocinabatur. Hos enim potissimum errores, ex *Adimanti* voluminibus Faustum imbibisse, & ex eis horrendas blasphemias propugnasse, disertius idem Augustinus libro sexto demonstravit (a). Durius tandem Sanctus Doctor in ipsum *Adimantum* invehitur, eum refutans errorem quo docebat: etiam rationales, id est hominum animas in belluina corpora posse contrudi, *Quid ergo faciet (Adimantus videlicet) de tanto scelere, si quando tardum jumentum plagis, aut concitatum freno fatigavit, in quo forte Patris ejus anima fuerit? Ut non dicam, quod etiam occidere parentes suos inter pediculos, & pulices potuerit, a quorum isti interfectione non temperant.* Noverat præterea Augustinus aliquos Manichæos, hisce similibusque perstrictos rationibus, negare consuevisse usque ad ista minutissima animantia *revolvi animas humanas posse*. Quod quidem effugium, ultro Sanctus Doctor concedens, ex eo occasionem sibi nactus est, ut magis, atque magis *Adimantum*, & cæteros Manichæos perstringeret. Quare a minutioribus ad grandiuscula progrediens, satis lepide eos illudebat, & ita erudite ratiocinabatur. *Quid enim eis prodest quod aliquando negant &c.? Hoc enim negant ne tam multarum interfectionum rei teneantur, aut cogantur parcere pediculis, pulicibus, & cimicibus, & tantas ab eis molestias, sine ulla cædis eorum licentia sustinere. Sed ut vehementer adhuc urgentur ideo Augustinus subjicit: cur in vulpeculam revolvi anima humana possit, & non possit in mustelam, cum catulus vulpeculæ fortasse etiam minor sit quam magna mustela.* Denique ut horum dictis plenius illudat, argumentum hisce claudit verbis. *Deinde si in mustelam potest, cur in murem non potest? Et si in istum potest, cur in stellionem non potest? Et si in eum potest, cur in locustam non potest? Vel in apem, vel in pulicem vel in aliud multo minutius pervenire?* Ex qua quidem disserendi ratione, *Adimantum*, cæterosque Manichæos innumerabilium homicidiorum reos fieri demonstrat, quippe qui cum superstitiosæ, & nugatoriæ huic credulitati, sive dictamini insisterent, eorum conscientia hisce maximis erroribus impedita gravius laborabat.

Adimanti prava dogmata.

Augustinus exagitat Manichæos ob animarum transmigrationem

Lepida, & erudita Augustini ratiocinatio.

Augustini studium in Scripturis conciliandis.

VIII. Hoc autem contra *Adimantum* libro, totus est Augustinus in conciliandis inter se scripturarum sententiis, quas de testamento veteri, ac novo, velut invicem contrarias idem *Adimantus*, utrumque testamentum ab uno, & eodem esse non posse contendens, corraserat. Sed alterius libri a se ipso contra eundem editi idem meminit Augustinus; in quo primum positus *Adimanti* verbis, iisdem S. Pater suam reddiderat respon-

(a) Augustin. lib. vi. contra Faustum Cap. vi. & lib. contra *Adimantum* Manichæi discipulum Cap. xii.

responsionem. *Quod opus, ait (a) uno volumine conclusi, & in eo quibusdam questionibus non semel, sed iterum respondi, quoniam quod primum respondi perierat, & tunc inventum est cum jam iterum respondissem, aliquas sane earumdem questionum, popularibus ecclesiasticis sermonibus solvi, adhuc etiam aliquibus non respondi.* Si quis vero in his rebus plenius institui cupiens, sciscitaretur ex nobis, ad quos potissimum Ecclesiasticos, & populares sermones hic provocare voluerit Augustinus, huic interroganti illico respondebimus, Calumniosa *Adimanti obiectamenta* sermone XII. maxime diluere (b), quo videlicet adhuc agere volens de Manichæorum fraudibus, & dolis, in Adimantum invehitur, qui studiose Apostoli Pauli testimonio corrupto & depravato contendebat inferre: *Neque Principes neque potestates neque virtutes, Deum cognovisse.* Ut ergo ejusmodi evertat calumniam ait: *Sed primo ab istis vellem quære ubi Adimantus apud Apostolum legerit, nam talium calumniarum iste conscriptor est. Vellem ergo diceret ubi legerit testantem Apostolum, & confirmantem, ut dicit (c): Quod neque Principes, neque potestates neque virtutes Deum cognoverunt. Cum Dominus etiam hominum in se credentium dicat: Angelos quotidie videre faciem Patris.* Hæc ergo, & id genus alia profert Augustinus ad conciliandum videlicet celebre Jobi testimonium, quod Cap. I. v. 6. legimus, cum illis aliis Matthæi verbis Cap. 5. v. 8. quibus *Adimantus* insistebat, ut utriusque testamenti repugnantiam induceret, & suaderet.

Adhuc Augustinus
Adimanti obiecta
rejecit.

IX. Verum enim vero cum de hoc Adimanto nihil aliud aut in Augustini operibus, aut in aliorum scriptis scitu dignum occurrat, jam eo prætermisso ad Fortunatum Presbyterum, Manichæorum quoque sectatorem, horumque doctrinæ vindicem nostra se vertat oratio tandem necesse est. Is ergo auctore *Possidio* ejusmodi labe inquinatus, quando per Africæ Regioncs hæc infamis ac nefaria hæresis latius grassabatur, ut totam pene Hippo-nensem Urbem & Provinciam labefactaret, atque corrumperet, nimis studiose adlaboravit. *Eodem itaque ibidem conversante atque manente, ita brevi hujus hæreseos virus succrevit, ut quam plurimi, ex illius Urbis Civibus, & peregrinis, pestilenti hac contagione vitiiati fuerint.* Interea (ait idem *Possidius*) (d) *Hippo-nenses Cives, & peregrini Christiani, tam Catholici, quam etiam Donatistæ adeunt Augustinum Presbyterum, atque deposcunt ut illum hominem (Fortunatum videlicet) Manichæorum Præbyterum, quem doctum credebant videret, & cum eodem de lege tractaret.* Cum hæc vero apud Afros in Hippone potissimum celebri Urbe gerebantur, Arcadius Augustus, & Rufinus viri clarissimi secundum agebant consulatum illudque incidit in Christi an. 382. Quare S. Presbyter Augustinus, ut omnium votis indulgeret, oblatam sibi provinciam subire minime detrectavit: Quinimmo se omnino paratum exhibuit rationem de fidei rebus poscentibus reddere.

Fortunatus Mani-
chæorum Presby-
ter.

Tum Catholici,
tum Donatistæ in
Fortunatum insur-
gunt.

X. Cum itaque res ita disponderentur, Manichæi *Fortunatum* rogant cum Augustino subire periculum, ne communis eorum sectæ causa periclitaretur. At ipse *Fortunatus*, qui apud Carthaginem quondam *Augustinum* eodem Manichæorum morbo laborantem noverat, cum eodem congredi verebatur. *Sed tandem suorum maxime instantia coactus & verecundatus, promisit cominus se esse venturum, certamenque disputandi subiturum.* Die ergo quinta Kalendarum septimi mensis apud Hipponem, in *Sossii Balneis*, Augustinum inter, & Fortunatum disputatio incepta est. Ad quam audiendam magna populi frequentia convenerat, adstantibus potissimum doctis, & curiosis viris, qui utrisque partibus, ut fieri solet studebant. Tum vero *Notariorum Tabulis* apertis, Augustinus disputationem orsus est; & quæstio potissimum versabatur: *Unde malum sit.* Qua
in re

Fortunati, & Au-
gustini de lege di-
sputatio.

(a) August. lib. I. retract. Cap. xxii. (b) Serm. xii. alias de diversis 16. Tom. 6. pag. 50. & 51. (c) Ibidem Cap. 11. (d) Possidius in Augustini vita Cap. vi. Tom. x. pag. 75. in edit. PP. S. Maugi, & Tom. viii. pag. 67.

in re, cum is Catholica doctrinae propugnator exortum fuisse hominis malum ex libero voluntatis arbitrio, explicaret; illo autem (Fortunato videlicet) naturam mali Deo coeternam persuadere moliente, sed in disputatione postremae diei parum sibi constante, confessus est nihil se adversus nos invenire quod diceret. Sed responsione deficiens, ultimo collaturum se cum suis majoribus ea quae refellere non potuit prosecutus est, & si sibi forte de his satis minime fecissent, suae animae consulturum promisit (a). Hæc laudato loco narrat Possidius cujus tamen rei nos magis reddunt certiores ejusdem Fortunati Presbyteri verba coram omnibus in secundæ diei disputatione pronuntiata, quæque cum a notariis exciperentur, in Ecclesiasticis tabulis præterea fideliter scripto consignata fuere, ut videre est etiam in calce ad disputationem secundæ diei, quæ cum priori extat Tomo VIII. operum S. Augustini. Interim vero nemo arbitretur, Fortunatum Manichæum tali, tantoque pudore, verecundia, & dedecore auctum, a suis erroribus resipiscere cogitasse, aut Catholicis nomen in posterum dare voluisse. In id consilii profecto quilibet sanæ mentis homo, cui suæ fidei res nutari & ad exitium deduci intelligeret, statim incidisset. Sed Fortunatus ille tanta affectus confusione de Hipponensi Urbe profectus, ad eandem amplius non remeavit, nec tamen Catholicus factus est. De hoc tandem Fortunato Manichæo Presbytero nullibi, quod sciverim, Augustinus facit mentionem (b). Hujus dumtaxat quædam extat epistola ad alium scripta Manichæum Presbyterum, quem Felicem fuisse, Congregationis S. Mauri Patres in novissima Augustini editione suspicati sunt. Hunc ergo Augustinus jam ad Episcopatum Hipponensem assumptus hisce verbis compellavit: Itaque denuncio tibi in nomine Christi, ut si paratus es, solve quæstionem in qua defecit prædecessor tuus Fortunatus; & ita hinc ierat, ut non rediret, nisi cum suis disputatione collata inveniret quid contra respondere posset disputans cum fratribus. Ex his itaque liquet Presbyterum hunc Manichæum, qui Fortunato successerat, ab Augustino excitatum, & provocatum fuisse ad eandem solvendam quæstionem, in qua turpius ejus defecerat prædecessor. Qui ita ex Hipponensi Urbe dilapsus est, ut studiose confinxerit cum cæteris Manichæorum principibus se velle conferre, quæ ei fuerant objecta.

Fortunatus in disputationibus parum sibi constans.

Hæreticorum varieties.

Felix Manichæus. Afer 400. anno floruit.

XI. Fortunatum hunc Præbyterum Faustus, gente Afer, Civitate Milevitanus, Manichaicae sectæ Episcopus excipit, qui anno quadringentesimo floruit. Hujus ingenium, studia, animi dotes, & scripta inter cæteros unus Guilielmus Cave (c) descripsit dicens: Vir fuit eloquio suavis, vis, ingenio callidus, loquax potius, quam eloquens, sciolus magis, quam solide doctus, & rursus paulo infra subjicit. Volumen vero conscripsit adversus rectam Christianam fidem, & Catholicam veritatem. Nihilominus tamen, laudatus scriptor non satis accurate hujus libri argumentum descripsit. Nam Augustinus, qui Fausti Manichæi opus sedulo lustravit libro II. retractationum cap. VII. quid istud in se contineret his verbis explicavit dicens, Contra Faustum Manichæum blasphemantem legem, & Prophetas, & eorum Deum, & Incarnationem Christi, scripturas autem novi Testamenti, quibus convincitur, falsatas esse dicentem, scripsi grande opus, verbis ejus propositis reddens responsiones meas. Hunc hominem quidem noverat Augustinus, qui in suarum confessionum sincero sacrificio, quemadmodum in Manichæorum sectam incidisset prolocuturus, ait: jam venerat Carthaginem quidam Manichæorum Episcopus Faustus nomine, magnus laqueus Diaboli, & multi implicabantur in eo per illecebras suaviloquentiæ fama enim de illo prælocuta mihi erat, quod esset honestarum omnium Doctrinarum peritissimus, & apprime disciplinis

Carthaginem adiit Faustus Episcopus Manichæus.

(a) Augustinus retract. lib. I. Cap. xv. & Possidius ibidem Cap. vi.

(b) August. lib. retractationum laudato Cap. xvi. & epist. LXXIX. alias CCXLIV.

(c) Guilielmus Cave Hist. litteraria pag. 218.

plinis liberalibus eruditus. Ejusmodi porro Fausti Manichæi fama, apud suos asseclas valde pervulgata, jam diu desiderium in Augustinum excitaverat, eum docentem, & disputantem audiendi. Nam si quandoque annorum novem spatio, quo erranti quasi animo S. Pater huic sectæ hæere videbatur, in *auditorum* dumtaxat, non *electorum* classem redactus, in difficiles offendeat nodos, atque quæstiones, quas profanæ illius Religionis cæteri homines solvere nesciebant, nimis extento *desiderio venturum expectabant illum Faustum cujus adventus* (ait ipse) *collatoque colloquio, facillime mihi hæc, & si qua forte majora quærerem enodatissime expedirentur* (a). Id sane cæteri Manichæi cum Augustino de fidei rebus congregientes promittebant. Quasi quod illius nefandæ sectæ mysteria uni dumtaxat essent Fausto Episcopo revelata. Augustinum tandem ejusmodi gentis Manichaicæ fama fefellit. „*Si quidem ubi venit, expertus sum* (ait) *hominem gratum, & jucundum verbis, & ea ipsa quæ illi solent dicere, multo suavius garrientem. Sed quid ad meam sitim prætiosiorum poculorum decentissimus ministrator?* Jam similibus rebus Augustini aures fuerant satiatae, nec ideo illi meliora videbantur, quia melius dicebantur, nec ideo vera, quia diserta, nec ideo sapiens anima, quia vultus congruus, & decorum eloquium. Sed ad particularia ejusdem Fausti gesta, sciendi facultatem, Divinarum, naturaliumque rerum cognitionem descendens, quid quantove in his, homo ille tantopere a suis æstimatus polleret, cum variis in familiaribus congressionibus idem Augustinus expertus esset, hocce postremum de eodem protulit judicium. Cum videlicet ab eorum opinione recessisset quibus prudens, & sapiens videbatur quia delectabat eos loquens; scribit. *Post varia igitur familiaria pericula expertus sum prius hominem expertem liberalium disciplinarum, nisi grammaticæ, atque ipsius usitato modo; Et quia legerat aliquas Tullianas orationes, & paucissimos Senecæ libros, & nonnulla Poetarum, & suæ sectæ, si qua volumina latine, atque compositæ conscripta erant. Et quia aderat quotidiana sermocinandi exercitatio, inde suppetebat eloquium, quod fiebat acceptius, magisque seductorium moderamine ingenii, & quodam lepore naturali.* Ejusmodi ergo animi, corporisque dotes, quas cæteri Manichæi in Fausto Episcopo admirabantur, nec leniter Augustini ingenium demulcere, aut seducere potuere. Nam postquam illi satis earum artium imperitus apparuit, quibus excellere, & fama venditabat, & Augustinus ipse putaverat, is statim desperare cœpit, posse Faustum aperire, & dissolvere eas quæstiones, in quibus spectatis Manichæorum fabulosis principiis, ejus animus nimis fluctuabat. Id præsertim ei evenisse fatetur, cum conversis oculis in eorum libros nugis refertos, omnia quæ de Cœlorum, Syderum, Solis, & Lunæ motibus, qualitatibus affirmabant perfecte scire, & intelligere cupiebat. Quæ omnia Faustus in Mathematicis disciplinis nusquam eruditus, cum minime explicare posset, quemadmodum eum confiteri non puduit; illico omnis Augustini conatus, quo proficere in illa secta statuerat, illo homine cognito, prorsus intercidit, non ut ab eis omnino se separaret, sed quasi melius quidquam non inveniens eo, quo jam quoquo modo irrueret. Deservescente igitur ejusmodi prava Augustini cupiditate pro addiscendis omnibus Manichaicis dogmatibus, atque mysteriis, quasi repente ejus animus cœpit nutare. Qui quamvis non illico Divinæ gratiæ motibus acquieverit, aut obtemperaverit, tamen manus Domini in abdito *providentiæ suæ, non deseruerunt* animam ejus, *& de sanguine cordis Matris suæ per lacrymas ejus diebus ac noctibus pro filio sacrificium offerentis, cum eo miris modis egerunt.* (b)

XII. Hæc itaque de Fausti gestis, studiorum ratione, scientiarum facultate, divinarum, humanarumque rerum ejus cognitione, hujusque scriptis tradidit Augustinus, in quibus expendendis nos haud diutius immorari possu-

(a) Confess. lib. v. Cap. vi. (b) Eodem lib. v. Cap. vii.

Fausti promissiones

Augustini judicium de Fausto Manichæo.

Faustus nunquam in Mathematicis versatus disciplinis

Augustini animus quemadmodum mutatus.

possumus, ne Augustini potius, quam hujus Manichæi Episcopi gesta pandere velle videamur. Illud unum tandem superaddendum esse arbitramur: Augustinum videlicet, jam e Manichæorum laqueis solutum, atque ad Episcopatus ordinem evectum, contra hunc Faustum stilum strinxisse huncque triginta tribus libris exagitasse (a). Quod sane opus ita ingeniose digessit, ut primo sub istius Fausti nomine verba posuerit; singulis capitibus totidem Catholicas responsiones a se ipso conscriptas subjiciendo. Qualem vero finem Faustus ipse subjerit, narrat libro v. cap. viii. ubi S. Pater totus est in exprobranda Manichæorum audacia, qua temere, & sacrilege contendebant, se persecutiones, & hominum odia sustinere propter justitiam, cum videlicet Africæ Proconsules poenarum rigore contra hanc nefariam sectam animadvertentes; *ipse Faustus convictus, vel confessus quod Manichæus esset, cum aliis nonnullis secum ad judicium proconsulare perductis in insulam relegatus est* (b). Sed de hoc judicii genere luculentius & commodius sequenti Cap. acturi sumus.

Augustinus e Manichæorum laqueis solutus.

Fausti in insulam relegatio.

XIII. Superest jam vero ut de quodam *Secundino* altero Manichæicae sectæ vindice, atque scriptore verba faciamus, quem gente Afrum fuisse perperam omnino Guilielmus Cave arbitratus est. Addidit præterea hunc hominem vixisse post Augustini ad Ecclesiam reditum, & absolutos de libero arbitrio libros tres; sibi que videri, Secundini ad Augustinum epistolam, & Augustini ad Secundinum responsa ad Christi annum 390. esse referenda. Quæ duo sane non nisi ab homine audentius divinante, & de Ecclesiæ scriptoribus falso, & ex sola libidine ratiocinante affirmari potuere. Et primo quidem quod ad ejus Patriam attinet, *Secundinum* non ex Afrorum gente, sed ex Romano populo duxisse originem, ipsius indicant scripta. Etenim de semetipso differens sic alloquitur Augustinum (c): „legit enim aliquanta exile meum & qualecumque Romani hominis ingenium Reverendæ dignationis scripta, in quibus sic irasceris veritati, ut Hortensius Philosophiæ. Se Romanum igitur Secundinus appellat, & ad ea provocat scripta, quibus Augustinus jam diu ad Catholicam conversus fidem, Manichæos exagitaverat. Rursus idem Augustinus hunc ipsum hominem tanquam Romanum compellat, ita ejus ingenium, de quo Secundinus maxime gloriari videbatur illudens *quæro abs te acuto, ac solerte viro, & a tuo Romano, ut gloriaris, ingenio, unde habeat ista boni natura pati posse quod patitur, ut consentiat malo*. (d)

Secundinus Manichæorum auditor.

Secundini Patria.

Nec minor est Guillelmi Cavei hallucinatio, vel (e) oscitantia in definiendo tempore quo vel *Secundinus* Augustinum suis scriptis adorsus est; vel cum is contra eum exarato opere, omnia ipsius epistolæ argumenta rejecit. Nam si Prospero, Possidio, aliisque supparibus scriptoribus fidem adhibere volumus, Augustinus ejurato Manichæismo anno 387. Catholicorum societati se adjunxit. Si igitur hocce, Secundinum inter, & Augustinum litterarum commercium, in annos post hujus ad Ecclesiæ reditum rejiciendum esset, ut Guilielmus Cave oscitanter commentus est, jam inde isthæc staret consecutio; videlicet circa Christi annum 390. ejusmodi scripta fuisse evulgata. Verum laudata consecutio illico caderet, si *Secundinus* suis in scriptis Augustinum subdole jam veluti Episcopatus honorem adeptum vellicaret, & impeteret; & Augustinus ipse hujus calumniis occurrens, callido homini, se Catholicorum episcopatum obtinuisse non dissimularet. At *Secundinus* revera Augustinum insimulat, quod a Manichæo timore, quodam & assequendi honoris cupiditate allectus defecisset; atque inter scribendum iis semper usus est phrasibus, quas cum Episcopis dumtaxat adhiberi fuit consuetum: „videlicet salutarem tuam egregiam sanctitatem,

Alia Guillelmi Cavei gravis hallucinatio.

Q 2

„Do-

(a) Augustini libri triginta tres contra Faustum Manichæum extant T. viii. p. 131.

(b) August. lib. v. contra Faustum Cap. viii. (c) Secundini epist. ad Aug.

(d) August. lib. contra Secundinum Cap. xix. Tom. viii. pag. 383.

(e) Guilielmus Cave Sæcul. Arian. ad Christi an. 390. pag. 184.

„ Domine merito laudabilis, & percolende: vel illam: illud vero facere „ non possum tuæ patientissimæ sanctitati (a) „ aut denique hanc aliam: „ „ quamquam hæc tuæ sanctitati dicere nimis absurdum sit; „ atque id ge- „ nus alia vocabula, quibus soli Episcopi tunc temporis honorabantur. Quid „ plura? Augustinus ipse Secundino occurrens, se jam Episcopatus honorem „ assecutum fuisse asseverat. *Quamobrem* (ait) *et si non bona de me suspicatus „ sis, quod carnali timore alicujus incommoditatis, quæ de vestra societate „ mihi accidere poterat hæresim Manichæorum reliquerim, vel cupiditate ho- „ noris, quem in Catholica adeptus sum.* Quid vero diutius in his immora- „ bor? Suorum quidem librorum, temporis aliquam rationem nobis Augusti- „ nus ipse duobus in retractationum libris reliquit. In quibus recensendis, „ cum suæ vitæ ordinem sequatur, librum de quo agimus inter eos retractat, „ quos Episcopus elaboraverat. Id profecto Caveus novisset si Cap. x. lib. 2. „ retract. consulere voluisset, ubi hujus contra Secundinum libri diserte me- „ minit, ut post hæc observabimus. Cum igitur Augustinus jam Presbyter fa- „ ctus, Episcopalem dignitatem non nisi anno 394. fuerit assecutus, „ inde sequitur, ante hoc tempus, illud litterarum commercium inter eos „ intercedere non potuisse.

Diligentius tamen congregationis S. Mauri PP. in novissima Augustini „ operum editione, hanc veritatem scrutati sunt (b). Et probabilioribus tandem „ conjecturis innixi, ejusmodi, cum *Secundini Manichæi*, tum Augustini Ca- „ tholici Episcopi scripta in annum 404. aut in sequentem, qui est decimus „ sive undecimus post adeptum ab Augustino Episcopatum, rejicienda esse „ arbitrati sunt, ita scribentes. „ In retractationibus proxime sequitur opus „ de natura boni, quod libris contra Felicem in fine anni 404. conscriptis „ subnectitur. Pertinet itaque hic liber (contra Secundinum) ad annum „ circiter 405.

Tertia Guillelmi
Cavei hallucinatio

Jam vero adnotatis Cavei hallucinationibus, quarum altera ad *Secun- „ dini Manichæi Patriam*, altera ad tempus illius conscriptæ epistolæ perti- „ net, tertiam adhuc quæ cæteris gravior est describere, & præcavere debe- „ mus. De eodem enim Secundino ita scripsit: „ Magna illi cum Augustino „ intercesserat familiaritas, dum uterque in hæresi Manichæorum versare- „ tur. „ Nugas garrere Caveum nemo ignorare potest, qui Augustinum „ consulat. Is sane hunc hominem nunquam vidisse, citra omnem mendacii „ labem sincere falsus est; quamvis ambo Romæ quondam Manichaicis laqueis „ fuissent irretiti. Laudato enim 2. libro Retract. Cap. x. hæc habet Augusti- „ nus (c). *Secundinus quidam, non ex eis quos Manichæi electos, sed ex eis, „ quos Auditores vocant, quem nec facie quidem noveram scripsit ad me ve- „ luti amicus, honorifice objurgans, quod oppugnarem litteris illam hæresim, „ & admonens ne facerem, atque ad eam potius sectandam exhortans cum „ ejus defensione, & fidei Catholicæ reprehensione.* An Caveus si quid operis „ impendisset in perquirendis ex Augustino Secundini gestis, Patria, moribus, „ familiaribusque sociis in eam opinionem fuisset lapsus? An postremo loco „ magnam inter hos duos homines intercessisse familiaritatem affirmasset, dum „ uterque *in hæresi Manichæorum versabatur*, cum eum hominem nec facie „ vidisse asseveret Augustinus?

Secundini objur-
gationes in Aug.

XIII. Interim tamen hæc prætereamus, & nostra oratio potius se „ convertat ad epistolarum commercium quod Augustinum inter, & Secundi- „ num Manichæum habebatur, earundem epistolarum argumenta exquirentes. „ Et primo quidem Secundinus se Augustini amicum simulans, hunc suis litteris „ adoritur, vellicat, atque carpit, quod a Manichaica defecisset secta. Quam „ ob causam, Manetis Persæ iram, indignationemque in judicii potissimum die „ subeundam Augustino imprecatur. Huic duas defectionis causas objicit. Al- „ teram

(a) Secundini Manichæi epist. ad August. extat Tom. viii. pag. 370.

(b) PP. Congregat. S.M. in Aug. opera quorum adnotatio extat T. viii. Conc. p. 371.

(c) August. 2. lib! Retract. Cap. x.

teram ex timore, quo vereri confingit omnes sæculi corporales poenas, injuste Manichæis indictas, vel quandoque publica potestate inflictas: alteram vero ex honoris cupiditate ortam; qua videlicet Augustinus laborans, Episcopatus gradum in Catholica Ecclesia sibi dari concupierat. His itaque calumniis voluit occurrere Augustinus, & celebre quoddam opus elucubravit quod in sex supra viginti capita distribuit. (a) Atque potissimum duas præcipuas sibi calumnias subdole, & falso intentas diluere nititur. Primo non ex alio timore suam a Manichaica secta defectionem repetendam esse ostendit, quam ex Apostoli ad Timotheum verbis Cap. 4. v. 1. videlicet: *Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorum*, quæ in Manichæos quadrare veteribus omnibus abunde fuit persuasum. At ad posteriorem suæ defectionis causam sermonem convertens, eundem Paulum Apostolum ad Romanos interpellat sequentia verba usurpans (b): *gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum*, ut indicaret videlicet, non a mali opifice, quem Manichæi confingebant; sed a summo, incommutabilique bono isthæc dona derivari, palam, & sine ulla prorsus ambiguitate fatetur. Neque in his duntaxat duabus refellendis calumniis Augustinus insistit; sed singula proferens, & prosequens *instituta*, quæ ex Manichæorum Schola *Secundinus* objecerat, prospero, feliceque gressu, omnia & singula adversæ partis argumenta tandem dissolvit, rejicit, atque subvertit. Duos tandem ejusdem nominis Viros Augustinus contra Donatistas disputans, recensuit; quorum alterum *Secundinum* a *Cedia*, alterum *Secundinum* a *Carpis* appellavit (c); qui cum valde diversi sint a *Secundino* Manichæo, hic adnotare debuimus, ne quisquam unum cum alio confundens in errorem incideret. Hisce autem hætenus conscriptis, nos oporteret adjungere *Felix* quondam Manichæi Presbyteri gesta, qui binas saltem, aut ternas cum Augustino publice habuit disputationes. Idque in magnum lectoris commodum cessisset, ne huc, illucque eum vagari sineremus, pro conspiciendis rebus in Africa Augustini avo a Manichæis gestis, simulque ut sub unico tantum capite patefaceremus, ea quæ in hujus Cap. exordiis pollicebamur. Verum quia istius Manichæi disputatio non ad privatorum hominum contentionem, sed ad publicam Catholicæ Ecclesiæ causam pertinere nobis visa est; quia & eo tempore habita, quo Sacerdotes, sæculique Judices in Manichæos variis poenarum generibus animadvertere cœperant: quia præterea *Felix* ipse Presbyter post habitas cum Augustino collationes, de errore convictus, ejurata primum nefaria hæresi, omnem labem delere conatus est, Catholicorum communioni se consociando, idcirco cum de eo, tum de aliis Africæ potissimum Manichæis publico judicio convictis, qua poterimus brevitate opportunius sermonem habebimus.

Felix Presbyter
Manichæus.

C A P.

(a) August. lib. contra Secundinum Cap. 11. (b) Apost. ad Rom. Cap. 2. v. 16.

(c) August. lib. vi. contra Donatistas alios duos Secundinos commemorat.

C A P. IV.

S. Leonis Magni, Gelasii, Symmachi, atque Hormisdæ Romanorum Pontificum agendi ratio in disperdendis, atque igne concremandis Manichæorum libris, a notis criticis Beaufobrianis vindicatur. Veterum quoque Ethnicorum exemplis ostenditur, gravissimum nefas semper judicatum fuisse, eorum librorum lectionem populo permittere, ex qua in rebus ad Religionem pertinentibus, etiam leviter a majorum institutis posset resilire.

Ecclesiastica confu-
erudo hæreticis
invisæ.

Religio apud ve-
teras.

I. **E**TSI non sim nescius, quantum ea Romanæ Ecclesiæ agendi ratio quibusdam invisa sit, qua perpetuo consuevit Acatholicorum hominum codices, & volumina disperdere, atque igne concremare, non debeo tamen in præsens de ea sermonem præterire, ex Beaufobriano scribendi, ratio- cinandique scopo occasione arrepta. De quatuor Romanis Pontificibus, qui Manichaicos libros legendos proscripserunt, & omni adhibito studio igne concremandos tradiderunt, non semel verba fecit Beaufobre huc illucque varias querimonias spargendo, quod libri hujusmodi, ad antiquorum Philosophiæ Theologiæque cognitionem pertinentes, prorsus perierint, ex quibus sincere ea dogmata, & systemata hauriri possent, quæ ab iisdem hæreticis propugnabantur. Taxat pariter vellicat atque carpit hanc agendi rationem veluti injustam; sed imprudenter, & insulse. Nam tantæ eruditionis virum, qualem se esse jactat, summopere dedecet, ea ignorare, quæ quovis tempore, & apud quamcumque Religionem obtinuerunt. Primo ergo animadvertat, eam, Religionem a veteribus esse appellatam, quæ superioris cujusdam naturæ, quam divinam vocant, curam cærimoniamque affert. Comittem habere pietatem sanctitatemque in iis, qui divinis præsunt rebus, & rerum civilium œconomiam administrant, Cicero ipse fassus est. Istitis namque ob muneris præstantiam, & dignitatum auctoritatem, ea omnia necessario proscribere, & præcavere incumbit, quæ divini Numinis cultum, aut labefactare, aut ad exitium perducere possunt. Propterea quidquid ab imperitorum opinionibus fecte in alicujus etiam profanæ Religionis detrimentum, & labem aliquando excogitabatur, illudque de novo inter res sacras sensim induci curabatur; omni nisu quælibet natio a suis ritibus eiecit, & exhorruit, variis pænarum generibus eos etiam coercens, qui mutatis Patriis legibus, res Divinas aliter facere ausi essent.

Novæ, & externæ
religionis inductio
semper reprobata.

Senatus Consul-
tum quale.

II. Cujus quippe rei, etsi innumera exempla proferre possemus ex Tito Livio, Romanarum rerum Scriptore; tamen ne extra præscriptos concertationis limites vagari videamur, illud unum interim in medium proferimus, quo intelligimus Romanos *externæ, & novæ Religionis* inductionem improbasse, eamque tamquam sibi, majoribus, & Diis perniciosam abolendam judicasse. Dum ergo, Consulatum agentibus Q. Fabio, T. Sempronio, cum Annibal videlicet in Tarentino agro æstatem consumpsit; & quo diutius bellum trahebatur, inter cætera, etiam Religionis res variabant, & potissimum ex parte externa, ita *ut aut homines, aut Diï repente alii viderentur facti*: Nec jam in secreto modo, neque intra parietes abolebantur Romani ritus; sed in publico etiam, ac foro, Capitolioque, mulierum turba erat, nec sacrificantium, nec precantium Deos patrio more. Cum itaque malum tum graviter increvisset, & potentius apparuisset, quam per *minores Magistratus sedari posset*, M. Atilio Prætori Urbis negotium ab Senatu datum est, ut his Religionibus populum liberaret. Is ergo & in Con-

cione

(a) Beaufobre lib. I. Cap. XII. & in sermone Prolegomeno ad alteram partem.

cione Senatus consultum recitavit, & edixit: *Ut quicumque libros Vaticanos precationesve, aut artem sacrificandi conscriptam haberet, eos libros omnes, literasque ad se ante Kal. Aprilis deferret, ne quis in publico, sacrove loco, novo, aut externo Ritu sacrificaret.*

III. Hocce autem Studium in Catholica Religionis munimen, & præsidium, Sacro, divinoque inspirato consilio Romanos Pontifices, aliosque Pastores, & Imperatores Christianos adhibuisse, non inficiatur Beausobre. Qui tamen Magistratum, & antiquorum Ethnicorum Principum agendi rationem, & œconomiam minime animadvertens, censorio stilo notare, & carpere ausus est, quotquot ex Catholicis PP. ignibus concremandos, & disperdendos Manichaicos libros jusserunt. Id non tantum in priori suæ historiæ parte adnotavit; sed disertius explicavit in sermone prolegomeno partis secundæ, quem orditur, affirmando, & statuendo valde difficilem rem, aut fere impossibilem esse, hodierna die justam, & completam ideam exponere ad Philosophiam, Theologiamque Manichæorum pertinentem; quia eorundem Scripta volumina, amplius non existunt. Ait postmodum, se nescire, an inter antiquos Leo Magnus primus fuerit, qui Manichaicos libros disperdi, & concremari jussit: Scire tamen hunc fuisse imitatum a suo successore Gelasio, qui horum codices ante Ecclesiam S. Mariæ ut incenderentur mandavit. Quam consuetudinem Symmachus Papa paulo post secutus est. Nam ex Anast. Bibliothecario habemus: *Manichæorum omnia Simulacra, vel codices ante fores Basilicæ Constantinianæ incendio cremavit.* Contendit primo Manichæorum *Simulacra incendio* cremari haud potuisse. Tum quod *Magi*, quorum Religionem Manichæi prosequerentur, ex Epiphaniō Idola non habebant; tum denique quia Manichæi *Ignem, Solem, & Lunam* colebant, quarum rerum Idola haud poterant incendi. Denique concludit Hormisdam Pontificem in horum hæreticorum causa, suorum prædecessorum exemplum esse secutum. Ex hæcenus descriptis nihil occurrit, quod videlicet, graviter lædat Romanorum Præsulū agendi rationem. Infirmum dumtaxat illud dictum offendimus, quo contendit, non potuisse Symmachum Papam Manichæorum *Simulacra* concremare, quia *Ignem, Solem, & Lunam* repræsentabant; quasi quod ejusmodi Simulacris eadem vis & natura insit, quæ ipsis rebus repræsentatis existit. Ignis quippe substantia, sicut *Solis & Lunæ* incendio consumi non potest. Sed quis negabit Simulacra horum lignea, testacea, conflatilia haud posse incendi?

Beausobre queritur de Manichæorum libris dispersis & quare.

Quatuor Roman. Pontificum agendi ratio in Manichæicos libros.

Beausobre figmentum rejicitur.

Aliud Beausobrianum artificium.

IV. Post hæc auctor Beausobre sensim se in lectoris animum insinuarere quærit; & cujusdam ignorantie prætextu, hinc inde disserit, an antiquorum Episcoporum laudari oporteat studium, quo Christianorum Imperatorum animus movebatur, ut hæreticorum libros igni tradendos decernerent, capitisque sententiam contra eos juberent, qui similes libros aut legere, aut apud se retinere ausi essent. Quarum legum scopum, & finem bonum fuisse sibi persuadet; sed simile exemplum taxat tanquam valde perniciosum, adhuc ab ipsis Christianis veluti injustum & violentum condemnatum. Hanc futilem, atque veneno aspersam conjecturam (quam nostri ævi scioli omnes sequuntur) ut probaret, vel eidem robur adjiceret, ad alteram Justinī Martyris Apologiam provocat, in qua amare plorat, Romanorum legem, contra eos latam, qui *Sibyllinos, & Hystaspis* libros consulebant; quibus Christiani ad sua dogmata confirmanda utebantur. At quis non intelligit justissimam fuisse S. Martyris Justinī querimoniam? Sibyllini enim Libri apud Ethnicos erant in usu. In arduis enim aggrediendis rebus vel expediendis, Romani ipsi ad hos libros provocabant, ut inde subsidia haurirent. Quare ergo in Imperii negotiis, præfatis libris fidem præstabant, & in

(a) Beausobre serm. prælim. ad 11. part. p. 218.

(b) Epiphanius ab eodem laudatus lib. contra hæreses.

Solvitur postre-
mum Beaufobria-
num argumentum
de Sibyllinis libris

S. Justinus quæ-
ritur scopus.

Manichæorum vo-
lumina prorsus Ca-
tholicis pernicio-
sa

De Priscillianista-
rum, & Mani-
chæorum libris S.
Leonis Magni Ju-
dicium, & De-
cretum.

Aliud Beaufobria-
num effugium cir-
ca Manichæorum
volumina.

& in Christianæ Religionis odium; quam obscure saltem vaticinabantur, in eos tantopere excanduerunt, ut ipsos disperderent? Arbitrabatur igitur Justinus; hos libros Ethnicis ipsis etiam subsidia exhibere posse, ut facilius Christo nomen darent. Siquidem tantam in eos fiduciam habebant, auctore Tito Livio (a): *Ut ex Senatusconsulto, cum insanabili perniciæ finis non inveniretur libri Sibyllini aditi sunt*. Justinus ergo querimonia non in eo sita erat, quod deperdita fuerint sacra munimenta ad Catholicam fidem confirmandam apta, & idonea; sed quod Ethnicis se quibusdam subsidiis privaverint, ex quibus aliquod saltem exiguum lumen nostræ Christianæ fidei haurire potuissent. Cæterum quis umquam affirmare potuisset; Sibyllinos libros fuisse vel necessarios, vel idoneos ad confirmandos Catholicos in sua fide? Scripturis utriusque Testamenti edocebantur: Apostolicam prædicationem audiebant: perpetuis miraculorum, signorumque experimentis illuminabantur; ne quidquam dicamus de summa Pastorum cura, & sollicitudine, in primis Christianis instituendis, & in fide roborandis. Iis ergo minime opus erat ad Sybillinos libros provocare. Quod si Justinus, alique ex veteribus Patribus ad eos provocarunt, ut Ethnicos perstringerent, id dumtaxat ex quadam suppositione factum esse censemus. Quia videlicet sciebant, hos libros ab eorum majoribus, Sacerdotibus, Pontificibus, & Magistratibus in veneratione habitos fuisse. Cadit ergo prorsus Beaufobre argumentum ex Justinus Martyris querimoniis desumptum, & propterea ad nostrum scribendi scopum, a quo paululum discessimus regrediamur. Et quidem quæ utilitas, qualiave subsidia haurire potuissent Catholici, ex Manichæicis libris, ut aliqua ducti ratione de Romanorum Pontificum decretis conqueri potuissent? Quid præterea? Manichæi ad fidem, auctoritatemque suis codicibus vindicandam, falso iisdem gravissima, sanctissimaque pietatis nomina imposuere: *Evangeliorum* videlicet, *Mysteriorum*, *Revelationum*, *Tbesaurorum*, & similia; atque ostentantes, eos divinam scientiam continere, sacros tanquam canonicosque libros sub Apostolorum nominibus inscribebant, apprime intelligentes, non posse facile simplices, rudes, & incautos homines decipere, nisi venenatam doctrinam quadam mellis specie prælinirent. *Quomodo* (ait S. Leo Magnus) *facilius decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle prælinirent; ne usquequaque sentirentur insuavia, quæ essent futura mortifera*. Ad præcavendum ergo ne Catholici prava, impuraque dogmata ad Christianæ fidei labem, & exitium imbiberent, ea œconomia necessaria fuit, ut ejusmodi scripta penitus auferentur, & ignibus concremanda traderentur. Propterea S. Episcopo Turribio Asturicensis Ecclesiæ Pastore vigilantissimo mandat, hujusmodi scripturarum exemplaria, *multarum falsitatum* seminaria, legenda non solum interdiceret: sed penitus auferre, & ignibus concremare. *Curandum ergo est* (ait ipse Leo Magnus) *& Sacerdotali diligentia maxime providendum, ut falsati codices in nullo lectionis usu habeantur, Apocryphæ autem Scripturæ, quæ sub nominibus Apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solum interdiciendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, & ignibus concremandæ*. Æquum autem, justumque esse hocce S. Leonis decretum quis non videt? Fere id negat impudentissime Beaufobre cum suis A Catholicis, nimium Philosophiæ, & antiquarum rerum studium affectantibus; dicit ergo ibi: interim se nolle primo reprehendere, aut laudare hunc usum, tot legibus firmatum. Subiicit secundo, quosdam revera libros reperiri incendio dignos. Cujusmodi sunt illi, qui mores corrumpunt, aut Religionis, tum humanæ societatis fundamenta penitus subvertunt. Sed aliud genus librorum non ita perniciosum, sat esset populis abscondere, non autem plane suppressere, cum non desint multi viri prudentes, qui ex iisdem utilitatem haurire possent. Si igitur Manichæorum libri (concludit Beaufobre) tales

(a) Titus Livius lib. 5. Cap. xiiii. & lib. 38. Cap. 45.

(b) S. Leo Magnus epist. xv. Cap. xv.

tales sunt, quales describuntur, ego auderem affirmare maxima injuria igni traditos fuisse. Quoniam Catholica fides majora emolumenta obtinisset ea scripta conservando, quæ fabulis ridiculis, & obscœnis erant referta. Ita ratiocinatur Beaufobre, fabulosa quædam Manichæorum dicta subjiciens, quæ ex superioribus Archelai actis ipsi adnotavimus (a). Eum tamen pudeat isthæc scripsisse. Quid? Manichæorum libri non subvertunt omnia nostræ Catholicæ fidei mysteria? Quænam enim nostræ Religionis dogmata non oppugnarunt, quænam etiam non evertere conati sunt? Percurrat Apostolorum Symbolum, & dicat: an unum fidei nostræ articulum intactum reliquerint? At hæc prætermittamus. Notum enim est, & pervulgatum apud omnes, Manichæos unius Dei existentiam inficiari: veram Incarnationem, passionem, mortem, Christi Domini Resurrectionem rejicere; Eucharistiam, aliaque Sacramenta profanare: de Spiritus Sancti adventu commentis sacrilegis fabulari? Quid plura? An non Manichæi, scripturas divinitus inspiratas, aut a malo auctore derivari affirmarunt, aut si novum Testamentum acceptarunt; illud non integrum, & perfectum servandum esse dixerunt: sed interpolationibus, mantissis, aliisque falsis additamentis vulnerarunt, & corruerunt? Uno verbo: Nihil est in Catholica Religione, quod Manichæi labefactare, atque prorsus evertere conati non sint. Si igitur auctore etiam Beaufobre ii libri incendio digni censerentur debent, qui Religionis, & humanæ societatis fundamenta subvertunt, jam Romanorum Pontificum agendi ratio haud taxari, & reprehendi potest, cum Manichæi libri utrumque præstarent. Nam præter crimina in Religionem patrata; etiam nuptias, & connubia solvebant, ab iisdem abhorrebant; & in nefariis luxuriæ vitiis, quæ natura horret se exercitabant. An similia in eorum libris contenta sub nomine Scripturarum Apostolorum debebant a Sacris Ministris permitti? Sacrilegium apage. (b)

Summa rerum in Manichæicis libris contentarum.

V. Postremo cum hæc, & id genus alia Beaufobriana argumenta percurrerem, in eam facile veni suspicionem, Auctorem nullam Religionem habere, vel extrinsecus tantum profiteri. Si enim speciem aliquam pietatis interius habuisset, sibi quoque in mentem revocasset, qualem, quantumque venerationem sibi conciliare possint Scripta illa, quæ sub nomine Majorum jam auctoritatem, magnamque famam habentium, falso circumferuntur. Nihil efficacius enim ad Religiones dissolvendas hisce libris reperiri posse, Q. Petillius, Lucio Petillio dixit; quando videlicet in hujus agro repertæ fuerunt duæ arcæ, in quarum altera sub nomine Numæ Pompilii libri Pythagorici reperti sunt. Vulgata erat opinio, qua credebatur, Pythagoræ auditorem fuisse Numam. At cum ejusmodi libri, latine, & græce conscripti; *Quorum septem primi de jure Pontificio erant: Septem vero postremi de disciplina sapientiæ, quæ illius ætatis esse potuit*; eos sane conservare ad illarum facultatum studium consilium non habuerunt: sed lectis rerum summis, quum animadvertissent pleraque ad Religionem dissolvendam ordinari, ipse L. Petillio dixit: *se se eos libros in ignem conjecturum esse*. Nec arbitretur Beaufobre, privata auctoritate hos libros in ignem conjectos fuisse: sed delata re prius ad Prætorem, qui censuit *eos libros legi, servarique non oportere*, deinde ad Senatum, qui statuit *libros primo quoque tempore in comitio cremandos esse*: tandem *libri in comitio igne a victimariis facti in conspectum populi cremati sunt* (c). Me prorsus latet, an quisquam hætenus fuerit, qui L. Petillium Prætorem, aut Rom. populi Senatum tanquam injustum accusaverit, aut reprehenderit, quod hujusmodi libri, quorum pleraque dumtaxat *dissolvendarum Religionum vim*

Nullam habuisse Beaufobre Religionem suspicatur.

Libri Romæ reperti sub nomine Numæ Pompilii.

Laudati libri, septeni de jure Pontificio, septeni de Philosophiæ studio

Prætoris, & Senatus decreta in præcedentes libros.

R

habe-

(a) Beaufobre præliminari serm. ad 2. partem, Pag. 219.

(b) Consule quæ scripsimus Cap. xi. præcedentis libri, de fabulosis Manichæorum Philosophiæ, ac Theologiæ figmentis.

(c) Titus Livius lib. 40. Cap. 29.

Totius populi suffragium, cum præcedentes libri a Victimariis in ignem fuerunt coniecti.

habebant, incendio traditi fuerint. Id unum mihi exploratum est, in publico Populi Romani conventu, communi omnium ordinum consilio, universo plaudente populo, quemadmodum comitiorum leges ferebant, a Victimariis, qui erant publici ministri, prædictos libros crematos fuisse. At rogo Beaufobre: Erant ne tum inter Romanos, qui *Juri Pontificio*, vel *Philosophiæ* operam darent? Fuisse quidem necesse est fateatur. Nullum tamen cujusvis Ordinis virum extitisse, qui de talium librorum jactura conquereretur indicatum est. Persuasum illis quippe erat: Religionem novis & externis ritibus non esse attenuandam. Nam auctore Cicerone *cultus Deorum est optimus*, idemque castissimus, atque sanctissimus, plenissimisque pietatis, ut eos semper pura, integra, & incorrupta mente, & voce veneremur. (a) At quorsum mens atque vox, puritatem, integritatem institutorum ad rem sacram pertinentium servabunt, si vagari incipiant, & delectari in aliquibus saltem superstitionis, insolentissimisque rebus?

Hæreticorum injustæ querimoniæ contra similia Apostolica Sedis decreta.

In his tandem omnibus, ex Ethnicorum veterum historiis hætenus desumptis, paulo fufius nostram Orationem versari oportuit, ne summa Beaufobriana luxuries, in taxando antiquas Catholicæ Ecclesiæ consuetudines, & in maligno stilo exercendo contra Romanorum Pontificum gesta, sine justa objurgatione præterire videremur. Potissimum, cum etiam hujus nostræ ætatis Acatholici viri, videntes suos libros Apostolica auctoritate proscribi, & igne a publicis Ministris in populi conspectu cremari, blaterantes conquerantur de veluti injusta, atque injuriosa œconomia sanctissime tamen & religiose adhibita, ad Catholicæ fidei puritatem, integritatemque tuendam.

C A P. V.

Imperialium legum in Manichæos Africa rigor ad examen revocatur. Quo videlicet perterrefactus Felix, & S. Augustini auctoritate & disputationibus victus, tandem Hippone suæ hæreseos errores ejuravit. Variæ denique in hac causa quæstiones occurrentes expediuntur.

Africa pene tota Manichaica labefacta.

I. **P**OST inductam in Africa Manichaicam luem, ita brevi ejus error latius propagari cœpit, ut in omni hominum cœtu, viri, & mulieres multæ reperirentur, quæ eadem turpissime polluebantur. Cum itaque id non sine magno civilis, & Catholicæ Reipublicæ contumelia, dedecore, & exitio eveniret, quia Manichaici mores, & instituta primo, omnia conjugiorum jura dissolvebant, Prolium puritatem turpissimis, promiscuisque impudiciis labefactabant; sanctioris vitæ, & instituti Virgines, tenellam adhuc ætatem agentes corrumpebant; & perinde quasi hujus sectæ Viri nullis prorsus divinis, & humanis legibus subjicerentur, natura ipsa abhorrente in omnia nequissima flagitiorum genera se se effundebant. Igitur statim ac sæculi Principibus innotuit isthæc Manichæorum diu arcana, & latens vivendi ratio, jam in eos, eorumque sacrilegos conventus animadvertetur edictum est; latis hac de causa variis legibus, quibus multa poenarum genera subire adstringebantur. Noster animus præterea maxime horreret ea referre, quæ Manichæorum *Electi*, in cibis quibuscumque, & venerabili etiam *Eucharistiæ Sacramento* sumendo, sacrilege, & superstitione

(a) Cicero Lib. 11. de natura Deorum c. 28.

tiōse facere cōgebantur. Sed nostrum animi horrorem, verecundiamque, Augustini verba, quæ subiicimus, elevabunt. *Qua occasione (ait) vel potius execrabilis superstitionis quadam necessitate coguntur electi eorum velut Eucharistiam conspersam semine humano sumere, ut etiam inde sicut de aliis cibis, quos accipiunt substantia illa divina purgetur.* (a) Neque minus impia sacrilegaque erant nonnulla alia mysteria, quæ cum magno nostrorum rituum abusu, Manichæos servasse, Augustinus alibi asseverat. Cum videlicet in magnum Catholicæ nostræ Religionis dedecus, & contemptum, ipsi hujus sectæ *Auditores ante electos genua fgebant, ut eis manus supplicibus imponerentur, non a solis Presbyteris, vel Episcopis, aut Diaconibus eorum, sed a quibuslibet electis.* En ergo, unde primum nefaria illa opinio prodierit, obtinueritque: posse laicos homines, sacros Ecclesiæ Ministros instituere, & ordinare; qui error jam diu abolitus, iterum elapsis sæculis uno Calvino, cæterisque scelestissimis auctoribus, cum totius Ecclesiasticæ hierarchiæ jactura renovatus est. Cum hæc itaque, & id genus alia electorum Manichæorum scelestissima secta facere consuevisset, ad hujus corruptissimos mores penitus extirpandos, sæculi Principes omnem operam infumpserunt. Neque vero id ex uno, aut altero Leonis Magni testimonio nobis innotescit. Sed ex ipso Theodosiano Codice, in quo plures ab Imperatoribus latæ in Manichæorum exitium leges describuntur, ut opportuniore alio loco observabimus. Interim vero ad eam legem opus est animadvertamus, quam instante *Juliano* Africæ Proconsule, duo Imperatores *Diocletianus & Maximianus* ediderunt, ut etiam Tillemontius commemorat.

II. Ambo itaque Imperatores, anno Christi Domini 290. auditis primum ipsius *Juliani* Africæ Proconsulis querimoniis, quemadmodum nova hominum secta Persarum finibus ibi adveniens, magnas intra illius Regni Urbes turbas excitaverat, quibus Romani Imperii res, susque, deque vertebantur; ipsi, hisce malis ibi gliscentibus occurrere cupientes, in mense Martio ejusdem anni apud Alexandriam eam legem ediderunt, ut hujus sectæ homines, cum nefandis eorum scripturis igne comburendi traderentur. Nobiles vero, si qui hac labe vitati reperiiebantur, præter bonorum omnium jacturam in exilium deportari jusserunt; cæteros tandem infimæ conditionis viros ad capitalem subeundam pœnam coegerunt. Ejusmodi igitur legem, in Africa adhuc Augustini ævo obtinuisse, inter cæteros unus Tillemontius probabiliter arbitratur (b). Qui scite, & diligenter consultis contra *Felicem* Augustini actis animadvertit: hæreticum illum hominem, & *Episcopali* (ut aiebat) *perterritum auctoritate fuisse, & illarum legum districtione, quas in nefaria hujus sectæ exitium Imperatores pervulgarunt.* Sed utrumque istius hominis effugium mire eludere nixus est idem Augustinus. Primo ostendens sacrorum Episcoporum auctoritatem a Deo derivatam, nullum reis timorem incutere, quando tranquillitate disputatur, & populus qui disputationibus adest, nullam prorsus vim, terroremque incutiat. Secundo deinde exponit, quemadmodum Imperialium legum rigor, a gladii jure ortus, Religionis veritati, sinceræque hujus confessioni numquam obesse possit, sed utrumque semper Catholicæ Ecclesiæ sacrisque ejus dogmatibus, ornamentum, præsidium, atque incrementum præbuisse. *Dixisti etiam quod te Episcopalis terreat auctoritas: cum videas quanta pace inter nos agamus, quanta tranquillitate disputemus, quemadmodum populus præsens nullam tibi vim faciat, nullum terrorem incutiat, sed tranquillissimus audiat, sicut decet Christianos. Dixisti etiam timere te leges Imperatorum: hoc pro vera fide non timeret, quem Spiritus Sanctus impleret. Cujus quidem rei causa eidem Petri Apostoli exemplum proponit, qui Divino*

Manichæorum in Africam adventus ex quo Christi anno sit repetendus

S. Augustinus Felicem Manichæum perstringit.

R 2

actus

(a) Augustin. hæresi 46.

(b) Tillemontii judicium Tom. iv. pag. 409.

Acta publica disp.
August. inter, &
Felicem.

actus spiritu, pro Dominica fide crucifixus est. Verum *Felix* ipse nimio contentionis studio adductus ita respondere Augustino ausus est: Et *Apostoli timuerunt*. Quod novum *Felicis* Manichæi effugium, idem Sanctus Pater eripere cupiens, quemadmodum Apostoli Tyrannos timuissent, statim hisce verbis explicavit. *Timuerunt* (ait) *ut caverent, non ut fidem suam comprehensi edicere dubitarent*. Et paulo infra leviter, & sine ulla verborum ambiguitate, aut contumelia eum objurgat quod Imperatorem antea non timuerit, ut comminisceretur, quia antea non tacuit: *Nam etsi Imperatorem timuisses, ante tacuisses*. Et cum hesternæ die in Manichæismi suspicionem *Felix* fuisset adductus, ad Urbis Hippone Curatorem provocavit, cui libello exhibito publice clamitaverat, se juxta *Diocletianam legem*, cum suis codicibus esse paratum incendi, si aliquid mali in ipsis fuerit inventum, idcirco quasi eum irridens sic Augustinus suam claudit respon- sionem. *Unde heri leges flagitabas quasi fortis, hodie veritatem fugis ut timidus*. (a)

III. Ex his ergo publicis Augustini Episcopi cum *Felice* Manichæo actis, luce clarius ille Imperialium legum rigor emicat, quo in Africa istius sectæ homines afficiebantur. Cum videlicet ejusmodi hæreseos professores, suis cum codicibus igne comburendi tradebantur. Liquet præterea Episcoporum auctoritas non tantum in perstringendis hominibus ea labe infectis, ut errores ejurarent; Sed ad penitus extirpandas ex eorum Diocesisbus quasque novitates, quæ Catholicæ Religioni repugnabant; quæ sane Episcopalis Ecclesiastica auctoritas maxime enituit in hac *Felicis* causa. Qui cum anno 404. *Honorio Augusto sextum Consule, die sexta Decembris temere*, & palam in Hipponensium Urbe dixisset, *quod posset defendere scripturas Manichæi, & asserere quod veritatem habeant*; atque præterea, eadem de causa cum merito apud Urbis Curatorem ut vidimus, tum apud Augustinum Episcopum tanquam execrabilis blasphemix reus postulatus fuisset, jam jam publicam subire quæstionem cogeatur. Nec enim *Felix Hippo- nem* inhabitabat, sed ibi venerat Manichæicos errores seminaturus. Qui cum esset unus ex *doctioribus eorum, liberalibus tamen ineruditus litteris* (b): sed versutior *Fortunato*, latius errores propagari confidentius sperabat. Ad- dit Possidius ex eorum numero *fuisse, quos electos dicunt*; quique præter nefaria dogmata, quæ propugnabant, impurissimis impudiciis, & obscœnitatibus addicebantur. Congressio isthæc igitur die sequenti, id est septima Decembris, populo præsentem in Ecclesia cœpta est. Quam congressionem *gesta Ecclesiastica*, seu judicium Ecclesiasticum, a notariis quidem scripto consignatum Augustinus appellat; quondam inter disputandum ab illa Manichæi epistola, quam fundamentum appellant orsi sunt; sed non eadem die congressio hæc aut Episcopalia acta fuere absoluta. Nam *Felix* cum veritate urgeretur, & Augustini argumentis maxime perstringeretur dixit: *Dilationem peto, ut possim respondere*. Cujus quippe votis benigne, atque perhumaniter annuens Augustinus, quemadmodum Catholicæ Ecclesiæ Episcopum decebat, reliqua disputationis acta dierum quinque spatio prolata sunt; hoc est ad diem pridie Idus Decembris (c).

Felix ab Augustino
perstrictus reliqua
Collationis Acta
prolatari petit.

IV. Ejusmodi disputationis prolationem, quamvis Augustinus humanius cum *Felice* agere cupiens illi indulgisset, S. Episcopi tamen animus a timore vacuus, & liber non erat, Felicem secum reputasse fugam arripere, ut nimirum poenas evaderet horum facinorum reis intentatas. Quare antequam ad finem priorem hanc perduceret collationem, multa cautione uti illi opus fuit. Sciscitari videlicet ex eo an fugam meditaretur. Quod ille cum semel, iterumque negasset, ei proponitur anathema dicere Manichæo;

(a) Lib. 1. Act. cum Felice Manichæo Cap. 12.

(b) August. lib. 11. retract. Cap. viii. Possidius in August. vita Cap. 16.

(c) Lib. 11. Act. cum Felice Manichæo Cap. 1.

chæo; atque se sub alicujus hominis custodia constituere. Quibus in omnibus cum Felix fidem publice datam servasset, & primæ disputationis gesta, signata fuissent, cum a Felice & Augustino, tum a quodam *Bonifacio* sub cujus custodia *Felicem* se commisisse arbitramur, jam priora acta, magna cum Catholicæ veritatis gloria ad exitum perducta fuere. Quid vero quinque diebus elapsis factum fuerit, acta similiter *cum Felice Manichæo* secundæ diei perspicue produnt. Etenim convenientibus iis cum frequenti populo, & notariis in *Ecclesia pacis* die duodecima ejusdem mensis, ab iis rebus, sive dogmatibus Augustinus orsus est novam disputationem, a quibus præcedens finem obtinuerat. *Si Deo* (ajebat Augustinus) *nocere nihil poterat, quare bellum gessit cum gente, quam dicitis tenebrarum, in quo bello naturæ Daemonum misceret substantiam suam, quæ hoc est quod ipse, sicut jam interrogatus dixisti?* Ita sane Felicem S. Episcopus aggrediebatur. Cui quidem fabuloso figmento cum hæreticus homo occurreret, versutia & tergiversatione simul utens, se adhuc esse imparatum respondit, nullam inter manus eo otii tempore scripturam habuisse, quia illi redditæ non fuerant, unde se posset instruere. *Nullus enim* (subjiciebat) *ad certamen exit nisi prius munitus fuerit: & nullus litigator potest sine suis chartis litigare, similiter & ego sine mea scriptura respondere non possum.* Hac arte itaque novum periculum evadere Felix nitebatur. Sed Augustinus novit; & apprime quidem versuti hominis tergiversationem novit. Propterea gravi, & auctoritatis sermone pleno ad eum conversus, acriter hunc increpat, quod sacrilegos errores hac excusatione niteretur oculere, eumque novum facinoris reum expostulat, quod quinque dierum spatio ad respondendum petens; Codices quoque sibi dari non exquisivisset, *qui sub publico sigillo custodiebantur.* Exoptatam igitur duorum adhuc dierum prolationem non obtinuit *Felix*. Sed codices dumtaxat ei dati fuere. Quos cum is accepisset, ita eum S. Episcopus urgere cœpit; tantaque vi, & rationum pondere eum infectari, ut excursis omnibus Manichæi fabulosis figmentis erroribus, atque impietatibus, tandem argumentorum veritate victus, cum maximo Catholicorum plausu, Manichæum, ejusque doctrinam coram tam frequenti cœtu ejuraret. Interim vero, ut omnibus innotesceret, se Manichæo, ejusque erroribus sincere, & ex animo anathema dicturum, ab eodem Augustino Episcopo, Anathematismorum formulam scripto consignatam exposcebat. Sed hoc maxime rogare, ut sibi Felici quo magis confirmaretur præiret Augustinus, ac Manichæum, necnon spiritum, qui in eo locutus fuerat prior *anathemaret.* Id tandem assecutus est. Nam accepta ab Augustino charta anathematismo execravit; idem præstitit Felix verba sequentia sua manu scribens. *Ego Felix qui Manichæo credideram nunc anathemo eum, & doctrinam ipsius;* & id genus alia, quæ apud Augustinum in fine secundi libri commode ab omnibus percurri possunt.

Felicis tergiversatio ad declinandam novam Augustini congressionem,

Subdolum Felicis artificium.

V. Verum in his omnibus recensendis nos incassum laborasse arbitramur dicturos, qui Augustini vitam a PP. Congregationis S. Mauri concinne, & erudite digestam evolverunt. Libro enim quinto Cap. xii. summam ea omnia, quæ ad præsentem Augustini cum Felice disputationes pertinent plenius describere. Quid tum? Num nobis non licebat easdem res retractare; eam Imperatorum Ethnicorum in Manichæos latam legem referre; quemadmodum Felix ad eam provocasset explicare, simulque ostendere, hunc utriusque potestatis rigorem, & pœnas pertinuisse? Hæc omnia quidem, doctissimi operum S. Augustini editores missa facere, a proposito sibi scribendi scopo id alienum esse forte causati, quo nimirum res dumtaxat ab Augustino cum Felice gestas enarrare voluerunt: Cum igitur nostrum in conscribenda Manichæorum historia studium illud potissimum spectaret, ut servata quantum licuit temporum ratione illius sectæ facinora, a

gra-

gravissimis, & fide dignis scriptoribus indicata in unum veluti corpus collecta redigeremus; idcirco, illa eadem in nostrum usum transtulimus, adnotationibus iis ubique apposis, quas alii aliud negotium agentes aut prætermiserunt, aut saltem prætermittere debuerunt.

VI. Interim vero nos, ne in iis quæ ad rem nostram faciunt, deficere videamur, minime silentio occulimus Augustinum inter, & Felicem, non duas, sed tres habitas fuisse collationes. Id obscure saltem indicare voluit Possidius in Augustini vita. Sed rursus clarius id ex ipsius Augustini verbis innotescit. Qui in primæ diei collatione a notariis excepta, aliam præcedentem congressionem indicavit ita Felicem Manichæum alloquendo. *Hesterno die scit se dixisse*. Atque iterum Felix ipse Augustinianis occurrens interrogationibus, se paratum probare promittit quod impie & sacrilege asseverabat, si ei darentur *Manichæi scripturæ, quinque auctores* (ait) *quos tibi dixi, quidquid me interrogaveris probo tibi*. Cujus sane verba referenda sunt ad illos codices, quos in postrema collatione etiam exposcebat, *quique sub publico custodiebantur sigillo* (a). At ejusmodi libri jam custodiendi sub sigillo traditi erant, antequam collationes publicæ, & solemnes a notariis scripto exciperentur. Igitur cum hæc omnia mecum reputo facile in eam ducor opinionem, duas dumtaxat ad cancellos Ecclesiæ adstante populo collationes seu disputationes S. Episcopum habuisse: Sed has aliam jam prævisse coram *Imperiali Curatore*, quando Felix videlicet, suo supplici libello ad Imperialium legum poenas provocavit; quando tandem Apocriphos scripturarum codices sub publico custodiendos sigillo tradidit. Ita profecto cuiquam ratiocinari licebit, qui non oscitanter & Possidii testimonium, & illarum disputationum acta sedulo lustrare voluerit.

Non duas sed tres cum Felice Manichæo Augustinum habuisse disputationes, quibus constet momentis.

An Felix Manichæus Presbyteri Ordine initiatus.

VII. Priorem hanc quæstionem illa alia excipit, quæ ad *Felici* Manichæi Ecclesiasticum gradum pertinere visa est. Cui quidem inquisitioni occasionem præbuit Augustini epistola LXXIX. quam Presbytero Manichæo *Fortunati successor* S. Episcopus inscripsit. Ex ea enim Augustini operum editoribus injectus est scrupulus, ut suspicarentur, hunc eundem Presbyterum fuisse illum *Felicem*, de quo hætenus locuti sumus. Suspicio autem isthæc, quibus innixa est momentis, vel conjecturis, ne vanam omnino, & falsam eam existimemus? Unde ut ita suspicemur, fundamenta hauriemus? Ego profecto qui nullo partium studio addueor, si quod animo revolve sincere fateri debeam, Presbyterum hunc Manichæum, ad quem laudatam dedit epistolam Augustinus, alium fuisse a Felice judicabo. At ne probabilis hujus opinionis fundamenta dissimulare videar, statim ita paucis ratiocinabor. Rogabo videlicet novissimos Augustini editores: an epistola 79. laudatas Augustini cum Felice collationes exceperit, vel illas præverit? Sed iis collationibus esse posteriorem haud quaquam judicare licet. Nam *Felix* jam ex animo conversus, antequam novissimæ collationis acta ad finem perducerentur, Catholicam Religionem jam palam confessus est; Manichæum, ejusque dogmata ejuravit, nec eum in pristinos relapsus errores esse, sine gravissimis testimoniis possumus existimare. Laudatam ergo 79. Augustini epistolam duas illas collationes scripto exceptas prævisse minime ejusdem editores dubitabunt. Istud sane indicare voluisse arbitramur, cum ad editorum exemplarium marginem temporis notam posuerunt: scripta forte anno 404. In quem quidem annum etsi certas, genuinasque Consulium notas secuti publicas Augustini cum Felice Manichæo congressiones rejiciamus, tamen, cum easdem, labente hoc anno, habuerit, Decembris videlicet duodecima die; idcirco nemo sanæ mentis, his posteriorem esse epistolam 79. poterit affirmare. Quæ tandem cum agitarem, hujus epistolæ argumentum, cum iis quæ in disputationibus describuntur non indiligenter contuli; nec sibi

Felix Manichæus Catholicis tandem adhæsit.

(a) August. lib. 1. de actis cum Felice Manichæi Cap. 1. ibidem Cap. 14. atque lib. 2. de actis cum Felice Cap. 1.

concinere deprehendi. Nam ille Presbyter Manichæus, quem *Felicem* fuisse laudati editores suspicantur, cum quibusdam Augustini fratribus quæstionem excitaverat de visibili morte non fugienda; contendens eam non esse dumtaxat mentis a corpore separationem, sed avulsionem etiam *boni a malo*. Hoc cum ex Manichaico dogmate presbyter ille affirmaret, hunc Augustinus perstringere nititur, simulque eum ad disputationes publicas vocat, ut quæstionem solveret, in qua præcessor suus *Fortunatus* defecerat. Sed alia inesse iis disputationibus argumenta, jam ex ipsa actorum serie innotescit. Augustinus præterea neque in retractationum libris; neque in collationum actis, hanc ad Felicem epistolam dedisse asseverat; atque istud idem silentium Possidium in Augustini vita servasse, perspicue manifestum est. Fateor igitur me prorsus latere quibus conjecturis insistere debeam, ne temere suspicer, epistolam de qua agimus Felici Manichæo Præsbytero Augustinum inscribere potuisse. Id tamen melius atque facilius alii judicabunt, cum jam ad hos præcavendos scopulos, in quos postremi Augustini operum editores incidisse videntur, nihil deinde statuentes, ad certiora alia describenda gradum potius facere deliberamus.

CAP. VI.

De Ecclesiæ Carthaginensis judicio in Manichæorum causis adhibito. Catholicorum Episcoporum Studium, & Ecclesiasticæ disciplinæ ratio in iisdem pœnitentiam agentibus recipiendis.

I. **I**NTER multas hæreses, quinto Ecclesiæ sæculo Africam vastantes, Manichaica quidem principem obtinebat locum, vel quia ante Ariam, Priscillianam, Pelagianam, Donatistarumque sectam exorta, eo in Regno ex Perside aut Armenia adveniens, anno 290. fixerat pedem, & diu Catholicos latens Antistites, modo hic, modo illic radices egerat, vel quia in duas classes divisa, *Auditorum* videlicet, & *electorum* facile duo hominum genera ad se trahere poterat; alterum eorum, qui divinorum mysteriorum inscitia laborabant; alterum vero eorum, qui maximo libidinum turpissimarum ardore effervescebant. Utrumque autem horum hominum genus post suam conversionem, colloquiis, disputationibus & scriptis S. Augustinus strenue exagitavit, ut vidimus, & infectatus est. Sed majorem adhuc vim in refellendis, & extirpandis Manichæis adhibuit, quando videlicet apud Carthaginem nonnullis eorum detectis, publica, & Ecclesiastica auctoritate in eos animadversum est. Constat enim ex Prosperi Chronico, Ursum Regiæ Costantii Imperatoris domus Præfectum, qui Tribunitia pariter præfulgebat dignitate, & in Africa civilibus rebus præerat, qui cum Catholicam Religionem profiteretur, & totis viribus tueretur, aliquos eorum Manichæorum intercepit, quos *electos*, atque *electas* nominabant. Ut hi ergo ad Ecclesiæ Tribunal perducerentur, ipse Tribunus *Rufus* nostrorum jurium vindex imperaverat; ubi ab Episcopis, coram quibus rei se sistebant, præsentem etiam populo, quæstio institueretur, primo de eorum flagitiis, & dogmatibus interrogarentur, deinde omnium criminum confessione audita, quemadmodum leges præcipiebant, in eos esse animadvertendum decrevit. Ad horum autem confessionem audiendam non tantum Notarii, qui acta conscribebant: sed aderant Episcopi, qui ibi tanquam iudices assidebant, ut juxta humanas, & Ecclesiasticas leges totius inquisitionis forma, & ordo servarentur. Episcoporum autem nomina, si unum *Aurelium* excipiamus, qui Ecclesiæ Carthaginensi summa cum laude tum præerat, prorsus ignoramus.

Manichaica secta
in duas classes di-
visa.

Sed

Sed ex tota illa Provincia fuisse collectos Episcopos probabile est. Adfuit Augustinus quoque, cui forte præ cæteris hujus execrabilis sectæ dogmata, atque flagitia innotuerunt.

Rufus Africae Tri-
bunus.

II. Quid vero, ex iis episcopalibus Carthagenensibus gestis innotuerit, quot præterea fuerint illi, quos *Rufus* Tribunus interceptos coram Ecclesiasticis iudiciis sistere iusserat, valde difficile est definire. Temporum enim injuria acta ejusmodi a notariis excepta intercidere, & Augustinus aliunde, & Prosper de quibusdam mulieribus vitiatis dumtaxat facta mentione, reliquam gestorum seriem describere prætermiserunt. In harum mulierum numerum duas potissimum retulit Augustinus. Alteram *Margarita* nominatam, quæ *illam prodidit turpitudinem*; videlicet, *quæ cum esset annorum nondum duodecim propter hoc scelestum mysterium se dicebat esse vitiatam*. (a) Quod quidem flagitiosi propudii vitium cum pariter passa esset *Eusebia* quædam alia Manichæa fœmina, quasi *sanctimonialis habita*, eam *vix compulit confiteri*. Nam primo hæc se adhuc integrum retinere virginitatis florem perperam testabatur, atque ab obstetrice inspicere postulabat. *Quæ inspecta, & quid esset inventa, torum illud turpissimum scelus, ubi ad excipiendum, & commiscendum concumbentium semen farina subster-nitur* (quod *margarita* indicante absens non audierat) *similiter indicavit*.

Mulieres virgines
a Manichæis vicia-
tæ.

Hæc itaque *Margaritæ* confessio in Ecclesia apud Carthaginem flagitiosissimas Manichæorum libidines prodidit, quas inter se exercebant, quarum levissima erat Virginum constupratio. Sed *Eusebia* quoque suum dedecus, & propudium primo fateri coacta, alia etiam sectæ suæ abominanda facinora aperuit, inter quæ illud unum præcipuum erat, ut in mulierum, & uxorum etiam abusu solas carnis voluptates quærerent, conceptum vero & prolis generationem semper devitarent; *ne divina* (ut aiebant) *substantia quæ in eos per alimenta ingreditur vinculis carneis ligaretur in prole*. Hæc generatim dumtaxat de illa in *Manichæorum electos*, atque *electas* Carthaginiensi inquisitione, nostra hac oratione recenseri possunt, cum singula, quæ ad reorum confessionem, & Episcopaliū gestorum summam pertinent, describere prorsus impossibile sit, nisi divinari velimus. Minus facile quoque erit verba facere de illo gravi Carthaginiensis populi horrore, quem cuncti hujus Ecclesiasticæ inquisitionis testes in tam pestiferæ sectæ odium præconcipere debuerunt. Ex quo non tantum conicimus, Catholicos omnes in Manichæorum exitium conclamasse: sed quemlibet præterea libentius eo sacramento obstringi voluisse, ut quoties aliquis ex Manichaica secta sibi innotesceret, hunc statim Ecclesiasticis iudiciis, sine ulla prorsus animi fluctuatione, aut temporis prolatione prodere deberet. Cujus quidem rei argumenta, quamvis Carthaginiensium notariorum acta interciderint, nos ex una aut altera Augustiniana epistola haurimus.

III. Prior enim ad Quodvultdeum, tum Carthagenensis Ecclesiæ Diaconum scripta est. Rogaverat is enim Augustinum, ut de hæresibus unum volumen conscriberet. Cui Augustinus respondens, operis difficultatem jam primo a Philastrio Brixienti Episcopo, & Epiphanio Cyprio tentatam, adimpletumque exponit. De utriusque deinde scriptoris voluminibus suum judicium ferens, istud, Epiphanii nimirum, Philastrii libro præferendum esse asseverat. Sed antequam epistolam claudat, petit ut sibi rescribere non gravetur, quemadmodum in Catholica perseveraret fide quidam *Theodosius*, per quem *Manichæi nonnulli sunt proditi*. Et ipsi, quos *ab eo proditos, putamus esse correctos*.

Theodosius Car-
thaginensis Mani-
chæorum proditor

Manichæos igitur ab isto Theodosio fuisse proditos, perspicue Augustinus asseverat. Sed an is Manichaica labe aliquando fuisset inquinatus, etsi probabilius existimetur, & Augustini verba id obscure innuerent, tamen de-
finire

(a) Augustinus lib. de hæres. num. 46. atque epist. 222.

finire haud ausim. Augustini porro epistola isthæc in annum 428. rejicienda est. Quando videlicet librum de hæresibus huic Carthaginensi Diacono inscripsit. Cujus recenti tempore iterum in eadem Ecclesia nonnulli eorum reperti fuerant, sicut *Episcopalia gesta*, quæ idem *Quodvultdeus* ad Augustinum miserat, ostendunt; qui Manichæi pariter: *hoc non sacramentum: sed exsacramentum sub diligenti interrogatione confessi sunt*, quorum unus *Viator nomine*. Horum autem Episcopaliū actorum occasione, Catholicis Episcopis schisma aliquod inter Manichæos ortum innotuit. Etenim in varias scissi factiones, alii *Catharistæ* seu *purgatores* vocabantur, alii vero *Mattarii*, qui in mattis dormiebant, appellabantur; alii tandem Manichæi dumtaxat dicti erant. Hoc ergo Manichæorum schisma, ex Carthaginensibus recensitis actis etiam comprobatum fuit. Sed illud jam pridem Augustino innotuisse, constat ex iis quæ habet contra Faustum lib. v. Caput v. illudque in aliud tempus esse rejiciendum, ut statim explicabimus.

Alia in Manichæos inquisitio apud Carthaginem

Viator Manichæus

Manichæorum schisma, & sectæ.

IV. Superbe igitur atque inaniter, Manichæi de Christianorum mandatorum perfectione gloriabantur, quasi ipsi soli, quæ in Evangelio præcepta sunt, operarentur. Sed tanta eos inter erat morum dissimilitudo, vivendique ratio, ut in Manichaicis adimplendis legibus minime convenirent. Quare cum inter cætera nonnulli maxime de Christiana paupertate se jactarent, quam alii prorsus aspernabantur; idcirco Augustinus qui eorum mendacia, & simulationes refellebat, præcipue Faustum docentem: *aes in Zonis non esse portandum* aggreditur, impetit, exagitatque, quia Manichæi profiterentur *aliud, & aliter viverent*, cum videlicet *aes in Zonis non portantes, aurum in arcellis, & in sacculis avidius custodire studebant*. (a) Ea de causa provocat ad quemdam *Constantium* Romanorum civem, quondam manichaica labe infectum, qui deinde, ejurato errore, ad Christianam Catholicam Religionem conversus est. Hunc ergo tanquam locupletissimum testem interpellat qui maximo, quo in hanc sectam æstuebat studio, cum Romæ multos Manicheos suam in domum accivisset, congregassetque *propter implenda præcepta Manichæi, satis quidem vana, & inepta, sed tamen quæ magna a suis discipulis æstimabantur*; quarum legum severitati, *austeritatisque cum eorum infirmitas cederet*, dispersi fuerent, ut quisque in viam suam abiret. Cum itaque quisquis in Manichaicis legibus solvendis sibi liberum fore contenderet, & arbitraretur, eos inter schisma illud, de quo superius verba fecimus, exortum est; quia alii in *mattis dormiunt*, ait idem Augustinus, *mattarii* appellantur, a quorum *stratis longe dissimiles fuerunt plumæ Fausti, & Caprinæ lodices: quæ deliciarum affluentia non solum mattarios fastidiebant: sed etiam domum Patris sui hominis pauperis Milevitani*. (b) Lepide quidem Faustum hic irridet & fugillat, hocce Manichæorum schisma describens; quod potissimum una ex causis fuit, quæ jam Augustino ipsi, istius hæreseos fastidium ingesserunt. Narrat id quidem ipsemet lib. de moribus Manichæorum, quo in libro, insignem *Constantii* Manichæorum auditoris disertius refert historiam, quæ quidem usque adeo percrebuerat, ut hæc ad absentes etiam, longæque positos fama vulgante perveniret: Sed Augustinus ipse, qui primum omnem rem gestam optime ab amico teste noverat, Roman deinde circa Christi annum 383. veniens, compertam omnino, exploratamque sibi fuisse testatur. Narrans videlicet, quemadmodum *Constantius* talem, tantamque inter Manichæos morum dissimilitudinem molestissime ferens, omnes in suam domum congregatos ad vivendum secundum eandem regulam in Manichæi epistola propositam compellere nitebatur. *Multis* (ait Augustinus) *intolerabile visum, abcesserunt: remanserunt tamen pudore non pauci*.

Constantius Rom. Civis, quondam Manichæus ad Catholicam fidem conversus.

Quemadmodum suas leges solvebant Manichæi.

S

Capit

(a) August. lib. 5. contra Faustum, atque lib. de moribus Manichæorum Cap. 20.

(b) Consule August. vitam lib. 1. Cap. 1x.

Constantii studium in Manichæos.

Cæpit ita vivi, ut placuerat, & ut tanta præscribebat auctoritas, cum interim Auditor ille (Constantius videlicet) vehementer omnes ad omnia cogeret, neminem tamen quod non prior ipse suscipere. Interea rixæ inter electos oriebantur creberrimæ; objiciebantur ad invicem crimina: quæ ille omnia gemens audiebat, dabatque operam, ut se ipsos in jurgando incautissime proderent. Prodebant nefanda, & immania. Atque paucis interjectis subdit Augustinus. Quid plura? coacti aliquando murmuraverunt, sustineri illa mandata non posse, inde in seditionem abeuntes.

V. Nemini interim autem prolixior hæc nostra oratio videatur, quam esse oportebat. Nemo præterea nostram scribendi rationem reprehendat, quod res in Africa contra Manichæos gestas, cum iis quæ diu antea Romanæ contigerant, permiscere voluerimus. Etenim ut a Carthaginensibus Episcopalibus gestis parumper digrederemur, duo potissimum nos impulere. Alterum est schisma illud, quod in Manichæorum confessionibus a notariis exceptis, magis atque magis patefactum est. Cui cum aliud Romanum, quod præcesserat apprime respondeat, & istud in nostri lectoris utilitatem indicare non incongruum existimavimus. Alterum vero est, quorundam olim magni nominis hominum opinio, qui omnia Ecclesiasticæ historiæ monumenta susque, deque vertentes, Manichæorum in Urbem Romanam adventum, nonnisi ab anno 427. repetendam esse contendunt. Profecto si istorum staret opinio, non tantum Augustinianorum scriptorum fides nutaret, sed plurium Romanorum Pontificum decreta, & constitutiones, ex quibus Africanæ Ecclesiæ Præsules eas disciplinæ regulas hauserunt, ut in Manichæos animadverteretur, pessum abirent. Hujus autem opinionis potissimum auctor fuit Quesnelius, quemadmodum in sequentibus capitibus ostendere reservamus.

Victorinus Mallianensis Subdiaconus Manichæorum auditor.

In judicium vocatus ab Augustino, Victorinus in exilium pulsus.

Jam vero ad eam Ecclesiasticæ disciplinæ legem, a qua aliquantulum digressi sumus, revertentes, eam sine ulla prorsus Episcoporum indulgentia rigidius fuisse servatam, alia ejusdem Sancti Augustini epistola evidentissime patefacit. Compererat enim *Victorinum* quemdam *Mallianensem*, in Clericali subdiaconatus ordine constitutum, Manichaica esse labe pollutum. Propterea Catholicæ Religionis studio actus, statim litteras ad *Deuterium* ejusdem Provinciæ Episcopum dedit, ut hunc Clericum præcaveret. Ne videlicet per socordiam, aut ejus negligentiam, inimicus homo, qui ovili Dominico cœperat insidiari, Christianorum animas *tanto pretio comparatas perderet*. Hunc ergo *Victorinum* Augustinus in judicium vocaverat; & antequam a testibus, qui eum accusaverant, coargueretur, interrogatus læsam suam fidem negare non potuit. Et idcirco *auditorem Manichæorum, non electum, se esse confessus est*. Cujus quidem confessionis veluti summam Episcopo *Deuterio* subjicit, ut immania, sacrilegaque facinora percurrendo, generatim saltem corruptissimos hujus sectæ mores, impiaque dogmata intelligere posset. Post hæc autem Ecclesiasticæ disciplinæ regulas in Manichæis poenitentibus recipiendis observandas, aut ei suggerere; aut in ejus mentem revocare voluit. Quas deinde cum secum reputasset, seduloque animadvertisset, optime perspecta præcedenti *Victorini* vivendi ratione, hunc eas observaturum non esse graviter suspicabatur. Quare ne levi suspitione moveri videretur, antea actis Victorini moribus in medium adductis, ad eam provocat fictionem, qua sub simulata catholica fidei professione, & sacri Ecclesiastici subdiaconatus Ordinis colore, Manichaicam religionem, quam corde profitebatur, nesus fuerat oculere. Hunc ergo, tam gravi adductus scrupulo Augustinus, nec post ejuratos errores, tamquam poenitentem in Ecclesia recipiendum esse censuit: Sed omni disciplinæ Ecclesiasticæ rigore servato, eum coercitum, ex Hippona Urbe, & Dioecesi pellendum curavit. Quem tamen severiori adhuc alia eccle-

(a) Consule eundem August. lib. 5. Confess. cap. 11. num. 21.

ecclesiastica poena plecti Deuterio suo Episcopo mandat; huic suis epistolis indicens, ut a Clericorum gradu, congrue Ecclesiastica severitate Victorinum dejiceret, ut is quocumque honore, & communione privatus omnibus innotesceret. Ei denique petenti poenitentiae locum concedere, omnino vetat; nisi & alios, quos illic novit esse manifestaverit, non solum in Malliana, sed in ipsa tota omnino Provincia.

VI. Rerum porro harum summam ex Augustini epistola 236. olim vero 74. nos ipsi ad patefaciendam Ecclesiasticam cum Manichæis adhibitam disciplinam excerpimus. Quo anno autem S. Doctor eam scripserit, latuit novissimos Augustini operum editores, qui eam in quartam epistolarum classem rejecerunt. Earum videlicet, quarum tempus minus comperitum est. Sed in præmonitione ad duos de actis cum Felice Manichæo libros, vetustum quoddam Felicianæ professionis fragmentum cum ex Baronio, tum ex Gervasio codice, ipsi Augustini operum editores in medium adducunt, quo intelligimus, ex hac hæresi ad Ecclesiam venientes, nunquam receptos fuisse, nisi primum alios ejusdem sectæ viros proderent, & ad suos Ecclesiarum Episcopos, vel pastores deferrent, nec Manichæi, qui tanquam poenitentes recipiebantur, aliorum hujus sectæ virorum nomina patefaciebant, qui eam duntaxat Dioecesim incolebant, ad cujus communionem post reconciliationis sacramentum, ipsi erant admissi; sed & alios longe lateque per totam Provinciam, vel alias viciniores dispersos proderere tenebantur. Id perspicue innotescit ex ipsius Felicis quondam Manichæi confessione, de quo in superioribus verba fecimus: Videlicet Felix conversus ex Manichæis dixi sub testificatione Dei, me omnia vera confiteri, de quo scio Manichæos, vel Manichæas in partes Casarienses, Mariam, & Lampadium uxorem Mercurii argentarii, quibus etiam electum Eucharistum pariter oravimus, Casariam, & Lucillam filiam suam, Candidam, quæ commoratur Thipasse, Victorinam Hispanam, Simplicianum Antonii Patrem, Paulum, & sororem suam, qui sunt Hippone, quas etiam per Mariam, & Lampadium scivi esse Manichæas. Ex hac ergo Felicis Manichæi ad Catholicam fidem revertentis confessione, vetusta illa Ecclesiæ disciplina innotescit, qua cautum erat, ne unquam ad reconciliationis sacramentum admitterentur, nisi sub omnipotentis Dei testificatione proderent, quotquot noverant ea hæresi inquinatos. Quorum tandem, si poenitens, aliquem sibi notum ad Ecclesiasticos judices dolose deferre prætermisisset, jam laudata reconciliatione efficiebatur indignus. Propterea idem Felix hanc suam confessionem his verbis clausit: hoc tantum scio, quod si aliud inventum fuerit me scire supra quam dixi, me reum ego ipse confiteor.

Sub qualibus conditionibus Manichæos admitterent ad poenitentiam.

Felicis Manichæi fidei confessio.

VI. Sed ex præcedenti hac Felicis confessione nondum plenius, & perfectius illius antiquæ disciplinæ ratio, & ordo innotescit. Etenim cum plerique ex Manichæis nunquam sacro baptismatis lavacro essent regenerati, & gentilium quasi ritu semper vixissent; alii vero, ex Catholica societate aufugientes Maneti nomen dederant, idcirco non eadem Episcoporum agendi ratio esse poterat in utrisque recipiendis. Et quidem eorum quilibet, quos poenitebant, libellum confessionis simul, atque poenitentiae facere tenebatur, in quo anathema primum Maneti dicto, enixe debebat petere, vel Cathecumeni, vel poenitentis locum obtinere, ejusmodi porro libellos Episcopi recipiebant, hosque probabant an Ecclesiasticis essent conformes regulis, nec aliter iisdem reconciliationis epistola dabatur nisi cum die, & consule; ut (nimirum) neque de superiore tempore aliquam molestiam vel publicis legibus, vel disciplina Ecclesiastica paterentur. Si quis vero post acceptum Ecclesiasticum testimonium, & syngraphum, certis adhuc indiciis Manichæus apparebat, tunc justitiæ severitatem ad civilium, & Ecclesiasticarum

Multi ex Manichæis Baptismo non regenerati.

Diversa Ecclesiæ agendi ratio cum Manichæis ad poenitentiam venientibus.

Ecclesiastica severitas in Manetis hæresim relapsos.

Commonitorium
de Manichæis ad
Catholicam fidem
conversis.

Quandonam Ma-
nichæi poenitentes
vel Baptismi vel
reconciliationis sa-
cramentum reci-
perent.

Diversi gradus
poenitentiae pro
Manichæis stabiliti

Quemadmodum
ex præcedentibus
dictis Rom. Sedis
hostes ratiocinari
possent.

Quesnelius in Ma-
gni Leonis vita.

Adversariorum
A. Sedis argumen-
tum eripitur.

Ad pontificatum
assumptus fuit an-
no 384.

carum legum formam experiri cogebatur; quos deinde Catholicis viris, prorsus juxta Apostolicum Divi Pauli mandatum cavere jubebantur, com-
mendabantur autem, qui epistolas ab Episcopis acceperant, Religiosis
Catholicis vicinis, vel cohabitatoribus suis, sive clericis, sive laicis, per
quorum erga se curam frequentent ad audientiam sermonis Dei, & quo-
rum testimonio possint innotescere. Ita legimus eo in commonitorio
Ecclesiæ Catholicæ, quod vulgo Augustino inscribitur, quodque novissimi
Augustini operum editores in Tomi octavi appendicem rejecerunt. Ex quo
deinde commonitorio illud pariter intelligimus: hos Manichæos conversos
non statim ad Baptismum, vel ad reconciliationis sacramentum admissos
fuisse: sed vel in Catechumenorum gradu, vel in poenitentium loco usque
ad mortis periculum perseverare debuisse, vel saltem tamdiu in alterutro
permanere statu coactos, quamdiu ab Episcopis eorum fidei firmitate per-
specta, atque eorum testimonio, quibus commendati fuerant comprobata,
has poenas per indulgentiam ipsis relaxandas æquum esse judicabatur.

VII. Epistolæ tandem testimonium, seu syngraphus, sub quo Mani-
chæi poenitentes demittebantur, non eadem prorsus forma exprimebatur.
Nam quemadmodum electi *Auditoribus* erant nequiores, ita & gravioribus
poenis afficiebantur. Quare in primis *Auditores*, post factam confessionem,
& post dictum anathema blasphemis, & impiissimæ & immundissimæ hæresi
eorum, facile laudatas Episcoporum litteras obtinebant, adversus eos qui
sibi temporis præteriti Manetis errorem objicere tentabant; Electis vero
non tam facile ejusmodi dabatur testimonium; sed prius cum Dei servis,
sive clericis, sive laicis in Monasteriis vel Xenodochiis recludebantur, do-
nec præcedentis hæreseos penitus omni suspicione purgata, tandem vel Ba-
ptismum, vel reconciliationem recipere mererentur.

VIII. Jam vero gradum sistere paululum nos oportet, ut Apostolicæ
Sedis hostibus arma præripiamus, & ea potissimum, quæ ex præcedenti no-
stra oratione sibi nancisci posse contenderent. Etenim cum illorum studium
sit, ut Romanorum Pontificum jura, auctoritatemque in hæresibus profligandis,
& in Ecclesiastica firmanda disciplina dejicere conentur, jam sibi
adulari possent, Ecclesiæ leges hætenus descriptas, vel ex Augustino, vel ex
aliis Africæ Episcopis prodiisse. Et hac de causa tantum roboris obtinuisse,
ut Romana Ecclesia eorum facta pedissequa, easdem leges postmodum sibi
adoptaverit, ac religiose in Manichæis judicandis custodire voluerit. Ita
profecto nugari possunt, qui non solum tanquam genuinum Rom. Ecclesiæ
canonum codicem, volumen illud evulgarunt, quod ex aliarum Ecclesiarum
statutis, Episcoporum litteris congestum est: sed & de Eutychianorum re-
bus differentes non alias partes S. Leonem subisse asseverant, quam eas,
quas olim Athanasius cum Arianis, Augustinus cum Pelagianis, Cyrillus
cum Nestorianis subjerant. Quinimmo de Pelagianorum rursus causa agen-
tes, Innocentii Zosimi Bonifacii atque Cælestini decreta, nonnisi ex ipsis
Africanis conciliis robur obtinuisse commenti sunt. Quibus omnibus, & id
genus similibus nugis & mendaciis, hisce nostris historicis lucubrationibus
occurrere volumus, ut has erga Apostolicam Sedem calumnias dilueremus,
istud etiam quod objicere potest statim eriperemus. Nec enim Ecclesiasticæ
disciplinæ ea lex Augustino, aut alii cuiquam Africæ Episcopo asseri potest,
quæ antequam Augustinus Catholicis nomen daret, & antequam Africæ Epi-
scopi Manichæos convenirent, ab Apostolica Divi Petri Sede firmata, &
definita fuerat. Eam legem ex Apostolica Romanæ Sedis traditione scripto
consignavit Papa Syricius in sui Pontificatus exordio, quando Augustinus
videlicet, adhuc in Manichæorum erroribus versabatur. Immo neque tunc
Africæ Præsules in Manichæos Ecclesiasticis poenis animadvertere cœpe-
rant; cum id primum apud Carthaginem, Augustino jam Hypponensem
Episcopatum tenente, factum fuisse ex superioribus intelligamus. Non igitur
ex Ecclesiasticæ disciplinæ regula, vel ratione, ab Augustino, aut alio
quo-

quopiam Africa Episcopo prodire potuit; si Augustinus, & cæteri Africani Episcopi ad illius sectæ exitium, ea statuta servarunt, quæ diu antea ab Apostolica Sancti Petri sede fuerant pronunciata. Nostra vero nunc inter-esset ejusdem Papæ Syricii decreta subicere, quæ postmodum maxima cum religione, non tantum Africani PP. in Manichæis recipiendis observarunt, sed & omnes totius orbis Ecclesiæ admodum religiose custodierunt. Id autem præsentis otii opus esse non potest, cum in subsequentiis capitibus varias cum Paschasio Quesnelio congressiones habituri, plurimum Romanorum Pontificum in Manichaicæ sobolis odium, & exitium res gestas describere, & indicare reservaverimus.

VIII. Interim vero ne clarissima doctrinæ & sanctitatis lumina debita laude & merito fraudemus, plurimi faciendum esse affirmamus, Augustini potissimum, & Africa Episcoporum studium, qui totis animi viribus, ita Manichæis se se opposuerunt, ut nefariam eam sectam profligarent, & abolerent. Augustino imprimis omnis honos, & laus deferri debet. Qui a suæ conversionis die, nihil aliud secum reputavit, quam nefanda atque occultiora Manichæorum mysteria prodere, falsa hujus sectæ dogmata convellere, eorum impudicitias scripto exaggerare, *electorum* hypochrysim deridere & execrare, profanos ritus & Sacramenta ab ipsis adhibita maledictis impetere; & doctiores præterea, quos tanquam suos magistros cæteri Manichæorum habebant, ad publicas habendas disputationes provocare; ex quibus postea Manichaicæ doctrinæ falsitate comperta, unice catholicæ fidei sanctitas ut omnibus innotesceret adlaboravit. Hæc quippe sunt, quæ in Catholica Ecclesiæ bonum decus, & utilitatem maximo studio præstitit S. Doctor Augustinus. Cujus gloriosos labores non solum celebrant tot, tantaque erudita opera, præsertim contra eosdem conscripta, quorum Catalogum nos in præsens non recensemus, ne a proposito scopo recedamus: Sed & omnia alia ab eo vel contra Donatistas, vel Pelagianos & Arianos conscripta; in quibus passim modo unum, modo alium Manichæorum errorem refellere conatus est. Tanta ergo librorum Augustini supellectile, Africa potissimum, & Catholica Ecclesiæ ditata; eo tempore videlicet, quo hæreses in eam *terram, tamquam serpentes ægyptiorum magorum scatebant*, jam reliqui Africani Præsules, Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ regulis edocti, & Civilium legum subsidio adiuti plene Manichæos contere, & consumere poterant. Quemadmodum S. Doctorem indicare voluisse arbitramur, sermone tempore Barbarico habito ad Catechumenos, ita eos alloquendo. *Manichæorum venenum subrepsit, contritum est, consumptum est*. Sed non ea ratione consumptum, ut Manichæi vel exilio affecti ex Africa Regno excedentes, Augustini ævo aliò commigraverint, vel quia ad poenitentiam adducti Regnum illud ab omni Manichaica labe extitisset purgatum. Non ita inquam. Nam viperea illa propago, civilibus Ecclesiasticisque poenis perterrefacta, latebras sibi quærere solita, nunquam penitus Africa exiliit; quamvis postmodum Wandali Regnum illud vastassent. Augustini igitur loquendi scopus ille fuit: innuere videlicet, *Manichæorum venenum ibi contritum, & consumptum esse* Anathematismis, & proscriptionibus; ejusque Diabolica illicia omnino contrita, & confracta fuisse Catholicorum studiis, & scriptis, ut neque rudes, neque doctiores homines, ejusmodi laqueis amplius contingi possent. Hæc quæ descripsimus ad Augustini pertinent ævum. Sed si quid de eadem hæresi in Africa grassante dicendum nobis occurrerit, temporum ratione quantum possumus servata, harum historicam elucubrationem decursu, opportunius indicabimus.

Augustini maximum studium in Manichaicis institutis refellendis.

Quemadmodum Manichæorum venenum in Africa consumptum.

C A P.

(a) Serm. ad Catechumenos de tempore Barbarico Cap. v. extat Tom. 6. pag. 45.

C A P. VII.

A probris, & maledictis Beaufobrianis S. Leonis Magni in Manichæos agendi ratio vindicatur. S. Pontificem non tantum in concionibus declamasse, sed eorum errores patefecisse explicatur. S. Augustini pariter scripta, contra Manichæos exarata, nec fabulas nec sophismata continere, contra eundem Beaufobre ostenditur.

Beaufobre objecta
contra SS. Leonem
M. & Augustinum

Taxat modum
agendi S. Leonis
in Manichæos Ro-
mæ detectos.

Impudens Beau-
fobriana audacia
adnotatur.

I. **P**LURES hic assumimus ventilandas quæstiones, quæ semel illustratæ, non tantum plurimum lucis conferunt nostris præcedentibus dictis, sed etiam prorsus ea argumenta eripiunt, quæ Beaufobre contra SS. Leonem M. & Augustinum, strenuos Manichæorum oppugnatores, nimis injuriose objecit. Primo ergo animadvertit, quemadmodum miserabilis illa Manichæorum secta, post occupatam a Vandalis Africam proconsularem, in qua latius se propagaverat, exulatum abire fuerit coacta. Cujus sectatores, alii Romam venerunt, alii vero in diversa loca, aut Urbes se recipere curarunt. Qui autem Romam venere, solamen, atque subsidia a suis fratribus obtinere posse sperabant, ut tutius viverent. At brevi isthæc spes eos fefellit. Nam de eorum adventu & mansione certior factus S. Leo Magnus, Summus Pontifex, nihil studii & laboris prætermisit, ut ab hac peste suam Ecclesiam purgaret. Verumtamen (ait Beaufobre) talem modum agendive rationem in eos adhibuit, ut potius ad iracundiam, & desperationem impulerit, quam ad resipiscentiam & criminum ejurationem, excitaverit. Contendit S. Leo (subjicit idem Beaufobre) eos de abominabilibus cæremoniis fuisse convictos; de quibus ipse postea encyclicis epistolis Italiæ Episcopos admonuit. Hic ergo agendi modus, duos perniciosos effectus peperit. Primus fuit excitare in populum, & plebem horrorem erga Manichæos, atque movere Magistratus ad infligendas ipsis pœnas jam a legibus statutas; Alius vero effectus perniciosior fuit ille, quo sensim in eosdem Manichæos maximus horror in Ecclesiam Catholicam inspirabatur, videntes tantopere Episcopos sibi graviter infensos fieri, cum ab istis calumniis potius, atque gravissimis persecutionibus urgerentur. Nec enim de illis criminibus erant rei, de quibus postulabantur. Hisce itaque maledictis, & probris S. Leonem Pontificem Beaufobre vexavit; ut Manichæis magis indulgeret, eosque a nefandis criminibus purgaret. An ergo tantam scribendi impudentiam, vel ratiocinandi audaciam patienter sustinebimus? Præsertim cum auctor in universo suo opere se jactet, nullis præjudiciis adduci; solamque rerum veritatem percunctatum esse, in Manichæorum historia adoranda? At splendide in his omnibus nostrum scriptorem mentitum esse, sequentia momenta patefacient. Primo, undenam colligit, Manichæos Romam venisse, vastata a Vandalis Africa proconsulari? Hujus enim nefariæ sectæ homines, jam pridem alias latebras sibi in Urbe Roma quæsierant. Videlicet tempore S. Syricii Papæ. Quos pervicaces, & nimis perfracte suis erroribus adhærentes & propugnantes, in exilium amandari jussit; correctos autem, & pœnitentes ad reconciliationis sacramentum admisit; dummodo reliquum vitæ cursum in Monasteriis detenti, absolverent (a). Non igitur Romanorum PP. agendi modus in Manichæos, originem habuit a Magno Leone: non post Vandalicam cladem Africæ proconsulari illatam Romæ,

(a) Beaufobre Serm. prælim. ad 11. part. Hist. pag. 226.

(b) Videfis quæ præcedenti Cap. scripsimus pag. 139. et seq.

Romæ detecti sunt, ut oscitanter (credo) Beaufobre affirmavit: (a) non præcludebatur deinde ipsis ad poenitentiam aditus, ut iracundia, & desperatione adducerentur; sed proposito ipsis ex una parte legum sacrarum rigore, & ex alia Ecclesiastica pace & lenitate; ad quam potius eorum animus inclinaret, poterant se flectere. Non ergo ita sævus judicandus est S. Leonis Magni cum Manichæis agendi modus, ut neglectis suorum prædecessorum Syricii & Anastasii Pontificum statutis, Manichæorum primo conversionem non quæserit, & poenitentes ad reconciliationem recipere recusaverit. Quod si deinde populare odium in hos homines ob detecta horribilia flagitia excitabatur; ut etiam Magistratus moverentur ad eos poenarum rigore torquendos, id minime Leoni vitio dari debet. Quinimmo summa laude illud studium cumulandum est, quo Romanam Ecclesiam, sibi concreditam, a tantarum nequitiarum inquinamentis purgare nitebatur. Quid præterea, si Manichæi maximum horrorem erga Episcopos & Catholicorum societatem concipiebant? Ea enim ordinaria omnium reorum conditio esse solet, ut iudices vereantur, & a poenis, quibus iuste affici debent, abhorreant. (b) Sed non ideo Episcopi illorum calumniatores, persecutoresque efficiebantur. Cum non nisi Manichaica crimina in iudiciis, solemnique inquisitione probata, eorundemque confessionibus patefacta, sermone vel scripto promulgabant. Hanc enim œconomiam nostrum Leonem servasse vel in publicis concionibus ad populum habitis, vel cum ad omnes Italiae Episcopos suas epistolas direxit, ut præcaverent se, suasque plebes a Manichæorum dogmatibus, (qui homines ex Urbe Roma fuerant recenter expulsi) luculentius ipsi demonstramus agentes de Romana Leonis in Manichæos inquisitione. Ex qua videlicet dissertatione abundantius Lector habebit, unde probra, & maledicta Beaufobriana in S. Leonem Magnum refellat.

S. Leo in Manichæorum causa prædecessorum vestigiis & decretis insistit.

Injuria Manichæi a Catholica Societate abhorrebant.

Manichæorum crimina Rom. inquisitione probata

II. Neque satius duxit Beaufobre, S. Leonis Magni in Manichæos agendi rationem, ut hætenus vidimus, taxare, & probris proscindere; sed ad ejusdem S. Pontificis epistolas, & sermones gradum faciens, hos haudquaquam descriptionem Manichaicæ doctrinæ continere affirmat: sed omnia istius scripta, in invectivis contra Priscillianistas, & Manichæos versari, ait, cum perpetuo duas has distinctas sectas confundere conetur, ambasque iisdem poenis subiciat. Aliquam laudem Leonis zelum mereri subjicit: sed major in eo animi moderatio expetenda fuisset. Cum potissimum is fuerit unus ex iis præcipuis Episcopis, qui hæreticorum supplicia tamquam rata, & iusta probaverit. Claudit tandem Beaufobre suum sermonem dicendo: tantæ Leoninæ commotionis causam quævisse, & secum reputasse, hujus S. Pontificis characterem. Hominis (inquit) fuit ejus character, ambitione abrepti, minus cogitantis spiritum lucrari docilitate, & suasionibus, sed potius violentiis opprimere. Nec tamen satis duxit Beaufobre ita scripsisse; sed ut magis suum furorem in S. Pontificem, & Apostolicam sedem exerceret, provocat in notis ad quædam verba ejusdem S. Leonis, dicta occasione necis Priscilliani, aliorumque istius sectatorum apud Treviros a Maximo Imperatore per publicos Ministros patrata; quibus verbis idem Pontifex probare videtur illius Principis cruentum consilium, & deinde subjicit. -- Quesnelii nota super hunc locum, digna est ut hic exscribatur. -- *Sed neque hic (Severus Sulpicius) neque ille (Hieronimus) neque quisquam alius Sanctorum Patrum, qui illo Priscilliani ævo vixerunt cruenta hujusmodi consilia approbarunt: nempe ut Leo.* (c)

Beaufobrianum commentum.

Beaufobriana Probra in S. Leonem.

III. Hæc omnia autem eripere, & singula probra, quibus S. Leonis fama, & sanctitas proscinditur, & in iniquos calumniatores retorquere, nec grave erit, nec nobis satis difficile. Alia enim ex iis quæ objecit ita sunt

(a) Beaufobre ubi supra. (b) Videbis Cap. ix. secundi lib. hujus historiæ.

(c) Consule Cap. x. hujus libri, in quo singillatim Manichaicos errores, dogmata, & ritus, ex Leonis textibus referimus.

Beaufobre vix in
Leonis opera ocu-
los coniecit.

sunt infirma, & insulsa, ut ad ea refellenda sufficiat oculos in opera S. Leonis Magni conjicere, & oppugnationis mendacia deprehendantur. Quare eum rogo, undenam hauserit; Leonem in epistolis & sermonibus, palmares Manichæorum errores non descripsisse: sed in solis declamationibus Rhetorum more, fuisse versatum? Id sane ex Quesnelii notis, & scriptis non hausit, quem veluti Magistrum sequendum, ut ex præcedenti narratione vidimus, assumpsit. Nam is varios saltem, ex Sancto Pontifice Manichæorum errores recensuit, ut constat ex Cap. x. hujus libri. Quamvis præterea, & alios passim commemoret, quos non nisi ob nimiam oscitantiam idem Quesnelius adnotare prætermisit. Quid præterea Leoni opus erat in concionibus ad populum habitis, totam Manichæicæ Philosophiæ, & Theologiæ doctrinam, omnes supersticiosos, & profanos ritus, omnia diabolica mysteria, in quibus secta illa versabatur, singillatim enumerare, atque proferre? Non enim illud munus assumpserat, ut Dogmatum Fidei Tractatus componeret ad illos hæreticos oppugnandos; sed dumtaxat in votis habuit, Romanum populum admonere, ut se ab eorum consuetudine, & institutis præcaveret. Id facere consuevit in solemnioribus præcipue anni diebus, dum sacratiora fidei nostræ mysteria in templo agebantur. Idcirco sat erat, summatim indicare populo horum palmares errores, ut illos abominaretur; sed in epistolis contra eosdem Manichæos conscribendis, aliam esse secutum rationem, & ipsarum textus, & rerum scriptarum ordo manifestant.

Genuinus S. Leonis
scopus in Epist.
ad Italiæ Episcopos.

Acta Rom. Inquisitionis
indicata.

IV. Et imprimis quod ad Italiæ Episcopis epistolam datam spectat, Beaufobre eam vix suis oculis lustrasse censendum est. (a) Si enim hujus textum cursim dumtaxat etiam attigisset, non alium sibi scopum proposuisse Leonem intellexisset, quam Episcopos præmonere super iis, quæ Romæ in solenni judicio contra Manichæos habito, gesta fuerunt; ne ignari videlicet, in eorum Diocesium vitiorum semina, quæ Romæ extincta interierant, furtim radicitus per novas propagines seminarentur. Uno verbo; generatim ibi dumtaxat de Manichæica differuit hæresi, & alios Episcopos advocat in confortium suæ sollicitudinis, certiores faciendo: *plurimos Manichæicæ impietatis sequaces, & Doctores in Urbe investigatione sua reperiisse, vigilantia divulgasse, auctoritate, & censura coercuisse*. Sed quoniam in iisdem coercendis solemnem judiciorum formam & regulas servavit, descriptis, in publicis tabulis, criminibus, eorundem reorum confessionibus probatis; una cum hac epistola, omnium gestorum exemplaria transmisit, ut plenius edocerentur. *Sicut (ait) gestorum vos series poterit edocere. Ad instructionem vestram etiam ipsa (gesta, videlicet) direximus, quibus lectis omnia, quæ a nobis deprehensa sunt nosse potestis*. Dolendum quidem est, ejusmodi actorum seriem, temporum injuria intercidiisse. Sed magis dolendum Beaufobre hanc epistolam lustrare neglexisse, ut solis calumniis, & probris in S. Pontificem invehetur.

Argumenta xv.
Epist. Leonis ad
Turribium.

V. Quod vero ad alteram spectat Epistolam, quæ est xv. minime inficiari possum, eam totam versari in quæstionibus, eidem S. Pontifici a Turribio Episcopo Asturicensi propositis; cum is videlicet illum in Priscillianistarum causa consularet. At neque hac occasione Leonem decebat, aut oportebat longum tractatum, hujus, vel Manichæicæ hæreseos describere. Nam extra propositarum sibi quæstionum terminos inepte vagatus esset. Nec quidquam facit, quod in laudata epistola promiscue cum de Priscillianistarum, tum de Manichæorum institutis differuerit. Nimis enim affines erant ambæ istæ hæreses, cum Priscillianiana multa falsa dogmata ex Manichæica mutuata sit; & ambæ antiquorum Gnosticorum virus imbiberunt. Nec propterea tamen Leo SS. Pontifex de errore esset insimulandus, si Priscillianistas, quandoque Manichæos appellaverit. Si quidem & Idacius narrat, (b) latentes in Asturicensi Urbe Manichæos, gestis Episcopalibus detectos, ad judicium tra-

(a) S. Leonis Epist. viii. Cap. i. (b) Idacius ad Olimpiad. 306.

tractos & damnatos, per Hispaniam fuisse publicatos. Tamen ibidem sermonem habuisse de Priscillianistis, exploratum est. A qua scribendi phrasi nec Hieronymus abhorruit, ut adnotavit etiam Quesnelius. [a]

VI. At vehementius adhuc insectari voluisse S. Leonem, postremum quod objecit, perspicue manifestat; cum videlicet S. Pontificem describit, ambitione, & furore ductum, probasse cruentum Maximi tyranni consilium in Priscillianistas apud Treviros executioni demandatum. Qui tanquam mendacem, & impostorem vult convenire Beaufobre, mittat eum ad Leoninæ epistolæ textum. Ex quo sat habebit, nec magis injustum probum, nec audaciorem contumeliam potuisse excogitare. Narrat quippe S. Leo illius epistolæ Cap. i. quemadmodum Episcopi, *sub quorum temporibus hæresis illa nefanda prorupit per totum mundum instanter egerint, ut impius furor ab universa Ecclesia pelleretur*. Quid mali consilii in hoc? Nihil plane in Episcopalis dignitatis dedecus, vel Ecclesiasticæ lenitatis detrimentum illi Patres egerunt, qui anathemate in Priscillianum, & socios prolato: eosque vel ex Episcopalibus sedibus, vel Ecclesiastica communione depulso, tanquam Ethnicos, & Publicanos haberi iusserunt. Nec suffragatur Beaufobre illud aliud iudicii genus cruentum, de quo statim S. Leo facit mentionem, scribens: *quando etiam mundi Principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, ut auctorem ejus, cum plerisque discipulis, legum publicarum ense prosternerent*. Iudicii enim hujus cruenti causam, non Episcopis, sed criminum qualitati, gravitatisque adjudicat. Nam subjicit: *Videbant (Principes) enim omnem curam honestatis auferri, omnem conjugiorum copulam solvi, simulque divinum, humanumque jus subverti, si hujusmodi hominibus usquam vivere cum tali professione licuisset*. Si enim Priscillianistæ solis fidei dogmatibus repugnassent; si æque omnes honestatis leges, divina simul & humana jura non subvertissent; nullam in eos tulissent sæculi Principes cruentam sententiam. Sed quia in talia facinora erumpebant, quæ totam vitam civilem ad exitium perducebant; idcirco tantæ amentiæ auctores, publicarum legum ense prostertere necessarium duxerunt. Propterea idem S. Pontifex, ne ad malignam interpretationem, quisquam præcedentia ejus verba trahere auderet; statim duo illa iudiciorum genera distinguit, explicans, *quemadmodum Ecclesiastica lenitas Sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugiat ultiones*. Si refugit, non approbat. Sed subjicit: *Severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adiuvatur, dum ad spirituale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium*. Unde ergo habet Beaufobre, Leonem cruenta consilia probasse? Forte quia dixit: Ecclesiasticam lenitatem sacerdotali contentam iudicio, Christianorum Principum constitutionibus adjuvari? sed quo sensu id Leo affirmavit? Nimirum, quia graviorebus hujusmodi criminibus irretiti, corporalis supplicii timore correpti, nonnumquam ad spirituale remedium recurrunt, præcedentes eorum impietates, & crimina execrando. Quam vanæ ergo, & futes sint Beaufobrianæ in S. Leonem Magnum calumniæ, præcedens hæc nostra differendi ratio, & methodus ostendit. Ex quibus lector etiam habet, unde subdolam quartam adnotationem Quesnelii refellat; [b] qui tamen non ita audacter, sicuti Beaufobre commentus est. [c]

VII. Jam vero manum de tabula tollere statueram, & relictis parumper S. Leonis Magni vindictis, ad Augustini causam agendam gradum facere volebam; ut hunc quoque ab injustis Beaufobrianis criminationibus purgarem (d). Sed cum in evolvendis scriptis A catholici Viri alia quoque

Alia Beaufobriana
probra in Leonem

Duo iudiciorum
genera S. Leo di-
stinguit.

Cur sæculi Prin-
cipes in Priscillia-
nistas animadver-
tunt.

Ecclesiastica le-
nitas Sacerdotali
contenta iudicio.

Beaufobre adhuc
S. Leonem exagi-
tat, & quare.

T

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis M. in notis ad epist. xv. pag. mihi 449.

(b) Hieronymus ad Cresiphontem.

(c) Quesnelius nota 4. Tom. II. operum S. Leonis M. pag. 448. Videtis Priscillianistarum historiâ Cap. xv.

(d) Beaufobre part. II. hist. Manichæorum lib. I. Cap. II. pag. 256. §. III.

offenderim, quæ Leonis pietatem, & sinceram fidem lædere videntur, diutius in horum examine immorari necessarium duxi, ne omnino indiligens ab invidis, criticisque adversariis judicaretur. Iterum ergo S. Pontificem in scenam inducit, non tantum ut ludat de Manichæorum dogmatibus disserendo; sed ut novis maledictis & probris eum exagitet. Constringit imprimis S. Leonem Cyrilli Hierosolymitani sententiam secutum, qua ait: Manem blasphemasse, se Sanctum Spiritum vocitando; dicit: magis speciosa est saltem ejusmodi accusatio; & Leo melius fecisset eam potius exscribere, quam extendere; & latius explicare inexcusabili cum libertate præfata verba. Manichæos (ait Leo) sub nomine Spiritus Sancti, ipsum talium impietatum magistrum adorare Manichæum. Et rursus: in Magistro suo Manichæo apparuisse Spiritum Sanctum crediderunt..... ut non aliud fuerit Manichæus ipse quam Spiritus [a]. Profecto si id verum extitisset (subjicit Beausobre) nostrum hæreticum superbia, & blasphemia ad supremum malitiæ gradum traxissent. At si Leo non est magis fidelis in suis narrationibus, quam sit justus in suis sermonibus, excusabimur plane, si illius dictis fidem non adhibeamus. Potissimum cum paucis etiam refellere volens præsumptam Manichæi superbiam in sequentia verba erupit. Quoniam & hic de illa mundi extitit parte, quæ non potest spiritum veritatis recipere. Quasi innueret: Spiritum Sanctum angustis finibus esse restrictum, & Orientis Populum cunctis esse miserabiliorem. Nunquam sane (subjicit Beausobre) credidissem, quod unus Episcopus, qui magni cognomentum obtinuit, simile absurdum in quodam sermone, qui ad posteros transiit, dicere potuisset. Itaut ipse oblitus, quod primi inter Gentiles, qui Messiam adorare venerunt, fuerunt Magi, Persarum Philosophi, & quasi Manetis Atavi. Pariter ille oblitus est, se alio in sermone dixisse, quod Magi, non ex sydereo signo cognovere Christum in Judæa natum: sed agente sine dubio in eorum cordibus inspiratione divina.

VIII. En totus Beausobrianus ludus, qui Actoris impudentiam, & mendacia arguit, si inspiciamus Leoninum contextum, ex quo tria objecta loca avulsa sunt. In quorum primo nihil plane occurrit a fide & veritate alienum; quodque a Manichæis profiteri S. Pontifex non deprehenderit. Quarto enim illo de Epiphania sermone, in populi memoriam Incarnationis mysterio revocato, & latius explicatis, quæ ad diei celebritatem; ad Magorum in Bethleem adventum; ad oblata munera, ad Sydereum illud signum, quod ex longinquis Orientis partibus eos adduxerat, pertinebant; Manichæos, quos mox in Urbe latentes detexerat, aggreditur exagitare, summam ad populum sacrilega commenta, & fabulosa mendacia referens, quibus Incarnationis veritatem subvertebant. Quid? Ne pluribus populum teneret ad quamdam summam reduxit omnium errorum capita. Videlicet, quemadmodum Mosaycas scripturas rejicerent, Evangelicas corrumperent, Apostolicam Symboli veritatem contemnerent, & negantes a Christo vivos, & mortuos judicandos, docebant in Sole, & Luna colere Christum, & sub nomine Spiritus Sancti ipsum talium impietatum magistrum adorare Manichæum. Duo autem illa valde inter se differre, quis non videt? Manichæum videlicet se Spiritum Sanctum dixisse, & illius discipulos sub Spiritus Sancti nomine Manichæum adorare [b]. Hocce postremum dumtaxat de Manichæis S. Leo Magnus affirmavit. Ea prorsus ratione qua sacrilegi etiam contendebant, in Sole & Luna Christum adorari; nec tamen effutiebant solem, & Lunam esse Christum. Neque alio modo

S. Leo maledictis
profectus a Beau-
sobre.

Nihil in Leonis
Scriptis a veritate
Catholicæ fidei
alienum.

(a) S. Leo Magnus Serm. iv. in Epiphan. Cap. ii. & seqq.

(b) Id nos ipsi ad marginem hujus Cap. adnotavimus; ut videlicet Lector unico intuitu intelligeret quod Manes Magister docuerit, quidve Manichæi discipuli, Leonis ævo credidissent. Nostri deinde Mss. Codd. pro voce: Sancti, aliam, Dei habent. Sanctus Leo serm. ii. de Pentecoste Cap. vi. & seqq.

modo noster Leo ratiocinatus est in altero sermone de Pentecoste, cum Manichæos suæ ætatis refellere aggressus est; contententes magnum quemdam, & sublimem auctorem sequi, in *Mane* magistro suo apparuisse *Spiritum Sanctum crediderunt, promissumque a Domino Paracletum, non prius venisse, quam hic infelicius deceptor oriretur, in quo ita Spiritus Sanctus manserit, ut non aliud fuerit Manes ipse quam Spiritus Dei*. Si igitur ad hæc Leonina dicta ex Manichæorum sententia prolata attendamus, nihil prorsus intelligimus, quo potuisset Beaufobre S. Leonem infidum, & injustum appellare. Constabat enim S. Pontifici, ejusmodi prava dogmata a Manichæis profiteri non ex falso hominum rumore, non ex aliorum testimoniis: sed hæc omnia, ex eorundem Manichæorum confessione, criminumque execratione probavit. Quare omnibus persuasum esse debet, A catholicum virum Beaufobre, nodum semper quæsiuisse in scyrpo, fraudulentas interpretationes confingendo.

Quare S. P. nec infidus, nec injustus dicendus.

IX. At saltem verum erit, S. Pontificem Spiritui Sancto fuisse injuriam, cum illum angustis finibus restrinxit, & Orientales illius ope, & præsidio privari indicavit. Commentum apage. Narrat quippe S. Leo, quemadmodum Manes in Orbem damnandus apparuerit, Probo, & Paulino Consulibus. Ex qua temporis epocha, evidenter demonstrat, jam a Christi morte ad Probi, & Paulini Consulatum usque octavam in Christianos persecutionem desæviisse, innumerabilesque Martyres extitisse, quibus juxta divinas promissiones apud Matthæum 19. datus erat Spiritus Sanctus: *nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini &c.* Non potuisse ergo Deum, suorum donorum largitatem continere, ut tot Ecclesiæ generationes sua inspiratione fraudaret, donec prodigiosus turpium mendaciorum signifer nasceretur, Leo quasi Archelai argumentis insistens asseverat, & statim de Manete subjicit. *Cui nec hoc quidem tribui potest, quod vel exiguum divine inspirationis acceperit portionem, quoniam hic de illa Mundi extitit parte, quæ non potest spiritum veritatis accipere*. At hæc verba posteriora non sunt referenda, aut ad Persidem, aut ad totum Orientem, ut vel hallucinatione, sive malitia Beaufobre interpretatus est: *sed ad Diabolum, mendaciorum patrem*, cujus partes, & munera Manes agebat, ejus doctrinam docendo. Mox enim S. Pontifex se explicavit, subjiciendo: *repletus enim spiritu Diaboli, spiritui resistit Christi: & cum Sanctis Dei hoc Paracleti Doctrina contulerit &c.* Cum itaque manifesta res sit, divinis etiam in scripturis prædicata, mundum in duas dividi partes, quarum alteri Deus & veritas, alteri vero Diabolus, & mendacia dominantur; non video cur laudatus Leonis sermo, divinis institutionibus refertus, non debuerit ad posteros transferri. Christum Dominum quidem dixisse spiritum veritatis, *non posse mundum accipere, quia non videt eum, nec scit eum*, testis est Evangelista Joannes. (a) At quis propterea Spiritum Sanctum angustis finibus esse restrictum affirmabit? Sublato ergo ejusmodi Beaufobriana amphibologia ludo, cætera quæ censor objecerat prorsus cadunt; & idcirco ad evetendas alias calumnias contra Augustinum prolatas gradum faciamus. Quæ si brevi a me exponi posse quis arbitraretur, vehementer erraret, cum innumera pene sint malignæ interpretationes hinc, illincque in toto Beaufobriano opere sparsæ, quæ Sanctum Episcopum impetunt, & maledictis proscindunt. Neque nostrum consilium est, singulas hic persequi, indicare, atque refellere. Nam in immensum fere nostrum opus protraheretur, nec quidquam laboriosius, molestiusque assumeremus.

Argumenta Beaufobre evertuntur.

Quemadmodum objecta Leonis verba sint intelligenda,

S. Leo Joannis Evangelistæ testimonio insistit.

T 2

X. Pau-

- (a) Apud Joannem Cap. xiv. Evang. v. 16. & seqq. legimus: *Et ego rogabo Patrem & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat in æternum: spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non vidit eum nec scit eum: Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. An non homines hujus mundi in duas partes, & classes sunt divisi, quarum altera Sp. S. non potest recipere.*

Beaufobre Augustinum aggreditur & probris eum exagitat.

Secundini hæretici in Augustinum verba.

Beaufobriana argumenta qualia.

Augustini exempla a Beaufobre adducta.

Beaufobre contra August. objecta.

X. Paucis itaque aliqua dumtaxat ex iis primo delibabo, quæ habet in fermone præliminari ad alteram suæ historiæ partem. (a) Itaque de Augustino verba facturus, orationem orditur a quibusdam Leontii Bizantini verbis, scribentis; neminem felicius posse Manichaicam describere hæresim, si jampridem non extiterit professione Manichæus. Quod dictum optime in Augustinum quadraret, qui ab anno suæ ætatis decimo nono, ad vigesimum octavum usque, huic sectæ nomen dederat, & errores viriliter contra Catholicos pluribus in concertationibus feliciter propugnavit. Sed id eloquentiæ, & ingenii fervore dandum esse, Beaufobre ibidem asseverat. Nam Secundinus eum reprehendit: non intellexisse Manichaica mysteria. „ Visus enim „ mihi es, & pro certo sic est, te numquam fuisse Manichæum, nec ejus „ te potuisse arcana incognita secreti cognoscere, atque sub Manichæi no- „ mine persequi Annibalem, atque Mitridatem. „ Hocce paradoxum, multas pati contradictiones, ironice asseverat Beaufobre. Primo ab hæretico prolatum est. Secundo ita obloquenti, obest præjudicata mundi opinio, eorum videlicet, qui majori scientia, & auctoritate pollent. Quid? Augustinus præ cæteris PP. latinis doctior, animoque perspicacior; Occidentalis Ecclesiæ oraculum, novem annorum spatio inter Manichæos vitam egit, quin Manichæorum systema penetraverit? Poterat ne Secundinus quid temerarius, aut absurdus proferre? Alterutrum itaque (ait) dicendum est. Aut Augustinum non satis horum systema intellexisse; aut Sanctum Augustinum illum mutasse; quod ab aliquibus sine hæreseos nota affirmari haud posse arbitrabitur. Ego (subjicit) præ cæteris plurimum facio hujus Patris excellentes qualitates; non sine admiratione illius ingenium, & sapientiam perpendo, illius honoro memoriam; & diuturnos ejus labores existimo: sed optimæ logices regulæ, atque experientia, me docuerunt, ejus dictis, atque testimoniis non esse insistendum. Veteres, nunquam infallibilitatem ambiere, quam posterius demum illis donarunt. Homines fuerunt, ut nos sumus. Et paucis interjectis habet. Ego nolo propugnare, S. Augustinum Manichæorum systema mutasse, vel corrupisse, ut victoriam reportaret. Id foret, læsæ fidei reum eum appellare: sed certum est, ipsum quibusdam sophismatibus fuisse usum, & sapius male expressisse illorum Religionem. Hæc inquam, & id genus alia probra in Augustinum scripsit, quæ singillatim referre nos pudet. Quare ut jam dictis fidem comparare possit apud Lectores, exempla, & probationes varias annectit. Quorum primum desumptum est ex his Augustini verbis: *Inimicus quippe, qui eundem Salvatorem justorum Patrem, crucifixisse se speravit, ipse est crucifixus: quo tempore aliud actum est, atque aliud ostensum.* Hæc ex Manichæorum sententia dixisse Augustinum asseverat, & laudat tum epistolam fundamenti, tum librum de fide Cap. xxviii. Quibus verbis, & alia addidit: *coactus est dicere Manichæus, quia non Christus, sed Princeps tenebrarum, cum suis sociis, omnia illa passus est.* Atque tandem loquens de vegetabilium animabus, quas Manichæi divinitatis partem in se habere credebant, cujus prærogativas in plantis, in fructibus adhuc asservari dicebant; atque solum perire, & annihilari cum fructus, & olera ad epulas assumuntur; quæ cum ad carnem comedentis venerint, omnem intelligentiam amittunt, & propterea Magister hominibus missus sit, quia stulta in iis est facta pars Dei, & propterea non sit missus melonibus, quia sapientem habent animam. Hæc tria inquam exempla, tamquam ab Augustino ex Manichæorum sententia dicta, Beaufobre primo objecit, contendens ejusmodi delicta, falso Manichæis, ab ipsis Orthodoxis tamquam illius sectæ dogmata fuisse imputata.

XI. Non ibo inficias tria hæc me offendisse in libro de fide contra Ma-

(a) Beaufobre ferm. prælem. ad alteram hist. partem pag. 228. Secundinus apud Augustin.

Manichæos, quæ perperam olim Augustino fuerat adjudicatus. At plane desiderantur in alio libro, quem certo Augustinus contra epistolam fundamenti conscripsit. Non cursim quidem: sed sedulo hoc opus lustravi; nec verbum inveni, quod similia redoleat. At quis ignorare potest, librum illum *de fide*, non esse Augustini fœtum? Bellarminus enim, Vandingus, & alii, animadvertentes, inter illius opera non esse relatum nec in retractionibus, nec in Possidii indice: conspicientes quoque, stylum ab Augustiniano esse diversum, atque debiliorem in disputandi ratione sed auctorem, duntaxat Augustinum imitari studuisse, non modo ejus sensus exprimendo, & interdum ejus verba usurpando ex eo præsertim libro, qui de natura boni contra Manichæos scriptus est; idcirco postremi S. Augustini operum editores, illud opus Evodio adjudicarunt, & in appendicem octavi tomii rejecerunt. Beaufobrianam itaque negligentiam, ne dicam fraudem, satis mirari non possum; qui incerta pro certis, & falsa pro veris vendere nifus est. (a)

Liber de fide
contra Manichæos
perperam Augusti,
adjudicatus.

PP. Congregationis
S. Mauri illud
opus Evodio adju-
dicarunt.

XII. At ultro demus isthæc Augustinum ex Manichæorum sententia scripsisse, quia forte non absimilia in libro de natura boni expressit. Quid? Similia deliria excogitavit, confinxit Augustinus, ut horrorem in Manichæos excitaret; ut paulo post subjecit? Aliis in exemplis calumniatur. Nam Augustinus locis a Beaufobre laudatis, nec falsis insistit principiis; nec ex veris Manichæorum principiis, falsas consecutiones deducit. Iis enim in locis agit Augustinus de turpitudinibus a Manichæis contra Deum confictis, & excogitatis, quas hic recenseri cum nimis grave sit prætermitto, ne Lectori negotium faceßere videar, idque etiam supervacaneum ducam, cum ad ipsius Augustiniani textus lectionem quisque recurrere possit. Dissimulare tamen non possum, Beaufobrianam licentiam. Qua videlicet contendit, falso deduci ex Manichaicis principiis. Nam ait præfatas turpitudines, *illi infelices legunt, hoc dicunt, hoc audiunt, hoc credunt, hoc in septimo libro thesauri eorum* (sic enim appellant scripturam quamdam Manichæi, ubi istæ blasphemix conscriptæ sunt) *ita positum est: tunc beatus ille pater &c.* Nihil ergo ex suo ingenio addidit Augustinus, qui ad verba ipsorum Manichæorum provocat, eademque exscribit, & in suo opere transtulit, ut videre est in toto illo Cap. a Beaufobre laudato. Præterea si malo dolo id fecisset, Augustinus, credit ne Beaufobre, quod Faustus Felix, Fortunatus, Adimantus, Secundinus, & quotquot ex Manichaica fobole suis scriptis exagitavit siluissent, quin eum accusassent tamquam mendacem, & impostorem? At non siluisse Secundinum probant illius verba paulo ante laudata, quibus S. Episcopum exagitat, quod Manichaica non intellexerit mysteria, & sub Manichæi nomine persequi *Annibalem, & Mithridatem*. Fateor quidem Secundinum in hæc verba erupuisse. Sed dicat Beaufobre an ipsi fides debeat adhiberi? Si adhibeamus fidem Secundino, qui Augustinum carpit, quod istius scripta nimia perluceant eloquentia. „ *Hunc (subjicit) si voluisses veritati concordare, magnum utique nobis* „ *extitisse ornamentum. Noli, rogo contra tuam venire naturam, noli* „ *esse erroris lancea, qua latus percutitur Salvatoris.* (b) Quid igitur hic vellicat, & contemnit Secundinus? Nisi summam S. P. eloquentiam, quam si concordare voluisset cum Manichaicis principiis, quam sanctam, & veram esse hæreticus contendebat: nostræ vero fidei dogmata falsitati obnoxia esse effutiebat, *magnum ornamentum illis extitisset.* Sed permittamus Secundinum dixisse Augustinum Manichæorum mysteriorum ignarum. Rogo tamen:

Perstringitur
Beaufobre.

Augustinus Mani-
chæorum dogma-
ta refellens, ad
eorum scripta pro-
vocat.

Eripitur Beaufo-
brianum argumen-
tum ex Secundini
verbis desumptum

cui

(a) Consule præmonitionem PP. Cong. S. Mauri ad lib. de fide contra Manichæos, qui in append. operum S. Augustini tom. VIII. rejectus est pag. 25, Lib. de natura boni XLIV. contra Faustum lib. xx. 6. contra Felicem lib. II.

(b) Epist. Secundini ad S. August. tom. 8. ejus operum pag. 270. lib. S. August. contra Secundinum ibidem extat pag. 352.

Secundini artes,
ne illius causa ca-
dat.

Augustinus Mani-
chæorum systema
nec mutavit, nec
corrupt.

Jam alibi de Aug.
conversione verba
fecimus.

cui fides adhibenda est? Hæretico homini, qui cum malam causam haberet, unde quaque subsidia quærit, ut illam apparenter saltem tueatur; & ne cadat, ad mendacia, ad exaggerationes, ad dolos audacter provocat, Sancti Episcopi famam, & nomen probris etiam proscindendo; vel ipsi Augustino, qui vix accepta hujus hæretici epistola, calamum arripuit, atque omnia objecta ab adversario proposita refellit? Si Manichaicorum mysteriorum fuisset ignarus, accusationem dissimulasset. At non dissimulavit, sed Manichæi sectam, & dogmata ex argumentis ab ipso Secundino prolatis, abundantius rejecit; itaut hæreticus homo, valde, turpiterque confusus obmutuerit, & quo ad usque vixit, nunquam S. Augustinum probris impetere vel calumniari ausus fuit. Totum ergo Beaufobrianum artificium ruit, & Augustinus optime Manichæorum systema intellexit; nec in minima re illum mutavit, aut corrupt.

XII. Jam vero Beaufobre ad alia gradum faciens in Augustinum stolidè quasi invehitur; eam instituendo quæstionem; quare videlicet S. Doctor annorum novem spatio, manichaica sectæ, tantas abominaciones docenti, nomen dederit? Quare ipse easdem contra Catholicos audacter propugnaverit? Non respondeat quæso (ait) se in ordine *Auditorum*, minime electorum extitisse, idcirco similes ignorasse blasphemias. Nam ipsemet asseverat, eas contineri in septimo libro Theauri Manichæorum, quem librum omnes sectatores manibus terunt. Atque provocat ad illa verba ex libro de natura boni desumpta, quæ ipsi paulo ante laudavimus. Augustinus ergo eas blasphemias ignorabat quando erat Manichæus. Vel, si haud eas ignorabat, mirari subiit, quod diu in ea secta permanerit. Hæc, & alia similia Beaufobre congerit, ut ostendat Manichæorum systema, & dogmata horribiliter fuisse mutata, atque pravis interpretationibus corrupta. Quod ut magis persuadeat ad duas illas provocat disputationes, quas cum *Felice*, & *Fortunato* Presbyteris habuit Augustinus. *Felicem*, hominem prorsus ignarum fuisse ait. Sed *Fortunatus Felice* doctior, lumen aliquod exhibet ad intelligendam illius sectæ doctrinam. Verumtamen de duabus hisce disputationibus in præsens agere nostrum non est; cum jam satis verba de iisdem fecerimus, omnia Augustini contra Manichæos scripta, congressiones, & gesta recensendo. Propterea de præsentis tabula remoto calamo; quando Manichæi Romam venerint diligentius inquirere deliberavimus.

C A P.

(a) Lib. de natura boni Cap. XLIV.

CAP. VIII.

*A quo Christi anno repetendus sit Manichæorum in Urbem adventus.
Falsum ea de re Paschasii Quesnelii iudicium.*

I. **R**EVERSURI itaque unde nostra oratio digressa est, imprimis vix licet dubitare, S. Leonem tertio jam sui Pontificatus anno ineunte, summa apostolatus munera in Manichæos non exercuisse, cum in eosdem publice animadvertit. Id minime inficiatur Quesnelius, qui tamen pro suo ingenio Leonis agendi rationem describit, parum, nihilumve sollicitus de iis, quæ Romæ ab istius prædecessoribus contra eosdem Manichæos diu jam gesta fuerant. Ait igitur Manichæos Romam adventasse *rebus in Africa profligatis, devastataque a Vandalo Provinciâ*. Porro clades illa a Vandalis Africæ illata, si Prospero, Victori, atque Procopio fidem adhibemus, contigit anno Domini 427. quando Geisericus cum octogintamillia *Vandalorum, & Alanorum* maria transfretavit, eamque paulatim sibi subiecit. Ex qua rerum circumstantia horum in Urbem adventus revocari deberet ad tempora dumtaxat Cœlestini, aut Xysti Pontificum Romanorum. Ac proinde concluderet hæc alia Quesnelii conjectura: *Hæreticorum hæc colluvies diu latuit sub larva piorum hominum, qui impietatem vultu, vitæque severiore dissimulabant.* (a) At Quesnelius in male suscepta causa cedere cogitur, si animadvertat, jam antea diu Manichæos in urbe fuisse inventos, & tum Summorum Pontificum, tum Imperatorum decretis exilio affectos. De Siricio namque, qui ad Pontificatum fuit assumptus anno 384. legitur: „Hic invenit Manichæos, quos in exilio deportavit, & hoc constituit, ut non participarent cum fidelibus communionem, quia ore polluto non liceret sanctum Corpus Dominicum vexare. Iis tamen salutaris poenitentiae reconciliationem penitus non interdictum, dummodo sincere ad Ecclesiæ sinum revertentes, reliquos eorum vitæ dies in Monasteriis relegati, jejuniis, orationibus, cæterisque corporis afflictationibus vacarent, ut probati sub omni examinatione usque ad ultimum diem transitus sui, & ob humanitatem Ecclesiæ viaticum eis largiretur.”

Africæ vastatio
anno 427.

Manichæi in Urbem
Roma inventi tempore S. Siricii.

Vita Siricii ex
libro Pontificali.

II. Citra ergo omnem dubitationis aleam positum esse arbitramur, S. Siricium in pestiferam horum hominum sectam anno quarto, aut quinto sui Pontificatus animadvertisse. Id sane non obscure intelligitur, tum ex Theodosii senioris novella anno 388. exarata, cum ex rescripto Ambrosii Episcopi Mediolanensis, Sabini, Bassiani, cæterorumque illius Provinciæ Episcoporum, dato ad eundem Pontificem, anno 390. postquam in Joviani causa convenerant. Hæc autem inter cætera asserunt: *Manichæus est, qui abnegat veritatem, qui carnem Christi negat; & ideo non est remissio peccatorum, sed impietas Manichæorum, quam clementissimus execratus est Imperator, & omnes qui illos viderunt, quasi quædam contagia refugerunt.* E Mediolano quoque pulsos fuisse Manichæos Siricii tempore, favente etiam lege lata ab Imperatore Theodosio seniore, statim subjiciunt: *Sicut testes sunt fratres, & compresbyteri nostri Crescens, Leopardus, & Alexander Sancto ferventes Spiritu, qui eos omnium execratione damnatos ex Urbe quasi profugos repulerunt* (b). Tres autem istos Presbyteros, quos Mediolanenses Patres testes appellant, cum suis litteris Mediolanum miserat Siri-

Manichæi Theodosii senioris Edicto ex Italia exilio pulsi.

(a) Quesnellus Tom. 2. Differ. de Vita & rebus a Leone gestis. Vide quæ jam diximus in præced. C. 4. 5. 6. (b) Hoc rescriptum extat Tom. 2. Conc. p. 1220.

Siricius, ubi Apostolicæ Sedis legatione fungentes ex illa Urbe pepulerunt Manichæos, ut intelligimus etiam ex hujus Pontificis epistola ad Mediolanensem Ecclesiam. Laudati tandem Ecclesiæ Mediolanensis Patres cum idem claudunt rescriptum, declarant Romani Pontificis judicium adamussim esse prosequutos, adeo ut vel aliquid ei addere, aut detrachere minime ausi fuerint. Quod sane evincit, Romanorum Pontificum auctoritate, & irreformabili quodam judicio hæreses omnes fuisse damnatas, ut nos ipsi in præcedentibus capitibus demonstravimus. Itaque [ajunt] *Jovinianum Ausentium, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem Martinianum, Januarium, & Ingeniosum, quos Sanctitas tua damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium tuum esse damnatos*. Hinc igitur manifeste liquet Manichæos jam Romæ, atque in aliis Italiæ Urbibus latebras sibi quæsisse, saltem quadragesimo anno ante Africæ vastationem a Vandalis illatam. Jam enim undequaque pestifera illa soboles Imperiali, ac Sacerdotali pœna plectebatur anno 390. quando videlicet Mediolanenses Patres ejusmodi rescriptum dederunt (a). Nobis omnino suffragatur Gottofredius in adnotatione ad Cod. Theod. qui ex laudatis verbis colligit *Siricium Papam Theodosianæ in Manichæos legis suasorem procul dubio extitisse*.

Manichæi Imperiali, ac Sacerdotali sententia afflicti.

Anastasio Papæ in Manichæos decretum.

Paschasio Quesnelii lapsus.

III. Neque nos tamen inficiamur eam hæreticorum colluviem ex Africa, aut aliis transmarinis partibus profectam, Urbem, aliasque Italiæ Civitates inhabitasse. Id facile colligi potest ex vita Anastasii Papæ I. Qui mortuo Siricio ad Pontificatum evectus decreta edidit: *nulla ratione transmarinum hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque Episcoporum designaret chirographos, quia & eodem tempore Manichæi inventi sunt in Urbe Roma*. At Anastasius Petri thronum conscendit anno Christi 398. hoc est 29. annis antequam Vandalus cum suis copiis Maria transmitteret. Igitur Manichæorum ad Urbem commigratio ex Africæ rebus a Vandalis profligatis minime est repetenda. Quamvis re ipsa non eamus inficias post Africæ vastationem, crebriores factos fuisse in Urbe Manichæos, in qua jam pridem hujus improbæ sectæ homines inter latebras sibi præsidium paraverant. Id sonant ea Leonis verba sermone xv. c. v. *Hos itaque homines per omnia execrabiles, atque pestiferos, quos aliarum Regionum perturbatio nobis intulit crebriores ab amicitia vestra penitus abdicate* (b). Ad hunc locum cum animadvertere neglexerit Quesnelius, turpiter lapsus est. Verum Quesnelii lapsum missum faciamus, ne nimium in eos invehi velle videamur, qui jam vivo olim, & nunc demortuo Quesnelio, ita ejus dictis, & sententiis subscripserunt, ut eum (si non in dogmaticis) saltem in historicis, & antiquæ disciplinæ rebus non adeo illum deceptum, & pluris habendum esse crediderint. Nos interim ejusdem vestigia conculcantes, ne incognita pro cognitis, incertaque pro certis habeamus; hoc unum omnibus persuasum esse volumus, Manichæorum sobolis in Urbem adventum, quadragesimo saltem anno antequam Africa Vandalorum copiis occuparetur, contigisse.

Manichæorum artes ad suam impietatem tegendam.

IV. Ejusmodi ergo solidissimis jactis fundamentis nos arbitramur, usque ad Leonis Pontificatum Manichæos in Italiæ Regionibus delituisse. Nec propterea Romanam Urbem ab hac labe fuisse penitus purgatam, quamvis Civili, & Ecclesiastica lege jam antea cautum fuisset, ejusmodi homines exilii pœna extra Italiæ oras esse amandandos, & pœnitentes Monasteriis intercludendos. Sed illi porro versuti homines post latas in eos leges, minime superstitionis sacrilegos errores palam profiteri audebant: sed tanta simulatione in omnibus utebantur, ut ad magis *tegendam infidelitatem suam* cum Catholicis, divinis non desinerent interesse mysteriis, ne aut sæculi, aut Ecclesiæ ministris eorum superstitio, & damnata Religio redderetur suspe-

(a) Epist. 2. Siricii ad Eccl. Mediol. extat Tom. 2. Conc. pag. 1218.

(b) S. Leo Magnus Serm. xv. c. v.

suspecta? Illud præterea accedit, non nisi abdita secretioraque loca frequentare consuevisse; præsertim cum sacrilegos celebrabant conventus. Quorum aditus, & accessus iis dumtaxat patebant, qui primum in obscuris, scelestisque ritibus instructi, & a carnalibus illecebris allekti, nefariam hæresim sub jurejurando tueri profitebantur. Quid ergo mirum, quod tali studio usi, tantaque adhibita diligentia diu latere potuerint? Ea enim est improborum hominum consuetudo, qui ut gravissima quæquæ facinora perpetrare callidiori ratione possint, judicium potentiam reformidantes, tum dumtaxat in vanam spem erecti sibi blandiantur publicas posse evadere poenas, cum latebras sibi criminum focias adsciscunt. Neque tandem cum Manichæa illa soboles Urbem inhabitabat, Romanus populus penitus ab omni superstitione expurgatus erat, & immunis. Superstites enim adhuc erant plures Ethnicorum, Judæorumque reliquiæ; cum videlicet publicis darent operam spectaculis, lupercalium nimirum, Circensium Bacchanaliorum, Augustalium, Saturnaliorumque ludorum, ut luculentissime cum Hormisdæ Papæ epistolæ, tum nostri Leonis sermones testantur. Quare cum Manichæorum hæresis multos errores, Ethnicorum, ac Judæorum figmentis, ritibus, & impudicitis affines profiteretur, ut jam vidimus, facile intra illius Urbis septa diu etiam latere poterat, cum non in omnibus civibus par esset pietas, fides atque religio. Quod cum compertum Leo habuerit, palam populum alloquens, hæc non dissimulavit. *Sed cum in cunctis pervertitibus (Diabolus) multiformem teneat principatum, arcem tamen, sibi in Manichæorum struxit insania, & latissimam in eis aulam, in qua se exultantius jactaret, invenit; ubi non unius pravitatis speciem, sed omnium simul errorum, impietatumque mixturam generaliter possideret.* Deinde magis ad nostram rem hæc subjicit. *Quod enim in Paganis profanum, quod in Judæis carnalibus cæcum, quod in secretis magicæ artis illicitum, quod denique in omnibus hæresibus sacrilegum, atque blasphemum est, hoc in istos quasi in sentinam quandam cum omnium sordium concretionem confluxit.* (a)

Cum Manichæi Urbem inhabitabant, adhuc Romani superstitionibus adhærebant.

IV. Ne igitur S. Pontifex se falli sineret ficta virtutis imagine, & fallaci pietatis umbra; ne Romanorum Pontificum prædecessorum canones, & Imperatorum leges frustrarentur; neve tandem quidquam de sancto sibi commisso grege periret, nihil eorum prætermisit, quæ horum hæreticorum instituta, vitam corruptam, & latebrosa loca ab iisdem inhabitata detegerent. Quare ut gravissimo huic malo, veluti cancro occulte serpenti, multosque labefactanti, & medelam adhiberet, & pararet exitium, prius in Templis, quando frequentior erat populus, publice contra eam Diaboli sectam declamare cœpit ostendens: Turpissimum fore, quod filii, quorum progenitores *Evangelium Crucis Christi ab ipso Beatissimorum Apostolorum Petri, & Pauli ore*, (b) didicerunt, a tam nefariis erroribus se sinerent corrumpi. Utrumque autem mirifice est assecutus. Nam cum perpetuo inter sacra, contra ejusmodi labem declamaret, generalem in eosdem hæreticos inquisitionem instituens, alii qui infirmitate aut ignorantia seducti in tam superstitiosa crimina prolapsi erant, propriis culpis mederi cupientes, maximo animi mærore, & cordis ejulatu patrata crimina sincere execrati sunt. Alii vero, qui pertinaci voluntate carnis illecebris, cæterisque superstitionibus indulgentes hæresim defendebant, corporalibus spiritualibusque poenis mulctati, non dumtaxat vagi, & profugi errantes, omni jure, atque honore privati, hinc atque illinc abire cogebantur: Sed etiam ab Ecclesia proscripti, tum ab omnibus Reipublicæ Rectoribus & Magistratibus abominati & exacti cum essent, tandem extra Italiæ oras præsidium sibi quaesiverunt. Sic itaque Catholicorum Italiæ Urbibus expurgatis, nos Siri-

S. Leonis M. studium in Manichæos detegendos

Generalem in Manichæos inquisitionem instituit, & quare.

V

(a) Serm. 8. de collectis, & eleemosynis Cap. 4.

(b) S. Leo Magnus serm. xv. Cap. 5. et sermone in Octava Apostolorum.

cio, atque Leoni debemus gratulari. Eo præsertim, quod in hac sanctorum Pontificum agendi ratione, formam Ecclesiasticæ *inquisitionis contra hæreticorum pravitatem* constitutam, atque firmatam fuisse deprehendamus, ut mox ex sequentibus patebit.

C A P. IX.

*Romana Sancti Leonis Magni in Manichæos inquisitio. De cuius
iudicii forma quinque potissimum tum ex ejusdem S. P.
scriptis, tum ex Rom. Imperatorum legibus
adnotantur, & expenduntur.*

Falsa quorundam
opinio de antiqua
Ecclesiastici judi-
cii forma.

I. **J**AM animo concipio, nimis ingrata, aut saltem parum jucunda sciolis (ne quidquam de læsæ fidei viris) esse futura, quæ nunc dicere aggredior. Quibus, cum nunquam veterum Sanctorum Patrum volumina pervolverint, nec Ecclesiasticarum rerum historiam, nisi ex corruptis, & depravatis fontibus hauserint aut prælibaverint, nos nugari, aut comminisci videbimur. Quemadmodum olim de hujusmodi Leonis *inquisitione*, in privatis litterariæ antiquæ rei colloquiis verba facere aggrediens, quidam homines, qui tum nondum perfecte S. Pontificis scripta lustrarunt, de me judicarunt, contendentes numquam quam par est, ex dubiis & incertis conjecturis Apostolicæ Sedis jura & Judiciorum Ecclesiasticorum œconomiam esse repetenda. Qui ergo meis dictis repugnabant, secum potius reputabant, non ex Leone, sed ex recentioribus sæculis illam iudicii formam, illudque *inquisitionis* nomen in Ecclesiæ judiciis traxisse originem. Tum sane mihi proposueram, ea de re longam satis contexere dissertationem; hancque non ex aliis, quam ex Sancti Pontificis operibus deductam. Atque item in ea probare antiquam Ecclesiæ disciplinam, & S. Leonis potissimum agendi rationem, in perquirendis & damnandis hæreticis Manichæis. Re tamen maturius perpensa causæ hujus pertractationem huic loci differendam opportunius existimavi, & propterea quinque subjicere cogor.

Unde inquisitionis
vocabulum.

II. Primum *Inquisitionis* vocabulum jam Leonis ævo fuisse usurpatum, ad innuendam eam iudicii formam, quam tum Romana Ecclesia prosequabatur in perquirendis indiscriminatim cujuscumque ordinis, & gradus Christianis, hæretica labe infectis.

Secundum, de hæresi suspectos, atque comprehensos, coram Ecclesiæ iudicibus se sistere debuisse, ut causam dicerent, & sententiam subirent.

Tertium, ab ipsis reis coram Sacerdotibus adductis, consuetum fuisse, cum criminum confessionem, tum eorundem detestationem extorqueri.

Quartum cujuscumque ordinis, & conditionis Christianos, tunc etiam quodam Sacramento obstrictos fuisse, de hæresi suspectos, ad Ecclesiarum suarum, seu Parœciarum Presbyteros *deferre*, vel, ut ajunt, *denunciare*.

Quintum tandem, hæresibus inquinati, non Ecclesiasticarum dumtaxat censurarum vinculis constringebantur; verum etiam si non satis poenarum exhaustum foret, sæculari potestati, quam sibi in subsidium Ecclesia advocabat, aliis, atque aliis suppliciis affecti tradebantur. Quinque autem hæc ita ex solo Leone perspicua, & explorata facere conabimur, ut deinceps labia dolosa mendacium obloquentia obmutescant.

Primum itaque, quod hic probandum assumimus, potissimum colligitur ex sermone decimoquinto(a), in quo cum de jejunio decimi mensis, tum
etiam

(a) S. Leo Magnus Serm. xv. Cap. iv.

etiam de eleemosynis S. Pontifex agit. Paulo enim ante, praesentibus Sacerdotibus, & Clericis, una cum amplissimo Urbis Senatu aliisque Nobilibus Viris in quosdam Manichæa labe inquinatos animadverterat. Quare ad innuendam eam iudicii formam, quam Pastoralis ejus vigilantia servaverat, vel in investigandis, & detegendis hisce improbis hominibus, vel in ipsis evulgandis, & coercendis, non alio est usus vocabulo, quam *inquisitionis*. Capite igitur quarto locuturus de obscenis, & nefandis eorum sacrificiis, & solemnitatibus, hæc habet: *De sacris tamen eorum, quæ apud illos tam obscena sunt, quam nefanda, quod inquisitioni nostræ Dominus manifestare voluit non tacemus*. Exponit deinde quemadmodum, qui ad iudicium fuerant perducti, impia dogmata, & execrabilia crimina patefecerint. Quæ quidem non sine maximo animi horrore ab iis, qui ejusmodi confessioni aderant, potuerunt audiri. Quia tandem S. Leo divina virtute præditus, & revelatione præmonitus, prænoverat unam dumtaxat partem noxiorum hominum in Urbe latentium in eo solemni, sanctissimoque conventu fuisse coercitam & evulgatam; propterea antequam ejusmodi clauderet Homeliæ, nequaquam a conatu desistere statuit. Immo in eadem *inquisitione* se perseveraturum esse pollicetur, quoad tota Urbs ab hujusmodi contagione penitus expiaretur: id maxime exigente diligentiori sui supremi Apostolatus cautione. *Ideoque enim misericors Deus quandam nobis partem prodidit hominum noxiorum, ut manifestato periculo excitaretur diligentia cautionis. Non sufficiat quod actum est, sed eadem inquisitio perseveret: quæ hoc auxiliante Deo consequitur, ut non solum qui recti sunt incolumes perseverent: sed etiam multi, qui Diabolica seductione decepti sunt, ab errore revocentur* (a).

Ecclesiastici iudicii
forma ex Leone M.

S. Leo divinitus
inspiratus diligen-
ter Manichæos in-
quirir.

Divino itaque spiritu illustratus, maximo animi vigore, mentisque firmitate, quibus in Divinis, sacrisque rebus gerendis, & moderandis noster Leo pollebat, optime prænovit, nihil Ecclesiæ Dei utilius, nihil sanctius, & felicius Christianæ professioni posse desiderari ea agendi œconomia, qua utebatur. Ex ea porro fidei & morum integritas defenditur, atque servatur: Dei cultus & honor augentur, & Ecclesia ipsa immunis custoditur a tot, tantisque vitiorum maculis, quibus diabolica contagione posset labefactari. Contra vero, si qui in Ecclesia reperiantur aut hæresibus imbuti, aut pravorum criminum sorde vitiiati, hi vel facile ad rectam veritatis semitam redire possunt, si poenitentes fieri incipiant; sin autem contumaci obstinatione in erroribus perstent, Ecclesiasticis censuris perstricti, a totius Ecclesiæ communione abscissi removentur. Quam quidem agendi rationem, cum civilium rerum administrationi atque regimini, Principes sæculi, & Magistratus optime noscerent accommodatam, jam quidem illud nomen usurparunt ad indicandam eam iudiciorum formam, qua in læsæ majestatis reos animadverti solet. Sed ad aliam jam gradum faciamus.

Bona ex Inqui-
sitione derivata.

III. Perspicuum præterea illud est, quod secundo loco proposuimus, Manichæos videlicet e latebris prodeuntes Leonis Pontificis jussu in jus accitos fuisse, hosque coram Episcoporum, Presbyterorum, aliorumque piorum hominum cœtu veluti læsæ fidei reos stetisse, ut Ecclesiæ iudicium subirent. Ex quo, aliisque similibus gestis etiam apud Carthaginem, aliasque Africae Ecclesias (b) Augustini ævo a Manichæis vexatas, optime intelligimus, criminosos Christianos cujuscunque sint ordinis & gradus, conditionis & sexus, publicis quoque sacrorum Pastorum iudiciis subesse debere; & in iis causis potissimum in quibus fidei integritati, & veritati prospicitur. Quare facile refellitur illorum perniciofa opinio, qui in arcum Ecclesiasticam jurisdictionem compellere volentes, eam vix extendi posse contendunt ad illos homines dumtaxat, qui per clericales Ordines Altaris ministerio sunt mancipati. Hos (ajunt) possunt sacri Pastores, præsertim in

Manichæi a Leone
in jus vocati.

Erronea quorum-
dam opinio refel-
liur.

V 2

Con-

(a) Leo M. Serm. sup. laudato Cap. 6.

(b) Augustinus lib. de hæresibus Cap. 46. Possidius in Augustini vita.

Ecclesiæ Pastorum
jus unde deriva-
tum.

Sæculi Principes
Ecclesiæ jurium
vindices.

Conciliis congregati e propriis gradibus dejicere: Eos Ecclesiarum beneficiis, titulis atque præbendis privare, atque tandem intra Monasteriorum claustra; vel in arctissimos carceres relegare, conjicere, atque constringere. Contra vero laici (ajunt) extra sacram Hierarchiam degentes, ejusmodi inquisitionum, investigationum judiciis subesse non debent. Habent isti (subjiciunt) suos Magistratus, & Judices a quibus in jus vocari possunt, atque ad eos potissimum spectat de civium vita, moribus, & institutis inquirere. Tandem si Ecclesiarum Præsules quid in laicos possent, id dumtaxat iis in rebus contingeret, quæ ad sacrae communionis participationem, ad Sacramentorum administrationem, vel ad divinorum mysteriorum celebrationem referuntur, quibus laici justa, ac rationabili de causa possunt privari, & a sacris coetibus arceri. Ita re ipsa idiotæ, & depravatæ conscientia homines Catholicæ legis fundamenta evertere conari possent. Nec enim ipsis fidei lumen inest, quo intelligant Ecclesiam sibi jus nactam esse in quotquot, abrenunciatis primum omnibus sæculi impietatibus, se Christo dede- runt. Quando videlicet, solemnioribus ritibus, in præcipuum Catholicæ Religionis Sacramentum jurarunt, toto vitæ cursu Catholicam Religionem profiteri, & Ecclesiæ obedire. Quid ergo dicendum? Si re ipsa violata postmodum fide, divinis sacrisque rebus possent abuti, & quasi sanctissimæ hujus matris corpus, & viscera dilaniare, ut si hæc in laicos homines nulla polleret jurisdictione ad impietatem coercendam, quis unquam scissuras per hæreses factas repararet? quis aream purgaret? quis tandem gravioribus morbis posset occurrere, iisdemque mederi, ne, percrebescente malarum opinionum scabie, tota Christianorum universitas erroribus labefactata ad exitium perduceretur? Principes id forte poterunt, & sæculi Magistratus, quod Ecclesiam agere posse inficiantur? Apage figmentum! Vacant isti civili temporalium rerum administrationi: Vigilant ne fractis naturæ, & Principatum juribus, maximo cum justitiæ detrimento respublicæ susque, deque ab iis vertantur, qui propter facinora, & sibi & publicis rebus, & communi tranquillitati perturbationem, vim, & injuriam inferre audacius non reformidant. Non tamen propterea sæculi Principes sine divinæ legis contemptu, & sacrilegio, Ecclesiasticis, & spiritualibus rebus se possunt miscere, nisi cum ad vindicanda Religionis jura, Sacerdotes ipsi præsidium, & opem exposcunt. Id passim scripturæ, id Patrum monumenta, id denique antiquorum Regum, & Imperatorum epistolæ & leges testantur. Quæ omnia in medium modo afferre, nostri instituti ratio minime patitur. Ne ex *facto* ad *jus* transeuntes extra Leoninorum operum scripta vagari videamur. Cui tamen rei si fidem accrescere vellemus, vel ad Siricii Papæ decreta in præcedenti capite laudata, vel ad similem agendi rationem ab Africa Episcopis Augustini, & Possidii tempore servatam provocaremus; Quando videlicet *Urso Tribuno, qui tunc domui Regiæ præerat*, apud Carthaginem Manichæi reperti ad Ecclesiæ Tribunal perducebantur, quos inter puella *Margarita* nomine, quæ cum esset annorum nondum *duodecim* propter *scelerum mysterium* se dicebat esse vitiatam, & alia *Eusebia* nuncupata, veluti sanctimonialis habita, quæ & simile vitium ob turpissimum scelus passa fuerat (a). Hæc inquam, & id genus alia nostris dictis fidem accrescerent. Sed cum de Romana in Manichæos inquisitione agamus, nostri propositi ratio postulat ut ad S. Leonem redeamus.

S. Leonis prudens
oeconomia, in de-
tegendis, & evul-
gandis Manichæis.

IV. Leo itaque ad vindicandam sibi fidem, nec ulla fraude fuisse prorsus deceptum, aut præcipitanter processisse in detegendis, evulgandisque Manichæorum impietatibus, se nequaquam *dubiæ famæ*, & *incertis opinionibus* credidisse, palam testatus est. Propterea subjungit. *Residentibus itaque mecum Episcopis, & Presbyteris, ac in eundem confessum Christianis viris,*

(a) De hac Africae Inquisitione in Manichæos facta videsis quæ scripsimus Cap. 5. & 6. hujus lib. pag. 136. et seq.

viris, ac nobilibus congregatis, electos & electas eorum iussimus præsentari. In vinculis ergo, aut saltem sub custodia detinebantur, quos Sanctus Pontifex iussit coram tam frequenti, amplissimoque conventu se persistere. Etenim si nondum comprehensi, ac suæ prorsus libertatis compotes fuissent, quis non videt, eos arrepta statim fuga, dedecoris confusionem, infamiaeque turpitudinem evadere conaturos fuisse? Cum præsertim hoc omnibus omnino cujuscunque ordinis, & conditionis hominibus a natura ipsa datum sit, ut præsentiam judicis, rigorem sententiæ, atque suppliciorum gravitatem quam maxime perhorrescant. Quod si Leo ipse, viros & Mulieres coram se adductos, *electos, & electas* appellat; iis vocibus indicare voluit, criminosos non in inferiori illius sectæ gradu constituisse, sed principem sibi vindicasse locum; quos inter ille maxime cæteris eminebat, qui ut aliis præflet, profanis ritibus, & diabolicis superstitionibus, eum veluti Episcopum renunciaverant. *Aderant enim (subiicit Leo) omnes personæ, per quas infandum facinus fuerat perpetratum. Puella scilicet, ut multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipsam nutrierant, & huic scelere præparaverant. Præsto erat etiam adolescentulus vitiator puellæ, & Episcopus ipsorum detestandi criminis ordinator.* Concinit Augustinus libro de hæresibus scribens ad Carthaginensem Diaconum Quodvultdeum: *recenti tempore nonnulli eorum reperti & ad Ecclesiam ducti, sicut gesta Episcopalia, quæ nobis misistis, ostendunt [a].*

Manichæi in quæstionem adducti coram frequenti conventu.

Sistant ergo hic paulisper mecum volo quicumque (nescio cur) ita ingenio, animoque affecti sunt, ut sacræ Inquisitionis nomen, & munera exhorreant; quippe huic judicandi rationi audacius detrahunt. Animadvertant, quæso, an mulieres, an viri illi, de quibus agit Leo, olim per clericales Ordines Altaris Ministeriis potuerint mancipari? Dicant, cur sacer ille cœtus tum in incontinentes, & in incestuosos, tum in lenones, & corruptas mulieres, impudicitias Religionis rebus miscentes animadvertit? Si injuria id factum esse suspicemur: cur a Romani Populi Senatu, cur a Romana plebe, cur tandem per Imperatorem non fuit reclamatum? Jure ergo divino Ecclesiæ Pastores, quarto & quinto jam sæculis currentibus, indiscriminatim super omnes baptizatos ulciscendi potestatem exercuerunt, ut eorum cohiberent audaciam, qui a pietate erga verum Deum defecerant?

Adversariorum argumenta refelluntur.

V. Verum cum res tam manifestis exemplis argumentisque eluceat, non est cur in ea amplius immoremur. Duo vero illa, magna monumentorum copia, & rationum pondere hætenus discussa, tertium excipit, sincerissimæ veritatis luce undequaque radians, ex quo prius rerum gestarum ordinem patefacientes, tum publice factam a Manichæis criminum confessionem cognoscentes, nullus amplius dubitandi supererit locus illius Ecclesiasticæ disciplinæ, de qua agimus in præsentia. Quandoquidem non ex solis indiciis in medium duntaxat adductis, vel ex gravissimis etiam testimoniis quæstio habita est: Sed rerum longa discussione præmissa; *Rei coram cœtu sistentes se, interrogabantur & respondebant, & notarii ipsi ad hoc vocati, acta excipiebant, itaut summa diligentia, omnia dogmata omnia mendacia, & turpitudines: omnia denique illius sectæ infanda sacramenta, mysteria, & solemnitates reipsa investigata fuerint, ut nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum.* Quantum autem ejusmodi acta contra nostræ hujus tempestatis minus credulos, vel obtrectatores valere possint, neminem prorsus latere arbitror.

Publica criminum confessio a Manichæis facta.

Quandoquidem Manichæorum crimina non in secreta quadam, & arcana confessione, quam *sacramentalem* appellamus, reſerata fuerunt: Sed in externo, solemnique judiciorum foro, totus ille cœtus excepit, & ab Ecclesiasticis scribis in tabulas exarata (ut antea in Ecclesia Carthaginensi factum

Apostolicæ Sedis detractores perstringuntur.

(a) Consule etiam August. lib. de hæresibus, & ejus epistolam ad Quodvultdeum.

Manichæorum fa-
cilegia publica
confessione pate-
facta.

S. Leonis prudens
consilium, & agen-
di ratio.

Exilii poenā in
Manichæos.

Inquisitionis Rom.
acta ad omnes Ita-
liæ Episcopos S.
Leo misit.

factum fuerat) quæ tandem ad posterorum memoriam in Romanæ Eccle-
siæ archiviis reponi, & custodiri S. Leo mandavit, sicut ipse non semel, &
iterum, sed tertio saltem in suis scriptis testatus est. Sermone itaque plu-
ries laudato dicitur. (a) *Omnia par fuit horum, & una confessio, & pa-
tefactum fuit execratum, quod aures nostræ vix ferre potuerunt. De quo
ne apertius loquentes, castos offendamus auditus, gestorum documenta
sufficiunt: quibus plenissime docetur, nullam in hac secta pudicitiam,
nullam honestatem, nullam penitus reperiri castitatem, in qua lex est
mendacium, Diabolus religio, sacrificium turpitudine. Summatim hic &
veluti in compendio, quæ in actorum monumentis continebantur S. Pon-
tifex annunciat. Sed serm. iv. de Epiphania cap. v. recensitis primum
multis Manichæorum dogmatibus iterum subjicit. Profit universæ Eccle-
siæ, quod multi ipsorum [Manichæorum videlicet] Domino miserante
detecti sunt, & in quibus sacrilegiis viverent eorundem confessione pa-
tefactum est. Et rursus sermone iv. de Nativitate cap. iv. scribit:
*Qui præter omnia Diaboli probra commenti, in ipso præcipuo obser-
vantia suæ festo, sicut proxima eorum confessione patefactum est, ut
animi, ita & corporis pollutione latantur. Et in secundo de Pente-
coste, explicato SS. Trinitatis mysterio, & Spiritus Sancti missione, exagi-
tat cap. 2., ut jam diximus, Manichæos asserentes, Divinum illum Spiri-
tum in Manichæo Magistro suo apparuisse, promissumque a Domino Pa-
racletum non prius venisse, quam hic infelicitum deceptor oriretur, in
quo ita Spiritus S. manserit, ut non aliud fuerit Manichæus ipse, quam
Spiritus, qui per ministerium corporeæ vocis & linguæ discipulos suos
in omnem induceret veritatem. Hunc dumtaxat Manichæorum erro-
rem tunc agitavit, & eripuit. De cæteris autem eloqui S. Pontifex præ-
termisit, veritus ne in tam frequenti & solemni conventu piorum fide-
lium aures offenderet, neve sanctioribus, purioribusque Christianis scan-
dali lapidem præpararet, in quem impingerent. Quare illud caput hisce
verbis claudit: *Quæ propter verecundiam non sunt nostro sermone pro-
menda: cum jam abundantissime ipsorum sint confessione patefacta. Fuit
itaque tam sollemnis, tam publica ipsorum Manichæorum confessio, & cri-
minum detestatio, ut gestorum fama ad omnium Romanorum aures per-
venire debuerit. Quamobrem cum hæc omnia in totius Ecclesiæ oculis con-
tigissent, ut scribit Prosper in suo chronico, nemo sanæ mentis timere,
aut dubitare poterat de illa sacrorum Præsulum potestate, & jurisdictione,
quam Consules, quam Senatores, quam denique Imperator ipse communi
consensione probaverant. Nullum autem huic Leonis agendi rationi re-
pugnasse, aut Manichæis exilii poena mulctatis præsidium adhibere tentasse,
ut fieri assolet, quando de legitimo Iudice dubitatur, jam sufficientissime
patefactum est in epistola ad Episcopos Italiæ. Ea enim edocemur, quem-
admodum Urbe ab ea hæresi perfecte purgata, exemplaria actorum in quibus
Manichæorum criminum confessio, & eorundem execratio fideliter, & sin-
cere descripta erant, ad eosdem Episcopos transmisisset. Siquidem paulo
post cum in suspicionem venisset, ne Manichæi, callida arte, quam ad-
hibere solebant, in aliis quoque, atque aliis Italiæ Urbibus & locis, novas
sibi latebras quærerent; idcirco vigilantissimi Pastoris muneribus fun-
gens, aliarum Ecclesiarum incolumitati fidei, ac morum integritati divi-
nitus prospexit. Quare ne sibi, suoque muneri deesse videretur, laudata
epistola, omnes Italiæ Civitatum Episcopos præmonuit, super iis, quæ Romæ
jam gesta fuerant, ne ignari, aut saltem nondum perfecte de his rebus in-
structi, in eorum Dioecesebus vitiorum semina, quæ hic extincta interierant,
furtim radicitus per novas propagines seminarentur; In consortium [ita
epi-***

(a) Serm. 4. de jejunio x. mensis et de eleemosynis. Serm. 2. de Pentecoste Ca-
pite 4. et 6.

epistolam orditur) *vos nostræ sollicitudinis dilectissimi fratres advocamus . . . & paucis interjectis subdit: Ne is, qui, Domini misericordia revelante, per nostram curam a nostris ovibus morbus abigitur, necdum vobis pramonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per vestras se dispergat Ecclesias, & suarum furtim cuniculos inveniat latebrarum, ne quod a nobis in Urbe extinguitur, tenebrosis apud vos radicibus seminetur* (a).

VI. At vero quam magna, & quam plurima Romanus Populus, & tota Ecclesia ipsi deberet, facile Italiæ Episcopi ex subsequentibus verbis comprehendere poterant, quibus omnino perspicue exponit quid cogitaverit, quid egerit, quidve tandem affecutus fuerit, quando *Manichææ sectæ sequaces, & Doctores in Urbe latentes reperiit. Plurimos (ait) impietatis Manichææ sequaces & Doctores in Urbe investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas, & censura coercuit. Quos potuimus emendare, correximus, ut damnarent Manichæum cum prædicationibus, & Discipulis suis publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione compulimus, & ita de voragine impietatis suæ confessos pœnitentiam concedendo levavimus.* (b) En ergo in hoc uno multa comprehendente Romanæ Sedis auctoritas, & Leonis divina agendi ratio, qua Manichææ sectæ Doctores cum suis Discipulis, jam Ecclesia mandante prius detenti, deinde in cœtum adducti, ut compellerentur publica confessione crimina fateri, eademque solenni professione retractare, pro quorum firmitate, & necessaria fuit reorum subscriptio, & sincerum pœnitentiæ agendæ propositum. Ejusmodi ergo œconomia, *Divina Misericordia revelante* Leo noster usus est, ut de voragine impietatis Manichæos correptos, & pœnitentes levaret. Quænam autem crimina, & flagitiosa mysteria in inquisitionis actis fuerint regeſta & contestata, series illa gestorum plenissime edocebat. Quare ipse S. Pontifex pro instituendis aliis Episcopis, & ut isti rectam regulam haberent, quemadmodum in hisce causis se gerere deberent, iussit varia eorundem actorum exemplaria exscribi, atque hæc, una cum præfenti epistola ad eosdem Episcopos transmisit, ut oculos in exarato volumine conjicientes, unico quasi intuitu conspicerent, quid factum fuerat, quidve impoſterum in consimilibus causis agere oporteret. Ad magis hanc veritatem roborandum, quid aliud facere possumus, quam S. Pontificis verba exscribere? *Et omnia (ait) quæ tam in scripturis, quam in occultis traditionibus suis habent profana, vel turpia, ut noster populus quid refugeret, vel vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probavimus, adeo ut ipse, qui eorum dicebatur Episcopus a nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysteriis, quæ teneret, sicut gestorum vos series potest edocere. Ad instructionem enim vestram etiam ipsa direximus: Quibus lectis omnia quæ a nobis reprehensa sunt nosse poteritis.* (c)

Manichæi pœnitentes quemadmodum a S. Leone suscepti.

VII. Quartum quod sequitur aliquod majus in se habet, ut eo nihil clarius, nihilque luculentius ad rem nostram excogitari possit, pro asserenda videlicet illa Ecclesiastica lege, qua indiscriminatim omnibus fidelibus indictum fuit, ut & hæreticorum, vel maxime noxiorum hominum societatem caverent, atque ut eosdem sacris Ecclesiæ Pastoribus denunciarent. Neque vero alia de causa (ut paulo ante vidimus) Leo ipse in sacris conventibus, & populi frequentia de eorum dogmatibus, occultisque traditionibus, de profanis, turpibusque mysteriis loquebatur, nisi *ut populus nosset, quid*

Turpia, & Profana Manichæorum mysteria.

Consule Siricii Papæ decreta in Priscillianistarum causa.

(a) Epist. ad Episcopos Italiæ octava apud Quesnelium alias II. Cap. I.

(b) Videſis dicta in præcedenti VII. Cap. hujus libri. Contra Beaufobriana enim maledicta et probra, S. Pontificis agendi rationem in Manichæos vindicavimus.

(c) In eadem epistola ad Italiæ Episcopos Cap. I. Hanc enim ad Vatic. Mss. antiquissimos codd. castigatam Deo opitulante exhibebimus, quorum lectiones in his exercitationibus nos passim tueri, lectorem admonitum volumus, ne suspitione ducatur, injuria ab aliorum editis abſceſſiſſe.

Manichæorum fi-
mulatio a S. Leone
detecta.

Manichæos vitan-
dos esse S. Leo ju-
bet.

Mulieres fide, &
pudore a Mani-
chæis spoliatae.

Nunquam licitum
privata auctorita-
te patriæ, vel Re-
ligionis res muta-
re, vel pervertere

quid fugeret, aut quid vitaret. (a) Cujuscumque enim falli dogmatis no-
tas, & indicia, Catholicis viris nitidissime etiam sacri Pastores ostendere
confueverunt. Ut nimirum, qui pura corda in pectore gestabant, abhor-
rendo a turpi superstitionum aspectu eas præcaverent, & ne infirmiores, ru-
diioresque homines sub falso pietatis colore ab improbis decepti, in horum
clientelam, atque consortium venientes, consimili vitiorum labe coinqui-
narentur. Ea quidem Sancti Pontificis fuit agendi ratio, hic ejus differen-
di scopus in sacris homiliis recitandis. Proptereaque non semel exagitato
publice Manichæo, & ejus discipulis, nullo sacramento eorum crimina,
& errores tegere voluit: Sed palam fecit, ut neminem fallerent *discre-*
tionibus ciborum, sordibus vestium, vultuumque palloribus: Immo ex-
presso mandato *cavere voluit*: *Nilil cum hujusmodi hominibus commune esse*
cuiquam Christiano, nulla [ait] *cum talibus habeatur societas, nullumque*
consortium. Tum reiectis cæteris eorum fallaciæ artibus, ita ad rem no-
stram subjicit. *Hactenus nocuerunt incautis, hactenus illuserunt imperitis,*
post hæc nullius excusabilis erit lapsus: Nec jam simplex habendus est, sed
valde nequam, atque perversus, qui deinceps repertus fuerit nefando ob-
strictus errore. Similia pariter aliis in locis legenda occurrunt, velut in
quarto de nativitate Domini, in quarto item de quadragesima. Sed &
in quinto de jejuniis decimi mensis, non semel hic a nobis laudato, in
quo generatim admonitis prius omnibus fidelibus, ut Manichæos a sua ab-
dicent amicitia, & societate; speciatim deinde ad ipsas mulieres conver-
sus toto animi vigore eas admonet *se ab eorum notitia, & colloquiis ab-*
stinere, ne, dum fabulosis narrationibus incautus delectatur auditus, in Dia-
boli laqueos incidatis. Atque tandem ad magis earum fidem firmandam,
pudicitiamque muniendam, in mentem revocat mulieris primæ lapsum, quæ
diabolicis suggestionibus decepta, perpetuo universum hominis genus a Pa-
radisi felicitate dejecit, in quo miserrimo, & luctuoso statu adhuc jaceret,
nisi omnipotentis Dei miseratio, fractis Dæmonis laqueis, & peccati vin-
culis eum liberasset. *Qui* [Diabolus videlicet] *sciens quod primum virum,*
mulieris ore seduxerit, perque fæmineam credulitatem omnes homines a
Paradisi felicitate dejecerit, vestro nunc quoque sexui securiore insidiatur
astutia, ut eas, quas sibi potuerit per ministros suæ falsitatis illicere, &
fide spoliet & pudore. [b]

VIII. Hic vero, si hujus præcepti æquitas, atque justitia rite repute-
tur, a quopiam sanæ mentis homine reprehendi, aut improbari posse vix
adduci possum ut mihi persuadeam. Habet quippe illud, ut omnium na-
turæ, & hominum legibus sit valde conforme, quibus vetitum est, priva-
ta auctoritate posse quemquam a patriis ritibus, & institutis abscedere, aut
novos Deos sibi facere & habere aut aliam religionem, & sacra furtim etiam
inducere, vel statuere, nisi publicæ auctoritatis suffragio hæc omnia pro-
barentur. Et quidem si unicuique ex propria libidine liceret in iis, quæ
ad Religionem, & morum instituta pertinent, novitatibus adhærere, cum no-
vatoribus societatem inire, vel in consortium venire, quæ confusio, quæ
perturbatio in sacris, & humanis rebus non consurgeret? qualis inter ci-
ves dissensio? quanta denique varietas in ritibus, in cæremoniis, in sacri-
ficiis? Non ne præterea inter Sacerdotes, cæterosque Altarium ministros
gravissima exardescerent jurgia, invidia, dissensiones, & perpetua bella? Ut
igitur hisce malis occurrerent, Senatus, & Rerumpublicarum Magistratus,
& Sacerdotum collegia ad publicæ tranquillitatis bonum, & incrementum,
apud Ethnicos etiam decreverunt, ne privatis hominibus liceret prorsus
quidpiam de patriis legibus mutare, nova instituta confingere, Diis hono-
res decernere, extraneorum ritus, & mores persequi, in horum cliente-
lam

(a) Quid deleuit Quesnelius repugnantibus aliorum edit. et Vat. Mss. codd., et
supra intulit *potestis pro poteritis*. (b) Serm. v. de Jejuniis x. mensis.

lam venire, vel istorum conventus frequentare, ne oborto gravi discrimine inter cives priora periclitarentur instituta. Ea de re luculentissime dissenserunt sacri, profanique scriptores, ut apud Titum Livium, & Terullianum videre est.

Itaque S. nostri Pontificis mandatum, potissimum in veteris, & novæ legis præceptis fundatum erat, quibus cautum est, improborum, scelestissimorumque hominum consuetudinem & contubernium fugere, & consortium abdicare, qui execrabili calliditate, non sibi magis depravatis moribus obsunt, quam aliis semper studeant nocere. Atque ea potissimum de causa sibi facinorum socios illos quasi semper asciscentes, atque inquirentes, quos incautos, debiliores, simplicioresque esse norunt. Quare S. Leo universæ Ecclesiæ tranquillitati & bono prospecturus, Manichæos ipsos a Catholicorum societate prius voluit rejicere, tum etiam singulis Christi fidelibus præcepit de iisdem inquirere, & sacris Presbyteris denunciare. Nihil profecto exploratius eo Apostolico mandato inveniri poterit, hisce verbis expresso. *Illud quoque, vos dilectissimi obsecrans moneo, ut si cui vestrum innotuerit ubi habitent, ubi doceant, quos frequentent, & in quorum societate requiescant, nostræ sollicitudini fideliter indicetis.* Nec ab ejusmodi denunciationis debito quemquam etiam ex probioribus, sanctioribusque viris eximi posse statim patefacit dicens: *Quia parum prodest unicuique, quod protegente Spiritu Sancto, ab istis ipse non capitur, si, cum alios capi intelligit, non movetur. Contra communes hostes pro salute communi una omnium debet esse vigilantia, ne de alicujus membri vulnere etiam alia possint membra corrumpi.* Si vero eos inter aliqui extitissent, qui de Christiana fide, Ecclesiasticisque rebus parum solliciti iis vanis prætextibus adducti, quos Mundi honor, fama, bonumque nomen in mentem inferere solent, blanda sibi specie persuadentes, hæresi labefactatos legitimis judicibus non opus esse deferri, vel apud eos postulari; ipsi certe nec propriæ saluti prospicere, aut consulere possent; immo latiore sibi viam pararent ad extremam subeundam ultionem. Nimis enim exitiosum ipsis foret istud silentium, quo paterentur, noxios viros occultari, ne debitas pro criminibus luerent poenas. Grave facinus est, ejusmodi silentium (ait S. P.) in quod extrema die Dominus animadvertet, quamvis cum hæreticis societatem nec habuerint, nec iisdem erroribus fuerint labefactati. Aurea certe sunt S. Leonis verba: *Et qui tales non prodendos putant, in judicio Christi inveniantur rei de silentio, etiam si non contaminarentur assensu* (a).

S. Leonis præceptum in veteris, & novi Test. scripturis fundatum.

Omnes tenentur Ecclesiæ judicibus hæreticos denunciare.

Nullus a præcedenti lege potest eximi.

VIII. Sed ad expeditiorem adhuc viam aperiendam, facillimumque modum præscribendum, pro hujusmodi delationibus faciendis, & ut aditum iis præcluderet, qui putarent grave difficillimum periculisque plenum esse, coram tanto judice se sistere ad prodendos de hæresi suspectos, negotium Præpositis Ecclesiarum Romanæ Urbis mandat, ut singuli fideles celerrime & expedite, sine rubore & verecundia, excusso omni timore atque ignominia, hæreticorum nomina mores & domos deferant. *Etiam ad hanc vos hortamur industriam, ut Manichæi ubicumque latentes vestris Presbyteris publicetis. Magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis, cui serviunt, Diabolum debellare.* Sed & hujus pietatis magnitudinem & excellentiam paulo etiam post in fine illius capituli commendat, docens prorsus nefarium esse relinquere latentes & inultos homines, qui novæ & antiquæ legis mysteria refutant, corrumpunt aut negant; apud quos nihil sanctum, nihil integrum, nihil verum. Præterea subiicit. *Cavendi sunt, ne cuiquam noceant: prodendi sunt, ne in aliqua Civitatis nostræ parte consistant. Vobis, dilectissimi, ante Tribunal Domini proderit, quod indicimus, quod rogamus.* Hic vero cum multa notatu digna fese

Manichæi Presbyteris denunciandi.

X

(a) Eodem Serm. superius laud.

Ecclesiastica In-
quisitionis forma
vindictatur.

Manichæorum ju-
diciū non ad sæ-
culi potestatem: sed
ad Ecclesiam per-
tinet.

Tria potissimum
ex antecedentibus
notanda sunt.

Manichæi a vino
abhorrebant.

Communio sub
utraque specie
œconomiz Eccle-
siasticæ causa a S.
Leone præscripta.

Insulsa, atque in-
firma Lutherano-
rum argumenta.

se nobis obiciant, latissimus aperitur campus, in quo & Ecclesiastica Inquisitionis disciplina vindicatur, & præcipua ejus procedendi ratio nitidissime affulget. Primum enim quod spectari potest, nonne illud est, ad quod evertendum fere hæretici omnes nervos & operam impendunt? Cum videlicet contendunt, Religionis & Ecclesiæ etiam causas ad sæcularis potestatis Tribunalia esse deferendas? Nonne illa Manichæorum, de qua agimus, rem Divinam & humanam simul respiciebat? Et tamen non ad Romanos consules, non ad plebis Tribunos, non ad Senatores, non ad ipsos denique Imperatores delata est: Sed ad Presbyteros Ecclesiarum præfidentes, qui per Urbis Regiones a Pontificibus fuerunt constituti, quos nunc Parochos appellamus. Alterum est, Sanctum Pontificem ad innuendam veram, non precariam quamdam, & umbratilem Ecclesiasticam jurisdictionem super omnes Romanæ Urbis cives, incolæve, gravi hac plenæque Apostolicæ auctoritatis formula uti voluisse: *prodendi sunt, ne in aliqua Civitatis nostræ parte consistant*. Nec enim quisquam in solemni conventu, & populi frequentia suam eam Urbem assereret, in qua vera jurisdictione privatus, vitam dumtaxat ageret, vel a qua duxisset originem. Patriam profecto potius, quam suam Civitatem dixisset. Atque tandem ut cætera alia missa faciamus, tertium minime dissimulari potest, quo perspicue edocemur: Religionis reos effici, qui quovis ducti colore, hujusmodi mandato non obtemperantes, ab ea lege deflectunt, qua indictum est: hæretica labe inquinatos, aut de ea suspectos ad Ecclesiasticum Tribunal esse deferendos. Quorum quidem transgressio, cum Dei iram sibi vindicet, minime ultionis poenas evadet, saltem extrema die, cum turpe, immo turpissimum sit pro communi fidei causa, in iis, in quibus possumus, non adlaborasse, & Diabolum cui omnes hæretici serviunt, debellare noluisse.

IX Hisce tamen gestis S. Pontifex omnino non acquievit. Sed alio adhuc excogitato consilio per novum indicium Manichæos enunciavit, quo facilius, & isti deprehenderentur, & Catholici ad horum nomina deferenda quasi compellerentur. Noverat sane pestiferam eam sobolem, nescio an ficto pietatis colore, an iniquo dogmate, quod profitebantur omne ex uvis vinum, sive merum esset, sive aqua dilutum, exhorrere consuevisse, ne prælibarent. Ea forte nequissima persuasionem rati, quod Draconum feli esset æquiparandum, atque a quodam malorum auctore, quem Deum in suis dogmatibus confingebant, fuisse productum. Quamobrem ad tam falsam indignamque persuasionem excutiendam, Leo ea summa prudentia, qua in sacris rebus agendis pollebat, omnibus Catholicis eam legem indixit, ut in sacramentorum communione, non dumtaxat Eucharistico pane reficerentur, verum etiam admoto ad Calicem ore, Redemptionis sanguinem haurirent: Ut videlicet utriusque speciei communione percepta, & pietatis, & fidei sincera testimonia palam exhiberent. Quo tandem facto indicio, haud difficile inter ipsa etiam sacra mysteria evulgabat, si aliquis Manichæorum impietatibus operam daret. Rem autem clarius Leo ipse pandit, quam a quopiam possit explicari: *Cumque ad tegendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in Sacramentorum Communione se temperant, ut interdum ne penitus latere non possint, ore indigno Christi Corpus accipiant, sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinent*. Cur autem id Christi fidelibus patefecerit, immediate subdit. *Quod ideo vestræ notum facimus sanctitati, ut vobis hujusmodi homines, & his manifestentur indiciis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notati, & proditi a sanctorum societate pellantur* (a). Quesnelius duo illa verba: *notati, & proditi* in aliorum editionibus & in mss. codd. retenta, a sua eliminavit. Interea vero nemo sibi blandiatur eam Leonis œconomiam quoquomodo favere posse Lutheranis, aliisque Romanam Eccle-

(a) Serm. 41. alias 4. de Quadrages. Cap. 3.

Ecclesiam divexantibus, quod pro rerum temporumque diversitate, laicos a Calicis Communionem interdixit. Nec enim laici sanguinis perceptione fraudantur etsi sub unica dumtaxat specie communicent, ut luculentissime Theologiae Doctores etiam in scholis demonstrant. Quare minime opus est, ut horum argumenta, ne putida commenta dicam, excutiamus, cum jam sola scripturarum lectione corruant. Satis ergo superque esse arbitror, quæ a nobis hæcenus de omnium fidelium cura, diligentia in hæreticis deferendis indiscriminatim dicta fuere.

X. Jam ergo differere oportet de summa Catholicorum Principum pietate, quos in Ecclesiæ gravioribus rebus, sacri Pastores interpellare consueverunt, ut sese vindices earum sanctionum exhiberent, quæ ad fidei causas, ad morum disciplinam, ad Ecclesiarum regimen, jura, tranquillitatem, atque munimen referuntur. Res profecto clara & omnino expedita est, quam hic ultimo loco exponere reservavimus. Ad quam comprobendam satis quidem esset dumtaxat animum revocare ad Divales (ut vocant) Imperatorum constitutiones, quæ non nisi efflagitantibus Romanis Pontificibus, Episcopis & Generalibus Synodis editæ, & per omnes Catholici Orbis oras evulgatæ fuerant, ut hæretici animo obstinatiores etiam gravissimis temporalibus poenis affligerentur. Vix enim verbis exprimi potest quantum priorum Catholicorum Principum Religio excanduerit in eos, qui Ecclesiæ pacem, & fidem conturbare, evertere & labefactare conabantur. Statim enim ac Principes Christo nomen dederunt, manus etiam adiutrices Ecclesiarum Rectoribus porrexerunt, horum auctoritati sæculi potentiam conjungentes, vel ut nefarius Idolorum cultus undequaque aboleretur, vel ut præcedentium Ethnicorum Principum decreta, quibus jubebatur, Christianos viros veluti mancipia haberi, & ad necem undequaque inquiri, irrita redderentur; Sed præterea tanto odio in hæreticos exarserunt, ut eos omni honore, jure & prærogativa privaverint, Regiis ærariis eorum bona, siue possessa, siue ex aliorum hæreditate derivata adjudicarint, ab omni hominum consortio abdicaverint, & quandoque etiam in eosdem capitalibus poenis animadverterint.

Sæculi Principes
Religionis Catho-
licæ, & Ecclesiæ
jurium vindices.

Catholicorum
Principum odium
in hæreticos.

Hæc inquam fuit Religio Magni Constantini, antequam ab Eusebianis deciperetur, & eam deinde toto animi conatu persecuti sunt omnes Valentiniani, Gratianus, & Theodosii, Arcadius, Honorius, Leo, alique Catholici Imperatores, quibus cum perspectum foret, omnia Imperii jura a Deo optimo maximo derivari; non ex quadam dumtaxat liberali largitate, aut in gratæ voluntatis testimonium erga fidei negotia, istis semper præsidio fuerunt; Sed præterea hæc illorum magis, quam civilem rerum administrationem interesse intelligentes, grave nefas reputabant, si debitis, & propriis officiis Ecclesiam fraudassent, ejusque incolumitati aliqua ex parte deessent. Quid enim aliud in Imperatorum mentem revocat Sanctus Leo scribens ad Theodosium, ad Valentinianum, ad Leonem Augustos, atque ad Pulcheriam quoque Augustam, nisi id de quo agimus? Ab iisdem videlicet ea subsidia exposcebat, quæ pro muneris dignitate, & pro virium suarum potentia, turbatis & afflictis Ecclesiæ rebus impartiri debent. Immo quandoque S. Pontifex tanto animi vigore hujusmodi subsidia, tamquam Christi Religioni debita efflagitabat, ut salvo Purpuræ, & Imperialis Diadematis honore, eosdem nimis insectari videretur; cum videlicet in eorum mentes excitabat & ingerebat graves, horribiles & terroris plenas cogitationes, veluti Omnipotentis Dei indignationem incurrendam, Imperii fortunam periclitandam, resque omnes temporales, susque, deque vertendas, si ipsi Imperatores potentia, qua præditi erant, hæreticos, aut de hæresi suspectos non comprimerent, & procul a Catholicorum societate non amandarent. Quare isti ad Divinæ Misericordiæ opem facilius obtinendam, neve ab Avita majorum pietate & institutis deflecterent,

Romanorum Imp.
studium pro Reli-
gionis rebus.

Leonis M. literæ
Imp. & Augustas
pro Ecclesiastica
tranquillitate.

Litterarum S. Leo-
nis scopus, & ar-
gumenta.

omnes sæculi vires, quibus pollebant, ad hæreticorum hominum perniciem, & exitium impendebant.

Nec vero necessum erit, ut pro re tam frequenti & usitata ex Theodosiano codice [a] Imperatorum leges hic referamus, & eas præsertim, quas ad Manichæorum ultionem quinque piissimi Principes condiderunt. Sufficiet dumtaxat oculos conjicere in Valentiniani Augusti novellam, quam ipse conscribere fassus est, ne dissimularet nova Manichæorum crimina, nuper Leonis inquisitione detecta, judicioque proscripta. „ Manichæos lo-
„ quimur quos execrabiles, & toto orbe pellendos omnium retro Princi-
„ pum statuta judicarunt. (b) Hic Valentinianus ad ea alludit statuta, quæ ambo Theodosii, Valentinianus senior, Arcadius, & Honorius condiderunt, quæ apud Gothofredum jurisconsultum videri possunt. Sed ipse Valentinianus immediate post hæc subjicit. „ Nec dissimulationem crimina
„ nuper detecta patiuntur. Quæ enim, & quam dictu audituque obscœna
„ in judicio Beatissimi Leonis Papæ coram Senatu amplissimo manifesta
„ ipsorum confessione patefacta sunt? Adeout eorum quoque qui dicere-
„ tur Episcopus, & voce propria proderet, & omnia scelerum suorum se-
„ creta præscriberet. „

XI. Hæc Valentiniani verba, nova testimonia suppeditant, ex quibus habeamus S. Leonem veri, atque legitimi *Judicis* partes obisse in Manichæorum inquisitione, tum in exposcenda ab iisdem criminum *confessione*, horumque *execratione*, ut ipsi tertio loco probavimus. Pergit præterea ipse Valentinianus ostendere, ipsius notitiam minime potuisse latere, quæ a Leone solemnii judicio gesta fuerant. Ac propterea ne Ecclesiasticorum judiciorum vindicis partes negligeret, neve Divinitatis injurias, & ipse inultas relinqueret, Ecclesiasticæ auctoritati suæ potentiæ vires adjecit, legem publicam perpetuo duraturam promulgando: „ Ut ubicumque
„ terrarum quisquam Manichæorum fuerit deprehensus, pœnas, quas in
„ sacrilegos jura sanxerunt, auctoritate publicæ severitatis excipiat. „ Respexit hic Valentinianus ad Canonicas pœnas, quibus in sacrilegos Ecclesia animadvertere consuevit, ad quas declinandas ne sacrilegis ullum pateret effugium, omnem auctoritatem, publicæ severitatis collocat. Sitque (ait)
„ publicum crimen, & omni volenti sine accusationis periculo tales argue-
„ re sit facultas. Postmodum autem idem piissimus Princeps de temporalium pœnarum subsidiis, quibus in posterum Manichæi erant plectendi, differens addit: Nemini *licitum*, & tutum esse ejusmodi *homines celare aut cum iisdem connivere*: Eisdem præterea, & *dignitate militiæ*, & *Urbium habitatione privat*, ab omnium hominum societate abdicat: *Vetat ne capiant successiones, nec relinquant*: Sed *imperialis fisci viribus* omnia eorum bona, & facultates aggregari mandat: jure contractuum ineundorum, vel rerum repetendarum coram judicibus, perpetua sanctione spoliât: Atque tandem omnes *Primates* cujuscumque *militiæ*, vel *officii* pecuniaria multa x. *librarum* auri percellit, si quem hac superstitione pollutum sciverint militare. „ Neque enim aliquid nimium in eos videtur posse decerni, quorum incesta perversitas religionis nomine lupanaribus quoque ignota vel pudenda committit. Hisce verbis suam novellam claudit strenuus ille, & magnus Ecclesiasticæ auctoritatis vindex, & assertor 13. Kal. Junii anno Christi 445. quando videlicet Valentinianus ipse cum Flavio Numo VI. Consulatum ageret, ut ex vetustis Romani imperii tabulis satis redditur exploratum. (c)

S. Leo veri, & legitimi judicis partes in Manichæos exercuit.

Valentinianus corporalibus pœnis Manichæos plectendos decernit.

CAP.

(a) Lib. 16. Cod. Theodosiani tit. 5. de hæreticis Manichæis & Samaritis.

(b) Tom. 6. pag. 1. lib. 15. in Theodosianum Cod. tit. 5. pag. 115.

(c) Valentiniani novella est apud Quesnelium tom. 1. operum S. Leonis p. 216.

CAP. X.

Romanum in Manichæorum causa Concilium. Antonii Pagii, & Paschasii Quesnelii de ea questione iudicium. A quorum criticis adnotationibus Cardinalis Baronii sententia tandem vindicatur.

I. **E**tsi variis monumentis temporum injuria deperditis privati, non omne præsidium nobis suppeditetur pro aliis, atque aliis novis quæstionibus instituendis, quæ illud vetustæ Ecclesiasticæ disciplinæ genus, quo Apostolica Divi Petri Sedes in hæretica inquinatos labe animadvertere consueverat, magis atque magis illustrare queant, nihilominus tamen, sacra ea supellectile nos abundare arbitramur, quæ pro jam excitatis inter recentiores criticos quæstionibus penitus dirimendis, utilis, immo & necessaria existimatur. Hujus postremi generis profecto illa controversia censenda est, quam F. Antonius Pagius, & Paschasius Quesnelius jam pridem excitarunt, qui nimia differendi, aut rixandi libidine adducti Cardinali Baronio strenue se opponere arbitrati sunt, contendentes nimirum; Romæ in Manichæorum causa nullum prorsus coactum fuisse Concilium. Contra vero cum laudatus Ecclesiasticorum annalium Parens Leonis potissimum epistolæ ad Italiæ Episcopos institerit, omniaque hujus momenta maturo libraverit iudicio, haud quaquam censere possumus, hunc tam turpiter lapsum fuisse, cum Romæ tum habitum fuisse Episcoporum, & Presbyterorum Concilium palam pronunciavit. De hac dissensione igitur nos in præsentia agere aggredientes, adversæ partis potissimas rationes in medium adducimus. Eas nimirum quibus Pagius, & Quesnelius contendunt: Coetum quo in Manichæos Romæ fuit animadversum nunquam a S.P. Concilium appellari, sed dumtaxat dictum fuisse *conventum*, *confessum* atque *iudicium*. Huic conjecturæ ut deinde robur adjiciant ad Valentiniani provocant novellam, quæ, teste Quesnelio, *confessus* vocabulum continet; atque tandem sequentibus rationibus Baronium urgent sed non opus Concilio (quod revera S. Prosper non commemorat) quoniam non de proscribenda, nova hæresi, aut de fide asserenda agebatur, sed de pœna juxta canonem Ecclesiæ sancienda: Neque Concilium est, ubi cum Sacerdotibus pars Senatus, & pars plebis est. Frigidis igitur hisce ratiunculis eam Concilii vocem penitus esse obliterandam sibi persuadent. Sed non hæc [a] Quesnelium Pagiumque pudet? Summa ne cum libertate aliorum dicta carpere, & notare audent, ut rebus omnino insulsis fallacibusque conjecturis Baronium urgeri posse arbitrentur? Nimis anxie revera nodum quarunt in scirpo dum partium studiis indulgent, nova excogitantes, & cum contentionem de vocibus dumtaxat instituunt, & longe a veritate abscedunt, tum contra veritatis umbram luctari nituntur. Quamvis ergo re ipsa ad scopum nostrum ejusmodi causa non videatur pertinere, nihilo secius, ne Clarissimi Viri Baronii opinio inulta remaneat, antequam exercitationes in S. Leonis opera de Manichæorum causa ad exitum perducamus, singulas amborum criticorum ratiunculas evertere conabimur.

Jam imprimis de solis vocibus contendunt, cum negant, illud *concilium* posse appellari, quod S. Pontifex modo *Conventum*, modo autem *confessum*, atque *iudicium* asseruit. Apud quos gravissimi duo illi critici hæc disputant? An apud Latini sermonis tyrones, aut eos saltem, qui vetustiora Ecclesiæ monumenta, nunquam lustrarunt? Latini equidem etiam aureæ ætatis scriptores, sæpissime *Conventum* pro *Concilio* usurparunt, ut apud Titum

Pagius, & Quesnelius Baronio se opponunt, & quare

Infirma sunt Pagii & Quesnelii argumenta.

Latini scriptores *Conventum* pro *Concilio* usurparunt.

(a) Quesnelius Tom. 2. ad annum 443. p. 140.

Titum Livium, Ciceronem, Cæsarem videre est. Nec propterea ab eo usu longe fuerunt vetustissimi Christiani scriptores, qui ad indicandos sacros Catholicorum coetus pro fidei aut morum regulis definiendis, *Conventus* vocem adhibuerunt; quos inter, est Tertullianus, (a) Eusebius Cæsariensis, Rufinus Presbyter Aquilejensis, alique plures, quorum Catalogum in præsentia texere minime opus est. Quid tandem? Ita fuit vocabulum *Conventus* usurpatum ad innuendum *Concilium*, ut hodie etiam in generali Synodorum collectione, has, similesque epigraphes offendamus (b): *Conventus firmiensis: Conventus Alexandrinus: Conventus Hipponensis*, & id genus alias sexcentas, quæ haud dubie produnt, duas illas voces promiscue a veteribus ad unum, atque idem significandum adhibitas fuisse. Hæc tamen omnia, ne in re exploratissima multi essemus, dubio procul poterant prætermitti. Ea potissimum de causa, quia S. Leo sibi met factus interpret, vocem *Conventus* pro *Concilio* usurpavit. Testis classicus sit Quesnelius apud se ipsum, qui in ornandis S. Pontificis operibus veterum editorum & manuscriptorum fidem secutus, septimum caput tertiæ decimæ Leonis epistolæ cum sequenti titulo typis commisit. *De Conciliis Provincialibus celebrandis*. In cuius corporis contextu cum ea habeantur, quæ dist. 18. de Conciliis Cap. 2. & in Ivonis decreto leguntur, firmissime evincitur, duabus illis vocibus: *Conventus* scilicet & *Concilium*, S. Pontificem unum, atque idem indicare voluisse. Ne vero a quopiam in suspensionem fraudis adducar, Leonis verba quemadmodum in Quesnelii editione extant exscribere non pigeat. *De Conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam Sancti Patres salubriter ordinaverunt: ut scilicet bini Conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diversos Ecclesiæ ordines nasci adsolent judicetur.* (c) Et rursus apud eandem Quesnelii editionem, hæc legenda occurrunt Epistola xvi. C. 7. *de Conciliis quotannis Romæ celebrandis*: Ubi S. P. de Canone 5. Nicæno agens ita subdit. *Quare illud primitus pro custodia concordissimæ unitatis exigimus, ut quia saluberrime a SS. Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse Conventus* (d). Duorum itaque Criticorum causa jam in deterius ivit, cum Leo ipse, Nicænorum etiam P. P. vestigiis inhærens, *Conventus* voce uti voluit, ad innuendas tum Provinciales, tum generales Synodos, ut multis aliis exemplis etiam ex Sancti Pontificis operibus depromptis, magis, atque magis evinci posset. Nec eadem causa firmior evadere potest ob alteram vocem *confessus*, quam veteres ad innuendum *Concilium* adhibuisse, patefacit celebris magni Imperatoris Constantini oratio, qua Nicænos Patres in coetum congregatos allocutus est. *Quoniam (inquit) mihi admodum in optatis fuit amici carissimi isto vestro confesso aliquando frui.* Et paulo post iisdem Patribus gratulatus, quod privatis studiis depositis, pacifice sine animorum contentionibus ad Synodalia gesta procederent, subdit, *ac tametsi lætor equidem vehementer, cum jam vestrum confessum intueor: Tunc tamen arbitror &c.* Me interea tamen pudet in hæc tricas conjectum, negotium facere cum hominibus, qui prima scientiarum elementa despiciunt. Nec enim mente pervolvunt, apud veteres multoties unam tantum rem pluribus vocabulis nominari. Ea de causa potissimum, ut hæc, cum ab hominum voluntate dependeant, facile mutari possunt, rerum natura, atque substantia minime mutata. Præterea, Latina oratio non ita sterilis censeretur debet, ut unicuique rei singulare vocabulum oporteat assignari, extra quod nullum aliud, res ipsas, aut ipsarum rerum proprietatem, munera, & virtutem exprimere queat. Immo Latina lingua, auctore Cicerone, maxime vocibus abundat, ut earum copia etiam græcæ

Quesnelius sibi non constans perstringitur.

Pagii, & Quesnelii causa cadit.

Vox confessus pro Concilio usurpata.

Latina lingua maxime vocibus abundat ex Cicerone.

(a) Eusebius Cæsariensis hist. Eccl. lib. 5. Cap. 28. Rufinus ibidem.

(b) Tom. 2. Concil. p. 891. & rursus ibidem pag. 1049. Tom. 3. Concil. p. 545.

(c) S. Leonis M. Epist. 13. Cap. 7. (d) Epist. 16. Cap. 7.

græcæ linguæ præstet: *Sed ita sentio, ut sæpe differui, Latinam linguam non modo non inopem, ut vulgo putarem, sed locupletiore etiam, quam Græcam* (a). Quid mirum igitur si Concilium (quod Græci Synodum appellant) cum significare habeat cœtum, in quem plures Iudices pro Christianis rebus moderandis convenire solent, suapte natura plura nomina, & aptissima quidem subeat, ut quandoque a veteribus voce *Conventus*, quandoque vero vocabulis *confessus* atque *Judicii* exprimatur. Nonne omne Concilium cum proprietate, & *Conventus*, & *confessus*, atque *Judicium* reipsa est? Secum interim hæc ambo critici reputent, ac denique non Baronio, sed sibi potius gravem imputent lapsum. Arbitrari præterea opus est, cum ista adnotaret, dormitasse Quesnelium, aut saltem sibi fuisse blanditum, suos lectores tam oscitantes futuros, aut cæcutientes, ut pro judicio confessum legere potuerint (b). Nec enim Valentinianus in sua novella *confessus* voce usus est, sed *judicii*, atque ita esse legendum, ipse Quesnelius probavit, quia Valentiniani novellam typis committens, hæc exulgavit: *Quæ, & quam dictu, audituque obscena in judicio Papæ Leonis coram Senatu amplissimo manifesta ipsorum confessione patefacta sunt*. Nec præterea ab exordio usque ad finem vocabulum illud *confessus* unquam occurrit.

Iterum Quesnelius perstringitur.

IV. Jam tempus tandem est, ut, hisce vocibus relictis, ad ipsas res gradum faciamus, singillatim cætera amborum criticorum argumenta perpendentes, quæ nisi mea me fallat opinio, ita viribus carent, ut neque nervos, neque aculeos habeant, quibus perstringere, aut urgere possint Baronium. Ad primum quod attinet, nihil eo imbecillius potest excogitari, utpote desumptum ex Prosperi silentio. Is revera *Concilium non commemorat* ait Quesnelius. Quid tum inde? Prosper expresse Concilium Romanum in Manichæorum causa a S. Leone habitum non commemorat? Recensuit tamen, quemadmodum hujus S. Pontificis diligentia, Manichæos intra Urbem latentes repererit, oculis totius Ecclesiæ publicaverit, omnes nefarii illius dogmatis turpitudines, & damnare fecerit & prodiderit, incensis eorum codicibus. Hæc omnia prorsus dissimulavit Quesnelius. Sed Prosper re ipsa in publicis Chronicorum tabulis ita scripsit. *Maximo II. & Paterio (seu Paterno) hoc tempore plurimos Manichæos intra Urbem diligentia Papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius Ecclesiæ publicatos omnes dogmatis turpitudines, & damnare fecit, & prodere, incensis eorum codicibus*. Non itaque dubitandum est de publica, & solemnī Manichæorum damnatione, quam si extra concilium a Sancto Leone factam ambo critici contendunt, jam scopulum incurrunt, quem semper, & ubique summa diligenti arte præcavere nituntur. Manus enim dant nobis asserentibus: hæreseos, & hæreticos sola Romanorum Pontificum auctoritate posse damnari, & quandoque fuisse damnatos, nullo prorsus adhibito Conciliorum suffragio. Tunc enim dumtaxat est opus Concilio, quando Romani Pontifices illud expedire judicant, & tunc ordinarie ea convocare consueverunt, quando communi consensione a toto Ecclesiæ cœtu erant solemniter suscipienda fidei decreta jam ab Apostolica sede definita: Quando ad comprimendam hæreticorum audaciam, frequentior Episcoporum confessus perutilis censebatur; ut videlicet solemnius judicium haberetur: Quando denique Ecclesiasticas res in Ecclesiis turbatas, vel ob schismaticorum pravitatem, vel ob Principum, aliorumque sæculi Ministrorum potentiam, facilius, atque pacatius componere consentaneum erat (d). Nulla

Pagii & Quesnelii argumenta.

Quandonam Concilia cogenda.

Quibus de causis Romani Pontifices Synodos habendas decreverint.

(a) Cicero de Art. etiam in Thesauro Cicer. Nizolii, & apud Col. in præfat. lib. 12.

(b) Quesnelius Tom. 2. Operum S. Leonis M. Diss. 1. de vita, et rebus a M. Leone gestis pag. 141. Pagius ad annum 444.

(c) Vide quæ diximus de hac Ecclesiæ disciplina Cap. 4. præcedenti.

(d) Vide quæ dicturi sumus in Eutychianistarum causa, agentes de Eutychetis, Flaviani, Theodoriti, aliorumque appellationibus ad Apostolicam Sedem factis.

Concilia non semper necessaria.

Fundamentum contrariæ opinionis infirmum.

Exemplis adversarii perstringuntur.

Concilia habita secundo, & tertio Ecclesiæ sæculo.

Conciliorum habendorum causæ quales ex veteribus.

Nulla itaque lex mandat, tamquam Ecclesiæ necessaria habenda esse Concilia. Immo legibus ipsis cautum est, ne Concilia generalia fiant, nisi ea esse habenda Romanus Pontifex judicaverit. Quod si præterea, novæ hæreses novaque schismata in Ecclesia exoriantur; hæc utique juxta Divina, Apostolicaque mandata statim necessario & comprimi, & evelli debent; ne aut propagato malitiæ semine, aut radices agente cum catholica fidei detrimento in dies magis, magisque Dæmoniorum zizaniæ alantur, & incrementum. Non propterea tamen hisce malis unica Conciliorum medicina ab Ecclesiæ Fundatore parata est: sed plures. Possunt Romani Pontifices per epistolas sacris dogmatibus refertas: possunt per crebras admonitiones; aut denique possunt per suos legatos validissima commonitoria deferentes omnibus illis malis occurrere, atque mederi, quin generales convocent Synodos. Nec enim ejusmodi judiciorum solemnitas absolute necessaria est. Sed quando duntaxat Ecclesiastica res omnino turbata sunt, vel quando excitata quæstiones ita sunt dubiæ & obscuræ, fluctuantes, & in tricas conjectæ, ut pro communi pace & multorum salute, Apostolica Sedes Concilium expedire judicaverit. Quare minime ferre possumus, quæ in causa de qua agimus, ambo critici asseruerunt; Videlicet minime opus fuisse Concilio, quoniam non de proscribenda nova hæresi, aut de fide asserenda agebatur; Sed de pœna juxta canonem Ecclesiæ sancienda; perinde quasi alterutro ex his casibus interveniente, necessario sint Concilia cogenda; aut nulla alia occurrente causa, Provinciales aut generales Synodi possint indici & haberi. Undenam ejusmodi hauserunt doctrinam? In medium afferant canones, Patrum monumenta, Ecclesiarum consuetudines, ut nobis etiam fontes innotescant, ex quibus singularis, & arcana hæcenus inaudita disciplina proficiscitur. Nos quidem, si Patres, Concilia, & Ecclesiæ usum consulimus, omnino oppositum propugnare, & credere debemus. Nam secundo labente sæculo, quando post Apostolos frequentiora cœperunt in Ecclesia haberi Concilia; cum in Asia, tum in Palæstina, Episcopi pluribus in locis in unum coiverunt, in quæstione de Paschate celebrando. Testis est magnus Irenæus Galliæ Ecclesiarum Apostolus, splendidissimumque lumen, cui omnes cum veteres, tum recentiores Doctores fidem adhibuerunt. (a) Quos inter Eusebius Cæsariensis lib. 5. hist. Eccles. Cap. 24. & 25. Quis vero affirmabit in eisdem Synodis actum fuisse de nova proscribenda hæresi, aut de fide asserenda? Tertio pariter Ecclesiæ sæculo cum Romæ & in Africa, tum in Phrissia, & Neocesareæ in Ponto, Ecclesiæ Patres plures coegerunt conventus, vel pro imponenda lapsis persecutionum tempore salutari pœnitentia, vel pro reparanda Ecclesiastica disciplina, vel tandem pro diluendis Episcoporum criminibus, iisdemque vindicandis; & tamen nullibi sermo habitus fuit, aut de nova hæresi, aut de fidei articulis, ut produnt scripta ejusdem Eusebii, Cypriani, Dionysii Alexandrini, aliorumque Patrum, qui ea ætate floruerunt, quorum Scriptorum saltem aliqua ad nos pervenerunt fragmenta. Quid plura? Quarto, quinto, & cæteris subsequentibus sæculis innumera Concilia habita fuerunt, vel pro anathemate dicendo jam alias damnatis hæresibus, vel pro statuendis in Ecclesia diversis pœnitentium gradibus, vel pro dejectis e sedibus Episcopis, vel in proprias restituendis jam injuria dejectis, vel denique, ut de appellationibus, de Ecclesiarum dedicationibus, de immunitatibus, de indulgentiis lapsis pœnitentibus concedendis; atque id generis aliis rebus ageretur. Perperam igitur confingitur, Sanctum Pontificem non habuisse Concilium in Manichæorum causa, quia non agebatur *de nova hæresi damnanda, vel de fide asserenda*. Sufficit quod Anathema esset dicendum Manichæis in Urbe repertis: sufficit quod Romanæ Ecclesiæ disciplina exigeret, ut Manichæi longe ab omnibus Italiæ finibus amandarentur. Quare quamvis in Manichæorum

(a) Irenæus lib. 5. hist. Eccles. Cap. 23. 24. 25.

chæorum iudicio actum fuerit de pœna juxta canonem Ecclesiæ sancienda, tamen quia S. Leo *in oculis totius Ecclesiæ* publicavit, *omnes dogmatis turpitudines, & damnare fecit, & prodere*, auctore S. Prospero Aquitano ut vidimus, nihil impedire potest, quominus in Concilio hæc omnia executioni demandarentur. Præsertim cum novæ cujusdam œconomix rationem S. Pontifex statuere voluerit, cum pro hæreticis evulgandis, & deferendis; tum pro eorum delationibus faciendis, & excipiendis, quarum onus sub omnipotentis Dei indignatione cunctis catholicis injunctum esse voluit. Quid ergo mirum, si priusquam ejusmodi obligationes cum populo, tum Presbyteris indiceret, novum canonem in similibus causis perpetuo servandum condere voluerit? Nihil enim aliud ipse petebat, nisi incolumitatem Religioni, & Catholicis cunctis, & propterea convocato cœtu, & facto iudicio partem Senatus, & partem plebis etiam adhibuit, generalem morum regulam condendo, cujus nexui omnium conscientia adstringeretur, & a qua nemo sine criminis nota posset recedere. Nunc vero ambo critici sibi plaudere possent cum in difficiliorem nodum inciderem, quem forte Herculeum arbitrantur, cum quasi ex tripode dixerint: *Neque concilium est, ubi cum Sacerdotibus pars Senatus, & pars plebis est.*

Prosper in Chronico.

Nova œconomia a S. Leone stabilita pro hæreticis denunciandis.

Aliud Quesnelii, & Pagii argumentum.

V. Hæc postrema porro adnotatio Baronium urgeret, si vera esset, si firma, si denique contra sacrorum Synodorum sanctiones, & Divini juris regulas, simul cum *Sacerdotibus, & Presbyteris Senatus* parte coeunte, & parte *Plebis*, Manichæorum causa fuisset iudicata, & definita. At imprimis dubiæ omnino fidei est illud assertum: *Plebis* partem accitam, & adductam fuisse, cum de Manichæorum dogmatibus, atque criminibus quæstio habebatur. Nec Valentinianus enim, nec Sanctus Leo, nec alius quispiam id asseruit. Valentinianus utique in sua novella: *Coram Senatu amplissimo ipsorum confessione patefacta fuisse eorundem crimina testatur.* Leo itidem de conventu a se coacto differens scripsit: *Residentibus itaque mecum Episcopis, ac Presbyteris, ac in eundem confessum Christianis Viris, ac nobilibus congregatis, electos, & electas eorum iussimus presentari* (a). Quod si contendant duabus illis Leonis vocibus: *Christianis Viris*, plebis partem saltem obscure fuisse indicatam, ultro concedere non repugnabo: Sed quid inde? Insolens est in Ecclesia, ut Principes, Regii Ministri, Senatus ipse, & aliqui ex Populo in Conciliis tanquam testes adhibeantur? Non ea fuit multorum Conciliorum praxis, & consuetudo? Sed ut missa faciamus Apostolorum Concilia, in quibus cum Apostolis, cæterisque Domini Discipulis cuncti fideles, & universa credentium multitudo congregata est, non ne ad Nicænum Concilium Generale primum præter Episcopos, & Imperatorem Constantinum, convenerunt etiam laici homines in Philosophiæ studiis apprimè versati, qui coram universo Populo cum nostris disputationes habuerunt?

Præcedens argumentum refellitur

Nos quidem locupletissimos tenemus testes, nec tantum omnes Catholicos Scriptores: Sed & ipsos Etherodoxos, Calvinum scilicet, Illiricum, Lutherum, Magdeburgenses, & alios, qui in hac exploratissima re nobiscum consentiunt; quamvis deinde laudatis exemplis abutentes, novas machinas contra Ecclesiam struere conantur, perperam omnino docentes; Laicos sacris in Synodis non veluti testes, sed ut iudices esse adhibendos, & non nisi per summam injuriam suffragio (ut ajunt) *decisivo* posse privari. Sed quid mihi cum istis hæreticis modo, qui omnia corrumpunt, aut saltem in contrariam partem convertunt? Ad Quesnelium potius, Pagiumque revertar; & an Calchedonensium gestorum exemplaria aliquando percurrerint rogabo? Hæc autem Synodus septennio post Manichæorum condemnationem, ejusdem Papæ Leonis auctoritate fuit coacta, atque

Laicis suffragii jus in Conciliis deberi, quare hæretici contendant.

Quandonam Calchedonensis Synodus congregata.

Y

confir-

(a) S. Leo Sermone superius laudato de Epiph. Cap. 4.

(b) Rufinus lib. 10. Eccl. hist. Cap. 3. Eusebius quoque Lib. x.

Marciani Imp.
allocutio.

Laicorum munus
in Conciliis.

Ex Leonis loquen-
di formula adver-
sarii perstringun-
tur.

Sacræ Leoninæ in
Manichæos inqui-
sitionis forma, &
ordo.

confirmata, ut quandoque dicemus. An in illa soli Episcopi, Præsbyteri, caterique dumtaxat Ecclesiarum Clerici, & Ministri; vel etiam Senatus cum nonnullis aliis de populo locum habuere? Nos equidem si authenticis actis fidem adhibemus, Calchedone congregatos legimus Senatores, & Magistratus; Consules, Præfectos, reliquosque Imperatorum Ministros; immo intelligimus, in tam frequentem conventum venisse ipsum Marcianum Imperatorem magna nobilium, & ignobilium comitatum familia, qui magni Constantini exempla secutus, fidei vindicem se se exhibuit: „ Nos enim „ ad fidem confirmandam non ad potentiam aliquam exercendam exemplo „ Religiosi Principis Constantini Synodo interesse volumus. „ Ita Marcianus Calchedonenses PP. allocutus est. Nunquid nec istud erit Concilium, in quo cum Sacerdotibus Imperator, Senatus, Provinciarum, & negotiorum Præfecti, & pars populi fuerunt? nugæ meræ: Apage figmentum. Conciliorum enim veritati hominum Laicorum etiam *Congregatio* minime obesse potest; si Episcopi dumtaxat, eorumque legati, vel alii Religiosarum familiarum Ministri & cultores, Ecclesiasticas causas pertractent, & fidei negotia definiant; si denique isti soli veluti iudices synodalibus sanctionibus subscribant. Nec propterea Principes, Magistratus, plebs ipsa omni munere in Conciliis carerent, si veluti idonei testes, & veritatis vindices admittantur, & advocentur, ut fieri solet. Ne autem ejusmodi discrimen laicos inter, & Ecclesiarum Ministros in Leonino Manichæorum Conventu minime servatum fuisse quispiam suspicetur, vellem quæso ad S. Pontificis loquendi formulam animadverteret, qua describit prius *Episcopos & Presbyteros* secum veluti in iudiciorum Tribunali residentes, tum deinde ait *congregatis Christianis viris ac nobilibus, jussisse electos, & electas eorum præsentari*. Non itaque, & nobiles viri cum Leone, & cæteris Episcopis, vel Præsbyteris confederunt: Sed dumtaxat fuerunt *congregati*, quando actum fuit de Manichæorum criminum contestatione, & eorundem execratione: quando denique actum est de recipiendis iis Manichæis, quos S. Pontifex ad poenitentiam adduxerat. Istud sonant illa S. Prosperi verba, quæ etiam in superioribus adduximus. Videlicet: Manichæos in Urbe latentes *in oculis totius Ecclesiæ publicatos, omnes dogmatis turpitudines damnare fecit, & prodere*. Si itaque ea fuit Leonis agendi ratio, ut Manichæi tanquam poenitentes in Ecclesia non reciperentur, nisi publice detestatis prius turpissimæ sectæ erroribus, cur tantopere contendere S. Pontificis *Conventum*, appellari posse *Concilium*, quia in eo pars Senatus, & pars plebis fuit? Quorsum tandem ista? Ego sane omnium partium studio seposito, atque solam secutus veritatem, quæ unice inter scribendum, & disputandum perquiri debet, nihil prorsus in illa Romana Manichæorum inquisitione intelligo, quod notis, & characteribus veri Concilii repugnet; præsertim cum facile omnia argumenta evertamus, quæ a Quesnelio (a), & Pagio afferuntur. Immo unum intelligo omnibus Catholicis maxime gratum, & ad fidei puritatem in Ecclesia servandam magis accommodatum, quod multis displicere posse vereor: videlicet hodiernæ generalis inquisitionis œconomiam, aliquam agendi rationem, ab illa Leonis in Manichæos inquisitione non prorsus ablimilem originem traxisse.

VI. Quod si occuratur nobis, & quidem a Doctis atque eruditis quærentibus: satis ne constanter probari possit: ejusmodi iudiciorum formam a Leonis ævo ad nostra usque tempora nunquam fuisse variatam, aut interruptam? Id vellem satis cognitum esset, quale habuerimus consilium. Non enim sumus ii, quorum vegetetur animus extra sibi propositum scopum. Nos enim dumtaxat Leonis opera castigare, ornare, & ex ejus scriptis

(a) Marciani Imperatoris allocutio extat tom. 4. con. pag. 1472.

(b) Quesnelius ad annum Christi 443. in dissert. 1. de vita, & rebus gestis Sancti Leonis M. qui ut studiose se abstineret ab Inquisitionis vocabulo, *Congressionis* vocem usurpavit Tom. 2. Oper. pag. m. 140. et seq.

scriptis exercitationes quasdam deducere, ipsiusque S. Pontificis gesta a criticis aliorum notis vindicare in votis habuimus. Propterea in ea nostram curam, cogitationem, & studium ita contulimus, ut ad vitandam superfluitatem & arrogantiam, ad fugiendam temeritatem prolixitatemque, sancti Pontificis gestis aliorum facta miscere minime debuerimus; nisi quando ad evertendas aliorum falsas opiniones talia offendimus, a quibus sine infcitiae labe recedere non potuimus. Quod si denique eadem agendi ratio, & modus in haeresi inquinatos, aut de haeretica labe suspectos, quandoque fuit interrupta, quid isthuc est? Nondum enim extremam clauserat diem noster Leo, quando barbari cum e septentrione, tum ex Africa proficiscentes, Romano Imperio ad exitum perducto, ita etiam Catholicæ Ecclesiæ res turbarunt, ut inito foedere cum Daemonum potestatibus, improbitas, Tyrannis, multarumque haeresum errores longe, lateque disseminati, Summi Pontifices, alique inferiores, vix operam dare possent, ut Catholicos a vitiis revocarent, ut Principes a Civium cadibus, urbium incendio se abstinerent, & haeretici homines (Ariani praesertim) quorum tanta copia erat, erroribus ejuratis veræ fidei dogmata profiterentur. In tanta enim rerum perturbatione, a tot tantisque efferatis hostibus circumventi, nihil erat, quod timendum non esset. Et propterea, lenitate, legum Ecclesiasticarum rigore aliquatenus temperato, sufficientissime vera Pastoris munera adimplebant in extirpandis erroribus, qui in dies gliscebant, & in vitiis propulsandis, quæ Fidelium pietatem poterant corrumpere & labefactare. Non idcirco tamen has inter temporum, bellorum, vicissitudinumque angustias, illa vetusta Romanæ Ecclesiæ disciplina, aut deleta, aut mutata dici potest; etiam si œconomiae causa, perpetuo executioni non fuerit demandata. Impossibile enim prorsus erat, ut sub barbaris Principibus, barbarisque populis, qui huc transmissi erant, quique innumeris erroribus erant obnoxii, eam formam, & inquisitionis rigorem servarent, quem Sanctus Leo sub piissimis, Catholicisque Principibus custodiendum definiverat. Quare nemo admiratione commoveatur, si hisce tantopere afflictis Christianæ Reipublicæ temporibus Ecclesiarum Pastores servire debuerunt, ne una cum sincera Christi fide, Catholici omnes sub barbarorum iugo, & persecutionibus periclitarentur. Eam autem Romanorum Pontificum œconomiam magis atque magis Apostolorum exemplis explicare possemus. Qui Judæis, atque gentibus Evangelium Crucis annunciantes, in iis, quæ Christianæ fidei non repugnabant, temporari servire cogebantur, ut paulatim omnes cujuscumque ordinis, atque conditionis homines Christo lucrificerent.

Præsentis exercitationis scopus.

Barbari ex Septentrione, & Africa Ecclesiæ res turbarunt S. Leonis ævo.

Pastorum Ecclesiæ prudens consilium

Nemo tandem mihi succenseat, quod nimius fuerim in refellendis Pagii, & Paschasii Quesnelii ratiunculis: Nemo præterea conqueratur, quod pro vindicando Baronio, multa, quæ aut prætermitti poterant, aut brevius explicari, in medium adduxerim. In utrumque sola necessitas me compulit. Studium videlicet Quesnelii, & aliorum similium, qui nunquam satis propriis partibus indulgentes, quæ in Sanctorum Patrum operibus sunt illustranda, quam sapissime dissimulant; quæ propugnari debent, adlaborant evertere; quæ denique ad Apostolicæ Sedis auctoritatem, dignitatemque pertinent, aut omnino minuere, aut saltem oculere nituntur. Aliam tamen agendi rationem antiquos Scriptores secutos esse, inter cætera monumenta, indicat Theodoriti græca Epistola ad nostrum Sanctum Pontificem Leonem. In qua sincere recensitis Apostolicæ Sedis honoribus, prærogativis, atque muneribus; ob quæ ad hanc sedem cunctæ accurrere consueverunt nationes, ut Ecclesiarum (ait) ulceribus remedium a vobis accipiamus. Vobis enim Primas in omnibus tenere convenit; in altero capite gradum facit ad aliqua S. Pontificis gesta laudanda, inter quæ illud recensuit

Quesnelii aliorum que studia adnotantur.

(a) Apud Ques. Tom. 1. pag. 266. et Garnerium Tom. 3.

(tanquam argumentum sufficientissimum) studium illud *adversus infames Manichæos, quod Sanctitas vestra* [ait] *nuper exercuit, & quo rerum Divinarum studio vester in Deum sit amor patefecit.* Quibus verbis præsentem claudere exercitationem minime nobis ingratum fuit.

C A P. XI.

Post Magni Leonis obitum Manichæi iterum Urbem inhabitant. Gelasii Papæ Studium in iis detegendis. Guillelmi Cavei circa communionem sub utraque specie erroneum judicium. Idem S. Gelasius tandem nefarios hos homines ex Urbe eliminat, & eorum codices disperdit, Anathematis addita sententia.

I. **Q**UÆ Manichaica alia audacior, & callidior hæresis; aut quæ ea confidentior? Nam cum tantopere Religione esset sacrilega, nefandis corrupta moribus, & ritibus profana, saltem ea loca inhabitare sibi præcavere debuisset, in quibus potissimum Civiles, & Ecclesiasticæ Leges, contra eam conclamabant, & utriusque fori iudices ad eam coercendam eliminandam, penitusque abolendam strenue se armaverant. Ad quam quidem audaciam conspiciendam longius ab ipsa Urbe Roma abscedere opus non erit. In qua & si multis, variisque modis exagitati, & satis poenarum, Magno Leone auctore, Manichæi exhausti fuissent, & longe ab omnibus Italiæ oris in exilium amandati; adhuc tamen non diu post tam Magni Pontificis obitum, eos iterum Romam inhabitasse repertum est. Quod sane cum ipse mecum reputassem in eam vehementem lapsus sum suspicionem, Manichæos Romæ existentes, Leonina jam generali in se ipsos inquisitione perterritos, omnem nequissimæ simulationis artem ad delitescendum adhibuisse; & propterea ne eorum turpitudines proderentur, cum Catholicis Viris, sacris Conventibus, & Divinis mysteriis sacrilege semper interfuisse, ut idem S. Leo, hoc gravissimum execrans facinus, fuerat conquestus. Quod si ejusmodi nostra suspicio a doctis non probetur viris, dubio procul alterum eos affirmare oportebit: Manichæos videlicet, Leone agente, extra Italiæ oras jam amandatos, audita postmodum S. Pontificis morte gradus Romam versus vertisse, antiquas latebras sibi quæsituros. Alterutram vero hanc rem cum sine teste fide digno definire haud liceat; Quemadmodum Manichæi post S. Leonis obitum Urbem iterum incoluerint duntaxat describere properamus.

II. Extremam itaque diem S. Leo Magnus clauserat anno 461. cui Hilarius successus est. Qui sexto sui Pontificatus anno e vivis sublatus, Simplicium habuit successorem. An vero sub hisce duobus Pontificibus Manichaica secta Urbem inhabitaret, ex nullo sacro, aut profano testimonio innotescit. Quare ne incertis monumentis, & rebus adhæreamus, ad Gelasii Papæ Pontificatum, hujusque gesta statim provocabimus. Ex libro itaque Pontificali, & ex Anastasio in Romanorum Pontificum vitas hæc occurrunt legenda: *Gelasii temporibus inventi sunt Manichæi in Urbe, quos in exilium deportari præcepit, quorum quoque codices ante fores Basilicæ Sanctæ Mariæ incendio concremavit.* Ad hos autem detegendos homines, non aliam œconomiae rationem idem Gelasius adhibuit, præter eam, quæ Magni Pontificis Leonis decreto in Romana Ecclesia obtinuerat. Etenim præcepit ut quotquot ad sacram Synaxim accederent, utriusque speciei mysteria participarent, ut nimirum Manichæi qui nimia superstitione omnino a vino abhorrebant, calicis communionem sumere detrectantes, facilius a

veris

S. Leonis emortualis annus, ei successit Hilarius.

Ex lib. Ponticali

Decretum de communionem sub utraque specie, quare in R. Ecclesia renovatum.

veris dignoscerentur fidelibus. Ad hocce ergo Gelasianum decretum Guilelmus Cave animadvertens, S. Pontificis agendi laudat rationem; qua videlicet, nefariis Manichæis Catholicorum larvam, sub qua delitescere nitentur abstulit. Sensim deinde Romanæ Ecclesiæ ritum de communione sub unica tantum specie, tamquam novitatem redolentem impetere quarit; addens præterea, vetustum morem in Ecclesia ab ipsis primordiis receptum, ne quis in Collectis sacris, nisi sub utraque specie communicaret, Gelasium suo decreto confirmasse. Sed *Reformatæ sectæ* hominem, qui suis partibus indulgebat, græcisque morem gerere cupiens, hæc effari oportebat. Dicat tamen amabo Caveus; quandonam Romana Ecclesia hunc morem profecuta sit? Proferat monumenta, ex quibus hauriatur, laicos Eucharistiam non conficientes, quando in Ecclesiæ primordiis Collectæ habebantur, sub utraque specie communicare debuisse. Profecto si Leo Magnus, si Gelasius Romani Pontifices decretis suis hunc morem confirmassent, jam ante eorum ævum, nemini Catholicorum licitum fuisset a Calicis usu se abstinere. Et propterea Sacerdotes Eucharistiam conficientes, tantam in eorum Collectis vini copiam consecrare debuissent, quanta sibi, & populo, qui sacris mysteriis intererat, sufficere potuisset. Sed hoc dato usu, jam soli Manichæi a Calicis communione abstenti fuissent. Quid ergo necessum erat fideles ad utriusque speciei communionem cogere? Quid confirmare decreto, quod jam apud omnes laicos Catholicos obtinebat? Si Romana Ecclesia enim, quæ doctrinæ ab Apostolis acceptæ semper inniti voluit, hunc morem a suis primordiis necessario ex divina institutione prosequendum intellexisset, nunquam laicos Eucharistiam non conficientes usu calicis fraudasset; nunquam hunc ritum intermisisset. Sed ritum illum porrigendi laicis calicem Leonis ævo non fuisse in usu, probat ejusdem S. Pontificis decretum. Qui idcirco œconomia causa Catholicos ad Calicis usum adstrinxit, ut Manichæos detegeret. Sed Manichæis ex Urbe expulsis, hunc morem vel œconomiam statim fuisse intermissam quid dubitandum? An non, Caveo auctore, Gelasius Papa, qui unum supra triginta annos post Leonis Magni obitum Pontifex fuit renunciatus, cum Manichæos reperiisset, ut Catholicorum larvam ipsis auferret, suo decreto Catholicos ipsos ut in utraque specie communicarent coegit? Non coegisset profecto si mos ille, vel ritus saltem post Leonis mortem non fuisset intermissus.

Erronea Cavei opinio.

Eripitur Cavei argumentum.

III. Diutius tamen in his nugis immorari supervacaneum arbitror. Etenim Gelasium Leonis œconomiam secutum esse, non tantum prodit decretum illud de quo hætenus egimus, sed studium ab eo adhibitum, ut Manichæi in Urbe Roma adinventi, judiciaria potestate compulsi, atque comprehensi in exilium deportarentur. Verum Gelasius ipse non satis Catholicæ fidei incolumitati se prospexisse arbitrabatur; Si jam longe ab Urbe iis nefariis hominibus amandatis, adhuc eorum sacrilegæ doctrinæ libri, vel codices superstites fuissent. Quare & in hac re S. Pontificem Leonem imitari cupiens, eorum volumina, quæ multorum manibus terebantur, quæque huc, illucque ad multos decipiendos circumferebantur penitus perdere, & abolere tentavit. Qua de causa collectis omnibus Manichæorum libris, quos invenire poterat, iisdemque sedulo lustratis, ne cuiquam in posterum offendiculum præberent, ante fores Basilicæ S. Mariæ incendio concremari jussit. Qua occasione valde probabile est, Gelasium tum celebre illud septuaginta Episcoporum Concilium habere voluisse, in quo revocatis primum ad memoriam suorum prædecessorum statutis, divinorum utriusque Testamenti librorum Catalogum concinnavit, & horum Scriptoris designatis, authenticas scripturas ab apocryphis discrevit (a). In posterorem vero hunc ordinem eos codices potissimum rejecit, quibus hæretici uteban-

Gelasio agente, Manichæi ex Urbe expulsi.

Manichæorum libros Papa Gelasius perdere & abolere tentavit.

Romanum Gelasii 70. Episcoporum Concilium.

(a) Videtis quæ scripsimus superiori capite 4. hujus libri.

Gelasii de Apo-
chryphis scriptu-
ris decretum.

utebantur; quosque falso sub Apostolorum nominibus in orbem Manichæi, Montanistæ, Marcionitæ, & alii inducere ausi fuerant. Hos ergo libros cum cæteris voluminibus, quæ multi hæreticorum vel ad perdendam, aut ad Catholicam Religionem labefactandam conscripserant, non solum Papa Gelasius repudiavit, *verum etiam ab omni Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia eliminavit, atque cum suis auctoribus auctorumque sequacibus*, sub anathematis indissolubili vinculo in æternum damnata esse, cum toto illo concilio definivit. Quinam autem, qualesque fuerint Manichæorum libri, quos Papa Gelasius tamquam falsos, & supposititios suo decreto pro- scripsit, in præsens haud opus esse arbitror referre. Nam imprimis ille apocryphorum librorum catalogus pluries clarissimorum Virorum studio il- lustratus in lucem prodiit; & ipsi deinde præcedentibus Capp. de ejusmodi libris jam verba fecimus.

C A P. XII.

S. Gelasio vita functo, Manichæi tertio Urbem inhabitant, quos tandem Symmachus Papa, Prædecessorum suorum exemplis in- sistens in exilium pellit, horum simulachris, & codicibus ante Constantinianæ Basilicæ fores incensis. De quorum simulachro- rum usu dum agimus, explicamus quemadmodum Symmachus varie ab Imperatore Anastasio exagitatus, perperam de Mani- chaica labe fnerit postulatus.

MANICHÆI postquam amissis Romanæ Urbis domibus, in quas se receperant, nullum alium amplius feliciorum incolatum sibi nanci- sci posse putarunt, magno animi fervore ab exilio, quod patiebantur, se reducere posse cupiebant. Sed cum Sancti Gelasii Summi Pontificis stu- dium, quo in eos, suosque codices animadverterat, ipsi plurimum vereren- tur, idcirco non sat consonum veritati videtur, eos poenarum exhaustos, hic suos gradus reduxisse, cum adhuc ille Summi Pontificatus habenas tene- ret. Diem ergo clausit Gelasius anno 496. & Anastasium secundum habuit successorem. Qui duobus in Pontificatu consumptis annis, ex hac luce mi- gravit; quin Romæ de Manichæorum secta quidquam tunc innotesceret. At non ita profecto Symmachi Papæ temporibus evenit. Qui cum Christi anno 498. S. Petri Thronum conscendisset, gravissima Laurentii Antipapæ factione eum urgente, Anastasii Imperatoris auctoritate, & potentia fræta, jam Manichæi superioribus temporibus bis in exilium amandati, ex eo ma- gno schismate occasionem arripuerunt iterum Romam proficiscendi. Forte enim ipsi arbitrabantur nullum aliud tempus magis opportunum sibi offerri posse, quam istud. Quo videlicet, æque Ecclesia, & Imperio in duas scissis factiones, nec Sacra Ecclesiastica disciplina rigor, nec Imperialium legum severitas ab utriusque sacrae & Civilis Monarchiæ Ministris, facile poterant promoveri, & exerceri. Hoc itaque schisma sane gravissimum fuit, quo Cle- rus, atque Senatus in duas divisi partes, quarum altera Laurentio Roma- næ Ecclesiæ Diacono, qui S. Mariæ Basilicam occupaverat, adhærebat; altera vero Symmachum ipsum in Constantiniana Basilica legitimis suffra- giis & sacramentis electum & ordinatum sequebatur. Hisce ergo gravissi- mis motibus Urbe Roma jactata, quid mirum, si versuta Manichaica so- boles aditum adinvenit, tertio vel quarto Urbem hanc inhabitandi? Quip- pe quibus aditus latior effectus est, cum Symmachus Papa, & ejus adver- sarius Laurentius Ravennam a Theodorico Rege Ariano acciti, coram eo

Gelasii Pont. annus
emortualis.

Quando Anasta-
sius II. ad Pontif.
fuerit assumptus.

Romanum schif-
ma Symmachi in-
rer factionem, &
Laurentii Diaconi

Clerus Rom. &
Senatus in duas
partes divisi.

Symmachus &
Laurentius a Theo-
dorico Rege Ra-
vennam acciti.

se sistere debuerunt, ut hujus schismatis, & turbarum veluti arbiter constitutus in eos ferret sententiam. Turpe itaque, hoc istius schismatis facinus, quoddam Tyrannidis exemplum in Ecclesiam induxit. Nam Symmachus, qui laicorum Principum legibus, vel decretis in iis, quæ ad legitimam ejus electionem spectabant, subesse non poterat, ad majora præcavenda scandala, afflictis iis temporibus servire coactus, regio judicio, atque decreto se submisit.

II. Jam vero æquitati, Ecclesiæque suæ incolumitati, ne adversus hanc inferorum portæ prævalerent, Deus ipse miris modis tunc opitulatus est, & omnes ambitionis turbæ, omnesque diri schismatis motus ad faustum, felicemque exitum perducta sunt. Etenim Theodoricus Rex in ea fuit sententia, sacris canonibus satis consona, ut ex duobus iis Episcopis, *qui primus ordinatus fuisset vel ubi pars maxima cognosceretur, ipse sederet in Sede Apostolica. Quod tandem* (libri Pontificalis verbis utor) *æquitas in Symmacho invenit, & cognitio veritatis. Et factus est Præsul Symmachus,* Sic itaque rebus dispositis, Symmachus Romam proficiscitur, ubi Synodo congregata contra Laurentium Diaconum, qui per subreptitiam ordinationem Romanum Episcopatum invadere tentaverat, actus misericordia, Apostolica auctoritate qua fungebatur, eum a Canonicis vinculis, quibus cum ob tentatum schisma, tum ob illicitam ordinationem se obtrinxerat, exemit & exsolvit, eumque in *Nucerina Civitate Episcopum constituit.* Interim autem etsi diri illius schismatis factiones pene sopitæ & abolitæ viderentur; tamen quia odii, & livoris virus multorum clericorum, atque patritiorum hominum, clarissimorum etiam propter Consulatus dignitatem, qua functi fuerant, corda læserat, eademque latenter gravius corruerat, idcirco Symmachi adversarii jam audaciores effecti, decursu temporis in sæviores seditiones eruperunt. Quare quatuor elapsis annis, Festi, & Proбини factione in Symmachum recrudescente, hunc veluti criminosum apud eundem Theodoricum Regem postularunt; falsos subornarunt testes; Laurentium Pseudopapam occulte a Nucerina Urbe, ut Romam proficisceretur revocarunt, & priori renovato, & aucto schismate, eundem interpellarunt Regem, *ut daret visitationem Sedi Apostolicæ.* In dies itaque seditionibus gliscentibus, tum propter *Petri Altinatis* Episcopi audaciam, qui sola Regia auctoritate, & potentia fretus contra sacros Canones, visitatione intentata, Romanæ Sedis negotiis se immiscebat, tum propter Festi, & Proбини ex consulum furorem, qui civile bellum contra alios Senatores, & præsertim contra *Faustum* exconsulem, ipsis invisum, intra ipsam Urbem instruxerant, cujus belli cades, & homicidia nec ipsi clerici evadere poterant, cum horum nonnulli, mulieres etiam, & virgines monasteria inhabitantes, plagarum ictibus afflictæ, ac vulneratæ, ac Sacerdotes tandem *ex invidia* immani, vel fustibus, vel gladio percussi occubuerunt.

III. Hæc autem Romæ in sexti sæculi exordiis, id est Christi anno 502. contigisse Ecclesiasticorum annalium tabulæ patefaciunt. Quo tempore videlicet coniici potest, Manichaicam sobolem hic delitescentem nunquam latiores suos transegisse dies quam tunc, cum Ecclesiasticæ, & Civiles res, susque, deque turbatæ in eam animadvertere non sinebant. Brevis tamen horumce hominum gaudium, in luctum atque mœrorem versum fuisse, ex ejusdem Symmachi studio innotescit. Qui primo Theodorici Regis, ejusque legati *Petri Altinensis* conatibus frustratis; deinde Sedis suæ invasore dejecto, centum & quindecim Episcoporum Concilium Romæ coegit, cui intrepidus se sistens ab objectis sibi criminibus sese purgavit. Et Sancti Pontificis vitæ probitas, morumque integritas cæteræque virtutes, quas homines invidia odii que impotentes audacter calumniis impetebant, tanquam aurum probatæ in cunctas ubique terrarum nationes, probis omni-

Theodorici Regis oeconomia ad schisma abolendum.

Symmachi in Laurentium indulgentia.

Festi, & Proбини factio in Symmachum recruduit.

Romanorum ex consulum bellum.

Sexto Ecclesiæ sæculo adhuc Urbem inhabitabant.

Symmachus Romæ Concilium coegit, & quare.

Symmachi probi-
tate Urbi tranquil-
litas, Ecclesiæ pax
restituta.

Papæ Symmachi
summa animi for-
titudo.

Manichæorum si-
mulachra & Co-
dices disperdit.

Manichæi Paganis
deteriores ex Au-
gustino.

Gentilium Poeta-
rum fabulæ.

omnibus viris plaudentibus, evulgatæ fuerunt. Sed & hanc felicem justam-
que S. Pontificis purgationem illud aliud bonum paulo post excepit; quo
nimirum Senatoribus & Romano Populo sensim a cædibus, seditionibus
grassationibusque abstinere incipientibus, pax & tranquillitas Urbi, & Ec-
clesiæ illuxere. Symmachi autem gesta, varios, multosque modos, quibus
tum a Theodorico Rege, & Anastasio Imperatore Arianis, tum ab aliis Ec-
clesiasticæ & Civilis militiæ viris fuerat exagitatus, non commemorabo, ne
extra scenam, nobisque propositum scopum vagari videar. Nimis profecto
hæc præsens protraheretur oratio, si vel calumnias quibus criminabatur
Symmachus enumerarem, vel ad Synodos sex ab eo coactas pro suæ Sedis
juribus, suæque innocentia purganda; Romanæ Ecclesiæ collabentem disci-
plinam instaurandam, atque firmandam; ad eos omnes hæreticos, & schis-
maticos procul a Catholicorum societate propulsandos, qui vel Ariana, vel
Eutychiana, aut tandem Acephalorum polluti labe, veræ Religionis do-
gmata inficiabantur, sermonem converterem. Ejusmodi enim res non ad
Manichaicam, quam conscribere institimus historiam, pertinent. Quamvis in
iis multa occurrant, quæ suprema Apostolicæ Sedis jura produnt, & vin-
dicant. Ea ergo in præsentiarum referre tantummodo interest, quæ in cau-
sa, de qua agimus, Symmachi magnum animi robur patefaciunt. Qui cum
maximis undique calamitatibus urgeretur, nullo tamen sæculi potestatum
timore adduci potuit, quominus Manichæos in Urbe latentes, quibus im-
perialis auctoritas patrocinebatur, ex Urbe amandaret, eorum simulachra
codicesque deleret, atque incenderet. *Post hæc omnia* (ait auctor libri
Pontificalis in Symmachi vitam) *Beatus Symmachus invenit Manichæos
in Urbe Roma, quorum omnia simulachra, vel codices ante fores Basilicæ
Constantinianæ, incendio concremavit, & eos ipsos exilio relegavit.* (a)

IV. In iis interim vocibus: *omnia simulachra*, nostra hac oratione
insistere oportet, utpote novum aliquem Manichæorum ritum, & morem
indicantibus, quem nullibi observavimus, quemque nullus hætenus eorum,
qui Romanorum Pontificum vitas notis adornarunt, explicavit, quod negare
Beaufobre ausus est, ut vidimus Cap. IV. hujus Libri. Sed si unum potissi-
mum Augustinum, qui omnes Manichaicos mores descripsit, consulamus,
obscure saltem conicere possemus Manichæos ad putida, fabulosaque eorum
commenta, sacrilegamque Theologiam indicandam, profanis signis, & simu-
lachris usos fuisse. Id imprimis indicare possent ea Augustini verba, qui-
bus turpem Manichæorum Religionem *non sectam sed schisma gentium*
nuncupaverat. Ea videlicet ratione quod in principali gentilium do-
gmate plures Deos asserentium convenirent, sed in eo deinde a gentilibus
dissidebant, *quod bona & mala, tetra & splendida, perpetua & ca-
duca, mutabilia & certa, corporalia & divina unum non habere princi-
pium dogmatizabant.* (b) Hoc enim tanquam gordianum nodum, vel Achil-
leum argumentum Faustus Augustino objiciebat, ut eam gentilium schis-
maticorum nuncupationem non tantum abjiceret, sed eos gentilibus multo
esse peiores prædicaret. Contra vero Augustinus hoc assumptum probabat,
Faustum atque Manichæos exagitando, quod Divinitatis cultum sacrile-
ge, & superstitiose *Soli*, & cæteris Cælorum signis vel *Hile Telluri* atque
conficto *Atlhanti* mundum sustentanti exhibebant, ea etiam adorabant, quæ
non erant, & extare sibi confingebant. Quare S. Doctor ex ejusmodi ri-
tibus, & moribus ita ratiocinatur. *Hinc vos paganis dicimus deteriores,
eo tantum similes, quod multos Deos colitis: eo vero in pejorem partem
dissimiles, quod ii pro Diis ea colunt, quæ sunt, sed Diis non sunt; vos
autem colitis ea, quæ nec Diis, nec aliquid sunt, quoniam prorsus nulla
sunt.* Tum S. Doctor aliquas Gentilium fabulas a Poetis delectandi causa

(a) Auctor libri Pontificalis in Symmachi vitam.

(b) August. lib. vigesimo contra Faustum Cap. III. et Cap. IX.

confictas in medium adducens, paucis percurrit, quæ de *Vulcano* Claudio, de *Fortuna* cæca, de *Venere* adultera, de *Marte* belligero, de *Cupidine* pueri saggitantis eximiam formam gestante, *ad naturam rerum, vel mores hominum ipsi pagani interpretari conabantur*, atque concludit: hoc in eis irridemus, quod male interpretata sic adorant, quæ non intellecta, quamvis damnabiliter, tamen excusabilius adorarent. Horum omnium autem aliquid in rebus inveniri Augustinus asseverabat, *quamvis ad hominum salutem, & utilitatem nihil sint, & quæ ex his interpretantur, in rebus inveniuntur*.

Manichæorum
figmenta.

V. Hæc ergo, & id genus multa alia ex Gentilium Poetarum fabulis desumpta exaggerat ibidem Augustinus; quibus figmentis Manichaica opponit dogmata, ut inde concludat pestiferam hanc sobolem cunctarum gentium sectis esse deteriorem. Inter cætera autem, quæ subjicit ejusmodi sunt: commentum illud videlicet, *quo primum hominum cum quinque elementis belligerantem describunt*: vel illud quo configebant: *spiritum potentem de captivis corporibus gentis tenebrarum, an potius de membris Dei vestri, victis, atque subjectis mundum fabricantem, & splendite tenentem, reliquias eorundem membrorum Dei vestri habentem in manu, & cætera omnia capta, oppressa, inquinata plangentem; vel denique Atlantem maximum subter humeris suis cum eo ferentem*, quem fabulose comminiscabantur, & quasi in *Tapete Theatrico* delineatum intueri nugabantur. Hæc inquam, & alia innumerabilia, pariter inepta & insana nec pingendo, aut sculpendo, nec interpretando Manichæos demonstrasse idem Augustinus testatus est. Sed cum istius verba valde obscura videantur, nimis difficile erit conjicere: an Sancti Doctoris ævo Manichæi statuarum, picturarum, aut simulachrorum subsidiis uterentur, ut facilius suorum electorum, atque Auditorum mentes perniciosas has fabulas imbiberent. Vel saltem prorsus difficile erit hunc Manichæorum ritum, & morem in simulachris gentium admittendis ex præcedentibus testimoniis intelligere. (a)

Augustinus ibid.

Fabulosa figmenta
Manichæorum.

Obscurum August.
testimonium
de Manichæorum
simulachris.

VI. Hæc tamen, atque alia hujuscemodi sæpe nobiscum reputando, minime a libri Pontificalis verbis, aut ab Anastasii Bibliothecarii testimonio, quibus Symmachum omnia Manichæorum simulachra, omnesque codices ante Constantianæ Basilicæ fores disperdisse, & incendio concremasse affirmatur, longius abscedendum esse indicavimus. Quinimmo his momentis non insistere, aut fidem denegare gravissimum nefas reputavimus. Etenim illum imprimis simulachrorum usum nobis haud dubie persuadent *Patriæ Persarum leges*, ex quibus sacrilega Manichæorum religio duxit originem: cumque nos docent sacra illa *Bemmatis* (b) festa, quæ ad Manetis mortis cultum, & in Dominicæ resurrectionis contemptum singulis recurrentibus (c) annis in Martio mense celebrabant. Qua de causa sublime construebant *Throni simulachrum*, magno divitiarum apparatu ornatum, quo gloriosum sui magistri Manetis natalem significatum esse sibi confingebant. Dum hæc autem libamus, minime nos fugit, vel Manichæos ipsos ad sui magistri honorem *super arundinibus lectos suos* insternere voluisse, ut sibi memoriam excitarent: *Manem* in Perside, quasi in veritatis odium *arundinibus* fuisse excoriatum, ut Nicetas asseverat. (d) Vel quæ in impiæ eorum religionis testimonium, Catholicæque nostræ fidei ludibrium Manichæi ipsi excogitaverant, cum mu-

Z

tua-

(a) August. contra epist. Manichæi cap. 8. & lib. 8. contra Faustum cap. v.

(b) Libro Pontificali concinit Anastasius Bibliothecarius.

(c) Vide quæ diximus cap. quarto, et quinto de hoc Bemmatidis Manichæorum festo.

(d) Nicetas Thesaurio Orthod. lib. iv. cap. xxxiii.

Sacra signa, &
imagines detur-
pant.

Publicum pietatis
testimonium Sym-
machi Pontificis.

Iterum Manichæi
e Vrbe pulsi.

Apologetica Sym-
machi epistola ad-
versus Anastasium
Imperatorem.

tuatis ex nobis crucis signaculo, Deiparæ imaginibus (a), & id genus aliis, hæc sacrilege, & superstitiose obtruncabant, difformabantque, & ea sic obtruncata, & difformata modo veneranda proponebant modo, vero execrabantur. Volentes iis signis artificiosis dogmata illa indicare, quæ nefarius eorum Antasignanus in orbem induxerat. Nihil ergo obstat, quin magnus ille Pontifex Symmachus, optime perspectis nequissimæ hujus gentis sacrilegiis & superstitionibus, præter omnes Codices, omnia etiam illorum signa & simulachra, quæ nefarium aliquod mysterium portendebant deleverit, & igne concremaverit. Neque enim S. Pontifex Manichæis, & rebus quibus ipsi in nostræ religionis contemptum utebantur poterat indulgere. Summi enim Pontificatus ratio, & munus quo tantis exagitatus ad- versitatibus fungebatur, istud etiam suæ sinceræ fidei publicum testimonium exposcebat, ut cunctis innotesceret, quantum ejus animus a Manichaico dogmate abesset, quantumque sectam illam exhorresceret.

VII. Neminem tandem latere arbitramur, inter cæteras calumnias ab adversæ factionis livore, & invidia sancto Pontifici Symmacho constru- ctas, eam non infimum habuisse locum, qua veluti Manichaici dogmatis reus per impiorum hominum ora traducebatur. Quam quidem turpitudi- nis, læsæque fidei notam, ita longe, lateque ejus inimici enuntiaverant, ut Constantinopolim Anastasii Imperatoris Acacianæ, & Severianæ factio- nis patroni aures penetraverit. Qua de causa, ut idem Anastasius excom- municationis sententiam in eum a Symmacho latam eluderet, atque faci- lius contemneret, sancto Pontifici gravissimum hocce facinus multa incre- patione objiciebat. Symmachum igitur oportuit publica suæ fidei testimo- nia exhibere. Exhibuit autem, cum Manichæis in exilium amandatis ho- rum Codices, & simulachra delevit.

Hocce vero suæ fidei publicum testimonium omnem posse diluere ca- lumniam Symmachus Papa minime est arbitratus. Nam cum ab Anastasio Imperatore famosum libellum conscriptum intellexisset, quo maledictis pro- scindebatur, et veluti Manichæus apud ipsos Orientales, et alios populos traducebatur, huic libello Apologetica pro se ipso oratione occurrit, peni- tusque omnem Manichaicæ labis suspicionem purgavit, atque delevit. Jam vero quæ de hac Symmachi Apologetica Epistola; & de Anastasio impe- ratore Manichæorum Patrono dicenda supersunt, mox in sequenti explica- bimus capite.

CAP.

- (a) Petrus Siculus, & Photius aliqua de Manichæorum Simulacris, et imagini- bus expressius indicarunt. Videlicet de Crucis signaculo, de Deiparæ imagi- ne, aliisque similibus. Quæ quidem profanis quibusdam ritibus, et impuris superstitionibus in Catholicæ fidei odium sacrilege deturpabant.
- (b) Videfis lib. 1. Photii contra Manichæos cap. 7. 8. 9., et 18. apud Chrysto- phorum Vvolsum. (c) Consule etiam quæ jam diximus cap. 4. hujus libri.

C A P. XIII.

De Symmachi Papæ Apologetica epistola adversus famosos Imperatoris Anastasii libellos. Idem Imperator multorum hæreticorum vindex, & fautor, etiam Xenajam Manichæorum Principem in suam clientelam recepit. Ex quibus tandem occasionem arripimus ut ejusdem Xenajæ mores, institutum, & scripta paucis expendamus.

I. **S**YMMACHI Papæ famam nunquam gravius ejus hostes læserant, quam cum eum veluti Manichaici dogmatis assertorem per multorum ora traducere ausi sunt. Id potissimum evenit cum famosus libellus ab Anastasio Imperatore in sanctum Pontificem conscriptus, multis quidem probris maledictisque refertus, quibus S. Pontifex tanquam multorum criminum, & læsæ fidei reus palam traducebatur. In tali ergo gravi discrimine positus, famosis lustratis libellis, neque odio, aut iracundia commotus est. Sed sui muneris partibus potius, Apostolicæque Sedis honori consulens, nunquam de ulciscenda injuria recogitans, stricto calamo, illam celebrem scripsit epistolam, qua occurrens famoso Anastasii Imperatoris libello, singulas in hoc contentas calumnias purgavit, atque prorsus delevit. Et primo quidem suæ Catholicæ fidei Apologiam ab exemplo, octo librorum, quos Ambrosius ad Gratianum Imperatorem scripserat orsus est, *quia illum non piguit gloriosius predicare, & Imperator non fastidivit grante accipere.* Animi deinde sui robur, constantiamque S. Pontifex (a) palam facit; qua coram tyranno ethnico Imperatore illi mortem intentante se sistere non formidaret, illud Apostolicum Pauli monitum mente revolvens, & ad illud provocans: *Væ mihi (ait) si non evangelizavero; meliusque est in iacturam vitæ præsentis incidere, quam sempiterna damnatione puniri.* (b)

Symmachus tamquam Manichæus injuria accusatus.

Symmachi moderatio.

II. Ut plano deinde gradu & sensim sua oratione incederet, in eadem animi firmitate perstans, Anastasium veluti Romanorum Imperatorem, & tanquam Catholicum Principem aggreditur, & alloquitur, ut videlicet partes illas assumat, quemadmodum *etiam barbararum nationum legationes clementer admittere consuevit, & qualiscumque præsulis Apostolici vocem patienter audire.* Et perinde quasi nullo gravissimarum calumniarum ictu posset commoveri, eam Domini promissionem recolit, qua dicitur apud Matth. (c) *Cum vos persecuti fuerint, & dixerint omne malum adversum vos propter justitiam gaudete.* Quod quidem interius gaudium, exterius dissimulare haud potens, benedictionem pro maledictione, honorificentiam pro contumeliis, charitatem pro odio Imperatori sibi infenso studet respondere; ipsum tamen admonens, ut divini judicis præcaveret indignationem, ne quanto ipse gravius offensus libenter remittebat, tanto cumulatius ab ipso offendente poena exigeretur. Non nihil hisce addit de maximo scandalo in Ecclesia tunc exorto, cum propter famosum libellum, quem ipse Imperator in Ecclesiæ caput conscripserat, tum propter anathemate damnatas Acacii, Severi, & Acephalorum opiniones, quibus patrocinebatur; & statim ad varia S. P. provocat scripturarum testimonia, ut inde Imperator harum hæreticarum opinionum depromat falsitatem. Interim vero cum Pontificis animus non suo, sed suæ sedis honori, majestatique prospicere

Symmachus suæ Sedis consultat honori.

Z 2

quæ-

(a) Apologetica epistola extat Tom. v. Conc. pag. 416. (b) Symmachus ibidem laudans Pauli verba. (c) In priori ad Corinth. cap. 3. (d) Matthæi 5.

Anastasius Imper.
contra omnia jura
accusator, & Judex
in S.P. causa effe-
ctus.

quærit, ex eo vellicat & urget Imperatorem, quod humanis, divinisque legibus spretis, cum magno imperialis coronæ dedecore accusatoris, & judicis partes adversus summum Ecclesiæ Pontificem subiret. Propterea cum increpat scribens. *Dicis esse me Manichæum. Numquid Eutychianus sum, vel Eutychianos defendo, quorum furor maxime Manichæorum suffragatur errori.*

Anastasius Euty-
chianis, & Mani-
chæis patrocinator

Qua ratione Sym-
machus calumnias
diluït.

Symmachus in
sua epistola Apo-
logetica.

III. Qua quidem loquendi formula, & ironiæ figura, non tantum se injuste de Manichaica labe indicat insimulatum: sed ipsum Anastasium car- pere intendit, qui dum Eutychianis præsidia præstabat, etiam Manichæis ipsis patrocinebatur, in suam videlicet clientelam Xenaja suscepto, qui cum Manichæorum esset Princeps, Imperatoris erga se amorem magis, & magis fovere studebat, Eutychianorum partibus adhærendo. Symmachus itaque ad delendas ejusmodi turpitudinum notas, atque ut Manichaico fla- gitio se nunquam obnoxium fuisse ostenderet, Urbem Romam tanquam tes- tem appellat, provocatque ad Apostolicæ Sedis scrinia, in quibus authen- tica sinceræ fidei acta asservabantur. Quoscumque vero minus sancte de ejus religione judicantes, aut saltem suspicari volentes, suis hisce scriptis la- cessit, ut non reformident cum eo concertationes instituere, & objectorum sibi criminum veras probationes palam proferre. Alioqui veluti infames, & conviciorum reos habendos esse declarat. Ejus autem verba hic subji- cere non incongruum arbitror, ut S. Pontificis sensa apprime omnibus inno- tescant. *Roma mihi testis est, & scrinia testimonium perhibent utrum a fide Catholica, quam in Sede Beati Apostoli Petri veniens ex paganitate suscepi, aliqua ex parte deviaverim. Procedat aliquis, & aliqua ratio- ne convincat. Alioqui convicia sunt ista, non criminum probamenta.*

Divina in Symma-
chum providentia.

Symmachus ibid.

Pontificis dignitas
major quam Im-
peratoris.

IV. Causam suam deinde post hæc divino committit judicio, cujus quidem summam sapientiæ providentiam, se quondam expertum esse com- memorat. Cum videlicet in Pontificem legitimis renunciatus suffragiis, ad Constantinianam proficiscens Basilicam, Pontificii ordinem suscepturus, ne lapidum imbre obrueretur liber evasit. Propterea Deum sibi opitulatorem semper habere sperans, nihil eorum, quæ sibi, suæque sedi noxia esse po- terant, permittere velle confidit. Nec enim Imperatori argumenta esse po- terant, Deum Symmacho, aut Romanæ Sedi fuisse iratum. Idcirco maximo animi vigore ita eum compellat. *Ostende ergo quid existimes arguendum, ut iratum maxime Deum, quæ non convenerant permisisse demonstres. Et ut ulcera, quæ Imperatoris animum læserant, & corruperant purgaret, aut sanaret. An quia Eutychianis nullatenus acquiesco? Me quidem ista non sauciant; sed te palam aperteque demonstrant meum cogitasse honorem re- pellere, quem interventu suo Beatus Petrus imposuit.* Non ergo Deum si- bi hac de causa iratum esse potuisse, variis adductis rationibus patefacit. Nam cum Eutychianis adversaretur, quos nec in communionem suscipie- bat, quorumque dogmata repudiabat, eas partes obibat, quæ summum Pontificem maxime decebant, cujus sacra potestas tantum ab Imperiali di- stabat, quantum Divina longe ab humanis rebus absunt. Quare inter utram- que dignitatem comparatione instituta, Imperatorem ita alloquitur. *Tu Im- perator a Pontifice Baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem po- scis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremo tu humana ad- ministras, ille tibi Divina dispensat.* Atque ne superiorem sibi honorem vindicare velle videretur, æqualem saltem utrique convenire oportere asse- verat. Hæc igitur, & id genus alia ad suæ Pontificiæ dignitatis gloriam, suæ innocentiae præsidium, suæque Apostolicæ Sedis munimen & decus Pa- pa Symmachus in medium adducit, eam potissimum turpitudinis notam purgaturus, quam Anastasius ei injuste inusserat, eum veluti Manichaica sectæ propugnatorem famosis libellis traducendo.

V. Quia vero laudatis famosis libellis, eundem Symmachum con- spirationis reum in suam personam Anastasius declaraverat. Quod videlicet Ro-

Romano conjurante Senatu eum excommunicaverat, miris, & veris rationibus, huic objecto Pontifex occurrens, facile & hanc evertit calumniam. Ait primo Pontifex, nihil innovasse: sed eandem suorum prædecessorum agendi rationem se esse prosecutum: *Dicis quod mecum conspirante Senatu excommunicaverim te. Ista quidem ego: sed rationabiliter factum a prædecessoribus meis, sine dubio subsequor.*

Non igitur Symmachus omnium primus in Imperatorem Anastasium excommunicationis tulerat sententiam. Sed eum veluti Eutychianæ, aliarumque hæresum vindicem, & patronum, duo alii Romani Pontifices, Gelasius nimirum, & Anastasius secundus damnaverant. Quam quidem sententiam utique revocasset Symmachus, si Imperator relictis hæreticis, & Acacio præsertim, atque composito Constantinopolitano schismate quod fovebat, Catholicis dumtaxat, & Apostolicis Episcopis se consociare voluisset. Nam ab horum societate Imperator recedens, nec amplius eorum conventibus se immiscens, jam quasi præcedentis contumaciæ poenitens factus excommunicationis vincula dissolvere potuisset. Quare mitissimus Pontifex gravissimis malis, quibus tantopere afflictabatur, hanc exhibet medelam. *Tu te noli miscere excommunicationi ejus (videlicet Acacii) & non es excommunicatus a nobis. Si te misces, non a nobis, sed a te ipso excommunicatus es. Ita fit ut in utroque, sive discedes non sis excommunicatus a nobis, sive non discedas non sis excommunicatus a nobis.*

Anastasius Imp. cum a Symmacho Papa, tum ab ejus prædecessoribus communione privatus.

A se ipso excommunicatum esse Anastasium Symmachus ostendit.

VI. Longa post hæc exaggeratione Symmachus Anastasium insectatur, tum quod, ipso ad Apostolicam Petri Sedem evecto, Imperiales (ut mos erat) litteras non scripsisset, de sua fide & filiali amore, Pontificem faciens certiores, utpote eui Domini Salvatoris ore cura totius Ecclesiæ fuerat delegata. Quam gravem omissionem ea dumtaxat de causa Pontifex reprehendit, ne Dominici gregis curam negligere videretur; non vero ut suo magis honori consulere voluisse quis arbitraretur. Tum vero in eundem Imperatorem invehitur, quod militari manu Catholicos compulerit, ut schismatica & hæretica labe pollutis communicarent. Quam agendi rationem veluti horrendum, detestandumque facinus execratur. Cum haud quam sæculi principibus, *quantalibet mundi potestate subnixis*, licere, aut convenire possit ea Ecclesiastica infringere jura, quæ fere ab Catholica Ecclesiæ incunabulis non divinis tantum, sed etiam imperialibus legibus firmata, & declarata fuere. Quare ei objicit, & in ejus revocat mentem, quemadmodum Christiana Religio ab Apostolis usque ad sua tempora tot, tantisque modis ab adversariis multarum persecutionum generibus afflicta, & jactata, nec opprimi nec dejici potuerit: sed ipsi persecutores malo exitu perierint, & ipsa Orthodoxa veritas semper, & undequaque prævaluerit. Eo uno interim Pontificis animus magis urgebatur, ut Pagani, vel alii homines paganis deteriores, cum omnium aliarum hæreseon malis opinionibus in Orientem, & apud Constantinopolim potissimum fractis Apostolicæ traditionis regulis habuerint *publice licentiam profitendi, nefaria sua dogmata, & sola Catholicae Communionis libertas putatur ab iis, qui se Religiosos existimabant subruenda*. Cum ab hisce ergo gravissimis malis Pontificis animus se sentiret cruciari, nec iisdem (ut exoptabat) posset mederi, ad divinum provocat judicium, cujus præsidium sibi minime præstolari poterant, qui temerariis ausibus catholicam veritatem oppugnare tentaverant.

Quare Symmachus Imperatorem reprehendat.

Qualis Orientalium Ecclesiarum status, cum Symmachus scribebat.

Denique vero antiquorum Imperatorum laudat consuetudinem, qui vel imperii gubernacula suscipientes, vel Apostolicæ Sedis novos Præsules institutos esse noscentes; *ad eam protinus sua scripta miserunt, ut docerent ejus esse consortem*. Quod facere cum Anastasius prætermisisset, se ab ea alienum esse profitebatur; & propterea tanquam *æmulum, reum, & inimicum* vitandum esse S. Pontifex judicavit. Quemadmodum autem Imperator Manichæis etiam patrocinaretur paucis S. Pontifex indicavit, ut nos mox dicturi sumus Xenaïæ causam explicantes,

Veterum Catholicorum Principum consuetudo novos Romanos Præsules litteris salutandi.

Consule quæ diximus de Maximo Tyranno in Priscillianist. hist.

VI. Quis

Xenajas tanquam
Manichæus habi-
tus.

VI. Quis igitur, qualisve fuerit Xenajas, Philoxenus etiam appellatus, quem Manichaici dogmatis sectatorem plerique affirmarunt, cum ex veteribus, tum ex recentioribus scriptoribus facile intelligemus. Cui imprimis ex Perside in Romani imperii ditionem advenienti, Petrus Chnapeus, & Imperator Anastasius cum maxime patrocinaurentur, tot, tantasque turbas, & clades in Catholicos excitavit, ut, prorsus dissolutis omnibus Christianæ societatis vinculis, aut schismata, aut errores ubique grassarentur. Symmachus Papa in fine suæ Apologiæ contra Anastasium Imperatorem id testatus est, suppresso tamen nomine, Xenajam hisce verbis, tanquam falsitatis propugnatorem infectando. *Non mirum si Catholicos persequantur Manichæorum Patroni, cum falsitas non possit non persequi veritatem. Non mirum si in Orthodoxos sæviant, quibus potest cum cunctis hæresibus convenire, & universis erroribus amici non possint nisi solis esse non errantibus inimici.* Antequam autem de nefarii hujus hominis in Catholicos sævitia peculiariter quidquam disseramus, de ejus patria, origine moribus, atque institutis verba facere nobis opus est. In quibus omnibus persequendis ne longe a veritate aberraremus, clarissimi Viri Joseph Assemani Bibliothecæ Orientalis volumina lustranda suscepimus, ut ea, quæ ad rem nostram facere videbantur, seligeremus.

Cl. D. Simonii
Assemani opinio.

VII. Xenajam ergo genere Persam in oppido *Tabal* Provinciæ *Garmæorum* duxisse originem edocemur, conditione præterea fuisse *servum*, & *divini baptismatis exortem*, plerique veteres Scriptores affirmarunt; quibus tamen refragari posse contendit idem Assemanus, qui propterea ab ejusmodi turpitudinis nota Xenajam, variis adductis argumentis, conatus est vindicare. Affirmans videlicet, hunc, alioqui scelestissimum hominem, *baptismo* non caruisse, & se ordinatum clericum non confixisse cum ex Perside in Syriam adveniret. Duas ea de re gravissimas profert conjecturas, alteram desumptam ex Xenajæ agendi ratione, qua videlicet antequam extra Persidem proficisceretur, strenue, & Nestoriano dogmati, & Ibæ Ædesseni, Marisque Persæ in Garmæorum Urbe, cum nonnullis aliis sese opposuit; quæ omnia *vernulæ homini, & nondum baptizato convenire non poterant.* Alteram vero ex ejusdem Xenajæ scriptis deducere nititur. In quibus non tantum genuinam exprimit baptismatis formam; sed in ea se esse baptizatum, & Christum induisse non semel professus est. Possent hæc quidem a contraria opinione nostrum animum avertere, si maximam apud nos Scriptoris auctoritatem potius, quam rationum momenta persequi vellemus. Tanta enim ille scientia, & eruditione pollet in describendis Syrorum rebus, ut cæteros cum superiores, tum sibi coævus, suæ nationis Scriptores antecesserit. Sed a docto, alioqui mihi amicissimo viro, veniam præstolabor, si utramque conjecturam cui pro vindicando Xenajæ baptismo credidit insistendum, nutare affirmabo. Quoad primam ergo conjecturam attinet, videlicet in *Garmæorum* Urbe Xenajam una cum quibusdam aliis viris Nestoriano dogmati, Ibæ Ædesseni, Marisque Persæ conatibus sese opposuisse, quid tum? etiamsi isthæc, quæ ex prorsus incertis monumentis deprompta sunt, vera forent; An versipellis homo, qui Manichaicam profitebatur sectam, arte carere poterat ad suam impietatem occultandam? Nestorii enim, & Eutychis dogmata directe unum potissimum palmarem Manichæorum errorem evertabant. Manichæi quippe negabant: Christum verum hominem fuisse, vere natum, vere passum & mortuum, atque in eo nonnisi umbratilem, & phantasticam carnem prædicabant. A quo errore quidem longissime distabant Nestoriana, & Eutychiana Dogmata. Nestoriani quippe duas veras in Christo distinctas docebant esse naturas, totidemque personas. Eutychiani præterea, humanitatis in Christo

Conjecturæ contrariæ opinionis
proponuntur &
eripiuntur.

Quemadmodum
Nestoriana, &
Eutychiana hæresis
distarent a Manichaica.

(a) Symmachi Papæ epist. apologetica adversus Anastasium Imperatorem extat Tom. 5. Concil. pag. 430.

sto veritatem non inficiabantur; sed eam in unitione, a Divini Verbi natura, vel fuisse absorptam, vel in divinitatem conversam contendebant. Quando igitur certo adhuc constaret; *Xenajam* strenue utrique hæresi sese opposuisse, non inde inferri posset Baptismate fuisse purgatum, cum jam Manichæis nomen dedisset. Nescio præterea an *Ibæ* Edesseni, & Maris Persæ conatibus *Xenajas* in Garmæorum Persarum Urbe facile se opponere potuisset. Omnibus enim perspectum esse arbitramur: ejusmodi duorum illorum Episcoporum conatus, non nisi post Ephesinam generalem Synodum, in Cyrilli Alexandrini odium fuisse adhibitos; atque eos inter, & Alexandrinum antistitem inimicitias, & odia recruidisse ob Nestorii condemnationem, atque perdurasse ad Berytensem usque Conventum, ut ex decima Calchedonensis Concilii actione intelligimus. At *Xenajam* tum in lucem editum fuisse quis probat, aut unde colligitur? In actis profecto Berytensis Concilii, *Ibæ* causa coacti, aut in libellis sive scriptis eorum, qui *Ibam* Edessenum cum de mala fide, tum de variis criminibus postulabant, *Xenajæ*, aut *Philoxeni* nomen non offendimus (a). Cum tamen omnia nomina accusatorum, qui sese *Ibæ*, ejusque conatibus opposuerant, descripta inveniamus. Quid demum, si ultro daremus absoluto Ephesino Concilio, quod Nestorium damnaverat, *Xenajam* in lucem editum? forte eum tantæ maturæ ætatis, auctoritatis, doctrinæque virum tum fuisse arbitrari mur, ut duorum Episcoporum de fidei rebus disputantium conatus oppugnare potuisset? Certe in hoc fungendo munere prima fidei rudimenta, quibus pueri edoceri solent, haud quaquam poterant sufficere. Cum illud Nestorianorum dogma, Episcopis plusquam biscentum numero, maximum negotium exhibuerit. Verum eo tempore *Xenajam* aut nondum lucem aspexisse, aut saltem pubertatis annos vix attingere potuisse, ex reliquo ejus vitæ cursu edocemur. Si quidem ab Ephesina œcumenica Synodo ad *Xenajæ* obitum usque, plusquam nonaginta anni intercesserunt. Vita enim functus est *Xenajas*, etiam *Assemano* auctore, post annum 522. & Ephesina Synodus rejicienda est in annum 431. quo tempore haud arbitror hunc Manichæorum signiferum ortum fuisse.

Xenajas ante Concilium Ephesinum nondum natus.

VIII. Si vero mihi objiciatur, Nestorianorum *Ibæ* Edesseni, Marisque Persæ in Garmæorum Urbem conatus ad aliud posterius tempus esse referendos, non repugnabo. Verum tanta temporis mora inter utrumque confingenda non est, ut merito conjecturas ducere possimus, tum *Xenajam* fuisse ortum, & tot tantaque sibi subsidia comparasse ut Nestoriano Dogmati, hujusque propugnatoribus strenue se opponeret. Nam *Ibas* suis iis conatibus ad finem vitæ usque non institit; Sed cum Cyrillo Alexandrino pace inita, ab omnibus hæreseon motibus ante Christi annum 445. sese temperavit, ut ex Tyri, & Berytiorum Synodis intelligitur (b). Igitur quamvis ab hoc anno, vel a subsequenti *Xenajæ* natalis dies esset repetendus, jam prior illa *Assemani* conjectura concideret; istudque hæreseos, & nequitia monstrum post 77. ætatis suæ annum occubisset, quod plane iis repugnat, quæ de hoc homine antequam vitam finiret, *Assemanus* descripsit. Fatetur enim, *Xenajam* ante vitæ exitum, *Anastasio* Imperatore favente, sive jubente, pluribus pseudosynodis præfuisse; varia, & longissima conficisse itinera; quatuor annorum spatio, *Justini* Imperatoris decreto a sua sede exulasse; huc illucque, modo in *Thraciam*, apud *Philippopolim*; modo in *Paphlagoniam*, apud *Gangrensem* Urbem, in qua fumo enecatus interiit, se recepisse. Quæ quidem omnia cum talem, tantamque laborum, & ærumnarum copiam portendant, & indicent, vix adduci possumus ut existimemus ejusmodi mala, & incommoda ab homine summam senectutem agenti sustineri potuisse.

Ibas cum Cyrillo Alexandrino anno 445. inivit pacem.

IX. Gra-

(a) Tom. 4. Conciliorum generalium pag. 739. et rursus Act. x. Concilii Calched.

(c) *Assemanus* Tom. 2. Bibliothecæ Orientalis Cap. 2. pag. 12. & seq.

Alia Assemani
conjectura ad exa-
men revocata.

Theodorus Lector
de Xenaja fert te-
stimonium.

Quando floruerit
Theodorus Lector

Xenajas a suis Ci-
vibus tamquam
Paganus accusa-
tur.

Epist. Xenajæ ad
Zenonem Imper.

IX. Gravioris quidem ponderis est alia conjectura ab Assemano ad-
ducta, qui ut probet, Xenajam Baptismatis non fuisse exortem, primo
provocat ad ejusdem Xenajæ scripta, quibus de sua fide, atque Baptisma-
te fert testimonium; tum eum baptizatum fuisse conatur ostendere, ex Sy-
riæ PP. silentio, qui haud quaquam sibi manus imponere a Xenaja permi-
sissent; si illum nec baptizatum, nec rite fuisse ordinatum scivissent. Mi-
nus roboris tamen huic vindiciarum generi subest, si testimonium ex alio-
rum scriptis petamus. Theodorus ergo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Le-
ctor, qui Xenajam viderat, cum fuerit ei coævus, non tantum ex fama
(ut ait Assemanus) sed ex Syriæ Episcoporum narratione scribit. *Perſa
quidam Xenajas vocatus, quem tempore sacerdotii ſui Calendio inveniens
Eccleſiaſtica adulterare dogmata & Caſtella excitare pellit a regione. De
hoc multa quæ a diverſis audiens ſcrutatus ſum, ex parte dicam. A Per-
ſarum enim regione proprium Dominum fugiens ad Romanorum pervenit.
Et paulo poſt. Hunc Petrus pro Cyro Hierapoliensium Eccleſiæ Episcopum
transmittit. Quem non poſt multum Episcopī e Perſide venientes quaſi
vernulam arguebant, & ut divini exortem Baptiſmatis. Quo comperto
Petrus, quod oporteret fieri non curans, dixit ſufficere illi Episcopī conſe-
crationem, ad ſupplementum Divini Sacramenti* (a). Cujus quippe testi-
monii vim, si sedulo perpendamus, difficile ei poterimus refragari. Nam
Theodorus Lector non disseruit de homine sibi plane incognito, & absen-
te, cujus facinora saltem principaliora, cum sibi, tum Constantinopolita-
nis omnibus non essent notissima, ob favorem potissimum, quem & Zeno-
nis, & Anastasii Imperatorum Orientalium sibi Xenajas comparaverat. Flo-
ruit enim Theodorus circa Christi annum 515. & propterea non ex fama
solum: sed ex iis quæ viderat, & quæ ab aliis sibi coævis audierat histo-
riam descripsit. Præterea an non reclamarunt Persarum Episcopi, Xenajam
ad Hierapolitanum Episcopatum assumptum conspicientes? Non ex aliis
quam ex Persarum Episcopis clamores prodierunt: Xenajam Hierapoli con-
secratum Episcopum, *vernulam, & Baptiſmatis exortem fuisse*. Quod si
iis fidem non esse adhibendam Assemanus arbitrabitur, quam fidem quæso
sibi mereri poterit Xenajas, qui a suis concivibus Episcopis reprehensus,
& tamquam Paganus accusatus, ut hanc infamiæ notam dilueret, & ne ab
Episcopali Sede exturbaretur epistolam de Verbi Incarnatione scripsit ad
Zenonem, qua vaferrime, & nimis studiose se fuisse baptizatum confin-
git? An non ejusdem Xenajæ studium produnt illa eadem verba, quibus
Assemanus insistit? Is enim in una, atque eadem fere periodo, bis, ter,
quaterque, quæsitâ occasione de suo loquitur Baptismate. Artem quidem
in hac parte omnium nebulonum secutus, qui suo dumtaxat ipsorum testi-
monio iustas sibi objectas accusationes diluere conantur. En Xenajæ verba,
quæ recitat Assemanus. *Unigenitus filius unus est de Trinitate, sicut ipse,
ſignificat, cum ad Diſcipulos ſuos ait: ite docete omnes populos, & bap-
tizzate eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Igitur (Scri-
ptoris agendi rationem adnotemus) Igitur in ejus nomine Baptizatus ſum,
qui mortuus eſt: & illum, cujus in nomine Baptizatus ſum, confiteor pro
me mortuum fuiſſe: eum denique, cujus in nomine, & morte Baptizatus
ſum, credo me ex Baptiſmo induiſſe*. Tantum igitur abest ut hac scribendi
ratione Xenajam baptizatum arbitremur, quin immo majori ducamur su-
spicione, eum *Baptiſmatis fuiſſe exortem*. Non enim ad sui baptismatis
testes provocat, Sacramenti Ministrum non nominat, neque locum, ne-
que tempus designat, quo Christum *Baptiſmate* induisset, sed sui Ba-
ptismatis se solum testem, & vindicem facit.

X. Nullum vero alium vindicem, præter se ipsum, Xenajam habuisse,
produnt etiam Nicæni secundi Generalis Concilii acta. Nam quinta
actione

(a) Tom. viii. Conciliorum pag. m. 1019.

actione cum Demetrius Diaconus vasorum custos Theodori Lectoris verba superius laudata legisset, nullus ex tercentis quinquaginta illis Patribus saltem pro Episcopatus honore, illud testimonium tanquam commentitium, aut dubiae fidei rejecit: sed Theodoro isthac describenti omnes fidem adjungere. Et tantam quidem, ut Tarasio doctissimo, Sanctissimoque Viro Constantinopolitano Antistite interloquente, ceteri omnes Episcopi *Xenaja non baptizato, & Manichæo, & iis qui phantasmam* prædicabant & Christi humanitatem negabant anathema dixerint. Nescio igitur cur, quave ratione quis possit nunc illum Xenajam ab utraque illa labe purgare? credendo videlicet, nec baptismate caruisse nec Manichæis nomen dedisse; cum nec unus ex illis 350. Patribus in probando mox laudato Theodori testimonio vel hæserit levius?

Nicæni Concilii
PP. Theodori le-
ctoris testimonium
probatum.

X. Ne tamen eo unico Theodori Lectoris testimonio, & Nicæni secundi Concilii approbatione, quæ multo studio & eruditione qua pollet Assemanus mitius explicare conatur, nos dumtaxat insistere videamur, Antiochenam pseudosynodum a Petro Fullone coactam, prout ab auctore synodici libelli exprimitur, subjicere non pigebit. Hanc ergo Synodum Petrus Fullo ab exilio ad Antiochenam reversus Ecclesiam, Zenone Imperatore Catholicis Episcopis infenso, illi favente, coegit circa Christi annum 485. ut Labbæus, Pagius, Stephanus Baluzius, aliique adnotarunt. Tum enim Fullo diro actus furore, Calchedonensem œcumenicam Synodum *anathemate notavit, & multis cum sceleribus Xenajam Hierapolis Episcopum designavit, genere Persam, baptismi expertem, conditionis servilis fugitivum, & hæreseos Christianos accusantis ducem accerimur.* (a) De his vero profanis, illegitimisque ordinationibus, quas Petrus Fullo peregerat, Theophanes verba fecit ita scribens. *Petrus autem Fullo Antiochiam ingressus multa nefanda perpetravit, ut puta Synodi execrationes, Episcoporum abrogationes, noxiorum intrusiones, ordinationes illegitimas, & his similia.* Theophanes ergo, emunctæ naris scriptor, etsi in variis antiquorum gestis recensendis Theodorum Lectorem fuerit secutus; quia tamen nec ab Xenajæ ætate procul, *illegitimarum ordinationum descriptione*, hunc hominem *vernulam, baptismatis expertem*, in Hierapolitanam Episcopatus Sedem intrusum obscure saltem designare voluit. Is enim cum gestarum rerum historiam Romanos inter, & Persas scripsisset ad annum usque 573. nec Petri Fullonis Episcopi Antiocheni gesta, nec illegitime ab eodem Petro Fullone ordinati Episcopi eum latere poterant. Nemo igitur ista scribenti mihi succenseat, aut contrahat frontem, quod viro doctissimo, & de litterariis rebus jam optime merito, hac in re non subscripserim. Studium enim veritatis inquirendæ, investigandæque, non rixandi libido, ne a Theodori Lectoris testimonio, & a Nicæni secundi Concilii auctoritate levius resilirem, prorsus meum animum affecit, ut quod candide intelligo religione etiam palam profiterer. A qua quidem agendi ratione haud quaquam recedam, Xenajæ Manichæismum explicaturus.

Pseudosynodus
Antiochena testi-
monium dat de
Xenaja non Ba-
ptizato.

Theophanus Petri
Fullonis gesta de-
scribit.

Non recedendum
a testimonio Theo-
dori Lectoris, &
quare.

XII. Hanc quoque labem idem Cl. Assemanus Xenajæ Magbugensi non asseruit; etsi scelestissimum hominem eum appellet. (b) „ A Manichaica „ hæresi (ait) quantum Xenajas abhorrerit, constat ex multis volumini- „ bus mox recensendis, in quibus Eutychianos ille, & Manichæos diserte „ refellit. „ Et primo quidem si Xenajas suis in operibus etiam „ Mani- „ chæos diserte refellit „ qua de causa Theophanes Bizantius scribit: „ „ Xenajam, quoque Philoxenum nomine, Hierapoleos Episcopum cum Ma- „ nichæis sentientem „ a Justino Seniore in exilium pulsum fuisse? Id autem contigit Christi anno 518. ut probat Eminentissimus Norisius de Epochis Syro Macedonum. Cur præterea idem Scriptor Xenajæ secundam ad

Xenajas Mani-
chæus ex Theo-
phane in exilium a
Justino Seniore
pulsus.

A a

Urbem

(a) Libellus T.v.Conc. p.279. ubi quoque offendes Labbei Pagii Baluzii adnotationes.

(b) Assemanus Tom. 2. laudatæ Bibliot. pag. 12.

Anastasius Imp.
cum Manichæis,
tum Arianis fave-
bat, & quare.

Anastasius Xena-
jam Constantino-
polim vocavit.

Manichæi primi
omnium bellum
sacris imaginibus
indixerunt, & qua-
re.

An Xenajæ scripta
sint genuina.

Urbem Regiam Constantinopolim narrans profectionem, scripsit: *Xenajam Manichæorum Sectatorem, Philoxenum alias dictum, utpote qui una se- cum sentiret Anastasius, Byzantium accersivit?* At Anastasius Imperator non modo studiose Manichæis favebat, ut ex Symmachi Papæ apologia diximus in superioribus; sed & Manichaica dogmata tuebatur, quia ex Manichæa matre procreatus. *Manichæi, & Ariani* (ait Theodorus Lector testis ocularis) *ob Anastasii promotionem sibi gratulabantur. Manichæi quidem, eo quod Mater illius sectæ ipsorum cultrix esset studiosissima.* Si ergo ambo, Xenajas videlicet & Imperator Anastasius, eandem prorsus doctrinam profitebantur, & hujus doctrinæ causa Imperator Constantinopolim illum *Xenajam Manichæum* accivit: si præterea Anastasii mater Manichæorum *sectæ cultrix studiosissima erat*, qui fieri poterit ut veterum scriptorum fidem sibi apprime suffragantium despiciamus, levioribus quibusdam conjecturis innixi? Non ita profecto nostri majores fecere, qui in Christi nomine, ad Nicænam secundam illam Synodum convenientes, nequissimum illum Xenajam Manichæorum sectatorem, & principem judicarunt, testimonium etiam alterius antiquioris scriptoris secuti, Joannis videlicet Diacrinomeni (b) qui affirmavit, illum consuevisse eas imagines *quæ Christum figurabant in abditis locis occultare*, ut nimirum innueret, Christum non veram humanam naturam; sed phantasticam duntaxat, & umbratilem assumpsisse; quod palmare Manichæorum dogma fuisse, jam nos abunde satis in præcedentibus Capitibus probavimus.

XIII. Jam vero mihi deesse videbor, si præteream silentio, quæ Assemanus adduxit pro hac Xenajæ Manichaica labe diluenda. Scripsit enim, Xenajas ad quosdam Syriæ Monachos de Verbi Incarnatione epistolam, qua utriusque naturæ divinæ videlicet, & humanæ *veritatem* Christo Domino asseruit. Hujus autem epistolæ Syro sermone conscriptæ summam, in quinque capita divisam exhibet, & sub numero tertio isthæc verba latine reddita subjicit. (a) *III. Si is qui incarnatus est, Deus quoque erit, qui natus est: & sicut qui in Virginem ingressus est, unus erat spiritualis, cujus spiritualis natura ex Patre est; ita idem ipse unus ex eadem Virgine prodiit, cujus ex natura veritatem Corporis sui habet. Quamobrem recte appellatur Virgo Dei Genitrix, eo quod unam Dei incarnatam personam ineffabiliter genuit.* Hæc inquam, & id genus alia ex variis Xenajæ epistolis aut scriptis, Assemanus pronunciat, quæ Manichæorum hæresim prorsus oppugnant. De hujus vero scriptoris & interpretis fide, maxime in vertendis e Syriaco in latinum sermonem monumentis, dubitari non potest. Secutus vero ne fuerit Xenajas suæ fidei dictamen in iis scribendis, an secus, dubitari potest. Quemadmodum etiam dubitare licet: an scripta videlicet quæ sub Xenajæ nomine modo circumferuntur, ex ejus prodierint officina, an in Syrorum libros, & codices, alicujus impostoris studio, & confictione irreperint. Ea quidem prorsus latuerunt Theodorum Lectorem, Theophanem, Evagrium, Persarum Episcopos, Nicæni secundi Concilii Patres, sequentium sæculorum scriptores; qui non ex inani timore, sed maximis rationibus adducti, hunc nebulonem veluti Manichæorum ducem, & principem traduxerunt. Valde difficile ergo videtur isthæc scripta, si reve-

(a) Theodorus Lector 2. libr. histor. Ecclesiasticæ apud Valesium Tom. 4. pag. 558.

(b) *Diacrinomeni* idest segregati. Sic vocabantur qui Synodum Calchedonensem non recipiebant, ex Leontio de sectis. Ita apud Labbeum Tom. VIII. p. 1019. Consule lib. 1. Photii de Manichæorum historia Cap. VII. et X. Ibi namque legitur, eos abhorruisse a *venerandæ crucis figura* in Evangelicis Codicibus delineata. Apud Christophorum Vvolsum pag. 23. Addentes *veram crucem utpote lignum maleficorum instrumentum, & maledicto subjacens adorari & amplecti nefas esse.*

(c) Assem. Bibliot. Orient. Tom. II. pag. 29.

revera extiterunt, non innotuisse iis viris, qui hujus flagitiosissimi hominis patriam, conditionem, mores, instituta, & dignitates describere. Vel tandem si extabant, num ita forte in Syrorum scriniis delitescebant, & in fidas includebantur custodias, ut non nisi novissimis hisce temporibus Assemani studio, & laboribus in hominum notitiam pervenire potuerint? Certe Assemanus qui ejusmodi opera suis animadversionibus illustranda suscepit, nec unum dumtaxat scriptorem fide dignum laudat, qui talia opera Xenajæ adjudicet. Et quamvis quandoque ad unum, aut alterum testem provocet, hos tamen tanquam Eutychianos, & Monophysistas carpit, vellit, atque condemnat. Præterea deficientibus jam supparum scriptorum testimoniis, atque consensu, an non exquirenda forent ad Xenajæ epistolas consonantia responsa? Scripsit ille ad Imperatorem Zenonem, & ad Monachos diversorum Monasteriorum incolas. Ubi quæso horum omnium responsa, ut rimemur an sibi concinnant, vel iis aliqua nota insit, quæ eruditis oleat suppositionem? Ego enim cum in tanto versarer discrimine suspicione maxima adducebar, falso opera illa, Xenajæ ab aliquo Sycophanta fuisse afficta. Suspicionem acitavit Cl. Assemani agendi ratio. Qui in gravissimis offendens scopulis, quos præcavere haud poterat, tum Xenajam aut eumentum, aut aliquem Xenajæ nomine confictionem voluisse adstruere asseverat. Cujusmodi porro est illud commentum: *Nestorium hæresiar- cham a S. Leone Papa ad Calcedonensem Synodum evocatum fuisse*. (a) Hæc tradit Xenajas in epistola ad Senonenses Monachos, cujus argumenta persequens Assemanus, hocce, tanquam putidum figmentum, esse rejiciendum adnotavit. Nam antequam S. Leo Magnus Catholicæ Ecclesiæ obtineret Pontificatum jam Nestorius, in quartum exilii locum ablegatus lingua ver- mibus corrosa anno 436. interiit, ut quidam dixerunt; vel saltem usque ad annum 439. in Oasim vixit, ut Socrates affirmavit: (b) S. Leo Magnus vero nonnisi sequenti anno 440. die 28. Julii ad Pontificatus solium elevatus fuit. Qui de Calchedonensi congreganda Synodo Consilium habuit anno 450. hancque demum sequenti anno fuisse celebratam, cum sacra tum profana tabulæ patefaciunt. Palmarem, inquam, hunc errorem adnotat Assemanus, & suspensus hærens, nescit cui illum adjudicet, Xenajæ videlicet, aut alicui Monophysitæ Xenajam sibi Patronum quærenti.

Aliorum silentium
de Xenajæ scriptis.

Palmaris error
in scriptis Xenajæ
adjudicatis.

Nestorii obitus.

Quo tempore
S. Leo ad Pontifi-
catum assumptus.

XIV. Non igitur laudatis scriptis doctus Vir Assemanus tantam fidem censuit adhibendam, ut plene hunc a Manichæorum erroribus abhoruisse arbitretur. Nam & quædam Xenajæ dictiones ei occurrerunt, quæ hæreticum Manichæorum sensum præse ferunt, Has inter celebris est illa, quam Orientalis scriptor subjicit ex libro Theologico, *Radiatorum nuncupato*; videlicet: *Philoxenus, inquiunt, passiones Domini voluntarias, non naturales agnoscit. Moyses quoque Barcepha corpus Adæ antequam is peccasset, Dominum induisse testatur. Denique in historia mar Barsumæ corpus Domini nostri haud instar corporis humani esse dicitur* (c). Has autem omnes dictiones Manichæismum spirare, & Manichæorum fabulosa figmenta continere, quis ignorat? Quas tametsi libri auctor, non omnes Xenajæ, seu Philoxeno adjudicet; singulas quidem ex nefaria Manetis officina prodiisse, præcedentes nostræ elucubrationes abunde patefaciunt. Sed Manichæismum, istud *Philoxeni* dictum indicare, videlicet: *Passiones Domini voluntarias*, & ipse Assemanus asseverat; illudque scriptoribus a nobis recensitis occasionem præbuisse, ut Xenajam hujus hæreseos reum traducerent, affirmat. Sed doctus vir arbitratur aut Piloxenum in *Incorrupticula- rum* impegisse errorem, ex Manichæicis quidem principiis derivatum; aut ob inconstantia vitium quo frequentius hæretici jactari solent, quibusdam Manichæorum placitis adhæsisse, quamvis ipse in libris suis ea passim excretur.

Cl. Assemani ju-
dicium.

A a 2

Ut-

(a) Tom. II. Bibliot. Orient. pag. 41. (b) Socrates lib. 7. cap. 32.
(c) Assemanus ibid. pag. 4. & 2.

Prorsus latet an
scripta illa a Xe-
naja prodierint.

Reliqua ad ma-
nichæorum hære-
sim pertinentia Pe-
trus Siculus, &
Photius descripse-
runt.

Utrumque ergo res se habeant, jam nec Xenajas ipse, Assemano au-
ctore, ab omni Manichæismi labe purgari potest, nec opera, quæ sub
ejus circumferuntur nomine, illique adjudicantur, suppositionibus, laciniis,
atque interpolationibus carent. Quo itaque innixi fundamento, relictis ve-
terum, & supparum scriptorum testimoniis, de ejus fide judicabimus? Lau-
datis innixi scriptis in erroris discrimen adducemur. Cum certo non in-
notescat; an volumina illa ex vera Xenajæ officina prodierint; an in illis
conscribendis suæ fidei dictamen fuerit secutus; an denique aliorum stu-
dio falsata fuerint, ad occulendam, seu delendam eam Manichæismi notam,
quam veteres scriptores, & septimæ Synodi Patres eidem inusserant.

Verum in his omnibus conscribendis diutius quam par erat immora-
tum me fuisse intelligo. Potissimum quia monumenta Syriaco sermone
conscripta nec lustrare queam, nec eadem interpretari. Quæ sane cuique
opus esse debent eorum, qui causam ejusmodi ad exitum perducere cupiant.
Quare prætermisso hoc differendi genere, illud unum dumtaxat subjecimus;
totum pene Orientem Anastasii Imperatoris, & Acephalorum studio Mani-
chaica labe fuisse pollutum. Quod ut clarius innotescat, meliusque intel-
ligatur, ultimum de Manichæorum historia conscribimus Caput: Cum reli-
qua, quæ dicere possemus de nefaria hac hæresi apud Armenos postmodum
Paulicianorum studio propagata sufficienter a Petro Siculo, & a Photio
fuerint descripta.

C A P. XIV.

*Manichæos Urbem Romam adhuc inhabitantes Hormisdas Papa pla-
garum examinatione discussos exulatum abire cogit. Beauso-
bre nugæ, cavillationesque refelluntur. Constantinopolitana Men-
næ Patriarchæ Synodus Severum, Anthimum, aliosque Acepha-
lorum Principes veluti Manichæici dogmatis propugnatores dam-
nat. Tandem nonnulla adnotantur de Manichæis ex Petri Si-
culi, & Photii historiarum libris.*

I. **A**NTEQUAM aliquid de Orientalium Episcoporum in Manichæorum
causa gestis dicere aggrediamur, Hormisdæ Papæ agendi ratio-
nem, & in eisdem hæreticos judicium, paucis describere neces-
sarium ducimus; Quippe qui cum vipeream hanc sobolem Romæ delite-
scentem reperiisset, omnes sui animi nervos ad eam penitus abolendam ad-
hibuit. Christi ergo anno quingentesimo decimoquarto, cum Anastasius
imperii habenas teneret, Symmachus Papa ex hac luce migravit. Huic
vero eodem anno Romæ Hormisdam suffectum fuisse, Ecclesiasticæ tabulæ
patefaciunt. An vero in hujus Pontificatus exordiis aliquas Manichæicæ se-
ctæ reliquias, ex præcedenti Symmachi Papæ inquisitione superstites, ibi-
que latitantes repererit: An vero Symmacho dumtaxat vita functo, tertio,
aut quarto anno ex aliis Africæ, Orientis, aut Italiæ regionibus ad Urbem
inhabitandam convolaverint, ex nullo Christianæ rei monumento innotescit.
Verum si Pontificalis libri, in quo Romanorum antistitum gesta descri-
buntur, ordinem persequi velimus: Hormisdam post plures in Pontificatu
annos transactos, Manichæos Romæ reperiisse credendum est. Nam idem
Summus Pontifex, primos quatuor sui regiminis integros annos insumpsit,
ut Anastasium Imperatorem multarum hæresum, ut vidimus, propugnato-
rem & vindicem, ad bonam frugem reduceret. Quod cum semel, ite-
rumque per suos legatos ea de causa Constantinopolim missos, tum per
epi-

epistolas obtinere in cassum tentasset, & pia Rom. Pont. voluntas semper frustrata mansisset, tandem Imperator nutu Divinitatis fulmine percussus, miserrime obiit. Cui cum religiosissimus Princeps Justinus in Imperio successus fuisset, quod tantopere studebat Hormisdæ, mirifice consecutus est, anno 519. Legatis Constantinopolim missis, quos inter fuit sanctissimus ille vir Germanus Capuanus Episcopus.

Germanus Capuanus unus ex Apostolicæ Sedis legatis ad Imperatorem Justinum.

II. Orientalium itaque cum Romana Sede pace redintegrata, simulque cum hæreticis damnata Acacii, Euphemii, Macedoniique memoria, nec non Zenonis, & Anastasii Imperatorum, demum Manichæorum sobolem exulatum e Urbe abire compulit. Quare si nos libri Pontificalis auctorem, in Hormisdæ Papæ gestis describendis, rerum temporumque ordinem fuisse secutum arbitrabimur, hocce Pontificis in Manichæos iudicium post annum 519. contigisse affirmabimus; verum parum utili, & in incerto versanti quæstione prætermissa, Hormisdæ in Manichæos agendi rationem attendamus. Hic (ait laudatus Scriptor) invenit Manichæos, quos etiam discussos cum examinatione plagarum exilio deportavit. (a) Nova hæc plane est Ecclesiastici iudicii forma, quam ab Hormisdæ in Manichæos adhibitam auctor describit. Non enim ante hujus Pontificis tempora, Ecclesiastica auctoritate hæreticos cum plagarum examinatione discussos legimus. Et quamvis Imperatores, sæculique Iudices ut penitus eam sobolem delerent, varia poenarum genera jam pridem decrevissent, vel eorum bona proscribendo, vel eos omni humano jure privatos in exilium abire cogentes, plagis autem, verberibusque affligendos, a quopiam hactenus definitum fuisse haud intelligimus. Verum publica sæculi auctoritate executioni demandatum existimamus, ne videlicet lenitatis leges, quibus Ecclesiæ Pastores Sanctissime hærebant, violarentur. Conquisitis præterea omnibus Manichæorum libris, sive codicibus, Summus Pontifex eadem suorum prædecessorum exempla secutus, ante fores Constantinianæ Basilicæ concremavit, tantoque metu, & terrore in horum scelestissimorum hominum animum excitato, ab exilio Urbem amplius remeare non cogitaverunt.

Hæc tamen Hormisdæ, Symmachi, Gelasii, Leonis, aliorumque Romanorum Pontificum in Manichæorum libris comburendis agendi ratio, ab A catholicis viris non omnino probata est. Eam enim potissimum, parum utilem, & tutam ostendere conatur Isaac Beausobre; (b) qui in suis de Manichaica historia libris, varias cum Imperatorum, tum Magistratum leges de hæreticorum vel Christianorum Codicibus perdendis, penitusque delendis recensuit. Has autem veluti rationabiles vindicat, ea videlicet de causa quod ejusmodi Codices quædam continerent, quæ religionis pietatem, humanamque corrumpabant societatem, de qua re ipsi Cap. 4. hujus libri sermonem luculentissime habuimus. (c)

III. Age vero Beausobre nugis & commentis rejectis, alios Manichaicos mores, cultum, Ecclesiasticumque regimen, ex Constantinopolitanis Synodis expendere aggredimur, quorum aliam ad Hormisdæ tempora referendam esse, aliam vero ad Agapeti ævum pertinere, ex certissimis monumentis patefaciemus. Eas autem Synodos, Severum, Anthimum, Zoarum, Philoxenum aliosque, qui Acephalorum nomen perferebant, tanquam Manichaicorum dogmatum propugnatores, communi Patrum consensione damnasse, iis exploratum est, qui eorumdem acta lustrarunt. Quare nos in iisdem actis percurrendis, sine ulla animi ambiguitate, Manichaicorum rituum professores, sub Acephalorum nomine delitescere studuisse judicavimus. Ne vero falsa videar fabulari, ad memoriam prius revocabo quæ impius Imperator Anastasius, ad suam hæresim amplificandam adhibuit; cum videlicet & Xenajam Constantinopolim adduxit, & Severum

Manichæi sub Acephalorum nomine delitescere nitebantur.

Xenajas, & Severus honorifice ab Anastasio Imper. Constantinopoli suscepti.

(a) Liber Pontificalis in Hormisdæ Papæ vitam Tom. v. Concil. pag. 558.

(b) Vide quæ diximus cap. 4. (c) Isaac de Beausobre in Præliminari serm. ad Idam partem Manichaicæ hist. pag. 118. et seq.

Severus in Antio-
chenam sedem in-
trusus.

Severi Patria,
mores, & institu-
ta.

Evagrius ibidem.

Severus Doemo-
nibus cultum ad-
hibuit.

Antiochia Theo-
polis etiam appel-
lata.

nefandum hominem, cum monachis biscentum eodem venientibus hono-
rifice suscepit. Quod (ait Petavius) (a) initium fuit impuri illius *Severi*,
qui anno 513. Antiochenam Sedem, a qua Flavianus ob constantiam Ca-
tholicæ professionis, superiore anno exturbatus fuerat, per vim occupa-
vit, & orientales omnes, ad Synodi Calchedonenfis damnationem tenta-
vit adducere; Resistentes vero Catholicos Episcopos e sedibus ejecit.
Quis fuerit *Severus*, ex qua gente duxerit originem, in qua Religione
primum fuerit institutus, paucis explicare ducimus necessarium. Quæ qui-
dem omnia a nostro scribendi scopo aliena iis haud quaquam videri de-
bent, qui præsentibus nostras exercitationes lectitabunt.

Sozopoli igitur, una ex Pissidiæ Provinciæ Urbibus, *Severus* natus
est. Qui cum adolevisset, ut tradunt Evagrius, Nicephorus, (b) & Li-
beratus Diaconus, apud Berytum, Ciliciæ Urbem in foro versabatur,
Ethnicorum tamen moribus, & ritibus assidue vacans. Postea vero reli-
gio jurisprudentiæ studio, cum Sacrum Baptismum suscepisset in Ecclesia
admirabilis Martyris Leontii, qui in Urbe Phenices Tripoli, summo
honore colitur, illico monasticam vitam amplexus est, quod inter Civi-
tatem Gazam, & oppidum Majumam in medio itineris positum est. (c)
Hunc autem in veneficiis, ab ineunte ætate, fuisse deprehensum, atque
in Berytiorum Urbe, antequam baptizaretur, Dæmonibus Religiosum cul-
tum adhibuisse, ex libello Monachorum in Constantinopolitana Mennæ Sy-
nodo, recitato proditum est. Quare nobis saltem suspicari licet, nonnisi
simulate ad suscipiendum Baptisma adductum fuisse; ut videlicet eas pœ-
nas evaderet, quibus Imperatorum leges in sacrilegos veneficosque homi-
nes animadverti præcipiebant. Suspicionem auget, *Severi* fuga, quam ex
Beryto arripuit, ut apud *Tripolim* se reciperet. Atque tandem eadem
nostra conjectura eo magis roboratur, quod *Severus* nondum expleto tem-
pore, quo recentem baptismate illuminati in monasteriis diversabantur,
animi nequitiam sub Catholicæ Religionis colore amplius cohibere non
valens, *nec rursus perspicue ad antiquum gentilis opinionis suæ vomitum
reverti valens, per aliam viam ad id quod studebat pervenit.*

IV. Poenarum ergo metu adductus, ad antiquos Gentilium ritus
palam reverti exhorruit. Propterea novis fraudibus excogitatis, sub Ace-
phalorum dogmatibus, Manichaicam professionem delitescere nifus est; ut
Manetis ritibus, atque mysteriis studiosius vacaret. Non ergo mirum si
abnegata a Severo Ecclesia, & eo, a quo fuerat baptizatus, statim Con-
stantinopolim ad Imperatorem Anastasium, omnium nequissimorum homi-
num Patronum, & vindicem properaverit; a quo cum biscentum Mona-
chis multo gaudio, & honorifice exceptus est. Tantæ itaque potestatis
præsidio suffultus, & ad Anthiochenam, seu Theopolitanam sedem eve-
ctus, non solum multas, cruentasque cædes militari manu in Catholicos
Sacerdotes, & Archimandritas, qui suæ illicitæ, & per injuriam cano-
num factæ ordinationi strenue sese opponebant, fieri mandavit, verum
etiam Dei Domos, & Ecclesias, maximis, solemnibusque ritibus, & my-
steriis consecratis, occisorum sanguine fordidavit, eas *diversoria hæresis,*
& *impietatis vocitando*, & Baptisma, quod acceperat reprobando. Jam
vero quod Severus sincere Acephalis non adhæserit; *sed & ipsam Ace-
phalorum Religionem simulaverit*, ex sequentibus omnibus (ajunt Religiosi
Monachi in laudato libello) (c) *manifestum fuit*. Narrant quippe impri-
mis, nullam in Christo duarum naturarum unionem, seu *univium* (ut
ajunt) admisisse, sed *novativum* dumtaxat, *ipsum divisivum appellans,*
& *in suis propriis conscriptionibus anathematizans*. Quæ loquendi for-
mula,

(a) Petavius Rationario Temp. parte 1. lib. vii. cap. 3. (b) Evagrius lib. 3.
cap. 33. Niceph. lib. 16. cap. 29. Liberatus Diaconus cap. 19.

(c) Libellus Monachorum ad Constantinopolitanam Synodum extat Tomo V.
Conc. pag. 1083. & seq.

mula, etsi sensum obscurum redoleat, tamen veram humanitatem Verbum Divinum non assumpsisse, nec eam sibi copulasse significat. *Petro Moggo* deinde, qui in Alexandrinam sedem ob Acephalorum Principatum fuerat intrusus, nec communicare voluit, neque iis, qui ab eodem *Petro Moggo* fuerant *seducti*, & *edocti*; eo quod deberet *Petrus abripi de Ecclesia Alexandrina*. Hac enim de causa *Petri Moggi*, cæterorumque cum eo communicantium nomina, ex Theopolitana Ecclesiæ *diptycis* abradi voluit. Propterea novis in dies, contra quoscumque, tumultibus excitatis, non Catholicam tantum, sed & ipsorum Acephalorum Religionem, huiusque sectatores evertere, atque delere conabatur. Tum assumpto sibi quodam *Petro* (quem *Iberum* appellant) criminum socio; Quippe qui Apameæ Episcopalem Thronum sibi usurpaverat, finalem Urbis Alexandrinæ everfionem, constituerunt, apponentes Alexandrinis divisiones, & ad invicem, ibi populum concitantes, ut & bella civilia fierent, multæ domus incenderentur, multorumque hominum sanguis effunderetur, & ipsi quidem, vix aliquando fuga, poenas pro istis debitas aufugerunt.

Severus Petro Moggo Alexandrino sincere non communicabat, & quare.

Petrus Iberus Severi socius, ad evertendam Alexandrinam Urbem.

Bella & cædes contra Alexandrinos patrata.

V. Ex hac porro rerum gestarum serie, Monachi in suo libello scite ratiocinabantur: *Severum, Petrumque Iberum, seu Apamensem*, nusquam Christianæ Religionis fuisse cultores, utpote quibus æquanimiter Catholicis, & hæreticis infensi videbantur. *Cum enim omnem Ecclesiam inique anathematizare ausi essent, merito ab omni Ecclesia anathematizati fuere*. Et quidem, ut universali quodam anathemate ab omnibus proscriberentur, & ut eorum vitæ genus omnes exhorrescerent, immanis, sævaque agendi ratio, qua ad necem, & exitium Jesu Christi cultores perquirebant, suadebat. Quia videlicet, omnibus sacris, divinisque legibus fractis & abolitis, Sacerdotes aliosque Ecclesiæ ministros templa inhabitantes, & Altaribus inservientes & insistentes, violenti morti tradebant, eosque suis manibus suffocabant, vel quando ad monasteriorum omnia bona diripienda, devotos Monachos, vinculis, carceribus exagitabant, gladiis telisque jugulabant: vel quando itinera agentes, venerabilia claustra S. Symeonis penetrantes, *congregata multitudo latronum judæorum in istos honorabiles Monachos irruerunt, nec horum canitiem veriti*: Opus gladii in ipsos fecerunt circa 350. numero existentes, eorumque membra in via disperferunt, non tradentes sepulturæ eorum venerabiles reliquias, neque ipsorum tuguriis parcentes.

Monasteriorum bona diripiebant.

Severi, & Petri Iberi sævitia in Monachos.

Hæc inquam omnia, etsi immanis sævi, truculentique, & longe ab omni pietate, & Religione animi argumento sint; eorum vero manichæica instituta non præmonstrarent, nisi rerum agendarum scopus attendetur. Quid aliud enim *Severus, & Petrus Iberus* secum reputabant in hisce immanibus cædibus patrandis? Nisi cruenta Dæmonibus, quibus serviebant, sacrificia reddere; quem ritum Manichæos adhibuisse exploratissimum est. Aliis præterea superstitiosis, magicisque ritibus Severus, & Petrus utebantur, vel *cum suffocatricis manus impositiones ipsorum profani, & falsi Sacerdotes* (tanquam Ethnicorum Arioli) *& pro mortuo vivente super ordinandis verba invocationis proferebant, non ex divina gratia, sed de ventre varia dicentes, ac de terra loquentes*. (a) Vel cum Dei Ecclesias, mystica nostræ fidei Sacramenta, & mysteria evertere, & devastare studebant; nova conventicula, & contraria baptismata instituentes; audacter, & impudice Christianorum animas, *ad pecunias, ad gloriam, ad carnales delicias* subripientes. Nam domos intrantes, captivas ducebant animas hominum, & mulierum non firmatas, & non solum pravis dogmatibus *secundum animas, verum etiam & corporaliter ipsas corrumpabant*. Rerum autem harum, atque similium relationem jam pridem ad Hormisdam Romanæ, & Apostolicæ Sedis Præsulem transmissam fuisse; atque ipsum summum, maximumque Pontificem, depositionis, anathematisque sen-

Severi, & Petri Iberi superstitiosi ritus.

Sacramenta Catholicæ Eccles. a Severo, & Petro profanata, & abolita.

(a) Tom. V. Concil. p. 1087.

Ab Hormisdæ ex-
communicati tan-
quam Manichæi

tentiam in eosdem hæreticos tulisse, ex pluribus monumentis evinci, laudatus Archimandritarum cœtus & Monachorum ex Monasteriis S. Dalmatii, Hierosolymorum, secundæ Syriæ, Montis Sinai, & trium Palæstinarum profitetur. Nihil aliud constantissime exposcente Venerabile illo Ascetarum cœtu, nisi nefarios hosce homines, tanquam Manichæos habendos esse, atque puniendos.

Ritus Ecclesiastici
quemadmodum a
Deo præscripti.

VI. Et quidem Sanctum Pontificem Hormisdam in eos, veluti Manichaici dogmatis sectatores animadvertisse, ejusdem epistola ad Presbyteros, Diaconos, Archimandritas secundæ Syriæ, & ad reliquos Orthodoxos, quocumque Orientali climate degentes, & in Apostolicæ Sedis communione persistentes satis perspicue patefacit. Nam Hormisdas ex Apostolico Petri Throno pronunciat: Gliscentes tum per universum Orientem hæreses; aut ex *Photini*, aut ex *Manetis* impuris fontibus prodiisse, horumque insana dogmata latius propagata fuisse, studio *Severî* Antiocheni, *Xenajæ* Hierapolitæ, *Cyri* Edesseni, *Petri* Apameæ, qui indefinenter nefariis, superstitionisque sordibus involuti, Episcopales Thronos innumeris criminibus polluerunt. Ne ergo Presbyteri, Diaconi, Archimandritæ secundæ Syriæ, & reliqui Orientales Orthodoxi a profanis ritibus deciperentur, Summus Pontifex ibidem generatim mandat, *quidquid adversus regulas Patrum, ex quibusdam falsis commentariis prolatum, abjicere. Nullus* (ait) *vos incongruentibus præceptis, aut novis moveat institutis. Si enim mundani sunt, & Ecclesias tenere non possunt; quia eis magis convenit discere, quam docere.* Et tandem ad Manichaicas forte oblationes alludens, subjicit: *Nefas est enim Altaribus piis peregrina inferre libamina: quia certas religiosis disciplinis terminos Deus, inter ipsa quoque cultus sui præscripsit initia.* (a)

Ex Judæis Severus
impia instituta est
mutuatus.

Manichæorum
dogma a Severo
expresse propu-
gnatur.

VII. Præter hujusmodi autem non incertæ fidei monumenta, quæ *Severum*, *Petrum* Apamææ, *Zoaram*, aliosque socios Manichaicorum rituum, & dogmatum Professores fuisse patefaciunt; alia illius ævi superest Clericorum, & Monachorum Antiochenis ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum supplicatio; in qua non tantum præcedentia superius descripta facinora recensentur; verum etiam & alia multa, quæ nonnisi *Manetis* cultoribus convenire possunt. Cujusmodi enim illa sunt, quæ ex Judæorum societate *Severus* sibi mutuaverat. Cum videlicet Christianorum jugulationibus ubique patratis, Sanctorum Syrorum Martyrum Monachorum carnes, canibus, & avibus lacerandas projecit: *Cum circa fontes in Daphne facere præsumpsit, & veneficiis ibidem utens, scelestis sacrificiis Dæmones colebat.* Cum neque sacris Altaribus parcens, neque sacris vasis, alia confregit, alia conflavit; ad nefarios omnino profanosque usus, pecunia ære argentoque erogatis. Siquidem calices argenteos, & aureas columbas in formam *Spiritus Sancti*, super Divina lavacra, & altaria appensas, una cum aliis sibi appropriavit dicens: *non oportere in specie columbæ Spiritum Sanctum nominare.* (b) In hoc enim maledicti genere, unum ex præcipuis *Manetis* dogmatibus situm fuisse quis inficiabitur? Deum enim posse corpoream assumere formam, mordicus inficiabantur. Et propterea nec Verbum veram hominis carnem, nec Spiritum Sanctum sub aspectabili, corporea-que apparuisse figura docebat. Quare ad evertenda duo hæc Christianæ religionis capita, Christi, Spiritus Sancti, Angelorumque figuras dejiciebant, & undequaque delere conabantur.

Hæc quidem Manichaicæ Philosophiæ, & Theologiæ fuisse principia, nec A catholicus vir Beaufobre potuit inficiari. Qui quamvis in Manichæorum describenda historia nimium suis partibus indulgens, totum studium adhibeat, ut Catholicis negotium faceat, Sanctorum vetustissimorum Ecclesiæ Patrum, & Scriptorum sententias contemnat, jocum risumque faciat,

Ca-

(a) Hormisdæ Papæ epistola ad Monachos secundæ Syriæ Tom. 5. Concil.

(b) Vide quæ de hoc *Manetis* dogmate scripsimus contra Beaufobre Lib. 1. Cap. 1x. Consule Archelai acta apud Zacagnium p. 90. & seqq.

Catholicis jurgiis , & maledictis laceſſat ; & denique , ut principaliora fidei noſtræ dogmata refellat , aut pernicioſius pravis Lutheranorum , Calvinistarum , Socinianorumque commentis pervertere nitatur . Octavo tamen libro quæ nos de Severo , Zoara , aliisque deſcripſimus ; ille Maneti , ſuiſque aſſeclis adjudicavit . De Severo tamen , Zoara , aliisque , qui ſexto Eccleſiæ ſæculo Manichaicam impietatem ſub Acephalorum larva deliteſcere nitebantur , *Beaufobre* nec unum verbum fecit . Quum ejus ſcribendi ratio , & ſcopus ad ſolum Manetem , primosque ejus ſocios , horumque profana æque , & nefaria inſtituta ſe extendant , poſthabitis deinde ab eo iis locis , iisque auctoribus , quibus hæreſis illa graſſabatur , & quorum ſubſidio & indultria , temporis decurſu , longe lateque propagata fuit . Quare ſi quis attentius ad illius auctoris ſcopum animadvertere ſecum recogitabit ; haudquaquam ſincerum de Manichæis , historicum , criticumque opus conſcribere ſibi propoſuiſſe : Sed Catholicos dumtaxat infectari , eoſque ſanctiſſimos , vetuſtiſſimosque Patres , qui nefandæ huic ſectæ ſeſe ſtrenue oppoſuerunt , carpere , de inſcitia , & errorum nota poſtulare ſtatuſſe , dubio procul intelliget , ut jam in præcedentibus indicavimus .

Beaufobre malæ artes , agendique ratio .

VIII. Ne vero in recensendis *Beaufobre* malis artibus , noſtræ hiſtoriæ filum , ordinemque pervertamus ; Orientalium Orthodoxorum Episcoporum novas contra *Severum* , *Anthimum* , alioſque Acephalos poſtulationes ſubjiciamus . (a) Ex quibus apprime omnibus innoteſcet , nihil nos in cauſa , de qua modo agimus , noſtro ſtudio confinxiſſe , aut ſolis conjecturis adhæſiſſe : Sed rerum veritatem , ex certiſſimis monumentis , & percunctari , & haurire voluiſſe . Orthodoxi itaque quadraginta ſeptem Orientis Episcopi vel per ſe , vel per ſuos Legatos , Agapeto Romano Pontifici Conſtantinopolim accito , libellum obtulerunt , quo non tantum facinorosa *Severi* geſta hætenus deſcripta conteſtati ſunt : Sed hunc tanquam Manichaici dogmatis aſſertorem , nefariumque propugnatorem damnandum poſtularunt . *Supplicamus* (ajunt) *Sanctiſſime clamamus adjuva nos , & ſanctas animas (a Severo) occiſas , quas adſtare cogitate prudenter : & oſtendere vobis quod propter Chriſtum traditæ ſunt morti a beſtia multi capitis , ne rurſus ex ſuo omnibus manifeſta Mangania , & Manichæo errore quo conſidens iſte iniquus auſus eſt intrare mundas regias aulas .* In quam quidem opinionem , ſive judicium laudati Episcopi , non alia ducti ratione deſcenderunt ; niſi quia ſpectatis *Severi* moribus , iſtiusque doctrina ſedulo percunctati ſunt , cujus ſectæ aſſertorem , propugnatoremque cum oporteret nuncupare . Etenim quandoquidem illum eadem cum gentibus ſentire : *ejuſdem* cum *Eutyche* ſimulate opinionis eſſe : *Nestorii*que quandoque mores ſectari , cum iisdem innotuiſſet , merito , & cum *veritate* , & *diaboli organum* , & *Manichæum* vocitarunt . Præpoſtere ergo laudatos Orientis Episcopos de *Severi* dogmatibus , ſeu erroribus judicaſſe nemo conſingat . Potiſſimum , cum non ex incerto vulgi rumore : Sed ex factis , rebusque apprime perſpectis , & cognitis ejusmodi judicium ediderunt .

Quadraginta ſeptem Catholici Episcopi ad Agapetum PP. provocarunt .

Sincerum Orientalium Episcoporum de Severo judicium .

IX. Præterea autem , ex Manichaicæ Philoſophiæ , & Theologiæ principiis , veram Chriſti Domini ex Virgine nativitatem , veram iplius carnem , mortemque inſciabantur , magicis ſtudiis , & exercitationibus *Severus* ipſe , *Petrus Apameæ* , *Zoaras* , & *Iſaaci*us *Perſa* ſedulo vacabant . In quibus ſuperſtitioſe Manichæos verſari conſueviſſe , etiam *Beaufobre* variis in locis explicavit . De *Zoara* enim in laudato legimus libello , hunc Divinam Scripturam , omneſque ſacros Ordines , & Miſſam ignoraviſſe . Quinimmo ſumma animi audacia omnes veros , *ſacroſque Eccleſiaſticos ritus peſſumdediſſe per conventicula , & parabaptiſmata* , quæ quotidie ab eo agebantur . Cujus *Synagoga* (ajunt laudati Orientis Episcopi ad Agapetum) *mulierculæ commeſationibus , & ebrietatibus , luxibusque , & adulterationibus*

Zoaræ improbitas & ſuperſtitioſa religio .

Laudatus Orthodoxorum Episcoporum Orientalium libellus .

B b

(a) Libellus Orthodoxorum Episcoporum Orientalium oblatus Agapeto Tom. v. Concil. pag. 999. & ſeqq.

nibus deditæ implent. Quæ quidem mala, ut procul ab Ecclesiæ sinu, cæteri sanctissimi Orientis Episcopi repellerent, omnes nifus adhibuerunt, intrepide etiam coram Imperatore se sistentes, huncque enixe rogantes, ne permitteret aggregari *Bestias sanguinis edaces cum agnis*; alias paulatim, tota in Oriente polluta, & labefactata Christi religione, jam pudor, iustitia, sanctitas, verusque Dei cultus ad exitium perducerentur.

Isaacius ex Perside in Orientem adveniens, multorum facinorum auctor.

Isaacii Persæ blasphemia in Deum.

In imagines invehatur Isaacius Persa.

X. Isaacium autem Persam, qui in Orientem venerat, cæterisque nefariis illis viris comitem se adjunxerat, adhuc graviora perpetrasse facinora exploratum est. Nam Orthodoxi illi Episcopi de hoc homine verba ad Agapetum facturi, nec lacrymas, vel ejulatum cohibere poterant, nec sermone explicare valuerunt, quæ suis iniquis manibus facere non exhorruit. Unum dumtaxat de eo facinus narrant, quod maxime execrari testantur. Illud videlicet, quod in quoddam se recipiens diversorium, in quo piissimi *Justiniani* Orthodoxi Imperatoris imagine reposita, *prædictus scelestus, & arrogans Vir, tamquam certans, ut secundum noviorum modum dicendi blasphemaverit Deum*. Peculiare igitur aliquod blasphemix genus hunc Persam in Deum excogitasse, & dixisse præcedentia verba jam perspicue indicant. Quale autem ejusmodi fuerit, neque ex hoc, neque ex quocumque alio monumento nobis innotescere potuit; potissimum cum Patres illi inceptam narrationem prosecuti, statim subdant: *Extendens baculum, in quo inhonoratam senectutem suam firmare fingit, implensque simulatum stellionatum in conspectum eorum, qui ab ipso seducti sunt, percutiebat sine venia similitudinem Christo amantissimi Imperatoris, hæreticum denominando sic Deo unitum, & ab ipso custoditum, & veritatem prædicationis custodientem*, . In quo furore Isaacium perstitisse asseverant; *donec divisit tunicam habentem nobilem effigiem, & partem pro se tenuit, quam & igni tradidit: sed totum exterminare non potuit*. Simul autem cum Imperatoris imagine, figuram, Christum Dominum representantem expressam fuisse arbitramur. Etenim in subsequenti sermonis parte subjiciunt: *Nam conservatum fuit a Numinis meliori providentia, in redargutionem manifestam, & notam homicidialis temeritatis* (a).

XI. Hæc autem quæ nos de Isaacio Persa, & cæteris hætenus vel exscripsimus, vel explicavimus, manichaicos prodere mores, instituta, & nefariam religionem, extra omnem dubitationis aleam positum esse arbitramur. Atque potissimum in eam rapimur persuasionem, quod Manichæorum secta, *Templum, Altaria, Sacrificium, Imagines*, aliaque mysteria ad Christi veram humanam naturam pertinentia, illamque representantia, deiciebant, evertiebant, & ab iis abhorrebant; ut in quibusdam deinde synagogis, seu diversoriis, cum pravis eorum mulieribus, dumtaxat nocturnis horis congregarentur, ad profanas quasdam oblationes Deo offerendas. Luculentius tamen de horum institutis Beausobre disseruit: Sed eo animo ut contendere auderet, quædam ex iis institutis primigeniæ Christianorum Religioni, ritibus, disciplinæ, & dogmatibus consentanea omnino fuisse, quasi vero Manichæi in omnibus Apostolicis viris se conformari studuerint. Quid? Trium priorum sæculorum Patres eadem cum Manichæis sensisse contendit. Videlicet dumtaxat *puram precum oblationem* a Christianis Deo fieri oportere, docuisse, & ad Tertullianum nimirum, Clementem Alexandrinum provocare non veretur, subjiciens: Non templa, non Altaria, non imagines primos Christi cultores admisisse (c) a quibus abhorrebant; ne Gentilium Religionem sectari viderentur. At nugari, planeque in his *Beausobre* comminisci, jam ex iisdem Patribus ad quos provocare intendit, exploratum est. Nam Tertul-
lianus

(a) Vide quæ diximus Cap. xii. hujus libri. (b) Beausobre Lib. 9. Cap. 6.
(c) Beausobre ibidem §. iii.

lianus imprimis, quamvis libro ad *Scapulam*, quem *Beaufobre* laudat, de oblationibus Deo factis differens: *puras cordis preces* in lata significatione, sacrificia appellet; plerisque tamen in locis: *Missæ Sacrificium*, *Ecclesiæ Sacerdotium*, *Altaria*, *Templaque* Christianorum recensuit, ut in libro potissimum, *de Castitatis exhortatione*, vel in libris *de monogamia*, *carnis resurrectione*, & alibi passim; quibus in locis, non tantum Sacerdotum dignitatem; sed ritus, quibus Altaris ministri consecrantur laudat, atque describit. Parem quoque *Beaufobre* fingit fallaciam, callidumque gerit ingenium ad Clementem Alexandrinum libro 1. Strom. cap. 7. provocando. Is enim etsi *purarum precum* oblationem laudet, nusquam tamen, aut incruentum Corporis, & Sanguinis Christi Sacrificium, non Christianorum templa, vel altaria negavit; ut pluribus momentis ex hujus operibus excerptis explicare possemus, si noster scribendi scopus id non præpediret. His igitur, aliisque similibus *Beaufobre* fallaciis adnotatis, quæ demum de Anthimo speciatim dicenda occurrunt paucis enarrabimus.

Catholicæ Ecclesiæ ritus, & instituta a Beaufobrianis notis vindicata.

Clemens Alexandrinus vindicatur.

XII. Is ergo primum una cum reliquis sociis in Constantinopolitanam irruens Urbem, *Altaria prophana*, *Baptisteria aliena*, in oppositum veri Altaris, & Sancti fontis, in multis claris locis ipsius civitatis, & in suburbiis, & in propria domo fixit, iniqua in ipsis facere non cessans. Communi itaque Severi, Petri Iberi, Zoaræ, Isaaci Persæ studio isthæc Anthimum Constantinopolim fecisse, Marianus Monachus, cum Archimandritis Monasterii Sancti Dalmatii, & cæteris Monachis, & Archimandritis Monasteriorum Regiæ Urbis Constantinopolim, Hierosolymorum, Montis Sinai, ac secundæ Syriæ, in suo libello supplici ad Justinianum Augustum dato, contestatus est, istud speciatim de Anthimo subjiciens. Eum videlicet *propriam* Trapezuntinam Ecclesiam in qua Episcopus fuerat ordinatus, contra Divinas, Ecclesiasticasque leges ex multo tempore deferuisse, & sub ficta continentiarum larva cum hæreticis conventicula fecisse, ut nimirum horum præsidio Sedem Constantinopolitanam contra omnes Ecclesiasticos Canones & leges subriperet.

Anthimus Manichæorum instituta secutus est.

Hanc violentam, & iniquam Anthimi ad Constantinopolitanum Thronum promotionem, cuncti Orthodoxi viri exhorruerunt; cum quia legitima Catholicæ Ecclesiæ Sacramenta pessumdabantur; tum quia summas pati molestias cogeantur. Quid vero Imperator in tanto Ecclesiasticarum rerum discrimine decreverit attendamus. Non enim auditis omnibus Anthimi criminibus in hunc animadvertere voluit. Sed Princeps sapientissimus; Ecclesiasticis iuribus, & Sacerdotum immunitati optime consulens, Canonicum judicium a Romano Pontifice cum in Anthimum, cum in socios fieri exoravit; iis ductus persuasionibus, quod Ecclesiasticis rebus se immisceri non oporteret. Ab universali igitur Ecclesiæ Pastore sententiam fore expectandam, utriusque testamenti præceptis persuasus, & edoctus. Eo videlicet, *interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, seniores tuos, & dicent tibi*; vel alio, *obedite ducibus vestris, & subditi estote, ipsi enim vigilant pro animabus vestris tanquam rationem reddituri*. Perpetrata ab Anthimo, & sociis facinora (sicut jam pridem laudati Libelli auctores, cum Palæstinis Episcopis, & aliorum Orientalium Præsulum oratoribus postulaverant (ut ab Agapeto Papa recognoscerentur, judicarenturque, sacra etiam Imperiali lege sancitum voluit.

XIII. Nec ab alio quidem. quam ab ipso Romano Pontifice Agapeto Anthimus condemnatus, & omni Sacerdotali honore fuit privatus. Cum videlicet Sanctus Pontifex Constantinopolim profectus, facinorum impietate perspecta, & omni ex parte probata, Anthimum ex ea sede deiecit, & tamquam hæreticum habendum esse declaravit, *omni dignitate*,

B b 2

sacro

Sententia ab Agapeto in Anthimum lata. Justiniano Imperatori de- mandatur exequenda.

Qualis Monachorum ad Justinianum supplicatio.

sacro officio nudavit; Orthodoxi, & Episcopi nomine, quo Anthimus maxime gloriabatur, e sacrorum ministrorum Albo profus deleto. Quam quidem Apostolicæ Sedis sententiam, ut omni contradictore, & offenculo sublato, ad felicem exitum perduceretur, Agapetus ipse ad Justinianum Augustum, tanquam sacrorum Canonum vindicem exequendam commisit, ut laudati hujus libelli auctores enixius deprecati sunt, dicentes: Obtestamur itaque vestrum Imperium, non contemnere justum judicium prædicti Sancti Viri: Sed ipsum exequi, & Ecclesiam Dei, & totum mundum liberare a peste Anthimi, & prædictorum hæreticorum. Nam Sancto Viro Agapeto ex præsentis vita evocato, post Deum ad vestram pietatem respicientes, hæc finem a vobis accipere expectavimus. Quas vero partes in hæreticorum perniciem laudatus, & piissimus sæculi Princeps assumere debuisset, statim explicant iis verbis. Implentes, itaque, quæ ab illo juste, & Canonice judicata fuere, & per vestram generalem sanctionem ipsa confirmando, taliaque de cetero præsumi interdicens illius beatam animam coletis.

XIV. Hoc in genere Manichaicorum morum, & rituum versatos fuisse Acephalorum Principes, jam laudata ex sinceris fontibus monumenta dilucide patefaciunt. Verum cum in pervolvendis Constantinopolitani Mennæ Concilii actis, alia occurrant nobis, quæ non tantum præsentem dirimunt quæstionem, sed etiam Beausobre nugas in præcedentibus adnotatas plenius rejiciunt; idcirco ea subjicere noster scribendi scopus suadet, ne nobis defuisse videremur. Hæc autem ad Petrum Iberum Apameæ Episcopum potissimum pertinent, de quo in superioribus varia adnotavimus. Quemque omnium Manichaicorum dogmatum, rituum, cultorem, assertoremque fuisse; totamque Ecclesiarum Syriæ, sacram, divinamque disciplinam & œconomiam, fusque, deque vertisse, ex communi testimonio Cleri Sanctæ Ecclesiæ Apamiarum Metropoli innotescit. (a) Neque vero nostra agendi ratio finit, ut singula recenseamus, quæ laudatus Apameæ Clerus in epistola ad Sanctissimos Patres, & Episcopos secundæ Syriæ de tam nefario homine descripsit. Vel modo indicare quemadmodum, qua arte, studio, quibusve prædiis Apameæ Thronum Petrus obtinuerit: non verba facere de callidis machinationibus, quas adhibuit, ad Orthodoxorum Orientis Episcoporum memorias, e sacris Diptychis penitus auferendas, vel de directionibus, quibus sacra vasa, Ecclesiarum pecunias, & supellectiles in profanum transtulit usum: vel de violentis ordinationibus, quas frequentius adhibebat, ut humiles, & sibi infensos Clericos, prædictarum rerum custodes, licet omnino repugnantes, a suis legitimis gradibus amoveret, eos ad altiora ministeria promovendo, sacrilego ore audacius contendens, nec Jesum Christum crucifixum descendere posse ad eos e suis manibus eripiendos. Hæc inquam, & id genus alia silentio premere duximus, cum facile a quopiam in Conciliorum actis lustrari possint. Sed ea dumtaxat subjiciemus, quæ apertos Manichaicos indicant mores. Cujusmodi profecto illa videntur, quibus sacrum Baptisma labefactabat, cum videlicet *impudicitiam muliebrem non dignam Sancti Fontis introduxit, & stare fecit juxta Sacrum Fontem. Et cum divina mysteria, (ait laudatus Clerus) in Oratorio domus Dei Genitricis finiuntur, qualem sermonem indigne faciat, quæ auris Christianorum tantam impietatem dictam & factam sustinuerit.* (b) Hæc omnia autem ex Manichæorum schola prodiisse, auctor est Photius. Qui de horum coetibus, & conventibus verba faciens, ait, eos appellare consuevisse loca, in quibus conveniebant, *Proseuchas, seu Oratoria*, addens: *Immo etiam si salutare baptismum respuunt, se tamen ipsum admittere simulant Evangelii verba Baptismatis voce subindicantes. Etenim, inquit,*

(a) Epist. Cleri Apameæ ad Episcopos secundæ Syriæ Tom. v. Concil.

(b) Tom. v. Concil. pag. 1194. Venetæ edit.

Dominus dixit: ego sum aqua vivens. Et paulo infra explicare volens, quemadmodum quandoque nonnulli eorum infirmitatibus corporalibus laborantes, baptismo lavari peterent, atque rogarent, futiliter (ait) putantes crucem, & baptismum corpori prodesse; homines sane omni commodo, & opitulatione indigni, sed eorum vim, & operationem, nec ad animæ mundationem, nec ad aliam quamque utilitatem pertinere arbitrantur. (a) Cum itaque ex illius Synodi actis certo habeamus, Severum, Anthimum, Zoaram, ceterosque sub Acephalorum nomine delitescentes, huiusmodi pravis moribus, & institutis dedisse operam; eosque omnia sacra mysteria profanis ritibus, & sacrilegiis labefactasse; sacris imaginibus, crucisque signaculo bellum indixisse, confregisse, pedibusque calcasse, quis negare poterit, eos fuisse Manichæos? Et quidem tamquam Manichæos, tum ab Hormisda Pontifice, tum ab alia Constantinopolitana Synodo sub Menna fuisse damnatos, istius epistolis, & actis exploratum est, quæ facile a studiosis viris poterunt lustrari. (b)

Manichæi simul-
tum suscipiebant
Baptismum, &
quare.

XV. Absoluta itaque priori hac nostrarum exercitationum parte ad Manichæorum historiam pertinente, aliqua referre nobis opus esset, de Paulicianorum, Bogomitarum, Waldensium, & aliorum hæreticorum sectis; quæ Manetis doctrinam imbibierunt, istiusque instituta & mores prosecutæ sunt. Verumtamen, cum de hisce sectis, quæ ex tantæ improbitatis schola prodierunt, & Petrus Siculus, & Photius, & Christophorus Wolfius, ordinata quadam methodo jam verba fecissent, potius Priscillianistarum, Pelagianorum, Eutychianorumque hæreses a M. Pontifice Leone oppugnatas, atque rejectas describere deliberavimus; præsertim cum nos jam tædeat fusiori calamo duos præcedentes libros conscripisse. Perspicue intelligentes præcedenti nostra differendi ratione in quasdam excurrisse, & quasi vagatos esse quæstiones, quæ ad operis intentum, atque titulum pertinere minime iis videbuntur, qui de nobis minus clementer, favorabiliterque judicare consueverunt. Sed quis ignorat, summos in litteraria quandoque re exercitato viros, vix calami continere potuisse, cum illis negotium agendum inopinato contigit cum quibusdam hominibus nova semper systemata excogitantibus, qui vel religionem sacram, vel regiminis Ecclesiastici formam, Apostolicamque disciplinam fusque deque vertere conati sunt, ut ista deicerent, vel abolerent? Paucis enim ab horum objectis, cavillis, atque argumentorum fallaciis se expedire difficile fuit. Præsertim cum aliquando inciderunt in quasdam quæstiones ab A catholicis, & Schismaticis excitate, ad quas dissolvendas sufficere non poterant unius vel alterius S. Patris testimonia. Non mirum ergo si quandoque S. Pontificis agendi rationem explicare volentes, necessarium duximus ad rerum originem, & institutionem provocare, vel in medium proferre præcedentem Ecclesiæ praxim, & consuetudinem, ut perspicue ostenderemus S. Leonem Magnum, nec debitos a juribus constitutos terminos, in Ecclesiasticis rebus administrandis, fuisse prætergressum: non laborasse studio dignitatis suæ amplificandæ, Episcoporum aliarum Ecclesiarum prærogativas parvi pendendo, aut abolendo: Non denique, aut ambitu, aut nimia severitate adductum fuisse, ad Apostolicæ Sedis, & Christianæ Religionis hostes coercendos. Ab huiusmodi autem notis, eum purgare hætenus contra Beausobre, Quesnelium, aliosque nisi sumus. Hoc ipsum præterea præstare in sequentibus exercitationibus in votis habemus.

Non semper in
exercitationibus
scribendis brevitati
est consulendum.

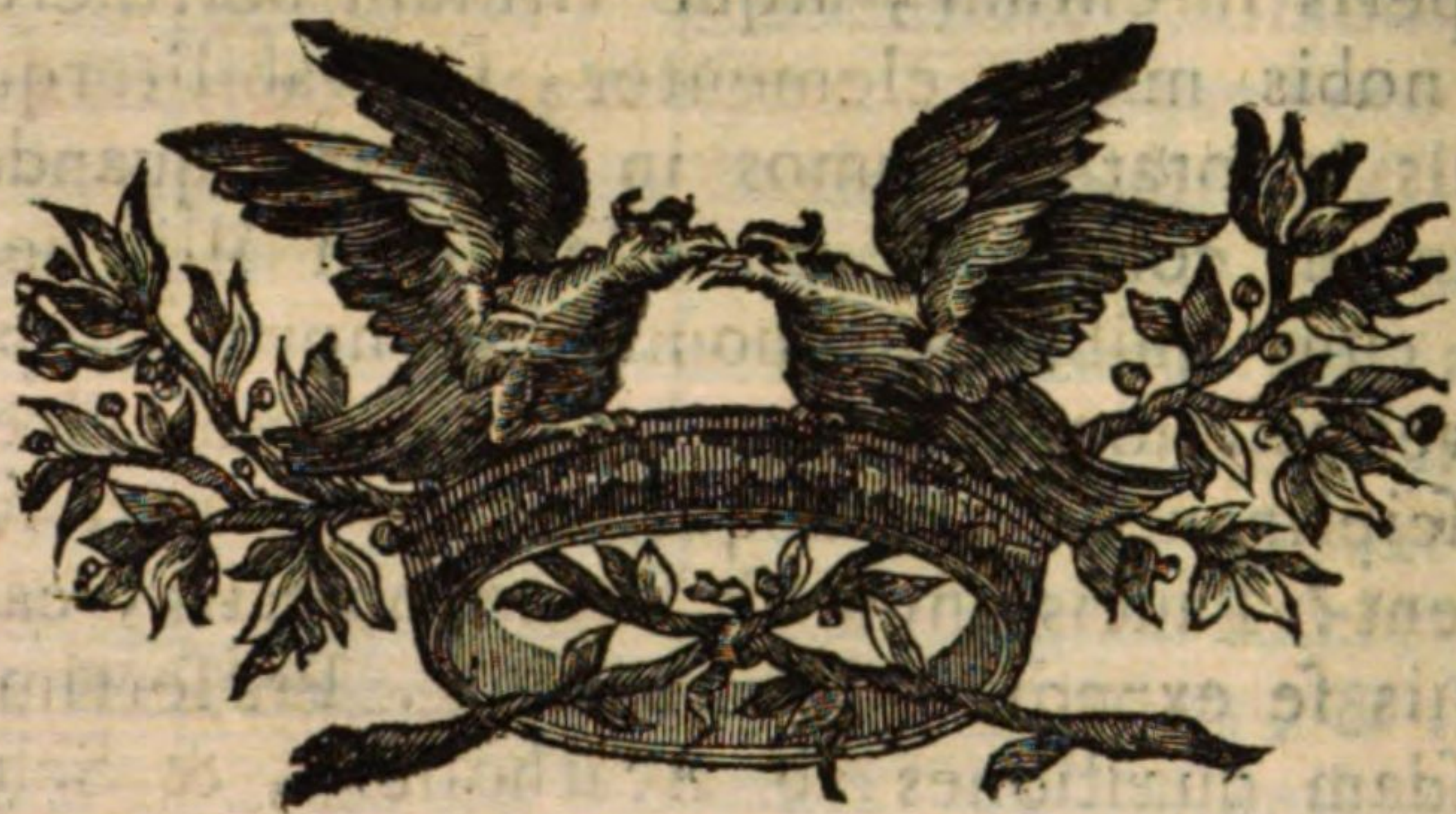
Concilium Gangrense contra Manichæorum sectam coactum.

Quia tandem ad Manichaicam historiam judicantur tria illa pertinere Theologica puncta, quæ præteritis annis in publica Conciliorum Pontificia Aca-

(a) Photius lib. 1. contra Manichæos cap. ix. apud Christophorum Volfium pag. 29. & 30. Consule etiam Petri Siculi Historiam. Similia de Bogomilis, recentiore Manichæismi furculo idem Volfius scripsit, de his agens in sua historia pag. 105. & seqq.

(b) Tom. v. Conciliorum generalium pag. 558. & 962. maj. sup. alibi (c)

Academia Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI XIV. discutienda data sunt; idcirco hujusmodi a nobis habitam exercitationem, tamquam præcedentium appendicem clarissimis consulentibus viris; & præsertim Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Nicolao Antonelli, sacri Concistorii, & præfatae Academiæ a secretis, huic operi inferere deliberavimus. Inde sperantes hunc nostrum etiam qualemcumque laborem, lectoribus minime ingratum futurum; cum Ecclesiasticas Gangrensis Concilii regulas contra Manichaica dogmata editas exhibeat; quarum regularum seu canonum summam, scopum, atque rationem, jam præstantissimi doctissimique viri anno Domini MDCCXLIII. in Pontificia Aula explicarunt, eruditissimisque (ut diximus) observationibus adornarunt. (a)

(a) Videſis quæ jam diximus cap. II. hujus lib. pag. 113.

THEOLOGICA DISSERTATIO

DE CANONIBUS XIII. ET XVII.

CONCILII GANGRENSIS

HABITA IN QUIRINALI PONTIFICIO PALATIO

NONO KAL. MAII ANNO MDCCXLIII.

ARDUAM fane quæstionem aggredi jubeor a nullo Theologorum hætenus (quod sciam) ex omni parte agitatam. Eam videlicet: an ex verbis illis Apostoli primæ ad Corinth. Cap. 11. v. 15. *mulier vero si comam nutriat gloria est illi, quoniam capilli pro velamine ei dati sunt*, vetitum sit foeminis comam tondere juxta Gangrenses Canones 13. & 17. Tum, an eisdem non liceat unquam virilem vestem sumere, quia in Deuteronomio cap. 22. v. 5. legitur *non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste foeminea; abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc*. Tertio tandem, an saltem pietatis causa liceat foeminis comam tondere, vestem virilem, præsertim monasticam, sumere, & se virum simulare. Tria inquam hæc hodierna luce, non scholastica methodo, sed academico more persequenda mihi tradita sunt, in quibus exponendis Socratis consuetudinem mihi imitandam proposui. Is itaque docuit: in ejusmodi nondum satis definitis concertationibus, nullum prorsus judicium ab oratoribus esse interponendum: sed debere dumtaxat ea proponere, & probare, quæ verisimillima videntur; conferre causas, & quidquid in quamque partem dici potest expromere, nulla adhibita auctoritate, judicium audientium relinquere integrum, atque liberum. (a) Hujusmodi igitur vestigiis insisterendo, facile eorum invidiam declinabo, qui contraria semper opinantur, & vos sapientissimi Viri, eritis mihi testes, & vindices eorum, quæ pro explicandis tribus Theologiæ punctis jam dicere exordior.

Puncta Theologi-
cæ dissertationis

I. Haudquaquam dubium esse potest, quin mulieris nomine omnem foemineum sexum, omnesque ejus gradus Apostolus intellexerit. Quod quidem tum ipse totius Paulini Canonis contextus in primis probat, tum vero variis argumentis ex scripturarum textibus depromptis Tertullianus demonstrat; gravi censura præterea in eos invehens, qui minus prudenter sibi persuasum voluere; Paulum dumtaxat de nuptis mulieribus esse locutum: quique temerario quodam ausu contendebant, innuptis mulieribus vel tonso capite, vel cincinnata coma, nullo prorsus assumpto velamine, tam sacris, quam in civilibus conventibus prodire esse licitum, prætextu quandoque falsæ virginitatis magnifice jactandæ, ac ostentandæ. Horum itaque opinionem tanquam erroneam, & sacris litteris repugnantem, idem Tertullianus lib. de velandis Virginibus refellit, ostendens propterea: Spiritum Sanctum *unico mulieris nomine* nuptas, & innuptas, virgines, & omnes muliebris sexus gradus indicare voluisse, *utpote quod generale sit vocabulum, uti & foemina*. (b)

Ejusmodi igitur primum rejecto errore, adhuc alius non absimilis est eripiendus, in quem lapsum esse Ludovicum Capellum, non obscure ipsius de oratione tractatus declarat. Vir itaque A catholicus Mayemonidis Mys-
næ

(a) Cicero Tusculan. quæst. Lib. 5. (b) Tertullianus lib. de velandis Virginibus:

Erronea Ludovici
Capelli opinio.

An Pauli verba ad
civilem consuetu-
dinem sint refe-
renda.

Apostolus sibi fa-
ctus interpres.

Judæorum institu-
ta ex Tertulliano.

Ludovici Capelli
argumentum eri-
pitur.

nae commentaria secutus, variis in locis asseverat: Apostoli Canonem de quo agimus, esse accommodandum ad consuetudinem loci in quo sumus. Ait propterea eo habitu esse in Ecclesiis precandum, quo solent homines reverentiam suam, & cultum testari erga Magnates, & Principes hujus sæculi. Et post aliqua de aliis, atque aliis cum Gentilium, & Mahumedanorum, tum Judæorum, & Christianorum ritibus loquens, addit: Apostolum respexisse in hoc Canone ad civilem, qui tunc temporis inter Græcos, & Romanos, quibus scribebat, vulgo obtinebat morem, quo omnes ingenui in publicum communiter nudo, & aperto capite prodibant. Cum itaque (concludit) *civilis consuetudo non semper una sit, & eadem ubique, & omni tempore: sed plurimum variet pro temporum, locorum, & gentium varietate*, ea etiam quæ ad εὐταξίαν Ecclesiasticam pertinent non possunt, & ubique esse eadem. Non absimili persuasione ratus de muliebri velamine, & capillitio ratiocinatur contendens: Paulum Apostolum ad civilem dumtaxat morem, & consuetudinem rexpexisse, ac propterea *jussisse feminas* (utor ejus verbis) *in Ecclesia sacris concionibus non interesse, nisi faciem reliquumque caput velatas*.

At Ludovico Capello, Rhenano, Munstero, (a) cæterisque pseudo reformatæ doctrinæ propugnatoribus, Apostolus ipse refragatur. Qui cum laudato capite epistolæ ad Corinthios per scripturas, & naturæ rationem satis dixisse videretur, ut mulieribus velaminis necessitatem suaderet, animadvertens tamen eos inter fore quosdam, qui illiusmodi testimoniis, & rationibus repugnarent, non aliud potius argumentum ad causam evincendam proposuit, quam sacrum Ecclesiæ morem. Propterea dixit: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem, non habemus neque Ecclesia Dei*. (b) Non igitur Apostolus ut adversarios perstringat, ad locorum consuetudines, vel ad civilem morem voluit provocare: sed ad sacram tum veteris tum novi Testamenti traditionem; quasi innuere vellet (ait doctissimus Melchior Canus) (c) *si quis adeo est durus & pertinax ut argumentis positis non adducatur: sed adhuc contendat, fami-*
nam aperto capite orare oportere, hunc ego non aliter refello, quam
quod Ecclesiæ Dei tamen consuetudinem non habent. Tanta vis in tra-
ditione est, ut quos nec scripturæ, nec naturæ ratio movisset eos Pau-
lus existimavit Ecclesiarum more, & instituto refellendos.

Et quidem quod attinet ad Judæorum Ecclesiam, nefas est dubitare eam alium ritum præter hunc fuisse profecutam. Luculentissimum ea de re extat Tertulliani testimonium libro de corona militis, (d) quo docemur: nusquam Judæorum foeminis licuisse, capitis velamen, seu subjectionis signum abjicere. *Apud Judæos* (ait) *tam solemne est foeminis eorum velamen capitis, ut inde noscantur*. Hocce institutum Rebecca exemplo confirmat; *quæ procul conspecto sponso velamen assumpsit*. Causam inquit, ac subdit: *privatus pudor legem facere non potuit*. Ac demum concludit: præceptum illud velaminis assumendi ex Sacra Traditione apud Judæos derivasse: *habiturum quandoque Apostoli auctoritatem ex interpretatione rationis*.

Non itaque apposite ratiocinatur Ludovicus Capellus cum laudato loco ait: Apostoli Pauli tempore, hoc unum fuisse receptum, & in more positum, ut castæ, & pudicæ mulieres, præsertim nobiles, vix unquam in publicum nisi velata facie prodirent: tum ad Judæorum gentem sermonem convertens subdit: *nescio an forte judaica excipi debeat*. Hæc porro Tertulliano auctore, excipi non poterat, cum Judæorum Ecclesia nequaquam civili consuetudine innixa (quemadmodum barbaræ nationes) sed Spi-

(a) In Synopsi criticorum sacrorum, (b) Epist. prima ad Corinthios Cap. 11. v. 16. (c) Melchior Canus lib. 5. p. 6. (d) Tertullianus lib. de corona militis cap. 4.

Spiritus Sancti traditione edocta semper *prosecuta sit quidquid foret patrocinatorum pudori, & verecundiae feminei sexus.*

Tertullianus ibidem.

His ergo positis fundamentis, atque rejectis Acatholicorum opinionibus haud difficile erit priorem quaestionem resolvere, si dicamus: eo Apostoli Canone nunquam vetitum fuisse foeminis comam tondere: sed duntaxat capitis velamen abjicere. Nec id nos aut recenti opinione confingimus, aut sine scripturarum auctoritate asserimus. Etenim praclarum imprimis est illud ex quo Apostolus hunc canonem orsus est, cum tam viros, quam mulieres doctas voluit, quo habitu, quove ritu in Ecclesiis esset orandum. (a) *Volo autem vos scire* (ait ille Corinthios alloquens) *quod omnis viri caput Christus est: Caput autem mulieris vir: Caput vero Christi Deus.* Quid autem mystice illud capitis nomen significet, idem Apostolus sibi concinens explicat Cap. 5. Epistolae ad Ephesios de mulieribus ita scribens (b): *Mulieres viris suis subditae sint, sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiae.* Non ergo pro illius vocabuli significatione nobis laborandum est. Innuit quippe *regimen, potestatem*, atque, *dominium*, quod superiores erga sibi subditos exercere habent.

Feominis non fuit vetitum comam tondere, sed velamen capitis abjicere.

Velaminis significatio.

Apostolus praeterea viris, ac mulieribus exteriora subjectionis signa praescribere pergit, ne saltem inter orandum horum capita probro afficiantur. Non unum tamen, idemque utrisque commune esse voluit: sed diversa, & ea potissimum, quae singulorum sexui maxime consentanea essent, eorumque honestati magis responderent. Idcirco subsequenter v. v. statim subiecit: *Omnis vir orans, atque prophetans velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite deturpat caput suum.* Voluit ergo Paulus eo Canone sacro precantium ritui consulere, ne Christiani Viri, & mulieres orantes praetergressis quandoque reverentiae, pudoris, & verecundiae legibus, aliquid probri, dedecorisve committerent.

Paulini Canonis scopus.

Sed perspecto jam ejusmodi Apostoli scribendi scopo, minime inferendum est, in subsequenter prohibitum voluisse foeminis comam tondere. Nec enim laudato capite, aut aliis in locis, ejus verba praeepti vim habere videntur, cum duntaxat mulieres laudibus ornet, si comam nutriant, quia promissi capilli foemineum decent sexum. Nec incongrue quidem hac de causa mulieres laudantur. Capilli enim naturae sunt opus, quos prolixiores ipsa natura foeminis dare consuevit ad capitis tegumentum contra nuditatem, vel in ornamentum contra rudem impolitumque exterioris conversationis apparatus, vel denique in munimen contra quoscumque hyemis vel alterius adversae tempestatis rigores. Quibus forte rationibus adductus Apostolus v. 15. merito scripsit: *Mulier vero si comam nutriat gloria est illi, quoniam Capilli pro velamine ei dati sunt.* Quasi innueret (notat Erasmus) (c) *mulieribus datos esse prolixiores capillos quia velamine indigent.* Quam porro veritatem veteres scriptores apud Stobeum cum animadverterent, muliebri capillitium: *Tegumentum ab ipsa natura subministratum* appellarunt (d). Et Clemens Alexandrinus de mulieris opificio scribens dixit: *Deus foeminam fecit nativa coma, ut equus juba gloriantem.*

Sed Apostoli loquendi modus, & ipsa, quibus utitur, vocabula mire assertui nostro robur adjiciunt. Nam Paulus imprimis non proprie: sed improprie duntaxat capillos velamen appellat scribens: *Quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.* Etenim si capilli cum vera proprietate dicerentur velamen; mulieres quae jam jam a paucis annis comam nutriebant; non alio in Ecclesiis, publicisque Conventibus velamine indiguissent, prorsusque

Quemadmodum Apostolus capillos improprie velamen appellaverit.

C c

fusque

(a) Epist. ad Corinth. cap. 11. v. 3. (b) Epist. ad Ephesios cap. 5.

(c) In notis ad hanc Epist. Tom. 7. (d) Lib. 2. Stromat.

Pauli verba intelligenda sunt de artefacto velamine.

fusque ipsis licuisset, aperto capite in publicum prodire. A qua consuetudine, hætenus non tantum Christianorum pietas, & Religio abhorruit: sed etiam cujusque barbaræ, & Acatholicæ gentis decor, atque modestia. Rursus si capilli *proprie* dicerentur velamen, nec viri qui comam nutriunt, nec illi qui calvitio utuntur, unquam in publicum, aut in Ecclesiis resecto capite starent. Idcirco ad observandum Apostoli mandatum (quod supponitur) viri omnes cujusque conditionis, & gradus, monachorum ritu tonsis crinibus incedere deberent, quod quam ineptum, quamve sit falsum neminem arbitror latere. Cum igitur isthuc Apostoli dictum: *Omnis vir orans, aut prophetans velato capite deturpat caput suum*, minime de naturali comæ velamine intelligi debeat: sed de assumptitiis capitis indumentis, *pileis* videlicet, *Galeris*, *Mithris*, & id genus aliis; jam inde ex opposito inferre oportet, Apostolum mulieres jussisse artefacta velamina in Ecclesiis deferre, ut facilius pudori, verecundiæ, atque honestati perpetuo consulerent. Contra denique, si capilli *proprie* velamen essent, jam mulieribus liceret sparsis, & intonsis comis maenadum instar, nullo super injecto velamine in publicum exire, quem agendi morem veluti turpem, & insanum, ab impia gentilium vivendi ratione derivatum, catholica Ecclesia semper damnavit.

Modus ratione-
nandi S. Pauli ex
SS. PP. sententia.

Sed jam Apostoli verba, quibus utitur, adhuc clarius rem nostram patefaciunt. Siquidem laudatas voces non usurpat pro velaminis *vice*, aut *loco*, vel ad indicandam rei originem: sed eas assumit ad finem dumtaxat innuendum, ut ex Græcis colligitur exemplaribus quæ preferunt ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ, ex quibus interpretes merito; Grysof. nempe Theophilactus, & cæteri asseruere (a), Apostolum ex naturali velamine necessitatem inferre voluisse alterius velaminis, voluntarii nimirum, & assumptitii. Ut videlicet mulieres discerent studio, & arte ea tegenda esse, quæ natura tegere voluit, atque eo assumpto velamine in memoriam revocarent primam muliebris conditionis rationem, propter quam Evæ, omnibusque fœminis Gen. 3. v. 16. dictum fuit: & sub *virî potestate eris, & ipse dominabitur tui*. Quæ sane verba non ad solam *dilectionis* subjectionem, sed ad earum conditionem referenda esse, inter cæteros PP. unus docuit (b) Augustinus lib. 11. de Genesi ad Lit. quatenus vir etiam mulieri nolenti debeat dominari, *ut nisi hoc dominium servetur depravabitur amplius natura & augebitur culpa*.

Paulus Apostolus
sibi factus inter-
pres.

Non ergo miremur si idem Apostolus velamen muliebre ad subjectionem tanquam ad verum referens finem, illud deinde v. 10. ejusdem Cap. *potestatem* appellat dicens: *ideo debet mulier potestatem habere supra caput*. Quatenus videlicet muliebre velamen signum sit *potestatis*, & *subjectionis indicium*, ut forte clarius ex græcorum codicibus colligitur, qui exhibent ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, quibus & Hebræorum, & Caldæorum voces *Rada*, & *Radat* apprime respondent, quæque de *obedientia velo* interpretari solent.

Novam quæ-
stionem proposuit
Tertullianus eam-
que resolvit.

Vix ergo ambigere possumus quin velamen ibidem ab Apostolo tanquam reverentiæ, pudoris, & pudicitiae insigne præscriptum, omnibus mulieribus commune esse deberet. Ut propterea nuptæ eo utentes *virorum gloria sint*, & *virgines sibi*. Contra vero si assumptitium velamen rejicerent, & *proprio*, & *Christianæ professionis decori mentirentur*. Quod si vero curiosius inquireremus qualem formam, quantamque extensionem velamen illud habere debeat, id ex Tertulliano audiamus. *Quantum* (ait) *resoluti crines occupare possunt tanta est velaminis regio, ut cervices quoque ambiantur*. Ipsæ enim (cervices nimirum) *qua subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet*. Velamen ju-
gum

(a) Grysofomus, Theophilactus & cæteri PP. in 1. ad Corinth. cap. 11. v. 15. & seqq. (b) August. lib. 2. de Genes. ad lit.

gum illarum est (a). Cum igitur ista sit assumptitii velaminis lex, hic finis, hic modus, minime censendum est, Christianorum foeminas ab his omnibus abhorreere etiam si sibi capillos tondeant; dummodo tamen in coma tondenda, vanitati, luxuriæ, & immodesto ornatui potius, quam Christianæ moderationi, & humilitati non pareant, vel aliquod pravum, Religioni, & fidei repugnans sibi assequendum non statuant; quemadmodum foeminæ illæ, de quibus in Gangrensis Canonibus actum est. Nos interim laudatos Canones in priori hujus anni dissertatione ab uno Cl. & Doctissimo hujus nostræ Academiæ Theologo ad examen jam revocatos non subicimus. Præsertim cum id temporis ratio, & nostri propositi institutum non patiantur. (b)

Nunc vero duo alia argumentorum genera proferam, quibus aperte, ac ipsa luce clarius constabit, nulla lege, siue divina, siue Ecclesiastica, aut humana, foeminis comam tondere fuisse vetitum. Primum ex verbis Deuteronomii desumi potest. Ibi quippe Deus Israelis Filiis captivam mulierem in matrimonium ducere cupientibus præcepit, ne sponsalia, aut nuptias celebrarent, nisi prius captivæ desponsandæ coma tonderetur, totaque illius cæsaries abraderetur. *Si egressus fueris & videris in numero captivorum mulierem pulchram, & adamaveris eam, voluerisque habere uxorem introduces eam in domum tuam, quæ radet cæsariem, & circumcidet ungues.* (c) En igitur Domini mandatum de tondenda, immo, & de abradenda tota muliebri coma. Cujus divini præcepti causas si nos sedulo animadvertamus, singulasque persequamur, plures quidem fuisse affirmabimus. Id sane plenissimeque norunt, qui veterum Philosophorum scripta lustrarunt. Ex quibus docemur servilis conditionis, & captivitatis indicium capillorum tonsionem quandoque fuisse, ut ex variis scripturarum textibus etiam colligimus. Quem ritum Gentiles servasse, probat Aristophanes, qui admiratione quasi captus cuidam servo comam nutriendi olim dixit: *servus cum sis comam nutris?* Capillorum item tonsio multorum, siue graviorum criminum poena fuit, scribente etiam Apostolo v. 6. Laudati cap. *si non velatur mulier tondeatur*, quasi ut in poenam violatæ legis de gestando velamine, mulier ipsa tonderi debeat, & decalvari. Sed & alia crimina eandem decalvationis poenam subiisse, non tantum ex variis scripturarum locis: sed ex civilibus legibus apud Ulpianum, Justinianum, Tacitum colligimus. Ad quem ritum Juvenalem alludere voluisse arbitror Satyra 5. qui scripsit. (d)

Domini mandatum de muliebri abradenda coma.

Capillorum tonsio servitutis signum.

Pulsandum vertice raso;

Præbebit quandoque caput, nec dura timebit.

Flagra pati.

Tertia vero illius divini præcepti ratio esse potuit, naturalis pulchritudinis deturpatio. De hac pariter Apostolus eodem capitis versu locutus est. *Si autem turpe est mulieri tondere, aut decalvari, velet caput suum.* Sed de hac muliebri turpitudine imprimis disertius SS. Patres disseruerunt. Quos inter Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, (e) quorum testimoniis Baronius in Martyrologio insistit, ad diem 20. Septembris, Sanctæ Faustæ Virginis martyrium describens. Eam quoque turpitudinem profani scriptores exaggerant, ut videre est apud Apulejum, Statium, Virgilium, aliosque, quibus subscribens Ovidius ita cecinit. (f)

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus

Et sine fronde frutex, & sine crine caput.

Has præcedentes rationes quarta excipit, quæ ex poenitentia, luctu, atque

C c 2

moe-

(a) Tertullianus lib. de velandis virginibus. (b) Deuteronomii Cap. 21.

(c) Ezech. 9. ex 2. Reg. cap. 10. & primo Paralipom. cap. 9. (d) Isaïæ 3. & 48. Ezech. 7. Justin. Novell. 63. Tacit. de moribus German. Juvenalis Satyra 5.

(e) Hieronymus in cap. 7. Ezech. Ambrosius lib. 6: Hexameron Augustinus Epistola ad Possidium. (f) Apulejus lib. 2. Asini aurei Statius lib. 1.

Capillorum
tonsis turpitudinis
signum.

moerore desumpta est. Notissimum quippe omnibus esse debet, consuevisse Judæos, atque gentiles in luctu, maximisque funeribus sibi comas tondere. Præter illud enim quod Hieremiæ 7. legimus *Tonde capillum & projice, & fume directum planctum*, id nobis testatum est ex Jobi, (a) & Michææ verbis. De eodem ritu pariter disseruerunt Herodotus, Staius, Virgilius, Seneca, quorum testimonia in medium adducere cum opus non sit, scriptores laudasse sufficiat.

Quemadmodum
libidinis ardor de-
fervescat capillo-
rum tonsione.

Ultimam tandem rationem nobis ex veteribus Clemens Alexandrinus suppeditat, qui asseruit: Deum in Deuteronomii loco superius laudato, mulierem captivam matrimonio ducendam tonderi jussisse, ad coercendam minuendamque viri conjugis libidinem, quia videlicet uxoris capite deturpato, concupiscentiæ carnalis ardor facilius defervescit. Propterea subjecit: *Si enim ei manet ratio*, (loquitur de Judæo captivam ducente) *ut eam uxorem ducat, eam retinebit, etiam si turpis evaserit*. (b) Quod autem mulier capillorum tonsione se minus aptam efficiat ad carnis illecebras excitandas, ex eo constat; Quod capillos videlicet in ea corporis parte natura collocaverit, quæ apertius ostenditur, quæque a mulieribus diligentius componitur. Idcirco eo naturali ornamento abscisso, quo magis magisque placere, ac nitescere student, jam humilitati, poenitentia, castitati ceterisque virtutibus operam dare assuescunt, dummodo tamen artefactum velamen non abjiciant. Sed hisce de causis mulieres gratas esse Deo, nec divinum aliquod, aut Apostolicum violare præceptum, nostra hac rudi oratione hactenus demonstravimus. Superest modo alterum argumenti genus, quo dubio procul probabimus, mulieres adhuc Deo gratiores fuisse, quando religionis, severiorisque disciplinæ causa comam sibi tondent.

Nazoræatus lex à
Domino præscri-
pta.

Sat celebre imprimis est illud Domini vetustum mandatum, quo Moysen in libro numerorum alloquens, dixit: *Loquere ad filios Israel: vir sive mulier cum fecerint votum, ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare omni tempore separationis suæ, novacula non transibit caput suum usque ad completum diem, quo Domino consecratur* (c). Ex quibus verbis perspicue constat totius sanctificationis complementum, tam pro viris, quam pro mulieribus, qui ad tempus dumtaxat Nazoræatum profitebantur, in capillorum tonsione, totiusque capitis abrasione constituisse. Sed illuscente jam Evangelio ejusmodi lex non fuit abrogata: immo maxime vigeat, quando idem Paulus eam ad Corinthios epistolam scripsit. Etenim ipsemet Apostolus paulopost eandem Nazoræatus legem professus est. Epistolam quippe, de qua in præsens differimus, antequam Achajam, & Macedoniam peragraret conscripsit, & ad annum quinquagesimum septimum aeræ vulgaris, qui est vigesimus quartus a Christi morte, referri debet. Quando videlicet Corinthiorum populi Ephesi miserunt Stephanum, Fortunatum, & Achaicum ad Apostolum invisendum, ut deducitur ex cap. 4. 11. & 16. ejusdem epistolæ. Atqui idem Apostolus biennio post, variis absolutis itineribus se totondit in Cenchris propter Nazoræatus votum, ut in Actis Apostolorum legitur; *ubi assumptis ab eo quatuor viris habentibus votum supra se, primo jussit ut raderent capita, & postera die purificatus cum illis intravit in templum, annuncians expletionem dierum purificationis suæ* (d). Verum ejusmodi legem foeminis fuisse communem, jam præcedentia laudata verba perspicue produnt. Non est ergo cur arbitremur, Apostoli Pauli Canone *Mulier vero si comam nutriat &c.* foeminis comam tondere vetitum fuisse. Nam Paulus antequam hæc verba de muliebri coma, & vestitu eructaret, jam semetipsum Corinthiis imitandum proposuerat dicens: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. Et quidem in nostra Ecclesia Paulum, non solum imitari studuerunt viri & mulieres il-

Paulus Nazoræo-
rum legem, &
votum servavit.

(a) Job cap. 1. Michæas cap. 1. (b) Clemens Alexandrinus lib. Stromat. 2.
(c) Num. 6. v. 2. (d) Actorum 16. & 21.

la, qui sacrationem vitam sectari sibi proponentes, tonsis capitibus sacras monasteriorum aedes perpetuo inhabitandas decreverunt: sed quotquot mundi spretis illecebris sacro Clericorum coetui se adscribere exoptarunt.

Quod si mihi objiciatur nostra hac tempestate saeculi mulieres, & tonso capite, & abjecto vetusto velamine in Ecclesiis, publicisque hominum conventibus prodire: easque humilitatis, & verecundiae frenos cum capillis, atque artefacto velamine abjecisse, quid profecto respondere possem? Num id crimini non dandum affirmaverim? Praesertim cum novis vanitatis ritibus ab iisdem adhibitis, quasi omnino resecto capite, collo, cervicibus, humerisque nudatis, tanquam plenissimae libertatis compotes ubique apparere student? Quam vero acriter Christianorum antiqua pietas, & modestia eas accusat! Sed cum mihi nec Concionatoris, nec Confessarii munus in praesens agere datum sit, illud in medium adducam, quod Marcus Porcius Cato olim pro lege Opia in publico senatu dixit: *Majores nostri nullam ne privatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt: in manu esse Parentum, fratrum, Virorum. Nos (si Diis placet) jam etiam rempublicam capessere patimur, & foro quoque, & concionibus, & Comitibus immisceri.* Et paulo post subjungit: *dare frenos impotenti naturae, & indomito animali, & sperare ipsas modum licentiae facturas, nisi vos faciatis?* (a)

Recens mulierum
consuetudo re-
prehenditur.

Haecenus de mulierum coma, atque velamine: Nunc autem ne meo abuti otio, vestraque eruditione diffidere videar, reliqua persequar, quae duo postrema meae dissertationis capita expedire possunt. De utraque enim tum sacrarum litterarum interpretes, tum summi Theologi jam pridem disseruerunt, ut videre est apud Ambrosium, Hieronymum, Augustinum: vel apud Gulielmum Parisiensem, Doctorem Angelicum, Nicolaum de Ausmo, caeterosque etiam Theologiae moralis scriptores; quorum Catalogus in nostrum scopum nihil conferret. Ut igitur perspicue intelligamus: *an mulieribus liceat unquam virilem vestem sumere*, necessario res postulat, ut hujus Mosaici praeccepti: *non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea* finem & rationem expendendam suscipiamus. Pater Natalis Alexandro imprimis scribit: (b) *Hujus observantiae ratio multiplex.* Prima eaque praecipua idolatriae exterminatio. Haec enim vestimentorum commutatio, *ritus idolatricus fuit in gentium profanarum sacris passim usurpatus.* Cui expositioni Pater Calmet suffragatur, ne aliquid dicam de Grotio, Munstero, Fagio; aliisque, quorum opiniones non longe abesse arbitror ab erroris nota. Ego tamen huic acquievissem persuasioni, si hanc convenientem nactus fuisset antiquorum moribus, simulque ex firmo, stabilique aliquo principio conjicere possem, Moysen ea in condenda lege, consilium habuisse tollendi flagitia & superstitiones, quae in quibusdam inanum Deorum Festis, & sacris committebantur. Tunc sane in proclivi mihi esset deducere, illud scilicet Deuteronomii praecceptum, cum caeteris legalibus, & caeremonialibus, irritum & vacuum effectum fuisse, nova Evangelica lege illucescente. Quando videlicet Ethnorum superstitio undequaque aboleri coepit. Sed hanc opinionem veluti periculosam rejiciendam esse, non tantum Trullani Canones: sed Ancyranum Concilii decreta; Martini Turonensis, & Zachariae Papae primi consultationes, & statuta satis evidenter demonstrant. Deinde valde est incertum, Moysis tempore, Idololatrias ejusmodi commutandarum vestium supersticiosum ritum prosecutos fuisse. Scripturae enim, quae alias, & alias Ethnorum profanas caeremonias commemorant, altum quidem, de qua agimus, servant silentium. Aliunde vero & Servius, & Julius Firmicius, Hesychius, Polyanus, Plutarchus alique scriptores, Moysi valde posteriores, (c) quo-

An mulieres virili
veste indui pos-
sint.

An Mosaicum
praecceptum per
Evangelium fue-
rit abolitum.

(a) Titus Livius lib. 34. cap. 2. (b) Natalis Alexandro hist. Ecclesiast. veteris testam. Diss. 3. art. 5. §. 3. (c) Servius ad lib. 2. Aeneidos. Julius Firmicius de Assyriis. Polyanus lib. vi. 11. Stratagematum. Plutarchus de Herculis Sacerdotibus.

Promiscua vestium confusio quando obtinuerit.

Quandonam Romanæ frequentior fuerit vestium confusio.

Quandonam Gentiles promiscua vestimentorum confusione uterentur.

Deuteronomii lex Judæis non Gentilibus data.

Mosaycum præceptum minime ceremoniale.

rum testimonia, cum a P. Natali Alexandro, tum a sacrorum librorum criticis laudantur, narrant dumtaxat, quæ eorum ætate apud Cyprios, Afsyrios, Athenienses, Romanos; aliasque Orientis & Occidentis nationes obtinuerunt. Nullibi tamen illorum rituum originem, & antiquitatem definiunt. Immo si nobis liceret extra nostri instituti terminos vagari, ex idololatrarum musivis, statuis, Anaglyphicis: ex numismatibus pariter, annulorumque signis probare possemus, promiscuam illam vestimentorum confusionem longe post Moylis ætatem in orbem invecram fuisse. Forte eam primi omnium Cyprii excogitarunt, cum in templo Ἀποδίτων statua collocata, quæ venerem significabat, *cui viri in muliebri, & mulieres in virili veste sacrificabant*, ut Servius tradit. Deæ Ididis Sacerdotibus pariter Romæ solemne fuit muliebribus indui vestimentis, ut prodit Anaglyphum Capitolinum, eruditissime a clarissimo Viro Georgio illustratum. Introductis item ex Græcia in Hetruriam, & Italiam potissimum, Bachanalibus festis, frequentior fuit in viris, & mulieribus promiscua illa vestium usurpatio, & Romæ primum contigit, anno conditæ Urbis quingentesimo sexto, ante Christum natum, centesimo octuagesimo nono, ut auctor est Titus Livius, & Romanorum consulum tabulæ patefaciunt. (a) Qua de re, aliqua adhuc nobis antiquitatis monumenta supersunt, quæ Imperatorum imagines, muliebri forma ornatas exhibent, vel mulieres ipsas virilibus armis indutas, ut prodit Anaglyphum Marci Antonii a Buonaroti editum; vel annulus ille Venerem armatam præferens, quo Julius Cæsar in maximis dumtaxat rebus obsignandis utebatur: vel denique, ut ex aliorum annulorum, numismatumque signis innotescit, quæ imagines Herculis, Commodi, Martiæ, Neronis, Ulpia Marcellinæ aliorumque incongruentibus, ac diversæ naturæ vestibus indutas, nostris oculis subjiciunt.

Hæc quidem omnia probant novissimos Gentiles, qui paulo ante, vel paulo post Christi Ortum in Orbe fuere, ejusmodi profanam vestimentorum promiscuam confusionem adhibuisse, præsertim cum sacra, & festa peragerent. Certum tamen non est, Moylis tempore usum obtinuisse; vel ipsum Moysen prophetice ad illum ritum respexisse, ut tolleretur videlicet flagitia, & superstitiones, quæ in quibusdam inanium Deorum cultum committebantur. Verum quamvis ultro datum sit; profanum hunc cultum Moylis tempore invaluisse, quid tum? Num credendum erit: Moysen ut ejusmodi licentiis modum faceret, eam condidisse legem de vestibus non confundendis? Absurda prorsus consecutio. Nam imprimis Deuteronomii lex Judæis, non vero Ethnicis data fuit. Illorum quippe foemina perpetuo juxta Domini mandatum a sacris arcebantur. Nec viris facile erat in ejusmodi prolabi crimen, quia in exodi, & levitici libris, non tantum singula sacrificiorum genera descripta sunt: sed & Levitarum, Sacerdotumque ornamenta, munera, prærogativæ, ac dotes liquido definiuntur; ac denique Levi dumtaxat masculis filiis istud sacrificandi onus fuerat reservatum, Si itaque Moyses divino spiritu edoctus, tali, tantoque studio duobus in laudatis libris modum, tempus, ornamenta, rationem, & ceremonias Sacrorum, atque Festorum descripsit, definivitque, ut Hebræi nimirum nihil cum Ethnicis commune haberent, quis porro suspicari poterit, Deuteronomii legem de qua agimus, primario ad exterminandos Idololatrias ritus editam fuisse? Eo enim in capite Moyses nec unum de ceremonialibus præceptis verbum protulit. (b)

Altius igitur hujus Mosayci præcepti motiva, & rationes sunt repetenda. Nec ab alia regula, quam a rationis naturalis institutis. Ad quam Moyses respiciens scripto definivit, quæ communi universarum gentium jure erant sancita. Populi quippe cujusvis etiam immanis, & barbaræ gentis, antequam Moyses illud præceptum scripto consignaret, vestium diversita-

(a) Titus Livius lib. 39. 8. & 3. Pet. Rat. temp. parte 3. (b) Deuteronomii 22.

fitatam personis, & sexui correspondentem in usu habuere; præsertim ut mares a foeminis distinguerentur. Quare nos merito arbitramur, laudatum præceptum Mosaycum referendum esse ad justitiæ, & veritatis præsidium: Ad erroris, & mendacii exitium, ad rerum denique publicarum, & privatarum domorum tranquillitatem, & bonum. Cum itaque tria hæc humana vitæ commoda, nullis aliis in hac luce exæquanda, animorum mores, & instituta dirigant & componant, vix dubitari potest quin præceptum illud morale sit, eoque Christiani maxime obligentur. Annon morale illud dicendum est, quod a natura proficiscitur, quodque nonnisi, ea reluctante, potest violari? Testis est Ambrosius scribens (a) *Cur mentiris foeminam, vel tu foemina virum? suis unumquemque sexum induit natura indumentis: diversus cuique usus, color, motus, incessus, vires, diversa vox in viro, & foemina*. Testis est Seneca ita Lucillum alloquens (b): *Non videntur tibi contra naturam vivere, qui commutant cum foeminis vestem?* Testis est Diogenes Laertius dicens (c): *Legis gemina est distributio; altera scripta, altera non scripta*. Et nonnullis interjectis subdit: *Quæ vero citra scripturam est, ea a natura, & usu proficiscitur, quale est nudum ambulare in foro non debere, aut uti veste muliebri*. Poenam igitur non dicam legum, quas sæpe perrumpunt; sed ipsius turpitudinis, quæ acerbissima est, nostræ mulieres non intelligunt, quæ cum vestibus exuunt pudorem, ut virorum ornamentis utantur. Fit enim in ea vestimentorum promiscua confusione, quædam mentita sexuum permutatio a Græcis γενέσεως ἐναλλαγὴ dicta (ut Grotius animadvertit) quæ omnibus naturæ officiis repugnat. Propterea, quemadmodum virorum auctoritas, & majestas læditur, si muliebria opera facere velint ut olim Clemens Alexandrinus adnotavit (d); ita injusto arrogantia, & audaciæ jure se mulier extollit, quando motu, indumentis, incessu, atque operibus aliis, viros imitari, & simulare studet. Huic porro agendi, vivendique rationi, veritas, justitia, & honestas repugnant. Si repugnant naturæ jura læduntur, universorum conditor arroganter contemnitur, & quidquid sanctum, & decorum, divinis humanisque præscriptum legibus, omnino abjicitur, & obteritur. Turpe est igitur mentiri, turpius fallere, turpissimum vero cum sibi, tum aliis incontinentiæ, & libidinis occasionem præbere, & flagitiis fenestram aperire. Quare Cicero solo rationis lumine ductus nunquam sibi persuadere potuit (e): *Cadere posse in virum bonum mentiri emolumenti sui causa, criminari, præcipere fallere*, quia hæc omnia naturæ repugnant. Idcirco veteres Romani tamquam summum facinus a Clodio perpetratum illud exhorruerunt, quod is foemineo indutus habitu Collegium Bonæ Deæ ingressus fuerit, ut castam Matronam stupro comprimeret. Et quidem ejusmodi mala, aut alia quædam etiam graviora, ex illa promiscua vestium permutatione evenire possunt; ideo spectata saniori differendi ratione censemus, Deuteronomii præceptum, non primario ad exterminandos idololatricos ritus; sed ad humanos mores moderandos datum fuisse. Et quidem, Ambrosio Auctore, hominum mores semper turpes, & abominabiles fiunt, ubi dirigantur a studio celandi, & occultandi sexum (f). *Mendacium & turpe in verbis est, nedum in habitu*. Cyprianus quoque tam viros, quam mulieres, qui hisce abusibus vacant, veluti adulteros reprehendit: *Manus Deo inferunt, quoniam illud, quod ille formavit reformare contendunt*. Cui concinit S. Augustinus lib. 2. soliloquiorum cap. 16. Claudere ergo juvat istud probationum genus (g) S. Thomæ Aquinatis verbis, qui ad rem nostram sic scripsit:

Quod

Mosaycum Præceptum ad justitiam, & veritatem referendum, & quare.

Vestium discretio a natura, & a lege præscripta.

Vestium promiscua permutatio, & usus turpissimum vitium.

Clodii Romani grave facinus.

(a) Ambrosius epist. ad Irenæum. (b) Seneca in Lucillum. (c) Diogenes Laertius in Platonis vita. (d) Clemens Alexand. 2. Strom. (e) Cicero lib. 3. Officiorum. (f) Ambrosius Cyprianus. August. lib. 2. Soliloquiorum cap. 26. (g) S. Thomas q. 162. art. 6.

Quod mulier induatur veste virili, aut e converso, incentivum est concupiscentiæ, & occasionem libidini præstat.

Expositorum
quorundam opi-
nio haud proba-
tur.

Sunt tamen & aliæ hujus mosayci præcepti mysticæ expositiones nostræ vulgatæ verbis repugnantes, quas malumus silentio premere, quam refellere argumentis. Cujusmodi sunt vel illa quam affert Josephus judaicarum rerum scriptor (a): *Non erunt vasa seu instrumenta viri super mulierem*, quamque Caldæorum Codices exhibent, & Mayemonides, Munsterus, Fagius Clarus, Sanctes Pagnini, & alii expendunt, & quam sequuntur. Vel alia illa cujusdam Aberici jurisconsulti, qui nimiam philosophandi libidinem secutus, arbitratur Moysen eo mandato nequissimum quoddam facinus a Judæis remove voluisse. Hæc veluti tanquam duo commenta ab expositoribus adinventata me indicasse sufficiat, ne temporis ratione, vestraque clementia amplius abutar.

Naturæ principia
quid doceant.

Gangrenses Ca-
nones Manichæicæ
sectæ occasione fa-
cti.

Quando vesti-
mentorum promi-
scua mutatio sit
licita.

III. Interim dumtaxat pro tertio nostræ dissertationis capite brevissime expediendo, mihi liceat animadvertere: nos iis legibus natos esse ut ea habeamus naturæ principia, quibus parere, & quæ semper sequi debeamus, ut utilitas nostra, communis utilitas sit. Cum itaque celare sexum quandoque cum de propria vita agitur, vel de patria, de virginitate de Religione servanda præceptum aliquod urget, sit potius communi gloriæ, & utilitati vacare quam suis studiis indulgere; hinc gravi ductus ratione mihi persuadeo: posse mulieres aliqua ex his circumstantiis urgente: comam tondere, vestem virilem præsertim monasticam sumere, & se viros simulare. Sola autem pietatis causa id facere haud quaquam permissum esse potest, nisi gravis quoque naturæ necessitas, aut peculiaris boni ratio urgeat, & impellat. Quod si quis modo mihi Gangrenses Canones, quibus sub Anathematis poena mulieribus comam tondere, & virilibus uti vestimentis, ac Monasteria ingredi cautum est, objiceret, id jam facile ex causa, loco, & tempore laudati Concilii eripere possem (b). Causa quippe fuit Manichæorum hæresis, quæ Ecclesiasticas nuptias, & conjugia Eustathio docente execrabatur. Propterea iis canonibus mulieres illæ dumtaxat exagitantur, quæ hæreticorum doctrinis insistentes, nuptias, conjugia, filiorum procreationem condemnare audebant; atque mutato habitu, & abjectis capillis, qui subjectionis tessera sunt, Monachorum claustra etiam quandoque penetrare tentabant. Id autem non in naturæ decus, non in Religionis præsidium, non denique in communis utilitatis bonum; sed in turpitudinis vitium, pietatis exitium, & Reipublicæ detrimentum cessisse quis non intelligit, aut quis ignorare potest? Augustinus quidem in soliloquiis eos veluti infames carpit, & increpat, qui privato dumtaxat adducti studio, *se muliebri habitu ostentant* (c). Quos nescio (ait) *utrum falsas mulieres, an falsos viros melius vocem. Veros tamen Histriones, verosque infames sine dubitatione possumus vocare*. Sed eodem Augustino ibidem auctore, eam infamiæ notam minime incurrent, qui liberandæ Patriæ desiderio, & communis boni procurandi ardore excitati, se muliebribus vestimentis induerent. Immo horum nomina a cunctis civibus cum summo honoris plausu celebranda forent; & tantorum facinorum auctores, ab ipsa Republica, meliora virtutis emolumenta obtinerent. Eiusmodi autem virtutum emolumenta viris, & mulieribus magis debentur quando virginitatis, & Religionis tuendæ studio, vestes sexui non correspondentes assumunt. Cujus quidem rei duo celeberrima profert exempla Ambrosius de Antiochena Christiana virgine differens. Urgente enim contra Christianos persecutione Sancta Virgo comprehenditur, quam ad lupanar adduci, aut Diis sacrificare impius Tyrannus jussit. Sed in lupanari jam cum detineretur, de Religione minime ambigebat, sed de pudore trepidabat (d).

Idco

(a) Josephus lib. 16. Judaicar. Antiq. (b) In Cod. Canonum Rom. Ecclesiæ, & in Decretalibus dist. 30. cap. *Si quæ mulier*. (c) Augustinus lib. 2. soliloq. cap. 16. (d) Ambrosius lib. 2. de virginibus.

Ideo ipsa secum : quid agimus hodie ? aut Martyr , aut virgo , interim vero ad Deum orationibus conversa : *Ecce vir specie militis terribilis irrupit* , qui quasi adulter ingressus , de repente mutatus , virginitatis ejus vindicem se exhibuit , & præstitit . Quod ut felicius impleret , omnesque falleret , qui comprimendæ virginis causa tunc venerant ad lupanaria , miles muliebribus vestibus se induit ; & virgo a milite virilia , & militaria indumenta assumens evolavit de laqueis . Totam hujus rei historiam , quæ sua ætate recentius contigerat , eruditissimis commentariis illustrat Ambrosius , ad quæ sapientissimos auditores remittimus .

Nos tamen Lectores admonere volumus , Baronium in notis ad Martyrologium die 28. Aprilis gravi suspicione adductum arbitrari , eam fuisse Theodoram Virginem Alexandrinam , & mendum in Ambrosii codices irrepsisse , & pro *Alexandria* , *Antiochia* vocabulum scriptorum inscitia fuisse subrogatum , de quo lapsu quidquam affirmare ausi non sumus , fidem potius Eminentissimo Cardinali Baronio adhibentes , qui Martyrologium illud summo studio , & labore concinnavit . Dumtaxat subjicimus aliud non absimile factum nobis occurrisse , laudatum Baronii opus legentes , in quo sub die 4. Maji narratur , Antoninam Constantinopolitanam Virginem , cujusdam Alexandri virilem habitum sibi assumpsisse , ut clam e lupanari educeretur . Quare idem Cardinalis adnotavit : cum frequenter Christianæ foeminae ad postribulum damnarentur , sæpius similis casus potuit accidisse . Palladius quoque in Lausiaca , id ipsum de alia virgine in Corinthiorum Urbe accidisse , ex Hippolito describit . Atque tandem ut silentio prætereamus quæ de Lacædemoniorum foeminis narrat Valerius , non obscura sunt , quæ Surius , Simeon Metaphrastes , alique Scriptores de S. Euphrosina Virgine Alexandrina tradiderunt . Quæ studio perpetuæ virginitatis colendæ , paterna relicta domo ac virili habitu induta , Monachorum claustra penetravit ; ibique sexum , & conditionem usque ad obitum occuluit . Forte qui rigidioribus critices regulis dare operam consuecunt , huic postremæ narrationi , non tam facile hærebunt ; cum in ea causæ occurrant , quæ communi honestati repugnare videntur , nec tam facile cum proximorum utilitate possunt conjungi . Verum pericula omnia & mala quæ imminent , quæque mulier tonso capite , & monastico sumpto habitu posset offendere , jam statim evanescunt , si omnipotens ille Deus qui cujusque boni consilii est auctor , quemadmodum in foemina Juditha , hujusmodi pietatis , & religionis studia dirigere , custodire , atque perficere dignabitur .

Baronii opinio de
virgine Theodora.

Antonina Con-
stantinopolitana
virgo, quemadmo-
dum e Lupanari
educta .

HISTORIAE MANICHAeorum FINIS.

D E

PRISCILLIANISTARUM

HÆRESI, ET HISTORIA

CAPUT I.

Quisnam fuerit Priscillianus.

I.

Um mecum ipse deliberaverim omnes hæreses Leonis ævo vigentes, sive exortas scripto referre, jam ipsius consilii, & temporis ratio postulat, ut ad exitum perductis, quæ de Manichæorum hæresi fuerant dicenda, nunc ad Priscilliani recensendos errores, quos idem S. Pontifex rejecit, exagitavit, atque proscripsit, animum, stylumque ipsum convertam. Quæ autem de hujus novæ hæreseos Auctore:

Scriptis hujus conscribendæ historiæ.

quæ de hujus Patria, & moribus: quæ de Synodis in eum, ejusque sobolem coactis: quæ denique de variis, multiplicibusque nefariæ hujus sectæ dogmatibus dicenda occurrunt, nemo hætenus aut accurate descripsit, aut saltem in lucem edidit. Propterea ego cum hisce conscribendis dissertationibus manum admovissem, & multis periculis rem plenam esse intellexissem, necessarium fore mecum reputavi veteres, recentioresque in hac causa Scriptores percurrere; ita tamen, ut omnibus sepositis præjudiciis, nullo partium studio adductus, ea dumtaxat, quæ aut veritatem patefaciunt, aut saltem veritati propius accedere videntur, ipsis lectoribus exhiberem. Igitur cum mihi primo de Priscilliani vita, corruptisque moribus agere præscripsissem, neminem eruditorum hoc meum consilium improbatum existimavi, quamvis revera a Leonis gestis, quæ referre, & vindicare animus fuit, in ipso dissertationis vestibulo, atque decursu paululum digredi videri possem. Siquidem, cum in hanc Ecclesiasticæ historiæ partem nonnulla dubia, & obscura; alia vero supposititia, & falsa; quamplurima denique prorsus ignota offenderimus, ideo illud ipsum veritatis studium, quod unice nostro insidet animo, rem totam a suis exordiis repetere, atque præscribere coegit.

II. Priscillianus itaque nobili genere natus, & maximis abundans divitiis, vir fuit acer ingenio, inquires, facundus, multa lectione eruditus, in disserendo, & disputando promptissimus. Felix profecto (ait Severus Sulpicius) si non pravo studio corrupisset optimum ingenium; prorsus in eo multa animi, & corporis bona cerneret, sed idem vanissimus, & plus justo inflatior rerum profanarum scientia, (a). Cum ergo

(a) Severus Sulpicius Hist. Lib. 2.

ergo is in Societatem sibi quemdam Marcum Ægyptium ascivisset, ab eo omnia facinora, atque portenta ex Gnosticorum, Manichæorumque sectis prodeuntia hausit, atque animo imbibit. Tum utrorumque dogmatibus propriis additis flagitiis, novam in orbem sectam invexit, in qua promiscuæ libidines, stupra, adulteria, connubiorum solutiones, mendacia, perjuria, & alia hujusmodi tamquam religiosa, & licita exercebantur. Quæ omnia cum ipse mecum reputassem, facile in eam adducebar persuasionem, nihil unquam in naturæ honestatem nocentius ac turpius, nihil humanæ societati perniciosius, nihil denique in Religionis exitium superstitiosius, aut magis sacrilegum a quopiam hæreticorum fuisse excogitatum. Nam præter turpitudines in se ipsos, & in proximos admittas, præter etiam injurias Deo irrogatas, ita apud Priscillianum Astrologiæ studium, fatalisque necessitatis opinio valebat, ut perpetuo magicis artibus vacaret. Immo quamvis sacro Baptismo initiatus, & Christianæ Fidei nomen dedisset, tantopere tamen Ethnicorum implicatus vivebat erroribus, ut faventia sibi sydera, quemadmodum putabat, colere, & adversantia mitigare studeret, adhibitis ea de causa profanis, sacrilegisque ritibus, quos a Moyse usque ad nostra tempora semper Ecclesia caverat, & exhorruerat (a). Interim vero, ne omnem prorsus pietatis, & Religionis rationem contemnere videretur, nimia fallendi arte, quam optime callebat, humilitatis speciem habitu prætendebat, nudipedalem incesum ducebat, jejunia etiam Dominicis diebus, & Natali Domini servanda prædicabat; & dum fictam morum gravitatem affectaret; mulierum maxime animos demulcebat, quarum societatem semper appetebat. Hæ namque nimia blandiendi arte facile alliciebantur, & catervatim ad eum confluentes, rerum novarum cupiditate, ac libidinum licentia haud difficulter capiebantur.

Ex Gnosticorum
& Manichæorum
sectis Priscilliani
errores.

Priscillianus Etni-
corum impli-
catus erroribus.

Ejusdem ficta pie-
tas, & vitæ au-
steritas.

Hæc quæ de Priscilliani moribus, institutis, agendi ratione hætenus exposuimus, a nemine in dubium revocata sunt; Idcirco nobis opus non fuit, aut aliquam instituere concertationem, aut in iis expediendis diutius immorari.

C A P U T II.

Quo tempore, & unde potissimum Priscilliana hæresis ceperit grassari varie scriptorum opiniones adnotantur.

I. **P** Priscillianam gravissimam pestem anno Christi 379. in Hispania potissimum grassari cœpisse auctor est Prosper in Chronico, *Aufonio*, & *Olybrio Consulibus* ita scribens: *Gratianus post mortem Patruï, Theodosium Theodosii filium in consortium assumpsit, Imperiumque ei tradidit Orientis. Ea tempestate Priscillianus Episcopus de Gallis ex Manichæorum, & Gnosticorum dogmate hæresim nominis sui condidit. Aufonii porro, Hermogenis, & Olybrii Consulatum in laudatum 379. annum esse rejiciendum, jam Romanorum Consulium Tabulæ palam ostendunt.* (b)

Scio tamen criticæ artis peritissimos viros potius existimasse, eam hæresim serius per Hispaniam propagatam fuisse. Quam persuasionem Guillelmus Cave, Severinus Binius, aliique secuti sunt, contendentes bienio post eam hæresim ortam, & Priscillianum ex Hispania duxisse originem (c). Utrumque autem a Severo Sulpicio affirmatum asseverant. Sed ex hujus scriptis neutrum quidem compertum fiet. Nam laudatus Severus suæ ætatis mala, quibus non usitato modo pollutæ Ecclesiæ, & omnia per-

Cavei, & Bini
opinio valde nu-
tat.

D d 2

Sed

(a) Videbis S. Leonis Epist. xv. de qua verba faciemus Cap. xiv. hujus libri.

(b) Prosper in chronico Consulibus Aufonio, & Olybrio. (c) Guillelmus Cave sæculo Arianorum pag. mihi 177. Severinus Binius in Notis Tom. 2. Concil.

Priscilliana hære-
sis ex Marco Aeg-
yptio.

Sed nec tempus presse definit, nec Priscillianum in Hispaniis ortum asseruit. Immo si Sulpicii verborum vim sedulo attendamus, diu eam sectam, antequam Priscillianus accederet latuisse, credendum est, cum videlicet Marcus Ægyptius Memphis ortus, subsidio cujusdam nobilis, ac prædivitis feminae *Agapæ* appellatae, & Elpidii Rhetoris, Gnosticorum sectam primum in Hispanias induxit, quibus deinde post & Priscillianus ipse accessit, ex quo hæresis illa nomen sortita est. *Tum primum (ait) infamis illa Gnosticorum hæresis intra Hispanias deprehensa superstitione exitiabilis, arcanis occultata secretis. Origo hujus mali oriens ab Ægyptiis, sed quibus ibi initiis coaluerit, haud facile est differere. Primus eam intra Hispanias Marcus intulit Ægypto profectus Memphis ortus; Hujus auditores fuere Agapæ quædam non ignobilis mulier, & Rhetor Elpidius. Ab his Priscillianus est institutus, familia nobilis, prædives opibus &c. (a).* Duo ergo tempora ibidem distinguit Severus Sulpicius; Unum videlicet, quo Gnosticorum secta grassabatur; Alterum, quo Priscillianus Gnosticis accedens, & horum impietate superata, & aucta, Marci, Agapæ, & Elpidii errores in novæ, nefandissimæque sectæ portentum improbitate, audacia, & furenti libidine vertit. Hoc *Ausonii*, & *Olybrii* Consulatu, nec serius evenire potuisse, ex aliis rebus etiam, & ex ipsa Cæsaraugustana Synodo definiri potest.

Priscillianus sibi,
& affectis latebras
quærebat, & qua-
re.

Cavei opinio re-
jicitur.

II. Nam cum, Auctore Sulpicio, idem Priscillianus suorum Sectariorum numerum in dies augeri cognosceret, in unum omnes convocare coepit, quos in montium latebras, & diverticula abducere solitus, nefarias ibi agebat collectas, quas, ut aliorum oculis, & notitiæ subtraheret, sectariis suis communionem cum Ecclesia Catholica, sacris elementis in manu acceptis, & secum asportatis, simulandam indulgit. Ubi itaque Hispaniarum Episcopi Religionem, justitiam, honestatem pessum ire, nec luxuriæ, sacrilegiis, nec magicis incantationibus modum fieri noverunt, eas leges, & Canones, quos gravissimis hisce malis cohibendis maxime necessarios putarunt, solícite condidere. Non igitur verisimile est, quod Caveus, & cæteri asseruerunt, anno Domini videlicet 381. eam hæresim in lucem ortam. Qui vero id fieri potuit, cum eo anno jam longe, lateque per eas Provincias propagata, altas radices in improborum animis defixerat? Quando maxima virorum; atque mulierum frequentia, quibusdam anni diebus cum in montibus, tum in villis Priscillianistæ suas collectas agebant? Quando denique omnia obscæna, & profana, quæ in latibulis exercebantur, sacris Catholicæ Ecclesiæ Pastoribus innotuerant? Innotuisse autem hæc omnia, octo illi Cæsaraugustani Concilii Canones produnt, de quibus paulo post dicemus.

Priscilliana hære-
sis a quo, & quan-
donam comperta.

Instantius, & Sal-
vianus Priscillia-
nistarum Episcopi.

Cæsaraugustana
Synodus in Pri-
scillianistas.

III. Neque vero arbitremur ea hæresi statim innotescente, Sacros Ecclesiæ Præsules in Concilium coivisse. Nam comperta primum ab Hygino Cordubensi Episcopo, magni Osii Successore, virulenta Priscilliani tabe, quæ nonnullos etiam Episcopos, quos inter Instantium, & Salvianum, depravaverat, atque corruperat, negotium ad Idatium Emeritæ Civitatis Sacerdotem relatum voluit. *Is vero, Hyginus videlicet, in Sectarios excandens, sine modo (ait Severus Sulpicius) & ultra quam oportuit, Instantium, sociosque ejus laceßens, facem quamdam nascenti incendio subdidit, ut exasperaverit malos potius, quam compresserit.* Re igitur ad Idatium delata; atque gravius exagitatis *Instantio*, & Sociis, necdum statim ad Concilium deventum est. Sed post multa inter utramque partem inita certamina, cum Catholicorum spes, qua sibi persuadebant, posse hæreticos ad poenitentiam adducere, penitus frustraretur, tandem Catholici Episcopi duodecim apud Cæsaraugustam convenerunt.

IV. Priori itaque hoc Cavei, Severini Binii, atque aliorum lapsu

no-

(a) Severus Sulpicius Hist. lib. 2.

notato, postremum præcavere, & eripere oporteret, illum videlicet de Priscilliani patria, & origine. Ne vero hujus, vel illius gentis nationem modo in invidiam adducere velle videar, eam quæstionem vix delibabo. Subjiciam dumtaxat, perperam omnino Severo Sulpicio istud assertum adscribi: nimirum Priscillianum in Hispania ortum, nec enim quidquam tale offendet, qui ejusdem Severi secundum historiæ librum, totum, integrumque percurrerit. Immo si aliorum veterum testimonia lustrare voluerimus, adhuc difficile rem hanc definire poterimus. Nam & ipse Hieronymus, qui aliorum consuevit origines referre, non semel, & iterum, sed pluries Priscilliani mores, gesta, & exitum recensens, altum ubique tamen de ejus patria, & origine servavit silentium. Priscillianum autem per omnes virorum, & mulierum coetus in Hispania errores sparsisse fatetur, Gallam mulierem, non natione, sed nomine sibi pravorum criminum sociam ascivisse docet; Ex qua autem gente, aut loco ipse suam duxerit originem, prorsus reticuit, aut dissimulavit. Sed nec Cavei, aliorumque recentiorum opinioni unum ex tot veteribus Patribus, qui de ea hæresi scripserunt, suffragari exploratissimum est. Augustinus quidem variis, pluribusque in locis Priscillianistarum describit errores, quos, ait, *Priscillianus in Hispania instituit* (a). Orosius fere Priscilliano coævus in commonitorio, seu consultatione ad Augustinum eam hæresim dumtaxat per Hispaniam diffusam conquestus est. Idatius in Chronico, cum Priscilliani, tum Priscillianistarum habet mentionem; Nullibi vero hunc Hispania ortum indicavit. Epiphanius similiter hæresi 49. de Priscilliano agens, paucis flagitia, atque facinora ejus definit, sed de ortu, atque patria nihil asseruit. Auctor tandem libri de Hæresibus, qui Rufino Palæstino Tom. 27. Bibliothecæ Patrum inscribitur, hæc tantummodo habet: *Septuagesimam hæresim Priscillianorum apud Hispanos Priscillianus legitur inchoasse*.

Veteres Scriptores Priscilliani Patriam non indicant.

V. Quæ quidem omnia cum ipse mecum reputarem, non ut Hispanorum gentis jura defenderem, vel ut eos ab hac nota purgarem, sed magis ut veritati insisterem, & eam suspicionem præcavere curassem, qua nonnulli Priscillianum in Galliis ortum possent arbitrari. Hujusmodi autem suspicionis gravissima, solidissimaque fundamenta non tantum ex laudato Prosperi Aquitani Chronico, sed ex multis aliis conjecturis augebantur. Nam & Chronicum illud, quod dumtaxat *Prosperi Aquitanici* nomen præfert, vel illud, quod *Tyronis* nomine auctum, & a Canisio in lucem editum, expresse habent: *Priscillianus Episcopus de Galatia: Priscillianus Episcopus de Galliis*. Sed præterea expresse indicant Aquitanicæ Provinciam ea hæresi fuisse labefactatam. Inter cæteras mulieres, etiam Eucharotiam *Delphidii*, seu *Helpidii* Rhetoris uxorem, criminum, & mortis sociam Priscillianum habuisse. Sed is *Delphidius*, seu *Helpidius* vir erat Gallus, & in eadem Aquitanicæ Provincia Rhetoricam docens, ut ex Gallicæ Christianæ vetustissimis monumentis patefactum est, quorum profecto Collectores, cum de Burdigallensi agerent Archiepiscopatu, ita de S. Delphino ad Christi annum 380. scripsere (b): *S. Delphinus Ecclesiæ Gallicanæ singulare ornamentum*..... Concilio Cæsaraugustæ in Hispania Tarraconensi celebrato anno 380. aut anno sequenti, cum aliis Aquitanicæ Præsulibus interfuit, ubi damnati sunt Priscillianus, & Delphidius Rhetor Aquitanus, aliive nefariorum dogmatum sectatores. Præterea tandem, qui fieri potest, ut Prosperi tam apertum, tamque perspicuum testimonium rejiciamus? Illud profecto nec rejecerunt, nec de errore notarunt Tillemontius, atque Dionysius Petavius; qui quamvis de Priscilliani patria, & origine differere dissimulent, tamen nobiscum illius hæreseos exor-

An Priscillianus in Aquitanicæ Provincia natus.

(a) August. lib. de hæresibus hæresi 70., & libro ad Orosium cap. 4.

(b) Gallia Christiana Tom. 2. Archiepiscopi Burdigalensis pag. 787.

exordium ad 379. Christi annum revocarunt, solo Prosperi testimonio adducti. Non igitur Prosper ipse, ne in suum, & totius Aquitaniæ gentis dedecus, & probrum verteretur, Priscillianum Gallum appellasset, si id certo cum sibi, tum cæteris satis superque non fuisset perspectum.

Galatiæ Populi
etiam intra Hispaniam.

Si ita profecto contra vulgatissimam traditionem, omniumque persuasionem ratiocinaremur, nodum in scyrpo quærere videremur. Etenim ibi Priscillianum duxisse originem, ubi primum ejus errores propagati sunt, sine ulla prorsus animi hæsitazione est affirmandum. Quod si deinde laudati Chronici verba repugnare videantur, quæ *Galatiæ* vocem exhibent, non inde tamen Priscillianum Gallum fuisse arbitrari oportet, cum potissimum Chronicon illud, multis erroribus scatere eruditi quam sæpissime judicaverint, & aliunde quandoque illud vocabulum a veteribus fuerit usurpatum ad designandum Galatiæ populos intra Hispaniarum confinia positos, ut sexcentis exemplis demonstrare possemus. Id potissimum ipsi præstabimus in adornanda Sancti Leonis Magni epistola ad Turibium Asturicensem, de qua luculentius in hujus historiæ narratione suo loco agere reservamus.

C A P U T III.

Instantius, atque Salvianus Hispaniarum Episcopi Priscilliano morem gerentes, eum Abulæ Episcopum consecrarunt. Eodem fere tempore in Cæsaraugustana synodo primum damnatus, tum Gratiani edicto ab Hispania expulsus, Romam ad Damasum proficiscitur.

I. **S**ed jam rejectis, quæ a criticis viris parum accurate dicta fuere, quæque lectoris animum in pravam suspensionem possent adducere, ad Idacium, cæterosque undecim Galliarum, & Hispaniarum Episcopos revertendum est, qui, ut vidimus, cum per multa certamina, nec audaciam, nec effrænatos mores, nec sacrilegam Priscilliani superstitionem unquam cohibere, & corripere potuissent, sacra Ecclesiæ auctoritate, & unanimi consensu Patres eas sententias tulerunt, quæ Religioni, divino cultui, fidei mysteriis, pietati, morum integritati, atque humanæ Societati magis prospicerent, ac nefariam illam pestem destruerent, atque dederent. Qui vero apud Cæsaraugustam in unum convenere sacri ordinis Episcopi, fuerunt: *Fitadius, Delphinus, Eutyckianus, seu Bastitanus, Ampelius, Augentinus, Lucius, Ithacius, Splendonus, Valerius, Cæsaraugustanus, Symposius, Catherius, Idacius*; Qui omnes veluti ex sacro Senatus consulto octo Canones, seu leges condiderunt, easque *Lucius* Episcopus in Conventu recitavit, ut ab universis Episcopis contra transgressores anathema conclamaretur. Harum autem sententiarum, seu legum exempla Tomo secundo Conciliorum scripta sunt, easdemque Severinus Binius variis notis adornavit. (a)

Cæsaraugustani
Concilii PP.

II. Interim vero dum hæc in Cæsaraugustana Synodo agebantur, nec Instantius, & Salvianus, nec Priscillianus, aut quispiam ex ejus Sectariis Coetui interfuit; sed omnes coram illis Patribus se sistere detrectarunt, ne se judicio committerent. Rem narrat Severus Sulpicius, addens: in absentes sententiam latam fuisse, & in eos, qui damnatos in communionem ausi essent recipere. „ Igitur post multa, ait, inter eos, & digna me- „ moratu certamina, apud Cæsaraugustam Synodus congregatur, cui etiam „ Aquitani Episcopi interfuere. Verum hæretici committere se judicio non

(a) Tom. 2. Conc. p. 1195.

non ausi, in absentes tum lata sententia, damnatique Instantius, & Salvianus Episcopi, Helpidius, & Priscillianus laici. Additum etiam, ut si quis damnatos in communionem recepisset, sciret in se eandem sententiam promendam. Hæc autem, ubi a sectariis comperta sunt, majoris odii in Ecclesiam, & in omnes Catholicos causa fuere. Nam ad augendas magis seditiones, magisque nefarios errores propagandos, duo illi Episcopi, Cæsaraugustani Concilii judicio condemnati, *Instantius* videlicet, & *Salvianus*, *Priscillianum Laicum*, sed principem malorum omnium ab eadem Synodo notatum, ad confirmandas vires suas (ait idem Severus) Episcopum in Labiensi oppido constituunt, rati nimirum, si hominem acrem, & callidum Sacerdotali auctoritate armassent, tutiores fore sese. Tanti porro facinoris impietatem, qua Sacerdotii honos, & auctoritas summo dedecore polluebatur, notavit immo & exhorruit inter cæteros unus Hieronymus ad Ctesiphontem, illius hæreseos originem, magnaue incrementa describens. In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, cæcum cæca duxit in foveam, Successoremque sui habuit Priscillianum Zoroastris Magi studiosissimum, & ex Mago Episcopum, cui juncta Gallia non gente, sed nomine germanam huc illucque currentem alterius, & vicinæ hæreseos fecit heredem. (a)

Priscillianus ex laico fit Episcopus

III. Illud autem Cæsaraugustanum Concilium anno Domini 381. sub Damasi Papæ Pontificatu coactum fuisse, illius Canones a Garfia Loaisa editi quam perspicue produnt. Sed integra ejusdem Concilii acta aut intercidisse, aut nondum lucem aspexisse, ex iis quæ habet Severus Sulpicius nobis compertum est. Narrat siquidem, ut vidimus, in eodem sacro Cœtu anathema iis dictum fuisse, qui jam damnatos temere in communionem suscipere ausi essent. Qua sententia potissimum in *Idiginum* Episcopum Cordubensem animadvertere voluerunt. Nam quamvis is primo cupidus illius sectæ abolendæ, Priscilliano, & asectis bellum indixisset, atque ad id Idacium ipsum per epistolas sollicitasset tamen, mutata dein mente, Catholicorum consilia non probavit, sed turpiter depravatus, a Concilio se abstinuit, hæreticosque nefarios in communionem recepit. Atque id Ithacio Sosubienfi Episcopo negotium datum, ut decretum Episcoporum in omnium notitiam deferret, maximeque Iginum extra communionem faceret, qui cum primus omnium insectari palam hæreticos cœpisset, postea turpiter depravatus in communionem eos recepisset. Ex cujus facti serie, & narratione probe intelligimus, laudatos octo canones, qui supersunt, utique sinceros, & genuinos esse, cum eos inter Episcopos, qui iisdem subscripsere, *Igini*, seu *Idigini* Cordubensis nomen nequaquam offendamus. Impetunt illi præterea, atque taxant palmares quosdam illius sectæ errores, horum ritus, magisterium, Conventus, jejunia palam prohibent, & insectantur; quamvis multa alia facinora, & turpitudines nedum forte tum satis explorata silentio prætermittant. (b)

Idiginus cordubensis communicat cum Priscillianis.

IV. Verum enim vero, illarum Ecclesiarum status in dies miserabilior efficiebatur. Nam duo illi Catholici Episcopi, præsertim *Idacius*, & *Ithacius* post synodalia decreta, atque post turpem illam Priscilliani ordinationem acrius instantes, sæculi Judices adeunt, ut horum decretis, atque executionibus hæretici urbibus pellerentur. Igitur, auctore eodem Sulpicio, post multa & fæda, *Idacio supplicante elicitur a Gratiano tum*

Im-

(a) Hieronymus ad Ctesiphontem. (b) Aliter, & aliter apud veteres auctores, & in antiquorum monumentis *Hygini* Cordubensis nomen scriptum offendimus, ut videre est in libris Severi Sulpicii, & in Cæsaraugustani Concilii actis quæ supersunt. Quorum quidem scribendi rationem nos secuti sumus ipsorum testimonia adducendo vel indicando. Quamvis nos non lateat novissimum scriptorem Franciscum Girvesium reliquisse vocabula *Igini*, & *Idigini* quibus veteres usi sunt, & istud aliud *Hygini* usurpasse. Videtis Cl. hujus viri eruditam Dissertationem anno D. 1750. Romanis Typis adornatam.

Ecclesiæ causa in-
iuste ad sæculi tri-
bunal delata.

*Imperatore rescriptum, quo universi hæretici excedere non Ecclesiis tan-
tum, aut urbibus, sed extra omnes terras propelli jubebantur. Asperam
nimis, foedamque eam fuisse Idatii, & Ithacii agendi rationem, cum Se-
verus Sulpicius, tum cæteri animo mitiores Catholici Episcopi judica-
runt. Nam nullo alio Hispaniarum, & Galliarum Episcopo consulto, ne-
que Damafo ipso Romano Pontifice certiore facto, Sectariorum causa ad
sæculi Tribunal delata est. Nec enim de laicis personis, sed de Episco-
pis Instantio, Salviano, Priscillianoque agebatur, hæretica quidem labe
inquinatis. Nec quæstio habebatur de iis criminibus, quorum cognitio ad
Imperatorem spectaret, sed de iis dumtaxat, quæ Ecclesiasticum debebant
subire iudicium. Accedit denique Idatium, Ithaciumque privata solum
auctoritate, non Concilii sanctione Gratianum interpellasse, ejusque judi-
cium expetivisse, & idcirco in Ecclesiæ dedecus, & in Sacri Ordinis ma-
ximam ignominiam verti merito existimatum est.*

V. Interim autem Priscillianus, & cæteri, qui Episcopi videbantur, cum
se exilio affectos intelligunt, *rebus suis diffisi, nec ausi iudicio certare,
sponte cessere*; Laicorum vero multitudinem metus disperfit. Sed dum af-
flictis hisce rebus premerentur, nequaquam opem, & præsidia posse inve-
nire desperarunt. Propterea tres illi Episcopi cæterorum Sectariorum ante-
signani, Romam proficisci decreverunt, ut qui publicæ auctoritatis decre-
to criminum pœnas luebant, dolis deinde Damafo Romano Pontifice cir-
cumvento, tamquam innocentes & innoxii, quadam Ecclesiastica recon-
ciliatione dolose obtenta, a Catholicis haberentur. Dum itaque Romam
proficiscuntur, ex Hispania per Aquitaniæ Provinciam iter suscipiunt, *ubi
ab imperitis magnifice suscepti, sparsere perfidiæ semina, maximeque Elu-
sanam plebem, sane tum bonam, & Religioni studentem pravis prædica-
tionibus pervertere.* „ Elusa porro civitas ad Gelisam fluviolum vetustissi-
„ ma, olim Archiepiscoporum, seu Metropolitanorum Novempopuloniæ,
„ sub qua cum plurimis aliis ipsa Civitas Ausciorum continebatur. Ab
„ Elusa vero pagus Elusanus dictus est, qui Armaniacensis Comitatus nunc
„ est pars. In oppidulum autem versa dicitur, ob frequentes clades, qui-
„ bus attrita est a Gothis, Saracenis, Normannis „. Hæc ex Dionysio
Sammarthano Tom. 1. Galliæ Christianæ adnotavimus, qui præterea no-
vum catalogum Episcoporum Elusatum nuper contextum se vidisse testa-
tus est (a). In Burdigalensem deinde Diocesim Priscillianus, & cæteri se
contulere. *Sed a Delphino Episcopo repulsi, cum in Euchrotiæ nefariæ,
& impudicæ femine agro aliquantisper commorati nonnullos suis errorib-
us infecere. Inde vero iter ceptum ingressi, turpi sane pudibundoque co-
mitatu cum uxoribus, atque alienis etiam feminis, in quis erat Euchro-
tia, ac filia ejus Procla, de qua fuit in sermone hominum, Priscilliani
Stupro gravidam, partum sibi graminibus abegisse.* Sive ergo Procla ex
Priscilliano foetum conceperit, interitumque, seu abortum curaverit, vel
non, sive Priscillianus ipse matrem, filiamque nefando compresserit ince-
stu, ex sola quorundam hominum opinione, auctor noster Severus definire
minime ausus est.

In Burdigalensem
diocesim Priscil-
lianistæ se confe-
runt.

Priscillianus &
socii Romam ve-
nerunt.

VI. Romam vero post nova, innumera, tamque horrenda facino-
ra, Priscillianum cum suis sociis venisse, non tantum ex vulgi fama, sed
ex certissimis monumentis fit manifestum. Quæ quidem consilii ratio,
nova etiam Ecclesiasticæ disciplinæ exempla suppeditat, ut inde intelliga-
mus in Conciliis damnatos, ad Romanorum Pontificum judicia provoca-
re, & recurrere consuevisse, ut hi videlicet, Apostolica Divi Petri au-
toritate, aliorum Episcoporum acta, etiam in Synodis definita, aut re-
scinderent, aut confirmarent. Quod sane exemplum, utpote ex fidei ini-
micis desumptum, etsi flocci pendendum arbitremur, nec ei adhæreamus,
ut

(a) Dionysius Sammarthanus Tom. 1. Christianæ Galliæ pag. 960.

ut supremum Apostolicæ Sedi in fidei rebus stabiliendis jus asseramus, illud tamen minime rejiciendum esse contendimus. Nec enim Hispaniarum Episcopi ad Romanum pertinebant Concilium, quos solos a Pontificibus judicari potuisse, confingit Quesnelius. Neque Priscillianus, & socii Romanorum Clericorum albo fuerant adscripti, nec Romanæ Sedi assentari volebant, ut de similibus causis vaferrimè Launojus contendit; Sed eo uti intendebant jure, quod sacra Littera indicant, quod universalis PP. traditio prædicat, quod denique generalis ubique Ecclesiarum praxis usu obtinuerat. Ea itaque Priscilliano, & sociis, cum post synodalia decreta, tum post Gratiani Imperatoris sententiam fuit agendi ratio, ut nequaquam ad generale Concilium provocarent, ut in præsentia ejusmodi dictis, & votis hæreticorum recentiores, ad Romanæ Sedis auctoritatem angustioribus finibus restringendam, conficiuntur. Sed Priscillianum apud Damasum Romanum Pontificem sibi, & sociorum causæ munimen, & præsidia comparare nisum fuisse exploratissimum est. Nam auctore Sulpicio: hi, ubi Romam pervenere, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem ejus admissi sunt. Neque obstat, S. Pontificem illo spiritu ductum, qui in Petri Successoribus semper perseveraturus est, laudatorum hominum injustos conatus irritos reddidisse, nullo aditu prorsus purificationi eorumdem permissio. Nam ille ipsorum in urbem adventus, ut causam dicerent, maximum, solidissimumque est argumentum, Episcoporum, cæterorumque causas synodalibus decretis jam ad exitum perductas, Romanorum Pontificum auctoritate iterum recognosci, & judicari potuisse. Hæc autem leviter delibare placuit, ne recentiorum Dogmatistarum differendi ratio nos latere videretur (a). Jam vero prioribus conatibus frustratis, ad novos Priscillianus, & Instantius animum vertere, ut mox ex sequentibus innotescet.

Quesnelii commentum rejicitur.

Priscillianista nec in Damasi conspectum admissi.

CAPUT IV.

Gratianus Imperator a Macedonio circumventus, Instantium, & Priscillianum suis sedibus restitui jubet. De Brittone Trevirorum Episcopo, illiusque sedis honore, & prærogativis. Blondelli & Tillemontii falsæ conjecturæ rejiciuntur.

I. **N**Ec dum tamen post gravem repulsam, quam a Damaso Papa Instantius, & Priscillianus Episcopi passi fuerant, ad plenum exitum res suas perductas esse credidere. Sed consueta hæreticorum obstinata vafricie dominati, adhuc suis malis, & exilio, quibus gravabantur, mederi cupientes, novum excogitarunt consilium: Illud videlicet, ut Mediolanum regrederentur, vana forte quadam spe adducti, a magno illius Ecclesiæ Antistite Ambrosio se in Catholicorum communionem recipiendos. Qua tamen persuasionem duo soli Episcopi, Instantius videlicet, & Priscillianus ducebantur; nec enim tum erat amplius superstes alius Episcopus eorumdem criminum, & hæreseos socius Salvianus, qui in urbe jam obierat. Sed res longe aliter, ac opinabantur, evenerunt. Nam comperta ab Ambrosio Romani Pontificis agendi ratione, æque eis adversari coepit, facinus gravissimum reputans eos audire, vel in communionem suscipere, quos Apostolica S. Petri Sedes exhorruerat. Tum [ait

Instantius, & Priscillianus Mediolanum ad Ambrosium proficiscuntur.

Romæ Salvianus mortuus est.

E e idem

(a) Videtis quæ infra dicturi sumus in causis Eutychetis, Flaviani, Eusebii Dorylæi, & Theodoriti Cyri, qui ad Apostolicam sedem Leonis Magni ævo provocarunt.

idem Sulpicius] *Priscillianus*, & *Instantius* *vertere consilia*, ut quia duobus Episcopis, quorum ea tempestate summa auctoritas erat non illuserant, largiendo, & ambiendo, ab Imperatore cupita extorquerent.

Gratianus quare
animi inconstantia
laboraverit.

II. Eo tempore autem adhuc Imperialium rerum summa ipse Gratianus potiebatur, apud quem malis artibus magis, quam auctoritate, Macedonius officiorum magister cum praevaleret, eum facile in eam persuasionem adduxit, ut revocato, atque abolito priore in Priscillianum, & socios exilii decreto, ediceret, ut sedibus, a quibus prius jussu exturbati, restituerentur. Grave profecto, & immane facinus isthuc ab omnibus reputatum est. Siquidem Gratianus, alioqui vir Religiosus, & Princeps maxime pius ab improbo officiorum Magistro circumventus, in illum temerarium ausum prolapsus est, ut non tantum præcedentia decreta sanctissime a se edita in irritum mitteret, ac deleret, verum etiam Cæsaraugustanæ synodo, Magno Ambrosio, & Romano ipsi Pontifici, & sibi (quod gravius est) adversari voluerit.

Idacius Imperjali
Decreto haud au-
det resistere.

Ithacius postulat
a Priscillianistis
apud Proconsu-
lem.

Gregorii Præfeti
agendi ratio.

Lætabundi ergo Instantius, & Priscillianus ob Imperatoris Gratiani in eos lenitatem, Hispanias repetere diu non distulere. Quo tandem, in eunte anno 383. profecti, suas occupant Episcopales Sedes, quibus Idacius resistendi animum habens, nihil in Religionis munimen tentare potuit. Deerat illi quippe facultas, quia hæretici corrupto Volventio Proconsule, vires suas confirmaverant. Immo cum tali, tantaque sæculi potentia se fultos viderent, audacter nimis in Episcopum Catholicum Ithacium insurgunt, huncque quasi Ecclesiarum perturbatorem, reum apud Proconsulem postulant, qui scelestissimorum annuens votis, omni Divino, & humano jure sacrilege violato, jubet per atrocem executionem Ithacium deduci: Sed is intrepidus profugit ad Gallias, ibi Præfectum Gregorium adiit. Ubi autem Gregorius Prætorii Galliarum Præfectus rerum gestarum seriem apprime novit, astutum rapi ad se turbarum auctores jubet, & de omnibus interim certiore facto Imperatore, hunc adhortatur, ut hæreticis viam ambiendi præcluderet. Sed id frustra fuit (subjicit idem Severus) quia per libidinem, & potentiam paucorum, cuncta ibi venalia erant. Igitur hæretici suis artibus, grandi pecunia Macedonio data obtinent, ut Imperiali auctoritate Præfecto crepta, cognitio Hispaniarum Vicario (Mariano) traderetur, nam jam Proconsulem habere desierant. Atque missis præterea a Macedonio ad Treviros militiæ officialibus, qui per vim ex ea Urbe Ithacium extraherent, eumque ad dirum subeundum hæreticorum furorem in Hispanias reducerent. Restitit tamen Trevirorum Episcopus, qui fraude comperta, mira animi prudentia, atque Sacerdotali constantia cum Macedonii Imperialium officiorum Magistri, tum hujus militiæ officialium improbos elusit conatus, atque evertit.

Valentinum Con-
cilium.

Bollandistæ Brit-
tonem inter San-
ctos Confessores
recensent.

III. Inter ceteros igitur Catholicæ Fidei vindices Brittonem Trevirorum Episcopum non infimum tenere locum, satis arbitror ex mox dictis esse perspectum. De eo enim verba faciens Severus Sulpicius *Pritanum* appellat: Sed verendum est, ne binominis fuerit, aut ne in ejusdem Severi exemplaria ob quamdam nominum affinitatem error irrepperit. Nam in illius Ecclesiæ tabulis hocce nomen prorsus desideratur; Sed aliud parum ab simile legimus, Britto nimirum, seu Brittonius, qui anno Domini 374. Valentino Concilio subscripsit: *Ego Britto Episcopus opto Vos Fratres in Domino bene valere*. Præter autem illius Urbis annales, id Bollandus ad diem 5. Maji indicat, *Brittonem* inter illius Ecclesiæ Confessores recensens. Suffragatur Sirmondus in notis ad Valentinum Concilium; atque id denique omnes fere Scriptores docent, quos inter Blondellus, & Tillemontius.

IV. Sed jam minime dissimulanda sunt quæ hi duo postremi auctores

res de Episcopo *Brittone* scripsere, ut forte eidem inter Occidentales Episcopos post Damasum Papam, honoris & jurisdictionis prerogativam vindicarent. Ajunt itaque Trevirorum Urbem ob nonnullorum Imperatorum Sedem ibidem collocatam, in tantam honoris, & potentiae amplitudinem pervenisse, ut etiam illius Episcopi, aliis, sive in Synodis, sive in publicis actis praecellerent. Ea autem de causa, subjiciunt, Trevirorum Urbem primas non tantum in Gallias obtinuisse, sed in Hispanias, & Angliam; Ibidem aut Imperatorum Praefectus, aut etiam ipsi Imperatores, cum in Galliis versabantur, commorari consuevere, quibus rationibus Orientales Patres adducti in epistola ad Romanum Concilium anno Domini 382. scripta, auctore Theodoreto (a) *Brittonem* Trevirenses immediate post Damasum, & Ambrosium collocant, illumque ante Aquilejensem, Thessalonicensem, & Syrmiensem Episcopos statuunt; ut nimirum ea agendi ratione, cum illius virtutem, tum auctoritatis amplitudinem indicarent. Lepidum profecto, & fabulosum commentum! Sed mirum, quod propter hanc Imperatorum Sedem, *Brittoni* supra Damasum, atque Ambrosium Primatus prerogativam non asseruerint. At quam frigida sit ejusmodi ratiocinatio, nemo non videt. Siquidem Episcopaliū Sedium honor, & prerogativa, non ex civili quadam temporalium rerum administratione, non ex saeculi potentia, Imperatorum Praefectis, vel sedibus, aut denique ex ipsis Provinciarum Consulibus, quae omnia pro temporum varietate innumeris subjacere mutationibus, ut sacra, & profana indicant monumenta, gradus habebant; sed omnino ex earum origine, antiquitate, & fundatoribus repetendae sunt.

Tillemontij, & Blondelli opinio.

Vnde Episcopaliū Sedium honor, & prerogativa derivatur.

V. Quod vero ex Conciliorum privilegiis, Romanorumque Pontificum largitionibus, & dispensationibus Metropolitae jus, aliquibus Ecclesiis attributum reperiatur, illud tamen Trevirorum sedi supra ceteras Galliarum, Hispaniarum, & Angliae Brittonis aevo datum fuisse, minime demonstrari potest. Immo, si Ecclesiasticis monumentis fidem velimus adhibere, dubio procul credendum erit, Trevirorum Episcopum tum Primatus honorem haud obtinuisse supra Archiepiscopum Viennensem, utrumque Narbonensem, Lugdunensem, & quosdam ceteros alios Galliarum Episcopos, qui ad Valentinam Synodum convenere. *Britto* ille namque, de quo cum Blondello, & Tillemontio modo negotium est, decimumquintum habet locum in illius Synodi actis subscribendis. Dicant igitur, amabo, duo illi Scriptores, qui novum quasi in Occidente Patriarcham supra trium Regnorum Provincias, quarto labente saeculo, delineare, & confingere, adlaborant, cui potius fidem adhibere debeamus? Brittoni ipsi videlicet, qui ob suam Sedem tantis ornatus prerogativis describitur? An vero conjecturis, quibus forte ad Romanae Sedis jura elevanda aliqui insistere possent? Nemo sanae mentis unquam sibi confinget, tanti honoris, & auctoritatis Episcopum, decimo quinto sedisse loco, dum Concilium illud in Gallia Transalpina Allobrogum Urbe, Viennensi Archiepiscopatu subjecta, celebrabatur. Jam vero & Britto ipse post *Justum* Viennensem Episcopum iis actis subscripsit.

Trevirorum Sedis antiquus honor, ex Valentinana Synodo conjicitur.

VI. Sed ad Orientalium epistolam a Theodoreto laudatam quod attinet, quid ajunt? post Damasi, & Ambrosii nomina illud statim *Brittonis* offendi? Sed rogo: Estne is Trevirorum Episcopus? Nullibi id Theodoretus affirmat. Immo Henricus Valesius eum Capuanum Episcopum fuisse *suspensus* est. (b) Sed rem definire impossibile reputamus, cum Romanae illius Synodi acta a Damaso coacta, jam integra in Conciliorum collectione non asserventur, & Episcoporum subscriptiones jamdiu interciderint. At dabo hunc Brittonem eundem Trevirorum Episcopum fuisse. Ergo tam solidum ex ea Orientalium Episcoporum epistola deducitur ne argumen-

Quid de Orientalium epistola a Theodoreto laudata sentiendum.

E e 2 tum,

(a) Theod. lib. 5. hist. cap. 9. (b) Henricus Valesius in notis ad Theodoretum epistol.

Quare Orientis
Episcopi Synodo a
Damaso coacti
interesse non po-
tuerint.

Suspecta Theodo-
reti fides.

tum, ut hujus sola male confecta, aut descripta epigraphe, tanti momenti quæstionem definiat? Retulitne eam Theodoretus, quemadmodum in suo autographo descriptam reperiit? Aut Orientales illi Patres de Occidentali sedium ordine vel optime edocti, vel eum, nihil immutantes, fideliter persecuti sunt? Quis alterutrum affirmabit? Nam imprimis Orientales illi, qui Constantinopolim in Concilio convenerant, Romanæ Damasi Synodo, quæ tum agebatur, detrectarunt interesse, se excusantes post tot innumeras, gravissimasque ærumnas, Arianorum furore exhaustas, tam longum, & laboriosum iter arripere non posse, ut Romam venirent. Ea de causa tres Episcopos Legatos ad Damasum, & Romanam Synodum mittunt, *Cyriacum* videlicet, *Eusebium*, & *Priscianum* qui secum laudatam a Theodoro epistolam detulere. Illis ergo Orientis Patribus, cum ordo, quem Occidentales Episcopi in Romano Concilio tenuere, tum horum numerus prorsus erant ignoti. Et idcirco nonnullorum nomina dumtaxat describere, cætera autem generali hac formula concludentes: *Et cæteris Sanctis Episcopis in celebri Urbe Roma convocatis*. Nihil denique dicam de suspecta Theodoreti Fide in veterum monumentis recensendis, cum jam Baronius, atque alii merito eum de consimilibus fraudibus infimulent. Sed eam fraudem longe abesse a Valentini Concilii actis, jam Sirmondi studium indicat. Eadem quippe Vir doctus ex Codd. mss. Remen. Lugdun. Anicien. Fossat. & tribus aliis Collegii Paris. Societ. Jesu, Collect. Isidorianæ, ut castigatius lucem adspicerent, curavit. Eos autem Codd. ante 900. annos conscriptos arbitratus est. Quare eorundem archetyporum exemplarium summa consensio omnem prorsus fraudis suspensionem eripit, ut nobiscum eruditi judicabunt.

Age vero nunc ad Priscillianum, & Ithacium revertamur. Macedonii itaque, hujusque officialium conatibus per *Prittanium*, seu *Brittonem* Episcopum elusis, simulque occluso aditu, ne ex Urbe Trevirorum Ithacium in Hispanias reducerent, gravis rumor oboriri coepit, *Clementem Maximum intra Britannias sumpsisse Imperium, ac brevi in Gallias erupturum*. Itaque Ithacius statuit, licet rebus dubiis, novi Imperatoris adventum expectare, interim sibi nihil agitandum. Nec aliter quidem, quam fama per tulit, res contingere. Nam anno Domini tercentesimo octogesimo tertio jam inchoato, idem Maximus Imperialium copiarum in Britannia Dux, tyrannidem arripens, a suis militibus Imperator acclamatus est, & transmittens exercitum in Gallia ab infensis Gratiani Legionibus Imperium sibi corroborat. Hæc ex Victore, & Zosimo scribit Baronius Tom. 4. ad Christi annum 383.

C A P U T V.

De Maximo Tyranno, & ejusdem in Priscillianistas judicio, agendive ratione.

I. **G**ratiano Imperatore superstite, & Macedonio Imperii negotia agente, Episcopis Catholicis, & Ithacio potissimum nulla spes superesse potuit, ut Priscillianistarum everteretur impietas, & audacia. At statim quam Galliarum legiones Gratiano infensæ, cum in Britannia, tum in aliis Regionibus Maximum Imperialium copiarum Duce, Imperatorem renunciarunt, jam eorundem Priscillianistarum causa deterior facta, usque ad exitium perducta est. Quale vero fuerit Maximi ingenium, summatim veluti *Gilda*, cognomento sapiens descripsit, dicens: „Maximus callida primum arte potius, quam virtute, finitimos quosque „ Pa-

(a) Severus Sulpicius hist. l. 2. (b) Victor in Gratiano Zosimus lib. 1.

„ Pagos, vel Provincias contra Romanum Statum retia perjurii, menda-
 „ cique sui facinoroso Regno advectans, & unam alarum ad Hispaniam,
 „ alteram ad Italianam extendens, & Thronum iniquissimi Imperii apud Tre-
 „ viros statuens, tanta insania in Dominos debacchatus est, ut duos Im-
 „ peratores legitimos, unum Roma, alterum religiosissima vita pelleret,
 „ Profecto igitur Treviros Maximo, ibique Imperiali sua Sede stabilita, Itha-
 „ cius de omnibus, quæ a Priscillianistis, a Catholicis Patribus, a Gratiano
 „ hactenus gesta fuerant, novum Imperatorem edocere non distulit. Tum
 „ enim Gratianus non amplius erat superstes; nam is a suis desertus, forte
 „ ob nimiam lenitatem in Priscillianistas adhibitam, per Andragatii Ducis
 „ dolum, apud Lugdunum octavo Kal. Septembris anno 383. occisus est (a).
 „ Interim Maximus, ne Ecclesiæ rebus videretur infensus, easque in dies
 „ magis turbari sineret, hæreticorum judicium Ecclesiasticis Pastoribus in
 „ unum Burdigalæ coituris commisit. Ea de causa ait noster Severus Sulpi-
 „ cius: *Datis ad Præfectum Galliarum, atque ad Vicarium Hispaniarum li-*
 „ *teris, omnes omnino, quos labe illa involverat, deduci ad Synodum Bur-*
 „ *digalensem jubet.* At ubi ad Synodum convenere, primus coram Judici-
 „ bus Instantius se sistens, causam dicere iussus, cum nec ab objectis crimi-
 „ nibus se posset purgare, PP. in eum animadvertunt, & Episcopatu indi-
 „ gnum esse pronunciant. Quæ Priscillianus advertens, & deteriorem cau-
 „ sam habere sibi conscius, statim ad Maximum Imperatorem appellationem
 „ interposuit, ut sacri conventus judicium eluderet. Hisce fere verbis idem
 „ Severus historiam describit, qui præterea molli brachio Concilii Patres
 „ objurgat, subjiciens: *Priscillianus vero ne ab Episcopis audiretur, ad*
 „ *Principem provocavit. Permissumque id nostrorum inconstantia, quia aut*
 „ *sententiam in refragantem ferre debuerant, aut si hi ipsi suspecti habe-*
 „ *bantur, aliis Episcopis audientiam reservari, non causam Imperatori de*
 „ *tam manifestis criminibus permittere.* (b) Ita omnes, quos causa invol-
 „ verat, ad Regem deducti. Ne modo vero extra scenam agere videamur,
 „ de violatis Ecclesiæ juribus hic differere prorsus dissimulamus. Severi Sul-
 „ picii testimonium nos adnotasse dumtaxat sufficiat, ex quo nonnisi stolidi,
 „ aut cæcutientes inficiari poterunt, Ecclesiam a suis incunabulis usque, ve-
 „ luti sacrilegas eas appellationes exhorruisse, quas tamquam ab *abuso* lici-
 „ tas esse, nimis audacter, & temere elapso sæculo unus Majemburgus pro-
 „ pugnavit. (c)

II. Maximus igitur, qui omnia Imperii jura per fas, & nefas ty-
 „ rannice verterat, posthabita, atque despecta tum Aureliani, tum Magni
 „ Constantini agendi ratione etiam ab hoc judicandi munere non abhor-
 „ ruit sed illud actutum sibi vindicavit. Hoc vero tamquam gravissimum fa-
 „ cinus, Sanctissimi Episcopi, quos inter Martinus Turonensis, reputantes,
 „ enixe Imperatorem exorabant, ne capite in hæreticos animadverteret; sed
 „ de Sacerdotum sententia contentus, eos e suis Episcopalibus sedibus jube-
 „ ret extrudi. Primo quidem in hanc sententiam Maximus propendere vi-
 „ debatur, immo & in eam, Martini Turonensis præsertim hortatu jam de-
 „ scendisse, Severus Sulpicius asseverat. Sed cum Ithacius tunc strenue ni-
 „ mis accusatoris partes obiret, & gravi odio in reos furens apud Impera-
 „ torem pro horum morte instaret, cum negotium in ancipiti adhuc versa-
 „ retur, Episcoporum Catholicorum cætus in duas factiones scissus est, alte-
 „ ra alteri communicare detrectabat. Prior enim prudenter, & Sancte in-
 „ felicium sanguine abstinendum contendebat. Sed altera sævior, & immi-
 „ tior

Gilda de excidio
Brit.

Priscillianus pro-
vocat ad Maxi-
mum.

Episcopi Burdiga-
lensis Synodi cur
de inconstantia no-
tati.

Maximus minime
suorum Prædeces-
sorum exempla se-
cutus.

S. Martini Turo-
nensis ad Imperat.
preces.

Ithacius apud Im-
perat. pro Priscil-
lianistarum nece
instabat.

Episcoporum
schisma.

(a) Marcellinus, Socrates l. 5. cap. 11. Sozomen. 7. c. 13.

(b) Forte alludere voluit ad v. Nicænum Canonem, vel ad Sardicenses, in qui-
bus sermo est de renovando judicio in Episcoporum causis, cum Episcopi,
qui jam judicarunt suspecti habentur.

(c) Euseb. Cæsar. lib. vii. c. 26. v. nostram editionem Tom. 1. pag. 445. Rufi-
nus l. 1. hist. Eccl. c. 2. in eadem nostra edit. t. 2. pag. 3.

Maximi Tyranni
animus quemad-
modum mutatus.

Præfectus Evodius
Qualis.

Qualis Rufus Epi-
scopus.

Evodii præfetti
agendi ratio in
Priscillianistas.

Ithacii Priscillia-
nistarum accusa-
toris agendi ratio.

Priscillianus, & duo
alii capite dam-
nati.

Alii gladio perem-
pti.

alii denique exilio
deportati.

Consummata Pri-
scillianistarum cæ-
de, eorum hære-
sis confirmatur, &
augetur, & qua-
re.

tior, ut crimina morte diluerent, expetebat. Rebus igitur ita pendentibus, sæculi Tribunal eam cognoscere causam distulit, quoad usque Treviris S. Martinus commoratus est; hunc enim benigne, & perhumaniter Maximus excipiebat, tantaque reverentia, & honore prosequabatur, ut e Trevirorum urbe discessurus ab ipso sponsonem elicuerit nihil cruentum in reos constituendum, *Rerum tamen exitus sponsonem protinus elusit: Nam Imperator per Magnum, & Rufum Hispaniarum Episcopos depravatus, & a mitioribus consiliis deflexus, causam Præfecto Evodio permisit, viro acri, & severo, qui Priscillianum gemino judicio auditum, convictumque maleficiis, nec dissitentem obscenis se studuisse doctrinis, nocturnos etiam turpium feminarum egisse conventus, nudumque orare solitum, nocentem pronunciavit, redegitque in custodiam donec ad Principem referret.* Episcoporum autem, qui Maximum depravaverant, cum nulla apud veteres mentio occurrat, haud eorum sedium nomina referre possumus. De quodam Rufo Episcopo dumtaxat in S. Martini vita legimus. Hunc juvenis cujusdam astu Heliam, & Christum se appellantis, & confingentis ita fuisse elusum, ut tamquam Dominum adoraret, *Propter quod eum postea ab Episcopatu dejectum vidimus.*

III. Quod vero ad male inchoatum ab Evodio in Priscillianistas judicium attinet, minime verendum est, cruentum exitum contra Imperatoris fidem Martino datam non obtinuisse. Siquidem prioris capitis inquisitione jam facta, reorum confessione pariter audita, atque in carceribus ipsis facinorosis detentis, nihil aliud supererat, quam ad jurium apices accusatores coram reis accire, ut roborata, absolutaque quæstione Imperator tandem sententiam ferret. Tum Ithacius (ait Severus Sulpicius) videns, quam invidiosum sibi apud Episcopos foret, si accusator etiam postremis rerum capitalium judiciis extitisset (*etenim iterari judicium necesse erat*) *subtrahit se cognitioni frustra, callido jam scelere perfecto.* Nonnisi ergo ob excitatam in se Episcoporum Catholicorum invidiam Ithacius a perpetrato facinore abhorrere cœpit; sed frustra se a criminum contestatione subductum voluit. Nam Maximus cuidam *Patritio* Fisci Patrono Ithacii, vices, & accusatoris partes, ut obiret, jussit, quo insistente Priscillianus una cum Felicissimo, & Armenio, qui nuper ad hæreticorum partes defecerant, capite damnaretur. Latronianus quoque, & Euchrotia, Asarinus, & Aurelius Diaconus gladio perempti sunt. Mitius tamen cum Instantio actum est. Hunc enim in Sylinam Insulam ultra Britanniam exilio deportarunt, ubi comitem habuit Tiberianum, omnibus bonis antea possessis Judicis decreto privatum. Cæteri denique, videlicet *Tertullus, Potamius, & Johannes* tamquam viliores personæ, & digni misericordia, quia ante quæstionem se, ac socios prodidissent, temporario exilio intra Gallias relegati.

IV. Eandem autem eadem anno Domini 385. contigisse narrat Prosper in Chronico ad Consulatum *Arcadii*, atque *Bautonis*, quo tempore Siricius Damaso jam vita functo, præcedenti anno Ecclesiæ Catholicæ clavum obtinuerat. Sed idem Prosper præterea addit, sequenti anno Consulibus *Honorio*, & *Evodio*, Burdigalæ quamdam Priscilliani discipulam nomine *Urbicam* ob impietatis pertinaciam per seditionem vulgi lapidibus extinctam fuisse. Sed in alio Chronico, quod sub *Tyronis* nomine circumfertur, eam vulgi in Urbicam seditionem *Arcadio*, & *Bautonio* Cons. excitatam fuisse narratur. Jam vero iis omnibus necatis, aut exilio affectis, Religionis, & Ecclesiæ negotia in præceps ferri visa sunt. Nam *imprimis non solum repressa non est hæresis, quæ Priscilliano autore proruperat, sed confirmata, latius propagata est.* Siquidem illius sectatores, qui eum prius ut sanctum honoraverant, postea ut Martyrem colere cœperunt. *Peremptorum corpora ad Hispanias relata, magnisque obsequiis celebrata eorum funera; quin jurare per Priscillianum summa Religio putabatur.*

Nec

Nec vero Religio solum in Hispania tam sacrilego, sceleratoque cultu labefactabatur, sed in Galliis magno schismate exorto, etiam ipsi Catholici Episcopi in duas factiones discesserunt. Alii enim in Ithacio non tantum reprehenderunt, quod is præter Ecclesiæ morem, & lenitatem læsæ fidei reos Ecclesiam exagitantes in capitis causa infectatus fuerat, sed etiam quia a Theognosto Episcopo palam damnatus, ab ejus communione se abstinebant. Alii vero Regis metu, Ithacio faventes, ab illius communione minime abhorrebant.

Inter Catholicos exortum est schisma.

CAPUT VI.

Maximus Tyrannus ad Romanum Pontificem Catholicæ Fidei confessionem scripto exaratam dedit. Novas clades Imperator contra Priscillianistas per Hispanias excitavit.

I. Imperatores, sæculique Principes tamquam sacrarum legum, & Religionis Catholicæ vindices, Ecclesiæ rebus afflictis opem, & præsidia præstare oportere, ne tyrannus, & insaniens hæreticorum furor divina mysteria ad exitium perducatur, jam ab eruditis omnibus sincere prædicatur. Quapropter non mirum, si Romani Pontifices cum primum aliquem Imperatorem esse renunciatum intellexerunt, omni studio ab iis Catholicæ Fidei confessionem expostularunt, sine qua cum iisdem communionem habere detrectassent. Inter vetustissima porro hujus agendi œconomiae exempla, hoc nobis S. Siricius Papa suppeditavit, qui anno 185. post Damasi mortem ad Pontificatum assumptus, a Maximo hanc Catholicæ Fidei confessionem expostulans, is lubenti animo sua epistola facere non detrectavit, quod æquis, & Christianis Principibus semper in more fuit. Quare primo de susceptis Pontificiis epistolis habet mentionem, tum Sacerdotalis muneris amplitudinem, tum splendidissimæ Romanæ Urbis dignitatem exornans subjicit. *Fidei vero Catholicæ, de qua clementiam nostram consulere voluisti, quo majus circa me, & speciale judicium divinitatis experior, hoc me confiteor habere curam majorem, qui videlicet ad Imperium ab ipso statim salutari fonte conscenderim, & cui semper in omnibus conatibus, atque successibus Deus fautor affuerit, cujusque hodie, & ut spero perpetuo protector, & custos esse dignetur, Pater charissime. Spondet præterea se operam daturum, ut Ecclesiasticas causas ejusdem Ecclesiæ Sacerdotes pertractent, cum potissimum tunc ageretur de Agricio, quem indebite ad Præsbyterii gradum conscendisse S. Pontifex commemoraverat, & propterea idem Maximus legitimorum Imperatorum exemplum affectans, ait, „ Quid Religioni nostræ Catholicæ possum præstare reverentius, quam ut de hoc ipso, cujusmodi esse videatur, Catholicæ licet judicent Sacerdotes „? Cui quippe quæstioni, ut Galliarum, & cæteri Episcoporum, qui intra quinque Provincias comorabantur opportune interesse possent, Conventum in qua elegerint urbe, constituendum decernit, ut iisdem residentibus, & cognoscentibus, quid habeat consuetudo, quid legis sit judicetur. Præclarum postremo sinceræ suæ fidei testimonium daturus, narrat Pontifici, quemadmodum ipse ex Britannia Treviros adveniens, multorum sceleratorum ita inquinatam, & labe pollutam Religionem repererit, atque deprehenderit, ut, nisi (ait) nostra provisio, atque medicina, quæ ex Dei summi timore veniebat, his opem celeriter attulisset, ingens profecto divulsio, atque perditio fuisset exorta, & vix*

Sæculi Principes Ecclesiasticarum legum vindices.

Maximi Tyranni Epistola ad Syricium Papam.

Maximus de sua Fide requisitus ad Catholicorum Sacerdotum testimonia provocat.

Quæ Maximus in Priscillianistas decreverat, narrat Pontifici,

Seriem omnium
actorum in Priscil-
lianistarum causa
Maximus ad S. P.
mittit.

Ejusmodi acta ab
eruditis desideran-
tur.

Ithacianæ factionis
Concilium.

S. Martinus Con-
ciliū adire com-
pulsus.

Martini Turonen-
sis constantia.

Martinus Angelo-
rum monitis re-
creatus.

Martinus Sponte
ab omnium Epi-
scoporum Con-
ventibus abdicatus.

Imperatoris Tri-
buni ad necem
Priscillianistas in-
quirunt.

Cum Priscillia-
nistis Catholici
quandoque necati.

& vix sananda postea vitia concrevisse. Quid autem superstitionis, & impietatis Priscillianistæ, quos ibidem Maximus Manichæos appellat, admiserint, non argumentis (subjicit) neque suspicionibus incertis, sed ipsorum confessione inter judicia prolatis, malo quod ex gestis ipsis tua sanctitas, quam ex nostro ore cognoscat: quia hujusmodi non modo factu turpia, sed etiam fæda dictu, proloqui sine rubore non possumus (a). Cum hac epistola ergo totius quæstionis, inquisitionisque acta Maximum Tyrannum ad Siricium misisse, omnino constat.

II. Quid autem ad hæc rescripserit, aut ex iis actis S. Pontifex judicaverit, hætenus ex nullo Christianæ rei monumento erui potest. Illud unum dumtaxat tamquam certissimum contra recentiores quosdam dogmatistas intelligimus: videlicet Romanos Pontifices indirectam saltem in Catholicos Reges potestatem exercuisse. Non enim Siricius Papa de Maximi Imperatoris Fide percunctatus fuisset; non scripto ejus professionem expectivisset, nisi a supremo Sacerdotii munere judicandi auctoritatem obtinuisset, an Maximus jure, vel injuria, aut tyrannice Imperium regeret. Sed ea de re alii differant. Nos interim animadvertimus hoc eodem anno Ithacianæ factionis Episcopos Treviris in Concilium coivisse, ubi aliis sanioris consilii Episcopis etiam advenientibus, illi apud Maximum agebant, ut lata prius in Ithacium a Theognosto Episcopo anathematis, & depositionis sententia in irritum missa, hunc tamquam infontem absolverent, nec cuiquam liceret communionem eidem denegare. Synodum adire auctoritas Martinum compulit, qui a Magisterii Officialibus circumventus, primo spondit se cum Christi pace Treviros venisse. Tum Imperiale Palatium ingressus, & ipsius Maximi minis territus, tum denique Felicis Episcopi Trevirensis ordinationi se sistere cum deberet, atque voluisset, per horam dumtaxat cum hæreticis Ithacio faventibus communicare compulsus est. Sed ut eam communionem scripto firmaret, nullo terrore, aut minis potuit induci. *Postero die se inde proripiens (ait Severus in Dialogis) cum revertens in via mæstus ingemisceret se vel ad horam noxiæ communioni fuisse permixtum ille subsedit causam doloris, & facti accusante, ac defendente invicem cogitatione pervolvens, astitit ei repente Angelus: merito, inquit, Martine compungeris, sed aliter exire nequisti. Repara virtutem, resume constantiam, ne jam non periculum gloriæ, sed salutis incurreris. Itaque ab illo tempore satis cavit cum illa Ithacianæ partis communione misceri.* Cæterum noxiæ illius communionis causa, tardius quam solebat divinam opem, & præsidia pro patrandis miraculis obtinuisset, ipse jam expertus est, cum quibusdam dæmone correptis cuperet mereri. *Sexdecim postea vixit annos, nullam synodum adiit, ab omnibus Episcoporum conventibus se removit.* Ita illud caput claudit Severus Sulpicius laudato dialogo. (b)

III. Nos vero antequam de hujus emortuali anno verba faciamus, minime silentio eam cladem premere possumus, quam Maximus Imperator ex Concilii Trevirensis sententia in hæreticos per Hispanias grassantes excitavit, quum Tribunos summa potestate armatos, illuc mittere decrevit, qui & hæretica labe inquinatos inquirerent, & deprehensis vitam, & bona adimerent. Sed illud decretum Ecclesiastica lenitati prorsus repugnans, atque ira, odioque maximo cum abundaret, Martini animum internis cruciatibus torquebat. Etenim absque ulla hæsitatione, per maximam Tribunorum avaritiam, atque libidinem, non scelestos dumtaxat, sacrilegosque exagitandos, puniendos, atque necandos esse intelligebat, sed ipsos Catholicos, & sanctorum etiam turbam depopulandam, cum parvum omnino discrimen sit inter hominum genera. *Etenim (ait Severus Sulpicius) tum solis oculis judicabatur, cum quis pallore potius, aut veste hæreticus æsti-*

(a) Tom. 2. Concil. pag. m. 1227. (b) Seu. Sulp. Dialogo 3. Cap. xv.

maretur. Hæc ergo Martino Concilium advenienti maxime displicebant. Idcirco nil mirum, si post Trevirensensem Synodum se ab ejusmodi cœtibus in posterum abfuturum religiose statuerit, iisdemque quoad usque vixerit, interesse recusaverit. (a)

IV. De hujus vero Sancti viri emortuali anno summa [ait Dionysius Petavius] veterum scriptorum dissensio est. Gregorius Turronensis Cap. 46. Cæsario, & Attico Coss. obiisse narrat media nocte, quæ Dominica habebatur. „ Hic annus porro (subjicit idem Petavius) est 397. „ Verum eo anno littera Dominicalis fuit D. proinde Novembris 11. erat „ 4. feria, non Dominica. Sigibertus, quem Annæles Ecclesiastici sequuntur, annum 402. addicit. At eo anno littera fuit E. Novembris 11. feria 3. aut ergo anno 400. obiit, quo littera Dominicalis erat A. C. „ Novembris 11. feria prima, aut anno 401. quo fuit secunda feria. Si „ prius amplectimur, mortuus erit illa nocte, quæ Dominicam antecessit, „ si posterius placet, ea nocte, quæ Dominicam excepit. Annum 401. „ suadet Severus Sulpicius, qui Dialogo laudato scribit, ut vidimus Martinum sexdecim annis vixisse post consulatum Evodii, qui incidit in annum 386. a quo sextus decimus annus est Christi 401. Gregorius vero „ Turronensis Lib. 2. Cap. 43. annum 400. designat dum Clodovæum ab „ obitu Martini anno 112. mortuum esse scribit, qui excessit anno Christi „ 511. : Rem ita describit eruditissimus Dionysius Petavius Rationarii temporum parte 2. Cap. 13. cujus conjecturis nihil nostro studio accessit. Sed tum jam Maximum tyrannum malo fine apud Aquilejam periisse certissimum est. Is enim a Theodosio, & Valentiniano superatus, spoliatus (ut ait Prosper in Chronico) indumentis Regiis sinitur, & capite damnatur. Cujus filius Victor eodem anno post paucos dies ab Arbogaste in Galliis interfectus est. Andragatius autem (subjicit Petavius) (b) se in mare præcipitavit. Horum necem Idacius, & laudatus Prosper ad Theodosi 11. & Gynegii referunt consulatum, qui juxta Ecclesiæ tabulas est Christi annus tercentessimus octogessimus octavus.

Martini Turronensis emortualis annus.

Maximum tyrannum apud Aquilejam capite damnatur.

C A P U T VII.

De Toletanis synodis Priscillianistarum causa coactis.

I. **J**Am vero rerum ordinem profecuti, silentio haud quaquam premere possumus, quarto labente Ecclesiæ sæculo ita Priscillianam percrebuisse pestem, ut non tantum vulgi homines, sed viri olim pietate, & dignitate clarissimi ab eadem labefactarentur. Ad cujus hæreseos mala cum Catholici Episcopi animadvertere cogerentur, ita eorum animus conficiebatur, ut non semel in unum convenire debuerint. Primo enim, cum eam in hæresim, hujusque sectatores libellarem, ut ajunt, direxerunt sententiam. Sed ubi, aut quando convenerint, difficile est judicare. Verum ante Toletanam synodum, quæ nunc extat, Hispanos Episcopos aliud Concilium habuisse, ipsi Toletani novemdecim PP. in suæ synodi præfatione hisce verbis perspicue indicant: *Omnes decem, & novem isti sunt, qui & in aliis gestis adversus Priscilliani sectatores, & hæresim, quam adstruxerat, libellarem direxere sententiam.* Veteri hac latinorum loquendi formula Toletani PP. ad innuendam damnationis sententiam non verbis tantum prolata, sed scripto, & palam edita, forte usi sunt. Ad hanc porro in judiciis ferendis Hispaniarum Episcoporum agendi rationem minime adverterunt Tillemontius, Sirmondus, Pagius, Severi-

Quid libellaris sententiæ nomine.

F f

nus

(a) Severus Sulpic. Dial. 3. Cap. xv. (b) Rat. temp. par. 1. lib. vi. cap. viii.

nus Binius, Aiguire, & ceteri omnes, qui de quarti sæculi Hispanicis, Ecclesiasticisque judiciis agentes, nec unum prorsus verbum habent de Concilio illo, quod ipsi Toletani PP. paulo prius habuisse affirmant. Immo id potissimum ex omnium sententia præstare quidem debuisset novissimus scriptor Cajetanus Cenni, qui sibi agere proposuit: *De Judiciis Ecclesiæ Hispaniarum per sæculum quartum*. (a) Vel Franciscus Girvesius Ursigellensis Presbyter, qui anno elapso hic Romæ de Priscillianistarum historia bipartitam dissertationem prælo commisit. Sed ambo clarissimi doctissimique viri, alium, & alium scribendi scopum cum sibi assumpsissent, tantum otii illis haud esse potuit, ut singula adnotarent. Nam D. Cajetanus Cenni, Romanorum Pontificum supremæ in totius orbis Ecclesiæ auctoritatis, & asserendæ, & propugnandæ studio cum ageretur, contra Dupinium, aliosque huic similes Theologos calamus stringens, ita potissimum huic scopo erat intentus, ut ad Concilii Toletani primi acta aut non attenderit, aut omnino lustrare prætermiserit. Scriptor vero posterior, summam dumtaxat Priscillianistarum originem, incrementum, & exitum ordinata quadam methodo indicare in votis habuit, cæteris omisis, quæ ad rem suam non pertinere arbitrabatur. (b)

II. Patruinus igitur cum cæteris decem, & octo Hispanis Episcopis habita ratione ad impia Priscilliani, & hujus sectatorum Dogmata, hæc eadem, ut æquum erat, scripta in tabulis sententia proscribere; tum deinde paucis elapsis, ut credibile est, annis, iterum in Toletanam Urbem convenire voluerunt, ut ea quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, quæ ad scandala, quæ ad schisma tollendum, quæ denique ad summam concordiam firmandam necessaria videbantur, definirent. *Quare confidentibus Presbyteris, adstantibus Diaconibus, & cæteris, qui intererant Concilio, congregatis, Patruinus Episcopus dixit: Quoniam singuli cæpimus in Ecclesiis nostris facere diversa, & inde tanta scandala sunt, quæ usque ad schisma perveniunt, si placet, communi Concilio decernamus, quid ab omnibus Episcopis in ordinandis Clericis sit sequendum*. Sed mihi hujus Toletanæ Synodi acta, & Canones legenti, eosque ad Siricii Papæ epistolam Himmerio Tarraconensi, cæterisque Hispaniarum Episcopis datam exigenti compertum est, hæc omnia ita inter se concinere, ut illi PP. nihil aliud sequendum decreverint, nisi ea, quæ Summus Pontifex jam 385. Apostolica auctoritate ipsis observandum mandaverat; vel ea quæ in Nicæna Synodo de ordinationibus jam pridem fuerant constituta. Quæ res cum innuat Hispaniarum Episcopos in Ecclesiæ judiciis ferendis Romanam semper consuluisse sedem, nec ab ejus unquam regulis resilire ausos fuisse, merito nos in admirationem trahit, quod præcedentes laudati Scriptores talem, tantumque horum monumentorum consensum, similitudinemque non animadverterint, aut adnotare neglexerint. Nec enim ut hos, alioqui eximios, & de re litteraria optime meritos Scriptores contumeliose lædamus, sed ut argumentorum, quæ ipsi contra novatores adducunt vim, & pondus augeremus, hæc referre debuimus.

III. Interim vero ad hujus Toletani primi Concilii tempus, variasque in eo excitatas quæstiones, & genuina acta, quod attinet, inter Ecclesiæ Scriptores minime convenit. Baronius imprimis istud Concilium non nisi quarto Sancti Innocentii Pontificatus anno, qui quadringentesimus, & quintus Christi est, coactum fuisse, asseverat, ea nimirum persuasione ductus, quod ad hujus Synodi PP. ipse Innocentius eam epistolam scripserit, quæ sequentem epigraphem præfert; *Innocentius ad Episcopos Synodi Toletanæ*. Et quamvis Baronii conjecturis ipsa Toletani Concilii acta repugnent,

(a) Tom. i. diss. de antiquitate Ecc. Hisp. pag. 147. & seq.

(b) Franciscus Girvesius de Hist. Priscillianistarum parte posteriori pag. 71.

(c) Baronius Tom. v. ad Christi annum 405. pag. 235.

Toletana prima
Synodus quare
coacta.

Toletana Synodus
omnino concinit
epistolæ Papæ Sy-
ricii.

Nicænis Decretis
quoque concinit.

gnent, quorum inscriptio hæc habet : *Concilium Toletanum novemdecim Episcoporum tempore Anastasii, Honorii, & Arcadii, Stilicone Consule habitum æra 438. Anno Domini 400. Patrono Episcopo præidente sub die septimo Idus Septembris*; tamen errorem in hanc irreplisse, nec ad primum, sed ad secundum Stiliconis Consulatum, qui in laudatum annum 405. incidit, acta illa esse referenda contendit. Ita ergo Innocentianæ illi epistolæ Baronius insistit, ut laudato hoc Toletanæ Synodi titulo, & inscriptione neglecta, non *Patruini* Præsidis nomen, non Hispanicam æram, non *Anastasii* Pontificatum, non quadringentesimi anni Christianam Epocham esse probandam duxerit. Sed jam doctum virum hallucinari non tantum omnia edita, & manuscripta exemplaria patefaciunt, sed & ipsa Sancti Innocentii Papæ epistola. Quid? In ea quippe S. Pontifex de illa Synodo loquitur, in qua Gregorius Emeritensis in Patruini locum fuerat suffectus, cujus *Gregorii* querimonias audiri jubet. At Toletanæ Synodo, de qua nos agimus, *Patruinus* adhuc vivens interfuit, immo & præfuit, ut ex tota illa actorum serie ipse lector intelliget. Contra vero illius epistolæ capite de Patruino ita scripsit Innocentius : *Gregorii etiam Emeritensis Episcopi, qui in locum Patruini venerabilis recordationis est ordinatus, querela, si qua est, audiat, etsi contra meritum suum passus est injuriam, in invidos honoris alterius vindicetur, ne posthac in quemquam honorum spiritus factionis insurgat.* (a) Quæ sane verba clare multos Hispaniæ Scriptores de errore convincunt, quorum alii Patronum, seu Patruinum Toletanæ Synodi Præsidem, Toletanum Antistitem, alii Bracarensem fuisse existimarunt; Ex iis enim verbis apparet quod illis in mentem non venerat, videlicet *Emeritensem* Episcopum fuisse, cui jam defuncto, Gregorius quinquennio post successerat.

Innocentii Papæ
epistola.

Eruditissimi Baro-
nii opinio.

Præcedentium
scriptorum lapsus.

IV. Longe ergo nobis aliam differendi rationem esse oportuit, qui Innocentianam illam epistolam non ad primam Toletanam Synodum, sed ad alteram esse referendam judicamus. Id jam pridem Sirmondus, Pagius, Petavius, Severinus Binius, Tillemontius, alique Scriptores, quamvis non iisdem rationibus, & conjecturis adducti, monuerunt; quorum alii Toletanam primam Synodum vel in Christi annum 399., vel in sequentem rejiciendam esse rationabilius docuerunt, de qua nos luculentius differere prætermittimus, cum jam difficilius aliud quidpiam, & obscurius nobis expediendum superfit: Earum rerum videlicet inquisitio, quæ hujus primæ Toletanæ cogendæ Synodi *Patrono*, seu Patruino occasionem dedere. Multas porro, gravissimasque causas fuisse, illius ævi monumenta quæ supersunt, nobis persuadent; quas recensere cum Ecclesiæ Scriptores hætenus neglexerint, nos percurrere cogimur, ne in oscitantia, aut nimia conniventia notam incidamus. Illius itaque in Toletana Urbe Concilii habendi causam principem, schisma quoddam gravissimum ex Priscilliana ortum hæresi fuisse, notum, & perspectum omnibus esse volumus. Fuerit vero illud idem, quod Ithaciana factio excitaverat, an potius aliud, non satis perspicue evinci potest, unum dumtaxat notissimum æque, ac certissimum, ita Ecclesiasticas Hispaniarum Provinciarum res quoad Dogma, quoad mores, quoad disciplinam ex illa Priscilliana lue turbatas, & labefactas fuisse, ut Episcopi etiam, ac cæteri Clericalis Ordinis Ministri a SS. Patrum regulis abscedentes, quod magis eorum studiis favebat, sequerentur. Tanta quippe eos inter erat animorum discordia, & dissimilis agendi ratio, ut sine ullo prorsus delectu poenitentes susciperent, conjugali vinculo alligatos, vel concubinas habentes, filiosque procreantes, ad majores sacros ordines promoverent; Bigamos, & sæculari militiæ addictos, servosque Dominis obligatos, ad Ecclesiastica ministeria assumerent. Alii cum sacrilegis, & anathemate percussis libere communicabant: Alii a propriis

Innocentii Papæ
epistola ad alto-
ram Toletanam
Synodum referen-
da.

Quare Toletana
i. Synodus coacta

Schisma co-
gendæ synodi dat
occasionem.

Ecclesiastica disci-
plina ad exitium
perducta.

(a) Epistola hæc inter Innocentianas extat Tom. III. Conciliorum Generalium pag. mihi 41.

Aliud Concilium
a Lusitanis habi-
tum.

priis recedentes Ecclesiis, unde egressi fuerant, sub depositionis poena redire non cogeantur. Alii denique, vel religiosarum puellarum familiaritate, vel sacra Synaxi abutebantur, Episcoporum, Presbyterorumque defunctorum superstites uxores sibi conjugio adjungebant, atque in tot, tantaque alia non minoris momenti facinora prolabeantur, ut non tantum Canonum sanctiones ex malorum abusu, sed & ipsa Divina, Apostolicaque præcepta pessum abirent. Sed & de iisdem rebus paulo ante aliud a Lusitanis habitum fuisse Concilium sequentia prioris illius Capituli, seu Canonis evidentissime nobis indicant. „ Placuit (ajunt Toletani PP.) ut Dia-
„ cones, si vel integri, vel casti non sint, & continentis vitæ, etiam si
„ uxores habeant, in ministerio constituentur; Ita tamen, ut si qui etiam
„ ante interdictum, quod per Lusitanos Episcopos constitutum est, incon-
„ tinenter cum uxoribus suis vixerint, Presbyterii honore non cumulen-
„ tur. „ At hujus Lusitani Concilii decreta, seu interdicta prætereamus. Illius quippe acta ab eruditis desiderantur, nec Cardinalis Aguirre Hispanicarum rerum diligentissimus collector disertius quidquam de iisdem describere potuit.

Alteram Toletani
Concilii causam.
Tillemontii, &
Paschafii Quesne-
lii opiniones.

V. Alteram igitur Toletani illius Concilii causam expediamus. De ea quidem celebriores Scriptores verba fecerunt, quos inter Tillemontius, & Paschasius Quesnelius locum habent. Qui potissimum, in præsens nobis agere instituentibus de Symphosio Episcopo, de Dictinio, aliisque Clericalis ordinis hominibus, qui ex Priscillianiana redeuntibus hæresi, Ambrosio, & Romano Pontifice agentibus, a Toletanæ primæ Synodi Patribus in communionem suscepti sunt, negotium facebant. Et primo quidem totius controversiæ nodum cum in multis situm esse deprehendamus, ut facilius dubia a certis, & falsa ab authenticis secernamus, varia opus est præmittamus.

Symphosii, &
Dictinii Episcopo-
rum causa.

Quandonam Sym-
phosius Priscillia-
nistis adhæserit.

Primum videlicet Symphosium cum aliis undecim Episcopis anno Domini 381. Cæsaraugustano subscripsisse Concilio, Priscillianoque, & hujus Dogmatibus anathema dixisse, ut ex hujus Concilii actis intelligitur. Quamvis revera, si unicum dumtaxat Cæsaraugustæ fuisse coactum Concilium dicamus, a cæterorum PP. illorum communione se subduxisse, credendum erit, ut suo loco dicturi erimus. Non igitur tum ea lue nefanda certo poterat labefactari Symphosius. Neque de hac hæresi, palam saltem, is fuerat postulatus Christi anno 385. cum videlicet Priscillianus, hujusque Socii, Maximi Tyranni decreto, vel capitis, vel exilii poena mulctati fuere. Severus quippe Sulpicius, qui lib. 2. hist. rem totam describit, hæreseos utique Auctoris, & Sociorum nomina in catalogum redegit, nulla prorsus Symphosii facta mentione. Quod argumenti genus tanquam ex Scriptoris silentio depromptum, quamvis aliis in rebus imbecillum, parvique pendendum ducamus, illud tamen in præsentia maximum robur obtinet, ne Severum Sulpicium de socordia, vel oscitantia vitio postulandum esse arbitremur. An is celeberrimi hujus Episcopi nomen reticuisset, qui aliorum hujus sacri ordinis nomina recensuit, qui *Igini*, seu *Idigini* Cordubensis lapsum post Toletanam Synodum adnotavit, quique ad plenam earum rerum notitiam alios etiam infimæ plebis viros, & mulieres expresse nominavit.

Idigini Cordubensis
lapsus ex Severo
Sulpicio.

Ithaciano schisma-
te ingravescente
Symphosius Pri-
scillianistis adhæ-
ret.

Ex quo tertium illud sequitur, videlicet nonnisi post Priscillianiani cædem, & Ithaciano jam schismate ingravescente, & Hispaniarum rebus mutatis, ob Maximi Tyranni necem, Symphosium in apertam hæresim erupisse. Non igitur ante Christi annum 389. ipse Symphosius tanquam Priscillianista haberi potuit; Nec enim debitas corporis poenas evasisset, quas huc, illucque per Hispaniæ Provincias Imperialium Tribunorum Tyrannis, libido, & avaritia contra Priscillianam sobolem, capitali etiam adhibita poena, distractionem exercebat. Ne itaque Symphosium Imperialium Tribunorum inquisitionem per miraculum evasisse arbitremur, dubio procul fateri

fateri oportet hunc, ejusque filium Dictinium, Maximo Tyranno adhuc in vivis superstite, Catholicam fidem exterius saltem simulasse. Sed Maximum vita functum apud Aquilejam cum intellexissent, jam præconceptum necis subeundæ timorem Symphosius, & Dictinius excusserunt, & Priscillianiana illa Dogmata, quæ occulto forte hactenus prosequerantur, palam verbis, & scriptis, ut latius propagarent, docere coeperunt.

V. De Dictinii porro operibus inter cæteros agit etiam Augustinus libro contra mendacium ad Consentium, in quo ubique Priscillianistis excitatis illum Dictinii librum describit, cujus nomen est *libra*; eo quod *pertractatis duodecim questionibus, velut unciis explicatur, tantis (intelligitur Dictinius) extulerit laudibus, ut talem libram, qua horrenda blasphemia continentur, multis librarum auri millibus pretiosiores esse testetur* (a). Eo ergo in libro Dictinius dogmatizabat: *ad occultandam Religionem Religiosos debere mentiri*. Quod argumenti genus, cum ex sacris Scripturis, & harum exemplis deduci auctor contenderet, ipse Augustinus, ut divinarum scripturarum sanctitati, auctoritati que consuleret, omnes excelsæ suæ sapientiæ nervos ad librum illum Catholicæ pietati maxime injuriosum refellendum, atque destruendum adhibuit. Sed & alios Dictinium in Priscillianæ hæreseos tutelam, & præsidium edidisse tractatus, inter cæteros Leo noster asseverat, ut nos ipsi suo loco dicemus.

Dictinius Symphosii filius librum scripsit.

Dictinii librum Augustinus refellit.

VI. Interim vero ne a proposito instituto longius abscedamus, Symphosii, ac Dictinii apertum lapsum non ante quintum, vel sextum Siricii Pontificatus annum revocandum esse certissime arbitramur; quorum quidem impietate a cæteris Hispaniæ, & Lusitaniæ Episcopis cognita, & ex Dictinii operibus, quæ omnium manibus terebantur, magis comprobata, Catholici ab eorum communione se abstinere cæperunt, & in aliquo, ut arbitror, Episcoporum conventu anathemate proscripti fuere. Sed de re tam obscura, cujus veteres scriptores altum servavere silentium, ne in divinationem labamur, verba facere omnino prætermittimus. Sed ad Idacii chronicon sermonem convertentes, quandonam Symphosius, & Dictinius ad Catholicorum communionem redierint, paucis explicabimus. (b)

Quandonam Symphosius, & Dictinius lapsi.

VII. Idacius itaque Hispaniarum rerum scriptor accuratissimus sub Anastasii Pontificatu quoddam Toletanum Concilium habitum fuisse, atque in eo tum Symphosium, tum Dictinium, aliosque Gallaciæ Provinciæ Episcopos Priscillianam hæresim ejurasse, propriaque manu Fidei professione subscripta, condemnasse asseverat. *Romanæ Ecclesiæ 37. habetur Episcopus Anastasius. In Provincia Carthaginensi, in Civitate Toletæ synodus Episcoporum contrahitur, in cujus gestis continetur Symphosius, & Dictinius, & alii cum his Gallaciæ Provinciæ Episcopis Priscilliani sectatores hæresim ejus blasphemissimam cum adsertore eodem professionis suæ subscriptione condemnant. Addit præterea statuuntur quædam etiam observanda de Ecclesiæ disciplina, communicante in eodem Concilio Ortigio Episcopo, qui Celenis fuerat ordinatus. Sed agentibus Priscillianistis, pro fide Catholica pulsus factionibus exulabat.* Mirari profecto oportet, nec veteres, nec recentiores scriptores ad tam celebre testimonium animadvertisse, sed horum alios quoad Concilii causas, quoad tempus, quoad gesta in unam, alios in alteram abiisse opinionem. Immo admirationem auget, quod hujus, vel alterius opinionis assertores non iisdem insistant prin-

Toletanum Concilium sub Anastasio P. R. habitum.

Idacius in Chronico Olympiad.

Scriptorum conflictus de Symphosii, & Dictinii causa.

(a) Augustinus contra mendacium ad Consentium Cap. 5. Tom. 6. Edit. PP. S. Mauri pag. 330. Videtur ergo hunc Augustini librum in quo non tantum agit de mendacio, quod studiose Priscillianistæ semper prosequerantur; verum etiam de rebus ad Dictinium Asturicensem pertinentibus; ut erudite ibidem PP. Congregationis S. Mauri adnotarunt.

(b) Consule alteram partem Dissertationis a D. Francisco Girvesio Urgellensi Presbytero nuper Romanis typis editæ; in qua Quesnelium carpit, quod Toletani synodi acta supposititia esse contenderit.

Baronius vindica-
tur.

D. Cajetanus
Cenni laudatur.

principiis, cum eorum quilibet, vel propriis studiis indulgeat, vel quasi divinationibus usus longius, quam par est in re non mediocris momenti abscedat a veritate. Nec enim cum Baronio, aut Conciliorum collectoribus hic contendere audeo, qui in tanta sacrorum monumentorum copia, & Christianæ rei suppellectile tempus, & operam insumentes, omnia collegerunt, disposuerunt, ornarunt, non ita tamen, ut eadem semper oculis suis lustrare potuerint, eademque ad optimæ critices regulas redigere. Sed nostra oratio potius eos tangit, & urget, qui commentaria vel in Baronium, vel in Concilia ipsa ediderunt. Pagius enim, Severinus Binius, Cardinalis Aiguirre, Syrmondus, Baluzius, atque alii eruditi, & antiquæ rei studiosi scriptores legitimum Concilii Toletani tempus definiunt, cætera vero ibidem acta silentio præterierunt. Tillemontius deinde ad Concilii cogendi causas examinandas descendit, multa de *Symphosio*, & *Dictinio* comminiscitur, cum ad divi Ambrosii Epistolas 52. 56. provocat, in quibus nec de Priscillianistis, nec de duobus illis Episcopis unicum profert verbum. Cajetanus Cenni octo priorum sæculorum Ecclesiasticam historiam illustrandam suscepit, ac præsertim de *formis Ecclesiastici judicii* servatis in Ecclesia Hispana verba facere sibi proposuit. Sed vir doctus vix delibatis iis, quæ ad Toletani Concilii tempus pertinent, cætera silentio prorsus præterit, amplissimo relicto nobis, aliisque campo, quem eidem Dictinii, & Symphosii causa aperuerat, Pontificiæ Apostolicæ Sedis auctoritatis tum asserendæ, tum propugnandæ. Qua in re a proposito sibi scopo minime cessisse certe ii judicabunt, qui ejusdem Cenni præfationem percurrerunt.

C A P U T VIII.

Ad refellendas quorundam, & Paschasii Quesnelii potissimum falsas opiniones, Symphosii, & Dictinii Episcoporum causa exactius ex Ecclesiasticis monumentis ad examen revocatur.

Paschasius Quesne-
lius Symphosii, &
Dictinii causam
exponit.

I. **Q**UAMVIS hætenus multus fuerim in expendendis Cæsaraugustanorum, Toletanorumque Conciliorum actis, ad Priscillianistarum causam, & condemnationem pertinentibus, tamen nihil me præstitisse arbitror, nisi exactius stylum admoveam in iis describendis, quæ ad Symphosium, & Dictinium Episcopos, quondam Priscillianæ labe pollutos spectare videntur. De iisdem enim duobus Episcopis aliqui etiam ex recentioribus scriptoribus verba fecere, quos inter principem obtinet locum Paschasius Quesnelius, qui in adornandis Sancti Leonis Magni operibus, nimis suis partibus indulgens, nullo veritatis studio adductus solam ratiocinandi libidinem secutus, rerum Ecclesiasticarum seriem, susque deque vertere nifus: veterum monumenta aut oscitanter lustravit, aut in pravum sensum detorsit: & denique veteri Ecclesiæ disciplina abolita, novam regiminis, & œconomiae rationem moliri adlaboravit. Is namque in notis, & observationibus ad S. Leonis Magni epistolam xv. (a) disertius Priscillianistarum causam, & Concilia in eisdem Priscillianistas congregata, tempus quo *Symphosius*, & *Dictinius* vel in hæresim lapsi sunt, vel in Ecclesiæ communionem suscepti fuere diligentius inquirat. In præceps sane multa ruerent, quæ nos tamquam certa probavimus, si Quesnelianæ conjecturæ robur haberent. Sed tentabundus imprimis is scriptor incedens, utriusque lapsum, Symphosii nimirum, & Dictinii, ante Cæsaraugustan-

(a) Tom. 2. Operum S. Leonis Magni in notis & observationibus ad xv. Epistolam pag. m. 449.

raugustanum statuit Concilium. De qua hæresi infamatus uterque fuit in Cæsaraugustana synodo anni 381. adversus Priscillianum, cujus iudicium declinasse dicitur Symphosius in sententia Toletanæ 1. synodo se subducens. Nutare arbitror hocce primum Quesnelii assertum. Nam definitiva illa sententia, quæ post Concilii Toletani primi acta legitur, ex qua is certe suam hausit opinionem, minime hisce dictis cohæret. Siquidem animum suspensum in veritatis inquisitione habuisse Symphosium ibidem asseritur, *sola tamen una die Concilio Cæsaraugustano stitisse se, qui postmodum declinando sententiam præsens audire contempserat*. Qua ratione autem hæc cum Priscillianistarum historia cohærere possint, me omnino latet. Symphosium Episcopum Cæsaraugustano Concilio anni 381. subscripsisse certissimum est. Ad aliud igitur Cæsaraugustanæ habitum Concilium laudata verba referri debent, de quo plerique suspicati sunt, sed hujus acta non extant. Præterea quæ ibidem subduntur præcedentibus repugnare videntur, nam ajunt: *Arduum nobis esset audire jam dictos, litteris tamen sanctæ memoriæ Ambrosii, quas post illud Concilium ad nos miserat, ut si condemnassent quæ perperam egerant, & implessent conditiones, quas præscriptas literæ continebant reverenter ad pacem (adde, quæ sanctæ memoriæ Siricii Papa suassisset) magnam nos constat præstitisse patientiam*. Totam in suam sententiam hanc transtulit Quesnelius narrationem, minime tamen perpendens, an cum cæteris aliis Priscillianistarum historiæ certissimis monumentis cohæreret, necne. Si ad memoriam revocemus ea, quæ in superioribus ex Severo Sulpicio exscripsimus, dissimilem quamdam in Ambrosio agendi rationem in eadem causa deprehendimus. Is quidem Priscillianum, Instantium, aliosque hujus sectæ viros, qui Cæsaraugustanæ illi synodo anno 381. se sistere detraxerunt, quamvis Mediolanum profectos, non audivit, non recepit, nec pro iisdem recipiendis ullas ad Catholicos Hispaniarum Episcopos literas dedit. Qui ergo fieri potuit, ut idem Ambrosius post illud idem Cæsaraugustanum Concilium audierit, receperit, poenitentiaque agenda conditiones Symphosio Episcopo, & hujus filio Dictinio, atque aliis præscripserit, qui iisdem moribus, & vitiis labefactabantur.

II. Sed aliud quidpiam præterea laudata in narratione est, quod cum Cæsaraugustani Concilii tempore minime conciliari potest. Ibidem enim Sancti Siricii Papæ pro hæreticis poenitentibus recipiendis statuta laudantur. Nec Ambrosius ipse alias conditiones jure præscribere poterat, nisi eas, quas Apostolica Summi Pontificis auctoritas decreverat. Recognovit enim ille sanctissimus Mediolanensis Antistes, & cæteri illius Provinciæ Episcopi jam in Concilio congregati, neminem ab Ecclesia exclusum legitime eam iterum ingredi posse, cui supremus Janitor, S. Petri successor januam non aperuerit. Propterea Ambrosius ad Siricium cum cæteris in Concilio congregatis rescribens, epistolam sic orditur: *Recognovimus litteris sanctitatis tuæ boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi januam serves, & pia sollicitudine Christi ovile custodias &c.* Hisce ergo principiis Ambrosius insistens, Hispaniarum Episcopis suggerere debuit, ut *Symphosium*, & *Dictinium* poenitentes ad reconciliationem reciperent sub illis conditionibus dumtaxat, quas jam Apostolica sedes decreverat. Verum cum Siriciana ejusmodi statuta lucem non aspexerint nisi quadriennio saltem post Cæsaraugustanum illud Concilium, anno videlicet 385. 3. Idus Februarias Arcadio, & Bauto Consulatibus, idcirco mihi nunquam persuadere possum *Symphonii*, & *Dictinii* causam anno 381. in Cæsaraugustana Synodo fuisse recognitam, amboque ab illo Episcoporum iudicio se subduxisse. Nam admissa illa diffamatione, quam confingit Quesnelius,

Quesnelii primum assertum nutat.

Symphosius Cæsaraugustano 1. Concilio subscripsit.

Hæreticos Priscillianistas recipiendos sub conditionibus ab Apost. Sede præscriptis.

Ambrosius Mediolanensis non audivit Priscillianistas, & quare.

Ambrosius Apost. regulas apprime fecutus.

Siricii Epistola 1. ad Himerium Tarracensem.

(a) Exemplar definitivæ Sententiæ translatae de gestis Tom. 1. Concil. pag. 1478.

(b) Rescriptum Episcoporum Ambrosii &c. ad Siricium Papam Tom. 11. Concil. pag. 1220.

Quesnelii conjecturae cadunt.

Burdigalensis Synodi tempus.

Cardinalis Aiguirre differendi ratio.

Symphosius, atque Dictinius Episcopi sub conditionibus a Siricio definitis poenitentiam agunt.

Priscillianistarum sacrilegia, & superstitio.

Ab Ithaciano schismate Priscillianistarum, suae propagandae sectae occasionem arripiunt.

nelius, tum probata illa subductione a Casaraugustanorum Patrum judicio anni 381. jam *Symphosium*, & *Dictinium* utpote contumaces necessario ad Burdigalensem Synodum accire debebant, cui interesse si detrectasset, parem cum *Instantio*, & *Priscilliano* poenam solvissent. Quid plura? Maximi tyranni gladium minime evasisent, nec denique ab Imperialium Tribunorum furore se incolumes praestitissent, ut paulo prius observavimus. Burdigalensis porro Synodus illa eodem anno 385. iisdemque Consulibus coacta fuit, in qua nihil de *Symphosio*, & *Dictinio* diffamatione, & contumacia dictum fuisse, Severi Sulpicii silentio probatum est.

III. Nos ergo, ut hujusmodi figmentum praecaveamus, affirmare oportebit, vel Scribarum imperitia in eam sententiam ista verba irrepsisse: *post Casaraugustanum Concilium, in quo sententia in certos quosque dicta fuerat, sola tamen una die praesente Symphosio, qui postmodum declinando sententiam praesens audire contempserat: vel ad aliud, quam ad illud, quod anno 381. coactum fuerat debere referri; hocque nonnisi post Priscilliani, Instantii, aliorumque necem haberi potuisse, nostra quidem sententia est.* Cardinalis Aiguirre variis adductus conjecturis Tom. II. Concil. Hispaniae, praeter illud primum Casaraugustanum Concilium, aliud anno 383. ibidem celebratum asseverat, cui nos subscribere haud possumus, qui ferius illud coactum fuisse contendimus. Verum quamvis multis obvolutum tenebris istuc negotium sit, & videatur, tamen caetera, quae in laudato illius definitivae sententiae exemplari subduntur, magnum lumen ad veritatem propius attingendam suppeditant. *Legitur namque Symphosium Sancto Ambrosio praesente, & audiente eas conditiones acceptasse, & posuisse, videlicet a recitatione eorum, qui dicebantur Martyres, jam recessisse, & perpetuo recessurum: Dictinium vero Ecclesiastica obtenta pace, Presbyterii locum tenere, nec accipere honoris augmentum, ut jam Papa Syricius priori sua epistola de lapsis poenitentibus decreverat.* Plane ergo omnes illorum conjecturae ruunt, qui Symphosium, & filium ejus Dictinium ante Priscillianistarum caedem lapsos esse contendunt. Cujus caedis gesta referens Severus Sulpicius, causam fuisse ait, *ut non solum non repressa fuerit haeresis, quae illo auctore proruperat, sed confirmata, latius propagata est.* Namque Sectatores ejus, qui cum prius, ut Sanctum honoraverant, postea ut Martyrem colere ceperunt. Peremptorum corpora ad Hispanias relata, magnisque obsequiis celebrata eorum funera. Caeso itaque Priscilliano, & Sociis, Catholica Religio impie magis, & superstitiose foedari coepit, cum videlicet tamquam veri Martyres haberentur, & colerentur ii, quos ob graviora scelera saeculi gladius interfecerat.

IV. Ex cujus facti novitate ita Ecclesiasticae res perturbatae fuere, ut plurimi sanctioris vitae Episcopi ab illo judicii, & vindictae genere maxime abhorrentes, quasi Priscilliani causam tueri videbantur, cum caedum auctoribus, Ithacio videlicet, & caeteris communionem denegata, anathemate dicto, Episcopaliisque sedibus spoliatis, tam grave, cruentumque facinus exhorrebant. Ab illo enim Catholicorum schismate Priscillianista occasionem arripere magis, atque magis suam sectam propagandi, cum caesorum cadaveribus sacros Martyrum honores vindicarent, impiamque eam consuetudinem inter se ipsos, & in Ecclesias inducentes, ut horum nomina inter aliorum Martyrum memorias Divinis in persolvendis officiis recitarent. (a) In ejusmodi quippe amentiam cecidit Symphosius a multis deceptus, & circumventus, quemadmodum illius definitivae sententiae exemplaria patefaciunt. Ex Priscilliani autem Dogmatibus duo dumtaxat profitebatur Symphosius: Alterum *innascibilem esse Deum*, alterum vero duo rerum aspectabilium principia reperiri. Nullis tamen libris apocryphis, aut novis scientiis, quas Priscillianus composuerat Symphosius umquam usus est, quamvis Dictinius epistolis aliquantis pene lapsus, quas omnes sua profes-

(a) Augustinus lib. contra Mendacium cap. 5.

sione condemnans correctionem petens, in Toletano illo Concilio veniam postulavit. Hæc itaque omnia tantam apud nos vim habent, ut nulla prorsus ratione in Quesnelii sententiam adducamur, ut videlicet arbitremur, Symphosium anno 381. in Cæsaraugustana illa Synodo diffamatum, & veluti Priscillianistam se ab illorum Patrum judicio subduxisse. Vix enim Ecclesiasticæ reconciliationis donum sibi promereri potuisset, si novemdecim annorum spatium (quale inter illud, & istud Toletanum Concilium intercessit) pertinax in sua contumacia persistisset.

Iterum Quesnelius perstringitur.

V. Jam vero ad alia gradum faciamus, quæ ob veterum monumentorum jacturam æque obscura, & multis difficultatibus implexa sunt. Ambrosium itaque veluti pacis, & reconciliationis sequestrem a Symphosio, & cæteris, qui lapsi erant, interpellatum fuisse, jam inter omnes cum veteres, tum recentiores scriptores convenit. Non ita tamen exploratum est, quo anno istos Mediolanum profectos Ambrosius receperit, traditis illis communicatoriis literis, ut sub quibusdam præscriptis, & acceptatis conditionibus, Catholici ipsi Hispaniarum Episcopi, qui se a lapsorum communione separaverant, ad pacem, & Ecclesiasticam reconciliationem eos admitterent. Quid autem in se continerent divi illæ Ambrosii epistolæ ad Hispaniarum Episcopos datæ, cum jam temporis injuria interciderint, non undequaque perspectum esse potest. Ex actis dumtaxat hujus Toletani Concilii anno 400. coacti evincitur, illas in præcedenti alia Toletana Synodo, ad quam Symphosius, Dictinius, & cæteri lapsorum acciti venire detractarunt, fuisse recitatas; tum etiam Ambrosium sequestris officio sub iis conditionibus functum esse, ut Symphosius ab ordinationis munere se abstineret, & Dictinius hujus filius perpetuo in Presbyterii gradu ita permaneret, ut ipse, & alii Clerici æqualis, vel inferioris ordinis numquam ad superiores gradus Ecclesiæ possent ascendere. Sed duo sane tum contigerunt, quæ paci, & Ecclesiasticæ reconciliationi prorsus repugnabant. Detractarunt imprimis quotquot Ambrosium adierant coram Hispanorum Episcoporum synodo condemnare, quæ perperam egerant, ut idem Mediolanensis Antistes, Apostolicæ Sedis statutis innixus faciendum præscripserat, tum a pœnitentium statu, atque proposito contra fidem datam recesserunt. Nam vita functo Asturicensi Episcopo, Symphosius ad eam sedem Dictinium filium evexit, & Episcopum consecravat, & Dictinius ipse, cum eodem Symphosio, multos alios in Galliciæ Provincia, quorum fides non satis probata erat, in Episcopos ordinarunt. Horum autem omnium gestorum seriem continet illud definitivæ sententiæ exemplar, quod in Toletana anni 400. Synodo editum fuit.

Quid Ambrosii Epistolæ pro Symphosio ad Hispaniarum Episcopos datæ continerent, haud innotescit.

Ambrosius dumtaxat Symphosii sequester, non iudex.

Symphosius, & Dictinius a fide Ambrosio data recedunt.

VI. Superest nunc ergo, ut illius habitæ Toletanæ Synodi tempus inquiremus in qua lectis Ambrosii literis, pœnitentes illi ad reconciliationis pacem admitti debebant, a qua tamen Symphosius, & cæteri se subtraxerunt. Eam autem habitam fuisse ante Ambrosii mortem probabilius est. Paulinus enim in hujus vita ait. *Theodosio Imperatori Christianissimo triennium fere supervixit Ambrosius, qui & ipso die Sabbati Sancti illum desisse vivere scribit: prorsus* (Petavius subdit) *Aprilis 4. Christi anno 397. Cæsario, & Attico Coss. Marcellinus autem hujus obitum anno sequenti 398. adscribit, Honorio, & Eutychiano Coss.* Non diu igitur ante divi Ambrosii mortem potuit illa synodus congregari, nam omnes illi novemdecim Episcopi, qui in contumaces absentes libellarem direxere sententiam, adhuc 400. anno erant superstites, quod difficile fuisset, si inter illam, & hanc Toletanam Synodum multorum annorum spatium interfluxisset. Nullum prorsus ad hæc, horumque similia respectum habuit Paschasius Quesnelius, sed pro more, & ingenio suo divinationibus usus, plures Toletanas Synodos distinxit, quarum primam inter Cæsaraugustanam anni 381. & Toletanam anni quadringentesimi statuit, nulla interim prorsus habita ratione, vel ad Burdigalensem, vel ad Trevirensensem, vel ad aliam forte

Alia Toletana synodus. in qua Ambrosii epistolæ fuere recitatæ.

Quesnelii oscitantia.

Cæsaraugustanam, quæ certissime omnes Toletanos Conventus præcesserunt. Verum isthæc prætereamus, ne in minimis cum Quesnelio contendentes, nodum in scirpo quærere voluisse videamur.

VII. Illuc igitur nostra potius se vertat oratio, ubi graviores Quesnelii lapsus offendimus. Cujus quidem generis esse arbitramur palmares illos errores, quibus notæ, & observationes in epistolam xv. S. Leonis, refertæ sunt. In priori quippe horum operum editione, quasi ex suggestu Paschasius Quesnelius docuerat, Dictinium ex Episcopali sua sede ob Priscillianam hæresim ejectum fuisse, cui postmodum Turribius successerat. Huic autem errori causam dedere verba sequentia, quæ ex Idacii Chronico recitare dixit: *Dictinius Asturicensis Episcopus, cui ob Priscilliani hæresim, quam profitebatur, ejecto, cum aliis ejusdem sectæ Episcopis, successit Turribius.* Incautè etiam Monachos Congregationis Sancti Mauri lapsos esse deprehendimus, (a) qui in Sancti Augustini operum editione, nimia forte Quesnelio, vel alteri mendaci scriptori fide adhibita, illud idem testimonium Idaciano asseruerunt Chronico, repugnantibus aliunde Augustini verbis, quibus Dictinium inter Catholicos Ecclesiæ Episcopos, diem clausisse affirmat, & Ferrario, (b) qui scripsit Dictinium catalogo Sanctorum Episcoporum Asturicensis Ecclesiæ adscriptum reperiri, ejusque memoriam quotannis die 2. Junii ea in Ecclesia recoli consuetum fuisse.

Graviores Quesnelii lapsus adnotantur.

Dictinius inter Catholicos diem clausit.

Hæreticorum, schismaticorumque versuta agendi ratio.

Quesnelius ex parte dumtaxat suum in historia lapsum reparavit.

VIII. Interim autem Paschasium Quesnelium suis laudibus fraudari iniquum foret, qui laudatum Idacii Chronicum percurrens, memoriæ defectionem, seu hallucinationem in prima editione se passum esse fatetur, ex cujus Chronici lectione sapientior factus, quæ jam dixerat, in altera retractavit editione, sed nimis subdole. Hominis ingenium, qui quoad usque vixit a jam dictis contra Catholicæ fidei articulos prolatis, & scriptis nunquam recedere voluit, quis profecto mirari desinet? Sed hæreticorum Schismaticorumque ejusmodi fuisse agendi rationem nemo ignorat. Hi namque quam sapissime, si in historicis, similibusque rebus parum, nihilumve ad eorum systema conducentibus, quandoque per inscitiam oscitantiam, & arrogantiam defecerunt, haud difficile postmodum errata revocarunt correxerunt, & quibusdam veritatis umbraculis contexerunt, ut videlicet veracium, ingenuorumque animorum opinionem apud suos assclas, quos in fidei, morumque regulis decipere voluerunt, sibi vindicent. Sed eum errorem in postrema sua editione nec integre omnino emendavit Quesnelius. Verba illa quidem in Idaciano Chronico desiderari, nec suo fuisse studio conficta sincere, & quasi jurejurando fassus est. Cæterum fragmentum illud, cum omnibus substructis, non abradendum a postrema editione censuit, in spem nimirum adductus, posse aliquando eruditius oculis inter legendum occurrere, & ad typographum deferri, huic historiæ inferendum. Cui quidem opinioni cum insisteret, non spurium esse illud fragmentum sibi persuadet, sed ignoto potius parenti adjudicandum, & tamquam somniator multa falsa, commentitiaque imaginatur, quæ Catholicæ Ecclesiæ, & Priscillianistarum historias dejiciunt, Toletanorum Conciliorum fidem, auctoritatemque nimis reddunt suspectam; Et quod gravius est, Idacii Chronicum, quod & ipse summis laudibus ornat, pravis suis interpretationibus mutilat, corrumpit, & in contrariam detorquet significationem. Sed ne de mea sententia comminisci videar singula, quæ Quesnelius adducit, jam statim refellam.

Præcedentes Quesnelii rationes solide refutantur.

IX. Et primo rogo, unde is scriptor hauriat Dictinium jam ante 400. annum e sua Asturicensi sede dejectum, huicque statim S. Turribium successum? Unde quæso deducit iterum Dictinium ipsum, Toletanis PP. annuentibus, suam primam occupasse sedem quæ disserendi ratio contra Ec-

(a) Tom. 6. Operum Augustini pag. 330. (b) Ferrarius in generali catalogo SS. ad diem 2. Junii. Videsis Francisci Gervæii Dissertationem pag. 65.

Ecclesiæ Canones, duos confingit Episcopos eandem sedem administrantes? Horum porro nihil habet Idacius in Chronico, nihil Toletani Patres, qui de hac Dictinii restitutione, aut de Turribii ordinatione nec unum verbum protulerunt. Immo Chronicum illud, & hujus Concilii acta mire inter se concinunt; in ea videlicet indicanda indulgentia, qua Dictinio, & cæteris poenitentibus Episcopis benigne fuit concessum in suis sedibus perseverare, & dumtaxat cautum fuit, ut ab initiandis Episcopis, Presbyteris, atque Diaconibus se abstinere, quoadusque Romani Pontificis Anastasii, & Simpliciani Mediolanensis Episcopi, Ambrosii successoris, communionis litteras reciperent: *Symphosius autem* (ajunt Toletani Præsules) *senex religiosus, qui quod egerat, supra scripsimus, in Ecclesia sua consistat, circumspectior circa eos, quos ei reddemus, futurus; inde expectabit communionem, unde prius spem futuræ pacis acceperat. Quod observandum etiam Dictinio, & Antherio esse decrevimus.* Cum itaque Toletani Patres decrevisent, *Symphosium, Dictinium, & Antherium* in suis Ecclesiis debuisse consistere, an non confinxit Quesnelius, *Dictinium* ante illud Concilium e sua sede ejectum, eique Turribium suffectum? Consistant ajunt PP. non suas sedes recipiant, ut noster adnotator somniatur, quæ voces non idem importare vel leviter attendenti fit manifestum. Non ergo est credendum, Dictinio adhuc superstiti, in hujus locum Turribium fuisse ordinatum, sed Dictinium ipsum a die suæ consecrationis ad emortualem diem usque in Asturicensi Ecclesia semper constitisse. Qua in re, tamquam omnino imbecillæ, illico cadunt duæ illæ Quesnelii conjecturæ, & suspiciones, vel de duobus Episcopis eodem tempore eandem Ecclesiam administrantibus, quod sacris Canonibus vetitum est, vel de summa Turribii senectute, ad quam certe pervenisset, si ejus ordinatio ante 400. annum esset repetenda, cum jam adhuc esset in vivis, & ad laboriosissima habenda itinera aptus, & habilis anno Christi 447. sub Leonis Magni Pontificatu reperiretur, ut ex ejus colligitur epistola de qua in seqq. Capitibus verba faciemus. Sed de Turribii ordinatione ex monumentis, quæ supersunt, nihil certi definire possumus. Illud unum dumtaxat nobis ex Augustino exploratum est, Dictinium ejus prædecessorem extremam clausisse diem ante annum 420. Siquidem cum S. Pater hoc anno librum contra Mendacium ad Consentium scripsisset, Dictinium ex hac vita decessisse hisce verbis indicavit. *Dictinii Episcopi vel cogniti vitam, vel incogniti famam laudare mendaciter, est hoc tolerabilius adhuc, quia ille putatur fuisse Catholicus, atque ex illo errore correctus.* (b)

Indulgentia cum Dictinio, & allicis a Concilio PP. adhibita.

Quesnelii falsum argumentum rejicitur.

Dictinii Episcopi annus emortualis ex Augustino.

X. Nec aliqua ratione urgeri possumus genuino illo Idacii testimonio, quo Olympiad. 306. scripsit, *in Asturicensi Urbe Galliciae quidam ante aliquot annos latentes Manichæi gestis Episcopalibus deteguntur, quæ ab Idacio, & Turribio, qui eos audierunt, ad Antonium Emeritensem Episcopum directæ sunt* - Manichæorum nomine Priscillianistas ibidem designari, nescio quo pacto affirmet Quesnelius, cum jam Idacius eo in Chronico numquam Priscillianistas cum Manichæis confundere consueverit, quamvis ambæ hæreses Gnosticorum propages fuerint. Olympiade enim 24. descripta Priscilliani, & sociorum nece subjicit: *Exin in Galliciam Priscillianistarum hæresis invasit.* Rursus Olympiade 294. agens de Ortigio, qui Celenis fuerat ordinatus, addit (c). *Sed agentibus Priscillianistis, pro fide Catholica pulsus factionibus exulabat.* Hac eadem loquendi formula idem Idacius usus est de Sancti Leonis Magni ad Turribium Asturicensem epistola disserens. *Romanæ Ecclesiæ 43. præsidet Episcopus Leo. Hujus scripta per Episcopi Turribii Diaconum Pervincum contra Priscillianistas ad Hispalenses Episcopos deferuntur.* Quæ quidem omnia

Quesnelius adhuc perstringitur.

Idacius in Chronico Priscillianam a Manichæorum hæresi distinguit.

G g 2

nia

(a) Exemplar definitivæ sententiæ Tolet. Conc. Tom. 2. pag. 1479.

(b) Augustinus lib. contra Mendacium ad Consentium Cap. 3. (c) Idacius in Chronico Olymp. 294.

Turribius Dictinii
successor in Astu-
ricensi sede.

nia cum ipse mecum reputarem, non facile Quesnelii opinioni subscribere potui, quod videlicet priori laudato ejusdem Olympiadis loco, sub Manichæorum nomine Idacius Priscillianistas designare voluerit, cum nobis, cæterisque illud Chronicum percurrentibus, utriusque sectæ hæreticos suis propriis nominibus appellasse constet. Et quidem paulo post de quodam Manichæo Pascentio Urbis Romæ, qui de *Asturica diffugerat*, sermonem instituens, eum *Manichæum expresse nominat, quem Antonius Episcopus Emeritæ comprehendit, auditumque etiam de Provincia Lusitania facit expelli*. Hunc autem fuisse Priscillianistam quis affirmabit? Cum Romæ numquam, & Leonis tempore potissimum, Priscilliana lues fuerit græsata. Verum quamvis ultro daretur, quod Idacius ibidem ejusmodi hæreticos Manichæos vocarit, quid inde? Nullum dubium est Turribium, defuncto Dictinio, in Episcopatu successisse. Hujus igitur studium cum Idacio Lemicæ Urbis Episcopo in detegendis Manichæis adhibitum, nihil obstat, quin Dictinius usque ad diem emortualem in Asturicensi throno confederit, non evincit eum e sua sede exturbatum fuisse. Non denique eam Ecclesiam a duobus Episcopis administratam. Quando enim Dictinius obierat, aut Zosimus, aut Bonifacius Romanam Sedem tenebant. Quando vero Turribius, & Idacius in occultos animadverterunt Manichæos, jam Sanctus Leo Pontificatum gerebat, ut in laudato Chronico idem Idacius affirmat.

C A P U T IX.

De Toletana Synodo, in qua Symphosius, & Dictinius tamquam pœnitentes suscepti sunt, & de Galliciæ schismate horum causa exorto. Quesnelianæ conjecturæ, & ratiocinationes adnotantur atque rejiciuntur.

Toletani Conc.
acta mutilata, &
imperfecta.

Quando Toletan.
Con. habitum fue-
rit.

Nomina Episco-
porum qui in To-
letana Synodo age-
bant.

I. **R** Elieto in hisce exordiis parumper Quesnelio ad nonnulla alia gradum facere statuimus. Ad Toletani videlicet Concilii acta, ad aliarum rerum seriem in hac eadem causa gestarum; Ad gravissimum denique illud schisma in Galliciæ potissimum Provincia excitatum, postquam Symphosium, Dictinium, aliosque Episcopos, & Presbyteros, quondam Priscilliana lue infectos a Toletanis Patribus receptos, & absolutos fuisse, quidam invidi, aut Ecclesiasticæ disciplinæ conservandæ importuno studio addicti, resciverunt. Et imprimis, quod ad laudata acta attinet, qui oculos, prout a Conciliorum collectoribus edita sunt, in ea conjiciunt, valde mutila, & imperfecta modo asservari judicabunt, quod nemo hætenus animadvertit. Id sequens specimen, quod subjicimus, patefaciat. In epigraphæ quidem nullum vitium irrepsisse arbitramur, nisi forte illud a Collectoribus derivatum, qui istud Toletanum primum appellant, cum jam aliud ibidem ab iisdem novemdecim Episcopis habitum, *Patruinus* in sua asserat præfatione, ut etiam in superioribus adnotavimus. Cæterum istud sub Anastasii Pontificatu, Honorio, Arcadio imperantibus, cum videlicet Stilico primum Consul renunciabatur, congregatum fuisse, perspicue Idacius in Chronico indicavit Olymp. ccxdv. Eam epigraphem deinde *tituli Capitulorum* excipiunt, qui brevem dumtaxat summam continent eorum, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam ibidem instaurandam fancita fuerunt. Sed ibi jam vitium irrepsit, nam laudati tituli Romanis etiam numeris notati, unum supra viginti Capitula firmata fuisse indicant; Sed postremum, quod erat: *De regulis Fidei Catholice contra Priscillianos* prorsus desideratur. Hisce vero Capitulorum titulis, Concilii præfatio subjicitur, in qua primum illorum novemdecim Episcoporum in Toletana con-

convenientium Ecclesia, nomina describuntur, nulla tamen facta mentione Ecclesiarum, quibus præerant. Sed iis fideliter descriptis, Patruinus Emeritensis Episcopus illius cætus Præses, gravem, & brevem orationem habuit, qua in Hispaniarum Provinciis Ecclesiasticam disciplinam pessum ivisse conquestus est, atque ita Clericorum scandala percrebuisse, ut gravissimum schisma excitassent: Quibus quidem malis remedium adhibere Patruinus cupiens, *a communi Concilio definiendum expetiit, quid ab omnibus Episcopis in ordinandis Clericis esset sequendum*. Tum primus omnium ipse Præses in hanc erupit sententiam: *Mibi autem placet constituta primitus Concilii Nicæni perpetuo esse servanda, nec ab iis esse recedendum*. (a) Cui quippe Patruini sententiæ cæteri Episcopi assensu sunt ad unum, anathematis poena præterea eos postulandos esse judicantes, *qui aliud, quam statutum est, facere ausi essent*.

Patruinus Concilii Præses.

II. Nihil autem, præter hæc, habet præfatio illa, quam deinde viginti dumtaxat capitula, ut diximus, seu Canones excipiunt, afflictis illorum temporum rebus maxime convenientia, cum ad malorum luem in dies magis percrebescentem purgandam, tum ad aditum intercludendum, ne latius serperet, & incolumes adhuc Ecclesias, & Catholicos labefactaret. Sed cum vigesimum Capitulum, quod est de Chrismate a solo Episcopo conficiendo, subscriptiones Episcoporum immediate sequantur, ideo graviter dolendum est, quod altera Toletanorum gestorum pars exciderit, aut saltem e primigenia sua sede fuerit avulsa, ut quæ ad Priscillianam pertinent historiam, modo integra, perfecta, & prout a Patribus fuerunt disposita, minime habeamus.

xx. Canon. Tolet. Concilii.

Canon de Chrismate a solo Episcopo conficiendo.

Ejusmodi porro gravis jactura partim dumtaxat reparari potuit ex alterius Concilii actis, ejus Patres, vita functis Symphosio, Dictinio, ac cæteris, qui de Priscilliana hæresi postulabantur, apud Toletanam Urbem forte convenientes, ne præpostere quidquam, præcipitique animo de transacta hæresi, & schismate judicarent, sancte secum reputarunt, Priscillianistarum res gestas altius repetere, cunctaque cognoscere, quæ jam in ea causa contigerant. Hac occasione ergo præcedentes Toletanæ Synodi definitiones de plenariis gestis excerpti jusserunt, easdemque, ut universo illi novo cætui innotescerent, publice recitari demandarunt. Quo autem anno, quave occasione ejusmodi gestorum exemplaria e suis sedibus avulsa, in alio Concilio posteriori recitata fuerint, cum Ecclesiæ monumenta, quæ extant, non prodant, certo definiri non potest. Illud certe extra omnem dubitationis aleam est, excerpta ex genuinis actis fuisse avulsa, quando jam Symphosius, Dictinius Episcopi, & Comasius Presbyter ex hac luce migraverant. SuffICIENTER hoc indicant sequentia verba posterioris Concilii. *Post habitum jam Concilium Kal. Septembris, tertio nonas Septembris, post diversas cognitiones tunc habitas, sub die octava Iduum Septembrium excerptæ sunt de plenariis gestis professiones Domini Symphosii, & Domini Dictinii sanctæ memoriæ Episcoporum, & Domini sanctæ memoriæ Comasii tunc Presbyteri, quas inter cæteros habuerunt in Concilio Toletano de damnatione Priscillianæ, vel sectæ ejus*. Quis ergo sibi persuadet sanctæ memoriæ eos Episcopos, illumque Presbyterum in Concilio dictos fuisse, si jam adhuc superstites extitissent? Nec enim vita, aut Episcoporum mors ab aliis Episcopis Comprovincialibus, Metropolis, aut nationalibus potuit ignorari, & idcirco illos diem extremam clausisse, quando ejusmodi professionum exemplaria in Concilio longe posteriori fuere avulsa, & publice recitata, credendum est.

Alterius Tolet. Concil. acta.

Symphosius Dictinius, & Comasius olim Priscillianistæ quare sanctæ memoriæ dicantur.

III. Sed harum professionum exemplaria confictionem subolere Quæsnellius suspicatus est, nec ab hac suspicione Stephanum Baluzium vacuum arbitramur. Unde vero confictionis conjecturæ hauriri possint, aut debeant, nullo modo scire non possumus.

Quæsnellii opinio, seu suspicio.

(a) Exemplaria Professionum in Concilio Toletano contra sectam Priscillianæ extant Tom. II. Concil. pag. mihi 1477.

Quare cum Ecclesia reconciliati in sacris tabulis describantur.

Concilium Illiberitanum.
Concilium Emeritense.

Albaspinæ, & Ferd nandi Mendoza notæ in Concilio Illiberitano.

Alius Quesnelii lapsus.

Dictinii, & Symphosii professiones non integre recitatae.

nullus sufficienter indicavit. Nam Quesnelius, qui in notis ad epistolam xv. S. Leonis aliquos illarum professionum suppositionis characteres in medium produxit, a recto differendi scopo aberravit, & multa falsa, & infirma commentus est. Cujusmodi quidem est illud *primum*, quo *sanctæ memoriae*. Episcopos appellat *Symphosium*, & *Dictinium*, quod si alias tolerabile esset, in ea tamen professione, qua hæresim abdicant, absurdum videtur. (a) Adeone Scrupulose agis Quesneli, ut quondam hæretica labe adpersi, si postmodum evadant poenitentes, singulos ejurent errores, & cum Ecclesia reconciliati tandem in pace obdormiant, nefas reputes eos sanctæ memoriæ viros appellari? Profecto tota Christianæ rei historia, sacra Dyptica, & vetustæ Ecclesiarum tabulæ ruerent, pessum irent, & commentis scatere censenda essent. Antiquitus enim, sicut & modo, illa loquendi formula usurpata erat ad innuendam Ecclesiasticam pacem, & communionem, in qua obierant, qui jam ex hac luce demigrarunt; neque iis vocabulis *sanctæ memoriæ* fraudabantur ob hæresim, vel schisma, in quod lapsi essent, dummodo poenitentes decederent, & absoluti ante vitæ exitum, pristinae communioni restituerentur. Immo ejusmodi homines post adeptum reconciliationis sacramentum, ita in honore habebantur, ut eorum nomina Deo ad Altare offerrentur, ut constat ex Cap. 29. Concilii Illiberitani, quo cautum est, ne *Energumenum* nomina Sacris in mysteriis recitarentur; Vel ex 19. Concilii Emeritensis, quo Sacerdotibus jubetur: *Pro singulis diebus Dominicis sacrificium Deo offerra, & eorum nomina, a quibus eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis Ecclesiis videntur, aut visi sunt contulisse, si viventes in corpore sunt, ante Altare recitentur tempore Missæ; Quod si ab hac decesserunt, aut decesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo ordine.* Horum porro nominum recitatio Catholicæ communionis argumentum fuisse, erudite probant Albaspinæus, & Ferdinandus Mendoza in notis, & observationibus ad Illiberitanum Concilium. (b)

I V. Sed addit Quesnelius, *sanctæ memoriæ* verba illa, etsi tolerabilia censeantur, in ea professione qua hæresim abdicant, absurda videri. Sed hic gravissimum nostri adnotatoris Quesnelii oscitantia lapsus lector, quaeso, animadvertat, & nobiscum serio illarum professionum exemplar percurrat, quæ in Concilio Toletano contra Priscilliani sectam editæ fuere, simulque perpendat, quæ ad postremum Concilium pertinent. Illius quippe exemplaris exordium totum spectat ad postremi Concilii PP., qui adducti studio inquirendæ veritatis dicunt consuluisse Toletanæ Synodi acta, & excerpti jussisse de *plenariis gestis professiones Domini Symphosii, & Domini Dictinii sanctæ memoriæ Episcoporum*. (c) Et duo ergo illa verba prorsus extra professiones posita sunt, & a posterioris Concilii Notariis, & PP. adhibita dumtaxat fuere ad innuendam eam Ecclesiasticam pacem, & communionem, in qua Symphosius, & Dictinius obierant. Præterea non sibi suadeat Quesnelius, hujus Concilii Notarios integre eas professiones, prout erant, in autographo huc transtulisse. Multa quidem ab iisdem prætermissa sufficienter ea indicant verba: *Post aliquanta eodem tempore acta Dictinius Episcopus dixit: Audite me*. Unde eruitur, ex plenariis Toletanæ Synodi gestis ea dumtaxat selegisse, quæ in criminum contestationem, horumque execrationem, tum a Dictinio, & Symphosio, tum a Comasio dicta fuere. Cum igitur professio ab iis vocibus ordiatur: *Audite me optimi Sacerdotes*, non est, cur Quesnelius eam confictionis insimulet, cum

omnia

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis Magni pag. 450. (b) Tom. I. Concilii Generalium. (c) Mirum quidem est Quesnelium in talem oscitantiam labi potuisse, cum S. Leo Magnus Episcopos poenitentes in latrocinio Ephesino lapsos in communionem recipiens, jubeat horum nomina ad Altare recitari. Vide postremam hujus Tomi partem, in qua luculentius de hac re sermonem habemus.

omnia præcedentia verba (inter quæ hæc duo: *sanctæ memoriæ*) Notario tribui debeant, ut legentibus patebit.

V. Jam vero aliud confictionis argumentum, quod secundo loco Quesnelius subjicit adhuc perpendamus. Deinde (ait) errores Priscilliani, & asseclarum ejus vix attigit, de sola filii innascibilitate loquens, & de duobus principiis, & animæ cum Patre consubstantialitate, quas sententias ita condemnant, ut fucum facere videantur, sibi que suas professiones explicandi reservare facultatem. Cui quippe conjecturæ ut robur adderet, auctoritatemque, ad S. Leonem provocat, ex cujus verbis professionis confictionem comprobare intendit. Et tertio enim (ita immediate subjicit) S. Leonis Capitulo patet illos aliquo sensu nascibilem filium dixisse. Ex quinto, non illos contendisse disertis verbis, unam Dei, & hominis esse naturam, quod in se solummodo reprehendit Dictinius in illa professione. (a) His ergo, similibusque aliis eruditus criticus insistit, ut lectorem in malam fidem adducat, ad credendum videlicet, totas illas professiones ad fraudem esse confictas. Ita quidem ratiocinatur Quesnelius. Sed verane isthæc omnia esse arbitrabimur? An potius nobis erit verendum, argutulum hunc, nimis licenter fabulosa quædam comminisci potuisse, cum de aliorum fraudibus, & confictionibus nimis anxie inquirebat? Eum autem turpiter aberrasse, priora illa indicant verba: *Deinde errores Priscilliani, & Asseclarum vix attigit*, Quid enim? Attingere forte, & confiteri debebant errores, in quos numquam lapsi fuerant? Exemplar quippe illud, de quo agimus, non fidei professionem in Toletano Concilio ab Episcopis, & Præbyteris pœnitentibus factam continet, sed dumtaxat criminum confessionem, ejurationemque. In ea autem ex Priscilliani erroribus eos dumtaxat exprimere debebant, quibus adhæserunt. Tum deinde Priscilliano auctori, cæterisque ejus blasphemias anathema dicere. Cum igitur ex Priscilliani Dogmatibus illa profiteri ausi fuissent: *Innascibilem esse Deum, unam Dei, & hominis esse substantiam, aut duo esse principia*, ideo expresse hæc tantum confiteri opus erat, eadem execrari, quin se illorum criminum reos facerent, quæ numquam admisserunt.

Quesnelii alterum commentum rejicitur.

VI. Confessionem autem, criminumque ejurationem exemplar illud continere, minime fidei professionem, produnt illa verba, in quæ primus omnium Dictinius pœnitentiam agens erupit. *Audite me optimi Sacerdotes: corrigite omnia; quia vobis correctio data est. Scriptum est enim: vobis datæ sunt claves Regni Cælorum, sed peto a vobis, ut claves nobis Regni, non portæ aperiantur inferni*. Hæc hominis humiliter pœnitentiam agentis, veniam absolutionemque enixe deprecantis verba esse, quis inficiabitur? Post hæc autem singillatim sua aperit crimina. *Hæc si dignamini omnia ante oculos pono. Hoc in me reprehendo, quod dixerim &c.* pari ratione quoque omnia retractavit, quæ scripserat, subdens: *Sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis arguo, & condemno*. Et interposito juramento, omnia toto corde respuere Dictinius profitetur, & quæ contra fidem scripserat, condemnavit. Hæc igitur in se spectata nullam olent suppositionem, fraudem, aut confictionem; præsertim cum illi pœnitentes coram synodo se sistentes fidei professionem ab iis Patribus acceptam ex chartula scripta recitarunt, & anathemate dicto omnibus hæreticorum libris, & Dogmatibus, & Priscilliani potissimum, absoluti, & ad Communionem recepti fuere, ut ab exemplari definitivæ sententiæ colligimus.

Dictinii confessio criminumque execratio.

Dictinius, quæ contra fidem scripserat in Concilio damnat.

VII. Falsissimum præterea est, fucum facere voluisse, aut sibi, suasque professiones explicandi reservasse facultatem: Undenam id conjicit adnotator? Contrarium quidem innuunt hæc, & consimilia verba, Concilii Patribus dicta. *Omnem præsumptionem meam de scriptis meis arguo, atque*

Alia Quesnelii hallucinatio, & subdola adnotatio.

(a) Quesnelius Tom. II, operum S. Leonis pag. 450.

Perperam Quesnelius ad S. Leonem provocat.

Priscillianistæ cum Manichæis conveniebant.

Quesnelius in S. Leonis operibus adornandis suis studiis indulget.

que condemno. Vel illa alia: *Testis est mihi Deus, aut isthæc: Quæcumque conscripsi, omnia me toto corde respuere; excepto nomine Dei, omnia anathematizo; omnia, quæ inveniuntur contra fidem cum ipso auctore condemno.* Non ergo tam subdoli, & versipelles fuerunt poenitentes illi, de quibus ibi sermo est, ut fucum facere nisi sint, aut contra fidem prolata explicandi facultatem sibi reservaverint, ut hac nostra ætate Quesnelius ipse, ejusque asseclæ ad Apostolicæ Sedis judicium acciti, & condemnati, contra omne jus quam sapissime nimis audacter tentarunt. Splendide tandem noster adnotator Quesnelius nugatus est, cum ad S. Leonis Magni dicta provocans, ea quasi in testimonium confictæ illius professionis adduxit. Absolute quidem innascibilem esse Deum, Leone auctore, Priscillianistæ asseruerunt. *Quia verbum caro factum* (ait S. Doctor) *non vere isti honorent, sed honorare se simulent jejunantes eodem die, sicut & die Dominico, qui est dies Resurrectionis Christi; quod utique ideo faciunt, quia Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quamdam illusionem ostentata videri volunt, quæ vera non fuerint.* Dissertis quoque verbis Priscillianistæ contendisse unam Dei, & hominis esse substantiam, & naturam ipse S. Leo Cap. V. docuit, dicens: *Quinto capitulo refertur, animam hominis divinæ esse substantiæ, nec a natura creatoris sui, conditionis nostræ distare naturam.* (a) Quæ duo cum ego sedulo animadvertissem, facile in eam persuasionem adductus sum, aut Quesnelium nimis fidenter suis studiis indulgisse, aut in S. Leonis operibus adornandis oscitanter semper ea percurrisse, ut quam sapissime nostris hisce dissertationibus palam fecimus.

C A P U T X.

De cæteris Episcopis, & Clericis Priscillianiana labe pollutis in Toletana prima Synodo condemnatis, vel absolutis.

Priscillianistæ ad Toletanam Synodum acciti venire recusant.

Paternus Bracarenensis Symphosii ordinator,

Quemadmodum Poenitentes in Toletana Synodo recepti.

I. **Q**Uæ de Symphosio, & Dictinio dicenda occurrebant, quanta potuimus brevitate præcedenti capite explicavimus. Nonnulla alia in præsentiarum dicturi sumus de quibusdam aliis Episcopis, & Clericis eadem Priscillianiana labe pollutis, qui cum eisdem Symphosio, & Dictinio nondum poenitentibus, & ab Ecclesia absolutis communicarunt, vel ad sacrorum Ordinum ministeria ab iis se promoveri passi sunt. Et primo quidem ad eos se nostra vertit oratio, qui ad Synodum canonicè acciti, coram Episcopis se sistere non detrectarunt, quos inter locum habuisse Paternum, definitivæ illius Concilii sententiæ exemplaria ex gestis translata produnt. Is enim ante ordinationem, Priscillianiani errores sciebat, & profitebatur; Sed post adeptam Bracarensem sedem, omne illius hæreseos virus ejuravit lectione librorum Sancti Ambrosii.

II. Hunc ergo cum Symphosius ordinasset contra Ecclesiasticas leges, quadam adhibita indulgentia, suam retinere sedem permisere, despondentes præterea illius Toletanæ primæ Synodi PP. eum in communionem suscepturos, cum *Sedes Apostolica rescriberet*. Eandem indulgentiam erga Isonium adhibuere, qui nuper baptizatus a Symphosio, contra Ecclesiasticas regulas ad Episcopatum statim fuit promotus, quem ab hoc gradu minime esse deiciendum Concilium judicavit, quia hoc se tenere, quod in præsentī Concilio Symphosius professus est, respondit. Hæc Synodi Patres cum decrevissent, ad Vegentini causam examinandam procefferunt,

(a) Ex epist. ad Turribium Asturicensem Cap. iv. Ex eadem epist. Cap. v.

serunt, qui olim ante Cæsaraugustanum Concilium Episcopus factus, similiter libros Priscilliani cum auctore damnaverant, ut de cæteris acta testantur. Sed cum postmodum fidem mutasset, ac Priscillianistis adhærere voluisset, sacra communione erat privatus. Et huic indulgendum, quamvis forte graviolem culpam admisisset, communi suffragio definitum est, eumque in pristinam communionem receperunt, ea conditione proposita, & servata, ut sinceram fidei professionem scripto consignaret.

Vegentini Episcopi causa ad examen revocatur.

III. Aliter vero cum Herena Episcopo, huiusque Clericis factum, fuisse intelligimus. Nam Herenas ille, qui suos Clericos sequi maluerat, quique sponte, nec interrogatus, Priscillianum Catholicum, sanctumque Martyrem clamasset, & ipse usque ad finem Catholicum esse dixisset persecutionem ab Episcopis passum. Hunc (inquam) cum his omnibus tam suis Clericis, quam diversis Episcopis, hoc est Donato, Acurio, Emilio, qui consortium perditorum sequi maluerunt Sacerdotio submovendos esse decreverunt. Nec vero tanti momenti quæstionem hisce decretis, definitionibusque dumtaxat absolutam fuisse arbitrabimur. Alia quippe adhuc supererant, quibus consulere, & medicinam adhibere oportebat. Iis videlicet, qui ad Concilium ex Gallæcia venerunt, & in Symphosii communionem semper durarunt, cum Episcopus ille Priscillianus lue inficiebatur. Pro his ergo istud decretum factum legimus, ut accepta forma a Concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in cælestis pacis contemplatione consistant, expectantes pari exemplo, quid Papa, qui nunc est, quid Sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes.

Quid de Herena Episcopo, & suis Clericis iudicatum

Donatus, Acurius, Emilius Sacerdotio moti.

Altera quæstio instituta in laudata synodo.

R. Pontificis sententiam esse expectandam PP. decernunt.

Si qui autem audacius agentes Concilii huius sprete indulgentia, subscriptionem formæ, quam misimus, non dederint, Ecclesias, quas detinent non retineant, neque his communicent, qui reversi de synodo, datis professionibus, ad suas Ecclesias reverterunt. Non licere præterea cuiquam communionem privato collectiones facere per mulierum domos, & apocrypha, quæ damnata sunt legere, ne communicantes his pari impietate tenerentur, jure, & merito sancitum est. Qua in re Catholicis Episcopis maxime præceptum voluerunt, ne suum onus, & officium obliviscerentur; Quoniam quicumque eos susceperint (ajunt) certum est, eos etiam graviore sententia retinendos esse. Postremo tandem Ortygium Celenis Catholicum Episcopum nefarie Priscillianistarum factionibus, & impetu ante hoc Concilium a sua sede expulsum, ad suam reverti debere Ecclesiam pronunciarunt, ut tradit etiam Idacius in Chronico, de hac Toletana Synodo habens sermonem.

Communione privatis collectiones facere vetitur.

Quid de Ortygio Catholico fuerit statutum.

VI. Hæc itaque sunt omnia, quæ causa Religionis tuendæ, Ecclesiasticæ disciplinæ reparandæ; atque pacis firmandæ, perpetuoque duraturæ concordia a Toletanis illis PP. anno 399. aut 400. firmata sunt. Verum cum in iis condendis decretis laudati PP. semper eam conditionem apposuerint, se pleniorrem remissionem pœnitentibus concessuros, cum Sedes Apostolica rescripserit, ut cum Vegentino, & Paterno factum legimus, videlicet. Recepturi etiam in nostram Communionem, cum Sedes Apostolica rescripserit. Vel cum agebatur de recipiendis iis Gallæciæ Episcopis, qui cum Symphosio semper communicaverant, quibus dictum est, ut expectarent pari exemplo, quid Papa, qui nunc est, quid S. Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes. Vel illud denique, quod de Dictinio, & Anterio pariter Episcopis servandum constituerunt, quos ab ordinationis sacre ministerio abstentos esse voluere, quoadusque per Papam, vel Sanctum Simplicianum communicatio ipsis redderetur; Cum, inquam, nos ejusmodi loquendi formulas ab Hispanis Conciliis adhibitas offendamus, inde est, ut nos in iis, tamquam in speculo conspiciamus, Hispaniarum Præsules talem, tantamque venerationem, atque obedientiam Apostolicæ Sedi, & ipsi Romanis Summis

Reos plenarie absolvendos post Apost. Sedis iudicium.

Hispaniarum Præsules Apost. Sedis mandatis semper obtemperarunt.

Pontificibus exhibuisse, ut adhuc ab ipsis synodice prolata judicia, in poenitentium Episcoporum, & Clericorum causis firma, & rata esse minime arbitrarentur, nisi ejusdem Apostolicæ Sedis auctoritate probarentur.

Hæreticorum argumenta eripiuntur.

Consueta Quesnelii, aliorumque loquendi formula.

Toletanorum PP. diversa agendi ratio cum Simpliciano Mediolanensi Episcopo.

Siricii Papæ Decreta, & judicium,

Ambrosius Summi Pontificis Legatus,

V. Quam quidem veritatem cum omnibus fere hæreticis, aliisque invidis hominibus exosam esse noverim, jam illud statim mihi eripere opus est, quod opponere possent. Æqualem reverentiam; videlicet, Hispaniæ PP. tunc exhibuisse *Simpliciano* Mediolanensem Episcopo, cæterisque Sacerdotibus, ut decreverunt, cum in causa Episcoporum Gallæciæ, qui semper cum *Symphosio* communicaverant, tum in causa *Distinii*, & *Anteriorii* Episcoporum, in quarum postrema judicium æque reservatum fuit Sancto Simpliciano Episcopo Mediolanensi, ac Romano Pontifici tum existenti. Sed hæc agendi œconomia Romanorum Pontificum auctoritatem (ajunt) elevat, aliorum Episcoporum auctoritati æquiparando, vel ut saltem in Romanum Concilium eadem causæ finiendæ referantur. Ita profecto blaterant, & nunc blaterare possent, qui Ecclesiasticam unitatem scindere cupientes, nimis anxie Romanos Pontifices cæteris aliis Episcopis exæquare student. Sed incassum eos laborare in hac, aliisque similibus causis perspectum est. Nam ut alia præteream, de quibus vel jam disserui, vel alibi verba faciam, (a) plenissime constat Toletanos PP. non una, & eadem ratione adductos, Simpliciani Mediolanensis Episcopi, & Papæ, qui tunc erat, litteras expectandas esse decrevisse. Ambrosius inprimis Simpliciani Prædecessor, sequestris officio apud Hispaniarum PP. functus fuerat, ut *Symphosius*, & *Distinius* sub conditionibus a Siricio Papa præscriptis reciperentur. (b) Ambrosii votis annuerunt Toletani illi Patres. Sed quia jam is ex hac luce migraverat, & *Simplicianus* hujus thronum conscenderat, nec *Symphosius*, atque *Distinius* præscriptas impleverant conditiones, sed necessitate aut contemptu, contra canonum sanctiones irritas reddiderunt. Hoc quippe gravissimum violatæ fidei, tum sacris canonibus irrogatæ injuriæ facinus, ob quod irregularitatis vitium contraxerant, & arctioribus excommunicationis vinculis se obstrinxerat, illi Ecclesiæ innotescere oportebat, cujus Pastor mediatoris officium interposuerat, ut poenitentes illi absolverentur. Quare cum Ambrosius eorumdem intercessor jam apud Hispaniarum Catholicos Episcopos egisset, non ut a quocumque vitio absolverentur, sed sub illis dumtaxat conditionibus, quas supremus, & universalis Pastor *Siricius* ex hæresi revertentibus præscripserat, idcirco illi de *Symphosio* rescripserunt: *Inde expectabit communionem, unde prius spem futura pacis acceperat. Quod observandum etiam in Distinio, & Anterio esse decrevimus.* Quæ verba, etsi ad mediatorem, & supremum etiam Judicem debeant referri, non tamen parem utrique auctoritatem fuisse indicant. *Ambrosius* enim in hac causa, vicaria dumtaxat, seu delegata Summi Pontificis potestateungebatur, cum ipse conditiones, sub quibus poenitentes illi reciperentur, non præscripserit, sed eos sub præscriptis a Siricio Papa recipiendos insinuaverit, suaseritque. Nihil nostro confingimus marte. Sed ejusdem definitivæ sententiæ illa verba id sonant: *Literis sanctæ memoriæ Ambrosii, quas post illud Concilium ad nos miserat, ut si condemnassent, quæ perperam egerant, & implessent conditiones, quas præscriptas literæ continebant, reverenter ad pacem (adde) quæ sanctæ memoriæ Siricius Papa suassisset.* Quid enim ea verba ibi apponere, quæ sanctæ memoriæ Siricius Pa-

- (a) Videtis quæ dicturi sumus in postrema hujus operis parte, de Eutychnianæ hæresi verba facientes.
- (b) Perperam contendit Quesnelius Siricii Papæ hanc epistolam, aliasque similes, locum non obtinuisse in Cod. illo Canonum, quem ipse nonnisi fabulando antiquo Romanæ Ecclesiæ usui adjudicavit. Plene ejus argumenta evertunt, tum Ambrosii, & Sympliciani Mediolanensium agendi ratio, tum Toletanorum PP. decretum, quod hætenus explicavimus. Videtis Quesnelii dissert. xii. & seqq. Tom. ii. Operum S. Leonis. Nos de hoc Canonum Cod. a Quesn. edito aliqua dicemus de Pelagianis agentes.

Papa suasset; Si Ambrosius propria, & non Apostolica Sedis auctoritate ad Hispaniarum Episcopos scripsisset? Siricii quippe, non Ambrosii est magnum illud decretum ad Tarraconenses, Carthaginenses, Beticos, Lusitanos, atque Gallacios, eosque, qui in vicinis habitabant Provinciis, quo statuit ea conditione. Penitentibus, Bigamis, vel viduæ maritis, qui indebite in sacram militiam irrepsissent, veniam esse relaxandam, ut in magno debeant computare beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in hoc, quo inveniuntur ordine, perpetua stabilitate permancant. Cum itaque in recipiendis lapsis poenitentibus, a Concilio Toletano potissimum, de illius Siriciani Decreti dispensatione ageretur, non ad aliam, quam ad Apostolicam Sedem recurrere oportebat, atque ab hac, definitiva sententia omnino erat expectanda. Siquidem isthuc dispensandi jus cum iis, qui ejusmodi irregularitatis vitio erant impediti, non cujuscumque ordinis Episcopis, non Conciliis indulsit, sed sibi, suisque successoribus Papa Siricius reservavit, ut illius Decreti verba immediate subsequenter patefaciunt. Scituri post hæc omnium Provinciarum summi Antistites, quod si ultra ad sacros ordines quemquam de talibus crediderimus assumendum, & de suo, & de eorum statu, quos contra canones, & interdicta nostra provexerint, congruam ab Apostolica Sede promendam esse sententiam. (a)

Siricianum Decretum.

Dispensationes ab Apostolica Sede concedendæ.

VI. Nunc dicant, amabo, novæ Ecclesiasticæ disciplinæ assertores, qui audacter Apostolicæ Sedis jura oppugnare conantur, eandem arctissimis finibus circumscribere cupientes; An tam grave, tam sanctum, tam *peremptorium* (ut vocant) decretum, fuisset ab illo nationali Concilio dissimulandum? Vel an novemdecim illi Patres, qui in Concilio convenerunt, pietate utique, doctrina, atque morum integritate clarissimi, decretum illud potuerint ignorare, aut contemnere? Utrumque vero absumillimum. Nam isthoc decretum, seu *interdictum*, ut ait Siricius, de non promovendis ad Episcopatum, aut sacros ordines quondam hæretica labe pollutis, jam ante quatuordecim annos omnibus Hispaniarum Ecclesiis innotuerat, eoque non tantum Clerici, qui promoveri cupiebant, sed & Episcopi ordinatores constringebantur. Cum igitur *Symphosius, Dictinius, Anterius, Vigeninus*, & cæteri omnes, qui veluti homines ad Clericalem militiam adscripti, poenitentiam agentes coram Synodo se stiterunt, talia facinora admisissent, quæ Apostolicæ Sedis dumtaxat indulgentia plenissime poterant relaxari, idcirco PP. ad eam provocare oportebat, speciali simul facta mentione Siriciani *interdicti*. Laudatum vero Siricii Papæ *interdictum* die 3. iduum Februariarum prodiisse, eo anno, quo *Arcadius, & Baudonius*, seu *Baudonius* Consulatum agebant, qui est 385., jam ipsi ex Romanorum Consulibus tabulis in superioribus adnotavimus.

Hæretici perstringuntur.

Quandam Siricii Papæ decretum Hispanis innotuerit.

Quando Siricianum Decretum exaratum.

VII. Miramur tamen tanti momenti res ad Ecclesiasticam illustrandam historiam aptissimas, hætenus a nemine fuisse ad trutinam revocatas, hujus Concilii gesta cum præcedentibus *Siricii* decretis, atque canonibus conferendo. Nec enim suppositionis nota isthæc epistola argui potest, vel inter Isidorianas merces rejici. Eam quippe in sua collectione Dionysius Exiguus admisit, atque eandem laudarunt, cum Carolus Magnus in Capitulari Aquisgranensi anni 789., tum Hincmarus Rhemenfis Opusc. 10. ne quidquam dicam de libro Pontificali, in quo legitur: *Hic fecit Constitutum de omni Ecclesia*, cujus auctoritas plerisque criticis suspecta est (b) Immo nostram admirationem maxime auget Tillemontii licentia, qui cum

Siricianum decretum genuinum.

H h 2

sibi

(a) De hujusmodi dispensationibus Romanæ Sedi reservatis potissimum agemus in describenda Eutychianorum historia, in postrema hujus operis parte, ad examen revocatis Sancti Leonis Magni epistolis pro recipiendis iis, qui in latrocínio Ephesino lapsi erant.

(b) Franciscus Girvesius hanc suspensionem adjudicat Nicolao Antonio, Bibliotheca Hispan. ver. 1. lib. 2. cap. 7. Sed credendum est Tillemontium haud consuluisse; præsertim cum eam non refellat, uti erat necessum. Hist. Præscil. post p. 68.

Tillemontii parum
solida opinio.

sibi alium scopum proposuisset, præter illum Romanæ Sedis jura asserendi, & propugnandi, in laudata Toletani Concilii verba parenthesi interclusa offendens, videlicet (adde, *quæ sanctæ memoriæ Papa Siricius suasset*) ea extra textum amandanda censuit, nec aliud nisi purum, putumque redolere additamentum existimavit. Sed ibi vir doctus nugas agit, cum futilibus insistens conjecturis, haudquaquam rationi consentaneum sibi videri arbitratur, S. Ambrosium ea occasione, aut ex Siricii consilio, aut ex hujus legatione, ut *Symphosius*, & *Dictinius* a Toletanis Patribus absolverentur, egisse. Papæ! Ita non oportebat Tillemontium ratiocinari, ne Quesnelio, aut aliis videretur velle Episcoporum jura minuere, & Apostolicæ Sedilegitima jura asserere. Age igitur, aliorum præjudiciis vir doctus non adhæreat, eademque non propugnet. (a) Sed dicat, amabo; An Siriciana illa decreta cum Ambrosium, tum Hispaniarum Episcopos latere potuerint, an ab iisdem omnino contemni? Alterutrum asserere, aut suspicari, nimis inverisimile est. Nam Ambrosii ad Siricium Papam epistolæ, qualem, quantamque ipse erga Apostolicam Sedem animi reverentiam, & submissionem exercuerit, quantumque Romanum Pontificem ob jam damnatos hæreticos laudaverit, nimis evidenter manifestant. Ambrosius igitur agens cum Hispanis Episcopis de recipiendis *Symphosio*, & *Dictinio* poenitentibus, non poterat præterire condiciones jam ab eodem Papa Siricio præscriptas; Nec ipsi Hispani Episcopi poenitentium causam cognoscere poterant, de ea inquirere, & judicare, nisi sub iisdem conditionibus, quas *Siriciana* statuta continebant. Igitur in definitivæ sententiæ decreto, quod Toletani PP. ediderunt, necessario ea verba exprimere oportebat: *Literis tamen sanctæ memoriæ Ambrosii . . . ut si condemnassent, quæ perperam egerant, & implessent condiciones, quas præscriptas literæ continebant, reverenter ad pacem (adde quæ S. memoriæ Papa Siricius suasset) magnam &c.* Quod si facere, prætermisissent, non irreverentiæ duntaxat, sed & schismatis, & contumaciæ redargui, & puniri potuissent. At ne operam tandem vel cum uno Tillemontio, vel cum Apostolicæ Sedis inimicis ludere videar, relictis modo Siricianis decretis, atque Toletani Concilii gestorum exemplaribus, ad ea gradum facere libet, quæ post hujusmodi gesta in iisdem Hispaniarum Provinciis contigerunt.

Ambrosii Mediolanensis agendi ratio.

C A P U T XI.

De gravi schismate inter Hispanos orto post Toletanam Synodum.

Innocentii Papæ
epistolæ ad Tolet.
Synodum.

Hilarius Episcopus
& Elpidius Presbyter
ex Hispania
ad Apostolic. Sedem
convolarunt.

I. **C**Rave quidem tunc schisma ob veniam relaxatam Episcopis, & Clericis poenitentibus, Priscillianistarum hæresim, & scripta execrationibus, vel ob indulgentiam contumacibus denegatam, paulo post excitatum fuisse, jam sancti *Innocentii* Papæ epistolæ ad Synodum Toletanam evidentissime patefaciunt. Cujus quidem schismatis auctores Boetici, & Carthaginenses Episcopi fuere, qui ægerrime ferentes, quod Toletani Patres *Symphosium*, *Dictinium*, aliosque Gallaciæ Episcopos in communionem, retentis honoribus, & gradibus, recepissent, ab iis qui eos receperant, desciverunt. An livor, invidia, & rixandi desiderium Boeticorum, & Carthaginensium animum urgeret; An vero Toletanis sanctionibus repugnaverint, ne Ecclesiastica disciplinæ rigor nimis relaxaretur, non audeo definire. Id unum duntaxat certum, & exploratum est, brevi ita duarum factionum partes in illis Provinciis percubuisse, ut auctore *Hilario* Episcopo, & *Elpidio* Presbytero, qui ad Apostolicam Sedem convolarunt, pax fue-

(a) Tillemontius Tom. VIII. nota XIII. de Priscillianistis pag. 124.

(b) Rescriptum Episcoporum Ambrosii ad Siricium Papam extat Tom. II. Concil. pag. mihi 1229.

fuerit violata, disciplina ratio confusa, & *contra Canones, Patrum contempto ordine, neglectisque regulis, in Ecclesiarum usurpatione* multa commiserint, quæ Sacerdotalem concordiam, in qua *Catholica nostræ Fidei stabilitas tota consistit*, quasi pervicaci, & rabido animo dissolverunt. Interim dum ejusmodi mala latius in dies magis propagabantur, Anastasius Summus Pontifex ex hac luce dimigrat; Quibus ut *Hilarius, & Elpidius* necessariam adhiberent medelam, Romam proficiscuntur, quando jam Innocentius Papa Apostolicæ Sedis clavum tenebat. Sed in quem Christi annum horum in Urbem adventus rejici debeat, ex nullo Christianæ, aut civilis rei monumento conjicere potuimus. Potissimum, quia in illa epistola, quam S. Innocentius pro componendo Ecclesiarum Hispaniæ turbatissimo statu, ad Toletanam Synodum scripsit, temporaria, seu Consulum nota desideretur. Probabilius tamen est Toletanam inter laudatam Synodum, & Innocentianæ hujus epistolæ tempus, varios effluxisse annos, quorum cursu commode, & opportune schisma in Boetica, & Carthaginensi Provincia primo excitatum, longe lateque per omnes Hispaniarum partes potuit propagari. Id nobis suadet *Patruini* Emeritensis Episcopi, qui Toletanæ Synodo præfuit, obitus, hujusque successoris *Gregorii* institutio, & ordinatio; tum graves injuriæ, quas post adeptam Emeritensem Sedem idem Gregorius passus fuerat, cujus honorem sanctus Innocentius, ut vindicaret, jussit, ne posthæc *in quemquam bonorum Spiritus factionis insurgat*. Sed nec in sui Pontificatus exordiis huic gravissimo schismati *Innocentium* Papam occurrisse, perspicue produnt verba illa, a quibus ipse suam epistolam orditur; videlicet: *Sæpe me & nimia cum teneret cura sollicitum super dissensione, & schismate Ecclesiarum, quod per Hispanias latius in dies serpere, & citatiore gradu incedere fama proloquitur*. Nam sæpe auditis ex fama tantorum malorum rumoribus, iis medicinam afferre secum distulit, quoadusque ex remotioribus Hispaniæ finibus *Hilarius, & Elpidius*, qui jam Romam venerant, fidei narratione, cum dolore, & gemitu *prosecuti sunt, quæ in consensum Presbyterii actorum confectio*, qua laborabat perniciæ Ecclesia, exposuerunt. Tunc quidem emeruisse tempus, quo non posset *emendatio differri; sed oportere congrua medicina provideri*, ipse Innocentius fassus est. Quare scribere statuit ad Toletanæ Synodi Episcopos, molli castigare brachio, & vellicare, & eos carpere, qui propter Galliciorum cum Symphosio, & Dictinio communionem ab *omnium pace desciverunt*. Ad quam autem Toletanam Synodum S. Innocentius suas epistolas direxit, non satis inter Scriptores convenit. Baronius, & alii, S. Pontificem ad præcedentem laudatam Synodum scripsisse sibi persuadent, aut saltem ad Episcopos superstites, qui ad eam convenerant. Contra vero Severinus Binius cum quibusdam aliis scriptoribus ad novum Concilium apud Toletum quoque coactum has epistolas referri debere, variis conjecturis innixi, arbitrantur, suffragante etiam Vivario, qui quinque Toletanos conventus brevi habitos fuisse autumat. Sed cum hujus rei decisio gravissimis nodis obnoxia sit, ad quos dissolvendos, aut præcavendos saltem, necessaria non supersunt monumenta, nihil prorsus definiemus.

II. Illuc igitur potius nostra se convertet oratio, unde S. Innocentius Toletanos Episcopos allocutus est. Apostolici vigoris inprimis plena esse verba, quibus ad penitus extinguendum contentionis ignem usus est, nemo inficiabitur. Nam schismatis auctores impetit, quod *obtinendi propositio unusquisque quod voluit, æternum orbem mali, & circulum quemdam de tali animositate fecerunt, cum utique bono cuique in rebus talibus vinci melius sit, quam malo more pravam propositum quod semel placuit, obtinere*. (b) Ut fortius deinde S. Innocentius in dissensionum auctores inveheret, irregulares, rabidosque eos motus luciferiano schismati æquiparat, quando videlicet *pertinacia eum Episcopum retraxit a concordia illorum*,

Innocentianæ epistolæ tempus non designatur.

Gregorius Patruini Emeritensis successor.

Hilarii, & Elpidii narratio.

Innocentius Pontifex ad Tolet. Synod. Patres scribit.

Innocentius fortius in Schismatis auctores invehit.

(a) Innocent. Papa epist. 23. cap. 2. extat Tom. III. Concil. pag. 38.

rum, quæ Arianorum hæresim prudenti conversione damnaverant. Eodem autem prorsus studio tum permotos fuisse asseverat, qui Priscillianistis conversis communicare detrectabant, cum Ecclesia jam auctoritate, qua pollet, horum primum confessione acceptata poenitentia, & conversione probata, in suum sinum eos receperat. Quod factum utile (subjicit) & ipsam Ecclesiarum pacem aliquibus (Boeticis videlicet, & Carthaginensibus Episcopis) displicuisse detegitur. Sed quia novit laudatos Episcopos invidia disrumpi, quod cum honoribus, & muneribus, Ecclesia Symphosium, Dictinium, aliosque receperat, primo horum unitatis, & concordie propositum laudat, quo adducti pravam hæresim damnaverunt, tum deinde quasi miratur, quod inventi fuerint, quibus recte facta correctio displiceret. Quæro (paulo post ipse subjicit) quare doluerint Symphosium, atque Dictinium, aliosque qui detestabilem hæresim damnaverunt, receptos in fidem Catholicam tunc fuisse? Numquid nam aliquid de honoribus amiserunt, quos habebant? Quod si quos hoc pungit, & stimulat, legant Petrum Apostolum post lacrymas hoc fuisse, quod fuerat; considerent Thomam post dubitationem illam, nihil de prioribus meritis amisisse.

Innocentii Papæ
studium, ut Schisma
Hispan. aboleret.

Mandat Innocen.
corripi Rufinum
Episcopum.

III. Hæc igitur, & id genus alia exempla, ex sacris literis deprompta schismatis auctoribus objiciebat, sive ut præcedentia Toletanorum Patrum statuta vindicaret, sive ut a Symphosio, & Dictinio omnem hæreseos labis suspensionem amoveret, sive denique, ut omnibus dissidiis compositis, cunctos in unitatis, atque concordie vinculum adduceret, & in Hispaniarum Ecclesiis unum inexpugnabile corpus esse inciperet. Ita quidem generaliter omnes tamquam singulos scripto allocutus est. Dehinc vero ad particularia scandala sermonem convertens, Rufinum Episcopum corripi mandat, qui in Toletana Synodo inter poenitentes susceptus, postmodum sui Metropolitanæ jura sibi usurpaverit, & contra populi voluntatem, & disciplinæ rationem, Episcopum in locis abditis ordinare, & Ecclesias scandalis miscere ausus fuerat. Tarraconensium deinde Episcoporum causam tractare jubet, qui pari modo Minicium in Gerundensi Ecclesia Episcopum ordinasse conquesti sunt. Sed quia denique cum Rufinus, tum Minucius Gerundensis, passim in alienis Ecclesiis maxima cum Metropolitanorum injuria ordinationum jus sibi vindicaverant, juxta Nicænos Canones (videlicet) ferenda est (ait) de tali usurpatione sententia, & plena discussione habita circa ordinatos, Sacerdotio privandos decernit, ut quia perperam facti sunt, intelligant id, quod vitioso initio adepti sunt, se diutius obtinere non posse. (a)

Joannis Episcopi
animi levitatem
exagitat.

IV. Capite tertio cujusdam Joannis Episcopi, animi exagitat levitatem, qui a Concilio absens, cum per suum vicarium Toletana probasset gesta, cumque ei Symphosii, & Dictinii a synodo reverforum correctio ita probabilis visa fuisset, ut jam cum eisdem communicaret, attamen temporis decursu, ab illis se subducens, in apertum schisma consenserat. In hunc ergo, & in alios, qui a communionis consortio cessasse videbantur, plenius inquiri, deprehensosque, si ad concordiam redire abnuant, excommunicari jubet.

Rufinus, &
Gregorius foren-
si munere ad Sa-
cerdotum evecti.

V. Majoris præterea, aut saltem æqualis momenti ea sunt, quæ de illicitis Clericorum ordinationibus exaggerat, circa quas Ecclesiastica disciplina, aut collapsa, aut penitus abolita videbatur. Quare etsi ad majores perturbationes præcavendas, ejusmodi ordinationes utpote jam factas, & propter corrigendorum numerum in dubium non revocat, sed Dei judicio dimittat, tamen hisce verbis quatuor ordinatorum defectus iis objicit dicens: Quantos enim ex his, qui post acceptam Baptismi gratiam, in forensi exercitatione versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperunt, adscitos ad Sacerdotium esse comperimus, e quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur? Quantos ex aliqua militia, qui cum Potestatibus obe-

(a) Innocentius in laudata Epist. Cap. 2.

obedirent, severa necessario præcepta sunt executi? Quantos ex Curialibus, qui dum parent Potestatibus, quæ sunt sibi imperata fecerunt? Quantos, qui voluptates, & editiones populo celebrarunt, ad honorem summi Sacerdotii pervenisse, quorum omnium neminem ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat pervenire? In hos itaque omnes irregularitatis vitiis impeditos, potuisset Papa Innocentius animadvertere, vel jubere saltem, ut in novo Concilio plena inquisitio, Apostolicæ referenda Sedi, haberetur. Sed lenitatem S. Pontifex adhibuit, delinquentibus venia, & remissione impartita. Unde maluit potius, ut in posterum dumtaxat sacræ disciplinæ rigor servaretur: *Ut si post hæc adversus formas Canonum vel ad Ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum Sacerdotium venire tentaverint, una cum creatoribus suis ipsis, in quo inventi fuerint ordine, & honore priventur.*

S. Innocentii Papæ lenitas in delinquentes.

VI. Ne vero in posterum Nicænorum Canonum observatio temere, negligeretur, neve cuiquam eos aliter interpretandi liberum arbitrium relinqueret, ab omni Altaris ministerio docet eos arcendos esse, qui Baptismate accepto militarunt, qui causas egerunt, *neque de Curialibus aliquem venire ad Ecclesiasticum ordinem posse, qui post Baptismum vel coronati fuerint, vel Sacerdotium, quod dicitur, sustinuerint, vel editiones publicas celebraverint.* Sed sacris ministeriis eos præficiendos mandat, qui vel ab ineunte ætate baptizati fuerint, & electorum officio sociati: Et ex majoribus baptizatis subjicit, *vel si majores sint, cum fuerint Dei gratiam consecuti statim se Ecclesiasticis ordinibus mancipaverint.* Denique, quod ad Bigamos attinet, eos perpetuo a sacris ordinibus excludit, atque Apostoli verbis 1. ad Timot. Cap. 3. *unius uxoris virum* innixus, illorum errores refellit, qui opponebant, *quod ante Baptismum uxor accepta non debeat imputari, quia in Baptismo omnia dimittuntur.* Sed hæc de solis peccatis intelligi oportere declarat. *Sola utique peccata (ait) in Baptismo dimittuntur, nec uxorum numerus aboletur.* Cujus quidem pravi opinionis auctores multis rationibus perstringit, quarum postrema ejusmodi est. *Si enim uxor ante Baptismum accepta non ducitur in numerum, nec filii ex ea suscepti inter filios poterunt numerari. Quod quam absurdum sit, atque alienum, prudentia vestra melius æstimabit.* (a)

Canonum Nicænorum observantiam præscribit.

Bigamos a sacris Ordinibus excludit.

VII. Hæc ergo Innocentii Papæ agendi ratio, Siricii, aliorumque ejus Prædecessorum statutis, & œconomiae apprime consona, perspicue prodit, quam, qualiave jura Apostolica Sancti Petri Sedes perpetuo exercuerit in aliarum Catholici orbis Ecclesiarum hæreticos damnandos, proscribendosve; aut cum agebatur de poenitentibus recipiendis, & canonicis poenis per indulgentiam relaxandis; aut denique, dum necessitas postulabat, ut nova statuta a synodis edita robur obtinerent. Veteres vero, & probatos canones recte, & fideliter interpretarentur, & prava quorundam asserta, errores in fidei morum, & disciplinæ rebus continentia proscriberentur. An non ista omnia ipse Innocentius Papa unica hac epistola assecutus est, quin quisquam ausus fuerit ad aliud judicium provocare? An super recensitas gravissimas causas Hilarius Episcopus, & Elpidius Præbyter Romam profecti sunt, ut Innocentium dumtaxat consulerent; non vero, ut idem Pontifex definitivam, & scripto quidem expromeret sententiam? Inepte nimis, ne dicam stolide, ratiocinantur, qui sibi confingunt Romanos Pontifices in his, similibusque causis Consultorum, atque Doctorum, non judicum officio functos fuisse. Catholici omnes qui primis etiam Ecclesiæ sæculis floruerunt, Romanorum Pontificum oraculis numquam repugnarunt, sed eorum statuta, tamquam fidei, & morum regulas, summa animi veneratione, & exquisierunt, & susceperunt. (b)

Sedis Apostolicæ auctoritas comprobatur.

Quare Hilarius, & Elpidius Romam profecti.

In-

(a) Idem Innoc. laud. Epist. 23. n. vi. (b) Hanc Innocentii Papæ epistolam, inter cæteros, multis eruditis notis adornavit Sirmondus, ut videre est Tom. III. Concil. pag. m. 42.

Interim autem gravius dolendum est, quod Innocentiana illa statuta facile atque perfecte executioni demandari non potuerint. Nam quamvis tempus præcise, quo Apostolica Sedes illa ediderit, non innotescat, ut diximus; tamen extra omne dubium est, illa ad Hispaniæ Episcopos transmissa fuisse, cum jam Barbarorum clades imminebat.

C A P U T XII.

Alanis, Vandalis, Suevisque Galliam, & Hispanias latius depopulantibus, Catholica Religionis res plene ad exitium reducuntur.

I. **T**oletani Concilii Sanctiones, S. Innocentii Romani Pontificis decreta, ceteræque Catholicorum Episcoporum Sanctiones, in Priscillianæ hæreseos odium, & exitium, robur, & vim haudquam obtinere potuere; quia mutato de repente rerum civilium statu, Barbarorum gentes suis incursionibus Galliarum, & Hispaniarum Provincias diripuerunt. Anno quippe CCCIX. innumeris calamitatibus Galliam, & Hispaniam oppressas fuisse, cum Alani, Vandali, & Suevi, populatis Galliis, Pyrenæum transgressi, Hispanias occuparunt, Auctor est Idacius in Chronico. Immo Petavius, quemadmodum Regnum illud in diversas Provincias divisum, diversorum quoque Barbarorum tyrannidem sustinuerit, ad eundem Christi annum iis verbis descripsit, „ Gallæciam Vandali, & „ Suevi, Alani Lusitaniam, & Carthaginensem Provinciam. Silingi, quod Vandalorum genus alterum fuit, Boeticam invadunt (a). In tantis itaque illius Regni calamitatibus, & perturbationibus, impossibile prorsus erat, ut Catholici Episcopi in unum cœtum coirent, Metropolitanorum jura vindicarent, in sacrilegos animadverterent, male, & illicite ordinatos e sacris ministeriis removerent, & cætera fideliter adimplerent, quæ Innocentius Papa primus, tum pro schismate abolendo, tum pro hæreticis Priscillianistis evertendis, exequendum præceperat.

Urbium direptiones, & excidia.

Clerici ad necem vexati.

Templorum everfio, Sacerdotum occisio.

II. Sed quod Barbari illi, præter urbium direptiones, & excidia, omnia tentaverint ad plenam Catholicæ Religionis deletionem, Ecclesias, Sacerdotes, Sanctorum Martyrum exuvias perdere nisi fuerint, & omnem clericalem militiam ad necem usque vexaverint, certissima monumenta patet faciunt. Nam ut prætermittamus in primis Concilii Bracarenfis primi acta, in quibus suppositionis notæ eruditè suboluerunt, tamen certissimum est, tunc a Barbaris Tempora everfa, servos Christi *in ore gladii occisos fuisse, & memorias sanctorum, ossa, sepulchra, cæmeteria profanata, vires Imperii confractas, atque omnia commotionem pertulisse, sicut stipulam ante faciem venti*. Ita revera suam Præfationem orsum fuisse Pancratianum sive Pancratium illius forte pseudo synodi præsidem, Ecclesiæque Bracarenfis Episcopum, illorum actorum architectus narrat, cujus fictio, si qua est, minime referri debet ad res a Barbaris tum in Hispaniis gestas, sed potius ad assertum ibi Bracarenfis sedis supra Gallæcios, & Lusitanos Episcopos Primatum; quod jus anno 411. aut 415. Bracarenfis Metropolita sibi haud poterat vindicare, ut disertius ad Christi annum 411. Antonius Pagius adnotavit. Cæterum hisce gravissimis malis tum Hispanias afflictas fuisse, docent Orosius homo Hispanus, res patrias non ignorans (b) Cassiodorus, & Prosper in Chronicis ad consulatum Honorii octavum, & Theodosii tertium, quod in Christi annum 409. incidisse ipsæ Rom. Consulorum tabulæ demonstrant. Sed Augustinus, infelicissimum illarum Ecclesiarum statum in

(a) Pet. Rat. Temp. p. 1. lib. vi. Cap. x. pag. 335. (b) Orosius lib. 7. Cap. 40.

in epist. olim 180., nunc vero in novissima editione PP. S. Mauri 228. ad Honoratum Cap. 5. descripsit, dicens. *Non enim quisquam est, qui dicat Ministros manere oportere, ubi jam non fuerint, quibus necesse sit ministrare. Ita quidem Sancti Episcopi de Hispania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captivitate dispersis.* Cui quidem maximo excidio foedissimas Hispanorum cannis libidines occasionem dedisse Salvianus Massiliensis asseverat. (a) Sed turpes eas, effrænatasque omnium libidinum turpitudines in omnium virorum, tum mulierum coetu Priscillianistarum studio, & dogmatibus, apud Aquitanos potissimum, & Hispanos propagatas, non tantum idem Salvianus tunc Massiliensis Episcopus octo libris descripsit, sed tristi admodum, & lugubri carmine Prosper Aquitanus deflevit. Quare is & cladis diuturnitatem, & Barbarorum recensens furorem, decennalem fuisse affirmat, & tanto impetu Vandalos florentissimas illas olim regiones diripuisse, ut aspera etiam, & difficilia loca ad exitium perduxerint.

Tanti excidii causa quænam.

Diuturnitas illius cladis.

..... *Heu cæde decenni* (Scripsit Prosper)

Vandalicis gladiis sternitur, & Gothicis.

Non Castella petris, non oppida montibus altis

Imposita, aut urbes omnibus æquoreis

Barbarici superare dolos, atque arma furoris

Evolvère omnes: ultima pertulimus.

III. Quemadmodum vero Barbarica illa incursio, & invasio contigisset, eruditis omnibus satis perspectum arbitror. Nec enim est qui ignoret, eos foedere cum *Attalo* junctos, veluti amicos, & auxiliares in Aquitanorum sinu primum exceptos fuisse. Sed de repente, spreto *Attalo*, divinæ ultionis effectos ministros, in rapinas, & incendia se totos convertisse, ut etiam Paulinus Consularis in Eucharistico carmine narravit. Verum Paulinus iste ex nobili Consulari Aufonia gente progenitus, duo de se ipso exponit, quorum postremum mire ad rem nostram pertinere iudico. *Attalo* in primis dissensisse fatetur, qui eum Comitem Curatorem largitionum creaverat, cum jam sciret istud munus nullo prorsus sensu subsistere posse. Tunc quippe Paulinus Attali tyranni partibus spretis, Gothicam partem secutus est. Alterum vero deterius, quod perperam factum amara deflevit poenitentia; Illudque fuit, ait Baronius, quod ad improbata fidei dogmata Christianus homo diverterat. Sed improbis adhæsisse dogmatibus integro quindecim annorum spatio, non obscure sequentia produnt carmina, quibus se Catholicæ restitutum communioni commemorat.

Vandali federe juncti Attalo.

Paulinus nobilis Consularis.

Paulini poenitentia.

Post autem exacta jam nieteride quinta

Rite recurrente statuto tempore Pascha,

Ad tua Christe Deus, Altaria sacra reversus,

Te miserante tua gaudens Sacramenta recepi.

Sed quibusnam hæreseos vinculis tamdiu Paulinus obstrictus permanserit, Baronius inquit, & probabile existimat Priscillianistarum turpibus erroribus pollutum, & implicitum fuisse. Etenim Severi Sulpicii, & aliorum testimonio jam vidimus, in ea Provincia clarissimos viros, ac foeminas a Prisciliano, & ejus sectatoribus Romanam proficiscentibus, fuisse seductos; quos merito divina ultio secuta est, cum ad illius hæreseos impudicitias abolendas, nec sacræ, non Ecclesiasticæ, nec civiles leges ullum robur obtinuissent.

IV. Et quidem ipsi etiam Christiani Orbis Imperatores, ut Catholicæ Fidei rebus optime prospicerent, paulo antequam Vandalis, Gothi, Alani, aliique Barbarorum Gallias, & Hispanias diriperent, varias leges in hujus Priscillianæ hæreseos odium condiderunt. Honorius enim Augustus legem contra eosdem in Occidente tulit, qua Senatori Præfecto Prætorio jubet in *Manichæos*, & *Phrigias*, seu *Priscillianistas* diligenter inquirere, eosdem variis poenarum generibus coercere. Sed ut ii quoque

Imperiales leges latæ in Priscillianistas.

I i

in

(a) Salvianus de provid. Dei lib. 7.

in Orientis partibus delerentur, Theodosius Imperator Augustus studium adhibuit; quando videlicet duobus datis ad Antherium Præfectum Prætorio rescriptis, *Montanistis*, *Priscillianistis*, *Eunominianis* præter necem omnia supplicia decrevit. Sed quid? Imperialium forte Ministrorum socordia, improbitas, avaritia, aut falsa religio, cum iis legibus obtemperare neglexisset, divina agente ultione, in iis Regionibus Romanum Imperium prorsus deletum fuit, & populi ipsi, bonis, libertate, aut etiam vita privati, debitas hæreseos, & suarum impudicitiarum poenas persolverunt.

V. Cum itaque Hispaniarum, & Gallaciæ Regnorum civiles, atque Ecclesiasticas res, tot, tantæque perturbationes vexarent, Innocentiana illa statuta executioni demandari nullo modo poterant, præsertim quia Hispaniæ, & Gallaciæ populi non uno tantum Principi, sed duobus Arianorum labe pollutis tum obtemperare cogebantur. In Hispaniis enim Athaulphus Christi anno 414. primus ex Gothorum gente regnavit. Sed vix Imperii anno absoluto a quodam Gotho necatus est, cui *Segericus* succedens, post sex menses ipse etiam interficitur. Quibus & alii quatuordecim ex eadem stirpe Ariani Reges ad annum 568. usque succedere. In Gallicia autem, & Lusitania Principes ex Svecorum stirpe regnarunt, quorum primus fuit *Hermericus*, qui post Imperii annos 32. decedens, anno 440. *Rechilam* successorem habuit. Is autem septem dumtaxat annis in Imperio consumptis, *Reccario* regni habenas reliquit, qui in Catholica edoctus religione, Ecclesiasticas res sanctis Episcopis haud difficile componendas permisit.

Gothorum Reges
in Hispania.

Olympiad. apud
Photium 8.

Principes Gallaciæ,
& Lusitaniæ.

C A P U T XIII.

De Turribio Asturicensi Episcopo, ipsius ad Apostolicam Sedem consultationibus, rebusque ab eo gestis ad Priscillianam hæresim penitus extinguendam, & Ecclesiasticam disciplinam reparandam.

I. **Q**uadragesimus sextus, aut septimus Christi annus tum agebatur, cum Turribius Asturicensis Ecclesiæ in Gallicia Episcopus, modica tranquillitate illucescere incipiente, Priscillianam luem prorsus purgare, & Diætinii libros, aliasque Apochryphas scripturas, quæ aut in privatis domibus asservabantur, aut palam in Ecclesiis legebantur, proscribere, disperdere, aut omnino incendio consumere nixus est. Quæ omnia cum maxime in votis haberet, cæterorum Catholicorum Patrum exempla secutus, actutum non alium Judicem, & Magistrum censuit esse interpellandum, quam sanctum Leonem Romanum Pontificem, ad quem sua scripta direxit. Pervincio itaque suæ Asturicensis Ecclesiæ Diacono Romam proficisci, & ad S. Leonem ejusmodi scripta deferenda ipse Turribius commisit. Quorum porro generum scripta ad Apostolicam Sedem transmiserit, Leo ipse in exordiis suæ epistolæ xv. indicavit dicens: *Ex epistolæ sermone, & commonitorii serie, & ex libelli textu didicisse Priscillianistarum fetidissimam apud eas Regiones recaluisse sentinam.* Sed ejusmodi Turribii scripta, ex quibus facilius Galliciæ, & Hispaniarum Ecclesiarum ærumnosum statum potuissimus comprehendere, jam diu interciderunt. Cujus quidem jacturæ gravissimum damnum aliqua ratione dumtaxat literis ad Idacium, & Ceponium Episcopos, quæ sub Turribii Asturicensis nomine circumferuntur, tum sincera, celebrique ea epistola, quam in hac causa ad Turribium Leo rescripsit, possumus reparare. Utrisque ergo nos insistere in præsens oportet, ut Priscillianistarum hanc historiam, quam illustrare aggressi sumus, absolvamus.

Turribii Asturicensis studium.

Scribit ad S. Leonem Pontificem.

S. Leonis Magni epistol. xv.

Turribii ad S. Leonem scripta perierunt.

Turribius ad Idacium scripsit.

II. Et certe quidem illarum Ecclesiarum statum deplorandum Turribius ipse, vel qui Turribii agit personam, ea in epistola descripsit, cum

videlicet de *molesta*, & *injucunda* peregrinatione differens, quam semper inter duos labores, & lacrymabiles necessitates subjerat; Inter has aliquid adjumenti hubuisse asseverat, *cum adeundo incognita, & ignarata discendo, quodam profectu mentis augemur, plerumque ea, quæ apud nos optima videbantur, prava esse, atque deterrima reddita nobis, meliori ratione noscentes*. Super autem quibus rebus Turribius peregrinando instructior evaserit, ut facile noscere potuerit, *prava, atque deterrima reddita esse, quæ ei quandoque optima videbantur, statim patefacit, eam unitatem maxime commendando, quam in omnibus Ecclesiis earum Provinciarum, quas peragraverat, reperiit. In iis namque summa animorum consensione, & sine ullo schismate omnes invicem communicabant, & condemnatis omnibus errorum sectis, reperi (ait) unum, atque eundem Catholicæ Fidei sensum teneri, ex purissimo veritatis fonte venientem, qui in nulla divortia multifidis rivulis scissus, camporum plana in cænosas voragine solvat, quæ rectum Fidei iter impediunt*. Qua narratione non aliud in mentem eorum Episcoporum revocare voluit, quam studium Catholicæ hujus unitatis, & communionis procurandæ. Hanc enim ab Hispaniarum, & Galliciæ Ecclesiis dudum pestiferum Priscillianæ hæreseos virus exulaverat. Propterea ut Idacii, & Ceponii animos ad Religionis studium ejece- rat, incenderetque, Ecclesiarum, quas lustraverat, exempla subjicit, quorum Pastores eos, *quos pravorum dogmatum virus infecerat, aut correctos pie parentis gremio reformari contumaces, veluti abortivos partus, ac non legitimam sobolem ex consortio sanctæ hæreditatis expellit*.

Ecclesiæ unitas commendatur.

Catholicam unitatem Priscill. hæreseos exulaverat.

III. Post longas igitur annorum metas Turribius Asturigiam reversus, dire cruciabatur, cum animadverteret, damnatas jam dudum ab Ecclesia traditiones, quas iis in regionibus plene abolitas arbitrabatur, pertinacius adhuc vigere. Immo ejusmodi cruciatus in eo augebantur cognoscente pro *uniuscujusque hominum studio, & voluntate prava dogmata velut quibusdam hydrinis capitibus pullulare*. Quorum alii hæreticorum veteri errori blasphemiarum suarum argumenta conferebant, alii Priscilliani doctrinam integre profitebantur, alii denique ejuratis ex parte dumtaxat principalioribus dogmatibus, quæ perspicue veritati Catholicæ repugnabant, cum nonnulla adhuc retinerent, reliquis adhærere videbantur. Hæc, inquam, omnia huc, illucque per Hispanias, & Galliciam liberius crevisse, *Synodorum conventibus, decretisque cessantibus*, ipse Turribius asseverat. Atque tandem gravissimum, impiissimumque facinus cunctis quidem deterius deplorabat, illud videlicet, *quod ad unum Altare diversis Fidei Sensibus conveniretur*.

Quando Turribius Asturigiam reversus.

Grave Sacerdotum facinus.

Cum autem isthæc omnia Turribius recenseret, sola in Patriam charitate, non temeraria præsumptione, a qua prorsus erat alienus, agebatur. Aque idcirco Catholicam veritatem studiose prosequens, vernaculos hæreticos furibus, & adulteris æquiparavit, qui a sacris dogmatibus veritate subtracta, Divini verbi auctoritatem execrabantur, quam ut facilius adulterio corrumperent, repudiatis Canonicis, & Evangelicis scripturis, apocryphorum librorum lectioni dumtaxat incumbabant. Ne Episcopis ergo, ad quos scribebat, gravis, & molestus fieret, neve erga eos magisterium exercere videretur, prudentiæ simul, & zelo inserviens, nullam prorsus in eos *auctoritatis adhortationem*, sed dumtaxat *suggestionis instructionem* adhibere fatetur, gravioris quidem criminis reum coram Deo se reputans, si tacuisset.

Culpabile silentium.

IV. Hæc, inquam, fuit Turribii erga Confratres Episcopos animi moderatio, hoc studium in describenda hæreticorum hominum perfidia, quorum doctrinas, & magisterium si quis Catholicorum paulo constantius increpabat, continuo congressionum disputationes eludebant, inficias eun-
tes,

II 2

tes,

(a) Turribius Asturicensis epistola ad Idacium, & Ceponium Cap. 1. & Cap. 2.

tes, & perfidiam perfidia occultare conabantur, quod ne ultra jam facerent, subdolas, versutasque eorum artes describit, patefacitque, quibus aut apocryphas scripturas canonicis præferunt libris, aut occultas, arcanasque traditiones venerabantur, nullis quidem libris, etiam apocryphis, expressas, per quas SS. Apostolos locutos esse mentiebantur; aut forte denique quosdam alios libros apud se dumtaxat occultius asservabant, *solis*, ut ipsi ajunt, *perfectis patentes*.

Apocryphæ
Priscillianistarum
scripturæ.

V. Quibus vero apocryphis libris Priscillianistæ præsertim uterentur, paulo post indicavit, speciatim de actis differens, quæ S. Thomæ nomine circumferebantur. Unum in illis præ cæteris notandum, atque execrandum animadvertit, *quod dicit eum non baptizare per aquam, sicut habet Dominica prædicatio, sed per oleum*, quam pravam consuetudinem Manichæi cum eodem Antesignano Manete prosequerentur. Hæc igitur universis execrabilis, & in omnibus terrarum partibus damnata soboles, vel libros dumtaxat apocryphos recipiebat, aut quibusdam aliis apocryphorum fabulis refertis utebatur, quemadmodum eorum confessione innotuerat. Sed Priscillianistarum manibus alii ejusdem generis libri terebantur. Actus videlicet illi, qui vocantur S. *Andree*, vel alii, qui dicebantur S. *Joannis*, quos olim sacrilego ore Lucius conscripserat, vel denique volumen illud omnium blasphemiarum portentum, quod *memoria Apostolorum* perperam inscribebatur. In eo quippe Pseudo-Apostoli, & Pseudo-Prophetæ ad magnam perversitatis suæ auctoritatem, doctrinam Domini mentiebantur, tota destruebatur lex *veteris Testamenti*, & omnia, quæ S. Moyse de diversis naturis *creaturæ Factorisque Divinitus revelata sunt*.

Turribius aliorum
Episcoporum stu-
dium excitat.

VI. Tot ergo, tantisque ærumnis, atque nefariis, sacrilegisque erroribus Galliciam potissimum, & Hispanias labefactatas cum reperisset Turribius, aliorum SS. Episcoporum animos ad eam medelam procurandam tum adhibendam excitabat, quæ Divinis, & Ecclesiasticis legibus magis esset consona; Quamobrem, ut facilius id assequeretur, quoddam opus conscripsit, in quo ea testimonia blasphemias plena digessit, quæ in Priscillianistarum scripturis reperiiebantur, iisdemque, ut potuit, pro sensus sui qualitate respondit. Istud vero opus a se elaboratum primum in vulgus dispergere curasse arbitramur, *ut nemo* (ait ipse) *deinceps quasi rerum inscius diceret se simpliciter hujusmodi libros vel habere, vel legere*. Tum deinde Idacii, & Ceponii judicio, censuræ, & existimationi illud subjecit, ut nimirum isti universa perpenderent, & *que sine ambiguitate veritati, ac Fidei contraria videbantur, cum aliis fratribus sibi sociatis* refecare, atque abolere curarent.

Stephani Baluzii
conjecturæ.

VII. Occurrit autem nobis, & quidem doctus, & eruditus vir, Stephanus Baluzius, nimirum quærens, & dubitans de hujus Turribii epistolæ fide, & auctoritate. Huic enim plures suppositionis notas suboluisse, produnt observationes, quibus Concilium Asturicense habitum anno Christi CCCCXLVI. adornavit. Totam porro confictionis suspicionem ex Sancti Leonis verbis haurire fassus est. Nam Summus Pontifex ad Turribium, Asturicensem rescribens jussit: *Ut Gallicie saltem Episcopi convenirent, quibus congregandis Fratres nostri Idacius, & Ceponius imminebunt*. Ad hæc autem animadvertens subjicit Baluzius: *gravis suspicio*, epistolam illam, Leonis videlicet, immisisse alicui impostori cogitationem confingendi eam, quæ a Turribio scripta esse dicitur ad Idacium, & Ceponium, itaque ab illa abstineo. Sed Baluzio se opponens, Turribio Asturicensi laudatam epistolam adjudicandam esse, doctissimus Cardinalis de Aguirre contendit, atque ad eripiendum quod a docto illo Conciliorum collectore obicitur, hunc primo excusat, veluti conscium innumerabilium fabularum, in Pseudo-Chronicis Antiquis extantium, iisdemque adductum rejecisse quæcumque in iis narrantur, dum aliunde non innitantur, aut confirmantur certo aliquo, & firmo testimonio. Secundo, ait Turribii epistolam, de

Turribii Epistola
an supposititia sit.

de qua agimus, non esse excogitatam, & fictam a veteratoribus illis, qui tot commentis, & absurdis Hispanicam historiam deturparunt, sed reperiri in Ms. Cod. sexcentorum circiter annorum antiquitatis &c. Sed inter duas has contrarias opiniones cui subscriberem, animus olim hærebat suspensus. Codicis quippe antiquitatem, quam Cardinalis Aguirre tanti fecit, non omnem delet suspicionem, quod ab aliquo antiquo impostore, laudata epistola non fuerit conficta. Nihil sane conficit, quod Philippus II. Rex, tempore Ambrosii Morales, ex antiquissima Bibliotheca insignis Monasterii S. Emiliani, codicem illum transtulerit in aliam recentem S. Laurentii in Scoriali, viginti annis circiter ante fisiones Dextri, Maximi, Juliani. Quid? An non antiquiores extitere impostores, qui a pluribus sæculis eam confingere potuerunt? Apostolis enim jam vita functis, sub nomine etiam Sacrarum Scripturarum multa volumina ab impostoribus conficta fuisse omnia Ecclesiæ monumenta, & epistola hæc, de qua agimus, perspicue produnt. Illius ergo codicis vetustas nihil conficeret, nisi antiquiorem impostorem de Hispaniæ, & Galliciæ rebus optime instructum, jam xi. sæculo labente, vel xii. ineunte, hanc unam Turribii epistolam confinxisse.

Cardinalis de Aguirre Baluzio se opponit.

Antiqui impostores varia scripta commenti sunt.

VIII. Huic ego tamen Baluzii opinioni non tam facile subscribo, sed Cardinalis Aguirre rationes prorsus infirmas esse contendo. Nam si de suppositionum argumentis ea in epistola repertis hic agere instituerem, multa quidem in ejus lectione me offendisse fateri possem, quæ nec a Stephano Baluzio, nec ab ipso Hispaniæ Conciliorum Collectore, nec a quocumque alio adnotata fuere. Cujusmodi enim illud exordium apparet, in quo Turribius de se ipso, tamquam de longinqua peregrinatione veniente, in qua longum annorum spatium insumpserat, differuit. An hæc de Episcopo Disciplinæ Ecclesiasticæ tuendæ apprime studioso vera esse possint, quis poterit suspicari? Tot enim perurgentibus calamitatibus, sub Dei, & Ecclesiæ indignatione, optimum hunc Pastorem gregem suum deferere voluisse, aut potuisse arbitrabimur? Nemo id mihi nugari poterit, præsertim cum S. Leo, cui Turribius deterrimum illarum Ecclesiarum statum exposuit, summis laudibus hunc ornet, quod semper vigilans sollicitè Dominico gregi devotionem officii Pastoralis impendisset. Profecto si arbitrio ductus dumtaxat Turribius peregrinatus fuisset, eum potius sanctus Pontifex carpere, & corripere debuisset, quod a *Dominico* grege diffugerat, concreditas sibi oves luporum furori dilaniandas subjiciendo. Duplici de causa dumtaxat has, similesque objurgationes indebite evadere potuisset, exilii videlicet altera, in quod, Arianis Principibus agentibus, Turribius Episcopus pulsus fuisset. Altera vero, quod nondum ad Episcopatum assumptus, longo annorum spatio peregre iter fuerit profectus. Sed utraque vacillat. Nam si Arianorum Principum furor in eum excandens exilium subjisset, non peregrinationis labores, & incommoda exaggeraret, sed exilii; Et aliunde post latam in eum sententiam, jam in Asturicensi Throno alius intrusus fuisset, quemadmodum quarto Ecclesiæ sæculo præcedenti, Aiani ipsi facere consueverunt. Quid? Si Turribius in hac epistola ad alios duos Galliciæ Coepiscopos hanc exilii poenam, utpote ipsis notissimam commemorare præterit, id forte in epistola ad Leonem narrare omisisset? Vel Leo ipse in suo rescripto, in paternæ commiserationis signum id non indicaret? Quid plura? An Idacius in Chronico, qui alias Episcoporum clades descripsit, hanc unam de Turribii exilio reticuisset? Denique, cur & cæteri omnes Hispaniæ, Galliciæque scriptores tanto silentio laborassent in maximi momenti re? Non itaque ad hocce effugium, recurrendum est.

Suppositionis argumenta.

S. Leo laudat Turribium, & quare.

Contrariæ conjecturæ rejiciuntur.

IX. Neque quidem tam longam plurium annorum peregrinationem, antequam ad Episcopatum eveheretur, Turribius peragere potuit. Post Dictinii quippe mortem, quæ ante Christi annum 420. contigit, ut ex Augusti-

Annus emortualis Dictinii.

Alia Baluzii, &
Cardinal. Aguirre
conjectura cadunt

Hujus epistolæ
Scriptor saltem de
oscitantia arguen-
dus.

Quid de epistola
Turribii ad Ida-
cium, & Cepo-
nium sentiendum
sit.

Status Ecclesi-
arum Galliciar, &
& Hispaniarum.

Universalis tradi-
tio hanc epistolam
S. Leoni adjudi-
cat.

gustino vidimus, jam Asturicensem Ecclesiam Turribius est affecutus. Sed tunc non Leo Magnus, sed Zozimus, aut Bonifacius Catholica Ecclesia præerant. Quare cum in exordio secundi capitis illius epistolæ Turribius de se ipso, tamquam de homine jamjam ex peregrinatione adveniente loquatur, inde fit, quod quæ de Asturicensi Concilio ex Idacii Chronico narrant Baluzius, & Aguirre; minime in Leonis ævum, videlicet in annum 446. rejici possint. Quod si tandem confingamus, non statim post adeptum Episcopatum, Turribium ad Idacium, & Ceponium scripsisse, nec Leonem veluti supremum Magistrum, & Judicem interpellasse, sed totum illud 27. aut 28. annorum spatium effluxisse, statim culpandus esset Turribius, quod tam sero gravissimis illis malis recrudescentibus, medicinam quærere, & afferre distulerit, & contra sacrorum Canonum statuta, sua relicta Ecclesia, peregrinari voluerit. Fateri ergo oportet ea in epistola talia saltem obscura contineri, quæ cum Turribii pietate, & sanctitate, cum Ecclesiæ disciplina, sacris Canonibus, & Christianis rebus minime cohærere, & conciliari possunt. Ita profecto mecum reputavi, postquam sapius epistolam perlegi; In qua & alia offendi, quæ apertam Scriptoris oscitantiam saltem redolent. Ejusmodi quidem mihi visa sunt, vel quæ capite iv. leguntur, quod *ne ultra jam faciant* usque ad finem, in quibus nulla ratione genuinus sensus juxta syntaxeos Grammaticæ regulas argui potest. Vel quod in subsequenti capite v. conspicitur, ubi eadem narratio de apocryphis *S. Thomæ* actibus iteratur, & id genus alia, quæ certe aut Scriptoris indiligentiam arguunt, aut illius codicis, in quo sub Turribii nomine epistola illa fuit *inventæ*, & *fideliter eruta*, præstantiam maxime elevant.

X. Sed quamvis ea in epistola multa eluceant, quæ a veritate, aut, saltem a verisimilitudine plurimum dissident, illam tamen rejiciendam, aut veluti supposititiam habendam esse vereor judicare. Immo egomet in Divi Leonis Magni operibus colligendis, & ornandis, quemadmodum Quesselius in suam transtulit editionem, ita & in alia nova quam post has exercitationes facere deliberavi servandam esse necessarium duco. Ea propter variis adnotationibus ex probatissimis Scriptoribus haustis, eam adornare pro viribus curavi, ut videlicet æquivocationes, & obscuros sensus, quibus scatet, amicus lector præcavere possit.

Interim vero antequam de tabula manum removeam, affatim probanda esse existimo quæ de illarum Galliciar, & Hispaniarum Ecclesiarum statu ibidem descripta sunt. Cumulatissime quippe cum iis respondent, quæ in xv. S. Leonis Magni epistola conspiciuntur, de cujus fide, & auctoritate saltem suspicari maximum crimen foret. Nam & veluti genuinum S. Pontificis foetum, cum vetera, tum antiqua Mss. exemplaria illam continent, Concilii Bracarensis PP., & quarta generalis Synodus eam S. Leoni adjudicarunt; omnes Scriptores, nemine refragante, cum hanc eandem testarentur veritatem, Editoribus amplissimum aperuerunt campum, ut omni remoto scrupulo, in omnibus vulgatis exemplaribus eam excuderent.

CAPUT XIV.

De epistola xv. S. Leonis Magni ad Turribium Asturicensem scripta, Priscillianæ hæreseos occasione. Novum ejusdem Fragmentum de Canonicis scripturis, ex Palat. Vat. Bibliot. Cod. erutum.

I. **N**Os itaque tot, tantisque præcedentibus suffulti testimoniis, cum de veritate, auctoritateque epistolæ xv. S. Leonis Magni minime ambigere possemus, tantummodo eam a mendis purgare, si quæ in eam irrepererunt, curavimus. Pro quo quidem labore felicius absolvendo, necessaria nobis non defuere subsidia; Nam præter varios antiquissimos Vaticanos Codd., quos nostris oculis lustravimus; Præter Gremanæum Archetypum Parisiis asservatum, juxta cujus lectiones Paschasius Quesnelius suam adornasse editionem maxime gloriatur, quem nos ipsi amicorum ope adjuti fideliter exscribere curavimus, illam eandem epistolam tum ad Vallicellanum, tum ad duo Florentina exemplaria exegimus, ut Divino quoque Numine opitulante, omnia Leonis opera puriora, nitidiora, auctioraque novis typis prodire possint. Sed jam ad institutum revertamur.

Paschasius Quesnelius in edit. operum S. Leonis.

Laudata igitur S. Pontificis ad Asturicensem Episcopum epistola, sexdecim subjecta habet Capitula, quia totidem discutienda, & definienda Turribius Leoni proposuerat. Id ea verba innuunt: *Quia ergo dilectio tua fidei quantum potuit diligentia damnatas olim opiniones sexdecim capitulis comprehendit.* Sed perantiquum Vaticanum exemplar, cum Grimano Codice, *decem, & septem* esse legendum probant. Id magis confirmat ipsa capitum divisio, quæ postremo loco hunc Romanum numerum cum sequenti titulo exhibet. Cap. xvii. *An caro Christi vere requieverit in sepulchro.* Qui Quesnelii studium, laborem diligentiamve in Divi Leonis operibus ornandis, castigandisque plus æquo commendare consueverunt, animadvertant quæso in qualem lapsus sit oscitantiam? Videant an hæc argumento sint Grimaneum Codicem tamquam lapidem lydium assumpsisse in religiose probandis Leonini textus lectionibus. Dicant, an sedulo S. Pontificis opera lustraverit, qui in male concinnata Synopsi sexdecim dumtaxat subjicit capitum titulos, ultimo prætermisso, cum jam epistola ipsa in decem & septem dividitur, quorum postremum & suum titulum habet, in præcedenti Synopsi prorsus desideratum? Sed de hac re diligentius suo loco disputabitur, quemadmodum de alio perantiquo Vat. Palatino exemplari hujus epistolæ quoddam de Canonicis scripturis hætenus ineditum fragmentum nobis exhibente. Sitne istud Leoni adjudicandum, an non, alibi quoque prosequemur, cum potissimum ad ritum dumtaxat, & ordinem spectare videatur, quos per anni tempora in Divinis, Canonicisque legendis Scripturis, Romana Divi Petri Ecclesia servare consueverat. Nostræ ergo orationi modo liceat tantum in hujus Leoninæ epistolæ amplissimo campo, prout in omnibus vulgatis hætenus extat, spatium; Certissimis quippe uberrimisque testimoniis undequaque epistola illa cum referta sit, facilius ex ea cum Priscillianæ hæreseos fontes, & errores colligemus, tum simul clarius Apostolicæ Sedis Auctoritatem, irreformabileque judicium in iis refellendis intuebimur.

Hujus Epistolæ novum fragmentum in Palatino Vat. Codice.

Apostolicæ Sedis auctoritas.

II. Et quidem Priscillianæ dogmata præcedentium omnium hæreticorum erroribus nequiora fuisse, atque ex iis omne virulentum impietatis traxisse contagium, statim S. Leo docuit in illius epistolæ exordio, qui Priscillianistarum sectam omnium hæresum *fætidissimam sentinam* appellat. Addit Priscillianistas in *paganitatis tenebras* adeo se immerxisse, ut Mathematicorum vanis mendaciis, & Magicæ artis profanis secretis adhibitis, fidem Religionis, morumque rationem in potestate Dæmonum, & in affectu syderum ipsi collocarent. Hæc & alia similia illius nefandissimæ sectæ dogmata

Priscillianæ hæreseos virus ex Leone.

Sæculi Principes
in Priscillianistas
animadvertunt.

Quid senserit P.
Natalis Alexander
de sæculi potesta-
te.

Priscillianistarum
crimina Religio-
nis, Reipublicæ,
& naturæ jura læ-
debant.

mata Leo recensuit, & antiquorum Patrum, qui præcedenti sæculo floruerunt, studium in mentem revocat, qui in Conciliis omnes conatus adhibere, ut ejusmodi impius furor ab universa pelleretur Ecclesia. Refert deinde, quemadmodum sæculi Principes tantopere hanc sacrilegam amentiam detestati sint (Maximus Tyrannus videlicet) *ut ejus auctorem cum plerisque discipulis legum publicarum ense prosternerent*. (a) Primum hoc cruenti judicii genus, & exemplum, quo sæculi Principes, & Magistratus in pertinaces hæreticos quandoque animadverterunt, plurimum animum veterum, & recentiorum Scriptorum hætenus torquere potuit. *Prospexi*, ait Natalis Alexandro hist. Eccl. sæculo iv. cap. 3. art. 17. *hæreticos hac historia abuti posse, tum contra Sanctæ Inquisitionis officium, quod pertinaces hæreticos secularibus Magistratibus tradit, seu relinquit extremo supplicio puniendos*; Tum contra Principes, ac Magistratus ipsos, qui suo jure in illos etiam poena capitis animadvertunt. Ibidem P. Natalis ab omni censura eam propositionem vindicare intendit, quæ in priorem ejus editionem irreperat. *Nullus Catholicorum dixit Imperatores, & Reges non posse in hæreticum etiam capitis poena animadvertere*. Quo sensu autem eam dixerit, in postrema deinde editione explicavit, atque in asserenda hac sæculi Principibus potestate laborat. De eadem Principum auctoritate agere etiam voluit ejus adnotator Constantinus Roncaglia in postrema Lucensi editione. Qui primo Canonistarum suffragio ostendit, in hæreseum causis judicandis, *& ea quæ sunt juris, & ea quæ sunt facti, Ecclesiam potestate pollere*. Tum deinde ait, non esse alienum a potestate Principum, legibus, poenisque indictis hæreses, sacrilegia &c. amovere, docuit Bel-
larminus &c. (b)

III. Profecto si ambo clarissimi viri, & quotquot de hac, similibusque disseruerunt causis, ad nostrum S. Pontificem animadvertissent, nec tantopere laborassent, sed facilius, expeditiusque quidquid ab Etherodoxis objici potest eripuissent. Cur autem sæculi principes cruentum illud judicii genus in Priscillianistas exercere demandaverint, S. Pontifex Leo sequentibus explicatverbis: *Videbant enim* (sæculi Principes videlicet) *omnem curam honestatis auferri, omnem conjugiorum copulam solvi, simulque divinum jus, humanumque subverti, si hujusmodi hominibus usquam vivere cum tali professione licuisset*. Priscillianistarum ergo crimina talia cum essent, ut non Religionem dumtaxat summum dedecus, gravissimamque injuriam adferrent, sed civilem ipsam rempublicam, in iis potissimum, quæ naturæ jura lædunt, ad plenum exitium perducere possent, ideo sæculi Principes illius sectæ professionem cum suis auctoribus perdere, & abolere, capitis poenis adhibitis, nisi sunt. Quibus rationibus S. Pontifex innixus, simile judicium Ecclesiasticæ lenitati diu profuisse passus est. Subjicit enim: *Profuit diu ista restrictio Ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, severis tamen Christianorum Principum Constitutionibus adjuvatur, dum ad spiritale nonnumquam recurrant remedium, qui timent corporale supplicium*. Capitalia ergo supplicia, cum Ecclesia in pertinaces hæreticos animadvertit, non statuit, non infligit, nec infligenda quærit. Suis ipsa semper spiritualibus contenta poenis, & ne lenitatis incurrat defectum, quascumque refugit cruentas ultiones. Sed si tamen istæ publicis secularium Principum, & Magistratum decretis statuuntur, plurimum ei profunt, iisque maxime adjuvatur, præsertim quia delinquentes

(a) Videtis quæ ipsi jam scripsimus contra Beaufobre in exercitationibus ad Machæorum historiam pertinentibus. Cap. enim vii. secundi libri, S. Pontificem vindicavimus ab istius Acatolici viri probris, & maledictis quibus eum exagitare ausus est, quia Maximi Tyranni cruentum judicium in Priscillianistas Ecclesiasticæ lenitati profuisse asseveravit.

(b) Constantinus Roncaglia in notis Hist. Eccl. P. Natalis Alexandro sæculo 4. pag. 72. Lucensis Edit.

tes feveritate corporalium poenarum perterriti, ad spirituale remedium, ad criminum ejurationem videlicet, & ad poenitentiam recurrere consuefcunt.

Hæretici corpora-
libus poenis per-
territi, spirituale
quærent reme-
dium.

IV. Nec quis simili Leonis loquendi ratione sibi persuadeat, Idacii & Ithacii contumaciam, de qua in superioribus egimus, & ob quam Catholicis Episcopis, & Martino potissimum invisi fuere, & Ithacius ipse a Theognosto Episcopo palam damnatus, iri excusatum. Nulla quippe excufatione Episcopus purgari potest, qui propriis studiis indulgens, Confratrum in Conciliis adductorum judicia spreverit, quippe suis accusatio- nibus sæculares Principes, & Magistratus urgere voluerit noxiorum necem procurando. Hanc quidem agendi rationem Catholicæ lenitati repugnare evidentissimum est. Sed ab ea maxime abhorrent, cum nostrarum Eccle- siarum Præsules, tum sanctum *illud Inquisitionis Officium*, contra quod hæ- reticos comminisci posse, P. Natalis Alexandro prospexit; Et quidem eas severitatis poenas Ecclesiæ adjumento fuisse, Leo ipse ex eo etiam con- firmavit, quod corporalia supplicia, & Ecclesiasticarum legum executiones, ob gravissimas bellorum vicissitudines multorum spatio annorum cessare debuissent, nec ipsis Provinciarum sacerdotibus in unum frequentius coire, cum haud amplius liceret: *Invenit* (ait S. Pontifex) *secreta perfidia li- bertatem, & ad multarum mentium subversionem iisdem malis est inci- tata, quibus debuit esse correctæ*. Ex cujus causa statim deplorare pergit deterrimum Galliciae, & Hispaniarum statum, quarum non solum plebes, ut a Turribio acceperat, mortifera contagionis peste erant labefactatae; sed, quod gravius est, eorundem Sacerdotes hoc lethali correpti morbo, veritatem multis erroribus opprimebant; Priscilliani doctrinam Evangelicis præferebant documentis, & ista tandem profanis sensibus depravata, populis proponebant, aut prædicabant, ut Spiritus Sancti revelationibus rejectis, Diaboli dogmata in auditorum animos inspirarent. Hæc quippe ad illarum Ecclesiarum deplorandum statum Turribius S. Leoni reformanda proposue- rat; Quibus decem, & septem Capitula subjecit, strictim damnatas olim opiniones comprehendentia, quæque S. Pontifex pro suprema sui Aposto- latus dignitate denuo tractavit, *ne aliquid earundem blasphemiarum to- lerabile, aut dubium videretur in posterum*.

Severitatis poenæ
Ecclesiæ adjumen-
to sunt.

Deterrimus Gal-
liciae, & Hispa-
niarum status.

S. Leo M. retra-
ctat Quæstiones a
Turribio proposi-
tas.

V. Nos interim horum Capitulorum summam, strictè, & veluti in compendio hic subijcere lectoribus non ingratum futurum arbitramur. Ad quod præstandum opus, etsi jam pridem plures insigniores Theologi in Ecclesiasticis conscribendis historiis manum admoverint, nescio tamen, an felicius saltem palmares omnes hujus sectæ errores, ex quibus & alii mi- noris momenti originem ducebant, adnotaverint. Nec vero id plene P. Na- talis Alexandro assecutus est, qui catalogum quemdam, seu synopsis om- nium Priscillianistarum errorum contexere instituens, nescio quo fato hal- lucinatus, quatuordecim dumtaxat adnotavit, tribus aliis, & ex principa- lioribus quidem, omnino prætermisiss. Verum ex sola hæc Leonis Epistola luce clarius omnibus innotescit, decem & septem fuisse, ut mox enun- ciabimus.

Palmares errores
Priscillianistarum.

P. Natalis Ale-
xandro opinio.

Sanctus Pontifex ergo, ut Asturicensis Episcopi Turribii animum ex- pleret, singillatim eadem capitula retractat, quæ ex Gallicia Pervincus Diaconus judicanda detulerat. Primo Priscillianistæ impie de Trinitatis mysterio sentiebant, unam dumtaxat in Deo trinominem personam prædi- cantes, ut Sabellius, & Patripassiani docuerunt. Hunc errorem S. Ponti- fex non tantum Nicænæ Synodi decretis refellit, sed & Theologicis ratio- nibus, quæ Athanasiani symboli loquendi formulas redolere videntur.

Pervincus ad
Apost. Sedem Tur-
ribii legatus.

Confingebant secundo quasdam virtutes ex Deo procedere, quas non semper Deum in sua essentia habuisse affirmabant, sed aliquando eas habe- re coepisse, ut pessime Ariani ratiocinabantur.

Tertio ideo unigenitum dici Dei Filium contendebant, quia solus sit

natus ex Virgine. Quare vel principium de Matre Christo dabant cum Paulo Episcopo Samosateno, & Photino, vel non unum esse Dei Filium credebant, sed alios quoque ex Summo Patre genitos, quorum hic unus sit natus ex foemina, qui ob hoc appellatur unigenitus, quia hanc nascendi conditionem alius filiorum Dei nemo susceperit.

Quarto Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credebant, & idcirco cum Cerdone, Marcione, atque Manete apparentem dumtaxat, & illusoriam carnem sibi copulasse affirmabant. Quo quidem errore seducti, diem Natalis, & Resurrectionis Domini in marore, & luctu ducebant, sua corpora jejuniis affligentes.

Quinto deinde animam hominis divinæ assererebant esse substantiæ, nec a natura Creatoris sui, conditionis nostræ distare naturam.

Sexto agebant Diabolum numquam fuisse bonum, neque naturam ejus Dei opificium fuisse, sed illum ex tenebris, & Chao emerxisse, quia scilicet nullum sui habeat auctorem, sed omnis mali ipse principium sit, atque substantia.

Septimo nuptiarum, & matrimonii usum cum Manichæis quoque damabant: Ea ratione videlicet, ut legitimæ prolis procreationem perhorrescerent, omniumque turpitudinum libertatem facilius admitterent.

Cui errori & octavus maxime fuerat affinis, cum dicerent, humana corpora Diaboli esse figmenta, quatenus conceptionum semina in mulierum uteris configurarentur, & corpora ipsa animæ dignitati, utpote diabolica virtute formata minime congruere possent. Hinc semel soluto corpore, iterum per resurrectionis mysterium reviviscere posse, atque debere inficiabantur.

Non minus portentosa fuit nona eorundem adnotatio, qua promissionis filios, non ex carnis semine, sed ex Spiritu Sancto esse conceptos prædicabant, hosque minime peccato, mortalisque contagio obnoxios, quæ in prolem Adami primi parentis vitio transcurrunt.

Decimo autem docebant, animas, quæ humanis inferuntur corporibus, olim in Coelis omni corporea mole spoliatas peccasse, ob idque a sublimioribus ad inferiora delapsas, in diversæ qualitatis principes incidisse, & per aereas, sydereasque potestates, alias durioribus, alias mitioribus corporibus esse inclusas, forte diversa, & conditione dissimili, ut quidquid in hac varie, & inæqualiter provenit, ex præcedentibus causis videatur accidere.

Undecima ipsorum blasphemia fatalibus stellis, & animas hominum, & corpora opinabantur obstringi, & idcirco cum Gentilibus aut faventia sibi sydera colere, aut adversa mitigare studebant.

Duodecimo sub aliis potestatibus partes animæ, sub aliis corporis membra describebant, & qualitates interiorum præfulum, virtutum scilicet, quas animam regere fingeant, in Patriarcharum statuebant nominibus, quibus e regione signa opponebant corporea, quorum virtuti corpora subjicerentur. Addebant corporis humani partes duodecim Coeli signis respondere, & secundum ipsa compositas esse, constituentes in capite Arietem, Taurum in cervice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore &c.

Decimotertio circa scripturarum scientiam errarunt, cum Canonicarum scripturarum corpus sub Patriarcharum nominibus accipiebant. Fabulabantur enim, duodecim illas virtutes, quæ reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicari.

Decimoquarto, ita syderum, & signorum potestati hominem subdicebant, ut contenderent multa in sanctis libris reperiri, quæ ad exteriorem hominem pertinerent, ut in ipsis scripturis Divinam inter, terrenamque naturam, quædam sibi repugnet adversitas, & aliunde sit, quod sibi vindicent animi præfules, aliunde quoque corporis conditores.

VI. Decimoquinto, veris Scripturis adulteratis, falsas inducebant, quas Canonicas appellabant; cui quippe gravissimo malo, ut S. Pontifex pro-

occurreret, generalem illam indidit legem, qua Ecclesiarum Sacerdotes iussit, omnem diligentiam adhibere, ne aut falsati Codices in usu *lectionis* haberentur, aut apocryphæ scripturæ fervarentur a quopiam. De his autem sic scripsit: *Apocryphæ scripturæ, quæ sub nominibus Apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solum interdiciendæ, sed penitus auferendæ sunt, atque ignibus concremandæ.* (a) Nullo ergo præsidio hæretici, aut novatores septi sunt, cum multis injuriis recentiores Romanos Pontifices afficiunt, quod sua opera proscribant, & ignibus concremari jubeant. Nimis vetusta est ejusmodi in Catholica Ecclesia disciplina, nec solum a Gelasio Papa, vel a Concilio septuaginta Episcoporum tum habito repetenda, sed a Leone Magno, qui eam omnibus Catholicis Episcopis observandam inculcat. Quare splendide inter ceteros A catholicos Van Espen, & Beaufobre (b) hallucinatos esse, Leonis hæc agendi ratio suadet, patefacitque. Nam Van Espen cum in priori suorum operum parte, quæ *Juris Ecclesiastici universi* inscribitur, haudquaquam ad hocce Leonis decretum animadverteret, cumque agere institueret de Ecclesiæ disciplina, in hæreticorum libris prohibendis, Gelasiano decreto dumtaxat insistit, cujus verbis vim omnem, roburque prorsus adimere conatur, quasi ex suggestu affirmans: Ecclesiam tantummodo publicam, non privatam proscriptorum librorum lectionem cavere voluisse. Splendide, inquam, Van Espen hallucinatur. Quod ut innotescat, minime opus erit, ut a nostro proposito recedentes nunc de Gelasiano differere incipiamus decreto. Istud quippe multis, eruditisque notis adornatum prodiit, Chiffletii Holstenii, & P. Josephi Bianchini studio, & labore, ut novis animadversionibus locupletare prorsus supervacaneum sit. Ad Van Espen igitur lapsum præcavendum, ea, quæ S. Leo subjecit, advertere sufficiet. Is itaque non publicum tantum corruptorum, apocryphorum, falsorumque codicum usum Catholicis, sed & privatis horum lectionibus vacare, vel etiam hujusmodi exemplaria in domibus retinere, sub hæreseos nota, Episcopis, qui id permetterent, interdixit. Quare subjecit: *Unde si quis Episcoporum vel Apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in Ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani sunt emendatione corrupti, hæreticum se noverit judicandum, quoniam qui alios ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat.*

Perantiquum Palatino Vatic. Ms. Exemplar post hæc verba, celebre hujus epistolæ fragmentum nobis exhibet, hætenus a præcedentibus Operum S. Leonis editoribus nec adnotatum, nec publici juris factum. Hoc autem quamvis Leoninam orationem omnino redolere non videatur, tamen laudati Codicis vetustas, & auctoritas, tum argumenti ratio, præcedentibus S. Pontificis dictis apprime concinens, nos in illud consilium adducunt, ut in altero tomo, lineolis interclusum typis committamus. Et quo ad codicis antiquitatem spectat, nonum attingere sæculum antiquorum characterum æstimatores nobiscum judicarunt. Argumenti ratio plane respondet Sancti Leonis scribendi scopo. Nam post rejectas Apocryphas scripturas illi interesse videbatur designare canonicas, & quo ordine in Ecclesia legendæ occurrerent, ut summa concordia in divinis laudibus concinendis, & mysteriis celebrandis sacri Altaris ministri convenirent. Præterea hujus fragmenti accessione, aptissime priora posterioribus conjunguntur; & in Codice eam epigraphem offendimus. Videlicet: *Incipit sententia Papæ Leonis de Apocryphis scripturis.* Quæ exordium habet ab illis vocibus laudati capitis xv. hujus epistolæ ad Turribium: *Curandum ergo est & sacerdotali diligentia maxime providendum ut falsati codices &c.* usque ad illa, quæ in omnibus editis hoc caput claudunt; nimirum: *quoniam qui alios ab errore non re-*

Kk 2

vocat

Antiquus usus
proscribendi Apo-
cryphos aut falsa-
tos libros,

Rom. Conc. an.
496. sub Gelasio.

Etiam privata
proscriptorum li-
brorum lectio ca-
venda est.

Vetusta Eccle-
siæ disciplina in
Apocryphis, &
corruptis scriptu-
ris abolendis.

(a) Vide quæ diximus cap. vi. secundi libri historiæ Manichæorum.

(b) Beaufobre part. i. Histor. Manichæorum, lib. 3. & alibi passim, cujus nugæ, agentes de veteribus Manichæis abunde rejecimus.

Fragmentum eru-
tum ex Vat. Re-
lat. Cod. nongen-
torum annorum.

vocat seipsum errare demonstrat. Post quæ, hæc alia immediate subduntur. *Leguntur autem omnes scripturæ divinæ sancti Canonis ab initio anni usque ad finem in Ecclesia sancti Petri hoc ordine. Tempore veris, hoc est vii. diebus ante initium Quadragesimæ usque ad octavam diem ante Pascha, leguntur libri Moysis cum Jesu nave, & Judicum &c.* Duo itaque dumtaxat brevi otio hic animadvertere & adnotare haud prætermittam. Alterum, ordinem in hoc fragmento descriptum pro legendis omnibus sacri canonis scripturis in totius anni curriculo, non differre ab illa distributione, & ordinatione, quæ modo etiam in Romano Breviario conspicitur. Hoc probat enim sacri hujus ritus auctoritatem, vetustatemque a nostris majoribus derivatam, qui consilium habuere singulis quatuor anni temporibus, & divinis mysteriis in Ecclesia celebrandis aptiores, & magis consonas scripturarum lectiones distribuere & accomodare, ut magis mysteriorum dignitati, & populorum institutioni consulerent, atque prospicerent. Alterum est, in laudato fragmento descriptos reperiri omnes libros in Canone Tridentino sess. 4. descriptos, si unum tamen, alterumque excipiamus. Quæ duo sane, Sacrarum Liturgiæ studiosis viris, qui merito hisce temporibus in hoc labore, magna cum sacræ antiquæ rei utilitate operam infundunt, eruditarum dissertationum supellectilem exhibebunt. Nos integrum illud hic non subjicimus; ne longius quam par est a proposito scopo abscedamus. Illud tamen prout extat in Ms. Cod. publici juris faciemus in altero tomo omnium operum S. Leonis Pontificis, brevibusque notis adornabimus. Ad nostra itaque revertentes ita ratiocinamur. Si ergo canonica disciplinæ rigore spectato, quinto jam Ecclesiæ sæculo, nemini licebat per domos Sacras Scripturas habere ab hæreticis vitiatas, atque corruptas, qui fieri nunc potest, ut tantopere Etherodoxi conquerantur, cum suos libros sub anathematis pœna legendos Catholicis ab Apostolica Sede interdictum intelligunt? Sed in hac re exploratissima diutius immorari vitio mihi daretur, & propterea ad sextum decimum caput gradum facimus, in quo de aliis libris hæreticorum studio conscriptis S. Pontifex verba fecit.

Verusta Ecclesiæ
disciplina pro apo-
cryphis, & corru-
ptis scripturis ab-
olendis.

Dictinii scripta,
& tractatus,

Excommunicatio
lata in eos, qui
proscriptis libris
utuntur.

S. Leo Priscilliani-
starum artes exa-
gerat.

VII. Hoc itaque sextum decimum caput, *postremum* Sanctus Leo Magnus appellat, eo sensu videlicet, ut sexdecim capita discutienda Turribii libellus ad Apostolicam Sedem transmissus contineret. Sed quia & aliud in *extrema familiaris suæ epistolæ* parte idem Asturicensis Episcopus subjecerat, quod est de Christi carne: *An vere requieverit in sepulchro*, idcirco merito judicavimus antiquam vulgatam lectionem, *sexdecim* nimirum, esse expungendam, & Codicum suffragio, ut diximus, novam, decem & septem videlicet, esse sequendam. Sextodecimo igitur Turribiani libelli capiti S. Pontifex occurrens, ejusdem imprimis Turribii approbat querimoniam, eam scilicet, quæ circa *Dictinium* quondam in Asturicensi Sede sui Prædecessoris scripta, & tractatus versabatur. *Dictinium* autem eos libros scripto consignasse cum Priscilliana labe esset pollutus, jam Toletani Concilii acta, jam Augustinus, alique coævi Scriptores, ut vidimus, & nunc ipse S. Leo apprime testati sunt. Hos autem libros multi cum veneratione legebant, *qui reparationem ejus magis debebant amare, quam lapsum*. Non ergo *Dictinium* (ait S. Pontifex) *sed Priscillianum legunt, & illud probant quod errans docuit, non quod correctus elegit*. Quare extra Ecclesiasticum coetum eos esse declarat, qui ejus scriptis utebantur. Neminem ibi profecto summus Pontifex excepit, sed ut cujusque ordinis, ac status homines comprehenderet, ex Sancti Apostoli Petri subfellis pronunciat; *Sed nemo hoc impune præsumat, nec inter Catholicos censeatur quisquis utitur scriptis non ab Ecclesia solum Catholica, sed etiam a suo auctore damnatis*. Post hæc S. Leo Priscillianistarum, & Manichæorum artes exaggerat, quibus ad Imperialium legum severitatem præcavendam solerter utebantur. Quarum vero sectarum homines, cum ad in-

invicem corda haberent, eadem sacrilegia profitebantur, quamvis diversis appellarentur nominibus. Quare, *etsi vetus testamentum*, quod Priscillianistæ suscipere simulabant, Manichæorum soboles refutaret, ad unum tamen finem (ait S. Pontifex) utrorumque tendit intentio, *cum, quod isti abdicando impugnant, Priscillianistæ recipiendo corrumpunt*. Cæterum in execrabilibus mysteriis, in obscænitatibus, omnique turpitudinum genere cum Manichæis Priscillianistas convenisse, jam ex tota hujus historiæ serie arbitrator comprobatur. Quod maxime hic Leo Turribio inculcans, ad eam sollicitissimam inquisitionem Romæ contra Manichæos habitam provocat, cujus judicii, & actorum exemplaria ad eundem Asturicensem Præsulem direxit. (a)

Priscillianistarum prava simulatio.

Priscillianistæ cum Manichæis conveniebant.

VIII. Ultimum restat caput, quod in extrema familiaris suæ epistolæ parte, ut jam diximus, Leoni definiendum Turribius proposuerat: *An caro Christi, videlicet, vere requieverit in sepulchro*. Hocce quippe nostræ religionis mysterium plerisque Catholicorum etiam in dubium venerat, ex eo quod Christus ad inferna descenderat. Qua enim ratione duo illa, *descensus* videlicet ad *inferos*, & Christi carnis in sepulchro *requies* cum vera conjungerentur proprietate, Hispaniarum populi intelligere haud poterant. Duo hæc Apostolici Symboli dogmata inter se nequaquam repugnare S. Pontifex variis scripturarum testimoniis demonstrat. Sed contrarium assertum ex Priscilliani, & Manichæi dogmatibus derivasse, non dubium est, *qui sacrilego (ait) sensu ita se Christum simulant confiteri, ut & incarnationis & mortis, & resurrectionis auferant veritatem*. (b)

Antiquorum prava suspicio.

Non igitur verendum est, quin in iis retractandis capitulis S. Leo supremi Judicis, & Magistri partes objerit. Nec hic enim adversariorum nugas locum habere posse, ipse S. Pontifex manifestat. Qui ut sui ipsius doctrina, & canonica judicia omni Clericorum cœtui, singulisque fidelibus innotescerent, primo encyclicas inter Episcopos epistolas habendas jubet ad Concilii celebrandi locum opportunum designandum. Ad istud deinde vicinarum Provinciarum Sacerdotes convenire præcipit, ubi plenissima, habita districtione, ad examen potissimum revocare voluit & jussit: An essent aliqui inter Episcopos, qui Priscillianæ hæreseos contagio polluerentur. Eos autem, quos tali, tantaque labe inquinatos reperisset Concilium, servatis omnibus Pontificiarum harum sanctionum regulis, a Catholica communione sine dubio separandos decernit, *si tamen nefandissimam sectam per omnium sensuum pravitates damnare nolissent*. Ut autem hæc, quæ ad Apostolicæ Sedis jura pertinent, plenius, faciliusque executioni mandarentur, haudquaquam S. Pontifex hac epistola fuit contentus. Sed nulla interposita prolatione, alias literas dedit ad Coepiscopos, Tarraconenses nimirum, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, quibus Concilium Generale indixit, in quo certe indicendo supremum sui Pontificatus jus exercuisse, haud dubium esse potest. Id quippe isthæ Leonis verba perspicue patefaciunt. *Ad tuæ (ait) dilectionis sollicitudinem pertinebit, ut nostræ ordinationis auctoritas ad prædictarum Provinciarum Episcopos deferatur*. An vero unam tantum encyclicam, vel plures epistolas Leo scripserit, ut laudatos omnes Hispaniarum, & Galliciæ Episcopos ad Concilium venire compelleret, non ausus sum definire; cum quæcumque illæ fuerint, hætenus non prodierint, & temporum injuria fortasse jam interciderint. (c)

S. Leo supremi Judicis partes obijt.

S. Leo jubet Concilium convocari.

S. Leo alias Epistolas scripsit, & qua de causa.

IX. Nunc

(a) Consule Cap. ix. libri 2. historiæ Manichæorum in quo de Romana Leonis in istos hæreticos inquisitione verba fecimus.

(b) Videtis quæ de hoc dogmate scripsimus contra Beaufobre, ut vindicarem a notis suppositionis acta Archelai, hujusque disputationem habitam contra Manetem lib. 1. hist. Manichæorum.

(c) Sed unam tantum encyclicam epistolam ad omnes Hispaniarum, & Galliciæ Epi-

IX. Nunc vero si mihi ex Romanæ Sedis jurium cavillatoribus percunctari liceret, cur magnus ille Turribius inter maximas versans angustias, ad unam Apostolicam Sedem sua Consulta direxerit, non verò ad alterius Sedis Episcopum; Quid inter cæteros Launojus, Blondellus, Quesnelius aliique reponerent? Num contendere audebunt totum negotium ad futurum Concilium fuisse remissum? deciperentur quidem, & sibi fucum facerent. Nam summus Pontifex suorum Prædecessorum vestigiis insistens, ex Vaticani Throno, non Theologicis rationibus tantum singulos Priscillianistarum errores rejecit, sed & sub Anathemate damnavit; Apocrypharum scripturarum exemplaria, & hæreticorum librorum privatam, publicamque lectionem proscripsit; eosdemque comburendos præcepit; extra Catholicam Communionem eos Episcopos declarans, qui ejusmodi statutis non obtemperassent. Quid igitur? Num hæc futuro definienda Concilio remisit? Num ab hisce regulis, atque statutis leviter etiam resilire Concilii Patribus licuisset? Nugas agerent id confingentes, cum veritatis studiosi intelligant, Concilii Patribus examen duntaxat fuisse remissum, an essent aliqui inter Episcopos, qui hujus hæreseos contagio polluerentur, qui secundum has ad Turribiana consulta responsiones, a communione sine dubio erant separandi. *Frustra enim* (ait S. Pontifex) *utuntur Catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt*. Non agendum igitur erat in illo Concilio de hæresi damnanda, quam jam RR. PP., & Leo ipse damnaverant: sed de hæreticis puniendis, quorum causa nondum satis Apostolicæ Sedi erat explorata. Propterea noster Leo jam sufficienter discussis, quæ ad jus pertinebant, ea quæ circa personas, & factum versari poterant, Concilii Generalis, aut saltem Provincialis judicio subjecit.

X. Et quidem quia totus Pontificis animus potissimum versabatur in Galliciæ malis medendis, atque in præcavendo, ne latius in iis Regionibus serpentibus, Gatholica Religio ad plenum perduceretur exitium, sequentem censuit adhibere œconomiam. Si videlicet aliquid obstitisset, quominus Generale Concilium celebraretur, Galliciæ saltem Sacerdotes in unum convenire præcepit, quibus congregandis *Idacio*, & *Ceponio*, utpote Metropolitico jure insignitis, cura demandata est, quibus & Turribii sollicitudinem adjunxit, *ut citius vel Provinciali conventu remedium tantiis vulneribus offerretur*. Dum hæc igitur in Gallicia, & Hispania agenda Leo jussit, & dum *Pervincio* Asturicensi Diacono epistolas Pontificias utriusque Regni Episcopis deferendas tradidit, jam Calipius, & Ardubare Romanum Consulatam agebant. Id vero in Christi annum 447. contigisse, jam Romanorum Consulatum tabulæ patefaciunt. Si quid tamen abundantius Theologicarum rerum studiosi, veritatisque amatores ad hujus nefandissimæ sectæ refellendos errores sibi cupiunt nancisci, ejusdem S. Pontificis consulant homilias. Vix enim ab eodem comperta nequissimorum hominum impietate, & sacrilegiis, studium cohibere non potuit, quin inter sacra mysteria peragenda, profanam eam Religionem, hujusque dogmata impeteret, & exagitaret. Cujus quidem agendi rationem nobis satis est indicasse, ne prolixior justo hæc nostra evadat oratio.

Suprema Rom.
Pont. auctoritas
ex S. Leonis agen-
di ratione.

Quale rerum exa-
men Concilii PP.
demandatum.

Rom. Pont. Leo-
nis animus in qui-
bus versaretur.

Quo anno S. Leo
præcedentes lite-
ras scripserit.

CA-

Episcopos Leonem misisse, ex simili ejusdem S. Pontificis agendi ratione colligi potest, ab eodem servata in Orientalium causis, post latrocinium Ephesium ad examen revocatis, ut in postrema harum exercitationum parte videbimus.

CAPUT XV.

*De Conciliis in Gallicia, & Hispania Regnis Sancti Leonis
Magni præcepto habitis. Falsum Paschasii Quesnelii
judicium de antiquo Cod. Canonum Rom. Ecclesie.*

I. **O**bscuriores autem nunc res nos scribere oportet, & iis quæ jam diximus multo dicifficiliores, præsertim cum ob veterum monumentorum jacturam iis subsidiis careamus, quæ facile ad cognoscendam rerum veritatem nos dirigere, atque conducere possent. Interim tamen ab suscepto proposito manum non removebimus, quoadusque exploratius fiat, quemadmodum Pontificiis mandatis, utriusque Regni Sacerdotes obtemperaverint. Episcopi ergo illi cum ob diversas rerum civilium administrationes, ut jam vidimus, tum ob diversorum Principum stirpem, ingenia, & Religionem, in unum Generale Concilium convenire haud potuerint, uniuscujusque Regni Metropolitæ suas Synodos coegerunt. Tarraconenses enim, Carthaginenses, Lusitani, & Boetici Episcopi, quibus in rebus civilibus Theodoricus Arianus ex Gothorum stirpe ortus dominabatur, eodem anno 447. suum Concilium celebrarunt. Cujus quippe rei celebre illud esse testimonium mihi persuadeo, quod Conciliorum Generalium collectores suppeditant. Post concilii enim Toletani I. Canones, fidei quædam regula legenda occurrit, quæ sequentem epigraphem præferret. *Incipit regula fidei Catholicæ contra omnes hæreses, & quam maxime contra Priscillianos, quam Episcopi Tarraconenses, Carthaginenses, & Bæтики fecerunt, & cum præcepto Papæ urbis Romæ Leonis, ad Balconium Episcopum Gallicie transmiserunt, ipsi etiam & superscripta viginti Canonum capitula statuerunt in Concilio Toletano* (a). Apud Toletum ergo Hispaniæ Episcopos convenisse, postrema illa indicant verba. Sed præcedentia capitula, prout in Conciliorum collectione hodie asservantur, Leonis ævo edita fuisse, nemo sibi persuadeat. Iisdem namque primo *Patruinus* cum cæteris subscripsit, qui 400. anno in Symphosii, & Dictinii causam convenerant. Subscripsit præterea *Ortigius* Gallicie Episcopus, de quibus jam in superioribus satis, superque disseruimus. Sed eos adhuc anno 447. potuisse esse superstites, vel *Ortigio* liberum fuisse cum Hispaniarum Episcopis ad hunc venire conventum, prorsus inverisimile est. Luce clarius itaque apparet Harduini adnotationem esse probandam, qui scripsit in editione hujus Concilii a *Loaysia* curata hæc verba legi: *Explicit Concilii Toletani*, quæ argumento sunt subsequenter fidei regulam ad illud haudquaquam pertinere, sed ad Concilium jussu Leonis coactum esse referendam.

Quare Episcopi
Hisp. & Gallicie
præpediti, ne Con-
cilio interessent.

Theodoricus Arianus
quibus dominabatur.

Toletana Synodus
Leonis Magni ævo
coacta.

Harduini adnota-
tio probanda, &
quare.

II. Non aliter profecto ea de re a Pagio est judicatum, qui sedulo, atque maturius secum reputans, quæ ad Ecclesiasticas sanctiones, & ad monumentorum ordinem pertinere videntur, ut gestarum rerum perturbationem præcaveret, fidei professionem, de qua agimus, Leonis ævo conscriptam fuisse asseveravit. (b) Cujus quippe veritati minime offere potest tanta illa mss. & editorum exemplarium diversitas, quæ nobis in iis anathematismis conspicienda occurrit, dum videlicet aliqui ex Codicibus duodecim dumtaxat anathematismos contineant, edita exemplaria decem & octo, in Augustini operibus horum numerus usque ad viginti sex augeatur.

Edita, & mss. ex-
emplaria haud
concordant.

Tantam porro diversitatem cum animadverteret Quesnelius, suis studiis

(a) Tom. 2. Concil. generalium pag. m. 1475. (b) Pagius ad Christi annum 405. num. 16. & 17.

Frivolum Quesnelii ratiocinium?

Quesnelius perstringitur; & ipsius argumenta rejiciuntur.

Præcedens fidei regula Augustino nequit adjudicari.

Testimonium Bracarentium PP.

Augustini annus cœmortalis.

Lucretii Episcopi loquendi formula.

diis, & partibus prodesse posse censuit (a). Et propterea eam modo Leonis adjudicat, quam ex Romano Canonum codice avulsiſſe ſuſpicatur, modo eam Auguſtino aſſerendam eſſe conjicere conatur, quaſi quod aliquando vel ad Hiſpaniarum Epiſcopos miſerit, vel illam ex Africa *aſportatam a Leone*, cum ille adhuc *Acolytus Zoſimi decretum adverſus Pelagianos detulit &c.* Rectene, ac ſapienter hoc loco, & ſequentibus Quesnelium ratiocinari arbitrabimur? Frivolum utrumque, & ſine fundamento eſſe, jam olim Harduinus adnotavit. Sed Pariſienſem hunc Leonis operum editorem pro more comminſci, & nugari voluiſſe, ii perſpicue intelligent, qui cum in fidei profeſſionem, tum in illos ſubjectos decem & octo anathematifmos oculos conjiciant. Nam quis ſibi adulabitur, eam Fidei regulam cum ſubjectis anathematifmis jam diu fuiſſe concinnatam, textamque, antequam omnes Priscillianiſtarum errores, artes, horumque fontes, unde dimanabant, plenius innotefcerent? ſi jam Romanorum Canonum Codici eam, fidei profeſſionem, antequam Tarraconenſes, Carthaginienſes, Luſitani, & Boetici Epiſcopi conveniſſent, insertam conſingamus, vel ſi antequam Turribius Apoſtolicam Sedem conſuleret, & S. Pontifex conſultationibus reſponderet, Auguſtinus, vel quiſquam alius eam edidiſſet, dicat amabo Quesnelius, an Turribium, & Leonem latere potuiſſet? Id ſuſpicari haud licet. Ambos enim de rebus in Eccleſia geſtis inſtructos eſſe oportebat, & Romanus Pontifex potiſſimum id noviſſet, ſi vel ex Africa iſtud monumentum Romam ſecum aſportaviſſet, illudque ſui Prædeceſſores, vel ipſe etiam Romanorum Canonum codici inſerviſſent. Cur ergo S. Pontifex ad hanc fidei profeſſionem numquam provocavit? Cur ſingillatim Priscillianiſtarum articulis anathematifmos profeſſioni ſubjectos non opponit? Cur denique Turribius ipſe Apoſtolicam conſuluit ſedem, ſi jam diu Hiſpaniarum Epiſcopi ex Auguſtino fidei teſſaram acceperant? Iſthæc ergo mea perſuaſio eſt, videlicet Quesnelium verſute omnino nugatum fuiſſe, eam fidei profeſſionem Auguſtino adjudicando. Tarraconenſes enim, & cæteri PP. qui in Concilium convenerunt, ſi ex ejus operibus eam mutuati eſſent, ejus nomen non reticuiſſent, immo nec omiſſiſſent indicare Romanæ, & Apoſtolicæ Sedis Canones, & ſtatuta, ſi fidei regulam ex illo Codice deſumpſiſſent. Atqui in illa epigraphe non aliud quam Leonis nomen legendum occurrit; habet enim: *Incipit regula fidei Catholicæ contra omnes hæreſes, & quam maxime contra Priscillianos, quam Epiſcopi Tarraconenſes . . . fecerunt, & cum præcepto Papæ urbis Romæ Leonis ad Balconium Epiſcopum Gallicie tranſmiſerunt.*

III. Nec errore, aut oſcitantia Amanuenſem liceat notare, nam Bracarenſis Concilii PP. anno Chriſti 563. ſincere id faſſi ſunt, quando videlicet Lucretius Epiſcopus illius ſacri Conventus Præſes, cæteros alloquens Epiſcopos, ad Toletanam provocat Synodum Leonis ævo, & præcepto habitam, in qua regulam fidei contra Priscillianam hæreſim cum aliquibus capitibus conſcribentes, ad Balconium tunc Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt (b). Igitur ſi Tarraconenſes, Carthaginienſes, Luſitani, & Boetici Epiſcopi anno Chriſti 447. Fidei profeſſionem illam cum ſubjectis anathematifmis, ſeu Capitulis conſcripſerunt, jam illa Auguſtini ſtudio in lucem prodire non potuit, cum jam S. Epiſcopus apud Hippoſnam ſedem ſuam extremam diem clauſiſſet anno 430. Si denique ex Auguſtini operibus, vel ex Romanorum Canonum collectione PP. illi mutuati eſſent, nequaquam Lucretius dixiſſet: *Regulam fidei contra Priscillianam hæreſim cum aliquibus capitibus conſcribentes*, ſed potius alia uſus familiari loquendi formula dixiſſet: *vel recitata fuit fidei profeſſio; aut ex codice fidei profeſſionem, cum ſubjectis capitulis legerunt, vel exſcribere fecerunt.* Levibus autem divinationibus nos minime inſiſtere pleniffime norunt,

(a) Quesnelius diſſert. xiv. de libellis in codice contentis num. 8.

(b) Bracarenſe Conc. Tom. 6. Concil. pag. 551.

runt, qui Conciliorum acta, & historias percurrerunt. Sed id jam & Quesnelius novisset, nisi nimium suorum studiorum partibus adductus, ejusdem Bracarenfis Concilii gesta, ad quæ provocat, evolvere, aut intelligere neglexisset. An non idem Lucretius Episcopus post illa verba a nobis laudata, & ab ipso Quesnelio exscripta, immediate hæc alia subjecit? Unde quia & ipsum præscriptæ fidei exemplar cum suis Capitulis præ manibus hic habemus pro instructione ignorantium, si vestra placet reverentia recitetur. Tunc autem omnes Episcopi dixerunt: Valde necessaria horum Capitulorum est lectio. Nec aliam adducunt rationem, nisi hanc, ut Simplicioribus videlicet, quibusque pristina Sanctorum Patrum statuta pandebantur, abominata jam olim a Sede Beatissimi Petri Apostoli, & damnata Priscillianæ hæresis figmenta cognoscerent. An vero isthæc Quesnelium jugulent, quæso, lector animadvertat? Pristina profecto illa Sanctorum Patrum statuta, quibus Priscillianæ hæreseos portenta damnata fuere, Apostolica Beatissimi Petri Sedi tribuuntur. Non igitur illius professionis fidei, illorumque Capitulorum auctor Augustinus dicendus est, is enim quamvis meritis, laboribus, honoribusque clarus, quandonam Apostolicum Petri thronum affecutus est?

Quesnelii negligentia.

Idem Bracar. Concil. ibidem.

Priscillianæ hæresis ab Apost. Sede damnata.

I V. Neque deinde tanta illa, tamque a Quesnelio decantata diversitas in anathematismorum numero reperta, huic veritati tenebras obducit. Nam imprimis manuscripta exemplaria, ex quibus potissimum illa diversitas hausta est, Amanuensium quandoque indiligentia, & oscitantia fuerunt corrupta, vel aucta, vel quia aliis occurrentibus causis, Patres ipsi ad præcedentia Ecclesiæ Statuta provocantes, ea duntaxat in medium adducebant, quæ ad novas excitatas quæstiones videbantur pertinere; vel & alia addiderunt, quæ rebus, quas agebant, magis congruere arbitrabantur. Quid ergo mirum, si quandoque in evolvendis veterum Scriptis, unum, idemque monumentum, modo interpolatum, & diminutum, modo vero prolixius, & auctius nobis occurrat? In hisce quippe rebus, quæ ab scribentium, & utentium voluntate pendent, nisi eorum animus innotescat, non sine negotio judicari potest, præsertim cum autographa exemplaria desiderantur.

Unde Mss. Codd. diversitas orta. PP. agendi in Conciliis oeconomia.

V. In hoc negotio tamen non multum operis Quesnelio infumendum fuisse arbitror. Idem namque ejusdem laudati Bracarenfis Concilii Patres, acta eorum qui Toletanæ Synodo anno 447. coactæ interfuerunt in genuino contenta codice præ manibus habebant. Idcirco lecto Fidei exemplari cum subjectis Capitulis, necessarium duxerunt post annos 116. eadem capitula simplicius, & evidentius exponere, ut minus eruditus innotescerent, quæ sub anathematis sententia olim ex Priscilliani dogmatibus ab Apostolica Divi Petri Sede fuerant damnata, licet (ajunt Bracarenses PP.) horum capitulorum lectio necessaria recensita sit, tamen evidentius, & simplicius ea, quæ sunt execrabilia, ita præpositis etiam Capitulis modo declarentur, ut qui minus est eruditus intelligat, & sic sub anathematis sententia explosa jam olim Priscilliani erroris figmenta damnentur &c. Nobis ergo gratulari oportet, quod Patres isti eadem retractaverint capitula, latam enim, apertamque viam nobis pararunt, ut securius ad nostram pervenirent notitiam, quot, & quales anathematismos Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, & Boetici Patres anno 447. jussu Magni Leonis ediderint ad noxium Priscillianæ hæreseos virus penitus extinguendum. Anathematismi porro isti, si oculos in eos conjiciamus, Leoninæ omnino epistolæ ad Turribium respondent. Non igitur fieri potest, ut rationabili adducti fundamento, vel eos uni Augustino adjudicemus, vel in Romanum Canonum codicem relatos ante S. Leonem confingamus. Qua in re ne apud Quesnelii studiosos in commenti, sive mendacii suspicionem adducamur, nobis opus est, causam referre, cur Bracarenses illi Patres eadem omnino capitula retractaverint, luculentiusque explicare vo-

Bracarensum PP. agendi ratio qualis fuerit.

Anathematismi jussu Magni Leonis editi.

Grave argumentum contra sinceritatem Cod. Canonum R. Ecclesiæ a Quesnelio adjudicatis.

Lucretii Episcopi
sententiam Conci-
lii Patres proba-
runt.

luerint. Ut quisque (ajunt) Clericus vel Monachus, sive laicus tale aliquid (intellige cum Priscilliano) sentire adhuc, vel defendere fuerit deprehensus, tamquam vere putridum membrum, continuo de corpore abscindatur Catholicae Ecclesiae, ne aut Societatis, aut pravitatis ejus maculata corda recte credentibus de permixtione talium aliquod Orthodoxi repueretur opprobrium. Ejusmodi autem sententia a Lucretio Episcopo prolata, quam totius Concilii Patres probarunt, olim statuta contra Priscillianam hæresim capitula continebat, ut sequentia verba indicare videntur. *Proposita contra Priscillianam hæresim capitula, & relecta continentur hæc.* Sed cum decem & septem anathematismi illa statim excipiant, quæ, ut diximus, & Turribianis consultationibus apprime respondent, & Leoninis responsionibus omnino concinunt, ut eorum lectio satis perspicue patefacit, idcirco extra omnem dubitationis aleam positum arbitror, Tarraconenses Patres cum aliis trium Hispaniæ Provinciarum Episcopis, Leonis mandatis obtemperare volentes, tunc primum, anno videlicet 447. & Fidei regulam, & anathematismos, de quibus agimus, edidisse, & promulgasse. Si id neget Quesnelius, alterutrum ei affirmare opus erit; videlicet, aut Turribii ad Apostolicam Sedem consultationes jam ante Leonis Pontificatum fuisse discussas, & definitas, aut epistolam ad Turribium alteri Romano Pontifici, quam Leoni esse adjudicandam, quæ duo non nisi pura, putaque redolent figmenta.

Quesnelii effugium
eripitur.

Priscilliana hære-
sis unde derivata.

Epistola ad Turri-
bium in exordio.

VI. Jam vero effugium, quod sibi paraverat Quesnelius, præcave-
re, & eripere oportet. Illud nimirum, quod sibi suppeditatum arbitratus
est ex illius *Fidei* professionis epigraphe, quam cum decem & octo ana-
thematis, Toletano I. Concilio assutam Conciliorum collectores exhibue-
runt. Legitur enim: *Incipit regula Fidei Catholica contra omnes hære-
ses, & quam maxime contra Priscillianos, quam Episcopi Tarraconenses
&c.* (a) Si ergo isthæc Fidei professio omnes hæreses taxat, & rejicit, non
tunc primum prodiit, quando illi Hispaniarum Episcopi in unum conve-
nere. Licebit ergo potius inferre, hos Hispaniæ Patres hanc in suum tran-
stulisse usum, quia mirifice in Priscillianistas quadrare noverunt. Ita pro-
fecto effutire posset, qui isthoc monumentum, aut Augustino adjudicat,
vel qui illud ex Romano Canonum codice ante Leonem edito mutuatum
confinxit. Sed hunc maxima Ecclesiastica historia, & Leoninorum operum
potissimum inscitia laborare, argumento esset. Quid enim S. hic Pontifex
de Priscilliana hac hæresi prædicavit, ac scripsit? Annon ipse eam hære-
sim ex præcedentium omnium hæreseon fontibus, & auctoribus scripsit
esse derivatam, itaut suis ad Turribium responsionibus perspicue ostendat,
Gnosticorum, Cerdonis, Photini, Apollinaris, Sabellii, Patripassianorum,
Arii, Manichæi, aliorumque improborum hominum errores Priscillianistas
admisisse, & propugnasse? Hispaniarum Episcopi igitur, si Leoninæ doctri-
næ, & epistolæ insistere cupiebant, eos iis vocibus uti oportebat: *contra
omnes hæreses, & quam maxime contra Priscillianos.* Nam S. Pontifex
variis in locis, sed potissimum in exordio epistolæ ad Turribium de hac
differens hæresi scribit: *Nihil est enim sordium in quorumcumque sensibus
impiorum, quod in hoc dogmate non confluxerit, quoniam de omni terre-
narum opinionum luto multiplicem sibi faculentiam miscuerunt, ut soli
(Priscillianistæ nimirum) totum biberent, quidquid alii ex parte gustassent*
Sed hisce verbis immediate & ista alia, quæ in rem nostram mirifice faciunt
subjecit: *Denique si universæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus ex-
ortæ sunt, diligentius retractentur, nullus pene invenitur error, de quo
non traxerit impietas ista contagium.* Neque vero quisquam sibi blandia-
tur, S. Pontificem isthæc generatim duntaxat indicare voluisse. Nam cum
iisdem Turribianis occurreret consultationibus, atque quæstionibus, singil-
latim fontes, & auctores designat, unde derivaverint errores, quos in de-
cem

(a) Tom. 2. Conc. pag. 1475.

cem & septem, vel in decem & octo epistolæ suæ capitibus refellit. Quam agendi rationem apprime imitati sunt & Hispaniarum Episcopi, qui ad illud convenere Concilium, & Bracarense Patres, qui, ut vidimus, laudata hæreseon capita denuo tractarunt. De Bracarense autem Patribus Quesnelius id sincere fassus est, qui præterea in notis ad epistolam xv. animadvertit, hujus Concilii anathematismos, sive capitula, editos esse ad normam responsionum, quas olim noster Leo ad Turribium direxit. Tantam porro affinitatem illa inter se habere cognovit, ut scripserit: „Nullum, enim fere verbum est, quod a Leone non sint Patres mutuati, nulla, Leonis capitula, quæ suis non comprehenderint: „Priores primi quinque Concilii articuli, quinque Leonis capitibus respondent; alii cum aliis, & sic nec ordine servato eodem, nec numero omnino conveniunt. „(a) Sed hic Quesnelium suo se gladio jugulare quis non videt? Nobiscum enim fatetur Bracarense Patres ex Leonis sententiis, & verbis sua capitula, & anathematismos concinnasse. Atque laudati Bracara Patres ajunt, se persecutos esse capitula jam pridem in Hispaniæ Concilio a Tarraconensibus, Carthaginensibus Patribus edita, & conscripta. Igitur utriusque Concilii Patres Apostolicæ Sedis instructionibus, ac definitionibus adherentes, eadem omnino capitula ediderunt, & conscripserunt. Non igitur opus est, ut Fidei professionem illam cum subjectis capitibus, aut Augustino, aut incerto Romanorum Canonum auctori adjudicemus.

Quesnelius non sibi constans.

Bracarense, & Tarraconense PP. ex Leonis Epist. anathe. hausere.

Harduini, atque Quesnelii opinio.

VII. Sed eam Fidei professionem non omni nâvo carere, tam Quesnelius, quam Harduinus contendunt. Arbitrantur enim auctiorem modo exhiberi, quam olim a suis auctoribus primum in lucem prodiit; cum videlicet mentio habeatur processionis Spiritus Sancti ex Patre, Filioque, quæ verba recentiorum *manum prodere, non est qui dubitare possit*. Hoc ultro sane dare possem mecum deinde singula reputans dissidia, quæ Photiani schismatis causa, Catholicos Romanos inter, & Græcos, octavo Ecclesiæ sæculo, & sequentibus contigerunt. At ne duorum criticorum censuris subscribam, non tantum Leoninorum operum lectiones, sed & manuscriptorum vetustas, ad quæ exemplaria ejusdem S. Pontificis opera exigimus, impediunt, & prohibent. Etenim mihi de hoc dogmate ex Leonis scriptis inquirenti, varia testimonia occurrunt, quæ jam postmodum excitatam quæstionem persolvunt. Hæc inter autem principem locum habere mihi persuadeo, quæ contra Priscillianam hæresim, de qua agimus, scripsit. Siquidem Turribio, cæterisque Galliciæ, & Hispaniarum Episcopis, quæ de Trinitatis mysterio sunt credenda, describens, sine ullo prorsus verborum involucro, & ambiguitate, Spiritum Sanctum a Patre, & Filio procedere docuit, & definivit. (a) *Primo itaque capitulo demonstratur, quam impie sentiant de Trinitate Divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus Sancti unam, atque eandem asserunt esse personam, tamquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus Sanctus nominetur, nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius, qui de utroque processit*. Sed locum hunc Spiritus Sancti a Filio quoque processionem non tantum significare, sed & exprimere neminem diffiteri posse arbitror. Etenim cum Spiritum Sanctum de utroque *procedere* affirmet, hujus processionem æque a Patre, & Filio derivatam esse oportet.

Præcedentium scriptorum opinio rejicitur.

Spiritus S. processio ex Patre, & Filio.

Theodulphi testimonium.

Ita profecto hocce Leonis testimonio adductus ratiocinatus est Theodulphus libro de Spiritu Sancto, qui pro præteriti temporis voce *processit*, hac alia præsentis, nimirum *procedit*, usus est. Insignioris notæ Theologis præterea verba illa *recentiorum* manum minime suboluerunt, qui ad probandum contra Græcos hujus dogmatis in Ecclesia perpetuitatem, non tantum ad Leonis testimonium provocant, sed ad illam Fidei professionem, quam Toletani primi Concilii PP. adjudicarunt. Verum enim vero, dog-

(a) Quesnelius II. parte operum S. Leonis in notis ad epist. xv.

(b) Leonis epistola ad Turribium Cap. I.

ma istud *Processionis* Spiritus Sancti a Patre, & Filio jam in Romana Ecclesia satis provulgatum fuisse, produnt duo alia S. Pontificis testimonia, sermonibus de Penthecoste expressa, quæ hic indicasse sufficiat. De quibus aliqua dicemus in notis ad eosdem sermones, quos novis typis sequenti Tomo adornabimus. (a)

C A P U T X V I.

An Fidei illa professio Toletanis PP. adjudicata Augustini stylum, & ætatem redoleat. Adhuc Canonum Codicem a Quesnelio editum, falso Ecclesiæ Romanæ esse adjudicatum ostenditur.

I. **S**ed infirma illa tum Quesnelii, tum Harduini adnotatione erepta, & iis rejectis, quibus Fidei laudata professio cum subjectis capitulis, seu anathematismis, aliis perperam, quam Leoni, & Hispaniæ Episcopis adjudicabatur, adhuc de Augustini scriptis differere oportet, inter quæ istud monumentum, de quo agimus, auctius quidem locum habere, unus Quesnelius contendit. Hanc, ait, a magistro sententiarum lib. 3. Dist. 21. sub finem iis verbis laudari: *secundum quam rationem* (inquit) Augustinus, si quis dixerit, atque crediderit Filium Dei, Deum passum, anathema sit. Locus (ait idem Parisinus editor) Augustini ad marginem notatus, recentiori, ut puto, manu est: „ Sermo de Fide, qui est „ 3. in feria 5. in Cæna Domini. Revera Tom. 10. operum ejus extat „ sermo 129. de tempore, de Fide recta inscriptus, quem in appendicem „ non rejecerunt Doctores Lovanienses, ac proinde Augustinianum foetum „ esse censuerunt. „ (b) Hactenus Quesnelius, qui ita suarum partium studio abreptus, varias, sed levissimas, & inter se pugnantes, nec ad propositum facientes conjecturas in medium affert, ut nugis duntaxat, & verbis, quemadmodum legentibus patebit, certare vel ludere videatur. Qua in re explicanda, nos certo multos esse oporteret, si singula adnotare, & deinde rejicere cuperemus, quæ ibidem comminisci nixus est. Sed quæstionem ad quædam peculiaria capita reducere satius ducimus, ut inde quantum a veritate recesserit, perspicue intelligamus.

Quesnelius nugatur.

Ecclesiæ Africane doctrina,

II. Et primo quidem Augustinus anno 393. cum adhuc esset Presbyter, occasione Hipponensis Generalis Africæ Concilii, tum in Secretario Basilicæ Pacis habiti, contra Manichæos disputans, ita de Divinis disseruit Personis, ut nec unam loquendi formulam laudatæ professionis verbis affinem adhibeat; nec unum ex illis erroribus, aut errorum fontibus, quos laudata professio indicat, & exprimit, innuat, impetat, atque refellat. (c) Immo si sedulo ea, quæ de Spiritu Sancto ibi dicta sunt, animadvertamus, Ecclesiæ Africæ doctrinam longissime ab Apostolicæ Sedis institutionibus tum abfuisse, veritatis cultores judicabunt. Tunc etenim nondum tam copiose a doctis, & magnis Divinarum rerum Magistris hoc dogma fuerat disputatum; idcirco eum Dei *donum* esse prædicabant, non tamen tamquam *Filium de Patre genitum*, neque de *Filio* productum tamquam Patris *Nepotem*; aut duo esse rerum omnium prima principia, ut Manichæi perperam opinabantur (d). De Spiritu Sancto autem (ait) *nondum tam copiose, ac diligenter disputatum est a doctis, & magnis Divinarum Scripturarum tractatoribus, ut intelligi facile possit & ejus proprium, quo proprio fit, ut eum neque Filium, neque Patrem dicere possimus, sed tantum*

(a) Leo Magnus serm. 1. de Penthecoste cap. 3. & serm. 2. cap. 2.

(b) Quesnelius diss. 13. de libellis in Cod. contentis num. 8.

(c) Ex lib. 1. Retractationum cap. 17. (d) August. libro de Fide & Symbolo cap. 1x.

tum Spiritum Sanctum, nisi quod donum Dei esse prædicant, ut Deum credamus non se ipso inferius donum dare. Servant tamen, ut non genitum Spiritum Sanctum tamquam Filium de Patre prædicent: Unicus enim est Christus. Neque de Filio tamquam Nepotem Summi Patris, nec tamen id quod est nulli debere, sed Patri ex quo omnia, ne duo constituamus principia sine principio, quod falsissimum est, & absurdissimum, & non Catholicæ Fidei, sed quorundam hæreticorum proprium. Cum itaque Augustini ætate de Spiritus Sancti processione nimis obscura apud Afros quæstio esset, Patres in sacris Scripturis eruditi, eum duntaxat *Deum, Donum, Dilectionem, non Filium, non Patris Nepotem* appellabant. Numquam vero a *Patre, & Filio* tamquam ab unico procedentem principio prædicarunt. Qua ratione igitur hæc coherere possunt cum Apostolicæ Sedis doctrina, satis ea in professione expressa, quæ longe aliis clarioribus, congruentioribusque loquendi formulis, & phrasibus referta est? Profecto si apud Afros etiam Apostolicæ Sedis loquendi phrasés in usu venissent, Augustinum iis uti maxime decebat in Fidei, & symboli expositione. Quas cum non adhibuerit, cum de *Spiritu Sancto nondum tam copiose, & diligenter disputatum fuerat a Doctis, & Magnis Divinarum Scripturarum tractatoribus*, id sane argumento est, laudatam Fidei professionem non Augustini ætatem, stylum, doctrinam redolere posse.

Quæstio de processione Spiritus Sancti obscura Afris.

III. Sed nec Quesnelianæ opinioni firma suppeditant argumenta, vel quæ Augustinus jam ad Episcopatum assumptus, ad Orosii consultationem respondit; vel quæ in aliis operibus, & potissimum libro de Hæresibus anno 428. conscripto legenda occurrunt. Nihil quippe habent ejusmodi Augustini opera, ex quibus conjici possit, eam fidei professionem, de qua agitur, genuinum ejusdem esse foetum. In primis itaque quod ad librum contra Priscillianistas, & Origenistas Orosio inscriptum attinet, minime aliquid huic fidei professioni simile, vel consentaneum in eo contineri arbitrabuntur, qui hocce opus propriis oculis lustrarunt (a). In exordiis enim fatetur non omnibus in Orosii commonitorio expressis se occurrere velle: *Nam in quibusdam opusculis nostris (ait) quæ vel legisti, vel legere poteris, multa dicta sunt, quæ valent adversus hæresim Priscillianistarum, quamvis non mihi eos proposuerim refellendos, sed cum aliud agerem, etiam hoc me egisse nunc intelligo, quando ex te audio, quod illi sentiunt.* Non igitur ante annum 415. Augustinus sibi proposuerat Priscillianistas refellere, cum eo anno duntaxat ex Hispania ab Orosio, quid illius sectæ homines sentirent, intellexisset. Fatetur tamen jam cum Manichæos exagitaret, se multa scripsisse, quæ in Priscillianistas, multis in dogmatibus Manichæis affines, optime quadrare poterant. Sed non perinde aliquid in hujus scriptis vestigium extat, quod is eam fidei professionem conscribere potuerit. Nondum ipsi enim, nec Orosio quidem omnes Priscillianistarum blasphemias, vel errores innotuerant. Quasi non nisi temere stylum strinxisset ad fidei professionem contra eam hæresim conscribendam, cujus errores necdum ipsi innotuerant. Et quidem ita effari haudquaquam auderem, nisi Orosii ad Augustinum scripta, & Augustini ad Orosium liber argumenta suppeditarent (b). Sed cum Orosius ipse Priscillianistarum tres quæstiones duntaxat exponendas proponat, aliæ vero, quas subjicit, cum Priscillianii erroribus nihil affine habent, sed ad Origenistarum commenta pertinere ipsi ambo testati sunt; igitur non omnia Priscillianistarum commenta ipsis adhuc innotuerant (c). Quas vero quæstiones Orosius Augustino explicandas proposuerit, statim patefacimus. Harum ergo prior ad animæ naturam, atque substantiam pertinebat, quam

Manichæi Priscillianistas affines.

- (a) Libro ad Orosium contra Priscillianistas, & Origenistas Cap. 1. Tom. 8. pag. 438. (b) Orosii Consultatio, seu Commonitorium ad August. de errore Priscillianistarum, & Origenistarum extat Tom. 8. operum August. pag. 431. (c) Augustini liber contra Priscillianistas, & Origenistas ibid. pag. 433. & seq.

Priscillianistarum
errores circa ho-
minum corpora,
& animas.

Paulus Orosius
ibidem.

Priscillianistarum
tertius error.

Vide quæ diximus
in Dictinii, &
Symphosii causa:

Hispaniarum, &
Galliciae res quem-
admodum afflictæ.

nimirum Priscillianistæ non omnino creatam esse contendebant, sed divi-
næ naturæ portionem in se habere confingebant. Altera deinde circa hu-
mana corporeaque membra efformationem versabatur, quibus Patriarcharum
nomina respondere, & Cœli signa in iis disposita esse comminiscabantur,
quod impietatis, superstitionisque portentum, *ex quodam libro, qui in-
scribitur memoria Apostolorum confirmare nitebantur*. Sed & hunc librum
aliis fabulis, & figmentis esse refertum, idem Orosius testatur. Ultima
tandem quæstio de Trinitatis erat mysterio, quod solo verbo consistere
prædicabant: *Nam unionem absque ulla existentia, aut proprietate asse-
runt, sublatum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, hunc esse unum
Christum dicebant*. Tribus ergo hisce dumtaxat erroribus Augustinus oc-
currens, illam fidei professionem conscribere, & ad Orosium, vel ad quem-
quam Hispaniarum Episcopum mittere non potuit, in qua præter tres illos
recensitos errores, & alii quatuordecim, seu quindecim damnantur, &
rejiciuntur, qui nondum ad Augustini notitiam pervenerant.

IV. Nec mihi Augustini epistola objiciatur, quam inscripsit Cere-
tio (a). Ex ea enim quid? Totus ibidem est Sancti Patris scopus in detegen-
dis iis fraudibus, quibus Sacras Scripturas corrumpebant, & sibi apocryphas
adoptabant, cum potissimum Canonicis præferrent libris hymnum, quem
a Christo Domino ante passionem in horto recitatum fuisse confingebant.
Quo autem anno ejusmodi scripserit Augustinus epistolam, proferre non
audeo. Sed eam mihi sedulo percurrenti, nihil prorsus occurrit, quod
Quesnelianis conjecturis queat suffragari. Verum nec iis suffragari posse,
quis sibi blandiatur, quæ idem Augustinus anno 420. ad Consentium con-
tra Priscillianistarum mendacia, atque perjuriam, tum de Dictinii libris con-
scripsit. Impetit quippe ibidem mendacii naturam, & omnia contraria
argumenta ex male interpretatis scripturis deprompta refellit; Dictinium
in Ecclesiæ pacem tanquam poenitentem extremam diem clausisse asseve-
rat, ut jam vidimus, in quibus tamen omnibus nec unum leve illius fidei
professionis vestigium conspiciamus.

V. Jam vero antequam ad sermonem illum 129. perveniamus, quem
tanquam genuinum foetum Quesnelius Augustino adjudicat; de libro con-
tra omnes hæreses ab eodem, anno 428. conscripto, nobis verba facere
opus est. Fatemur quidem, Sanctum Hipponensem Episcopum num. LXX.
prolixiori stylo alios, & alios Priscillianistarum recensuisse errores (b). Sed
si excipiamus conjugiorum solutiones, carnis turpitudines, & contamina-
tiones, quibus Priscillianistæ delectabantur, quas ipse exagitat, nihil aliud
ibi subjicit, præter ea, quæ vel in libris ad Orosium, & Consentium, vel
in epistola ad Cerecium jam antea exagitavit. Necdum igitur tum omnia
illius sectæ arcana Augustino, aut aliis innotuerant. Si enim biennio ante-
quam is ex hac migrasset luce, innotuissent, certe describere non præter-
misisset, cum in hoc opere exarando in votis habuerit singularum hære-
seon errores referre. Neque ei id vitio vertendum est. Nimium enim ea
ætate tum Hispaniarum, tum Galliciae res erant afflictæ, & propterea sa-
cri Ecclesiarum Præsules, quibus post Romanum scissum Imperium Barba-
ri, Arianique Principes dominabantur, non in Synodis cogendis vacare
poterant, non in hæreticos, & contumaces Clericos animadvertere, non
denique gravissimis occurrentibus quæstionibus ultro, citroque epistolas
mittere, & ea institutionum subsidia ab aliis Catholicæ societatis Episcopis
expetere, quæ omnino necessaria videbantur. Ad hæc quippe, quæ fusius
etiam antecederet descripsimus, si noster Lector sincere animadvertat,
non facile sibi persuadebit, aut nos Augustinum in invidiam adducere vo-
luisse, aut de ignorantia notare, sed tantum ea referre, quæ veritati ma-
gis,

(a) Epist. 237. olim 253. extat Tom. 2. pag. 643. (b) August. libro de Hæ-
resibus hæresi LXX. Tom. 8. pag. 17.

gis, magisque consona esse censentur. Neque Quesnelio ad Eutropii, & Pauli Episcoporum Hispanorum consultationes provocare juvat, contendendo videlicet (a). „ Hos commonitorium quoddam ad Augustinum transf-
 „ misisse adversus invalescentes in Hispaniarum regionibus errores, qua
 „ occasione potuit libellus iste postulari ab Hispaniæ Episcopis, & scribi
 „ ab Augustino „. Sed unde hoc tenet Quesnelius? Ex Orosii consultatio-
 ne, seu commonitorio id habere affirmat. Sed Orosii verba jam Quesnelio
 negotium faceſſunt, nam Eutropius, & Paulus Episcopi *sola salutis om-
 nium utilitate permoti commonitorium jam dederunt* (ait Orosius) *de,*
aliquantīs hæreſibus, nec tamen ſignificarunt omnes (b). Super quas vero
 hæreſes duo illi Episcopi Augustinum conſulverint, plane reticuit. Sed ſi
 eum conſulviſſent ſuper Priscillianiana hæreſi, & errores; vel ſi Augustinus,
 poſtulantibus illis duobus Episcopis, libellum illum, anathematismoſque
 ſcripſiſſet, quid Orosio opus erat *feſtinato edere, & coacervare in unum*
omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis ſuis? An non illa
 fidei profeſſione, vel libello; an non in decem & octo, vel in viginti
 ſex anathematismoſ habebatur id omne, quod ad illius hæreſis exitium opor-
 tebat? Augustinum præterea, ſi duo illi Episcopi in hac cauſa interpellaſ-
 ſent, is aut reſcribendo iſdem feciſſe ſatis arbitratur Quesnelius, aut
 non? Sed utroque hoc telo ſe ipſum jugulat. Nam dato illo primo, fateri
 cogitur, cur Augustinus in eadem cauſa ab Orosio iterum conſultus, hunc
 non remiſit ad illam fidei profeſſionem, & ad illos anathematismoſ, quos
 rogantibus Eutropio, atque Paulo Episcopis, conſcripſerat. Remiſiſſet
 quidem, quemadmodum eum remittit ad lectionem quorundam opusculo-
 rum contra Manichæos editorum, *quæ legiſti* (ait) *aut legere poteris*.
 Cur tandem fatetur ex Orosio tum intellexiſſe, quid Priscillianiſtæ ſenti-
 rent, & jam illa *fabuloſiſſima deliramenta apud Hiſpanos eſſe conviſta*?
 Sed jam Augustinum ab Eutropio, & Paulo de Priscillianiſtarum erroribus
 non fuiſſe interpellatum, nec ad eos Episcopos in hac cauſa quicquam ali-
 quando reſcripſiſſe, arbitror evidentiffime demonſtratum.

Eutropius, & Pau-
 lus Epif. Auguſt.
 conſulunt.

Quesnelius fortius
 perſtringitur.

Auguſt. libro con-
 tra Priscillianiſtas,
 & Origeniſtas.

VI. Verum enim vero etſi de hoc fidei libello multa ſcripſerim,
 adhuc me nihil præſtitiffe videor, ſi ille clariffimorum virorum iudicio,
 & manuſcriptorum exemplarium auctoritate uni Auguſtino adjudicaretur.
 Ecquis profeſſo lepidum nugatorem me eſſe non arbitraretur, cum luſtra-
 tis jam aliis, atque aliis Auguſtini operibus, quibus laudata illa fidei pro-
 feſſio nec concinit, nec cohæret, iſtud unum ſubiſtiteret, cui potiffimum
 Quesnelius inſiſtit? An non vetuſto Romanorum Canonum Codici, ſenten-
 tiarum magiſtro, antiquis, recentioribuſque exemplaribus, Lovaniensibus
 Doctõribus, ex quibus omnibus ſuarum conjecturarum argumenta ipſe
 Quesnelius mutuatus eſt, fides adhibenda foret? Sed in tanti diſcriminis
 cauſa nihil operæ me inſumere oportebit, ſi Pariſini Doctõris iudicio il-
 lud opponam, quod jam Patres Congregationis S. Mauri in poſtrema Pa-
 riſina Operum S. Auguſtini editione pronunciarunt. Illam ergo fidei pro-
 feſſionem cum ſubjectis anathematismoſ ſub nomine ſermonis CCXXXIII.
de fide Catholica inſcriptam, in appendicem quartæ claffis rejecerunt, at-
 que eam Auguſtiniano nomine prorsus indignam iudicarunt. Qualem vero
 huius ſermonis fecerint cenſuram, nos hic ſubjicimus. Omnes quippe,
 ſingulaſque Quesnelianas ratiunculas apprime refellit, præter eam, quæ
 ad Romanorum Canonum pseudo-codicem pertinere arbitrantur (c). „ In
 „ appendice (ajunt) nunc primum collocatur. In Lovaniensium editione
 „ dubius eſt, Verlini autem, & Vindingi cenſura ſuppoſititiuſ. Exceptis
 „ anathematismoſ poſterioribus quatuordecim, qui ex confeſſione Fidei Ca-
 „ tholicæ Damasi ad Paulinum Antiochenum huc acceſſerunt, nihil eſt
 „ aliud,

PP. Congregatio-
 ni S. Mauri iudi-
 cium.

(a) Quesn. diſſert. 14. de Libellis, num. viii. (b) Orosius in Commonitorio ad
 Auguſtinum. (c) Tom. 5. in appen. iv. claffis, pag. 272. alias de tempore
 ſermo 129., nunc de diverſis 233.

P. P. Sancti Mauri
de præfato libello
judicium.

aliud, quam Libellus fidei, qui in Codice Canonum Ecclesiæ Romanæ Cap. 40. sic inscribitur. Libellus Augustini de fide Catholica contra omnes hæreses, qui etiam Toletani 1. anni 400. Concilii actis insertus reperitur, cum nonnulla in anathematismis varietate. Nomine Augustini citat Magister sententiarum in 3. dist. 21. ex ipso forte Romano Canonum codice. Quippe in mss. hunc Libellum inter Augustini sermones, & opuscula nusquam extare vidimus. Augustinum certe nobis minus sapiunt hi loquendi modi: num. 1. Hanc unam esse divini nominis Trinitatem ibidem non imaginarium corpus, aut forma sola compositum. Ibid. Et omnia corporis exercitia, sive ut Rom. Cod. exitia sensisse. Et num. 2. Mundum hunc factum non fuisse, atque ejus omnia instrumenta. Tandem vox *Paracletus* passim posita pro *Spiritus Sanctus*. Estius in 3. sentent. dist. 21 §. 3. editum suspicatur a scriptore in Nestorianos propenso, quorum videlicet errori accomodari possunt sententiæ quædam, præsertim anathematismus quintus. Hætenus Congregationis S. Mauri PP. in laudati sermonis editione.

Maurini P. P. de
Quesnelii nugis si-
lent.

Quesnelius suffra-
gium P. P. S. Mauri
se obtinere posse
speravit.

VII. Ego autem in his percurrentis, exscribendisque, quæ mire in nostrum conferunt negotium, in magnam rapior admirationem ob maximum illud silentium, quod cum hic, tum alibi de Quesnelianis nugis Maurini Patres servarunt. Istæ haudquaquam dissimulandæ erant, cum ipse Quesnelius habuerit in votis, eosdem PP. in nova operum S. Augustini editione, cui tum operam dabant, sibi, suisque conjecturis suffragaturos. Hoc profecto hisce verbis indicasse, quemquam eruditorum minime latebit. Post longam enim tot, tantorumque commentorum seriem, ita caput illud octavum suæ dissertationis de libellis absolvit, : Plura, & doctissimo viro digna expectamus de hoc libello a R. P. Domino Francisco Delsau Asceta Benedictino, in ea, quam cum suis San-Germanensis Canobii Collegis adornat, operum S. Augustini editione. Nec ego modo contendere audeo doctos, studiososque illos viros suæ eruditionis æquæ, animique sinceri testimonia non exhibuisse. Sed illud mihi maxime displicet, quod in laudata præmonitione ad sermonem 129. nunc vero 233. Quesnelio quasi suffragari voluerint, Romanæ Ecclesiæ illum Canonum codicem asserendo, quem plurimis monumentis hinc inde mutuatis, corruptis, atque interpolatis refertum esse intellexerunt. Hac in re succinere voluisse Quesnelio divinanti non arbitramur, qui semper suorum studiorum partibus adductus, Romanæ Ecclesiæ auctoritatem elevavit, sensim præsertim ostendere nifus, eam in suis decretis, & Constitutionibus aliarum particularium Ecclesiarum pedissequam factam esse, ex quibus modo unum, modo alterum monumentum, atque decretum mutuata est, ista suum in usum traducendo. Hanc sane agendi rationem viros pietate, & doctrina celebres consulto sequi voluisse, suspicari nefas esse arbitramur. Verum una, alteraque voce ibidem adhibita, lectorem saltem admonere potuissent, Codicem illum, quem sub nomine Romanæ Ecclesiæ Quesnelius evulgavit, incerto auctori adscribi, & dubiæ omnino fidei esse, vel ab iis habendum, qui non tantum emunctiori critices judicio pollent: sed qui prima Ecclesiasticæ historiæ, & Theologiæ elementa, & institutiones prægustarunt.

CAPUT XVII.

*De Asturicensi, Celenensi, & Bracarenfibus Synodis in Gallicia
Regnis Apostolicæ Sedis Decreto habitis, vel ejus
suffragio probatis.*

I. **A** Ge jam tandem, missis factis Paschasii Quesnelii divinationibus, & nugis, ad alia Concilia in Gallicia regno S. Pontificis suffragio, aut præcepto habita nostra se convertat oratio. Sed incertus sententiæ ob veterum monumentorum inopiam, sive jacturam, aliorum dictis, & observationibus insistere, quam novum aliquid in medium afferre malo; Cujusmodi sane illud est, cujus Idacius in Chronico celebrem fecit mentionem. In *Asturicensi Urbe Gallicia quidam ante aliquot annos latentes Manichæi, gestis Episcopalibus deteguntur, quæ ab Idacio, & Turribio Episcopis, qui eos audierant, ad Antonium Emeritensem Episcopum directæ sunt.* Fluctuat nunc animus in adjungenda fide Stephano Baluzio, Conciliorum collectoribus, Quesnelio, aliisque doctis viris, qui arbitrati sunt *Manichæi* vocem *Priscillianistas* hic innuere, & designare. Idacius quippe illius Chronici auctor, discrimen maximum *Priscillianistas* inter, & *Manichæos* dari utique novit, ut ipsi hisce dissertationibus explicavimus. Sed adhuc animi fluctuationem hæc alia verba præcedentia augent: *Quidam ante aliquot annos latentes Manichæi.* Latibula porro, & tenebras quærere consuevisse *Manichæos*, non *Priscillianistas*, in prioribus duobus nostris libris, quos de *Manichæis* Leone M. & ex Romanæ Inquisitionis actis conscripsimus, probatum est. Sed *Priscillianistas* suapte morum conditione impudentissimos, lucem vereri, & abdita loca inhabitare consuetos fuisse, eo tempore potissimum, quo in Gallæcia civiles, & Ecclesiasticæ res susque, deque vertebantur, quis sibi persuadet? Deinde iis in regionibus, cum *Priscillianistarum* ita increbuisse propagines, ut multi etiam ex Clericali, & Sacerdotali ordine labefactati reperirentur; qui unquam fieri potuit, ut isti laterent? Illud tandem hac in re animum magis, magisque fluctuare urget, quod idem Idacius in Chronico subjicit, videlicet in horum hæreticorum numero fuisse *Pascentium quemdam Urbis Romæ, qui de Asturica diffugerat Manichæum, Antonius Episcopus Emeritæ comprehendit, auditumque etiam de Provincia Lusitania fecit expelli.* Nunc porro, si quæ de Urbe Roma, cum in Annalibus, tum in sacris vetustis monumentis legenda occurrunt, ad memoriam revocemus, nusquam hic *Priscillianistas* latuisse, aut immoratos fuisse reperiemus. Sed *Manichæos* ex Africa advenientes sub Siricio Papa in Urbem sibi confugia quæsisse, latibula parasse, frequentes habuisse sacrilegos turpitudinum conventus, ad quos Romani viri, & mulieres tamquam *electi, & electæ* acciti convenire consueverant, exploratissima res est. Qua vero in Urbe cum usque ad quartum, vel quintum Sancti Leonis Magni Pontificatus annum permansissent, divino tamen consilio factum est, ut publicis Ecclesiæ, & Magistratum prescriptionibus exules extra Italiæ oras amandarentur. Id forte innuere voluisse Idacium de *Pascentio* Romano *Manichæo* loquentem, saltem suspicari possumus, cum scripsit: *Antonius Episcopus Emeritæ comprehendit, auditumque etiam de Provincia Lusitania fecit expelli.* Non semel *Pascentium* exilii pœnam subjisse particula *etiam* cum indicare habeat, commode isthæc de exilio ab Urbe interpretari potest, maxime quia *de Asturia Urbe diffugit*, non exulavit.

Antonius Emeritensis Episcopus.

S. Leonis Magni in Manichæos inquisitione.

Pascentius Manichæus.

Manichæi in Urbe Roma latentes.

Pascentius pluries exulare cogitur.

II. Conjecturæ autem hætenus adductæ maximum sibi robur nanciscuntur, cum ex tempore, in quod Asturicense Concilium rejiciendum est,

Valentiniani Imperatoris novella contra Manichæos.

Turribii Consultationes.

est, tum ex præcedenti laudata Sancti Leonis Magni ad Turribium epistola. Concilium illud quippe anno 446. fuit coactum, & Manichæi ex omnibus Italiæ oris amandati fuere præcedenti anno 445. ut etiam ex Valentiniani novella perspicue demonstratur. Hos autem tunc in Hispanias, & Gallæciam se recepisse verisimile est, cum regnis illis A catholicis principes dominarentur. Anno præterea 447. ad Turribium suam epistolam scripsit, & singulis sibi propositis quæstionibus S. Leo occurrit. Putant ne Sanctum Pontificem de hoc Asturicensi Concilio nihil fuisse dicturum, si in Priscillianistarum causa fuisset coactum? Turribius enim Leonem consuluit, non de Manichæorum, sed de Priscillianistarum erroribus. Igitur Concilii acta cum una Synodica epistola ad Apostolicam transmississet Sedem, quæ acta aut approbasset, aut reprobasset S. Leo, aut saltem illorum aliquam mentionem fecisset, præsertim cum tam in exordiis, quam in epistolæ fine in S. Turribii laudes excurrat, eumque admoneat de uno generali, aut pluribus provincialibus Synodis habendis, tum ad purgandas Priscillianistarum labe, tum ad horum improbitatem, impudentiamque coercendam. Cum igitur nec unum saltem verbum de Asturicensi jam coacto Concilio proferat, quis sibi rationabiliter blanditum voluerit, istud in Priscillianistas animadvertisse? Hisce ergo validissimis rationibus adductus, mea sententia propensior est, ut potius conjiciam, Concilium ab Idacio laudatum, annoque 446. coactum Manichæos exagitasse.

Ad quam Synodum S. Leonis præceptum referendum.

Severini Bini opinionio.

S. Leo epistola ad Turribium.

Ibidem Quesnel.

III. Sive tamen in Manichæorum sobolem, sive in Priscilliani affectas Synodus illa animadverterit, in dubium minime vocandum est, Sancti Leonis præceptum ad illam haudquaquam posse referri, sed ad aliam in Gallæciæ regno coactam, post susceptam a Turribio Sancti Pontificis epistolam cum omnium propositarum quæstionum resolutionibus. Accepta ergo a Turribio hac epistola, secumque reputatis gravissimis impedimentis, quæ generalis cogenda Synodi moram afferebant, ipsi Gallæciæ Provinciæ Episcopi de particulari quodam cogendo Concilio habuerunt consilium. Qua autem in Urbe isti Episcopi convenerint, certo hætenus definitum non est. Severinus Binius sibi persuadet eum conventum in *Celenensi* municipio apud Lucensem Urbem, Præsidente *Balconio* Bracarenfis Ecclesiæ Episcopo, & Gallæciæ Metropolitæ congregatum fuisse. Huic opinioni suffragari Lucretii præfationem in Bracarensi i. Concilio factam, perspicuum est. Sed ei non cohærent S. Leonis verba, quibus Idacio, & Ceponio, veluti Metropolitico jure insignitis, Episcoporum congregandorum curam, & onus mandat. *Quibus congregandis Fratres nostri Idacius, & Ceponius imminerebunt.* Si ex S. Pontifice igitur, Idacio, & Ceponio Metropolitanorum dignitas, & honor attributa sunt, quid causæ esse potuit, ut quatuor Hispaniæ Provinciarum Episcopi Fidei regulam a se ipsis conscriptam ad Balconium Bracarensem, non ad illos direxerint? Certe si tertium adhuc Metropolitam in Gallæciæ Provincia confingere non velimus, alterutrum ex duobus illis Episcopis vitam functum fuisse dicendum est, quando Bracarenfis illa Synodus coacta est, cui Balconius præerat. Ceponium autem huic Sedi ante Balconium præfuisse, non Idacium, non spernendis conjecturis ratiocinatur Quesnelius. Sed dum hoc damus, adhuc de Idacii Sede dubitatur. Hunc quidem *Lemicæ* Urbis Episcopum Sigibertus in Chronico facit, cujus causâ, præter Metropolitam Lucensem, aliumque Bracarensem, tertium quoque admittere cogeremur, Lemicensem nimirum, ad quam consecutionem cum animadverteret Quesnelius, scripsit: Igitur Lucensis Metropolitæ fuisse videtur Idacius, quamvis Sigibertus eum Lemicæ Episcopum faciat. Sed videtur confundere duos Idacios, quorum unus tempore Leonis, & Chronici auctor fuit, alter Priscilliani olim accusator, qui revera Lemicæ Episcopus fuit. Cujus erroris causam

(a) Quesnelius in notis, & observationibus ad epist. S. Leonis xv.

fam afferre volens, hanc fuisse affirmat, quod recentior Idacius in præfatione sui Chronici natum se in Lemica civitate asseveret. Sed si hunc Episcopatum assecutus fuisset, non omisisset eo loco commemorare. Atqui subjicit idem Quesnelius: Metropolitica suam dignitatem videtur indicare, cum ibidem se summi Præsulem officii creatum dicit. Et in laudatæ præfationis fine ita gemebundus deformem luget Ecclesiastici ordinis in Gallaciæ Provincia statum, ac si ad eum præcipue pertinuisset, velut Provinciæ caput. *Creationibus indiscretis, & universæ propemodum in Divina disciplina occasui, ex officio occurrere, ac subvenire.*

IV. His ergo, similibusque aliis conjecturis in re maximis obvoluta tenebris, Quesnelius insistens, duas in Gallaciæ Provincia ad Priscillianistarum exitium factas fuisse Synodos non dissimulat, quarum alteram, apud *Lucum*, alteram vero in *Bracarensi* Urbe congregatam affirmat; felicemne, faustumque habuerint finem duo Provincialia Concilia Leonis præcepto indicta, vetusta monumenta non produnt, & aliunde eorum acta temporis diuturnitate, & injuria interciderunt. Verum si ex Ecclesiæ memoriis, quæ supersunt, liceat ratiocinari, eam hæresim tum in Gallaciæ regno non penitus extinctam, & abolitam remansisse, credendum est. Etenim quamvis Turribius, Idacius, Ceponius, Balconius, alique Episcopi Synodalibus gestis eam cohibuerint, ut ipsis in carne viventibus, & Leone Magno superstite Priscillianistæ audacius caput extollere ausi non fuerint, tamen aliis, atque aliis annis decursis, iis in regionibus eorum errores redivivos pullulasse compertum est. Cujus rei causa nos antequam de tabula styllum removeamus, sequenti capite mox paucis absolvemus, quæ de Priscillianiana hæresi supersunt dicenda.

In Gallaciæ duo
Concilia coacta:

Gallaciæ Episcopi

C A P U T XVIII.

*Novissima Bracarensis Ecclesiæ acta ad aliquas superstites
Priscilliani erroris reliquias abolendas.*

I. **P** Priscillianistarum sobolem jam tot, & tam variis modis cum a Romanis Pontificibus, aliisque sanctissimis Episcopis, tum a Synodis, sæculique Principibus exagitata, quingentesimo Christi anno nondum extinctam, nec penitus fuisse abolitam, vetusta Christianæ rei monumenta sat perspicue patefaciunt. Nam hujus impietatis, & impudentiæ venena, quæ huc, illucque in Hispaniarum, & Gallaciæ regnis multorum virorum, & mulierum corda, fidem, & religionem corruperant, brevi temporis spatio nec purgare, nec iis mederi, sacri, Catholicique Pastores potuerunt. Quare etsi aliquamdiu mala illa sacrilegiorum, & blasphemiarum femina, Episcoporum studio adnitente, latere visa sint, ea tamen sexto Ecclesiæ sæculo currente, in Gallaciæ regno potissimum, rursus in lucem eruperunt. Id maximo sane sui animi mœrore (ut credibile est) novit *Profuturus* Bracarensis Ecclesiæ Metropolis Episcopus, qui primum executioni demandatis Apostolicæ Sedis, & Provincialium Synodorum statutis, iterum anno 538. eandem Apostolicam Sedem suis epistolis consuluit, novis quidem occurrentibus causis, quas mox aperiemus.

Sexto adhuc Ecclesiæ sæculo Priscillianistæ in Gallaciæ reperti.

II. Qui igitur tum in Gallaciæ regno Priscillianiana labe inquinati erant superstites, ficto religiosæ pietatis, & Christianæ abstinentiæ colore, a carnium escis abhorrebant. Quod cum ab ipsis *non devotionis, sed execrationis animo fieri Profuturus Episcopus* optime novisset, causam ad Apostolicam Sedem retulit, exquirens, an iisdem anathematis pœnis essent plectendi, quibus ob idem scelus olim SS. Patrum statutis in Manichæos fuit animadversum. Apostolicam tunc vero Romanam S. Petri Sedem *Vigilius*

Ficta Priscillianistarum abstinentia.

Papa regebat, qui *Profuturi* consultationibus confestim occurrens, primo eorum damnavit superstitionem, qui *aliquid ciborum contagione carniū credebant esse pollutum, quia* (subjicit) *de his omnibus, quæ ad humanum victum misericordia Dei contulit, nihil Catholicis esse judicatur immundum.* Quare ad pleniorē Bracarenſis hujus Episcopi institutionem, & ad Apostolicæ Sedis decretorum robur augendum, eos scripturarum fontes in medium adducit, quibus, ejusmodi præcavendos errores esse, docemur. Cujusmodi autem illud est, quod vel Paulus scripsit ad Titum: (b) *Omnia munda mundis &c.* vel illud aliud epistolæ 1. ad Timotheum, videlicet: (c) *in novissimis temporibus discedent quidam a Fide &c.* vel illud denique, quod apud S. Evangelistam Matthæum legendum occurrit: (d) *Non quod intrat in os coīquinat hominem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt, quæ coīquinant hominem.* His ergo, aliisque similibus scripturarum testimoniis, Patres, qui Vigilium præcesserunt, innixi, speciatim eos damnandos esse censuere, qui se a carniū esu abſtinentes, ea quoque credebant esse vitanda, quæ carniū fuisse videbantur admixta. Cum vero ista scriberet Vigilius, Divino consilio factum est, ut ea verborum formula uteretur, quæ invidis hominibus, & recentioribus sectariis omnia arma præriperet. Quapropter *abſtinentiam* ad nostri corporis effrænes passionēs coercendas minime reprobavit, quam Deo maxime gratam esse universus Sanctorum PP. cœtus affirmat. Cujus causa, cum in pervigiliis, tum quadragesimæ tempore ciborum delectum, & discretionem rationabilius Ecclesiam præcepisse perspicuum est: sed eos a Catholicorum societate eliminandos esse docet, quia a Domini creaturis nefarie, & superstitiose abhorrebant. Quapropter (ait) *nec abſtinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos, qui execrantur Domini creaturam recipimus in nostra societate.* (e)

Lutheranos, Calvinistas, Centuriatores, aliosque Sectarios ea Vigilii verba perstringunt.

III. At Priscillianistarum sacrilegus in Trinitatis mysterium animus, novam quamdam aliam erroris speciem excogitaverat, tametsi Toletani, Bracarenſes, & Lucenſes PP. præcedentibus in Conciliis fidei professionem conscripſissent, & promulgassent, ad unam in tribus divinis personis substantiam, naturam, virtutem, atque potestatem prædicandam, & confitendam. Quare ergo ut Priscillianistæ, aliorumque hæreticorum propagines hoc dogma convellerent, glorificationis Hymnum, quem Catholica Ecclesia in Psalmorum fine antiquitus canendum instituerat, ipsi una, aut altera conjunctionis syllaba subducta corrumpebant, dicendo: Gloria Patri, & Filio, Spiritui Sancto. Novam hanc esse erroris speciem S. Pontifex ibidem affirmat; simulque eorundem hæreticorum illum agendi scopum esse scribit, videlicet eos docere voluisse *Filii, & Spiritus Sancti* unam tantummodo esse personam. Sed ad eum convincendum errorem, *sufficit* (ait Vigilius) *quod Dominus Jesus Christus designans, in invocatione Trinitatis credentium debere Baptisma celebrari, dixit; Ite docete omnes gentes, baptizantes eos: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* (f) Quæ argumento sunt, æqualibus distinctionibus tres illas personas nominari jussisse. (g)

Priscillianistæ glorificationis Hymnum corrumpebant.

Aliæ quæstiones in Concilio discussæ.

IV. Præter has duas autem quæstiones, quæ Priscillianistarum errores respiciebant, & alias, quæ ad Arianorum Baptisma, vel ad Ecclesiarum instaurationes, & consecrationes, vel ad diem eo anno definitam pro Paschali Festo & Pentecoste celebrando pertinebant, *Profuturus* Romano Pontifici discutendas proposuit. Sed celebris profecto est consultatio, vel quæstio illa,

- (a) Vigilius Papa in epistola ad Profuturum Bracarensem cap. 1. (b) Epist. ad Titum cap. 1. v. 15. (c) Epist. 1. ad Timotheum cap. 1v. v. 1. & seqq. (d) Matthæi 15. v. 16. & 17. (e) Vigilius Papa ibidem cap. 1. Qui mire concinit Leonis M. testimoniis, sermonibus de jejuniis quatuor temporum anni, & Quadragesimæ. (f) Vigilius ibidem Cap. 2. (g) Matthæi ultimo v. 19. Consult. S. Leonis serm. de Pentecoste.

la, cui quinto loco Romanus Pontifex occurrens, vetustum Ecclesiasticæ disciplinæ ordinem divinarum precum in Missis recitandarum servandum præscribit. In quo quidem capite cum multa, & varia descripta offendamus, quæ circa *Canonicas preces*, & *Sanctorum Dei festivitates*, recentiorum novatorum, criticorumque hominum arguant falsitates, lubens ea omnia expenderem, nisi quæ mihi obijciuntur dicenda, nimium hujus Priscillianæ hæreseos historiæ filum abrumperent. Unum interim tamen minime censui prætermittendum: Remotiorum videlicet Orbis partium Episcopos ita ab Apostolicæ Sedis mandatis, & institutionibus consuevisse pendere, ut ad hanc non tantum fidei, & Episcoporum negotia definienda deferrent, sed ea etiam, quæ ad festa, ad Sanctorum Dei solemnitates, natalitiosque dies celebrandos pertinebant, pari animi submissione statui, atque perscribi postularent. Quæ sane, cum ipse mecum reputarem, facile in eam adductus sum persuasionem, Canoniarum precum regulam, primitus ab Apostolica Sede, in Occidente saltem, derivatam esse, a qua resiliere nulla Ecclesia, nullusve Ecclesiastici Ordinis Minister confidebat. Ut maxime confirmari potest ex perantiquo illo fragmento epistolæ S. Leonis ad Turribium, quod in superioribus indicavimus, quodque publici juris facere jam deliberavimus. Harum tandem Canoniarum precum ordinem, ex Apostolica traditione acceptum, una cum hac epistola Vigilius Papa ad *Profuturum* Episcopum direxit, ut inde intelligeret, quid in Festivitatibus esset sequendum; *Quapropter* (ait) *& ipsius Canonice precis textum direximus subter adjectum, quem (Deo propitio) ex Apostolica traditione suscepimus. Et ut Charitas tua cognoscat, quibus locis aliqua festivitibus apta connectes, Paschalis diei preces similiter adjecimus.*

Ordo Divinarum precum in Missis recitandarum.

Occid. Ecclesiarum vetus disciplina.

Divinarum precum Ordo ex Apost. traditione, derivatus.

V. Verum ad hanc omnium Ecclesiarum, & Episcoporum, in quibusvis causis, erga Apostolicam Sedem reverentiam, & subjectionem patefaciendam, in his immorari arbitrator supervacaneum. Ipse quippe Vigilius absque ulla verborum ambiguitate, ac veritatis fraude, quasi suorum Prædecessorum vestigia, & suæ sedis privilegia paucis persequens, *Romanam Ecclesiam fundamentum, & formam omnium Ecclesiarum esse, ex omnium credentium consensione prædicat. Quoniam* (ait) *licet omnium Apostolorum par esset electio, Beato tamen Petro concessum est, ut omnibus præmineret.* Et paucis interjectis, de præcipuis Romanæ Ecclesiæ prærogativis differens, eam omnium Ecclesiarum ea ratione Primatum habere asseverat, ut ad eam, tam summa Episcoporum negotia, judicia, atque querelæ, quam & majores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput, semper referenda sint. Quæ igitur ad *Primatus* prærogativam, quæ ad appellationes ab Episcoporum judiciis ad Apostolicam Sedem factas; quæ denique in causis majoribus eidem Apostolicæ Sedi sunt reservata pertinere, jura sanxerunt, cum laudato loco, tum in reliquo suæ epistolæ contextu Vigilius Papa recensuit. Sed cum hæc omnia Catholicis, eruditissimisque viris notissima sint, in præsens silentio premere statuo, causas potius dicturus, ob quas, confictionis aliquid ea in epistola redarguere possent.

Romanæ Ecclesiæ Primatus ex Vigili Papæ epistola.

VI. Viribus in primis destitutum censeretur oportet, quod ex epistolæ inscriptione objicerent. Eam videlicet in veteribus etiam editis exemplaribus *Eucherii*, seu *Eleutherii* nomen præferre. Id sane haudquaquam inficiatus est Cardinalis de Aguirre, qui *Profuturo* Bracarensi, Gallaciæ Episcopo Metropolita inscribendam hanc epistolam docuit. Sed ex hac objectionem quid? Nulla enim ratione Amanuensium lapsus, & oscitantia exploratissimæ veritati obesse potuit (a). Quare minus prudens, & prorsus inutilis eorum eruditio censeretur debet, qui ex corrupto alicujus monumenti titulo, & inscriptione, suppositionis, & falsitatis argumenta desumere conantur. Nimis quippe frequens, & sollemnis fuit ejusmodi Amanuensium lapsus,

Quemadmodum Amanuenses frequenter lapsi sint.

(a) Card. Aguirre Concil. Hisp. 1. 2. pag. 228.

fus, in describendis præsertim personarum, & locorum propriis nominibus, ut in cujusque ætatis, & idiomatum manuscriptis exemplaribus videre est. Illud vero in præsens ad nostram rem spectat, nimirum pro *Eucherio*, seu *Eleutherio*, *Profuturi* nomen esse legendum, ut habent plerique optimæ notæ manuscripti codices, ut Bracarensum Episcoporum catalogi, & Romanorum Consulium tabulæ, ut denique Concilii Bracarensis acta paulo post celebrati, sine ulla prorsus ambiguitate patefaciunt.

Profuturus Episcopus Bracaren-
sis.

Et quidem plures mss. Codd.; vetustissimus videlicet Lugdunensis, duo Colbertini antiquiores, optimis notis insigniti, ex quorum uno clarissimus Stephanus Baluzius hanc epistolam descripsit, *Profuturi* nomen habent. Sed hunc Bracarensem Episcopum fuisse, ejus Concilii prima acta testantur. Quare vix dubitare licet, eum Apostolicam Sedem, cum supra Priscillianistas, tum supra cæteras illas quæstiones Vigilii Papæ tempore consuluisse, atque Vigilium Pontificem ad eundem epistolas, de quibus agimus, direxisse. „ De die autem (ait Eminentissimus Aguirre) & anno, „ quo data est, inutile reor esse si disputem, cum ex codice Colberti- „ no constet scriptam esse eo anno, quo Joannes Consul fuit post Belisarium, „ id est anno 538. „.

Contraria refel-
luntur argumenta.

VI. Quod si vero secundo loco adhuc objiciatur, saltem postremum illius epistolæ caput suppositionem, & falsitatem redolere, in quo de *Primatu Romanæ Ecclesiæ* differitur, jam propositum urgerem. Nec enim moveri possem, quod illud in variis Galliarum codicibus desideretur, vel quod in pseudo Isidoriana collectione duntaxat reperiri, adversarii asseverent. Nam in primis isthæc epistola ad Gallaciæ Metropolitam scripta est. „ Et propterea longe major fides habenda reliquis omnibus Codicibus ma- „ nuscriptis antiquissimis Hispaniæ, visis, & collatis ab Illustrissimo Loay- „ sa, tum impressis, in quibus caput illud de Primatu Romanæ Ecclesiæ „ habetur, quam uni Colbertino, de quo non levis suspicio esse possit, „ in Gallia scriptum fuisse iis temporibus, quibus causæ Episcoporum ap- „ pellantium Sedem Apostolicam disceptabantur, præsertim inclinante sæ- „ culo nono sub Nicolao I. Papa, & postea in causâ Gerberti Rhemensis, „ desinente fere decimo. Fieri enim facile potuit, ut qui adversus Hinc- „ marum Laudunensem, & Rhotadum Sueffionensem Episcopos Sedem Apo- „ stolicam appellantes, eripere ipsi conabantur Episcoporum judicia, trun- „ carent epistolam Vigilii abscisso eo capite, quo ipsi jugulabantur. Ha- „ tænus Cardinalis Aguirre loco superius laudato. Cujusmodi subsidii usi „ sunt novissimi Conciliorum editores in notis ad laudatam vigilii epistolam „ Tom. 5. pag. 1290.

At nec nos tam multos esse oporteret in duobus illis eripiendis objectis, si ad Vaticanorum exemplarium manuscriptorum auctoritatem provocare institueremus. Extant quidem in Apostolica hac Bibliotheca plura hujus epistolæ exemplaria, quæ genuinum *Profuturi* nomen, & caput illud de Romanæ Ecclesiæ Primatu exhibent, quæ invicte probant laudatam epistolam nullum prorsus vulnus passam fuisse.

Concilium habi-
tum a Lusitanis,
& Gallæcis.

VII. Verum si tot, tantaque præsidia huic exagitatae veritati non opitularentur, adhuc forte de hujus epistolæ falsitate, & suppositione quis suspicari posset? Apage figmentum. Longe majora sibi veritatis certa argumenta vindicat ex Suffragio Bracarensum actorum, illorumque Patrum consensione, quibus potissimum Cardinali Aguirre, Baluzio, Conciliorumque Collectores adherere, & ea non tantum cursim evolvere, vel levius indicare opus erat. Patres itaque illi, ut in præcedentibus vidimus, anno Christi Domini 563. cum jam Joannes Papa tertius Apostolicæ Sedis clavum teneret, & *Ariamirus*, seu *Theodomirus* ex Svecorum stirpe Rex, civiles Galliciæ, & Lusitaniæ res administraret, in unum convenere. Diu enim, antequam convenirent, in votis habuerunt sacerdotalem inter se ipsos fieri debere conventum, ut penitus Priscillianæ hæreseos contagium pur-

purgarent. Propterea ajunt: *Nunc igitur, quoniam optatum nobis hujus Congregationis diem, gloriosissimus, atque piissimus filius noster aspirante sibi Domino, Regali praecepto concessit, & simul positi confidemus (alias consideraremus) prius si placet, de statutis fidei Catholicae perquiramus.* Prima autem die mensis Maji hunc Conventum inchoatum fuisse, sequens nota patefacit. *Concilium Bracarense, anno III. Ariamiri Regis celebratum, die Kalendarum Majarum (a).* A quibus vero Catholicae fidei statutis Concilium illud exordia sumpisset, jam luculentissime in praecedentibus diximus, Quesnelium exagitantibus, qui confidentius fidei professionem a Tarraconensibus, Carthaginensibus, Lusitanis, & Boeticis Patribus, Papae Leonis praecepto descriptam, eripere conabatur, ut incerto prorsus Scriptore eam assereret. Ne igitur actum iterum agamus, alteram illius Concilii partem expendendam assumimus, in qua quippe cum de *Profuturo* Bracarensis Ecclesiae Antistite, tum de Romanorum Pontificum primatu, & juribus, cumulate laudati Patres verba fecere.

VIII. Ad totius ergo Clericalis Ordinis institutionem Lucretius eos praecedentes Ecclesiae canones recitari jussit, quos Generales, & Provinciales synodi in Ecclesiasticae disciplinae munimen, & sacrorum rituum, & Ministrorum Ecclesiae decus conscripserant. Cui suggestioni caeteri omnes Episcopi illico cum suffragarentur, necessarium, & valde utile arbitrati sunt primo ad eas provocare institutiones, quae ab Apostolica S. Petri Cathedra *ad interrogationem quondam venerandae Memoriae Praedecessoris sui Profuturi directae fuere.* Profuturum Episcopum ergo ante Lucretium in Bracarensi confedisit throno, & ab Apostolica S. Petri Cathedra regulas pro Priscillianistarum superstitionibus reliquiis abolendis recepisse, hujus Concilii Patres confessi sunt. Sed horum votis lubens Lucretius adherere cupiens, confestim respondit: *Recte vestra Fraternitas pro auctoritate Sedis reminiscita est.* Atque omnibus audientibus: *Relecta est auctoritas Sedis Apostolicae ad quondam Profuturum directae Episcopum, quae propter prolixitatem his gestis minime inserta est.* Haec autem ad Vigiliis Apostolicam Constitutionem referri, nemini dubium esse potest. Nam subjecta ibi, & definita viginti duo Capitula, huic aequae innixa sunt, quemadmodum praecedentes Canones, & Anathematismi ex S. Leonis ad Turribium epistola, quam laudarunt, mutuati sunt. In his igitur novis Capitulis conscribendis eum potissimum sibi scopum statuerunt; abolere videlicet ritus, caeremonias, omnemque profanam disciplinam, & regulas a Priscillianistarum pravitate derivatas. Non enim impii, sacrilegique illi homines Catholica dumtaxat dogmata corruperant, labefactaverantque, sed Divinorum Officiorum, & horarum Canoniarum ordinem perverterant, solemnioribus quoque diebus, & in pervigiliis peculiare lectiones in Missis celebrandis recitabant. Ab illa enim recesserant Apostolica traditione, quae formulam Populum inter sacra mysteria facienda salutandi praescribit. Non eundem in sacrificio perficiendo, & Baptismate administrando ordinem, & formam servabant. Alios Psalmos, & alias Scripturas poetice compositas, praeter eas, quae in novo, & veteri Testamento habentur, publice in Ecclesia psallebant; Neque tandem omnes etiam Clericalis ordinis Ministri carni cibo utebantur. Quare Capitulo XIV. statuerunt: *Pro amputanda suspitione Priscillianae haeresis, vel olera cocta cum carnibus tantum praegustare cogantur; Quod si contempserint (addunt) secundum quod de his talibus Sancti Patres antiquitus statuerunt, necesse est eos pro suspitione haereseos hujus, officio, excommunicatos omnibus modis removeri.* Nimis perspicua profecto sunt haec, & id genus alia, quae subicere possem ad Apostolicae Sedis Primatum, & praerogativas patefaciendas, vel ad eam animi subjectionem, & obedientiam probandam, quam remotioris Orbis partis Episcopi erga Romanos Pontifices verbis, & factis impleverunt.

Epistola ad Turribium Asturicensem.

IX.

(a) Bracarense II. Conc. extat Tom. 6. Concil. pag. 515.

Cl. D. Idel-
phonfi. Clemente
studium atque
consilium.

Hærum exercita-
tionum scopus, &
finis.

IX. De qua quidem obedientia, & sacro conjunctionis foedere cum Romana Ecclesia, quovis tempore Hispani ipsi gloriati sunt; ut post Cardinales Baronium, & Aguirre, Clarissimus, & optimarum scientiarum cultor eximius D. Idelphonsus Clemente de Arostegui, jam in Alma hac urbe pro Castellæ Regno inter XII. viros jurisconsultos Romani Fori causarum judices novissime testatus est (a). Is namque ad augendam ornandamque Hispaniensis Ecclesiæ historiam, exhortationem ad Hispanos Romæ XII. Kal. Septembris MDCCXLVII. eo consilio conscripsit, ut eos in Patriæ honorem, & utilitatem ad studia litterarum excitaret. Inter cætera autem quæ in mentem suæ gentis hominum revocat, illud est,,. Cum a,, prima Ecclesiæ Romanæ, & Hispaniæ ætate, maxima fuerit utriusque,, conjunctio atque societas, hinc certissima mihi res erat, in hac urbe,, memoriam, & monumenta præcipua servari, quæ ad historiam nostram,, spectant. Et paulo infra subjicit. Hic igitur facile reperiri posse judica-,, bam singularum Ecclesiarum Origines, & dignitatem; hic earum con-,, junctionem, divisiones, & translationem; hic Conciliorum acta, Epi-,, scoporum appellationes, atque SS. Pontificum decreta,,. Ad cujus verba cum ego attendissem, in eam spem adducebar, nec ipsi, nec aliis quibuscumque, qui in Christianæ rei studiis versantur præsentem hunc meum qualemcumque laborem ingratum futurum; cum in istis exercitationibus conscribendis, jam alia, & alia tractaverim, quæ strictissimum, illud cum Romana Ecclesia foedus, conjunctionem, societatemque certissime patefaciunt; alia vero, quæ ad antiquum illarum Ecclesiarum statum, dignitates, & prærogativas cognoscendas non infirma, & dubia argumenta suppeditare possunt, prout rerum ordo, & ipsa scribendi ratio postulabat explicaverim. Cum igitur tandem, quæ ad Priscillianistarum causam, errores, Concilia contra eosdem coacta pertinere videbantur, quæque in hac maximi momenti re, Apostolicæ Sedis jura, auctoritatemque ab invictorum calumniis vindicare poterant, ad exitum perduxerim; duas dumtaxat in sequenti, & ultimo capite levissimas difficultates eripere conabor, quæ ex hujus Concilii textu, & narrationibus depromptæ sunt, quæque maximam disceptandi libidinem in Paschasii Quesnelii, aliorumque animos excitarunt, ut mox videmus,

CAPUT XIX. ET ULTIMUM.

Duos Leonis tempore extitisse Turribios perperam Paschasius Quesnelius arbitratus est. Ad quem potissimum Christi annum Bracarense Concilium, de quo egimus, sit revocandum.

I. **A**ctorum Bracarensium seriem Paschasius Quesnelius percurrens, in eam lapsus est opinionem, præter Turribium illum Asturicensem, de quo in superioribus verba fecimus, alium hujus nominis hominem extitisse, qui Apostolicæ Sedis *Notarii* munere fungebatur, qui ad Galliciæ synodum Leonis literas detulerat. Huic controversiæ Lucretii verba occasionem præbuere, qui in laudata Bracarensi Synodo proloquens dixit. *Credo autem vestræ Beatitudinis fraternitatem nosse, quia eo tempore, quo in his Regionibus nefandissimæ Priscillianæ sectæ venena serpebant, Beatissimus Papa Urbis Romæ Leo, qui Quadragesimus fere Apostoli*

(a) Cardinalis Baronius Tom. VI. ad annum 447. Card. Aguirre Tom. II. Conciliorum Hispan. Ildelphonsus Clemente de Arostegui in exhortatione de excolenda historia Ecclesiæ Hispanien. pag. III. & seq. Videtis quoque Francisci Girvesii Dissert. pag. 104.

stoli Petri successor extitit, per Turribium Notarium sedis suæ ad Synodum Gallicie contra impiam Priscillianæ hæresis sectam scripta sua direxit. Si de Turribio Asturicensi isthæc verba explicanda forent, mendacium continerent. Is quippe cum esset Episcopus, nec Sedis Apostolicæ Notarius dicendus est, nec illi munus istud injungendum, ut Bajuli instar ad Gallicie Synodum litteras deferret. Baronius hanc quæstionem excitari posse intelligens, unicum dumtaxat fuisse Turribium asseverat, cui primum refragatus est Ambrosius Morales rerum Hispanicarum scriptor non contemnendus, duos omnino distinguendos esse Turribios contendens, quorum alter *Asturicensis* potiebatur Episcopatu, ad quem S. Leo Magnus epistolas direxit: Alter vero, per quem S. Pontifex ad Hispaniæ scripsit Episcopos, qui Roma in Hispanias missus est, ut laudatas deferret epistolas. Hanc ergo opinionem adoptavit Quesnelius, qui nimis sibi indulgens, in Eminentissimum Annalium scriptorem invehitur, & duo istius argumenta tamquam levia, & exilia, vel falsitatis portentum continentia, subvertere conatus est (a). Et quidem nobis in præsens tantum otii esse non potest, ut singillatim referamus, quæ hujus controversiæ causa Quesnelius subjiciendo comminiscitur. Cujusmodi illa sunt: „ Non semper solemne fuisse in litteris eorum nomina describere, per quos hæc deferebantur „. Leonem ad Turribium rescripsisse per eundem Diaconum *Pervincium*, a quo consultationes acceperat: „ Ad Gallicie vero Synodum mittere debuisse non alium Clericum, sed Nuncium aliquem e suo latere avulsum, quod munus optime alteri Turribio, non Episcopo, sed Romanæ Sedis Notario dumtaxat poterat convenire. „ Hæc, inquam, & id genus alia nimis operose congerit, & magnifice exaggerat Quesnelius, ut duos Turribios distinguat. Qui præterea cum se Leonino textu a Baronio urgeri intelligeret, in hunc tela retorquere nisus est, doctissimum istum Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, & Ecclesiasticorum Annalium Parentem oblitum esse contendens; „ Quidnam sit discriminis inter Episcopum rebus Ecclesiæ Sacerdotali sollicitudine incumbentem, & Diaconum, vel Notarium Episcopi mandata ex præcepto exequentem, & huc, illucque litteras bajuli instar deferrentem „.

Quesnelii argumenta.

Ambrosii Morales opinio.

Quesnelii argumenta rejiciuntur.

Quenam S. Leonis mandata ad Turribium.

Pervincio Diacono Asturicensi munera demandata.

I I. Lepida profecto ratiocinatio isthæc iis forte videbitur, qui Quesnelio adulari cupientes, nonnisi externam rerum superficiem attingere quærunt. Sed quid ea insulsius, aut magis nugatorium? Sacerdotalem ergo sollicitudinem dedecere (ait Quesnelius) si Episcopus ad suæ Provinciæ Synodum acceptas ab Apostolica Sede litteras deferat? Annon suæ Ecclesiæ rebus incumberet ejusmodi Pontificia mandata ex præcepto exequendo? Sed doctus noster Criticus, & adnotator dicat, amabo; num Leonis litteræ ad Afrorum, Indorum, aliorumque Orientalium populorum negotia pertinerent, vel ad Ecclesiasticas ejusdem Gallicie regni res, immo & ad ipsam Turribii Diocesim jam turpius undequaque a Priscillianæ hæresi labefactatam? Nimis in propatulo res est; Nam Turribius, suæ Diocesis, & Gallicie malis mederi cupiens, Leonem consuluit, interpellavit, ab ipso ea decreta, & regulas expetens, quæ Priscillianam luem purgarent, & ad exitium perducerent. Quid ergo mirum si Sanctus Pontifex omnibus hujus Episcopi postulatis occurrens, ei demandat Clericorum ea labe pollutorum causas ad Provinciæ Synodum deferre? Si eidem injungit Encyclicas epistolas de Gallicie Synodo cogenda? Hæc profecto agendi ratio cæteris expeditior erat, cum pro Priscillianistis coercendis, tum pro iis abusibus extirpandis, qui vel in sacrorum Ministrorum irreperant ordinationes, vel qui sacros ritus, & Ecclesiasticam disciplinam adulteraverant. Nam *Pervincius* ille Asturicensis Diaconus, qui Romam venerat cum Turribianis epistolis, Patriam deinde remigraturus, non tantum ad consulta jam factas

N n

re-

(a) Quesnelius Tom. 2. Operum S. Leonis pag. 445.

responsiones, sed injectas etiam litteras ad cæteros illius Provinciæ Episcopos facile deferre poterat, quin opus esset, ut summus Pontifex, cui Turribii studium in fidem, & religionem maxime innotuerat, alium quemquam ex Romanis Clericis cogeret tam longum, & laboribus plenum iter arripere. Hanc autem agendi rationem Leonem servasse, sequentia ejus verba palam faciunt. *Dedimus itaque litteras ad Fratres, & Coepiscopos nostros Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisque Concilium Synodi Generalis indiximus.* Ad hæc, quæ sequuntur, quæso, animadvertant Quesnelii assentatores: *Ad tuæ dilectionis sollicitudinem pertinebit, ut nostræ ordinationis auctoritas ad prædictarum Provinciarum Episcopos deferatur.*

Ambrosii Morales
opinio rejicitur.

Quesnelius ibidem

III. Nunc igitur Ambrosium Morales, & Quesnelium sic rogo: Qui fieri potuerit, ut ad Turribii Asturicensis sollicitudinem pertineret, ut Leoninæ ordinationes, seu statuta ad omnes illarum Provinciarum Sacerdotes tutius pervenirent, nisi eas *Pervincio* Diacono Patriam remigranti cum hac epistola, Turribii fidei commitendas tradidisset? Aliam enim significationem Leonis verba subire posse cum non videam, facile in eam sententiam adducor, ideo eundem Turribium Asturicensem a Bracarensibus Patribus Apostolicæ Sedis *Notarium* appellatum fuisse, quia ejus fidei, Pontificiæ auctoritatis scriptæ ordinationes erant commissæ, illique maxime incumberebat ad S. Leonem rescribere, an facile esset omnibus illarum quatuor Provinciarum Sacerdotibus in unum Generale Concilium coire, vel an saltem Galliciæ Episcopi citius Ceponio, & Idacio agentibus, in *Provinciali* conventu congregaturi forent, ad *remedium tantis vulneribus afferendum*. Quod vero addit Quesnelius: „Notarii vox numquam in Ecclesiasticis monumentis in eo significato usurpatur, quem ei affingit auctor ille, Baronius nimirum, qui quod agitur in Provinciis, ad Romanam Sedem referre, ac notum facere satagit. Hic nos jam ad Latinos optimos Scriptores provocare possemus, qui eam *Notarii* vocem usurparunt ad eos significandos, qui in publicis tabulis Ecclesiæ res describere consueverunt, cur ergo istud munus ab Apostolica Sede Turribio demandari non potuit? Quæ Episcopaliū jurium violatio in eo exercendo, cum de Christianæ reipublicæ bono ageretur, & illius Provinciæ potissimum, in qua Concilium haberi Romanus Pontifex præceperat?

Stephanus Baluzius in nova Conciliorum collectione.

IV. Adhuc præterea me latet, cur „Tres Leonis epistolas omnino distinctas cognoscere cogamur, partim (ait Quesnelius) ex ipso Leone, partim ex Lucretii Bracarensis interlocutione, non item cogemur eodem tempore missas existimare. Nugæ quidem. Nam si diversas illas Leonis epistolas non eodem tempore missas confingamus, nec Galliciæ Concilium ad annum 447. revocandum esset, ut Idacii Chronicum habet, cui omnes Ecclesiastici Scriptores suffragantur. (a) Etenim prior Leonis epistola Kalendis Augusti hujus anni conscripta est, quam S. Pontifex, ut sæpius diximus, Pervincio Diacono patriam remigranti tradidit. Hunc ergo alas habuisse confingere oporteret, ut non temere arbitraremur brevi temporis intervallo *Pervincium* Galliciæ attigisse, & rursus alios Nuncios cum epistolis Romam, & alios ex Urbe Roma ad Galliciæ remeasse. Istud sane confictionis portentum cum aliis, & aliis futilibus divinationibus nimis operose Quesnelius adstruere conatus est, ad eam de duobus Turribiis opinionem suis lectoribus sensim insinuandam.

V. Jam vero tandem hæc, & id genus alia prætereamus, gradum novissime facturi ad genuinam Bracarensis Synodi epocham inquirendam. Qua quidem in re satis esse videbitur, si brevius aliorum sententias referentes, lectorum potius judicium expectemus, quin rem ipsam definire con-

(a) Epist. ad Turribium cap. xvii. circa finem. (b) Dionysius Pet. Tom. 3. Ratio: temporum, & alii.

contendamus . Severinus Binius itaque ex Eminentissimo Cardinali Baronio istud Bracarense Concilium anno Christi 563. coactum fuisse arbitratus est , ei etiam suffragante Eminentissimo Cardinali Aguirre , Conciliorum Hispaniæ collectore . Sed Garfias Loaysa refragatus est , illudque biennio ante, anno videlicet 561. convocatum affirmat , sibi persuadens , Patres illos apud *Bracaram* non sub *Ariamiro* Principe , sed *Theodomiro* convenisse . Hunc autem fuisse Svecorum Regem , de cuius mirabili ab errore , & impietate Ariana conversione potissimum egit S. Gregorius Turonensis , (a) jam omnes Scriptores affirmarunt . Sed ambo ea nomina eidem Regi fuisse attributa , nec ullum errorem in codices irrepsisse , jam Cardinalis Baronius ex certissimis monumentis probavit , eidem assentientibus Binio , & doctissimo Petavio Rationarii temporum parte tertia .

Antonius Pagius autem (b) cum Baronii , tum Garfias opinionibus in medium adductis refert , Bollandistas *ad diem 20. Martii in vita Sancti Martini Dumienfis* affirmare , Concilium Bracarense i. recte a Garfia anno Christi 561. consignatum . Verum , subjicit Pagius , hæc opinio contrarium habet Gregorium Turonensem S. Martino Dumienfi coævum , Varias hinc inde rationes ex Gregorii Turonensis scriptis mutuatas affert , quæ potius illius Concilii epocham ex anno 549. , aut in sequenti esse repetendam ostenderent . „ Nihilominus (ait) quia Gregorius in referendis iis , quæ extra Gallias gesta sunt , non raro fallitur , existimo a Garfia Scriptore Hispanico non recedendum . „ Tandem animadvertit Innocentii Papæ III. epistolam fundamenta suppeditare dicendi , Concilium , de quo agimus , adhuc citius fuisse coactum , anno videlicet 560. (c)

VI. Sed in tantarum opinionum conflictu Baronio , & Cardinali Aguirre fidem adimere minime ausim . Conjecturæ quippe omnes , quæ ab adversis partibus adducuntur , nullas evidentias , sed solius probabilitatis præferunt notas , in quibus expendendis longius supervacaneum ducimus laborare , ne nimis divinationibus , quas in aliis reprehendimus , aliquando indulgere videamur . Unum interim , quod referre ad nos pertinet , illud potissimum censuimus ; Post coactam illam Bracarensem Synodum , nullam in posterum in sequentibus Conciliorum actis , Romanorumque Pontificum decretis , Priscillianistarum hæreseos occurrere mentionem . An vero tum Sacrorum Præsulum pietate , & Catholicorum Principum potentia , qui Hispanis , & Galliciis cæperant dominari , nefariæ illæ propagines ad exitum perductæ fuerint ; An vero sub simulato alio nomine , *Manichæorum* videlicet , *Gnosticorum* , *Montanistarumque* latebras ibi sibi quæsierint , affirmare haud ausim . Nec enim optimæ critices regulas violare æquum est ; a quibus fane eos recedere arbitramur , qui nimium suis studiis indulgentes , sine ullo monumentorum subsidio , solis variis , futilibusque conjecturis insistentes , aut veritatem ipsam falsis quibusdam coloribus caligine simillimis obruunt , aut falsas rerum species fictis describunt lineamentis , ut incautos lectorum animos , & judicia decipiant , atque pervertant . Ab hac enim agendi ratione nos semper abhorruisse , cum hæc , tum aliæ nostræ dissertationes cumulate patefacient .

Post Bracarense Concilium nulla mentio Priscillianistarum facta est .

Finis Historiæ Priscillianistarum .

N n 2

DE

(a) Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 11. & 37. (b) Baronius anno 560. num. 6. & anno 563. (c) Pagius ad Christi annum 560. num. 3. & 4. & ad annum 563. num. 4.

DE PELAGIANA HÆRESI

S. LEONIS MAGNI ÆVO GLISCENTE

LIBER UNICUS

CAPUT PRIMUM

De Juliano Eclani Episcopo, ejusque agendi ratione, ut Pelagianam hæresim latius in vulgus spargeret.

I. **I**NTER Cœlestii discipulos principem locum tenuisse Julianum Eclani Episcopum, jam ex Ecclesiasticis monumentis, & Imperialium decretorum legibus omnibus exploratum est. Is ergo quamdiu S. Innocentius Papa primus vixit (a quo Episcopatus ordinem obtinuerat) variis simulationum artibus nefarium illius hæreseos virus obvolvere studuit; atque sub pietatis, & charitatis velo erga egenos, totam animi impietatem obtendere conabatur. Immo, si Mario Mercatori fidem adhibemus, idem Julianus, ut Sancto Pontifici Innocentio pergratam rem faceret, exterius absque ulla prorsus simulatione, & verborum involuero Pelagium, & Cœlestium tamquam Catholica Fidei desertores palam damnare non detrectavit. *Prædicti sane Cælestius, & Pelagius non tunc primo a sanctæ memoria Zosimo videntur esse damnati, sed ab ejus decessore sanctæ recordationis Innocentio, a quo & Julianus fuerat ordinatus, quippe post illorum damnationem, usque ad prædicti Innocentii excessum e vita, in ejus communione permanens, & perseverans in sincera sententia, & communicans damnatori prædicto; Cum ipso quoque sine dubio Pelagium, Cælestiumque damnavit.* Utinam ergo Innocentius diu in vivis stetisset, aut Julianus ante illius decessum mortem obisset. Non enim tantas calamitates Ecclesia perpeffa fuisset, nec tot olim sanctissimi Campaniæ, & Italiæ Episcopi, Juliano Duce, & Antesignano, Catholica fidei puritatem maculassent; Non denique tot, tantaque scripta blasphemiiis aspersa, impietatibusque referta ultro, citroque transmissa fuissent, quemadmodum Eclanensis Episcopi impetu, & furore contigisse, exploratissimum est. Quid vero fecerit, quidve Julianus, mortuo Innocentio, moliri tentaverit, certe, & plenissime Ecclesiasticis monumentis edocemur. Siquidem tunc non valens amplius odium in Apostolicam doctrinam cohibere, quasi irarum impotens factus, palam in iis Populum edocebat, quæ jam a Cœlestio didicerat; sanctissimos, & alioquin doctissimos Catholica Ecclesiæ Episcopos carpere, & vellicare non verebatur: Augu-
sti-

Julianus Cœlestii
discipulus.

Marius Mercator
in Commonitorio.

Vita functo Inno-
centio Julianus la-
tius hæresim pro-
pagavit.

flino, ceterisque Africa Patribus diras imprecabatur, atque in dies deterior factus, contempta prius auctoritate, doctrina, & admonitionibus Sancti Zosimi Papæ, plurimos in malam fidem adduxit. Tum tandem rejecta ejusdem Summi Pontificis dogmatica epistola (quam tractatoriam appellant) quamque universi Catholicae societatis Episcopi summa animi veneratione, tamquam fidei regulam susceperant) ipse impudentissime eidem, una cum aliis Episcopis subscribere recusavit.

Qualis Juliani
agendi ratio.

II. Tantarum tamen improbitatum poenas diu luere non distulit. Etenim e Sacerdotii primum gradu dejectus, tum sua Episcopali Sede spoliatus, ac postremo Imperiali sanctione ab omnibus Italiae oris proscrip-
ptus, apud Orientales se exulem recepit, spe omni denique frustratus posse aliquando, aut proprium, aut alium quempiam Episcopalem conscendere thronum. Contra vero alii ex Episcopis, quos improbitatis sibi socios adsciverat, maxime poenarum vim, magnitudinem, & ignominiam reformidantes, secum reputarunt, nimis turpe fore Apostolicæ Sedis judiciis non obtemperare; Idcirco Juliano derelicto, damnatisque Pelagio, atque Coelestio, supplices Apostolicæ Sedi libellos exhibuerunt, a qua clementer suscepti, propriis sedibus restituti sunt. Alii vero, qui pertinaci animo Imperiales, & Ecclesiasticas poenas subire non verebantur, perpetuo depositi, atque exauctorati, extra omnes Italiae fines compulsi fuerunt. Rem totam hisce fere verbis Marius Mercator laudato loco exposuit; *Cui (Zosimi epistolæ videlicet) Julianus, & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes iisdem Patribus facere, non solum Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exauctorati, ex omni Italia deturbati sunt, ex quibus plurimi resipiscentes, & a prædicto errore correcti, regressi sunt supplices ad Apostolicam Sedem, & suscepti suas Ecclesias receperunt.*

Julianus Ecclesiasticis, & Imperialibus poenis multatus.

Julianus a suis sectatoribus ad poenitentiam adductis, desertus.

Marii Mercatoris testimonium.

III. Hæc porro sanctissimi Pontificis Zosimi gesta ex Mario Mercatore recensentibus, amplissimus nobis aperiretur campus evertendi omnia mendacia, atque calumnias, quibus referta est XIII. *dissertatio de Conciliis Africanis*, quam in Apostolicæ Sedis odium Paschasius Quesnelius conscripsit. In ea quippe omnia fusque, deque perturbans, & vertens, licenter Sanctum Pontificem Zosimum carpit, atque eum de nimia eum Pelagianis conniventia culpans, vehementer exagitat: Romanæ Ecclesiæ Clericos quoque tamquam Pelagiana tinctos fuligine describit; Provincialium in Africa Conciliorum auctoritatem ultra debitos, & a divinis legibus præscriptos limites extendit; Ipsius denique Apostolicæ Sedis jurisdictionem, dignitatemque, quam Africani Patres tunc summa cum religione, prosequabantur, non tantum elevare, sed etiam dejicere conatus est. Sed hisce imposturis quid? Suis dumtaxat asseclis audacter imponere potuit, non nobis, qui ex Prospero in Augustini vita optime novimus, Africanos Patres ab Apostolicæ Sedis judicio tunc vel maxime pendentes, numquam in plenaria Synodo convenire voluisse, nisi posteaquam Zosimi Papæ decretum ad eos pervenit. Cui deinde decreto biscentum, atque duodecim Patres, ut in omnibus suffragarentur, octo Canones ediderunt, qui perperam Milevitanae secundæ Synodæ attribuuntur. Sed *Milevitana ista*, ait doctissimus Petavius, (a) *contra Pelagianos nihil statuit*, & ex illis octo Canonibus, tertius, quartus, & quintus a Coelestino Papa sub Carthaginensis Concilii nomine citantur. Hæc vero silentio premere maluimus, quam in medium proferre, cum haud in animo in præsens habeamus, singulis laudatæ dissertationis mendaciis, & fraudibus occurrere, eademque refellere: Potissimum cum ad ea rejicienda, quisque uberrimam habeat rerum copiam, jam pridem ab Eminentissimo Cardinali Norisio paratam

Paschasii Quesnelii licentia.

(a) Dionysius Petav. par. 1. Rat. temp. lib. 6. c. 15. (b) Coelestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliarum tom. 3. Conciliorum.

ratam in libris de Pelagianorum historia. Cujus nos etiam subsidiis insistentes, ea dumtaxat delibanda duximus, quæ ad hujus exortæ hæresis tempus, quæ ad illius auctores, & Antesignanos; quæque tandem ad nonnul-
 lorum Romanorum Pontificum gesta pertinere videntur; ut videlicet, brevissima quadam præmissa rerum historia, faciliorem pararemus viam ad ea, quæ de sancto Pontifice Leone mox exponere aggredimur. Cætera autem, quæ Africanorum Conciliorum causam attingunt, & Apostolicam Sedem ab omni labe vindicant, alibi expedienda reservavimus.

C A P U T I I.

*Sancti Leonis Magni Studium in Juliano, & Pelagianis
 evertendis Campaniam populantibus.*

Julianus Coelestino, & Xisto Pontificibus fucum facere nifus.

Pelagianorum motus per Italiam excitati.

Prosper Aquitanus in Chronico.

S. Leonis Rom. Ecclesie Diaconi Studium & agendi ratio.

S. Leo Magnus Cassiani Massiliensis excitat silentium.

I. **A**D propositum itaque ut revertamur, nemo sibi persuadeat, aut Julianum cum suis impietatis sociis ita pacifice exilium, aliasque poenas subisse, ut Coelestino Papæ, atque Xisto hujus Successori fucum facere non tentaverit, ut absolveretur. Nemo quoque arbitretur Urbem, Campaniam, aliasque Italiae regiones, post Juliani, cæterorumque Episcoporum exturbationem, penitus a Pelagianorum lue liberas mansisse. Julianus imprimis, comparato sibi Nestorii Constantinopolitani Episcopi præsidio, suam, & sociorum causam dolo, atque fraudibus apud Sanctum Coelestinum agere tentavit, apud quem ut sibi, & exturbatis sociis Episcopales restituerentur sedes, quam sæpissime institit. Interim quoque Pelagiani hinc, atque illinc per Italiam sparsi succrescentes, spe fovebantur, quandoque proprios sibi reddendos esse Pastores, ac propterea, non a quærimoniis, non a tumultu, non a maledictis desistebant. Quare vix mortuo Coelestino, & in ejus sedem Xisto suffecto, hujus fidem, & Apostolicum vigorem Julianus tentare ausus est, cum ad eum datis supplicibus libellis, Catholicam fidem profiteri simulabat, ut pristinum Episcopatus honorem, & munera Pontifex ei restitueret. Rem narrat Prosper Aquitanus in chronico, addens præterea: Julianum non ab alio fuisse elusum, quam a Sancto Leone tunc Romanæ Ecclesiæ Archidiacono, qui omnium virium suarum contentione apud sanctum Pontificem egit, ut a simulata hæretici hominis poenitentia sibi, atque toti Ecclesiæ caveret. „ Hac tempestate Julianus Eclanensis jactatissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum „ amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis speciem præferens, molitus est in communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidiis Xistus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilantius occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, „ & ita omnes Catholicos de rejectione fallacis bestię gaudere fecit, quasi „ tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncasset. „ Ita scripsit laudatus Prosper ad Consulatam Theodosii xvii. & Festi, qui juxta Petavii tabulas rejiciendus est in annum Christi 439., ut etiam Eminentissimus Card. Norisius adnotavit.

II. Tanta ergo fuit S. Leonis adhuc Diaconi mira prudentia, ingenique sagacitas, ut statim hujus Pelagianorum signiferi dolos, malam fidem, & simulationes comprehenderet, qui dumtaxat intemperantiori amissi Episcopatus cupiditate actus, in Catholicorum communionem cum omnibus honoribus, & muneribus admitti efflagitabat, ut denuo Ecclesiam perturbaret, & novis machinis impeteret. Posteaquam vero animo omnibus periculis superiore idem Leo hisce malis occurrisset, hæreticos cum Nestorianos, tum Pelagianos scriptis etiam exagitandos esse censuit. Ac perinde quasi præsciis Divinæ sui ipsius ad summum Ecclesiæ Pontificatum electionis, Cassiani Massiliensis Presbyteri verecundam taciturnitatem crebris ad-

adhortationibus excitavit, atque istius propositum, ac sententiam laudabili studio, & imperiosissimo affectu vicit, & quasi impulit, ut septem adversus Nestorium de Incarnatione libros scriberet, & evulgaret. In iisdem porro libris nullum prorsus morem Pelagianis gessit, sed eos impetiit, atque proscidit. Quare etsi a Cassiano absolutis dudum collationum spiritualium libellis secum reputasset, constituissetque se in silentii portu collocare, excusaturus per taciturnitatis verecundiam loquacitatis audaciam, atque ut Semipelagianorum fautoris maculam, falso omnino, illi affictam deleret, tamen ex tam alto præmeditati silentii recessu, in publicum, formidandumque iudicium, nostro adhortante Leone, atque imperante, venit, novum subiit laborem, cum adhuc de præteritis erubesceret. Ita profecto fassus est idem Cassianus in epistola nuncupatoria ad Leonem, in qua hunc etiam ita alloquitur: *Tua enim jam hic magis causa, quam mea vertitur, tuum magis iudicium, quam meum officium periclitatur. Me enim, sive par sim tuo imperio, sive non sim, ipsa aliquatenus obedientiæ ratio, atque humilitatis excusat.....* Et paulo post hæc subicit. *Tua ergo hæc res, tuum negotium, tui pudoris opus est.*

Cassianus Massiliensis in nuncupatoria Epistola librum contra Nestorium, & Pelagianos ad Leonem Diaconum.

III. Non multum vero post, non solum fama (qua nihil in huiusmodi rebus est celerius) usquequaque persuasit, sed Nuncii etiam præcucurrerunt, Xistum Romanum Pontificem ex hac luce migrasse. Quod cum Pelagiani audissent, statim sibi novas clades imminere intellexerunt, si Archidiaconus Leo ad Pontificatum assumeretur. Et propterea maximo timore, gravissimisque periculis cruciabantur, & quasi in se ipsos, etiam veluti de superiori loco nova fulmina jaculanda prospiciebant. Et quidem faustis hisce ominibus Leo Ecclesiam regere aggressus est. Nam ad communem fidei Catholicæ utilitatem, statim hæreticis omnibus, & Juliano potissimum, ac cæteris Pelagianis, qui in Campania commorabantur, maximum bellum indixit. In Italia nobis per Campaniam constitutis, dum „ Venerabilis, & Apostolico honore nominandus Leo Manichæos subver- „ teret, & contereret Pelagianos, & maxime Julianum „ (a)

S. Leo Magnus ad Rom. assumptus Pontificatum.

Qua in re tamen eos Scriptores minime esse audiendos arbitror, qui ex Photii scriptis perperam eruerunt, Sanctum Leonem in Campaniam adversus Juliani insidias Prosperum Aquitanum destinasse. Nec enim Photius sua in Bibliotheca tale aliquid asseruit. Codice 54. dumtaxat scripsit de Pelagiana hæresi renascente (b) „ : Post non diu rursus veluti existere, „ atque enasci e mala radice impudenter cum cæpisset, Romæ etiam qui- „ dam pro hæresi libere locuti sunt, quos Prosper homo sane divinus li- „ bellis adversus eos in vulgus editis, facile dissipavit, extinxitque Leone „ etiam nunc, quem diximus, Romanam Sedem gubernante „. Non ergo Prosper, auctore Photio, Pelagianos in Campania commorantes evertit, nec ad eam subeundam Provinciam a Papa Leone missus, & destinatus fuit, ut Ufferio, Caveo, aliisque placuit; sed tantummodo quosdam libellos contra eos evulgavit, *qui libere pro hæresi Pelagiana loquebantur*. Quibus porro verbis potius quosdam homines indicatos esse arbitramur, qui nec scripturarum testimonia intelligentes, nec qua par est submissione Apostolicæ Sedis iudiciis obtemperantes, inanem ambitiosamque scientiæ speciem affectabant, dum illius hæreseos vindices videri cupiebant. Quorum quidem consuetudo hodierno quorundam mori simillima est, cum sapissime garrulos quosdam, & clamorosos Doctores, ne Ardeliones appellem, offendamus, qui publicas venalium librorum officinas, eo dumtaxat animo frequentare solent. ut summa cum libertate aliorum gesta, & scripta notent, & carpant, eademque maledicis carminibus describant, cum tamen, oh summa ingeniorum confidentia! Ipsi nec a natura, nec ab officiis,

Ufferii, & Cavei falsa opinio.

(a) Auctor lib. promiss. Dei dimid. temp. cap. 6. (b) Photius in sua Bibliot. Cod. 54. pag. 20.

ficiis, neque a scientiarum peritia, & exercitationibus, ratione ulla datum sit de hujusmodi facultatibus vel leviter judicare.

S. Prosper hominum licentiam suis scriptis cohibuit.

Hujus libri argumentum ex Epigraphe.

Martinus Steyaert in notis ad carmen de ingratis.

Photii testimonium cum Norisii opinione conciliari potest.

IV. Ejusmodi itaque hominum loquacitatem, atque licentiam S. Prosper quatuor, aut saltem tribus libellis cohibuit. Porro autem & illud reputans, homines videlicet, carminibus magis, quam soluta oratione delectari consuevisse, idcirco metricè conscripsit. Præcipuum vero hosce inter libellos locum obtinet *Carmen* illud de *Ingratis*, in quo contra Pelagianos, non tantum Ecclesiæ rerum gestarum seriem describit, sed etiam omnes nefarios illius hæreseos errores in medium adducit, & evertit. An non igitur ex hoc orationis genere populus, & vulgus intelligere poterat, quali quantave reverentia illa Apostolicæ Sedis decreta suscipienda forent, quæ jam ab omnibus Ecclesiarum Episcopis, tamquam fidei tessera habebantur? An non præterea sola hujus libelli epigraphe, omnibus, qui libere pro hac hæresi loquebantur, aut pudorem excitare potuit, aut illius legendi cupiditatem injicere, utpote gravem indicans in opere ingratorum animorum censuram contineri, quos quolibet tempore cunctæ nationes exhorrire, & ab eorum consuetudine segregare se consueverunt? Et sane si ingratus is censeretur, qui pro acceptis beneficiis, nec gratias rependit, nec habet, quanto magis, qui beneficia etiam se accepisse negat, & qui ingratis morem gerens, horum vitium, & causam defendere nititur? Merito igitur Pelagianos ingratorum sibi nomen acquisivisse in dubium revocari vix potest, quia nemo (ait Martinus Steyaert) „ pejus ingrati animi vitio laborat, quam ille, qui voluntati, ac misericordiae divinæ impie voluntatem præfert humanam, quasi originaliter malus receptionem boni, non a summo bono, sed a se ipso inchoet.

V. Hisce tamen rationibus Eminentiss. Norisius refragari videtur. Libro quippe 2. Pelagianæ historiæ ita de testimonio Photii scripsit, „ Catenum nulli sunt libri Prosperi contra Pelagianos, cum Photius eos libellos vocet, intellexisse puto eos, quos in Gallia contra Semipelagianos nos evulgavit, quos tamen ante Leonis Pontificatum scriptos esse mihi „ compertum est. Contra ingratos vero lepidum illud carmen Romæ „ eundem scripsisse unus Usserius sine teste affirmat pag. 380. „ Num ergo hæc dissimulanda sunt? Ne semper cum doctissimo viro negotium me habere velle videar, ut critici, litterariæ rei Veneti Scriptores, olim publicarunt, cum primum nostra Rufini editio lucem adspexit? (a) An ita Norisii conjecturis subscribere oportet, ut in nostra opinione labare videamur? Absit, ut nostra cogitatio in isthuc incidat consilium. Nec enim Photii testimonium ita est imbecillum, ut apud nos, & apud eruditorum coetum aliquam saltem sibi non vindicet fidem. Neque præterea ita eidem esse adhærendum arbitramur, ut clarissimi, doctissimique Viri Cardinalis Norisii conjecturas, atque rationes impetere, aut rejicere audeamus. Nimis enim turpe foret, vel leviter etiam eruditissimi hominis lædere existimationem, qui pro Ecclesiæ rebus, post tot exanthlotos labores, meliora suorum studiorum Catholico Orbi specimina exhibuit, cum in Pelagiana conscribenda historia, tum in antiquorum monumentis orandis. Cum hæc itaque mecum reputarem, iterum conjectis oculis in Photii testimonium, utriusque Scriptoris opiniones, seu asserta facile conciliari posse, mihi in animum induxi, atque ea potissimum de causa, quod Photius nullibi asserat, Leone Romanam Sedem tenente, Prosperum ejusmodi contra Pelagianos exarasse libellos. Ait dumtaxat: *Prosper homo sane Divinus, libellis adversus eos in vulgus editis, facile dissipavit, extinxitque*. Qui certe loquendi modus potius indicat, Prosperum Romæ sibi nactum occasionem publicandi in plebem etiam libellos, quos forte antea contra Pelagianos conscripserat. Hanc autem significationem Photii verba

(a) Veneti litter. rei Scriptores anno 1742.

verba præferre, nemo inficiabitur, qui ad genuinum illorum verborum sensum animadvertat; simulque recogitet, nusquam propria scripta omnibus indiscriminatum PP. communicare consuevisse. Nec enim tanta tum erat manuscriptorum codicum copia, ut etiam vulgi manibus tererentur. Idcirco sat verisimile esset arbitrari, Prosperum libros, quos forte ipse, auctore Norisio, in Galliis conscripserat, Romæ demum in vulgus etiam edidisse, ut Pelagianorum vindices *dissiparet*, & *extingueret*.

VI. Postremam hanc conjecturam Hieronymi ad Florentium epistola augeat, de qua nos ipsi in Eusebii editione disseruimus. Ibi namque adnotavimus, maximam fuisse librorum communicationem Hieronymum inter, & Rufinum. Quare ille Florentium enixe rogat, ut ubi hospitio Rufinum communem amicum exceperit, petat ab eo, sibi que mittendos curet Beati Rheticii Augustodonensis Episcopi commentarios in *Canticum Canticorum*. Præterea nomine cujusdam Pauli Senis de *Rufini* patria reddi sibi postulat Tertulliani codicem: *Interpretationem insuper Psalmorum Davidicorum*, & *prolixum valde de Synodis librum S. Hilarii*, sua Hieronymi ipsius manu apud Treviros exscriptum. Ex qua epistola intelligimus, codices operum a Patribus elucubratorum ita perraros quinto Ecclesiæ sæculo fuisse, ut vix eorum exemplaria parandi esset facultas hominibus vel maxime pecuniosis, aut iis, qui improbum Amanuensium laborem subire non reformidabant. Quamvis igitur hoc ultro demus, quod Prosperi libelli, de quibus Photius disseruit, in Galliis ab auctore fuerint conscripti, quid inde tamen impedimenti erat, quominus ad communis causæ utilitatem in vulgus pariter postea ederentur? Et quidem non alium Photiana verba sensum subire nobiscum judicabunt, qui eadem secundum Grammaticæ apices voluerint interpretari. Numquid enim aliud ibi laudatus Photius, nisi unum hoc dumtaxat innuit; nimirum Sanctum Prosperum magnum veritati lumen, & adjumentum attulisse in iis libellis pervulgandis, quibus facile omnes vulgi tumultus compescuit, atque Catholicorum cum pietatem, tum religionem fovit, confirmavit, & auxit? Et sane vulgus ipse, quamvis in Ecclesiasticis rebus sit parum versatus, nec facile docentis auctoritati obtemperet, quam sapissime tamen, si necessariis negotiis, curisque sit vacuus, obloquentium sermones audire nequaquam abnuat, ac ab iisdem veluti quodam captus illicio, cum de Justitiæ rigore agitur, Judicum rectitudinem, vel integritatem sibi facit suspectam, de Reorum criminibus frequenter præpostere judicat, & quadam miseratione erga damnatos motus, cum ob poenas, quas luunt, tum quod ab iis abhorret, sanctissimos Ecclesiæ Præsules atro dente petere non erubescit. Ut itaque malis hisce omnibus Sanctus Prosper occurreret, simulque vulgi pietatem, & religionem foveret, ut diximus, & excitaret; sat verisimile est, eum idcirco tristibus versibus Pelagianorum mores, & instituta exagitare voluisse, ut scilicet vulgus ipse non se falli sineret, atque ad veritatis inquisitionem, investigationemque traheret, & accenderet. Et sane non alia de causa ejus oculis rerum gestarum seriem, & ordinem; Pelagianorum impietatem, & errores eundem subjecisse, credendum est, nisi ut deinceps divinæ gratiæ laudes concineret; Catholicæ Ecclesiæ fidem, & pietatem celebraret, & ipsorum demum hæreticorum gesta, dogmata, clades, exitium, atque ignominiam in oris canticum verteret. Ejusmodi autem felicem exitum celebri carmine *de Ingratis*, tum tribus aliis libellis in vulgus editis Prosperum assecutum fuisse, Photii laudata verba non obscure denunciant, sive S. Prosper multo ante Leonis Magni Pontificatum, sive hujus Pontificatus tempore eos libellos conscripserit.

Verusta librorum communicatio ex Hieronymo.

Prosperi libri in vulgus editi.

Vulgi agendi ratio, atque præposteriorum judicium.

Prosperi scopus in carmine describendo.

CAPUT III.

De tempore, quo S. Prosper suos libellos in Pelagianos conscripsit.

Quandotam Sanctus Prosper carmen de Ingratis conscripserit.

Conjectura, ex quibus diligentius horum libellorum epocha inquiritur.

Juliani, & Pelagianorum artes, & studia.

I. **J**Am vero nunc extra nostri instituti propositum vagari videbimur, si horum libellorum epocham diligentius inquirere statuamus. Sed ab hoc munere nulla ratione abduci potui, cum ea in epocha inquirenda omnes præcedentes Scriptores lapsos esse perspexerim. Nec enim *carmen de Ingratis* ad annum 429. vel ad sequentem revocandum est; Neque duo illa epigrammata in *Augustini obtrectatorem* in annum 417. vel 418. rejicienda sunt, ut præcedentes Scriptores asseruerunt. Id imprimis ex Prospero ipso colligitur, qui ita de Ingratis carmen orditur, ut plene abolitum omne Pelagianum virus describat. At quorsum hæc Prosperi spectaret oratio, si Ecclesiæ hoste nondum eliso, adhuc tumidus per Campaniam, aliasque Italiæ regiones sese extulisset? Qua porro ratione Prosper dixisset: plenam ab Ecclesia contra Pelagianos reportatam fuisse victoriam, si horum signifer Julianus, vel Constantinopolim, vel per Italiam, & Gallias novas turbas excitare potuisset, ut semel, & iterum in Catholicam societatem irrepere tentaret? Nec enim similes loquendi formulæ, aut ad Africæ Synodos, aut ad Sancti Innocentii Papæ decreta dumtaxat debent referri; nam ut optime ex Ecclesiasticis monumentis intelleximus, tunc Julianus in apertam hæresim nondum erat prolapsus, sed sub religionis, ac pietatis larva nefarios errores potius obducere conabatur. Neque de Papæ Zosimi constitutione, aut de Concilii Ephesini Sanctionibus possunt eadem Sancti Prosperi verba interpretari, cum jam sub Xysto, & Leone Romanis Pontificibus, Julianus ipse, & reliqui Pelagiani Præsules hinc, atque illinc novas turbas, & molimina excitantes, Episcopales sedes, honores, & ministeria, ut sibi restituerentur, omnibus studiis contende-
bant.

II. Prosperi igitur carmina non alio potius, quam Xisti, aut Sancti Leonis tempore convenire posse nobis videtur. Et quamvis absolute asserere haud audeamus, istud carmen Leonis ævo fuisse conscriptum, tamen, cum ita loquatur, ut Pelagianam sobolem penitus extinctam describat, & veluti de confecto bello, de parta victoria, de pace secuta mentionem faciat, minime ejusmodi conjectura omnino debet refelli, ut ex ejusdem Prosperi Carminibus ipse Lector poterit judicare.

*Congenita in Christo gentis mihi castus ab alto
Insinuatus amor proprias excedere vires
Me jubet, atque pias accedere carmine mentes:
Ne post confectum celebris victoria bellum,
Securos animos incauta pace resolvat,
Ceu metus eliso jam nullus ab hoste supersit,
Nec caput attriti virorum palpiet anguis.*

Quod si tamen quisque contendat istud Photii dictum: *Romæ etiam quidam pro hæresi* (Pelagiana nimirum) *libere locuti sunt, quos Prosper homo sane divinus libellis in vulgus editis facile dissipavit, extinxitque*, de uno dumtaxat carmine de Ingratis minime comprobari, ego quidem non multum repugnabo. Immo licet illud opus libellorum nomen re ipsa subeat tum, cum ab auctore in quatuor æquales partes fuerit divisum, quarum unicuique proprium, atque singulare argumentum respondet, ut jam Cl. D. Antonius Salinas Regularis Canonicus in Sancti Prosperi ornandis operibus probavit; tum deinde, cum hocce orationis genus satyricos versus ad aliorum malos mores, & instituta carpenda, & exagitanda comparatos contineat, merito etiam ex hominum loquendi usu sibi libellorum nomen vindicavit. Ne autem negotii plenus Norisio repugnare videar, leves has conjecturas prætereo, atque ad alios tres etiam Prosperi libel-

Antonius Salinas
Can. Reg. Lateranensis.

Clariss. Cardinalis
Norisii opinio.

los

los contra Pelagianos editos mea se convertit oratio. Conscripsit itaque, ut diximus, Prosper duo alia Epigrammata in Sancti Augustini obtrectationem, quibus & celebre illud *Nestoriana*, & *Pelagiana hæreseos addidit Epitaphium*. Sed illa orationum genera certe prorsus intempestiva fuissent, si saltem Augustinus aut nondum extremam diem clausisset, aut si alterutra ex illis hæresibus adhuc penitus extincta, & abolita non fuisset, quæ revera duæ illæ hæreses ad plenum exitium minime fuerunt perductæ, nisi posteaquam Augustinus diem obierat. Cujus quidem argumenti pondus Prosperi editores præsentientes, Epitaphium dumtaxat in *Nestorianos*, & *Pelagianos* serius exaratum asseruerunt; illud videlicet ad annum 432. revocantes, quum nimirum e vivis sublato Augustino duæ illæ hæreses in plenaria Ephesina synodo damnatæ fuerunt. At id saltem de aliis libellis asseri oportere gravissimæ conjecturæ nos urgent. Quis namque reputabit Augustino adhuc superstite alium quempiam pro ejus nomine, atque doctrina sibi vindicis partes assumere voluisse? An non Sanctus Doctor ipse quoad vixit, stilum semper contra suos adversarios paratum habuit, eos vel molli brachio perstringendo, aut gravissimis censuris eorundem machinas destruendo? Sat igitur verisimile est, Augustinum illum, qui Adrumetinos Monachos perperam ejus scripta interpretantes corripuit, objurgavit: qui Pelagium, & Julianum perpetuo impetiit, & exagitavit: qui ab Hieronymi objectionibus propriam doctrinam modeste purgavit; fat, inquam verisimile est, hunc Augustinum novas illas Pelagianorum obtrectationes inultas minime reliquisse, aut saltem debitas gratias Prospero ejus vindici reddidisse; Reddidisset tamen, si in vivis extitisset adhuc, cum laudatos libellos Prosper conscripsit.

Laudatæ hæreses
ad exitium perdu-
ctæ post August.
mortem.

S. Augustini in
fidei hostes agen-
di ratio.

III. Prosperi deinde duæ ad Augustinum epistolæ magnum nostris conjecturis robur adjiciunt. Sed Caveum, Usserium, Joannem Olivarium, cæterosque Prosperi editores in assignanda prædictorum libellorum epocha gravius lapsos esse patefaciunt, si nos tempus, quo ejusmodi epistolæ conscriptæ fuerint, diligentius inquiramus, atque ad eorundem argumenta animi cogitationem convertamus. Quoad tempus attinet, Caveus credidit anno 426. fuisse conscriptas. Novissimus autem eorum editor sibi persuadet exeunte anno 428. vel ineunte anno 429. scriptas fuisse. Ita ad marginem adnotavit pag. 89. Si deinde epistolarum argumenta perpendamus, in iis palam Prosper testatur: Pelagianæ hæreseos reliquias in Galliis, & in plerisque aliis regionibus adauctas fuisse; Maximas quoque querelas excitatas adversus ejusdem Augustini opuscula, & præsertim contra doctrinam libro de correptione, & gratia explicatam. Quis autem affirmare velit jam tum Prosperum carmen illud de Ingratis, cum cæteris libellis a Photio laudatis, concinnasse, cum has epistolas scriberet? Nonne in iis recensuit gravissimas, difficilioresque quæstiones a Pelagianis motas, quas clara luce ab illo sibi aperiri cupiebat, & quasi in multarum rerum intelligentia nutans, lumen ex novis Augustini scriptis efflagitabat? Galliam pene totam fuisse commotam, cum Prosper hæc scriberet, priori epistola declarat, & propterea fieri studebat S. Patris sapientia, & eruditione doctior, & ut prodesset multis suo rogatu, eum interpellat, scribens: *Tribue nobis in hac causa Papa Beatissime, Pater optime, quantum juvante Domino potes, diligentiam pietatis tuæ, ut quæ in istis quæstionibus obscuriora, & ad percipiendum difficiliora sunt, quam lucidissimis expositionibus digneris aperire* (a). Harum autem gravissimarum quæstionum decem argumenta statim subjicit, & interim veritus contra tot adversarios meritis, atque honoribus claros, in apertum disputationis campum profilire, & contra eosdem dimicare, animi fervorem silentio cohibet, quoad usque ab Augustino obtinebit responsum,,. Quibus omnibus enodatis (ita,, ultimum ejus epistolæ caput orditur) & multis insuper altiore intuitu

Prosper ad August.
Epistolæ.

Cavei, & aliorum
opinio.

S. Prosper su-
per Pelagianorum
quæstiones Augu-
stinum consulit.

S. Prosper suspen-
sus hæret.

Quandonam S.
Prosper Epigram-
mata, & Carmen
de ingratis scripse-
rit.

Augustini annus
mortuæ,

Prosper, & Hila-
rius qua de causa
ad Cælestinum
profecti.

Pelagiana hæresis
semper ab Apost.
Sede proscripta.

ad hanc causam pertinentia magis potes videre, discussis; credimus, & speramus, non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam; sed etiam ipsos, quos meritis, atque honoribus claros, caligo istius opinionis obscurat, defecatiſſimum lumen gratiæ recepturos. Non itaque tum Augustini obtrectatores suis carminibus Prosper impetere poterat, non plenam canere de Pelagianis reportatam victoriam, si & ipse inter alia, & alia dubia jam hærens suspensus, ab Augustino inquirebat, an Christiana fides ea dissensione violaretur, quantum periculi in adversariorum opinione patefaceret. Deinde quomodo per istam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium, explicaret. Tum utrum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, ut ea ipsa, quæ sunt proposita, sint accipienda præscita, & id genus alia, quæ octavo ejusdem epistolæ capite a quopiam possunt lustrari. Sodes igitur dicant, qui duo Prosperi epigrammata contra Augustini obtrectatorem ad annum 417. aut 418., carmen vero de ingratis ad 430. annum revocant; An is, qui in sacris litteris homo divinus appellatur, Pelagianos ad bellum scripto tum advocare potuerit, cum anno 429. nondum satis de totius controversiæ cardine, fundamentis, atque rationibus erat instructus? An imparatus, & inermis cum hæreticis certamen Sanctus Prosper habere voluit, & quasi nimium sibi fidens tum pro Ecclesiæ sanctionibus, tum pro Augustini doctrina decertavit, quando necdum super laudatas quæstiones institutus, animo varias inter adversariorum opiniones, interpretationesque fluctuabat? Ficta, & commentitia fabula tanto indigna viro! Præsertim cum ab Augustino duobus in libris, videlicet de Prædestinatione, & de dono perseverantiæ paulo ante diem ejus emortualem conscriptis, objectas sibi a Prospero, & Hilario Massiliensium, & Pelagianorum quæstiones, enodatas fuisse intelligamus. Quando vero Augustinus obierit, narrat Possidius in Augustini vita scribens: Anno 430. quinto Kalendas Septembris S. Doctorem humanæ vitæ debitum persolvissè, quo tempore Vvandali Hipponem tertium jam mensem obsidebant.

IV. Ad quæ omnia cum ipse sedulo animadverterem, contra fere omnium præcedentium Scriptorum opinionem mihi persuasi Sanctum Prosperum in Pelagianos, vel horum reliquias decertare aggressum, eosdemque scripto dumtaxat impetere cœpisse, cum jam Augustinus obierat. Quis ignorat tum ita in Galliis præsertim percrebrescentibus divinæ gratiæ hostibus, Augustinique obtrectatoribus, Prosperum, & Hilarium Romam ad Cælestinum Pontificem profectos, ut firmo certoque testimonio, quanti apud Apostolicam Sedem semper fuerit, de ejusdem Sancti Augustini doctrina, declararet? Horum autem votis Cælestinum annuisse, celebris epistola anno 430. ad Episcopos Galliæ declarat, in qua non tantum scribit (a): Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec umquam hunc sinistra suspitionis saltem rumor adpersit, quem tanta scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam ante a meis decessoribus haberetur. Huic autem epistolæ præteritorum Sedis Apostolicæ auctoritates de gratia Dei, & libero voluntatis arbitrio subjectas legimus; ut inde obloquentes, quæ sequi, & probare profiterentur, atque ea omnia, quæ Sacratissima Beati Apostoli Sedes Petri contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit, intelligerent (b). Quisnam vero horum capitulorum collector fuerit, in præsentia non inquirimus. Auctor tamen ita recentioribus Dogmatistis refragatur, ut luce hac in re clarius ostendat, Pelagianam hæresim proscriptam, & judicatam fuisse ab Apostolica Sede, & Africanos canones tantum roboris obtinuisse, quantum iisdem Romani

(a) Cælestini Papæ Epist. ad Galliæ Episc. cap. 2. (b) Proemium auctoritatum seu Capitulorum Apostolicæ Sedis.

Antistites tribuerunt, cum eosdem probarunt. Quæ sane verba cum Quesnellum, aliosque ejus asseclas gravius urgeant, & male habeant, statim subjicimus sequentia verba: *Necessarium igitur fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat judicaverint, & contra nocentissimos liberi arbitrii defensores, quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint; itaut etiam Africanorum Conciliorum quasdam sententias jungeremus, quas ubique suas fecerunt Apostolici Antistites, cum probarunt.* Ejusmodi porro necessitatem Apostolicæ Sedis judicii inquirendi, & expectandi, cum de hæresibus agitur, pleno ore nono Ecclesiæ sæculo Hincmarus Rhemensis Ecclesiæ Episcopus contra Gotescalcum confessus est. Qui sane ad laudata verba non provocasset, nec integra suam in epistolam transtulisset, si illam sententiam ratam non habuisset. Præfatus autem Hincmarus cum Petro Diacono, Floro Magistro, Cresconio, Dionysio Exiguo, Ivone, eadem capitula Cælestino tribuit, cum veluti pars, & appendix illius epistolæ habeantur.

Hincmarus Rhemensis Episcopus.

V. Hæc itaque, aliaque multa cum animo oberrarent, contra omnium præcedentium Scriptorum opinionem constanter existimavi, laudatorum libellorum nullum a Prospero exaratum fuisse, antequam Augustinus ex hominum vita demigraret. Certe hoc uno satis admonere visa est ejusdem Prosperi vigilantia, qui, ut Augustino jam vita functo, præsidium pararet, Romam venit, ut super illius doctrina Cælestinum Papam confu-deret. At si Prosper jam edidisset, aut evulgasset laudatos libellos, non Augustini, sed propriam apud Pontificem causam egisset. Nihil enim habet Prosper, præsertim in carmine illo *de Ingratis*, quod ex Augustino non fuerit depromptum, quodve a Massiliensibus, vel Pelagianis non fuerit in discrimen adductum, quod denique in illis decem Apostolicæ Sedis capitulis non appareat definitum. Neque enim probabile est S. Prosperum quadripartito illo carmine *de Ingratis*, aut adversariorum objectiones transferre voluisse, aut ante Apostolicæ Sedis judicium Augustini doctrinam ab omni suspicionis labe purgare ausum fuisse. Quid de decem illis Apostolicæ Sedis capitulis erit asserendum? Potuit forte S. Prosper eadem sibi in animo præfingere, eademque scripto exponere, *antequam diligenter inquireret, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de Pelagiana hæresi, quæ eorum temporibus exorta erat, judicaverint?* Figmentum apage. Quare, si in hoc scribendi genere argumentum a simili valeret, utique ad librum adversus Collatorem a Prospero editum recurrerem, quem legentes ipsi cognoscunt, Augustino vita functo, fuisse conscriptum. Sed hunc cum carmine *de Ingratis* fere in unum, & idem tempus esse rejiciendum, jam adducta, atque mox adducenda argumenta quam perspicue patefaciunt. Eminentissimus itaque Cardinalis Peronius, (a) qui veterum Catholicorum Poetarum usum habebat, multa pro eorum conscribens defensione, asseruit: Eadem illos sæpe alibi soluta oratione tradidisse, quæ alibi strictæ commiserant, quod ipsum Sancti Paulini Nolani Episcopi, de quo ipse sermonem habebat, manifestum efficit. Eam autem rationem maxime Prosperiano Poemati *de Ingratis* convenire, ipsi arbitramur, quum in eo nihil ille scripserit, quod vel in *Apostolicæ Sedis auctoritatibus*, & in aliis suis operibus soluta oratione exaratis, non tradiderit. Supremæ autem Apostolicæ Sedis auctoritati validissimum, certissimumque argumentum illa carmina suppetunt, quibus canit:

Quandam Sanctus Prosper Romam ad Coelestinum Pont. venerit

S. Prosperi quadripartitum Carmen.

Prosperi liber adversus Collatorem.

Cardinalis Peronii judicium, & opinio.

Pestem subeuntem prima recidit.

... Sedes Romana Petri, quæ Pastoralis honoris

Facta caput Mundo, quidquid non possidet armis,

Religione tenet.

Rom. Pont. judicia in Pelagianos a Prospero descripta

Libro autem adversus Collatorem fusius rerum gestarum seriem describens, Romanorum Pontificum in Pelagianos lata judicia, servato temporum

(a) Card. Peronius in Resp. ad Angliæ Regem lib. 5. cap. 20. pag. 13.

Augustini fama a
S. Coelestino Papa
vindicata.

Augustini obre-
tatores quid vociferarentur.

rum ordine, enumerat, atque ex Innocentio Papa exordia repetens, eadem usque ad Cælestinum perducit, ita ad nostrum subjiciens intentum: *Per hunc virum* (Cælestinum videlicet) *intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultantium actione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentire, sancto manifestavit eloquio, evidenter pronuncians, quantum sibi præsumptionis istius novitas displiceret, qua auderent quidam adversus Magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia prædicationi veritatis obstrepere.* At Augustini nefarios obrectatores tertia parte illius carminis de ingratis suggillat, eorundem Pelagianorum, Semipelagianorumque objectiones refellens, quibus *vociferantes* querebantur: *Omne opus arbitrii sublatum, nec vitiis pœnam deberi, aut præmia laudi.* Hæc autem vociferasse Augustini obrectatores post ejus obitum, luculentissime cum patefactum sit, ut in his diutius immoremur, minime opus est, præsertim suffragante nobis Photio in Bibliotheca Cod. 53. Vincentio Lirinensi adversus hæreses cap. ultimo.

C A P U T IV.

Præcedentium scriptorum argumenta eripiuntur.

Adversariæ opinionis fundamenta

I. **E**T si vero ista omnia præcedenti capite servato temporum ordine, adnotaverim, nihil adhuc me præstitisse videbitur, nisi Josephi Anthelmii, Usserii, Cavei, Martini Steyaert, P. Salinæ, aliorumque Scriptorum fundamenta eripiam. Unum itaque dumtaxat Sancti Prosperi testimonium ex cap. 3. carminis *de Ingratis* depromptum adducunt, quo hocce opus, superstitie Augustino, conscriptum esse sibi blandiuntur. Canit itaque Sanctus Prosper.

*An alium in finem posset procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat? quem Christi gratia cornu
Uberiore rigans, nostro lumen dedit ævo
Accensum vero de lumine; Nam cibus illi,
Et vita, & requies Deus est, omnisque voluptas;
Unus amor Christi est, unus Christi est honor illi,
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia Templo.*

Cl. P. Joannis Salinas judicium.

Martini Steyaert explicatio haud multum solida.

Præcedentis scriptoris argumenta refelluntur.

Ita Prosper (ait Pater Salinas) (a) in quibus magistrum optimum tamquam superstitem continenti celebrat elogio; Quomodo sane de aliis Episcopis, aut viris in hac causa præcipuis, & fato jam functis ibidem non loquitur.

II. Sed Martinus Steyaert Lovaniensis Doctor in ornando, castigando hoc opere, eodem prorsus argumento ductus, sic ad illud verbum *regnat*, adnotavit. „ Ex quo (verbo videlicet) aliisque toto paragrapho „ verbis præsentis temporis colligitur scriptitasse hæc sancto Doctore superstitie. „ Quid autem ejusmodi argumento imbecillius? Nam si imprimis illud laudis genus spectemus, quo nihil sublimius, neque splendidius de beato quopiam spiritu jam cum Deo in Coelis regnante dici potest, illud sane homini adhuc mortalem vitam agenti, nonnisi cum aperta, & inverecunda assentatione convenire potest. Quo sensu præterea, quæ ratione de uno Augustino superstitie Prosper canere potuisset. „ Quem „ Christi gratia cornu uberiore rigans nostro lumen dedit ævo accensum de „ ve-

(a) In operibus Sanctorum Prosperi Aquitani, & Honorati Massiliensis, notis, observationibusque Romæ anno 1732. illustratis.

vero lumine; „ cum postmodum, eodem jam vita functo, idem Prosper Apostolicam Sedem diligentius consuluerit; „ An hunc sinistrae suspicionis „ saltem rumor asperferit, vel an tantæ scientiæ fuerit, ut inter Ecclesiæ „ Magistros optimos esset recensendus? „ (a) Quemadmodum enim hæc inter se conciliari possint plane non video; præsertim cum laicus homo, omni prorsus Ecclesiastica auctoritate denudatus, qualis Augustino superstite, Prosper erat, minime sibi de S. Patris scriptis judicare arrogasset ante Coelestini Papæ sententiam.

S: Prosper omni
Ecclesiastica denu-
datus auctoritate.

III. Non denique præsentis temporis verba nos urgent, quum Poetarum ingenia liberiori semper utantur licentia, tales sepiissime sibi contingentes imagines, ut veluti præsentis, qui jam decesserunt, describant, & ex eorum gestis, & scriptis, mortuos vivere adhuc sibi persuadeant. Et quidem Prosper ibidem ad supernam Augustini sapientiam alludit, qua Pelagianorum, Semipelagianorumque artes, molimina, & errores elusit, rejecit, atque evertit. Idcirco eum post mortem, tamquam viventem in exaratis operibus sibi proposuit. Neque verum est, toto illo paragrapho præsentis temporis verbis uti, sed animi cogitationes poetice exprimere volens, modo ad præsentis, modo ad præteriti temporis verba recurrit, & gradu veluti facta, a mortali Augustini vita, ad illam immortalem, qua cum Deo regnat, eum sub sapientiæ nomine, hisce verbis describit: *Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi omnia, & in sancto regnat sapientia Templo.* An censent laudati Scriptores, quibus refragamur, de sapientissimo quopiam vivente viro hæc cum proprietate dici posse? Quando nam Deus viventibus omnia fieri consuevit, ut mortali carne adhuc circumdati in sancto Templo regnent? Hocce de Christo unigenito Dei Filio dumtaxat cum veritate Scripturas, & Patres asseruisse, Catholicis omnibus fat est exploratum; sed si alio cuiquam ejusmodi dictum aptare velimus, cum Catholica ipsa Religione contendamus, necesse est.

De viro adhuc
mortalem vitam
agente, hæc haud
verificatur.

IV. Ad quæ cum serio animum convertissem, nimis imbecillam, atque infirmam eorum opinionem existimavi, qui a Prospero laudatos libellos conscriptos fuisse arbitrati sunt, antequam Augustinus diem obiret, vel antequam Coelestinus Papa Augustini scripta elogiis ornaret, aut denique, antequam Julianus ille Pelagianorum signifer ad plenum exitium cum suis machinis perduceretur. Cætera vero, quæ a P. Salinas subduntur, penitus cadunt, si Prosperi scribendi scopum, aut differendi modum attendamus. Nec enim carmine illo *de ingratis* tercentenos illos Proceres, qui in Pelagii causam convenerant, elogiis ornare sibi sacer Poeta proposuerat, sed Divinæ Gratiæ hostes impetere, & exagitare animus illi fuit. Propterea nihil mirum, si, excepto *Aurelio*, totius Romanæ Africae Primate, & eximio Doctore Augustino, cæterorum omnium nomina silentio occuluit, præsertim cum Prosperi ævo eorundem Patrum nomina in Conciliorum actis, quæ nondum interciderant, facile deprehendi possent.

Adversaria opinio
viribus cadit.

Prosperi scribendi
scopus.

C A-

(a) Martinus Steyaert laudatus a Cl. P. Joan. Antonio Salinas Canonico Regulari in Operibus S. Prosperi Romæ adornatis.

CAPUT V.

De Sancti Leonis Magni Scriptis contra Pelagianos exaratis.

S. Leo publicis in
conventibus Pela-
gianos exagitat.

S. Leonis M. ser-
monum argumen-
ta ad penitus Pe-
lag. hæresim di-
luendam.

S. Leonis agendi
ratio in Pelagianis
exagitandis.

I. **J**Am vero temporis, & nostri instituti ratio postulat, ut de Magni Leonis scriptis verba faciamus. Quod igitur ad hujus scripta attinet, nihil magnificentius, in illius homiliis præsertim, elucet, quam Divina illa doctrina sacris in litteris tradita de Divinæ Gratiæ virtute, atque muneribus. Quare extincto Juliano, atque deletis jam per Campaniam Pelagianis, Romæ demum obmutescentibus horum hæreticorum fautoribus, quid erat, quod sacra inter mysteria tanto dignius Pontifice tractare posset, & frequenti populo suadere? In maximis igitur anni solemnitatibus, atque Romanorum Civium auribus, quoad vixit, aliquam saltem orationis partem in eum scopum dirigebat, ut Pelagianorum, aliorumque hæreticorum errores carperet, atque subverteret. In iis quippe modo naturalium virium imbecillitatem, infirmitatemque describit, modo Divini auxilii supernam virtutem ad æternæ felicitatis bonum consequendum necessario requisitam quam sæpissime inculcat. Hinc totam Adami sobolem inobedientiæ peccato corruptam remansisse, ex Apostolo, ex Evangelio, aliisque Sacrarum Scripturarum testimoniis explicat. Inde maximum Divinæ miserationis opus describit, quo per Unigeniti Dei Filii crucem, mortem, soluto jam nostræ redemptionis pretio, peccati vincula confracta sunt, & tartaræ captivitatis jugo excusso, iisdem, & omnibus Adæ filiis Paradisi ostium fuit refferatum. Quid plura?

II. Perpetuo igitur, & ubique S. Pontifex occasionem captat Pelagiani infectandi dogmatis, ut si forte aliqui inter suos auditores extitissent, qui de Catholica veritate, de Apostolicæ Sedis sanctionibus dubitarent, rationum tandem pondere confecti, & Apostolici sermonis auctoritate persuasi, non amplius differrent Pelagium, Cœlestium, atque Julianum cum eorumdem erroribus damnare. Hac potissimum de causa Populum hortatur, ut non *presumeret de sua justitia, nec de Dei misericordia diffideret, quia omnipotens Deus, ut mirabilem faceret gratiam suam in eo* (loquitur de se ipso) *munera sua contulit, in quo meritorum suffragia non invenit.* (a) Et sequenti oratione cap. priori, humanæ naturæ imbellicitate descripta, subdit: *Et tamen non desperamus, neque deficimus, quia non de nobis, sed de illo presumimus, qui operatur in nobis.* (b) Ne autem hæc ita in adversæ partis significationem traherentur a quopiam, perinde quasi arbitrari vellet humanæ voluntatis vires ita per peccatum fuisse elisas, ut arbitrii ratio prorsus deleta mansisset; quemadmodum nos Deus ad imaginem suam repareret, ut in nobis formam suæ bonitatis inveniat, sequenti mirabili, magnificaque sententia explicavit. *Dat, unde ipsi quoque, quod operatur, operemur, accendens scilicet mentium nostrarum lucernas, & igne nos suæ charitatis inflammans, ut non solum ipsum, sed etiam quidquid diligit diligamus.* Et rursus alio loco humana corda terreno agro comparat, qui si pigro otio, & inertis desidio negligatur, terra nihil generosi germinis pariet, & spinis, ac tribulis subdita, non producet, quæ condenda sint horreis, sed quæ urenda sint flammis. Quam deinde allegoriam explicaturus, in hæc verba prorupit: (c) *Ager autem iste, dilectissimi, vorante desuper gratia Dei, Fide munitur, jejuniis exercetur, elemosynis seritur, orationibus fecundatur, ut inter plantationes, rigationesque nostras nullius amaritudinis radix pullulet, nec se incrementa cu-*
jus-

(a) Serm. I. in Anniversario suæ assumptionis cap. II. (b) Serm. II. cap. I.
(c) Serm. XI. de jejuniis x. mensis, & collectis I. c. I.

jusque noxiæ stirpis attollant, sed enecato omni semine vitiorum, convalescat seges lata virtutum. Loquitur hic Sanctus Pontifex in persona sacrorum Præfulum, qui in Dominico agro operarii sunt constituti.

III. Sed & humanæ naturæ infirmitati, & corruptioni, quas mordicus Pelagiani dogmatis auctores inficiabantur, sacro baptismatis lavacro mederi, ipse S. Pontifex sermone decimo septimo docet. Non ita tamen, ut, semel Divini auxilii virtute originali morbo sanato, ipse homo viribus propriis subsistere queat, ut nullatenus mortalem hanc vitam agens ab adepta justitiæ gratia deflectere possit, & quam sapissime deflectat. Nam cum natura nostra mutabilis sit, & de peccati labe mortalis, licet etiam, jam redempta, & sacro baptismo sit renata, in quantum est passibilis, in tantum est ad deteriora proclivis, corrumpeturque carnali desiderio, nisi spiritali muniretur auxilio; *Quia* (aurea sunt ista verba) *sicut illi nunquam deest unde corruat, ita semper præsto est, unde subsistat.* Nihil ergo sanctissimus noster Leo gratius, & utilius suscipere poterat, quam provinciam perpetuo carpendi, & incessendi hæreticorum sectas, simulque edocendi Populum, ut eorum errores sibi caveret. Propterea nil mirum, si in omnibus fere suis concionibus Pelagianos taxabat, eamque hæresim tanto rationum pondere, & scripturarum auctoritate ita aggrediebatur, ut quamplurimos ad pœnitendum adduxerit.

Baptismi virtus
ex Leone.

Pelagiani a Leone
M. perstricti pœ-
nitentes fiunt.

IV. Consulat Lector serm. primum in Natali Domini, quem Romana Ecclesia semper in suo Breviario retinuit. Nonne in priori capite omnium hominum non modo, sed infantium etiam Redemptorem Christum Dominum appellat? *Afferit quippe cum esse peccati, mortisque, destructorem, qui sicut nullum a reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit.* Et paulo post usurpans Jobi verba illa Cap. 14. v. 4. *Nemo mundus a sorde nec infans, cujus est unius diei vita super terram,* (a) unum ex fundamentalibus hujus hæreseos articulis evertit (b). Consulat etiam Cap. v. Sermonis v. de Natali Domini, quo totis eloquentiæ nervis directe se Pelagio opponit, qui arrogans, & tumidus prætextu humanæ libertatis tuendæ docebat: *Adamum suo lapsu sibi dumtaxat nocuisse, cæteros vero homines nasci in ea naturæ perfectione, qua a Deo Adamus fuit conditus* (c). Contra vero S. Pontifex Catholicæ fidei sacramentum istud esse docet: *Omnes omnino homines in Adamo periisse: itaut nisi verbum Dei caro fieret, & habitaret in nobis, nisi in communionem creaturæ creator ipse descenderet, & vetustatem humanam ad novum principium sua natiuitate revocaret, regnaret mors ab Adam usque in finem, & super omnes homines condemnatio insolubilis permaneret, cum de sola conditione nascendi, una cunctis esset causa pereundi* (d). Atque tandem, ut pene innumera alia loca missa faciam, consulat lector sextum de Epiphania sermonem, Cap. 4. ubi humanæ conditionis fragilitate descripta, quæ semper in delicta prolabitur, cito minime deceptoris voluptati acquiescendum esse demonstrat, *quia nullum sine delectatione peccatum est* (e). Quare tot inter, tantasque carnis illecebras, atque ab infernalibus hostibus humana circumventa natura, nullam prorsus homo potest sibi opem, sive custodiam nancisci, si a carnalibus desideriis non recurratur ad spirituale præsidium, & mens habens notitiam Dei sui a consiliis se male suadentis hostis avertat. *Quisque autem jam in carnalibus voluptatibus delectatus, atque ab hostibus superatus peccatorum vinculis constringitur, nunquam sit de impunitate securus, quia si tempus pœnitentiæ amiserit, locum indulgentiæ non habebit.* Diffidat prorsus propria virtute posse con-
furgere, aut saltem naturæ motibus se ad justificationem disponere, ut

Quemadmodum
ad spiritualia præ-
sidia recurrendum

P p

Maffi-

(a) Serm. xvii. Cap. i. (b) Serm. i. in Natali Domini Cap. i. (c) Similia habet serm. ii. in Natali Domini Cap. v. & serm. iii. Cap. v. (d) Sibi concinit serm. 6. de Nativ. seq. Cap. iii. & Cap. vi.

(e) Serm. vi. de Epiphania Cap. 4.

Pelagianos, atque
Semipelagianos
impetit.

Massiliensium, & Semipelagianorum turbæ perperam asseruerunt, *sed confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, & vincula malæ consuetudinis ab illo poscat abrumpi, qui allevat omnes, qui corruunt, & erigit omnes elisos. Tunc enim non erit vacua confitentis oratio, quoniam misericors Deus voluntatem timentium se faciet, & dabit quod petitur, qui dedit, unde peteretur.* Sed apertius, & fortius præterea eosdem Semipelagianos, Pelagianosque impetit, & perstringit sermone ultimo de Epiphania Cap. 3. ubi de vera supernaque differens virtute asserit. Eam nullam esse, *nec proprietatem obtinere Deitatis, nisi spiritu visitetur Auctoris; dicente enim discipulis suis Domino: sine me nihil potestis facere;* propterea subjicit statim: *Dubium non est hominem bona agentem a Deo habere, & effectum operis, & initium voluntatis.*

Domorum manu-
factarum exemplo
S. Leo Pelagianos
perstringit.

V. Sermone tandem XIII. qui est Quadragesimæ quintus, novos arietes præparat ad Pelagianæ, Semipelagianæque hæreseos exitium, quando videlicet hominum corda superni Spiritus virtute Dei vivi templum fieri probaturus, domorum manufactarum exemplo, & similitudine usus est: *Quibus laudabili diligentia providetur, ut si quid aut infusione imbrium, aut turbine procellarum, vel ipsa fuerit antiquitate corruptum, in integrum cura restituat, ita (ait) jugi oportet sollicitudine præcaveri, ne quid in nostris animis incompositum, ne quid inveniat immundum.* Sed ab humanis ad divinas, supernasque res gradum postmodum faciens, sic ad nostrum intentum mirifice ratiocinatur: *Quamvis enim ædificium nostrum sine ope sui non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio præfuerit conditoris, tamen quia rationabiles lapides sumus, & viva materies, sic nos Auctoris nostri extruit manus, ut cum opifice suo etiam is, qui reparatur, operetur.* Non enim hic Leo humanæ voluntatis divino subsidio suffultæ, & adjunctæ nisum cooperationem, atque liberum consensum excludit, ut postmodum Calvinus, Jansenius, atque Quesnelius improbe nimisque licenter asserere ausi sunt. Nec quidem liberum hominis arbitrium ad instar lapidis, aut alterius mortuæ omnino rei se habere docuit, sed quando gratiæ divinæ motibus excitatur, a Dei obedientia se subtrahere non debet, nec ab illo bono deficere, sine quo bonum esse non potest. Propterea idem Sanctus Pontifex laudatis verbis hæc subdit: *Gratiæ igitur Dei obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine quo non potest bona esse deficiat, ac si quid impossibile, aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad jubentem recurrat, qui ideo dat præceptum, ut excitet desiderium, & præstet effectum.*

Humanæ voluntatis
cooperatio.

Divini adjutorii
vis, & agendi mo-
dus.

S. Leonis testimo-
nia Calvinianam
Jansenianam, &
Quesnelianam
evertunt hæresim.

Interim vero cum ista exscriberem, tanta recreabar voluptate, ut nonnisi ægre me aliis similibus quamplurimis referendis abstinerem. Sed ea prætermittere mihi opus fuit, ne lectoris amici abuterer patientia. Cæterum habet Sanctissimus noster Pontifex Leo quam plurimas alias sententias Apostolici vigoris, & auctoritatis plenas, quibus non tantum Pelagiani, Semipelagianique quondam divinæ gratiæ hostes perstringi, & cohiberi potuere, sed alias, & alias, quæ Calvinum, Jansenum, Quesnelium incommodant, & urgent, & eorum turbas proscindunt. Jam vero de aliis Magni Leonis scriptis opus est differamus, idque sequenti Capite potissimum præstare conabimur.

CAPUT VI.

De S. Leonis Magni epistolis ad Januarium Aquilejensem

Episcopum scriptis contra Pelagianæ hæreseos fautores.

Quesnelii agendi ratio in his epistolis adornandis.

I. **A**Ge igitur nunc referam animum ad ea, quæ canonice a Sancto Pontifice Leone pro recipiendis in Ecclesia desertoribus clericis Pelagianam hæresim execrantibus, sancita fuere. Quarto igitur ejusdem Pontificatus anno, nec Romæ, nec per Campaniam Pelagiani erroris sibilus amplius audiebatur. Si qui autem hic, aut illic hujusmodi tincti fuligine adhuc reperiiebantur, vel poenitentiam agentes amare proprios ejurabant errores, aut saltem gravi poenarum timore perculsi exterius Catholicam fidem profiteri simulabant, & quasi quodam velo propriam obtendere impietatem nitebantur. Hocce postremum in Venetorum Provincia S. Septimius Altinensis Ecclesiæ Episcopus contingere intellexit, qui cum animadvertisset multos suæ Diæcesis Clericos specie dumtaxat Pelagianam hæresim execrasse, qui postmodum deinde in Catholicorum Societatem cum essent admissi, clam, & quasi furtim ejuratam hæresim instaurabant, ea de re statim Romanum Pontificem suis literis fecit certiorum. Septimii autem epistolam temporis injuria intercidiisse, tum mihi, tum viris omnibus eruditis persuasum est. Nec enim multo impenso studio ad eam perquirendam reperire potuimus. Superfunt adhuc tamen duæ S. Pontificis epistolæ ad Januarium Episcopum Aquilejensem, Septimii Metropolitani conscriptæ, & ex utraque cum gestarum rerum historia, tum Apostolicæ Sedis decreta in Pelagianos facillime recognoscuntur.

II. Quod ad priorem epistolam attinet, diu dubitatum fuit ad quem ex Aquilejensibus Episcopis scripta fuerit. Veteres editores, quorundam forte corruptorum manuscriptorum fidem secuti, Nicetæ nomen pro Januario legerunt. Quesnelius deinde illius epistolæ epigraphem edidit mutilatam, & relicto utroque nomine, scripsit dumtaxat: *Epistola ad Aquilejensem Episcopum*. Sed ea in re secutum esse Crabbum; Picardum, Isidorum, Colonensem editionem anni 1551. & nonnullos Codd. asseverat. Nos autem (ut dicemus in notis) auctoritate adducti duorum exemplarium Vaticanorum, unius Florentini Archetypi, & alterius Vallicellani, optimæ notæ, Januarii nomen intulimus, suffragante etiam nobis manuscripto Aquilejensium Episcopum Chronico, quod extat in Vaticana Bibliotheca; signatum num. 5286. in quo ad rem nostram ista leguntur: „Januarius fuit ordinatus anno Domini Jesu Christi CCCXLIII. Huic Januario Episcopo S. Leo scribit, ut Episcopi, & reliqui clericalis ordinis, de Pelagiana, & Coelestina hæresi ad unitatem Catholicam redire volentes, in suis sedibus non restituantur, nisi publice erroribus abrenunciaverint. In eodem Chronico a Dandulo conscripto, pariter de eodem Januario legitur: „Hic in Pola Civitate Istriæ natus, & Catholicis disciplinis eruditus, & Episcopus factus, sua prudentia, & doctrina Populum sibi subditum, propter instantes persecutiones, multis angustiis circumseptum, ab erroribus conservavit illasum, in cujus laudem Leo Papa sic ait: *Lectis Fraternitatis tuæ litteris.*

III. Hisce autem verbis Leo alteram epistolam, quæ anno 447. conscripta fuit, orsus est, ut nota consulari certissime innotescit. Sed cum de Canonicis Leonis sanctionibus in causa, de qua agimus, prius differrere statuerimus, ab illa sermonem ordiri volumus, quæ maxime ad ever-tendos Pelagianos esset aptissima, & Apostolicæ Sedis auctoritati gravissi-

Urbs Romæ, atque Campania Pelagianis expurgata:

Pelagiani poenitentes in Communionem admissi:

Septimii Episcopi Altinensis epistola deperdita.

Dux Leonis Magni Epist. ad Januarium,

Mss. Codd. Januarii nomen præferunt.

Januarii Aquilejensis Episcopi ordinatio.

Januarius Episcopus laudatur.

S. Leonis Epistola
quinque capitibus
distincta.

S. Leonis agendi
ratio cum Janua-
rio.

Ecclesiasticæ disci-
plinæ rigor relaxa-
tus.

ma. Ejusmodi vero epistola quinque distinctis capitibus ab auctore Leone fuit divisa; Et in priori capite, ut statim ab Aquilejensis Metropolitæ animo omnem suspicionem, & scrupulum averteret, Romanam sedem videlicet, falsis quorundam rumoribus aures præbuisse, non tantum Septimii Episcopi delatoris nomen exponit, sed & acceptæ accusationis exemplaria huic epistolæ subjecit, atque ad Januarium transmisit. Paucis itaque mala omnia, quibus Summi Pastoris vigilantia occurrere opus erat, hisce verbis exprimit. *Relatione Sancti, & Coepiscopi nostri Septimii, quæ in subditis habetur, agnovimus quosdam Presbyteros, & Diaconos, ac diversi ordinis Clericos, quos Pelagiana, aut Cælestiana hæresis habuit implicatos, ita in vestra Provincia ad Communionem Catholicam pervenisse, ut nulla ab eis damnatio proprii exigeretur erroris.*

IV. Sugillat post hæc noster Leo segnem quorundam Episcoporum indolem, qui nimium dormitantes, *Lupos ovium pellibus tectos ovile Dominicum introire sinebant*, atque contra auctoritatem Canonum, & decretorum ab ipso editorum, errantibus Clericis concederent, *proprias relinquere Ecclesias, in quibus clericatum aut acceperant, aut receperant, instabilitatem suam, per diversa circumferentes, amantes semper errare, & numquam in fundamento Apostolico permanere.* Quot autem, qualiave mala ex ejusmodi Canonum violatione in Catholicæ societatis detrimentum exorirentur, statim subdit: *Quoniam (ait) qui nullo discussu examine, nullo sunt præjudicio suæ professionis obstricti, hunc maxime expetunt fructum, ut sub velamento communionis plures domos adeant, & per falsi nominis scientiam multorum corda corrumpant.*

V. Ad quos vero Canones, seu decreta a se edita S. Pontifex provocare voluerit, nemo hætenus ex tot eruditis viris, qui ejus scripta adornarunt animadvertit, vel adnotavit. Maximi tamen momenti res est, nec sine gravi animi socordia poterat prætermitti. Ex ea quippe suprema Romani Præsulis per universum orbem in Ecclesiasticis condendis legibus auctoritas fit exploratior; tum deinde quali, quantoque honore Apostolicæ Sedis statuta ab omnibus aliarum Ecclesiarum Pastoribus fusciperentur, plenissime innotescit. Inquirentes nos igitur quid S. Leo iis in Canonibus, ad quos provocat, definierit, præterea, quæ ex Aquilejensi Chronico in præcedentibus laudato, cum ex epistola XII., tum ex sequenti XIII. illud intelligere potuimus. In priori quippe, quæ ad Anastasium Thessalonicensem scripta est, cap. IX. de hisce Clericis transfugis, & errantibus hæc habet (a): *Alienum Clericum invito Episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis inter dantem, accipientemque convenerit. Itaque si contra Provinciam res agitur, transfugam Clericum ad suam Ecclesiam Metropolitanus redire compellet. Si autem longius recessit, tui præcepti auctoritate revocabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.* At in altera subsequenti epistola ad Episcopos Metropolitanos per Achajam Provinciam constitutos, de Clericalis vitæ genere, & instituto, de Sacerdotalis concordie vinculo, ab omnibus sacris Ministris custodiendo agens; non tantum quæ ad Anastasium scripserat, religiose observari mandat, sed cautum præterea voluit, *ut nullus Episcopus aliterius Episcopi Clericum sibi audeat vindicare, sine illius ad quem pertinet, cessione, quam tamen evidentia scripta contineant, quoniam hoc, & Canonum definivit auctoritas, & ipsa servandæ unitatis ratio docet, ne omnino ordo Ecclesiasticus per hanc licentiam fiat instabilis.* Post hæc autem eosdem Achajæ Metropolitanos hisce verbis Apostolico vigore plenis allocutus est: *Altius itaque, Fratres charissimi, quæ a nobis piæ mentis affectu decerni perspicitis, in pectora vestra descendant, ut nos, qui sollicite cupimus servare unitatem spiritus in vinculo pacis, præceptionis nostræ fructum percipiamus, & vestræ dilectionis operibus gratulemur.*

Metropolitani Epi-
scopi onus.

Regula præscripta
in recipiendis alia-
rum Eccles. Cle-
ricis.

VI.

(a) Epistola XII. ad Anastasium Thessalonicensem Cap. IV.

VI. Præterit hic prorsus Quesnelius quæ Leo decernere, atque præcipere asseruit, atque ad illas voces conclusus: *Quoniam hoc & Canonum definit auctoritas*, serio inquit, ad quos Canones ibi S. Pontifex respexerit; sed tandem hærens, vel ad 16. Nicænum, vel ad Sardicenses 18. & 19. immo ad Carthaginensis primi Concilii Canones S. P. respexisse sibi videri asseverat; sed de consensu scripto tradito nullam mentionem in Canonibus haberi, sincere fassus est. (a) Quin ergo conjicit eam disciplinam jam primo a Leone fuisse introductam, quum jam in præcedentium Conciliorum, & Romanorum Pontificum decretis non reperit expressam? Hæc porro confectio minime dissimulanda, aut prætermittenda erat ab homine, qui Leonis vitam, & gesta studiose ornare sibi instituerat. Nunc autem illa, & alia similia missa facere juvat. Tum enim diligentius, ac æque disertius a nobis expedienda erunt, quum plurimum Vaticanorum Archetyporum auctoritate ducti, *de titulis Decretorum Papæ Leonis* numero XLVIII. erit agendum.

Quesnelii differendi modus.

VII. Jam vero nostri instituti ratio postulat, ut ad Pelagianos, a quibus paululum nostra oratio digressa est, revertamur. S. Leo itaque altero illius epistolæ capite, ad cohibendam effrænem Clericorum Pelagianorum audaciam, hosque ut ad nefarii dogmatis execrationem adduceret, Metropolitæ Januario indixit; *Ut congregata apud vos Synodo Provincialium Sacerdotum, omnes, sive Presbyteri, sive Diaconi, vel cujusque Ordinis Clerici, qui de Pelagianorum, Cœlestianorumque consortio in communionem Catholicam ea imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctentur erroris; Nunc saltem, postquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur.* Ne cuiquam vero audax, callidumque consilium animo insideret sub hypocrisis velo, nefarium illius hæreseos virus oculere, atque ut singulis tergiversationibus, & dolis aditum præcluderet, iussit; *Ut apertis professionibus suis, damnarent superbi erroris auctores, & quidquid in doctrina eorum universalis exhorruit Ecclesia, detestentur, omniaque decreta Synodalia, quæ ad excissionem hujus hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenius & apertius, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur.*

S. Leo Januario Concilium indicere iubet.

Quemadmodum Clerici poenitentes recipiendi.

Synodorum decreta ex Apostolicæ Sedis confirmatione habent vigorem

VIII. Quorum quidem verborum vim, & pondus præsentiens Quesnelius, ut malæ susceptæ causæ præsidia pararet, adnotatis dumtaxat duabus illius vocibus: *Decreta Synodalia*: cæterisque dissimulatis, integrum S. Pontificis testimonium, in alium omnino sensum nifus est distorquere, ita subjiciendo: (b) „ Africanæ imprimis Ecclesiæ Milevi, & Carthaginis „ pluries congregatæ. Quæ decreta primum a Romanis Pontificibus Innocentio, Zosimo, Bonifacio, & Cœlestino approbata sunt: Deinde ab Ecumenica Synodo Ephesina irretractabili decreto, una cum gestis a Cœlestino Papa, in eorundem hæreticorum condemnationem. Cujus postremæ adnotationis vim ut ipse adaugesceret, Ephesinorum Patrum ad Cœlestinum Pontificem Synodalem epistolam laudat, ea videlicet spe sibi ratus, præcedens assertum magis, magisque roborare posse. Lepide quidem Quesnelius, qui in unum multa commiscens, sensim Apostolicæ Sedis elevat auctoritatem, & Conciliorum jura supra ipsos Romanos Pontifices extollit. Sed jam dicat, amabo; an Ephesina decreta in Pelagianos edita, Apostolica Sedes confirmaverit, an non? Quoquoersum, jam scopulos incurrit; Nam si hæc Apostolicæ Sedis auctoritas non confirmavit, illico ex Leonis verbis sequitur, hæreticos Pelagianos ad Ecclesiam redeuntes, apertis professionibus suis, quæ ad excissionem illius hæreseos laudata Synodus definierat, minime

Quesnelii studium.

(a) Tom. 2. operum S. Leonis in notis, & observationibus ad epist. XIII. pag. 443.

(b) Epist. VI. cap. II. (c) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis pag. 431. col. I.

nime amplecti debuisse. Ne alia decreta Synodalia amplecti se, & in omnibus approbare plenis, & apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus confiteri tenebantur, quam ea, quæ ad excissionem hujus hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas. Si autem dicat ista quoque decreta ab Apostolica Sede fuisse confirmata, jam nec sibi constaret, cum agens de Calchedonenſi Synodo neget hanc potestatem Romanis Pontificibus inesse; Nec *irretractabile* dicendum est illud *decretum*, quod ante Romani Pontificis confirmationem irritum esse poterat.

Ephesinæ Synodi
epist. ad Cœlesti-
num in exordio.
Rom. Pont. judi-
cia irretractabilia.

Ephesinorum PP.
testimonium.

Quesnelii effugium
cadit.

IX. Et quidem qui fit, ut Ephesina Synodus *irretractabili decreto* præcedentium Conciliorum statuta firmaverit, una cum gestis Cœlestini Papæ? Historiam adnotator ex proprio suo cerebro confingit. Ea quippe in Synodo, nullibi actum est, de robore addendo laudatorum summorum Pontificum Constitutionibus. Immo ipsi Ephesini PP. veritatis, atque justitiæ studio adducti, *irretractabilis judicii* privilegium dumtaxat Romano Pontifici convenire asseruerunt. Synodicam enim epistolam hisce verbis ordiuntur *Est enim hoc vobis adeo magnis in more positum, ut in omnibus celebres sitis, studiaque vestra Ecclesiarum fundamenta constituantis.* Non itaque Ephesini Patres fidei firmitatem arroganter sibi tribuunt, sed ajunt: *In more positum, ut Romani Pontifices in omnibus celebres sint, studiaque sua Ecclesiarum firmamenta constituent.* An suspicandum erit laudatos Patres Conciliorum Generalium jura ignorasse? Illa videlicet jura, quæ in sequentibus sæculis a quibusdam Pseudogmatistis conficta sunt? Ignorarunt, inquam, quia divino afflati Spiritu, ita a Romanorum Pontificum nutibus, commonitoriis, atque decretis pendebant, ut nedum grave facinus ab iis vel leviter resilire putaverint; verum etiam, gravioribus exorientibus causis, Apostolicam Sedem tamquam cæterarum Ecclesiarum Matrem, atque Magistram perpetuo habendam esse, & docuerint, atque crediderint. Incassum itaque Quesnelius sibi effugium parare studuit, ad illa verba provocans, quibus Ephesini PP. eam Synodicam epistolam claudunt, dicentes: *Porro autem perlectis a Sancta Synodo Commentariis actorum in damnatione impiorum Pelagianorum, & Cœlestinianorum, Cœlestii, Pelagii, Juliani, Flori quæ a pietate tua de ipsis decreta, & constituta sunt, judicavimus & nos ea solida, firma permanere debere, & idem omnes tecum statuimus, eos pro depositis, sive damnatis habentes.* Et quid effugii ex hisce parabit, cum novos scopulos offendens, in alios quoque incidit, quibus magis, atque magis obstringitur?

Alia Quesnelii com-
menta rejiciuntur.

Projectus Episco-
pus, & Philippus
Presbyter Apost.
Sedis Legati.

X. Ea enim in Synodo actorum Commentaria in impiorum Pelagianorum, Cœlestinianorumque condemnationem lata, dumtaxat lecta, & publicata fuere; & PP. illi ea, quæ jam Cœlestinus Papa decreverat, firma, & solida esse affirmarunt. Quid inde vero? Num propterea sola eorumdem actorum lectio, vel unanimis ille PP. consensus, quo pro depositis, & damnatis, ubique ii haberentur, quos Romanus Pontifex damnaverat, & deposuerat, tanti roboris esse potuerunt, ut *firma, & irretractabilia* Apostolicæ Sedis decreta redderentur, si talia re ipsa non fuissent? Novum plane versutiæ commentum. Quod ut cum summa sui auctoris ignominia eripiamus, S. Pontificis Cœlestini scopum, & finem in iis ad Concilium dirigendis actis, opus erit animadvertamus. Neque enim Romanus Pontifex per suos Legatos ad Concilium ejusmodi gesta, ut robur, & firmitatem acquirerent, transmisit; sed dumtaxat ut magis evulgarentur, & celerius executioni traderentur. *Direximus (ait) pro nostra sollicitudine sanctos fratres, & Consacerdotes nostros unanimes nobis, & probatissimos viros Arcadium, & Projectum Episcopos, & Philippum Presbyterum nostrum, qui iis, quæ aguntur, intersint, & quæ antea a nobis statuta sunt, exequantur; quibus præstandum a Sanctitate vestra non dubitamus assensum.* (a) Nullus itaque hic sermo est de Apostolicæ Sedis *statutis*

(a) Extat Tom. III. Conc. p.470. eamque variis, & eruditis notis Sirmondus adornavit.

firmendis, sed solummodo de iis *exequendis*; quod munus cum ad inferiores, & subditos spectet, minime affirmandum est, Coelestini Papæ gesta in Pelagianorum condemnationem ab Ephesinis Patribus robur, & firmitatem obtinere potuisse. Alioqui omnes Imperatorum, Regum, supremorum Magistratum constitutiones, & jura, ab iis in robore, & firmitate, maxime penderent, quibus eorundem executionis cura demandari solet.

Quesnelius similitudine perstringitur.

X I. Multa præterea de Africanis, Milevi, & Carthagine Canonibus noster Quesnelius comminiscitur. Multa de Innocentii, Zosimi, Bonifacii decretis, quæ ab eadem Ephesina Synodo irrevocabili sanctione confirmata asseverat. Sed quid in scenam novator affert? Milevi imprimis Concilii Patres nullos prorsus edidisse Canones, jam sapientiores Theologi ex Synodica ad Innocentium Papam intellexerunt; ut in superioribus etiam ex Dionysio Petavio observavimus. Nam cum laudati Patres Apostolicam Sedem super impias Pelagianorum disputationes consultam voluissent, ne ipsis ad negligentiam culpam silentium verteretur, primo nova hæreseos figmenta, sine ulla prorsus verborum exaggeratione, indicant; tum errorum architectos *in Ecclesia sanari maluisse*, quam desperata salute ab Ecclesia refecari, si *necessitas* nulla compelleret, asseverant. Falsitatem igitur, impietatemque maximam in Pelagianorum dictis suboluerunt, nec tamen hæreseos principibus anathemata dixerunt, sed eorum iudicium Apostolicæ Sedi reservandum judicarunt; *quia Te Dominus*, (ita Episcopi illi apud Milevum congregati epistolam suam ad Innocentium ordiuntur) *gratiae suæ præcipuo munere in Sede Apostolica collocavit, talemque nostris temporibus præstitit, ut nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia sunt suggerenda tacuimus, quam ea Tu possis vel fastidiosè, vel negligenter accipere, magnis periculis infirmorum membrorum Christi Pastoralem diligentiam, quæsumus, adhibere digneris*. Et in fine ejusdem epistolæ ita eundem Pontificem Innocentium compellant: *Sed arbitramur [adjuvante misericordia Domini Dei Nostri Jesu Christi, qui Te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur] auctoritati Sanctitati tuæ de claro Scripturarum lumine deprompta, facilius eos (qui iam perversa, & perniciose sentiunt) esse cessuros, ut de correctione potius eorum gratulemur, quam contristemur interitu, Beatissime Pater*. Hæc Milevitani Patres ad S. Innocentium scripsere, ex quibus non tantum nullos tum editos Canones, sed nec de iis condendis cogitatum fuisse, perspicue intelligimus.

Alia Quesnelii. Commenta.

Milevitani Patres Apostol. Sedem consuluerunt.

Concilii Milevitani Epistola Synodica ad Innocentium Papam.

PP. Milevitani nullum Canonem ediderunt.

X I I. Demus tamen præcedentem epistolam non percurrisse Quesnelium, sed aliorum persuasione deceptum, Canones illos, qui sub Milevitani Concilii nomine circumferuntur, genuinos existimasse. Quare igitur deinde, nulla auctoritate adductus, confingit hos Canones ab Innocentio primum, tum ab Ephesina Synodo *irretractabili decreto* fuisse firmatos? Sibi ergo effutiendi magnam licentiam vindicat Quesnelius, ut quodcumque Pontificiæ auctoritati, & Ecclesiæ regimini maxime repugnans, suo jure audeat defendere. Sed ad Carthagenensium Conciliorum Canones in eandem Pelagianam hæresim prolatos, jam nostra se vertat oratio.

Carthagenenses Can. in Pelagianos prolati.

X I I I. Quid novæ igitur œconomiae in iis habetur? Nihil prorsus, quod Apostolicæ Sedis lædat auctoritatem; immo sexaginta septem Episcopi, qui post Diospolitana Synodum apud Carthaginem anno 419. convenire, quæ in Pelagianos secundo definierant *pro tuenda salute* multorum, & quorundam perversitate *Corrigenda*, prorsus infirma esse dixerunt, nisi ad iis robur adjiciendum, suprema Apostolicæ Sedis auctoritas accederet. *Hoc itaque* (ajunt Patres Carthagenenses ad Innocentium) *gestum Domine Frater, sanctæ charitati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorundam etiam perversitate corrigenda*. Hujus

Epist. Synodalis Carthagen. II. Conc. contra Pelagianos.

Canonum robur ex Apost. Sede.

por-

Innocentii Epist.
ad Carthagenen-
Patres.

porro Concilii acta excidisse, Synodorum collectores adnotarunt. At vero cum inter Augustini epistolas, tum in Conciliorum collectione, Innocentii Papæ ad Carthagenenses, & Milevitanos Patres rescripta asservantur, quibus haud dubie constantius nihil, nihilve firmitus pro Romanæ Sedis juribus asserendis desiderari potest. Quare hic minime præterire possumus quæ Quesnelius omnino dissimulavit, ne ejus causa pessum iret. Igitur Innocentius primo Carthagenensium Patrum religionis vigorem laudibus ornatur, quod non minus nunc in consulendo, quam antea cum pronunciaretis, vera ratione firmatis, qui ad nostrum referendum approbastis esse judicium. Scientes (subjungit) quid Apostolicæ Sedi (cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum) debeatur, a quo ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerfit: quem sequentes tam malam jam damnare novimus, quam probare laudanda: vel id vero quod Patrum instituta Sacerdotali officio custodientes, non censetis esse calcanda, quod illi non humana, sed divina decrevere sententia; ut quidquid quamvis de disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate, iusta quæ fuerit pronuntiatio, firmaretur, indeque sumerent ceteræ Ecclesiæ, veluti de natali suo fonte aquæ suæ procederent, & per diversas totius mundi regiones puri capitis incorruptæ manarent, quid præcipere, quos abluere, quos veluti in cæno inmundabili sordidatos, mundis digna corporibus unda vitaret.

Tria jacula hæ-
reticorum machi-
nas dejiciunt.
Unde Episcopatus
nomen.

Causæ hæretico-
rum Apost. Sedis
judicio definien-
dæ.

Omnes Ecclesiæ
ex Apost. Sede
hauriunt doctri-
nam.

XIV. Hisce ergo verbis Quesnelius se jugulatum esse non sentit? Animadvertat, amabo tria in his verbis jacula contineri, quæ eum confodiunt, omnesque suæ versutiæ machinas impetunt, atque subvertunt. Primum videlicet Episcopatus nomen, omnemque illius auctoritatis rationem ab Apostolica emergere fede, cui de fidei causis judicare semper fuerat reservatum. Secundum; Sanctos Patres non humana, sed divina decrevisse sententia ejusmodi causas, quamvis in disjunctis, remotisque Provinciis agitata, non prius ducerent finiendas, nisi ad hujus sedis notitiam pervenirent, ut tota hujus auctoritate, iusta quæ fuerit pronuntiatio firmaretur. Tertium denique: Cæteras omnes Ecclesias ab hoc unico Apostolicæ Sedis fonte Catholicam haurire debere doctrinam, ex qua tanquam ex puro capite Christi, & Apostolorum sapientia dimanat. Nonne itaque tria hæc, Quesnelii commenta plane rescindunt? Quorsum fieri potest, ut omnes cæterarum Regionum Ecclesiæ in unum per Pastores congregatæ, Apostolicæ Sedis sanctionibus tribuant firmitatem? Impossibile id enim est. Nam nec membra capiti, a quo dependent, vim, & robur adjiciunt, nec rivulorum aquæ, fontium, a quibus deducuntur nitorem, atque dulcedinem possunt augere. Arenæ ergo semina mandat Quesnelius, confingens: Romanorum Pontificum decreta in Pelagianam sobolem edita Ephesini Concilii sanctione irrevocabilia effecta fuisse.

Bonorum operum
donatio ex Dei
acta virtute.

XV. Sed jam hujusmodi tricas prætermittamus, luculentius denuo de iisdem acturi, cum ad refellendas non ab similes Quesnelii contentiones, de Calchedonensi Concilio sermonem habebimus. S. Leo itaque Catholica de gratia Christi dogmata tertio jam ejusdem epistolæ capite exponit, atque Apostoli testimonio 2. ad Ephesios v. 8. innixus talem, tantamque humanæ naturæ originali labe sauciata infirmitatem inesse exaggerat, ut quævis bonorum operum donatio divina sit preparatio, quia non prius quisquam justificatur virtute, quam gratia, quæ unicuique principium justitiæ, & bonorum fons, atque origo meritorum est. Eidem Januario præterea capite quarto sequenti, optimi vigilis partes accuratius obeundas commendat, ne per hujusmodi homines extincta dudum scandala suscitentur, & de exciso olim dogmate aliquid in Aquilejæ Provincia ejusdem mali germen exoriatur. Tum Ecclesiasticæ disciplinæ rigorem erga Pelagianos poenitentes aliqua ratione volens moderatum, perfecte

cor-

correctos, datis prius sinceræ obedientiæ signis in Ecclesiam retineri mandat. Eos vero, qui indulgentia abutentes, Romanæ sedis præceptis erant reluctaturi, e clericalibus ordinibus primum dejectos a Catholicorum societate procul amandandos definivit.

S. Leonis agendi
modus cum Pela-
gianis poenitenti-
bus.

XVI. Quinto demum capite illam Ecclesiasticæ disciplinæ partem in integrum revocat, qua olim cum a SS. Patribus, tum a se ipso fuerat stabilitum; *ut nec in Presbyteratus gradu, nec in Diaconatus ordine, nec in subsequenti officio Clericorum ab Ecclesia ad Ecclesiam cuiquam transferre sit liberum*. Qui autem quovis ductus colore, ubi ordinatus est perseverare renuerit, ita ut sua quærens, *non quæ Jesu Christi, ad plebem, & ad Ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris privilegio, & a Communionis vinculo habeatur extraneus*. Atque hanc epistolam claudens, gravioribus usus verbis sincere fassus est: se vehementius commovendum, si quæ pro custodia Canonum, & fidei integritate decreverat, negligerentur: *Quia inferiorum ordinum culpæ (ait) ad nullos magis referenda sunt, quam ad desides, negligentesque Rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam*. Hocce S. Pontificis decretum postremum obtinet locum in manuscripta illa collectione, quæ in Vaticanis Codd. inscribitur: *Tituli decretorum Papæ Leonis*. Numero enim XLVIII. legitur: *Leo Episcopus de conservatione, & disciplina Canonum, ne indebite, & inordinate ad clericatus aliquis præsumat accedere*.

SS. PP. & Leonis
potissimum statu-
ta.

XVII. Laudata hætenus epistola Consulari nota cum careat, omnibus fere præcedentibus Scriptoribus ut scopulos offenderent, præbuit occasionem; Quos tamen difficile nos declinare potuissemus, si eam cursim, & properanter (ut fieri solet) legissemus. Ad Quesnelii opinionem quod attinet, censuit: *ad nullum aliud tempus referendam, quam ad 444.* (a) Quesnelio autem subscripserunt Dupinius, Tillemontius, & novissime R. P. Bernardus de Rubeis Dominicanæ Regularis familiæ cultor eximius, in celebri opere. *De monumentis Aquilejensis Ecclesiæ*. Serius autem eam epistolam scripsisse Eminentissimus Cardinalis Norisius asseverat, dicens: „hanc epistolam ad Januarium anno 447. & quidem ante quartam, quæ Januario eidem inscribitur, fuisse exaratam. Nos vero, quin alterutram in partem moveamur, adhuc tamen genuinum hujus epistolæ tempus indicabimus. Nam ut antea observatum est, S. Pontifex primo, & quinto hujus epistolæ capite, Januario Canones jam alias a se editos, pro clericis hæreticis recipiendis, observari mandat. Ejusmodi porro Canones cum in duodecima, tum in tertia decima epistola expressos legamus, idcirco sequitur, epistolam, quæ in Quesnelii editione sexto loco ponitur, duabus illis, videlicet duodecima, & tertiadecima esse posteriorem. Duodecimam autem epistolam, quamvis consulari nota careat, tamen in annum 445. rejiciendam esse evidentissime ex altera sequenti intelligitur, quæ cum ad Episcopos Metropolitanos per Achajam Provinciam fuerit scripta *octavo Idus Januarii Actio, & Symmacho viris clarissimis consulibus*, qui est Christi annus 446., & in ea mentionem habeat de iis, quæ in præcedenti ad Anastasium scripserat; ideo duodecima ad annum 445. referenda est. Quesnelii ergo, Tillemontii, aliorumque opinio affirmantium sextam epistolam anno 444. fuisse a S. Leone exaratam, non tantum nutat, sed prorsus concidit, & propterea verisimiliorem Norisii sententiam esse arbitramur, qua in annum 447. eam rejecit.

Quandonam scri-
pta fuerit præce-
dens Epistola.

Card. Norisii opi-
nio solidior pro-
batur.

XI. Neque obest alteram Leonis epistolam ad Januarium eodem anno scriptam fuisse. Quid enim? Repugnatne Romanum Pontificem duodecim mensium spatio duas ad eundem Italiæ Episcopum, gravissima urgente causa, ut isthæc erat, epistolas mittere potuisse? Nonne postrema conscri-

De altera S. Leonis
Epist. scripta ad
Januarium.

Q q

pta

(a) Quesnelius Tom. II. Operum S. Leonis ad Epist. VI. pag. 430. Colum. II.

pta fuit anno 447. exeunte ? data quippe est *iii. Kalend. Januarii Alipio, & Ardubare viris clarissimis Consulibus*. Potuit ergo Pontifex prior em epistolam ad Januarium scribere vel in exordio, vel circa ejusdem anni medium, præsertim cum tanta non sit ab urbe ad Aquilejam itineris distantia, ut etiam quinque, aut sex mensium spatio, plurimum eos inter litterarum commercium intercedere non potuerit. Ex quibus constat neque has conjecturas infirmari, etiam si altera ad Januarium epistola Kalen. Julii edita fuisset, ut plerique manuscripti codices habent. In re tamen hæc exploratissima diutius haud immorabor.

CAPUT VII.

De aliis, atque aliis Scriptorum opinionibus circa præcedentes S. Leonis epistolas. Nostra autem statuitur.

I. **A**D graviora igitur nostro sermone converso, quid recentioribus Scriptoribus tantarum disceptationum causam dederit, paucis indicabimus. Ut itaque Scriptores in diversas opiniones abirent, causam obtulerunt unius, atque ejusdem epistolæ duo exemplaria. Unum Septimio Altinensi Episcopo, alterum Januario Aquilejensi inscriptum, quod prorsus a S. Pontificis eloquentia doctrina, & scribendi ratione alienum judicarunt. Qua deinde rati persuasionem, alterutrum veluti spurium, & supposititium rejiciendum esse acerrime contenderunt. Norisius tamen libro 2. Pelagianæ historiæ utrumque exemplar Leoni adjudicavit, scribens „. Nam cum Januarius Leoni rescripsisset, accepta videlicet priori „ illa epistola (de qua nos in præcedentibus) se omnia ex ipsius mandato acturum, cogendo hæreticos ad publicam erroris detestationem, „ voce, & scripto insuper firmandam, Leo binas ejusdem exempli litteras „ misit ad Septimium, quibus ei significabat quæ Januario mandasset, & „ ad Januarium, quibus gratulabatur, quod imperata prompte facesset „. Cum autem hæc scriberet Norisius, se nondum in scenam Quesnelius produxerat. Is namque in postrema operum divi Leonis editione, librat utriusque epistolæ notis, & characteribus, a priori sensu recedens, multo opere ejusdem Eminentissimi Norisii conjecturas impetit, atque refellit contendens, hujus epistolæ exemplum Altinensi Episcopo inscriptum multa suppositionis argumenta præferre, & idcirco falso omnino nostro Pontifici esse adjudicatum.

Norisii opinio,

Quesnelii opinio
nutans.

Joseph Anthelm-
ius.

Alii scriptores
clarissimi.

II. Aliter autem Joseph Anthelmus ratiocinatus est, quum censuit, omnia suppositionis argumenta a Quesnelio prolata, contra epistolæ exemplum Altinensi Episcopo inscriptum, retorquenda esse potius in aliud exemplar Januario Aquilejensi nuncupatum; istudque tamquam spurium, & apocryphum esse rejiciendum. Nodum igitur quoquo versum dissolvendum nos offendisse quis non videt? idque ea maxime de causa, quod posteriores clarissimi Scriptores, Tillemontius videlicet, Dupinius, Pater Bernardus de Rubeis, & alii, si qui sunt, aut in alterutram partem moventur, aut saltem nihil prorsus definientes suspensi hære maluerunt, quam temere quicquam asseverare, temporis decursu inde sperantes veritatem nondum satis compertam, uberiori monumentorum copia aliquando accedente, clarius esse patefaciendam. Interim autem conjecturis minime aberrasse Norisium asserere ausim, qui scripsit utrumque illius epistolæ exemplar ex Leone prodiisse, quorum unum reipsa Januario inscripsit, alterum Septimio Altinensi, ut forte is inde intelligeret, tum Metropolitam Januarium omnes sui studii nervos in Pelagianorum Clericorum exitium intendere, tum ipsum Romanum Pontificem Leonem, apud quem Pelagianos Cle-

Clericos Aquilejenses Septimius postulaverat, quæ jam ad Fidei integritatem necessaria videbantur præcepisse. Ejusmodi porro sensum Norisii verba paulo ante laudata, etiam absque ulla insipientiæ, aut fictionis nota subire posse nobis persuasum est. Nec insolens, neque a Leonis agendi consuetudine aliena isthæc œconomia ratio judicanda est. Siquidem acceptis a Septimio Altinensi epistolis circa Pelagianam litem in Aquilejæ Provincia grassantem, harum exemplar Januario Metropolitæ transmisit, ut priorem ad hanc epistolam iis verbis orsus sit: *Relatione Sancti Fratris, & Coepiscopi nostri, quæ in subditis habetur, agnovimus quosdam Presbyteros, Diaconos.* (a) Quare igitur huic exemplo insistendo, alienum a Leonis agendi ratione judicabitur, ut is accepto Januarii rescritto, istud pariter una cum quartæ decimæ, seu postremæ epistolæ exemplari Septimio commiserit, ea de causa potissimum, ut is quoque sui Metropolitæ *Fidei vigorem, pastorem curam, & Apostolicæ Sedis monita*, atque sanctiones apprime cognosceret? Oportebat profecto Leonem ad Septimium, a quo præcedentem relationem acceperat, rescribere; & tunc præsertim, quum jam lectis Januarii *litteris, vigorem Fidei, quem* olim noverat, probavit, & propterea summi Pontificis œconomia ratio esse potuit, ut quemadmodum prius Septimii relationem, ut jam diximus priori sua epistola Januario Provinciæ Aquilejensis Metropolitæ commisit; ita accepto hujus responso, & istud Septimio commiserit, subjecto illi hujus postremæ epistolæ exemplari, ut hætenus gesta, & quæ in posterum executioni demandanda erant pro coercendis illius Provinciæ Pelagianis, prænosceret. Cæterum ego nefas fore arbitror suspicari, secundam hanc epistolam, de qua agimus, ad Januarium conscriptam, commentitiam esse. Eam enim tamquam genuinum Leonis foetum laudat antiquissimus collector Dionysius Exiguus; Eam ut genuinam Ecclesia Aquilejensis semper in suis archivis asservavit, ut ex manuscripto Vaticano Chronico nos ipsi jam diximus: atque denique isthæc habet omnes notas, & characteres, quibus non alicui Suffraganeo, sed Provinciæ Metropolitæ eam datam fuisse sufficientissime innotescit.

III. Verum cum hisce conjecturis adhæreo, minime inficiabor alterum exemplar Septimio commissum, & in Altinensis Ecclesiæ Archivis quandoque forte repertum, aliquam corruptionis fraudem fuisse passum. Istud suos habet nævos, ex quibus laudati Scriptores aliqua suppositionis indicia in eo subolere contendunt. Cujusmodi illa sunt: *Ad Metropolitanum Episcopum Provinciæ Venetiæ scripta direximus*; Vel alia illa, quæ immediate subduntur: (b) *Quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere*, quæque auctore Quesnelio, (c) nec ætatem, nec stilum S. Leonis redolent, quamvis re ipsa illius generis non sint, ut etiam ab omni suppositionis nota vindicari non possint. Ac primum *Altinum* Urbs florentissima olim fuit in Venetiæ littore ædificata, ut ex Plinio, Martiali, Tito Livio, atque antiquis Geographorum tabulis exploratum est. Quare commode verba illa ad *Metropolitanum*.... *Provinciæ Venetiæ* potuerunt usurpari, ad clarius designandam Provinciam, in qua situm erat *Altinum*, præsertim, cum Leonis ævo Metropolitanus Aquilejensis, non unius, sed plurium Provinciarum Urbes, & Episcopos sibi subjectos haberet. Sedem deinde Episcopalem *Altinum* habuisse, Conciliorum acta abunde testantur. Siquidem Aquilejensi Synodo anno Domini 381. sub Damaso Papa coacta, inter cæteros Episcopos Italos, Gallos, & Panonicos, qui illuc conveniunt, *Heliodorus* quoque Episcopus *Altinensis* interfuit. Anno Domini præterea 579. coacta apud Gradum Synodo, ad eam convenit Altinensis Episcopus. Quinto namque loco legimus: *Petrus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Altinatis his gestis subscripsi*. De qua Synodo egit Ughellius Tom. 5. Italia

Qq 2

Norisii assertum probatur.

S. Leo ad Septimium scripsit, & quare.

Leonis ad Januarium epistola sincera, & genuina.

S. Leonis epist. ad Septimium aliquantulum corrupta.

Altini Urbs.

Aquilejensis Synodus anni 381.

Heliodorus Altini Episcopus.

Petrus Episcopus Altinensis.

(a) Epist. vi. ad Januarium. (b) S. Leo epist. 7. cap. 1. (c) Quesnelius Tom. 2. pag. 432.

Quesnelii hallucinatio.

Altini sedes Torcellum translata anno 631.

Concilium Romanum anni 680.

Rom. Pontificum auctoritas, & studium.

Exempla desumpta ex Leonis agendi ratione.

liæ sacræ. Acta quoque Pseudo-Synodi Maranensis hujus *Petri Altinensis* habent mentionem, ut constat ex Paulo Diacono lib. 3. cap. 27. quando videlicet anno 589. Severus Patriarcha Aquilejensis sui erroris obtulit libellum. Quare maxime hallucinari Quesnelium asserendum est, qui audentius scripsit: (a) „Notitia Episcopalis sedis Septimii æque obscura manet, ac si nunquam hæc epistola innotuisset. Septimio eam sedem attribuit impostor epistolæ artifex, quæ in mentem venit, ac prout fraudis suæ consilio melius conducere putavit. Revera nihil ab Ughellio de Altinensi hujus nominis Episcopo in antiquis monumentis inventum, quandoquidem de eo nihil in Italia sacra legitur. „Quam lepide imponit Quesnelius, qui pro asserenda Septimio Altini Episcopali sede, ex Ughellio testimonium exposcit. Si enim Dandulum secutus, sermonem dumtaxat orditur ab excidio Urbis *Altini*, quando videlicet *Paulus* hujus Urbis Episcopus sedem transtulit Torcellum. Sed hac in re cum Dandulus, tum Ughellius lapsi sunt. Siquidem eam translationem ab Episcopo Paulo anno 631. factam contendunt, quem mense sequenti obiisse asseverant. Nos tamen in actis Romani Concilii sub Agathone Pontifice legimus: *Paulus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Altinensis Provinciae Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro Apostolica nostra Fide unanimiter construximus, similiter subscripsi*. Hoc autem Concilium Romæ habitum fuisse anno Domini 680. neminem latere arbitror, nec alius quisquam hujus nominis Episcopus in Ughelliano Cathalogo recensetur. Neque pariter obsunt duæ illæ voces *Istriæ Provinciae*, nam antea Italiæ rebus afflictis, & vivo adhuc Leone obsidione capta Aquileja, Soloque ab Attila Hunnorum Rege æquata, tum *Gothorum incursu*, & cæterorum Barbarorum furore, quinto labente sæculo iterum quassata; Atque demum anno 579. Aquilejenses Episcopi *Longobardorum nefandæ gentis flagella minime sustinere valentes*, Romani Pontificis Pelagii decreto, & auctoritate Metropolitanam illam sedem *Gradum* transtulerunt, & tunc *Gradense Castrum totius Venetiæ, & Istriæ Metropolim, suffraganeis consentientibus Episcopis, factum fuit*. (b) Quod si novæ *Aquilejæ* Episcopus *Provinciarum Venetiæ, & Istriæ* Metropolita appellabatur, quur iisdem nominibus insigniri non potuit, antequam vetus Aquileja tot clades subiret? tum quoque Aquilejensis Antistes, *Provinciæ Venetiæ* verus erat Metropolita.

I V. Nullam præterea olent suppositionem verba illa: *quibus ad statum sui periculum cognosceret pertinere*. In Leonis utique ætatem, & stylum optime quadrare ii minime ibunt inficias, qui norunt vel Leonem sexta epistola ad Januarium scripsisse: (c) *Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia Canonum, & pro Fidei integritate decernimus, vehementius commovendos*. Totidem verbis utitur etiam in quartadecima epistola, quæ quidem minas, & futuram Pontificis indignationem indicant, si Januarius Metropolita Apostolicæ Sedis Decreta negligentia, ac contemptui tradidisset. Nec enim primorum Romanorum Pontificum auctoritas in corrigenda, coercendaque inferiorum Episcoporum dissidia, atque defectibus, angustis finibus concludebatur, ut eos dumtaxat comprehenderet, qui ad *Synodum Romanam* tunc pertinebant; vel ad eos, qui ab eodem Romano Pontifice *ordinabantur*, ut effutivit Quesnelius. (d) Longe enim, lateque in universi Orbis Episcopos diffundebatur, ut eos Romani Pontifices admoverent, corripere, atque communione privarent; quod sexcentis exemplis ex Leonis Prædecessoribus asserere possemus, nisi nostra hæc dissertatio longius, quam par est, progrediretur. Percurrat amabo Quesnelius dumtaxat, quæ noster Leo habet in Epistolis ad Anastasium Thessaloniensem ad

(a) Ibidem pag. 437. col. 1. (b) Gradense Concilium Tom. vi. Conc. p. 651. (c) Pelagii epist. Tom. vi. Conc. pag. 652. (d) Tom. ii. operum S. Leonis pag. 432. colum. 2. num. 3.

ad Flavianum, & Anatolium Constantinopolitanos, Juvenalem Jerofolymitanum, ad Turribium Asturicensem, ad Viennensis Provinciae Episcopos, ad Theodorum Cyri, qui omnes quidem, nec ad Romanam Synodum pertinebant, nec a Romanis ordinabantur Pontificibus. Eos tamen aut corripit, aut admonet, aut communione privat, vel absolvit, e Sedibus dejicit, aut iisdem restituit, quæ argumento sunt. (a) *Quod de forma Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis Provinciis singuli, quorum inter Fratres haberetur prima sententia, & rursus quidam in majoribus urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliore, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiae cura conflueret, & nihil usquam a capite discederet.* Ex quibus, aliisque gestis isthuc Quesnelii assertum cadit: *hujusmodi minis Leonem uti vel consuevisse in Metropolitanos Episcopos.* Ab iisdem vero haud quaquam se Leo abstinuit, causas cum Episcopis Orientalibus agens; quanto magis igitur iisdem uti potuit, negotium cum Aquileiensi Metropolita Romano Patriarchatui immediate subiecto pertracturus?

Quesnelius Norisium aggreditur.

V. Verum se adhuc in scenam Quesnelius reducit, contra Norisium contendens, suppositionis esse argumento, quod duo illa exemplaria adamussim sibi non respondeant. In altero autem Januario nuncupato, nonnullæ voces, quæ necessariae videntur, fuerunt excisæ: *Quales sunt istæ de Pelagianorum, & Celestianorum consortio.* Deinde subjicit, de redeuntibus ab hæresi Clericis aliqua decernuntur in epistola ad Januarium, quæ in altera non apparent, *ne videlicet ad superiorum Ordinem promoveantur, sed in eo quem adepti sunt, perseverare sinantur.* Hac in re a Quesnelii critice omnino non abhorreo, idcirco tamen Norisianas conjecturas labare, aut concidere minime inducor ut credam. Nam quæ a Quesnelio obijciuntur, argumento dumtaxat esse possunt, alterutrum illius epistolæ exemplar aut vulnus quoddam esse passum, aut aliqua Mantissa adauctum, quæ quidem haud facile cognosci possunt, potissimum cum vetustissima intercederint exemplaria, quorum subsidio purior, & castigatior ea epistola in lucem prodiret.

C A P U T VIII.

*Divi Leonis Epistola ad Januarium Aquilejensem XIV.
ad examen revocatur, & Quesnelii nugæ
rejiciuntur.*

I. **N**E quidem eorum quidquam prætereamus, quæ ad Leonis contra Pelagianos gesta pertinerent, novissimo loco argumentis epistolæ quartadecime dumtaxat opus est insistamus, quam ad Januarium Episcopum Aquilejensem scripsit. Sed in primis minime verendum est, Januarium adamussim Leonis mandatis non obtemperavisse. Cumulatus enim in corripiendos Pelagianos Clericos operam impendisse ex ejus rescripto Leo intellexit. Quare ad augendam, magisque illius vigilis Pastoris curam excitandam, S. Pontifex eidem gratulatur, *quod ad custodiam gregis Christi pastoralis curam vigilanter exequeretur, ne lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, bestiali savitia simplices quosque dilacerarent: & non solum ipsi nulla correctione proficerent, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumperent.* Ejusmodi porro phrasi Pelagianos taxare, & impetere S. Pontificem voluisse, haud ambigendum est. Simili namque allegoria, totidemque fere verbis, sextæ epistolæ primum caput orsus est, ut ipsi in præcedentibus adnotavimus. Subdit deinde: *Ad animæ periculum pertinere, si quis-*

(a) S. Leo. epist. xii. cap. xi.

quisquam de his, qui a nobis in hæreticorum, & schismaticorum sectam delapsus, & se utcumque hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens, in communione Catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Cum autem hisce malis cuperet mederi, saluberrimas Januario regulas observandas præscripsit; videlicet, ut Clerici Pelagiani juxta Canonum constitutionem, omnem majoris promotionis spem amittant, sed in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant, si tamen iterata tinctione non fuerint maculati.

Quesnelii falsa adnotatio.

Africanorum schisma.

Ecclesiæ Rom. disciplina.

Cornelii Papæ decretum contra Clynicos.

Rom. Synodus sub Damaso Papa.

Claudianus sacrilege ab Afris ordinatus Rom. Eccles. perturbat.

Quesnelii subdola adnotatio subvertitur.

Eccles. Rom. Canones ex Basilio.

I I. Postremis hisce verbis Quesnelius insistens, ista adnotando subjecit: „ Hanc exceptionem addit forte, attendens Canones Africanos, „ cujus 27. Collectionis Africanæ legitur „ *Neque permittendum, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur*. Lepida adnotatio suo quidem auctore digna. An ergo censendum Apostolicam Sedem in rebaptizatorum causis Africanos Canones attendere voluisse, aut potuisse? qui id fieri potuit? Si jam diutius ab Africanis Episcopis rebaptizantium errore, propugnato, schisma magnum, horrendumque conflatum fuerat, quod non nisi sub nova baptismi collatione homines, vel ex hæresi ad Ecclesiam venientes, vel ab hæreticis baptizatos reciperent? Sed cum errorem maxima sollicitudine Apostolica Sedes præcavere, atque delere laborans, quemadmodum rebaptizantibus communicare detrectabat, ita nec ipsos rebaptizatos ad sacros Clericales ordines promovere sinebat, ut a simili lubet ratiocinari. Clynici siquidem (hoc est qui baptizabantur in lecto) eodem sæculo quamvis nullo sacrilegio, ut rebaptizati labefactarentur, tamen per Ecclesiasticam legem a Cornelio latam, ut ait Eusebius, a sacris Altaris ministeriis arcebantur. Multo magis igitur hocce irregularitatis vitio, seu impedimento obstringebantur, *qui iterata tinctione fuerint maculati*, præsertim cum eo sæculo, sub Cornelio primum, tum sub Stephano Romanis Pontificibus, eadem rebaptizantium quæstio jam sopita, iterum tum apud Afros recruderit.

I I I. Demus tamen, nihil ab hisce duobus Pontificibus fuisse definitum, quid inde? Dissimulabit forte Quesnelius, quæ Romana Synodus sub Damaso Papa sancitum ivit? Dolendum quidem est acta illa ad nos non pervenisse, sed supersunt illorum Patrum Synodica litteræ, quibus *per Africam rursum sacrilegos rebaptizatores grassatos esse intelligimus, quos & si Gratiani, & Valentiniani Imperatorum auctoritas expulisset, tamen ab expulsis Claudianus anno 363. fuerat ordinatus, & ad perturbandam Romam quasi Episcopus destinatur*. (b) Cum itaque Romani Concilii PP. ab utroque facinore abhorruerint, a rebaptizatione videlicet, & a rebaptizatorum ordinationibus, qui fieri potuit, ut jam in Romana Ecclesia irregularitatis leges in rebaptizatos non obtinuerint? Ex hoc uno profecto ariete prorsus cadit subdola Quesnelii adnotatio, qua sensim vellet persuasum lectoribus: Apostolicam Sedem quandoque aliarum Ecclesiarum factam pedissequam, ut leges, Canones ab iis fuerit mutuata. Occasionem deinde arripere studet confingendi ex suo ingenio argumenta, quibus Romanæ Ecclesiæ adjudicare possit illum Canonum codicem, quem ipse altero Tomo Leoninorum Operum publici juris fecit, notis, & dissertationibus adornatum. Sed animum denique impostor advertat, Romani Concilii Synodicam tum fuisse ad Imperatores scriptam, quando de Africano 27. illo Canone nondum fuerat excogitatum, illa enim referenda est in annum 378. & laudatus Canon editus fuit in Concilio quinto Carthaginensi anno 398. coacto. Verum si non Quesnelius his fidem adhibere vult, Basilio saltem subscribat, qui in epistola ad Amphilochem Can. 47. Roma-

(a) Eusebius lib. 1. Hist. Eccles. cap. 32. (b) Epist. Rom. Conc. ad Gratianum, & Valentinianum Tom. II. Conc. pag. 1187. anno 378. exarata.

Romanam Ecclesiam in rebaptizatorum causis suos habuisse Canones asseverat.

I V. Sed jam ad Leonem revertamur, qui antequam epistolam clauderet, Januario primo ob Fidei vigorem gratulatur, tum alia nonnulla exequenda suggerit, ob quæ maximam contentionum tempestatem idem Quesnelius jam excitavit. Aquilejensi itaque Episcopo S. Leo præcepit, ut curam suam Apostolicæ Sedis dispositionibus jungat, & det operam, *ut circumspecte, atque velociter impleantur, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem, & laudabiliter suggesta sunt, atque ordinata*. Censorium stylum hic Quesnelius stringit gravius in libri auctorem invehens, qui de Episcopis canonice judicandis inscriptus est „ Miror (ait) supinitatem Scriptoris duplici istius, & quartæ epistolæ loco abutentis. Canones, inquit, de non promovendis ad superiorem Clericatus gradum his, qui ab hæresi ad Communionem Catholicam revertuntur pro universa ubique, Ecclesia conditos fuisse testantur hæc Leonis verba: *det operam, ut circumspecte*. Quia vero illius libri auctor subjecerat: Nec inter Nicænos Canones ejusmodi numerantur, nec in toto Justelli codice reperiuntur. Erant igitur præter Nicæna decreta alia quædam, quibus & Januarius adstringi volebat S. Leo, quæque Universæ Ecclesiæ in discipulandis rebus Ecclesiasticis in usu erant, Quia hæc, inquam, laudatus auctor subjecerat, idcirco Quesnelius inclementius eum impetens, hæc addit, Quænam hæc hominis oscitantia, ut de Canonibus verba hæc interpretari voluerit. Nonne Sole meridiano clarius est, legenti ea, quæ laudabiliter suggesta esse dicuntur de litteris vigore Fidei plenis, quas scripserat Januarius ad S. Leonem esse intelligenda: quæ vero salubriter ordinata de hoc ipso S. Leonis rescripto, quo Canonum constitutiones præcipit custodiri, (a) Cum igitur Quesnelius hisce verbis laudati libri auctorem insectatur, quamplurima alia simul congerens, ut Leonis verba in alienum sensum distorqueat, longius a propositæ quæstionis scopo abscedit. Nec enim vetustissimam Ecclesiæ consuetudinem, nec ejus Canones pro recipiendis hæreticis poenitentibus recensuit, aut patefecit. Sed nostrum Leonem de particulari aliqua *dispositione*, seu lege ab ipso lata pro recipiendis in Ecclesia Clericis ex hæresi Pelagiana redeuntibus agere, ejus phrasis, & scribendi ratio præcipue produnt.

V. Nam quamvis ea de re, S. Pontificis ævo, multæ Canonum sanctiones editæ fuerint, harum nulla tamen (si isthanc Leonis epistolam excipiamus) ejusmodi Clericis majoris promotionis spem propterea ademit. Quare merito Quesnelium incassum conatum arbitramur, quum eam legem ex octavo Nicæni primi Concilii Canone deduci posse asseveravit. Nihil enim in eo Canone offendimus, quod ad perpetuum hocce irregularitatis vitium pertinere videatur, vel præsentem hanc controversiam possit dirimere. Ibi enim solummodo sermo occurrit de hæreticorum Catharorum reconciliatione, in quos lenitatem esse adhibendam sancta Synodus definivit, ne horum Clerici e propriis gradibus dejecti, atque inter laicos stantes, laicorum communione donarentur. Quemadmodum cum aliarum hæreseon sectatoribus Ecclesia facere consuevit. Si igitur præter id indulgentiæ, vel lenitatis genus, nihil aliud continent, & præferunt ista verba: *De his, qui se Catharos, id est puros nominant, si aliquando ad Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam redierint, visum est sanctæ, & magnæ Synodo, ut, accepta manuum impositione, sic in Clero permaneant*, minime unum, atque idem erit, non e proprio gradu dejecti; & nulla prorsus ratione ad superiores ordines unquam promoveri posse. Postremum hoc S. Leo in epistola, de qua agimus definivit; itaut perpetuo irregularitatis vinculo hos Clericos in præcedentis hæreseos poenam obstrictos voluerit. Sed Nicæni

S. Leonis Magni mandata.

Altera Quesnelii adnotatio.

Quesnelii agendi ratio, malaque fides.

S. Leonis Ecclesiastica lex.

Nicæna Synodus de Catharis poenitentibus agit. Octavus Canon Conc. Nicæni I.

S. Leonis M. definitio alia est a Nicænis statutis.

PP.

(a) Tom. II. operum S. Leonis pag. 444.

Quesnelii oscitan-
tia.

PP. dumtaxat Catharis indulgentes, ut in ordinibus permanerent, decreverunt. Quæ duo valde inter se diversa, si secum reputasset Quesnelius, nusquam tam libere Leonis verba octavo Canone Nicænæ generalis Synodi concinere scripsisset. Nihil profecto Canon habet, quod Leoninis hisce sanctionibus responderet, nihil refert de perpetua in suscepto ordine stabilitate; nihil denique de majoris promotionis sublata spe, quæ omnia Leonis dispositionibus, ad totius Ecclesiæ incolumitatem, & laudabiliter suggesta, & salubriter ordinata fuerunt.

Hæretici poeniten-
tes ad superiores
ordines haud pro-
movendi.

VI. Ut tandem sancti Pontificis dispositiones innotescant, ejus verba subjicimus: *Circa quos etiam illam Canonum constitutionem præcipimus custodiri, ut in magno beneficio habeant, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant.* Perperam omnino deinde ratiocinatur Quesnelius, asserens Leonis ævo, solum Nicænum octavum Canonem extitisse, pro recipiendis in suis ordinibus Clericis ex hæresi ad Ecclesiam redeuntibus, idcirco ad illum S. Pontificem respexisse. Ita loqui profecto hominem, omnigenam Ecclesiasticæ disciplinæ notitiam jactantem, nimis dedecet. Etenim quæ ea in questione a Conciliis, & Patribus ante Leonis Pontificatum sancita fuere, veluti in uno corpore Nicæni secundi Concilii Patres anno 787. congererunt.

Nicæni II. Conci-
lii PP. omnes Ca-
nones de recipien-
dis hæreticis poe-
nitentibus iustra-
runt.

VII. In priori quippe hujus synodi actione, cum de recipiendis hæreticis poenitentibus ageretur, nihil prorsus, inconsultis veteribus Ecclesiæ monumentis, fuit stabilitum. Propterea Joannes Presbyter, & Monachus, Antiochenæ sedis legatus, ut eam controversiam e medio tolleret, sacro Conventui suggestit: *Multorum ore celebratum est (per sancte Pater) (Tarasium Patriarcham præsertim alloquitur) quo pacto oporteat eos recipere, qui ex hæresi revertuntur. Ob id (ait idem Joannes) suademus, ut sacra synodus libros Sanctorum Patrum in præsentiarum afferri jubeat, quo cognoscamus, & consideremus, quænam in recipiendis certa ratio conservari debeat. Tum libros afferri jussum est.* Quorum lectionem minime ab octavo Nicæni Concilii canone Constantinus, Patriarchatus illius sedis Notarius, sed a quinquagesimo tertio Apostolorum orsus est, cujus antiquior interpretatio hæc est: *Si quis Presbyter cum, qui a peccato convertitur, non receperit, sed rejicit, deponitur. Siquidem Christum offendit, qui gaudium in Cælo super peccatorem resipiscentem oboriri dixit.* Quum autem ejusmodi canon, ad omnium generatim poenitentium hæreticorum indulgentiam extenderet, sive Laici, sive Clerici forent, a Tarasio statim fuit inquisitum: Est & alter canon ea de re? Tum Constantinus Notarius octavum Nicæni primi Concilii canonem mox recitavit. Sed nec hunc ad nuper exortam Agiomarchorum hæresim conferre Theodorus Catana, in Sicilia Provincia Episcopus cum contendisset, ejusdem Tarasii jussu de aliis Canonibus sciscitatum est. Quare idem Notarius sacræ, & Œcumenicæ Ephesinæ synodi canonem tertium legit: *Si qui in qualibet civitate Clericorum a Nestorio, quique illud dogma sequuntur, prohibiti sunt, ut minus recte senserint, hos, ut gradum proprium recuperent, justum censuimus.* Post hæc adhuc suspensi hærebant Patres: Num recipiendi essent in sacrum ordinem, qui ex hæresi revertuntur. Propterea Stephanus Monachus de eo argumento divi Basilii epistolas in manibus gestans, quæ in priori ad Amphilochem epistola de Enekratitibus scripserat, lecta fuere: Tum alia ad Evaisenos, & quæ magis ad rem nostram conferunt, epistolæ ad Occidentis Episcopos excerptæ subjecerunt, in quibus de Eustathio Sebasteno edidit sermonem. Is etenim in Arianam hæresim pluries prolapsus, & Hermogeni Episcopo illum accusanti, & de perverso dogmate reprehendenti, sanioris fidei confessionem tradidit, atque ita manus impositionem ab eo nactus, postquam ille dormivit, denuo ad Arian-

II. Nicæn. Conc.
PP. studium, &
agendi ratio.

Canon 33. Apo-
stolorum ibidem.

Canon 8. Nicæni
Conc. primi.

Can. tertius Conc.
Generalis Ephesini.

Eustathius Seba-
stenus de Arianæ
hæresi ab Hermo-
gene.

norum partes defecit. Sed e Constantinopoli expulsus, & Sebastem reversus, defensionem attulit, & impiam suam callide celans sententiam, verbaque non iniqua, sed quæ recta sapere videbantur prætexens, Episcopatum facile consecutus est. Cujus quidem pravæ simulationis, cum plurima alia exempla occurrerent, quæ recensere lectoris animum gravarent, idcirco dumtaxat rogamus, qui fieri potuerit irregularitatis impedimentum, de quo agimus octavo illo Nicæno Canone fuisse definitum? An Eustathii ordinatio diu post Nicænum Concilium non contigit? illa quippe saltem in annum 376. rejici debet, qui a Concilio Nicæno 51. est. Non igitur in octavo illo Nicæno Canone actum est de majori promotione, Clericis ad Ecclesiam redeuntibus deneganda; sed ea dumtaxat fuere sancita, quæ ad eorum receptionem, & reconciliationis modum per manuum impositionem servandum, pertinere videbantur.

Quandonam Eustathius Sebastæ Episcopus ordinatur.

VII. Huic pariter Ecclesiasticæ disciplinæ concinit & illa definitio contra impios *Messalianos*, seu *Euchitas*, in tertia Œcumenica synodo habita, quam in secundo eodem Nicæno Concilio *Stephanus* Diaconus recitavit, cujus postrema verba nostris hisce elucubrationibus majus robur adjiciunt. *Placuit omnibus nobis quod si autem aliquis illud ipsum Dogma fuerit execratus, si quidem Clericus extiterit, in ea ordinatione permaneat; si vero Laicus, in Ecclesiæ communionem recipiatur.* Qua in re illud maxime est animadvertendum laudati tertii Œcumenici Concilii Patres servare voluisse, quæ in Alexandrina synodo anno 362. definita fuere, cum de Episcopis Apostatis recipiendis sub S. Liberio Papa agebatur.

Ephesini Concil. definitio in Messalianos, & Euchitas.

VIII. Hæc omnia quidem in medium adducta cumulatissime præferunt canonicam Ecclesiæ praxim ante Leonis ævum servatam in hæreticis recipiendis. Sed uberiora adhuc monumenta nobis eadem septima œcumenica synodus suppetiit, cum ex divi Cyrilli, & Athanasii operibus deprompta, tum in Ecclesiasticis Rufini Aquilejensis, & Socratis historiis reperta, quæ mire rem nostram, & Quesnelium ipsum, in his expendendis, hallucinatione laborasse, evidenti ratione manifestant. Interim autem cum ex tot, tantorumque testimoniorum serie habeamus, duas illas inter sese maxime differre quæstiones, videlicet: An hæretici ad Ecclesiam redeuntes, in suis ordinibus, quin exauctorati dejicerentur, essent recipiendi; & an lenitate obtenta, in susceptis ordinibus permanentes, impedimento perpetuo essent irretiti, ne ad superiores Ordines possent ascendere; Jam Leonis scopus, jussio, atque decretum prodita sunt, quibus haud dubie, si Januarius non obtemperavisset, Sancti Pontificis animum vehementer commovisset, ad aliquam ei Ecclesiasticam poenam inurendam, quemadmodum postrema illius epistolæ verba produnt. *Non autem dubitet (ait) dilectio tua, nos, si, quod non arbitramur, neglecta fuerint quæ pro custodia canonum, & fidei integritate decernimus, vehementius commovendos, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides, negligentesque Rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam.*

Ecclesiæ praxis in hæreticis recipiendis ante Leonis M. ævum.

Aliis Ecclesiasticis monumentis Quesnelius perstringitur.

Quare S. Leonis animus in Januarium potuisset commoveri.

Inferiorum culpæ in desides Pastores rejiciuntur.

IX. Extra jocum autem ad hæc advertat adnotator Quesnelius, secumque reputet: an quilibet Episcopus in iis, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem pertinent, gravissimis hujusmodi verbis, auctoritatis, atque jurisdictionis vigore plenis, alios totius Christiani orbis Episcopos consueverit compellare? quemadmodum ipse nimis licenter asserere ausus est. Possunt utique aliarum Ecclesiarum Episcopi scribere, suggerere, pertractare, inquirere ea omnia, quæ totius Ecclesiæ utilitati prodesse possunt. Aliquod autem definire, atque statuere in ipsius Christianæ Reipublicæ commune bonum, solis Romanis Pontificibus extra generales Synodos divinitus dumtaxat concessum est, ut in hac, cæterisque nostris dissertationibus comprobatum est.

Modus agendi Episcoporum in iis, quæ ad universalis Ecclesiæ regimen pertinent.

Rom. Pontificum jura.

X. De Januarii autem gestis nihil profecto scimus; sed operæ pretium est arbitrari, omnia Leonis mandata, atque decreta, *ita circumspicte, & velociter* fuisse ab eodem executioni demandata, ut nefaria illa Pelagianorum soboles, quæ in illius Provinciæ Clericis potissimum grassabatur, pene deleta, & ad exitium fuerit perducta. Nullum enim post hanc (quod sciamus) Leonem inter, & Januarium epistolarum intercessit commercium. Temporum quoque iniuria Januarii ad Leonem relatio intercidit, atque apud suppres Scriptores de rebus ibidem gestis, tam altum servatur silentium, ut nulla gestorum mentio habeatur. Extat denique tamen alia. S. Leonis epistola ad Nicetam Aquileiensem Januarii successorem, anno 458. scripta, (a) quo quidem tempore nullas prorsus Pelagianæ sobolis ea in Provincia extitisse reliquias, commode, & rationabili ducti ratione conicere possumus. In ea enim noster Pontifex Apostolicæ Sedis auctoritate septem sibi propositis consultationibus occurrit, atque Nicetæ Aquileiensi præscribit, quidve iis maxime afflictis temporibus medicinæ adhiberi deberet, ut vulnera, quæ hostilitatis adversitate religioni illata erant, sanarentur. Has autem consultationes, cum ad Pelagianorum mores, dogmata, & historiam minime pertineant, ne extra scenam canere videamur, in præsentia prætermittimus, sermonem tamen de iisdem habituri, cum Ecclesiasticam illius ævi disciplinam nostris animadversionibus adornabimus.

XI. Potius interim nos gratulari oportet, tam divinum S. Leonis Magni studium in Pelagianis evertendis, horumque errores abolendos, optatum finem obtinuisse. De qua re, ut certiores essemus, nisi sumus omnia antiquitatis monumenta percurrere; eorum videlicet, qui quinto, & sexto Ecclesiæ sæculo floruerunt, nec alicubi de Pelagiana hæresi, veluti tum gliscente, mentionem fieri offendimus. Hanc autem nostram conjecturam confirmat, nostramque simul gratulationem adauget, epistola prima Joannis Papæ Quarti ad Episcopos, & Presbyteros Scotiæ directæ, quam refert etiam Beda lib. II. Historiæ Anglorum cap. 19. In ea enim Summus Pontifex cum Rom. Clero duas discutit quæstiones, quas ei Scotiæ Clerus proposuerat. Altera de Paschate, altera de Pelagianis eo in Regno reviviscentibus. De his namque ita Rom. Pontifex Joannes IV. scribit: *Exposita autem ratione Paschalis observantiæ, ita de Pelagianis in eadem epistola subdunt; & hoc quoque cognovimus, quod virus Pelagianæ hæreseos apud vos denuo reviviscit, quod omnino hortamur, ut a vestris mentibus huiusmodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda hæresis damnata est, latere vos non debet, quia non solum per istos ducentos annos abolita, sed & quotidie a nobis perpetuo anathemate sepulta.* (b) His autem verbis si quis insistere voluerit nostram conjecturam robur accipere haud inficiabitur. Nam Joannes Papa Quartus, septimo Ecclesiæ currente sæculo, anno videlicet sexcentesimo quadragesimo supremum Catholicæ Societatis clavum obtinuit, Severino Summo Pontifice jam vita functo. A quo anno, si biscentum annos subducamus, quemadmodum Joannis Papæ testimonium præfert, jam superest quadringentesimus quadragesimus Christi annus, in quo S. Leo Magnus Romanæ Ecclesiæ Pontifex renunciatus est, ut ex Romanorum Pontificum tabulis intelligitur: Eo autem anno, sexcentesimo nimirum quadragesimo Joannem Papam Quartum ad Scotorum quæsitâ respondisse, sine ulla prorsus animi hæsitazione affirmandum est. Nam quamvis laudata epistola temporaria careat nota, tale tamen præfert exordium, ut inde conjiciamus, quod vix assumpto ad Romanum Pontificatum Joanne, Scotorum votis S. P. annuere voluerit, qui jam ad Severinum Prædecessorem suas consultationes, & quæsitâ direxerant, quorum perlatores Urbem non attigerunt, nisi post

Januarii ad Leonem relatio temporis injuria deperdita.

Nicetas Aquilejensis Januarii Episcopi successor.

Scotiæ Clerus quæstiones Joanni P. Rom. discutendas proponit.

S. Leo ad Pontificatum evectus anno Christi 440.

(a) Epist. CXXIX. ad Nicetam Aquileiensem. (b) Extat Tom. VI Concil. pag. 1509.

post ejusdem Severini interitum . Id plane produnt ea verba , quibus Joannes suam epistolam orsus est: *Scripta, quæ Perlatores ad San. Mem. Severinum Papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea, quæ postulata fuerant.* Jam vero tandem has, similesque alias conjecturas prætermittentes, manum de præsentī tabula tollere deliberamus, alia quamplurima majoris momenti in sequentibus præstaturi, cum tandem pro nostrarum exercitationum coronide, de Eutychetis rebus, verba statim faciendi consilium habeamus.

Pelagiana Historia finis.

DE EUTYCHIANA

HÆRESI, ET HISTORIA

LIBER PRIMUS.

SANCTUS Leo Magnus strenuus Catholicæ Fidei Propugnator, jugulatis jam Priscilianistis, clandestinis, ut ait etiam Quesnelius, Manichæorum motibus peremptis, & reportato tandem de Pelagianismo per Italiæ Provincias gliscente, singulari triumpho, ad majora progredi cogitur, fortiter, feliciterque pugnaturus contra Eutychianos, qui tamquam novi, recentesque hostes ex Oriente prodeuntes, Christi Domini Incarnationem oppugnabant. Hæc autem hæresis, quæ ab uno Monacho Constantinopolitani Monasterii Archimandrita, Eutyche appellato, exordia, & nomen accepit, ita trium annorum spatio SS. Pontificis animum occupavit, ut omnem operam, & laborem ad eam funditus delendam impendere debuerit; tum etiam gravissima studia adhibere ad reparanda Episcoporum, & Ecclesiarum jura a factiosis viris summa injura violata, & abolita. Nequidquam recenseam de ejusdem gravj prudentia, qua usus est ad eludenda arbitria, & eorum libidinem, qui Sacrorum Canonum regulis contemptis, sæculi dumtaxat potestate, nutu, & imperio, violenter Sacros, Orthodoxosque Pastores, e suis sedibus exturbarunt, vel variis pœnarum generibus exagitarunt. In quibus muneribus fungendis, quemadmodum animi ejus fortitudo, sapientia, summaque prudentia corruscant, ita eminet suprema illa, & universa potestas Romanis Pontificibus divinitus concessa, pro omnium Fidei, & Ecclesiarum negotiis cognoscendis, & judicandis. A qua quidem speciali prærogativa, & privilegio, cum hæreticos, aliosque invidos homines non tantum semper abhorruisse non lateat, verum etiam illam oppugnare, & ad exitium perducere nisos fuisse, intelligamus, ea videlicet ratione ducti, ut aliorum Episcoporum jura ultra debitos limites extendant; magisque Synodorum auctoritatem pro arbitrio prolant, sensim Apostolicæ Sedis dignitatem, potestatemque angustis limitibus restringentes; tamen incassum eos laborare conspiciamus: si jam præjudicatis vulgi opinionibus sepositis, rerum omnium veritatem, cum ex Conciliorum gestis, tum ex S. Pontificis scriptis, quæ supersunt, dumtaxat haurire deliberabimus. Nec enim nostrum sermonem ab his rebus abstinere duximus, quod Paschasius Quesnelius vitam, & res a S. Leone gestas cumulatissime descripserit, & fateatur, „ Pontificiæ dignitati, majori, quam quisque alius, reverentia advolvor ego. „ Subdole id enim affirmavit. Nam nihil eorum prætermisit, quæ judicio-

Eutychianæ hæreseos exordia.

S. Leonis agendi ratio.

Hæretici atque schismatici Apostolicæ Sedis privilegium invident.

rum

rum novitates in Ecclesia deferrent, veteremque formam, & Sacrae Hierarchiae rationem in scripturis laudatam depellerent. Cujus quidem Quesnelianae artis exempla infinita propemodum, & in Istomae concertationis vestibulo subicere possem, si importune lectoribus negotium facessere non vereretur. Potissimum cum praeter honoris primatum, nihil prorsus eidem adjudicet, nisi in Romanum Episcopatum jurisdictionem, hancque etiam dependentem ab aliis Episcopis, quos Romano Occidentalium Concilio interesse oportebat. Ego igitur qui ab ineunte aetate veritatis studio incensus sum, quamque nonnisi ex purissimis fontibus haurire, aliorumque animos, quorum institutionibus vacare mihi fuerat commissum, imbibere vehementer desideravi, non sine gravi fastidio ad haec animadvertēbam. Mecum reputans, non alium sibi scopum in similibus dissertationibus assumpsisse Quesnelium, quam incautos, parumque in Ecclesiastica historia versatos homines, ad suas partes trahere, eosque variis illicitis constringere, ut sensim a debita erga Apostolicam Sedem veneratione, obsequio, & obedientia deficiant. (a) Siquidem doctrinae novitas, quae cupiditatem hominibus injicit, tantam vim hoc nostro aëvo fere apud quascumque nationes obtinuit, ut sine ullo prorsus sinceræ veritatis delectu, & amore iis animus despondeatur, quae majorum nostrorum instituta, & praecepta tradita evertere valent. In hujus nostri saeculi viros, qui sibi eruditorum nomen vindicare amant Apostoli illud dictum quadrare mihi videtur. (b) *Veniet enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacervabant sibi magistros prurientes auribus, a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Et fabulosa quidem Quesnelium confinxisse in Eutychetis historia, rebusque a M. Leone gestis, quis poterit inficiari? Qui Episcopalem dignitatem, omnibus Episcopis communem, cum jurisdictione confundens, ultro fatetur, quam in uno veneratur, in ceteris calcari nolle contendens, *ex veteri instituto non haberi*, tam Eutychetem, quam Flavianum de Fidei dogmatibus altercantes, legitimum, & praecipuum judicem controversiarum habuisse, Romanum Pontificem, ad quem *tam actor, quam reus sponte* cucurrerunt sua jura prosecuturi. (c) Quibus Eminentissimi Cardinalis Baronii verbis occurrens laudatus Quesnelius subdole subicit. „Ultero agnovimus „Romanum Pontificem pro legitimo, ac si cum singulis Episcopis com- „paretur, pro praecipuo controversiarum Ecclesiasticarum iudice: sed quis „propterea ferat Flavianum, quem & Sedis prerogativa, & sanctimonia „singularis, & fidei constantia ad Martyrium usque perseverans, tanto „pere commendare debuerant, cum rebeli, imperito, obscuro, ac malae „frugis Monacho componi, committique exauctoratum Presbyterum cum „suo, ac sanctae Sedis Episcopo, iudicem cum reo, & utrumque veluti „de communi dividundo altercantem coram Leone sisti, quasi de incer- „to causae exitu demicaturum. Absit tanta a sacratissimo Episcoporum coe- „tu injuria. „Quid igitur? Propugnatne Quesnelius supremam Romanorum Pontificum judicariam potestatem, quam scripturarum testimonia indicant, quamque veterum traditio, & praxis ipsis asseruit? Fallit quidem. Nam Romanum Pontificem praecipuum, & legitimum Ecclesiae controversiarum eo sensu dumtaxat appellat, facta nimirum cum singulis Episcopis in suis sedibus existentibus comparatione. Volens forte indicare, nullum R. P. iudicium firmum, & ratum habendum, quod aliorum Episcoporum in Synodis coactorum suffragio non adjuvetur, atque probetur. Quam cantilenam millies ipse Quesnelius suis in scriptis explicavit. Praeterea si injuriosum esset sacratissimo Episcoporum coetu, ut reorum subditorum causae semel in Provinciis judicatae, Pontificia auctoritate iterum re-

Subdola Quesnelii artes.

Novitates praesentis aevi prosequuntur.

Episcoporum dignitas, ab eorum jurisdictione est distinguenda.

Quesnelianus verborum ludus.

(a) Paschasius Quesnelius tom. II. operum S. Leonis Magni, diff. I. de vita, & rebus gestis S. L. PP. pag. mihi 147. (b) Epist. 2. ad Timoth. cap. 4. (c) Baronius ad annum 449. num. 5.

Supremi iudicis ne-
cessitas in Ecclesia.

recognoscerentur, ut ipse fabulatur, jam impune innocentes a Metropoli-
tis, cæterisque Provinciarum Suffraganeis Episcopis possent vexari, depri-
mi, & gradibus deponi, nec in Ecclesiastica Hierarchia iudex haberetur,
qui graviores injurias, & persecutionibus confectos posset ulcisci. Cum
itaque nulli causa justa esse possit, qui contra Ecclesiam Matrem arma ar-
ripere ausus est; facile in spem adduci potui, ut adnotatis, & rejectis in
præcedentibus libris omnibus præcipue Beaufobrianis & Quesnelianis nugis,
atque commentis, id pariter divino opitulante numine præstare possim, ad
Eutychianam conscribendam historiam manum admovendo.

C A P U T I.

*Eutyches male sentiens de Christi Domini Incarnatione, ab Eusebio
Dorylæi Episcopo, in Constantinopolitana Synodo accusatur.*

*Iterum, & tertio a PP. in jus vocatus
se sistere recusat.*

I. **E**utychetis causa, anno Christi Domini cccclviii. cum Zenon, &
Posthumianus Consulatum agebant, publico, & solemnî Ecclesiæ
Constantinopolitanæ iudicio cognita fuit. Cum videlicet sextoidus
Novembris, ibidem triginta illius Metropolis Episcopis ad dirimendam
litem Florentium inter Sardorum Episcopum, & Joannem, Cossinumque
eiusdem Lydiæ Provinciæ Episcopos exortam, in unum coeuntibus; Eu-
sebius Dorylæi in Phrygia Episcopus quosdam libellos, Eutychetis blasphe-
mias continentes, sacro coetui obtulit. Constantinopolitano Monasterio
tanquam Presbyter, & Archimandrita præerat Eutyches, qui exterius,
sanctimoniam, & pietatem profiteri simulans, pravis imbutus doctrinis,
fide, & Monachali instituto abutebatur, Ecclesiæ solidissima fundamenta
evertere conatus, utramque naturam in Christo post unionem commi-
scendo; atque ex duabus unam tantum factam fuisse fabulando. Hos erro-
res primo inter privatos sui Monasterii parietes docebat, eos Monachis
insinuando. Tum audacior factus, ob Principum, & Magnatum favorem
cum amicis novarum rerum amatoribus communicavit; ita ut comperta
ejusmodi nequitia ab eodem Eusebio Dorylæi Episcopo, cujus cum Eutychæ
amicitia intercedebat, pluries eum amice corrigere curavit: sed tempus,
& operam perdere intelligens, illum ad Flavianum, in Concilium accu-
savit, ne pestifera hæc hæresis in dies majores vires acquireret.

Eutychetis erro-
res.

Eusebius Dorylæi
in Phrygia Episco-
pus Eutychetis ac-
cusator.

II. Factis igitur ab Eusebio Canonice accusationis libellis, illos
obtulit Concilio Constantinopolitano, cui & ipse intererat; conjurans
eos relegi, & inferi monumentis actorum. Patres autem audientes, quæ
in libellis continebantur, eundem Eusebium semel iterumque rogarunt,
ut ipse Eutychetis Monasterium adiret, atque ad majores commotiones
præcavendas, hæretico resipisci suaderet; blasphemias, in quas eruperat,
sincero corde execrando. At accusator hisce PP. & Flaviani potissimum sua-
sionibus non acquievit, quod frequentius hac de causa irritis conatibus ad
Monasterium perrexerat. Ne itaque hæreseos crimen inultum maneret; ne-
ve inaudita altera parte ad iudicium procederetur, mittendos esse Joan-
nem Presbyterum, & Andream Diaconum decretum est; qui ad Mona-
sterium proficiscentes, lecto libello Eutycheti, eidemque dato exemplari,
una cum accusatoris nomine, denunciarent esse ad Concilium vocatum, ut
se se purgaret. Ipse tamen occurrere, & satisfacere penitus abnegavit di-
cens: hoc sibi esse decretum, & definitione quadam ab initio teneri, ut
nusquam alibi a sua fraternitate egrediatur: quodammodo enim tamquam
in sepulchro degere in Monasterio. Sibi quoque Eusebium Dorylæi esse su-
spe-

Eutyches primo a
Constantinopolita-
nis PP. in jus vo-
catus.

specum, nec legitimi accusatoris partes subire contendit: *qui* (ut ait) *tanquam inimicus jam dudum existens, detractionis, & injuriæ causa, hanc accusationem adversus eum confecerit*. Tandem fassus est Eutyches ipse se paratum fore consentire, & subscribere expositioni SS. PP. qui in Nicæno, & Ephesino Conciliis definierunt, & velle solas scripturas scrutari, tamquam PP. expositionibus firmiores. Et propterea post Incarnationem Dei Verbi (hoc est post Nativitatem Domini Nostri Jesu Christi, *unam naturam adorare*; Et hanc Dei Incarnati, & Inhumanati. Quas propositiones ex quodam libro perlegebat. Hac ego relatione a PP. audita, ea- que ab Athanasio, Basilii Seleuciensis Diacono, qui tamquam testis aderat, confirmata; Eodem Eusebio Dorylæi efflagitante, secundo juxta juris regulas Eutyches ad Concilium venire vocatur, missa ad eum per Mamam & Theophilum Presbyteros citationis schedula, in qua ad Concilium venire sine mora eidem præcipiebatur: *ne subterfugiens, ajebat, in faciem convinci subjaceret divinarum regularum severitati. Nec enim* (addebant) *rationalis est satisfactio dicere, te decrevisse non procedere de Monasterio.* (a) Interim cum novi legati proficiscebantur, Eusebius exurgens in medio dixit: sibi certo esse nunciatum Eutychetem fusque, deque omnia vertere, *volumen per Monasteria dirigere*: Monachos ad seditionem excitare, ad quas turbas, atque tumultus certo certius cognoscendos interpellari petiit Abrahamium Presbyterum Martyrii Constantinopolitani, quod est *in Septimo* (hoc est *in Suburbio*) (b) Dum itaque ad rerum veritatem magis explorandam, Diaconi, atque Presbyteri ad varia Monasteria mitterentur, ut diligentius inquirerent, an a Monachis subscriptiones pravis suis dictis consonas Eutyches extorsisset; jam Mamas, & Theophylus ad Concilium reversi sunt; nunciantes Monachos sibi obvios ad portas Etychiani Monasterii habuisse dicentes: Archimandritam ægrotare, neminemque posse videre. Qui tandem novi adventus causa cognita, post varias contentiones, Concilii legatos ad Eutychetem adduxerunt. Is ergo vix visa, atque lecta citationis schedula respondit, infirmitatis, atque senectutis prætextu se definitum habuisse *non egredi e Monasterio*.

Antiqua hæreticorum loquendi formula.

Iterum Eutyches in jus vocatur.

III. Tertio Eutychetem esse in jus vocandum PP. deliberarunt, ut canonum regulæ apprime fervarentur. Propterea accitis Memnone sacrorum vasorum custode, Epiphanio, & Germano Diaconis, novam schedulam ad accusatum Eutychetem miserunt. Veritus tamen is ne tanquam contumax haberetur; neve in eum absentem Concilium sententiam proferret; PP. illudere nixus est, misso quodam Abrahamio, cum aliis duobus Monachis, qui pro eo excusationes facerent; & si fas esset pro ipso in jus venientes, objectis responderent. Flavianus hos perhumaniter excipi voluit: sed horum petitionem statim rejecit dicendo: non posse ipsos Eutychetis causam ibidem agere, *quia possibile non est altero accusato, pro eo alterum dicere*. Multa tamen, & varia Abrahamium Archimandritam, Concilii PP. dixisse, ut quadam miseratione erga Eutychetem flecterentur; quæque nulla ratione a sacro illo Episcoporum cœtu probata fuerunt, jam ex Conciliorum collectione exploratum est. (c)

Tertio Eutyches in jus vocatur.

Ut a Concilii judicio Eutyches se subtraheret Monachos misit.

IV. Quemadmodum ergo tertiam vocationis schedulam a Memnone & duobus aliis Diaconis exhibitam Eutyches exceperit, differendum est. Accepta itaque charta, atque lecta dixit se misisse Presbyterum, & Archimandritam Abrahamium, ad Flavianum Archiepiscopum, & ad Concilium, ut

(a) Actio III. Constantinop. Concil. Calched. relecta, extat tom. IV. Concil. pag. mihi 974. (b) *Septimum* vocabant suburbium Constantinopolis, ut Labbeus & Surius ex Procopio adnotarunt. Locus autem Procopii est in capite quarto de ædificiis Justiniani. Vide (ajunt Conciliorum Collectores) quæ de *Septimo*, sive *Hebdomo* dixit vir stupendæ, & multifariæ eruditionis Carolus Dufresnius Cangius in Constantinopoli Christiana lib. 2. cap. 5. & 16. §. 44.

(c) Actione IV. Constantinopolitani Concilii, quæ habita fuit feria 3., idest XVI. Novembris.

Eutychetis excusa-
tiones Memnon re-
jecit.

Eutyches inducias
sibi dari petit.

Aliorum Monaste-
riorum relationes.

Theophylus inter-
rogatus de iis quæ
ab Eutyche audie-
rat.

Theophilus & Ma-
mas excusati.

ut ex persona sua consentirent omnibus, quæ dicta sunt a SS. PP. in Ni-
cæa, & Epheso congregatis, & omnibus, quæ a Beato Cyrillo fuerant
conscripta. Ad consuetam deinde excusationem confugit, addendo: Infir-
mitate detineri, & propterea Abrahamium Archimandritam misisse. Quam
excusationem, cum ferventius Memnon refelleret dicendo, *quia debes per-
venire, & presentare te in Sancta Synodo, & satisfacere his, quibus
impeteris*, ipse se perstrictum cognoscens, demum subiecit: *quia expecto
Papam Abraamium, forte exorabit Dominum, & Sanctam Synodum*. Non
abscedere e Monasterio, donec Abraamius reverteretur, secum, & cum
Eutychete Memnon consulebat. Sed Eutyches sibi gratius fore respondit,
potius supplicari Domino Atchiepiscopo Flaviano, & Sanctæ Synodo, qua-
tenus inducias *presentis septimanæ tribuerent: & secunda feria volente,
Deo ingredior, & satisfacio Domino, & Sanctæ Synodo*. Dum hæc Eu-
tychetem inter, & laudatos Synodi legatos agitabantur, Patres in sexta
Concilii sessione detinebantur, (a) eorum relationes audientes, quos ad varia
Monasteria direxerant, quid, qualiave Eutyches molitus fuerat ad turbas
in Monachos excitandas, eosque seducendos, ut pravis suis dictis subscri-
berent. Eusebius Eutychetis accusator falsus est se compertum habere,
Mamam, atque Theophylum, qui alteram vocationis schedulam ad Euty-
chetem detulere, multa ex hæretico homine audivisse, quæ *sub fide mo-
nimentorum non sunt professi*. Quare si manifesta fierent, comprobatio cer-
ta haberetur de lasa Eutychetis fide. Hos ergo vocari Eusebius petiit, ut
cum iurejurando supra Evangeliorum Codices, quod audierunt nar-
rarent. Aderat tum solus Theophylus. Nam Mamas nondum, ut sessioni
assisteret venerat. Rogatus itaque Theophilus sincere confessus est: quod
accepit Eutychetes alterum commonitorium, quo in ius vocabatur, cœpit
velle disputare præsentem Narsete Presbytero, Maximo Archimandrita, aliis-
que Monachis. Dicebat enim: *in qua scriptura habentur duæ naturæ?*
Deinde vero quis Sanctorum Patrum exposuit, Deum Verbum habere
duas naturas? Quibus interrogationibus Mamas occurrebat respondens; nec
in scripturis tantum haberi. At Eutyches in Sanctorum Patrum expositio-
nibus vocabulum illud non jacere. Pari ratione duas a SS. PP. naturas præ-
dicari Mamas constanter propugnabat, cum Filius ex Maria natus, perfe-
ctus Deus, & perfectus Homo debeat appellari. Quod argumentum Ma-
mas sequenti propositione clausit. *Quid ergo prohibet nos dicere: ex dua-
bus naturis unum filium?* At Eutychetes, quamvis hisce dictis perstrin-
geretur, pervicacius negavit posse assentiri; malens potius depositioni,
aut cuicumque alio subesse malo, & incommodo, quam duas in Christo
post unionem confiteri naturas. Quare autem in præcedenti sessione
non narraverint Mamas, & Theophylus, tum Flavianus sciscitatus est.
Cui Theophylus reposuit, scit Vestra sanctitas, quia non pro hac causa directi
sumus: sed tatummodo vocare Presbyterum Eutychem. Propter quod mini-
me interrogati, superfluum putavimus hæc dicere, de quibus mandatum
non habuimus. Adveniente postea Mama præcedentibus dictis fidem ac-
crevit.

V. Absoluto interim induciarum tempore, quod Eutyches petierat,
ut in ius veniret, iterum vigesima prima die Novembris PP. ad septi-
mam sessionem convenerunt. Et cum a pluribus mandante Flaviano per
Ecclesiam, tum circa Ecclesiam perquisitum fuisset, an Eutyches advenis-
set, & nullibi hunc reperiissent, tandem Joannes Presbyter nunciavit
magna multitudine militum, Monachorum, & Præfectionarum Apparito-
rum Prætorio circumseptum, qui eum ad Concilium ingredi permittere
recusabant, nisi prius facta promissione PP. *restituturos ejus personam*.
Magnus quoque Silentarius ab Imperatore missus, & ipse Concilium in-
gredi

(a) Actio v. & vi. Constantinopolitani Concilii Tom. iv. Concil. pag. 999.

gredi exoptabat. Potestate itaque huic facta, ut Concilium ingrederetur, statim ab Imperatore mandata quædam scripto consignata accepisse, sacro cœtui indicanda testabatur. Quarum summa illa erat, de Ecclesiarum pace sollicitudinem habere, & de custodienda fide, quæ in Nicæna, & Ephesina Synodis fuerat stabilita. Qua de causa Florentium virum fidelem, & testimoniis probatum in recta fide, volebat interesse illius Synodi audientia. Tum Imperatori multos annos acclamatum est, & gratias eidem habuerunt. Postea in medium prosilientes Eusebius Dorylæi accusator, & Eutyches hujus causa ad exitum perducta est, & lectis S. Cyrilli Epistolis ad Orientales conscriptis, cum Aetius lector ad eam partem pervenit, in qua dicitur Jesum Christum perfectum esse Deum, & perfectum hominem, de Maria Virgine secundum humanitatem natum, Patri secundum Divinitatem consubstantialem, nobis vero secundum humanitatem, & reliqua quæ sequuntur, statim Eusebius dixit Eutychen his haud assentiri. Cujus quippe rei veritas ut sine ulla ambiguitatis specie, vel falsitatis suspitione innotesceret, ad ea, quæ jam in actis descripta erant provocatum est. Deinde vero pluries Eutychen interrogarunt, & illius publicam confessionem excipientes, plene intellexerunt, eum novum, hæreticumque dogma contra Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi Mysterium tueri, & pervicacius propugnare, non absimilem quidem a Valentini, & Apollinaris erroribus, & perversitate, idcirco *lacrymantes, & gementes perfectam ejus perditionem*, omni Ecclesiastico gradu, *Monasterii primatu*, & communione eum privarunt. (a) Hæc autem Eutychianæ hæreseos initia fuisse; hanc judicii formam religiosius secundum Canonum regulas, Concilii Constantinopolitani PP. servasse, nullatenus dubitandum est; quæ nos quidem paulo fufius ex actis, quæ supersunt, descripsimus. Quamvis revera id nobis minime opus fuisset, cum doctissimus, & Eminentissimus Cardinalis Baronius summa eruditione, qua pollebat, majori, & accuratiori studio omnia recensuit, quæ hætenus de Concilio Constantinopolitano, & Eutychianæ hæreseos exordiis narravimus. (b) Ad reliqua igitur gradum faciamus.

Florentius ab Imperatore ad Synodum missus.

Eutyches a Constantinopolitana Synodo damnatus.

CAPUT II.

Flavianus Episcopus absoluta precedenti Provinciali Synodo cum omnium actorum serie litteras dirigit ad Sanctum Pontificem Leonem Magnum, gestorum petens confirmationem. Id injuria negat Paschasius Quesnelius, cujus argumenta proponuntur, simulque evertuntur.

I. **A**bsoluta jam Constantinopolitana prima Synodo, in qua damnatis Eutychetis erroribus, horumque auctore Sacerdotali Officio, & Archimandritæ Præfectura privato, latæ in eum sententiæ summa, in aliis, atque aliis Constantinopolitanæ Urbis publicis locis promulgata est; ut videlicet Monachis, aliisque Catholicis Viris scripto commonitorio innotesceret, in posterum haud quaquam cum hæretico, & contumaci

S f

- (a) Sententia in Eutychen a Concilio Constantinopolitani PP. lata. „ Decernimus „ per Dominum nostrum Jesum Christum ab eo blasphematum, eum extraneum „ esse ab omni officio Sacerdotali, & a nostra communione, & primatu Monasterii; scientibus hoc omnibus qui postea colloquentur ei, & ad eum conveniant, quoniam & ipsi erunt rei poenæ excommunicationis, ut qui non declinaverint confabulationes ejus. Act. Constant. Conc. Tom. IV. pag. 1022.
(b) Baronius Tom. VI. ad Christi annum 438. (c) Liberatus Diaconus in Ereviario Cap. XI.

Flavianus gesto-
rum Constantino-
politano-
rum feri-
am ad S. Leonem
mittit.

Baronii ratioci-
nium.

Quesnelius Baro-
nio injuria refra-
gatur.

Quesnelii conje-
cturae falsae aut in-
firmæ.

Quesnelius per-
stringitur.

Tertia Flaviani
epistola ad Ma-
gnum Leonem ex
Vatic. Cod.

maci homine communicare. Quia vero de fidei causa agebatur, Flavianus ne suis partibus deesset, nulla prorsus mora interposita, Summo Pontifici Leoni litteras dedit, simulque rerum omnium gestarum seriem ad eundem direxit. Hujus rei testis fidelissimus imprimis est Liberatus Diaconus, qui recensita Eutychetis damnatione, mox subjecit: *Quibus gestis jungens epistolam suam Venerabilis Flavianus Leoni Papæ direxit, & quid in Concilio gestum fuerat allegavit fideliter.* (a) Quæ verba, tum ejusdem Flaviani litteras Baronius percurrrens, sine ulla hæsitazione merito scripsit: majorum morem, ita faciendo Flavianum esse prosecutum. Refragatur tamen passim Quesnelius, & potissimum ad Christi annum 449. res a S. Leone Magno gestas describens, cum ait „ S. Leo nihil horum, quæ Con-
stantinopoli gerebantur admonitus a Flaviano (acceptis videlicet ab Eutychete litteris) ne vel innocentem condemnet, vel reum absolvat, ad Theodosium, Flavianumque scribit. „ Quare autem Flavianus ad Leonem non scripserit, ait: „ haud difficile est dictu, seu Eutychen statu-
tum judicio crederet, seu actam causam secundum Canonem Ecclesiæ in Concilio, condemnatumque legitime Monachum suæ Paræciæ, non alias au-
diendum „. Baronius credit litteras Flaviani aut interceptas, aut retardatas ab Eutychete. Sed tum nihil omnino scriptum a Flaviano, constat ex ipsa Flaviani Epistola, cujus initium est: *Piçtate &c.* Audacter nimis, & quasi ex tripode quæstionem gravissimis involutam difficultatibus paucis, & infirmis quidem conjecturis ex sua sententia solvere voluisse Quesnelium quis non videt? Profecto etiam si sedulo duas illas solas Flaviani Epistolas ad Leonem, quas & ipse Quesnelius Græce, & Latine typo commisit lustrabimus, haud facile cuinam primus debeatur locus poterimus judicare. Quinimmo in eam persuasionem descendemus alteram primo loco in ordine esse statuendam, ut gravissimis adducti conjecturis, paulo infra declarabimus. Quis præterea Quesnelio revelavit Flavianum duas dumtaxat Leoni Pontifici Epistolas dedisse? Ex Vaticanis enim Codicibus nos adhuc tertiam eruimus scriptam ad eundem Leonem occasione Eutychianæ hæreseos, de qua duo Clerici ejusdem Constantinopolitanæ Ecclesiæ Gregorius videlicet, & Joannes postulabantur. Quemadmodum ergo hanc tertiam scripsit, cur quartam, quintam, sextam, aliasque plures scribere non potuit, quas Eutyches aut intercipere, aut retardare poterat, quemadmodum Baronius rationabiliter suspicatur? Alias autem, & alias epistolas Flavianum ad S. Pontificem scribere oportuisse, mihi, & omnibus cordatis viris persuasum esse debet, potissimum quia damnata hæresis in dies recru-
descebat, & quia nova Synodus, agente Dioscoro, & Eutychetis factione, cum magna veritatis, & fidei jactura fieri postulabatur, quam minime necessarium esse, Flavianus ipse etiam ex duabus illius litteris, quæ hætenus lucem adspexerunt, sincere fassus est. Cum sola Pontificia auctoritate tum (b) hæresis, quæ surrexit, tum turbæ, quæ *propter eam facta sunt facillime destruentur*. Dicat amabo Quesnelius. Putatne Flavianum plane obmutuisse, nec Leoni alias dedisse litteras, cum ipsi innotuit, Imperatorem, agente Eunuchio Chrysaphio, & Dioscoro, jam Synodum postulare, ut quæ jam Constantinopoli contra exortam hæresim definita fuerant abolerent? Figmentum esse, probant epistolæ illæ Flaviani, in causa duorum illorum Constantinopolitanorum Clericorum, ut superius nos jam indicavimus, quas, Deo Domino opitulante, publici juris faciemus.

II. At quidquid sit de aliis Flaviani epistolis, quæ aut temporum injuria interciderunt, aut nunc adhuc obsoletæ in secretioribus Bibliothecarum

(a) Liberatus Diaconus in suo Breviario cap. xi. apud Lab. Tom. vi. pag. 436 Baronius ad annum Christi 448. Tom. v. Annal. pag. 62. Paschasius Quesnelius ubi supra. (b) Flaviani epist. primo loco posita in Quesnelii edit. cap. 3. pag. 241. & Leo ipse in epist. xxxii. fateatur: *Quamvis evidenter appareat rem, de qua agitur, nequaquam Synodali indigere tractatu.*

carum, aut Archiviorum scriniis custodiuntur (a). De quibus nec minimam fecit Quesnelius mentionem in elencho, quem conscripsit, ea ductus persuasione, quod duas illas tantum vulgatas epistolas Flavianus Leoni dedisset. Igitur haudquaquam dubitandum est, quod ipse absoluta jam illa Constantinopolitana Synodo, & Eutychete damnato ad R. P. non scripserit, ferri omnium gestorum mittendo. Propterea non labare Baronii conjecturam, qua affirmat, ejusmodi epistolas Eutychetis studio aut interceptas, aut retardatas fuisse. Huic sane conjecturae & Quesnelius ipse subscribere debuisset, si ad Leonis litteras, harumque temporariam notam attendisset. Quod in praesens nos facere non praetermittimus, ut plenius Quesnelii argumenta evertamus. Et quidem primam Leonis epistolam ad Episcopum Flavianum, scriptam offendimus Kal. Martii, *Asterio*; & *Protoгене* consulatum agentibus, quod incidit in annum 449. Hanc enim ex Urbe Roma, Constantinopolim, *Comitem Pansophium* detulisse, Flavianus ad Leonem rescribens indicavit. Nullas autem epistolas Flavianum Leoni dedisse, antequam a Comite Pansophio S. Pontificis litteras acciperet, minime unquam, sequentibus adductus momentis potero persuaderi. Etenim si primo tempus spectemus, quod Comes Pansophius ex urbe discedens Constantinopolim profecturus insumere debuit: si animadvertamus pariter, tum ad aliqua negotia, quae vir nobilis apud Imperatorem, illiusque Aulae Ministros forte pertractanda habuerat, tum ad novum iter faciendum, ut iterum Romam veniret, certe trium mensium spatium vix sufficere poterat. Quamvis navigationum cursum faciliorem tum fuisse credere debeamus, ob navigiorum copiam e Roma Brundisium versus, & e Brundisio Constantinopolim progredientium. Tamen difficilius etiam illud iter reddebatur in primo, id est Martio, & Aprili mense, in quibus etsi mare suapte natura tranquillum sit, ventorum vi magis, atque magis agitari, atque turbari solet immoderatis tempestatibus. At ultro demus, Pansophium Comitem, prosperum habuisse iter, nec ultra tres menses fuisse retardatum illius ad urbem regressum, quemadmodum conjici posset ex altera S. Leonis epistola ad eundem Flavianum scripta. Quid vero? An Flavianus tamdiu ad Leonem de Eutychiana haeresi scribere distulit, quamdiu a Leone ipso exagitatus, litteras accepit? Id nemo sine temeritatis nota affirmabit. Potissimum si ad subsequentes S. Leonis Magni litteras animadvertat. Etenim S. Leo Epist. xxii. Kalendis Junii scripta, fatetur, se recepisse Flaviani Epistolas cum synodalibus gestis in Eutychetis causa. Ait scribendi occasionem arripere, ex opportuno itinere, quod primum honorabilis vir Rodanus Constantinopolim versus aggressurus erat. Brevissimas enim tum fecit litteras. *Verum (promittit) de hac re plenius per eum, qui ad nos tuae dilectionis portavit litteras rescribimus. Ut fraternitatem tuam quid de tota causa constitui debeat instruamus,*

III. Hic cuperem, ut Quesnelius, & quisquam alius, qui illius studiis indulgeat, animadverteret, an acceptas a Leone Flaviani litteras cum synodalibus gestis, portaverit honorabilis vir Comes Pansophius an alius? Non Pansophius quidem. Cum verba illa: *De hac re, plenius per eum, qui ad nos tuae dilectionis portavit litteras rescribimus*; indicent peculiarem aliquem forte Constantinopolitanæ Ecclesiae Clericum, ut tum moris erat, a Flaviano missum, qui litteras, & synodalia acta ad Summum Pontificem deferret. Remittere enim eum debebat Leo cum prolixioribus litteris. Igitur quis credet honorabilem virum, imperialis Aulae Comitem

S f 2

re-

Comes Pansophius lator Epistolarum S. Leonis ad Flavianum.

Quando Comes Pansophius ex urbe Constantinopolim versus profecturus discesserit & Romam redierit.

(a) Notitia epistolarum seu a S. Leone PP. scriptarum, seu ab aliis ad ipsum; & aliorum monumentorum res ab eo gestas attinentium, quorum sola restat memoria. Pasch. Quesnel. Tom. II. operum S. Leonis pag. 511. Verum tamen istius Catalogi auctor, non indicavit Epistolam a Flaviano scriptam in causa Joannis Presbyteri Constantinopolitani, illiusque socii, quorum Leo meminit epistola Lxii. quæ est ad Anatolium Flaviani Successorem.

Flaviani Epistolas
cum synodalibus
gestis primo S. Leo
non accepit a Pan-
sophio Comite.

remittendum esse; quasi vero tabellarii munus eidem foret demandatum? Potius ergo concludendum est: primas Flaviani epistolas cum synodalibus gestis alium latorem habuisse præter Comitem Pansophium, ut evidentissime demonstrant gravissima duo momenta, quæ nos statim subjicimus. Alterum est quod paucis elapsis diebus prolixiores litteras daturus Flaviano, sicut in præcedenti promiserat, eas his verbis orditur: *Lectis dilectionis tue litteris, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum Episcopaliū ordine recensito*. Quæ ergo, quo sensu, quave ratione tam seras Flaviani epistolas appellasset, vel si Pansophius eas attulisset, qui vix trium mensium spatium insumpsisset eundo ex urbe Constantinopolim, & rursus e Constantinopoli Romam revertendo? Si Pansophius has litteras cum synodalibus gestis attulisset, summa celeritate, non fero ad Pontificias manus pervenissent, ut ex præcedenti temporum supputatione liquido innotescit. Oportet igitur inferre, quempiam alium fuisse harum epistolarum latorem, qui vel Eutychetis artibus, vel temporum vicissitudinibus, marisque tempestatibus præpeditus, diu in itinere cunctatus est, quemque S. Pontifex cum alia epistola, xxiv. videlicet, Constantinopolim ad ipsum Flavianum remisit. Addimus voces illas: *tam seras*, non quamcunque cunctationem, sed longam temporis moram indicare, ob quam Leonis animus in admirationem rapiebatur, tamquam ob rem extra omnem ordinem constitutam, & insuetam. Ad quæ verba cum iterum, & tertio sedulo animadvertirem, & ex altera parte cognovissem Constantinopolitanam illam Provinciale synodum de Eutychetis damnatione, labente Novembris mense præcedentis anni absolutam fuisse, inferri posse arbitratus sum; Flavianum statim in subsequenti decimo mense ejusdem anni, vel saltem in initio Januarii anni 449. immediate subsequentis, ad Leonem cum synodalibus actis supra Eutychianum negotium scripsisse, minime expectatis Leonis litteris, quas per honorabilem virum Comitem Pansophium se accepisse affirmat. Quod si Quesnelius mihi objiciat Flavianum priori illa epistola, quam in sua editione excudi curavit, aperte fateri; Eutychem, *accusatum a Religiosissimo Episcopo Eusebio, occurrentem ad S. Concilium propriaque voce quid ipse sentiret Patribus synodi detegentem, ut qui alienus sit a recta fide deposuimus, prout sanctitatem vestram docebunt cuncta super eo confecta acta, quæ & misimus cum hisce nostris litteris*. Quasi quod voluerit indicare, non prius ad Leonem scripsisse, quam cum acta confecta, cum hisce litteris miserit. Occurram statim respondendo; ex reliquo illius epistolæ contextu colligi, jam pridem Flavianum cum actis super Eutychem gestis, hanc eandem hujus Epistolæ partem ad Leonem misisse, iterumque eandem rescribere coactum, cum auditis Leonis querimoniis, nondum, & litteras, & confecta acta recepisse intellexerit. Id innuere videntur verba illa rotunde prolata: *prout sanctitatem vestram docebunt cuncta super eo confecta acta, quæ & misimus cum hisce nostris litteris*. Hic autem loqui de re jam præterito tempore executioni demandata, & de his litteris alias scriptis, tertia subsequens harum epistolarum pars, quam postremo priori addidit, & subjecit, cordatis viris videri debet. Si quidem narratis perturbationibus hac de causa in Constantinopolitana Ecclesia ortis, & verbo facto, tum de tabulis publice ab Eutychete propositis; contumeliarum videlicet, & mendaciorum plenis; tum de precibus Imperatori oblatis, arrogantia, & petulantia refertis, gradum facit ad Leonis litteras, quas recenter acceperat. Verum (ait) *his ita ex consecutione peractis redditæ sunt litteræ sanctitatis vestræ per Comitem omni admiratione dignum Pansophium*. Dicat Quesnelius quando redditæ sunt Flaviano per Pansophium Leonis litteræ? An non postea quam Flavianus acta synodalia cum parte præcedenti harum litterarum ad Leonem miserat, quasque nimis fero ipsum S. Pontificem accepisse asseverat? Si verba illa, spectato etiam dicendi ordine, alium verum sensum

Quesneliana ob-
jectio præcavetur.

fine

sine ulla detorsione subeant, viri docti poterunt affirmare (a). At jam alterum momentum, quod ex ejusdem Leonis operibus eruimus, non alium sensum subire posse indicabit. Semel, & iterum Sanctus Pontifex duobus suis Epistolis xxii. nimirum & xxiv. sibi redditas esse Flaviani epistolas cum synodalibus actis (sed nimis fero) ipsum Constantinopolitanum Episcopum fecit certiores, quarum epistolarum altera Kal. Junii fuit conscripta, altera vero idibus ejusdem mensis, quando videlicet Flaviani legatum cum pleniori instructione Constantinopolim remisit. Non igitur necesse erat ut de hisce litteris cum synodalibus actis acceptis, amplius faceret mentionem; nisi redeunte Comite Panfophio, easdem litteras cum exemplaribus actorum iterasset. Utrumque autem iterasse Flavianum, prodit Leonis epistola trigesima secunda, quæ data est Kal. Julii ejusdem anni. Cujus quippe epistolæ initium, cum istud sit: *litteras tuæ dilectionis accepi, cum gestis, quæ apud vos de fidei questione confecta sunt*, facile in eam veni opinionem, tum dumtaxat Leoni redditam fuisse eam epistolam cum omnibus suis partibus, & nova appendice, prout in Quesneliana editione primum obtinet locum. Et quidem id nobis indicatum est ex illius epistolæ textu. Nam Leo Pontifex admonito Flaviano de recentioribus receptis litteris, & synodalibus gestis, nullam amplius facit mentionem de Eutychete, hujus erroribus, & appellatione ad Apostolicam Sedem, de quibus rebus in præcedentibus litteris sufficienter differuerat; sed dumtaxat novæ illius appendici, iteratæ epistolæ occurrit dicendo: *Quamvis evidenter appareat rem de qua agitur nequaquam synodali indigere tractatu; tamen frater charissime subsequutos esse significo, quos in hac parte placuit destinare* (b). Verba hæc referri debere ad illud, quod præfatus Flavianus, novissime in suæ epistolæ appendice scripserat ad Leonem, nemo ibit inficias. Nam cum Flavianus dixerit: se R. P. epistolas accepisse, postquam damnationis Eutychianæ synodalia gesta, cum suis epistolis direxerat; Atque rebus ita gestis, & expeditis sibi dari affirmat sanctitatis suæ, litteras per Comitem Panfophium, quibus edocebatur, Eutychetem libellos omni fallacia, & calliditate plenos scripsisse, dicendo judicii tempore appellasse vestram sanctitatem, atque idcirco rumorem perferre, ea de causa generalem habendam synodum. Nihil tamen in præsentiarum de hac Eutychiana appellatione duximus differendum. De illa enim suo loco agemus.

IV. Interim vero alia potius argumenta subjicimus, quibus non obscure intelligitur, Flavianum, damnato, depositoque Eutychete aliter ratiocinatum fuisse, quam Quesnelius, & Novatores commenti sunt; ideoque non tantum scribere cogitasse; sed revera ad Leonem Pontificem scripsisse de Constantinopolitano judicio. Si quidem summum sacerdotii apicem, auctoritatemque in Leone ipso constitutam passus est; eum videlicet interpellans, tamquam Catholicæ Religionis legitimum fideiussorem, ad quem spectat (c) *communem rem sanctarumque Ecclesiarum compositionem vindicare*.

Se-

Quandonam Leonis epistolæ ad Flavianum scriptæ.

Flaviani erga Apost. Sedem reverentia, & obsequium.

(a) Joannis Baptistæ Cotelerii versionem in hujus epistolæ verbis exscribendis secuti sumus, ne a Quesnelii fautoribus criminemur. Quamvis revera veteris interpretis versio magis perspicue hanc veritatem patefaciat cum propter illa Cap. ii. verba; *sicut docebunt vestram sanctitatem omnia, quæ super eum sunt gesta, quæque direximus cum nostris his litteris. Justum autem est, & hoc vobis intimari*, tum propter ea quibus cap. iii. orditur: *sed his ita gestis litteræ nobis datæ sunt vestræ sanctitatis per &c.*

(b) Epistola hæc xxxii. in Quesneliana editione pro *subsecutos* habet *subsecuturos*, & editor adnotavit ad marginem: *nondum profectos* esse legatos constat ex hac epistola, & ex xxxiv. Sed falli adnotatorem colligitur tum ex præcedentibus epistolis, tum quia Synodus Ephesina cœpta est i. Idus Augusti, præsentibus jam Apostolicæ Sedis legatis. Nos his rationibus ducti, retinendam esse vocem *subsecutos*, merito judicavimus; suffragantibus aliorum editis, & Vat. exemplaribus.

(c) Flaviani epistola apud Quesnelium i. Cap. iii.

Quo sensu S. Leo
a Flaviano inter-
pellatus est.

Litterarum Apo-
stolicæ Sedis vis,
& efficacia.

Quesnelii animus
ab Apostolicæ Se-
dis reverentia, &
auctoritate alie-
nus.

Secundo eundem Pontificem rogat, ut suo scripto ratam, ac validam ha-
beri velit canonicam depositionem adversum eum, Eutychen videlicet,
factam. Tertio in mente repositum illud habens, quod Christus Petro dixerat,
de fide fratrum confirmanda, subjicit: *Confirmare vero, & piissimi Chri-
stusque amantis nostri Imperatoris fidem. Res namque solo indiget ex vo-
bis impulsu, atque subsidio, quod per vestram prudentiam, ad tranquil-
litatem, & pacem cuncta statim translaturum est.* Si res ergo auctore Ques-
nelio, in Constantinopolitana Provinciali Synodo erat acta, & finita: si pa-
riter in Constantinopolitano Episcopo omnia jura residebant circa illud
judicii genus, quare Flavianus Leonem interpellat dicendo; rem indigere
impulsu, & subsidio Apostolicæ Sedis, ut cuncta statim, ad tranquillitatem,
& pacem transferantur? Nisi quidem mea me fallat opinio illius hæreseos
damnatio rata habita a Leone fuisset, & nisi excitatæ turbæ, Ponti-
ficia auctoritate compositæ fuissent; nunquam vera de Christi Domini
incarnatione doctrina, certo sufficienter Christi fidelibus innotuisset; nec
contumaces, atque rebelles acquievisent, *nisi cooperante Deo* (ait Fla-
vianus) *per vestras sacras litteras.* Denique solas litteras Leonis futuram
generalem synodum, de qua rumor erat, prohibere potuisse, idem Flaviana
non dissimulanter asseverat, dicendo: *prohibebitur vero, & quæ evul-
gatur futura esse synodus, ut ne totius orbis perturbentur Ecclesiæ.* Ex
hac ergo hujus primæ Flaviani epistolæ appendice, nos perspicue colligi-
mus, quidquid veteres Orientales Episcopi de Romanorum Pontificum
auctoritate, tum in hæresibus profligandis, tum in Conciliis firmandis, &
convocandis; tum denique in condemnatorum appellationibus suscipiendis,
fenserint, & judicaverint. Quibus omnibus etsi nimis audacter, & quasi
stolide prætextu Episcopalis dignitatis tuendæ, & vindicandæ, aliqui re-
pugnent, tamen Flaviani Epistolæ, & illius scribendi, agendive modus,
Ecclesiæ disciplinam, & dogma, erga Apostolicam Sedem, cæterarum Ec-
clesiarum matrem, & Magistram solidissime probant, & patefaciunt.

V. Sed jam properanter ad alia gradum faciamus, ut Quesnelii
animum ab Apostolicæ Sedis reverentia, & auctoritate nimis alienatum,
clarius conspiciamus. Is ergo ut præcedentibus suis dictis fidem faciat, si-
mulque ostendat, Flavianum nunquam ad S. Leonem scripsisse, nisi post
acceptas ejusdem Pontificias querimonias, ad alias, & alias Leoninas epi-
stolas, vel ad Flavianum ipsum, vel ad Theodosium Imperatorem scriptas
provocavit. Verumtamen de illa quam xx. loco posuit Quesnelius in sua
editione, quæque Martii Kal. conscripta fuit, ad cujus temporariam notam
advertere prætermisit, ne hætenus actum, iterum agamus, hic verba non
facimus. Dumtaxat animadvertimus, Sancto Leoni supremi judicis partes
in hac causa debitas fuisse; neque Flavianum Apostolicæ Sedis jura in fi-
dei causa violare potuisse. Id non obscure S. Pontifex asseverat, non
tantum de Eutychetis differens appellatione: sed ad damnationis causam
respiciendo, noscere vult, quæ a Flaviano in Constantinopolitana synodo
facta fuerant. *Sed respicientes ad causam* (ait) *facti tui nosse volumus
rationem.* Neque ulla injuria ad factorum rationem reddendam cogeatur
Flavianus, cum supremi Ecclesiastici regiminis ordo id postularet; & Im-
peratoris voluntas Pontificiam excitaret sollicitudinem, ut videlicet subla-
tis omnibus dissensionibus, quæ in Constantinopolitana Ecclesia exorta
erant, Apostolicæ Sedis auctoritate Catholica fides muniretur. Hisce enim
de causis, in altero illius xx. epistolæ capite per idoneam personam sibi
a Flaviano Leo significari postulat, *quid contra antiquam fidem novitatis
emerferit, quod severiori sententia dignum fuerat vindicari.* Nam (sub-
jicit S. Leo) *& Ecclesiastica moderatio, & Religiosa piissimi Principis
fides, multa nobis sollicitudinem Christianæ pacis indicant* (a). Si igitur
duo

(a) Leo Magnus epist. xx. Cap. i. Tom. i. apud Quesn. pag. 238. & Cap. ii.

duo hæc ; videlicet Ecclesiastici Regiminis ratio , ad quam Quesnelium attendere oportebat , & Imperatoris efflagitatio , tantam sollicitudinem Leoni indicebant , nescio qua perfricata fronte Quesnelius contendere potuisset : Flavianum non ante ad Leonem ea de re scribendum cogitasse , quam cum didicit Pontificem improbis Eutychis actibus deceptum , falsam de iudicio Constantinopolitano cepisse opinionem (a) . Leo magnus imprimis nequaquam ad Flavianum scripsit vix audito Eutychæ , aut ejus appellatione accepta . Sed tum dumtaxat cum ab Imperatore fuit edoctus , Constantinopolitanam Ecclesiam multarum perturbationum strepitu esse commotam , & contentiones in fidei rebus versari . Epistolam enim illam xx. cui , & Quesnelius institit , Leo magnus hisce verbis orsus est . *Cum Christianissimus , & clementissimus Imperator sancta , & laudabili fide pro Ecclesiæ Catholicæ pace sollicitus , ad nos scripta transmiserit , de his , quæ apud vos perturbationis strepitum commoverunt .* Duo ergo Quesnelium hic distinguere oportebat , neutrumque prætermittere . Alterum ad imperialia scripta pertinebat , alterum vero ad Eutychis appellationem . Se mirari ait , instructum esse de tantarum perturbationum strepitu dumtaxat ab ipso Imperatore , & non *primitus* procurasse Flavianum , ut (ait) *nos insinuatio tue relationis instrueret .*

Falsa Quesnelii opinio qualis .

Quandonam S. Leo scripserit ad Flavianum .

VI. Ecclesiasticæ ergo Hierarchiæ unitas , dispositio , & forma exigebat ut de nuper exorta hæresi , & de gravissimis perturbationibus inter Constantinopolitanum Clerum excitatis , Summus Pontifex a Flaviano Episcopo instrueretur . Qui sane loquendi modus prorsus evertit illud aliud Quesnelianum commentum , quo videlicet confingit , : quamdiu intra Constantinopolitanæ Ecclesiæ limites sese labes ista continuit , opus non fuit , ut collegarum opem imploraret Flavianus . Episcopis nempe universis Catholicam veritatem totam in solidum a Christo Domino creditam non ignorabat , quam pro sua quisque virili defendere teneretur , erroresque contra insurgentes opprimere , tamquam ordinarius iudex , in ea quam sortitus est Ecclesiæ portione . At ubi monitus a Leone rescivit , hæresiarcam , Occidentem litteris suis pervasisse , suum virus spargere , atque a sæculi potestatibus insidias parari Catholicæ doctrinæ , tum Romanum Pontificem adire sui putavit officii : quo videlicet , & de re tota instrueretur , quod Ecclesiæ Capiti debebatur , & qua pollebat apud Augustum gratia ageret sollicitè , ne late serperent hæreticorum artes , nec turbarentur Ecclesiæ , convocatione Concilii , in quo timendum merito erat , ne auctoritate plurimum valituri essent homines improbi , . (a)

Aliud Quesnelii commentum .

VII. Lepida Quesnelii ratiocinatio . At quis non intelligit eam Ecclesiasticis regulis non tantum repugnare , sed Leonis , & Flaviani dictis ; eamque sacrum Hierarchiæ ordinem prorsus pervertere ? Igitur . Quesnelio auctore , si alicujus Ecclesiæ Episcopus , aut præcipiti iudicio , aut minime servatis regulis juris aliquem tamquam hæreticum condemnet ; si presbyterio , & gradu eum dejiciat , cum illius hæreseos labes intra suæ Dioeceseos limites se continet , non est opus *collegarum* opem implorare . At quid collegarum nomine intelligit ? Si particularium Ecclesiarum Episcopos quorum fides deficere potest , & quandoque fuit per hæreses labefactata , ultro id dabo . Verumtamen si *collegæ* vocabulum etiam ad Romanum Pontificem Catholicæ fidei custodem , & iudicem extendendum esse contendat , jam unitatis , & veri capitis dispositionem , & formam evertit , & excindit , sublata eidem eadem potestate , qua ejus curam , & demandatum Pastoris officium per universum orbem extendere habet . Plane Leonina agendi ratio , & illius verborum energia innuunt , non tamquam collegam se habuisse S. Pontificem ; sed tamquam supremum gestorum , &

Refellitur præcedens Quesnelii commentum .

con-

(a) Quesnel. ad an. 449. Diss. de vita , & rebus gestis a S. Leone Magno pag. 146.

Magis perstringitur Quesnelius.

Imperator Theodosius Eutychis causam a S. Leone petit iudicari.

Quare S. Leo Constantinopolitane Ecclesie scandalum ignorasset.

Quemadmodum S. Leo Eutychetis causam sibi iudicandam reservat.

controversiarum iudicem. Si quidem ea ratione Flavianum compellebat ad suam notitiam totius facti causam, & modum deferre, ut iudicis, non collegæ partes obiret. *Quoniam* (subjicit) *nos qui Sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus incognitis rebus, in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam universa, quæ gesta sunt veraciter audiamus* (a). An collegæ collegam alloquenti hæc, & illa alia verba, *facti tui nosse volumus rationem*, esse posse arbitramur? Par in parem non habere imperium iura omnia asseverant. At Leonem auctoritate qua pollebat Flaviano iussisse, tum totus illius xx. Epistolæ contextus, tum subsequenter epistolæ verba ad Imperatorem Theodosium scriptæ, dilucide patefaciunt. Nam Imperator spectato Ecclesiasticæ Hierarchiæ ordine, in quo unum Episcopum, & Pastorem cæteris Sacerdotibus Christus Dominus præfecit, non Romani Pontificis opem dumtaxat imploravit ad scandala illa abolenda, quæ latius in Constantinopolitanum Clerum gliscebant; sed iudicium ipsius exposulavit, ut & fidei dogma firmaretur; ut Nicæna statuta fervarentur, & cognosceret an jure, vel iniuria Eutyches, cui imperialis aula ministri patrocinebantur, a Sacerdotii gradu, & Monasterii præfectura esset dejectus. Ejusmodi Theodosii epistola ad Leonem, vel temporis iniuria deperdita est; vel in alicujus Bibliothecæ scrinio obsoleta asservatur. Superest tamen epistola Leonis ad eundem Theodosium Imperatorem, ex qua non obscure suprema Pontificia jura colliguntur, & plane innotescit quidquid Episcopos particularium Ecclesiarum servare oporteat, cum aliqua fidei causa pertractatur *in ea, quam ipsi sortiti sunt Ecclesiæ portione*.

VIII. In hac ergo epistola S. Leo fatetur se prorsus ignorare, quæ in tanta causa gesta erant. Idcirco quia nondum Synodalia acta, cum Flaviani epistolis receperat, ait ad eundem Constantinopolitanum Episcopum scripsisse, ut cognosceret sibi displicere, *quod ea, quæ gesta fuerant etiam nunc silentio detineret, cum studere debuerit primitus cuncta nobis referare* (b). Non quidem ut opem obtineret, sed ob causæ iudicium, quod propter tria gravissima motiva sibi debeti asseveravit. Videlicet *ob causæ meritum, fidei rationem*; & imperialis sollicitudinis pietatem. Quæ exigebant ut subreptionibus locus non pateret: *Sed prius de quibus eum* (Eutychen videlicet) *æstimat arguendum instrui nos oportet: ut possit de bene cognitis congrue iudicari*. Denique suam epistolam ad Imperatorem claudit dicendo: post admonitionem Flaviano per Pontificias litteras factam se sperare, & credere; omnia Flavianum *ad nostram notitiam relaturum, ut in lucem ductis, quæ videbantur occulta, id quod Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ convenit iudicetur*. Animadvertat amabo Quesnelius an Flavianus Leonem tamquam incompetentem iudicem rejecerit? An contempserit *admonitionem*? An obscure saltem iudicaverit, *non debuisse primitus cuncta R. Pontifici referare*? Vel non pertinere ad eundem, quod *Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ* conveniebat, iudicare? Vel quia labe illa intra Constantinopolitanæ Ecclesiæ limites se continebat, vel quia non Apostolicæ Sedi, sed Episcopis universis Catholica Veritas tota in solidum a Christo Domino credita erat, quam quisque pro virili defendere tenebatur; & cætera hujusmodi, quæ maximas nugas agendo congestit Quesnelius, ut excepto primatus honore, parem auctoritatem, & jurisdictionem in cunctis Episcopis admittendam esse confingeret.

IX. Possemus quamplurima hic ex Leone proferre, quæ prærogativam Ecclesiastici primatus in totum orbem sibi, suisque successoribus venire, & deberi, passim in suis epistolis, & sermonibus affirmavit. Sed ne extra Chorum in præsens canere videamur plane prætermittimus.

CA-

(a) Leo Magnus ibid. Epist. xx. Cap. 1. Imper. Cap. 2.

(b) Epistola xxi. ad Theodosium

CAPUT III.

Idem Paschasius Quesnelius novis excogitatis doctrinis prorsus Ecclesiastici regiminis formam pervertit, de Flaviani, & Eutychetis causa differendo. Cardinalis Baronii ea de re asserta Sancti Leonis Magni decretis vindicantur. Ejusdem S. Pontificis Epistola XII. a Quesnelio perperam explicata, auctior, prout in Ms. Cod. Vatic. reperitur, exponitur. A cujus Epistolæ decretis minime recessisse Sanctum Leonem Magnum suprema Pontificatus jura exercendo, ex aliis, & aliis ejusdem Epistolis explicatur.

I. **U**T Paschasius Quesnelius, facilius prava sua dogmata propugnaret, & nugas, quas contra Apostolicam Petri Sedem mente conceperat vendere posset, Lectorum animum commovere, & novitatibus demulcere passim studuit, cum eum non fugeret, quantam cupiditatem hominibus novitas injicere soleat. (a) A qua quidem agendi ratione, nos, & Catholici cuncti Scriptores abscedere debemus, non vetustatis dumtaxat conservandæ prætextu: sed ad diligentius eos errores præcavendos, qui veritatem cunctis rebus præstabiliorem, vel fraudibus, vel falsis opinionibus in vulgum sparsis opprimunt, & in odii contemptum adducunt. Cum itaque laudatus Scriptor novitatibus potissimum indulgere nifus fuerit, de Ecclesiæ rebus, hujusque regiminis forma, & ratione, differendo, ut ipsi hætenus in præcedentibus Capitibus explicavimus; idcirco multum interest, præsentis otii scribendi, eam veritatis vim inquirere, & perscrutari, quæ contra hujus hominis ingenium, calliditatem, solertiam facile se, per se ipsam defendere potest. Leoninarum ergo rerum ordinem prosecuturi, nobis iterum occurrunt Leonis epistolæ ad Flavianum, & Flaviani ad Leonem. Et quamvis Quesnelius optime intellexerit, S. Pontificem veri, & supremi judicis partes assumpsisse in Eutychiana causa, illudque munus nemine refragante exercuisse; tamen Cardinalem Baronium exagitare, mollique brachio illum objurgare aggreditur, quod scripserit: *Ex veteri instituto absque controversia confiteri eosdem inter se altercantes Flavianum, & Eutychetem legitimum, & præcipuum judicem controversiarum Ecclesiasticarum esse Romanum Pontificem, ad quem tam actor, quam reus sponte concurrunt, sua jura prosecuturi.* (b)

Quesnelius Novitatibus indulgit, & Ecclesiastici regiminis formam evertit.

Card. Baronii assertum.

II. Subdole tamen se Pontificiam dignitatem venerari ait Quesnelius. (c) „ Et statim subjicit: sed quoniam omnibus Ecclesiæ Episcopis „ cum Romano communis dignitas, ipso etiam Leone hoc profitente, „ absit, ut quam in uno veneror, in cæteris calcari velim. Ultro agno- „ scimus Romanum Pontificem pro legitimo, ac si cum singulis Episco- „ pis comparetur, pro præcipuo controversiarum Ecclesiæ Judice: sed quis „ propterea ferat Flavianum, quem & Sedis prærogativa, & sanctimonia „ singularis, & fidei constantia ad Martyrium usque perseverans tantope- „ re commendare debuerant, cum rebeli imperito, & obscuro, ac ma- „ læ frugis Monacho componi, committique, exactoratum Presbyterum „ cum suo, ac tantæ Sedis Episcopo, judicem cum reo; & utrumque ve-

Quesnelius Baronium exagitat, & carpit.

T t

„ lut

(a) Cicero ad Heren. 23. (b) Baronius ad annum 449. num. 5.

(c) Quesnelius diss. 1. de vita, & rebus gestis S. Leonis Magni PP. 1. pag. mihi 147. col. 1. circa finem.

Perperam provo-
cat Quesnelius ad
S. Leonis epistolam
xii.

„lut de communi dividundo altercantem coram Leone fisti, quasi de
„incerto causæ dimicaturum. Absit tanta a sacratissimo Episcoporum cœ-
„tu injuria. „ Hæc, & id genus alia comminiscitur, quæ præcipue
comprobari posse confingit ex epistola ejusdem S. Leonis ad Anastasium
Thessalonicensem, quam ad marginem adnotavit, cuique totam pravam in-
terpretationem suam de Ecclesiasticis judiciis insistere, eaque fulciri im-
pudenter sibi blanditur. At nihil ea epistola efficacius pro dictis Baro-
nii, & veritate firmanda reperiri posse, sequentibus aperte demon-
strabo.

S. Leo Apostoli
Pauli similitudine
utitur.

Illius epistolæ Leo-
ninæ genuinus sen-
sus explicatur, &
Quesnelius perstrin-
gitur.

Quo sensu Episco-
pi pares in dignita-
te, dispares in po-
testate jurisdictio-
nis.

III. Nam imprimis S. Pontifex analogice (ut ajunt) de Ecclesia-
stico cœtu differens, similitudinem instituit cum Apostolo Paulo, cum ad
naturale corpus comparando. In quo *connexio totius, unam sanitatem,*
unam pulchritudinem facit: & hæc *connexio totius corporis unanimi-
tatem requirit, sed præcipue exigit concordiam Sacerdotum*. Quibus, subjicit:
est dignitas sit communis (non dixit: *jurisdictio*) *non est tamen ordo ge-
neralis*. Quis enim negavit Episcopo um dignitatem in sacro ordinationis
munere acceptam, esse omnibus Episcopis communem? Aut affirmavit
unum vi sacræ Episcopalis unctionis in pascendis suis ovibus majorem,
minoremve dignitatem obtinuisse? In hoc pascendi munere, & honore,
dignitas omnibus Episcopis communis est: nec propterea *ordo est genera-
lis*; itaut quilibet, de quibuscumque causis judicare possit. Nam eodem
S. Leone auctore, inter Episcopos ipsos danda *est potestatis discretio*,
quam Quesnelius ipse cum dignitatis honore commisceri, & confundere
conatur. Subdit enim Apostolorum exemplum. Qui quamvis in accepti
muneris honore similes essent; tamen eos inter, *potestatis*, seu jurisdictio-
nis *discretio* dabatur: atque cum omnes ad Apostolatū munus essent ele-
cti, unus vero solus cæteris præminebat. Quoniam (ait) *& inter bea-
tissimos Apostolos in similitudine honoris, fuit quedam discretio potestatis.*
*Et cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut cæteris præmi-
neret*. Audit ne Quesnelius? Similes in characteris, & dignitatis honore;
quem gradus non admittere, satis est exploratum: dispares vero in pote-
statis prærogativa; quia unus cæteris debet præsidere. Qua ergo ratione,
vel quibus Leonis verbis ductus, jurium æqualitatem inter Episcopos ja-
ctare potuit Quesnelius? Non enim in jurisditione exercenda, vel in ju-
diciis ferendis omnes Episcopi, omnia sibi vindicare possunt. Cum aucto-
re eodem Leone, divina æque, ac Ecclesiastica dispositione factum sit: ut
singuli in singulis Provinciis essent; *quorum inter fratres prima habere-
tur sententia: & rursus quidam in majoribus urbibus constitui sollici-
tudinem susciperent ampliore, per quos ad unam Petri Sedem universalis
Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquam a suo capite diffideret*. Si ita-
que toto huic contextui insistamus, quid offendimus, quod Baronii dictis
repugnet? Non instituti *vetustas*, qua stabilitum est, ut inter se Episcopi,
& Presbyteri altercantes de fidei rebus, ad Romanum Pontificem provo-
cent, tamquam ad legitimum controversiarum judicem, ut ex sexcentis
vetustioribus exemplis, desumptis ex Dionysii Alexandrini, Athanasii, Pe-
lagii, Coelestii, Priscilliani, Dictinii historiis probare possemus, (a) quæ
in præsens prætermittimus ne extra scenam agere videamur. Non ultima
illa verba „ ad quem tam actor, quam reus sponte currunt sua jura pro-
„ secuturi „. Nam quamvis Flavianum Episcopum inter, & Eutychem
Presbyterum maxima graduum, conditionis, & jurisditionis discretio da-
retur, atque unus esset legitimus actor, & ordinarius judex; alius vero
imperitus rebellis, & obscurus, condemnatus Monachus, ut rationabiliter
Quesnelius asseverat: tamen cum is non acquisceret latæ in seipsum sententiæ;
& pro-

(a) Videtis quæ diximus in superioribus Exercitationibus de hæresibus Priscilliani-
starum, & Pelagianorum.

& provocasset ad unam Petri Sedem, ne Leo Magnus præcipiti animo de incognitis rebus judicaret, actorem Flavianum, & Eutychen reum audire debuit, atque etiam epistolis interpellare, ut totam rerum gestarum seriem patefacerent. At in hoc quid injuriæ, aut contumeliæ prærogativis Constantinopolitanæ Sedis, & Episcopo singularis sanctimoniam, qui in fidei constantia usque ad Martyrium perseveravit? Nullo prorsus convicio, nullaque turpitudine Flaviani fama, & dignitas ex Summi Pontificis agendiratione violata fuit. Quinimmo, cum ante rerum cognitionem, tum rebus gestis cognitis debitum honorem eidem detulit: omnem moderationem, & reverentiam in eum exercuit. Quemadmodum ipsius omnes epistolæ ad eundem Flavianum directæ, dilucide patefaciunt. Si tandem contendat Episcoporum coetui injuriosum esse coram Apostolica Sede sisti, pro juris & facti quæstionibus dirimendis, jam cura universalis Ecclesiæ ad Petri Sedem confluere haud debet; jam cuilibet licitum erit a suo Capite diffidere, & de Ecclesiæ unitate actum erit, cujus compago firma esse non potest, *nisi ad inseparabilem soliditatem, vinculum charitatis Episcopos adstrinxerit.*

Quare S. Leo Flavianum, & Eutychen debuit audire

Nequaquam Episcoporum coetui injuriosum est sisti coram Apostolica Sede.

S. Leo semper prospexit atque consuluit Episcoporum honori, & juribus.

I V. Secundo quisnam merito inficiari poterit, vel audebit, Sanctum Leonem causas cum Episcopis agentem, quemadmodum suæ, ita & aliarum Episcopaliū Sedium, honori, & juribus non prospexisse, aut non consuluisse? Profecto etiam si alia monumenta nobis deessent, sola sufficeret laudata epistola ad Anastasium Thessalonicensem, cui Quesnelius instituit, ut novas suas merces hauriret, atque venderet. In ea namque de aliis, atque aliis Episcoporum gradibus differens, de Episcopis videlicet, Metropolitanis, & Apostolicæ Sedis Vicariis, præcipit, mandat, ut *Metropolitanorum* legitima jura, perpetuo servarentur, nec *jus traditæ antiquitatis dignitatis* a Vicariis Thessalonicensibus, quamvis Apostolicæ Sedis Legatis violarentur. Nec propterea Metropolitanorum jura violari posse arbitrabatur, si in causis judicandis contingeret, Episcopos in Conciliis congregatos, dissidentes vel ob rerum gravitatem, aut quæstionum difficultates non convenire. Jussit enim tum eas ad Apostolicæ Sedis judicium deferri, reservata sibi, suisque Successoribus facultate ultimam sententiam constituendi. Legitur enim in perantiqua Synopsi Can. VII. *ut bina per annum Provincialia Episcoporum Concilia celebrentur, etsi res difficilis emergerit, nec fuerit Thessalonicensis Episcopi judicio terminata ad Romanum deferatur Antistitem.* Nec propterea censuit hac reservatione facta Episcoporum Metropolitanorum, aut Suffraganeorum jura turbari, aut infringi. Consultius quoque, strictiorique mandato, & Canone Episcoporum honori, & juribus prospexit. Cum videlicet verebatur, ne Conciliorum Provincialium cogendorum colore, Episcopi vim, injuriamve paterentur. Ad præcavendos igitur quoscumque abusus, injuriam, aut ignominiam Episcopis inferentes, decimo Cap. ejusdem epistolæ decrevit: *ut in evocandis Provincialibus Episcopis a Thessalonicensi Pontifice moderatio conservetur, ne sub hoc colore, Sacerdotalis honor contumeliis addicatur.* Atque tandem Decretalem suam Epistolam eo ultimo Capite claudit: ad quod provocavit Quesnelius, cujus ita perspicuus est, tam in editis, quam in manuscriptis Codicibus antiquissimis, quos ipsi lustravimus, ut vix dubitare possimus de Apostolicæ Sedis auctoritate in recognoscendis causis, jam pridem in Provincialibus Synodis tractatis, & definitis: & tunc maxime, quando de fidei negotio agitur, & ob illud contentiones, & scandala suborirentur, quemadmodum in Eutychiana causa evenisse omnibus exploratum est. Titulus ergo illius Capituli hæc habet: *ut si inter eos (Episcopos videlicet) de negotio fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici sub gestorū insinuatione pandantur, ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.* An non hæc omnia coherent cum iis, quæ Baronius de veteri Ecclesiæ instituto scripserat? Igitur tantum abest, ut hujus dicta infirmen-

Leonini Canones ex epist. XII.

Quandonam causæ in Provincialibus Conciliis pertractatæ Apostolicæ Sedis judicio sint reservatæ.

tur ex iis, quæ S. Leo habet in epistola ad Anastasium Thessalonicensem, quinimmo plus firmamenti, & roboris assequuntur.

Epistola ad Anastasium Vatican. Codd. subsidio castigata, & auctior reddita.

An Leo de Flaviani Eutychemis causa iudicium tulerit necne.

V. Nunc ad reliqua progrediamur. Atque interim aliis prætermis-
 sis, quæ de hac epistola dicere possemus, quam non tantum ad Vaticanam, aliaque mss. exemplaria exegimus, & castigavimus; sed etiam auctiorem, ornatioremque reddidimus circa illius octavi Canonis doctrinam, quam uberius, & luculentius explicatam offendimus in quodam græco Archetypo ejusdem Vaticanæ Bibliothecæ. Porro de ejus Canonis græca interpretatione, & paraphrasi verba faciemus in una appendice, quam eidem epistolæ subjecimus. Igitur nunc dumtaxat perquirendum erit, an S. Leo de Eutychiana causa, & Orientalibus rebus perturbatis iudicium tulerit post accepta a Flaviano Synodalia Gesta, & litteras; an vero solummodo Constantinopolitano Episcopo graviter afflicto opem, præsidiumque exhibuerit, atque tulerit. Postremum affirmare Quesnelium oportuit, ne paululum etiam leviter a præcedenti differendi methodo abscederet. Nam postquam contra Baronium dixerat, Flavianum coram Leone non se stitisse tamquam actorem: sed iudicem; non damnandum traduxisse Eutychem; sed a se damnatum produxisse, nec novum a Leone iudicium petiisse, sed latam a se sententiam cura Pontificis Romani collegis Occidentalibus notam fieri postulasse, ut omnes communi fidei causa, communibusque curis, communi opera, & sollicitudine adlaborarent, subjicit in sequenti capite: „ Acceptis litteris Flaviani Leo opem, operamque suam adversus „ Eutychem pollicetur: Perque illustrem Virum Rhodanum epistolam mittit quam & secuta est alia ad Theodosium, in qua Nicænæ fidei se inhærere profitetur, Nestorii, & Eutychemis Dogmata condemnat, atque etiam postulat, Synodum intra Italiam congregari. „

Alterum Quesnelii argumentum rejicitur:

VI. Cum itaque duo ibidem a Quesnelio proponantur, & pro differendi libidine resolvantur, nostrum erit in præsentiarum unum ab altero secernere, ac de utroque verba facere. Quoad primum attinet affirmamus, Flavianum utique tamquam actorem coram S. P. Leone stitisse; & traduxisse Eutychem tamquam reum, in Provinciali Constantinopolitana Synodo jam damnatum; solemniusque tamen, & ultimo peremptorio iudicio ab Apostolica ipsa Sede damnandum. Flaviani prior ad S. Leonem epistola id manifeste prodit. Sive enim eam epistolam scripserit immediate post Constantinopolitanam Synodum, ut jam præcedenti capite luculentissime probavimus; vel dumtaxat postquam se plurimis querimoniis exagitatum a Leone cognovit, (ut irrationabiliter contendit adversarius) semper innotescit ad Apostolicam Sedem tamquam actorem convolasse, iudicii jam a se probati rationem redditurum, approbationemque consecuturum. Si autem hujusce a se probati iudicii rationem reddere nec voluisset, nec debuisset, quemadmodum Quesnelius contendit, (a) cur Synodalia transmissit acta? Cur iustum iudicavit de omnibus contra nuper exortam hæresim, peractis Leonem certiores facere? Cur tandem commoveri rogat Pontificis animum, sicut *Sacerdotio* compete-
 bat, ut decerneret ratam habendam damnationem contra Eutychem factam; idque propriis scriptis patefacere? Nisi quod in mente alte repositum habebat, ultimo hocce Apostolicæ Sedis iudicio quod exoptabat, ut hæresis quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt *facillime destruantur Deo cooperante per Pontificias sanctissimas litteras*. Ex quibus animadversionibus, & loquendi formulis intelligitur, non postulasse tantum Flavianum, ut latam a se sententiam cura Pontificis Romani Collegis Occidentalibus notam fieret: sed solatium, & defensionem, *qua (ait ipse) debeat consensu proprio ad tranquillitatem,*

Eripitur alia fraudulenta Quesnelii cavillatio.

(a) Quesnelius ad annum 449. Diss. de vita, & rebus gestis S. Leonis Magni pag. 147. colum. 1. num. v. & col. 2. num. vi. Vide quæ præcedenti cap. scripsimus.

tem, & pacem cuncta perducere. (a) Solo ergo Leone Flaviani, & Constantinopolitani Concilii iudicium approbante, ratum habente, & scripto roborante, vel orta hæresis, vel excitata turbæ ad exitium perducere poterant, & cuncta pace, & tranquillitate componi. Ibi nullus est de Collegis Occidentalibus sermo. Nulla mentio, ut eos communibus curis, communi opera, & sollicitudine adlaborare compellat pro communi fidei causa. Dumtaxat usus consueta salutationis formula, epistolam claudit dicendo: *omnem, quæ vobiscum est, fraternitatem, ego & qui mecum sunt salutamus*. An ergo Flavianus Leonem interpellaverit tamquam iudicem, & Eutychen tamquam damnatum, & non adhuc a Romano Pontifice damnandum traduxerit, videant qui nullo partium studio moventur, & adducuntur,

VII. Æque pariter labat, & cadit, illud quod idem Quesnelius subiecit: Videlicet: Acceptis litteris Flaviani, Leo opem, operamque suam adversus Eutychen pollicetur. Nullum profecto verbum offendimus in ea epistola quam per Rhodanum transmisit, quod ejusmodi phrasim redolet, atque ita possit interpretari. Brevissimam enim tum scripsit epistolam accepta opportunitate ab itinere, quod statim Constantinopolim versus idem honorabilis vir Rhodanus aggrediebatur. Nihil tamen eorum in ea prætermisit, quæ supremo, ac principaliori Ecclesiæ iudici conveniebant. Nam certior jam factus ex Flaviani Epistolis, & actorum Synodaliū lectione, Eutychen aliter de fide sentire, *quam convenit . . . quem a traditione Catholica non decuerat deviare: sed in eadem quæ tenetur ab omnibus credulitate persistere*. Interim longius scribere distulit, sed plenius de eadem causa scripturum promittit: *ut (ait) fraternitatem tuam, quid de tota causa constitui debeat, instruamus*. Neque vero universale magisterium dumtaxat ex laudatis verbis sibi vindicat, & tribuit: sed & in subsequentibus veras Iudicis, & vindicis partes se in posterum obiturum spondet, subjiciens: *non enim patimur illum (Eutychen nimirum) in sua persuasionis pravitate persistere, aut dilectionem tuam, quæ zelo fidei pravo, & stulto resistit errori, diutina adversæ partis impugnatione turbari*. Ad integram hanc sermonis pericopen animadvertat amabo Quesnelius, & sincere fateatur an hæc de collega dumtaxat opem ferente, operamque cum Occidentalibus Collegis impendente intelligi possint? Causa autem etsi ad communem pertineret fidem; tamen non in Occidente, sed Oriente versabatur. Flavianus ipse non ab Occidentalibus, sed ab Orientalibus impugnatione turbabatur. Si ergo summum jus, summamque potestatem, jurisdictionemque in Orientales non habuisset, qua ratione, quove sensu suum ministerium promississet, ut & de Eutychiana pravitate judicaret, & Flaviani magnum zelum a diutina adversæ partis impugnatione vindicaret?

Alterum Quesnelii argumentum refellitur.

Iudicis, & vindicis partes sibi vindicat, & assumit S. Leo Magnus.

R: P. Leo præsidium præstat Catholicis Episcopis vexatis.

VIII. Et quidem absque ulla contentione utrumque munus, supremi iudicis nempe, & vindicis, sicut & universalis Magistri Leonem in causa, de qua agimus, exercuisse, colligitur ex celebri ipsius epistola, quam dogmaticam appellant, post paucos dies ad eundem Flavianum scriptam. Prætereo quod in illius exordiis dixerit, nimis sero Flaviani epistolam cum Synodalibus actis recepisse. Prætereo pariter quod totum de Incarnatione Domini Jesu Christi dogma divinitus explicaverit; suggillaveritque Eutychen tamquam stultum, & insanum, qui nolebat *intelligere, ut bene ageret, qui & iniquitatem meditatus fuerat in cubili suo*, quæ veri iudicis, & magistri partes Leonem sibi vindicasse patet; tantummodo ultimo illius epistolæ capiti mihi insistere liceat, atque ex eo argumentari,

(a) Flaviani epist. prior cap. III. Videsis, quæ præced. cap. de hac epist. scripsimus.

(b) Epistola apud Quesnelium xxii. Grimaneus Cod. ex quo superiorem epistolam extraxit Quesnelius habet *non patimur*; ipse autem forte librariorum oscitantia, substituit: *non patiemur*.

Subdola Euty-
chis
confessio.

Constantinopoli-
tani Concilii acta
S. Leo reprehendit.

Quemadmodum
Eutyches si poenitentiam
ageret esset recipiendus.

S. Leo quatuor
mittit in Orientem
legatos ad Eutychem
judicandum.

ri, an Quesnelius jure, vel injuria ratiocinatus fuerit in præcedentibus. Eutychianæ enim causæ examen non detulit ad alios Occidentales Episcopos, sed per ipsum Synodalibus actis lustratis, aliqua reprehensione, & reformatione digna reperiit, Ecclesiastici juris regulis minime consona, quæ ab Orientalibus in Synodo congregatis debebant necessario præcaveri, ne fides Incarnationis de duabus naturis in Christo post unionem existentibus collaberetur. Ait namque. *Cum autem ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem, post adunationem vero unam naturam confiteor.* Hocce enim assertum fidei dogmatibus prorsus contrarium, cum Eutyches interloquendum protulisset, haud quaquam impune, & sine Ecclesiastica censura erat audiendum. Sed anathemate, & execratione confodiendum, tamquam aliquod Apostolorum Symbolo repugnans. Quare S. Pontifex summa admiratione in Constantinopolitanos Judices commotus eos hisce verbis objurgat. *Miror tam absurdam, tamque perversam ejus professionem, nulla judicantium increpatione reprehensam, & sermonem nimis insipientem, nimisque blasphemum, ita omissum, quasi nihil quod offenderet esset auditum &c.* An non igitur in iis actis S. Leo reperiit, quo rationabilius posset Constantinopolitanos Judices reprehendere, & exagitare; quod minus regulariter, siue canonice se gesserint in Eutychianæ causæ examine, & Synodali actorum compilatione? An non judicat impiam blasphemam esse illam Eutychetis assertionem, quam Flavianus cum tota illa Synodo nulla censura dignam censuit; aut saltem censoria virgula notare prætermisit? Arbitrari sane potuisset Eutyches ex Synodali agendi ratione, vel recte, vel tolerabiliter se esse locutum, ut statim subjicit S. Leo *quia nulla vestra est sententia confutatum.* Cui malo volens S. Pontifex mederi, diligentiam Flaviani commonet, *ut si per inspirationem misericordiae Dei ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis imperiti ab hac sensus sui peste purgetur.* Ecce Conditiones decernit servandas, quemadmodum Eutyches in communionem admittendus sit, quoties resipiscat. *Qui quidem (ait) sicut gestorum ordo patescit bene ceperat a sua persuasione discedere, cum vestra sententia coarctatus profiteretur se dicere, quod ante non dixerat, & ei fidei acquiescere, cujus prius fuisset alienus.*

IX. Mandat tandem, quod si aliquando Eutychetem poeniteat, talia contra Catholicam fidem dixisse, & protulisse veniendo ad satisfactionis plenitudinem, omnia, quæ ab eo male sunt sensa, viva voce, & præsentis subscriptione damnando, summa charitate esse complectendum, & erga correctum misericordiam esse adhibendam. Pro quarum rerum omnium felici exitu, & executione quatuor legatos ad Pontificias vices agendas in Orientem cum fidei Notario mittere asseverat, *confidentes (ait) ad divinitatis auxilium, ut is, qui erraverat, damnata sensus sui pravitate, salvetur.* Liceat ergo mihi in præsentis concertationis fine, Quesnelium, & alium quemcumque rogare: an collegæ in collegam hæc agendi ratio esse possit? Constantinopolitana imprimis Synodalia acta, tamquam irregulariter facta Leo reprehendit. Secundo hæreticam propositionem a Constantinopolitanis Judicibus dissimulatam, nulloque anathemate proscriptam sua auctoritate condemnat. Tertio Eutycheti aliquando forte poenitentiam agenti veniam dari jubet; modumque statuit, quo poenitens recipiatur. Quarto, ut omnia ab eo præcepta fideliter executioni demandarentur, quatuor mittit e suo latere Legatos, Pontificias vices agentes; qui una cum Dulcitio Notario operam impendant, ut hæresis aboleatur, & excitatæ turbæ componantur. Si id attendisset Quesnelius, aut non

dis-

(a) Epistola Leonis ad Flavianum quæ in ordine xxiv. est. (b) Leonis epistola xxiv. cap. vi.

diffimulasset, credimus ne tantum studii adhibuisse, ut omnia fusque, deque verteret, & invidia, odio, nimiaque rixandi libidine ductus, Apostolica Sedis jura ad exitium perducere quassisset? Veritatis Cultores, qualem se esse Quesnelius jactat, fraudis inimici sunt. Et propterea nulla ratione pratermittere eum oportebat vel ad pravum sensum interpretari, quæ pro Ecclesiastico universali regimine a majoribus accepimus: Eo vel maxime quod S. Pontifex Leo perpetuo sibi concinens, quæ postremo illius xxiv. epistolæ dixerat, latius etiam exponit in epistola ad Julianum Coensem, ostendens, necessarium fuisse, ut ad reddendam rationem professionis suæ, crebris, atque *sollicitis judicum interrogationibus urgeretur, nec tamquam inane aliquid præterflueret, quod nonnisi de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum*. (a) Siquidem cum judicia reperta fuerint, aut *distrabendarum controversiarum, aut puniendorum malefactorum causa*. (b) Si Judices crebris non urgeant interrogationibus reos, vel de criminibus postulatos, minime sufficienter in veritatis cognitionem venire possunt, nec crimina rite, & canonice probari, aut contestari; quemadmodum in fidei inquisitionibus necessarium esse semper judicatum fuit. Igitur labat, etiam & cadit illud Quesnelianum assertum, quod in Concilii Constantinopolitani actis nihil prorsus occurreret, quod rite, & canonice non esset gestum. Cum unum offendamus, quod ab Apostolica Sede fuit proscriptum; & intelligamus Judices ipsos, & Flavianum ipsum merito fuisse reprehensum: cujus causa novum erat instituendum judicium, juxta regulas ab eodem S. Leone in utraque Epistola mox laudatis præscriptas. Jam vero de Eutychetis appellatione sermonem instituamus.

Quemadmodum Eutyches ad fidei suæ rationem reddendam vocandus

S. Flaviani Synodalia C. P. gesta quare a S. Leone proscripta.

CAPUT IV.

De Eutychis ad Apostolicam Sedem Appellatione. Hanc maxima injuria negavit Quesnelius, cujus multa argumenta cum ex Flaviani, & Leonis epistolis, tum ex secundi Constantinopolitani Concilii Actis eripiuntur, & dissolvuntur. Demum Cl. Petri de Marca opinio ad examen revocatur, & tamquam veritati minus consona adnotatur.

I. **P**RO Apostolicæ Sedis legitimis juribus vindicandis multa hætenus expeditivimus, spectata primum Constantinopolitani Episcopi Flaviani agendi ratione: qui post Eutychen damnationis, depositionisque Sententiam, ad S. Leonem cum universa gestorum Synodali serie, suas Epistolas milit, huncque de omnibus, quæ contingerant, facit certiore. Intelleximus quoque ejusmodi causam utpote ex gravioribus, difficilioribusque, ob quam scandala, & similitudines, judices inter, & Eutychianam factionem exorta fuerunt, juxta veterem Apostolicamque consuetudinem jure Romani Pontificis judicio reservari debuisse. Accessit tandem: Constantinopolitani Concilii acta ex omni parte secundum regulas Canonum non fuisse exarata; cum videlicet Judices Eutychen inter loquendum audientes, admiserint, aut dissimulaverint saltem unam blasphemiam, multarum hæreseon fontem, quam proscribere debuissent, & sub Ecclesiasticis poenis hæreticum compellere ad eam execrandam. Cum igitur tria hæc ad Romanorum Pontificum judiciariam potestatem probandam in præcedentibus præstiterimus; superest in præsens ut de appellationibus ad Apostoli-

Tria in præcedentibus expedita Apost. Sedis suprema jura dilucide demonstrantia.

(a) Epist. xxv. ad Julianum Coensem cap. iiii. (b) Ut ait Cicero pro Q. Roscio.

Quesnelius appellationes ad Apostolicam Sedem oppugnare intendit.

stolicam Sedem verba faciamus; occasione nimirum accepta a nostro adversario, qui magnopere pugnat, omnia fusque, deque vertendo, quæ in S. Leonis Magni Operibus occurrunt, pro iisdem appellationibus asserendis. (a)

Quesnelii erga Apostolicam Sedem ementita reverentia.

II. Atque imprimis ut innumera prætermittam loca, in quibus affirmat, Eutychem nunquam ad Apostolicam appellasse Sedem, oculos conieci in ipsius septima dissertatione, quam inscripsit: *De causa Eutychis Archimandritæ Constantinopolitani a Flaviano Episcopo C. P. in Synodo damnati*: Cui titulo sequentia tamquam argumentum dissertationis continentia subiecit: *Ad Epistolas S. Leonis Papæ XX. ad Flavianum eundem, & XXI. ad Theodosium Augustum*. In spem adducebar voluisse Quesnelium, speciatim has duas Epistolas percurrere, sibi que objicere primo quæ in duabus illis Epistolis de Eutyichiana fatetur appellatione S. Pontifex Leo; deinde responsionibus diluere, quæ sibi objecerat. Sed opinio me fefellit. Dissertationem suam sane orditur affirmando; plura a nonnullis ex his epistolis assumi, ut hoc jus appellandi ad Sedem Romanam persuadeant; Jura, & prærogativas hujus primæ Sedis non invidere asseverat: atque ejus auctoritatem, eminentiamque Sacris Canonibus firmatam tueri, & propugnare velle fatetur. „ Verum: subjicit ut immota, & inconcussa manent „ vera fundamenta, quibus Apostolici primatus molem incumbit: sic per „ se ruere necesse est infirma illa, & fucata argumenta, quibus præpostere „ ro quorundam studio fulciri solet, quorum inanitatem quisquis retere „ re sataget, is profecto non minimam a Sede Apostolica gratiam iniere „ rit. „ Cujus dissertationis exordium claudit patefaciendo propositum sibi stabilitum, nihil intactum dimittendi eorum, quæ apud Leonem luce „ indigent; & propterea necessitate se (ait) adductum, ementitam Eutychis appellationem annotare. (b)

Quesnelii argumentum contra asser tam Eutychis appellationem.

III. Præmisso itaque tam splendido, tamque specioso verborum apparatu; sequentem infert consecutionem „ Hoc igitur censeo nihil ex utraque „ que hac Leonis epistola haberi, quo valide comprobetur Romanum Pontificem seorsim, ac separatim ab aliis Patriarchis, majorumque Dioceseon „ Episcopis ab Eutyche fuisse appellatum „ Ab homine, qui totus esset in fraudibus, & mendaciis fingendis, nihil solemnius potuisset excogitari. Cum potissimum hic sensum persuadere velit; Appellationes dumtaxat ad futurum generale Concilium apud Orientales obtinuisse; ut novatores, quasi pro Aris, & focis pugnantes, in Apostolicæ Sedis contemptum ausi sunt affirmare. Ut autem veritatis colore hocce prolatum mendacium deliniat, Eutychem non ad solam Apostolicam Sedem appellasse: sed ad Synodos Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, & Thessalonicensem demonstrare primo contendit ex epistolæ Flaviani cap. 3. isthæc subjiciendo „ Un „ de veritas elucescit verborum Flaviani, quibus Leoni de posthabita Eutychis ad Sedem Apostolicam appellatione conquerenti ita respondit „ Ecce Flaviani verba: *Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate dicens: judicii tempore libellos se dedisse appellationis, & nobis, & hic convenienti Sancto Concilio appellasse vestram Sanctitatem*. Hoc ab eo nequaquam factum est, sed etiam in hac parte mentitus est: tamquam per fallaciam mendacii subrepere se sanctis vestris auribus putans. At nihil firmamenti, aut virium Quesnelii falsitatem acquirere, ex præcedentibus verbis, mecum sanæ mentis homines judicabunt. Immo deducunt, jus appellandi ad Apostolicam Sedem, nulla ratione habita, ad alias Patriarchales Alexandrinam, Hierosolymitanam, & Thessalonicensem, Sanctum Flavianum revera probasse. Siquidem Episcopus Constantinopolitanus factum dumtaxat appellationis negat; non vero jus quod veluti legi-

Quesnelius ex verbis Flaviani sibi jugulum paravit.

- (a) Consule cap. vi. epist. xxiv. ad Flav., & cap. ii. epist. xxv. ad Julianum Coensem.
(b) Quesnelius Tom. ii. operum S. Leonis M. dissert. 7. de causa Eutychis.

legitimum probat, neque in discrimen voluit adducere. Præterea Flaviani responsio Leoninæ propositioni omnino congruere debebat. Scripserat Leo Eutychen ad Sedem Apostolicam provocasse: & Flavianus reponit in hac parte Eutychen esse mentitum *dicens appellasse vestram sanctitatem*. Ubi quæso de aliis Patriarchalibus Sedibus, horumque Episcopis sermo est? Vel cum S. Leo semetipsum dumtaxat, suamque Sedem nominasset, ad quam Eutyches mentiendo iudicii tempore se appellasse dixerat; cur Flavianus Leoni haud objicit, id consuetudine non esse receptum: *seorsim, ac separatim ab aliis Patriarchis* ad Romanum Pontificem appellare; cum potius ad omnes alios Patriarchas suos provocationis libellos debuisset dirigere? Igitur non tantum præcedentia verba Flaviani *iuri* appellationis non repugnant: sed illud adstruunt, eidem vim, & robur adjiciunt. Reprobant tamen, & tamquam rem incognitam silentio prætereunt, consuetudinem illam, quam de novo quidam pseudo-Ecclesiasticorum jurium, interpretes confinxerunt, de appellationibus videlicet ad generalem Synodum necessario habendis.

Primum Quesnelii
argumentum pro-
sus cecidit.

IV. Et quidem rem magis perspicuam facit ipsa Leonis Epistola xx. quam tamquam præsentis dissertationis argumentum Quesnelius proposuit, cuique concinere habent, & quidem concinunt Flaviani responsa. Quid vero ex hac Epistola? Eutychen damnatum a Constantinopolitana Synodo, ad omnes alias Patriarchales Sedes provocasse? Fingendum apage. Queritur primo loco S. P. Leo, quod Flavianus Rom. Sedi silere potuerit, quæ perturbationis strepitum, & scandala commoverunt, & non potius procurasse, ut primitus nos (ait) *insinuatio tuæ relationis instrueret*. Hæc verba, ut diximus, indicant quemadmodum in similibus contentiosis causis, in quibus de fidei articulis agebatur, Rom. Pontifex erat instruendus simul, & consulendus, *ne de rerum gestarum fide posset ambigere*. Addidit deinde statim: *Accepimus enim libellum Eutychis Presbyteri, qui se queritur accusante Eusebio Episcopo, immerito communionem fuisse privatum: maxime cum vocatum se affuisse testetur, nec suam præsentiam denegasset, adeo ut in ipso iudicio libellum appellationis suæ, se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum*. Hic loqui S. Leonem de appellatione sibi facta, quam ordinarie Ecclesiasticum subeuntes iudicium facere consueverant, nulli dubium est. An vero illam fecerit, vel non fecerit opportuno tempore; cum videlicet proferebatur iudicium, id Leonem latebat. Nec dum plene de rebus, quæ contigerant, fuerat instructus. Sed opportuno tempore Eutychen appellationem interposuisse eum credere oportebat. Nam ait, Eutyches videns *appellationem suam non esse susceptam, compulsus est contestatorios libellos in Constantinopolitanam Urbe proponere*. Quid enim contestatorii libelli nomine intelligebat? Nisi publicum testimonium scripto consignatum, quo profitebatur nullam, & irritam esse iudicii sententiam in seipsum latam, & ab ea ad Romanum Pontificem provocasse. At reponet Quesnelius si appellationem interposuisset, provocasset etiam ad omnes alios Patriarchas, & majorum Dioeceseon Episcopos, horumque Concilia. Verum unde hausit hanc novam doctrinam? In medium proferat abscondita illa antiquitatis monumenta, ex quibus eam desumpsit. Nos insistentes Flaviani, & Leonis testimoniis, ad Concilium Romanum non provocasse demonstramus. Flavianus quidem negat factam appellationem *ad Sanctitatem Vestram iudicii tempore*, non negat *jus*; neque addidit, hunc provocasse, vel provocare debuisse alios Patriarchas, & insigniores Episcopos, horumque Concilia: subdit solum: *sed in hac parte fefellit velut pater mendacii, se auribus vestris subrepturum arbitratus*. Igitur nusquam a Flaviano in discrimen revocatum est Eutychis *jus* interponendi suam appellationem ad Apostolicam Sedem; sed id ab Eutyeche opportuno tempore *factum* fuisse negavit. Præterea si illa Quesnelii suppositio staret, jam Eutychete ad Apostolicam Sedem appellante,

Loquitur S. Leo
de appellatione fa-
cta ad Apostolicam
Sedem.

Aliud est negare
appellationem: a-
liud *jus* appella-
tionis.

lante, aliis Patriarchis prætermisissis, isti conclamassent sibi subreptum esse intelligentes jus cognoscendi similes contentiosas causas; cum nihil efficacius ad graves simultates excitandas, quam aliorum jura centemnere, violare, & abolere. Conclamasse autem unde colligitur? Contra vero: si Eutyeches, ut mavult Quesnelius ad omnes alios Patriarchas, & celeberrimarum Ecclesiarum antistites provocasset, isti non distulissent suum ferre, judicium, & maxime Alexandrinus, Antiochenus; & Hierosolymitanus Præsules, qui vix, & ne vix quidem retardassent sui muneris partes obire cum ageretur de eorum jure tuendo, ad quos Eutyeches provocaverat. Nullus tamen alius ex majorum Ecclesiarum Episcopis manum ad hoc negotium apposuit: nullus scripsit ad Flavianum; nullus in irritum mittere, nisus est Constantinopolitani Concilii decretum, vel illum confirmare, quamvis interea sex, aut septem mensium spatium esset decursum ab Eutychetis damnatione, appellationeque, ad tempus usque, quo S. Leo omnium gestarum rerum cognitionem obtinuit. Ego sane arbitror, non tandiu Orientis, & Græcorum Antistites, qui insignioribus præerant Ecclesiis, distulissent suo jure uti. Cum igitur id non fecerint, argumento est, nec ad eos provocasse Eutychem; nec usum obtinuisse, ut condemnati in Provincialibus Synodis, ad Concilia Ecclesiarum Patriarchalium provocarent. Tandem illa Eutychetis appellatio ea ratione haberi debuit, qua tum Flavianus, tum Leo Magnus interpretati sunt. Atqui modus scribendi utriusque, indicat appellationem factam esse ad unum singularem Episcopum, ad Romanum videlicet, qui tamquam Caput, & Firmamentum totius Ecclesiæ venerabatur, & a quo per fallacias mendacii Eutyches, ut innuere videtur Flavianus, se absolutionem, rebus incognitis, subrepturum esse sperabat. Igitur nova illa judicandi forma a Quesnelio excogitata labat, & ruit, quin habeat quemadmodum consistere possit. Potissimum cum Liberatus Diaconus dumtaxat asseveret, quod *Eutyches de sua damnatione Papæ Leoni scribens, posuit edicta Constantinopolim, & injuriam se fuisse passum contestatus est.* (a)

Gravissimæ conjecturæ pro appellatione Eutychie ad solam Apostolicam Sedem.

Nova Quesnelii opinio infirmis fundamentis innititur.

Constantini Monachi Character & agendi ratio.

Illius Monachi testimonium putidum continere mendacium Quesnelius ipse asseverat.

V. Duo tamen sunt, ex quo ejusmodi machinam consistere posse sibi arbitratus est Quesnelius. Alterum est testimonium Constantini Monachi, aliud est Eutychie epistola ad Episcopum Alexandria. Quod ad primum attinet, neminem latere deberet quisnam fuerit hic Monachus Constantinus, qui non tantum tamquam hæreticus habitus, & condemnatus fuit; sed etiam volens in secunda Synodo Constantinopolitana Eutychie partes agere, sibi nunquam constabat in dictis; & colore perturbati animi, negabat, quod affirmaverat, & ultro dabat, quod pridem negaverat; itaut ejus testimonium nullum prorsus pondus, nullamque fidem habere debeat. Hæreticum fuisse Constantinum ultro concedit etiam Quesnelius, excutendo Johannem David (b) qui exagitaverat Petrum de Marca, dicendo illius Monachi testimonium (quod in subsequentibus subjiciemus) esse hominis hæretici, multis difficultatibus obnoxium, cui Florentius ipse Patritius contradicit; immo quod ipsi Constantinopolitani PP. reprobarunt. En Constantini dictum: *Eutyches dum legeretur damnatio appellavit sanctum Concilium Sanctissimi Episcopi Romani, Alexandrini, Hierosolymitani, & Thessalonicensis, & hæc in actis non sunt inserta.* Super hoc veluti firmissimo lapide, quamvis e mentito, Quesnelius totum suum novum de appellationibus ædificium construere conatus est. Verumtamen si universa quæ in secunda illa Constantinopolitana synodo gesta, & dicta sunt vel sedulo, non cursim lustrasset, vel omnino non dissimulasset, quanti faciendum sit tale testimonium noscere potuisset. Neque affirmasset, ex illius mendacio, veri aliquid posse elici. „ Nimis (ait) enim putidum men-

(a) Liberatus Diaconus in Breviario Cap. xi. (b) Quesneiius ibidem ut supra Joan. David. in opere Gallico de judiciis Episcoporum.

„dadium est, quod veritatis specie non adumbratur: ac proinde discimus
 „non eam fuisse ad ea usque tempora consuetudinem Orientalium, ut ad
 „unicum ex Episcopis appellarent: sed eos omnes qui iudicii, a quo provo-
 „cabatur participes non fuerant; nec ad solum Pontificis Romani Conci-
 „lium, quod totius Occidentis erat, sed & ad Synodum aliorum Patriar-
 „charum, qui in causa suspecti non erant. Et revera eodem tempore,
 „quo scribebat Eutyches ad S. Leonem se eum appellasse, scripsit etiam
 „ad Dioscorum Alexandrinum, ut Œcumenicum Concilium convocaret,
 „quo Flaviani iudicium discuteretur, ut docet nos Liberatus Cap. xii. ubi
 „tamen corrigendus, cum ait, de ejusmodi Concilio Eutychen non co-
 „gitasse, nisi absoluto Conventu Constantinopolitano, in quo Synodi Fla-
 „viani acta relecta sunt: infra enim ostendemus ex hujus Conventus actis,
 „jam tunc indictum fuisse Ephesinum Concilium, . At ædificium supra
 mendacium struere, idem esse ac fallere, & temerariam fabulam pro ve-
 ra historia vendere, quis non intelligit? Consuetudinem Orientalium
 fuisse affirmat, non ad unum ex Episcopis appellare. Sed ad eos omnes,
 qui iudicii, a quo provocabatur, participes non fuerant? At quam ex-
 empla, commentitiæ hujus consuetudinis habet Quesnelius? Et ut Affri-
 canos nos prætermittamus, quos Quesnelius, & Petrus de Marca optime
 noverunt ad Apostolicam Sedem, sine ulla prorsus contentione provocasse,
 quid dicet de Athanasio, de Joanne Chrysostomo quid? qui ad Sedem
 Apostolicam, & sub Julio Papa, & sub Innocentio, Leonis Prædecessori-
 bus provocarunt. Horum causas, agendive rationes hic expendere nos su-
 pervacaneum ducimus. Cum Quesnelius ad fidem sibi vindicandam, nec
 adduxerit, nec adducere potuerit, unum dumtaxat ex Orientalibus ex-
 emplum, *qui ad eos omnes provocaverint, qui iudicii a quo provocaverant
 non fuerant participes.*

Supra laudatum
mendacium Ques-
nelius suum con-
struxit ædificium.

Orientalis etiam
ante San. Leonis
ævum in fidei vel
aliis gravioribus
causis ad R. Sedem
provocarunt.

VI. Athanasii igitur, & Joannis Chrysostomi causis interim præter-
 missis, de quibus postea sermonem habituros esse spondemus; Quid cre-
 dit dicendum esse de Eutychetis litteris ad Dioscorum, ut Œcumenicum
 Concilium haberetur? Nova ipsius Quesnelii fallacia. Noverat quidem Eu-
 tyches Flavianum inter, & Dioscorum similitates facile intercedere posse,
 cum ejus causæ patrociniū esset assumptum a Chrysaphio, Flaviani ini-
 mico, strictoque fœdere cum Dioscoro juncto. Propterea cum Dioscorus
 Alexandrinæ Urbis esset Antistes, non tantum ex Canonibus Nicænis sibi
 post Romanum Pontificem Primatum vindicatum volebat; sed etiam supra
 Constantinopolitanam Ecclesiam summum jus exercere contendebat, tam-
 quam Orientis Patriarcha primarius; nulla habita ratione ad Canonem ter-
 tium Concilii Constantinopolitani primi, quo statutum fuerat, ut hujus
 urbis Episcopus post Romanum prima subsellia teneret. Quem canonem
 non tantum Romana Ecclesia non admisit; sed abolevit; ut suo loco di-
 cemus; & præterea ipsi Alexandrini Episcopi illum Canonem tamquam
 sibi iniuriosum respuebant, tum quando Concilia haberi debebant, tum
 etiam quando de ordinationibus aliorum Episcoporum agebatur. Quid mi-
 rum igitur, si Eutyches sub colore Metropolitanæ juris servandi, ad Dio-
 scorum scripsit (a); maxime etiam sibi persuadens se in illius fidem con-
 ferre posse Chrysaphii commendationibus? Nullibi inveniet tamen scri-
 psisse ad Juvenalem Hierosolymitanum, vel ad Anastasium Thessalonicen-
 sem, quod probare debuisset Quesnelius, ne e mentum, & prorsus nu-
 gatorium diceremus novum illum appellationis modum, quem sciolis dum-
 taxat, & indoctis vendere quærit. Deinde aliud est aliquem interpellare
 veluti sequestrem, & mediatorem; aliud est ad aliquem servato juris ordi-
 ne appellare. Dabo, ad Dioscorum scripsisse, atque ad eum etiam suæ

Alterum funda-
mentum Quesne-
lii ædificii ever-
titur.

V u 2

pro-

(a) Consule epist. lxxx. ad Anatolium, in qua Leo Pontifex totus versatur in-
 tuendis firmiter juribus Alexandrini, & Antiocheni Patriarchatus.

professionis libellum misisse. Quid inde? Nullibi tamen constat ad eum appellasse. Sicuti non colligitur appellasse ad Episcopum Ravennæ, quamvis ad S. Petrum Chrysologum illius Ecclesiæ Præsulem scripisset. Ultro dato vero, quod etiam ad Anastasium Thessalonicensem scripisset. An is forte proprio jure Eutychis causam cognoscere potuisset? Sedis enim Apostolicæ vices agebat, utpote illius Vicarius. At propterea non nisi Romani Pontificis personam egisset, minime judicando; sed ad Sanctum Leonem scribendo, ut jam præcedenti capite satis abunde demonstravimus. Progrediamur igitur ad alia.

Quesnelius exagitat Joannem Davidis.

VII. Sugillat post hæc Quesnelius Joannem David, quasi suæ causæ oblitum, ut verba Episcoporum, quibus nullam a se appellationis vocem auditam esse inter judicandum contestantur, pro se adduxerit, suo se ipsum jugulans gladio. *Cum esset Concilium, & interrogatio proveniret* (inquit Seleucus Episcopus) *nihil tale cognovimus dictum ab Archimandrita Eutyche de appellatione*. A Reverendissimis Episcopis dictum est, & nos eadem confitemur, certe (subjicit post hæc verba Quesnelius) *si vel ad unum Antistitem Romanum appellatum fuisset audientibus Episcopis*, id isti cognovissent dictum, quod a se auditum pernegant. Nec omnino reprobanda fuisset querimonia Constantini Monachi de omiſsa in actis synodalibus appellationis mentione exostulantis. Imo querelæ suæ adstipulatorem habuisset Julianum Coensem Episcopum, qui tam synodo, quam posteriori Conventui aderat. Ut autem novam hanc Quesnelii cavillationem eriperemus, etsi testimonia S. Leonis in epistolis ad Flavianum, Theodosium Imperatorem, Julianum Coensem habeamus, in quibus hæc ad Apostolicam Sedem appellatio indicata est; quibus suffragatur, & ipsius Eutychis libellus, cum fidei professione, quam Romano Pontifici examinandam dedit, tamen ut abundantius Quesnelianæ fraudes, & nugæ appareant, evolenda censuimus ea Constantinopolitana acta, in quibus instante Eutyche, & Imperatore mandante, primi Constantinopolitani Concilii gesta relecta, & examinata fuerunt.

Aliæ Quesnelii Cavillationes eripiuntur.

Quid ex actis secundæ synodi Constantinopolitanæ de Eutychiana appellatione colligatur.

VIII. Eutychis itaque personam egisse tum Constantinum Monachum, etiam Quesnelio suffragante, omnibus exploratum est. Atque imprimis cum ageretur, an ejusmodi acta corrupta, falsata, & interpolata essent; jam de generali habenda Synodo, efflagitante Imperatore, statutum fuerat. Meliphthongus enim Episcopus postquam dixerat necessariam esse præsentiam illius qui accusatur, præsertim, quia hujusmodi accusationes non sine periculo fiant. Addidit: *Quoniam igitur piissimus Imperator præcipue quia universalem præcepit fieri synodum; & necesse est majores causas in illud reservare Concilium*. Secundo, hoc non obstante; ad examen Chartarum devenit. Atque lecto supplici Eutychis libello, in quo affirmabat: *gesta enim, quæ sunt composita a Reverendissimo Flaviano adversum me legi hesternò die, & reperi contraria his, quæ acta sunt contineri in chartis*. Tertio Constantinus hæreticorum morem secutus, scripturas solas admittere palam falsus est. Sed non Patrum doctrinam, & scripta, sequentem subiiciendo rationem: *quoniam diversis modis locuti sunt Patres, & omnia suscipio; in regula autem fidei non suscipio*. Cognoscens autem murmur excitatum, commotionemque factam esse inter Episcopos, cæterosque, qui cœtui aderant, propter ejusmodi temerarium, & blasphemum assertum, eum poenitere cœpit, quia forte in suam mentem revocaverat PP. scripta contra Arianam, Nestorianam hæresim in Nicæna, & Ephesina Synodis, tamquam fidei regulam suscepta fuisse. Idcirco prave dicta corrigere cupiens jussit illa verba *in regula fidei deleri, quia in perurbatione* (ait) *nesciens sam locutus*. Hominis hujus vafriiciem, atque inconstantiam Episcopi omnes notarunt. Quos inter Eusebius Episcopus An-

Murmur excitatum in Constantinopolitano Conventu contra Constantinum Monachum.

Ancyranorum dicendo: *mibi similiter placet ut qui personam Religiosi Archimandritæ suscipit, omnia ei firma consistant, quæ ex ejus voce prolata sunt: & non in parte velle ea teneri, in parte vero quæ dicta sunt velle improbari*. Tanta ergo perturbatio in illo coetu orta est, ut admirantibus simul, & quasi altercantibus ad invicem Episcopis, sciscitaretur: quid in hoc casu criminali esset faciendum? Quia absente illo, cujus causa agebatur, qui hujus vices subire debebat, neque in sermone, neque in responsis ad interrogata sibi constabat; unde, & duo alii, *Andreas* nimirum, & *Athanasius* admissi sunt ad interloquendum, ut lectio gestorum Constantinopolitanorum ad exitum perduceretur.

Eusebii Episcopi
Ancyre assertum.

Andreas, & Athanasius
Diaconi ad interloquendum
in synodo admissi.

IX. En ergo character, agendique ratio illius Constantini Monachi, cujus falso testimonio institit Quesnelius, ut veritatem illius appellationis, de qua agimus, eliceret. Quarto in illo Episcoporum coetu, mentio facta est de libello Eutychis ad S. Leonem, illiusque querimonia, & appellatione; sicuti & de Leonis epistola ad Flavianum, quæ coram omnibus lecta fuit; nec unum verbum offendimus, de aliis Eutychetis litteris, vel ad Dioscorum, vel ad Juvenalem Hierosolymorum Episcopum, vel ad Anastasium Thessalonicensem. Si enim ad horum synodos provocasset, ut confingit Quesnelius, credimus ne solius Leonis Romani Pontificis fuisse factam mentionem? Credimus ne, quod in tanto Eutychianarum rerum, discrimine, unus saltem ex Episcopis, vel Clericis, vel Monachis, qui pro tuendis juribus Orientalibus stabant, dicere prætermisisset; audiendum aut expectandum esse suffragium unius saltem ex præcipuis Patriarchis, aut Episcopis Orientis, ad quorum Concilia Quesnelius comminiscendo, Eutychen juxta antiquam consuetudinem provocasse asseverat? Et ne quis mentiri suspicetur, afferam verba Eleusini Diaconi, qui de S. Leonis litteris, & Eutychis appellatione ita locutus est. *Quoniam vero ante paucos dies litteræ Sanctissimi Archiepiscopi Romanorum Leonis insinuatæ sunt nobis, continentes quia accusavit (legendum recusavit) Reverendissimus Archimandrita Eutyches, & appellavit in tempore examinationis vestram audientiam per dationem libelli (& ideo post damnationem, eum Archimandritam renominarunt) Quomodo nunc instans, & dicens de fide esse libellum apud Sanctissimum Romanorum Episcopum recusationem in synodo appellationem nominavit?* Clarissimus Stephanus Baluzius ad hæc animadvertens scite adnotavit, verba illa uncinis interclusa, in Corbejensi codice desiderari per librarii errorem. *Nam adnotatio Rustici (ait ipse) quæ posita est in margine, non potest referri ad alium locum. Sic autem habet: falsitas evidens Eutychis. Et notandum, quia jam litteræ Papæ Leonis, quas in absolutione Eutychis usque tamen ad integriorem audientiam scripsit, pervenerunt ad eos, & ideo illum Archimandritam renominarunt post damnationem.* Si ergo Rustico autore, litteræ Papæ Leonis eam vim habuerunt, ut latam a Constantinopolitana synodo in Eutychen sententiam suspendere potuerint, usque ad plenioram audientiam. Si pariter harum litterarum vigore etiam post damnationem, Constantinopolitani PP. Eutycheti nomen, & Archimandritæ honorem exhibuerunt; quid opus est tantopere laborare pro Romanæ sedis juribus propugnandis, & pro tuenda Orientalium sacra, & vetusta consuetudine, qua ad Romanos Pontifices, vel causas fidei deferebant, vel graviores res ipsis discutiendas proponebant, quin ab horum judicio, institutionibus, atque mandatis resisterent? Præterea Eutyches ipse sufficere sibi persuadebat, recusasse sententiam in seipsum latam, ut crederetur ab ea appellasse. Quemadmodum testabatur, dicens: Fidei libellum esse apud Sanctissimum Romanum Episcopum. Suffragatur D. Cl. Petrus de Marca, qui loquens de Flaviani appellatione generatim hæc verba pronunciat, quæ in questionem, de qua

Quesnelius ex novis actis Constantinopolitanis adhuc magis perstringitur.

Testimonium
Eleusini Diaconi
pro Eutychiana
appellatione ad
S. Leonem.

Quemadmodum
recusationem pro
appellatione veteres
acciperent.

Rustici Diaconi
digna adnotatio
pro Apostolicæ Sedis
juribus.

Libellus Euty-
chis apud Romæ
Pontificem.

qua agimus, mirifice quadrant. Quoniam vero per illas tempestates recusatio fiebat etiam per modum appellationis adhuc post sententiam definitivam, non autem eo modo qui introductus dein fuit a Justiniano (a).

X. Quare notandum est Eutychem hic non dixisse libellum suæ fidei esse apud alios Patriarchas, vel insigniores Episcopos Orientis: Sed apud Romanorum Episcopum. Igitur credidit dumtaxat sibi posse suffragari quod ad unum S. Pontificem Romanum scripsisset. Neque tandem asseveravit Rusticus, damnationis sententiam in Eutychem latam suspensam remansisse ob litteras aliorum Episcoporum Orientalium. Tantummodo Leonis litteras hanc energiam, & vim habuisse affirmavit. Quæ quidem omnia, si ad invicem, & cum præcedentibus conferantur, prorsus Quesnelianum illud ædificium evertunt. Non enim ex e mentito quodam facto, colligitur fabulosa illa consuetudo, pro qua hactenus nuperus iste Scriptor divinando, comminiscendove, omnia fusque, deque vertendo nimis audacter decertavit.

Quemadmodum
post Eutychem re-
cusationem hujus
causa ad Apostol.
sedem devoluta.

XI. Verumtamen etsi daremus Constantini Monachi mendacium nulla ratione posse excusari, atque defendi, quid inde? Jam alia nobis occurrerent, quæ probant post *recusatam* ab Eutyche Constantinopolitanæ Synodi sententiam, causam jam fuisse devolutam ad supremum Romani Pontificis tribunal; cum certo ex duabus illis Leoninis epistolis habeamus, S. Pontificem iussisse, ut sub gestorum relatione omnia ad suam notitiam deferrentur, ut posset de *bene cognitis congrue judicare*. (b) Cui enim datum est, causas cognoscere, decernere, & judicare, vera, & non arbitraria jurisdictio convenire debet. Potissimum si agamus de fidei rebus, quarum cognitio, auctore etiam Clarissimo viro Petro de Marca, Romanæ, Apostolicæque Sedi fuit reservata. Quamvis ipse tamen, nescio quo spiritu ductus, ex parte Quesnelio præluserit, ut paulo post videbimus, asseverando contra Cardinalem Perronium: appellationem illam Eutychem probari non posse ex Leoninis epistolis; & aliunde appellasse ad Synodos Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, Thessalonicensem, sed clanculum, & in aurem Patritii Florentii, post iudicium factum, & post solutam Synodum; quæ quidem nec hærent hactenus dictis; nec secundi Constantinopolitani Synodi gestis. Sed interim ad alia gradum faciamus, animadvertentes Quesnelio minime suffragari posse, quæ in decursu laudatæ dissertationis adduxit; ostendendo videlicet, mentionem aliquam esse factam ab Eutyche, Alexandrini Episcopi. Quare exscribenda censuit verba Basilii Episcopi, qui primum memoria lapsus, deinde recordatus, testatus est: *jam in veritate dico* (inquit) *adhuc ipso Conventu sedente, & proponente hoc Sancta Synodo, ut diceret iste, duas naturas inseparabiles; & inconfusas in uno domino; idque post adunationem: scio quia dixit Religiosus Archimandrita Eutyches: si præceperint mihi Patres Romanus & Alexandrinus, dico hoc ipsum: hoc autem non quasi appellans dixit: sed dicens non sum ausus dicere propter Patres*. Ex his ergo similibusque verbis, quorum aliqua aliquibus, alia aliis, partim una vice effuderat, partim altera, nunc publice, nunc silenter, aliquando ut appellans, aliquando tamen ut suam explicaret mentem (ait Quesnelius) sumpsit occasionem Eutyches imponendi tam S. Leoni per litteras, quam Patribus Orientalibus in Conventu Constantinopolitano per Constantinum; inde appellationem mentitus est. Sed jam præ-

Basilii Episcopi al-
locutio.

Quare Alexandri-
num Episc. Euty-
ches nominaverit.

(a) *Recusationem* æquivalere *appellationi*, hancque secum annexam habere tradit Cl. Petrus de Marca disserens de Flaviani appellatione, molli brachio Cardinalem Perronium Carpens quod scripserit: hunc Constantinopolitanum Episcopum Generalibus tantum verbis concepisse; nec ad Papam disertis verbis esse factam. Verum (subjicit de Marca) non est necessarium ad hæc extrema deveniri, quia ut dixi, verba desumpta videlicet ex formula juris, nihil aliud significant, quam recusari a se Dioscorum: Lib. ult. de sententiis lib. 16. & 18. c. de judiciis vide Cuiacium lib. 9. observ. c. 23.

(b) Leo Magnus epist. xx. cap. 2., & epist. xxi. cap. pariter 11.

præfens quaestio versari non potest, an Alexandrini Episcopi iudicio Eutyches se submittere voluerit, cum jam, ut vidimus, certa spe duceretur, hunc sibi habere posse propitium; tum quod Flaviano infensus, tum quia primatus prærogativæ pretextu cum Flaviano contendebat; tum denique Chrysaphii Eunuchi protectione fretus, facile Dioscorum in suas partes traxisset (a). Cujus quidem fides satis, superque probata esse non poterat, ut ex antecedenti, & subsequenti ipsius agendi ratione innotescit. Nec pariter nostra quaestio dumtaxat in eo versatur: an Eutyches S. Leoni mentitus sit: Nam ex monumentis, quæ habemus non sincere colligimus, an iudicii tempore, & adhuc in Concilio sedentibus Patribus palam, & publice appellaverit. Quamvis sententiam in eum latam *recusasse* certissimum sit, & in Archimandritæ munere perstitisse, quoadusque nova inquisitio, novumque iudicium institueretur. Si igitur latam in eum sententiam *recusavit*, si pariter alium iudicem per suum libellum interpellavit, se huic sententiæ submittendo; quid aliud facere debuisset, ut eum vere appellasse diceremus?

Quo sensu mentitus sit Eutyches.

XII. Hinc haud facile moveri potuimus ex iis, quæ in consequentibus scripsit Quesnelius ad exaggerandam potius suam eruditionem, quam ad exagitandam Joannem David, utpote Petro de Marca refragantem, cuius partes, peregrinam satis, & asperam viam ineundo, se assumere confluxit. Cum Archiepiscopus Parisiensis Apostolicæ Sedi hoc jus denegare tam confidenter ausus non sit, pro quo in præsentiarum verba edimus. Idem enim Cl. doctissimusque Parisiensis Ecclesiæ Antistes, Romanis Pontificibus jus asseruit in iudicandis Orientalium causis ad fidem, & etiam ad disciplinæ universalis rigorem pertinentibus: crediditque hoc jus Apostolicæ deberi Sedi, vel Sardicensium Canonum vigore, vel etiam Nicænorum, in quibus stabilitum fuerat, ut in iudiciis habendis antiqua consuetudo servaretur. Satis honorifice quoque de Romanorum Pontificum primatu locutus est in universa Ecclesia. Quodque ut suadeat provocat ad veterum Patrum testimonia: Cypriani videlicet, Irenæi, Hieronymi, & Augustini, ea ratione ductus, ut centrum unitatis, & capitis ratio in Catholico cœtu servetur. Neque pariter negat hoc appellationum jus, de quo agimus. Immo Orientalium varia affert exempla; eorum videlicet qui ejusmodi juris vigore ad Apostolicam Sedem provocarunt; huiusque iudicio semotis contentionum partibus se submiserunt. Verumtamen de Eutychis differens appellatione ait: *locum inter appellationes ad Episcopum Romanum non tribuo ei, quæ sub nomine Eutychis Archimandritæ circumfertur, post damnationem ejus a Flaviano Episcopo peractam, etiamsi ea a vulgo obtrudatur, quoties controversiæ de causis Religionis agitantur. Nolim tamen negare quin Romanum Pontificem appellaverit. Sed tamen contendo, non solum Romanum Pontificem provocasse.* Hinc quasi molli brachio Eminentissimum Cardinalem Perronium objurgat, quod hanc appellationem probare posse crediderit auctoritate epistolæ S. Leonis ad Flavianum. Contendit ex iisdem verbis non colligi appellationem ad Apostolicam Sedem fuisse factam: sed *libellum appellationis* dedisse: atque fuisse compulsum, ut *contestarios libellos in Urbe Constantinopolitana proponeret.* At quis credet nos in difficilem incidisse nodum? Non colligi, ait doctissimus Vir, appellationem factam fuisse ad Sedem Apostolicam? Et hæc iudicis partes assumpsit: & Leo ipse sub gestorum Synodaliu insinuatione de omnibus certior fieri voluit: & Flavianus ipse, qui affirmavit Eutychen esse mentitum, Synodoalia acta transmisit? An recordatus est doctissimus Antistes, veteres *recusationem pro appellatione* accepisse? Annon animadvertit ad Rustici adnotationem, qua fassus est, sententiam a Constantinopolitana Synodo in Eutychen latam, suspensam fuisse vigore litterarum

Quid asserat Quesnelius in sua dissertationis decursa

Cl. Petri de Marca opinio minus solida.

(a) Tom. iv. Concil. pag. ubi supra.

Quid censuit Cl.
Petrus de Marca
in quæstione de
qua agitur.

Perperam idem
doctis. testimonio
Constantini Mo-
nachi insitit.

Laudata prima re-
gula, ut descripta
a Petro de Marca
neque insignis ne-
que firma.

Cælestinus Papa
immediatus Leonis
prædecessor, &
hujus agendi ratio
cum Nestorio.

rarum S. Leonis? Nec quidquam conficit quod objiciat Eutychen appellasse alias Sedes, *quia appellavit Synodos Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, & Thessalonicensem: sed clanculum, & in aurem Patricii Florentii* post judicium factum, & post solutam Synodum. At hæc repugnant cum iis, quæ testatus est Basilius Episcopus, qui recogitans ad ea, quæ jam pridem a pluribus mensibus contingerant, testatus est quod *adhuc conventu sedente*, & forte cum sententiam in se latam *recusavit*, se totum commisit ad judicium *Romani, & Alexandrini* Antistitis. Certe Basilii testimonio pluris faciendum est, quam Constantini Monachi, hominis sibi non constantis, hæretici, & versipellis, qui omnibus suæ artis nervis conabatur ostendere: acta illa Constantinopolitanæ Synodi esse corrupta, atque falsata. Verum quare Alexandrinum Episcopum etiam Eutyches nominaverit, non est, cur nos dicamus, ne jam dicta iterum recoquamus.

XIII Quia verò idem Clarissimus vir Petrus de Marca, Constantini Monachi testimonio firmiter adhæret, ut ostendat Eutychis appellationem locum habere non posse inter eas, quæ Romanæ Sedi asseruntur, duas statuit regulas, easque insignes appellat, quas postmodum nimia exaggeratione Quesnelius amplificavit. Prima (ait) causam fidei cum communis sit & generalis, judicandam esse a Synodis universæ Ecclesiæ; præcipue vero a Romana, quæ omnium prima est. Tum depositionem hæretici, quæ sequitur ex decisione fidei, definitivo decreto judicandam esse ab omnibus, si nova sit hæresis, neque hæcenus damnata fuerit ab Ecclesia. (a) Ex qua autem lege, Divina, Ecclesiastica, aut Imperiali hanc hauriat regulam, ne ex suspecta aliqua officina eam prodiisse saltem suspicemur, prorsus ignoratur, atque hocce arcanum auctor non indicavit. Nos quidem si ad Romanorum Pontificum agendi rationem attendamus, quin etiam ab ejusdem auctoris dictis, Petri videlicet de Marca, abscedamus, Nestorium, ejusque hæresim jure proscriptam fuisse, & hærescos auctorem Episcopatu privatum etiam antequam Synodus generalis cogeretur, persuasi sumus. Potissimum cum habeamus, tantummodo Cyrillo commissum fuisse munus, ut Pontificiam sententiam executioni fideliter demandaret, eamque Ephesinæ Synodo proponeret, decem dierum induciis Nestorio reservatis, in quibus deliberaret: an a pravo suo dogmate vellet abscedere, illudque ejurare. Assertum explicatione non indiget, cum ipse Petrus de Marca S. Cælestini Papæ epistolā ad Cyrillum interpretatus sit dicendo: *Et Cælestinus dat in mandatis Cyrillo, ut Romanæ Sedis auctoritate adscita & vice, & loco, & potestate Pontificiæ usus, sententiam istam exequatur, & illi Ecclesiæ (Constantinopolitanæ nimirum) prospiciat.* Leo Magnus autem immediatum Prædecessorem in Pontificatu habuit Cælestinum. At sub istius regimine laudata prima illa regula prorsus Ecclesiæ Patribus erat ignota; & tamen de Episcopo, e gradu dejiciendo: de fidei causa omnibus communi, & generali agebatur. Et hoc non obstante Rom. Pontifex Cælestinus decernit, statuit, judicat, inducias ad resipiscendum concedit non expectato aliorum Patriarcharum judicio, vel suffragio: sed dumtaxat decretorum a se latorum executionem Cyrillo mandat. Igitur & Petri de Marca dictis insistendo haud video, ex qua lege, Canone, aut Imperiali Constitutione ejusmodi regula depromi possit. Prorsus itaque credenda erit arbitraria, derivata a systemate, & voluntate Pontificiæ auctoritatis limitandæ, & intra angustos cancellos coercendæ. De quo systemate quidem plura diceremus, si nostri instituti propositum id pateretur. Juvat interim vidisse egregiam non esse hanc regulam, quemadmodum Marca decantat, quia nullo jure, nullave consuetudine firmatam esse reperimus.

XIV. Hanc

(a) Petrus de Marca lib. 7. cap. vii. num. v.

XIV. Hanc prærogativam forte altera regula assequetur, quam idem auctor subiecit. Videlicet appellationes factas ad Patriarchas censeret etiam factas ad eorum Synodos, ut constat ex formula appellationis Eutyche-
tis. Non appellavit autem ad Synodos Orientis, quod Patriarcha Antio-
chenus subscripsisset sententiæ Flaviani, & quod plures Metropolitani Dioe-
ceseon Asiæ, Ponticæ, Thraciæ adessent in Concilio Constantinopolitano. Ut tandem laudatus Præsul hisce dictis omnem vindicet fidem, ea deprom-
pisse fatetur ex actis illius Constantinopolitani Conventus, in quo Euty-
chetis Procuratorem agens Constantinus Monachus contendebat acta edita
a Flaviano esse corrupta, atque etiam interpolata, cum Eutyches ad alias
laudatas Synodos provocasset, nec appellatio jam erat in actis de-
scripta.

XV. Petri de Marca vestigiis ingressus Quesnelius, atque exagge-
rationibus usus, latius præcedentem doctrinam magno verborum appa-
ratu explicavit; subjecta deinde *Domni* Episcopi Antiocheni Epistola, quam
Synodicam appellat, ex libris Facundi Hermianensis exscriptam. Hæc au-
tem *Domni* Episcopi Antiocheni agendi ratio, paucis cum explicari haud
possit, in sequentibus concertationibus ad trutinam revocabitur. Magna
enim subsidia pro ejus historia ornanda ex Vaticanis Codicibus accepimus.
Acta enim Calchedonensis Concilii circa septimum sæculum descripta, ce-
lebrem illam continent actionem, quam Quesnelius veluti fictitiam reji-
ciendam esse judicavit. Interim autem non inficiabor, *Domnum* Antioche-
num strenue se opposuisse Eutychanis erroribus. (a) Contendam tamen ex
appellationis formula conjici, Eutychen ad omnes Patriarchas, horumque
Synodos non appellasse. Et ne verbis ludere videamur: imprimis arbitror ex-
quirendum esse a sapientissimo Archiepiscopo, quam genuinam arbitretur
formulam ab Eutychete adhibitam? Si genuinam vocat, quam Constanti-
nus subiecit? Ergo Constantinus mentitus non est, ut Quesnelius cum
cæteris affirmavit: ergo omnes Patres, qui in secundo Constantinopolita-
no Conventu sese illius Procuratoris dictis opposuerunt, injuriam veritati
fecerunt? Alterutrum enim dicendum est, aut mentitum esse Constanti-
num in hoc *facto* appellationis; vel PP. Synodi mentitos esse. At quis
cum tanta Episcopalis cœtus injuria, & dedecore id affirmabit? Non qui-
dem Quesnelius, qui in omnibus, Episcoporum honori, dignitati consule-
re voluisse protestatur. Non Petrus de Marca, qui causas fidei ab univer-
so Episcoporum cœtu pertractandas esse in commune totius Ecclesiæ bo-
num, & incolumitatem affirmavit. Non est igitur insistendum formulæ a
Constantino Monacho suggestæ, ne præpostere, & audacter de Episcopo-
rum, & Presbyterorum ordine, horumque Hierarchia judicemus. Aliunde
ergo genuina appellationis Eutychianæ formula potius desumenda erit, nec
ex aliis momentis nisi vel ex Basilii verbis, secum de præteritorum veritate
sedulo recogitantis: vel ex *Eleusini* Diaconi testimonio quod Sancti Leo-
nis Magni dictis cohæret. Et quia in priori hac formula sermo est
etiam de *Dioscuro* Alexandrino, & in posteriori de solo Summo Pontifice
Leone habet mentionem, quemadmodum jam præcedentibus vidimus, id-
circo diutius in iis expendendis non immorabimur, ne acta iterum aga-
mus. Abunde enim de utraque formula in præcedentibus differuimus. Ad-
dendum præterea censeo, vix intelligi posse quod idem de Marca subje-
cit. *Non appellavit autem, ait, ad Synodos Orientis quod Patriarcha Antio-
chenus subscripsisset sententiæ Flaviani, & quod plures Metropolitani &c.*
Quid autem? Jam agebatur de generali habenda Synodo, & Orientales
excludendos esse Eutyches contendebat? Ergo a solis Occidentalibus cum
Romano Pontifice volebat judicari? Et generale Concilium, quod in com-

Quesnelius Cl. Pe-
tri de Marca vesti-
giis insistit.

Prorsus cadit præ-
cedens systema,
veritatique repu-
gnat.

(a) Lib. 8. cap. 5. Facundi Hermianensis offendes epistolam Domni Episcopi An-
tiocheni, ad Theodosium Imperatorem scriptam contra Eutychen.

muni causa fidei necessarium esse, Marca asseveravit, quommodo ex solis Occidentalibus Episcopis potuisset componi? Arcanum profecto hocce systema continere mihi visum est. Et propterea ex aliis fontibus eruendam esse genuinam Eutychianæ appellationis formulam mihi persuasum est; quemadmodum in subsequentibus nos hisce Capitibus aperte demonstrabimus.

C A P U T V.

Alia Quesnelii argumenta contra Eutychis appellationem proponuntur, & solidius discutiuntur. Ejusdem Eutychis epistola ad S. Leonem Papam scripta, ad examen perducitur, atque tandem Christiani Lupi sententia vindicatur, & propugnatur.

Quare iterum de Eutychis appellatione sit agendum

I. **E**utychis appellationem ad Apostolicam Sedem factam præcedenti nostra exercitatione pro viribus propugnauimus, singula quoque rationum, & sententiarum momenta proponentes, quibus ad statutum nobis scopum pertingere posse credebamus. Verumtamen cum omnes assumpti muneris partes unica ea concertatione implere haud potuimus, tum propter ea, quæ doctissimus Petrus de Marca Parisiensis Archiepiscopus de Orientalium Episcoporum causis, & juribus in celebri suo opere descripsit; tum propter acta secundi Constantinopolitani Conventus, Eutychianæ hæreseos causa habiti, quæ plurimum conturbata, & confusa esse observauimus; idcirco ne lectores in nostris scriptis percurrendis nimis tædio afficerentur, non omnia quæ de hujusmodi negotio dicenda occurrunt sub unico, eodemque titulo expedienda esse iudicauimus. Cum igitur præter ea, quæ exposuimus, alia, & alia Quesnelii argumenta observanda, & discutienda supersint, quæ perspicue ex præcedentibus Flaviani, & S. Leonis litteris deduci auctor ipse contendit: quæque in specie saltem hætenus a nobis dicta enervarent, propterea in nova hac dissertatione diluenda reservare congruum existimauimus. Neque vero in hujus concertationis vestibulo lectorem admonendum censeo de nimio Quesnelii studio in interpretandis, distorquendis, & obtruncandis testimoniis, quibus insistere nisus est, ut suæ causæ præsidium pararet, & lectoris fidem aucuparetur. Sat enim evidenter id constabit in illius argumentorum expositione.

Primum Quesnelii argumentum ad evertendam Eutychis appellationem.

Præcedentis argumenti confirmatio.

II. Illud itaque primum sit Quesnelii argumentum, quod ex Flaviani verbis sibi obiectis proponit. Cum videlicet testimonium Constantini Monachi superius expositum opposuit S. Flaviani verbis; *in his* (ait Quesnelius) *præter unum Leonem, nullus alius nominatur, ad quem Eutyches appellavit.* Ita autem subjicit: *non est operosum respondere. Id enim non aliam ob causam factum est, quam quod solum Leonem alloqueretur, eundemque solum nominaverat Hæresiarcha, cum ad eum scriberet, tamquam per fallaciam mendacii subrepere se Sanctis Leonis auribus putans, ut scribit Flavianus ad S. Leonem; & quia inter Patriarchas Metropolitanosque, ad quorum Concilium appellatum prædicabant, eminebat sine controversia, idque jure multiplici S. Leo: ut qui & primatum in Ecclesia tenebat, & totius, ad quam appellabatur, synodi caput erat* (a). Hæc Quesnelius. At quis non intelligit nimis lepidas esse has interpretationes, honoris coloribus linitas, atque depictas. Sed adhuc progreditur Quesnelius dicendo: *Licet porro idem Pontifex totam ad se causam pertraxisse*

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis diss. VII. num. VIII.

xisse videatur, cum & de singulis instrui postulat, & de Flaviani silentio conqueritur: *cum studere* (inquit) *debuerit primitus nobis cuncta reservare*; non ita tamen est reipsa: similiter enim aliorum Episcoporum quilibet, ad cujus sententiam per appellationis libellum provocaretur, & de negotio instrui postulare, & de silentio querelas moveret. Merito ergo ac potiori jure totius facti rationem, & notitiam volebat sibi Leo deferri, & quidem primitus utpote primati, cui de eo cum ceteris, ac præ ceteris decernendum erat, si appellationi locus dabatur.

III. At mendacia veritatis coloribus, & umbris larvata detegamus. Incaſsum imprimis, & omnino male, Constantini Monachi testimonium, Flaviani verbis Quesnelius opponi affirmaret; si utriusque loquendi modus in eundem prorsus finem tenderet. Constantinus, ut Quesnelius etiam asseverat, hæreticus, & mendacissimus homo, testatus est: Eutychem alios Patriarchas, principalium Ecclesiarum Metropolitans, horumque Synodos appellasse. Si id dare voluisset Flavianus ut noster Adversarius interpretari conatur, cum ad S. Leonem rescripsit; *quamvis hunc solum nominet, quia cum solum alloquebatur*; jam sequeretur, vel Flavianum in re non dissentiri a Constantini testimonio, vel quamcumque appellationem ab Eutyche factam negasse. Primum affirmare Quesnelii religio non permittit. Nefas enim esset etiam leviter suspicari, Flavianum tantæ sanctimonie Episcopum, qui ob fidei Catholicæ defensionem martyr occubuit, Constantino Monacho mentienti subscribere voluisse. Alterum igitur erit concedendum, videlicet: Flavianum negasse quamcumque appellationem veluti ab Eutyche factam: non utcumque tamen factam, sed judicii tempore. Nec enim negavit saltem dissoluto conventu, Eutychem Romanum Pontificem Leonem appellasse, cum jam de hac appellatione ipsius Leonis litteris certior fieret. Flaviani verba quæso perpendat Quesnelius, videat, andistorta ipsius, & lepida interpretatio, ipsis convenire possit. *Sed his ita gestis, litteræ nobis datæ sunt vestra sanctitatis.... per quas edocti sumus, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia, & calliditate, dicens: judicii tempore libellos se dedisse appellationis, & nobis, & hic convenienti Sancto Concilio: & appellasse vestram sanctitatem.* Animadvertat hæc verba, & appellasse vestram Sanctitatem. Igitur non alium appellasse scripsit Eutyches, quam S. Leonem. Negat id Flavianus immediate subjiciendo: quod nequaquam ab eo factum est. At quid est, quod ab Eutyche factum fuisse negat Flavianus? Nisi quod hæreticus Archimandrita, judicii tempore sibi, & Concilio dedisset appellationis libellos, provocando ad S. Leonem. Non dicit deinde appellasse vos, vestrumque Concilium: *Sed vestram sanctitatem.* Ulterius si hæresiarcha scribendo ad S. Leonem hunc dumtaxat nominavit, ut etiam Quesnelius asseverat, nulla prorsus mentione facta aliorum Patriarcharum, & Synodorum, quid est, quod contra Orientalium consuetudinem id factum fuisse dicamus; confingendo Patriarchas, & Metropolitans celeberrimarum Dioceseon, horumque Synodos etiam fuisse appellandos? Si talis conficta consuetudo obtinuisset, Flavianus quidem debita servata reverentia erga totius Ecclesiæ caput; irregularem prorsus vocasset hanc appellationem, atque rescripsisset ad S. Leonem: Orientalis Ecclesiæ jura violata, & fracta fuisse, cum hujus appellationis prorsus inscii essent Patriarchæ, & Metropolitæ, quorum de similibus causis judicium pronunciare intererat. Hocce autem in hac parte Flaviani silentium subsequenter verbis confirmat, eundem Leonem tanquam solum negotium acturum, & hæreticum judicaturum alloquendo. Sed etiam in hac parte mentitus est, tanquam *per fallaciam mendacii subrepere se sanctis vestris auribus putans.* Si scivisset, aut credidisset ad alios, etiam suis epistolis per *fallaciam mendacii*,

Primum Quesnelii argumentum eripitur, & evincitur.

Flaviani verbis Quesnelius perstringitur.

Quesnelianum sy-
stema Orientali-
bus prorsus igno-
rum.

subripere tentasse, istis vocibus, *sanctis vestris auribus*; has alias, vel æquivalentes, *aliorumque Episcoporum* addidisset; immo addere debuisset, ut plenius, quemadmodum Leo petebat, edoceretur. Scripserat enim, & *ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse sollicitos, quam plenissime, & lucide universa nobis, quod ante facere debuit indicare festinet* (a). Aurea enim sunt hæc verba, auctoritatem, imperiumque indicantia. Nam plenissima, & lucida omnium gestarum rerum narratio, vel expositio nequaquam fuisset, si silentio occulisset, vel Eutychen contra Orientalis Ecclesiæ jura provocasse ad Rom. Sedem; vel non dixisset provocasse ad Synodos, & cæteros Patriarchas; aut ad ea provocare debuisset. Igitur ipsi prorsus ignota erat hæc nova judiciorum Ecclesiasticorum forma, de qua noster adversarius verba facit.

IV. Sed forte hujus responsionis vim præsentit Quesnelius, qui præcedentia sua dicta confirmaturus, ait; ex Leonis scribendi modo videri: *Leonem ad se totam causam pertraxisse, cum de singulis instrui postulat, & de Flaviani silentio queritur*: quemadmodum innuunt illa verba: *cum studere debuerit primitus cuncta nobis referare* (b). Sed valde infirmam adversarius subjicit responsionem contendendo nimirum id fieri potuisse a quolibet Episcoporum, ad cujus sententiam appellaretur per libellum &c. Itane PP. loquendi formulas distorques Quesneli, de una ad aliam rem gradum faciendo? In quo igitur difficultas versetur inspiciamus. Et primo inquiramus quo jure, quisquam alius Episcoporum hujusmodi appellationum libellos potuisset excipere, atque postulare ut de negotio instrueretur? Si hic sermo esset de arbitrario judice per compromissum ab ambabus partibus ad quæstionem dirimendam assumpto; quilibet sane Episcopus, qui eligeretur, ne de rebus incognitis judicium pronunciaret, utique postulare debebat edoceri. Sed in præsens de quo judice disputatur? Non de alio, quam de eo, qui Divinis, & Ecclesiasticis legibus stabilitus fuit pro dirimendis fidei controversiis, & pro recognoscendis aliorum judiciis; an ista videlicet essent conformia regulis juris; & an iudices ordinarii, odio, aut invidia, vel quacumque alia ducti passione, vim, oppressionemque condemnato intulissent. Ea igitur ratione ad se totam causam traxit Leo Magnus, quia Eutyches non acquiescendo sententiæ latæ ab Ordinario suo Episcopo, & a Constantinopolitana synodo, superiorem judicem, & ultimum provocare debebat. Idcirco S. Pontifex in sua epistola utitur illis imperativis vocibus, auctoritate simul, & dignitate plenis; & *ideo fraternitas tua per idoneam, maximeque aptam personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem, novitatis emerferit*: vel illis aliis: *quoniam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire. Priusquam universa, quæ gesta sunt veraciter audiamus*.

Aliud Quesnelii
commentum.

Nisi de Summi
Pontificis senten-
tia cuiquam licuit
se Eutychis rebus
immiscere.

V. Et quidem hæc, & similia alia Leonis verba, non Concilii, sed proprio nomine scripta, talem, tantamque vim, & auctoritatem habebant, ut jam Flaviani animum movissent saltem, si non coegissent, ut se sisteret coram Leone vel per suos idoneos legatos, vel per relationem, authenticis scriptis factam, de omnibus gestis rationem redditurum. Sed jam id præstitisse Flavianum antequam hanc Leonis epistolam acciperet, in superioribus vidimus. Quare si omnia simul conferamus, certum argumentum habebimus, ita ad se totam causam traxisse Leonem, ut nequaquam, cuique alio Episcopo, & iudici licuisset se hisce rebus immisceri, nisi de Summi Pontificis sententia. In suam vero auctoritatem Leonem totum nego-

(a) Leonis epist. xxi. ad Flavianum. (b) Leo Magnus epist. xx. ad Flavianum Cap. i. & ii. Videbis quæ diximus contra Quesnelianum systema cap. iii. harum exercitationum.

gotium definiendum refudisse, non obscure ipsemet in laudata epistola indicavit. Nam ad præcludendam viam omnibus difficultatibus, excusationibusque, quæ circa contumaciam, obstinationemque Archymandritæ Eutychis poterant afferri, sibi reservat rem totam ad examen perducere, ita exigente Ecclesiæ moderatione, & Christianæ pacis sollicitudine, imperialibus etiam litteris ipsi insinuata: *Ut (ait) amputatis dissensionibus, fides Catholica inviolata servetur, & his qui prava defendunt ab errore revocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit muniantur.* (a) Tria hic sua auctoritate se facturum esse Leo spondet. Tollere dissensiones ad inviolatam servandam Catholicam fidem. Alterum ab errore revocare, qui prava defendebant. Tertium tandem præsidium, & munimen iis afferre, quorum fides esset probata. Si igitur tria hæc, sua, non aliorum auctoritate se præstaturum Leo spondet; non est cur ad distortam interpretationem recurramus, alios huius causæ arbitros, & iudices confingentes, & affirmemus Leonem cum cæteris Episcopis, & præ cæteris tamquam primatem iudicium ferre debuisse, an appellationi locus daretur. Sed urget adhuc Quesnelius obiiciendo illa S. Leonis verba: epistola ad Flavianum. *Quoniam nos qui Sacerdotum Domini matura esse volumus judicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquam universa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus.* Ex quibus adversarius noster iucunde, & quasi triumphum cantans, ita ratiocinatur. „ Hæc „ verba sunt hominis non sibi ius omne ferendæ sententiæ arrogantis, sed „ prudentis, oculati, æquissimique iudicis, qui suum, causa incognita, te- „ mere nolit conferre suffragium. Sed quid solvendis huiusmodi argumen- „ tis, ex ipso Leone petitis tempus terimus? „ Ait idem Quesnelius. „ Non quærimus in hac præsentī causa, an Leo sibi prærogativam illam „ vindicarit. Sed utrum de facto Eutyches appellavit, & utrum ad solum „ Romanum Pontificem. „ (b) Oh lepidum effugium! Causam cadere intelligit: nihil ei prorsus suffragari cognoscit, illas æquivocas, & inusitatas loquendi formulas: *non omne ius ferendæ sententiæ arrogantis*, quæ præsumptionem quamdam præferunt, vel illam aliam *conferre suffragium*, quasi ut Leo indicaverit cogere velle, & necessarium fuisse Concilium, ut oculati, prudentis, æquissimique iudicis partes obiret. Illud enim *conferre suffragium* ordinarie habet significare causam in cœtu, Synodo, atque Collegio tractandam. De quibus rebus altum est apud Leonem silentium, nullumque ex iis quæ scripserat saltem leve indicium apparet.

Tria sua auctoritate præstaturum. S. Leo M. spondet.

Aliud Quesnelii argumentum, & artificium ad appellationem Eutychis abolendam.

Quare Quesnelius a statuto sibi scopo abscedat.

VI. Verum enim vero, quia Quesnelius se malam causam habere cognovit, & ad alia suum ratiocinium convertit, ut pedetentim eius vestigia sequamur, quid subiecerit attendamus. Ait itaque: „ Quod si Eutyches „ ad solum Romanum Pontificem appellasset (ut actum esse ab eo existimavit S. Leo ex callido, mendacique libello) non esset quod miraremur „ Eutychem Rom. Sedem appellantem, a Rom. Pontifice ultro esse susceptum: præcipue cum de Nicæna fide agi videretur, cui tam Eutyches ipse, quam ejus accusator indivulso profitebatur inhærere: Romani enim „ Præsidis, tamquam capitis Episcopalis coronæ, hæ sunt præcipue partes, „ ut e prima Cathedra tamquam e specula conservationi canonum invigilet, fideique Catholicæ custodem agat. „

Pro Apostolicæ Sedis viribus asserendis, neminem honorificentiora scribere potuisse ii affirmarent, qui ad sequentia Quesneliana dicta haud attenderent. Verumtamen cum Quesnelius in subsequenti paragrapho, aut suæ dissertationis Capite: Leoni *autem* accomodandam non esse affirmet nimis splendorem, & suæ Sedis jura prosequenti, idcirco subdole, & hyperbolice dumtaxat fuisse locutum, satis superque est exploratum.

Dolosa Quesnelii artes deteguntur.

Sic

(a) S. Leo epist. superius laudata. (b) Quesnelius dissert. laudata Cap. viii. pag. mihi. 297.

Seufim Quesne-
lius S. Lequem
carpit.

Quid Chalcedo-
nensis Concilii PP.
de S. Leone Ma-
gno senserint.

Quare Constanti-
nopolis nova Ro-
ma appellata.

Canon v. Conci-
lii Constantinopo-
litani primi.

Sic itaque ratiocinatur, Verum non Eutycheti vaferrimo impostori fidem habeamus; non Leoni ipsi, sanctissimo licet viro, aurem accomodemus; Sedis videlicet suæ splendorem, ac jura prosequenti. Audiamus Flavianum novæ Romæ Episcopum, Christique Martyrem fortissimum, quem Orientalium de appellationibus animus, ac consuetudo, totaque Eutychis agendi ratio latere non potuerunt. Censuitne ille Concili sui de Eutychæ sententiam ad Leonem mittendam esse, ut si ab eo comprobaretur maneret, si reprobaretur evanesceret? Nihil certe tale apparet in utraque ejus epistola. (a) Hæc ergo, & id genus alia quæ iisdem aut saltem æquivalentibus verbis descripsit aliis locis, ostendunt ultra suam fidem Quesnelium exaggerasse, ut sensum de antiquo Ecclesiæ regimine, judiciorumque forma, & ordine differendo fabulas, & commenta venderet. Ecquis commentum, aut injuriosam fabulam non redolere credet, Sanctissimum Pontificem Leonem ultra justitiæ, & æquitatis leges in Eutychetis causa nimis sibi esse blanditum, ea jura sibi vindicando, quæ eidem non conveniebant? Hic est ille Leo Summus Pontifex, quem Universæ Ecclesia in Chalcedonensi Synodo congregata, tamquam legitimum hæredem, & propugnatorem omnium jurium S. Petri venerata est: qui doctrinam fidei ad salutem necessariam illibatam servavit, *vocis Beati Petri omnibus constitutus interpretes*. Hic est Magnus ille Leo, quo PP. illi *inchoatore bonorum ad utilitatem utentes, Ecclesiæ filiis hæreditatem, sortemque veritatis ostendere potuerunt, & existentes in communi corona gaudii, quasi in Imperialibus cœnis deliciis spiritualibus epulantes, quas per tuas litteras Christus preparaverat invitatis*. (b) Huic ergo Summo Pontifici, cui Universæ Ecclesiæ aurem accomodavit, nos aurem non accomodabimus, ea sola ducti suspicione, quod suæ Sedis splendorem, & jura prosequeretur, facta injuria Sedi Constantinopolitanæ, & Orientalium Ecclesiarum juribus, & prærogativis despectis, atque abolitis? Solus Quesnelius ita poterat ratiocinari, indebite deinde exaggerando Constantinopolitani Throni prærogativas, & honorem. Sed quænam, qualesve fuerint Sedis hujus prærogativæ, & jura inquiramus, ex quo Quesnelius dicat: audiamus Flavianum, novæ Romæ Episcopum, Martyremque fortissimum &c. *Novæ Romæ* utique Constantinopolitana Urbs, Imperatorum munificentia, & majestate nomen adepta est, minime honorem, & prærogativas in iis, quæ pertinent ad Religionem.

VII. Nec enim illius Episcopatus Cathedra, vel ab Apostolis, & a Divo Petro, vel hujus discipulo fundata fuit, quemadmodum de Antiochena, in qua Apostolorum Princeps primus sedit; Alexandrina, in qua illius discipulus Marcus constitutus est Episcopus; & Romana, quam usque ad Martyrium ipse Petrus sibi servavit. Has enim Ecclesias Apostolicas dictas fuisse, Patriarchatus honorem, & prærogativas ab exordiis suarum foundationum obtinuisse, servata ea graduum distinctione, quam Sanctus Leo, alique PP. tradiderunt, constat etiam ex Canonibus Nicænis. At Constantinopolitanus Episcopus, & Patriarchatus honore, & prærogativis non fruebatur in suis exordiis, nec Nicæni Concilii ævo. Illudque Patriarchatus nomen dumtaxat obtinuit post annum Domini quingentesimum Imperatoris Justiniani opera, & Romanorum Pontificum permissione accedente.

VIII. Nec Quesnelium iuvat provocare ad quintum Canonem Concilii Constantinopolitani primi, sub Theodosio seniore coacti, vel ad vigesimum octavum Synodi Chalcedonensis, in quibus primatus honor post Romanum Pontificem Constantinopolitano Episcopo asseritur. (c) Nam ut vidi-

(a) Vide Quesnelii diss. de vita, & rebus gestis a Leone magno Quesnelius dissertatione de Eutychis appellatione cap. ix. (b) Chalcedonensium PP. epistola ad Leonem Magnum apud Quesnel. Tom. i. pag. 292. consule Labbeum Tom. iv. Concil. (c) Tom. iii. Concil. & Tom. iv.

vidimus in præcedenti Cap. Canon ille Constantinopolitani Concilii nullum prorsus robur obtinuit, vel quo ad primatus nomen, vel quo ad prærogativas, & potestatem in ordinandis Metropolitanis Episcopis Provinciarum Ponticæ, Asianæ, & Thraciæ. Nec quidquam conficit quod Calchedonenses PP. illum Canonem renovare, & confirmare tentaverint. Sibi imprimis PP. Calchedonenses blandiebantur, quod S. Pontifex, Regiæ Urbis Episcopo novos titulos, & prærogativas lubenti animo communicare vellet: hujus videlicet gloriam augendo, si antiquæ Romæ privilegia impartiri non dedignaretur. Et quidem ea ratione ducebantur, videlicet Constantinopolitanam Episcoporum Sedem esse alteram velut partem vetustæ Romæ; ideoque supra cæteras Ecclesias Orientis erigi oportere. Quin deinde injuriam aliquam, & vim paterentur Alexandria, & Antiochiæ Patriarchæ, qui illum Constantinopolitanum Episcopatum, tamquam veluti membrum, & partem Episcopatus antiquæ Romæ habere consueverunt. Deinde animadvertabant, Nicænos Canones huic Sanctioni repugnare; & propterea non posse *novæ Romæ* Episcopum pacifice iis frui privilegiis, & prærogativis, de quibus agebatur, sine expresse Apostolicæ Sedis decreto, & peremptorio judicio, quo perpetuo omnia dissidia, & contentiones, præcipue Ephesiorum, abolerentur. Idcirco totum illud Concilium, cum universo Orientalium coetu coram Leone humillime per epistolas sistere definierunt. Neque illius generalis Concilii PP. S. Leonem alloquentes ullam ex iis phrasibus usurparunt, quas adoptavit Quesnelius ad gloriam novæ Romæ exaggerandam, & ad illius Ecclesiæ jura magnificanda. Petierunt quidem confirmationem omnium gestorum, & præcipue laudati quinti Canonis Constantinopolitani, & dixerunt *confidentes quibus lucente apud vos Apostolico radio, & usque ad Constantinopolitanorum Ecclesiam, consueve gubernando: illum spargentes, hunc sæpius expanditis, eo quod absque invidia consueveritis vestrorum bonorum participatione ditare domesticos*. Consuevit ergo ex hac PP. loquendi formula, usque ad illa tempora Romanus Pontifex Apostolicum radium ad Constantinopolitanorum Ecclesiam extendere, hanc gubernando, quemadmodum sæpissime in rebus arduis, dissidiorumque causis factum fuerat. Idcirco arbitrabantur velle, & posse bonorum, idest privilegiorum participatione ditare domesticos. Subdunt deinde huic sanctioni vehementer restitisse Pontificios Legatos, eandem in irritum mittere conatos: *volentes & hoc bonum a vestra providentia inchoari, ut sicut fidei, sic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus*. Quid igitur? Non in Romanum Concilium, non in se ipsos Calchedonenses PP. sed in Leonem Catholicæ Fidei victoriam refundunt, a quo pariter sperabant se fore consecuturos aliam illam Ecclesiastici regiminis ordinationem, ob quam enixe eum exorabant. *Rogamus (inter cætera subdunt) igitur, & tuis decretis nostrum honora judicium, & sicut nos capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic & summitas tua filiis quod decet adimpleat.* (a)

Calchedonensium
PP. agendi ratio
circa Patriarcha-
tus Constantino-
politani hono-
rem.

Romani Pontifi-
cis vigilancia in
Constantinopoli-
tanorum Eccle-
siam.

PP. Calchedonen-
sium supplicatio
pro obtinendis de-
cretis Rom. Pon-
tificis.

IX. Jam vero ad cognoscendum an Quesnelii causa, ratiocinandi-
que modus specie saltem stare possit, quin funditus ruat, liceat mihi ex
præcedentibus ita differere. Flavianus *novæ Romæ* Episcopus, Christi Mar-
tyr fortissimus, de Orientalium appellationibus, de Synodorum Provincia-
lium judiciis potuit ne aliter sentire quam senserunt omnium Ecclesiarum
Orientis Patres in generali Synodo congregati? Mea quidem sententia est
& cujusque cordati hominis, qui nodum in scyrpo non quærat, & nimia
rixandi libidine ductus larvatas nugas pro rebus veris vendere non sata-
gat, esse debet, non potuisse aliter Flavianum de his omnibus rebus sen-
tire, præter id quod Patres illi Calchedonenses in tam celebri Conventu
coa-

(a) Epist. PP. Calchedonensium apud Quesnelium Tom. i. pag. 294. & Tom. iv.
Conciliorum Labbei.

Constantinopolitanus Episcopus
Apost. Sedi sub-
iectus.

coacti, confessi sunt. Videlicet Constantinopolitanum Episcopum, præcipue inter Orientales Apostolicæ Sedi fuisse subiectum, atque potissimum in causis quibuscumque hujus judicium, moderationemve exquisivisse, expectasse, & obtinuisse. Quare pro certo tenendum est, talem, tantumque Episcopum Flavianum sanctitate, & maximis meritis ornatum Leoni Summo Pontifici, nullo præcedenti habito impulsu, totam Eutychis causam aperuisse, ad eundemque omnia Synodalia acta misisse, debitam subjectionem exercendo, ut lata in hæreticum sententia, *se comprobaretur maneret, se reprobareretur evanesceret*. Id jam colligi ex utraque illa Flaviani epistola quibus dumtaxat Quesnelius insistit, nos in duobus præcedentibus capitibus probavimus. Atque cum in præsens nos pudeat jam dicta iterum referre, & quasi sensum extra appellationum jura ad vagandum duci; ideo illa prætermittenda esse duximus, ad alia gravissima momenta nostram orationem convertendo.

Anatolius S. Flaviani successor.

X. Atque ut de Constantinopolitanæ Ecclesiæ, illius ævi juribus differamus, nobis persuasum esse debet: Flavianum non meliorem, & sincerum habuisse suæ agendæ causæ interpretem quam Anatolium, qui post illius necem ad eandem Sedem fuit assumptus. Fateor & ego, hunc pari sanctitate, moribus, virtutibusque, ac erat Flavianus, non fuisse donatum. Tamen nemo ibit inficias nimio ambitu laborasse pro suæ Ecclesiæ juribus, prærogativis ampliandis, augendisque, minime ea moderatione servata, quæ necessaria erat, ne aliena sibi per præsumptionem, & arrogantiam, usurparet. Qualem autem subjectionem erga Romanam Sedem servaverit indicat ipsemet in sua epistola ad Magnum Leonem post Chalcedonense Concilium scripta. Conqueritur imprimis de *Dioscoro Alexandrino*, quem Synodus *auctorem* invenit tantæ tempestatis excitatæ *contra communem pacem: oportebat* (subjicit) *sceleratum illum de medio tolli, qui universum Orbem procellis, ac tempestatibus impleverat*. Dioscorus porro, non tantum fidei rebus adversabatur: sed etiam strenue se opponebat ambitui Constantinopolitanorum Episcoporum, sibi vindicando primatus jura in eam Ecclesiam, quæ secunda habebatur juxta Nicæna Statuta. Hinc ergo ab Anatolio, enarratis iis, quæ in Concilio illo circa Catholicam fidem communi PP. consensione stabilita fuerant, ita de Constantinopolitanæ Sedis honore, & prærogativis firmandis, & decernendis suum sermonem orditur. *Quoniam vero alias propositiones nos expedire oportuit, ut tanta Synodus abunde præstare videatur, quæ indigent, tum correctione, tum confirmatione, cum in Canonicis, tum in aliis Ecclesiasticis Capitibus, curæ fuit iis, qui universa regunt, & magnificentissimis, & gloriosissimis Principibus, atque illustri, ac celebri Senatui, & Clero universo, & populo, ut aliquod honoris incrementum sentiret Sedes sanctissima, quæ est in hac regia Urbe Constantinopolitana* (a)

Anatolii epist. ad
Magnum Leonem
scripta.

Dioscorus Alexandrinus universum turbavit Orbem.

Anatolii epistola
ad S. Leonem ex
Vat. Ms. Cod.

Acta Synodorum
Generalium a R.
P. confirmanda.

Ut autem facilius hocce honoris incrementum eidem concederetur, provocavit ad illum Canonem Constantinopolitani Concilii primi sub Theodosio Imperatore: in mentem quoque Romani Pontificis revocavit nomen Magni Nectarii, Timothei Alexandrini, aliorumque, qui in ea Synodo suffragati fuerunt: protestatur idem Anatolius eam causam in Concilio fuisse pertractatam a PP. ea ducti fiducia, ut a Romano Pontifice approbaretur: *confidentes fore ut ratum habeat honorem Sedis Constantinopolitanæ, utpote, quæ jam ante Apostolici vestri Throni curam, & concordiam habet, & per omnia communem opem, quibuscumque rebus indigebat communicavit*. In inferioribus vero de præcipua cura, quam Rom. Sedes erga Constantinopolitanam Ecclesiam exercuit agens, inter alia multa, quæ ipse Episcopus Anatolius Leoni censuit suggerendum, ut hujus animus lubenter move-

(a) Hanc Anatolii epistolam offendimus in græco Vat. Cod. septingentorum annorum; hætenus tamen a doctis Viris desideratam, eamque variis notis adornatam in altero Tomo exhibebimus.

veretur ad confirmandum, ratumque habendum Canonem illum, ad honorem, & praeogativas suae Sedis pertinentem, haec habet, quae dubio procul, illorum temporum doctrinam circa Ecclesiarum Orientis regimen, perspicue patefaciunt; quaeque ut ita dicam apprime opponuntur novis doctrinis, & Quesnelianas fallacias prorsus evertunt. *Et nos (ait) quidquid approbationis, & stabilitatis consequi possumus, ut & hoc a vobis sanctissimi fiat obsecramus.* Animadvertat quæso Lector ad alia, quae immediate sequuntur. Nam Sedes Constantinopolitana Patrem habet Apostolicum vestrum Thronum, præcipuo quodam modo vobiscum se conjungens, ut ob vestram curam erga ipsam omnibus persuasum sit, vos antea sincere meditados esse, & etiam nunc de ea, eandem mentem, ac curam sine intermissione habere, & Ecclesiastico statui utilia omnino fore, ut dignemini scripto confirmare quæ consecuta sunt in sanctissima, atque œcumenica Synodo. & ipsam jam dictam constitutionem de Sede Constantinopolitana ad vestram Sanctitatem mittere curavimus, ut cognoscere possitis, votis vestris omnia divinitus fuisse disposita. Tandem supplex S. Leonem exorat, ut singulis propositionibus congruam faciat responsionem, misso hac de causa Luciano Episcopo tamquam Legato, qui omnia exponeret, & famulatum serviendo exhiberet, qui erat vir perfectus, & ipsis Imperatoribus antea carus, quem prius Leo ipse ad Synodum miserat. *Obsecramusque, ut congruentem responsionem unaquæque propositio accipiat, cum vobis omni.* Deo dilectissimus Episcopus Lucianus exponat, qui & ipse præsens Sanctæ Synodo, & prudenter quæ poterat proferens pro studio nostræ fidei electus est a nobis, ut famulatu erga vos feliciter inserviret, vir perfectus existens, & augustissimis & christianissimis nostris Imperatoribus jam antea carus, quem vestra bonitate fruente, gaudentemque, ad nos mittere dignati estis.

Anatoli supplicatio pro confirmando xxviii. Can. Chalcedonensi.

Lucianus Episcopus Anatolii ad Leonem legatus etiam Imperatori carus.

XI. Et ne quis dubitare possit hæc omnia novam Quesnelii doctrinam, fallaciamque haud evertere, animadvertat quæso, cur, quove sensu hæc simul stare queant? Negat Quesnelius, Flavianum misisse ad S. Leonem sui Concilii contra Eutychen sententiam, ut comprobaretur: aut evanesceret, si reprobaretur: „negat misisse ad eum actorum seriem, ut „necessariæ relationis debitum persolveret: contendit decretoriam fuisse „Concilii Constantinopolitani sententiam, cui Flavianus præfuerat, nec „operosa inquisitione opus fuisse. Affirmat quoque Eutychen versipellem „ad alias Sedes, præsertimque Romanam, brevi mendaces quærelas relaturum, Pontificumque aures occuparet. „(a) Ac præterea cum rumor disseminaretur, Imperatorem de cogenda Universali Synodo cogitare, in qua totum negotium ad examen revocaretur, æquum erat, ut Flavianus primariam Sedem, & hujus Concilii PP. certiores faceret, & Constantinopolitana acta Romano Pontifice curante cæteris etiam Occidentalis tractus Episcopis innotescerent. At dum talia negat, & jam recensita affirmat, prorsus labaret, corrueretque illud Chalcedonensium PP. testimonium, quo facti sunt. Apostolicæ Sedis radium usque ad Constantinopolitanam Ecclesiam consueve gubernando, sapius sparsum, & extensum fuisse, & tamquam domesticos, bonorum participatione Constantinopolitanos ditare consuevisse. Secundo minime staret: Chalcedonenses PP. Romanum rogasse Pontificem ut suis decretis eorum honoraret judicium. (b) Nam si jam, ut Quesnelius vult, alicujus Metropolitanæ Concilii Acta Romani Pontificis confirmatione non indigent; multo minus ejusmodi confirmatione indiguissent generalis Synodi gesta, utpote totius Ecclesiæ auctoritate sancita. Tertio commentum redoleret, quod ad dissensiones tollendas, quæ ob ingeniorum mobilitatem, temporumque circumstantias in Constantinopolita-

Quesnelius perstringitur illiusque alterum argumentum evertitur:

Quid non sibi constans Quesnelius neger, & concedat.

Ex præcedentibus quatuor contra Quesnelium adducuntur.

Y y

na

(a) Quesnelius ut supra pag. mihi 298. (b) Chalcedonensium PP. epistola ad S. Leonem Magnum.

na Ecclesia antea exorta erat, vel ob Ephesiorum tumultum, vel ob Metropolitanorum trium illarum Provinciarum, Asiæ videlicet, Ponticæ, & Thraciæ ordinationes, Romani Pontifices omne jus, auctoritatemque exercuissent, ut Constantinopolitani Præsules specialiter fierent participes privilegiorum Sedis Apostolicæ, quos tamquam filios Patri subjectos respicientes, summo studio complectabantur, etiam in iis, quæ ad Ecclesiastici regiminis administrationem pertinebant. Quarto tandem qua ratione Anatolius fateri potuisset Constantinopolitanam Ecclesiam non generali quadam solum œconomia Romanæ Ecclesiæ fuisse addictam: *sed præcipuo quodam modo eadem conjungi ob Romanorum Pontificum curam erga ipsam, quamque præteritis temporibus sine intermissione exercuerunt, Ecclesiastico statui utilia omnia disponentes?* Quatuor hæc inquam, quæ nostro cerebro non confinximus, sed ex genuinis hausimus fontibus, quomodo possent cum illis supposititiis juribus, & privilegiis cohærere, quorum vindicem Quesnelius contendit fuisse Flavianum, ne Eutychis causa deferretur, recognosceretur, judicareturque a Romano Pontifice?

Quare Flavianus censuerit Generalem Synodum non esse cogendam.

Nunquam Flavianus affirmavit S. Leonis iudicium & examen in hac causa superfluum.

Contestatorii Eutychianæ recusatōis libelli.

Novæ artes, & Fallaciæ Quesnelii.

Præcedentes fallaciæ, & distortæ interpretationes solvuntur.

XI. Neque obstat quod Flavianus nifus fuerit persuadere Rom. Pontifici, Eutychen secundum Canonum regulas jam fuisse iudicatum, novumque rerum examen, iudiciumque, ad quod cognita Eutychis appellatione se accingebat, esse superfluum, ut affirmat ipse Quesnelius. Nam, imprimis Flavianus S. Leonis examen iudiciumque esse superfluum nullibi indicavit. Immo hoc exquisivit, arbitratus dumtaxat, generale Concilium fore superfluum, ne dissidia, & contentiones partium succrescerent. Petiit quoque, ut Pontificiis scriptis lata in Eutychen sententia confirmaretur, sine qua confirmatione, certe Orientalium Episcoporum iudicium nullum habuisset effectum, ipso Eutychæ reclamante, & interpositis ea de re in publicis Constantinopolitanæ urbis locis, Contestatoriis libellis, quibus protestabatur, per iniuriam, & adversariorum malitiam, vel invidiam communionem, & Monasterii præfectura fuisse privatum. Quare minime est audiendus Quesnelius, qui ut præsidium aliquod suæ perditæ causæ pararet, ad distortas quasdam interpretationes habuit recursum, fidenter & quasi ludendo, Flaviani verba ita interpretando, „ Flavianus postulat Leonis non iudicium, sed solatium; non sententiam: sed litteras: Defensionem non confirmationem; propria scripta, non synodalia decreta, „ quia intorto semel in Eutychen Anathemate per Episcopale iudicium, „ finita causa erat, nisi universale Concilium hujus cognitionem ad se vellet pertrahere, vel ad occidentale ultro deferretur: quod removendum „ in hac occasione rectissime censebat Constantinopolitanus Antistes: ne „ ubique (inquit) *sanctissima turbarentur Ecclesiæ* propter unius inquieti, „ ac seditiosi monachi errorem, ac malitiam, „ Non ergo audiendus est. Si quidem in appendice suæ epistolæ, prout hæc circumfertur, Flavianus postulat, ut Rom. Pontifex propriam faciat communem, fidei causam; simulque rogat eum decernere in damnationem adversus *cum regulariter factam, & per propria scripta dignare*. An hæc quæ postulat Flavianus sine gestorum præcedentium examine, & incognita Eutychis mala fide, atque nequitia, Romanus Pontifex agere potuisset? An decrevisset damnationem in Eutychen regulariter esse factam, quin iudicis partes assumeret, & cognosceret authentica Synodalia acta præcedentis latæ sententiæ, posthabitis, atque neglectis Rei condemnati defensionibus? Quid plura? sine præcedenti harum omnium rerum examine, scripto, non verbis tantum potuisset ordinario iudici afferre solatium, decernendo jam in habita inquisitione, canonicas leges adimpletas fuisse, Flavianumque ipsum iustitiæ apices servasse declarare, quin ratum, & firmum haberet quidquid contra Eutychem pronunciatum fuerat? si hæc loquendi formulæ non innuunt Flavianum postulasse a Leone *examen, iudicium, decretum*, haud scio quasnam magis proprias, magisque aptas voces exogitare debuisset ut firmior ma-

maneret lata sententia . Et certe magnum solatium est , magnamque defensionem inferiores iudices habent , cum eorum iudicia ad superiora tribunalia deferuntur , atque ab horum iudicibus approbantur . Unde non mirum est , quod Flavianus maxime animo perturbatus , & injuria quidem , per Eutychianas turbas , fateatur Rom. Pontificis iudicium sibi allaturum solatium , & defensionem . Neque necessarium erat Synodale decretum , cum R.P. ex propriis scriptis hæc omnia præstare potuisset , & propterea hæc sola sibi posse sufficere Flavianus asseveravit .

XII. Sed jam Quesnelio dolet , versionem prioris epistolæ Flaviani ad S. Leonem , parum accuratam videri : *quam (ait) si ad græcum textum , qui temporum injuria excidit , emendare licuisset aliquid forte clarius invenissemus , quod opinioni nostræ suffragaretur* . Non obstante consueta hac cantilena , de falsatis antiquis codicibus , & de versionibus male digestis , jam ex antiquioribus hæreticis mutuata , hisce verbis caput illud suæ dissertationis fidenter claudit . *Ex hac tamen versione , quamvis ab occidentali , & Romano forte viro facta , lectori sincero , nec nodum in scirpo quærenti ad eruendam veritatem satis superque lucis apparet* . Sed Lepida fabulatio . Post omnem adhibitam ratiocinandi artem in interpretandis , distorquendisque Flaviani dictis , quæ paulo ante , tamquam sole clariora exaggeravit ; ecce jam intelligens apud doctos viros suam causam cadere posse , effugium simul , atque præsidium sibi comparandum censuit ; illius epistolæ vetustum interpretem taxando , & obiurgando . Nihil tamen clarius , si illius epistolæ Græcus textus extaret , invenisset Quesnelius , quæ suis studiis indulgeret ; cum jam Chalcedonensium PP. & Anatolii agendi ratio , loquendique modus illorum temporum doctrinam , Ecclesiasticarum rerum administrationem , quam Orientales servaverunt patefaciant . Nos hic interim lectorem admonendum censuimus laudatam Anatolii epistolam hætenus ab eruditis fuisse desideratam . Nos enim omnium primi anno D. 1738. ex Vaticanis Græcis manuscriptis codicibus eruimus , & exscripsimus ; quam deinde summa qua pollet eruditione , & benignitate , latinam reddidit Clarissimus Dominus Franciscus Mariani , Vaticanæ Bibliothecæ Scriptor , Græcarum litterarum interpres ; eamque integram Græce , & latine , Deo opitulante , publicis typis adornabimus .

Quesnelianum effugium .

Lepide fabulatur Quesnelius .

XIII. Quia vero multis modis secum meditatus fuerat Quesnelius , ea omnia in medium proferre , quæ suis falsis opinionibus aliquo modo patrocinari posse arbitrabatur ; hinc ortum est , quod suppresso nomine cujusdam eximiæ eruditionis viri opinionem recenseat , qui scripsit „ : Lectis „ scilicet Constantinopolitanæ Synodi gestis adversus Eutychen , omnia sic „ a S. Leone fuisse probata , & confirmata , ut ab indicenda Synodo Generali abstinere debere censuerit , tam Flavianus quam S. Leo : Hæc loquendi phrasis , Quesnelio cum displiceret subjunxit : Pace optimi viri dixerim , longissime a vero abest . Et arrepta occasione leniter describit S. Leonem , contra Flavianum iratum , propterea quod Eutychen severiori sententia , ut putabat perculerat , qui statutis Nicænæ Synodi inhærere videbatur . At Leonis iracundia dicat amabo Quesnelius unde trahebat originem ? (a) Nisi ex eo quod ad Pontificias manus nondum pervenerant , sicuti oportebat , & Flaviani litteræ , & synodalia gesta , quemadmodum Ecclesiasticæ administrationis vel moderationis ordo , ut ait ipse S. Leo , exigebat , ut ipsi luculentius observavimus : de qua re iterum agere supervacaneum modo est . Sed adhuc addidit Quesnelius : de confirmatione igitur gestorum a se habitorum adversus Eutychem , ne per somnium quidem cogitabat Flavianus . Itane ? & præcedentes illæ voces , & Flaviani phrasæ , quas superius adnotavimus , innuunt forte Flavianum non cogitasse per somnium de gestorum confirmatione , quam expresse postulabat ? Egregie lectori

Suppresso nomine Cl. virum obiurgat , & quare .

Quare dicat S. Leonem adversus Flavianum fuisse iratum .

Y y 2

im-

(a) Epist. xx. S. Leonis ad Flavianum Cap. 1.

Quesnelius multa
commentus est in
sua malæ causæ
præsidium :

Christianus Lupus
variis exagitatus
exemplis, a Ques-
nelio .

imponere studuit ; sed veritas mendacia fugat , & evertit . Hinc vero si consuetam scribendi methodum prosequi vellemus , pedetentim omnia adnotando , quæ Quesnelius scripsit ad Eutychis appellationem abolendam , jam extra scenam vagari cogeremur . Alia , & alia enim , quæ sibi favere adversarius credidit , in sua miscuit dissertatione , quæ vix ad præsentem pertinent quæstionem . Veluti illa de cogenda , vel non cogenda Generali Synodo ; quam auctoritatem non ab Apostolica divi Petri sede pendere : sed ab Imperatore , & ab omnium Episcoporum consensu , quem prius exquirendum esse confingit . Vel illa alia de actis synodorum Orientalium confectis a Provinciarum Metropolitibus , vel Diocesanis , quæ non transmittantur in Occidentem examinanda : sed tunc tantummodo esse illuc transmissa , cum vel particularis controversia , aut accusatio in publicam fidei causam evaserat ; vel cum quis in Synodo damnatus ad cæteros Episcopos provocabat ; vel cum hæreticis , Imperatoris gratia abutentibus primariæ sedis Episcopum , qui apud Principem ageret , conveniri , ejusque sollicitudinem adversus pervicacium hæreticorum malas artes arcendi parerat . Cuius rei aliqua sibi suppeditata esse testimonia credit ex Concilii Chalcedonensis actis . Quare cum Christiano Lupo congressionem instituyendo ait „ . Quis credat Romam esse directæ acta synodorum Antyothenæ , „ & Berytensis , non multo ante Constantinopolitanam habiturum in cau- „ sa Ibæ ? Quis alterius Antyothenæ , in causa Athanasii Parrensis ? Quis „ sexcentarum aliarum gesta ad Occidentales partes delata , ad illud us- „ que tempus dixerit ? At potius contra morem egisset Flavianus si de „ illis mittendis cogitasset , antequam Eutychis pervicacia , contestationum „ libellorum publicatio , litteræ ad Leonem missæ , Imperatoriæ potestatis „ metus , Concilii a Theodosio convocandi rumor , vel indictio , & alia „ hujusmodi necessitatem Flaviano imposuissent , primariam sedem de causa „ jam communi facta instruendi . Hæc sunt , quæ ut fucum faceret Quesnelius digessit in causa appellationis ad Apostolicam Sedem habitæ . Quorum alia cum ad subsequentem Concilii Generalis indictionem , convocationemque pertineant ; Alia vero ad causas cum in Ephesina , tum Chalcedonensi Œcumenicis Synodis pertractatas , & definitas referri debeant : alia denique quæ ad Eutychis , & Flaviani negotium spectant , cum a nobis abunde discussa , & enucleata fuerint , idcirco ne historiarum rerum filum abrumpamus , alibi de iisdem opportunius verba facere differimus . Interim autem speciatim de Eutychiano appellationis libello , quem e Leoninarum operum collectione eliminandum censuit Quesnelius , sermonem peculiariter aggredimur .

C A P U T VI.

*De Eutychis epistola , & libellis ad S. Leonem Magnum scriptis .
Christiani Lupi de iisdem sententia a Quesnelii notis criticis
vindicatur ; & postremo hujus agendi , scribendive
rationem nonnisi fallacias , & nugas
præferre ostenditur .*

Quesnelius Eccle-
siastici regiminis
formam , & ordi-
nem pervertit .

I. **S**criptorem de Ecclesiasticis rebus Quesnelio audaciorem , nullum esse æque opinor ; neque cui magis animo desiderium infederit Christiani regiminis formam , & ordinem pervertendi . Id hætenus passim in nostris exercitationibus , & potissimum in præcedentibus hujus Eutychianæ historiæ capitibus , abunde demonstratum fuisse ii judicabunt , qui nullo partium studio adducti easdem lustrare non contempserunt . Interim autem postquam duo integra de Eutychis ad Apostolicam Sedem ap-
pel-

pellatione capita scripsimus, tertium adhuc superaddendum esse existimavimus, in quo Quesnelio objiciantur ejusdem Eutychetis epistola, fidei professio, & libelli, quos in suæ causæ munimen, atque præsidium ad summum Pontificem magnum Leonem direxit, quæ monumenta omnia comprimere, & violenta interpretatione explicare, noster adversarius multis modis conatus est. Quod ut facilius præstare posset, quatuor libellorum genera distinguenda esse sibi persuadet, quos libellos Eutyches a suo Episcopo scopo damnatus vel obtulit, vel obtulisse se mentitus est. Primus fuit appellationis libellus de quo diximus. Secundus contestatorius, de quo S. Leo epistola xx. ad Flavianum Cap. i. scilicet post appellacionem interpositam litteræ dandæ sunt ab eo, a quo appellatum est, ad eum qui de appellacione cogniturus est, quas litteras dimissorias sive Apostolos vocant..... Si autem non accipiat contestetur &c. *Tertius libellus fuit querimonia: ad sedem enim Apostolicam per libellos doloris suæ querimoniam misit*, inquit Leo noster epistola xxi. ad Theodosium Augustum. Libellus porro querelæ, subicit idem Quesnelius, seu querimoniam re, & proprie oblati dicitur a Presbytero adversus Episcopum, seu Patrem suum. Ad quam conjecturam confirmandam Jurisconsultorum illud axioma exscribit: *De paternis injuriis conquerentem filium audiri justum est, & usitatum, cum ipsum accusantem vix quisquam ferat*. Quartum libellum, supplicem videlicet, obtulit Eutyches adversus Flaviani sententiam. Imo plures, quos videre est act. i. Chalcedonenis Concilii. (a)

Lepida, & ingeniosa Quesnelii distinctio.

II. Hac itaque libellorum distinctione præmissa, sic præterea rationatur Quesnelius. Quatuor hujusmodi libelli imprimis distinguendi sunt, ne cujusque vis, & energia alteri tribuatur, unde & totum hoc negotium consequenter obscuratur. Fuit igitur I. libellus appellacionis ad Concilium. II. contestatorius ad C. P. populum. III. querimonalis, seu querelæ ad S. Leonem, IV. libellus supplex ad Imperatorem. Primus commentitius erat, nec revera datus; alii tres revera oblatis. Quorum omnium libellorum mentionem fecit S. Flavianus in Epist. i. ad Sanctum Leonem. Hisce autem verbis suam clausit Quesnelius dissertationem. Si ergo staret lepida hæc, æque ingeniosa libellorum distinctio ab adversario nostro excogitata, jam ex parte prorsus caderent, quæ hætenus de Eutychetis appellacione conscripsimus. Solam apud Apostolicam Sedem querimoniam Eutychen fecisse, non appellacionem diceremus. Verum adversarium rogo, undenam illam distinctionem hauserit, ne commentitiam, & ad fucum faciendum excogitatam fuisse arbitremur? In codicibus plane, et legum digestis non offendimus, quatuor illa libellorum genera esse distincta, ut unus dumtaxat totam illam vim, & energiam habere non possit. Immo Contestatorius, quem Jurisperiti *evocatorium* appellant, appellacionem, querimoniam, & supplicationem continere ii nobiscum affirmabunt, qui a præcedenti Quesnelianarum nugarum apparatu minime decepti, rerum veritatem scrutari non gravabuntur. Narrat imprimis Sacrates; quemadmodum in Tyrri Synodo Meletianorum factione agente; una cum Eusebianis nullo naturali, vel Ecclesiastico ordine servato, tamquam multorum facinorum reus damnatus fuerit Magnus Athanasius. Hinc Athanasius, & Episcopi Ægyptii *contestatorio libello*, qui hodie (ut Cl. Petrus de Marca adnotavit) (b) in foro *evocatorius* diceretur, a Dyonisio Comite, qui a Constantino ad Synodum missus fuerat ut esset gerendarum rerum *animadversor*, & *eustos conservandæ æquabilitatis*, postulant ne calumniis confarcinatis det locum, ne per insidias, & falsa crimina hostium, qui in illo Concilio Judices sedebant injuriam paterentur. Verba libelli Dionysio oblatis hæc sunt, (c) *Cum multarum vide-*

Quesnelianum ratiocinium.

Quesnelii præcedens distinctio prorsus commentitia.

Vnus appellacionis libellus, & evocatorius querimonalis & supplex dicendus est, & quare.

Tyria Synodus contra Athanasium ex Eusebiana & Meletiana factione composita.

Episcoporum Ægypti libellus appellacionis querimonalis simul, & supplex.

(a) Quesnelius Diss. vii. num. xv. Tom. 2. operum S. Leonis pag. mihi 300.

(b) Petrus de Marca lib. iv. de concordia Sacerdotii cap. ii. num. vi.

(c) Epistola Constantini apud Baron. anno 334. §. 2.

remus calumniarum confarcinationem, ex confarcinationibus insidias Eusebii, Narcisi, Flacilli, Theognii, Maris, Theodori, & Patrophylī adversum nos, quos quia principio detrectantes rejicere non licuit, necessario ad protestationem devenimus, præsertim cum animadvertamus multa ad gratiam Meletianorum, multa rursus ad insidias Catholicæ Ecclesiæ sub nostris criminibus agitari, necessario ob id quoque hunc libellum tibi porrigimus cum multis obsecrationibus, ut Dei metu in animo servato, qui imperium Augustissimi, & pientissimi Imperatoris Constantini tuetur, cognitionem causarum nostrarum Imperatori reserves. Æquum est enim te ab Imperatore missum, negotium hoc integrum retinere. (a) Nemo est qui negare audeat, hocce contestatorium libellum in se continere omnem vim, & energiam, quam in quatuor libellorum generibus sparsam atque divisam esse Quesnelius comminiscitur. Annon in eo conqueruntur Athanasius, & Episcopi Ægyptii, falsitatibus, & criminum confarcinatione ab hostium calumniis esse appetitos, ob insidias Eusebii, Narcisi, & aliorum? Nonne testati sunt solemni protestatione in ea Synodo Catholicæ Ecclesiæ insidias fuisse molitas, sub pretextu falsorum criminum ipsis objectorum, de quibus inquisitionem facere confingebant? Nonne tandem obsecrationibus petebant ut Dei metu servato, causarum cognitio Imperatori Constantino reservata esset? Agebatur enim de criminibus falsis, quæ si vera fuissent, jam & civilem rerum administrationem, & Imperiale regimen offendissent. Et propterea nihil mirum si in iis tantarum angustiarum circumstantiis provocabant ad Imperatorem, ut novis iudicibus constitutis, qui neque odio, malitia, improbitatibusque adducti; eorum causam examinandam assumerent. Non est igitur verum, quatuor libellorum genera in similibus causis esse distinguenda, ne cujusque vis, & energia alteri tribuatur, unde & totum negotium obscuretur. Pespicie enim appellationis negotium ex unico tantum libelli genere innotescit; si illud in se habeat, quidquid necessarium est ad veram appellationem constituendam, & obtinendam.

Agebatur de criminibus contra civilem rerum administrationem patris.

III. Et quidem hujus generis esse libellos, & epistolam, quibus Eutyches ad S. Leonem provocavit, quæ statim dicturi sumus patefacient. Tria enim capita epistola illa, seu libellus in se continet. Alterum duorum querimoniarum habet genera. Primum quod ab Eusebio Dorylæi sibi infenso, fuerit de læsa fide accusatus. Secundum quod Constantinopolitanæ Synodi acta, injuria contra eum fuerint exarata. Unde S. Pontificis testimonio invocato supra sensum suarum propositionum, atque verborum, subjicit: *sed pessimus diabolus fascinavit tale studium nostrum, & propositum a quibus vires ejus destrui oportuit. His simulans, omnem domesticam sibi vim, contra me movit Eusebium Episcopum Oppidi Dorylæensis libellum dantem sancto Episcopo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Flaviano, & quibusdam aliis inventis in eadem Urbe hæreticum me compellavit, non veritate ad accusationem motus.* Postmodum pari ratione conqueritur, quod Constantinopolitanis PP. exhibita sua fidei professione, libellis scripto exarata, atque propria subscriptione signata, Flavianus neque libellum susceperit, neque at legeretur jussit. Addidit præterea se in ea Synodo dixisse, atque rogasse expectandum esse Apostolicæ Sedis iudicium; rogabam, ut innotescerent ista Sanctitati vestræ, & quod vobis videretur judicaretis, profitens omnibus modis secuturum, quæ probassetis. De qua recusatione graviolem faciens querimoniam subjicit statim: *sed nullo eorum quæ a me dicebantur audito, abrupta Synodo publicaverunt dejectionis sententiam, quam adversus me ante cognitionem parabant. Vim & dejectionem aliorum Monasteriorum Archimandritis intentatam, ut illius condemnationi subscriberent* narrat (a) Quæ ejus studium adduxerunt, ut

Eutychis querimonia.

Alia ejusdem querimonia.

(a) Tom. II. Concil. Generalium p. 730. & apud Cl. Petrum de Marca ubi supra.

(b) Eutychis libellus, seu epistola ad Vaticanos castigatus Mss. Codices Cap. 1.

ut plebi satisfaceret, publice suæ fidei confessione proposita. Hæc inquam sunt, quæ ad Eutychis querimonias spectant, quasque totum primum illius libelli caput continet. Post has doloris querelas, idem Eutyches ad suam appellationem gradum facit, & recusato priori iudicio, in Constantinopolitana Synodo habito, ita Summum Pontificem interpellat, suum sermonem ab iis verbis ordiendo. *Ad vos igitur Religionis Defensores, & huiusmodi factiones execrantes confugio.* Et expressius petens aboleri, & in irritum mitti, quæ hætenus in ea Constantinopolitana Synodo gesta, & definita fuerant, a Romano Pontifice iudicium, novamque sententiam proferri exorat. Hinc ergo ad sequentia ejus verba attendat Quesnelius, & dicat, an provocaverit Eutyches ad Romanum Pontificem necne? *Et obsecro (ait) ut nullo mihi præjudicio facto ex his, quæ per insidias contra me gesta sunt, quæ visa vobis fuerit super fidem proferre sententiam, & nullam deinceps permittere a factionis contra me calumiam procedere, & non excuti, & eximi de numero Orthodoxorum, &c.*

Expresse Constantinopolitani Concilii sententiam recusat Eutyches novumque fieri a R. Pont. iudicium petit.

IV. Ne præterea Eutychis appellationem Summus Pontifex flocci faceret, quasi ut non iis esset necessariis, conditionibus a Canonibus præscriptis suffulta, suis epistolis *utrumque libellum adjunxit.* Eum videlicet, qui ab accusatore suo, Eusebio Dorylæensi Synodo fuerat oblatus; & qui ab eo gestus fuerat, non tamen a Flaviano, & Synodo susceptus, & suæ fidei professionem, necnon ea quæ *supra duabus naturis a Sanctis P.P. decreta sunt.* Quam quidem fidei professionem laudatæ Epistolæ, seu libello immediate subjecit, ut compertum habuimus ex Ms. Vatic. Cod. a sexcentis circiter annis exarato, in quo absolutis duobus primis Capitibus, sequentem offendimus notam: *item Eutychis verba.* Summarie duntaxat quid habeat illa fidei professio hic indicamus, cum in ea nostra concertatio non versetur. Aliunde eam ex Cassinensi Cod. publicis typis Clariss. Christianus Lupus adornavit: quam tamen Quesnelius a sua appendice censuit expungendam. Eutyches igitur in ea fidei professione edenda se totum insistere fatetur Nicæni, atque Ephesini Conciliorum sanctionibus, in quibus de Verbi Divinitate, & Incarnatione actum fuerat. Sancti Cyrilli Episcopi Alexandrini, utriusque Gregorii, Attici, Proculi, omniumque Orthodoxorum doctrinam, atque sententias honorare profitetur, eosque tamquam Sanctos, & Magistros suos habere asseverat. Tandem Anathema dicit Nestorio, Apollinario, & omnibus hæreticis usque ad Simonem, & cæteris, qui dicunt: *Carnem Domini Nostri Jesu Christi e Cælo descendisse. Ipse enim qui est Verbum Dei descendit e Cælis sine carne &c.*

Eutychetis fidei professio ex Vatic. & Cassin. Cod.

V. Cum Clarissimo tamen Christiano Lupo congressionem instituentem esse censuit noster adversarius. Et propterea in altera Operum Sancti Leonis Magni editione quamdam conscripsit appendicem, cui hunc titulum apposuit. *Appendix ad dissertationem de appellatorio Eutychis libello, quem ex Cassinensi Codice edidit Christianus Lupus, an revera sit appellationis libellus.* Hanc enim epistolam tamquam appellationis libellum probare non poterat, ne palinodiam cantare videretur. Idcirco primo Christianum Lupum carpit, quod eum *in suam de appellationibus lucubrationem* transcripserit. Deinde præcedentibus dictis insistendo, libelli nomen posse habere inficiatur, suffragante sibi maxime arbitratus, ipsa scripti epigraphe, & ipso Scriptore reluctantem. Ipse enim Eutyches (ait) *disserte* distinguit inter libellos, & epistolam hanc suam. *Subjunxit (inquit) his litteris meis utrumque libellum, & eum qui ab accusatore meo oblatus est Synodo, & qui a me gestus quidem, non tamen susceptus.* Lapsus ergo Christiani Lupi, aut oscitantia (Quesnelio auctore) in eo stare videtur, ut epistolam Eutychis, libellum appellaverit, ipsius scripti epigraphe re-

Quesnelius Christianum Lupum carpit, & quare.

Ejusdem Christiani Lupi scribendi ratio vindicatur.

fragante. Quid inde tamen? Annon epistolæ cuilibet, & hujus generis potissimum, libelli nuncupatio convenire potest? Ego sane ne Grammaticorum Scriptorum leges in Quesnelii mentem revocem, ea exempla adducere præmitto, quæ ex Cicerone ipso laudari possent, quorum aliqua dumtaxat adnotare haud piguit. (a) Verumtamen inficiari non possum, huic epistolæ, etiam Epigraphe nostra refragante, omnes libelli characteres, atque notiones convenire. Non unius imprimis, sed plurium rerum simul congestarum continet narrationem, quarum ratione *commentarioli* cujusdam appellationem merito habere potest, in qua nullatenus a *libello* differre ii judicabunt, qui hujus vocis significationem ex Latinis Scriptoribus didicerunt. Non obstat quod Eutyches huic alia scripta subjecerit; quæ libellos appellavit. Hæc enim scripta ad absentes missa non fuere, sed in solenni Episcopali cœtu dumtaxat exhibebantur; idcirco non epistolæ simul & libellorum nuncupationem ab Eutyches obtinuisse credendum est. Prior illa nostri adversarii adnotatio, non tantum ex mox recensitis extenuatur, verum etiam ipsius testimonio prorsus evanescit. Fatetur enim, S. Leonem *libelli* nomen usurpasse, nec tamen appellationem dixisse, sed *doloris*, & *querimoniam*. „ Cum autem (subjicit) libellum appellationis „ commemorat, eum intelligit, quem Eutyches porrexisse fatebatur in judicio, ut appellationum solemnia poscebant, ut ait S. Leo. At falso sibi suffragatorem vindicat S. Leonem. Nam licet inficias non eam, Sanctum Pontificem ad Theodosium scribentem dixisse: *quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit*. (b) Nullibi tamen in ejusdem Operibus illa postrema verba usurpata offendimus: *in judicio, ut appellationum solemnia poscebant*. Et enim ex sua sententia confinxit Quesnelius, ut suis conjecturis robur tribueret. Et in Epistola ad Flavianum, in qua de *Appellationis* libello in judicio oblato differit, dumtaxat habet: *adeo ut in ipso judicio libellum appellationis suæ se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptam*. Hæc adnotare compellimur propter dicta in præcedentibus. Ad solemnitatem enim appellationis, Eutycheti sufficere poterat publica sententiæ in eum latæ *recusatio*, adhuc PP. Concilii sedentibus facta, ut constat ex Rustico Diacono, & ipso Petro de Marca a nobis laudatis; maxime cum talem *recusationem*, *contestatoriis libellis solemniter confirmaverit*.

Quesnelius omnia susque deque miscendo confingit.

VI. Nihil tamen canonicæ appellationis has Eutychetis litteras habere, Quesnelius contendit. Atque ad ea loca provocat, quæ Christianus Lupus pro sua adduxit sententia, dicendo; voluisse Eutychen primo eo dicto: *invoco autem vestram sanctitatem in testimonium cordis mei, & rationes sensuum meorum, atque verborum*, Lectorem (ait Quesnelius) quem alloquebatur compellere, ut judicet quid erroris in hac sincera suæ fidei professione contineatur, ac forte alludit ad illud Apostoli 2. ad Corinth. 1. 23. *ego autem testem Deum invoco in animam meam*. Hinc postmodum occasionem arripit taxandi hujus epistolæ versionem, tamquam rudem, maleque digestam: & propterea alia interpretatione narrationem illam

(a) Cicero: *Scripti illud in quodam libello, qui me imprudente, & invito excidit* epist. 273. *Ne de Panco quidem spem adhuc abjecit, ut ex libellis ejus animadverti, qui in me inciderunt*. In Verem. *Recita mihi hunc libellum, deinde illum alterum Canulli*. In hisce locis litteras, libellos Ciceronem appellasse Nizolius in Thesauro Ciceroniano testatus est.

(b) S. Leo Magnus epist. xxi. ad Theodosium Cap. 1. & epist. xx. ad Flavianum Cap. 1. Videsis Cap. iv. harum nostrarum exercitationum. Rursus Sanctus Pontifex in epist. xxvi. ad Theodosium, Eutychis epistolam libellum appellat scribens: *cum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reservaverit, ut correcturum se esse promitteret, quidquid nostra sententia ... improbasset*. Totidem fere verba offendes in ipso Eutychis libello, de quo in præsens agimus. Propterea injuria negotium facessere Christiano Lupo Quesnelius conatur.

illam distinxit, quam suis studiis favere arbitratus est. At quid enim in hisce litteris magis clarum, & expressum desiderari potest, ut inde colligamus canonicam præferre appellationem? Roman. Pontif. esse similitum controversiarum legitimum judicem, & earum potissimum, quæ in Clero, & Constantinopolitana Ecclesia oriebantur celebrioribus, & certissimis testimoniis, cum PP. Calchedonensium, tum ipsius Constantinopolitani Episcopi Anatolii, & ipsius Flaviani etiam, evidentissime probatum est. Potissimum quoque, quia Eutyches, non tantum in illius epistolæ exordiis tamquam solum testem compellavit Romanum Pontificem; sed totam rerum contra eum gestarum seriem patefacit. Non solum queritur de injuria sibi per odium, & circumventionem illata; sed Apostolicæ Sedi judicio se submittere profitetur, *omnibus modis secuturum, quæ ab eadem probarentur*. Neque obstat Eutychen scripsisse: *rogabam ut innotescerent ista sententiæ vestræ, & quod vobis videretur judicaretis*, quibus verbis insistens Quesnelius ait: *rogantis hæc verba sunt, non appellantis, ac pro jure suo judicium postulantis*. Nam Eutyches describit ibidem suum agendi modum, quem cum Constantinopolitanis PP. servaverat; ut aut damnationis sententiam evaderet; aut saltem suæ causæ judicium suspendere-
tur, quoadusque Apostolica Sede consultata, quid hæc judicaret innotesceret. Tum enim Eutyches, ne per fastum, & superbiam procedere videretur, *supplicationibus* usus fuit, non *appellatione*, quia adhuc sedentibus in Concilio PP. eiusque causam discutientibus nondum sententia in eum lata fuerat. Allegaverat tamen tamquam sibi infensum accusatorem *Eusebium* videlicet Dorylæi Episcopum; & de factione, contra eum per calumniam procedente suspectum. Quæ agendi ratio innuebat, quod si contra hanc canonicam protestationem PP. procedere voluissent, ipsum iam ad aliud judicium fore provocaturum. Male ergo, & subdole forte Quesnelius confundere satagit Eutychis *supplicationes* ad Constantinopolitanos PP. ante latam sententiam factas, cum *appellatione* post latam sententiam interposita. Hinc ergo cadit totum ejus ratiocinium, quo pro suo modulo explicare volens *Eutychis rogantis* verba, ea committere voluit cum aliis, quæ in secundo Flaviani Conventu a Basilio Episcopo dicta sunt: videlicet: *si præceperint mihi Patres Romanus, & Alexandrinus, dico hoc ipsum; hoc autem non quasi appellans dixit: sed dicens, non sum ausus dicere propter Patres*. Postremum hoc Eutychis factum esse referendum ad ea, quæ hæreticus post latam sententiam dixit, jam ipsi in præcedenti Cap. v. observavimus. Unde ea committi posse cum illis *rogantis* vocibus quis credet?

Hujus epistolæ
versionem taxat
Quesnelius.

Canonica fuit Eutychis (appellatio ad Apost. Sedem & quare.

Negat Quesnelius & quare.

Ejus cavillationes evertuntur.

Quesnelii studium notatur.

Christianus Lupus vindicatur.

VII. Non igitur frustra Lupus huic Epistolæ sensa, & verba ad appellationem trahere conatur, etiam si Eutyches in altera parte Leonem Summum Pontificem in plurali numero alloquatur, scribendo: *Ad vos igitur Religionis defensores, & hujusmodi factiones execrantes confugio. . . . & obsecro nullo mihi præjudicio facto ex his, quæ per insidias contra me gesta sunt, quæ visa vobis fuerit supra fidem proferre sententiam*. Nam imprimis duo ibi paucis petit. *Præsidium* videlicet contra factiosos calumniatores, qui insidias ei struxerant; deinde *judicium*, seu *sententiam* in fidei quæstione. Et quid aliud petere solent, quotquot Canonicam appellationem interponere consueverunt? Nisi *præsidium* ad calumniantium insidias evertendas: & *sententiam* circa ea, de quibus quæstio acta est. Etiam accedit Eutychen Canonice latam in Concilio sententiam recusasse, & recusationem publicis contestatoriis libellis confirmasse. Sed illa verba veram appellationem præferre, clarius ostendunt alia, quæ laudatis immediate subdidit, quæque Quesnelius prorsus adnotare prætermisit. *Et nullam deinceps permittere a factiosis contra me calumniam procedere, & non excuti, & eximi de numero Orthodoxorum &c.* Annon plenum, integrumque ejus causæ judicium ei reservari intendit, ad quem scribit, & provocat?

Quesnelii lapsus seu mala agendi ratio.

Puerilis Quesnelii
conjectura refelli-
tur.

Novum Quesnelii
artificium.

Nugas agit Ques-
nelius, & quare.
Encyclicarum epi-
stolarum notæ, &
characteres.

Quanam encycli-
cæ epistolæ dican-
tur.

Quesnelius per-
stringitur.

Dioscori, & Ale-
xandrini studium.

cat? Quare inepte, & insulse ludere Quesnelius mihi videtur, qui Lupum quasi Lippum alloquens, ait: „ Vides mi Lupe, quod videre non vis; ut „ Eutyches ad Religionis defensores confugiat, non ut Judices appellet, „ ut obsecretur nullum sibi ex Flaviani sententia creari præjudicium, non „ irritum clamet ex appellationis voce judicium: ut denique de fide po- „ tius sententiam proferri postulet, quam de sua depositione, & excom- „ municatione, de qua tamen si appellasset primitus agendum ipsi erat. „ Puerilis plane adnotatio est hæc. Quasi quod petens nullum sibi afferri præjudicium ex lata sententia, idem haud sit, ac clamare, & postulare, ut in *irritum* mittatur: & qui petit non *excuti*, & *eximi de numero Orthodoxorum*, non postulet sententiam etiam proferri de sua *depositione*, & *excommunicatione*. Utramque autem sententiam postulasse Eutychem Quesnelius vidisset, si integrum eum locum videre non neglexisset; ac propterea irritio Lupo facta, optime in auctorem quadrare, dubium esse non potest; maxime cum ex Concilio C. P. secundo habeamus, sententiam in Eutychem latam suspensam fuisse, & munera, honorem, atque Archimandritæ prærogativas, & nomen eidem fuisse concessas, vigore litterarum Papæ Leonis, quæ Concilii Patribus lectæ fuerant. (a) Jam vero pro refellendo Christiano Lupo hæc sufficere posse sibi blanditus est idem Paschasius Quesnelius. Nihilominus ex abundantia juris addendum censuit: „ scri- „ ptum hoc integrum, si ad S. Leonem Papam missum est (ait) non ad eundem unum missum fuisse; nec pro eo uno confectum: sed esse epistolam Encyclicam ad omnes primarios Sedium Episcopos, quorum auctori- „ tatem adversus Flaviani judicium movere, & sibi propitiâ reddere, „ aiebat Eutyches. Nam etiam cum appellationem hæresiarchæ mentiti „ sunt, qui pro ipso agebant apud Ephesum, non unum Pontificem Ro- „ manum nominarunt. „ (b) Lepida æque, ac fabulosa divinatio! Pro cujus confirmatione in medium iterum affert Constantini Monachi, & hæretici testimonium, & illud aliud Basilii Episcopi, de quibus jam in superioribus actum est. At nugas agere Quesnelium sequentibus demonstrabo. Equis imprimis affirmabit, eam Epistolam Encyclicam dici posse, cujus epigraphes unius singularis personæ nomen præfert? Encyclica enim illa dicitur, quæ pluribus inscribitur; ut sexcentis exemplis ex Historia Ecclesiastica desumptis, & ex veterum monumentis apud Labbeum videre est. At Epistola de qua agimus Papæ Leonis dumtaxat nomen exhibet. Et quamvis vel ob interpretis indiligentiam, supinitatemque, vel ex animi alienatione, & malitia eos titulos honoris in ipsa non offendamus, quæ in aliorum scriptis occurrunt; tamen nulla ratione affirmare possumus, vel ad Dioscorum Alexandrinum, vel ad alios primarum sedium Episcopos simile hujus epistolæ exemplar transmissum fuisse, cum Mss. Codices Cassinensis, & Vaticanus, non aliam habeant epigraphem, quam eam, quæ eidem Cl. Christianus Lupus Mss. Codicum auctoritate ductus apposuit. Quid? Si ad alios Episcopos eandem epistolam Eutyches misisset, an Dioscorus vir factiosus, cujus nefaria gesta omnibus nota sunt, in latrociniali Synodo prætermisisset eam publice legere, eamque Flaviano, & Legatis Sedis Apostolicæ, quibus negotium facebat obicere distulisset? Certe ne videretur per injuriam, & nefas susque, deque omnia vertere, & sibi aliorum jura, & Pontificis Romani præsertim usurpare, hanc epistolam, seu libellum ostendisset, jubendo simul, ut in Synodi actis per notarios describeretur. Hæc enim sola potuisset eum ab omni invidia purgare, & cunctis patefacere, non alia ratione primas partes sibi in ea Synodo deberi, & Præsidis officio fungi, quia provocante Eutyche a Constantinopolitani Con-

(a) Videtis quæ a nobis in superioribus scripta fuerunt cap. iv. harum exercitationum, ubi testimonium Eleusini Diaconi adduximus pro Eutychetis appellatione ad Apostolicam Sedem (b) Quesnelius in appendice ad vii. Diss. pag. ut supra.

Concilii sententia, atque iudicio, suam Sedem appellaverat. (a) Non igitur Encyclica hæc Epistola dicenda est, quæ solius Romani Pontificis nomen exhibet: quamque ad alios primarum Sedium Episcopos directam, fuisse, nec unum in antiquorum monumentis vestigium, atque mentio apparet. Cæteras quoque conjecturas a Quesnelio pro hac parte confictas refellere supervacaneum foret, cum ex sese viribus cadant. Nam præterquam quod ipse fatetur, Constantinum Monachum, & Basilium Episcopum, qui apud Ephesum pro Eutyche agebant, esse mentitos, jam non est cur ipsi aures nostras accommodare debeamus.

IX. Quod tandem subjicit, Encyclicam videlicet esse Epistolam, ipsa tota clamat, in qua ne apex quidem de Apostolica Sede, vel de Pontifice Romano, cujus prærogativas, ac splendorem prædicare non omisisset, vir tunc temporis conciliandis sibi omnium, quibus indigebat animis intentissimus. Iis igitur solis verbis usus est, quæ omnium primarum Sedium Episcopis conveniunt. Cui enim illorum non congruunt istæ, *invoco vestram Sanctitatem ut innotescerent ista Sanctitati vestra* Ad vos igitur Religionis defensores, & hujusmodi factiones execrantes confugio. Quare noster adversarius sibi nimium blandiens suam appendicem hisce clausit verbis. Certe hæc sola posteriora verba: *Ad vos Religionis defensores &c.* meridiano Sole patefaciunt, non ad unum, sed ad plures missum fuisse hoc quaecumque scriptum. At quidem ex mea sententia non majus robur Quesnelii conjecturæ ex istis, quæ ejus appendicem claudunt, obtinere potuerunt. Nam quamvis, ut diximus in illa epigraphe honoris nomina desiderentur, id forte Amanuensis vitio dare oportet, cum aliunde ex illis vocibus *ad Papam Urbis Romæ Leonem*, id omne habeamus, *unum* dumtaxat nominari, cui juxta primatus Ecclesiastici jura de Fidei negotiis, & de Presbyterorum depositione spectabat judicare. Fateor deinde nullam expressam Apostolicæ Sedis mentionem haberi: omisisse quoque illius *splendorem*, & *prærogativas prædicare*. Quid tamen? Ergo scriptum hoc quaecumque sit ad plures fuit missum? Figmentum apage. Non consuevit imprimis Eutyches in suis conscribendis epistolis, atque libellis se exercere in prædicandis splendore, & prærogativis eorum, ad quos provocabat. Dumtaxat suarum rerum, negotiorumque rationem exponebat, quin vacaret *in conciliandis sibi animis eorum*, quibus indigebat. Si nostro adversario, qui Apostolicæ Sedis jura infirmis conjecturis evertere, & abolere nifus est, grave non fuisset duo Eutyche scripta lustrare ambo ad Imperatorem Theodosium, & Valentinianum directæ; procul dubio nimia divinatione non fuisset deceptus.

X. In iis namque Imperatorum prærogativas, vel illorum supremum dominatum non prædicavit: non fuit *intentus in conciliandis sibi eorum animis*. Causam a Flaviano contra ipsum actam paucis dumtaxat exposuit, addens: *Supplico igitur Serenitati vestræ consueta Orthodoxæ fidei patrocinanti, & meæ parvitatæ opinioni præcipere beatissimos Episcopos &c.* Et tandem claudens suam supplicationem, hac formula brevi nullas prerogativarum laudes continente usus est: *ut hoc consecutus (examen videlicet gestorum sub Flaviano) more solito laudans gratias agam Domino, & Deo omnium Christo, & vestræ semper pietati*. Non absimilia habet in altera

Eutyche epistola minime encyclica dicenda.

Aliud Quesnelii argumentum proponitur.

Præcedens argumentum refellitur.

Eutyche agendi methodus, in epistolis conscribendis.

Ejusdem litteræ ad Theodosium, & Valentinianum Augustos.

Z z 2

Epi-

(a) Videtur quæ in sequenti capite de Dioscoro Alexandrino dicturi sumus. Qui latrociniali Ephesinæ Synodo Imperatoris mandato præfuit, minime vigore appellationis Eutyche ad ejus sedem appellantis. Igitur si Eutyches Alexandrinum Episcopum appellasset, illius epistolam, seu libellum ostendisset, ut legeretur jussisset, quemadmodum de Imperialibus litteris fecisse exploratum est. (b) Quesnelius loco laudato in superioribus.

(c) Hæc Eutyche epistola Græce, & Latine extat tom. iv. Conciliorum pag. mhi 1035. Altera ejusdem supplicatio legitur in Concilio Chalced. eod. tom. iv. pag. 1091.

In epistolis con-
scribendis Euty-
ches Imperatorum
laudes non prædi-
cabat.

Epistola ad eosdem Imperatores scripta, ut videre est in Concilii Chalcedonensis actis. Non ergo ea styli ubertate in scribendo Eutyches utebatur, qua ejus luxuries depasceretur in prædicandis laudibus, & prærogativis eorum, ad quos scribebat; etiamsi eorum ope, & præsidio indigeret. Imperiali autem præsidio, & patrocinio indiguisset negabit forte Quesnelius? Tandem ipso nostro adversario auctore Eutyches eum, ad quem scribit interpellavit tamquam fidei *defensorem*: & *malarum factionum execratorem*, humillime petendo, ne quidquam præjudicii eidem afferrent, quæ per *insidias contra* eum gesta fuerant: nec permetteret eum *excuti*, & *eximi* de numero Orthodoxorum.

Non licet Episco-
pis extra consen-
sum R. P. fidei
causas audire.

Ecquis alius unquam potuisset hæc omnia jure implere, & supplicantis votis indulgere, nisi Summus Pontifex, cum jam ageretur de negotio in Provinciali Synodo ordinarie absoluto: & de sententia jam lata; cujus acta nonnisi ab unico, & supremo Judice poterant infirmari, aut rescindi, vel reprobari, aut rata haberi? Si aliquod hac de re certum testimonium desideramus, consulere juvabit unum S. Petrum Chrysologum, quem cum Eutyches per epistolas interpellasset, ut vindicem suæ causæ se haberet; sine ambagibus, & ulla prolatione eidem respondit. *In omnibus autem hortamur te, frater honorabilis, ut his, quæ a Beatissimo Papa Romanæ Civitatis scripta sunt, obedienter attendas: quoniam Beatus Petrus, qui in propria Sede vivit, & præsidet, præstat querentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio pacis, & fidei extra consensum Romanæ Civitatis Episcopi, causas fidei audire non possumus.* Videat Quesnelius. Solus B. Petrus, qui in propria Sede vivit, & præsidet, præstat querentibus fidei veritatem. Nec quisquam alius Episcopus proprio jure, extra consensum Romani Episcopi causas fidei audire potest.

Solida necne, vel infirma sint quæ hætenus in tribus hisce de Euty-
chis appellatione Capitibus conscripsimus, solus lector, qui nullo partium studio ducatur sincere poterit judicare. Unum tandem pro coronide addendum censuimus, videlicet, quod in propugnandis legitimis Apostolicæ Sedis juribus, & vindicandis Baronii, & Christiani Lupi sententiis, nostris non indulsimus conjecturis. Ea dumtaxat in medium proponere in votis habuimus, quæ ex veteribus monumentis hauriri possunt, quibus insistere plurimum semper adlaboravimus.

C A-

(a) S. Petrus Chrysologus Ravennæ Episcopus ad Eutychem Archimandritam.

CAPUT VII.

De Ephesina Synodo Eutychianæ hæreseos causa coacta . S. Leonis apud Imperatorem agendi ratio pro Concilio in Italia cogendo . Cujus S. P. Studium a suspicionibus , & notis criticis Quesnelii vindicatur . Synodo Ephesinæ præfuit Dioscorus Alexandrinus Episcopus de mandato Imperatoris Theodosii , injuria sibi hoc jus arrogantis . Quemadmodum , & quando Apostolicæ Sedis Legati ex Urbe discesserint , de quibus differens idem Paschasius Quesnelius in errorem lapsus est .

NON mihi licuisset Apostolicæ Sedis jura circa Eutychis appellationem solum ad veterum monumentorum fidem tractare , & exponere , nisi etiam cum adversariis varias congressiones instituissim, qui aliter Ecclesiastici regiminis formam , & rationem interpretantur , vim omnem , & studium adhibentes in distorquendis vel Sancti Leonis Magni testimoniis , vel aliorum scriptis , quæ nos ad plenam , atque sinceram rerum omnium cognitionem poterant conducere . Modo vero gravius aliquod nos præstare oportet , & historiæ filum minime abrumpere volentes , quæ ad alteram Ephesinam Synodum spectant , quæque Eutychianæ hæreseos maximum incrementum præbuerunt , summa cum fidei Catholicæ jactura , & Orientalium Ecclesiarum exitio , & Sacerdotalis dignitatis dedecore , & S. Pontificis Leonis luctu , & gemitibus describere jamjam aggredimur . (a) In qua historia contexenda , etsi quamplurimi præstantissimi viri suam operam locaverint ; tamen cum non omnes eodem veritatis spiritu ducerentur , inde factum est , ut aliter , & aliter de Apostolicæ Sedis juribus ratiocinati fuerint ; vel ex ea Synodo in latrocinium , Dioscori Alexandrini , aliorumque furore , & impetu conversa , argumenta desumant , Imperatorum auctoritatem magis , & magis amplificandam , Romanorum vero Pontificum jurisdictionem intra angustos limites restringendam . Fateor quidem meum animum maximis angustiis , & mœrore urgeri propter lugubrem hanc tragœdiam , quæ prodicionibus , necibus , squalore , exiliis , contumeliis , afflictionibusque Ecclesiam ipsam , & fere totum Orbem replevit . In mentem revocans quemadmodum Sacerdotum corda *veteres æmulationes* pervertere possint : & *privata odia deservire* ; cum videlicet abruptis Christianæ Religionis vinculis , ambitio sola , fastus , & præsumptiones tyrannico modo dominatum omne per fas , & nefas quacumque moderatione pietatis abjecta sibi vindicare contendunt . Quibus quidem malis in quacumque Republica gliscentibus valde difficile mederi potest , quando videlicet scandalorum , & æmulationum auctores , magnorum Principum clientela fruuntur , eamque magis , atque magis foveant eorundem Principum ministri , qui pios , & clementissimos rerum moderatores , nefariis artibus circumveniunt , & voluntatis luxuriam , & impetum sequentes , præjudicatis opinionibus eorum animum imbibunt , ut tandem falsis suggestionibus decepti id decernant , ac statuant , quod divinis , humanisque legibus repugnat . Hisce autem gravissimis calamitatibus , Orientalis Ecclesia vexata , & quasi omnino oppressa fuit , cum Chrysaphius *Clementissimi Imperatoris Theodosii pietate abutens* vilem , superbum , hæreticumque hominem Eutychen defensurus,

Ephesina Synodus Eutychianæ hæreseos præstat incrementum .

Veteres æmulationes , & privata odia deservire .

Principum ministri discordiarum fautores , & quare .

(a) Videtis Baronium ad Christi annum 449. Paschasium Quesnelium Tom. II. Operum S. Leonis . Severinum Binius in notis ad Synodum Latrocinalem , Labbeum , & alios passim , qui luculentius hujus Synodi gesta descripserunt .

rus, causam, de qua agebatur, non Rom. Pontificis judicio, aut universalis Concilii examine: sed Dioscori Episcopi Alexandrini arbitrio, & potestate voluit commissam. Is enim, Chrysaphius nimirum, impotens odii adversus Flavianum, Theodosii voluntatem moverat, quando Constantinopolitana Synodus fuerat absoluta, ut prætextu debiti obsequii Romano Pontifici exhibendi, & præsidii Ecclesiasticis rebus præstandi, valde sollicitè pro pace ad S. Leonem scriberet. An vero priori illa epistola congregari generale Concilium petierit, non est exploratum. Immo facile in eam opinionem descendere licet, altum de ea habenda tum servasse silentium. Siquidem etsi Theodosii litteræ temporis injuria deperditæ fuerint, tamen cum S. Leonis ad eum responsa supersint, eam Imperialem petitionem haud quaquam invenimus indicatam. Maxime cum S. P. Theodosium certiore se sperare post admonitionem per epistolas Flaviano factam, ipsum *omnia ad nostram notitiam relaturum, ut in lucem ductis his, quæ adhuc videntur occulta, quod Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ convenit judicetur*. Igitur probabile, & certum est, Theodosium nihil de nova cogenda Synodo ad Leonem scripsisse. Alias de hujus tanti momenti re verba fecisset, nec sibi reservasset judicare postquam quæ ei occulta tum erant, in lucem ducerentur.

S. Leo ad Theodosium rescribens spondet se de Eutychetis negotio judicaturum.

Consilium de habenda Synod. Ephesina.

S. Leo Apostolico vigore Theodosium alloquitur, ne aliorum fraudibus decipi se sinat.

S. Leo petit Concilium congregari in Italia.

II. Verumtamen inficias ire haud possum, tum temporis, aut paulo post rumorem Constantinopoli sparsum fuisse de simili cogenda Synodo; eamque Theodosio Imperatori Chrysaphii, aliorumque pravorum ministrorum consilio, & Dioscori machinationibus fuisse insinuatam. Nam ut vidimus, Flavianus iterum scribere coactus ad S. Leonem, qui priores litteras non acceperat, removeri petit *Concilium, quod fieri divulgatur*. (a) Et quamvis hæc Epistola temporaria nota careat, tamen conjicere possumus, Mense Aprilis in Oriente de celebrando Concilio rumorem fuisse sparsum. Sed nihil adhuc Leoni de hac Imperatoris deliberatione innotuisse in mense Junio subsequenti mihi persuasum est. Nam octavo, vel nono Kal. (ut habent Vat. Codd.) hujus mensis ad eundem rescribens Imperatorem, Apostolico repletus vigore eum fidenter alloquitur, ut *pro integritate Catholicæ fidei fiat sollicitus, & hoc (ait) indefessis precibus divinam misericordiam posco, ut corde vestro id quod est veritatis inspiret: neque falli vos in aliquo humanarum æmulationum fraude patiatur*. (b) Intellexerat ergo S. Leo, jam Theodosii animum fraudibus humanarum æmulationum a veritate fuisse quoquo modo abalienatum, & improborum suggestionibus fuisse circumventum. Ad quas eludendas sapientissime decrevit petere, & Imperatori insinuare, ut juberet *intra Italiam haberi Episcopale Concilium, quo omnia scandala, quæ in perturbationem totius Ecclesiæ sunt commota refecarentur*. (c) Hic fateri cogor, me haudquaquam latere, quosdam nostri ævi Theologos Romanæ Curia infensos, iis Leonis verbis insistere *ut intra Italiam haberi jubeatis Episcopale Concilium*, ut inde colligant jus Conciliorum indicendorum, non ad Romanum Pontificem, sed ad Imperatorem pertinere. (d) Verum cum ejusmodi argumenta passim refellant Catholici Doctores, & aliquid in alio nostro opere dixerimus, præsentis otii non erit hanc excutere controversiam. Idcirco præcedentem rerum historicarum narrationem confirmamus alia Leonis epistola ad Flavianum scripta (e) In ea quippe S. Episcopum monet de acceptis ejus litteris cum Synodalibus actis contra Eutychen exaratis. Spondet sollicitudinem suam

- (a) S. Leo Epist. xxi. ad Theodosium Cap. 11. in fine. Hæc Epistola, ut vidimus, signata fuit 3. die kal Martii. (b) Flaviani epistola ad S. Leonem Cap. 111. (c) S. Leo Epist. apud Quesn. xxiii. quæ est ad Theodosium Imperatorem octavo kal. Junias scripta. (d) Consule nostram Eusebii editionem Tom. II. pag. 11. epist. Leonis ad Flavianum apud Quesn. xxii. duodecimo kal. Junii signata. (e) Consule tamen quæ dicturi sumus in seq. Cap. ad epistolam Leonis Synodo Ephesinæ datam.

suam, nulla ratione pati volens aut Eutychen in *sua persuasionis pravitate persistere*, aut Flavianum ipsum, *qui zelo fidei, pravo, & stulto resistebat errori, diutina adversæ partis impugnatione turbari*. In hac tamen nec unum verbum exprimit de Concilio vel intra Italiam, vel apud Ephesum habendo. Quod forte mente non adhuc revolvebat, quodque Concilium postmodum vix quatuor elapsis diebus Imperatori Theodosio ut vidimus indicavit.

III. Quesnelius tamen ad laudatam Leonis epistolam Theodosio conscriptam animadvertens, suspicatur, jam Sancto Pontifici innotuisse Imperatoris deliberationem, de Concilio apud Ephesum habendo. Propterea sequentem adnotationem ad epistolæ calcem affigere statuit, „VIII. „Kal. Jun. cum ex epistola 27. ad Pulcheriam disertis verbis testetur Leo, „accepisse tertio Idus Majas Litteras Synodi a Theodosio convocatæ in- „dices, mirum cur de eadem Synodo nullam apud Principem mentionem „faciat. Forte dissimulandum censuit Pontifex, ut liberius Synodum intra „Italiam congregandam postulare a Theodosio posset, vel dicendum in „alterutra epistola mendosum esse numerum diei, aut mensis. (a) Baro- „nius quoque in hunc nodum offendens, postquam animadvertit Impera- torem scripsisse ad Romanum Pontificem post absolutam Synodum secundam Constantinopolitanam, quinto Idus Aprilis, de habenda Synodo Ephesi, eas accepit S. Leo (ut ipse testatur in epistola ad Pulcheriam) tertio Idus Majas, secum recogitat intra unius mensis spatium litteras e Urbe Constantinopolim fuisse delatas. Verum nec lumen exhibet, nec aliquod momentum nobis suppeditat idem doctissimus Card. Baronius ad eripiendam difficultatem, rationabiliter postmodum a Quesnelio excitatam. Cum interim ergo utroque illo Quesnelii ratiocinandi confectario magis, minusve urgeremur, malumus fateri mendosum numerum mensis, aut diei in alterutram irrepsisse epistolam, quam simulationis reum S. Ponticem facere, aut suspicari. Nullam sane simulationem cum Episcopo Flaviano adhibuisse nos credere oportet: sed in epistola ad eum scripta duodecimo Kal. Junias, nec unum verbum habet (ut vidimus) de acceptis a Theodosio litteris Ephesini Concilii indicibus. Immo si tota illa epistola semel, iterumque sedulo lustretur, colligitur Romanum Pontificem nec per somnium cogitasse, Imperatorem de tali cogenda Synodo fore deliberaturum. In ea namque loquitur tamquam supremus omnium illarum controversiarum arbiter: De læsa fide Eutychis, cujus doctrinam a traditione deviantem declarat: opportunam instructionem Flaviano spondet, *ut quid de tota causa constitui debeat* edoceatur; atque denique testatur haud quam pati Eutychis obstinationem, & Sanctum Episcopum tantis gravissimis perturbationibus vexari. Si ergo die tertia iduum majarum jam præteritarum, litteras Ephesini Concilii indices a Theodosio recepisset, hæc omnia cohærere non possent, & Leo ipse non tantum simulationem adhibuisset: sed mendaciis uteretur, quibus deceptus Flavianus, præstolabatur Romani Pontificis præsidium, quod eidem hisce litteris pollicebatur.

IV. Restat ergo errorem irrepsisse in alterutram earum epistolarum, & loco *iduum Majarum: Juniarum* legendum sit in epistola illa quam scripsit ad Pulcheriam. Coniecturæ robur tribuunt verba quæ sequuntur. Videlicet: *Maior pars reliqui sit temporis absumenda ut profectio Sacerdotum, qui negotio sufficient valeat ordinari*. Infirma enim Leonis querimonia videretur, si a die acceptarum litterarum, quibus Ephesina Synodus indicebatur, adhuc fere tres integri menses decurrere debuissent. Cum Concilium nisi Kalendis Augusti, aut eiusdem mensis idibus esset inchoandum. Quis enim affirmabit, reliquam trium horum mensium partem non

Quesnelii non
spemenda adnota-
tio.

Baronii sententia.

Quesnelii suspicio
tanquam falsa re-
jicitur.

S. Leonis altera ad
Flavianum epistola

Temporaria epi-
stolarum nota er-
rore scatet.

Quid subiciat
S. Leo in epistola
xxvi. ad Pulche-
riam.

(a) Quesnelius Tom. I. operum S. Leonis ad epist. xxiii. Baron. ad an. 449.

(b) Epistola Leonis ad Pulcheriam xxvii. cap. iv.

non fuisse sufficientem, ut ex Italia Episcopi Ephesum proficiscerentur? Maxime cum navigiorum subsidio in iis mensibus tranquille soleat navigari, & unius mensis spatio totum iter possit absolvi, ut supra Baronius annotavit.

Quandonam Legati Apostolicæ Sedis ad Ephesinam Synodum missi.

V. Nobis tamen plenius non arridet hæc consularis nota, etiam si dicamus forte legendum: *tertio Idus Junias*. Nam si ad alias S. Pontificis epistolas, vel ad Julianum Episcopum Coensem, vel ad Theodosium, & Flavianum directas attendamus, plane intelligimus jam Idibus ejusdem mensis destinatos fuisse Sedis Apostolicæ Legatos, qui indictæ Synodo interessent. Et quamvis de ea habenda expressam non habeat mentionem nisi in epistola ad Theodosium, scribendo: *quoniam tamen pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissime Catholicam diligit veritatem apud Ephesum constituit Synodale judicium*, (a) tamen difficile ad credendum adduci possum; trium dierum intervallo duntaxat Leoni sufficere potuisse, ut ex Urbe tres Apostolicos Legatos cum *Dulcitio* Notario expediret. Verumtamen cum monumenta, quæ extant omnes dubitationes, quæ hinc inde concipi possunt non diluant, diutius in iisdem expediendis non esset immorandum; si ex gestarum rerum serie adhuc unum argumentum non haberemus, minime S. Leonem recipere potuisse Theodosii litteras Concilii Ephesini indices, tertio Iduum Majarum. Quidquid vero sit de quocumque errore, qui in diei, aut mensis temporariam notam irrepere potuit, illud unum certissimum est: S. Leonem nec dissimulasse, nec mentitum fuisse, in litteris, tum ad Flavianum, tum ad Theodosium directis. Id evidenter ex sequenti temporum supputatione constare, nos arbitramur.

Fortius rejicitur Quesneliana præcedens suspicio.

Legitima temporum ratio pro evitendis Quesnelii suspicionibus.

VI. Atque imprimis supponimus, S. Pontificem Leonem ab Imperatore de perturbatis Constantinopolitanæ Ecclesiæ rebus admonitum, primas litteras cum Flaviano, cum Theodosio dedisse duodecimo Kalendas Martii, quæ erat sexta decima Februarii. Flavianum pariter supponimus has litteras sibi datas recepisse die vigesima quinta Aprilis, quando videlicet secunda Synodus Constantinopolitana agebatur, in qua prioris Synodi acta, Eutychete postulante, & Imperatore mandante recognita, & relecta fuere Præside Thalassio Episcopo, & Florentio Patricio. (b) Idus Maii jam occurrisse die decima quinta hujus, omnibus exploratum est. Igitur tertio Idus incidere oportebat in diem duodecimam. Quare cum a die vigesima quinta mensis Aprilis, ad duodecimam usque mensis Maii, non intercesserint nisi viginti duo dies, inde sequitur litteras Concilii Ephesini indices non potuisse Leonem a Theodosio recipere tertio Idus Majas, præsertim cum minime verisimile sit, quod eadem die vigesima quinta Aprilis, in qua recognita, & relecta fuerunt Flaviani Gesta contra Eutychen, Præsidente Thalassio, & Florentio Patricio, deliberatum fuerit ab Imperatore de Ephesina Synodo habenda. Cum prius debuerit edoceri de iis, quæ contingerant: tum etiam Chrysaphii, & Dioscori, aliorumque nebulonum machinationibus, & consiliis necessarium tempus dandum erat; sicuti expectare quoadusque Imperialia Decreta expedirentur. Si ergo nos crederemus hæc omnia citissime, duorum videlicet, aut trium dierum spatio fuisse absoluta, & Principis animum seductum, deliberasse Concilium illud apud Ephesum haberi quid inde? An ad Leonem epistolæ Ephesini Concilii indices per tingere potuerunt die duodecima Maii? Figmentum est. Non

(a) Consule Leonis epistolas ad Flavianum xxiv., ad Julianum Episcopum Coensem xxv., ad Theodosium xxvi. Postrema hæc epistola Vaticanorum Codd. lectionibus nitidior in lucem prodidit. (b) Acta secundi Constantinopolitani Concilii ad annum 449. prout relecta Chalcedonæ hæc habent. *Consulatu Flaviani Protogenis viri clarissimi, & qui fuerit nunciatus, sub die quinta Kal. Maji in Constantinopoli ex sacra jussione cognoscante Martiali magnificentissimo comite &c.* Tom. iv. Concil.

Non enim quindecim, aut decem, & octo dierum spatio e Constantinopolitana Urbe epistolæ deferri poterant, ut ex subsequenti rerum narratione constabit. Falso itaque ratiocinatus est Quesnelius in suspensionem cadens, quod S. Leo has litteras Concilii indices dissimulaverit, prætextu Concilii intra Italiam cogendi.

VII. Jam vero ad Theodosii iussione gradum faciamus, qua sanctum voluit, generale apud Ephesum cogi Concilium, ex qua narratione magis, magisque exploratum erit, quidquid in superioribus explicavimus. *Postquam ergo (scribit Liberatus Diaconus) nihil probatum est notariis de falsitate gestorum, Eutyches petit Dioscorum Alexandrinum Episcopum, ut quæreret, quæ de illo acta sunt: & causam examinaret. Agebat apud Principem universalem fieri Synodum, ut probaretur iudicium Flaviani. Scripsit ergo Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliam fieri Synodum generalem oportebat, & ut fieret persuasit Eutyches. Annuit Imperator. Et dirigens sacram Dioscoro in Alexandriam.* (a) Porro si ad hoc plurium epistolarum commercium, quod inter Eutychen, & Dioscorum, & Dioscorum inter, & Imperatorem contigit attendamus, quod nonnisi post diem vigesimam quintam Aprilis inchoatum est, credere debemus litteras indices Concilii generalis Ephesini fuisse protractas usque ad ultimam saltem diem ejusdem mensis, nisi velimus affirmare dumtaxat fuisse signatas die tertia Iduum Juniarum, ut Leo ipse Pulcheriam alloquendo forte indicare voluit. In quo casu injuria temporis, & Amanuensium indiligentia lacuna aliqua in textum irrepsisset, quam tamen plurium Mss. Codd. subsidio supplere, haftenus non potuimus.

Testimonium Liberati Diaconi nobis suffragatur.

Litteræ indices Concilii Ephesini protractæ, & quare.

VIII. Conjectura hæc majorem etiam vim assequitur ex Nicephori verbis. Qui artes a Chrysaphio adhibitas ad Imperialem animum circumveniendo recensens, hujus nefarias molitiones his verbis describit: *porro ubi illa acta, & decreta legitima esse auctoritate sua comprobaverunt: Chrysaphius Eunuchus, qui idem cum Eutychete sentiebat, cum contumeliam ferre nequiret, iram suam adversus Flavianum maxime auxit, & Dioscoro Alexandrino, impio illi indicavit, se illi in rebus quæ placitæ erant gratificaturum omnibus, si Eutychetem periclitantem defenderet, Flavianum autem, & Eusebium Dorylaeum oppugnaret.* (a) Demum temporariam illam notam errorem continere: Leonem autem minime dissimulasse postulando, ut intra Italiam Concilium haberetur, perspicue demonstratur ex Theodosii epistolis Concilii Ephesini indicibus, vel ad Dioscorum, vel ad Barsumam, aliosque Orientales directis. Priorem enim ad Dioscorum scriptam Imperator signavit tertio Kal. Majas: alteram Idibus Maii; Tertiam vero, quæ est data ad Barsumam, conscriptam offendimus pridie Idus Maii. Non ergo verisimile est, S. Leonem Romæ degentem potuisse accipere ex Constantinopoli litteras Imperiales Concilii Ephesini indices tertio Idus Majas, si jam tum Imperator vix deliberaverat de habendo Concilio; & pridie Idus illius Mensis totus erat occupatus in evocandis ad Synodum principibus fautoribus Eutychianæ factionis. Igitur potius inferendum esset, S. Leonem currente Junio mense, immo quasi labente accepisse a Theodosio litteras Concilii indices, tertio Idus Majas signatas, idque significare verba illa in epistola ad Pulcheriam adnotata, quibus Quesnelius insistit.

Nicephori testimonium robur tribuit præcedentibus conjecturis.

IX. Quod cupiebat, tandem Chrysaphius assecutus est. Nam auctore Liberato, Imperator Sacram Dioscoro dirigendo præcepit, ut decem Metropolitanos Episcopos, quos voluisset ipse eligeret, & veniret Ephesum, & congregato Concilio, Eutychetis causam discuteret. Jussit quoque Barsumam virum perditum Archimandritam interesse, & vices agere omnium Monachorum, Orientales Episcopos accusantium. Theodoretum ve-

Imperatoris Theodosii agendi ratio ex Liberato.

A a a

ro

(a) Liberatus Diaconus in suo Breviario cap. xii. (b) Nicephorus lib. 14.

ro Cyri Episcopum adesse Concilio interdixit, & in sua Civitate permanere iussit. Jam enim Ibam Edeffenum Episcopum, nec Synodo adesset per illum filium suum, quem dixi, Chrysaphium in multas mansiones Eutyches relegaret exilio. Hæc autem quæ narrat hic Liberatus Diaconus apprime iis respondent, quæ in Imperiali rescripto de cogenda Ephesina Synodo leguntur, ut videre est apud Baronium, & in Conciliorum collectione. (a) At Baronius merito animadvertit, temporariam hujus Imperialis litteræ notam fuisse corruptam, & loco tertio *Kalendas Aprilis Zenonæ, & Posthumiano Viris Clarissimis consulibus, esse restituendum tertio Kal. Majas, Asterio, & Protogene Consulibus*. Quod nos adnotare oportuit in confirmationem eorum, quæ superius descripsimus. Ist hæc omnia autem ad opprimendos Sanctissimos Viros Flavianum, & Eusebium Dorylæum, & alios viros doctrina, & moribus insignes sibi sufficere posse Chrysaphius, & Eutyches non crediderunt; nisi mandato Imperatoris arbitrum omnium gerendarum rerum Dioscorum constitutum habuissent. Propterea litteras ab Imperatore extorserunt, ut Dioscorus tamquam omnium factiosorum caput Concilio præsideret, sibi illud jus Imperator arrogans, & usurpans, quod hæcenus nullus ex Imperatoribus facere ausus fuerat. Ad illud tamen sibi assumendum, improbi ministri Theodosium impulerant pietatis colore; ut nimirum Concilio Theodoretus non adesset, præsumpsit (ait Imperator) proferre contraria iis, quæ scripsit de fide sanctæ memoriæ Cyrillus Hæc de causa (subjicit) necessarium duximus his sacris litteris ad tuam reverentiam datis manifestum facere tuæ beatitudini, & universæ S. Synodo, quod nos regulas Patrum sequentes, non solum propter Theodoretum: sed alios omnes, qui ad congregatam S. Synodum pertinent, auctoritatem, & primatum tuæ præbemus Beatitudini. [b] Hisce autem sacrilegiis, in arroganda sibi Ecclesiastica jura irretitus Theodosius, præsidium, & auctoritatem exhibebat ut impune omnes malos, dolos, & turpes machinationes Eutychiani exercerent; & Nestorianæ hæreseos prætextu Theodoretus ab eo coetu explodebatur: Ibas exul vivere cogebatur; & e contra qui Eutycheti studiosissimi erant, Synodo interesse, & præesse jubebantur. Quid plura? Ad gravius Catholicorum exitium patrandum, ab insidiatoribus Theodosius deceptus, novas litteras Dioscoro dedit, in quibus tamquam virum in fide probatissimum, & vitæ puritate ornatum prædicat Barsumam, quem tenere locum omnium Orientalium Archimandritarum jubet. Eadem die tandem, Idibus Maji videlicet, scribit ad eundem Barsumam, hujus labores in profligandis Nestorianis, horumque hæresi, eximiis laudibus celebrando ornat, justum ducens, ut in Synodo apud Ephesum habenda, (ut diximus) omnium Archimandritarum Orientalium locum teneret. Sic ergo rebus dispositis secum Eutychiani recogitantes eam haud quaquam œcumenicam posse dici Synodum, ad quam supremum Ecclesiæ caput non esset vocatum, & in quam R. P. non influeret: Cum jam intellexissent præterea ex præcedentibus epistolis, S. Leonem Eutychen damnasse, eundemque solemniori judicio condemnaturum, si generali Synodo interesset, Imperatoris animum moverunt, ut de futura Synodo sero admone-retur, ea ducti persuasione, quod temporis brevitæ præpediret, ut is nec per se, nec per suos Legatos Conventui interesset. Cum itaque nec Ecclesiastica consuetudo ex Canonibus derivata, nec afflicta tempora ex claudibus ingruentibus ob Hunnorum vastationem, nec denique suus in Patriam & cives amor eidem permetterent, ut relicta Apostolica Sede, quasi suo privata Patre, atque Pastore, Romam desereret, Ephesum profecturus; idcirco cum Imperatore Theodosio, & Pulcheria excusatum abire cen-

Nota temporis corrupta in Theodosii litteris.

Imperator mandat Dioscoro Alexandrino præesse Synodo Ephesinæ.

Novæ Theodosii litteræ ad Dioscorum.

Eutychen jam damnatus a S. Leone præducent epistolæ ad Theodosium, Flavianum, & ad alios.

Quare S. Leo M. ad Ephesum non venit Concilium

(a) Baronius ad annum 449. & Tom. iv. Conciliorum. (b) Extat hujus epistolæ exemplar apud Baronium ad annum ut supra, & tom. iv. Conciliorum. Vide tamen quæ ex sententia Clarissimi Christiani Lupi, seq. Cap. dicturi sumus.

censuit hisce verbis: Nam illud quod pietas ipsius (Imperatoris videlicet) etiam me credidit interesse Concilio, etiamsi secundum aliquod exigereetur exemplum, nunc tamen nequaquam posset impleri: quia rerum presentium nimis incerta conditio a tantæ Urbis populis me abesse non sineret: & in desperationem quamdam animi tumultuantium mitterentur, si pro occasione causæ Ecclesiasticæ viderer Patriam, & Sedem Apostolicam velle deserrere. (a) Quia vero S. Pontifici maxime Ecclesiasticæ Orientis res cordi erant, cum Civium incolumitati, & Apostolicæ Sedis utilitati prospiciendum censuit, haudquaquam suas partes obire prætermisit, ut quæ in indicta Ephesina Synodo agenda erant secundum Divina, & Ecclesiastica jura procederent. Propterea eandem alloquens Pulcheriam immediate subjecit. Quia igitur ad publicam hanc utilitatem pertinuisse cognoscitis, ut salva clementiæ vestræ venia, charitati meæ, & precibus civium non negarem, in his Fratribus meis, quos vice mea misi, me quoque adesse cum cæteris, qui adfuerint æstimate: quibus secundum causam satis mihi ex gestorum serie, & ipsius, de quo agitur professione, patefactam, evidenter, & plene quid servandum esset ostendi. (b)

X. Ex quo sane agendi modo S. Pontifex sibi blandiebatur, cuncta in ea Synodo ad felicem exitum per suos Legatos esse perducenda; cum prius eos necessario commonitorio de cunctis rebus agendis, definiendisve edocuerit, evidenter, & plene quid servandum esset patefaciendo. Sed jam de horum Legatorum missione, horumque necessaria instructione pro omnibus, quæ agenda erant etiam mentionem facit in epistola ad Imperatorem, eadem die conscripta. In qua pariter strictius paucis causas, sive motiva illa tria exposuit, quibus præpeditus detinebatur, ne Ephesinæ Synodo per se interesset; tamen eum certiore facit, ex gestorum serie satis, superque compertum habuisse, imperite, atque imprudenter Eutychen errasse, & debuisse a sua, quæ merito reprobatur persuasione, discedere. Quare cum ipse Imperator constituisset apud Ephesum habendum esse Synodale judicium, ut imperito seni ea, in qua nimis caligat, veritas innotescat. Fratres meos Julium Episcopum, & Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarum Diaconum misi, qui ad vicem presentis meæ pro negotii qualitate sufficerent. Claudis tamen hanc Epistolam indicando se ad Flavianum Episcopum talia scripta misisse, ex quibus indubitanter apparet, quid Catholica Ecclesia universaliter de Sacramento Dominicæ Incarnationis credat, & doceat. Innuere volens neque Eutycheti, neque cuicumque alteri licitum fuisse, sine aperta hæreseos, & contumaciæ nota resilire, ab iis, quæ a S. Petri Cathedra, veræ fidei columna, & firmamento sequenda proponebantur.

Instructionem, & commonitorium a S. Leone Legati acceperunt.

Romani P. judicium de Eutychetis errore.

Legatorum Pontificiorum nomina:

Regula fidei in epistola dogmatica ad Flavianum contenta.

XI. Interim autem Apostolicæ Sedis Legati de omnibus, quæ jam in Eutychiano negotio contigerant instructi; & de singulis in Ephesina Synodo agendis scriptum commonitorium a Summo Pontifice accipientes, incunctanter itineri se committunt. Cunctorum enim Eutychianorum ar-

A a a 2

tes

- (a) Consule S. Pontificem epist. xxvi. ad Theodosium in qua taxat, & reprehendit tamquam imperitum; & male de Catholica fide sentientem Eutychen; idque exploratum habere ex gestorum Synodali ordine, ex quibus imperite, imprudenter errare detectus est. Et clarius epist. xxiv. statuit: Mansuro judicio, quod præcessit, si impietas merito condemnata, in sua pravitate persistit. Animadvertat quæso ad hæc Quesnelius & dicat an præcedentibus ejus dictis cohæreant. (a) Sanctus Leo Magnus epist. xxvi. ad Theodosium, & epist. xxvii. ad Pulcheriam cap. iv. Haud scio Quesnelium, vere secutum fuisse Griman: sui Codicis auctoritatem in adornandis S. Leonis M. Operibus, quemadmodum ipse semper testatus est. Quandoquidem nos deprehendimus illum hanc habere lectionem: Quia igitur ad publicam hanc utilitatem.... charitati meæ, & precibus &c. Et Quesnelius illam vocem, hanc delet, & pro meæ, me in textum inducat.

tes S. Leonem eludere necessum erat. Qui prætextu malorum in Orientem, ob novam hæresim, gliscentium, Imperatoris animum induxerunt ad brevissimum tempus præstituendum, quo Episcopi apud Ephesum convenirent. Celerrime igitur suum iter eos aggredi oportebat ad Dioscori cætorumque voluntatem frustrandam, qui in votis habebant, ut Concilium Generale ageretur sine Romano Pontifice, qui per seipsum immediate vel per suos Legatos eidem præsideret. Hinc ergo minime Quesnelio subscribere possumus, qui in dissertatione de vita, & rebus a Magno Leone gestis, tum in notis ad epistolam xxxii. cuidam corruptæ lectioni ex Grim. Cod. mutuata insistendo, contendit, nondum ex Urbe profectos esse Apostolicæ Sedis Legatos duodecimo Kalendas Julii, ad Synodum Ephesinam ituros. Epistolam enim de qua agimus S. Leo scripserat ad Flavianum. In qua ait: *quamvis evidenter appareat, rem de qua agitur, nequaquam Synodali indigere tractatu: tamen, frater charissime subsecutos esse significo, quos in hac re placuit destinare.*

Quesnelii infirma
conjectura.

XII. Quesnelius ergo illa voce *subsecutos* expuncta, aliam, *subsecuturos* videlicet, in textum intulit Codicis Grimanei lectionem secutus; & ad marginem hanc mantissam descripsit: *At nondum profectos esse Legatos constat ex hac, & epistola xxxiv.* Verum jam tum duodecimo Kalendas Julii Legatos ex Urbe profectos fuisse, & in Grimaneum Codicem errorem irreplisse, ex multis conjicere possumus, atque potissimum ex epistola præcedenti ad Julianum Episcopum Coensem directâ, in qua scribens de præfatis Legatis ait, *quos ex latere meo vice mea misi.* Epistola porro hæc a S. Pontifice fuit signata Idibus Junii, quæ erat dies decima tertia hujus mensis. Si ergo Sanctus Pontifex tum miserat suos Legatos, non est cur despecta auctoritate aliorum omnium manuscriptorum, & præcedentium editorum conjectari vellimus, aut possimus, duodecimo Kal. Junii, nondum esse profectos, idque minime inferendum esse contendamus, ex una dumtaxat voce, amanuensis lapsus non obscure præferente, & indicante, cum omnia tum Mss. tum edita exemplaria, *subsecutos*, non *subsecuturos* exhibeant. Accedit, quod si tamdiu iter aggredi protraxissent, cum Concilium Kal. Augusti esset inchoandum, jam vix tempus illis superfuisset Ephesum præstituta die attigendi. Et propterea studium illud a S. Leone adhibitum pro frustrandis malis Eutychianorum artibus minus prudens fuisset, cum ob talem, tantamque temporis prolationem ei discrimini se exposuisset, ut adnitentibus, qui Eutychianæ causæ patrocinebantur, Concilium inchoaretur, & ad exitum perduceretur, minime expectatis Apostolicæ Sedis Legatis. Nec quidquam in Quesnelii favorem concludere, potest epistola illa xxxiv. ad quam provocat, quamque illis vocibus Leo Magnus orditur. *Profectis jam nostris quos ad vos in fidei causa direximus*, decimo Kal. Augusti ab eodem Summo Pontifice signata. Nihil inquam in Quesnelii favorem concludit. Nam in ea non præscribitur tempus, quo ab Urbe Pontificii Legati abscesserunt; & verba illa commode conciliari possunt cum præcedenti, in qua Pontificios Legatos *subsecutos* esse significabat. Iterum autem, atque tertio potuisse S. Pontificem reddere certiorum Flavianum de Legatorum profectioe quid impedit? Non ita facile enim erat epistolarum commercium, nec ita expeditum, & tutum, ut certo sibi persuadere posset, quod nullo interposito impedimento, quod epistolarum, & Perlatorum cursum retardaret, ejus epistolæ ex Urbe Roma citissime Constantinopolim deferrentur. Quod ultro quidem dat ipse Quesnelius in dissertatione de vita, & rebus a Magno Leone gestis affirmans, S. Pontificis animum quandoque fluctuasse, ut litteræ, quas ad Imperatorem, aliosque Orientalium miserat, fideliter redderentur. Sed ne abscedamus ab ea agendi ratione, quam cum Flaviano ipso idem S. Leo servavit, hic animadvertere juvabit, pluribus in epistolis, diversis quidem temporibus scriptis, ipsum certiorum reddidisse de acceptis Synodalibus

Quesneliana lectio
corrupta.

Quandonam Pon-
tificii legati ad Sy-
nodum profecti,

Quesneliana præ-
cedens conjectura
refellitur.

gestis contra Eutychem Constantinopoli exaratis. (a) Id testatur in epist. xxxii. quæ scripta est duodecimo Kal. Julii. Rursus epistola xxiv. quam Idibus Junii præcedentis, hæc Synodalia acta recepisse testatur. Tandem duodecimo Kal. Junias epist. xxii. fatetur jam ad ipsius manus pervenisse Flaviani epistolas, quibus certior reddebatur de causa, quam dolebat *apud vos pravo errore commotam*. Non enim plenius de hoc novo errore recentior exorto se instructum potuisset fateri, nisi Synodalia gesta una cum litteris accepisset. Quapropter maxime laudari debet S. P. studium, qui in rerum gravissimarum causis, pluries de eodem negotio expressam facit mentionem. Ut videlicet si quandoque suarum epistolarum latores vel infirmitatibus detinerentur, vel inopinato aliquo casu essent præpediti, aggressum iter interrompere cogerentur, illi saltem ad quos scripta dirigebat, aliis, & aliis epistolis, perlatoribus, & nuntiis fierent certiores de rebus, quæ per litterarum commercium tum tractabantur. Siquæ in hoc Cap. tandem occurrunt, quæ diligenter explicata non fuerunt, luculentius ex sequentibus magis magisque constabunt.

S. Leonis in scribendis epistolis studium, & ratio explicantur.

CAPUT VIII.

De aliis, atque aliis S. Leonis Magni Epistolis Ephesini Concilii occasione scriptis. S. P. studium pro Orientalium scandalis abolendis, Catholicaque Fide firmanda. Christiani Lupi opinio exponitur, & illustratur. Dioscorus vero Alexandrinus Imperiali abusus potentia, Catholicis Episcopis vim, oppressionemque inferens Eutychem absolvit, & Synodum in latrocinium convertendo Apostolicæ Sedis Legatos præsidium quærere, & fugam arripere coegit.

I. **T**Ribus abscedentibus ab Urbe Roma Apostolicæ Sedis Legatis cum Dulcitio Notario, nihil eorum S. Leo prætermisit, quæ secum recogitaverat ad exitum fidei causas perducere posse, amputatis præterea per Sacerdotalem concordiam, & pacem, omnibus illis scandalis, quæ ob privatas æmulationes, & antiqua odia per totum fere Orientem gliscebant. Uti ergo censuit suprema illa auctoritate, quam pro confirmandis in fide fratribus S. Petrus a Christo Domino acceperat, quid credendum, & ab omnibus esset profitendum circa Domini Incarnationem, quidve ad abolendos pravo errores, qui nuper pretextu Nestorianæ hæreseos evertendæ exorti erant, esset statuendum, aliis, & aliis epistolis docere voluit; a quarum regulis, si nullus Catholicorum recessisset, minime fides Catholica illud grave exitium passa fuisset, de quo in præsentiarum verba facturi sumus. Idibus igitur Junii ejusdem anni plures epistolas in Orientem deferendas suis Legatis dedit. Quas inter principem locum habet illa dogmatica ad Sanctum Flavianum scripta, quam tamquam nostræ sinceræ fidei regulam in iis, quæ ad Incarnationis Dominicæ mysterium spectant, summa Sanctorum Patrum consensione, Conciliorum sanctionibus, Romanorum Pontificum decretis habendam esse in Catholica Ecclesia stabilitum fuit. Ad hanc porro Chalcedonensis Concilii Patres attendentes, hocce judicium efformarunt, nulla ratione videlicet differre ab ea revelatione Divo Petro facta, Christi Domini Divinitatem confitenti, ob quam Beatus pronunciatus est. Namque PP. illi summa veneratione susceperunt, *ut*

(a) *Litteras dilectionis tuæ accepi cum gestis, quæ apud vos de fidei questione confecta sunt. Epist. xxxii. lectis dilectionis tuæ litteris . . . & gestorum Episcopali ordine recensito.*

Chalcedonensis Concilii testimonium.

ut pote & Magni illius Petri confessioni congruentem, & communem quamdam columnam existentem adversus perverse sentientes. (a) Cujus præterea tanti faciendum esse S. Gelasius Papa censuit, ut in Romano Concilio de Apocryphis agens scripturis illud decretum ediderit, quo asseritur: *Probamus epistolam B. Leonis Papæ ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum destinatam, cujus textum quispiam si usque ad unum iota dispunxerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, Anathema sit.*

Gelasii Papæ decretum.

Ecclesiæ Romanæ ritus in divinis persolvendis officiis.

Constantinæ Romanæ Ecclesiæ traditio in sacris ritibus

Quemadmodum Eucherodoxi possint perstringi.

S. Leonis scopus in dogmatica scribenda epistola;

Tria potissimum ex laudata epist. & Leonis agendi ratione contra Quænelium colliguntur.

I I. Qualem vero, quantamque venerationem in Ecclesia obtinuerit, probat etiam illa consuetudo a Cardinali Baronio adnotata, qui asseverat, Romanum Clerum Adventus tempore in divinis recitandis officiis eam legere consuevisse, quamque immediate forte post Gelasii Decretum observatam fuisse, indicant sacrarum lectionum libri, qui ad usum Chori inserviebant, quos inter unum vetustissimum nostris oculis lustravimus in Vaticana Bibliotheca asservatum. Hunc porro lectionum codicem sexto Ecclesiæ sæculo ab Agimundo Presbytero, Romanis, & Uncialibus Characteribus descriptum, & in duas partes divisum prodit Epigraphes quædam ad calcem, alterius partis appositæ, in qua non tantum Scriptoris nomen exprimitur: verum etiam indicatur eo Codice uti consuevisse, in divinis persolvendis Officiis, Ecclesiam Sanctorum duodecim Apostolorum Urbis Romæ. Illum itaque integre percurrentes fere omnes S. Pontificis nostri sermones, & Homilias, secundum ordinem dierum, atque festorum distributas offendimus, cujus distributionis unum integrum specimen ad hujus nostri Operis calcem apponere, & exhibere, ipsi Vaticanæ Bibliothecæ Scriptores humanissime nobis persuaserunt. Ut inde Lectores colligere possent contra quosdam recentiores Criticos, antiquissimam esse quarundam solemnitatum institutionem, & ad nostra usque tempora inviolabiliter eum ritum esse in Ecclesia servatum, quem nostri Majores, animarumque Pastores tradiderunt. Quemadmodum itaque ex hoc sacrarum lectionum libro comprobabitur, haudquaquam vetustam Ecclesiasticæ disciplinæ traditionem in festis agendis, divinisque laudibus persolvendis fuisse mutatam; ita facile Etherodoxi argumentari poterunt, summa religione fuisse servatam sacram traditionem, & inviolabiliter mansisse incorruptam in rebus ad fidei dogmata, Sacramentorumque administrationem pertinentibus, de quibus in præsens verba facere nec congruum, nec necesse est.

III. Jam vero hocce Vaticano Codice relicto ad laudatam epistolam revertamur, in qua conscribenda eum scopum sibi Leo Magnus proposuit, ut fidei in multorum Orientalium cordibus, ob unius imperiti senis novam doctrinam nutanti, & periclitanti præsidium, & firmamentum præberet; pravos errores damnaret, & universo Catholicorum cœtui quid perpetuo, & inviolabiliter esset credendum proponeret, atque decerneret. Minime opus est hic eam doctrinam recensere, qua hæc epistola referta est. Vel saltem singula ejus Capita, in quibus divisa est, explicare. Vix aliquem ex Theologis hæc latere posse arbitramur. Illud unum dumtaxat adnotandum censuimus, quod & in antecedentibus aliqua ratione delibavimus, S. Leonem videlicet, absque Occidentalium Concilio, & cujusquam alterius Episcopi suffragio, tamquam *absurdam*, atque *perversam* Eutychis professionem damnasse, & dignis objurgationibus corripuisse Constantinopolitanos Judices, qui in Synodo increpare omiserunt *sermonem nimis insipientem, nimisque blasphemum, quasi nihil quod offenderet esset auditum, cum tam impie duarum naturarum ante Incarnationem Unigenitus Dei filius fuisse dicatur, quam nefarie postquam Verbum Caro factum est, natura in eo singularis asseritur.* (b) Mandat tamen cum Eutychete miserationem

(a) Chalcedonense Concilium actione iv. Gelasius Papa in Romano Concilio de Apocryphis scripturis. (b) Epist. xxiv. ad Flavianum Cap. vi. Videlicet cap. ii. & iii. harum nostrarum exercitationum.

tionem adhiberi, iis conditionibus servatis, quod huic epistolæ subscribere non detrectaret, & viva voce prava dogmata, quæ imbiberat, damnaret. Totius denique causæ executionem suis Legatis commisisse asseverat, qui Pontificias partes in Concilio agere, & sustinere debentes, Divinitatis auxilium opitulaturum fore confidens, ut is, qui erraverat, damnata sensus sui pravitate salvetur. (a) Siquis igitur modo parumper ad hanc Summi Pontificis agendi rationem animadvertat, nescio an rationabiliter dubitare poterit, Sanctum Leonem plenam, & absolutam exercuisse potestatem, & jurisdictionem, vel in hæresi Eutychiana damnanda; vel in fidei regulis conscribendis, vel denique in decernendis iis formulis, & conditionibus, sub quibus dumtaxat ad poenitentiam, & satisfactionem Eutychem recipiendum esse mandavit, si falsum dogma quod pertinacius defenderat, ejuraret, & execraret? Hæc igitur agendi ratio valde diversa est ab illa, quam Quesnelius confingit, contendens Orientalium causas non ad unum Summum Romanum Pontificem, sed ad omnes primarum Sedium Episcopos, & Synodos esse delatas, quorum judicium semper appellabant, qui a Provincialibus, vel Metropolitanis Episcopis condemnabantur. Dicant amabo quotquot ita fabulantur, cujus Concilii auctoritate in lucem prodiit hæc ad Flavianum Dogmatica Epistola? Vel quinam fuerint illi Occidentis Episcopi, qui suffragium tulerunt in hac hæresi damnanda, vel in fidei regula præscribenda? S. Leo solus hæc omnia præstitisse, & præstare debuisse satis exploratum est. Qui suæ Sedis plenitudine potestatis usus, quæ juris Apostolatus erant indicavit, definivit, præscripsit, rerum deinde omnium executione suis Legatis commissa, quibus in futura Synodo ejus partes subire imperaverat; quin jam lata decreta ex aliorum Episcoporum suffragio vim, & vigorem assequerentur: sed solemniorem promulgationem dumtaxat; ita ut qui in Oriente de ea fide postulabantur, aut suspecti erant, harum litterarum subscriptione probarentur, & quoties subscribere detractassent, omni Clericali honore, & gradu privati a Catholicorum coetu expellerentur.

Præcedentibus argumentis auctor insistit.

IV. Et quidem quid aliud indicant aliæ illæ litteræ, quas S. Pontifex in Oriente suis Legatis deferendas dedit? Huic consona est alia subsequens ad Julianum Episcopum Coensem scripta, qui optime instructus de iis, quæ in duobus præcedentibus Constantinopolitanis Synodis contigerant, quibus eum interfuisse ex actorum serie intelligimus, jam per Basilium Diaconum ad S. Leonem sua scripta direxerat, *quæ multum* (ait Leo) *nobis Catholici sensus fervore placuerunt, etiam hanc paginam quæ illis epistolis consonaret adjecimus.* (b) Hic autem præcedentem ad Flavianum Episcopum indicatam esse, dubium esse non potest. Cum expresse id S. Leo in hujus epistolæ exordiis fateatur, scribendo: *licet per nostros quos ab Urbe pro fidei causa direximus, plenissimas, ad fratrem nostrum Flavianum litteras miserimus, contra nimie impietatis errorem.* Quid autem præfata epistolæ ad Flavianum directæ in præsentem adjicere voluerit *ut unanimiter, atque constanter, his qui Evangelium Christi corrumpere cupiebant resisterent*, hujus textus perspicue manifestat. In quo demonstrat Eutychem spem Christianam, omniumque mysteriorum veritatem corrumpere: utriusque naturæ proprietates in Christo mansisse: Christi quoque animam non præextitisse corpori, nec corpus ex nihilo conditum: sed utrumque nobiscum ejusdem esse naturæ. Se tandem esse incitatum (ait) *ad latitudinem differendi ab ipsa materiæ amplitudine.* Sed illum amplius dicendi copia laborare non oportere: præsertim cum per suos Legatos ad Flavianum sufficientes litteras misisset, *ad confirmandos animos non solum Sacerdotum, sed etiam Laicorum.* His profecto consonæ sunt duæ aliæ subsequentes epistolæ

Fidei fervor Juliani Episcopi Coensis a S. Leone laudatur.

Eutyches omnium mysteriorum veritatem corrumpere, & quare.

(a) Videsis epist. xxix. ad Ephesinam Synodum. (b) Epist. S. Leonis xxv. Cap. 1. & seqq.

Qua conditione
Eutychetem extra
Ecclesiam S. Leo
declaraverit.

stolæ eadem die signatæ; quarum altera est ad Theodosium Augustum, altera ad Pulcheriam pariter Augustam; vel illa quam ad Faustum, & Martinum Archimandritas Constantinopolitanos direxit. In hac enim evidentissime fatetur se potissimum rata habere Constantinopolitani Concilii gesta, ex quorum lectione cum cognovisset merito fuisse Eutychianum dogma reprobatum, *etiam nos (subjicit) detestandum esse decernimus*. Addit præterea: *ut si insipiens in sua pravitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem*. Merito enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, idest nostram negat esse naturam. (a)

Theodosius divinis insistens institutis Apost. Sedis auctoritatem adhibet, & quare.

V. Sed jam de epistola ad Ephesinam Synodum scripta, verba faciamus, ex qua Sancti Pontificis studium, hujusque agendi ratio notiora fient, quæ adhibuit, ut Orientalium scandala, æmulationes, privataque odia abolerentur, & Catholica fides in omnium corde firmaretur. In hac enim percurrenda epistola intelleximus, S. Leonem omnes Eutychis, Chrysaphii, & Dioscori artes, ad Theodosii pium animum pervertendum adhibitas prorsus latuisse, ut nec leviter suspicari posset, Apostolicæ Sedis jura in dicta Ephesina Synodo pessumdanda, & ad exitium perducenda esse. Immo hujus epistolæ textum sedulo inspicientes, merito conjicere nobis opus fuit, laudatum Theodosium Imperatorem divinis insistendo institutis omnino Apostolicæ Sedis auctoritatem (ut par erat) interponere, & adhibere voluisse pro eadem Synodo convocanda; ut nimirum per Romanum Pontificem S. Petri successorem declararetur, quidquid in illa fidei controversia ab omnibus Catholicis esset tenendum. Quæ sane Leoni argumenta præstabant, Imperatorem talem primo habuisse animum, ut nefas prorsus judicaret præsidio Synodi Patribus esse pro iis Apostolicæ Sedis juribus violandis, quæ jam in præcedentibus Generalibus Conciliis, divina primo, humana deinde auctoritate firmata, & approbata fuere. Ne vero fabulari videar, verba illa, quibus S. Pontifex epistolam ad Synodum Ephesinam orsus est, immediate subjiciam. *Religiosa (ait) Clementissimi Principis fides sciens ad suam Gloriam maxime pertinere, si intra Ecclesiam Catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad Sanctæ dispositionis effectum, auctoritatem Apostolicæ Sedis adhiberet: tamquam a Beatissimo Petro cuperet declarari, quid in ejus confessione laudatum sit*. Si itaque S. Leo Ephesini Concilii PP. allocuturus, cur, qua occasione, quove titulo Imperatorem Apostolicæ Sedis auctoritatem adhibuerit enarrat, non video quemadmodum quidam Scriptores nimis fidenter asseveraverint, eam Synodum sola Imperatoris auctoritate fuisse indictam, atque coactam. Apostolicæ utique Sedis auctoritatem adhiberi petiit, ut divinis pareret institutis, & ut novum erroris germen radicitus evelleretur. Præterea si Imperator cupiebat ab Apostolica Sede, tamquam a Divo Petro declarari quid in hujus confessione a Christo Domino laudatum fuerat, vix credi potest ita animo, & opere tum Romanorum Pontificum juribus repugnasse, iisque fuisse infensum, ut hæc abolere quæsierit. Et propterea omnem injuriam, quam tum Apostolica Sedes passa est, non in Imperatorem, sed in ejus ministros, qui Principis clementia, & maxime animi infirmitate abusi sunt, rejiciendam esse constantissime propugnamus. Cujus quidem rei si alia argumenta exponere deberemus, illud unum abunde pro omnibus sufficeret, quod colligimus ex priori epistola ejusdem Theodosii ad S. Leonem, qua sincere omnia scandala, & turbas in Constantinopolitana Ecclesia excitatas, ob Eutychis hæresim indicavit, & ut medelam iis adhiberet, eflagitavit. (b)

Theodosii ministri illius pietate, & infirmitate abusi sunt.

VI. Quod quidem non obscure & in hac epistola ad Ephesinam Synodum.

(a) Epist. S. Leonis ad Ephesinam Synodum Cap. II. (b) Videsis Cap. II. & III. harum exercitationum.

nodum patefecit scribens: *Verum* (loquitur de Eutyche) *quia etiam talium non est negligenda curatio, & pie, ac religiose Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut pleniore judicio omnis posset error aboleri: fratres nostros Julium &c. & communi vobiscum sententia, quæ Domino sint placitura constituent.* En ergo Synodi habendæ causa sufficientissime explicata. Necessum erat mederi malis, quibus Eutyches laborabat, qui Christi Evangelio (ut ait idem S. Leo) contradicebat, ostendens se nullum unquam studium cognoscendæ veritatis habuisse. Id Imperator flagitaverat. Et ideo Divinorum institutorum dictamen primo secutus, *auctoritatem Apostolicæ Sedis* ad sanctæ dispositionis effectum adhibuit: petiit haberi Episcopale Concilium, (a) credens hoc modo etiam Eutychetis nomini prospicere, & consulere posse. Cum propter senectutem, & Archimandritæ magni, & celebrioris Monasterii ministerium honorabilis videretur; ut Leo ipse in epistola ad Julianum Coensem elarius indicavit. (b) Igitur Apostolicæ Sedis auctoritatem Imperator non despiciebat, non rejiciebat, si pro habenda Synodo eam adhibere voluit. Hujusce quidem votis Romanum Pontificem potuisse, aut debuisse obistere nulla prorsus ratio suadebat. Cum ageretur potissimum de evellendo tali, tantoque zizaniorum germine, quod Sacram, & Ecclesiasticam œconomiam, rerumque administrationem fusque, deque cum fidei Catholicæ exitio vertebat. Quare ad abolendum tantarum perturbationum strepitum: & ad jam excitatas discordias componendas, quæ ex una parte originem trahebant a Nestorianorum reliquiis; ex altera a novo germinante errore in dies adolescente procreabantur, plenius judicium expedire, & quasi necessarium esse videbatur. Quamvis revera fidei causa sufficienter in Constantinopolitana Synodo a Flaviano primum fuerit tractata; & demum recognita, approbata, atque confirmata ab eodem Sanctissimo Pontifice Leone. Id velit nolit Quesnelius fateri debet, qui nusquam inter Canonicum, & solemnius judicium, quemadmodum opus erat, discrimen admisit; quod quidem pluribus in locis S. Leo ipse indicavit. Et potissimum in hac eadem epistola, & in subsequentibus, in quibus non tantum disseruit *de pleniore judicio; vel diligentiori examine* habendo, sed de sententia Canonice in Eutychen lata, & ab Apostolica Sede approbata, & confirmata; verum etiam indicat *libellum* ab ipso Eutyche jampridem acceptum, in quo profitebatur propria voce, & subscriptione suam damnaturum opinionem, *spondens per omnia nostram* (ait idem Sanctus Leo) *sequenturum esse sententiam.*

Quare Theodosius Imp. Concilium haberi voluerit.

Quare S. Pontifex Imp. votis debuit annuere.

Discrimen inter Canonicum, & solemnius, sive plenius judicium ex Leone.

Iterum libellum Appellationis Eutychis commemorat.

VII. Non absimilia scripta conspiciamus in duabus epistolis, Idibus Junii pariter signatis, quarum alteram ad Pulcheriam Augustam, alteram ad ipsum Julianum Coensem direxit. Ad quas cum animadvertisset Paschasius Quesnelius, quæsit cur eadem die duas epistolas Leo dedisset cum Juliano, tum Pulcheriæ Augustæ, cum una singulis sufficere potuisset. Præsertim cum novarum litterarum causa, & argumenta non appareant. Quæstionem dirimere idem Quesnelius nisus est, variis in medium conjecturis adductis, quas nos Lectori transcribere non piget; ut forte deducat, quod nos plene hætenus non sumus assecuti, Nihil ergo (ait Quesnelius) certi affirmem: An occasione Nuntii qui Legatos anteverteret; an metu ne Legati adire Augustam prohiberentur, quod certe accidit, ut ex epist. 41. satis apertum est. Nam altera epistola ad Pulcheriam breviter completur

Epistolæ S. Leonis ad Pulcheriam August. & Julianum Coensem.

Nova quæstio rationabiliter excitata a Quesnelio.

Bbb

ctitur

- (a) Cohærere hæc omnia cum iis, quæ in præcedentibus Cap. iv. v. & vi. diximus Lector ipse judicabit. (b) Consule epist. xxxi. ad Julianum Coensem, in qua differens de Eutychis opinione apud Imperatorem Theodosium, scribit Cap. 11. *& quia Clementissimus Imperator pro benevolentia, & pietate animi sui, de statu hujus, qui ante honorabilis videbatur, diligentius voluit judicari, ob hoc indicendum credidit Episcopale Concilium.* Vide Epistolam xli. ad Pulcheriam post. Ephesinam Synodum scriptam.

Altera ex Quesnelii rationibus approbanda.

Hilari Diaconi fuga ex latrocinali Ephesino.

„ editur ea, quæ per Legatos scripta, & Legatos retentos aliquamdiu Romæ ex breviori epistola quam iterum ad Flavianum xii. Kalendas Julii accepimus: Cum ea (inquit) quæ ipsi portabunt scripta sit plenius instruendus: & rursus subsecuturos significo, quos in hac re placuit destinare „. Priores has Quesnelii conjecturas minime esse spernendas ingenue fateor. Ea quoque admissa ratione qua asseverat, Legatos præpeditos fuisse, ne coram Pulcheria Augusta se sisterent; ut apparet ex tota laudata 41. epistola, in qua vehementer conqueritur ad eam non pervenisse epistolas, *quas in fidei causa* per suos Clericos direxerat. Et ibidem Clericorum voce, Legatos ad Ephesinam Synodum indicare voluisse, inferius manifestat, subjiciens: *Sed cum ad mansuetudinem vestram adeo non potuerint pervenire, qui missi sunt, ut ad nos vix unus illorum Hilarius Diaconus noster effugiens sit reversus, iteranda scripta credidimus.* Hanc autem epistolam post Ephesinam Synodum scripsisse ex toto illius contextu, de quo opportunius suo loco verba faciemus, tum ex temporis nota manifestum est. Signata quippe fuit iiii. Idus Octobris ejusdem anni. Utcumque tamen res contigerit; Videlicet, an Leo habuerit nuntium, qui Legatorum iter anteverteret; an metuerit quod Legati Augustam prohiberentur adire, ignoramus. Unum tamen exploratum est, S. Leonem omne studium adhibuisse, omniaque quævisse media ut Orientalium scandala abolerentur, & Catholica fides ibidem læsa, & quasi periclitans firmaretur. Aliam tamen Quesnelii conjecturam, qua sibi persuasit xii. Kalendas Julii Legatos adhuc Romæ fuisse retentos præcedenti capite jam nos rejecimus; ideoque eam missam facimus.

S. Leoni Euty-
chianorum machinationes innotuerunt.

Flaviani judicium in Eutychem latum S. Leo confirmat.

VIII. Interim vero profectis jam Apostolicæ Sedis Legatis, S. Leo litterarum commercium cum S. Flaviano non intermisit. Nam cum ab eo novas litteras per *Basilium Diaconum* accepisset, duodecimo Kalendas Augusti ad eum rescripsit, suisque in litteris, ut strenue contra *inimicos Nativitatis, & Crucis Christi* dimicaret, quin ab adversariorum potestatibus, & insidiis territaretur adhortatur. Ut hanc animi firmitatem ei suaderet Pauli Apostoli verbis usus est: *In nullo terreamini ab adversariis, quæ est illis causa perditionis, vobis autem salutis.* Sed Sancto Pontifici aliquo modo innotuisse tum Dioscori, Chrysaphii, cæterorumque Eutychianorum machinationes argumentari licet. Quia Basilus litterarum Flaviani perlator, recenter e Constantinopoli abscesserat, & multa Leoni narrasse, quæ in Flaviani epistola non continebantur, indicant S. P. verba illa: *Et ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo prædicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei nostri gratiam, in quo fidimus, cohortamur, utentes verbis Apostolicis &c.* Non obstante tamen tantarum perturbationum conflictu, imperitorum insaniam curare cupiens, mandat Flaviano patientiæ medicinam adhibere. *Ad curandam (ait) imperitorum insaniam, etiam patientiæ vos adhibere volumus medicinam, itaut si Eutychiani, qui increverant, suum execrassent errorem, misericordiæ iisdem Episcopalis benevolentia non negaretur: Mansuro (attendat ad hæc verba Quesnelius) iudicio quod præcessit, si impietas merito condemnata in sua pravitate persisterit.* At de gravissimis machinationibus, quæ in fidei, & Catholicorum exitium ordiebantur, & parabantur, a Basilio familiaribus illis interrogationibus S. Leonem fuisse instructum, perspicue alia epistola tertio Idus Augusti signata patefacit. Scribit enim ad eundem Flavianum, cujus taciturnitate Pontificiam augeri sollicitudinem manifestat dicens: *cum nos curarum tuarum participes, pro fidei defensione solliciti, frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuam litteras miserimus, consolationibus Pontificiarum adhortationum eum adjuvare cupiens, ne adversariorum stimulis moveretur, tandem adhortatur; atque ut tota celeritate (ait) ad nostra scripta respondeas, nosque subinde de tuis actionibus, nostrorumque (Legatorum videlicet) & de totius causæ absolutione facias cer-*

certiores: ut sollicitudinem quam nunc pro fidei defensione gerimus prosperioribus nunciatis molliamus. Maximis ergo angustiis tum urgeri, atque cruciari Pontificium animum, illa verba significant.

IX. At quid? Graviores adhuc perpeti fuit coactus, quia ejus studium Eutychiani, Dioscoro, & Cryfaphio impotenter agentibus, eludere, & irritum reddere ausi sunt. Nam Ephesina illa Synodus Kalendis Augusti indicta, infelicissimum habens exordium sexto Idus ejusdem mensis, cum Dioscorus Episcopus Alexandrinus, spretis omnibus Ecclesiasticis regulis primatum in ea sibi vindicavit, extortis hac de causa (ut vidimus) a potestate sæculi, nimirum a Theodosio Imperatore litteris, quibus *auctoritatem, & primatum* eidem præbebatur. Clarissimus tamen Christianus Lupus ad hanc cum Dioscori, tum Theodosii Imperatoris agendi rationem animadvertens, Theodosium nititur excusare, hujusque litteras benigne interpretari arbitratus, quod minime in consiliis habuerit Romani Pontificis jura violare, & infringere. Sed Dioscorum se constituisse Synodi Præsidentem ex violenta invasione, nequaquam ex delegatione Principis. (a) Hinc non contemnendas quasdam rationes subjecit scribendo. „ Absit ut „ Theodosius Augustus se ab Eunuchis seduci permiserit ad Romanum, „ Episcopum a Præsidentia excludendum. Etenim sacris ejus ad Dioscorum epistolis additur hæc subnotatio: Eodem tenore scriptum est Juvenali Episcopo reverendissimo Hierosolymorum, & ipse Dioscorus in Synodo Chalcedonenſi dixit ad gloriosissimos Judices: Comperit vestra clementia, quia non mihi soli Sanctissimus noster Imperator commisit iudicium, sed & Beatissimo Juvenali, & sanctissimo Episcopo Thalassio. „ Verum idem Christianus Lupus volens ex una parte Theodosium Imperatorem ab hac nota purgare, & Sedis Apostolicæ jura tueri, narrat quemadmodum Dioscorus Synodi præsidentiam usurpare contendens vigore sacre Divalis, eidem obstitit Julius Episcopus (b) Puteolanus, unus ex S. Leonis Legatis, interpretante Florentio Lydia Episcopo, dicens: *eodem tenore a piissimis, & Christianissimis, Sanctissimus noster Papa Romanæ Ecclesiæ præpositus vocatus est.* Et Hilarus Diaconus alter ex Legatis a latere Sancti Leonis palam in ea Pseudosynodo protestatus est: *Gloriosissimi, & Christianissimi Imperatores charitatem circa fidem Catholicam, & affectum tenentes, Beatissimum Episcopum nostrum Leonem Apostolicæ Sedis Præsulem, ut huic Venerabili, & Sancto Concilio adesset, dirigentes venerabiles epistolas supplicarunt.* Ex qua loquendi formula colligit idem sapientissimus Adnotator, Imperatoris ad Romanum Pontificem epistolas non rigorosas iussiones prætulisse, sed supplicationes, quas tamen Leo cujusdam reverentia causa iussiones appellare voluerit, ut magni habere indicaret. Rursus autem Hilari inſtituisse, ne sibi, aliisque Legatis commissum munus cum Apostolicæ Sedis dedecore, & contemptu dejiceretur, probant sequentia hæc verba; *Papa nos direxit, non dubitans se in nobis adesse, quos præcipue cognoscit, omnia, quæ ad fidei Catholicæ sinceritatem, & quæ ad Sancti Petri Apostoli pertinent reverentiam agere.*

Concilium Ephesinum quando & quemadmodum incæptum.

Cl. Christiani Lupi probabilis, & laudabilis opinio.

Dioscori excusatio in Chalcedonenſi Synodo facta.

Alia Christiani Lupi non spernenda adnotatio.

Hilari Diaconi alia flagitatio ad Apostolicæ Sedis iura tuenda.

Quid Luculentius Episcopus Asculanus Dioscoro objecit.

X. Majus tandem robur Lupi adnotationes assequi videntur ex iis, quæ Lucentius Asculanus Episcopus in Chalcedonenſi Concilio, Dioscoro objecit; hunc de gravi crimine inſimulans dicendo: *Judicii sui necesse est eum dare rationem, qui cum personam judicandi non haberet, præsumpsit, & ausus est Synodum facere* (idest Synodo Generali præsidere)

Bbb 2

sine

(a) Christianus Lupus ad canones Ephesinos scoliis, & notis illustratos capite v.

(b) Male Julium Episcopum Puteolanum confundit Christianus Lupus cum Juliano Episcopo Coense, ex antiquorum editorum lectione deceptus. Vide quæ infra dicemus.

(c) Hæc Hilari Diaconi verba concinunt iis, quæ frequentius in Leonis epistolis pro Ephesina Synodo scriptis legenda occurrunt; ut videre est in epistolis ad Theodosium, atque Pulcheriam.

Quænam Christiani Lupi opinioni adversari videantur.

Rustici Diaconi adnotatio, seu interpretatio.

Juvenalis, & Thalassii Episcoporum nomina quare in Theodosii Divali expressa.

Manuscripti Codicum dissonantiam describit.

sine auctoritate Sedis Apostolicæ nunquam licuit, nunquam factum est. Hæc ergo sunt, quæ cum laudabili eximia eruditionis apparatu idem Christianus Lupus adnotavit; ut videlicet ostenderet, Theodosium facile purgari posse ab ea schismatis nota, qua inuri posse ob violata Apostolicæ Sedis jura, post Baronium, multi, & fere omnes Scriptores opinati sunt. Verumtamen varia Christiano Lupo negotium facessere possunt, illiusque opinionem extenuare. Nam in primis quod spectat ad Imperatoris Divalem qua Dioscorus Synodi Præses constitutus legitur, eam aliter ac illius verba sonant, difficile est interpretari. Habet enim: *hac de causa necessarium duximus his sacris litteris uti ad tuam reverentiam, per quas manifestum facimus tuæ Beatitudini, & Universæ Sanctæ Synodo, quod nos regulas Patrum sequentes, non solum propter Theodoretum, sed etiam alios omnes qui ad congregatam Sanctam Synodum pertinent, auctoritatem, & primatum tuæ præbemus Beatitudini.* Hæc verba sane, cum tota illa præcedenti causali, apertum schisma contra Sedem Romanam, Divalem illam excitare, & inducere etiam Rusticus Diaconus, vetustus interpres actorum Chalcedonensis Synodi intellexit. Quod sequenti adnotatione indicavit, ad ultima illa verba subjiciens: *aperte contra Sedem Romanam.*

XI. Nec quidquam conficere posse arbitramur, quod in eadem Divali Juvenalis Episcopi Hierosolymorum, & Thalassii Cæsareensis in Capadocia Primati nomina offendamus, ut conicere possimus, ejusdem Divalis vigore istis quoque Primatum ab Imperatore fuisse attributum. Nam dumtaxat Imperator ibidem indicavit, sibi persuasum esse, duos hos Episcopos futuros esse animo, & actionibus concordēs ipsi Dioscoro. Sed de collato iisdem primatu, & præsidendi auctoritate altum servat silentium. Verba ergo, quæ sequuntur, exscribamus. *Scientes diligentius, quod & Reverendissimus Archiepiscopus Hierosolymorum Juvenalis, & Beatissimus Archiepiscopus Thalassius, & omnis talis fervens amator, & emulator Orthodoxæ fidei, consentanei erunt tuæ Sanctitati, radianti per Dei gratiam honestate vitæ, & Catholica fide.* Nullam ergo facultatem Juvenali, & Thalassio Archiepiscopis factam fuisse perspicuum est. Alias & cuicumque, qui in ea Synodo locum habuisset, quique Dioscori studiis, & partibus suo consensu adhæsisset, Præsidis auctoritatem sibi potuisset assumere, hancque illi adjudicare ob illa verba *& omnis talis fervens amator . . . consentanei erunt tuæ sanctitati*: quod quidem Christianus Lupus nec dat, nec dare potuit. Restat difficultas an Theodosius eodem tenore scripserit vel ad Juvenalem, vel ad S. Leonem Papam. Sub notatio a Lupo pro Juvenale adducta nutat. Nam Labbeus legendum credidit, *eodem tempore*. (a) Quamvis Stephanus Baluzius priorem retinendam esse lectionem judicaverit, *ut in libris calamo exaratis.* Addit: *Romani reposuerunt eodem tenore scriptum est etiam Juvenali &c. Editio Regia: eodem tempore scriptum est etiam.* Concludit itaque idem Baluzius, *nemo non videt erratum esse Typographi, neque video cur retentum sit a Labbeo.* In hac itaque Mss. Codd. & editorum varietate, quid certi inferre possimus non video. Idcirco ejusmodi adnotationi firmiter insistendum esse non arbitror. Potissimum cum lateat a quo, vel qua auctoritate Conciliorum Actis fuerit apposita. Præterea dato adhuc quod lectio a Christiano Lupo adoptata genuina sit, (b) & a nemine in dubium adducatur: quid inde? An non verba illa: *eodem tenore scriptum est etiam Juvenali*, sine ulla violenta interpretatione exponi possunt, Juvenali scriptum fuisse, ut unanimi consensione Dioscoro adhæret? In hoc casu litteræ ad Juvenalem Hierosolymorum directæ, apprimè respondent Theodosii Divalibus Dioscoro datis, in quibus dumtaxat mentio facta est, Juvenalem, & Thalassium in ea Synodo consentaneos futuros

(a) Consule Acta Concilii Chalcedonensis Tom. iv. Conciliorum generalium pag. mihi 883. (b) Videbis quæ in hoc cap. luculentius de epistola S. Leonis ad Synodum Ephesinam a nobis dicta sunt.

ros esse *sanctitati Dioscori, radianti Dei gratia honestate vite, & Catholica fide*. Nullo respectu habito ad auctoritatem, & primatum, quæ solus Dioscorus summa injuria extorserat. Sed vim potius facere possunt in Lupi favorem verba, quibus Dioscorus se purgare cupiens a criminibus, in Ephesina Synodo patris, Chalcedonensibus PP. audacter respondebat: *Comperit vestra clementia, quia non mihi soli sacratissimus noster Imperator commisit judicium: sed & Beatissimo Juvenali, & Sanctissimo Thalassio auctoritatem Synodi dedit. Nos ergo judicavimus, quæ judicata sunt. Consensit nobis universa Synodus. Quare in me solum ista extenduntur, quando auctoritas ex æquo tribus data est, & judicatis a nobis consensit, ut dixi, universa Synodus.*

Quemadmodum Dioscorus Alexandrinus in Chalcedonensi Synodo se excusare quaesierit.

X I I. Postrema profecto hæc verba, quæ adnotare Lupus omisit, si non subdole, & ad adsciscendos sibi in criminibus socios prolata fuissent, argumentum suppeditarent judicandi, Dioscorum arroganter non sibi assumpsisse ex Imperatoris Divali auctoritatem Synodo veluti Primatem præsidendi: sed ex æquo, & Juvenali, atque Thalassio datam fuisse. Verumtamen in nostræ causæ favorem quid deduceretur? Si in illa Divali nulla prorsus mentio Leonis Summi Pontificis habeatur, ad quem spectatis omnibus juribus, & præcedentium Conciliorum consuetudine, Synodo præesse pertinebat? Non video ergo quemadmodum plene Theodosius purgari possit ab ea nota, qua circumventus a suis Ministris ultro manus præbuerit ad Apostolicæ Sedis jura infringenda. Modo tandem difficultas reddit, an Theodosius eodem tenore scripserit ad S. Leonem. Duo quidem consideranda occurrunt, quæ Lupi opinioni patrocinari videntur. Alterum, quod jampridem in hoc Capite a nobis discussum, & enucleatum est, differentes de Divi Leonis Epistola ad Ephesinam Synodum. Aliud est testimonium Julii Puteolani, ab ipso Lupo in medium adductum. Quoad primum attinet, gravissimæ solum conjecturæ occurrunt. Non enim hætenus ab eruditis Theodosii Epistolæ ad Leonem de indicta Ephesina Synodo repertæ sunt, ut certo statuere possimus, has ejusdem fuisse tenoris cum Divalibus ad Dioscorum directis. Unum dumtaxat exploratum est, nunquam S. Leonem suspicatum fuisse, quod prærogativa primatus, & jus præsidendi Synodo, aliorum impotentia ipsi esset abjudicandum. *Alias auctoritatem Apostolicæ Sedis quam adhibuit* Theodosius, nunquam interposuisset nec suos Legatos, tot, tantisque laboribus, & discriminibus exposuisset, locum, & tempus factiosis viris forte dedisset, optime conscius eadem tempora non semper currere posse. Tale, tantumque robur tenebat in virtute S. Pontifex, ut nequaquam a quacumque sæculi potestate vinci posset. Potissimum cum ageretur de Apostolicæ Sedis juribus, & prærogativis, quas nec leviter lædere cuiquam permisit, ut sexcentis exemplis ex ejus vita desumptis explicare possemus. Julii utique Episcopi Puteolani locutio multum conficeret. Auctoritatem autem, & pondus haberet ad purgandam, diluendamque Schismatis notam, qua a quamplurimis scriptoribus Theodosius Imperator inuritur. Sed Theodosii litterarum tenor qualis fuerit, hætenus ignoratur. Propterea qui nodum in scyrpo quærere solent, & vel

An Dioscoro æque ac Juvenali & Thalassio Præsidis munus Imperator demandaverit.

Animi fortitudo S. Leonis.

Quemadmodum Imp. Theodosius a schismatis nota purgari possit.

Im-

- (a) Clarissimus Christianus Lupus editorum fidem secutus, non *Julium*: sed *Julianum* legendum esse arbitratus est, atque Eminentissimi Cardinalis Baronii opinionem secutus, hunc esse *Julianum* Episcopum Coensem sibi persuasit. Sed falso quidem, ut omnes Sancti Leonis Magni epistolæ in quibus de suis Legatis verba facit, evidentissime demonstrant. Id etiam adnotavit Stephanus Baluzius qui molli brachio carpit Labbeum, quod antiquorum Manus. Codd. lectionem in sua editione non fuerit secutus Parisiensis videlicet, & Divionensis, quæ habent: *Julium* non *Julianum*. Addit præterea: hæc prava lectio ita imposuit summo viro Card. Baronio, ut cum arbitraretur hic nominari *Julianum* Episcopum Coensem, miraretur hominem Græcum inter Græcos per interpretem locutum esse in Synodo, & id refert ad excellentiam Romanæ Ecclesiæ.

Imperatorem læsæ Ecclesiasticæ jurisdictionis reum: vel qui Romanorum Pontificum auctoritatem in indicendis, & habendis Conciliis reformare, & penitus dejicere nituntur, si alia argumenta magis perspicua non suppetere-
 rent respondebunt: Verba illa *eodem tenore*, cadere duntaxat supra Con-
 cilio indictionem, ita ut æque Sanctus Leo ab Imperatore vocatus fuerit, ac Dioscorus, Juvenalis, atque Thalassius; minime vero referri ad Synodi Primatem, & Præsidem, quam prærogativam unice Dioscoro commissam fuisse, & laudata Divalis, & Synodaliū Gestorum series patefaciunt. Si ita mihi reponeretur, non tamen in angulum Christiani Lupi opinionem rejiciendam esse arbitrarer. Hanc enim majus robur, & vim assequi, ex Hilari Diaconi, Apostolicæ Sedis pariter Legati, protestatione, si integram eam Doctissimus Vir in medium attulisset, quemadmodum nos facere, necessarium duximus, quidem docti Viri, qui nullis adhæreant partibus judicabunt.

Opinio Christiani Lupi firmior fieri potest ex adnotatis

Hilari Diaconi Allocutio, & protestatio.

XIII. *Hilarus itaque Diaconus Romanus, interpretante eum Florentio Episcopo Lydorum, dixit: Gloriosissimi, & Christianissimi Imperatores charitatem circa fidem Catholicam, & affectum tenentes, Beatissimum Episcopum Leonem Apostolicæ Sedis Præsulem, ut huic Venerabili, & Sancto Concilio adesset dirigentes Venerabiles Epistolas supplicarunt: cujus pietati placere potuit, si in hac re teneretur aliqua similitudo. Nam melius potest cognoscere Vestra Sanctitas, quia neque in Nicæna, neque in Ephesina Sancta Synodo, neque in alio tali Sancto Concilio Papa perpetuæ Sanctissimæ Sedis adfuit.* (a) Alludit hic forte Hilarus ad ea, quæ S. Pontifex scripsit ad Imperatorem Theodosium, & Pulcheriam Augustam, recensendo causas, quæ eum præpediebant ne extra Italiam ad habendum Concilium proficisceretur. Subdidit deinde Hilarus: *pro qua re hujusformæ sequens consuetudinem nos direxit. Qui Sanctissimus non dubitans se in vobis hic adesse, quos præcipue cognoscit omnia, quæ ad Fidei Catholicæ sinceritatem, & quæ ad S. Petri Apostoli pertinent reverentiam agere, qui etiam per nos congruas Sanctorum Patrum Concilio direxit Epistolas, quas suscipi, & recenseri præcipite.* Gravissima hæc Hilari allocutio, ipsiusque justissima postulatio, Apostolicæ Sedis juribus innixa, nec contemni, nec rejici debebat a Dioscoro; Cum testimonium perhibuisset Hilarus, S. Pontificem Concilio adesse per suos Legatos, atque postulasset, ut a Patribus id cognosceretur; ejusque dogmatica epistola susciperetur, & legeretur. Tum vero Dioscorus intemperantiæ frenis laxatis, se constituit ambitiosum Judicem omnium gerendarum rerum, Imperialium Ministrorum protectione, & armatæ cohortis præsidio inflatus, audacter præcepit: *suscipiantur quæ scripta sunt ad hanc Sanctam, & Universalem Synodum a sanctissimo fratre nostro Coepiscopo Leone, ne relegerentur, præpedivit, & harum litterarum loco, aliæ divinæ litteræ redditæ sunt, quas præ manibus tenebat Joannes Presbyter, & Primicerius Notariorum, quæ de Juvenalis mandato lectæ, & insertæ fuerunt fidei monumentorum.* Hæc quidem ut sincere fatear, portendunt, Dioscorum se constituisse Synodi Præsidem ex violenta invasione, ut Christianus Lupus indicavit. Nescio tamen, an Principis delegationem prorsus excludant. Lupo tamen suffragari videtur Rusticus vetustus interpret Actorum Chalcedonensium, qui ad hanc Dioscori agendi rationem animadvertens, adnotavit in margine: *prævaricatio Dioscori suscipi epistolam Papæ a Synodo, & non relegi.* (a) Ista quidem, ut æquitas postulabat, cum ad magis Christiani Lupi opinionem explicandam, tum ad quasdam obscuras, implexasque quæstiones, occasione suæ opinionis ab eodem Lupo excitatas, aut dirimendas, aut illustrandas nos scribere oportuit; minime tamen recedentes a Summo S. Pontificis Leonis studio, qui omnia validiora media adhibuit, ut in indicta Synodo, omnia ad Justitiæ apices agerentur.

Dioscori ambitus & audacia.

Rusticus Diaconus interpret Actorum Chalcedonensium.

S. Leonis studium, ut in Ephesina Synodo æquitatis, & justitiæ leges servarentur.

XIV.

(a) Tom; IV. Conciliorum generalium Labbeanæ collectionis pag. mihi 895.

XIV. Posteaquam vero Dioscorus omne arbitrium in Synodo accepit, quid boni Leoni, & Universæ Catholicæ Ecclesiæ sperandum supererat? Quid præsidii Flaviano, Eusebioque Dorylæi, qui Elpidium, cum armatis militum copiis, de Imperatoris mandato conspiciunt adesse Synodo, accepta jam facultate in vincula mittendi quotquot Præsidis voluntati obstitissent? Fateor quidem hanc facultatem Elpidio factam fuisse contra concordiam turbatores. At qua ratione Flavianus, & Eusebius, alique, qui fortiter pro Catholica fide, & pro Apostolicæ Sedis juribus merito contendebant, poterant esse concordēs, & æquanimēs cum iis, qui sub honestatis specie fidem Incarnationis profligare volebant, & Catholicæ doctrinæ vindices opprimere? „ Vetantur (animadvertit Quesnelius) Episcopi, qui „ prius condemnauerunt Eutychem, sententiam dicere: immo iudicium „ de suo in Eutychen iudicio expectare imperantur. Missæ præterea litte- „ ræ ab Augusto ad Proconsulem Provinciæ, ad Magistratus, & Duces „ exercitus, ut executioni mandent decreta Concilii. Demum ad ipsam „ Synodum, ubi Flavianum ut turbulentum, & novas res in religione mo- „ lientem; Eutychen vero honorifice compellat, ut virum probum, & „ veritatis tenacem. „ (a) Hæc de illius Synodi exordiis recensuit Quesnelius, parum in his describendis abscedens a Baronio, & aliis, qui ordinata magis methodo, hanc tragicam describunt historiam; quam tamen nos summatim duntaxat referre in studiis habemus, ne actum ab aliis agere videamur. Inter ergo alias injurias, quas primo Flavianus subire cogitur, una illa fuit, quod convenientibus in illa Synodo Domino Antiocheno, Juvenali Hierosolymorum, Stephano Ephesi, & aliis, minime ipsi Flaviano permissum fuerit post Antiochenum Episcopum sedere; sed post Juvenalem. Atque convenientibus centum & triginta Episcopis in Basilica Dei Genitricis Mariæ, iussum est a Dioscoro legi litteras Imperatoris ad se ipsum datas: Legati vero Apostolicæ Sedis, nimirum Julius Episcopus Puteolanus, Renatus Presbyter titulo Sancti Clementis, Hilarus Diaconus, Synodum de sua legatione docuerunt, exhibitis pariter epistolis quas cum ad Synodum, tum ad Flavianum Sanctissimus Leo Magnus direxerat. Susceptæ quidem fuerunt huiusmodi litteræ (ut vidimus paulo ante) minime lectæ. Et quamvis Pontificii Legati pluries instetissent, ut legerentur, & (b) sub iuramento id promississet Dioscorus, tamen perjurii reus potius fieri voluit, Ecclesiæ Apostolicæ iura violare, scandalum in totum orbem excitare; quam permittere ut recitarentur.

Quare Flavianus & Eusebius Dorylæi Dioscoro non fuerint unanimes.

Flavianus iussus sedere in Synodo post Juvenalem.

Apostolicæ Sedis Legati.

Dioscorus perjurio convictus in Chalcedonenſi Synodo.

XV. Harum ergo litterarum loco, maluit ut Imperatoris litteræ legerentur; & audita suggestionē qua postulabatur ut fidei causa tractaretur, Dioscorus petitionem rejecit dicens: *Decretum esse ab Imperatore ut de controversiis Constantinopoli Flavianum inter, & Eutychem exortis tractaretur*. Notarii, qui acta excipiebant ex ejusdem Alexandrini Episcopi mandato addiderunt: *Episcopos Dioscoro acquievisse, & acclamasse, de fide nihil esse agendum, & innovandum*. At putidum hocce mendacium patefactum est in Chalcedonenſi Concilio, actione prima. Immo additum est: Dioscori Notarios impetum fecisse in Notarios Stephani Episcopi Ephesini; *deletumque quod recens fuerat exaratum, vimque magnam adhibitam, ut eorum thecas abriperent, & ab iisdem digitos resistentium pene confractos esse*. Ut igitur quæ Dioscorus secum agitaverat, executioni demandaret, ex Elpidii Comitis suggestionē, Eutyches, probantibus Episcopis ingredi iussus est, causamque agere, ut quæ de fide sentiret annunciaret. Qui consueta calliditate utens, blande, tamquam testes suæ fidei, Synodi Patres interpellabat, prius se ipsum Patri, Filio, & Spiritui Sancto commendando. Se fidei libellum præ manibus habere fassus est, quem Sanctæ Sy-

Notarii Stephani Ephesini vim passi sunt, & quare.

Eutyches Elpidii Comitæ mandato & suffragantibus Episcopis Synodum ingressus.

(a) Quesnelius diss. de vita, & rebus gestis S. Leonis pag. mihi 149. Baronius ad annum 449. (b) Conc. Chalced. act. 3.

Eutyches fidei
professionem in
synodo recitavit.

Eutychis dolus, &
mendacia.

Tamquam de
conspiratione reos
accusat Flavianum
& Eusebium Do-
rylæi.

Synodo obtulit. In eo autem se a pueritia *constituisse* in silentio vivere, asseverat, vitamque usque ad decrepitam senectutem agere, longe ab omnibus conturbationibus: *sed pessimis periculis insidiantium*, deinde circumdatum fuisse contendit, eo quod *non acquievisset secundum definitionem prioris vestri Ephesini congregati Concilii, præter eam, quæ in Nicæa a Sanctis Patribus fides est exposita sapere*. In sinceræ suæ fidei testimonium Eutyches Symbolum Nicænam subjecit, ad quod alludere simulans, postea dixit: *sic ab initio a progenitoribus meis accipiens credidi: in hac autem fide, & sum genius, & statim consecratus sum Deo, & suscepit me ipse misericordia; & in hac fide baptizatus signatus sum, ut usque vixi in ea, & mori opto*. Quæ pariter ab Ephesina Synodo erant statuta juxta S. Cyrilli doctrinam, se recipere fatebatur, addito tandem anathemate contra Manichæum, Valentinum, Apollinarium, & Nestorium, omnesque hæreticos usque ad Symonem Magum, & eos qui dicunt carnem Domini, & Dei nostri Jesu Christi de Cælo descendisse. (a) Narrat post hæc, quemadmodum Eusebius Dorylæi eum a sua pace exturbare volens, tamquam hæreticum in Synodo Constantinopolitana sub Flaviano postulaverit, nullam speciem hæreseos libellis inferendo. Quare subicit, Episcopo Constantinopolitano præcipiente coactum fuisse ad satisfactionem accusationis. Qui tamen Episcopus (Flavianus videlicet) in multis cum accusatore degebat, & pene inseparabilis ab ipso, putans se semper in Monasterio (sicut solebam) perdurare. De qua re certiores se factum fuisse a magno Viro Silentario, quem ipsi Imperator delegaverat, ut non se exponeret periculo comminatæ salutis, qui de cætero superfluum (ait) meam esse præsentiam respondit, cum jam ante discussionem, privatorum odiis, & emulationibus quasi per conspirationem esset damnatus (a). Narrat deinde se ad satisfaciendum in iudicium venisse, exhibendo fidei confessionem, plane consonam Patrum Nicænorum doctrinæ, postmodum ab Ephesina Synodo confirmatæ, quam neque suscipere Concilii Constantinopolitani PP. sub Flaviano dignabantur, neque recitari permittebant. Sed exorto Secretariorum tumultu, & multis clamoribus supervenientibus, quibus ejus animus turbabatur, sicuti & ex iudicum interlocutionibus, quas scripto tenere affirmabat; ut aliquod aliud adderet Nicænis, & Ephesinis statutis adhuc ab ipso exigebatur. Ego (ecce dolus maximus Eutychis:) vero timens prævaricari prolatam definitionem a sancta Synodo, quæ Dei voluntate hic congregata est, & ea quæ definita erant a Sanctis Patribus qui in Nicæa convenerant, rogabam innotescere vestro sancto Concilio, ut his quæ a vobis approbarentur acquiescerem, paratus in his manere. At nihil de Generali Concilio, quod appellaret, jam in superioribus capitibus demonstratum esse arbitramur. Nec propterea in hocce rejiciendo mendacio nos immorabimur. Mendacium tamen hoc, gravius reddidit sequenti calumnia, dicendo: factam in eum conspirationem, ad exitum perductam fuisse, quia, subito contra me longe ante scripta sententia ut ipsi videbatur, damnatio legebatur. (b) Addit ejus fidei professionem in monumentorum serie fuisse deinde mutatam, nullum verbum faciente de appellatione mea ad vestram Sanctitatem, Reverendissimo Episcopo Flaviano, neque meos erubescere canos, in præliis contra hæreticos, & pietatis confessione senescentis. Sua merita quibus se insignitum putabat contra Nestorianos dimicando, hic Eutyches potissimum exaggerat; ut sensum iudicum favorem, eorumque commiserationem sibi nanciscatur. Sed pejorem adhuc calumniam contra Flavianum instruxit, confingendo, S. Episcopum injuria sibi soli assumplisse jus de fidei rebus judicandi; & nihil vestræ sanctitati tanti iudicii reservare, & patefacto tenore sententiæ, quam in eum idem Flaviana-

(a) Hunc Eutychianæ fidei libellum integre exscripsit Eminentiss. Cardinalis Baronius Tom. vi. Annalium ad annum 449. pag. 91. (b) Consule eundem Baronium ad ann. 449. Tom. vi. pag. 92. & Conciliorum Collectores Tom. ix.

vianus tulit, quamque & in *diversis* Oratoriis, *memoriisque* Sanctorum post appellationem fecit (ait) in me latam legi sententiam. Et anathematizabat me, & eos, qui conveniebant ad me, & colloquebantur mecum, alienos faciens a Sancta Communione, non expectans Vestrae Sanctitatis iudicium. Demum post talium, tantorumque aliorum mendaciorum seriem, & acervum hisce verbis Ephesini Concilii Patres compellat: *Rogo nunc igitur Vestram Sanctitatem, considerate mihi compositam calumniam, & factiones, & ex hac causa factam ubique Sanctis Ecclesiis perturbationem, & ex hoc pullulans plurimis scandalum Ego enim ab initio Vestrae Beatitudinis iudicium postulavi, & iterum contestor coram Jesu Christo:*

Acervus mendaciorum Eutyche-
tis.

Eutychie al-
locationis peroratio.

XVI. Quis amabo, scribit Eminentissimus Cardinalis Baronius, hæc legens, & nesciens esse Eutychem, non existimet unum quempiam ex Sanctissimis Patribus Orthodoxæ fidei præcipuis defensoribus loqui? Vel quis sciens dici ista ab Eutyche, & nesciat quæ præcesserunt, quæve subsecuta sunt, non eum statim conjungat cum Antesignanis fidei Catholicæ, Athanasii, Gregorii, Basilii, atque Chrysostomi? Quam graviter tamen ex his Flaviani animus commotus fuerit, qui se tamquam calumniatorem, & in alterius innocentiam conspiratorem postulatum audierat, & velut Ecclesiasticæ pacis perturbatorem in plena Synodo, ab hæretico-homine mentiente, traducebatur, lector quæso secum recogitet. Quibus sane animi moestitiis ipse Flavianus credens mederi, acerbiores fieri expertus est, cum videlicet recitato Eutychetis libello, petiit locum dari accusatori, jubereque ingredi Eusebium Dorylæensem, & non fuit auditus, sed repulsus, vetitusque Eusebius admitti in Episcoporum confessum. Hoc novum facinus, Dioscoro postmodum in Concilio Chalcedonensi objectum fuit, qui hujus facti turpitudinem in Comitem Elpidium, & Elpidius in Imperatorem ita jubentem rejecit. Eusebiumque, & Flavianum, non tamquam accusatores, neque tamquam vindices eorum, quæ antea in Synodo Constantinopolitana gesta fuerant esse habendos; sed dumtaxat tanquam reos, nulla purgatione admissa esse judicandos. Hinc Dioscorus statim suggessit esse legenda Concilii Constantinopolitani Gesta contra Eutychem; & quamvis Julius Apostolicæ Sedis Legatus obstitisset, protestatus non permissurum se illa acta legi, nisi prius S. Leonis Dogmatica Epistola legeretur, ut pariter Hilarius Diaconus contestatus est; tamen Legatorum Pontificiorum postulatio rejecta fuit, quia Eutyches audacter prodiens, maligne eos tamquam sibi infensos, & suspectos proclamavit, quod apud Flavianum mansissent, *atque pransi apud eundem essent*. Lecta itaque fuere acta Constantinopolitana, & cum ad S. Cyrilli scripta ventum est, Eustathius Berythi Episcopus suggessit, ex sententia Cyrilli non dicendas in Christo duas naturas post Incarnationem: sed tantum unam ex sententia Athanasii. Evictam causam Eutychiani acclamarunt. Non enim Eustathius Episcopus duorum illorum Patrum mentem capiebat, qui promiscue φύσιν naturam pro hypostasi, & persona aliquando usurpant, quod Græcis Scriptoribus ante Antiochenum schisma potissimum commune fuisse, ipsi in nostris Scholasticis exercitationibus docuimus, & demonstravimus. Cæteri interim Episcopi, vel minarum timore acti, vel promissis corrupti, Ecclesiæ Catholicæ fidem palam profiteri, & explicare ausi non sunt: sed cum ventum est ad illam extremam actorum partem, in qua Eusebius Dorylæi Eutychem compellaverat, ut post adunationem Verbi cum carne, duas ad invicem naturas in Christo distinctas confiteretur, Eutychetis Patroni, & fautores audacius exclamarunt: *Tolle: incende Eusebium: iste vivus ardeat, iste in duo fiat; sicut partitus est, partiatur.*

Flaviani animus
ex Eutyche al-
locatione commo-
tus.

Eusebius Dorylæi
vetitus Eutychem
accusare.

Flavianus & Euse-
bius tanquam rei
in Synodo.

Julii Episcopi pro-
testatio.

Perperam interpre-
tantur Cyrilli, &
Athanasii scripta

Quemadmodum
contra Eusebium
Dorylæi Eutyche
fautores exclama-
verint.

XVII. Huic autem latrociniali judicandi formæ Dioscorum aliquem
Ccc emen-

ementitum Canonici iudicii colorem dare quæsit. Et idcirco Synodum percontatur: *tolerabilis est vobis iste sermo: post adunationem duas naturas dicere?* Synodus respondit: *Anathema qui dixerit.* Hæc autem dicta fuisse ab iis, qui Dioscoro blandiebantur, Baronius asseverat. Et idem doctissimus Annalium Scriptor fundamenta mutuatur ex testimonio eorum Patrum, qui huic Synodo interfuerunt, & totam causam deinde in Chalcedonensi Concilio retractarunt. Atque provocat potissimum ad Basilium Seleucensem Episcopum, qui per B. Joannem Episcopum, Dioscorum rogaverat, ut interlocutionem emendaret, & subjecit: *Magnam enim nobis necessitatem imposuisti tunc, tam ab iis qui foris erant, quam ex lingua tua.* Irruebant in Ecclesiam milites cum armis: instabant Monachi, qui cum Barsuma erant, & qui Parabolani nuncupabantur, & multitudo alia grandis. (a) Hæc, quæ de vi, & metu per Dioscorum Patribus tyrannice tunc illatis describimus, in Synodo Chalcedonensi testati sunt reliqui, qui Concilio Ephesino interfuerunt. Soli Legati Apostolicæ Sedis nullo metu, atque violentia commoveri potuerunt, ut Dioscori voluntati obtemperarent, vel ut leviter etiam recederent ab instructionibus, & commonitorio, quæ a S. Pontifice Leone acceperant. *Reclamarunt, exclamarunt,* ait Baronius, atque publice contestati sunt, nullas prorsus vires habere acta illa, quæ sola violentia, atque tyrannide extorquebantur: nullumque præjudicium fidei Catholicæ fieri posse, cujus formam a Sede Petri ad Synodum missam, nec legi sivillet nefarius Dioscorus. De læsa imprimis Apostolicæ Sedis auctoritate graviter postmodum questus est S. Leo Epistola ad Theodosium Imperatorem, (b) de qua suo loco verba faciemus. Sed & Episcopi ipsi vim undequaque pati cogeantur. Si enim duas in Christo Domino post adunationem profitebantur esse naturas, tamquam Nestoriani necandi proclamabantur: *minabatur nobis (aiunt) damnatio, minæ exilii intendebantur: milites cum fustibus, & gladiis instabant. Timebamus gladios, & fustes. Ubi gladius, & fustes qualis Synodus est?* Quadraginta duo Episcopi tacere iussi sunt, quin possent vel unum proferre verbum; & quindecim tantum Eutycheti faventibus loqui permissum est. Tanquam denique omnium Orthodoxorum carnifex Barsumas descriptus est. Quia surgentibus Ægyptiis, & Monachis, qui sequebantur Barsumam, omnique turba, coeperunt dicere: *eum qui dicit duas naturas, in duo incidite: qui dicit duas naturas Nestorianus est.*

X V I I I. Qualem ergo tragicum finem habuerit Synodus illa, ex tam lugubri, & deplorando rerum ordine, apparatu, & actorum prosecutione argumentari potest. Proclamata enim fuit Eutychis absolutio ab ipso Dioscoro. Et quamvis Flavianus reclamasset facta contestatione, quod non fuisset auditus, tamen Episcopi poenis, metu, & tædio acti, & usque ad vesperam afflicti, propriis ex subscriptionibus ratam habuerunt ipsius Eutychis absolutionem. Flaviani tandem, & Eusebii Dorylæi damnatio subsequuta est. Ad quam Dioscorus volens consuetis fraudibus procedere, acta Concilii Generalis Ephesini ad fidem pertinentia iussit, ut legerentur. Et interrogatis omnibus, an iis fidei decretis assentirentur, sine ulla prorsus animi hæsitazione omnes annuerunt. Sic namque procedens Dioscorus, coloratum titulum quæsit, ut non videretur innocentes damnare; sed eos tanquam de læsa fide, & de Nestoriano Dogmate reos a Religione Catholica removeare voluit, eos ab Episcopatu, & omni Sacerdotali ministerio alienos faciendo, & declarando. Nullam ergo aliam causam in lata sententia Dioscorus expressit, vel indicavit, nisi hanc unicam, videlicet: Flavianum, Eusebium Dorylæi, Œcumenicæ Ephesini Synodi decreta violavisse: *omnia pene revocantes, & immutantes: factosque causam scandali,*

(a) Parabolanos Baronius explicat, dicendo: Hi erant corporati Alexandrinæ Ecclesiæ. (b) Epistola xxxix. ad Theodosium.

Basilii Seleucensis
testimonium.

Legatorum Ponti-
ficiorum protestatio
qualis.

Vis illata Episcopis
per Dioscorum.

Eutyches absolvi-
tur.

Flavianus, & Eu-
sebius Dorylæi da-
mnati.

li, & conturbationis sanctissimis Ecclesiis, & ubicque Catholicis populis. Propterea concludit: certum est, hos ex semetipsis subjacere Synodicis olim a sanctis Patribus definitis damnationibus. Unde & nos quæ eorum sunt, confirmantes, memoratos, idest Flavianum, & Eusebium ab omni Sacerdotali, & Episcopali dignitate esse judicamus alienos. Ne denique videretur se totius causæ arbitrum constituisse, quasi ad Episcopos, qui ad Synodum convenerant conversus, eos ita compellat: *Confiteatur vero unusquisque religiosissimorum Episcoporum suam propriam voluntatem, manifestam hanc faciant sub fide monimentorum.* (a) At quorsum ita Episcopos alloquitur, cum quadraginta duobus loqui vetitum fuit? Quando qui pii, legitimi, atque sanctissimi erant iudices, jure suffragii, & interloquendi privantur, & falsis quæsitis coloribus calumniantur, persequuntur, quin eorum contestationibus locus præbeatur? Et denique quomodo poterant eorum voluntatem patefacere, præsentem Carnificem Barsumam, & Militibus, qui cum cæteris, fustibus, & gladiis eos puras chartas subscribere cogeant? Extant enim, notat Baronius, nonaginta sex Episcoporum subscriptiones, magna cum ignominia postmodum recitatæ in Concilio Chalcedonensi, cum causati sunt vim illatam, dum catenæ expositæ essent, & parati Milites, ut si quis reluctaretur, vinctus catenis in exilium duceretur.

Sententia a Dioscoro in Flavianum & Eusebium Dorylæi lata.

Dioscori ad Synodi Episcopos allocutio.

XIX. Flavianus tandem ægre ferens in tali latrocinio fidei causam ad exitium perducere, intrepidus exclamavit: *Appello a te.* Et Hilarus Apostolicæ Sedis Legatus dixit: *contradicatur;* & cæteri ejusdem Sedis Legati, nullo metu adducti, quamvis Proconsulem cum militibus, locum in quo latrocinium agebatur, ingressum vidissent, audacissimo Dioscoro in faciem resistere, contestantes nullius esse roboris quæ hætenus per vim, & metum, fuerant extorta. Publicam hanc, atque solemnem protestationem a Pontificiis Legatis factam, Synodi actis Notarii non inserverunt. Nam acta illa ad Dioscori arbitrium Notarii describebant, alia addentes, alia subtrahentes, alia denique pro suo pravo ingenio interpretantes, confingentes, & accommodantes. Dioscori autem tyrannicum furorem, & malitiæ impetum neminem moderare, & cohibere potuisse, testati sunt plures ex Episcopis, quos inter Basilus Seleuciæ; qui in Chalcedonensi Concilio dixit: *Post damnationem Flaviani omnibus nobis tristibus effectis, & aliquantis quidem nolentibus emittere vocem, aliquantis autem fugientibus, exurgens Dioscorus, & stans in alto, designabat, & dicebat: videte qui non vult subscribere ad me, seu contra me habet. Et quia Eusebius Ancyrae Episcopus parum distulit vocem, periclitatus est & ipse damnari.* Nonnulli Episcoporum ibi assidentium, qui tam graviter Divina, & Ecclesiastica jura violari, & pessumdari viderunt, Dioscori pedes tenuerunt dicentes: *Quia & tu Presbyteros habes, non debet propter Presbyterum damnari Episcopus. Nihil dignum damnatione egit. Si autem & reprehensione dignus est, reprehendatur.* (b) Episcopi porro illi erant Onesiphorus Iconiensis, Marinianus Synnadenus, & Nunechius Laodicensis. Horum ergo etiam humillimæ supplicationes, ambitiosi, præpotentisque Dioscori, animum nec leviter commovere potuerunt. Immo fractis omnibus Christianæ moderationis legibus, audacior factus, maxime Imperiali fretus potentia, & nebulonum caterva stipatus, tale præsidium sibi nactum esse arbitratur, ut religio esset, sibi soli obtemperare, omnium inferiorum, & æqualium; immo & superiorum jura ad se unice impia usurpatione trahendo. Hanc vero effrænatam illius animi cupiditatem, quis, quove colore excusare poterit? Non quidem qui Alexandrinæ Sedis præstantiam, & dignitatem exaggerat (ut Quesnelius facere consuevit) quæ inter Orientales Principatum obtinebat; non ejus Prædecessoris Sancti Cyrilli merita, & præro-

Flaviani appellatio, & Hilari Sancti Leonis legati protestatio.

Pontificiorum legatorum protestatio, minime actis Synodi inserta.

Dioscori furor & audacia.

Tres Episcopi mediatores pro Flaviano apud Dioscorum.

(a) Baronius loco ut supra, pag. 95. (b) Acta Chalced. Conc. act. 1.

Dioscorus Primatus jurisdictionem R. Pontifici deberi aliquando fassus est.

Quando Dioscorus R. P. S. Leonem tamquam controversiarum Ecclesiæ judicem consuluit.

Dioscori quæstiones ad S. Leonem propositæ quales fuerint.

Romanus Episcopus Principatum obtinet in universa Ecclesia.

Marcus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus S. Petri discipulus.

Antiquæ æmulationes, & privata odia Dioscori animi corruerunt

gativæ, ob quæ Œcumenicæ Generali Synodo apud Ephesum habitæ præfuit, ut ipse Dioscorus, nimis a Regiis ministris blanditus, sibi persuadere videbatur, & cui fere omnes tum Orientales, tum Occidentales Patres obsequium exhibuerunt: non denique Catholicæ fidei causa, vel satis difficilis, vel implexa, nondum explorata in errorem eum rapuit; sed sola vafrities, æmulatio, & furor. Is namque optime noverat Romanam S. Petri Cathedram, hujusque Episcopos tanquam supremos cæterarum Ecclesiarum Judices, & Magistros habendos esse. Et propterea Romanum Episcopum tanquam Patrem, etiam ab Alexandrino Antistite, esse consulendum, illiusque judicium tanquam firmam regulam omnium controversiarum esse habendum, scriptis, & factis fassus est.

X X. Anno enim Christi 445. ipse Dioscorus vix ad Alexandrinam Sedem evectus, de sua ordinatione, & ad Episcopatum electione Sanctum Pontificem Leonem fecerat certiore. Et veritus, ne suo Pastoralis muneris aliquando deesset, duas ei proposuit quæstiones dirimendas. Altera de ordinatione Episcoporum, & Presbyterorum: quando videlicet quibusve diebus juxta Apostolicam traditionem fieri posset: altera vero de Sacrificii iteratione, solemnioribus anni diebus, & festivitatis recurrentibus habenda, ut plebi supervenienti posset satisfieri. Utrique enim S. Leo Magnus occurrens, summum charitatis affectum impendit, ut ex hoc cognoscere posset, quod firmitus fundare desiderabat illius adeptæ dignitatis exordia. Epistolam enim hisce verbis Summus Pontifex ordiens, & veri Patris, & Fratris officia cum Dioscoro se agere fassus est; ut nimirum totam illam super duas expositas inquisitiones, explicationem, & regulam grato, & lubenti animo exciperet. *Quantum (ait) dilectioni tuæ, Dominicæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quod tua firmitus fundare desideramus initia, ne quid charitati tuæ deesse ad perfectionem videatur, cum tibi spiritualis gratiæ merita, ut probavimus, suffragentur.*

(a) Eximiis ergo meritis fuisse tum Dioscorum ornatum; & de iisdem Divum Leonem fuisse certiore, absque ulla prorsus dubitatione innotescit: Quare statim subjecit: *Paterna igitur, & fraterna collatio debet Sanctitati tuæ esse gratissima: & a te taliter suscipi, quemadmodum a nobis intelligis proficisci.* Sed quemadmodum has subjiciendas institutiones Dioscorus debuisset excipere, paulo infra in eodem epistolæ proemio explicat, ostendens Romanum Episcopatum, non tantum in Ecclesia a Domino Principatum obtinuisse: sed firmiter permanere in Divi Petri institutis, a quibus resilire, nemini Episcoporum licitum esse potest. *Cum enim Beatissimus Petrus Apostolicum a Domino acceperit Principatum, & Romana Ecclesia in ejus permaneat institutis, nefas est credere, quod S. Marcus, qui Alexandrinam Ecclesiam primus gubernavit, aliis regulis traditionum suarum decreta formaverit.* Necessitatem autem summæ concordie Romanam Ecclesiam inter, & Alexandrinam habendæ testatus est, ita scribendo: *non ergo patimur, ut cum unius nos corporis, & fidei fateamur in aliquo discrepamus, & alia Doctoris, alia discipuli instituta videantur.* (a) Non ergo ex suæ Alexandrinæ Ecclesiæ præstantia Dioscorus titulum, aut colorem quærere, aut emendicare poterat. Sat enim clare intellexerat, eam esse Ecclesiastici regiminis regulam, ut in universa Ecclesia Romanus Pontifex Principatum haberet, eumque omnes etiam primarum Sedium Episcopis, tamquam Patrem, & Doctorem cognoscerent, & venerarentur. Ad talem ergo, tantamque rebellionem nefario quodam furore ex antiquis æmulationibus, & privatis odiis orto ducebatur; sibi optime conscius, irrita, & nullius prorsus roboris esse, quæ contra S. Leonem, ejus Legatos, & Episcopos appellantes decreverat. Neque S. Cyrilli ejus Prædecessoris vestigia, titulum aliquem ipsius agendi rationi suppeditare pote-

(a) Sanctus Leo Magnus epist. xi. ad Dioscorum in Quesn. editione, alias LXXXI.

poterant. Is utique Ephesinæ Œcumenicæ Synodo præfuit, non tanquam Alexandrinus Antistes, sed S. Coelestini Papæ Legatus, Pontificias litteras excipiens, & ut in Synodo legerentur iussit; voluitque eas tanquam regulam omnium rerum in Synodo agendarum haberi. Restat ergo ut gravem aliquam difficultatem in fidei causa offendisset, quæ tales, tantosque indissolubiles nodos in se contineret, quos solvere ipse nescivisset, ut ignorantia titulus ipsi patrocinari posse videretur. At quæ ignorantia potuit unum Episcopum, alias in Sacris Canonibus versatum excusare, qui principaliori Orientis Ecclesiæ præerat: quique denique ignorare haud poterat, quæ ab illius Prædecessoribus in Ecclesiasticis habendis judiciis servata fuerant? Porro illius judicandi formam non alium habuisse titulum, quam illum, quem S. Leo adduxit, ex sequentibus verbis perspicue intelligere possumus: *Hæc autem ideo culpa processit, eo quod non pura conscientia, & recto iudicio secundum consuetudinem: (Dioscorus) Et qui collecti sunt, de fide, & errantibus protulerunt. In ipso autem iudicio non omnes, qui convenerant; interfuisse cognovimus: ecce studiosus iudicium delectus, qui a Dioscori nutibus penderet designatus. Deinde molli brachio Imperatoris agendi rationem, & mandata objurgat, de quibus antea verba fecimus, de Theodosii Divalibus differentes. Nam alios rejectos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti Sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt.* (a)

S. Cyrilli Alexandrini in Œcumenico Ephesino Concilio agendi ratio.

Quare Dioscorus Ecclesiasticarum regularum contemptor.

XXI. Quamvis itaque nullus ex tribus præfatis titulis defensionem, excusationemque Dioscoro parare possint, erunt tamen, sicut fuerunt, qui jus in indicendis Synodis Imperatoribus, & Principibus vindicant, qui etiam affirmare, & docere poterunt, Dioscoro præscriptum fuisse Theodosii decreto iudiciorum ordinem. Propterea cum ipse Imperator vetuisset, ne Flavianus Episcopus Constantinopoleos, aut cæteri Episcopi, qui sententiam adversus Eutychem in Synodo Constantinopolitana dederant, suffragium suum ferrent in Ephesino Concilio. Elpidius enim executionem mandati hac in parte graviter urisit, Theodosio ordinem rerum vindicans his verbis: *Imperator adimplens ipse primus ordinem legum cujus est conditor, & custos, iussit eos, qui semel judicaverunt, judicandorum ordinem tenere.* Hocce ergo excusationis genere, cum ipse Dioscorus ab objectis criminibus se purgare tentasset in Chalcedonenſi Concilio, quis modo uti posset, ad minuendam saltem, nisi ad penitus diluendam illam infamiae notam, qua Dioscorus generatim inuritur. Sed quid ad hæc, quæ varios secum afferunt nodos, & difficultates, paucis verbis minime expediendas, & eripiendas? Cum clarissimo Viro Petro de Marca, (b) qui Romanis Principibus hoc jus asseruit pro indicendis quandoque Synodis, & dandis iudiciis, dum Ecclesiastica iudicia fieri contingebat sicuti & irrita declarandi Concilia, cum fines præscriptos a Principe in modo processu dendi excedebant, quin Conciliorum Patres conquererentur de incompetentiâ Principis, sed de obreptione, quam Legatis missis ad primam Synodum Ephesinam ostenderunt. Longam deberem hic congressionem instituere, singulaque ad examen revocare, quæ nonnisi veritatis colorem præferunt. At ad aliud otium istud reservare opportunum ducimus, paucis dumtaxat hic adnotatis.

Petrus de Marca Elpidii comitis verbis insitit.

Cl. Petri de Marca opinio qualis.

XXII. Et imprimis quod ad Synodorum indicationem, rerumque in iis pertractandarum ordinem spectat, Clariss. de Marca aliquod jus indicare debuisset, quod naturæ legibus, divinisque institutis cohæreret. Non enim sufficit æquitati, & concordia, pacisque studio inhærare, quæ Sacerdotium inter & Imperium procuranda sunt, si in alterutrius præjudicium multa mala suboriantur. Alias semper in dubio versabimur: an priorum tem-

(a) S. Leo epist. 39. (b) Petrus de Marca de concordia Sacerdotii, & imperii lib. iv. cap. iii. §. vii. Chalced. Concil. act. i.

Cl. Petri de Marca
opinio discutitur.

Synodus Nicæna a
Constantino Imp.
indicta ex Sacer-
dotum sententia.

Qua potestate
usum Constantinus
in ea synodo indi-
cenda.

Theodosius pro
indicenda Ephesi-
na Synodo S. Leo-
nis auctoritatem
adhibuit.

Quare Imperato-
res Concilia con-
vocare studuerint.

Statutum Imp. ab
Elpidio promul-
garum divinis &
humanis institutis
non coheret.

temporum generalia Concilia, auctoritate Imperatorum sola, vel Apostolicæ Sedis simul indicta fuerint. Et rursus ultro dato quod Romani Pontifices Imperatorum arbitriis non valentes resistere, Synodorum indictioni acquieverint, an scrupulus remaneat, Principes jure, vel injuria Synodos indixerint, atque in iis indicendis propriæ auctoritatis limites exceßerint. Si ad primam Nicænam Synodum animum convertamus, hanc utique Constantinum Imperatorem indixisse intelligimus: sed *ex Sacerdotum sententia*. (a) Et quoniam tot Præsulum coitio sine Imperiali consensu, auxilio, atque præsidio nec fieri, nec sustentari poterat, idcirco ad præpediendos tumultus, & ad faciendam Episcopis liberam potestatem, ut Episcopalibus eorum sedibus ad tempus relictis, præstituto tempore Concilio adessent, litteras ad eosdem dedit, ut itineri se committerent. Quo in negotio vicaria usum fuisse potestate, & ipse Marca asseverare debet. Cum ipse alibi sincere fateatur: Iuxta veterem Ecclesiæ Canonem, non licere œcumenicam Synodum celebrare absque sententia Sedis Apostolicæ. (b) Si itaque res sic se habent: Jam Imperatores non propria: sed vicaria summorum Pontificum auctoritate, generales Synodos indixerunt. Idque magis exploratum est ex Ephesina Synodo de qua agimus, ad quam indicendam, Theodosium Apostolicæ Sedis auctoritatem adhibuisse, Leo Magnus in epistola ad eandem Synodum protestatus est, cujus verba in superioribus retulimus, & Marca ipse in margine ad laudatum locum descripsit. Ut verum tamen fatear, æquitatis, & concordie ratio semper postulavit, ut gravissimis in Romano Imperio perturbationibus propter Clericorum scandala, & æmulationes gliscentibus, Romani Pontifices non reluctarentur Principum, & Imperatorum petitionibus, ne Ecclesiæ rebus susque, deque versis etiam civilis administrationis negotia ad exitium vergerentur; quorum cura potissimum ad sæculi potestatem pertinebat. Propterea nihil mirum, si ad excitatas quandoque turbas componendas, Imperatores ipsi consilium habuerunt de Synodis indicendis; hancque facultatem ab Apostolica sede exposulaverint. Id indicare voluisse clariss. Petrum de Marca mea est opinio.

XXIII. Quod præterea ad rerum pertractandarum *ordinem* spectat, gravior est difficultas; an Romani Principes illum præscribere potuerint, *quod docetur* (ait) *aliquot exemplis*. Quæ inter, idem de Marca illud adducit, quod Flavianus, & Eusebius Dorylæi *non judicum: sed judicandorum locum in Synodo obtinerent*. Vix arbitrari possum, hujus Theodosiani statuti rationem probari potuisse a Viro doctissimo, & Parisiensis Ecclesiæ Præsule Illustrissimo de Marca. Cum statutum illud naturalibus, divinisque institutis repugnet. Nihil enim perperam a Flaviano, eiusque Synodo factum fuisse constabat; ut idcirco ipse Theodosius rerum *ordinem* tam injuriosum decerneret, qualis ille erat, ut Flavianus privaretur jure suffragii in causa fidei, & Eutychetis, quod prorsus inseparabile erat a Sacerdotali dignitate, quam in Constantinopolitana Ecclesia exercebat. Præterea quale crimen objiciebatur Flaviano, & Eusebio Dorylæi, ut reorum judicandorum locum tenerent? Quales erant legitimi accusatores, qualia indicia, & probationes adducebantur, ut tanquam graviorum criminum rei judicarentur? Velamine quidem malitiæ justitiæ, se per odium, & subornationem a Synodo judicatum fuisse, Eutyches voce, & scriptis libellis affirmabat. Sed Princeps ille, qui prætextum arripiebat tuendæ, & conservandæ Christianæ tranquillitatis in Ecclesia, & Imperio, nondum cognita causa, vindicabat sibi cognoscere, quæ ad eum non pertinebant, cum de nova hæresi, & de judicio in eam lato ageretur; idcirco non poterat eam naturalem legem violare. Legum *conditorem*, atque *custodem* Elpidius Imperatorem ibi vocat. Sed quo sensu naturalem, divinamque legem

(a) Rufinus Aquilejensis lib. i. hist. Eccles. cap. ii. Vide nostras adnotat. Tom. ii. pag. 4. & 5. (b) Petrus de Marca lib. v. cap. vi.

legem custodiebat, quæ dictant, aliorum legitima jura non esse violanda: neminem inauditum suo jure posse privari, *nisi forte talis sit culpa, quæ ipso genere suo aliquam* (a) *pœnam inducat?* Et forte gravissima pœna ea non debet reputari, qua judicandi jure tum Flavianus, tum Eusebius privabantur? Et Imperiali statuto inter *judicandos locum* tenere jubebantur? Sola contumacia pro crimine aliquo præsentis, vel præterito, statutum antiquum Ordinem legum Theodosio permittere potuisset, aut abolere, aut immutare. Quid vero? Nec Flavianus, nec Eusebius, *tribus propositis edictis, aut uno pro tribus, quod vulgo peremptorium appellatur, admoniti, & vocati fuerunt*, nec suam præsentiam denegarunt. Igitur tanquam contumaces haberi non poterant. Quinimmo vix acceptis litteris Synodi indicibus, nulla interposita mora, vel impedimento emendicato, ad Convantum convolarunt. Unde injuria ibi affirmatur, quod *Imperator adimplens ipse primus ordinem legum*; cum nullum ordinem, nullam æquitatem, nullam denique legem servaverit jubendo, *qui semel judicaverunt judicandorum locum obtinere*. Ego igitur potius crederem Elpidium Imperatoris auctoritate abusum fuisse, eaque lege urgere voluisse, ut contra omne jus, nec Flavianus, nec Eusebius, neque alii, qui innocentes, & sine ullo crimine damnati fuere, etiam secluso quocumque defensionis genere indebitas pœnas subirent. Maculam tamen ullam illustrissimo Episcopo Parisiensi inurere non intendimus, quod talia jura, sæculi Principibus vindicare voluerit, sed explicare dumtaxat in votis habuimus, valde infirma, & falsa esse ea principia, ex quibus præscriptum ab iis Principibus judiciorum ordinem probare assumpsit.

XXIV. Tandem vero ultimam Ephesinorum gestorum partem, qua latrocinium ad exitum Dioscorus perduxit, brevissime recensebo. Huic porro Synodali actioni, Romani Pontificis Legati adesse recusarunt: sed accepto Flaviani appellationis libello, nulla prorsus violentia compelli potuerunt, ut diutius apud Ephesum remanerent, atque constanter, ut decuit, *fuerunt protestati, nequaquam id, quod constituebatur Sedem Apostolicam recepturam*. (a) Parvi autem pendisse Dioscorum has Legatorum Pontificiorum protestationes, ipsiusque Flaviani appellationem, testatus est Hilarus in Epistola ad Pulcheriam Augustam. *Posteaquam injustæ voluntati Dioscori atque sententiæ, ait Hilarus, communicare non potui ad aliud Concilium* (b) (idest ut animadvertit Christianus Lupus, aliam Synodalem actionem) *terroribus, atque insidiis evocare conatus est, quatenus me, quod absit, aut seductionibus me faceret consentire ad condemnandum Sanctissimum Flavianum Episcopum, aut resistentem teneret, ut mihi non esset sententia ad pietatem vestram Constantinopolim percurrere, aut ad Romanam Ecclesiam remeare. Veruntamen confidens auxilio Christi, quod attinet ad damnationem Reverendissimi, ac Sanctissimi Viri innocentem me, integrumque servavi, licet nulla flagella, nulla tormenta me, possint facere ejus consentire sententiæ: sed omnibus derelictis exinde discessi, per incognita, & invia loca Romam veniens, ut Reverendissimo Papæ omnium, quæ in Epheso gesta sunt, idoneus nunciator existerem*. (c) Concinunt Hilario Prosper in Chronico, & Theodoretus (d) Dioscorus tamen post Legatorum Pontificiorum fugam, nec mitior factus, nec veritus debitas quandoque pœnas solvere debere, flagitiis nova addens flagitia, non tantum Monachos, qui pro Eutychiana hæresi certabant absolvit, & in

Hilarus Diaconus
Epheso aufugiens
Romam venit, &
quare.

(a) C. *Reprehensibilis* de appellationibus L. *contumacia* ff. *de re judicata*.

(b) S. Leo Magnus epist. ad Chalced. Synodum (c) Hilarus Diaconus epist. ad Pulcheriam Augustam. Christianus Lupus in scholiis & notis ad Ephesinam Synodum. (d) Non tantum Hilari fugam arripuisse, sed & alios Pontificios Legatos, Liberatus Diaconus asseverat scribens: *Porro Legati Sedis Apostolicæ ab ipso Concilio fugientes retulerunt Papæ Leoni iniquitates Dioscori, quomodo Dioscorus vi magis, quam justitia in illa Synodo egerit*.

Theodoretus epist. 115.

in communionem recepit: sed plurimos Orthodoxos Episcopos e suis sedibus dejicendos, & expellendos esse declaravit: alios in exilia deportavit, & istis adhuc superstites alios substituere fecit. Omnium primus dejectus fuit Theodoretus Cyrensis, inauditus, non evocatus, & absens ultra quinquaginta mansiones, qui Theodosii decreto exul detinebatur. Quæsitum procurasse titulum pro hujus damnatione Dioscorum notissimum est. Nam cum antea Theodoretus impugnasset Capitula S. Cyrilli, etiam post initam pacem, & obtentam Ecclesiasticam reconciliationem ab Episcopatu dejectus est. Quare Episcopali domo privatus, & ex amicorum stipe vivere coactus, quorum unus in eum maxime liberalis fuit Uranius Episcopus Emesenus. Hinc (subjicit Christianus Lupus) per Anatolium Patritium Principi supplicat, aut appellationem suam prosecuturus Romam accedere, aut certe redire ad suum, in quo olim Monachus professus, Monasterium, distans centum millibus a Civitate Cyrensi. Sed de hujus appellatione ad S. Leonem alibi opportunius verba facere reservamus. Secundus quem e sua Sede Episcopali ejiciendum esse Dioscorus statuit, fuit Ibas Metropolita Edessenus propter famosam epistolam Sancto Cyrillo Alexandrino injuriosam, ad Marim Persam scriptam, qui pariter non permissus Synodo adesse, absens damnatus est. De cujus a Synodo exclusione est sermo in Concilio Chalcedonensi, Actione ix. & apud Liberatum Diaconum Cap. xii. (a) Æquale infortunium pariter passi sunt Sabinianus Episcopus Perrhensis in Provincia Eufra-tesia, Evagrius Epiphaniensis, qui addit dejectos etiam fuisse Aquilinum Bibli, Irenæum Tyri, Sophronium Episcopum Constantiensem, Cypriorum Metropolitam, & Joannem Germaniciensem. Omnium ultimus dejectus fuit Domnus Episcopus Antiochenus, de quo Liberatus hæc habet: *Post omnes autem, & Domnum Antiochenum remanentem ab Orthodoxorum depositione, quia particeps factus Dioscorus in Orthodoxorum depositione, & Eutychetis absolute. Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensit in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim Cyrilli Capitula scripserat, eo quod essent obscura damnavit egrotum, & absentem illa die.* Denique in dejectorum Episcoporum locis alios substituere, eligere, & ordinare ausus est Dioscorus, plenariam sibi generalium Synodorum auctoritatem usurpando etiam contra mandatum Canonis iv. Concilii Sardicenis, quo jubetur, *nequis in locum Episcopi depositi substituat, priusquam Romanus Pontifex sententiam tulerit.* (b) Tantum enim abest, ut Dioscorus huic Canoni, qui sub nomine Nicænorum laudabatur, obtemperare voluerit; quinimmo usurpato sibi totius Ecclesiastici regiminis imperio contra omnia naturalia, divina, & Ecclesiastica Jura, & fidem, ad exitium perducere, & omnium Ecclesiarum statum subvertere voluerit, sibi duntaxat obtemperando. Verum de horum electionibus, ordinationibusque verba faciemus S. Leonis gesta describentes in Lib. II Historiæ Eutychianistarum. Quemadmodum, & de Sardicenis Canonibus Cap. x. hujus Libri.

Quemadmodum Theodoretus a Dioscoro damnatus.

Theodoretus variis ærumnis affectus.

Ibas Edessenus a Dioscoro damnatus & quare.

Sabinianus Evagrius alique Episcopi a Dioscoro damnati.

Quare, & quomodo Domnus Antiochenus a Dioscoro damnatus.

Concilii Sardicenis Canon iv.

(a) Liberatus Diaconus in Breviario ubi supra. (b) Tom. 11. Concil. pag. mihi 681.

CAPUT IX.

De S. Flaviani Constantinopolitani Episcopi ad Apostolicam Sedem appellatione. Falsa Joannis Launoi, Paschasii Quesnelii, aliorumque sententia quod ad novum generale Concilium appellaverit proponitur. Et denique tamquam infirma, & valde fallacia horum argumenta, certis, evidentibusque demonstrationibus evertuntur, & prorsus eripiuntur.

I. **I**ta novarum rerum studio Quesnelii animus fuit adductus, ut peregrinas doctrinas & a communioribus opinionibus discrepantes vendere cupiens, erroneis, falsisque argumentis ratiocinari minime erubuerit, a quibus removeri nequidem voluit, cum veritas luce splendidior eidem occurrebat. Vehementer enim a suis constrictus præjudiciis, quibus semper in disputationibus, congressionibusque habendis adhæsit, atque a clarissimorum, doctissimorumque virorum semitis recedens, (a) rerum cortices dumtaxat attingendo, sophismata, fallacesque conjecturas veritatis colore depinxit, non tantum ut lectores deciperet; sed ut in Apostolicam Sedem odium exerceret; novamque in Ecclesia regiminis rationem stabiliret, prætextu antiquitatis persequendæ, & illustrandæ. Hujusmodi sibi proposuisse scopum in omnibus suis scriptis, mihi persuasum est. Sed potissimum id intellexi, cum octavam eius dissertationem lustrandam assumpsi. Arbitrabar enim, quod agens ibidem de celebri S. Flaviani appellatione ad Apostolicam Sedem, nullo invidiæ spiritu se duci passus esset. Sed voluisse in tanti argumenti negotio insistere vestigiis prudentum, eruditorumque Scriptorum, qui jampridem eum præcesserunt in hocce pertractando argumento, de quo nos in præsens verba facere statuimus. Baronii nimirum, Bellarmini Joannis Davidis, Cardinalis Peronii, Christiani Lupi, aliorumque. Quippe qui ex animo veritatem exquirentes, non tantum Ephesini latrocinialis statum, ordinem, resque in eo gestas narraverunt, nullo prorsus mendaciorum fuco adhibito, quemadmodum opus erat: sed etiam ipsius Sancti Flaviani ad Apostolicam Sedem appellationem, tamquam ratam, & validam, & juxta Ecclesiastici juris formam factam fuisse asseverarunt. Tantum vero abest, ut Quesnelius optimam hanc viam ad sincera Ecclesiasticæ historiæ studia conducentem ingredi voluerit, ut potius, relictis planissimis semitis, quas præfati Clarissimi quondam Viri prosecuti sunt, eos potius in scenam traduxerit exagitandos, & ignorantia notam innuferit eis, quod judicaverint, Flavianum Apostolicam Sedem, non potius generale Concilium appellasse. Contra vero ipse, Launonii falsas conjecturas, atque commentitias opiniones secutus, ejusdem Flaviani appellationem non ad Apostolicam Sedem, vel ad S. Leonem factam fuisse, sed ad Generale Concilium ab ipso Episcopo provocante, novumque judicium postulante fuisse directam. Suam ergo dissertationem Quesnelius aggressurus, eam simulat conscribere ex iis, quæ habet S. Pontifex Leo in epistolis xxxix. & xl. quod sequenti epigraphe indicare voluit: *Dissertatio Octava de causa Flaviani Episcopi Constantinopolitani in Pseudo-Synodo Ephesina damnati, atque depositi: ad epistolas xxxix. & xl. S. Leonis ad Theodosium Imperatorem.*

II. Hanc autem dissertationem aggreditur scribendo „ Appellatio-
D d d „ num

(a) Baronius Tom. vi. Annal. Bellarminus lib. ii. de R. P. Jo. David opere Gallice conscripto de judiciis canonicis Episcoporum, Christianus Lupus in notis ad Ephesinam Synodum.

Quesnelii studium
& artes.

S. Flaviani ad
Apostolicam Se-
dem appellatio cl-
viorum scriptis il-
lustrata.

Quesnelii Sophisma mutuatum ex novatorum doctrina, & ex Launojo.

Quesnelius taxat Johannem Davidis quod Petrum de Marca exagitaverit.

Quid de Ephesina I. Synodo affirmet Quesnelius.

Ludit Quesnelius fabulando.

num quæ ad Apostolicam Sedem delatæ dicuntur primis Ecclesiæ sæculis, omnium celeberrimam esse, quæ data est a Flaviano post latam adversum se a Dioscoro sententiam. Paucis indicat fundamenta eorum qui affirmativam partem propugnant. Et statim subjicit: De hujusmodi appellatione, quæ epistolæ xxxix., & xl. præcipua est, & unica fere materies, paucis saltem differendi necessitatem susceptum indicit consilium, etsi prolixiorum tractationem argumentum a doctioribus jam pridem ventilatum non exigat (a). Ut tamen facilius sensim a doctiorum sententia, qui hocce argumentum illustrarunt abscederet, adnotandum censuit: nunquam a S. Leone scriptum esse, sedem suam a Flaviano esse appellatam, sed generatim dici, appellationem esse interpositam, ut in hujus epist. cap. 3. loquitur, & quod Legati ipsius fideliter reclamarunt, & iisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit. Sibi concinere arbitratur Ephesinæ Synodi acta Græca, in Œcumenica Chalcedonenſi relecta, in quibus aliud nihil a Flaviano dictum refertur, quam istud recuso *te παρατημαί σε*, & ab Hilario: Leonis Legato: contradicatur *κοντραδίκτουρ*. Ex quibus ait pergit ratiocinari. Sive enim veram appellationem intellexerit Flavianus, ut Scriptor novellus operose contendit adversus Marcam, sive recusationem, quod affirmant alii, & ipse David tandem fatetur, perinde est: hoc unum assero, Leonis mentionem a Flaviano vel appellante, vel recusante factam non fuisse. Clarissimi Petri de Marca opinionem a Davide exagitatam defendendam assumit; & in ejus impugnatorem graviter invehitur, quod pervicaciter propugnari hoc loco voluerit, consuetas judiciorum Canonicorum formulas (b); cum omnia contra jus, fasque a Dioscoro præsumpta cognoscantur, nec Ephesino latrocinio accommodari ullo modo possint solitæ judiciorum consuetudines, & formulæ. Esto enim (ait) recusationi non sit locus secundum juris Ordinem nisi ante latam sententiam; nec appellationi nisi post prolatum judicium: optime id quidem, vel cum legitimus iudex merito in suspensionem venit, vel ab incompetente judicium adornatur. Tandem concludit Quesnelius: at nihil tale in Ephesino Concilio reperias. Synodum ait legitime fuisse congregatam jussu Principis, assensuque Romani Pontificis, qui etiam per legatos intererat, recusari, ac repudiari nullatenus potuit. Hactenus vero joculari voluisse Quesnelium, ut lectores deciperet, deceptosque in suam traheret opinionem, quis non videt? Calamum stringere fingit contra Johannem David, Petri de Marca adversarium, & ludendo in verbis sibi blanditur, eam Ephesinam Synodum in suis exordiis recusari, & repudiari nullatenus potuisse, quia legitime congregata jussu Principis, & Romani Pontificis assensu.

III. Sed in hac convocatione difficultatem non versari, lippis tonforibusque notum est. Quamvis tamen dictis in superioribus inhærendum sit; ostendentes, Theodosium Apostolicæ Sedis auctoritatem, non consensum tantum adhibuisse pro ea Synodo habenda. Igitur recusari, ac repudiari potuit illa Synodus statim in suis exordiis. Quando videlicet Dioscorus nulla legitima auctoritate munitus, Synodum ipse pro arbitrio facere aggressus, deturbando e loco, in quo Episcopus Constantinopolitanus sedere debebat, ipsum Flavianum, illius Ecclesiæ legitimum Pastorem: quando

(a) Quesnelius Diss. Octava Tom. II. pag. m. 304. & seqq. Launojus p. II. epist. ad Jacobum Boetium epist. 3. p. m. 22.

(b) Quesnelius Carpit Johannem David ob lib. inscriptum de judiciis Can. Episc. Cap. VI. art. 3. §. 2. At injuria quidem. Nam David magno veræ, ac solidæ eruditionis apparatu antiquorum ordinem, & consuetudinem in Ecclesiasticis judiciis habendis explicavit; Unum atque idem ante Justiniani Ævum duo illa vocabula *appellationis*, & *recusationis* importasse ostendit, ut habetur in lege: simul utrumque vocabulum ponitur tam *appellationis*, quam *recusationis*. Vocabulorum demum confusionem sustulit Justinianus.

do instructus de mandatis quæ legati S. Leonis deferebant, debitum locum, & honorem nec ipsis dedit, (a) nec unquam permisit, quod commonitoria, & epistola dogmatica, quæ exhibuerunt, in Synodo legerentur. Quid plura? Potuit rejici, & recusari illa Synodus, quando Flaviano, Legatis Pontificiis, cæterisque Patribus Orthodoxis innotuit, jam omnem lapidem a Dioscoro moveri, ut soli Eutychianæ factionis adhaerentes, numero, auctoritate, viribus adversum Catholicam fidem, Religionisque pietatem prævalerent. An non in iis exordiis, Flavianus, Eusebius Dorylæi Episcopus, Pontificique Legati potuissent recusare locum habere in eo conventu? At detinebantur a Militibus Imperialibus, qui Ecclesiam, hujusque fores custodiebant. Verum, *ubi milites, gladii, fustes, qualis Synodus* quæ recusari non possit? Ad hæc ergo Quesnelium animadvertere oportebat, antequam licenter scriberet, non potuisse initio Synodum illam recusari. Sed (addit) tunc primum potuerunt recusari Dioscorus, ejusque Synodus, cum ille omnia per vim, scelusque sibi vindicans, & omnem judiciorum formam subvertens, ex Episcopo visus est in prædonem, & sicarium evadere, & Synodum primum legitimam convertere in latrocinium. Tunc non tantum appellationi, quæ legitimum, ac competentem judicem supponit, quam recusationi, & protestationi locus erat contra Conventum, quem nulla ratio, ut loquitur S. Leo, *Synodum vocari sinit*. Non sibi constare Quesnelium, vel nonnisi oscitanter Ephesini Concilii historiam lustrasse, mea quidem sententia est. Idcirco dicat amabo: undenam hoc latrocinii initium, in quo Dioscorus omnia per scelus sibi vindicavit, omnemque judiciorum formam subvertit, desumendum sit? Forte supponit, Dioscorum tale scelus, tantamque tyrannidem exercere non cæpisse statim ac Synodus convenit? Immo scelus jam mente a tribus mensibus præconceptum libere, & quasi furens non amplius animo cohibere valens, in illis primis exordiis patefecit, illudque pedetentim auxit, & consummavit tragicis illis actionibus, quibus tota gestorum series referta fuit. Si igitur Quesnelio auctore *recusationi, protestationi, appellationique* locus erat, cum primum Dioscorus illegitimum, & non competentem judicem se reddidit, inde sequitur, potuisse Flavianum in suis exordiis recusare, & repudiare illam Synodum, quia & in exordiis Dioscorus erat judex incompetens; & quia merito omnes ab eo artes adhibitæ trium mensium spatio, in suspicionem tantorum patratorum facinorum adducebant. Credit ne Quesnelius Dioscori artes, & machinationes, antiquas æmulationes, & privata odia Flavianum, Eusebium Dorylæi, Legatos Pontificios latuisse? Jocatur lepide. Itaque cum veritate concludendum est: Synodum illam legitimam fuisse quoad *convocationem* tantum, quia Imperator ad eam cogendam, Apostolica Sedis auctoritatem voluit adhibere.

IV. Pergit Quesnelius ut discrimen assignet recusationem inter, & appellationem dicens, in pluribus consistere; *quorum unum* est quod recusatio sententiam in irritum mittit, tamquam ab incompetente judice latam; appellatio vero suspendit solummodo sententiæ effectum, tamquam injuste a judice, licet idoneo, *profectam, donec a superiori ad examen revocetur*. Addit deinde Ephesinum judicium, Synodi nomine indignum prædicatum fuisse a Leone, *etiam ante iteratam* cognitionem, ut satis significet magis recusationi quam appellationi locum fuisse. Quid vero ex his? nisi illegitimam fuisse Synodum in suis exordiis, quod Quesnelius paulo ante negavit. Quare ut principaliorẽ alium sibi præfixum scopum attingeret,

D d d 2

(a) Vide acta Concilii Calchedonenſis. in quibus Dioscorus damnatus act. 1. Conſule pariter Liberatum Diaconum, qui in ſuo Breviario ſcribit. *Et ſedentibus in Baſilica Dei genitricis Mariæ illis Episcopis, Eccleſiæ Romanæ Diaconi vices habentes Papæ Leonis aſſidere paſſi non ſunt; eo quod data non fuerit præſeſſio Sanctæ ſedi eorum.*

Quesnelii ſophiſma vel æquivocatio ſolvitur.

Non ſibi conſtat Quesnelius.

Quesnelius ſuis ratiocinationibus perſtrictus.

Quo ſenſu II. Ephesine ſynodus legitima dicenda

Quibus ductus
rationibus S. Leo
Ephesinum con-
ventum synodum
non appellet.

Quo sensu Flavia-
nus a Dioscori ju-
dicio appellaverit
ex Quesnelio.

geret, recitavit illa S. Leonis verba, quæ in variis ejusdem epistolis leguntur, quibus conqueritur, *quod hi, qui collecti sunt, de fide, & errantibus non secundum consuetudinem protulerunt: ubi primates Synodi nec resistentibus sibi, nec consentientibus pepercerunt: ubi non omnes, qui convenerant, interfuisse cognovimus: ubi alios rejectos, alios didicimus intromissos, qui pro unius Dioscori arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt, ubi in omnes sævitum est Ecclesias* (a). His S. Leonis verbis addidit, & quidem rationabiliter hæc alia Quesnelius: ubi scripta Apostolicæ Sedis, Episcoporum auribus publicari non sunt permessa: ubi ejusdem Legatis suus locus non est concessus: ubi Calchedonenses Patres testati sunt summam violentiam factam fuisse. Ex quibus tamen omnibus hanc inferri consecutionem arbitratur. Hinc vides (ait) quam merito jure clamavit Flavianus, *παρά τὸ ὑμᾶς σε αἰετοῦ* *recuso te*. Vellem tamen ut lector Quesnelii artem hic animadverteret, qua videlicet a *recusatione* ad *appellationem* gradum facere contendat, quibusque coloribus eam studeat ornare. Subdit enim: quia
 „ Episcoporum fere omnium consensus, ac subscriptio nonnullam Synodi
 „ imaginem impio conventui conciliabant, Imperatorisque, ac potestatum
 „ interveniebat auctoritas, Flaviano visum est cum postmodum libellum
 „ Apostolicæ Sedis legatis tradidit, hanc appellationis vocem usurpare,
 „ ut ex jure appellationis, novæ Synodo locus daretur. Videt ne lector
 ad quem scopum tendat tota præcedens Quesnelii fabulatio? Ex Launojo enim, aliisque novitatum Scriptoribus hanc doctrinam deprompsit, quam tamen scite, & erudite, suis auctoribus exagitatis Joannes David eripuit, perspicue ostendendo Flaviani illam loquendi formulam *παρά τὸ ὑμᾶς σε*, veram significare appellationem.

Launojus Bellar-
minum exagitat, &
quare.

V. Et quidem Quesnelius ipse post magnum, & inutilem verborum apparatus, utrumque dare coactus est. Videlicet Flaviani *recusationem*, *appellationem* indicasse. Sed momenta omnia, quæ ad hanc veram appellationem demonstrandam concurrunt ita maligne interpretari nifus est, ut contenderit ad Apostolicam Sedem non fuisse delatam, quia *Flavianus appellans, Leonis nomen non interposuit, & Leo ipse* in suis Epistolis post Ephesinam Synodum scriptis suffragatur. Vult tandem Quesnelius Flaviani appellationem vagam fuisse, & ad novum Concilium ordinatam, cum nullo S. P. affirmet, suam sedem appellatam fuisse „: Quod Pontifex Sedis „ suæ jurium studiosissimus numquam omisset si ita fuisset. Sed appellationem simpliciter interjectam asserit. Hanc doctrinam, ut diximus, ex Launojo mutuatus est. Quam ut Launojus contra Bellarminum probaret, Epistolam S. Pontificis ad Theodosium exscripsit, eamque Eminentissimo scriptori, Pontificiorum jurium vindici objecit, scribendo „. Cum in Bellarmini argumentum, & in Leonis Epistolam inspecio, adducere facile, „ ut credam, Bellarminum Leonis Epistolam non legisse, sed deceptum „ fuisse ab Amanuensi suo, qui illi dixit Flavianum ad Leonem appellasse „ Nam Pontifex hoc in epistola sua non scribit. Flavianum appellationis „ libellum dedisse scribit: sed ad quem dederit non scribit. Hinc ergo quasi divinando, ex præcedentibus ita ratiocinari assumit. Credibile est, Flavianum provocasse ad Synodum quæ liberior foret, & numerosior. Nam Leo, & Romana Synodus unum id agunt, ut Imperator generalem intra Italiam Synodum celebrari jubeat, quæ excitatis tumultibus, & controversiis finem imponat. Tandem idem Launojus præfatæ suæ epistolæ istum paragrahum, aut caput his verbis claudit. *Verum Flavianus ad Leonem provocaverit? Non ideo provocavit ut Flaviani causam Leo solus judicet, sed ut generalis Synodus cum Leone judicet* (b). Lepidum mendacium a Quesnelio ut diximus adoptatum. Sed quomodo coherere possunt ista cum Flaviani

(a) S. Leo Epist. xxxix. xl. & lxxv. Hunc locum ex tribus Epistolis conflatum exscripsimus, prout est apud Quesnelium pag. m. 304.

(b) Launojus Epist. pag. 11. Epist. iii.

viani consilio, agendive ratione? Qui jam olim ratam habuit Eutychetis ad Romanum Pontificem appellationem, expresse scribendo, & *appellasse vestram sanctitatem*: quique ante quatuor menses, suam, & Eutychetis causam ad generale Concilium deferri negavit, & ut ab hoc indicendo S. Pontificem se abstinere obtestatus est. Jam vero mutata sententia sollicitus efficitur pro nova generali Synodo, & pro ea cogenda, post tot, tantasque clades, & calamitates appellationem interposuit? Quid? Prænovit forte Flavianus, se infensum habiturum Leonem, quem paullo ante legitimum judicem habere desideravit? Qui scripsit: solam Romani Pontificis defensionem, solum istius consensum sibi, & toti Ecclesiæ prodesse posse? Flavianus, inquam, auctore Launojo, & Quesnelio suffragatore, Concilium generale pro sua defensione petiit, qui pariter affirmavit, propter Synodos, sanctas ubique turbare Ecclesias, & causam de qua agebatur, solo Pontificio subsidio indigere, & Pontificias literas, seu scripta sibi dari exposcebat? Is ergo Flavianus, qui non animo dumtaxat hæc agitaverat; sed scripto etiam expresse, mutato dictamine, atque consilio ad Synodum generalem, & quidem numerosiorem provocasse credibile est? Figmentum apage. Post Latrocinium enim Ephesinum, experientia didicerat, antiquas æmulationes, & privata odia, maxime in Synodis propter diversas factiones prævalere, atque sibi adversarios, sæculi potestatibus summo opere patrocinari, idcirco nec mente cogitare poterat ad Romanum provocare Pontificem, novam Synodum postulaturus. Vel igitur Launojus describere voluit Flavianum tamquam inconstantem virum, vel mente captum; vel saltem illius animi consilium, deliberationemque minime est affectus. Quare, si mihi liceret ejus loquendi formulas usurpare, eas in eum retorquerem affirmando, nunquam S. Flaviani epistolam ad Sanctum Leonem legisse, vel eam saltem dissimulasse, ut suis studiis indulgeret pro tot, tantisque fabulis, & nugis Jacobo Boetio vendendis, quemadmodum fecit prætextu Card. Bellarminum exagitandi, hujusque doctrinam evertendi.

Quale Flaviani
judicium circa Synodum habendam

VI. Flaviani verba a nobis hætenus sine ulla violenta interpretatione exposita nimis perspicua sunt. Nec actum agere arbitramur, si illa hic subjiciamus. Ait itaque Flavianus ad S. Leonem in Eutychetis causa ante Ephesinum Concilium scribens. *Causa enim eget solummodo vestro solatio, & defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eam factæ sunt, facillime destruentur, Deo cooperante, per vestras sanctissimas litteras. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur, quatenus nequaquam ubique sanctissima perturbentur Ecclesia.* (a) Hocce Flaviani testimonium Joannes David Launojo objecit; Illicque addidit responsum, quo S. Leo Magnus præcedentibus Constantinopolitani Episcopi petitionibus occurrens dixit, habendi Concilii causam haudquam ex quadam oriri necessitate: sed ex voluntate Imperatoris, Apostolicæ Sedis auctoritatem adhibentis, esse derivatam. *Et quia Clementissimus Imperator pro Ecclesiæ pace sollicitus Synodum voluit congregari, quamvis evidenter appareat, res, de qua agitur nequaquam Synodali indigere tractatu.* Igitur mirari licet, quomodo Launojus, atque Quesnelius tam fidenter affirmare potuerint: appellationes ad generalem Synodum, tanquam remedium adhibendum fuisse necessarias pro illa exorta controversia dirimenda, cum Flavianus, atque Leo contrarium tradiderint. Quinimmo Leo ipse, qui seriem gestorum Constantinopolitanorum attente lustraverat, apprime noverat ad componenda dissidia, quæ Flavianum inter, & Eutychem intercedebant, solum Apostolicæ Sedis judicium fuisse sufficientissi-

Flavianus defensionem, non concilium petiit.

Appellationes ad Concilium generale non admittendæ tanquam remedium necessarium.

(a) Flaviani epist. ad S. Leonem scripta ante Latrocinium Concilium extat apud Quesnelium Tom. i. pag. 239. apud Labbeum Tom. iv. Concil. Et Cotelierum. Videtis quæ tertio, & quarto harum exercitat; Capp. scripsimus.

mum, nec ad novæ cogendæ Synodi consilium sese potuit determinare, nisi ductus motivo solemnioris judicii habendi, ut testatus est in epistolis, cum ad Imperatorem, tum ad Julianum Coensem, de quibus in præcedentibus habuimus sermonem.

Quesnelius exagitat Joannem David.

Paulus Apostolus a Præsidente Festo ad Cæsarem appellavit.

Quatuor causas assignat Quesnelius pro appellatione Flaviani ad novam Synodum.

VII. Jam vero relicto parumper Launoio, quemadmodum Quesnelius ratiocinetur videamus. *Lego (ait) hic reclamasse Legatos: lego interpositam esse appellationem: Lego etiam Legatis datum appellationis libellum, at vero ad quem appellatum sit prorsus non lego.* (a) Hinc occasionem arripit exagitandi Joannem David, qui scripsit perspicuum esse Romanum Pontificem fuisse appellatum, cum necesse sit omnem appellationem alicui Judici deferri. Cum igitur Flavianus libellum appellationis Legatis dedit, in eis jurisdictionem agnovit recipiendæ appellationis. Quod ipsis jus haudquaquam tanquam hominibus privatis convenire poterat; unde necesse est, ut tanquam Papæ Legatis libellum tradiderit, quia Pontificem pro idoneo appellationis discutiendæ judice agnovit. (b) Eum ergo exagitat quod ita scripsisset, recedendo a regulis jurisdictionis; ignoraveritque quod nemo nescit qui forum a limine salutavit. Subjicit deinde idem Quesnelius, secundum juris Romani formam, libellum appellationis dari ei, ad quem appellatum est, qui litigatori decernat Apostolos, idest litteras dimissorias. Atque tandem in medium profert Pauli exemplum a Præsidente Festo ad Cæsarem appellantis, *non alteri (ait) quam ipsi Præsidi vocem appellantis direxit.* Jam vero Flavianus a Dioscoro, ejusque infesta Synodo appellans ad aliud Concilium, cuinam suum tradidisset libellum, nisi Legatis Romanis? Qui fere soli iniquis Dioscori molitionibus non consenserant. Debuisset autem Flavianum Pontificis Legatis appellationis libellum porrigere, sequentibus quatuor rationibus probare assumit. Primo quia Dioscorus omnia per vim, & impotentiam agens, nullam juris formam servari permisisset. Secundo quia omnes Synodi Præsules captivas manus Dioscoro dederunt. Tertio quia Occidentales maxime Episcopus Flavianus appellabat, ut & Theodoretus; ac proinde necesse erat, ut Patriarchæ, ac omnium Primati innotesceret Flaviani appellatio. Denique ad universale totius Ecclesiæ Concilium provocanti quis potius adeundus est cum appellationis libello, quam is, qui & Ecclesiæ totius apex summus, & in fidei causa universalis veluti Procurator est, cui incumbit convocandæ Synodi Œcumenicæ præcipua sollicitudo, & cura; cui denique primæ sententiæ, primique loci competunt in Conciliis. Istud tandem suæ Dissertationis caput his verbis claudit Quesnelius scribendo. *Hæ sunt veræ rationes, quæ Flavianum moverunt, ut appellationis, vel recusationis libellum in manus legatorum deponeret, quos ad hunc effectum necesse non erat, ut jurisdictionem propriam, vel Pontificis nomine haberent, sed sufficiebat, ut Concilii pars essent, & interpositæ appellationis testes idonei.* Hactenus Quesnelius. Qui omnes suæ artis nervos adhibuit ut Flaviani appellationem ad Apostolicam Sedem factam everteret, & aboleret, in medium productis aliis, & aliis violentis interpretationibus, quas & suis studiis favere, & Clarissimorum virorum doctrinam, & argumenta oppugnare arbitrabatur. Sed quemadmodum in suis ratiociniis multus fuit, ita ineptus, nec omnino sibi in sermonibus constans apparuit. Cujus vitium, si ex nullo alio intelligeremus, optime colligere possemus ex illa admonitione ab eo appositâ ad epistolas Valentiniani Imperatoris, Gallæ Placidie, & Licinie Eudoxie Augustarum, ad Imperatorem Theodosium scriptas. Quid enim in ea habet? Lectoribus suadere conatur, laudatas epistolas S. Leonis hortatu, & totius Romanæ Synodi, quæ tum agebatur, scriptas fuisse, & subjicit eas ab ipso Leone fuisse dictatas. Si ergo rem ita se

(a) Quesnelius Differ. oct. cap. i. pag. m. 309. (b) Joannes David loco superius laudato.

se habere arbitratus est, quum in hac dissertatione scripsit, nullibi legere ad quem Flavianus appellaverit? Valentinianus quidem in sua epistola, sine ullo prorsus verborum involucro, vel obscuritate, Flavianum ad Leonem appellasse affirmat. *Hujus (ait) enim rei gratia secundum solemnitatem Conciliorum, & Constantinopolitanus Episcopus, eum per libellos appellavit propter contentionem, quæ orta est de fide.* Duo autem hic animadvertenda occurrunt, quæ Quesnelii dicta refellunt. Alterum, ex Valentiniani Imperatoris testimonio, Flavianum juris ordinem servasse, appellationem interponendo *secundum solemnitatem Conciliorum*. Alterum Flavianum S. Leonem Pontificem, non Concilium *per libellos* appellasse. Nec obstat quod summus Pontifex de ejusmodi appellatione collationem fecerit in Romana Synodo, quam singulis annis in Octobri mense habere consueverat. Æquissimum enim erat, quod pervento ad Urbem Diacono Hilario, narratore fidelissimo omnium rerum quæ apud Ephesum contigerant; & existentibus adhuc in Urbe nonnullis aliarum Provinciarum Episcopis, qui ad Synodum venerant, ipsis patefaceret, quæ in Catholicæ fidei, & Religionis exitium, Orthodoxorum Episcoporum ruinam, & Apostolicæ Sedis contemptum, per unius Dioscori impotentiam facta fuerant. Hæc enim tanquam nulla, & irrita, damnabilia, & execrabilia præfato Episcoporum cœtui Leonem referre oportebat; ut nimirum in Flaviani communione persisterent, a Dioscoro se abstinerent & Romanæ Sedis jura graviter læsa, atque violata, sicuti par erat, tuerentur. Nec enim Summus Pontifex horum suffragio indigebat, cum animo jam agitaret, alio modo gravissimis hisce malis mederi, & omnia damna reparare. Causam autem illius quot annis habendæ Synodi, idem S. Pontifex non obscure indicavit, scribendo: *Quoniam adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri ut in Ecclesiis Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram Beatissimo Apostolo Petro id semper in commune tractandum fuerit, ut omnia ipsius constituta, canonumque decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant.* Cum itaque in Ecclesia nulla graviora scandala, neque perniciosior hæresis dari possent, quæ fidem Orientis pene totam labefactaverant; idcirco reccurrente anniversaria Romanæ Synodi celebratione, de iis cum aliis Episcopis verba facere debebat, definiendo nullum aliud remedium gravissimis illis malis gliscentibus esse adhibendum, quam novum generale Concilium cogere, ut fidei Catholicæ incolumitati prospiceretur: Apostolicæ Sedis jura turpiter violata, & abolita repararentur; & Episcopis a recto tramite, cum tanta subditarum animarum pernicie, deviantibus, per solemnem retractationem libere faciendam, venia concederetur. Id indicant illa alia Valentiniani Imperatoris verba, quibus in Theodosii mentem revocabat debitum fidei a majoribus acceptæ defendendæ, addit pariter defendendum esse *Summi Sacerdotis honorem, & dignitatem propriæ venerationis Beato Apostolo Petro intemeratam, & in nostris temporibus conservare: quatenus Beatissimus Romanæ Civitatis Episcopus, cui principatum Sacerdotii super omnes antiquitas contulit locum habeat, & facultatem de fide, & Sacerdotibus judicare.* Dicat nunc amabo Quesnelius, quomodo potuisset S. Leo Magnus consulere honori suæ supremæ dignitatis: violatæ jurisdictionis suæ damna reparare; facultatem quam super omnes antiquitas contulit in integrum restituere, si generalem ex omnibus totius Orbis Episcopis Synodum non coegisset? An non in Ephesina Synodo Catholica fides, Pontificia dignitas, Sacerdotii Principatus, Cathedræ Divi Petri honor, fuerunt contempta, & solemniter dejecta? In nova ergo solemnī Synodo, & fides erat firmanda, & Apostolica

Valentiniani Imp.
epist. ad Theodosium.

Romana Synodus
quotannis in Octobri habita.

Quare Episcopi
Romæ convenirent
singulis annis.

Quare S. Leo
novum Generale
Concilium faciendum decreverit.

- (a) Videtis S. Leonis epistolam apud Quesnelium xvi. ad Episcopos Siciliæ Cap. vii. in qua sermo est de Concilio quotannis Romæ celebrando; ad quod, *terni semper ad diem tertium Kalend. Octobris fraterno Concilio sociandi indissimulanter*, etiam illius Insulæ Episcopi occurrere adstringebantur.

cæ Sedis jura debebant reparari, & propterea appellationem ad se factam a Flaviano, ad generale Concilium debebat deferre, quamvis Sanctus Flavianus ipse solum Pontificem, tamquam legitimum suæ causæ Judicem appellasset.

Tribus potissimum
causis adductus S.
Leo Synodum con-
gregari petiit :

VIII. Ne interim tamen Quesnelio, aut cuicumque alii, qui ejus studiis indulgeat a communi differendi via recedere videar, prætermittis aliis epistolis aut Gallæ Placidia, aut Eudoxiæ Liciniæ ad Theodosium scriptis, oculos conjicio in duas illas S. Leonis epistolas a Quesnelio assumptas veluti suæ dissertationis fundamentum. Tres iis in epistolis S. Pontifex causas assignat, quæ ejus animum moverunt ad novum generale Concilium habendum. Altera fidei Catholicæ vulneratio fuit; altera luctuosus status omnium Ecclesiarum Orientis, tantopere perturbatus, vel propter Præsules dejectos, vel propter eos, qui impiis subscriptionibus captivas manus dederunt, Dioscoro obtemperantes. Tertia denique fuit illa pluries Legatorum Pontificiorum exclamatio facta, cum viderunt a Synodi exordiis usque ad finem, Apostolicæ Sedis jura non tantum neglecta, sed pessumdata, atque abolita. Duas illas priores causas S. Leo his verbis indicavit ad Theodosium Imperatorem scribendo. *Igitur (ait) Concilium Episcoporum quod propter Flavianum in Ephesina Civitate fieri præcepistis, & ipsi fidei probatur obesse, & omnes Ecclesias vulnerare, & hæc a nobis comperta sunt non incerto Nuncio, sed ab ipsis Reverendissimis Episcopis, qui a nobis missi sunt &c.* Et paulo infra volens exprimere gravia vulnera Ecclesiis illata, adjecit. *In quo autem judicio non omnes qui conveniant interfuisse cognovimus. Nam alios rejeptos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti Sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt. Quod nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam, ut in omnes per eam sciretur Ecclesias.* Hinc gradum facere volens ad tertiam causam, quæ ipsius animum ad habendum novum Concilium impellebat, Pontificia utens auctoritate, animi sui gravitatem Ecclesiasticæ moderationi admiscens, Imperatorem ipsum quasi leniter objurgat, quod imprudentibus aurem præbuerit, horumque malis artibus non obviaverit. In ipsius quoque mentem fidei, & Religionis pericula revocat, tamquam gravissima mala a conscientia removenda, ne Christi Evangelio humana præsumptio vim inferret. Atque tandem exhortationibus supplicationes adjungens, petit, ut abolitis omnibus Latrocinii Ephesini actis, permittat, & jubeat omnia in pristinum restitui; *in eo statu* (videlicet, in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregetur, nec alieno vos peccato gravari patiamini. Ejusmodi vero Synodum esse habendam ipse Leo judicavit, *tum quia nostri*, idest Apostolicæ Sedis Legati ob Romanæ Sedis violata jura *fideliter reclamarunt, tum quia & iisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit.* Ad quem autem finem Legatorum Pontificiorum reclamatio esset directæ, nec Launojo, nec Quesnelio penetrare difficile erat, si attendissent ad Ephesina acta in præcedentibus a nobis exposita. Reclamarunt enim contra illa, quæ in Synodo ipsa agebantur, sine Romani Pontificis consensu, institutione, atque mandatis. Reclamarunt ob injuriam Apostolicæ Sedi illatam, antequam etiam Eutyches absolveretur, & damnatum, atque depositum Flavianum audirent: Reclamarunt ob vim adhibitam ad extorquenda Præsulum suffragia: Reclamarunt denique, ut impedirent executionem scelestissimorum Decretorum ibidem factorum, ut nimirum secundum juris regulas omne judicium in suspensivo staret, quoadusque Summi Pontificis Leonis, cujus personam agebant interdictum expectaretur. Hanc autem reclamationem, veram appellationem esse

S. Leo petit omnia restitui in integrum.

Pontificiorum Legatorum reclamatio ad quem finem directæ.

(a) S. Leo epist. 39. ad Theodosium. (b) Epistola xli. ad Flavianum, & xliii. ad Anastasium Thessalonicensem.

esse dicendam quis negare audebit? Vel cum Quesnelio omnia effugia hinc inde quærenti affirmabit, Flavianum, Theodoretum provocasse, ut dumtaxat Occidentalibus appellatio innotesceret? Eumque potius appellationis libello fuisse adeundum, qui & Ecclesiæ totius apex summus, & in fidei causa universalis est veluti Procurator. Nova loquendi formula, novum Romani Pontificis officium hætenus, a nemine quod sciam excogitatum. Sed commentum refellere etiam sepositis tot sanctissimorum Patrum sententiis, qui Romanum Pontificem verum, legitimumque judicem controversiarum fidei appellarunt, antequam de præfenti tabula manum removeamus ostendemus.

R. Pontifex fidei
causarum. Procu-
rator ex Quesnelio

I X. Et quidem si Pontificii Legati libellum appellationis Flaviani accepissent, ut Leoni tanquam Procuratori hujus causæ deferrent, certe S. Leo ante Œcumenicam Synodum, quam cogere curabat, nullum prorsus decretum, aut interdictum tulisset: Non irrita, & nulla in aliis, & aliis suis epistolis Ephesina acta solemniter declarasset: nunquam e medio tulisset, tanquam injustam Dioscori, & illius Synodi sententiam latam in Flavianum: In epistolis scriptis ad Pulcheriam Augustam propria auctoritate non dixisset: Flavianus Episcopus in nostra, & omnium communione persistit. Veluti *Procurator*, ipse utique cum Flaviano a Synodo excommunicato secundum juris regulas communicare potuisset. Sed qua ratione omnes alios Romanæ Synodi Sacerdotes inducere poterat ad communicandum cum eo? Quid plura: ante Œcumenicum Concilium novum, quod congregare satagebat, tanquam magni facinoris reum condemnat ipsum Dioscorum: *Magnum facinus* (ait in Epistola ad Anastasium Thessalonicensem) *Alexandrino Episcopo auctore, vel executore commissum est*. Præterea non ipse solus, & Romana Synodus voluit cum Flaviano communicare: sed etiam epistolas dedit *ad Clerum, Honoratos, & plebem Constantinopolitanam*, ut nullis minis deterriti, aut formidine acti se separarent a legitimo suo Episcopo sequentem summæ auctoritatis addendo, declarationem quod *quisquis incolumi, atque superstite Flaviano Episcopo vestro, Sacerdotium ejus fuerit ausus invadere, nunquam in communione nostra habebitur, nec inter Episcopos poterit numerari* (a). Quis itaque sine invidiæ furo animum convertens in totam hanc S. Leonis agendi rationem, poterit sibi suaderi, Romanum Pontificem vigore illius appellationis, Procuratoris personam gessisse? Undenam habemus Procuratores, causarumque Patronos judicia proferre, decreta edere, nullas, & irritas præcedentium Judicum sententias facere, condemnatos absolvere, rogare, petere, mandare, ut omnia in pristinum statum restituantur, in quo erant antequam de causis inquireretur? Ego quidem qui Curiam, & forum nec a limine salutavi, hæc omnia coherere posse non video. Cum semper audierim, Procuratores dumtaxat apud legitimos judices instare posse pro causarum expeditionibus, illas rationes, & leges scripto, vel verbis in medium adducendo, quæ Judicis animum ad veritatis cognitionem, prosecutionemque inducere possunt. Sed dicat Quesnelius amabo: apud quem Judicem credidit Leonem instituisse, aut instare debuisse, ut Flaviani appellantis causæ patrocinaretur? Apud Imperatorem forte, quem enixe rogabat, ut juberet novum intra Italiam Concilium congregari? Sed Leo instabat, & Imperatorem urgebat pro libera, & solemnī suorum Decretorum executione, & universo Orbi manifestaretur Catholicæ fidei veritas, tot, tantisque agitata periculis: jam grassantia per Orientem scandala abolerentur, sanorum fortitudo augeretur, & *morbis, si curari acquiescerent, medicina præstaretur*. Hisce rationibus ductum S. Leonem, novum Concilium fieri petiisse, testantur illius epistolæ scriptæ ad Imperatorem, & Pulcheriam Augustam, ad Clerum, & Honoratos Constantinopolitanos, ad Julianum Coensem, ad

Rejicitur hocce
Quesnelii commen-
tum.

S. Leo communi-
cat cum Flaviano,
Dioscorum dam-
nat.

Mandat Constan-
tinopolitanis cum
Flaviano commu-
nionem semper ha-
bere.

Procuratorum
munia quam.

E e e Ana-

(a) S. Leo epist. xlv. ad Clerum, Honoratos, & plebem Constantinopolitanæ Urbis.

Anastasium Thessalonicensem, ad Paschasinum, & Marcianum Augustum, quarum epistolarum momenta hic speciatim subjicere supervacaneum ducimus.

Falsa Quesnelii
persuasio; Flaviani
ad Synodum
appellasse.

X. Non obstantibus tamen gravissimis tantarum rationum momentis, quibus explicatum, atque demonstratum est, S. Leonem, cum ob Legatorum Pontificiorum reclamaciones, tum ob interpositam a Flaviano appellationem, veras, legitimasque judicis partes, & officium gessisse; Quesnelius sibi maxime blanditur causam vicisse; ita ut ex epistola xL. Leonis tale validissimum argumentum in suæ opinionis favorem sibi suppeditatum decantet, quo a Flaviano Synodum appellatam esse constet, & deinde, Leonem, quatenus Synodi caput. Artificiosum igitur adversarii ratiocinium inspiciamus. „ Cum enim (ait) ex appellatione illius Episcopi, congregandæ Synodi Œcumenicæ necessitatem arcebat, Sole clarius est appellatam esse Synodum, nec alterius auctoritatem pulsatam esse appellationis libello, ut de Latroninii Ephesini sententia judicium ferret. „ Subjicit autem statim Leonis verba, ex quibus præcedens argumentum posse haurire sibi imaginatur. *Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, Canonum Nicææ habitorem decreta testantur.* Si enim (addit Quesnelius) ad unum ex Occidentalibus Episcopum cum Provinciali, vel Diocesana Synodo provocatum, quidni solus cum suis comprovincialibus judicium adornat? Ut quid omnium Ecclesiarum Sacerdotes e suis sedibus dimoventur si unius judicio possit causa finiri? Cur necessario postulata Synodus Œcumenica, quando non Œcumenica Synodus appellata est? Si Sedes primaria libello addita est, Sedi suæ Pontifex litigantes sistat, rem discutiat, Episcoporum sententiam postulet, judicium decernat, & causa finita est. „ Hæc ergo, & id genus alia pro sua ratiocinandi libidine Quesnelius adjecit, ut ad violentam significationem S. Pontificis testimonium traheret, & quod maxime observandum est, suis partibus Liberatum Diaconum favere conflagit, qui jam expresse scribit: *Porro locum obtinentes Papæ Leonis, omnibus quæ gesta sunt contradixerant: Flavianus autem contra se prolata sententia per ejus Legatos Sedem Apostolicam appellavit libello.* Verumtamen quoniam potissimum insistit necessitati novæ cogendæ Œcumenicæ Synodi, tantopere cum lacrymis, & gemitibus a Leone inculcatæ, cum quadragesimam epistolam scripsit ad Theodosium Imperatorem, jam non video Quesnelium meliorem fecisse suam causam, cum ea non refellat, quæ in præcedentibus adduximus.

Quesnelius perperam Liberatum sibi favere ait.

Quesnelii causa
prorsus cadit.

XI. Atque imprimis adversarium rogare juvat, quisnam fuerit, qui Œcumenicam Synodum in tantarum rerum, & perturbationum conflictu necessariam esse judicavit? Flavianus ne, an Summus Pontifex S. Leo? Non Flavianus quidem, quem Apostolicam Sedem duntaxat appellasse vidimus, quemque de generali Synodo, nec cogitasse probabile, & certissimum est. Non solum quia ante quatuor menses, strenue se opposuit rumori, quo perferebatur pro sua, & Eutychetis causa Synodum esse indicendam, sed quia ex Leonis epistolis evidenter colligimus, ita suæ appellationis libellum in Pontificiorum Legatorum manibus deposuisse, ut S. Leonem solum suæ causæ judicem habere vellet, & postularet. Satis id indicant S. Leonis verba, quæ in Epistola xLII. legenda occurrunt. Nam accepto per Hilarum Diaconum Sancti Episcopi appellationis libello, tanquam unicus, & supremus illius causæ arbiter ad eum scribens, certiores reddidit, *se nihil pro communi causa eorum, quæ agenda sunt, præterire; ut primi-*

(a) Quesnelius ubi supra pag. 305. num. iv. (b) Liberatus Diaconus in suo Breviario Cap. xii. De legatorum autem Pontificiorum reclamacione verba facit etiam auctor breviculi historię Eutychianistarum, ut videre est Tom. v. Conciliorum. Et denique Flavianum non Concilium; sed Apostolicam appellasse sedem constat ex prima Act. Chalced. Consule epist. xLII. S. Leonis ad Flavianum.

tus ad ea, quæ universitati fidelium possint pervenire mereamur. Brevissimam deinde ait se scribere epistolam; sed subjicit in tali, tantoque luctus, & mæstitiæ statu solatium aliquod posse Flavianum ex istius epistolæ Perlatore habere, qui sermonibus poterit enarrare quidquid est illud, ad quod adjuvante Domino studio fidei, & charitatis intendimus. Hæc Quesnelio, qui S. Leonis scripta illustranda, & ornanda assumpsit, objicere, haud debuissim, cum eum non possint latere. Sed animadvertat quæso Leonem dicentem, *pro communi causa nihil præterire*; voluisse indicare omnem sollicitudinem a se adhiberi, ut suæ, Flaviani, & totius universitatis fidelium causæ prospiceret. Nec de Synodali judicio ad quod causa jure debeat referri, unum verbum habet. Neque affirmat Synodi habendæ necessitatem intercedere ex Canonum regulis, illam præscribentibus, quotiescumque a præcedenti Synodo aliquis fecerit appellationem. Nam si tritum, vulgare, consuetudine probatum, atque receptum fuisset, quod appellationes ad Apostolicam Sedem porrectæ, ad generalem deinde aliam Synodum essent deferendæ, S. Leo aliam scribendi formulam adhibuisset, neque Flaviano unquam dixisset, quod Epistolarum Perlator poterit enarrare quidquid est illud, ad quod adjuvante Domino studio fidei, & charitatis intendimus. Quis itaque credit, opus fuisse Leoni, studium impendere pro decernendo medio, efficacissimoque remedio, ut mala, quæ tum in Ecclesia grassabantur, penitus evelleret, & aboleret, si Canonibus statutum, determinatumque jam fuisset, appellationum negotia in Œcumenicis Conciliis esse finienda? Annon verba illa, *quidquid est illud, quod adjuvante Domino intendimus*: innuunt plenam fuisse Romano Pontifici potestatem definiendi, deliberandi, præscribendi modum, & ordinem, & remedium ipsum, quibus & fidei collabenti, & charitati inter Sacerdotes Orientis abruptæ prospiceret?

Quale S. Leonis studium post Flaviani appellationem.

S. Leo generalem habendam Synodum ob duas causas decrevit.

XII. Sed jam S. Pontificem Leonem ab illis duabus causis, fidei scilicet, & charitatis adductum fuisse, ut Œcumenicam Synodum, tamquam necessarium remedium adhibendum ipse decerneret, Quesnelium perfecte intellexisset, si verba ad quæ provocat, & quibus insistit, e sua sede non extraxisset, neglectis cæteris aliis, quibus S. Pontifex Theodosium Imperatorem allocutus est. Rerum ergo omnium infelicissimum statum exponit, indicando, Ephesini latrocinii judicium, & acta ad Apostolicæ Sedis tribunal, tum propter suorum legatorum reclamationem, tum propter Episcopi Flaviani appellationem esse devoluta. *Ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit.* Ex hoc ergo, quod præmittit, immediate hoc aliud, tamquam necessario, Apostolicæ Sedis juribus cohærens, subjicit; *generalem Synodum intra Italiam jubeatis celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum.* (a) Ne vero ejusmodi decretum a se factum, Theodosio Imperatori injustum, aut irrationabile videretur, in ejus mentem revocat summam necessitatem, miserabilemque statum Ecclesiarum Orientis. Quarum Episcopi, alii turpiter in Ephelina Synodo lapsi erant, alii dejecti, alii minis superati, & injuriis affecti, pro quibus omnibus hoc unum, tamquam necessarium remedium, Concilium Œcumenicum esse adhibendum præscribit. Eo enim solo subjicit, cuncta ad pristinum veritatis tramitem posse revocari affirmat. Ut qui vel timore acti, vel ignorantia decepti, a fidei, & charitatis institutis deviarunt; vel illi quoque qui malitiose sese criminibus inquinaverunt, minime ab Ecclesiæ unitate exciderent, vel separarentur; quoties mutato consilio per debitam solemnem retractationem, ad poenitentiam reducerentur. Perpendere ergo opus erat Quesnelio, sequentium verborum sensum, antequam contra Joannem David, cæterosque, melioris judicii,

S. Leonis studium ad Theodosii animum excitandum.

Quesnelius injuria Joannem David exagitavit.

Ecc 2

& Do-

(a) S. Leo Magnus Epist. xl. Cap. iiii.

& Doctrinae scriptores, causam vicisse sibi blandiretur. *Convenientibus utique* (ait S. Leo) *Orientalium Provinciarum Episcopis, quorum si qui superati minis, atque injuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur; ipsique quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant ab Ecclesiae unitate non excidant. Quam autem post Appellationem interpositam hoc necessario postuletur, Canonum Nicææ habitorem decreta testantur Quæ a totius mundi Sacerdotibus constituta, quæque subter annexa sunt.*

Quare S. Leo de Flaviani causa, & latrociniali Ephesino judicaverit.

Flavianus ad solum R. P. non ad Concilium appellationem direxit.

Irrationabile Quesnelii commentum.

XIII. Patet ergo ad quam dispositionem feliciter pervenire intendere Sanctissimus Pontifex Leo, quam quidem nec tanquam injustam, nec malis grassantibus incongruentem, vel Imperator, vel alius quispiam reprobare potuisset, ob duo gravissima motiva in jure expressa, quibus summus Pontifex insistebat Œcumenicum statuendo habere Concilium. Alterum ergo motivum, ex genuinis Nicænis Canonibus a totius mundi Sacerdotibus constitutis desumebatur: alterum vero cum ex solemnibus Pontificiorum Legatorum reclamazione, tum ex Flaviani appellatione oriebatur. Quæ quidem duo, cum hætenus a Scriptoribus distincta non fuerint, liberum deinde fuit ipsis pro arbitrio ratiocinari, & in diversas sententias, & opiniones abire, prout iis erit exploratum, qui Launoji, Petri de Marca, Quesnelii, Joannis Davidis, aliorumque scripta lustrarunt. Verumtamen alias, & alias horum Scriptorum inter se dissidentium interpretationes in præsens hic subjicere supervacaneum arbitramur. Cum eorum nullus S. Pontificis scribendi rationem, fuerit assecutus; quamvis ad Sardicenses Canones unice attendentes, variis divinationibus usi sint, de quibus verba facere in præsens prætermittimus, ut quantum possumus pedetentim in Quesnelianis dictis examinandis studium impendamus. „ Non „ ergo ad unicum (ait) ex Occidentalibus Episcopum cum Provinciali, vel „ diocesana Synodo provocatum est. „ Sed quis cum veritate affirmavit, vel unquam affirmabit hoc, quod sibi imaginatur Quesnelius? Qui tantum bardus & plumbeus sit in hanc sententiam abibit. Nos tamen non ideo Romanum Pontificem cum Provinciali, aut Diocesana Synodo appellatum dicimus, quod Romam adventante Hilario, S. Leonis ad Ephesinam Synodum Legato, quando anniversarium Concilium agebatur, totum negotium Patribus in Urbe congregatis proposuerit, de eo cum iisdem collationem habiturus. Nihil prorsus Patres circa turbatissimum illum Ecclesiarum Orientis statum decrevisse, innotescit. Constat dumtaxat, suos amaro ploratus, lacrymis atque gemitibus Summi Pontificis adjunxisse, ut Imperatoris Theodosii animum moverent ad liberam faciendam facultatem, pro nova Œcumenica Synodo agenda; quemadmodum jam ipse Summus Pontifex, statim Flaviani appellatione accepta decreverat. Sed addit Quesnelius „ cur necessario postulata Œcumenica Synodus, quando non Œcumenica Synodus est appellata? Et contendit insuper, quod in tanto rerum discrimine „ si Leonem solum, unicum Episcopum Flavianus appellasset, potuisset litigantes ad se vocare, rem discutere, Coepiscoporum sententiam „ postulare, judicium decernere. „ Miror sane audire hominem, quem multa eruditione pollere, & in Ecclesiasticis rebus apprimè versatum, ii judicaverunt, qui suas has, in Sancti Leonis opera, elucubrationes recognoverunt, & approbarunt, ita comminiscens, nulla prorsus habita ratione ad æquitatis, prudentiæ, & justitiæ leges, quibus S. Leo semper ducebatur in suis habendis consiliis, & deliberationibus. Purum enim, & rectum, nullaque exceptione subjectum, S. Pontificis judicium esse debebat. Cujus robur ab auctoritate, potestateque non tantum pendere oportebat: sed ab iis etiam solemnitatibus requisitis ad reparanda in pristinum statum, suæ sedis profligata jura; quam reparationem nunquam perfecte obtinisset, sine totius universalis Ecclesiæ celebritate. Præterea, quale remedii genus adhibuisset, litigantes ad se vocare, rem discutere, & judicium decernere?

re? Si Quæstio Flavianum inter dumtaxat, & Eutychetem intercessisset; id forte S. Leo fecisset; quia potestatem plenariam habebat, nec ab aliis, & aliis gravissimis rerum circumstantiis, & calamitatibus adductus fuisset ad Œcumenicam Synodum decernendam. Sed dicat amabo Quesnelius, quomodo potuisset S. Leo cogere Dioscorum, & totam Eutychianam factionem, ut coram Apostolica Sede se sisterent? Quomodo nonaginta duos Episcopos, qui in Ephesina Synodo impiis subscriptionibus captivas manus præbuerunt, ad publicam, atque solemnem retractationem reducere potuisset? Quomodo denique Monachorum Constantinopolitanorum, Ægyptiorumque intolerandam audaciam fregisset, ut pœnitentes, abjecta omni superbia, & impietate, ab Ecclesiæ unitate non exciderent? Flaviani utique justitiæ, & sanctitati debebat Summus Pontifex necessaria præstare præsidia. Sed simul illud remedii genus præscribere, quod cæteris omnibus prodesset. Alias cum tot facinorum auctoribus, & horum fociis, Catholicorum universitas in Oriente periisset. Igitur poterat prævidere Quesnelius (a) ad rem nostram maxime facere, quod ipse de Innocentio primo summo Pontifice in S. Joannis Chrysostomi causa, injuria depositi ex (b) Sozomeno descripsit, dicendo: *Oecumenicam Synodum convocare studuit*, scribensque ad Clericos Constantinopolitanos, quodnam remedium esset adhibendum his verbis inquirebat: *Sed quodnam remedium hisce rebus in præsentem afferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio: quam etiam multo jam antea congregandam diximus. Ea quippe sola est quæ hujusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expedit medelam calamitatis hujus committere voluntati magis Dei, ac Christi ejus Domini nostri.* Et postea de eadem Synodo a se decreta, ut executioni mandaretur se multum (ait) deliberare, subjiciendo *Ac nos quidem multum deliberamus, quoniam modo Synodus Oecumenica congregari possit; per quam divina voluntate turbulenti isti motus consopiri possint.* Quis ergo non intelligit suo se gladio jugulare Quesnelium, ad Innocentium Papam provocando? Nec enim alia de causa Œcumenicam Synodum habendam esse Sanctissimus Pontifex decreverat, nisi quia Chrysostomus illum appellavit.

Quibus adductus
motivis S. Leo
Gen. Synod. ha-
bendam decreve-
rit.

S. Innocentii testi-
monium Quesne-
lium jugulat.

XV. His non obstantibus noster adversarius alta se sapere sibi blanditur, & duo maximi momenti ex præcedentibus inferri posse, contendit. Alterum (ait) quod superius rejecimus, non ad unum Pontificem aliquem, sed ad omnes Occidentis saltem Episcopos, devolutam esse Flaviani appellationem: alterum Legatos Sedis Apostolicæ, non Romani solius Pontificis nomine Ephesinæ Synodo secundæ interfuisse, nec alias interesse consuevisse Œcumenicis Conciliis, in Oriente congregatis: sed & omnium Occidentis Episcoporum vice, quorum procuracionem gerebant, cum per se interesse iisdem non poterant. „ Hoc (subjicit) solemne erat Romano Episcopo, ut cum primum Synodus Universalis indicta erat, omnes sui Patriarchatus Episcopos ea de re admoneret, cogeretque ipse, Romæ Synodum, ad quam invitati Occidentales confluerent. „ Magni momenti quidem hæc sunt, quæ hominibus nullatenus in Romanorum Pontificum historia, & rebus, versatis, vendere quærit. Sed duo illa ad juris, & veritatis regulas parumper examinemus, ut inde colligamus, undenam hausta sint, & quo titulo appellationes ad unicum Summum Pontificem factæ, ad omnes saltem Occidentis Episcopos devolutæ censeantur. Vel ergo credere debet, ejusmodi causas esse devolutas ad Synodum voluntate, & intentione eorum, qui appellationes interponunt; vel decreto, & dispositione illius unici episcopi, ad quem est appellatum? Si primum? Igitur qui appellat, suum libellum ad unicum tantum Episcopum, haud debet dirigere: vel si ad unum tantum libellum dirigit, & velit ab aliis

Quesnelii novæ
merces.

Quesnelii argu-
menta rejiciuntur.

(a) Quesnelius eadem dissert. pag. 306. num. iv. (b) Sozomen. lib. 3. cap. 16.

Joannis David argumentum.

aliis etiam Occidentis Episcopis judicari, id necessario debet exprimere. Sed unde colligit, Flavianum Occidentalium Episcoporum aliquem in suo libello mentionem fecisse? Ex hætenus a nobis, & ab aliis Scriptoribus adnotatis, ad solam Apostolicam Sedem, & ad unicum Pontificem, Sanctum Leonem provocasse exploratum est. Quapropter hic grave, immo gravissimum pondus haberet illud Joannis Davidis ratiocinium, quo ostendit, Flavianum, non Mediolanensem, aut Aquilejensem, Ravennatensem, Arelatensem, Lugdunensem: sed Romanum Episcopum solum, hujusque Legatis reclamantibus, libellum appellationis tradidisse. Restat ergo, ut Flaviani causa, duntaxat devolvi debuisset ad Occidentale Concilium voluntate, & decreto S. Leonis. Sed quid supremæ auctoritati Romanorum Pontificum derogat, si ipsi hoc, vel illo ordine, modo, solemnitateve negotia discutere, examinare, expedire statuerint? An non possunt in suæ sollicitudinis consortium accire aliquos, & multos Occidentis Episcopos, ipsisque seriem totam gerendarum rerum patefacere, & exponere, horumque etiam suffragia adhibere, ut nihil judiciorum solemnitati deesse videatur, quam S. Leo indicare voluit ea scribendi formula: *Leo, & Sancta Synodus, quæ Romæ convenit.* (a)

Rejicitur altera Quesnelii fallacia.

XVI. Gravioris tamen momenti est altera illa fallacia, quam idem Quesnelius subjecit, qua unice usus est ad Romanorum Pontificum auctoritatem elevandam, & inter angustissimos limites restringendam. Quapropter eum rogare oportet, undenam hauserit, S. Leonis legatos ad istud munus fuisse assumptos totius Occidentalis Synodi mandato, & delegatione? Eos autem e suo latere S. Leonem misisse, quocumque alio Episcopo inconsulto nobis persuadent illæ scribendi formulæ: *quos e latere meo misi: qui vice mea sancto Conventui vestræ fraternitatis intersint: qui vicem præsentia mea implere sufficerent*, & aliæ hujusmodi, quas frequenter offendimus in epistolis, cum ante, tum post Ephesinam Synodum scriptis. Vel ergo Quesnelius dare debet in solo Romano Episcopo, totius Occidentis Synodi auctoritatem residere, vel Legatos illos solius Romani Pontificis personam gessisse. Si primum; Jam Romanus Pontifex solus totius Synodi habet auctoritatem, potest solus statuere, definire, judicare, decernere, illiusque decreta tantam vim, roburque obtinebunt, quantum assequerentur, si a tota Occidentali Synodo essent pronunciata. Idem sequitur si Legati solius Romani Pontificis personam agebant. Igitur utroque jugulo se perstringit Quesnelius hanc novam fallaciam proponendo. Alterutrum enim cum dare debeat, coactus erit fateri, Legatos illos solius S. Leonis personam gessisse. Sed Legatos, de quibus agimus, ab Occidentali Episcoporum Synodo mandatum accipere non debuisset perspicuum est. Vidimus enim in præcedentibus, non potuisse Sanctum Leonem Magnum Occidentalium Synodum cogere, etiamsi voluisset. Labente enim Mense Majo, Theodosii Epistolas accepit pro Synodo Ephesina habenda, & ipse incunctanter ablegatos ad illam destinavit, ut constat ex ipsius epistolis ad Flavianum, Theodosium, Julianum, Coensem, Pulcheriam Augustam, & ad ipsam Ephesinam Synodum, Idibus Junii scriptis. An ergo paucorum dierum cursu potuisset Concilium Occidentalium Episcoporum indicare, agere, & absolvere, ut nimirum hujus auctoritate Legati muniti ex Urbe Orientem versus proficiscerentur? Dicat fodes Quesnelius, an ipse in evolvendis, & adornandis S. P. scriptis hoc argumentum præviderit, & si prævidit quomodo illud eripere cogitaverit?

Nova adhuc figmenta Quesnelius excogitavit.

XVII. Non illud quidem eripere possunt, duo illa figmenta, quæ ad eludendos lectores subjecit contendendo, semel, iterumque id factum fuisse a Romanis Pontificibus, vel quando Œcumenicum Concilium sub Pa-

(a) Leo Magnus epistola ad Theodosium xxvi. ad Ephesinam Synodum xxxii., & alibi passim.

pa Cœlestino erat agendum, vel quando Occidentalium Legati ad sextam Synodum se conferre debuerunt. Notavit ergo primo, quod S. Cyrillus in Ephesino Concilio, Legatorum Sedis Apostolicæ sententiam resumens, sic loquitur: *deposuerunt enim supplentes locum Sedis Apostolicæ, totiusque Synodi sanctissimorum, Deoque dilectissimorum Occidentalium Episcoporum*. Et in relatione missa ad Imperatorem: *Piissimus magnæ vestræ Romæ Archiepiscopus, & universa Occidentalis Synodus per sanctissimos Episcopos, quos ad nos ipsa misit &c.* Idem (addit) „ manifestum est ex Concilii sexti actis, ubi Episcopi Portuensis, Paternensis, & Rhegitanus locum tenere dicuntur Concilii antiquæ Romæ, in quo centum, & viginti Episcopi convenerant. Hinc sæpe sæpius cum Pontifex noster Legatos ex Synodo mittit, non suo tantummodo, sed & Concilii nomine scribit in hunc modum: *Leo, & Sancta Synodus, quæ Romæ convenit &c.* Hactenus Quesnelius, qui veritatis colore, aut lectori fucum facere voluit, aut historias, ad quas provocavit, prorsus nescire indicavit. Ut utrumque explicemus, minime inficiamur, Romanos Pontifices, quandoque accepta occasione multorum Episcoporum ad Urbem venientium, quum anniversaria Synodus habenda erat, vel cum ad Sanctorum Apostolorum limina ipsi accedebant, ab Apostolica Sede de suarum Diœceseon rebus, & negotiis consilium accepturi, Conventus celebrasse, vel in consuetis Synodis quotannis recurrentibus ea proponere consuevisse, quæ ex Oriente ad ipsos delata erant. Idque potissimum, si agebatur de novis heresibus dammandis, horumque auctoribus præcavendis: ne error videlicet aliquis sensim induceretur, quo simplicium corda perverti possent; neve cum læsæ fidei hominibus communicarent. Tum enim in utroque casu, cum juris, tum facti quæstiones in Synodis Romæ habitis discutiebantur, quarum resolutiones Romanus Pontifex tanquam firmissimas regulas ab omnibus sequendas, etiam ad Orientalium Synodos, vel Episcopos mittebat. Id evenisse in causa Nestoriani dogmatis antequam Œcumenica Ephesina Synodus cogeretur, evidentissime S. Cœlestini Pontificis epistolæ ad S. Cyrillum Alexandrinum demonstrant. (b) In quibus mandat, ut nisi Nestorius intra decem dierum intervallum, tam Verbi prædicatione ad populum, quam scriptis Palinodiam recantet, anathemate illum feriat, aliumque Episcopum Constantinopolitanæ Sedi præficiat. Id vero in dubium revocari non potest a nostro adversario. Cum in Synodo hoc anno celebrata, non actum sit de Legatis in Orientem mittendis pro Œcumenico Ephesino Concilio habendo, Apostolicæ ergo Sedis Legati, de quibus agit Quesnelius instituti fuerunt in altera Romana Synodo, anno sequenti pariter celebrata in causa Nestorii. Et cum primum oculos conieci in illa verba Ephesini Concilii, quibus ipse adversarius noster insistit, gravi suspitione ducebar rem aliter exposuisse, ac se habuit. Nec suspitione me esse deceptum deprehendi. Cum videlicet lustratis actis Romanæ Synodi, a Cœlestino anno quadragintesimo trigesimo primo coactæ, apprime intellexi, non tantum Quesnelii ædificium labare, sed prorsus corruere. In istius ergo Concilii actis, ut sapientissime etiam Clariss. Stephanus Baluzius notavit, duas classes, ut ita dicam, seu Ordines Legatorum offendimus. Nam alii utique fuerunt a Synodo Romana instituti, pro executione damnationis latæ in Nestorium; Alii vero fuerunt ab ipso Cœlestino Papa electi, ut ejus vices, & locum in Œcumenica Synodo tenerent. Unus ex Legatis S. Cœlestini fuit Cyrillus Archiepiscopus, seu Patriarcha Alexandrinus: alter vero fuit *Phillippus Presbyter Romanus*. Hunc Pontifex e suo latere misit: S. Cyrillo vero, qui nunquam Romam ad Synodum venit, post longum litterarum commercium suam,

Romæ singulis annis Synodus celebrabatur.

Duo Romæ conventus in Nestorii causa habiti.

Cyrillus, & Phillippus Presbyter S. Cœlestini Legati.

(a) Ephesinum Œcum. Concil. parte 11. act. 3.

(b) Epistola Cœlestini extat Tom. 111. Concil. parte 1. actorum Concil. Eph. Baronius anno 430. num. 1. & seqq.

Romana Synodus
alios Legatos in-
stituit, & quare.

suam, & Apostolicæ Sedis Legationem in Œcumenica Synodo agere de-
mandavit. Et quoniam Synodi Romanæ decreto fuerat statutum mittendam
esse Legationem ad Ephesinam Synodum idcirco *ad idque munus obeundum*
delecti Arcadius, & Projectus Episcopi, qui totius Sanctæ Synodi Occiden-
talis sententiam exponerent. Poterat ergo videre Quesnelius non eosdem
fuisse Legatos Papæ Cœlestini, & Synodi Occidentalis. Potuisset quoque
intelligere prioribus illis Legatis demandatum fuisse munus agendi perso-
nam Summi Pontificis, hujusque locum tenendi. Postremos autem destina-
tos fuisse, ut *totius Occidentalis Sanctæ Synodi sententiam Œcumenico Con-*
cilio exponerent. Diversitas ergo hæc personarum, & Legationum plane
evertit illud Quesnelianum commentum, quo auctor contendebat, Legatos
Apostolicæ Sedis, omnium Occidentalium nomine interfuisse Synodo, om-
niumque personam egisse.

Quesnelii argu-
mentum prorsus
cadit.

S. Cœlestini com-
monitorium pro
Œcumenico Con-
cilio Ephesino.

XVIII. Hanc deinde diversitatem pariter ex actis Ephesini gene-
ralis Concilii colligimus: neque urgemur verbis S. Cyrilli a Quesnelio re-
citatis. Nam S. Cyrillus quamvis ibidem distinctam non faciat mentionem
singulorum Legatorum, tamen sine nominum expressione indicat eos qui
Apostolicæ Sedis locum tenebant, & deinde eos, quos Occidentalis Syno-
dus sub Cœlestino coacta instituerat; idcirco dixit: *deposuerunt enim sup-*
plentes locum Sedis Apostolicæ, totiusque Synodi sanctissimorum, Deoque
dilectissimorum Occidentalium Episcoporum. Utrosque autem Legatos suam
operam impendere debuisse æquanimiter pro Apostolicæ Sedis juribus, pa-
tet ex Commonitorio, quod idem S. Cœlestinus ipsis dederat, præcipien-
do, ut Ephesum convenientibus, ad S. Fratrem, & Coepiscopum nostrum
Cyrillum consilium omne converterent, & quidquid in ejus viderent ar-
bitrio facerent. Subjecit deinde: *Et auctoritatem Apostolicæ Sedis custo-*
dire debere mandamus. Quemadmodum tandem se gerere in ea Synodo
debuissent, ipse hisce verbis indicavit: videlicet, *ut si forte ad discepta-*
tionem fuerit ventum vos de eorum sententiis debeatis judicare, non
subire certamen. Voluit Cœlestinus hocce Commonitorio prospicere suæ
Sedis, & totius Occidentalis Synodi honori, & auctoritati, atque in iis
personam agere supremi Ecclesiasticarum rerum, & fidei dogmatum judi-
cis, qui jam Nestorii causam Romæ finierat, nec aliquid amplius, quam
executio lata in ipsum Nestorium sententiæ desiderabatur. Non mirum er-
go si ex laudati Commonitorii Epigraphe intelligamus, æquanimiter præfata
Romani Pontificis, & Occidentalis Synodi sententiæ executionem inculca-
tam fuisse *Episcopis, & Presbyteris cunctibus ad Orientem*. Omnes
enim cum Cyrillo operam subire debebant, ut Romani Pontificis vota im-
plerentur.

Philippus Cœlesti-
ni Legatus, primus
ad interloquen-
dum in Synodo
assurgebat.

XIX. Lubenter tamen darem tantam inter præfatos Legatos diver-
sitatem ex præcedentibus colligere non potuisse Quesnelium, vel quod ni-
mis properanter Concilii Ephesini acta lustravit, minime recogitando, an
gestorum series suis interpretationibus suffragaretur; vel quia studio ductus
novæ propugnandæ opinionis, sui Amanuensis dictis indulgendo sibi blandi-
tus est, præter Occidentalis Synodi Legatos, non alios ad Œcumenicum
Concilium Ephesinum missos fuisse, qui Cœlestini Papæ personam agerent.
& ejus locum tenerent. Sed eum vix excusatione dignum reputare pos-
sum, quod non animadverterit ad id quod in eadem actione, in præceden-
ti, & in subsequentibus omnino perspicue indicatum est. In iis enim fre-
quentissime sermo occurrit de Philippo Presbytero Romano, qui locum
Cœlestini tenebat, & Legationem pro Apostolica Sede agebat. Deinde
sermo est de duobus Episcopis *Arcadio* nimirum, atque *Projecto*, qui tan-
quam *Romanæ Ecclesiæ Legati* nominantur. In his actionibus quoque, qui
ad

(a) Tom. III. Concil. pag. m. 559. ex nova Baluzii collectione. (b) Hocce
S. Cœlestini commonitorium extat Tom. III. Conciliorum generalium pag.
mihi 560.

ad interloquendum primus assurgebat, erat Philippus, cui primus locus dabatur; quique & vigore Legationis qua fungebatur, Cœlestini quidem locum tenebat, & propterea in iis actis: *Philippus Apostolicæ Sedis Presbyter, & Legatus dixit. Arcadius vero, & Projectus*, quamvis in majori Clericali gradu constituti, post Philippum interloquebantur, atque ad horum delegationem significandam sequentia verba Concilii Notarii adhibebant. *Arcadius Episcopus, & Romanæ Ecclesiæ Legatus dixit. Et rursus: Projectus Episcopus, & Romanæ Ecclesiæ Legatus dixit.* Ad quam formularum loquendi, & scribendi diversitatem cum ego animadvertissem, plane intellexi totum Quesnelii præcedens ædificium pefundatum esse, atque ad nihilum redactum. Potissimum si perpendamus, Philippum ipsum, secundo interloquentem, petiisse, ut S. Cœlestini Papæ epistolæ in Synodo legerentur, quibus recitatis gratias Œcumenico Conc. agit, & paucis Romanorum Pontificum jura, prærogativas, & in tota Ecclesia Principatum prædicat. (a) Deinde quia multis tempestatibus agitatus, atque vexatus, præstituta die non potuit ad Ephesum pervenire antequam Synodum generalem aggredierentur, & jam prima Actio, adhuc ipso Arcadio, & Projecto Episcopis absentibus fuerat absoluta; rogavit, ut quæ gesta erant explicarent; ut videlicet, auctoritate sibi data a Rom. Pontifice possent confirmari. Non absimilia quoque in laudem Romani Pontificis, Divi Petri successoris in altera actione prædicavit, adjungendo: *nos ipsius præsentiam suppletes, ad Sanctam Synodum misit.* (b)

Quare Arcadius, & Projectus Episcopi a Synodo absentes.

XX. Jam vero inquiremus, an Concilii sexti acta Quesnelii opinioni possint suffragari. Sed in hac parte quoque a mendacio contra apertam veritatem ipsum Quesnelium stetit, prodit Romana Synodus ab Agathone coacta in Monothelitarum causa. In hac enim Synodo, quamvis electi fuissent tres illi Legati, videlicet Joannes Portuensis, Abundantius Paternensis, & Joannes Regiensis, seu Regitanus, tamen Summus Pontifex suis juribus consulere voluit, & huic publicæ Legationi suam adjunxit. Ad hoc ergo munus obeundum delegit Theodosium Episcopum, & Georgium Presbyterum, Joannem Diaconum, & Constantinum Subdiaconum, quibus, ut ait Anastasius Bibliothecarius, suo solius nomine epistolam quamdam dedit ad Imperatorem conscriptam. Itaque duplex quoque Legatio admittenda est pro sexta generali Synodo. Ne vero Anastasii Bibliothecarii testimonium, aut tanquam supposititium, aut male interpretatum existimetur, acta ipsius sexti Concilii, quamvis a Græcis interpolata, atque corrupta in Honorii, & Apost. Sedis odium, ea tamen in medium adducere juvabit, ex quibus evidentissime veritatem de qua agimus, demonstrabimus. Nam omnium primi, qui Synodi generalis actis subscripserunt, fuerunt Agathonis Legati. Legimus enim: *Theodorus humilis Episcopus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ locum gerens Agathonis ter Beatissimi, & Universalis Papæ Urbis Romæ subscripsi.* Non absimili usi sunt subscribendi formula alii duo ejusdem Agathonis Legati, quamvis non essent in Episcopali ordine constituti. Hi autem ante quoscumque Episcopos, vel Episcoporum Legatos immediate post Theodorum sic subscripserunt. *Georgius humilis Presbyter*

Duplex sollemnis legatio ad Concilium sextum Œcumenicum.

Fff

byter

- (a) Philippus Presbyter, & Apostolicæ Sedis Legatus dixit: „ Gratias agimus sanctæ, venerandæque Synodo, quod litteras sancti, beatique Papæ nostri vobis recitatis, sancta membra, sanctis vestris vocibus, sancto capiti, sanctis etiam vestris exclamationibus vos adjunxistis. Non enim ignorat vestra beatitudo, totius fidei, vel etiam Apostolorum caput esse Beatum Apostolum Petrum. Proinde cum nostra mediocritas multis tempestatibus jactata, & vexata serius accesserit; rogamus ut ea nobis patefieri mandetis, quæ ante adventum nostrum, in sancta hac Synodo acta sunt, quo juxta beati Papæ nostri, præsentisque hujus sancti cœtus sententiam, nos quoque confirmemus, conformiter eorum depositioni. Act. 11. Ephesini Concil. Tom. 111. pag. 1150., & seq.

- (b) Consule etiam ejusdem Philippi Presbyteri depositionem actione tertia factam pag. 1154.

byter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & locum gerens Agathonis ter Beatissimi, & Universalis Papæ Urbis Romæ subscripsi. Atque tertio loco tandem, iisdem subscripsit Joannes Diaconus, ejusdem Agathonis Legatus. Si vero Romanæ Synodi Legatorum subscriptionem conspiciamus, certe valde diversam fuisse inveniemus. Nono enim loco, Joannis Portuensis Episcopi nomen cum sequenti formula descriptum est. *Joannes indignus Episcopus Sanctæ Portuensis Ecclesiæ, Legatus totius Concilii Sanctæ Sedis Apostolicæ Urbis Romæ deserviens subscripsi.* Tandem duodecimo, & tertio decimo loco subscriptiones duorum aliorum Legatorum ejusdem Synodi Romanæ, sub præcedenti formula regestræ sunt. Unde ergo habet Quesnelius, Romanorum Pontificum Legatos in Œcumenicis Synodis totius Occidentalis Concilii personas egisse, & agere consuevisse? Unde colligit Apostolicæ Sedis Legatos, non solius Romani Pontificis nomine Œcumenicis Conciliis in Oriente congregatis interfuisse; sed omnium Occidentis Episcoporum vice, quorum procuracionem gerebant, cum per se interesse iisdem non poterant? Duo profecto illa exempla ab eo conficta, prorsus contrarium probant. Et idcirco arbitrari licebit, Quesnelii animum, non Ecclesiasticæ historiæ factis insistentem, veritatem exquirere voluisse, sed potius huc, illucque vagatum abiisse, somniantiumque nugis adhæsisse, qui dormientes sibi imaginari solent jam invenisse, quidquid vigilantes maximis in votis habuerunt. (a)

Præcedentia Quesnelii argumenta prorsus eversa.

Quesnelius adhuc incassum provocat ad epist. 77. Sancti Leonis.

Scopus S. Leonis Epistolæ ad Gall. Episcopos.

XXI. Vim tamen, roburque præcedentes nugas obtinere posse adhuc sibi blanditus est Quesnelius. Et propterea a proposito non abscedens consilio, provocat ad Epistolam 77. Sancti Leonis, quæ ad Galliarum Episcopos scripta est. Sed præ oculis minime habere curans scopum, tempus, occasionemque, quibus Pontifex adductus hanc epistolam conscripsit, stylum vertit in Joannem David, hunc exagitat, quia scripserat: „Cum ex „eo quod legatis traditus dicebatur appellationis libellus, ad Leonem unum „provocatum esse a Flaviano asseruit. Subjicit statim: siquidem ex dictis „patet, non solius Pontificis personam gessisse Legatos, sed omnium Occi- „dentalium: ac proinde ad eos omnes delatam esse appellationem, quorum „nomine intererant Synodo. „Ecce novum Quesnelii somnium. (b) Jam sibi imaginatur adversarium David vicisse: canit victoriam, quod probaverit appellationes ad unicum Romanum Pontificem, Ecclesiasticæ consuetudini, & Synodorum juribus repugnare; cum potius lugere debuisset cladem sibi imminuentem, ob gravissima commenta forte artificiose congesta, ad Romanorum Pontificum auctoritatem elevandam, & dejectiendam. Interim vero, quid dicendum sit de epistola S. Pontificis ad Galliarum Episcopos, nostra scribendi ratio haud permittit referamus. De ea enim agemus in altero Tomo operum S. Leonis, vel hujus gesta recensentes post Chalched. Concilium, ne temporum rationes confundere videamur. Dumtaxat in præsens adnotamus, nullam in ea fieri mentionem de Flaviani appellatione, circa quam nostra controversia versatur. Galliarum Episcopos dumtaxat certiores facit de accepta ipsorum fidei professione Synodaliter habita, qua subscripserunt epist. Dogmaticæ de Verbi Incarnatione, quam jam pridem tanquam certam fidei regulam a cunctis sequendam scripserat ad Flavianum. Gratias agit Deo, quod summa consensione absque concertationum strepitu, Evangelicæ, Apostolicæque traditioni adherere delegissent. Nec unum verbum offendimus, quod Quesnelianæ causæ, jam prorsus pessumdata patrocinetur.

XXII. Opus erit igitur ad alia gradum facere, quæ nobis occurrunt ejusdem dissertationis numero sexto, in quo sermonem orditur a Nicænis Canonibus a S. Leone in præfata epistola 40. laudatis. Notat primo ad marginem: *Ex Sardicensibus Canonibus a Leone laudatis male arguit David.*

- (a) Anastasius Bibliothecarius in Agathonis vita. Consule novissimam Clarissimi P. Josephi Blanchini editionem Tom. III. Vide pariter Tom. VII. Concil. pag. 1063. (b) Quesnelius in laudata dissert. VIII. Num. 5. pag. 307.

vid. Et deinde in corpore ejusdem capituli, ad eundem David alludens, ait. „ At vero inquit ille scriptor, S. Leo Nicænorum, idest hoc loco, „ Sardicensium Canonum auctoritatem profert, ut ex appellatione Flaviani „ postulationis suæ æquitatem asserat. Nullam porro appellationem com- „ memorant Sardicenses canones præter eam, quæ Romanum Episcopum „ unice spectat: Quare vel Synodi decretis male, & extra causam abuti- „ tur S. Leo, inquit ille; vel appellationem Flaviani sibi sensit devolu- „ tam „. Infirmis hisce fulcimentis, Davidis causam sustentari posse, in- „ comparatione argumentorum contrariorum a se propositorum, Quesnelius „ adversarius negat. Et quoniam in Nicænis Canonibus nulla mentio de ap- „ pellationibus occurrit, David quasi irridet, quod cum aliis Scriptoribus „ divinatione uti voluerit. Non invitatus tamen concedit, Sardicenses Cano- „ nes alieno hic nomine vestitos, adductos fuisse a Leone ut necessitatem Œcu- „ menici Concilii argueret. Si hæc autem argumentandi ratio staret, nemo „ (ait) qui non Leone indignam existimet. Argumentum postea quod in „ in Scholis *Sillogismus* appellatur, ad David perstringendum subjicit. Et „ quemadmodum facere solent pueri illi, qui in primis Dialecticæ institu- „ tionibus se exercent, ait: „ Vides mi David quam absurda sit illa major, „ cui inniti necesse est argumentationem tuam, & contendit subinde sillo- „ gismum juxta Davidis methodum pro arbitrio a se compositum, & expli- „ catum, alia ratione esse disponendum, ut inde eliciatur, potius ex Sardi- „ censium Canonum decreto congregandum esse Concilium in quo appellatio „ discuteretur. Pergit postmodum Scholasticorum Methodum secutus „ unum „ esse supponendum, quod a Davidis mente putat alienum, & maximi esse „ momenti arbitratur „. Nimirum Pontifici fuisse persuasum, quod cum Sar- „ dicensis Synodus Episcopis appellandi ad Sedem Apostolicam, seu ad „ Romanum Episcopum potestatem fecit, non ad Episcopum solitarie sump- „ tum, sed ad eum, suarum Dioceseon Episcopis septum, deferri voluit „ appellationem, nec aliter judicandam censuit, quam ab omnibus occi- „ dentalibus Episcopis sub Patriarcha congregatis „. Quare incassum qui- „ dem omnes sui studii nervos intendit, ut propositum sibi systema tueatur. „ Subjicit deinde illa S. Leonis verba Theodosium Imperatorem urgentis: *con- „ venientibus utique Orientalium Provinciarum Episcopis*, & addit: Tunc enim „ vitiosum non erit Pontificis ratiocinium, ita Augustum urgentis, sed po- „ tius dialecticæ canonibus omni ex parte congruet. Quod ut demonstretur „ S. Leonis Entymema in Sillogismum resolui debet, ex quo quid ipse in „ mente habuerit, quidque necessario supplendum sit, nemo sole meridiano „ clarius non videat.

Quesnelius quasi
ludendo David ex-
agitat.

XXIII. Pulchrum quidem ædificium, solo veritatis colore depictum; sed cum male materiatur, prorsus ruinosum iis apparere debet, qui non solas rerum facies contemplari solent, quin potius res prout in veritate constructæ sunt scrutari, & intueri satagunt. In præsens igitur missum faciam subsequentem illum sillogismum, a Quesnelio constructum, ut David perstringeret. In quo conficiendo, cum Quesnelius falso laboraverit supposito (ut Scholæ loquuntur) non tantum labat, sed prorsus concidit. Nec mihi obijciatur David, qui Nicænorum Canonum nomine, Sardicenses intellexit; & ad eos provocavit. Sed cur hos Sardicenses Canones David in medium adduxerit Quesnelius dissimulavit. Contra Launojum autem, ceterosque, aliosque huius opinionis suffragatores, (a) David causam agebat; idcirco hos perstringere volens, iisdem principiis primo

Quesnelii ædifi-
cium male mate-
riaturum corrumpit.

F f f 2

eum

(a) Launojus Epist. Parte II. Epist. 3. pag. m. 3. ubi contra Bellarminum, quem in epistola scripta ad Boetium de S. Victore exagitat, tres Sardicenses Canones, tertium nimirum, quartum, & septimum exscribit; quibus Gelasium Papam in epistola ad Dardaniæ Episcopos instituisse asseverat.

Ad v. & vi. Ni-
canos Canones S.
Leo respexit.

RR. Pontificum
agendi ratio post
susceptas appella-
tiones.

eum insistere oportebat, & horum refellendo opiniones, saltem probare, cogeatur, *Ecclesiastici juris* vigore, Flaviani appellationem ad solum, & unicum Romanum Pontificem, non ad Occidentalem Synodum esse devolutam. Quare ergo David in crimen vocari possit, haud video. Cum criminis notam potius ejus adversarii, & Quesnelius maxime, subire debeant, qui S. Pontificis loquendi rationem, agendive Œconomiam minime assecuti sunt. Ut itaque mentem S. Pontificis assequamur, duo distinguenda sunt, quorum neutrum ad Sardicenses Canones referri debet: sed unum ad jus divinum, alterum vero ad quintum, & sextum Nicænum Canonem, ad quos provocasse potissimum S. Leonem nostra sententia est. Nam jus ad appellationes suscipiendas, & appellantium Episcoporum potissimum causas cognoscendas, Romani Pontifices non tantum ex canonum decretis, sed ex divina institutione acceperunt. Quare ipsis solis postmodum incubuit, post acceptos appellantium libellos, illud judiciorum genus decernere, atque statuere, quod rerum necessitati, temporum vicissitudinibus (quibus quandoque ob irregulares motus potestatum sæculi eos servire oportuit) atque Ecclesiarum utilitati, Sacerdotumque tranquillitati magis congruum & necessarium arbitrabantur. Hinc minime mirari debemus, quod quamvis post acceptas appellationes in eorum stet potestate, hoc, vel illud remedii genus eligere, atque statuere, ad illud se determinant, quod sacris canonibus magis consonum est, quodque fidelium universitati, non paucorum utilitati dumtaxat prospiciat, & profit. Cum itaque Ecclesiarum Orientis status talis esset, qualem latrocinium Ephesinum fuisse declarat; idcirco Sanctissimus Pontifex noster, utrumque jus, Divinum & Ecclesiasticum nimirum, præ oculis habens, voluit vigore illius acceptæ appellationis decretum interponere, atque statuere: omnium Orientalium causas, in novo Generali Concilio solemniter esse tractandas, atque finiendas. Pro qua quidem habenda Synodo, tales præscripsit regulas, quæ violatæ suæ sedis jura, per Dioscori impotentiam, repararent, & universali Ecclesiæ prodesse posse judicavit. Id plane indicant illa Leonis verba a nobis in superioribus exposita, quorum priorem partem dumtaxat, paullo ante Quesnelius objecit, suæ perditæ causæ patrocinari posse arbitratus.

Convenientibus utique Orientalium Provinciarum Episcopis, quorum si qui superati minis, atque injuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur, ipsique quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant ab Ecclesiæ unitate non excidant. Quam autem post Appellationem interpositam hoc necessario postuletur, Canonum Nicænæ habitorem decreta testantur, quæ a totius mundi sunt Sacerdotibus constituta, quæque subter annexa sunt (a). Subjicit Quesnelius, „: ita enim obscura sunt apud plerosque decreta illa Nicænæ habita, „ quæ a S. Leone laudantur, ut nihil obscurius. Nihil quippe tale legitur „ inter Nicænos canones: & ad Sardicenses confugere cogitur David, quos „ sub Nicænorum nomine citatos a Leone divinat, ut a multis ante ipsum divinatum est. Verum hoc non inviti concedimus, Sardicenses canones alieno hic nomine vestitos adductos esse a Leone, ut necessitatem Concilii Œcumenici argueret. „. Hactenus Quesnelius, qui pro suo arbitrio indiscrete David exagitans, duos illos fillogismos subnectens, quorum unum David ex suis principiis composuerat, alium vero ex suo cerebro ipse Quesnelius contexuit ad infirmendam, prorsusque dejiciendam Davidis, aliorumque cordatorum virorum sententiam. Laborat tandem inquirendo dumtaxat ex Sardicensibus canonibus S. Pontificis mentem: Tres Sardicenses exscribit Canones; tertium videlicet, quartum, & septimum, & ad hos, præcedentia S. Leonis verba referenda esse contendit. At tempus, & ope-

Quemadmodum
Quesnelius ex præ-
cedentibus verbis
ratiocinetur.

(a) S. Leonis Epist. 39. & 40.

& operam perdidisse Quesnelium, mecum sine ulla prorsus dubitatione judicabunt, qui non tantum postremis S. Pontificis verbis hærere velint, sed ad totius contextus texturam, ordinem, verborumque significationem animo attendere non recusabunt. Quæ quidem omnia, si cum Nicænis conferantur Canonibus, jam prorsus illæ multorum divinationes cessabunt, in quas plerique inciderunt, apud quos Quesnelio auctore decreta illa ita obscura habita sunt, ut nihil obscurius queat desiderari, aut inveniri.

Age ergo, quintum Nicænum Canonem subjiciamus. *De his qui communione privantur, seu ex Clero, seu ex Laico ordine, ab Episcopis per unamquamque Provinciam, sententia regularis obtineat, ut hi, qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiritur autem, ne pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet vitio Episcopi videantur a congregatione seclusi. Ut ergo decentius inquiratur, bene placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter omnibus simul Episcopis provinciæ congregatis discutiantur hujusmodi quæstiones, & sic qui suo peccaverint evidenter Episcopo excommunicati rationabiliter ab omnibus æstimentur, usquequo Episcoporum Congregationi placeat.* (a) Conciliorum collectores ad marginem posuerunt. *Vel in communi, vel Episcopo placeat humaniorem pro talibus ferre sententiam &c.*

Quintus Nicænus Canon.

XXV. Conferat jam modo Quesnelius, qui S. Leonis opera novis typis illustranda proposuerat, an S. Pontificis Imperatorem urgentis verba, cum hujus Canonis decreto aliquam affinitatem habeant; ea tamen rationandi formula servata, quam scholæ a minori ad majus appellant? Quid enim habet Leo iis in verbis, quod huic Canoni non respondeat? Agitur hic de Laico, vel Clerico exciso, & e gradu suo ejecto per oppressionem, vim, atque judicis tyrannidem. Leo autem Episcoporum causam pertractat, qui *superati minis, atque injuriis a veritatis tramite deviarunt solemniiter*: Concilium de quibusdam malis in una sola Provincia grassantibus, de Laicis, vel Clericis irregulariter excommunicatis; de Episcopis tandem vim, atque tyrannidem exercentibus differens, tanquam remedium adhibendum, Provinciale congregandam Synodum præscribit; in quo *decentius de causa inquiratur, & discutiantur hujusmodi quæstiones*. Sanctus Pontifex vero, non ad unius Provinciæ quæstiones pertinentes discutiendas per appellationis libellum interpellatus: Sed provocatus, ad totius Orientis scandala abolenda; ad Catholicorum fidem tuendam; atque ad vindicandos ab injusta oppressione sanctissimos Episcopos per vim, furorem, atque impotentiam excommunicatos, atque dejectos; generalem Synodum fieri postulat: hancque tanquam remedium necessario adhibendum præscribit, *ut salutaribus (ait) remediis in integrum revocentur*. Nicænum Concilium tandem statuit, ut cum iis, quos Synodus rationabiliter ab Episcopo fuisse excommunicatos æstimabit, nulla indulgentia adhibeatur: *usquequo totius Synodi consensione, vel Episcopi voluntate placuerit, humaniorem pro talibus ferre sententiam*. Similiter S. Leo loquens de iis Episcopis, qui malitiose in latrociniali Synodo Ephesina, odio, vel antiquis æmulationibus excitati, prævaricati fuerunt, *quorum erat causa durior si per resipiscentiam melioribus vellent consiliis acquiescere, ab Ecclesiæ unitate non esse excidendos præscripsit*. Dicat amabo Quesnelius: an hoc Leonis decretum apprime respondeat Nicænis Canonibus? Assignet discrimen.

S. Leonis verba V. Nicæno Canoni omnino respondent.

XXVI. At jam discrimen assignasse Launojum, & Quesnelium aliqui respondebunt dicentes, Sancti Leonis Magni dicta minime Nicænis Decretis respondere, cum horum nullus, appellationum faciat mentionem.

Launoii, Quesnelii, aliorumque argumentis occurritur.

(a) Canon iste v. Nicænus juxta Dionysii Exigui interpretationem extat Tom. II.

Concil. pag. m. 44.

nem. Hanc enim de appellationibus sententiam, cum non nisi confuse ex tribus illis Sardicensibus Canonibus colligamus, idcirco merito consequitur, S. Pontificem ad Canones istos Nicænorum nomine vestitos respexisse. Sed isthæc responsio quid conficit? Alium enim sensum Leonis verba subire iis exploratum esse debet, qui in evolvendis S. Pontificis scriptis versantur. Etenim ipse non asseruit sibi convenire jus suscipiendi Episcoporum provocantium causas, eas examinare, & definire Canonum vigore: sed præscribendi illud remedii genus, quod afflictis Orientis rebus, fidei periclitanti, hujusque oppressis defensoribus unice succurrere, & prodesse poterat. Hoc est illud, quod *post appellationem interpositam necessario postulatum est, quemadmodum Canonum Nicææ habitorem decreta restantur*. Supponit itaque hic, appellationum jus alia ratione sibi deberi; easque non propter Canonum decreta posse, & debere suscipere: sed jus illud a divina institutione derivari, propter quam ejus Ecclesiasticarum rerum administratio per universum Orbem extendebatur. De hac sibi commissa divinitus cura verba facit multis in epistolis. Sed scribens ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, quem in suæ sollicitudinis consortium assumpsit, vices sui moderaminis delegando, non aliam assignat rationem, nisi hanc: *Ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione debemus*. Et ultimo Capite ejusdem epistolæ, varios Episcoporum gradus distinguens, quorum alii in minoribus, alii in majoribus Provinciarum Urbibus constituti sunt, qui minorem, vel ampliorem sollicitudinem susciperent: *per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquam a suo Capite discederet*. Similem quoque loquendi formulam offendimus in Epistola ad Palæstinos Monachos, quam his verbis orsus est: *Sollicitudini meæ, quam universali Ecclesiæ, omnibusque filiis debeo, multorum relatione patefactum est*. Ad quod onus gravissimum sibi a Deo impositum in anniversario suæ Assumptionis serius animadvertens, omnium, & singulorum Episcoporum administrationem *sui laboris esse portionem asseverat, ut dum (ait) ad Beati Apostoli Petri Sedem ex toto Orbe concurritur, & illa universalis Ecclesiæ a Domino eidem commendata dilectio, etiam ex nostra dispensatione deposcitur, tanto amplius nobis instare oneris sentiamus, quanto cunctis majora debemus*. Hanc autem universalem curam, quandoque, immo etiam frequentissime Leonem independentem a quacumque Synodo in Orientalium causis exercuisse, vel exercendam reservasse, perspicue innotescit ex quadam epistola scripta ad Anatolium, in qua agens de iis, qui in Eutychetis causa gravius peccaverant, & ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici Synodo (intellige Ephesina) vindicarunt, ut humiliorum Fratrum simplicitatem, arrogantia suæ præjudiciis aggravarent, si forte resipiscunt, & a facti sui defensione cessantes in condemnationem proprii convertuntur erroris, horum si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ Sedis consiliis reservetur: ut examinatis omnibus, atque perpensis, de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat, aestimetur: Tanti deinde ponderis hanc judicii reservationem sibi factam esse voluit S. Leo, ut nec Anatolio, nec Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyteris licitum foret, lapsorum nomina ad Altare recitare, priusquam Pontifex ex rerum processu decrevisset, eorum poenitentium satisfactionem esse admittendam. Subdidit enim statim. *Neque prius in Ecclesia, cui te Dominus voluit præsidere cujusquam talium, ut ante jam scripsimus, nomen ad Altare reciteatur, quam quid de iis constitui debeat rerum processus ostendat*. Epistolam tandem claudit dicendo, se de omnibus in nova Synodo Chalcedonenſi agendis, & exequendis suos, quos e latere

Romani Pontificis
in omnes Orbis Ec-
clesias jurisdictio
ex Dei institutione
derivata.

Excommunicato-
rum quorundam
absolutionem sibi
S. Leo reservavit.

(a) Epist. xii. cap. i. & ult. epist. xlvii. cap. i. serm. iv. in Anniversario Assumptionis suæ cap. ii., & alibi passim. (b) Epistola lxx. cap. 2., & 3.

miserat Legatos edocuisse. Verum si aliquid deliberandum contingeret præter ea, quæ in Commonitorio descripserat, cuncta sibi referri postulat, ut quid observandum sit solícite constituere possit. *Ac si de aliquibus* (ait) *amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur: ut pertractata qualitate causarum, nostra quid observari debeat solícitudo constituat.*

XXVII. Ex præmissis itaque Quesnelium aliosque ipsius suffragatores gravius urgeri manifestum est. Nam quid Leoni opus erat vindicare sibi jus appellationum ab Episcopis Orientalibus factarum, Sardicensium decretorum vigore, quando ipse jam sibi in omnibus scriptis, atque sententiis consentiens, ait, ex divina dispensatione oriri auctoritatem, qua de omnibus Ecclesiis posset curam agere: de fidei quæstionibus iudicium ferre: causas contentiosas definire, atque dirimere; Canonicas pœnas relaxare? Quid necesse erat iis insistere Canonibus, quarto Ecclesiæ sacuto exaratis pro suæ Sedis prærogativis, & privilegiis tuendis, cum affirmavit, solícitudinem eum impendere oportere pro universali Ecclesia, & omnibus ejus filiis, eamque curam esse illi a Domino commendatam ob muneris dispensationem, quod gravissimum reputabat, quia cunctis fidelibus majora debebat? Quid denique? Ex Sardicensium Canonum privilegio tantummodo exceptum est, causas ad Apostolicam Sedem deferre, cum ex divina institutione ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura confluere debebat? Nugæ, meræ nugæ. Aliter enim ratiocinatus est S. Leo, ut membra suo capiti, sine ullo prorsus dissidio adhærerent. Et propterea mirum non est, si titulo Ecclesiastici primatus sibi concessi, etiam independentem a quacunque Synodo, rerum agendarum in Synodis etiam Œcumenicis regulas inviolabiliter observandas præscripsit: horum auctoritatem in judiciis ferendis inter arctos limites restrinxit; & tandem sibi reservavit examinare, atque perpendere, an quorundam in graviora criminala pforum satisfactio, & pœnitentia, veniam, & reconciliationem mereretur. Aliud adhuc gravius restat, quo perstringatur Quesnelius, & cum eo ceteri in superioribus indicati. Nimirum cautum voluisse S. Pontificem, ne Episcopi etiam in celebri Chalcedonensi Concilio convenientes, quibusdam jam communione privatis indulgentiam concederent; vetuitque Anatolio, & cæteris Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyteris, vel Episcopis, ne eorum nomina ad Altare recitare auderent, priusquam ipsa Apostolica Sedes quid esset faciendum statueret. *Ut* (ait) *pertractata qualitate causarum, nostra, quid debeat observari solícitudo constituat.*

XXVIII. Hæc sunt, quæ pro detegendis Quesnelii nugis, atque fallaciis, pro ejusdem, aliorumque scriptorum falsis argumentis eripendis, & evertendis de S. Flaviani ad Apostolicam Sedem, & unicum Summum Pontificem S. Leonem appellatione, scribere necessarium duximus. Verum non omnia momenta, quæ in S. Pontificis opera sparsa conspeximus, quibus asseverat suam Pontificatus curam ex divina institutione per universum Orbem distendi, adducere potuimus, ne præsens hæc nostra exercitatio, quasi in immensum cresceret. Eam igitur ad finem perducere cupientes, adhuc unum addendum censuimus: videlicet non tantum Sanctum Leonem ad quintum Nicænum genuinum Canonem respexisse, cum ad Theodosium epistolas dedit: sed ad sextum etiam. Neque hunc esse intelligendum, quemadmodum vulgati Codices exhibent: sed eo modo, quo in Chalcedonensi Concilio recitatum fuit. Videlicet, *quod Ecclesia Romana semper habuit primatum*. Hanc lectionem totius Orbis Episcopi approbantes, Romani Pontificis primatum ex divina institutione pendere principaliter, non obscure testati sunt. Non erat igitur Leoni opus alios Canones respicere præter Nicænos, vel Sardicenses Nicænorum nomine vestitos pro suis juribus in medium adducere. Demum quia Quesnelius negotium facessere volens Romanis Pontificibus multum operis impendit in

Graviorum criminum relaxatio R. P. reservata.

S. Leo in epist. 39. & 40. ad genuinos Nicænos Canones respexit.

Sar-

Sardicensibus Canonibus pro suo arbitrio interpretandis, idcirco de iisdem verba facere reservamus in sequenti exercitatione, ad quam tamquam huius appendicem jam stylum admovemus.

C A P U T X.

De tribus Sardicensibus Canonibus potissimum agitur, ad quos respecientes Launojus, Quesnelius, alique contendunt, Sanctum Flavianum eorum vigore, & auctoritate dumtaxat adductum, ad S. Leonem Magnum provocasse, ut in numerosiori Synodo ipsius causa ad novum examen perduceretur. Horum argumenta in medium adducuntur, & ex Epistolis Sanctorum Julii, Leonis, & Gelasii RR. PP. tanquam prorsus infirma, vel falsa evertuntur.

I. **N**ondum satis de S. Flaviani appellatione ad unicum, & solum Summum Pontificem S. Leonem, me in præcedentibus verba fecisse iis videbor, qui Joannis Launoii, Paschasii Quesnelii, aliorumque huius Scholæ Scriptorum Opera lustrarunt, in quibus evolvendis apprime noverunt, nullo alio jure, nisi Ecclesiastico, & a Sardicensibus quidem Canonibus derivato, Episcoporum appellationes Rom. Pontificibus, cum Occidentalium Concilio agentibus, esse adjudicatas. Cum ego primo horum Scriptorum opinionem circumspexissem in dubiis versabar, an novam exercitationem a præcedenti distinctam, tanquam istius appendicem conscribere opus esset, in qua diligentius, animum, & scopum investigarem, quibus laudati PP. adducti, tres tantopere memoratos Canones condere voluerunt. Recogitabam quidem eos haud quaquam latuisse, aut dissimulare voluisse, jus Divinum, quo Romanis Pontificibus de omnibus, & quibuscumque Ecclesiæ causis judicare concessum est. Sed ex altera parte cum in percurrendis, vel Launoii Epistolis eam offendissem, quam *Jacobo Boetio* inscripsit; vel postremam partem Octavæ dissertationis Paschasii Quesnelii sedulo perpendissem, peculiariter hic de Sardicensibus Canonibus verba facere deliberavi, ne quæ in præcedentibus descripta fuerunt, dubia, infirma, atque nullum prorsus robur habere viderentur. Ad dictorum itaque veritatem magis, magisque firmandam, plurimum valere posse arbitratus sum illorum Summorum Pontificum agendi rationem, qui jam Sardicense Concilium præcesserunt; quique, nemine refragante, aliorum appellationibus susceptis, definitivas sententias, & judicia protulerunt. Cujus generis dicendam esse celeberrimam Sancti Athanasii Alexandrini causam mihi persuadere debui. Nondum enim Sardicenses Canones conditi erant, nam post quinquennium dumtaxat, aut septennium, Patres illi ad eam Synodum convenerunt, quando Athanasius ab Eusebianorum, Arianorumque factionibus, de variis criminibus per calumniam postulatus, Synodorum Orientis judicio, & damnatus; & Episcopatu privatus, Romam venire fuit coactus, ut coram Julio Romano Pontifice suam causam diceret, gravissimasque, quas in fidei odium patiebatur, persecutiones enarraret, simulque novam suæ causæ cognitionem peteret, ne statuta Tyrii, Mareoticæ in rem judicatam transirent. Athanasium ergo ab Orientalium judicio appellasse, & illius Tribunalis judicium exoptulasse, ad quod confugit, & coram quo se sistere voluit a nemine in dubium revocari posse arbitror. At quænam jura Athanasio patrocinaerentur, ut is unam, & solam

Systema Quesnelii,
& Launoii.

Athanasii Alexandrini causa ante Sardicense Concilium.

Quare Athanasius Romam venerit.

solam inter tot Occidentalium Episcoporum Sedes pulsare posset; cuius quidem iudicium ipsius adversarii, nec recusare, nec rejicere valerent; ego haud video, nisi ad Divinam, Apostolicamque auctoritatem recurramus. Athanasio quidem Sardicenses Canones, qui nondum conditi erant, minime suffragabantur. Nec auctoribus Quesnelio, Launojo, & cæteris, alii Canones extabant, in quibus hoc jus excipiendarum appellationum Romanis Pontificibus adjudicaretur.

I I. Neque aures Quesnelio potissimum præbere debemus, qui passim in suis scriptis, ut Romanorum PP. eludat, aut elevet auctoritatem quoddam jus omnibus Catholicis Episcopis commune inesse ait, quo pro fidei, & Ecclesiæ negotiis suam operam impendere teneantur. Nam non agebatur tum in Athanasii causa, & aliis similibus de labore duntaxat subeundo pro communi fidei firmitate, & incolumitate; vel de Ecclesiæ utilitate, sed de *peremptorio*, ut ajunt, iudicio ferendo: De Synodalibus Orientalium Canonibus abolendis; de coercendis temerariis ausibus plurimorum Episcoporum factionum, qui Athanasium vi e sua Sede deturbaverant; & per fas, & nefas illius Episcopatum hæretico homini intruso adjudicaverant. Præterea si quilibet Episcopus in similibus causis suam operam impendere tenetur, quare Athanasius unicum, & solum Julium Romanum Pontificem appellavit? Cur Julius ipse solemnibus iudiciis volens diligentius Athanasii innocentiam inquirere, & universis Catholicis patefacere, compulit accusatores, saltem per suos Legatos, Romam venire, ut rationem redderent, quod præter Apostolicæ Sedis consensum apud Tyrium convenissent, ut falsa crimina Sanctissimo Viro intentarent? Quare tandem Ariani, Eusebianique evocati ab ipso Julio ad causam coram se dicendam, non protestantur de iudicis incompetencia? Alias, & alias utique tergiversationes eos adhibuisse, ut publicam ignominiam, quam sibi imminere cognoscebant, præcaverent, certissima monumenta fidem faciunt. Defatigasse quoque Athanasium, qui eorum in Urbem adventum, sicut promiserant, ad quindecim menses præstolatus est, non ignoramus. At inficias iisse, causam de qua agebatur, in quæstionem adduci posse in Apostolicæ Sedis Tribunali, ad quod Athanasius provocaverat, quis unquam potuit, aut poterit affirmare?

Subdola Quesnelii propositio.

Qualis Athanasii causa.

Ariani a Julio Romanam venire vocati ad causam dicendam.

III. Et quidem Eusebianos, Arianosque Episcopos minime ausos fuisse inficiari Romani Pontificis jurisdictionem, qua ad Urbem venire se, compulsos intellexerunt, perspicue innotescit ex iteratis turbis, quas contra eundem Athanasium, mortuo Constantino Imperatore, excitaverant. Ægre ergo ferentes hunc Sanctum Episcopum post quindecim menses suæ Sedi restitutum; cum essent Eusebiani a Constantio Imperatore convocati ad dedicationem Antiochenæ Basilicæ per Constantinum inchoatæ, rei occasione Concilium celebrant: novis instructis dolis, favore, & auctoritate Principis freti, Athanasium deturbant, & in Alexandrina Sede collocant Gregorium, qui stipatus quinque millibus Armatorum, fugato S. Præsule, per vim, & incendia Ecclesiam occupat. Athanasii itaque defensionem iterum unicus, & solus S. Julius Pontifex assumit. Cum videlicet idem Athanasius cum Marcello Ancyra Episcopo, aliisque, quos Eusebiana factio in exilium amandari curavit, novum iudicium instrui petiit, ut ex integro ejus, & Sociorum causa ad examen revocaretur. Qualem vero exitum isthæ causa obtinuerit, nemo est qui ignoret. Athanasius quippe, & Paulus Episcopus Constantinopolitanus, Lucius Adrianopolitanus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazzenis, alii longe plures a Julio, & Romana Synodo solemniter absoluti, & innocentes declarati fuerunt, digni propterea, ut ad suas Sedes, sine ullo prorsus Canonico impedimento reverterentur. Quod quidem iudicium, ut tamquam irreformabile a cunctis haberetur, idem Julius Papa iis omnibus conditionibus præmunivit, quæ in iure exprimuntur. Videlicet Eusebiana factionis Auctores Canonicis citationibus

Nec Ariani, nec Eusebiani R. P. auctoritatem primo inficiati sunt.

Arianorum Antiochenum Concilium

Athanasius, Marcellus Ancyranus, & alii exilio pulsi, & sedibus privati.

tionibus Romam venire pulsabat, rationem reddituros de iniquis judiciis habitis in Tyria, & Antiochena Synodo, *secutus* in hac parte ait Theodoretus *Ecclesie Canonem*, quo cautum erat, ne altera inaudita litigantium parte judicia haberentur; neve in absentes, quandoque sententia caderet. Verumtamen Eusebiani causæ diffusi, scientes Romanorum Militum Copiis, & Commentariensibus haud posse patrocinari, varias, inutiles, & fallaces excusationes prætenuere temporis sibi præfixi brevitatem allegantes, bellum Principis in Persas offendiculum itinerantibus esse, & id genus alia adducentes, quæ dissimulationi, tergiversationique favere arbitrabantur.

Orientalium Synodorum judicia rescissa, & abolita.

IV. Nihilominus tamen, cum eorum judicia rescissa atque abolita a Julio, & Romana Synodo audierunt, minime attendentes, quod omnium *cura ad Romanum spectat Pontificem*, ut ait Sozomenus, vel quod Romana Ecclesia *privilegium habet præceteris*, ut scribit Socrates, Eusebiani *graviter commoti convenerunt denuo Antiochia in unum, & Epistolam verbis elegantibus ornatam ad Julium scribunt, eamque plenam ironie, & injuriarum non expertem gravissimarum*. Hanc Eusebianorum commotionem, idem Sozomenus narrat. Sed rei veritatem magis perspicue comprehendimus ex genuina Julii Pontificis Epistola, in qua singillatim eorum objectis occurrens, falsa ipsorum argumenta evertit, & Romanæ Sedis jura, tanquam ex consuetudine ab Apostolis derivata validissime defendit. Querelarum summam diligenter satis ex Julii Epistola extraxit Severinus Binius, hoc ordine eas recensendo (a). Prima, quod indigno animo tulissent se Roma esse citatos. Secunda, præstitutum Concilii habendi terminum nimis angustum fuisse. Tertia, ægre ferentes acta Tyrii conventiculi a Julio iterum examinari, indignum esse scribebant, alia Synodo retractari, quæ in alia jam stabilita essent, ac per Julium ea labefactari, quæ ab ipsis judicata erant. Quarta, ut Romanæ Ecclesiæ judicium, quod est omnium hæreticorum insigne proprium subterfugerent; illud inculcarunt, nequaquam ex magnitudine Civitatum esse æstimandas dignitates Episcoporum. Quinta expostularunt in Julium, quod scribens ad eos, non tamen ad omnes nominatim litteras rescripsisset, quarum illa erat inscriptio: *Eusebio cum Sociis*. Sexta demum, sua Epistola ad Julium scripta conquesti sunt, Athanasium, Marcellum, aliosque Episcopos antea ab ipsis damnatos in communionem Catholicam susceptos esse. Addit Sozomenus, eos suis litteris contestatos fuisse, se nunquam cum Julio pacem, & concordiam inituros, nisi quæ ab eis fuissent constituta probasset.

Eusebianorum querimonie contra Julium S. P.

Eusebianorum querimonie evertuntur.

V. Nemo erit, qui tantam Hæreticorum non miretur audaciam, sed cur? Quia cum Julio Summo Pontifice verbis contendebant, & eidem ea jura convenire negabant, quæ ab Apostolis esse derivata antiquitas docuit? Quid interea arbitrabimur? Eos melius sensisse de Romanorum Pontificum juribus, & prærogativis, quam judicaverint de Christi Domini divinitate, & Divini Verbi cum Patre consubstantialitate. Hæc autem de Christo Domino negare minime veritos esse, omnibus exploratum est. Igitur si Eusebiani nulla alia ducebantur lege, quam solius arbitrii, non mirum, quod nullo Ecclesiastico præcepto obtemperare voluerint, & ut suam pervicacem contumaciam specioso aliquo colore tuerentur, Canones fingebant, quibus cautum esset, unius Synodi judicia, alterius Synodi cognitione, & decretis non posse dissolui. Sed quale effugium commentiebantur? Ipsi in primis plures Synodos coegerant ad Nicæna statuta abolenda. Deinde quando a Summo Pontifice Julio Romam vocati fuerunt ad causam dicendam, judicis incompetentiam (ut ajunt) non allegarunt. Citationem, seu vocationem non impugnarunt. Moram dumtaxat adhibuerunt, & ad tergiversationes varias recurrentes, cum diutius Pontifex eorum adventum expectare non posset, & clam arrepta fuga ab eorum Legatis, qui Synodorum Tyrii, ac Mareoticæ acta inconsulte inter Pontificias

(a) Severinus Binius Tom. II. Concil. pag. 558.

manus reliquerunt rerum omnium veritate perspicue cognita, in Athanasii, & sociorum favorem, absolutionis decretum expeditum fuit; in irritum missis omnibus actis, quæ in Oriente per fraudes, atque calumnias, per vim atque tyrannidem confecta fuerant. Tunc ergo intelligentes omnes suæ nequitiae artes prorsus esse patefactas, & Romanæ sedis iudicio everfas, contendere cœperunt, istiusque auctoritatem audacter impugnare. Voluissent enim, ut Romanus Pontifex in eorum pravas opiniones descenderet, nefaria decreta ab ipsis condita confirmando, & rata habendo. Hoc tamen novum studium pravamque ambitionem, tanquam contrariam Pauli Apostoli sanctionibus, & Patrum doctrinis, potissimum refutat S. Julius Papa, & novitatum auctores his verbis exagitat, quæ mire in eos quadrant, qui a Conciliis ad Concilia numerosiora appellationes duntaxat fieri posse, atque debere sibi confingunt (a). *An ignari estis, hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc quod justum est definiri possit? Quapropter si isthic hujusmodi suspicio in Episcopum concepta erat, adhuc ad nostram Ecclesiam referri oportuit. Nunc autem nos, quos certiores minime fecerunt; postquam jam egerint, quod libuit Suffragatores suæ damnationis, cui non interfuimus, esse volunt. Non ita se habent Pauli ordinationes, non ita Patres docuerunt, sed fastus iste, & novum studium est.* Obsecratione tandem usus Summus Pontifex, contumaces Eusebianos audire hortatur: quæ (ait) accepimus a Beato Petro Apostolo, ea vobis significo, non scripturus aliqui, quæ nota apud vos esse arbitror, nisi facta ipsa nos conturbassent. Et enumerans omnia mala, quæ in Ecclesia eorum studiis, & machinationibus contingebant, ut a similibus in posterum se abstineant; seseque iis opponant, contra eos scribentes, qui talia audent, summa animi moderatione obsecrat, ne apud Ethnicos ridiculi efficerentur.

Quibus verbis
Arianorum ambi-
tum Julius Papa
exagitaverit.

V. Jam vero si latius de hac Julii Epistola ad Eusebianos scripta, differere vellem, clarius ostendere possem, Apostolicæ Sedis auctoritatem, de qua Pontifex facit mentionem, in divino jure, & Apostolico Canone esse fundatam, ut satis erudite probavit Cl. Christianus Lupus (b), adducendo varia exempla, ex Ecclesiastica historia desumpta; & ea videlicet quæ vel ex Eusebii Cæsariensis historia, vel ex aliorum scriptis ipse doctus vir desumi posse arbitratur. Addit quoque vulgatum Tertulliani testimonium contra Praxeam in Montani causa ad Zepherinum appellantis, & Antiocheni Concilii decretum contra Paulum Samosatenum latum, quod pondus non obtinuit, nisi post Dionysii Romani confirmationem, ut ipsi alias descripsimus, in adornanda Eusebii Cæsariensis Latina Rufiniana editione (c). Hæc itaque & id genus alia exempla, ad quæ præstantissimi viri provocarunt ad explicandum Divinum & Apostolicum Jus RR. PP. concessum pro appellationibus quibuscumque suscipiendis, in præsens prætermittimus, ne extra campum vagemur; neve ab aliis jam actum agere videamur. Insistimus duntaxat laudato Papæ Julii testimonio, cui Eusebiani se opponere minime ausi sunt. Quis porro credet, vasserrimam illam hæreticorum factionem, odio atque furore contra Athanasium agitatam siluisse, si falso Julius pro suis juribus tuendis, & consuetudinem Ecclesiarum, & Apostolorum Ordinationes & PP. Doctrinam adduxisset? Maxime cum eos exagitasset, quod nimio ambitu laborarent, & novis rebus studerent?

Christianus Lupus
R.P. auctoritatem
erudite propugnat

VI. Sed hanc consuetudinem, & Divini Juris exercitium, quod non impugnarunt Eusebiani, negarunt saltem Quesnelius, & Launojus (d). Qui quamvis concedant Julium, Athanasii, aliorumque causam anno 341. examina-

Exempla varia a
Christiano Lupo
adducta.

(a) Integra græce, & latine extat Julii Pontificis Epistola Tom. 11. Concil. apud Labbeum pag. 515. (b) Christianus Lupus in Sardicenses Canones p. m. 141.

(c) Tom. 1. Eusebianæ historiæ lib. 7. cap. 26. pag. 442., & seq. (d) Quesnelius Tom. 11. Dissert. viii. pag. 308. & seqq.

Quænelii com-
mentum quale.

Launoii commen-
tum.

Rejicitur præce-
dens commentum.

minare voluisse præsentibus etiam Legatis, quos Ariani huc miserant; dissimulant tamen fuisse absolutos, & suis sedibus restitutos, & tantummodo asseverant, Concilium Romanum tanquam ex utriusque partis compromisso indictum, & celebratum fuisse. Nullam ergo supponunt in Romano Pontifice auctoritatem præter eam, quam accepit a litigantibus. Sed & Launojus adhuc simili fallacia usus, contendit Julium Athanasii causæ judicandæ arbitrum ab ipsis Eusebianis fuisse institutum, ea videlicet ratione, ut non nisi ipsis petentibus judicare potuisset. Quemadmodum in quibusdam dissidiis absolvendis ii facere solent, qui relictis ordinariis, & a lege institutis Judicibus, compromissum facientes, novos arbitros sibi eligunt. Ut autem Joanni Bono, amico suo Launojus fucum faciat, verbaque vendat, sequentia Athanasii verba subjicit. *Hæc quidem Egyptii ad omnes, & ad Episcopum Romanum Julium scripserunt. Quia, & Eusebiani ad Julium litteras misere, & ut nos terrent Synodum jasserunt convocari, & ipsi Julio, si vellet, arbitrium cause detulerunt.* Verumtamen cum Quænelii, tum Launoii fabulationes statim corruere, produnt ipsa Julii Papæ verba in præcedentibus laudata. Qui altius repetens legitima Judicis jura, vetustam allegat consuetudinem, Apostolorum ordinationes, & PP. doctrinam. Debuisset ergo potius ipsis objicere compromissum ab eadem Eusebianorum factione jam factum; istudque evulgare, ut cunctis innotesceret, se non alia ratione in Orientalium Synodorum negotiis miscuisse, nisi quia convenientes ad invicem litigantes, judicandi facultatem eidem detulerunt. Contra vero eos tanquam adversarios quasi de ignorantia insinulat, vellicatque dicendo: *An ignari estis hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc quod justum est definiri possit?* Non erat ergo in Eusebianorum potestate arbitrum constituere Julium, & compromissum facere, ut is secundum justitiæ, & æquitatis leges causam litigantium definiret. Sed judicandi de Ecclesiæ, & Episcoporum rebus a Deo acceperat, & ab Apostolorum tempore in talium jurium possessione, Romanus Pontifex perseveravit. Inepte nimis quoque Launojus Athanasii verba adduxit, ut Eusebianorum ad Julium provocantium voluntatem, & scopum expiscaret. Ex iis enim verbis quid aliud colligitur? Nisi Eusebianos ad iactandum se bonam causam habere, atque ad deterrendum S. Episcopum Athanasium, iampridem sponsonem dedisse, aut Romanæ Synodi, aut ipsius Julii iudicium, sicuti Apostolicæ ordinationes, & consuetudo poscebat ratum habituros. *Arbitrium* enim non habet significare compromissum, vel istud importare, ut contendunt ambo adversarii: Sed apud Latinos illius ætatis, *judicium*, seu *Imperium* indicat, quæ ab habentibus legitimam auctoritatem dumtaxat derivare solent; ut ex Horatio & Cicerone probare possemus.

Quinam verborum
Athanasii genuinus
sensu.

VII. Sed nondum Athanasii verborum vim perfecte assecuti sumus, nisi perpendamus, neminem deterreri posse ex arbitrarii Judicis sententia, vigore *compromissi* lata, quod *compromissum* haberi non potest, nisi Litigantes inter se convenientes spondeant pacifice stare velle secuturo iudicio. Cum igitur Eusebiani litteras dantes ad Julium Pontificem, ut si vellet ipse, Synodo omni remota, judicaret, Athanasium *detertere* voluerunt, jam ad illud Tribunal provocare intendebant, citra quod non amplius illis licebat tergiversationes quærere, appellationes interponere, quia peremptorium, & ultimum iudicium erat proferendum, quo supposito, ut ipsi Eusebiani in votis habebant, Athanasio amplius ad suam Alexandrinam Ecclesiam redire non fuisset concessum. Peremptorii enim, & ultimi iudicii ea conditio est, ut condemnato omnis spes auferatur amplius dissidendi, ac propterea hoc Iudicii genus dumtaxat terrorem incutere potest. Eusebiani ipsi præterea non ex jure *Compromissi*; sed veræ appellationis suos Legatos Romam mittere coacti fuerunt, qui nusquam de Concilio habendo unum verbum protulerunt, nisi quando videntes se convictos, atque

super-

superatos ab Athanasii Legatis, eorum causam pessumire præsenserunt. Legitimum ergo Judicem totius dissidii Julium primo habere non recusabant. Tunc dumtaxat recusare coeperunt, quando turpiter ab adversariis Legatis convicti prorsus conflictabantur. Hocce factum hisce verbis Julius ipse Eusebianos exagitans, objecit. *Siquidem vestri Legati Macharius Presbyter, & Hesichius, Martyriusque Diaconus, nullo modo cum hac venissent pares Presbyteris ab Athanasio missis, ac semper ab illis convicti, refutatique Concilium indici a nobis postularunt, litterasque, & ad Eusebianos, & Athanasium Alexandriam, quibus convocarentur, mitti, ut eorum omnibus justo iudicio causa cognosci posset: Tum enim se de Athanasio probaturos esse, quod jam nequirent.* Nec suspicari liceat Julii verba esse intelligenda de privata aliqua disceptatione inter utriusque partis Legatos habita. Nam Sanctus Pontifex immediate ad iudicii, & quaestionis solemnitatem indicandam, hæc subdidit verba. *Publice enim coram nobis Martyrius, & Hesichius refellebantur, Athanasii Presbyteris cum fiducia alacriter resistentibus. Martyrius vero cum suis, si vera dicenda sunt ubique profligabantur, ac proinde Concilium generale postulavit.* Non primum igitur de generali habenda Synodo postularunt, nisi quando causam, quam agebant, cecidisse intellexerunt. Tum enim Hæreticorum, Schismaticorumque agendi rationem secuti a Summi Pontificis iudicio se abalienare statuerunt, atque rebellium tergiversationibus S. P. fallere quærentes, Concilium indici postularunt. Interea tamen hanc petitionem nullum prorsus robur habuisse exploratum est. Nam Pontifex ea usus potestate, quam divinitus acceperat juris regulas secutus, Marcellum, & Athanasium, tanquam omnium criminum infantes declarat, & in communionem recipit: irrita, & nullarum virium declarat, monumenta actorum, quæ in Synodis Tyrii, & Mareotæ confecta fuerant, itaut ipsi, Athanasii, & cæterorum Catholicorum accusatores desperatione acti, ne forte calumniantium poenas juxta Canonum decreta subirent, de nocte ex Urbe Roma profecti, fugam arripuerunt. Verumtamen ad irregularem horum Legatorum fugam Julius ipse Pontifex animadvertens, lenitate summa adhibita ad exitum perducere nisus est gravissima Orientalium dissidia. Quare admissa eorundem Legatorum appellatione, quamvis nulla urgeretur necessitate ad Concilium cogendum, Eusebio, & Sociis per epistolas iussit Romanam ad Concilium habendum venire. Sed Schismatica illa factio cum tergiversationibus, & diuturna temporis prolatione Pontificis spem adhuc frustrasset, denuo in Concilio Athanasium, & Socios nullius criminis reos esse declaravit; dignosque esse decrevit, ut suis Sedibus, a quibus per impotentiam expulsi fuerant, restituerentur. Igitur Julius quasi rationem reddere volens de iis, quæ a se ipso gesta fuerant, eos hisce verbis compellat. *Oportebat igitur vos dilectissimi huc accedere, & nequaquam tergiversari, ut res ad finem deducatur. Id enim ratio requirit Venissent enim, ut dixi, si de sua causa bene sperassent.* Numquam enim Eusebiani R. P. denegarunt jus evocandi Orientalium Ecclesiarum Episcopos, neque se exemptos prædicarunt ab illo obsequii debito, quo totius Christiani Orbis Ecclesiæ Sanctæ Apostolicæ Romanæ Sedi obtemperare tenentur.

Eusebianorum
Legati refutati &
confusi.

Julius Eusebianos
exagitat.

VIII. Launoius tamen se ab harum rerum serie perstrictum intelligens, sequens effugium excogitavit dicendo: *Neque Julii Papæ decreto, neque Romanæ Synodi sententia Athanasium suæ Sedi restitutum: sed Sardicensium iudicio, quæ Synodus, Romana Synodo longe numerosior quidquid a Romana Synodo gestum fuerat confirmat.* Pessimum ratiocinium contra omnes juris & Dialecticæ regulas constructum. Judicandi enim jus, cum decreti jam lati executione confundere satagit, ut inde male inferat, Romanorum PP. iudicia parum, nihilumve esse pendenda, nisi a generalibus Synodis confirmata, & tamquam rata habeantur. Sed dicat an jure, vel in-

injuria cum Julii, tum Romani Concilii judicium, & sententia fuerint retardata? Non jure quidem cum tam Eusebiani, quam Athanasius, & Socii Rom. Pontificem, tanquam Judicem habere non recusarunt, ut ex antecedentibus innotescit. Injuria igitur Arianorum factio sese Julii, & Romanæ Synodi statutis opposuit, cui cum Constantii Imperatoris auctoritas, & violentia patrocineretur, ne Athanasius, & alii suis Sedibus restituerentur cautum fuit, sed ipsos Sardicenses nullum robur, nullamque confirmationem Julii judicio, & Romanæ Synodi sententiæ addidisse Launojum, & Quesnelium animadvertere oportebat, cum solemnī sequenti declaratione usi fuerint. *Qua ex re equitas judicii Fratris, & Coepiscopi nostri Julii liquidissime apparebit, qui non temerario consilio, sed matura deliberatione sententiam tulit, adeo ut nihil relinquatur dubii de Communione Fratris nostri Athanasii.* (a) Cadit quoque aliud effugium de Synodo longe numerosiore, cui ambo nostri adversarii insistant. Non enim Synodorum auctoritas, ex majori, vel minori PP. numero desumenda est; sed ab eo qui potestatem habet illas cogendi, & a Canonicis, Apostolicisque regulis in judiciorum forma, & ordine servandis, ut perspicue indicavit Sanctus Leo Magnus in epist. lxxx. ad Anatolium Constantinopolitanum, de qua verba faciemus Cap. X. sequentis Libri. Quare si adversariorum argumentum staret, nec Sardicense Concilium potuisset Athanasii, & Sociorum causam cognoscere, cum hæc jam sæpius fuisset definita: *Primum quidem in nostra Provincia (ait Athanasius) cum ad id coissent propemodum centum Episcopi, secundo Romæ nobis cæteris adversariis Eusebii comparentibus. Fuerunt autem in eo Confessu plusquam quinquaginta Episcopi.* (b) Si ergo Judicii pondus, atque auctoritas ex Episcoporum numero desumeretur, potius stare debuissent decreta Alexandrinæ, & Romanæ Synodorum, quam Tyri, & Mareoticæ. Istis quidem numerosior fuit cum Alexandrina, tum Romana in quibus Athanasius fuit absolutus, & suæ Sedis restitutus. De hac postrema etiam loquens idem Athanasius in secunda Apologia ait: *Presbyter enim Vitus plures Episcopos quam quinquaginta ad Concilium adduxit, ubi & nostra defensio recepta fuit, & digni habitus sumus communionem, & Agape.* Sed præter Romanum Pontificem, & Episcopos a Vito Presbytero ad Concilium adductos; alii quoque Conventui forte interesse potuerunt, quod nos affirmare certo haud possumus, ob monumentorum inopiam. Verum hoc nostrorum adversariorum effugium jam pridem evertit Sanctus Leo Magnus increpans Anatolium, qui arbitrabatur sibi patrocinari numerosiorem Synodum Chalcedonensem ad antiquandum Nicænum Canonem de Ecclesiarum juribus, & privilegiis.

IX. Hanc vero antiquam tantorum Apostolicæ Sedis jurium possessionem, quam litigiosam facere multis, variisque modis Eusebiani nili sunt, tandem Ursacius, & Valens ad poenitentiam adducti, sub jure jurando in posterum tanquam ratam, & firmam habituros esse sequentibus verbis testati sunt. *Quin, & hoc promittimus (ajunt) nunquam si aliquando Orientales atque adeo ipse Eusebius velit malitiose eum ad judicium vocare, nos citra tuam sententiam eo abituros.* (c) Vel ut melius legimus in fragmentis S. Hilarii: *citra tuam conscientiam non adfuturos.* Non ergo ex horum factorum serie dubitare possumus, jam ante Sardicense Concilium illam consuetudinem Apostolicam obtinuisse, ut Romani Pontifices Episcoporum appellationes exciperent; de horum causis vel in Synodis, vel extra Synodos judicasse, neque cuiquam licitum fuisse extra Romani Pontificis *Conscientiam* de Episcoporum causis judicia proferre. Cadit igitur totum illud ædificium, quod adversarii Launojus, & Quesnelius ex solis Sar-

Launojus, & Quesnelius perstringunt.

Ursacii, atque Valentis libellus poenitentialis.

(a) Sardicensis Concilii acta Tom. II. Concil. apud Labbeum. (b) Athanasius in initio apologiæ 2. (c) Libellus poenitentialis Ursacii, & Valentis extat Tom. 2. Conc., & in nova edit. Operum S. Hilarii.

dicentibus Canonibus construere tentarunt, ut contenderent, nullo alio jure, quam Ecclesiastico ex Sardicensi Concilio derivato, posse R. P. appellationes Episcoporum in Provincialibus Orientis Synodis damnatorum excipere & judicare. Nec Launojo potissimum Bellarminum exagitantem, ad Gelasii Papæ testimonium provocare liceat, qui in epistola ad Episcopos Dardaniæ scripsit: *Non reticemus, quod cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi; neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: Siquidem ad illam, de qualibet mundi parte Canones appellare voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* (a) Nam quod Bellarminus has voces suppresserit: *Canones appellari voluerint*, solo Canonico, seu Ecclesiastico jure R. P. appellationes excipere posse contendit, illudque jus ab Ecclesiæ Conciliis dumtaxat esse repetendum, quare pro publica omnium utilitate ita faciendum esse decreverit. Ita Launojus ratiocinatur, injuria quidem Bellarminum exagitando. Siquidem Gelasius Papa in sua epistola minime recessit a suorum Prædecessorum sententiis, qui, ut vidimus, affirmarunt: Romanæ Sedis Episcopos divino jure posse de omnium Ecclesiarum causis judicare, quin alicui liceat judicare de ejus judicio. Neque nostra aut Bellarmini argumenta infirmari possunt iis vocibus: *Canones appellari voluerint*. Nam eo loci Gelasius non usurpavit illam vocem *Canones* pro Conciliorum decretis, ut perperam adversarius explicare conatur. Sed eam adhibuit Pontifex ad innuendam *Regulam* illam divina dispositione stabilitam, & usu firmatam, qua Beati Petri Sedi jus datum fuit resolvendi omnium Ecclesiarum judicia, neque cuiquam de ejus judicio liceret judicare. Et ne videar fabulationibus verba vendere, rogabo Launojum potissimum, an unquam Gelasii epistolam, de qua agimus, lustraverit? Jam lustrasse credendum est, cum de fraude Bellarminum arguat, quod has voces: *Canones appellare voluerint*, suppresserit. Igitur debuit ei innotescere prædictam epistolam hunc titulum perferre: *Acacium solius Apostolicæ Sedis judicio jure damnatum Gelasius ostendit*. Non potuit ignorare quemadmodum in epistolæ corpore agens Pontifex de Sabellii damnatione, & de profligata in Nicæna Synodo Ariana hæresi, atque de aliis, & aliis Synodis ob diversas occasiones tum habitis, nullum Christianum latere poterat, *uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem oportere, quam primam, quæ unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit pro suo scilicet principatu, quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce præceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet*. Narrat ergo hic quemadmodum Apostolica Sedes Domini præcepto illud principatum obtinuerit, & semper retineat, quæ sua auctoritate unamquamque Synodum habeat confirmare, & continuata moderatione custodire. Profecto si unamquamque Synodum confirmat, cur Launojus de Synodis generalibus id verum non esse contendit? Præterea Gelasius ipse ut probaret divino jure Apostolicam Sedem usam fuisse in Acacio damnando nunquam ad Synodorum Canones provocat, sed ad eos Pontifices suos prædecessores, qui de similibus causis judicaverunt, nullo habito prorsus respectu ad Sardicense PP. sanctiones. Quare ibidem hoc aliud tantum suæ supremæ auctoritatis argumentum adducit. *Sed nec illa præterimus, quod Apostolica Sedes frequenter, ut dictum est, more majorum etiam sine ulla Synodo præcedente, & absolvendi, quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem*. Deinde sequentia subjicit exempla, quæ mire suffragantur questionem, de qua in præsentiarum agimus. Athanasii Alexandrini videlicet,

Gelasii R. P. epistola.

Bellarminus vindicatur.

R. Sedis auctoritas ex Gelasio.

(a) Extat Tom. v. Concil. apud Labbeum pag. m. 324.

cet, ab Orientalium Synodis damnati: sed ab Apostolica Sede absoluti. Joannis Constantinopolitani, quem Catholicorum Præsulorum Synodus damnaverat: & *Sedes Apostolica etiam sola*, quia non consensit, absolvit. Itemque Sanctæ memoriæ Flaviani, Pontificum Græcorum Congregatione damnati, quem *pari tenore*, *quoniam sola Sedes Apostolica non consensit, absolvit* & *impiam Synodum* (intellige Latrocinalem Ephesinam) *non consentiendo submovit, ac pro veritate ut Synodus Chalcedonensis fieret sola decrevit*. Nullum porro in his adducendis exemplis Gelasium ad Sardicensium Canones respectum habuisse, manifestum est. Nam ut vidimus, hæc jura Apostolicæ Sedi adjudicata fuisse asseverat ex Dominico præcepto, & in illorum privilegiorum possessione semper Romana Ecclesia permansit, quamvis hæretici, schismaticique invidia, & odio acti de legitima hac possessione, quæstiones excitare magna animorum contentione nisi fuerint. Deinde, ut hætenus vidimus, etiam septennio antequam Sardicense Concilium cogeretur, Romana Ecclesia ejusmodi Jura exercuit san. mem. Athanasium absolvendo.

X. At demus, Launoium hæc omnia dissimulare debuisse, ut impune, & solo rixandi animo Bellarminum doctum Virum exagitaret. An forte id æque facere poterat Quesnelius, qui in adornandis S. Leonis operibus non semel hujus Epistolam LXXXIX. quæ est ad Episcopos Viennensis Provinciæ, inter alias eum lustrare oportuit? Ipse quidem S. Leo de appellationum jure agens, S. Julii P. testimonio suffragatur; nec ab alia origine, quam a divina institutione illas derivari amplissime affirmavit. Nullum igitur ad Sardicenses Canones habens respectum ita scribit. *Apostolicam Sedem pro sui reverentia ab omnium Provinciarum Sacerdotibus innumeris relationibus fuisse consultam, & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, appellationem causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse judicia*. (a) Ad hoc quidem testimonium animadvertit Quesnelius. Sed relicta præcedenti loquendi phrasi de Judiciorum auctoritate per litigantium compromissum accepta, nihilominus istorum verborum vim minuere nifus est, ita ad suæ editionis marginem adnotando: *Appellationes non nisi ex consuetudine veteri sibi vindicat*. Quantum vero isthæc adnotatio Quesnelianæ causæ prodesse possit, minime video. Immo intelligo Quesnelium aut de oscitantia, aut nimia fraude convinci posse. Nam ibidem S. Pontifex ex innumeris consultationibus, appellationibusque ad Apostolicam Sedem factis, vetustam utique consuetudinem explicare intendit, cum jam in præcedenti ejusdem epistolæ Capite differuisset de Ecclesiastici regiminis forma, eo ordine a Christo Domino disposita: ut in *Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocavit, ut ab ipso quasi quodam Capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se misterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere*.

Duplici itaque titulo consultationes, appellationesque ab omnium Ecclesiarum Sacerdotibus ad Apostolicam Sedem deferri S. Leo ibidem affirmavit. Divino nimirum ob Ecclesiastici regiminis formam a Christo Domino institutam, & facti titulo, quem ex vetusta consuetudine probare intendebat per appellationem *diversarum causarum, aut confirmata fuisse* aliorum Episcoporum, & Synodorum judicia. Nec audeat Quesnelius contendere hanc regiminis formam, Ecclesiasticorumque judiciorum rationem, aut Episcoporum dignitatem, aut Ecclesiarum auctoritatem lædere posse. Nam ipse S. Pontifex hæc mirifice ex divina dispositione inter se cohære asseverat subdens: *Quoniam sollicitudo nostra non sua quærens, sed quæ sunt Christi dignitatem divinitus datam, nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum Sacerdotibus abrogabat*. Nullum enim dignitatis, aut alienæ auctoritatis jus lædi potest in Episcopali Ordine, si omnes quærentes quæ Jesu Christi sunt, istius dispositiones pervertere non audeant, & in fidei rebus, & Ecclesiarum negotiis supremo Capiti adhæreant, per quod *Cælestia dona*

Divino jure Episcoporum appellationes ad Apostolicam Sedem deferuntur. S. Leo M. Iulio P. concinit.

Ecclesiastici regiminis forma, & ordo ex S. Leone.

Consultationes & appellationesque ad Ap. Sedem ex factis probantur.

in omne corpus manare debent. Nec enim (subjicit etiam) Divinorum Mysteriorum participes esse possunt, qui a Petri soliditate recedere audeant.

XI. Huic autem Petri soliditati adhæsisse Athanasium, & ab ea Arianos, Eusebianosque recessisse, hætenus in præcedentibus explicavimus. An vero in hujus causæ iudicio, pro Athanasio, vel pro Eusebianis Quesnelio stare placuerit, non satis dilucide ego conspicio. Illud unum tantummodo intelligo, nostrum adversarium omnes sui studii nervos intendisse, ut appellationum jus, Romanis Pontificibus dumtaxat ex Sardicensibus Canonibus adiudicaret, *hosque Canones in Athanasii gratiam conditos ad ipsius etiam mentem, velut ex præjudicio, quod ipse Romam petens creaverat esse constitutos.* At quis unquam sinceræ veritatis inquirendæ studiosus sine stomacho hæc poterit legere? Episcopus injuria communione, & Episcopali Sede privatus, & per nequitiam missus in exilium, si provocet ad Petri solidam Sedem, præiudicium sibi creat: aliorum iura infringit, si Capiti per quod in membra divina dona dimanant adhæreat, quærendo simul, quæ Jesu Christi sunt, & ad eius Ecclesiam pertinent? Præiudicium utique sibi creavit, cum in Arianorum, tum in Quesnelii sententia; minime vero in recta Orthodoxorum opinione. Quibus cum cordi insit, divinis obtemperare mandatis, & nunquam Christi Domini dispositiones, & ordinem divinitus constitutum pervertere, semper ad illud Tribunal provocandum esse docuerunt, quod ab ipso Ecclesiæ fundatore obtinuit firmitatem; ut innumeris exemplis ab aliorum scriptis mutuatis (si expediret) probare possemus.

Quesnelii opinio
rejicitur.

XII. Progreditur Quesnelius ratiocinari, atque jam insertis Octavæ dissertationi, tribus illis memoratis Sardicensibus Canonibus, quid supposuerint PP. in illis regulis edendis inquit, & explicare aggreditur. Primo supponunt (ait) Episcopum a proprio suæ Provinciæ Concilio sententiam excepisse: sed eundem iniuriam sibi factam existimantem postulare, *ut Concilium renovetur.* Ut sensim autem in suam persuasionem de novo iure Romano Pontifici per Concilium concessio traheret Lectorem, Osum Cordubensem, hæreticorum artibus defatigatum describit, qui optimum censuit, si alicui a Concilio daretur facultas diiudicandi utrum, & quando appellationi locus esse deberet, ne Ecclesiastica iudicia paterent magis Nebulonum quorundam artibus, quam sæcularia. Habes enim ait Codicis Lib. septimo titulum LXV. &c. „ Quem potius (subdit) hoc munere decorasset Synodus, quam Pontificem Romanum omnium Patrem, „ & in quo Sancti Petri Apostoli memoria honoranda erat? Synodus enim „ Provincialis suspecta erat damnato, vicinarum Provinciarum Episcopos „ eam ob causam congregari e re Ecclesiastica non erat. Hoc igitur one- „ ris Romano datum, cui nec operosa inquisitione, aut totius negotii ac- „ curata discussione ad id opus erat; sed summatim tantum vel ex litteris „ priorum iudicium cognoscere: sicut sæculari iudici facile est statim de- „ cernere, quorum appellationes recipere permittant Juris Civilis Leges. „ Sed falsam, fictitiamque esse hanc Quesnelii suppositionem, quis non videt? Supponit Sardicenses PP. novum Jus Romano Pontifici concessisse, ut hunc omnium Patrem, & in quo S. Petri memoria honoranda erat, universa Ecclesia veneraretur. Igitur in Quesnelii opinione antequam huiusmodi Canones conderentur, R. P. illicitum erat iudicare, aut de Synodis Provincialibus aut operosam adhibere inquisitionem pro restituendis in suis Sedibus Episcopis odio, æmulationeque expulsis, aut denique pro declarandis irritis, & invalidis ordinationibus eorum, qui in depositorum Sedes fuerant intrusi? Profecto, si quæ conquærantur ex Quesneliano systemate, starent, jam jus illud antiquum, quod Julius Papa Arianis objecit, & sibi convenire affirmavit prorsus chimericum fuisset, & iudicium ab ipso in Athanasii, & Sociorum causa ante quinquennium saltem, aut septennium

Quesnelii opinio
male fundata.

Julius R. P. de
Athanasii, & fo-
riorum causa judi-
cavit.

Quesnelius non si-
bi constans.

Sardicen. Canones
inter se non pu-
gnant.

Quesnelius muti-
lum exscripsit 3.
Sard. Canonem.

ptennium prolatum, irritum, & violentum diceremus, utpote prolatum ab eo, qui nondum auctoritate pollebat. Iudicasse autem Julium de Athanasii, & Orthodoxorum causa in dubium verti non potest. Nam præter præcedentem epistolam Julii, & Athanasii Apologias in superioribus allegatas, extat etiam alia ejusdem Pontificis epistola scripta ad Presbyteros, Diaconos, & Plebem Alexandrinam, qua eos hortatur, ut Athanasium ad suam Sedem revertentem alacritate magna suscipiant, *qui ex tantis malorum periculis purus, innocensque vobis restituitur, talisque non nostro dumtaxat judicio, sed ab universa Synodo judicatus est.* (a) Nescio tamen quemadmodum Quesnelius in cæteris superius descriptis sibi constare possit. Ipse enim audacter Eutychetis appellationem ad Sedem Apostolicam negavit. Contendens appellasse potius ad Episcopos primarum Ecclesiarum, harumque Synodos, atque tandem contendit: ejusmodi fuisse Orientalium appellantium consuetudinem. Hic vero de hoc novo jure, Romanis Pontificibus, ex Sardicensibus Canonibus concessio agi: hocce onus fuisse ipsis impositum, ut summam tantum, & ex litteris priorum Judicum cognoscerent, & decernerent, quorum appellationes recipere permetterent Juris Civilis Leges. Hoc autem quid est? Nisi posse de decretis Synodorum judicare, decernere in condemnatum, jure vel injuria latam esse sententiam: hancque posse suspendere, & in irritum mittere donec Pontifices, vel per se, vel cum aliis de præcedentibus judiciis plenior faciant inquisitionem. Concilium autem ad hæc omnia exequenda esse necessarium, non affirmat Quesnelius; Nec revera necessarium dici debet, si summam, & ex litteris priorum judicum illa omnia decernere, atque etiam statuere potest.

XIII. Quesnelius nihilominus in suis assertionibus constans, utique verbis contendit; hoc appellationum jus de novo fuisse tum Romanis Pontificibus, & ipsi Julio adjudicatum. At quibus subsidiis id probavit? Forte confingendo Sardicenses eos Canones, apparentes quasdam habere contradictiones, quas, inter cæteros, eruditæ explicationibus e medio sustulit jampridem Cl. Christianus Lupus? (b) Vel affirmando Sardicenses PP. per posteriores cogitationes prioribus derogasse, ut nimirum ex posterioribus decretis, priorum interpretatio accipi debeat, & septimo illo Canone inter angustos limites illa R. P. auctoritas restringatur, quam in tertio & quarto Canone amplissimam eidem adjudicarunt? Fallitur omnino Quesnelius. Canones illi nulla ratione inter se pugnant; & summum illud ius, quod in tertio, & quarto Canone comprobatur Pontificis Rom. auctoritatem in appellationibus accipiendis, magis magisque confirmatur in quinto, seu septimo Canone, ut sit in eius potestate vel judicare per se, vel causæ judicium aliis delegare; vel litigantes partes ad se accire; vel novam Synodum indicere, in qua solemniter totum negotium, de quo quæstio agitur ad novum examen revocetur,

Itaque ne fabulari videamur ad Canones attendamus. Canon ille tertius in primis Eusebianam compescuit factionem, Nicænos Canones in spre- tum adducentem. Cum videlicet temerariis ausibus ex Ecclesiis ad eam non pertinentibus, ipsa eiiciebat Episcopos, & Clericos Orthodoxos; & in horum Cathedras, & loca alios damnatos, & hæreticos intrudebat. Ut autem istius Eusebianæ factionis temerariam agendi rationem Quesnelius oc- culeret, aut saltem dissimularet, non integrum exscripsit Canonem, prout in Dionisii Exigui Codicibus invenitur: sed subductis fortasse oscitanter qua- tuor primis istis lineis: *Opus Episcopus dixit: illud quoque necessario ad- jiciendum est, ut Episcopi de sua Provincia ad aliam Provinciam, in qua sunt Episcopi, non transeant; nisi forte a Fratribus suis invitati; ne vi- dea-*

(a) Extat Tom. II. Conc. pag. 539. Vide nostram Exercitationem de Eutychetis appellatione. (b) Christianus Lupus ad Sardicenses can. notis, & Scholiis illustratos pag. m. 135.

deamur Januam claudere charitati. Subiecit dumtaxat reliqua, quæ sequuntur: *Videlicet, quod si aliqua Provincia &c.* Hunc Canonem, ut diximus, eruditis scoliis, & notis illustravit Cl. Lupus, atque animadvertit quatuor partibus constare; in quarum secunda damnata inveniuntur peregrina iudicia ab Eusebianis potissimum fieri solita: In tertia agitur de Iudiciis Synodorum Provincialium, quorum interest Romano Pontifici scribere, *ut Episcopale Iudicium ad Sedem Apostolicam referatur*, ut Innocentius Papa I. in epistola ad Victricium Rothomagensem explicavit. (a) Quarta denique illius Canonis parte agitur de iure eo Apostolicæ Sedis, quod Quesnelius novum hætenus appellavit. Novum quidem illud dici non potest, ex divina institutione dimanat. Dimanare autem ex divina institutione, non ex Canonico Jure, quod curam illam, quam RR. PP. in universis Ecclesiis impendunt, ex hætenus scriptis innotescit, & tradit perspicue S. Leo Magnus in epistola ad Anastasium Episcopum Thassalonicensem, & Julius ipse Papa in laudata epistola ad Eusebianos. Igitur cum tota controversia expedienda Julium inter, & Eusebianos, in huius curæ, & auctoritatis exercitio, & usu versaretur, quæ ab Eusebianis factiosis in quæstionem adducebantur; idcirco ne in posterum, aut Synodi Provinciarum, aut alius quisquam Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, Apostolicæ Sedis decreta, atque iudicia contemnere, aut infringere auderent, S. Petri Tribunal in honore habendum esse declaraverunt; *ut ab iis, qui judicaverint scribatur Iulio Romanorum Episcopo, & per propinquos Provinciæ Episcopos, si opus sit iudicium renovetur & ipse cognito res præbeat. Si autem probare non potest causam ejus esse talem, ut eam rursus judicari opus sit, quæ semel sunt judicata non infirmantur.* Profecto si hæc Canonis verba sine violenta interpretatione in genuino sensu accipiantur ea referenda esse ad Eusebianorum audaciam contendendum, S. Petri Apostoli memoriam non esse honorandam: Sed Synodorum Provincialium iudicia firma, & rata habenda esse, quin a quopiam possent aut rescindi, aut aboleri. Igitur Sardicenses PP. qui similem audaciam frangere volebant, declararunt dumtaxat *Beati Petri memoriam esse honorandam, ut ab iis qui judicaverunt &c.* Neque aliam agendi rationem servarunt in quarto Canone conscribendo, in quo agitur de Episcopis per Synodale iudicium depositis, in quorum Sedem nullum alium collocari volunt antequam Romanus Pontifex *causa cognita, sententiam tulerit.* De novo hic, Synodi iudicium, Rom. Pont. iudicio subijciendum esse decernunt. Ut videlicet ratum habeant, & tamquam divino jure respondens declarent, quod ante quinquennium saltem sibi convenire Julius Papa scripserat: quando ipso inconsulto Gregorium Cappadocem in Alexandrinam Sedem intrusum cognoverat. Nihil ergo in duobus illis Canonibus Romano Pontifici adjudicatum fuit, quod jure possessionis, ut ajunt, non obtinuerit. Quam pacificam possessionem irrito conatu denegare, aut perturbare dumtaxat nisi fuerant lætæ fidei homines, qui quemadmodum Nicænorum Dogmatum regulas prorsus evertere, atque abolere quærebant; ita auctoritatem supremi Judicis, & Canonum Custodis oppugnare contendebant. Ut igitur in posterum, vel Provincialia Concilia factiosorum Virorum hanc Rom. Pontificum pacificam possessionem lædere, aut infringere non tentarent, in illo Sardicæ Conventu duos laudatos Canones tamquam Nicænorum appendicem condere voluerunt, cum in præcedenti illa Nicæna Synodo stabilitum fuisset Ecclesiarum privilegia, & prærogativas esse servandas, & PP. dixerint: *Romana Ecclesia semper habuit primatum*, ut in Chalcedonensi Synodo lectum fuit; & nos in præcedentibus observavimus. Jam vero nunc nobis dicat Quesnelius quid in septimo Canone habeatur, quo prioribus derogatum esse intelligamus?

H h h 2

In

(a) Innocen. P. epistola ad Vict. Tom. 3. Concil. S. Leo M. in epist. apud Quesnelium XII. cap. 1.

In eo enim tam perspicue R. P. auctoritas in appellantium causis suscipiendis, & judicandis explicatur, ut eo prorsus dirimantur Eusebianorum, & cunctorum Schismaticorum contentiones, negantium, Judices Synodorum Provincialium esse pulsandos ad præteritorum judiciorum rationem reddendam, quod quidem necessarium ad cohibendam judicum in condemnatum impotentiam, odium, atque furorem, Julius Pontifex ex Nicænis Canonibus contra eosdem Schismaticos probavit, scribendo. *Qui bene sentiunt (ait) de iis, quæ egerunt, & in quibus ipsi Judices fuerunt, non indignanter ferre solent, si quod ab ipsis judicatum, ab aliis excutiat, quippe qui securi sint ea quæ ipsi iusta judicaverint injusta numquam fieri posse.* Quocirca Episcopi in Magna Synodo Nicææ congregati, non sine Dei consilio permiserunt prioris Synodi acta in alia Synodo examinari, ut & illi, qui Judices erant, præ oculis habentes, *secundum de ea re futurum judicium, cum omni diligentia causam expenderent, & illi, qui sententiam acceperant, certo cognoscerent, se non per similitudinem priorum judicum: sed jure, ac merito condemnatos esse.* Ad sequentia quæso verba animadvertat Quesnelius, ut intelligat hanc regulam jam ex Apostolica consuetudine obtinuisse; & dumtaxat fuisse renovatam, & explicatam in Nicæno Concilio. *Quod si (subiicit S. Julius) istiusmodi consuetudo olim fuit, ejusque memoria est, & scripto prodita in magna Synodo, eamque apud vos valere non finitis, rem profecto indecoram facitis.* (a)

Quintus Sardicenis Canon.

Age vero Canonem illum quintum Sardicensem, quem extra suam naturalem Sedem Dionysii Exigui Codd. exhibent, subiiciamus; quemque duabus vocibus omissis mutilum, & obtruncatum Quesnelius adduxit, repugnantibus omnium interpretum versionibus. *Hosius Episcopus dixit: Placuit ut si quis Episcopus delatus fuerit, & congregati ejusdem regionis Episcopi, cum gradu moverint, & velut appellans confugerit ad Beatissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum, & velit ipsum audire, & justum esse aestimaverit ejus rei examinationem renovari, Cœpiscopis scribere dignabitur, qui sunt propinqui Provinciæ, ut ipsi diligenter, & accurate singula perscrutentur, & ex veritatis fide de re sententiam ferant. Siquis autem postulet suum negotium rursus audiri, & ad suam supplicationem Romanorum Episcopum judicare visum fuerit, ut a proprio latere Presbyteros mittat, erit in potestate ipsius quodcumque recte habere probaverit. Et si decreverit oportere eos mitti, qui cum Episcopis sint judicaturi habentes auctoritatem ejus, a quo missi sunt, & hoc ponendum est. Si autem sufficere putaverit ad rei cognitionem, & Episcopi sententiam, faciet quod prudentissimo ejus consilio recte habere videbitur. Responderunt Episcopi: quæ dicta sunt placuerunt.* (b) Hunc igitur Canonem duobus præcedentibus mire concinere animadvertit Christianus Lupus. Immo ad Romani Pontificis auctoritatem magis explicandam illum editum fuisse, jam probant verba illa, quæ innuunt, posse mittere Presbyteros a latere Legatos, qui aut soli, aut cum alterius Provinciæ vicinæ Episcopis causam cognoscant, & finiant; ne in infinitum appellationibus locus præbeatur. Veruntamen solis vicinæ Provinciæ Episcopis, sine Romanorum Presbyterorum assistentia judicare haudquaquam permittit. Fateor quidem varias apud antiquos, & recentiores Scriptores hujus Canonis occasione ab interpretibus excitatas fuisse quæstiones, ut videre est apud Clariss. Christianum Lupum (c) Veruntamen nemo tam studiose, & violenter illum intrepertari nisus est, quam noster adversarius Quesnelius. Is namque facta pro arbitrio nova Canonis instructione, & subductis iis vocibus, quæ plenam R. P. auctoritatem indicant in excipiendis, & resolvendis appellantium causis, contendit: *Judicium*

Varie hujus Canonis interpretationes.

(a) Julii Papæ Epistola ad Eusebianos ubi supra pag. 659. Gentiani Herueti interpretationem secuti sumus. (b) Sardicenis Canon v., seu vii. extat Tom. II. Concil. Generalium. (c) Christianus Lupus in Scholiis, & Notis ad Canones Sardicenses pag. mihi 147. & seqq.

cium renovari; & *Concilium renovari* pro uno, & eodem accipi debere. Addens præterea, & vero si iudicium pro sententia acciperetur non fuisset dicendum in iudicio, sed tantum *iudicio*. Constat igitur Concilium Romani Episcopi hic intelligendum. At quale Concilium nobis investigandum est. Multiplex Concilium Rom. Pontifici subesse (asseverat). Et propterea præmissa vulgari illa distinctione graduum Ecclesiasticæ administrationis Romano Pontifici convenientium: videlicet Urbis Episcopi, Romanæ Provinciæ Metropolitæ, suburbicariarum Dioceseon Primatis, Occidentalis tractus Patriarcha; in tota Ecclesia caput, & apex; de diversis quoque Synodis juxta causarum qualitatem disponere posse concedit. Sed cum ea cautione tamen, ut ipse solus nunquam iudicet: bene tamen habita ratione ad causas quas expendere eum oportet. Ita ut cum intra Paroeciam, seu Diocesim propriam ad eum appellatur a sententia iudicis inferioris, appellantis causa iudicanda sit a Synodo Paroeciali, seu ab ipso Summo Pontifice sui Cleri consilio septo: cum ex Provincia causa, ad Provinciale Synodum spectet: cum ex Diocesibus suburbicariis ad Diocesanam, cum extractu Occidentali ad Occidentalem; cum ex aliis Ecclesiæ partibus ad Æcumenicam, & universalem, nisi ex libera appellantium optione, ac libello aliud significetur. Ad hanc ni fallor normam Sardicenis Canonis sensus eruendus est, ac eadem ratione de Flaviani appellatione iudicandum. Lepida quidem, sed valde ingeniosa Juris Pontificii interpretatio si stare posset. Sed quamvis varia a Quesnelio adhibeantur fulcimenta pro ea sustentanda, attamen eam corruere, faciunt primo ipsius Canonis verba. Vestustissimi deinde interpretes, qui Canonem explicarunt; Denique vero Papæ Leonis, aliorumque Romanorum Pontificum agendi ratio, qui appellantium causis susceptis, vel immediate ipsi (ut ajunt) iudicium peremptorium enunciarunt; vel dumtaxat Concilium Generale cogendum decreverunt, quando publicam iudiciorum solemnitatem necessariam esse crediderunt pro tollendis gravissimis dissidiis, & schismatibus, quæ ob diversas improborum hominum factiones, sanctissimarum Ecclesiarum statum nefarie cum Catholicorum perniciæ, & scandalo vexabant, ad frangendam contumaciam eorum, qui a fidei, & disciplinæ Ecclesiasticæ regulis aberrarunt: & ad reconciliandos poenitentes reos, qui perpetrata crimina ejurassent, facta deinde solemnî Catholicæ fidei confessione, atque tandem ad exequenda omnia, & singula Apostolicæ Sedis statuta, quæ pro temporum ratione, & negotiorum qualitate necessaria videbantur. Quatuor igitur sunt distinguenda. Primum protestatio depositi Episcopi reclamantis, & appellantis a sententia, sive iudicio Provincialis Synodi. Alterum Tribunal Apostolicæ Sedis, ad quod appellatur. Tertium iudicium ipsius Apostolicæ Sedis, vel Romani Pontificis in Paroeciali Synodo, vel in Concistorio prolatum de appellantis causa, & juribus, & de præcedenti Provincialis Synodi sententia. Quartum denique spectat ad executionem ipsius Apostolicæ Sedis Judicii, quæ cum multoties haberi non possit, vel sine novæ Synodi Patriarchali, aut Generali coactione, idcirco RR. PP. mittunt e suo latere Legatos, ut singula, quæ ab ipsis sunt definita, fideliter executioni demandentur. Non ergo verum est *iudicium renovari*, & *Concilium renovari* pro uno, & eodem accipi debere, ut Quesnelius comminiscitur. Nam facta appellatio, iudicii utique renovationem exigit, quod velit, nolit adversarius fateri debet, minime vero aliam Concilii convocationem. Siquidem expressis verbis in ultimo a nobis exscripto Canone habemus. *Siquis autem postulet suum negotium rursus audiri, & ad suam supplicationem, Romanorum Episcopum iudicare visum fuerit, ut a proprio latere mittat Presbyteros erit in potestate ipsius quodcumque recte habere probaverit. At quæ libera potestas esset in Romanis Pontificibus ad quodcumque probaverint, si ipsi jure non possent iudicare, vel mittere de latere Presbyteros, ut audiant negotium, propterquod appellans provocavit? Profecto si PP.*

Quesneliana interpretatio nova, & infirma.

Quesnelius juris Pontificii subdolos interpres.

Quatuor distinguenda sunt in Canone Sardicensi

plenam Rom. Pontificibus potestatem non adjudicarent; sed ad unum novum Concilium dumtaxat Pontificia jura restringere voluissent, aliam loquendi phrasim adhibere debebant; cum inter multa media apta pro nova rerum cognitione, libera facultas ipsis data sit illud eligere, quod aptius, & convenientius a prudentissimo eorum judicio judicabitur. Id expresse innuunt postrema illius mox recensiti Canonis verba.

Quemadmodum
& cur Quesnelius
gloriatur.

Nimis interim Quesnelius sibi blandiendo lætitiæ affectare intendit, quod Flaviani causam ad generalem Synodum fuisse delatam vigore appellationis unice Sardicensibus Canonibus innixæ probare potuerit; & præterea variis adhibitis contortis interpretationibus, quas omnino fallaces esse in præcedenti exercitatione ipsi perspicue probavimus, stylum censorium in Joannem David iterum convertit, huncque tamquam lusorem, illusoremque exagitat, quod scripserit: Flavianum ad unicum, & solum Romanum Pontificem appellasse. At quis hominis confidentiam apprime non intelliget, qui nostras rationes non cerebro excogitatas, sed ex sinceris monumentis haustas conferre voluerit, cum tot, tantisque naniis, cavillis, falsisque conjecturis, interpretationibus, quas ad novum Systema firmandum, roborandumque, nimio studio congerere, atque Lectoribus exhibere satagit?

C A P U T XI.

Abolitis Ephesini Latrocinii actis, S. Leo varias Epistolas scripsit ad Orientales. Sanctus Flavianus martyrio occubuit, & in hujus locum Anatolius successit. R. P. non consentit in istius Ordinationem, quoadusque solemnem fidei professionem juxta formam a se præscriptam non emittat. Ad hanc excipiendam quatuor e suo latere mittit Legatos, qui Constantinopolim proficiscerentur.

Leonis M. agendi
ratio post Ephesi-
num Concilium.

I. **C**UM primum Magnus Leo, ex Hilario Diacono, Apostolicæ Sedis Legato Romam revertente, notitiam habuit omnium rerum, quæ in Ephesino latrocinio contigerunt; quamvis gravi animi sui afflictia, & dolore urgeretur ob Catholicæ fidei dogma collapsum, & universalem omnium Orientis Ecclesiarum subversionem; tamen non se abstenuit a judicio ferendo; sed absque ulla hæsitazione, intrepidus ea usus est vigilantia, & œconomix regulis, quæ maxime supremum ipsius totius Ecclesiæ pastorale munus decebant, atque sua auctoritate, & beneficio, tot, tantisque malis Chrysaphii artibus, Eutychetis blasphemis, & Dioscori impietate exortis, statim occurrere voluit; ut protinus eisdem mederetur, eademque penitusque abolerentur. Primo itaque (a) omnia præcedentia illius deprædatoriæ Synodi acta, tanquam nulla, atque irrita abolevit, ut non obscure Gelasius etiam Papa indicavit ad Dardaniæ Episcopos scribendo. Itemque sanctæ memoriæ Flavianum Pontificem (Græcorum intellige) congregatione damnatum, pari tenore, quoniam sola sedes Apostolica non consensit, absolvit, potiusque qui illic receptus fuerat, Dioscorum, Secundæ Sedis Præsulem damnavit, & impiam Synodum non consentiendo submovit, ac pro veritate, ut Synodus Calchedonensis fieret sola decrevit. Nec mihi ex Launoi sententia objiciatur, Gelasium Summum Pontificem ad Ecclesiasticos Canones respexisse, quorum auctoritate & privilegiis dumtaxat, Leonem Magnum usum fuisse laudata verba indicare videntur. Nam

S. Ge-

(a) Vide quæ diximus cap. ix. præcedenti harum exercitationum.

S. Gelasius ipse explicavit, quemadmodum, quibusve regulis Apostolica Sedes insistent, ea rejicere consueſcat, quæ in Synodis male gesta fuerunt, vel ea rata habeat, & confirmet, quæ veritati, & iustitiæ sunt consona. Addit enim *ubi etiam consequenter ostenditur, quia male gesta Synodus, idest contra scripturas, contra doctrinam Patrum, contra Ecclesiasticas regulas, quam tota merito Ecclesia non recepit; & præcipue Sedes Apostolica non probavit, per bene gestam Synodum, idest secundum Scripturas, secundum Patrum traditionem, secundum Ecclesiasticas regulas, pro fide Catholica, & communione prolatam, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime Sedes Apostolica comprobavit, & debuerit, & potuerit immutari: bene vero gestam Synodum iuxta supradictum modum nova Synodus nullatenus immutandam.* (a) Gelasium ergo ibidem egisse de judiciis a sola Apostolica Sede absque ulla Conciliorum congregatione factis, ex totius epistolæ contextu, est manifestum. Quorum quidem judiciorum memorias, Pontifex colligebat, ex authenticis Apostolicæ Sedis Archiviis, vel mente retinebat tanquam ocularis testis omnium, quæ in Flaviani, & Eutychianorum causa contigerant. Ipse enim ad Pontificatum fuit assumptus anno 492. & S. Leo ex hac luce migraverat 461. Vix ergo dubitare possumus Apostolicam Sedem, fidelem sacrarum Scripturarum, & doctrinæ Patrum interpretem, atque custodem, ad quarum normam sua judicia dirigit, potuisse in irritum mittere, omnem Synodum, quæ hisce regulis non responderet; atque deinde sua decreta edita patefacere aliis Episcopis, ne ratum habere auderent, quod ab ipsa fuerat reprobatum. Hanc quidem agendi rationem secutum fuisse S. Leonem constat ex mox describendis. Recurrente namque Autumni tempore in quo Romæ anniversaria Synodus solemniter agebatur, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum ministris, qui huc convenerant, male gestam de prædatoriam Ephesinam Synodum indicavit, ne quisquam Dioscoro, & Eutychianæ factioni in posterum communicare auderet: sed omnes Sancto Flaviano adhærerent. Miseratus præterea super infelicem statum omnium Ecclesiarum Orientis, de generali cogendo Concilio statuendum esse judicavit. Etenim cum totius causæ summa ad ipsum omni Divino, & Ecclesiastico jure esset devoluta, cum propter suorum Legatorum reclamationem, tum propter Flaviani, aliorumque appellationes, idcirco aptiora remedia seligere debebat, quæ collabentem fidem firmarent, lapsos Episcopos erigerent, contumaces, & obstinatos damnarent; & iis qui minarum timore acti; captivas manus impiis subscriptionibus præbuerant, libertatem acciperent ad solemniter retractandum. Hac de causa igitur idem S. Leo blande, suaviterque cum Theodosio Imperatore agens, variis epistolis, huic insinuare curavit, ut sublato quocumque obstaculo, juberet omnia in eum statum restitui *in quo fuerunt ante omne iudicium*, donec major ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregaretur. Suis hisce insinuationibus pariter Occidentalium Episcoporum preces adjunxit subjiciendo: *Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus, & lachrymis supplicant Sacerdotes* (b). Ad quas supplicationes nulla alia ratione adducebantur, nisi ut gravissimis malis, quibus Ecclesiæ Orientis angustabantur facilius, & expeditius posset mederi.

II. Interim quoque ut solamen aliquod Flaviani necessitatibus præberet, unam epistolam ad eundem scripsit, ipsi maxime compatiendo ob gravissima mala quibus afflictabatur, & se dolere testatur: *eorum ruinas per quos veritas impugnabatur, & ipsa totius Ecclesiæ fundamenta quætiebantur*. Atque illum præterea certiore facit, *pro communi causa laborare, ut primitus ad ea, quæ universitati fidelium prosint pervenire mereamur*. (c) Hæc autem epistola nobis indicat, nondum S. Pontifici, Flaviani

Gelasii Papæ testimonium de Synodis ab A. S. reprobatis.

Leonis M. Romæ Synodus.

S. Leo Flavianum consolari quærens.

(a) Gelasii Papæ epistola ad Dardaniæ Episcopos XLII. extat Tom. v. Conc. generalium pag. mihi 326. & seqq. Accedit fides antiquorum editorum, & Mss. Codd. (b) Epist. XL. ad Theod. (c) Epist. XLII. ad Flav.

Varie de Flaviani
nece opiniones.

Hujus mortis tem-
pus certo non po-
tuit definiri.

Natalis S. Flaviani
quando celebran-
tus.

Utriusque Ecclesiæ
consensus in die
Natali S. Flaviani

Hilari Papæ stu-
dium erga S. Fla-
vianum.

Constantinopoli-
tanæ Ecclesiæ sta-
tus.

viani mortem innotuisse. Quare erudite Eminentissimus Cardinalis Baro-
nius, cui etiam Quesnelius suffragatur, adnotavit, variam fuisse de hujus
Sancti Episcopi nece famam, ob diversas scriptorum sententias (a). Prosper
enim in Chronico ait, quod *S. Flavianus inter manus eorum, a quibus
in exilium ducebatur glorioso ad Christum sine transiit*. Nicephorus asse-
verat, triduo post decessisse. Apud comitem Marcellinum, & in Græcorum
Menologio legimus: *apud Epypam Lydiæ relegatum, ibique tædio, dolore,
& tormentis confectum, exanimatumque*. Quibus similia habet breviculus
Eutychianistarum: ducitur in exilium Flavianus, & apud Epypam, quæ est
Lydiæ civitas, seu superveniente, seu ingesta morte defunctus est. Libel-
lus synodicus Cap. 85. calcibus occisum dicit. Cædis auctorem, acta Cal-
chedonensis Synodi Barsumam Monachum arguunt. Evagrius lib. II. histo-
riæ Cap. II. ex Eusebii Dorylæi fide, Dioscoro ejus mortem tribuit, a quo
calcibus impetitus ab Ecclesia extrusus, & interfectus dicitur. Sane ejus
impulsu (ait Quesnelius) pessime affectum nemo dubitat. Plurimi tandem
in Concilio Calchedonensi Dioscorum percussorem, & homicidam Flaviani,
& alterum Cainum appellarunt. In hac porro tanta Scriptorum varietate,
unum evidentissime constat. Flavianum videlicet, verberibus affectum, ma-
ximisque ærumnis confectum spiritum emisisse. Et quamvis ejus mortis tem-
pus certo definiri haud possit, tamen conjicere possumus non contigisse,
nisi anno sequenti 450. & in Hyeme probabiliter, ut ex Successoris ordi-
natione facile evinci potest. Græci ergo quotannis illius triumphum ce-
lebrant die 18. Februarii, qua translatio ejus Constantinopoli facta est sub
Marciano. Hinc laudatus Baronius hocce præconium in Græcorum meno-
logio descriptum refert „. Commemoratio S. Patris nostri Archiepiscopi
„ Constantinopolitani Flaviani: qui ab impio Dioscoro, & hæreticis cum
„ eo conspirantibus ejectus, atque in exilium missus, variis pressuris, &
„ ærumnis vexatus vita functus est. Quibus paria recinit Occidentalis Ec-
clesia eadem die. Unum denique minime prætermittendum censeo. Ni-
mirum ipsum Cardinalem Baronium, ex tot, mox laudatis sententiis eam
veriores judicasse, qua affirmatur: Flavianum perrexisse in exilium: im-
mo contusum verberibus per milites, catenis vinctum fuisse perductum, il-
licque victricem animam auctam corona martyrii, triumphali pompa deco-
ram ad Deum migrasse. Sed in maximo honore Romanam Ecclesiam Fla-
viani virtutes habuisse, hujusque gloriosa pro fidei Catholicæ defensione
certamina, produnt picturæ illæ musivo expressæ in Nobilissimo S. Crucis
Oratorio, quod ad dexteram Baptisterii Constantini Hilarus S. Leonis Le-
gatus, & deinde istius in Pontificali Romana Sede Successor construxit.
Quod integrum Oratorium, etsi solo æquatum, sub Sixto ob bella ingruen-
tia in Italia, tamen ipsius memoria (ait Baronius) saltem in chartis re-
stituta fuit. (b)

III. Constantinopolitana interim Ecclesia Sancto suo privata Pastore,
mœrore, & tristitia afflictabatur. Et eo magis, cum in defuncti locum,
Anatolium vidit subrogatum. Is namque cum jam pridem Dioscori Alexan-
drini Apocryfarius fuisset, & Imperatorum Patrocinio tueretur, etiam in
Ecclesiasticis rebus administrandis, animum in Eutychetem, hujusque fa-
ctionem nimis propensum habere posse, merito S. Leo arbitrabatur. Sed
Anatolium post adeptam Constantinopolitanam Sedem minime Dioscoro ad-
hæsisse, pluribus argumentis demonstrari potest. Primo videlicet, quia
certior factus Dioscorus, omnia Latrocinialis Synodi acta solemniter S. Leo-
nem

(a) Baronius Tom. VI. ad Christi annum 449. pag. 97. (b) Theodoretus
faustis vocibus, & egregiis præconiis Sancti Flaviani Victorias celebravit,
in epistola ad eundem scripta, quam integre retulit Baronius Tom. supe-
rius laudato. Consule etiam ejusdem Rom. Martyrologium ad diem 18. Fe-
bruarii.

nam cum Romano Concilio abolita, & irrita declarasse, ipse irarum impotens, Alexandriam reversus, habuit Episcoporum Conventum, in quo excommunicationis sententiam protulit in Summum Pontificem, idque scelus perpetravit, quod nullus perditorum hominum cogitasset. Ad quod gravissimum facinus, dumtaxat decem Episcopos lacrymantes, & invitos potuit inducere. Qua occasione, pro ejus partibus minime Anatolium stetit, certissimum est. Secundo Anatolius ipse quasi præsentiens suam in Constantinopolitanum Episcopum electionem minus gratam, & acceptam, quinimmo maximopere multis de causis suspectam Summo Pontifici Leoni esse futuram, qui gravioribus motivis, ex Nicænis Canonibus desumptis adductus detrectasset, eum tamquam legitime electum habere, & cum ipso communicare, suis, & imperialibus litteris, forte labente mense majo scriptis, se in Apostolicæ Sedis communionem in posterum habendum humillime petiit. Anatolii enim epistolam temporum injuria aut deperditam esse, aut adhuc in secretioribus Archiviis asservari probabile est. Illius dumtaxat superest fragmentum, Græce, & Latine in Quesnelii editione, quod (ait) ex Regio mss. Cod. extractum, quodque lumen aliquod nobis exhibet pro historia quam describimus. Ex eo igitur intelligimus, quod vita functo Flaviano, Theodosius Imperator curam suscepit ut Constantinopolitanus Clerus inquireret, qui eam Ecclesiam posset regere. *Ac primo (ait) quidem demandavit religiosissimo ejusdem urbis Clero, ut ad gubernationem aptiores decernerent cum probatione, sibi electionem omnium præcipui reservans.* Verumtamen Imperatoris mandatum, non facile pravos ambitus quorundam motus potuit cohibere. *Nam inter electores immoderata dissensione exorta; cunctisque hinc erga multos in varia studia scissis, iterum Imperator jubet conquiri Clericos in Regia urbe, etiam ex aliis Civitatibus, ob quædam (ita ut fit) negotia degentes, quo inter illos præstantior absque ullo affectu in Episcopalem dignitatem promoveretur.* Quibus verbis indicatum est, Anatolium se purgare voluisse ab ambitu nota, qua juste postulari poterat, ob summam cum Dioscuro antecedenter habitam conjunctionem. Tandem ait se omnium suffragiis fuisse in Episcopum primatem electum, *non propter justitiam (ait) meam, sed ut Christus Jesus in me ostenderet omnem patientiam suam, juxta Apostolum.* Electionem autem, Ordinatio excepit. Nam Episcoporum Constantinopoli versantium Synodus *ad me ordinandum (subjicit) sine mora procederent.* Hæc dumtaxat de Anatolii electione, & ordinatione ex laudato epistolæ fragmento indicata sunt. Quare maxime dolendum est, quod cætera desiderantur, ex quibus intelligeremus; Anatolium non tantum postulasse a S. Leone consuetam communionem, sed ut præsertim ratam haberet, & confirmare dignaretur, suam in Constantinopolitanum Episcopum electionem, de qua re, varia ipsi in antecedentibus adnotavimus, loquentes de Eutychetis appellatione, atque iterum explicabimus de Anatolii epistola, post Calchedonense Concilium ad eundem S. Leonem scripta differentes. Adhuc tamen magis dolendum est, quod Theodosii Epistola in Anatolii gratiam ad eundem summum Pontificem scripta, prorsus interciderit. Cujus sensa dumtaxat colligere aliqua ratione possumus, ex ejusdem S. P. ad ipsum Imperatorem rescripto. Ad quod animadvertens Baronius ait: etsi infelix ab Eutychete, atque Dioscuro deceptus, & in transversum actus, ratam habuit Flaviani damnationem, haud tamen eo impietatis profundo demersus est, ut auctoritatem R. Ecclesiæ contemnendam prorsus existimarit: immo eandem sedem omnium caput intelligens, non prius Anatolium a Dioscuro in locum Flaviani suffectum recipiendum putavit, quam ab ipsius R. P. probaretur assensu, deque his litteras daret ad S. Leonem, exploraturus ejus voluntatem, & auxilium imploraturus. Addit id exacte probari ex S. P. Epistola, de qua mox dicturi sumus. Gravis tamen quæstio excitabitur, si hanc S. Pontificis epistolam, cum præcedentis Anatolii epistolæ fragmento, con-

Anatolius ad Sedem Constantinopolitanam assumptus.

Quemadmodum Anatolius Episcopus electus.

Anatolius etiam Episcopus ordinatur.

Imperator Theodosius ab Eutychete, & Dioscuro deceptus.

S. Leo suspendit
assensum Anatolii
ordinationi.

feramus. Nondum enim Anatolium fuisse sacra Episcopali ordinatione initiatum, non obscure indicare videntur S. Pontificis verba; *qui suum consensum ad ordinationem illius suspendit: & fidei professionem exigit*; quemadmodum etiam legimus in primo capite Synopsi huius epistolæ: sed clarius id etiam eruimus ex ipsis Leoninis verbis. *Sed ne (ait) in præjudicium Catholicæ defensionis viderer egisse, de ordinatione ejus, qui Constantinopolitanæ cœpit Ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram partem temere scribendum putavi, non dilectionem negans, sed manifestationem Catholicæ veritatis expectans* (a). Quæ sane verba, etiam absque violenta interpretatione explicari possent, Anatolium nondum fuisse ordinatum: sed electum Episcopum tantummodo fuisse; & tum Romani Pontificis consensum expectasse, ut sacre ordinationis donum obtineret. Sed isthæc explicatio minime cohæret Anatolii verbis, quibus factus est, Episcoporum Synodum Constantinopoli versantium, sine mora ad eum ordinandum processisse. Quare ad utriusque epistolæ sensa concilianda, alterutrum esse affirmandum arbitror. Nimirum Imperatorem ad S. Leonem scripsisse statim post Anatolii in Episcopum electionem, & antequam ab Episcopis ordinaretur; sibi que fidenter fuisse blanditum, haud quaquam hujus ordinationem R. P. fore reprobaturum, & idcirco eodem spiritu, quo motus fuerat ad procurandam Anatolii electionem, paulo post egisse, ut Synodus eum ordinaret. Ex qua animadversione illud alterum necessario consequitur; videlicet fragmentum illud epistolæ Anatolii, extra suam sedem in Quesneliana editione esse collocatum, & propterea post Theodosii epistolam debuisse locum obtinere.

Solemne fidei
professionem sin-
cere signatam S.
Leo petiit ab Ana-
tolio.

IV. Quidquid vero de præsentī valde ambigua quæstione dici possit, haud ad nostrum arbitror pertinere institutum. Potissimum cum Apostolicæ Sedis jura integre salva custodita manserint ex Leonis agendi œconomia, qui suspensus hæsit in assensu dando Anatolii ordinationi, quoadusque certa, atque solemnia testimonia non obtinisset, cum de novi Episcopi probitate, & fidei sinceritate, tum etiam de iis cum quibus communionem habebat. Reverenter igitur agens cum Imperatore, simul Pontificiæ dignitatis majestatem, auctoritatemque tenens, & exercens, petit ut Imperator, ipse ægre non ferat ipsius animi suspensionem, dicendo. *Quod æquanimitè ferat obsecro, vestra clementia: ut cum talem se erga fidem Catholicam, qualem cupimus approbari de sinceritate ipsius copiosius, & securius gaudeamus*. Quare ad abjiciendam quamcumque sinistram suspicionem, occasionem totius difficultatis quærit amovere, non ardua exigendo, sed eum invitat ad id, quod nullus Catholicorum potest refutare. Videlicet petit, ut Anatolius in suam mentem revocet Græcorum, & Latinorum PP. de Incarnationis mysterio doctrinam, ex qua Nestoriana hæresis fuit jam condemnata: relegat simul, quæ a Cyrillo Alexandrino Episcopo prædicata fuere in Nicænæ fidei expositione, *quamque ab eo missam Apostolicæ Sedis scrinia susceperunt*. *Ephesinæ (ait) etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorii impietatem, a Sanctæ memoriæ Cyrillo inserta, & allegata sunt de incarnatione Domini Catholicorum testimonia Sacerdotum* (b). His addit, ut non sperneret: *etiam recensere meam epistolam* (intellige xxiv. ad Flavianum) *quam pietati Patrum per omnia concordare reperiet*. *Cumque a se hoc, quod eidem profuturum sit expecti, desiderarique cognoverit, catholicorum sententiis toto corde consentiat: itaut* since-

(a) Nescio qua ductus ratione Quesnelius vocem illam: *temere* e Leonino textu expunxerit. Illam non tantum exhibent aliorum editi: sed omnes Vat. Codd. quibus, & Grimaneum tantopere ab ipso Quesnelio laudatum respondere ipsi ex mss. exemplari ad nos transmissio cognovimus. Esse autem necessariam ad indicandam S. P. circumspectam agendi rationem, reliqua illius loci verba patefaciunt. (b) Leonis Epistola LIII. ad Theodosium Cap. 1. apud Quesnelium pag. 272. prioris Tom.

sinceram communis fidei professionem absolutissima subscriptione, coram omni Clero, & universa plebe declaret, Apostolicæ Sedi, & universis Sacerdotibus, atque Ecclesiis publicandam.

V. Quia vero hæc omnia subdole dumtaxat, atque apparenter ab Anatolio, cujus fides merito Apostolicæ Sedi suspecta erat, potuissent præstari, quin Rom. Pontifex ob locorum summam distantiam, gestorum veritatem certo cognosceret, omnem curam adhibuit ne falleretur, suggerendo Imperatori videlicet, cum Anatolio agere, ut quamprimum (ait) ad nos Constantinopolitani Episcopi, qualia debent probari, & Catholici Sacerdotis scripta perveniant, aperte scilicet, atque lucide protestantia, quod si quis de incarnatione Verbi Dei aliud aliquid credat, aut asserat, quam Catholicorum omnium, & mea professio protestatur, hunc a sua communione secernat, ut ei fraternam in Christo charitatem merito possimus impendere (a). Hæc S. Leo ab Anatolio exigit, quibus plane illud addidit, ut in Dioscorum Eutychetem, & omnes ejus sectarios pronunciaret anathema (b). Quæ quidem Anatolii Constantinopolitani Antistitis fides ita exploranda erat, ut omnis ambigua, aut contraria suspicio a Pontificio animo removeretur, idcirco nulla mora interposita, quatuor probatæ vitæ e latere legatos Constantinopolim mittere decrevit, qui ejusdem professionem exciperent, Pontificiis instructionibus omnino consonam, ut exinde dignosceretur, num novus Episcopus Apostolicæ Sedis communione dignus esset habendus. De hac quippe solemnī legatione, eundem Theodosium Imperatorem in eadem epistola hisce verbis admonuit. *Ut autem salubribus curis velocior, pleniorque auxiliante Domino per vestræ clementiæ fidem præstetur effectus, ad pietatem vestram fratres, & Coepiscopos meos Abundium, & Asterium, sed & Basilium, & Senatorem Presbyteros, quorum mihi devotio est probata direxi, per quod quæ nostræ forma sit fidei, manifestatis instructionibus quas misimus, possitis dignanter agnoscere. Ut si Constantinopolitanus Antistes in eandem confessionem toto corde consentit, securi (ut dignum est) de Ecclesiæ pace lætemur, neque aliquid residere videatur ambiguum, ut de superfluis forsitan suspicionibus laboremus.* Non ergo quamcumque fidei professionem ab Anatolio exigebat, sed eam quæ adamussim responderet legatorum instructionibus, & formulæ a se ipso conscriptæ, & novo Episcopo propositæ; qui deinde etiam sub jure jurando se obstringere debebat solemniter coram universo Clero, & Constantinopolitana plebe ad eam perpetuo servandam, & profitendam. Qualia ergo fuerint Summi Pontificis jura in Orientalium Ecclesiis, non est opus hic recensere. Cum ex ejusmodi agendi ratione, summam, & maximam auctoritatem indicante, plenissime omnibus innotescant.

VI. Horum tamen legatorum missionem ad alium etiam scopum Leonem direxisse, sequentia illius epistolæ patefaciunt: *Sin vero aliqui a puritate nostræ fidei, atque a Patrum auctoritate dissentiunt, Concilium universale intra Italiam, sicut Synodus, quæ ob hanc causam Romæ convenerat, mecum petit, clementia vestra concedat, ut in unum convenientibus omnibus his, qui aut ignorantia, aut timore prolapsi sunt, correctionis remediis consulatur.* Qui sane ad hocce dictum animadvertere non recuset, apprime intelliget, nulla alia de causa, Leonem ad præscribendam generalem Synodum adductum fuisse, nisi ut convenientibus in unum omnibus prolapsis, correctionis remedia Sacerdotali auctoritate iisdem præberentur. Non ergo Synodum Generalem fieri Flaviani appellatio postulabat; non ipsius a rebus Ecclesiasticis expulsio, ut ait Galla Placidia (c). Nec enim ab hisce causis Romani Pontificis animus ad eam postulandam.

Iii 2

move-

S. Leo sinceram fidei professionem ab Anatolio fieri peti.

Quatuor mitit legatos ad excipiendam fidei professionem Anatolii.

Quare Generalem Synodum habendam esse S. Leo statuat.

(a) Leonis Epistola LIII. ad Theodosium Cap. 1. apud Quesnelium pag. 272. prioris Tomi. (b) Baronius Tom. VI. pag. 115. (c) Galla Placidia epistola ad Pulcheriam Augustam extat Tom. IV. Concil. Generalium Labbei.

moveri potuisset, cum Flavianus eo temporis intervallo, hominem jam exuisset, & in Constantinopolitanum Thronum novus Episcopus esset susceptus. Quare nova argumenta colligimus ad roborandas præcedentes exercitationes, superioribus in capitibus conscriptas. Præcedenti epistolæ, aliam non absimilem idem Summus Pontifex scripsit ad Pulcheriam Augustam, in cuius Synopsi totius textus summa legitur. Ejusmodi enim est: *Anatolii professionem fidei se expectare. Legatos a se missos in Orientem. Per Concilium Generale removenda esse scandala.* Hæc ergo epistola, si cum præcedenti scripta ad Theodosium conferatur, ambas verbis dumtaxat inter se differre, notum erit; & in fine, ipsius Augustæ clementiam pulsat, *ut ipsa annitente jubeatur universale Concilium Sacerdotum intra Italiam haberi, quo remota arte fallendi tandem pateat quid altiore tractatu, aut coarctari debeat, aut sanari.* (a)

Scribit ad Pulcheriam Augustam.

VII. Diligentius interim inquirendum esse arbitramur, cur S. Leo Summus Pontifex suspensus hæserit in assensu præbendo Anatolio jam ad Episcopatum Constantinopolitanum assumpto, distuleritque ad eum scribere *non dilectionem negans, sed manifestationem* Catholicæ veritatis expectans. Hanc Pontificii animi suspensionem ex multis causis originem habuisse superius indicavimus. Duas tamen inter cæteras idem S. Leo expresse patefecit in alia epistola ad Archimandritas Monasteriorum Constantinopolitanorum scripta, quæ apud Quesnelium LIII. est. Alias vero xxxiv. In hac quippe epistola se laborare sollicitudine asseverat, quæ eum metuere compellit, ne improbitas Eutychiana, *quæ in suis fuerat amputanda principis, processu temporis fieret pertinacior, & latior.* Animi timor augebatur ex Constantinopolitani novi Episcopi, & eorum qui illum consecraverant agendi ratione: *Qui præter id ait, quod ad ordinationem novi antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis, vel abdicatis erroribus indicarunt, quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla extitisset offensus, aut non hinc præcipue fuerit Ordinati meritum demonstrandum, si aliena a se, quæ Catholicorum sensibus sunt adversa docuisset.* Admonitus ergo dumtaxat fuerat S. Leo de Anatolii ordinatione, quin Imperator, vel Episcopi, qui ad Anatolium ordinandum convenerant, Apostolicæ Sedi sinceram fecissent relationem de Constantinopolitanæ Ecclesiæ statu, & sincerum dedissent testimonium de fide, meritis, qualitatibusque novi Antistitis electi, qui non solum cum Romano Pontifice communicare intendebat: sed ulterius petebat, ut ipsius electio, & ordinatio in Episcopum, tamquam Canonica haberetur. *Quare ne quod, ait S. P. inter longinquas regiones accidere solet in nimias dilationes tenderet veritatis examen, atque nequidquam temere ageret, neve aliquod ratum haberet, quod fidei causæ, & Romanæ Sedis juribus obesset, solemnem illam Legationem decrevit; probatissimis illis quatuor viris data sufficienti paternarum auctoritatum instructione. Quos (subjicit) in omnibus fratres charissimi, diligentia, ac sollicitudine vestra cupimus adjuvari.* Confusus tandem in fide, doctrina laudatorum Archimandritarum, quos noverat maxime diligere veritatem, eos ad labores pro fidei causa impendendos, hisce honorabilibus verbis hortatur, Catholicæ fidei Sacramentum, & Romanæ Sedis auctoritatem commendando. *Et ideo vos, qui justificamini per fidem quia Catholicam diligitis veritatem, & de singulari sacramento salutis humanæ per Spiritum Sanctum estis edocti, collaborate nobiscum, & quanta potestis devotione satagite, ut falsitate destructa, & fidei soliditate defensa, secura per totum mundum Dei pace potiamur.*

Scribit pariter ad Archimandritas Constantinopolitanos.

Archimandritis commendat fidei unitatem, & cum R. P. concordiam.

VIII. Leoni tamen vehementer fidei Catholicæ firmitatem, & Orientalium Ecclesiarum tranquillitatem optanti, nondum omnes præcautiones, & ne-

(a) Vide quæ scripsimus cap. 6. 8. 9. & 10. occasione Eutychetis, & Flaviani appellationum.

& necessaria media adhibuisse videbatur, si præter epistolas ad Theodosium, Pulcheriam, & Archimandritas Constantinopolitanos scriptas, adhuc usque ad felicem hujus causæ exitum non laborasset. Quare Constantinopolim versus sollicitè itinerantibus jam quatuor Legatis a se missis, ipse S. Pontifex alias, & alias epistolas scripsit. Alteram nimirum ad Martinum Presbyterum, & reliquas ejusdem Collegas, ut ex ipsius contextu ad marginem Quesnelius ipse merito adnotavit, quos laudat propter mala ab ipsis in veritatis defensionem perpeffa, cujus veritatis unitatem locorum spatia non scindunt. Atque tandem protestatur suos Legatos misisse *ad roborandam fortitudinem sanctarum mentium*, quorum pio operi, ut curam atque consilium adjungant hortatur. (a) Aliam pariter non multo post scripsit ad duos *Presbyteros Faustum, & Martinum*. An vero Martinus, cui nova hæc epistola inscribitur, idem sit, cum Martino, cui præcedens data est, non judicabo. Valde probabile tamen est, unum, & eundem fuisse hujus nominis Presbyterum. Hos ergo Presbyteros Summus Pontifex suorum laborum, quos pro cura universalis Ecclesiæ impendebat, consortes habere volebat. Et sibi persuadens jam a Legatis tum Constantinopolim commorantibus, plenissimam omnium agendarum rerum instructionem habuisse: *adhuc nunc (ait) per filium nostrum Maximinum Comitem continuatim vos colloquiis cohortamur, ut quia propitio Domino, multum Catholicorum est aucta libertas, sumatis constantiam spiritualem contra Antichristi præcursores*. Hisce verbis postremis impetere, & exagitare voluisse Nestorium, & Eutychetem, ipse S. P. immediate post in subsequenti Capite explicavit. Quemadmodum ergo aucta esset Catholicorum libertas, ex qua laudatos Presbyteros sumere oportebat constantiam spiritualem contra Antichristi præcursores, S. Leo non indicavit. Propterea ex aliis monumentis id exquirere nobis opus fuit, ut lectoribus id patefaceremus, quod Quesnelius adnotare prorsus prætermisit. Duplici ergo titulo Catholicorum libertatem auctam fuisse intelligimus. Primus fuit, quod perdurante in Oriente gravissimo schismate, quo *Ægyptii, Thraces, Palestini Episcopi Dioscorum sequebantur; Orientales, Pontici, Asiani, partes Flaviani, & Catholicorum tenebant*, ut ait Liberatus Diaconus in Breviario C. XII. Nec schisma illud post Flaviani necem Imperator vidisset abolitum, nisi secum ad mala quæ Orientalium Ecclesiis obvenerant serio recogitare cœpisset. Qui cum jam pridem optimis institutionibus a Pulcheria imbutus fuisset, deinde moribus, in Ecclesiæ perniciem depravatus a Chrysaphio Eunuchò, & Eudocia Coniuge, occasionem dederat tot, tantisque malis in Oriente gliscentibus, ob favorem, atque præsidium hæreticis, Schismaticis, atque prædonibus usque ad illud tempus præstitum. Verumtamen divino illustratus lumine, se Spadonis astutia, & Eudociæ Coniugis artibus deceptum comperit. De admissi ergo sceleris expiatione in posterum novis Sanctissimæ Pulcheriæ insinuationibus facienda deliberavit. Quare cum S. Flaviani necem reparare non posset, in Chrysaphium omnem suum effudit furorem. Itaque primum illum dignitate, mox etiam substantia omni expoliatum in Insulam quamdam relegavit, ut Nicephorus tradit, qui eundem inter navigandum haustum fluctibus narrat. Sed de eo quoque verba faciens Cedrenus, a Jordane interfectum fuisse asseverat; cui Marcellinus Comes suffragari ex parte videtur, qui ait: Pulcheria autem injustissimum istum Eunuchum Chrysaphium Jordani tradidit Joannis filio, quem ille dolo necaverat: atque Jordanes vicem rependit. (c) Alia quoque poeniten-

Alias, & alias epistolas S. Leo scripsit, & quare.

Nestorianam æque & Eutychianam hæresim impetit.

Theodosii animus mutatus.

Theodosius in Chrysaphium maiorum auctorem furorem effudit.

- (a) Epistola hæc apud Quesnelium LV. alias xxxvi. scripta fuit Idibus Septembris anno 450. „ Quando jam Abundius Comensis, & Alterius Episcopi, cum aliis duobus Pontificiis Legatis ad Constantinopolim iter direxerant. In Grimaneo Cod. ejusmodi epistola variis falsis lectionibus referta est, ut convenientius alibi videbimus. (b) Minime prætermittendum censeo aliqua manus, exemplaria, & edit. pro Martino, Martianum exhibere. (c) Nicephorus lib. 141. 49. Cedrenus pag. 334. Baronius Tom. vi. pag. m. 117.

Eudociam conjugem objurgationibus exagitat.

nitentia argumenta idem Theodosius jam exhibuerat, Eudociam Conjugem tanquam alteram omnium Orientis malorum originem acri objurgatione exagitavit, & ad poenitentiam agendam Hierosolymam misit, atque alia multa præstitit, quæ a Nicephoro describuntur, quamvis revera (a) Baronius merito Lectores admoneat, Nicephorum hallucinationem esse passum, cum scripsit Theodosium jussisse, ut Flaviani sacrum corpus in Constantinopolitanam Urbem solemnem pompam transferretur. Hanc enim translationem decreto Marciani contigisse, exploratum est.

IX. Ut autem res contigerint in præsens inquirere opus non est. Quare cum non aliud interim nobis occurrat, quod ad Leonis Pontificiani agendi rationem pertineat, idcirco ab hac exercitatione manum removeamus. Unica dumtaxat superest brevissima epistola ad Faustum Presbyterum scripta, in qua S. Leo istius fidem laudat, & ad sollicitudinem hortatur. Sed an hæc præcedentibus socianda sit, nec ipsius textus, in quo nulla mentio facta est de rebus Constantinopoli per Legatos agendis, indicatum est; neque ex Consulari nota, quæ desideratur, colligi potest. De Constantinopolitana ergo Synodo, in qua sollemnis ab Anatolio fidei professio emissa fuit, ac de reliquis a Sancto Leone Magno gestis ante Chalcedonense Concilium, verba facere nos in hoc sequenti Capite reservamus.

C A P U T XII.

Theodosius Augustus poenitentiam agens moritur. Pulcheriæ Augustæ studio, & S. C. Marcianus Imperator renunciatur. Is statim Eutychianos penasolvere jubet. Scribit ad S. Leonem de nova habenda generali Synodo. Abundium cæterosque Leonis Legatos honorifice suscipit. Constantinopolitanum celebratur Concilium in causa Anatolii atque lapsorum. Iterum Marcianus, & Pulcheria a S. Leone generale fieri Concilium petunt. Theodoret, Iba, & Aquilini Episcoporum litteræ ad Abundium R. P. Legatum.

I. **C**atholicorum libertas Theodosii Imperatoris poenitentia aucta, majora adhuc incrementa obtinuit, cum mortuo Chrysaphio, & Eudocia ab Imperiali Aula procul amandata, sanctissima Pulcheria, quam Imperator præ cæteris sororibus adamaverat, & Augustam appellaverat, sensim potuit in fratris animum eas sinceræ pietatis institutiones excitare, quibus eum imbiberat a pueritia, quando videlicet piissima soror fratris natu major eum fere ab infantia usque ad vigesimum saltem suæ ætatis annum educaverat. Itaque Theodosius majora adhuc poenitentia signa daturus insignem Dei Genitrici Aedem sacram construxit, & cum ejus obitus appropinquaret, Ephesum venit Sanctum Joannem Evangelistam veneraturus, Templumque ingressus, Orationi sese dedit, in qua etiam, quis ei in Imperio Romano successurus esset, edoceri se a Deo petiit. Quod ubi per visionem Deus ei ostendit, Constantinopolim rediit. Paulo post ipsius mors subsecuta est. Nam exercitum adversus Attilam ducens, Urbe egressus est, inter equitandum equo delapsus, spinæ vertebam luxavit. Quapropter Lectica in Palatium relatus est, & ubi moriturum se sensit, secreto vocata ad se sorore Pulcheria, de Marciano Tribunitio Successore in Imperio habendo locutus est, Deo gratum, placitumque esse dicens, ut ille post se di-

tio-

Theodosii poenitentia argumenta.

(a) Baronius tom. vi. pag. m. 117.

tionem Romanam ministraret. Hæc fere in terminis ex Nicephoro (a) descripsit Baronius, qui animadvertit Theodosianæ mortis causam, aliter describi a Theodoro in Collectaneis; Qui ait: „ Theodosius junior ad ventionem egressus, & in fluvium Album abreptus sequenti nocte mortuus est, „ & in Sepulcro Arcadii Patris ipsius sepultus est. Et Eudocia Imperatrix „ Hierosolymam profecta non est amplius reversa. Inter cætera quæ ad nostrarum exercitationum scopum spectant, minime hujus mortis tempus attendendum esse arbitramur, ut inde intelligamus an Constantinopolitana Synodus S. Leonis jussu in Anatolii causa celebrata contigerit adhuc superstite Theodosio, vel cum Imperii habenas Marcianus acceperat. Baronius Theodosium obiisse quarto Kal. Augusti anni 450. suæ ætatis unde quinquagesimo asseverat. Et paulo post, Sanctæ Pulcheriæ voluntate, ex Senatus Consulto delatum est Imperium Marciano. Cujus sanctæ faminiæ consilium maxime Scriptores laudarunt, quod Conjugii titulo virum evehere voluerit in Imperium ætate maturum, consilio gravem, continentia probatum, atque militari virtute undique spectatum; ut nimirum hac electione, & industria, facilius Imperii, & Religionis rebus prospiceretur. Et quidem Marcianus vix Imperiali Purpura indutus, omnia erga Religionem argumenta pietatis exhibuit. Legem imprimis tulit contra Eutychianos, quæ eos iisdem pœnis esse puniendos decrevit, quæ superioribus legibus adversus hæreticos constitutæ sunt, „ Jubemus (ait) teneri, & extra ipsum Solum Romani Imperii repelli, sicut de Manichæis præcedentium Legum statuta sanxerunt Dat. „ Kal. Augst. Valent. VII. & Avvieno Cons. Deinde ad Romanum Pontificem oculos convertens, hujus vultu omnia facere animo statuens ad Sanctum Leonem litteras dedit, de sua in Imperatorem electione illum admonet, atque tandem pro omni impio errore abolendo, & Christianis rebus summa pace componendis, ipso Leone auctore Synodi celebrandæ annuere quamlibentissime protestatus est. Ait enim: *Ut omni errore sublato per celebrandam Synodum te auctore, maxima pax circa omnes Episcopos fidei Catholica fiat, ab omni scelere pura, & intemerata consistens.* (b) Hanc epistolam scriptam fuisse hoc anno 450. ex nota Consulari innotescit. At Leoni redditam non fuisse nisi anno sequenti, in quo Adelphius Consulatum agebat certissimum est.

Theodosii Imperatoris obitus.

Marcianus Theodosio in Imp. succedit Pulcheriæ studio.

Marciani divalis contra Eutychianos.

Marcianus de adempto imperio scribit ad S. Leonem.

Quare generalem Synodum indicendam petat.

I I. Hoc temporis intervallo Abundius & Asterius, alique duo Legati Constantinopolim in Anatolii causa missi illuc pervenerunt, litterasque Pontificias ad Theodosium jam vita functum directas, Marciano successoris porrexerunt. Quibus acceptis, & perhonorifice cum Legatis agens, omnibus S. Leonis petitionibus fieri satis præcipit, & incunctanter Provincialis Synodus Constantinopoli cogitur, in quo & de Anatolii fide, & de recipiendis lapsis ad pœnitentiam venire volentibus pertractatur. Temporis injuria istius Synodi acta deperdita esse cum multis aliis monumentis ad ejusmodi causam spectantibus, graviter dolendum est. Nihilominus tamen ex quodam eorumdem fragmento, (c) & ex epistolis Marciani Imperatoris, Pulcheriæ Augustæ, & ejusdem Constantinopolitani Episcopi Anatolii, quasi integram gestarum rerum seriem Eminentissimus Baronius descripsit, circa nonnulla alia deinde, quæ in illa Constantinopolitana Synodo tractata fuere hærens suspensus, quæ tandem ex Chalcedonenfis Concilii actionibus probabiliter colligi posse arbitratur. Non itaque in his expendendis diutius immorari nobis opus erit. Sed dumtaxat paucis indicabimus quidquid factum fuerit. (d) Marcianus ergo Legatorum postulatione

Honorifice suscipit Pontificios legatos.

(a) Socrates l. 7. c. 22. Sozom. 9. cap. 1. Nicephorus l. 14. 17.

(b) Hæc Marciani epistola græce, & latine extat tom. IV. Concil. Labbei, eamque in suam etiam transtulit editionem Paschasius Quesnelius tom. 1. pag. 176. (c) Baronius tom. VI. pag. mihi 119. & seq. (d) Fragmentum illud actorum laudatæ Synodi extat tom. IV. Conciliorum cum notis Severini Bini pag. mihi 751.

Marcianus revocat
ab exilio Episco-
pos a Dioscoro da-
mnatos.

Anatolii, alio-
rumque sincera fi-
dei professio.

R. P. Legati in
Orientem missi ad
fidem Catholicam
cunctis insinuan-
dam.

Harduini *falsa su-
spicio.*

lationibus auditis, sua pragmatica sanctione iussit, ut quotquot ex Episco-
pis, qui pro Catholica fide decertantes, Flaviani partibus in latrocinio
Ephesino adhæserunt ab exilio revocarentur, ut statim libere ad proprias
Sedes remearent. Deinde Romani Pontificis iussionibus maxime obtem-
perare cupiens, Legatis liberam fecit facultatem convocandi ex vicinis lo-
cis Episcopos etiam lapsos, ut in Catholica Ecclesiæ communionem, ser-
vatis Pontificiis instructionibus admitterent. Quare convocata illa Con-
stantinopolitana Synodo: *Anatolius Episcopus Constantinopolitanus novæ Ro-
mæ, accepta S. Leonis Papæ epistola (a) de confirmatione Catholica fidei con-
tra vesaniam hæreticorum, eam recitavit ante omnium conspectum, quam
pariter eidem præsentaverat coram omnibus Beatus Abundius. Anatolius
ergo Episcopus plena devotione huic S. Leonis epistolæ continenti Catho-
licæ fidei veritatem, concordantibus etiam testimoniis PP. ab eadem Apo-
stolica Sede Decretorum subscripsit, Anathema dicens Eutycheti, & Nesto-
rio, & ipsorum Dogmati cum sectatoribus eorum. Idipsum fecere omnes
qui aderant Episcopi, Presbyteri, Archimandritæ, atque Diaconi. Maxi-
ma quidem lætitia efferrebantur corda non tantum Augustorum Principum:
sed etiam S. Abundii, Asterii Episcoporum, Basilii, & Senatoris Presby-
terorum. Hi namque dixerunt: Omnipotenti Deo gratias, quoniam Reve-
rendorum Episcoporum, Presbyterorum, Archimandritarum, & totius Cle-
ri professiones cognovimus, fidem rectam, & a Patribus traditam profite-
ri. Sic eorumdem subscriptio gestis præsentibus inserta declarat.* Addunt
præterea ipsi Legati se missos Roma a Leone ad insinuandam cunctis fidem
Catholicam. Idcirco & ipsi Anathema dicere Eutycheti, vel omni, qui
ejus perfidiam sequuntur, & dicunt in Christo Domino ante Incarnationem
duas fuisse naturas, & post Incarnationem unam tantum naturam. Absen-
tibus mandatum est, ut per eos Legatos idem exequantur. Legati deinde
Apostolicæ Sedis ad singulos Metropolitanos Orientis miserunt celebrem
S. Leonis epistolam ad Flavianum datam, eo fine, ut omnes eidem subscri-
berent; quemadmodum colligitur ex Act. iv. Chalcedonensis Concilii.
Tandem in hac Synodo statutum fuit, ut Episcopi in Latrocinio Ephesi-
no lapsi redire volentes ad Ecclesiæ communionem, iisdem suæ dumtaxat,
non totius Ecclesiæ communio concederetur, & cautum fuit, ne Dioscori
Alexandrini, Juvenalis Hierosolymitani, & Eustathii Berytensis nomina ad
Altare recitarentur, eo quod tanquam impœnitentes, & schismaticorum
antesignani habiti sunt. Hic autem animadvertendum esse censuimus, in
errorem lapsum esse Harduinum, qui in notis ad hoc Concilium male sus-
picatus est tunc Anathema dictum fuisse Photio Tyrio, cum scripse-
rit. *Eadem hac fortasse Synodus Episcoporum, in qua ab Anatolio C. P.
Photius Tyri Episcopus excommunicatus est, uti refertur in Concilio Chal-
cedonensi Actione iv.* At quis unquam credere potest causam tantopere
Nicænis Canonibus repugnantem, Photii religioni, atque innocentia in-
juriosam pertractari potuisse in Synodo coacta a Sanctissimis Viris, Rom.
Pontificis Legatis contra Apostolicæ Sedis mandata? Igitur Photii Tyri ex-
communicatio, huiusque Metropolitanici juris violatio ab Eustathio Beryten-
si intentata, & Pragmatico, Theodosii typo roborata, non ad hanc, sed
ad aliam præcedentis anni Synodum, in qua Anatolius ad C. P. Thronum
evehctus est, omnino referri debet. Nos enim hac de re integram conscrip-
simus dissertationem sub auspiciis SS. Domini Nostri BENEDICTI XIV.
quam in Conciliorum Academia recitavimus, hancque publici juris facie-
mus in altero sequenti libro de Chalcedonensis Concilii Actionibus disse-
rentes. (b)

(a) Epist. olim 10. in Quesnelii edit. 24. (b) Paschasio Quesnelio aliter ra-
tiocinanti tom. 11. dissertat. 1. de vita & rebus gestis S. Leonis M. pag. 154.
haud assentiri possum, qui contendit, non Abundii, aliorumque R. P. Lega-
torum

III. Constantinopolitanæ itaque Ecclesiæ rebus in pace compositis, Marcianus Imperator interea serio omnia Orientalium mala tollere, & schismata abolere decrevit. Et primo iussit ut S. Flaviani corpus solenni apparatu, & pompa in Constantinopolim deferretur, illudque sepeliri in Basilica Apostolorum, in qua suorum Episcoporum Prædecessorum exuvie reconditæ erant. Deinde ad Summum Pontificem Leonem novas litteras scripsit, in quibus de Anatolii fide testimonio facto, reverenter eum Orientem adire invitat, & Synodum celebrare, *ut suis, & Augustæ Conjugis desideriis satisfaceret, & sacre Religioni, quæ sunt utilia decerneret. Si vero* (subjicit) *hoc onerosum est, ut ad has partes advenias, hoc ipsum nobis propriis litteris Sanctitas tua manifestet, quatenus in omnem Orientem, & in ipsam Thraciam, & Illyricum sacre nostræ litteræ dirigantur, ubi nobis placuerit, omnes sanctissimi Episcopi debeant convenire, & quæ Christianorum religioni, atque Catholice fidei prosint, sicut Sanctitas tua secundum Ecclesiasticas regulas definiverit sua dispositione declarent.* Hætenus Marcianus in altera epistola scripta ad S. Leonem (a) cui non absimilis est, quam pariter ipsius Conjux Pulcheria eadem scripsit occasione, quas ad Rom. Pontificem delatas fuisse rationabiliter arbitramur ab Anatolii Clericis Romam missis cum fidei professione, ut suo loco dicemus.

Translatio corporis S. Flaviani.

Marcianus adhuc dat Leoni litteras pro synodo generali.

Pulcheria Augusta pro synodo scribit ad S. Leonem.

IV. Interim multo gaudio Theodoretus exultavit, quod Marciani Pragmatico, & Pontificiorum Legatorum studio, ipse, & alii, qui contra Eutychetem decertaverant, ab exilio revocarentur, ut possent *Episcopatum, & Ecclesias proprias recipere.* Quare litteras dare non distulit Abundio Romani Pontificis Legato. Quibus primo testatur; in Romana Occidentis Ecclesia *veram & Apostolicam fidem pia mente conservari*, atque ob id gratias Deo Omnipotenti egisse fassus est, potissimum *quod Religio, quæ in Oriente periclitabatur, renovata est per Sanctitatem vestram, & venit in lucem.* Hanc Romanam fidem Noeticæ Arcæ comparat, quatenus Ecclesia Occidentalis reservata a Diluvio Eutychianæ hæresis, *ut ex iis etiam Orientales Sacrosanctæ Ecclesiæ veram custodiant Religionem, quam vastare jam & devorare penitus sacrilega, & nova hæresis tentabat.* Addit plenam fidei veritatem didicisse *ex litteris Sanctissimi, ac Religiosissimi Archiepiscopi Domini Leonis*, quem appellat magnum Advocatum, & Propugnatorem veritatis. Quibus epistolis assensum præbuisse affirmat, & iisdem subscripsisse una cum Iba Edesseno, & Aquilino Bibli Episcopis, *contra quos Imperatorum potestatem inventores novæ hæresis armarunt.* Tandem sequentibus verbis suam claudit epistolam: *superest, ut vos cum Sanctissimis Viris auxilium Sacrosanctæ Ecclesiæ feratis, auferatisque impia bella quæ impendebant. Prohibite itaque sacrilegam sectam, quæ contra pietatem,*

S. Leo M. veritatis advocatus & propugnator ex Theodoro.

K k k

com-

torum auctoritate, in Anatolii causa Concilium fuisse coactum: sed ab ipso Anatolio confessum Episcoporum in Urbe existentium convocatum. Injuria carpit Baronium, quod jus illud Romanis Legatis adjudicaverit. Apage inquam a me hanc erroneam opinionem, Pontificiis juribus injuriosam, & rerum veritati repugnantem. Quid enim? Anatolius cujus electio, & ordinatio facta ab hæretico, & schismatico Dioscoro, qui Antiocheni Patriarchatus auctoritatem sibi usurpaverat, cum sub iudice esset, & ipsis legitimis iudicibus delegatis præsentibus, conventum, confessum, seu Synodum convocasset? Quis id sine contentionum studio affirmare poterit? Potissimum cum momenta quæ Quesnelius in medium ex act. iv. Chalced. adducit, non ad hanc Abundii, sed ad præcedentem Synodum anni 449. referenda sint, ut ipsi in dissertatione nostra ad illam Photii Tyri actionem, quam superius indicavimus, evidentissime demonstrabimus. At etiam nostri adversarii erroneum iudicium refellitur ex Theodoreti epistola ad Abundium Comensem. Is non Anatolii auctoritati Concilium, & hujus gesta adjudicavit: sed Legatorum Pontificiorum supremæ potestati, ut ex sequentibus innotescit. (a) Consule hac de re S. Leonis epist. ad Anatolium, olim 40. apud Ques. 60. cap. 111. (b) Epistola hæc extat apud Baronium Tom. vi. pag. 125. & in collectione operum Theodoreti facta a doctissimo Viro Garnerio Societatis Jesu.

Theodoreti erga
Apost. sedem re-
verentia & subje-
ctio.

commota est, & pristinam Ecclesiis reddite pacem, ut fructus Apostolicorum laborum accipiat a Domino, qui eosdem fructus redditurum se promissit. Alia quamplurima ipsius Theodoreti erga Apostolicam Sedem subjectionis, & reverentiæ argumenta hic subicere possemus, quæ illius ævi Orientalium Episcoporum doctrinam circa Ecclesiasticarum rerum moderationem evidentissime patefaciunt; quæque innuunt, nonnisi hæreticos, atque schismaticos ausos fuisse Romanis Pontificibus ea suprema jura denegare, quæ spectant, vel ad fidei causas judicandas, vel ad appellationes ex omni Mundi parte excipiendas, vel ad Synodos generales cogendas, horumque judicia aut confirmanda, aut retractanda, vel abolenda. Verumtamen a S. Leonis gestis recensendis abscedere videar, illa in præsens præmittam. Cum multa dicenda deinde occurrant in alia exercitatione de ipsius Episcopi Cyri ad Apostolicam Sedem appellatione, quam Quesnelius oppugnare, & evertere nifus est.

C A P U T XIII.

Orientalium res in melius mutatae, Eutychianis exitium parant, Catholicis præsidium, & Magni Pontificis Leonis mærorem vertunt in gaudium. Hujus gaudii testimonium exhibuit variis in epistolis ad Marcianum, ad Pulcheriam, ad Anatolium, ad Julianum Coensem scriptis. Istius Patria inquiritur. Baronii, Henrici Valesii, & Cl. Stephani Baluzii opiniones adnotantur. Omnem denique laborem S. Pontifex impendit, pro Generali Synodo habenda.

I. **S**Æpe, ac multum hoc mecum cogitavi, mærorisne, an lætitiæ plus Leonis Magni animo attulerint Orientalis Ecclesiæ res, primum ob Eutychianam hæresim, hujusque fautores tantopere perturbatae, & pene ad exitium perductæ; & deinde plena tranquillitate cum Catholicæ fidei triumpho, & gloria, Pontificio labore, atque studio feliciter compositæ, ut virgo Ecclesia, sponsa unius viri Christi nullo prorsus errore vitari iniquorum fraudibus videretur. Quæstionem tamen definire ausus non sum (a). Idcirco ne meus labor in incertis inquisitionibus versetur, dumtaxat nunc affirmabo, multa lætitia Leonis animum affectum fuisse, cum intellexit, præteritos suos labores, & luctus jam Ecclesiasticæ libertati, & divinarum rerum administrationi multum profuisse. Istius Pontificiæ lætitiæ argumenta nobis suppeditant inter cæteras, epistolæ illæ, quas S. P. scripsit ad Marcianum, ad Pulcheriam, & ad Anatolium C. P. jam accepta plenissima Constantinopolitani Concilii relatione, quam Romam Abundius, alique legati miserunt. Propterea consideratis maximis beneficiis divina largitate Ecclesiæ Catholicæ collatis, primo sine ulla prolatione litteras dat Marciano ad significandam sui animi voluptatem pro fidei integritate, securius ab inimicorum insidiis Imperiali protectione defensa; atque fatetur multas gratias eidem referre, quas non verbis, sed ex beneficiis, quæ Ecclesiæ contulerat potuisset intelligere. Addit prolixiores tum non potuisse epistolas scribere, cum ex urbe Clerici quos Anatolius cum suæ fidei professione miserat essent discessuri. *Pleniora autem (addit) de omnibus quæ ad curam meam pro statu Ecclesiarum, & concordia Domini pertinent Sacerdotum, per legatos nostros scripta direximus.* Novos autem Constantinopolim misisse legatos, postremis iis verbis patefactum est.

Anatolii Clerici
iterum Constanti-
nopolim proficif-
cuntur.

(a) Leonis epist. olim 38. apud Quesnelium est LIII. extat Tom. I. operum S. Leonis. pag. 276. & Tom. IV. Concil.

est. Veruntamen novæ hujus delegationis causa, cum in hac epistola indicata non sit, ex aliis subsequentibus necesse est eam exquiramus. Primo enim arbitrabar (cum scripta ibi indicata desiderentur) solemnem decrevisse legationem ad Marcianum, huic gratulaturus pro Romano adepto imperio; pro sibi, & Ecclesiæ rebus majori patrocínio vindicando. At Legatos, de quibus ibi mentionem facit, ad alium scopum fuisse directos, Leónis scripta ad Imperatorem, & epistolæ eadem die ad Pulcheriam, ad Anatolium, & ad Julianum Episcopum Coensem scriptæ, non obscure declarant. Atque imprimis S. Leo eadem die ad Pulcheriam scribens, hujus pietatem laudat, qua divinæ misericordiæ suffulta præsidio, labores sustinuit, ut duæ hæreses, Nestoriana videlicet, & Eutychiana nec laterent, nec sensim Catholicorum corda labefactarent. Id indicare voluisse iis vocibus: *Qui sibi singulas partes Gemine impietatis elegerant, una Catholica fidei veritate procumberent certissimum est.* Potissimum cum recensitis in antecedenti contextu Pulcheriæ studiis ad frangendam Nestorianorum pertinaciam, immediate subjecit, ipsi debitam esse alteram triumphī coronam, & palmam de perempto Eutychetis errore. Quare eidem, & Imperatori, in subsequenti epistolæ capite Ecclesiæ nomine gratulari pergit, pro fidei operibus & adjumentis, quæ Apostolica Sedis legatis præstiterat. Quibus videlicet *Sacerdotes Catholicos quondam de Ecclesiis suis injusta Dioscori sententia ejectos reduxistis, sive quod Reliquias Sanctæ memoriæ Flaviani ad Ecclesiam, cui bene præfuit, fecistis cum debito honore revocari.* Alia quoque subdidit, quæ vel ad Episcopos lapsos, si fidei, propria male facta retractantes, subscriberent, in communionem recipiendos, pertinebant; vel Dorylæi Ecclesiam respiciebant, cujus legitimus Pastor Eusebius, Romæ Pontificiæ communionis consors tum commorabatur, dum præfata Ecclesia ab intruso prædone vastabatur. Unde merito occasionem arripit Dorylæi Ecclesiam Imperiali protectione commendandi; quemadmodum, & Julianum Coensem Episcopum, & Constantinopolitanos Clericos, qui Flaviano fidelibus officiis jam adhæserunt. Hæc est summa Epistolæ ad Pulcheriam Augustam, cui non absimilem fuisse arbitramur eam, quam per suos legatos ad Marcianum misisse fassus est, cum perpetuo in rebus agendis sibi Leonem respondisse compertum habeamus; potissimum quando eadem die, de uno eodemque negotio ad Orientem litteras mittere coactus fuit.

Quibus de causis
Leo Pulcheriæ
Aug. gratuletur.

S. Leo Orthodoxos
Pulcheriæ Patrocínio commen-
dat.

II. Aliquid peculiare potius attendendum occurrit in duabus aliis subsequentibus epistolis, eadem pariter die signatis quarum unam ad Anatolium, aliam vero ad Julianum Coensem direxit. Sed tota litterarum diversitas, non ex alio quam ex diversitate munerum, quibus in Ecclesiaungebantur orta est. Postquam ergo Anatolio de Fidei professione juxta regulas ab ipso præscriptas emissa, & proprio charactere signata gratulatus est, ait se ad Orientem remittere tres Legatos Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clericos, qui laudata scripta detulerant, atque eorundem Legatorum nominibus, & gradibus explicatis: *Ut ergo invicem dilectionis tuæ animus nostris confirmaretur alloquiis filios nostros Casterium (sive Castorium) Presbyterum Patricium, & Asclepiadem Diaconos, qui ad nos tua scripta detulerunt post Venerabilem diem Festi Paschalis remisimus.* Anatolio deinde tamquam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Præsuli cavere mandat, ne in divinis rebus agendis, quispiam ex Presbyteris vel Episcopis audeat recitare ad sacrum Altare nomina *Dioscori, Juvenalis, & Eustathii, quod nostri* (intellige Legati) *ibidem constituti faciendum esse dixerint* (a). Porro si Quesnelius ad hæc verba attendisset, haud scio an affirmare potuisset, Synodum illam, seu Episcoporum confesum fuisse ab Anatolio, non a Pontificiis Legatis coactum, de qua re videsis, quæ ipsi in superiori capite jam

S. Pontifex gratulatur
paritet Anatolio, & quare.

S. Leo vetat Lapsorum nomina recitari ad Altare.

K k k 2

adno-

(a) Epistola olim 40. jam vero in Quesnelii editione 60. cap. i. & iii.

adnotavimus. Cætera tandem, quæ tertio illius epistolæ cap. scribit prorsus respondent iis, quæ ex epistola ad Pulcheriam jam recensuimus.

Juliani Episc.
Coensis ad S. Leonem
Epistolæ desiderantur.

Julianus Coensis
ab hæreticis vexatus.

Juliani Episcopi
Coensis Patria qualis.

III. Quod vero ad Julianum Episcopum Coensem spectat, nihil nobis dicendum occurrit, præter id quod ex iisdem epistolis colligi posse intelligimus. Alias enim, atque alias Nestorianæ, & Eutychianæ hæresis occasione litteras Julianum Romano Pontifici dedisse, omnibus perspectum est. Sed cum istius omnes epistolæ desiderentur, ut etiam Paschasius Quesnelius in Catalogo monumentorum ad S. Leonem pertinentium descripsit; nonnisi conjecturis adducti, de iisdem verba facere possumus. Interim vero quid Julianus, quave occasione ad S. Leonem labente anno 450., vel ineunte 451. scripserit, nobis indicatum est ex epistola olim 41., nunc apud Quesnelium 61., quam R. P. iis verbis orsus est: *Litteras fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolitanos Clericos, nuncios tuæ salutis accepi, quibus te magnis tribulationibus gravatum fuisse significas.* Multis enim de causis ab Eutychiana factione Julianus Episcopus odio habebatur. Vicaria potestate enim apud Orientales pro Apostolica Sedeungebatur. In Ephesino Latrocinio, Dioscoro quantum potuit restitit, nunquam a Legatorum Pontificiorum nutibus abscedens, ut colligi potest ex alia præcedenti S. Leonis epistola ad eundem scripta, Idibus Octobris anni 449. Alia autem causa ob quam Orientalibus hæreticis, atque schismaticis fuit invisus, forte ex ipsius Patria oriebatur. Cum enim Italus esset, non lubenter ejus nomen Orientales audiebant, ægre admodum ferentes, quod homo extraneæ Nationis super eos auctoritatem exerceret; quique summa vigilantia operam dabat ne Ecclesiasticæ regulæ negligenterentur, sedulo agens ut Apostolicæ Sedis mandata exequerentur, hujusque jura non violarentur. Quapropter gravissimos coactus subire labores inter procaces Catholicæ fidei adversarios, atque cum nimis ejus animus veritati immobiliter adhærens fatigaretur, quadam necessitate compulsus concupivit se Leonem, & Patriæ præsentare. *Quod (ait S. Leo) vere futurum speraveram, ut apertius omnium hæreticorum ambages tuo ore cognoscerem.* Verumtamen divina munitus protectione, ab impiorum hostium manibus incolumis cum evasisset, ut Ecclesiæ causis utilitatem afferre potuisset, *liberum ei fuit apud eos degere, quorum nobis probabilis assensus innotuit, sicut fratris nostri Anatolii scripta profitentur, & gesta, quæ apud ipsum coram nostris sunt confecta demonstrant.* Post hæc salutationis vicissitudinem ei reddit, & ut circumspecte perseverantem diligentiam contra falsitatis astutias adhibeat hortatur, *cum tibi ad hoc & tuus animus, & nostra auctoritas suffragetur.* Aliquibus tamen minus tuta videri potest sententia nostra, qua Julianum Coensem Patria Italum fuisse affirmamus: Clarissimi potissimum Stephani Baluzii opinione ducti (a) qui in nova Conciliorum collectione de isto Coensi Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato differens, hominem Græcum fuisse affirmat. Atque adnotato Baronii, & Henrici Valesii lapsu, qui quandoque mss. Codd. corruptis Lectionibus adducti, hunc confuderunt cum Julio Puteolano Episcopo, quem S. Leo ad latrocinalem Synodum cum aliis ablegaverat. Julianum ergo Coensem Episcopum Græcum hominem fuisse asseverat, cui primo a Leone demandatum fuit Græce reddere epistolam scriptam ad Flavianum (b), qui haud dubie (ait) aliquantulum linguæ latinæ cognitionem habebat, difficile non erat in tenui, & exigua lucubratione. Post Synodum Chalcedonensem deinde idem Leo eidem mandat Synodalia Chalcedonensis gesta Græce scripta, latinitate donare. At majoris operæ (ait) fuit amplissima illa gesta ex græco sermone vertere in latinum; homini præsertim Græco, qui tamen etsi legatus Sedis Apostolicæ, apud Græcos, plenam tamen latinæ linguæ cogni-

(a) Videtis novam Baluzii Conc. collectionem pag. 955. (b) S. Leo Magnus epist. 102. apud Quesnelium.

cognitionem habere non potuit. At venia huic tanto, diligentique viro danda est, qui ad superius explicatam Leonis epistolam non animadvertit.

IV. Marcianus Imperator interim serio recogitans, totius adepti Imperii felicitatem maxime a Religionis rebus pendere; atque videns Ecclesiarum Orientis negotia, ob diversas factiones, Episcoporum odia, brevi ad exitium perducí posse, nisi Generalis Synodus, quemadmodum S. Leo jam decreverat congregaretur, ad S. Pontificem epistolas scripsit, ut dignaretur Orientem adire, concilium ibidem agere, cunctaque decernere, quæ Religioni utilia credebantur. *Si vero id onerosum sibi videretur* (subjicit) *hoc ipsum suis propriis litteris sua Sanctitas manifestaret, quatenus in omnem Orientem, & in ipsam Thraciam, & Illyricum Imperiales litteræ dirigerentur, ut ad quemdam statuendum locum omnes Sanctissimi Episcopi convenirent, & quæ Christianorum Religioni, atque Catholice fidei proderent, sicut Sanctitas tua (ait) secundum Ecclesiasticas regulas definierit, sua dispositione declarent* (a). Hanc epistolam Leoni reddidit Titianus Urbis Romæ Præfectus, sicuti colligimus ex responsione, quam ipse Leo fecit Imperatori. In hac quippe, laudato ipsius Marciani studio, gratulatur, quod fidei, & Imperii res reparare satageret, ut videlicet *propitiato per unam confessionem Deo, simul & hæretica falsitas, & barbara destruaturs hostilitas*. Quoniam vero negotium de nova habenda Synodo per epistolas ultro, citroque missas agere valde difficile Pontifex arbitratus est, primo Imperatori indicat de solis errantibus esse agendum, minime vero de fide, vel scripturis, quas aliter, quam SS. Patres, interpretari nefas reputabat; ideo Imperiali sollicitudini respondet per legationem, *quæ (ait) confestim ad clementiam vestram, Deo annuente perveniet, quidquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere plenius atque opportunius suggeretur* (b). Non diu distulit ipse Pontifex novas litteras dare Imperatori, forte quia intra quadraginta septem dierum intervallum, ipse ex Imperatore novas litteras accepit. Si quidem septimo idus Junii fiduciam rescribendi arripere affirmat, cum ex ipsius Imperatoris epistolis, tum ex relatione sibi facta ab Abundio, cæterisque Legatis ex Oriente revertentibus, qui non sola assertionem verborum, sed ipsis etiam operum effectibus demonstrabant ad defensionem *Catholice fidei divinum (ait) in vobis vigere præsidium* (c). Inter cætera quæ ibidem subjicit, narrat jam direxisse *Lucentium Episcopum, & Basilium Presbyterum, qui sollicitudinis meæ (ait) partes possint implere*, quemadmodum in præcedenti promiserat. Hos autem ad illud munus obeundum ablegavit pro lapsis Episcopis reconciliandis, ne horum *resipiscantium desideria, longiori mora fatigaretur, neve injuriosa facilitas temere, & sine discretionem susciperet*. Synodum vero Generalem sicut Imperator suggererat, se postulasse fatetur. *Sed Sacerdotes Provinciarum omnium congregari illius temporis necessitas, nulla ratione permittebat propter bella ingruentia, quæ haud quibusdam Episcopis maxime evocandis, a suis abscedere Ecclesiis sinebant*. Idcirco ad aliud tempus Episcoporum convocationem reservandam esse existimat. Eadem die epistolam non absimilem scripsit ad Pulcheriam Augustam. Cui laudatos legatos commendat: Eutychianam blasphemiam condemnat: Augustam denique rogat, ut ipse Eutyches ad longinquiora transferatur, ejusque Monasterio Catholicus præficiatur Abbas, *qui illam servorum Dei congregationem & a pravo dogmate liberare, & institutis veritatis possit imbuere* (d).

Marcianus Imper. de generali habenda Synodo recogitat.

S. Leo gratulatur Marciano, fidei, & Imperii res reparare cupiente.

Lucentius Episcopus, & Basilus Presbyter S. Leonis Legati.

V. Cum

(a) Hæc Marciani epistola græcè, & latine extat Tom. 1. operum S. Leonis apud Quesnelium pag. 279. & Tom. 4. Concil. Generalium. (b) Epist. olim 42. nunc in Quesnelii editione 62. est. Hancque Pontifex scripsit nono kal. Maji 451. vel ut habent duo Vat. Codd. & Grim. octavo kal. ejusdem mensis.

(c) Epist. olim 44. jam vero 63. Cap. 1. (d) Epist. jam 45. nunc 64. Cap. 3.

S. Leonis litteræ
ad Anatolium de
lapsis ad poeniten-
tiam recipiendis.

Reservatio sibi à
Leone facta pro
quibusdam lapsis
recipiendis.

Duo argumenta
pro Apost. Sedis
judiciis in Orien-
taliū causis.

Sibi S. Leo refer-
vat judicare de alio
lapsum genere.

Hanc S. Leonis
epistolam notis,
& observationibus
Quesnelius non ad-
ornavit.

V. Cum has adhibuisset diligentias apud Marcianum Imperatorem, & Pulcheriam Augustam, ab incepto opere non destitit S. Pontifex. Sed eadem die scripsit pariter ad Anatolium, quem pridem receperat in communionem, ratam habendo, atque confirmando istius in Episcopum Constantinopolitanum electionem, cui aperiens necessitatem, quæ eum impulit ad mittendos in Orientem novos Legatos, *Lucentium Episcopum, & Basilium Presbyterum*, ei suggerit lapsos poenitentes per satisfactionem, & non dubiam fidei professionem ad reconciliationem recipere; ea tamen moderatione servata, *ut nec benevolentiae partes, nec justitiæ negligantur, sed absque personarum acceptione, divinum in omnibus iudicium cogitetur*. Sed in altero ejusdem epistolæ Capite agens de iis, qui gravius in Latrociniali Synodo peccaverunt, superiorem sibi locum in illa infelici Synodo vindicantes: *horum (ait) si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ Sedis consiliis causa reservari jubet, ut examinatis omnibus, atque perpensis, de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat aestimetur*: eorum nomina tandem ad Altare recitari vetat, quoadusque quid *de eis constitui debeat rerum processus ostendat*. Neque ex hac dumtaxat reservatione sibi facta, ne Principes hæreticorum ad reconciliationem admittantur, Romanæ Sedis auctoritas in Orientalium causis extra Concilium judicandis clarissime innotescit; verum etiam ex iis, quæ in altero epistolæ Capite scripsit, in quo mandat, quod si de quibusdam aliis causis *amplius deliberandum contingeret, celeriter ad nos relatio dirigatur, ut pertractata qualitate causarum nostra, quid observari debeat sollicitudo constituat*.

VI. Hic itaque duo, nisi mea me fallat opinio, attendenda sunt, quæ ambo certa, & nitida præferunt argumenta supremæ moderationis a Romanis Pontificibus adhibitæ in negotiis Orientalium Ecclesiarum. Alterum spectat ad eos poenitentes, qui metu adducti, lapsi erant. Pro quibus recipiendis Leo ipse, eas regulas præscribit, quæ justitiæ haud repugnarent, vel indulgentiæ cum justitiæ injuria non faverent. Pro his autem reconciliandis, misit duos laudatos Legatos, *Lucentium*, atque *Basilium*, quibus cum necessarium commonitorium, & institutiones dedisset, nemini, nec ipsi Anatolio Constantinopolitano Episcopo licitum esse poterat ab iisdem vel leviter resilire. Quotquot igitur lapsi ex hoc ordine, ad pristina Ecclesiastica officia, dignitates, & gradus erant restituendi, nonnisi Apostolicæ Sedis auctoritate absolvi poterant, & antiquis honoribus frui concedebatur. Cæteros vero, qui tanquam schismatis auctores habebantur, quorum causa durior, & gravior erat, ex Leonis sanctione ad honores, & gradus: ad communionem, & reconciliationem, sub quocumque satisfactionis signo, & testimonio suscipere, vel abmittere cautum erat; quoniam maturius iudicium de his, aliisque causis, quæ poterant insurgere, Summus Pontifex habere sibi reservavit. Hæc duo quidem studiose dissimulasse Quesnelium censendum est. Ea nimirum ductus ratione, ne fateri cogeretur, quæ passim in adornandis S. Pontificis Operibus inficiatur; tot, tantisque semper adhibitis violentis interpretationibus, quas sibi sufficere arbitrabatur ad abolendam Romanorum Pontificum auctoritatem in Orientalium causis judicandis. Studiose quidem hujus epistolæ argumenta dissimulasse, produnt adnotationes ad Leoninas epistolas, quas ad secundi Tomi calcem apposuit. Hanc enim inter cæteras veluti indignam suarum notarum, & observationum prorsus prætermisit. Quid tamen? Leo ipse, qui interprete non indiget, eadem die supremæ huius auctoritatis in judiciis de Orientalium causis ferendis, clariora adhuc argumenta posteris ex epistola LXVII. reliquit. Nam cum adhuc superstiti Flaviano duo Constantino-

politanæ Ecclesiæ Presbyteri Basilus nimirum, & Joannes, vel Eutychiana,
(a) Epist. jam 45. nunc 64. cap. 3. (b) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis Magni p. 476.

na, vel Nestoriana hæresi postulati fuissent, ad hujusmodi infamiæ notam delendam Romam venerunt. Cum ambo itaque coram Sede Apostolica sese purgassent, reversuri postmodum ad Orientem, S. Pontifex ad Anatolium scribit, testimonium dans: eosdem post susceptum longinquæ peregrinationis laborem, sensum cordis sui in Apostolica Sede patefecisse, damnantes (ait) utramque hæresim, quarum supra fecimus mentionem. Quare brevissimam hanc epistolam claudens ita S. P. alloquitur Anatolium. *Per hos ergo frater charissime, cum testimonio nostro ad propria revertentes, dilectioni tuæ nostra scripta direximus, fidenter orantes, ut qui gratia Apostolicæ Sedis ornantur, etiam favore per omnia se gaudeant adjuvari.* Non me quidem lætet, eos qui nodum in scyrpo quærunt, posse contendere, minus aptam esse hanc epistolam ad nostrum assumptum probandum ob duras illas voces: *fidenter orantes*; quæ judicis auctoritatem dedecere videntur. At contentionem dirimit, vel lectionum varietas, vel fragmentum quoddam epistolæ Flaviani ex Vaticana Bibliotheca erutum, nondum publici juris factum, quod ipsi in sequenti Tomo exhibebimus. Plerique enim Codices, & Grimaneus ipse, ut Quesnelius ad suæ editionis oram scripsit, habent, *fidenter hortantes*. Deinde duorum Presbyterorum negotium in annum 449. rejiciendum est. Et quamvis tota integra Leoninarum epistolarum series desideretur; tamen ex unico illo fragmento Flaviani epistolæ in horum causa scriptæ; innotescit; S. Leonem veras judicis partes obiisse: duos illos Presbyteros Romam venisse rationem de fide reddituros: atque denique non ex quadam indulgentia: sed re cognita, atque probata, Leonem eos in communionem suscepisse, innocentemque declarasse. Fragmentum quippe illud, quod indicavimus, nihil aliud in se continet, quam Flaviani ad S. Leonem relationem de fide, & moribus Presbyterorum Basilii, & Joannis, ut opportunius explicabimus. Hanc epistolam scripsit S. Pontifex decimo tertio Kalendas Julii, paulo antequam Legatos ad novum generale Concilium institueret, & ex Urbe in Orientem mitteret. Jam vero quæ sequuntur, cum sint veluti præliminaria Synodi Chalcedonenensis, in qua cogenda, atque Canonice ordinanda S. Pontificis Leonis studium sedulo versabatur, idcirco de his verba facere in sequentis libri Capitibus reservamus.

Basilii, & Joannes Presbyteri de hæresi postulati coram Leone se sistunt.

Fragmentum epistolæ Flaviani in causa horum Presbyterorum ex Vatic. Bibl.

S. Leo de horum Presbyterorum causa judicavit.

DE EUTYCHIANA HÆRESI ET HISTORIA

LIBER SECUNDUS.

INTER præcipuas causas, quibus oppido fit, ut quamplurimi in sinceræ veritatis odium, Chalcedonensibus actis, & Leoninis Scriptis abutantur ad Apostolicæ Sedis jura abolenda, aut saltem elevanda, ea certe censenda est, quæ proficiscitur vel ex quadam maligna veterum monumentorum interpretatione, aut ex parum accurata diligentia in iisdem evolvendis, lustrandis, simulque conferendis. Si enim omnium partium studio seposito, cum Theologi, tum antiquarum rerum tractatores, causas de quibus nos agere deliberamus disputare voluissent, atque judicium interponere, quemadmodum ævi res postulabant, obscuris quibusdam factis maximum lumen attulissent, neque nobis, aliisque Scriptoribus tantopere fuisset laborandum in detegendis, refellendisque iis commentis, quæ ipsi ad veritatem abscondendam, opprimendamque, excogitarunt, ad aliorum animos præjudiciis, falsisque opinionibus imbibendos, & depravandos. Itaque cum in præcedentibus exercitationibus quamplurima e tenebris educere conatus fuerim, quæ ad Eutychianæ hæresis auctorem, vindices, propugnatoresque pertinebant: cum præterea de Ecclesiasticis judiciis in Eutychetis condemnationem; ipsius, aliorumque appellationes abundantius egerim, perspicue explicando suprema Apostolicæ Sedis jura, & consuetudinem in Orientalium etiam causis judicandis, retractandisve, atque id genus alia plurima; jam mihi lustranda, & recensenda superesse intelligo, quæ tandem contra eandem Eutychianam factionem in Chalcedonensi Synodo ex Leonis sententia gesta sunt; quæque idem S. Pontifex in reliquo suæ vitæ cursu pro Christianæ Reipublicæ bono fideliter adimplevit. Fateor quidem in præcedentibus conscribendis exercitationibus longum quandoque habuisse sermonem, a quo nostri ævi Viri abhorreere solent, leviori potius rerum cortice delectari assueti, quam in sincera earundem veritatum inquisitione exerceri. Sed ad hanc necessitatem, proxioris quandoque sermonis habendi, multæ causæ me compulerunt. Quarum altera ex usu illarum institutionum oriebatur, quas multorum annorum spatio in scholis Theologiæ exponere fui assuetus, in quibus expendendis brevis, & stricta oratio adhiberi haud potest, ne auditores minus sufficienter edoceantur. Propterea hanc consuetudinem longa industria comparatam, valde difficile superare potui. Altera vero nostris adversariis adjudicanda est. Qui cum obscuras quasdam, multisque Cavillis circuminvolutas quæstiones excitassent, quibus pro præsentis scribendi proposito

Auctoris scopus in
hoc libro conscri-
bendo.

Adversariorum argumenta difficultatibus circum involuta.

sito me occurrere oportuit, paucis eorum argumenta eripere, atque refellere prorsus impossibile fuisset; cum multoties ad genuinos fontes, horumque interpretes provocare mihi opus fuit, ut male congesta, & constructa eorum ædificia, atque systemata demonstrarem. Verumtamen in postrema harum exercitationem parte omnino breviter profequi nitar; nonnulla adnotationum subsidio indicando, sive supplendo: alia in Synopsim, vix ulla instituta cum adversariis congressione, redigendo: alia tandem quæ pro quæstionum amplitudine, & difficultatibus dicenda superessent, & a quibusdam optimæ fidei, & eruditionis viris iam illustrata fuerunt quasi intacta relinquere delibebravi, ad eos Scriptores qui nos præcesserunt nostros Lectores remittendo.

CAPUT I.

Diu desideratam a Leone Magno Generalem Synodum, tandem in Oriente habendam Imperator Marcianus permisit. Cujus dispositioni S. P. gravioribus ductus rationibus cum posset obstere, tamen præpeditus ne Synodo interesset, quatuor Legatos in Orientem mittit, qui ipsius nomine, vice, & loco eidem præsent. Omnia idcirco agenda disponit, datis hac de causa aliis, & aliis epistolis ad Paschasium, ad Marcianum, ad Anatolium, ad Pulcheriam Augustam, & ad Julianum Coensem.

I. **V**IX facta nova Legatorum in Oriente expeditione pro quibusdam recipiendis lapsis ad poenitentiam venire cupientibus, de habenda generali Synodo, cum Summus Pontifex, tum Marcianus Augustus tandem deliberarunt. Hanc enim in votis Leonem habuisse, statim infelici Latrocinialis Ephesini exitu audito, produnt istius litteræ datæ ad Theodosium eodem anno 449. in Mense Octobris, de quibus in antecedentis libri exercitationibus verba fecimus. Sed cum Theodosius Augustus in Eutychem propensus, circumventus fuisset a factiosis viris, quibus ducebatur, irrita tum prorsus reddita sunt Pontificia desideria, donec ad Imperium assumptus Marcianus, Orientis res jam fere pessumdatæ erigerentur. Igitur in sententiam Leonis Imperator veniens, de loco tamen, & tempore non conveniebant. Leoni in Italiam Synodum cogi placebat, secum recogitans omnia præcavere mala, quibus memoria Larrocinii Ephesini vehementer afflictabatur, optans præterea se adesse Concilio. At Imperator videns per totum Orientem hæresim grassari, ibidem esse jugulandam credidit, & propterea ultro, citroque litteris missis, Marcianus rerum necessitate ductus, & ab Orientalibus Episcopis sollicitatus, non amplius Synodi Congregationem deferendam esse arbitratus est. Cum ergo ex Italia nec consuetudo, nec Patriæ amor; nec externi hostes Hunni, Duce Attila, Leoni egredi permitterent, Paschasium Lilybæi Episcopum ad vices suas implendas seligit, quem pauci doctrina, sanctitate, & fama adæquabant. Maximum hujus Episcopi animi robur, & constantiam, jam probaverat dura illa, atque longa servitus, quam subiit apud barbaros: atque istius scientia apprime noscitur ex Cycli Paschalis emendatione, circa quam a S. Leone fuerat consultus. Quem præterea idem S. Pontifex tanti fecerat, ut ipsi jam pridem a duobus annis commisisset curam antiquæ disciplinæ reparandæ, & mores Ecclesiæ Siculæ emendandi, ut ex epistola olim iv. nunc apud Quesnelium xvi. colligitur. Cujus ultimum Caput hisce verbis clausit. *Hæc autem quæ vobis inspirante Domino, insinuanda credidimus, per*

Marcianus, & S. Leo conveniunt pro generali Synodo.

S. Leo vices suas Paschasino Lilybæi mandat.

Baccillus, & Paschasius Episcopi Siciliae.

De statu Ecclesiarum Orientis Sanctus Leo Paschasium facit certiorum.

Quesnelii fallaciae

S. Leo Cycli Paschalis emendationem Paschasio mandat.

fratres, & Coepiscopos nostros Baccillum, atque Paschasium, ad vestram volumus notitiam pervenire. Quibus referentibus cognoscamus quam reverenter a vobis Apostolica Sedis instituta servantur. Tum ergo novas litteras dare voluit quasi prænuncias muneris quod paulo post eidem demandare cogitabat. Propterea ut ejus animum necessaria institutione præpararet, ad eum mittit celebrem epistolam ad Flavianum, *quamque* (ait) *Universalis Ecclesia amplectitur, diligentius tibi recensendam, cognoscendamque direxi.* Multa de Eutychiana, & Nestoriana hæresibus disserit, a quarum labe ut Constantinopolitanam purgaret Ecclesiam, Legatos Pontificios jam illuc misisse narrat, qui de Incarnationis Sacramento ea prædicantes, quæ SS. Patres docuerunt, & quæ Ecclesiarum universitas pridem tenuerat, feliciter impetrarunt, ut *totam Constantinopolitanam eandem Ecclesiam cum Monasteriis omnibus, & multis Episcopis ad bonam frugem reducerent; qui præbuerunt consensum, & subscriptionibus suis Nestorium, & Eutychen cum suis anathematizarunt dogmatibus.* Quæ ut evidenter a Paschasino cognoscerentur, *aliqua* (ait) *ad dilectionem tuam scripta transmissi.* Addit deinde: *noveris etiam proxime me epistolam Constantinopolitani Episcopi accepisse, quæ refert; Antiochenum Episcopum* (Maximum videlicet) *(a) missis per Provincias suas tractatoriis, universos Episcopos & epistolæ meæ præbuisse consensum, & Nestorium, & Eutychen pari subscriptione damnasse.* Qua in re minime aures, & fidem Quesnelio præbere possumus, qui Anatolii merito illius Confessus præsidis hæc omnia adjudicavit. (b) Nam S. Leo de pluribus rebus Paschasium instruere volens, seriem omnium quæ a suis Legatis apud Constantinopolim gesta fuerant, transmisit, certe haud Anatolio vindicans Constantinopolitanæ Ecclesiæ purgationem, Nestorii, & Eutychetis damnationem. Sed illius dumtaxat facit mentionem, quatenus jam ab eo relationem obtinuit, de iis quæ per Maximum in Antiochenas Provincias fuerant in fidei præsidium atque munimen religiose executioni demandata. Quid? Anatolius, cujus fides suspecta fuerat, Legatis Pontificiis præsentibus Constantinopolitano potuisset præesse Couventui? Figmentum est; illudque refellimus in nostra Dissertatione, de Photio Tyrio; ad quam nos Lectores remittimus.

II. In postrema tandem suæ epistolæ parte S. Pontifex a Paschasino rationem Paschalis festi servandam anno 455. sciscitatur; eo quod in annotatione Theophili invenerat, sanctæ memoriæ Alexandrinum Episcopum octavo Kalendas Maji constituisse Pascha celebrandum esse; *quod a regula Ecclesiastica penitus invenimus alienum.* Quoniam subjicit, *in nostris Paschalibus cyclis, quod bene nosse dignaris, decimoquinto Kalendas Maji ejusdem anni Pascha celebrandum esse sit scriptum.* Idcirco omnem errorem præcavere, & ambiguitatem tollere volens; eidem mandat, ut cum peritis quibusque diligentius requirat, atque pertractet novam temporum supputationem, & cœlestium orbium regulam, atque cursum. Sed de hoc Paschali Cyclo, quem emendari S. Leo Magnus exoptavit, rerum ordine servato verba faciemus de rebus gestis differentes, quæ Chalcedonense Concilium subsequuta sunt.

Mirum tamen est hac in epistola nihil Paschasino indicatum fuisse de

- (a) Epist. 68. cap. 1. (b) Vide quam nugatorie fabulatus fuerit Pasch. Quesnelius in causa Domni Antioch. Maximi prædecessoris, sibi blandiendo nullam reperiri causam, cur S. Leo ratam habere potuerit hujus electionem, & Domni depositionem. Quæ duo potissimum, illum in eam absurdam opinionem induxerunt, ut actionem Chalcedonensem de Domno, tanquam supposititiam & falsam rejiceret. An non is, etiam ante Chalcedonense Concilium Antiochenum Patriarchatum, Nestoriana, & Eutychiana labe per Domnum infectum purgavit? Vide quæ de tali actione jam scripsimus, Cl. Stephani Baluzii vestigiis insistendo. (c) Paschasius Quesnelius diff. 1. de vita, & rebus gestis S. Leonis Magni ad annum 551. num. vi. pag. mihi 157.

de itinere aggrediendo Nicæam versus, ut ibi Pontificias ageret vices in Synodo, quam incunctanter fieri postulaverat Marcianus. Nam cum præfata epistolam scripsisset octavo Kalendas Julii, & duobus vix elapsis diebus tres alias scripsisse inveniamus, unam ad Marcianum Augustum, alteram ad Anatolium, tertiam denique ad Julianum Coensem Episcopum, in quibus mentionem facit jam de institutis ad novam Synodum Legatis, idcirco argumentari licet, die septima Kalendarum ejusdem mensis Imperiales litteras recepisse, quibus Synodum non amplius differri postulabat. Ad has litteras Quesnelius animadvertens, plane dissimulavit ea omnia, quæ Summorum Pontificum jura patefaciunt. Et dumtaxat stylum convertit ad exaggerandum quemadmodum Leo agre tulerit Synodum nec differri, nec fieri in Italia, & plus valuisse Anatolii, Orientaliumque vota, quam sua. Non tamen erat in animo Summi Pontificis pacis consilia comperendinatione omittere. Vereor tamen nostrum interpretem Pontificiæ voluntatis scopum hisce divinationibus haud esse assecutum. Votis enim Marciani Imperatoris potuisset Leo obistere, ut sincere fassus in epistola hac occasione ad eundem scripta. Cujus quippe voluntati non alia de causa obviare distulit, ne devoto Principis arbitrio repugnare velle videretur. Ad hæc verba animadvertat quæso Quesnelius, & quotquot cum eo nugari solent. *Credebamus Clementiam vestram (ita epistolam orditur) id desideria nostro posse præstare, ut præsentī necessitate respecta differri ad opportunius tempus Sacerdotalem Synodum juberetis.* Hujus Pontificiæ fiduciæ illud erat fundamentum: ut evocatis de cunctis Provinciis Sacerdotibus vere posset esse universale Concilium.

Quare S. Leo Synodum generalem differri postulabat.

III. Quis enim ignorat externam illorum afflictorum temporum faciem, multarum Provinciarum Episcopis prohibere potuisse e suis Dioecibus exire, ne plebes sibi commissas barbarorum furori, tamquam Orphanas defererent, & semetipsos iis periculis exponerent, quæ ab hostium copiis pati solent? Non agre igitur ferebat Leo, quod Synodus non differretur, vel quia Imperiali jussione, cui non potuisset obistere, urgeretur. Sed quia tempus illud minus congruum pro Sacerdotum, & Ecclesiasticorum incolumitate, cui prospicere volebat, ipse videbatur; & aliunde Nicæna Urbs, ad quam Episcopi convenire debebant, frustrabat Pontificium desiderium, quo ipse ducebatur, ut immediate Synodo generali interesset. Quare cum intellexisset Imperialem illam jussione a Catholica fidei amore derivari, nec Apostolicæ Sedis jura leviter lædi, illi obistere noluit. Quod subsequenter verbis clare explicavit subjiciens. *Sed quia vos amore Catholica fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem, & Coepiscopum meum Paschasinum &c.* Præterea si quid in hac parte Anatolii, & Orientalium vota valuerunt, id Pontificiæ indulgentiæ dandum est, qui devoto Marciani arbitrio obistere noluit. At quis coniciet eum aliqua lege, aut necessitate ductum obviare non potuisse cum solius imperialis arbitrii faciat mentionem? Fortem habebat animum in tuendis suæ Sedis prærogativis, & juribus, & indulgenter dumtaxat ea magnis Principibus permittebat, quæ in communem Ecclesiæ utilitatem redundare poterant, quæque ex altera parte, nec ipsius læderent auctoritatem, nec Pontificiæ dignitati vulnus, aut dedecus inferrent.

s. Leo devoto Marciani arbitrio noluit obistere.

IV. Paschasino deinde Bonifacium Presbyterum ex Urbe Roma adjunxit, & ad eandem Synodum misit, quibus & illos duos Legatos sociari jussit, Lucentium videlicet, & Basilium, quos Constantinopolim jam miserat pro habendo Synodali Conventu ad lapsos pœnitentiam agentes recipiendos. Synodi tandem Generalis Præsidentem Paschasinum instituit; Non ea quidem ratione, qua Quesnelius interpretari nifus fuit. Nimirum, ut falsitatum turbine Catholica constantia resisteret, utpote homo qui absque odio, & gratia laborem assumpsisset pro solius hæreticæ impietatis excidio: Sed quia Summi Pontificis partes assumere, & obire debebat. Quare de-

Legatis Pontificiis
in synodo agenti-
bus primus locus
debetur.

Juliano Episcopo
Coensi varia mu-
nera demandantur

lendam esse Quesnelii marginalem notam, ut pote æquivocum sensum red-
dentem censuimus, quam ad oram suæ editionis scripsit, Nota qua de cau-
sa Leo Legatum suum Synodo universali præsidere cupiat. Nam Pon-
tifex hoc munus suo Legato deberi illa verba indicant; *prædictum fra-
trem, & Coepiscopum meum vice mea Synodo convenit præsidere*. Non er-
go id solum desideravit S. Leo; sed *convenire*, aut *deberi* non obscure
significavit; potissimum ad reparanda illa Apostolicæ Sedis iura, quæ per
unius Dioscori impotentiam in Latrocinio Ephesino pessumdata, & aboli-
ta fuerunt, ut ex Concilii Chalcedonensis definitione exploratum est. Si-
bi concinit S. P. in sequenti epistola ad Anatolium, in qua clarius signi-
ficat clementissimi Principis dispositioni obistere noluisse, præsertim quia
generale Concilium, & ipse *magno desiderio* depoposcerat. Quoniam ve-
ro quatuor illis viris ex Sicilia, & Italia Orientem pro tam gravi negotio
adeuntibus valde difficile fuisset Leonis iussa adamussim exequi, nisi ab
aliquo probatæ fidei Viro, qui omnes Orientalium agendi rationes, studia,
artes, varietatem, tergiversationesque apprime noscere potuisset; veritus
quidem Leo, & rationabiliter ne Paschasius cum aliis Legatis in muneribus
exequendis deciperentur, Juliano Episcopo Coensi mandat, iisdem ea
monita, & consilia suggerere, eaque præstare subsidia, quæ ad abolenda,
evertendaque scandala, & ad rerum emergentium necessitates prodesse posse
judicabit. Nihil plane nostro confingimus arbitrio. Id indicant illa San-
ctissimi Leonis Summi Pontificis verba ad eundem Coensem Episcopum:
*ut omnium scandalorum strepitus auferatur, necessario fraternitati tuæ
quod omni Ecclesiæ prodest, injungimus, ut cum fratribus, & Coepiscopis,
nostris Paschasino, & Lucretio quos vice nostra ad prædictum
Conventum ire præcipimus, curam tuam, actionemque conjungas in omni-
bus auctoritate nostræ præceptionis usus*. Notanda sunt verba sequentia:
*Quoniam sumus omnium illic autorum rerum majorem te quam nostros ha-
bere notitiam, ut dum curam tuam illis consiliumque sociaveris in nulla
parte fallantur*. (a)

S. Leo scribit ad
PP. Concilii Chal-
cedonensis.

Jura Apoll. Sedis
in Concilio servari
mandat.

V. Nondum satis communi Ecclesiarum bono Leonem consulisse sibi
videbatur, nisi ad Synodum, quæ apud Nicæam primum, deinde apud
Chalcedonem cogeatur, regulas necessario sequendas misisset. Propterea
eadem die quinta Kalendarum Julii ad omnes generalis hujus Synodi Patres
epistolam scripsit, tria potissimum capita continentem, in quibus tota agenda-
rum rerum ratio versabatur. Ecquis enim plene, atque perfecte vim, pondus,
& energiam quibus totius istius epistolæ textus refertus est poterit explica-
re? Dignitatis majestatem, supremi capitis auctoritatem, & in universam
Ecclesiam etiam in Conciliis congregatam Romanum Pontificem jurisdic-
tionem habere, satis manifeste patefacit, quin quispiam aut ex primarum,
aut ex inferiorum sedium Episcopis eidem ausus fuerit refragari. His enim
verbis auctoritate, majestateque plenis epistolam orsus est. *Optaveram qui-
dem dilectissimi pro nostri charitate Collegii omnes Domini Sacerdotes in
una Catholice fidei devotione persistere, nec quemquam gratia, aut for-
midine potestatum secularium ut a via veritatis abscederet*. (a) Molli
brachio hic vellicat eos qui in præcedenti deprædatoria Synodo ab impro-
borum amicitia victi, aut formidine deterriti, in horrenda illa gravia facinora,
Dioscori, & Chrysaphi artibus lapsi fuerant, quorum ultionem ideo prola-
tam hætenus fuisse asseverat, ut Dei misericordia poenitentibus elargire-
tur. Subjicit se ab Imperatore fuisse invitatum Synodo præesse *Beatissimi
Petri Apostoli jure, atque honore servato*. Cujus votis ne annueret, nec
temporum afflictorum necessitas, nec ulla consuetudo permittebat. Duplici
tamen modo Synodo adesse, atque præesse fatetur. Primo in quatuor illis
Le-

(a) Epist. LXXI. Hæc autem epistola cum duabus præcedentibus data est sexto
kal. Julii anni 451.

Legatis Vicariam ipsius personam agentibus: Deinde verbi divini prædicatione, satis explicata in celebri epistola ad Flavianum, ex qua ignorare haud poterant, *quid ex antiqua (ait) traditione credamus, non possitis dubitare quid cupiamus*. In altero Capite jam statutum fuisse quid de Sacramento Incarnationis pie, & sincere ab omnibus esset confitendum plenissime, & lucidissime cunctis esse patefactum asseverat *per litteras quas misimus ad beatæ memoriæ Flavianum Episcopum*. Tandem vero pravas factiosorum, æmulationes animadvertens, Catholicis Episcopis injuria a Sedibus *expulsis*, & in exilia deportatis, atque in locum superstitem aliis substitutis, jubet primitus medicinæ justitiæ adhiberi, ne *quisquam careat propriis aut utatur alienis*. Ex quo Leonis Magni Pontificis mandato intelligimus; Eusebium Dorylæi, Theodoretum Cyri, aliosque Catholicos Episcopos, qui violentiam passi fuerant, propriis Sedibus esse restituendos; Domino vero Antiocheno, Dioscori, & Eutychetis nutibus suffragatori, nullum jus superesse potuisse, ut pristino honori, & dignitati, quibus exutus fuerat, restitueretur. Profecto si hanc Leoninam præscriptionem Quesnelius attendisset, vix unam ex tantis quæstionibus excitasset, inquirendo cur rescissis a Leone Latrocinii Ephesini actis non fuisset ei permittum ad Antiochenam Sedem remeare, pro qua *Maximus* fuerat ordinatus. Neque incassum tantopere laborasset, ut contenderet actionem illam de Domino Antiocheno esse supposititiam.

Catholicos Episcopos injuria in latrocinio depositos suis Sedibus restitui jubet.

Vide nostram dissertationem.

VI. Sed ad rem nostram iterum venire volentes, Leo Magnus ab incepto non desistit studio, Nam discessurus Bonifacius Presbyter ex Urbe Roma, ut Pontificii *Vicarii*, sive Legati munere in Synodo fungeretur, huic novas literas Marciano Augusto reddendas tradidit, in duo tantum Capita distributas; quorum priori in Imperatoris mentem præcedentem renovat petitionem, qua ad tranquilliora tempora, longe ab hostili metu Synodum maluisset differri. Laudat tamen pium Imperiale studium, quo humanis negotiis divina præponebat, inquirendo, ne inter Sacerdotes sensuum esset dissonantia, & in Evangelii prædicatione ulla esset discordia: Quæ duo ibidem ipsius Pontificium animum movebant, ne hisce *dispositionibus* de Synodo extra Italiam, & tali tempore habenda *reniteretur*, optans (ait) *ut in omnium cordibus Catholica fides, quæ non potest nisi una esse firmetur*. Post hæc de ambobus Ephesinis Conciliis verba facit. Quorum alterum merito, & juste Nestorium, hujus dogma, & asseclas damnasse asseverat: alterum vero Eutychetis causa habitum, non posse vocari, *Concilium, quod in eversionem fidei constat agitatum*, quodque Ecclesiastica potissimum, & imperiali deinde ipsius Marciani auctoritate fuerat cassatum.

Leo ad tranquilliora tempora Synodum transferri maluisset.

VII. Formulam autem futuri judicii in Synodo habendi S. Pontifex cunctis Patribus per quatuor Legatos Chalcedonem missos, cum in hac, tum in subsequenti, & demum in una ad Pulcheriam Augustam epistolis præscripsisse narrat. Vetans ne ulla quæstio de fide institueretur; cum nimis injuriosum, atque obsonum prorsus esset, fidem quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam *prædicarunt, quasi dubiam retractare*. Tandem se in Legatis Concilio adfuturum spondet, dicens: *nec me quoque, ut voluit vestra clementia ab illo credatis abesse Concilio, cum in his fratribus, quos direxi, id est Paschasino, & Lucentio Episcopis, Bonifacio, & Basilio Presbyteris, sed & in fratre meo Juliano, quem eorum volui esse participem etiam mea sit æstimanda præsentia*. Hanc epistolam scripsit Sanctus Pontifex vi. Kal. Julii anni 451. Sed cum post quindecim dies certior factus fuisset, Paschasinum ex Sicilia ad Orientem navigasse, Apostolicæ Sedis mandata executurus, novas litteras ad ipsum Marcianum Imperatorem dare constituit, in quibus Legatos suos ipsi commendat, iterumque postulat, ne disputatio de fide illic instauretur. Hoc ipsum præstitit cum Pulcheria Augusta, ad quam epistolas misit per Theoctistum Magistranum. In hac quippe de suis Legatis ad Concilium missis primo verba faciens iterum

Judicii formula a Leone Chalcedonensi præscripta.

Concilio adesse per suos Legatos Leo asseverat.

Moderatio in Ecclesiasticis judiciis servanda.

rum explicat quemadmodum desideraverit in Italia Synodum congregari. Deinde servandam esse in Ecclesiasticis causis omnem moderationem mandat, quæ procul abfuit ab Ephesino Latrocinio, ubi *Primates Synodi nec resistentibus sibi fratribus, nec consentientibus pepercerunt*. Quare cupiens vulneribus majoribus medicinam adhiberi, decrevit, correctis veniam non esse denegandam. Tandem hæresis extinctionem obtinere desiderans, etiam hæresiarchas indulgentiam poscentes, nec rejiciendos, nec temere recipiendos deliberavit; qui quamvis post injustum judicium non essent Catholicæ fraternitati honorabiles, ut fuerunt; tamen cum suas adhuc obtinerent Sedes, & Episcopatus sui honore potirentur, Ecclesiasticam pacem ipsis non denegare jubet, si per veram, atque necessariam satisfactionem resipiscerent.

Regulas in Synodo generali servandas præscribit.

VIII. Regulas igitur omnium rerum in Synodo agendarum, cum in hac, atque præcedentibus epistolis, tum in Commonitorio suis Legatis dato S. Leo proposuit, præscripsit, prædefinivit. A quibus quidem resilire nemini permissum esse poterat, ne irrita, & vacua Synodalia acta redderentur. Quemadmodum videbimus opportuniori loco, agentes de Primatu Constantinopolitanæ Sedis post Romanum Pontificem, quem PP. illi Anatolii ambitui nimium faventes stabilire conabantur. At cum in laudatis epistolis potissimum S. Pontifex de Fidei dogmate unanimiter asserendo juxta celebrem epistolam, quam scripserat ad Flavianum, differat, & de Ecclesiastica pace iis etiam danda, qui per Latrocinium Ephesinum a Catholica exciderunt societate, indignos se reddentes iis Ecclesiæ honoribus, gradibus, & prærogativis, quibus potiebantur; eosdem lapsos ad sinceram poenitentiam venire cupientes, debita ab iisdem satisfactione præmissa, recipi jubet; eamque cautionem mandat servari; ut etiam Principes hæresiarchæ indulgentiam poscentes, nec rejiciantur, nec temere recipiantur. Quare omni poena poenitentibus relaxata, ad antiquas suas Episcopales Sedes reverti, aut eas retinere indulget, dummodo lapsorum Episcoporum loco jampridem alii Catholici non fuissent suffecti; & ipsi lapsi adhuc Episcopatus honore potirentur. Id sane iis verbis, seclusa omni violenta interpretatione indicare voluisse arbitramur; quibus dixit iis postulantibus omnem indulgentiam esse concedendam, *qui tamen adhuc obtinent Sedes, & Episcopatus sui honore potiuntur*. (a) Hanc sane Leonis agendi Economiam, scribendique rationem, cum haudquaquam assecutus esset Quesnelius, multas quæstiones excitavit, ad examen revocando Domni quondam Episcopi Antiocheni causam. Studiosus Vir huc, illucque mente vagari coactus, cur Thalassius Cæsariensis, Juvenalis Hierosolymorum, Eustathius Berytensis, qui pariter in Latrocinio Ephesino cum Dioscoro, & Eutychiana factione Principes partes obierunt, suas Sedes Chalcedonensis Concilii suffragio retinere potuerint inquirat. Domno vero, qui parem cum istis causam habuit ad suam Antiochenam Sedem remeare non fuerit permissum. Profecto si ad præcedens Leonis decretum attendisset: secumque agitaasset; Domnum tunc adhuc nec Sedem obtinuisse, nec Episcopatus honore amplius fuisse potitum; quia absoluto Latrocinio Ephesino, Maximus Episcopus Catholicus in ejus locum fuerat suffectus, tantopere minime laborasset, ut lectoribus persuaderet, Domnum Chalcedonensis Concilii tempore non amplius fuisse superstitem; nec Concilii Chalcedonensis actionem quæ de eodem scripta est, tamquam falsam, & commentitiam rejecisset. At sinceram, & genuinam esse hanc Synodi actionem gravissimis, evidentibusque argumentis Clarissimus Stephanus Baluzius, summa qua pollebat eru-

Quibus hæresis Principibus indulgentiam dari Leo jubeat.

Quare Domno ad suam remeare Sedem non fuerit permissum.

Falsa Quesnelii opinio a Cl. Baluzio rejecta.

(a) Ad hoc S. Leonis mandatum alludere voluisse arbitror PP. act. 10. Chalcedonensi dicentes: Ephesini Synodi gesta nihil valere, nisi illud circa sanctissimum Maximum magnæ Antiochenæ Civitatis Episcopum: quoniam & sanctissimus Leo Rom. Archiepiscopus in Communionem recipiens, præesse cum Antiochenis Ecclesiæ præcepit.

eruditione probavit. Quamvis laudatum Leonis locum Quesnelio non objecerit; quod testimonium tamen ad plura: & insigniora sui adversarii argumenta refellenda aptissimum erat, ut ipsi adnotabimus in sequentibus de Chalcedonensis Synodi actionibus locuturi.

CAPUT II.

Quare generalis Synodus Epheso, indicta, Chalcedonem transfertur.

De S. Leonis epistola ad Ravennium. Galliarum Episcopi in duabus Synodis conveniunt, eorumque Synodicas epistolas multa sapientia, & eruditione sacra adornatas transmittunt ad Apostolicam Sedem. Tandem de Mediolanensi Eusebii Synodo agitur, hujusque Synodicis ad S. Leonem missis.

I. **P** Romulgato jam edicto de nova generali Synodo in Oriente habenda, Imperator Marcianus, veteres Eutychianorum turbas, huc, illucque renovari vidit, undeque partium studia concitari, excitarique tumultus; cum videlicet qui semel Eutycheti adhaeserunt, ne levitatis, ait Baronius, arguerentur perstabant in sententia, & omni conatu patrocinaabantur susceptæ semel iniquæ causæ, & si non aliter, acclamationibus saltem nominis Eutychetis. Has turbas primum Constantinopolim magna cum seditione excitatas fuisse, Marciani Imperatoris edictum ad eas comprimendas, abolendasque manifestat. Quæ cum a gravissimis odiis, atque æmulationibus foverentur, periculum Civitati imminabat, ne Constantinopolitani mutuis cædibus sese interficerent. Deo itaque favente Imperatoris edicto, tertio Idus Julii dato, sedatæ fuerunt, utriusque partis factiosi viri, intelligentes se *ultimo supplicio* esse puniendos si in seditionibus perstitissent. Ex his ergo aliquantulum Marciani animum fuisse commotum arbitrari oportet; nec probabilitate caret eum poenituisse quod in Italia Synodum haberi non permisisset, quemadmodum Leo votis omnibus exoptaverat, ad præcavendas quidem illas seditionum turbas, & gravissimas commotiones, quas duæ adversæ factiones jam excitaverant. Has quoque in Nicæam Bityniæ, ubi Synodus haberi debebat, transferri posse Imperator veritus est. Unde Pulcheria Augusta ad Strategium illius Provinciæ Consularem litteras dedit, in quibus communi tranquillitati prospicere cupiens, & fidem Catholicam imperturbatam, & immotam ab omni genere hominum custodiri volens, eidem Consulari viro mandat, ut nemini sine Episcoporum consensu ad generalem Synodum evocatorum permittat ad eam Urbem accedere: *Immo omnes Monachos, & Laicos, quos nulla ratio ad Synodum vocat omnino debeat de Civitate, & ipsis locis expellere. Ut cum omni disciplina confidente sancta Synodo, sine aliqua commotione atque contentione, quæ a Domino Christo revelata fuerint communiter ab omnibus confirmentur.*

Marciani edictum ad Eutychianorum seditiones compescendas.

Pulcheriæ Augustæ litteræ ad Strategium Consularem.

Quinam e Synodi loco expellendi.

II. Dum hæc autem agebantur, Imperator certior factus est Illyricum maxime perturbari ob metum barbaricæ invasionis. Quare secum recogitans non valde tutum esse longe a Constantinopoli recedere, iteratis litteris Concilii Patres Chalcedonem, Constantinopoli propinquam convocat, ut Sanctorum Episcoporum incolumitati, & Imperii felicitati facilius, & securius consulere. Interim hic describit Baronius gravem cladem Romano Imperio ab Attila Hunnorum Rege illatam, (a) de qua Sidonius Apollinaris, Gregorius Turonensis, Salvianus Massiliensis Episcopus, aliique scri-

Concilii P. P. jubentur convenire Chalcedonem, & quare.

(a) Baron. ad annum 451. vi. Annalium pag. 101.

Baronius ubi su-
pra.

scriptores verba fecerunt. Cujus rei dumtaxat nos hic mentionem facimus, ut quilibet intelligat, quanta ratione S. Leo Papa ad securiora pacatioraque tempora Generalem Synodum differri exoptaverit. Igitur his prætermis-
missis, antequam brevem Calchedonensium gestorum narrationem institua-
mus, de nonnullis S. Leonis gestis; atque de duabus Synodis Galliarum,
& altera Mediolanensium, verba facere properamus.

S. Leo scribit ad
Ravennium Are-
latensem.

Gallorum Episco-
porum studium, &
observantia.

Prior Gallicana
Synodus.

Præconia Episco-
porum Gallorum
in Apost. Sedem.

Duo notatu digna
epistola Episc. Gal-
lorum habet.

III. Et primo quidem nobis occurrit brevissima S. Pontificis epistola ad Ravennium Arelatensem, quam doctissimus Sirmundus publici juris fecit, & deinde Paschasius Quesnelius in suam novam transtulit editionem. Agit in ea S. Pontifex de Paschate sequenti anno 452. die decima kalendarum Aprilis celebrando. Ad Romanum enim Pontificem pertinuisse indicare illius diei celebritatem epistolæ Synopsis manifestat. *Ut nimirum, quorum in fide una est (ait) confessio, sit etiam in hac festivitate una devotio.* Duas præterea circa ea tempora Galliarum Episcopi litteras ad nostrum Sanctum Pontificem scripserunt, in quibus ita obsequentes & studiosos erga Apostolicam Sedem se exhibent, ut ab hujus decretis, & a Catholica veritate ipsis in epistola ad Flavianum proposita declinare, sacrilegum esse reputaverint. Quam quidem observantiam cum semper Gallicani Antistites tenere, & servare omni studio nisi sint, illam Ecclesiam ab omni hæreseos labe illibatam custodierunt, strictissimo obedientiæ vinculo Romanæ Ecclesiæ adhærentes, quemadmodum a suis majoribus traditum esse acceperunt. Et quidem id conjici ex illa epistola, quæ Ceretii, Salonii, & Verani nomina præfert, nemo potest inficiari. Quorum Præsulum Episcopales Sedes, etsi incertæ, & valde obscuræ a viris doctis visæ sint, ut non nisi aliis, & aliis ducti conjecturis ratiocinati sint; tamen communi suffragio, Galliarum Episcopos epistolæ laudatæ esse auctores sine ulla hæsitatione, & fraudis suspicione judicarunt. Pro accepto igitur exemplari epistolæ ad Flavianum, divinæ doctrinæ ubertate ditatæ primo gratias reddunt. Paternam curam, & sollicitudinem in Romano Pontifice recognoscentes, quia anticipata curatione *remediorum beneficia ante malorum experimenta ipsis exhibere voluerit.* In eo enim agnoscere profitentur peculiarem animi erga ipsorum Ecclesias affectionem, qua istarum incolumitati succurrere curabat, dum constitutus supra Apostolicæ Sedis speculam, cura, & sollicitudine clamabat, ne *inopinantibus* improvisus hostis adveniret; neve *vulneri locum præbeat* (ajunt) *incauta securitas.* Ipsi quoque Romano Pontifici gratulantur, quod laudata epistola ita per *omnium Ecclesiarum conventicula* celebraretur, ut vere *omnium sententia* declaretur, *merito illic Principatum Sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula referentur.*

IV. Post talia præconia de epistola Leonis dogmatica effusa; S. Pontificem ita compellant: *deprecamur ut opus, & presentibus, & futuris temporibus profuturum, quod nos asservandi studio foliis mandare curavimus Sanctitas vestra percurrere, & si quid librarii errore defuerit, emendare dignetur; vel si salutarem lecturis omnibus paginam aliquo studii vestri accumulastis argumento, id ipsum addi libello huic sollicita pietate jubetis: ut non solum plures Sancti Episcopi fratres nostri per Gallias, verum etiam multi ex laicis filii vestri, qui epistolam istam magnopere pro veritatis manifestatione desiderant, remissam ad nos, & sancta manu vestra emendatam transcribere legere, & tenere mereantur.* Multa quidem alia in hac epistola notatu digna occurrunt, quæ vel a Baronio, vel a Quesnelio, & ab aliis etiam forte indicata fuerunt, in quibus haud immorari opus est. Duo dumtaxat ego subjiciam. Alterum videlicet, tres illos Episcopos; bis, tertio, quaterque voces illas *Beatissime Papa* adhibuisse, Sanctissimum Pontificem alloquentes, quas Concilii Calchedonensis tempore in usu fuisse negat Quesnelius, ut ex iis colligat falsam, & supposititiam esse de Domno Antiocheno actionem. Verumtamen hallucinatum esse hunc

hunc Leoninorum operum editorem, probat cum hæc, tum subsequens epistola Synodica Ravennii, aliorumque Episcoporum Gallorum, in cujus inscriptione ista verba offendimus: *Domino vere Sancto, merito in Christo Beatissimo, & Apostolico honore venerando Papæ Leoni Ravennius*. Quamvis tamen violenta quadam usus interpretatione in notis ad hanc sequentem epistolam contendat, illas voces, & istas alias appellationes *Apostolatum vestrum: Apostolicamque Sedem*: de omnibus, & quibuscumque Episcopis, eorumque sedibus dictas fuisse, quemadmodum in sequentibus videbimus. Dum hæc adnotare haud piguit, minime Quesnelium debitis laudibus fraudare intendimus. Qui multo studio, *Ceretii, Salonii*, atque *Verani* Episcopales Sedes inquisivit; sed ob veterum monumentorum jacturam incassum laboravit. Idcirco Baronii, Sirmondi, aliorumque præcedentium scriptorum dictis insistens: S. Eucherii Lugdunensis filios fuisse *Salonium*, & *Veranum* affirmat: *Ceretium*, & *Salonium* Auresianum interfuisse Concilio judicat; atque tandem adnotavit, *Veranum* Hilari ævo superstitem, Apostolicæ Sedis legationem egisse in Galliis pro Ecclesiæ Viennensis juribus, & S. Leonis decreto contra Arelatensem Episcopum tuendis, ut videre est Tom. v. Conciliorum.

Altera epistola Synodica præcedenti concinit.

Quesnelii falsa interpretatio.

IV. Non absimile obsequium, nec minorem animi reverentiam, & devotionem universum Gallorum Episcoporum cœtum in Synodo congregatum Apostolicæ Sedi exhuibuisse, Synodica Ravennii Arelatensis, & aliorum Episcoporum patefacit. Nam imprimis Episcopi sibi veniam dari petunt ob temporis moram, qua detenti fuerunt, *ne in unum celeriter convenirent*; atque duo obstitisse, ne celerrime Synodum haberent asseverant. Locorum nimirum distantiam, aurarumque intemperiem quæ eo anno animantium corpora in Galliis morbis vexabat. Ne itaque desides, minusque obsequiosi viderentur in Apostolicæ Sedis mandatis exequendis; neve inobedientiæ nota afficerentur statim subjiciunt: *Det ergo Apostolatus vester nostræ veniam tarditati, quæ non de otio, sed de certa necessitate descendit: quæque a nobis, & si celeritatis gratiam abstulit, exultandi tamen materiam auferre non potuit*. Summam animi exultationem expertos fuisse dogmaticam illam epistolam accipientes, & percurrentes, maxime aptam ad instruendos omnes intra Gallias constitutos palam testantur. *Dolentes pariter* (aiunt) *pro his vobiscum, qui Catholicæ fidei lumine derelicto errorum tenebras inciderunt*. Itaque hæc litteras tanquam regulam, & fidei symbolum recepisse fassi sunt. Quo munere non Gallias tantum, sed mundum totum gratiosissimis Gemmis esse ornatum intelligunt, & æstimant, neque pro eo quemquam dignas persolvere posse gratias asseverant. Quare fidelibus, & infidelibus Leonis doctrinam magnopere profuisse, sequentibus verbis explicant dicentes: *Doctrinæ post Deum vestræ debet quisque fidelis, ut constanter teneat quod credebat; debet etiam infidelis, ut a perfidia sua, agnita veritate, discedat, & Apostolicæ institutionis luce perfusus erroris sui tenebras derelinquat &c.* Subjiciunt deinde, quemadmodum, quandoque optassent litteras Marciano Imperatori fidelissimo Principi dare, quibus ipsi gratularentur; eumque certiores facerent, & proderent sollicitudinem, qua Pontificiam doctrinam in Christo sequebantur. Sed cum ad eos ex Orientalium partibus nuncius pervenisset, *fieri hoc minime necessarium putarunt*. Propterea fidei triumphum adjudicantes Leonis vigilantia, studio, atque ministerio, supplices Deum orant *Apostolatum vestrum conservare, & Ecclesiam ipsam toto orbe diffusam*. Quod ante oculos semper habentes, & gratias, & supplicationes Deo indefinenter offerre pro mittunt. *Gratulantes quod tantæ Sanctitatis, tantæ fidei, tantæque doctrinæ Apostolicæ Sedi, unde Religionis nostræ propitio Christo, fons, & origo manavit, Antistitem dederit: petentes etiam, ut datum concessumque munus Pontificii vestri longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.*

Ravennius Arelatensis, & socii, quare in Synodica a Leone veniam petant.

Aurarum intemperies, quando nam Galliarum Provincias vexaverit.

Leoninæ doctrinæ emolumenta.

Fidei Triumphus Leonis studio, & ministerio adjudicatus.

Ex Apostolica Sede fons, & origo Religionis manavit.

Galliarum Præsules pro fidei veritate animas ponere parati.

V. Hocce autem in Leonem, ejusque Romanam Sedem elogium, publice in Gallicana illa quadraginta quatuor Episcoporum Synodo recitatum, & ad perpetuam posterorum memoriam scripto consignatum, firmum ac grave testimonium exhibet, illius maximæ devotionis, & obsequii, quibus tum se Apostolicæ Sedi obstrictos esse gloriabantur. A quorum institutis, atque vestigiis, nunquam vel ob temporum vicissitudines, aut falsarum opinionum superstitiones Gallicana recessit Ecclesia. Quoniam istius Præsules parati semper fuerant, *confortante Domino, cum Romano Pontifice pro veritate animas ponere, & vitam auctori salutis, & largitori æternitatis impendere*, Hisce autem verbis quadraginta illi quatuor Episcopi suam claudunt epistolam, singulique huic subscribunt, eas formulas adhibentes, quibus supremum Ecclesiæ regimen Romanis Pontificibus convenire passim probari solet. Paschasius Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis singillatim horum Gallorum Præsulum Episcopales sedes ex aliis, & aliis monumentis recensuit, ut videre est pag. 478., ad quam Lectorem remittimus, ne nimium extra propositum scopum vagemur. Synodica hujusmodi Gallorum Episcoporum epistola a S. Pontifice Leone accepta, ipse ad eosdem rescribere non diu distulit, & servata sui muneris amplitudine, hisce gravibus vocibus suam epistolam orditur, *Optassemus quidem fraternitatis vestræ litteras eo tempore, quo promiseratis accipere, ut profecturis ad orientem fratribus nostris, quos ad Sanctam Synodum vice nostra pro Catholicæ fidei defensione direximus, etiam vestræ sententiæ professio jungeretur*. Tarditatem tamen se excusare fatetur, ob inopinata obstacula, quæ præpedierunt, ne citius in unum convenirent. Multo gaudio deinde eorum litteras recensuisse asseverat, quas se ait probare, quia eruditione Spiritus Sancti in ipsis *vigere doctrinam cognoverat, quam in Orientalibus Ecclesiis dæmonis astutia per suos sequaces fatigare curaverat*; ut operante Divina gratia tandem validior, & clarior efficeretur. Multa tandem exultatione se ait gaudere; quod *sicut causa poscebat fiduciam nostram quam de vobis habemus in Domino fideliter, atque obedienter auxillis*. Oh utinam ad hæc postrema verba attendisset Quesnelius! Tantas quidem non excitasset elapso sæculo turbas, nec gravissimis perturbationibus occasionem dedisset, si Episcoporum Gallorum exempla secutus, fiduciam quam primo de eo Romani Pontifices habuerunt non frustrasset, & fideliter & obedienter Apostolicæ Sedis definitiones profiteri non detrectasset.

Galliarum Episcopi Quesnelio imitandi proponuntur

VI. In altero epistolæ suæ capite narrat, quemadmodum Pontificiorum Legatorum studio, & devotione *Sacerdotibus Christi, Principibus, & Potestatibus* Christianis, cunctisque Clericis, plebibus, ordinibus plene in Synodo Chalcedonensi sexcentorum PP. plene, & evidenter apparuerat, doctrinam in illa dogmatica epistola intimatam, Evangelicæ, & Apostolicæ traditioni de Incarnatione Domini nostri Jesu Christi coherere; & idcirco damnatos esse Nestorium, atque Eutychetem. Quorum errores recensuit, & exagitavit in subsequenti tertio Capite, ut magis, atque magis quantum ab iisdem esset abhorrendum patefaceret. Sequenti quarto Capite deinde narrat, quemadmodum S. Synodus Chalcedonensis religiosa unanimitate Dogmaticæ suæ Epistolæ, *auctoritate Domini mei Beatissimi Petri Apostoli, & merito roborata* consenserit, amputando ab Ecclesia Dei opprobrium, & Dioscorum Alexandrinum in sua impietate damnando, *Ne illa Ecclesia (ait) quæ inter ipsa Evangelii principia Beatum Marcum, Beatissimi Petri Apostoli Discipulum in omnibus utique Doctoris sui Magisterio consonantem habuit fundatorem* labefactata maneret. Quæ verba cum in Grimánico Codice lineolis interclusa conspexerim, arbitratus sum, vel antiquum Amanuensensem, vel doctum aliquem Virum designare voluisse summam societatem, quæ a primordiis Romanam Ecclesiam inter, & Alexandrinam servata fuit, non tantum ob universale S. Petri Magisterium:

ve-

verum etiam ob principium illud, a quo Alexandrina ipsa duxit originem. Hinc S. Pontifex in medium profert Athanasii, Theophili, atque Cyrilli exempla, quos *probatissimos Præsules* appellat. Quæ loquendi phrasis cum Quesnelio, nescio qua de causa displicuisset, censuit adnotare: „Theophilum mirabitur quis hunc inter probatissimos Præsules recenseri a Leone, dignumque haberi, qui Dioscoro in exemplum proponeretur. (a) Et volens deinde præpedire responsionem, quæ adhiberi posset, statim subjicit. „Quod ne ad fidei sinceritatem tantum restringatur, obstat, quod *sanctæ memoriæ* appellatur ab eodem Epistola xciv. ad Marcianum Imperatorem, & lxxviii. ad Paschasium Lilybætanum, & cum sanctitatis præconio citantur ejus scripta tam in epistola 134. ad Leonem Augustum, quam in excerptis SS. Patrum in Chalcedonensi relectis. Addit præterea. „Nec tamen ignorare potuit S. Leo quam nefandis, quamque aperta vi Sanctum Joannem Chrysostomum persecutus fuerit, ac tandem oppresserit Theophilus. „An autem ante mortem tot scelerum eum poenituerit non explicat Quesnelius: sed lectores remittit ad opus Gallice conscriptum a Godefrido Hermantio de Vita S. Joannis Chrysostomi, & denum concludit. „Crediderim ego ex his loquendi formulis de Episcoporum sanctitate non esse decernendum. Cum videamus perditissimos homines iisdem titulis decorari etiam in Conciliis Œcumenicis, & hanc consuetudinem per ea tempora viguisse, ut quicumque Episcopi a fide Catholica nullo modo deviaverant, decesserantque in communione Ecclesiæ, reponerentur in sacris Diptichis, & *sanctæ memoriæ Viri* dicerentur. „

Quesnelius Theophilum Alexandrinum invehitur.

Gravis censura in Theophilum.

VII. At quis non intelligit nimis gravem, atque malignam esse hanc in Theophilum censuram, quæ non tantum istius in Chrysostomum simultates exaggerantur: verum etiam S. Leonis judicium, & Chalcedonensia Gesta parvi pendenda esse indicatur; quasi quod idem Theophilus, nec *probatissimus* fuerit *Præsul*, nec *sanctæ memoriæ* rationabiliter esset dicendus? Obstat contendit Quesnelius, quæ in Chrysostomum egit. Sed si hæc attendamus minime illius generis sunt, ut ipsius Theophili famam atteramus, perditissimisque viris comparemus. Simultatum enim illarum nulla alia origo fuit, quam studium illud, quo Gentiles, hæreticosque Antropomorphitas ubique insectari quærebat, simulque Catholicos Viros a librorum Origenis lectione avertere procurabat, ob apertos videlicet errores in hujus scriptis repertos. Quare cum ipse jussisset, ut ab omnibus damnarentur, & *Longi fratres* eorumque sectatores obtemperare detractassent, hos Ægypto ejecit, & Alexandria coacta Synodo, ipsum Origenem cum suis libris damnavit, agens quoque, ut in alia Synodo Cypri, cui Epiphanius præfuit, damnarentur. Hactenus nihil in Chrysostomum Theophilus fuerat commotus. Sed audiens Monachos a se ejectos benigne ab eodem Chrysostomo Constantinopoli receptos, Ecclesiasticæ disciplinæ studio tuendæ actus, quasi Alexandrinæ Sedis jura tueri cupiens, in Joannem invehì cœpit, & forte nondum sufficienter istius agendi ratione explorata, Constantinopolim profisciscitur, & coacta Synodo Joannem tanquam Canonum violatorem etiam reclamante plebe deposuit. Dabo quidem Theophilum tum eam animi moderationem non servasse, quæ Episcopum decebat, & nimio zelo actum præcipiti judicio in hanc causam inquisivisse. Sed obstat forte quin probatissimus Præsul, & *sanctæ memoriæ* Vir appelletur? Attendat quæso Quesnelius rationes quibus ducebatur. In mentem revocet eximias, excellentesque virtutes, quibus erat præditus. Nam præter sacrarum rerum scientiam, qua maxime pollebat, quoadusque vixit ab omni hæresi abhorruit, Judæorum conversionem omni nisu curavit, Gentiles ad veræ Religionis cultum inducere quæsit, nihilque eorum aggredi prætermisit, quæ in Catholica fidei munimen, præsidium, & incrementum pote-

Theophili zelus unde exortus.

Chrysostomus Monachos Ægyptios exilio pulsos a Theophilo Constantinopolim recepit.

Pietas, Fides, & Religio Theophili Alexandrini.

M m m 2

rant

(a) Quesnelius Tom. II. pag. 481. in notis, & observationibus ad hanc epistolam.

S. Leonis & Chalcedonensium PP. iudicium Quesnellianæ opinioni prævalent.

Mediolanensis Synodus, cur, & quando habita.

Quandonam Maximus Taurinensis floruerit.

PP. Mediolanenses S. Leonem laudant, & quare.

Epistolam Dogmaticam S. Leonis secti sunt.

rant redundare. At diutius in his immorari iam tædet; potissimum, cum in alio opere, agendo Rufinianas vindicias descripserim, quemadmodum Theophilus Origenem, & Origenistas exagitasset. (a) Addam dumtaxat Quesnellii, & alterius cuiusque recentioris Scriptoris opinionem tantum roboris nunquam obtinere potuisse, ut Leonis Magni, & Chalcedonensium PP. testimonia, atque iudicium infirmare, aut dejicere queant. Cum neminem lateat, gravissimas quæstiones olim inter sanctissimos viros excitatas horum sanctitati, & nominis celebritati minime obesse potuisse, etiam si aliquid humanæ infirmitatis passi sint, ut nimis vehementer propriis studiis, & opinionibus adhærerent, ut sexcentis exemplis ipsi probare possemus.

VIII. Restat jam tandem, ut de Mediolanensi Synodo verba faciamus, quam non alia de causa S. Leo haberi iussit, nisi ut communi illius Provinciæ etiam Episcoporum consensu, & publicis subscriptionibus epistola Dogmatica ad Flavianum susciperetur, quod, ait Baronius, impigre curatum est. (b) Tunc igitur Abundius Comensis, ceterique Pontificii Legati ex Oriente Romam regressi erant, verbis, de omnibus, quæ in Chalcedonensi Synodo contigerant rationem reddituri. Quare S. Pontifex ut certis documentis innotesceret, omnes Occidentales Episcopos fidei regulam a se ipso conscriptam, & definitam suscipere, Abundio Episcopo, & Senatori Mediolanensi Presbytero Collegæ ad Patriam, & Episcopatum revertentibus mandat, ut Eusebium conveniant pro Synodo indicenda. Huic Synodo Eusebius præfuit, ad eamque alii decem & octo Episcopi vel per se, vel per suos Legatos Presbyteros interfuerunt, quorum multi sanctitate, doctrina maxime celebres fuerunt; videlicet Maximus Taurinensis Episcopus, ipse Abundius Comensis, Crispinus Ticinensis, alique, quorum nomina multa cum laude in Ecclesiæ tabulis regeſta sunt, ut videre est apud Baronium anno superius laudato. Hinc facile colligimus longe a veritate eos Scriptores abscessisse, qui dixerunt: Maximum Taurinensem regnantibus Honorio, & Theodosio mortuum esse. Quomodo enim fieri id potuit; si non tantum huic Mediolanensi interfuit Synodo; sed etiam Romani Concilii Actis sub Hilario Papa subscriptis?

Quidquid autem de his, similibusque quæstionibus, ab aliis dictum fuerit, præſenti hoc otio non inquiramus. Summam dumtaxat hujus Synodice epistolæ paucis recensere. Tribus igitur capitibus distinctam Mss. Codd. omnesque editores illam exhibuerunt. In quorum priori Eusebius cum sociis exultare fatetur, quod Apostolicæ Sedis Legati Chalcedonem missi felicem, faustumque effectum legationis sibi commissæ assecuti fuissent; quod quidem in Dei laudem, & Christianæ fidei custodiam, ob divinæ majestatis præsidium contigisse asseverant. *Quando (videlicet ajunt) vos idoneos cultus sui assertores in Apostoli sui Sede Præsulem collocavit.* In altero epistolæ capite laudant doctrinam in epistola ad Flavianum contentam, tanquam Prophetarum assertionibus, evangelicis auctoritatibus & Apostolicis testimoniis omnino consonam; eamque *nitore quodam lucis ac veritatis splendore radiare, omnibusque sensibus convenire*, quos Beatus Ambrosius de Incarnationis Dominicæ mysterio, suis libris Spiritu Sancto incitatus inseruit. In tertio tandem capite idem Eusebius cum sociis, Anathema Eutychianis dixisse profitetur; atque *litterarum (ajunt) vestrarum formam sequuti, modum præscriptæ ordinationis nos servasse, his per fratrem, & Coepiscopum nostrum Cyriacum missis ostendimus.* Quæ sane verba innuunt, formam, rerumque omnium agendarum ordinem a sancto Pontifice præscripta, nemine refragante ab iisdem servata fuisse, ad debitam quidem obedientiam patefaciendam, quam semper totius Orbis Episcopi etiam in Synodis congregati Romanis Pontificibus præstiterunt.

Unum

(a) Tom. II. hist. Ecclesiast. pag. 98. 108., & alibi passim voce *Theophylus*.

(b) Baronius Tom. VI. Annalium.

Unum tandem adhuc restat in hac Synodica epistola, quod nostram animadversionem excitavit, quodque repugnantibus vulgatis, & Mss. Codd. aliter in Quesneliana editione exhibetur. Eusebius siquidem præsentem suam orationem claudere volens divinam opitulationem implorat; Leonisque Pontificis studio Eutychianæ hæreseos exitium, fidei palmam; & consummati certaminis coronam perpetua quiete retinendam adjudicat; subdens deinde: *hoc futuris memorabile seculis relinquatis, ut ab hoc extincta, presenti tempore impiæ sectæ contumacia videatur, ut vobis (supple Catholicæ fidei) propugnatoribus in æternum prostrata succumberet.* Concinit huic lectioni Surius, Conciliorum collectores, aliique ex vulgatis exemplaribus, quam genuinam esse, etiam aliqua Mss. exemplaria, quorum auctoritatem sequendam nobis persuasum est. Quamvis Quesnelius pro illa voce *extincta*, aliam *extitisse* induxerit, & forte sui librarii oscitantia & *pugnatoribus* pro *propugnatoribus* admiserit. Is tamen in notis ad hanc epistolam fatetur laudatum locum medica manu indiguisse, quem ad Mss. Tre-cop., & Thuan. Cod. emendavit, facta collatione cum hac vulgata (a) *superesse ut annuente Domino perpetuo retinentes, hoc futuris memorabile seculis relinquatis; ut a tempore præsentis extincta impiæ sectæ contumacia videatur, ut novis purgationibus in æternum prostrata succumberet.* Falsam quidem, atque corruptam esse hanc lectionem nemo inficiabitur; si eam consideret, deinde conferat cum præcedenti epistolæ contextu: in quo ut diximus, & hæreseos exitium, & fidei palma, & consummati certaminis corona summo Pontifici Leoni adjudicantur. Non igitur novæ purgationes adhibendæ erant, ut extincta hæresis *in æternum prostrata succumberet.* Quare novissima Augustini Savioli Veneti Typographi editio maximam mihi movit admirationem, tam corruptam lectionem in hujus epistolæ contextu inducendo, ea expuncta, quam Surius, Conciliorum collectores, & ipse Quesnelius retinendam esse judicarunt: Atque admirationem adauxit, quod ipse editor fassus sit, optimorum Mss. Codd. fidem, & auctoritatem se esse secutum. Quamvis revera nullos codices consuluisse, ex hoc atque similibus lapsis mihi liceat argumentari; de qua re aliqua dicere opportunius reservabo in altero tomo Leoninorum operum.

Hæreses Apost. Sedis auctoritate prostrata.

Mss. & Editorum Codd. corrupta lectione.

Eutychianæ hæreseos exitium, fidei palma, certaminis gloria Leoni adjudicantur.

Augustini Savioli Veneta editio.

CAPUT III.

De tempore, numero Patrum, atque sessionum Synodi Chalcedonensis. Omnia, quæ in votis S. Leo habuit feliciter executioni mandata sunt. Catholica fides stabilita: Episcopi lapsi ad pœnitentiam suscepti sunt: Dioscorus, & Eutyches damnati, & demum Apostolicæ Sedis jura in Ephesina Synodo abolita, summa consensione reparata, & stabilita fuerunt.

I. **M**ARCIANUS Imperator, ob causas in superioribus recensitas jussit, ut Episcopi ad generalem Synodum acciti in Chalcedone convenirent, & in Basilica S. Euphemie Martyris in suburbiis extra Urbem congregarentur. Exordium sumpsit octavo Idus Octobris anni 451. fuitque absoluta Kalendis Novembris. Scriptores, ut adnotavit inter cæteros Cardinalis Baronius, non conveniunt in determinando neque Patrum, neque actionum numero. Marcellinus in Chronico sexcentos, & triginta Episcopos adfuisse narrat. Cui suffragantur Liberatus Diaconus, & Photius. Nicephorus mavult duplicatum fuisse numerum eorum qui Œcumenico Nicæno Con-

Chalcedonensis Synodi tempus.

(a) Quesnelius Tom. II. pag. m. 482.

Patrum numerus.

Actionum numerus.

Scriptores qui Chalcedonenſis Synodi acta illustrant.

Dioſcorus accuſatur ab Eufebio Dorylæi.

Concilio interfuerunt, videlicet ſexcentos triginta ſex fuiſſe. S. Leo vero, qui recenter a ſuis Legatis ex Oriente advenientibus, & ex actorum exemplaribus edocebatur, ſcribens ad Episcopos Galliarum ait: *ſexcentorum ferme fratrum Coepiscoporumque noſtrorum Synodus congregata*. (a) Ad quæ omnia idem Baronius animadvertens, arbitratur ab exemplaribus actorum, quæ ſuperſunt ſubductam eſſe fere dimidiam partem Episcoporum, cum in prima actione ejuſdem Synodi nonniſi tercenti quadraginta Episcopi ſubſcripti reperiantur. Verum de hac difficultate verba faciemus in actione de Domno Antiocheno, Stephani Baluzii animadverſiones approbantes. Æque incertus apparet actionum numerus, pro quo definiendo aliæ, & aliæ ſunt ſcriptorum opiniones. Baronius ex dierum numero, quo ſancta illa congregatio duravit, actionum quoque numerum inferri debere arbitratur. Cum itaque ab octavo die Idus Octobris uſque ad Calendas Novembris duodecim dies interceſſerint, & ſingulis diebus PP. conveniſſe, arbitrari liceat; ideo duodecim ſeſſiones ſive ſecretaria habita fuiſſe credendum eſt. Liberatus laudato loco, quindecim numerat actiones: ſed in Græcis, Latinisque exemplaribus ſexdecim continentur, quamvis multa habeantur in Latinis, quæ in Græcis deſiderantur, & e contrario. Verum ſi ſedulo attendamus ad omnes cauſas, quæ in ea Synodo agitatae ſunt, ſateri cogimur, in eadem ſeſſione plures actiones factas fuiſſe, ut conſtabit, cum de Photii Tyrii, & Domni Antiocheni cauſis diſputabimus.

II. Eccleſiaſticae hiſtoriae Scriptores, qui nos præceſſerunt, diligentiffime ſingula in iis actis contenta recensuerunt; quod præſtare in præſens nos prætermittimus, ne quod ab aliis jamdudum actum eſt, iterum agamus. Potiſſimum cum non ſemel laudati auctores, Baronius videlicet, Chriſtianus Lupus, Pater Natalis Alexandro, Stephanus Baluzius, Joannes David, ſinguli pro ſcribendi ſcopo quem aſſumpſerant, eadem acta deſcripſerint, variasque incidentes quæſtiones pertractaverint, a nonnullis quarum nos abſtinuimus, cum ad rem noſtram haud pertinere arbitrati ſumus. Tria igitur cum ſint quæ Magni Pontificis vota, ut diximus in præcedentibus, reſpiciunt; quæque tandem fideliter executioni in ea Synodo fuere demandata, ſingula indicabo. Primum igitur ad fidei cauſam pertinebat, de qua in Synodi exordiis pertractari cœptum eſt. Nam Paſchaſinus Lilybæi Episcopus Leonis mandatis obtemperaturus, petiit ut Dioſcorus e Synodo diſcederet; nam inter reos dumtaxat, non inter iudices, ille erat admittendus. Et quamvis iſthæc petitio dura viſa fuerit, tamen ad compescendos aliquos diſſenſionis motus inter Orientales excitatos, & ad præcavendas inducias quæ ex Canonicis citationibus contingere ſolent, iudices dixerunt, ut tanquam iudicandus in medio federet. Tum accepta ab Eufebio Dorylæi facultate Dioſcorum accuſandi, hunc, & læſæ fidei, & ſacrilegi homicidii reum ob necem Flaviano illatam poſtulabat. Et lecto accuſationis libello, Marciano Imperatori oblato; Dioſcorus objecta diluere nitebatur dicendo: *Flavianum legitime Condemnatum in Synodo Imperatoris Theodoſii auctoritate congregata*. Sed quid in latrocinialibus actis contineretur ex horum lectione ſciſcitatum eſt. Quare cum in iſdem actis legendis ventum eſſet ad Theodoſii conſtitutionem, qua cautum fuerat, ne Theodoritus præcedenti Ephefino latrocinio intereſſet, Iudices petierunt Theodoritum in Concilium introduci. De cujus cauſa hic diſſerere prætermittimus; cum in ſubſequentibus Queſnelianam reſellere debeamus diſſertationem. Interim jam Episcopi qui pro Dioſcori & Eutychetis partibus decertaverant confeſſi ſunt, timore ſe militum compulſos, Orthodoxos depoſuiſſe Episcopos, & conſcientiæ ſtimulis acti exclamaverunt: *omnes peccavimus, omnes veniam poſtulamus*. Et continuata lectione actorum.

Pſeu-

(a) Marcellinus in Chronico. Liberatus Diaconus in Breviario Cap. 3. Nicephorus Lib. 15. Cap. 2. Photius de ſeptem Conciliis Cap. 4. S. Leo epiſt. olim 52. Nunc in Queſnelii editione 77. Baronius Tom. 6. Annalium pag. 139. & ſeqq.

Pseudosynodi, Dioscorus accusatus est, quod epistolam dogmaticam S. Leonis tanquam fidei regulam ad Synodum transmissam, legi vetuisset. Ut autem plenius innotesceret vis S. Flaviano, & Orthodoxis Episcopis illata, recensita fuerunt omnia Constantinopolitani Concilii acta, in quibus de Eutychetis condemnatione gestum fuerat. Ex qua lectione Apostolicæ Sedis Legati probaverunt, Flavianum vere Catholicum, Eutychetem vero impium hæreticum. Sed Dioscorus ipse amplius cohibere non valens suæ malæ fidei nequitiam interloquendo ausus est contendere: *Flavianum jure fuisse damnatum quod dixisset post adunationem duas esse in Christo naturas*; cujus contrariam sententiam coram Patribus pertinacius propugnare ausus est. Postea vero alia quamplurima lecta sunt, de quibus summam Baronius verba facit, & ipsi occasione subsequentium exercitationum indicabimus. Tandem fidei definitio ad sequentem actionem protracta est, quæ sexto Idus Octobris fuit celebrata.

Lapforum Episcoporum poenitentia

Dioscori blasphemia.

III. In hac porro symbolum Nicænum recitatum fuit, cui concinere Cyrilli Alexandrini scripta, & Leonem Romanum Pontificem in sua epistola, omnes Patres contestati sunt. Hanc autem Leonis epistolam mirificis laudibus prosequentes acclamarunt. *Hæc Patrum fides: hæc Apostolorum fides: omnes ita credimus: Orthodoxi ita credimus: Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est: Apostoli ita docuerunt: pie, & vere Leo docuit, Cyrillus ita docuit. Leo, & Cyrillus similiter docuerunt.* Quis autem non intelligit solemnibus istis, atque universalibus PP. acclamationibus, iusto iudicio, & diligenti studio honorem ad Apostolicam Sedem, & ad Sanctum Leonem delatum fuisse, cujus jura, & prærogativas Dioscorus in præcedenti Synodo psumdederat, & aboleverat? Leonem enim Petri esse successorem, sincerum fidei Catholicæ custodem, scripturarum sacrarum supremum esse interpretem, uno ore venerati, ad delendam nimirum illam turpitudinis maculam, qua cum summo Apostolicæ Sedis dedecore Leo ipse, & hujus legati in Latrocinio Ephesino fuerant passi, & iniusti. Pro quo scelere cum debitas poenas Dioscorum subire oporteret, in sequenti tertia sessione hujus damnatio prolata est. Huic autem sessioni soli Episcopi sine sæculi magistratibus interfuerunt. Aberat etiam a Synodo Dioscorus, sed sub militum custodia detinebatur. Et quamvis in prima sessione istius crimina sufficienter omnibus innotuissent, tamen ad servandam juris Canonici formam, & ordinem, iterum Eusebii Dorylæi accusatoris libellus lectus est; & ne in absentem sententiam proferrent, semel iterum, & tertio Canonicis citationibus eum ad Synodum venire pulsarunt. Varia excusationum genera interposuit Dioscorus, vel quod detinebatur ægritudine; vel quod ipsi cautum esset Synodo adesse, iudicibus sæcularibus absentibus. Quam postremam excusationem irritam prorsus fecit Cecropius Sebastenus Episcopus, ad eum vocandum missus, dicendo; *quando quedam regularia, nempe Ecclesiastica negotia examinantur secundum Canones, neque iudices alios, vel laicos interesse oportet.* (a) Dum hæc autem agebantur, & Synodi PP. Dioscori responsa juxta præfixos terminos expectabant, quatuor libelli Theodori, Ischirionis, Alexandrinorum Diaconorum, Athanasii Presbyteri, & Sophronii Alexandrini, Christiani viri lecti sunt. Eam enim Epigraphem, seu inscriptionem præferunt: *Sanctissimo, & Beatissimo universali Patriarchæ Magnæ Romæ Leoni, & Sanctæ universali Synodo Chalcedonensi.* Hos libellos Leoni Summo Pontifici inscriptos, inter Leonina opera non collocavit Quesnelius, nec in Synopsi Chalcedonensium actorum, indicavit saltem Leonis nomen præferre. Quamvis consilium habuerit suam editionem adornandi omnibus monumentis ab ipso Sancto Summo Pontifice scriptis,

PP. testimonia de epistola M. Leonis.

Dioscorus Canonicè vocatus ad Synodum.

Libelli accusationum Leoni, & Synodo oblatis contra Dioscorum.

(a) Videtis sequentem nostram dissertationem in causa Photii Tyrri, quam examinandam explicandamve nobis dedit Cl. D. Nicolaus Antonelli Pontificiæ Conciliorum Benedictinæ Academiæ a secretis.

ptis, & aliorum ad ipsum. (a) Hujusmodi libelli Græce, & Latine extant Tom. iv. quos ad lectionem Vaticanorum Codd. emendavimus, & ut inter S. Leonis Magni opera in lucem prodeant in sequenti Tomo curabimus.

Dioscori facinora
descripta.

Sententia in Dio-
scorum lata.

Sententia in Dio-
scorum lata ab om-
nibus PP. probata.

I V. In his porro libellis gravissima Dioscori facinora descripta, & contestata continebantur, quorum summam in præsens indicare supervacaneum ducimus, cum viris doctis innotuerint, & possint a quopiam lustrari. Cum igitur tertio ad Synodum vocatus Dioscorus obtemperare recusasset; nec eum permovere potuisset Joannes Germaniciæ Episcopus dicens: *Sacerdotum delicta communis est turpitudine. Si igitur scit tua Sanctitas calumniam se ab aliquibus pati; non est longe Sancta Synodus: fatigare, ut convincas mendacium.* Quare cum reliquum non esset ad ipsius defensionem, Pontificii Legati, Leonis personam agentes in eum damnationis sententiam tulerunt. Hanc autem nos hic subicere prætermittimus, ne contra propositum institutum nostræ exercitationes nimium excrescant. Qui vero intelligere cupiunt, an omnia Apostolicæ Sedis jura in eo judicio manserint reparata, quemadmodum S. Leo post latrocinium Ephesium habuit in votis; facile totam istius actionis seriem, ordinem, & decreta lustrare poterunt apud Conciliorum collectores Tom. iv. actione tertia. Hanc itaque Pontificiorum Legatorum in Dioscorum latam depositionis, degradationisque sententiam, unanimi consensione ratam habuerunt cæteri PP. qui postmodum Synodales scripserunt epistolas Valentiniano, & Marciano Imperatoribus, Pulcheriæ Augustæ de his, quæ nuper stabilitæ fuerant. Publicum quoque propositum fuit istius damnationis Decretum, quod, & ipsi Dioscoro, atque etiam Clericis Alexandrinis fuit significatum.

S. Leo jusserat la-
pso Episcopos in
communione ac-
cipi.

Quare Ægyptii
Episcopi synodi
mandatis statim
non obtemperave-
runt.

V. In sequenti autem sessione, quæ quarta fuit, causa Episcoporum qui cum Dioscoro in latrocinio Ephesino principes partes obierunt ad examen revocata est. Hos autem in Synodo de Imperatoris Theodosii mandato pariter præfuisse, ipse Dioscorus testatus est, contendens cum Domno Antiocheno, Juvenali Hierosolymorum, Thalassio Cæsareæ Cappadociæ, Eustathio Beryti, Eusebio Ancyrae, & Basilio Seleuciæ Episcopis communem causam habere. Sed quia hos S. Leo jusserat in communionem recipi, & poenas Canonicas iisdem relaxari si poenitentes se exhibuissent, & si in horum Sedibus alii jam Catholici Episcopi non essent suffecti, ut jam vidimus ex præcedentibus epistolis, & Commonitorio Legatis dato; idcirco cum probassent Nicænum, & Constantinopolitanum Symbolum, Decreta Ephesi, & S. Pontificis Leonis epistolam, anathema dicentes contraria sentientibus, jussi sunt Synodum ingredi, a qua repulsi fuerunt, & Ecclesiastica obtenta pace, Catholicæ Societati adjuncti fuere. Domnum autem Antiochenum non adfuisse in peculiari dissertatione explicabimus. Admissi quoque fuerunt Ægyptii Episcopi, quos Pontificii Legati jusserunt anathema dicere Eutycheti, & subscribere epistolæ S. Leonis. Utrumque facere primo detrectarunt, expectantes novi Alexandrini Antistitis electionem, quem sequuturos esse spondebant in subscriptione. Sed instante Synodo, ut Eutychetem damnarent, tandem consenserunt. Verum cum adhuc urgerentur, ut S. Leonis litteris subscriberent, omnino renuerunt; seque prosterntes petierunt, ut Sanctæ Synodo placeret primum eligi Alexandrinum Episcopum. Quorum supplicationibus cum Synodus annuisset, ea tamen interposita cautione ne Chalcedone recederent: sed novi Episcopi electionem expectarent. (b) Eminentissimus Cardinalis Baronius, atque Cl. Stephanus Baluzius adnotarunt Græca actorum Chalcedonensium exemplaria laudatas actiones aliter distributas continere. Sed notariorum Episcoporum id esse

(a) Vide Tom. ii. operum S. Leonis pag. 511. (b) De hac Ægyptiorum supplicatione Consule Christianum Lupum in appendice ad actionem ix. Concilii Chalcedonensis.

id esse tribuendum, in dissertatione, quam pro Domino Antiocheno conscripsimus affirmamus.

VI. In quinta actione de fidei constitutione, ab omnibus veluti firma regula tenenda inquisitio coepta est. Carosus enim Dorotheus, alique Eutychiani Archimandrita libellum Marciano Imperatori dederant, ut ipsis liceret de fidei rebus cum Catholicis disputare. Qui cum Synodum essent ingressi, & libellum PP. obtulissent, cogniti sunt pro Dioscuro supplicationes habere. Profitebantur in eo se tantummodo Nicenam fidem amplecti, nullamque ejus expositionem admittere. Addebant praeterea, potius extra alios seorsum a communione ipsorum vitam acturos, quam quidquam novi ad fidem pati superinduci. *Ita quidem* (ait Baronius) *hypocritae illi, more Eutychetis, atque Dioscori, sub mentito pallio Nicenae fidei novam haeresim fovebant.* Horum libello, alius obiectus est Synodo oblatus a Catholicis Archimandritis, & interea tridui spatium temporis datum est haeticis ad resipiscendum, Atque Catholicae fidei adversum Eutychetem subscribendum. Hos inter erat quidam Archimandrita nomine Maximus, qui Eutychetis Magister dicebatur. Haeticorum autem Archimandritarum subdola agendi ratio Synodum fatigavit, & turbas inter PP. excitavit. Nam Paschasinus, & caeteri Legati Pontificii, volebant quod ad Eutychianae haeseos exitium, & condemnationem S. Leonis epistola tamquam fidei tessera ab omnibus admitteretur. Contra vero Anatolius Constantinopolitanus, qui secreto haecenus Dioscuro, & Eutychianae factioni ex parte adhaerebat, multis modis se opponebat. Primo enim approbandam PP. exhibebat quamdam fidei definitionem ab Asclepiade Constantinopolitano Diacono recitatam, quam tanquam haeticorum turbis faventem, Sedis Apostolicae Vicarii, cum aliquibus Episcopis Orientalibus repudiarunt, nec actis Synodalibus inferi permiserunt. Secundo nihil novi antiquis fidei sanctionibus superaddendum esse contendebat, ita ut praeter Nicenum, & Constantinopolitanum Symbolum, & Ephesina Decreta contra Nestorium, hujusque asseclas stabilita, nulla definitio ad Eutychianum Dogma proscribendum admittenda esset. Tertio Dioscorum non ob laesam fidem fuisse damnatum, & Episcopatu dejectum affirmabat, *sed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiscopo Leoni, & tertio vocatus est, & ideo damnatus est.* Hanc subdolam Anatolii agendi rationem apprime Paschasinus, & caeteri Vicarii Pontificii noverunt. Et propterea ne ullus aditus Eutychianis superesset fidei Symbolum aliter interpretandi, praecedentibus Nicenis, Constantinopolitanis, & Ephesinis Decretis addiderunt: *Epistolam magnam, & senioris Urbis Romae Praesulis Beatissimi, & Sanctissimi Archiepiscopi Leonis, quae scripta est ad Sanctae memoriae Archiepiscopum Flavianum, ad perimendam Eutychis malam intelligentiam, utpote & magni illius Petri confessioni congruentem, & communem quamdam columnam existentem adversus perverse sentientes ad confirmationem rectorum dogmatum congruenter aptavit &c.* Integre ergo fidei definitione recitata, eam Imperatori Marciano, ex Judicum sententia manifestandam esse censuerunt, ut habent Facundus Hermianensis, & Liberatus Diaconus, ut Episcopi deinde unanimi consensione, in sequenti actione eidem subscriberent. (a)

Eutychianorum
archimandritarum
disputatio.

Maximus Eutychetis
Magister.

Anatolii suspecta
fides ob tria potissimum.

Paschasinus Synodi
Praeses Anatolio
restitit.

VII. Octavo igitur Kal. Novembris sexta actio celebrata est, & ut ex actorum exemplaribus innotescit, omnes Episcopi Synodali definitioni subscripserunt. Et ibidem advenientibus Marciano Imperatore, & Pulcheria Augusta; aliisque nobilibus viris Imperialis Aulae Ministris, ipse Marcianus paucis Synodi Patres allocutus est. (b) Qua allocutione absoluta,

Marciani Imper.
ad Synodum allocutio.

N n n

quae

(a) Qui de hac, & sequenti actione plura desiderat, consulat eruditissimas annotationes Cl. Stephani Baluzii in nova Conciliorum collectione. (b) Haec Imperatoris allocutio Graece, & Latine extat Tom. iv. Conc. pag. mihi 1421. Vide Stephani Baluzii annotationes loco superius laudato.

Marcianus laudatur a PP.

PP. supplicatio ad Imperatorem.

quæ hætenus gesta erant Aetius Archidiaconus Constantinopolitanus recitavit, una cum omnium Episcoporum subscriptionibus. Quare interrogata Synodo ab Imperatore; si secundum omnium Sanctorum Episcoporum expositionem definitio nunc relecta, prolata est, omnes clamaverunt; *omnes sic credimus, una fides, una voluntas &c.* & conversi PP. ad Imperatorem dicebant: *Marciano novo Constantino, novo Paulo, novo David. Annos David Imperatori. Augustæ pariter multos annos dixerunt.* Et utrumque, alloquentes subiciebant: *Luminaria mundi Domine tu custodi:* & multis aliis veris, iustisque laudibus utrumque ornarunt. Fidei rebus igitur ita dispositis, atque firmatis, Imperator ad honorem Clericalis militiæ, & Monasticæ vitæ, quædam Capitula Canonicis statutis determinanda Synodo proposuit; *Decorum* (ait) *esse judicantes, a vobis hæc regulariter potius formari per Synodum, quam nostra lege sanciri.* (a) Fatigati autem ob nimios labores Episcopi, semel, iterumque Imperatorem supplices rogarunt, ut eos dimitteret: sed ipse Marcianus ad Synodum conversus dixit: *multum quidem estis itinere fatigati laborem perferentes. Verumtamen sustinere adhuc tres, aut quatuor dies, & presentibus magnificentissimis nostris iudicibus quæcumque vultis movete, competens adepturi solatium.* Addidit tandem; *nullus vestrum antequam perfecti termini ex omnibus proferantur a Sancto Concilio discedat.* Hætenus ea brevitate, qua potui priores sex Chalcedonensis Synodi actiones summatim descripsi; ex quibus haud dubium esse potest, feliciter S. Leonis Magni vota adimpleta mansisse, atque Apostolicæ Sedis jura turpissime jam pridem a Dioscori, & Eutychiana factione in præcedenti Ephesina Synodo violata, & abolita, solemni, atque universali totius Ecclesiæ iudicio reparata fuisse. Cætera vero, quæ sequuntur, cum ad particulares quorundam Episcoporum causas pertineant, sequentibus in exercitationibus explicabimus.

C A P U T I V.

Dissertatio in quartam Chalcedonensis Concilii actionem habita in Pontificia Conciliorum Academia anno Domini

MDCCLVII.

Argumentum appropriatum discutiendum in Pontificia Conciliorum Academia.

I. **P**hotii Tyrii causam, in cujus cognitione Chalcedonenses PP. quarta hujus Synodi actione versati sunt, in præsens expendere jubeor, de iis tribus dumtaxat verba facturus, quæ hujusce Academiæ viris hoc anno discutienda præscripta fuere, quæque sub octavo numero, quoad Canones sequenti ordine, & vocibus exprimuntur.

Primo, an consuetudo antiqua allegata ab Anatolio, actione iv. in causa Photii Episcopi Tyrii; quod Episcopi existentes Constantinopoli una cum Patriarcha definiabant quorumcumque recurrentium causas, legitima esset; & hoc posito, cur sententia in causa Photii fuit revocata.

Secundo, utrum in causis Ecclesiasticis judicandum esset secundum Canones, an etiam secundum pragmaticam sanctionem; qua de re actum est actione iv: in eadem causa Photii.

Tertio tandem: an Episcopus, si esset episcopatu indignus, possit in ordine inferiori collocari, quod negare videntur Legati Papæ actione iv. In quibus omnibus perquirendis, multam orationem me habere oporteret, si libere ejusmodi argumenti latissimum campum excurrere possem. Verum cum summi, clementissimi, atque sapientissimi Principis benignitate abuti haud debeam, idcirco non omnia quæ dicenda occurrunt potero recensere: sed

(a) Hujusmodi tria capitula expressa offendens Tom. ix. Concil. pag. 1510.

sed aliqua nondum satis explorata prolixius exponam; notiora dumtaxat de libabo, & quæ tandem a recentioribus Regalistis multis cavillationibus implexa, ad Ecclesiasticum regimen, & ad Apostolicæ potissimum Sedis jura dejicienda, aut prorsus evertenda, similibus occurrentibus causis, in medium adducuntur, non dissimulabo, atque Chalcedonensium PP. vestigiis insistens paucis refellere conabor.

II. Antequam præsentis concertationis capita resolvere aggrediamur, quæ, & qualis causa fuerit cur tot, tantaque dissidia Photium Tyrium inter, & Eustathium Berytensem exorta essent, inquirere nobis opus est. Tyrum ergo Urbem imprimis totius Phœnicia Primæ fuisse Metropolim, cui duodecim aliæ Urbes, & Episcopi, ab Ecclesiæ exordiis ad annum quadragesimum quinquagesimum usque suberant, quorum unus erat Beryti Episcopus, ex Ecclesiasticis tabulis exploratum est. Omnium primus deinde, qui hujusmodi Metropolita jura violare tentaverat fuit Eustathius. Qui posthabitis Nicænorum Patrum regulis, maximo suæ amplificandæ Sedis studio actus, Pragmaticum ab Imperatore Theodosio typum, seu rescriptum obtinuit, quo dissecta in duas partes Phœnicia Primæ Provincia, Berytiorumque Ecclesiæ Metropolitanico gradu, & honore attributo, Ecclesiarum quoque Tripolis, Biblis, Botrys Orthosiade, Arcæ, Antharadis, quæ Photio Tyrio legitimo Metropolita suberant, administrationem, & ordinationes in suam redegit potestatem. Facinus tam grave non exhorruit Eustathius. Quippe qui res omnes Ecclesiæ, susque deque vertere assuetus, multorum schismatum, & contentionum auctor fuerat. Cum videlicet irarum, & odii impotens, in latrocinali Ephesina Synodo adversus sanctum Flavianum Constantinopolitanum Episcopum, Anatolii decessorem, & Eusebium Doryleensem, pro Dioscori, & Eutychetis factione signiferi partes subire non reformidavit, ut Catholica fides plene ad exitium perduceretur. Atque hac de causa Eustathii Berytionum Episcopi nomen, non nisi cum summa ignominia in sacras tabulas relatum legimus. Cum nimirum Chalcedonenses Patres priori actione, latrocinalis precedentis Synodi acta rescindere, & abolere instituentes, omnium barbarum, & criminum auctores, eadem omnino pœna esse plectendos decreverunt, quam ipsi per summam injuriam laudatis Episcopis, Flaviano scilicet, & Eusebio inuferant.

III. Verum tametsi ea in Prædatoria Synodo, Eustathius cum aliis quinque Episcopis, totius schismatis auctoribus, potestatem, & imperium habuisset: quamvis præterea Dioscori Alexandrini, tum Chrisaphii, & cæterorum Imperialium Ministrorum, qui Eutycheti patrocinabantur, favorem sibi comparasset; nullum tamen conatum, aut in Photium Tyrium, aut in ejus Ecclesiam adhibere ausus est. Satis sibi esse ducens tum talia, tantaque præsidia nactum esse, quibus facile magis opportuno tempore, suis studiis, suisque honoris, & auctoritatis cupiditatibus posset indulgere. Quare cum anno quadragesimo nono, undecima die Kalendarum Augusti, latrocinali Synodo absoluta, Constantinopolitanus Episcopus Flavianus, plagis, verberibus, & contumeliis affectus, e sua Sede exturbatus, exulatum ire coactus esset, Eustathius tamen sibi persuasit facilius optatum honorem assequi posse, si cum novo tandem Episcopo in Flaviani locum suffecto, pacem, & amicitiam haberet, ad felicius suum negotium conficiendum. Hinc ergo minime dicendum est; Orientis rebus in tanto discrimine positis, illud aliud gravissimum facinus, Pseudosynodi PP. perpetrasse, videlicet quod Flaviano adhuc superstite, Anatolium in ejus sufficerent locum, & in Constantinopolitanum ordinaverint Episcopum. Contrariam enim opinionem, & si plerique cum ex Catholicis, tum Etherodoxis Scriptoribus quandoque probassent, tamen nonnisi purum, putumque redolere figmentum, perspicue cum ex Theodosii, tum ex ejusdem Anatolii ad S. Leonem epistolis patefactum est. Flavianus quippe nonnisi sequenti

Origo dissidiorum
Photium Tyrium
inter, & Eustathium
Beryti.

Eustathius Beryti
a Theodosio junio
re Pragmaticum
typum obtinuit.

Eustathius schis-
matum, & con-
tentionum auctor.

Eustathius in la-
trocinio Ephesino
potestatem habuit.

anno Martyr ex hac luce migravit. Cujus secuta morte, Theodosius Imperator Constantinopolitano demandavit Clero aptiores ad id munus obeundum decernere, atque probare: (a) *sibi electionem omnium præcipui reservans*. At cum gravissima in dies inter Constantinopolitanum Clerum dissidia succrescerent, agente potissimum Dioscori factione, & Imperatoris Ministris, *jussit Theodosius conquiri* (verba sunt Anatolii) *Clericos in Regia Urbe etiam ex aliis Civitatibus, ob quædam (ita ut sit) negotia degentes, quo inter illos præstantior in Episcopalem dignitatem promoveretur*; ut jam ipsi in præcedenti libro observavimus.

Anatolii ad Episcopatum evectio Eustathio profuit.

IV. Multa quidem vera, & scitu digna modo dicenda occurrerent, si temporis ratio, & præsens differendi propositum haud præpedirent. Illud unum, quod ad res nostras facere visum est, leviter dumtaxat attingam. Anatolii videlicet ad Constantinopolitanum Thronum evectionem, Eustathii Berytiorum Episcopi studiis oppido favisse, Tyrriorum vero Episcopo Photio extra modum fuisse exitialem. Summa enim Eustathium inter & Anatolium necessitudo intercesserat. Nam is cum esset Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, & Dioscori Episcopi Apocrisarius, cujus factionis schismaticæ studio, ad Episcopatum Constantinopolitanum fuerat evectus, jam animum paratum habebat, ut eorum votis, & petitionibus indulgeret, qui adversus Sanctissimum Flavianum, pro Eutychiano Dogmate decertaverant.

S. Leo jubet Constantinopolim haberi Concilium, & quare.

V. Interim ergo Constantinopoli varii habentur Episcoporum Conventus. Quorum in uno jubente Theodosio Imperatore, & non expectatis litteris, atque Romani Pontificis sententia, Episcopi Anatolium consecraverunt. Eiusdem Concilii meminit Anatolius in epistola ad Sanctum Leonem. *Unde id operis incubuit sanctæ Synodo Episcoporum Constantinopoli versantium, ut ad me ordinandum sine mora procederent*. (b) Alterum deinde habet jussit idem sanctus Pontifex, qui, labente Julio mense, anni quadringentesimi quinquagesimi, acceptis cum ab Anatolio, tum ab Imperatore Theodosio litteris de Flaviani obitu, & novi Antistitis electione, secum reputans dirum schisma, quod Catholicam in Oriente societatem disruperat, suspensus hærens, nec rata, nec irrita electionis, & consecrationis acta definire voluit: sed tamdiu cum Anatolio communicare distulit quamdiu, quatuor Apost. Sedis Legati e Pontificio latere missi, Constantinopolim profecti, sinceram ex novo Episcopo fidei professionem coram omni Clero, & populo emissam, sua manu signatam, atque adamusim, Pontificiis votis, & mandatis congruentem exciperent. Superstitibus adhuc sunt plures S. Pontificis epistolæ, ad Theodosium, ad Pulcheriam Augustam, ad Clerum Constantinopolitanum, ad ejusdem Urbis Archimandritas, & denique ad Martinum Presbyterum; ex quibus rerum gestarum seriem non tantum apprimè intelligimus, verum etiam S. Pontificis agendi ratio, Religionis studium, animi robur, suprema ejusdem in omnes totius Orbis partes administratio luce clarius enitescit. (c)

Legati Pontificii Constantinopolim missi.

S. Leonis agendi ratio cum Orientalium Ecclesiis.

VI. Verum in postrema hac Anatolii Synodo, quæ in nonum saltem, aut in decimum ejusdem anni mensem rejicienda est, nihil de Photii Tyrri causa actum fuisse, ex gravissimis conjecturis perspicue innotescit. Theodosius junior imprimis, a quo Eustathius Pragmaticum rescriptum acceperat, vivendi finem fecerat die decima octava Julii, quo tempore ejus litteræ vix ad S. Leonem perlatae fuerant, & Pontificii Legati, qui hoc Concilium convocare debebant, aut nondum iter fuerant aggressi, aut si illud incoeperant, adhuc in Romanis diversabantur suburbiis. Leonis

Quandonam Theodosius Imp. mortuus sit.

(a) Christianus Lupus in scholiis ad Synod. Chalced. Petavius Ratio. temp. par. i. lib. vi. cap. xix. pag. 369. Guillelmus Cave historia script. Eccl. verbo *Anatolius* C. P. (b) Videlicet quæ diximus de Anatolii ordinatione cap. iv. prioris libri (c) Epistola Anatolii ad S. Leonem pag. 272. Tom. apud Quænelium.

nis quippe litteræ id suadent; cum datæ fuerint Romæ, decimo sexto Kalendas Augustas, triduo antequam Theodosius diem obiret Constantinopoli. Ad quam deinde Urbem propter itineris labores, locique distantiam Pontificios Legatos nonnisi octavo, aut nono mense adventasse credendum est. Qui præterea fideliter suo munere perfungi cupientes, haud quaquam Anatolio in læsæ fidei suspensionem adducto permisissent, in Synodo, quam ipsi mandante Romano Pontifice convocabant, principes partes subire, cuncta pro sua libidine disponere, Ecclesiasticas leges abolere; cum ipse potius de mala fide suspectus coram ipsis Legatis, cæterisque Episcopis tanquam reus se sistere debuisset.

Octavo, aut nono mense Rom. Pont. Legati Constantinopolim venere.

Synodus hæc Constantinopolitana a P. Legatis indicta.

VII. Photii igitur causa ad præcedentem aliam Synodum, quæ Theodosii mortem præcessit, omnino referenda est. Cui cum Eustathius Berytiorum Episcopus, subreptitium, quod acceperat ab Imperatore Pragmaticum typum exhibuisset, Episcopi omnes, qui Constantinopoli conveniant, vel in Anatolii gratiam, vel poenarum minis deterriti, etiam contra Ecclesiasticarum regularum vetitum, præstiterunt assensum. Tunc itaque agente Chrysaphio, & cæteris Imperialibus Ministris, qui Eustathio impense favebant, non tantum Theodosianum fuit confirmatum rescriptum: sed operam dederunt, ut Maximus Patriarcha Antiochenus, qui ab ejusmodi aberat Synodo, quamvis Constantinopoli diversaretur, quæ recentius ad ampliandam Ecclesiæ Berytiorum dignitatem, honorem, & prærogativis sancita fuerant, rata, & firma habere vellet. Suberat enim Antiocheni Patriarchæ administrationi, & ordinationi Phænicia Primæ Provincia cum suo Tyrio Metropolitæ, cæterisque Episcopis. Quemadmodum vero res contigissent narrat idem Maximus a Chalcedonensibus PP. postmodum interpellatus. *Eram Constantinopoli. Cum vero Concilium de hoc haberetur, non adfui, sed mihi charta allata est, & subscripsi.* Quid plura? In hoc Anatolii Concilio, cum omnia in Sanctissimi Episcopi Photii Tyrii odium, & Ecclesiasticarum legum contemptum fierent, minis, terroribus ipsius Photii Metropolitæ animum gravius concusserunt, & depositionis poenam intenterunt, nisi Synodico subscriberet Decreto. Cui (ait Photius in supplici libello dato ad Marcianum Imperatorem, Theodosii Augusti Successorem, *Cui cum non ex proposito, sed ex metu minarum, quæ ei inerant subsignassem, impositam mihi necessitatem subscriptione significavi. Scripsi enim: quod jussus subscripsi, cum scirem nihil hoc mihi præjudicare, quod Sacræ, Divinaque leges ea, quæ non ex proposito: sed ex necessitate sunt nullam vim habere definiant.*

Maximus novus Antioch. Episcopus Eustathii ambitui indulget.

In latrocinio Ephesino, Photii depositio intentata, & quomodo.

VIII. Quicumque itaque ad ejusmodi Anatolii Synodi acta, quæ hinc, illincque apud diversos veteres Scriptores sparsa offendimus, sedulo animadvertat, parum ab similem prædatoriæ Ephesinæ illam fuisse, aut illius posse dici appendicem minime inficiabitur. Quare cum Chalcedonensibus PP. datum esset, de fidei causis, & de Episcoporum juribus violatis judicare, omniaque fusque, deque versa in integrum restituere, & reparare, quemadmodum S. Leo Apostolicæ Sedis Legatis præceperat; idcirco Photii causam judicaturi tria potissimum Anatolio Constantinopolitano Episcopo objiciebant. Hæc autem tria Imperiales Civilium causarum iudices paucis indicarunt, ita Generale Chalcedonense Concilium compellantes: *Dicat S. Synodus licuerit ne Sanctissimo Archiepiscopo Anatolio, absenti Reverendissimo Episcopo Photio, excommunicationem mittere, & jubere, ut ei certæ Ecclesiæ in Provincia auferrentur; & an Synodum appellare oporteat, Conventum Episcoporum, qui in Regia Civitate diversantur.*

S. Leonis mandatum Legatis Chalced. Concilium adeuntibus.

Quoad postremam hanc questionem Tryphon Chii Episcopus, Conventum Episcoporum in Urbe diversantium Synodum posse appellari serio affirmavit, qui forte cum Anatolio, tum Regiis Ministris blandiri cupiens spe-

Tryphonis sententia a Chalc. Synodo minime approbata.

spectata primum Regiæ Urbis dignitate, & amplitudine; & recensito deinde frequenti Episcoporum Orientis comeatu, qui ob Civilium rerum administrationem, dum aliqua laborabant oppressione pro suis vindicandis juribus Constantinopolim convenire debebant, palam dixit; *Synodus appellatur, & conveniunt, & laborantes aliqua oppressione sua jura nanciscuntur*. Tryphonis responsioni, nec sancta generalis Synodus, nec alius quisquam ex Episcopis suffragatus est; ne forte aliorum Patriarcharum; Alexandrini nimirum, & Antiocheni, & Hierosolymitani jura læderentur. Ex Ecclesiasticis tabulis enim exploratum est, Constantinopolitani Episcopi fines valde tum fuisse contractos. Nam præter illam Asiæ partem, quæ ad Ponti regiones extendebatur, primo solas Thraciæ Diœceses poterat administrare, cujus jura postmodum Theodosii Junioris rescripto ad Illyricum usque extensa fuere. Contra vero *Phœniciæ Primæ* Diœceses ad Antiochenum pertinebant Patriarchatum, ut diximus. Et propterea ad omnes turbas præcavendas, quæ exoriri poterant, Thryphonis sententiam, atque judicium universa Synodus, nec ratum, nec irritum habendum esse censuit.

Anatolii horrendum facinus PP. executi sunt.

Anatolii Synodalia Decreta a Chalc. PP. abolita.

Anatolii tergiversatio.

IX. At non ita vero factum est, cum altera quæstio, de excommunicatione ab Anatolii Synodo in Photium Tyrium absentem lata, examini subjiebatur. Hanc enim veluti horrendum facinus, divinis, & humanis legibus contrarium universa Synodus Chalcedonenſis execrata est. In ea enim actione legimus: Atticum Zelorum Episcopum dixisse *at absentem nemo condemnat. Omnes Reverendissimi Episcopi acclamaverunt; nemo absentem condemnat*. Hac igitur unanimi Chalcedonenſium PP. conclamatione, Synodalia Anatolii Decreta prorsus abolita fuere. Quod cum Anatolii animus honoris & ambitus impotens indigne ferret, ut se ab omni injustitiæ nota purgaret, suæque Sedis amplitudini consulere, ad illam provocavit consuetudinem, de qua in præsens disputamus. Sed eam consuetudinem prorsus illegitimam fuisse, atque ad eam Anatolium dumtaxat provocasse, ut studiosa uteretur tergiversatione, quem latere poterat? Non enim consuetudo legitima censeretur, quæ divinis, & humanis legibus repugnat. Et propterea cum Eusebius Nicomediensis, tum Photius Tyrius cum universa Synodo ne in contentionem venirent de consuetudine, quæ abusum obtinere poterat, omnes Anatolii excusationes veluti injusti ambitus commenta, quibus rerum veritatem oculere nitebatur, constantissime rejecerunt.

Eunomii Nicomediensis ad PP. allocutio.

Romanorum lex in damnandis de crimine postulatis.

Concilii Chalced. Decretum.

Eunomius quidem Nicomediensis ad Judices conversus ita fidenter eos est allocutus: *Magnificentia vestra nos percunctata est; num liceat absentem condemnare? Responsum do Romana voce, & usurpans verba Pauli Apostoli actorum 25. ver. 16. ita effatus est. Quia non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem priusquam is, qui accusatur præsentem habeat accusatores, locumque accipiat ad diluenda crimina*. Cui postmodum Photius concinens, enixe Synodum, & Imperiales Judices precabatur, ut omni injusta consuetudine posthabita, & abolita, Canonicae leges dumtaxat executioni demandarentur. *Nihil aliud postulo* (Photius dixit) *precorque vestrum justum judicium, nisi ut faciatis, ut regulæ stent, utque ii, qui a me legitime ordinati sunt, postea vero ejecti, & facti Presbyteri restituantur, ac ego meas Ecclesias accipiam*. Tum tandem Synodus universa, nulla quidem interposita mora acclamavit. *Hoc justum postulatum. Regulæ teneant. Justa petitio Photii Reverendissimi Episcopi*.

Anatolii ambitus.

X. Ex hujusce Decreti vocibus Anatolii animus, honoris, & potestatis amplitudinem anhelans, utpote qui Constantinopolitanæ Sedis dignitatem, auctoritatemque in omnibus Apostolicæ Divi Petri Sedis muneribus exæquari cupiebat, gravissime cruciabatur. At non ea ratione, ut Photii, & Eustathii causam iterum judicandam peteret sibi reservari: sed quia intel-

intelligebat, quod semel in irritum misso suæ Synodi iudicio, jam Constantinopolitani Antistites maxime elati, ea potestate privabantur, quam per Canonum injuriam sensim cum aliorum jurium jactura sibi usurpare conabantur. Tantam autem elationem in Constantinopolitanorum mentem excitaverat, Imperialis Urbis amplitudo, Regiæ potestatis auctoritas; Imperialium Ministrorum favor, atque præsidium; quibus tantopere delectabatur, ut Ecclesiasticam Episcoporum potestatem ex Civilium rerum administratione metiendam esse contenderent. Præterea cum ipsi Imperatores Constantinopolim novam Romam appellare voluerint, & ad instar Romæ veteris, nobilissimis cum sacris, tum profanis ædibus ornaverint; atque Constantinus Magnus, & filii; Arcadius, & ambo Theodosii maximis opibus, divitiis, honoribus, ac privilegiis eam locupletaverint, idcirco Episcopi ipsi injuriosis consuetudinibus insistentes, cum evidenti Sacrorum Canonum contemptu omnium causarum Ecclesiasticarum Orientis cognitionem ad se trahere conabantur. Eorundem Antistitum demum animi elatio, ambitusque, Canone tertio Constantinopolitani primi Concilii augebatur. Quo nimirum centum quinquaginta Orientis PP. sub Theodosio seniore, statuerunt: *Constantinopolitanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eo quod sit nova Roma*. Sed quid ex eo Canone? Nullam enim legitimam consuetudinem inducere poterat, tum quia Apostolica Sedes eum nunquam ratum habuit; tum quia Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum jura gravius vulnerabantur. Verum etsi ultro daremus Canonem illum ab anno 381. quo editus fuerat, ad Anatolii usque tempora obtinuisse, quid inde? Num potuissent Constantinopolitani Antistites Romanis Pontificibus exæquari; omniumque Orientalium causas cognoscere, ad omnium consultationes respondere? Apage figmentum. Honoraria dumtaxat Patriarchatus dignitas in gratiam Imperatoris Theodosii fuit ipsis attributa, non eorundem potestas amplificata. Nam Canone Secundo præcedenti iidem PP. Nicænis legibus hærentes, Alexandrino primum, & Antiocheno deinde sua jura asseruerunt, & confirmarunt; enumeratis ea de causa singulis Regionibus, & Dioecesibus, quæ ab eorundem administrationibus, & Synodis pendere debebant. Quod utique ab ipsis factum intelligimus, ut Constantinopolitanus Patriarcha solo honore contentus, omnium Orientalium Ecclesiarum administrationem miscere non auderet.

Ex quo fonte Constantinopolitanorum Episc. ambitus derivaverit.

Concilii Constantinopolitani Decretum.

Quare illud Decretum abolitum.

Honoraria dumtaxat Patriarchatus dignitas Constantinopolitanis concessa.

XI. Verum temporis decursu, Constantinopolitani Patriarchæ omnia perturbarunt; atque honori, & vacuo nomini potestatem addere volentes, multorum Episcoporum ordinationes sibi indebitas usurparunt, *Ponticæ* videlicet, & *Asiæ*, & *Thraciæ*, ut videlicet veteris Romæ Patriarchæ se æquipararent. Hac de causa enim, & ipse Anatolius in generali Chalcedonensi Concilio multos conatus adhibuit, ut hujusmodi injuste usurpata jura servaret, sibi que, & suæ Sedi privilegia, Romanorum Pontificum prærogativis æqualia decernerentur. Quod negotium ut felicius, & sine contradictione conficeret, toto Concilii tempore, Legatis Sedis Apostolicæ, officiis, muneribus, aliisque modis studebat blandiri; summam erga ipsam Apostolicam Sedem reverentiam affectando, omnem honorem, omniaque Constantinopolitanorum Antistitum privilegia in decus, munimen, & ornamentum Romanæ Sedis redundare confingendo; atque demum novum Canonem, quem de firmandis suæ Sedis juribus edendum jurabat, nemini injuriosum futurum affirmando; eo vano ductus prætextu, quod longa temporis præscriptio sexaginta annorum, suis suffragaretur cupiditatibus. Hæc omnia tamen etsi blande, multaque exoratione, verbis, scriptisque ab Anatolio exponerentur, minime Romani Pontificis, & ejus Legatorum animum commovere potuerunt; ut fusius quidem ex certissimis monumentis, absque ullo partium studio demonstrare possem, si aut temporis

C. P. Episcopi temporis decursu omnia perturbarunt.

Anatolii conatus in Chal. Concilio.

poris ratio sineret, aut si aliorum mandata extra propositas quæstiones vagari non prohiberent. Illud unum dumtaxat subjiciam, videlicet exploratissimum esse: consuetudinem ab Anatolio allegatam, cum ad Canonem tertium Constantinopolitanum secundi generalis Concilii esse referendam; tum demum ad gravissimos, qui temporis decursu irrepsere abusus in Ecclesiæ rebus administrandis, atque in Metropolitanarum, & Episcoporum ordinationibus habendis. Quemadmodum ex Divi Leonis epistolis ad Marcianum Imperatorem, ad Pulcheriam Augustam, ad Anatolium ipsum, atque pariter ad Julianum Episcopum Coensem evidentissime exploratum est. (a)

Subreptitium pragmaticum Theodosii Imper.

XII. Superest jam vero ut de Pragmatica Sanctione, quam Eustathius Berytiorum Episcopus, in præcedentium suorum facinorum mercedem, per subreptionem ab Theodosio Imperatore piissimo obtinuerat, verba faciamus. Atque imprimis Pragmaticæ Sanctionis vocabulum, *causam in Concistorio Principis ventilatam coram Proceribus Sacri Palatii*, significare habet. Quare Gratianus, qui eam hisce verbis descripsit, etiam addidit: *Principis constitutio, ex cognitione causæ lata, Pragmatica sanctio appellata est*. Jacobus Guthierius tamen, etsi Gratiano haud adversetur, clarius Pragmaticæ sanctionis ideam descripsit dicens; *Pragmatica jussio, seu Sanctio, non ad singulorum preces super privatis negotiis profertur: Sed tantum ad preces alicujus corporis, collegii, Civitatis, vel Provinciae*. Has autem Pragmaticas jussiones inter generales leges numerari Jurisconsultis exploratum est. Verum laudatus Guthierius inter *Pragmaticas jussiones, & sanctiones Pragmaticas*, aliquod statuit discrimen subdens. Pragmaticæ jussiones, quæ aliquid jubent. An ergo Pragmaticum rescriptum, de Ecclesiæ Berytiorum Metropolitanæ jure inter Imperiales jussiones, vel sanctiones nos referre oporteat: An vero ad preces alicujus corporis, aut Civitatis fuerit prolatum, definire haud necesse est. Verum si de hocce postremo verba facere deberemus ad preces Chrysaphii Eunuchi, & totius Dioscorianæ factionis prodiisse, saltem suspicari possemus, cum Eustathius potissimum semel, iterumque Concilii Chalcedonenis PP. ad accusationes diluendas fuerit contestatus, Imperatorem ea de re non supplicasse. Quam sane contestationem veritate inniti ipsa Theodosiana lex, Justiniano inserta Codici patefacere nobis visa est. Cum ipse Theodosius Imperator asseveret: *propter multas, justasque causas Metropolitanæ nomine, ac dignitate Civitatem Berytum decernimus exornandam, jam suis virtutibus coronatam*. Nullam ergo ibi facit mentionem, aut de Eustathii precibus, aut de ipsius meritis. Berytum Civitatem laudat dumtaxat tanquam multis virtutibus coronatam. Alia præterea eo in rescripto offendimus, quæ Anatolii, & ejus Constantinopolitanæ Synodi impotentiam, & maximum Eustathii ambitum patefaciunt. Non enim Imperator Ecclesiæ Tyrionum jura minuere, & in duos æquales ejusdem Provinciae Metropolitanas discerpi mandavit: sed Tyrum in antiquo suo jure perstare decrevit. Ea ductus ratione ne suorum majorum Decreta in irritum mitteret, neve Pragmaticum rescriptum Sacros Canones aboleret Tyro (ait) *nihil de suo jure derogetur. Sit illa mater Provinciae, majorum nostrorum beneficio; hæc nostro, & utraque dignitate simili perfruatur*. Si nos ad Theodosianæ legis verba cum doctissimo Christiano Lupo paululum velimus animadvertere, non aliud quam Metropoleos nomen, & honorem Beryto decrevisse Imperatorem, intelligemus. Cæterum novo huic Metropoliti neque suffraganeos Episcopos adjudicasse, nec cum Tyriæ Metropoleos injuria, & mutatione, illius in Ecclesiasticis rebus administrandis potestatem augere voluisse.

Pragmaticæ sanctionis idea ex veterum testimoniis.

XIII.

- (a) Leonis Magni epistolæ 78, 79. 80. 81. (b) Decret. Grat. p. part. dist. 11. duo *Metropolitani*. (c) Guthierius lib. 1. cap. 32. de officiis domus Augustæ. (d) Cod. Justiniani lib. 11. tit. 21.

XIII. Cur ergo aliter Theodosianam legem Anatolii Synodus fuerit interpretata; cur non audito Photio antiquo Metropolita, ab ejus subjectione sex suffraganeæ Ecclesiæ fuerint avulsæ: cur demum in eundem Photium absentem excommunicationis sententia lata fuerit, a qua nonnisi post centum viginti duos dies fuit absolutus, jam satis abunde in superioribus fuit explicatum. Quæ mala omnia ut Chalcedonense Concilium eriperet, simulque Ecclesiæ Tyriæ vulneribus mederetur, omnia in integrum restitui jussit. Et quamvis Pragmatica illa Theodosii jussio, superiore anno, & propter Anatoliani Concilii decreta, & propter Maximi Patriarchæ Antiocheni consensum, jam in rem judicatam transisset; tamen Ecclesiæ causas non secundum sacras Imperatorum, & Regum pragmaticas: sed ad sacrorum Canonum normam definiendas esse sancitum est. A qua quidem agendi ratione haud quaquam alienus esse poterat Imperatoris Marciani animus; ad quem supplici suo libello Photius provocavit. Non quidem, ut Regalistæ ajunt, ut ipse vel de mortui Imperatoris lege, Tyrii Ecclesiæ jura vulnerante, & deiciente ferret judicium; vel ut e medio pragmaticam auferret sanctionem, & in Eustathium, ejusque ambitionem animadverteret. Quod sane in Ecclesiasticis rebus, sæculi Principibus datum haud est; ne civilium rerum administratio, quæ ad eos dumtaxat pertinet, spiritualibus admisceatur negotiis. Sed Photius Marcianum Imperatorem ideo suo interpellavit libello, ut sese sacrorum Canonum vindicem exhiberet, atque necessarium præstaret præsidium, ne ob fictas causas ab invidis, & ambitus impotentibus hominibus obrueretur. *Natura enim (ait Photius) comparatum est, ut sacrorum jura nunquam imminuantur a Præfectorum vanitate.* Tum etiam in ore omnium sermo iste versabatur: nec Regios ministros; nec Imperatores ipsos, quibus temporalium rerum administratio data est, Sacerdotum jura, suis legibus imminuere, vel pervertere, vel immutare potuisse. Quod sane sine ulla prorsus contradictione, ipsius Marciani Imperatoris judices sincere contestati sunt, dicentes: *Sanctissimo Domino Urbis placuit, non juxta sacros, aut pragmaticos typos res sanctissimorum Episcoporum procedere: Sed juxta regulas a sanctis Patribus latas.* Ne vero quisquam Episcoporum nimis studiose regiæ potestati, majestatique hærens, de Marciani Principis voluntate in dubium veniret, ipsi Imperiales judices statim absolute pronunciarunt: *Omni igitur cessante e sacris pragmaticis definitione, Canones de hoc capitulo editi legantur.* Quasi ipsi judices voluissent innuere: nullam vim, nullumque vulnus per pragmaticas sanctiones Ecclesiæ Canonibus esse inferendum.

Chalcedonense
Concilium Photii
Tyrii causam in
integrum restituit.

XIV. Non ergo mirum, si quinto Nicæni Concilii Canone lecto, de unico tantum Metropolita in unaquaque Provincia habendo, universa illa Synodus dixit: *Unum juxta regulas sanctorum Patrum volumus esse Metropolitam: petimus ut regulæ Sanctorum Patrum teneant;* Ex qua potissimum differendi, & judicandi forma perspicue edocemur: Ecclesiasticas causas secundum Canones esse tractandas. Principum vero leges minime esse spernendas: sed ad eas respicere oportere; si in Canonum executionem, præsidium, munimen, atque tutelam datæ sint, & sacrorum Canonum vigorem, aut non lædant, aut non obruant & aboleant. In similibus enim circumstantiis Hierarchici ordinis jura non læduntur: sed ad tuenda Sacerdotii, & Imperii potestates conveniunt. Quod sexcentis exemplis mutuatis ex legibus Constantini, Theodosii senioris, & Valentinianorum, aliorumque explicare possem, si temporis ratio non præpediret.

Cur Ecclesiasticæ
causæ juxta Canones
tractandæ.

Secus vero ratiocinari oportet, cum pragmaticæ leges Canonibus repugnant, cum eos obruant, atque subvertunt. Tunc enim pragmaticis insistere, & ab iisdem judicandi formam, & rationes mutuari, prorsus ab Ecclesiæ usu, privilegiis, & juribus alienum est; atque si eas sequeremur, Ecclesiasticum ordinem ad exitium perduceremus. Cujus quidem rei, cum haud ignarus esset Atticus Civitatis Nicopolis Epiri Episcopus, rato habito

Pragmatica Theodosii sancti. in Concilio Chalc. abolita.

Chalcedonensis Concilii decreto, quo summa omnium consensione in pristino Metropolitæ honore, & administratione Photius restitutus, & Eustathius prohibitus, ne e pragmatico typo aliquid amplius sibi vindicare auderet; ad præcavendos deinde omnes abusus, qui quovis tempore irreperire possent, enixe Imperiales iudices totius coetus nomine exoravit, eos his verbis compellans: *Supplicamus, ut etiam nunc virtus regularum in omnia, & in omnes Provincias teneat; Cessantibus omnibus Pragmaticis, quæ ex concursatione, & ambitione fiunt, quæque evertunt ea, quæ spiritualiter, & secundum Deum a Sanctis Patribus sancita sunt.* Hæc porro verba nos exscripsimus, & recitavimus, ad eorum Regalistarum opiniones refellendas, qui ajunt: non Synodi Chalcedonensis Decreto, sed Marciani, & Imperialium Judicum sanctione, Theodosii Pragmaticam legem fuisse antiquatam, & abolitam: qui contendunt, eam Concilii regulam duntaxat locum habere in proposita specie: scilicet in iis, quæ Ecclesiarum ordinationes respiciunt. Quod si quis velit eam ad alios casus porrigere, ad eos tantum extendere oportet, quibus Canonum disciplina mere Ecclesiastica continetur. At harum opinionum auctores plane hæc comminiscuntur. Nam Pragmaticas sanctiones contra Canonum veritatem, pietatemque editas, omni prorsus auctoritate, & robore esse vacuas, generatim sine ulla exceptione, etiam in Valentiniani, & Marciani Imperatorum constitutione, anno 454. edita, expresse hisce verbis declaratum est: *Omnes sane Pragmaticas sanctiones, quæ contra Canones Ecclesiasticos interveniente gratia, & ambitione elicite sunt, robore suo, & firmitate vacuatas cessare præcipimus.*

XV. Pari quoque ratione in Chalcedonensi laudata Synodo de Episcopis a Photio ordinatis judicatum est. Quos post assecutum Episcopatus ordinem, & Sedem, per summam injuriam Presbyteros duntaxat esse jussit Eustathius, & Anatolius. At quis ignorat sacrilegium prorsus esse, Episcopum in locum Presbyteri redigere? Si enim juxta de causa illos ab actu Episcopatus amovebat, nec Presbyteri locum retinere debebant.

Photii Tyrri causa quemadmodum ad exitum perducta.

Sic itaque rebus dispositis, etiam quoad eos Episcopos, qui in Presbyteri locum, & gradum injuste fuerant redacti, Photii Tyrri causa prudenter, juste, atque sanctissime ad felicem exitum, Apostolicæ Sedis Legatis eo in Concilio agentibus, perducta est. Quod postremum quidem judicium de Episcopis ad inferiorem gradum descendentibus, & ab Anatolio, & ab ipso Maximo Patriarcha Antiocheno cum ratum, & firmum, sine ullo discrimine habitum fuisset, non est cur nos in hac expendenda controversia diutius immoremur. Potissimum cum universalis Ecclesiæ consensus, & praxis: Conciliorum statuta: Apostolicæ Sedis constitutiones nos edoceant, ex Episcopatus ordine justa de causa amotos, nec in Presbyteri gradum, & locum persistere posse, ut ab Ecclesiasticarum rerum exordiis ad nostra tempora usque luculentissime probare possem. Verum Summi, Sapientissimique Patris, & Principis, cui & majorem omnes Ecclesiasticæ res splendorem: Litteraria respublica incrementum; omnium felicitas præsidium, & præclarum hocce institutum originem debet, clementia amplius abuti, Academicos clarissimos detinere, non fuit consilium.

CAPUT V.

Theodoretum a Dioscoro in Ephesino latrocinio depositum, ad Apostolicam Sedem appellasse, & a S. Leone judicatum, suæque Sedi restitutum fuisse ostenditur. Launoii, & Paschasii Quesnelii argumenta refelluntur. Cl. Petri de Marca, & Christiani Lupi sententiæ de hac causa exponuntur. Denique cum ex actione octava Chalcedonensi, tum ex S. Leonis epistola xciiij. suprema, & irretractabilia esse Apostolicæ Sedis judicia probatur.

I. **P**aschasius Quesnelius Theodoriti Episcopi Cyri causam ad examen perducere volens, suam dissertationem ab iis vocibus epistolæ xciii. S. Leonis ad eundem Theodorum scriptæ, orsus est, videlicet: *Benedictus Deus noster cujus invincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum, te secundum Apostolicæ Sedis judicium demonstravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te, qualem probavimus pro universalis Ecclesiæ defensione servaveris.* Ex tali itaque exordio, mihi pollicebar, voluisse tandem Quesnelium Apostolicæ Sedi, & Romanis ipsis Pontificibus ea jura asserere, quæ hætenus præcedentium dissertationum occasione aut inficiari, vel elevare, aut denique omnino abolere nisus est. Sed mea opinio me fefellit. Nam statim inquirere simulans quale fuerit illud *Apostolicæ Sedis judicium*, a multis quæsitum est hætenus, inque varias itum est sententias ait. Quare primo nonnullorum affirmat esse sententiam: qui aliquod vel in Synodo, vel extra Synodum a S. Leone de restitutione Theodoriti Decretum conditum fuisse autumant, postquam ad eum causam suam per libellum appellationis detulisset. Verumtamen cum ex hac sententia sibi incommodum afferri intellexit, negativo sequenti argumento eam rejecit, scribendo: „Cum de hujusmodi Decreto ne apex „quidem ullus appareat sive in actis Chalcedonensibus, sive in aliis re- „rum tum temporis gestarum monumentis tam facili refellitur, quam pro- „fertur. Aliorum opinionem subjicit dicentium; eadem Synodali, ac Ju- „dicali sententia Theodorum restitutum, qua Pseudo-Synodus Ephesina „in irritum missa fuerat. „Atque iterum provocat ad illam Synodum, a qua Valentinianus, & Augusta ad Theodosium scripserunt de actorum hujus Conciliabuli rescissione. Sibi tandem certum esse Quesnelius asseverat, de Theodoriti causa nullam intercessisse sententiam, sive quæ a solo Leone, sive quæ a Synodo sit emissa. Sed illud solummodo judicium a Leone commemorari, quod communionis litteris continebatur. Dum enim querelas Theodoriti ultro suscipit Pontifex, eidemque suam communionem impertivit, consequens fuit ut eundem ab omni hæreseos macula judicaverit mundum. Hæc autem, & id genus non dissimilia alia in dissertationis decimæ vestibulo scripsit Quesnelius; eo consilio, ut ob lectoris oculos rem totam compediose poneret.

Quesnelii systema proponitur.

II. Hætenus descripta tamen præterire non possum, quin prius animadvertam, an nova hujus Doctoris opinio, illiusque ex præcedentibus consecutio, coherere possit cum ordinaria judiciorum forma, Leonis agendi Œconomia; reliquisque monumentis, in quibus de Theodoriti causa facta est mentio. Judicii forma imprimis prorsus Quesnelianum evertit systema. Nam Theodoretus cum de mala fide esset suspectus, ab adversariis accusaretur, & Synodali Decreto jam fuisset damnatus, nunquam S. Leo communionem eidem impertivisset, & ab omni hæreseos labe mundum de-

Quesnelio falsa opinio rejicitur.

S. Leo Episcopis
judicandi formam
præscribit.

clarasset, nisi cognita causa. Quid enim? Leo ipse, qui paulo ante accepta Eutychetis appellatione, & querimoniis, una cum Theodosii Augusti litteris, quibus Eutycheti patrocinebatur, tantopere circumspecte operatus est, ut sine plena totius causæ cognitione quidquam nolens definire, scripsit statim ad Flavianum dicendo: *nos qui volumus, Sacerdotum Domini matura esse judicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam quæ gesta sunt veraciter audiamus*. Si ergo M. Pontifex, qui aliis Episcopis formam judicandi præscribit, & tanta circumspectione utebatur, ne præpropere, vel temere judicaret, an potuit incognita causa, aut non omnino libratis accusantium querelis, aut non lustratis inquisitionis actis, Theodoritum Episcopum ab omni hæreseos macula mundum, secundum suæ Sedis judicium demonstrare? Sed quale judicium istud fuisset? Quando postmodum sola suspicione laborans, quod Anatolius Constantinopolitanus Episcopus vel læsæ fidei homo esset, vel nimiam cum hæreticis conniventiam habuisset, nullis ipsius supplicationibus, neque Imperatoris Theodosii officiis adduci potuit, ut cum eo communicaret, nisi prius sibi certo constitisset ex publica fidei confessione coram Apostolicæ Sedis Legatis, hac de causa ex Occidente Constantinopolim missis, universo Clero, & Constantinopolitano populo facta, hunc nulla hæreseos labe inquinari. Hanc S. Leonis agendi Œconomiam nos colligimus ex aliis epistolis, quas ad calcem adnotamus, de quibus fusius jam verba fecimus in antecedentibus exercitationibus. (a) Non igitur Quesnelio fidem adhibere possumus, qui scribit Theodoritum Apostolicæ Sedis judicio ab omni hæreseos labe mundum fuisse demonstratum, dumtaxat quia Leo communicavit cum eo.

Adhuc Quesnelius
perstringitur.

III. Sed ut magis hujus Quesnelianæ opinionis falsitatem ostendamus, ipsum Quesnelium rogare juvabit: an summus Pontifex post latrocinium Ephesinum, jure, vel ex indulgentia solum cum Theodorito communicavit, ipsius appellationis litteras suscipiendo? Non jure quidem, cum nullum decretum, neque in Synodo, neque extra Synodum post susceptam Theodoriti appellationem Leonem edidisse adversarius affirmat. Neque Leo ipse ex quadam indulgentia, Cyri Sedi Theodoritum esse restituendum permisit, cum ipse nunquam Eutychetis factioni adhæsisset. Et aliunde is indulgentia haud indiget, qui ab omni hæreseos labe mundus a legitimo judice demonstratur. Verum enim vero altius Theodoriti causæ judicium esse repetendum cum Quesnelius, tum alii arbitrati sunt. Ab ipso Dioscoro nimirum, jam antea Theodoriti inimico, qui propter singularem suam eruditionem, vitæque sanctimoniam, quibus obscurari se Dioscorus homo laudis appetentissimus existimabatur, & propter anathematismos S. Cyrilli decessoris, olim a se impugnatos. Theodoritum ob eam causam hæreseos notare, appetere calumniis, omnibusque modis laceßere jam tum aggressus est Alexandrinus. Describit deinde Quesnelius quidquid a Dioscoro factum fuit apud Imperatorem, & in Ephesina latrociniali Synodo contra ipsum Theodoritum, quæ in superioribus recensuimus, nec amplius necesse est iterum describamus. Atque tandem concludit, ab Imperatore cautum fuisse, ne Ephesinæ Synodo, quæ parabatur interesset; Veritus Dioscorus ne Theodoritus acerrimus hæreticorum impugnator omnibus nervis Eutycheti sese opponeret. Quare fusque deque omnibus in ea Synodo versis, Theodoritum ab ordine Episcopali dejecit, depositionis sententiam in eum, non secus ac in alios Episcopos Catholicæ fidei propugnatores intorquens.

Quesnelii argu-
menta unde desum-
pta sint.

IV. Theodoritus itaque cum hæc rescivisset, suam vicem dolens, nec præsidia ab Episcopis Orientalibus, pene omnibus vel furentibus, vel oppressis obtinere valens, ad Occidentales sese convertisse, horumque fi-
dem

(a) Epistolæ Leonis ad Theodosium, ad Pulcheriam, ad Clerum & Populum Constantinopolitanum, ad Archimandritas Constantinopolitanos, ad Julianum Episcopum Coensem, de quibus verba facimus in præcedentibus capitulis &c.

dem sollicitasse, idem Quesnelius affirmat. Quare litteras ad Occidentaliū Patriarcham omnium Episcoporum Caput, & communionis totius Ecclesiæ patrem, ejus, omniumque pariter Episcoporum Occidentis opem implorans. De appellatione (ait) nihil habet Liberatus, qui Cap. xii. hoc solum scribit: *Theodoretus Episcopus Papæ suggessit quanta mala pertulerit ex Dioscori insidiis, rogans ut celeriter tali causæ subveniretur per alium Conventum Episcoporum.* Sensim deinde multo artificio pergit Quesnelius ad suum explicandum systema, quod ex Launoio hauserat. (a) Et quoddam discrimen determinare nititur inter *confugium*, & *appellationem*. Theodoritum autem *confugium* quæsisse, non vero ad S. Leonem, *appellasse* affirmat. Quam loquendi phrasim tamquam novam, prorsusque Conciliorum Decretis, aliisque Ecclesiæ monimentis repugnantem, inter ceteros Scriptores Joannes David in suo opere *de Judiciis Canonici Episcoporum* Gallice conscripto, rejecit, & refutavit. Verum ne in præsens huc, illucque vagari videamur, juvat primo loco Theodoretī verba exscribere, ex quibus Cardinales Baronius, & Peronius ipsius appellationem colligi debere arbitrati sunt. Ego (ait) *Apostolicæ vestræ Sedis expecto sententiam, & supplico, & obsecro vestram Sanctitatem, ut mihi appellanti justum vestrum judicium opem ferat, & jubeat ad vos accurrere, & ostendere meam doctrinam, vestigia Apostolica sequentem.* Hanc genuinam esse præcedentis Theodoriti textus lectionem, omnium primus auctor est ipse Baronius. Qui Græcum Epistolarum Theodoriti Codicem in Vaticanæ Bibliothecæ scriniis offendens, illas Latine reddi curavit, studio *Friderici Metii* utriusque linguæ peritissimi (b) cui pariter lectioni, si nos adhæreamus, nihil solemnius dari posse pro Theodoretī appellatione firmanda, fateri oportebit. Cum ille Episcopatu depositus, atque dejectus, opem sibi dari ex Apostolicæ Sedis *sententia*, & *judicio* postulet, & obsecret, & *appellationis* ordinem sequendo, Romam venire se exhibebat paratum, ut probaret se a quacumque hæreseos macula esse mundum. Verumtamen, cum istiusmodi primigenia interpretatio, nec Launoio, nec Quesnelio arrisisset novas voces in illum textum intulerunt. Atque aliam interpretationem Gentiani Hervetii secuti (c) ambo subducentes vocabulum *Appellanti*, aliud substituerunt, videlicet *invocanti*, ut facilius negotium Baronio, atque Peronio facerent. Præterea nec Quesnelius, & Launoius inter se in reliquis conveniunt. Nam Launoius pro *judicio* ponit *Tribunal*. Immo & Quesnelius dissidet a se ipso, modo usurpando in dissertatione, de qua agimus, vocem *judicium*, modo vero in priori tomo, Græce, & Latine typis integram Theodoriti epistolam adornando, *Tribunal* retinendo. Ad hujusmodi lectionum diversitatem non animadvertit studiosissimus Joannes David, forte quia anxie totus versabatur in refellendis sui adversarii nugis, & sophismatibus. Et propterea ultro data lectione cui Launoius institit, diligentius discrimen, quod *confugium* inter, & *appellationem* intercedit, inquirere aggressus est. Quare ne in verbis, quemadmodum ejus adversarius, quem exagitabat luderet, provocat ad Concilii Sardicensis verba ut illi effugium præcluderet. *Cum aliquis Episcopus* (legitur in quarto Canone,

Suum systema desumpsit ex Launoio.

Card. Baronii studium pro Theodoretī Græcis epistolis interpretandis.

Quesnelius, & Launojus aliter interpretantur epist. xcij. S. Leonis.

(a) Launoius part. ii. epist. II. Joannes David de Judiciis Canonici art. 4. pag. 313. (b) Baronius ad annum Christi 449. Tom. vi. pag. m. 101. Sirmondi, atque Garnerii operum Theodoretī Græca, & Latina editio Tomo 3. 986. Quesnelius diss. 10. Tom. II. pag. 323. & Tom. I. pag. 268. Cap. v. Epistola Theodoriti. (c) Hæc Gentiani Hervetii interpretatio, injuria dissidet ab alia, quam jussu Cardinalis Baronii Fridericus Metius adornavit, Etenim ἐπικλησίου Active usurpatum, significat inter alia *Provoco: superiorem appello*, Plut. ἐπικλησάτω τὰς δὴμάρχας provocat ad Principes populi, seu Tribunos plebis. Item in actib. Apost. Cap. 25, 11. Καίσαρα ἐπικλησάτω. *Cæsarem appello*. De qua re innumera possemus afferre exempla: sed illud actorum pro omnibus sufficere posse arbitramur.

none) depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis locis comorantur, & proclamaverit agendum sibi negotium in Urbe Roma. Canon septimus (ait David) habet. Si appellaverit qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri. Ecce ergo Sardicenfium Canonum statuta pro iis, qui a suorum iudicum sententia appellant. Quæ quidem religiose admodum Theodoretus secutus est, injustam narrando sibi illatam condemnationem a Dioscoro, quam ob causam se Apostolicæ vestræ Sedis sententiam expectare ait. S. Leonem rogat, ut suæ causæ assumat cognitionem, ut experiri valeat cum auctoritatis, tum protectionis effectus. Tandem expressum ab Apostolica Sede petit mandatum, ut coram ea se sistere possit, redditurus rationem Apostolicæ Doctrinæ, quam unice prosequabatur. Conditiones has a Conciliis pro appellationibus definitas, nemo inficiari potest Theodoretum implevisse. Sed ulterius fuisse adhuc progressum, indicant subsequencia ipsius verba, quibus edoceri petit, an iniusta debeat acquiescere depositioni, an non. Cujus quæstionis definitionem se expectare asseverat, ut audito Pontificio mandato, in posterum nullum aliud a quibuscumque hominibus iudicium exquirere velit; sed rectum Dei Salvatoris iudicium præstolari. *Ante omnia ut a vobis docear oro* (ait) *An me oporteat in hac injusta depositione acquiescere, an non. Vestram enim sententiam expecto: quod si in iudicatis manere me jusseritis, manebo, neque ulli hominum deinceps molestus ero, sed rectum Dei, Salvatorisque nostri expectabo iudicium.*

Theodoretus irretractabile petit Ap. Sedis iudicium

IV. Lepidam tamen Quesnelii interpretationem attendamus, qui hæc eadem verba sibi proponit in suæ collabentis causæ præsidium. Igitur hominis consilium quærentis, atque opem petentis, huiusmodi esse verba, multo studio probare nixus est. Quasi quod expectare *sententiam*, atque *jussione* an debeat in *iudicatis manere*, voces sint prudentissimi Præsulis qualem Theodoretum fuisse affirmat, dumtaxat *Consilium* præstolantis, qui vult edoceri, an iudicio Dioscori stare debeat pro Ecclesiæ pace. Quando, si mente recogitasset aliud *Tribunal* pulsare, pro novo iudicio, novarum turbarum forte occasio esse poterat. Ad roborandas deinde infirmas has suæ interpretationis conjecturas, alia Theodoreti verba ex epistola ad Renatum Romanæ Ecclesiæ Presbyterum adducit. Videlicet: *hac igitur de causa tuam oro sanctitatem ut persuadeas sanctissimo, ac beatissimo Archiepiscopo, ut Apostolica utatur auctoritate, & præcipiat ad vestrum convolare concilium.* Opem ergo sibi dari Theodoretus a S. Leone petebat, ut a novo Occidentalium Concilio iudicari posset. Quod magis clare evinci posse adversarii contendunt ex aliis verbis eiusdem Episcopi Cyri, scribentis ad Anatolium Patricium: *tuam* (inquit) *magnificentiam oro, ut hanc gratiam a Triumphatore Imperatore obtineas, ut ad Occidentem accedam: & ab illis Deo dilectissimis, & sanctissimis Episcopis iudicer: & si vel minimum quidem fidei regulam transgressus esse ipse repertus fuero, in ipsum maris profundum projiciar.* Jam genuinum sensum Theodoreti verborum ex Leone opem, & præsidium petentis assecutum esse, sibi nimis blanditur Quesnelius; ac propterea causam vicisse. Sed falso quidem. Nam imprimis respondere possem illa verba ad Renatum in quibus de Concilio sermo est, non esse prorsus intelligenda de Episcoporum conventu, ex necessitate istius appellationis coacto: Sed de Apostolicæ Sedis Tribunali, ad quod convolare exoptabat, ut iudicaretur. Theodoretum ergo promiscue usurpasse tres illas voces *Tribunal iudicium*, atque *Concilium*, ex tribus illis epistolis hætenus laudatis innotescit. At voluisse dumtaxat suam appellationem ad Concilium examinandam deferre, Pontificiamque Leonis auctoritatem ad hocce iudicii genus restringere, nec Launojus nec Quesnelius, nec alius quisquam poterit cum veritate affirmare. Testimonium deinde Liberati Diaconi cui adversarii insistant, si integrum, & non obtruncatum, ut studiose forte fecit Quesnelius, afferatur, nullam Concilii ha-

Quesnelius in suæ causæ præsidium ad alias Theodor. epist. provocat.

Quid ex Theodoret. variis scribendi phrasibus.

habendi necessitatem, illudque a Theodoreto fuisse per interpositam appellationem efflagitatum indicabit. Narrat enim ibidem Liberatus, quemadmodum Orthodoxi Episcopi contradixerunt latrocinio Ephesino, *quos secutus Theodoretus Episcopus, Papa suggessit quanta mala pertulerit ex insidiis Dioscori, rogans ut celerius tali causæ subveniretur per alium Conventum Episcoporum ne hæretica Eutychetis dogmata permanerent a Dioscoro confirmata.* (a) Novi ergo habendi Concilii necessitatem Theodoretus Leonem suggessit, ad penitus Eutychiana dogmata abolenda, quæ Dioscorus cum sua factione sacrilege confirmaverat; minime vero in suæ causæ præsidium illud fieri petebat, & exoptabat, cum jam ipse sincere fassus esset in sua epistola, Pontificiis nutibus omnino velle obtemperare. Nec quidquam probant Theodoretum verba ex epistolis ad Renatum Presbyterum, vel ad Anatolium Patricium, cum nemo ignoret, causas in Apostolicæ Sedis Tribunali solemniter cognitatas, & pertractatas *conciliariter* ad examen deduci, vel in Concistoriis, vel in Episcoporum Conventibus, quæ diu jam congregationum nomen obtinuerunt. Si igitur Theodoretus supplex orabat posse ad *Concilium* seu Tribunal Romanum convolare: si pariter ab Occidentalibus Episcopis cupiebat judicari, ejus appellatio nullo jure ad Concilium devoluta erat; cum ipse unice ad Leonem provocaverit, eo animo, ut ipsius dispositioni, & judiciorum formæ, & qualitati præscribendæ omnino adhereret.

Quesnelius mutilum recitat Liberati testimonium.

V. Aliter tamen de hac causa Cl. Petrus de Marca ratiocinatus est. Qui sedulo animadvertens ad ea, quæ a Leone gesta fuerunt, lubenter sine ulla contentione, verborumque ambiguitate concedit, quod oppressus Theodoretus Leonem Papam appellavit, a quo receptus est in communionem, atque ea ratione Episcopatum accepit. Verumtamen ipse doctissimus Parisiensis Archiepiscopus credidit illud Leonis decretum non fuisse absolutum: sed iis conditionibus vestitum, ut Synodo tanquam Dioscori accusator adesset, ut tandem ab ipsa Synodo Decretum de restitutione acciperet. Subjicit ergo: *Admissus deinde ad Concilium Chalcedonense, & gravis controversiæ occasio fuit, quam ut sedarent Judices dixerunt, cum venisset, tantum, ut accusatorem. Absoluta ergo non fuit Theodoriti restitutio.* (b)

Cl. Petri de Marca opinio in Theodoretum causa.

Cum primum oculos in has Petri de Marca assertiones converti, plurimum ipsum dissidere a præcedentibus Scriptoribus intellexi, at ejus mentem non omnino sum assecutus. Nam vel ex aliqua lege *coactiva* credidit, Leonem conditionatum fecisse Decretum de Theodoretum ad Episcopatum restitutione: vel usum fuisse *facultate*, qua pollebat, ut istius causæ exitum ad Concilii Chalcedonensis determinationem remitteret? Neutrum quidem ex Ecclesiasticis monumentis innotescit. Immo si Chalcedonensis Concilii acta in ipsius Theodoretum causa evolvamus, nihil prorsus de hujusmodi conditionata absolute, & restitutione constare certo affirmabimus. Imprimis enim habemus, quod cum legerentur in Chalcedonensi Synodo acta latrocinialia, & Constantinus venerit ad Divalem Theodosii junioris, qua jubebatur Theodoreto, ut is sola suæ Ecclesiæ communionem esset contentus, quin Synodo Ephesinæ adesset; Judices dixerunt: *ingrediatur Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi quia restituit ei Episcopatum Sanctissimus Archiepiscopus Leo, & piissimus Imperator* (Marcianus videlicet) *sanxit eum adesse Sanctæ Synodo.* Nullam hic fieri mentionem de restitutione conditionata; nullamque adhibitam fuisse formulam; *si placeat, si videatur Synodo*, exscripta verba patefaciunt. Præterea & si aliqui condemnantes præcedentem Theodoriti agendi rationem, volentes Dioscoro blandiri exclamaverint: *hunc foras mittite; Magistrum Nestorii foras mittite*; nemo tamen ausus est inficiari, hoc Leoni

Ejusdem scribendi scopus inquiritur.

(a) Liberatus Diaconus in Breviario hæresis Eutychianistarum Cap. xii. Tom 6. Concil. pag. 429. (b) Petrus de Marca Concordia Sacerdotii, & Imperii lib. 7. Cap. 8. pag. m- 1025. & seqq.

Acta latrocinia
quare in Chalced.
Syn. recitata.

Episcopi Orienta-
les, & Concilii ju-
dices S. Leonis de-
cretum ratum ha-
bent.

Judicium oecono-
mia ad Aegyptio-
rum tumultum se-
dandum.

Aegyptiorum con-
tentio unde exorta

jus convenire potuisse. Accedit quoque præfatos Illyricorum, & Palæstino-
rum Episcoporum clamores, & querimonias excitatas, ut Theodoretus foras
mitteretur, fuisse inutiles, si istius causa finaliter in Synodo fuisset pertractan-
da. Potius enim prius erat agendum de istius fide, atque rigoroſe ſcru-
tari, an ille ab omni hæreſeos nota eſſet mundus: illumque cogere ad ſe-
ſe purgandum a calumniis quibus fuerat appetitus; & audire hinc inde
utriuſque partis rationes, ut ipſius reſtitutio abſolveretur. Cum ergo ho-
rum nihil factum fuerit, haud video, quo fundamento iſtius reſtitutio fa-
cta a Leone non debeat dici abſoluta. Illyricorum enim, & Palæſtinorum
Episcoporum clamores, & querimonias certa ratione temperarunt Orien-
tales Aſiatici, Pontici, Thraciæ, qui volentes Theodoreti innocentia pro-
ſpicere, atque ſemetipſos tanquam oppreſſos, deceptoſque Dioſcori arti-
bus, atque violentia excuſare quærentes palam reſponderunt: *Nos Theodo-
reti damnationem in Ephefino latrocinio, in pura charta ſubſcripſimus,
caſi ſumus, & ita ſubſcripſimus.* Quos cum ita loquentes Dioſcorus audi-
viſſet, quaſi de a ſe edito contra Theodoritum decreto rationem reddere
volens, interlocutus eſt: *Cyrillus cur ejicitur, qui ab iſto eſt anathema-
tizatus?* Et in iudicum mentem revocare cupiens veteres ſimilitudines, quæ
Cyrillum inter, & Theodoritum præteritis temporibus interceſſerant, nul-
la facta deinde mentione de ſubſeſeuta pace inter eoſdem, patrocini-
um aliquod, vel excuſationem ſibi nanciſci poſſe arbitrabatur. Nihilominus
tamen omnes Orientales, qui jam Theodoroſe favebant exclamaverunt:
Dioſcorum homicidam foras mittite, Dioſcori acta quis ignorat? Et poſt
aliqualem contentionem ipſi Iudices nullo habito reſpectu ad unam, aut
alteram partem interlocuti ſunt: *Theodoretus Reverendiſſimus Episcopus
proprium recipiens locum a Sanctiſſimo Episcopo Urbis Romæ in locum
nunc accuſatoris ingreſſus eſt.* Et quamvis non diſſimulem eoſdem Iudices
ad cohibendos jam excitatos clamores a Dioſcori, & Eutychetiſe factione
quadam uſos agendi Œconomia, reſpondendo ſtatim dixiſſe. *Unde patiami-
ni, ea, quæ inchoata ſunt finire, ut ne aliqua confuſio auditorio fiat.* At-
que addidiſſe. *Præjudicium enim ex perſona Reverendiſſimi Theodoreti
Episcopi, nulli generabitur, reſervata videlicet poſt hæc omni accuſatione,
& vobis, & illi, & quæ invicem exercere volueritis, quia rectam te-
net fidem, maxime, cum & ſine ſcriptis appareat, ei teſtimonium Catholi-
cæ fidei perhibens Reverendiſſimus Episcopus Antiochiæ Magnæ Civitatis.*
Quamvis inquam hæc diſſimulare non debeam, attamen vix dare poſſum
eo ſenſu Theodoroſe ab Apoſtolica Sede ſub conditione mundum fuiſſe
declaratum, ut Romani Pontificis Decretum, Concilii iudicio eſſet ſubji-
ciendum. Potius igitur cum Cl. Chriſtiano Lupo fateri cogor, totam con-
troverſiam, tum ab Eutychiana factione contra Theodoritum excitatam,
in eo verſari debuiſſe, ut dumtaxat adveſarii contenderent ſubreptitiam eſſe
Theodoriti reſtitutionem, quaſi quod Pontificium animum quibuſdam falſis
expoſitionibus ſefelliſſet, ut priſtinum gradum, & honorem in Synodo
obtineret. Canone enim ſexto Conſtantinopolitano cautum fuerat, ut Epi-
ſcopus degradatus careret jure accuſandi alium Episcopum. (a) Quare etſi
cauſa multi eſſet examinis, tamen Iudices S. Leonis decreto fideliter ad-
hærentes, pro tunc facultatem accuſandi libere ei dederunt, reſervantes
ſibi poſtmodum in alia actione ſedulo examinare, quæ adverſus Theodori-
tum proponebantur. Hanc enim prudentem Œconomiam adhibentes, nec
ullam vim Leonino Decreto intulerunt, quo præcipiebatur ut Theodoritus par-
ticeps fieret Synodi quia in Episcopatum reſtitutus; neque ex adverſa parte
Theodoriti accuſatoribus aditum præcluſerunt, ad inquirendum an vel per
ſubreptionem fuiſſet reſtitutus, vel Neſtoriana labe eſſet infectus, ut Aegy-
ptii

(a) Chriſtianus Lupus in appendice ad Synodum Chalcedonenſem pag. m. 894.
& ſeqq.

ptii vociferantes clamabant: *nolite eum dicere Episcopum. Non est Episcopus. Impugnatorem Dei foras mittite. Iudeum foras mittite. Cyrillum Theodoretus accusavit. Cyrillum ejicimus, si Theodoretum acceperimus. Canones istum ejiciunt. Hunc Deus adversatur.* En ergo crimina, quæ ab Ægyptiis Theodorito objiciebantur. Damnaverat jam iste Cyrilli Capitula, & ob hanc causam, illum tanquam hæreticum damnaverant, nulla habita prorsus ratione, quod submotis omnibus æquivocationibus, & generalis Concilii Œcumenici Decretis obtemperaverat, & in posterum summam cum ipso Cyrillo servavit concordiam. Quid mirum igitur, si judices clandestinas has Dioscori machinationes attendentes, scissamque esse Synodum in duas contrarias factiones (Orientales enim tanquam Orthodoxum Theodorum prædicabant dicentes; *Orthodoxum Synodo, seditiosos foras mitte. Homi- cidas foras mitte.*) Graviora adhuc metuentes, cum stomacho sunt interlocuti dicentes: *Acclamations istæ populares neque Episcopos decent, neque partes juvant. Patiamini universorum fieri lectionem?* Quid mirum inquam si adhuc ab inceptis clamoribus desistere recusantes Ægyptii, ipsi Judices serio, & ea qua pollebant auctoritate silentium cunctis indixerunt, universorumque latrocinii Ephesini actorum jusserunt per Constantinum fieri lectionem? In harum porro rerum circumstantiis, quis non videt, minus circumspecte, & magis præcipitanter, quam prudenter Judices egissent, si Theodoro Episcopo inter Judices locum dare deliberassent? Prius enim ex tota actorum lectione inquirendum erat, an Dioscorus saltem aliquem coloratum titulum habuisset, ad deponendum, degradandumve cum cæteris Orthodoxis Episcopis etiam Theodorum. In qua quæstione is certe Judicis partes secundum omnia jura agere non poterat; sed accusatoris dumtaxat. Si igitur tanquam verus Episcopus, etiam ex judicum sententia in Concilium fuit ingressus, non video, qua ratione dici possit, Leonis Decretum de restituendo in sua Sede, & honore Episcopali Theodoro non fuisse absolutum. Potissimum cum postea etiam admissus fuerit ad Synodale suffragium, & plenam omnium Sanctissimorum Episcoporum communionem.

Iterum Ægyptii in Theodoretum insurrexerunt.

Theodoretus tanquam orthodoxus agnitus in Synodo.

Synodi judices dissidentibus silentium indicunt.

VI. Hactenus tamen enucleatæ difficultates, ex aliorum scriptorum opinionibus derivatæ, parum præsentis causæ prodesse, nisi iterum nostra oratio ad Quesnelium se converteret. Non tantum ipse Theodoretum appellationem inficiatur: sed ipsum etiam Apostolicæ Sedis judicium. Quare ad novam gestarum rerum historiam adornandam, omnia miscuit, & & quamplurima in medium adducit, quæ veritatis speciem dumtaxat præferunt. Brevitate ergo qua potero multa quæ subdidit colligere adlaborabo. Ultro itaque imprimis dat, nullum Concilium a S. Leone in Theodoriti causa fuisse coactum. De hujus epistolis ad Summum Pontificem constat. Quid vero P. R. scripserit, non innotescit. Secundo nullum judicium habuisse Leonem ad Theodoriti causam ventilandam affirmat: sed eidem, communione non interrupta, fuisse conjunctum, elici posse ex epistola 40. ejusdem Leonis, in qua de generali Synodo necessario indicenda habet sermonem; vel ex epistola 47. ex qua colligitur, omnia Ephesini latrocinii gesta, pro infectis habuisse; atque ab Imperatore Theodosio petiisse, *ut omnia in eo statu esse juberet in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregaretur.*

Quesnelii argumenta proponuntur.

Tertio. Licitum fuisse Theodoro ad suam remanere Sedem, quia pro nulla habita sententia contra eum a Dioscoro lata, adhuc ex Oriente Pontifex testimonium acceperat ab Anatolio recenter ordinato, Theodoretum jam subscripsisse encyclicæ epistolæ ad Flavianum, nec Nestoriana Eutychianaque dogmata solum damnassee, sed ipsis etiam Nestorio, & Eutycheti anathema dixisse. Affert hac de causa Quesnelius testimonium S. Leo-

P p p

nis

nis ex epistola 68. ad Paschasium Lilybetanum cap. v. quam ipse ., Nunc
 ., primum (ait) in lucem emittimus. Concludit igitur, quod cum ex ha-
 ., bita relatione, tum ex epistola ipsius Theodoretī, intellexit R. Pont.
 ., judicavitque ipsum ab omni hærēsis macula immunem, nihil obstare quo-
 ., minus suam ei communionem more solito impertiret, & ille suam Ec-
 ., clesiam cum pace Ecclesiastica retineret. Tale (subjicit) *est Sedis Apo-*
stolicæ judicium, de quo in hac epistola quam commentamur mentio facta
 est, quod quidem non demonstrat, restitutam esse judiciali Pontificis sen-
 tentia suam Sedem: sed amotam solam nonnullam erroris suspicionem.

Quarto asseverat sub numero v. nec Anatolium Constantinopolitanum,
 nec Maximum Antiochenum, Theodoriti primatem, neque alios Episcopos
 Orientales cum eo communionis nexum aliquando abruptisse. Unde affir-
 mare pergit, rem totam ex Leonis factō finitam esse, se non posse asse-
 rere, cum eam rursus ad incudem vocatam a Patribus Chalcedonensibus,
 ., notum sit cuilibet hujus Synodi acta recensenti. ., Hinc multa repetit
 quæ in præcedentibus dixerat, & ad inculcandum lectoribus suum systema,
 multa utens exaggeratione, decantat vociferationes, non paucorum, ait,
 sed quamplurimorum Episcoporum Palæstinorum, Ægyptiorum, Illyricia-
 ., norum, qui Theodoritum e Synodo ejiciendum esse contendebant, qui
 ., Episcopi, quasi ex indulgentia, & dispensatione acquieverunt ex Maxi-
 ., mi Antiocheni testimonio.

Quinto loco describit, quæ actione octava Chalcedonensis Synodi ge-
 sta sunt in Theodoriti causa; rebusque pro suo arbitrio narratis omnem
 conatum adhibuit, ut supprimeret quæ sibi, suoque Systemati adversari ju-
 dicavit: atque tandem concludit, non alia de causa suæ Sedi fuisse resti-
 tutum Theodoritum, nisi quia, & *Nestorium, & Eutychen, non solum*
scripto, sed in præsentia totius Confessus, ore suo proprio anathemati-
zavit.

VII. Cum ex quinque a nobis hic prænotatis, tum ex anteceden-
 ter adductis plenam, & indubitatam fidem suæ opinioni adhibendam esse,
 sibi adulabatur Quesnelius; forte confidens, quod nemo post ipsum, Theo-
 doriti causam voluerit retractare, & ad examen revocare, quæ ipse scri-
 pserat. Idcirco stilum convertit in quosdam suppresso nomine, qui Episco-
 porum in Synodum Œcumenicam coalescentium Sacrosanctam auctoritatem
 deprimentes, ac ludibrio habentes (multo magis autem extra Synodum)
 meram illis Pontificiorum mandatorum executionem ex suo Officio compe-
 tere contendunt, tum in hac (ait) de qua agimus causa, tum in aliis om-
 nibus. Cum potius Apostolicæ Sedis hæc sit non infima laus, Synodorum
 Œcumenicorum executricem, de qua prærogativa gloriatus est Gelasius Pa-
 pa epist. 13. Si itaque hæc omnia, quæ in sui systematis præsidium adducit
 Parisinus scriptor veritati cohærent, hætenus a nobis in hac causa adno-
 tata prorsus caderent. Sed cum fallacias involvant, hinc nostræ exercita-
 tionis argumentum magis, atque magis roboratur. Et imprimis quæ illa-
 tio illa esse potuit: neque ex Leonis, aut aliis monumentis elicitur in
 Theodoretī causa a Romana Sede habitum fuisse Concilium. Igitur nullum
 judicium habuit ad Theodoriti causam ventilandam? Quæ consecutio est
 hæc, quæ repugnat prorsus iis S. Pontificis verbis a quibus adversarius suam
 est orsus dissertationem. *Benedictus Deus noster, cujus invincibilis veritas*
ab omni hærēseos macula mundum te secundum Apostolicæ Sedis judicium
demonstravit. An Leonem mentitum arbitrabimur? Nec sibi adversarius
 præsidium nancisci potest, ex ab eo laudatis Leonis Epistolis, scriptis ad
 Theodosium post Latrocinium Ephesinum, quibus petit, *ut omnia in eo*
statu esse jubeat, in quo fuerunt ante omne judicium, donec &c. & idcir-
 co nusquam abruptisse communionis vinculum cum Theodorito. Nam rerum
 restitutio in pristinum *donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus con-*
gregaretur, non idem est ac definitivum decretum interponere, sed causas
 exa-

Suppressio nomine
 Romanos Theolo-
 gos vellicare in-
 tendit.

Præcedentia Ques-
 nelii argumenta
 refelluntur ut fal-
 laciis involuta.

examini futuro reservare, donec diligentior inquisitio habeatur. Non igitur ea ratione judicatum fuit de Theodoretī fide, & innocentia, ex eo quod latrocinialia acta Pontifex aboleverit, cum simul decreverit, rerum omnium judicium ad aliud tempus, & in alio Conventu esse reservandum. Quare etsi post horum actorum abolitionem, licitum fuisset Theodorito, cæterisque Episcopis gradu depositis ad suas reverti sedes, tamen non constabat *an jure, vel injuria fuissent depositi; an jure, vel ex dispensatione & indulgentia ipsis permetteretur suas retinere sedes*. Nam id nova debebat inquisitione scrutari, novoque decreto demonstrari, interim eorum causa veluti in profervato (ut ajunt) manente, usque ad definitivam sententiam. Ratio illa tertio loco adducta, nimis nutat, si attendamus ad ea, quæ in superioribus capitibus descripsimus. Non enim Theodoretī causæ patrocinari potuit apud Leonem Anatolii testimonium, cum istius fides, ordinatio, stricta necessitudo cum Dioscoro, & Eutychiana factione, tales suspiciones in Pontificium animum excitassent, ut nulla ratione habita ad Imperatoris Theodosii, & Pulcheriæ Augustæ preces, ipse Leo cum ipso Anatolio jam ordinato, istius ordinatoribus communicare voluerit; quoadusque misso Abundio Comensi, cum aliis tribus Legatis Apostolicis, & publico celebrato conventu, in quo jussus fuit idem Anatolius solemniter fidei professionem emittere, anathema Nestorio, & Eutycheti dicere; atque epistolæ ad Flavianum subscribere. Nisi enim fideliter hisce mandatis Anatolius obtemperasset, nunquam a Leone, & Orthodoxis, habitus fuisset tamquam legitimus Episcopus. Sed dicat amabo Quesnelius: ex quo monumento hauserit Anatolium testimonium dedisse, aut dare potuisse de Theodoretī fide? Nobis quidem innotuit bonum testimonium accepisse Leonem de fide, & munditia Theodoriti, de istius animi promptitudine, qua lætanter ad hæresum exitum subscripsit Pontificiæ epistolæ ad Flavianum; sed hæc omnia Leoni innotuerunt, vel ex Abundii relatione cum adhuc Constantinopoli existeret; qui ut vidimus certior factus fuit, Theodoretum ipsum, Ibam, & Aquilinum Episcopos, sincere suæ fidei testimonia præbuisse. Accedit S. Leonem maxime de Theodoriti, aliorumque Orientalium fide, moribus, & agendi Œconomia fuisse apprime instructum, ex perpetuo epistolarum commercio, quod habuit cum Constantinopolitanis Clericis, & Archimandritis, Flaviano adherentibus, cum Juliano Coense, cum Pulcheria Augusta, aliisque Orthodoxis viris hinc inde ex Oriente Romam venientibus, vel Orientem adeuntibus; & denique ab ipso Eusebio Dorylæi Episcopo, qui post Ephesinam cladem, ad suam, aliorumque Catholicorum causam, coram Leone tuendam Romam venerat. Non igitur tale dumtaxat fuit Apostolicæ Sedis judicium in causa de qua agimus, ut nusquam communionem cum eo interruperit; vel quod ille istius fide ab Anatolio recenter ordinato testimonium acceperit. Parum, nihilumve ista Theodorito suffragari potuissent, ut cum omni veritate S. Pontifex affirmaret, Cyri Episcopum Apostolicæ Sedis decreto ab omni hæreseos labe mundum fuisse demonstratum. An vero Anatolius communionis nexum cum Theodorito abruperit, non affirmabo. Nescio tamen quemadmodum is in Anatolii communionem perseverare potuerit, vel Anatolius non abruperit communionis nexum, cum iste dumtaxat propter obsequia præstita Dioscoro, Chrysaphio, Eustathio Episcopo Berytensi, & Cæteris Eutychianæ factionis ad Constantinopolitanum Thronum, post Flaviani necem, fuerit eventus. An potuit communicare hæreticorum studiis, & desideriis, horum causas promovere, ut constat ex gestis contra Photium Tyrium (a) & non

Sub quibus conditionibus S. Leo communicaverit cum Anatolio.

Quemadmodum S. Leo certior factus fuerit de Theodoriti fide.

(a) De hac Theodoretī epistola ad Abundium verba fecimus Cap. xii. præcedenti. De Photii Tyrii causa, vide, quæ diximus in Academica Conciliorum dissertatione, habita coram Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO XIV. quam præcedenti capite publici juris fecimus, ex qua abunde Anatolii in Eutychianam factionem studium innotescit.

abrumperet communionem cum Theodorito Cyri, qui pro fide laborabat, & tantopere odio habebatur ab illa factiosorum Virorum cohorte? Quinimo tanto vehementius ab iisdem infectabatur, quanto magis ipse Flaviano, Apostolicæ Sedi, huiusque Legatis adhærebat? Si nova monumenta, quæ aliter totam gestorum seriem describant Quesnelius non proferat, Sapientes lectores nusquam illi fidem adhibebunt.

Falso Quesnelius
ad suæ causæ præ-
sidium provocat
ad 8. act. Chal-
cedon.

Concilii Chalce-
donensis in Theo-
doreti causa sen-
tentia.

VIII. Et quidem fides ei adhiberi non potest ex iis, quæ ex octava actione Chalcedonenſis Synodi recensuit. Quid enim ex ea? Multorum Episcoporum vociferationes contra Theodoritum, quem Nestoriana tinctum fuligine injuste suspicabantur: cogeatur in plena Synodo Nestorio anathema dicere: fidei definitionem ab eadem Chalcedonenſi Synodo prolatam suscipere; & postquam protestatus est fidei definitioni, & S. Leonis epistolæ jam subscripſisse, & soluta omni dubitatione, quod ab Apostolica Sede subreptitium obtinuisset Decretum: solemnis tandem sententia prolata est: *Gloriosissimi Judices dixerunt: omnis jam dubitatio de Theodoro soluta est. Deest igitur, ut sententia proferatur a Reverentia vestra, ut Ecclesiam suam recipiat, sicut, & Sanctissimus Leo Archiepiscopus judicavit.* Quare incunctanter adversarii, a turbis, & clamoribus se abstinuerunt. Quinimmo omnes illius magnæ Synodi Episcopi clamaverunt: *Theodoretus dignus est Sede Ecclesiæ. Ecclesia Pastorem recipiat. Orthodoxum Doctorem Ecclesia recipiat. Archiepiscopo Leoni multos annos. Post Deum (vel cum Deo) Leo judicavit.* Hæc ergo sunt, quæ ex illius octavæ actionis serie quisque fideliter, sine ulla prorsus fallacia colligere potest. Quibus plane respondet Paschalini, Lucentii Episcoporum, Bonifacii Presbyteri, & Juliani Episcopi Coensis, Apostolicæ Sedis Legatorum, huiusque locum tenentium prolatum Decretum, quod hic fideliter exscribere deliberamus, ut innotescant ea, quæ (nescio an studiose, vel oscitanter) a Quesnelio suppressa fuerunt: *Sanctissimum, & Venerabilem Episcopum Theodoretum, Sanctissimus, & Beatissimus universæ Ecclesiæ Episcopus Urbis Romæ Leo (nota sequentia verba) dudum in communionem suscepit ita, sicut litteræ ab eo ad nostram humilitatem testantur.* Quibus & hæc alia addiderunt. *Si igitur fidem Catholicam sicut promittit, & secundum prædictum Beatum Episcopum subscriptionem in proprio libello dixerit, & nostræ insuper humilitati alio dato libello monstravit, quoniam & Nestorium, & Eutychetem non solum scripto, sed & sub præsentia totius confessus ore proprio anathematizavit: hoc iudicio Sanctissima, & Venerandissima Synodus, insuper vero, & nostra humilitas reddi ei Ecclesiam propriam definivit.*

IX. Quis ergo non videt totam illam contentionem in eo versatam fuisse, an Theodoretus per subreptionem, obreptionemque ab Apostolica Sede restitutionis, & fidei integritatis Decretum obtinuisset? Non enim Romani Pontificis iudicium, & auctoritatem in questionem adduxerunt: non ipsius sententiæ pondus addiderunt: dumtaxat solemni Theodoriti confessione ore prolata, certiores voluerunt fieri, hunc sincere Nestorio anathema dicere; quemadmodum jam testatus fuerat suo scripto libello ad Romanum Pontificem directo. Quæ quidem agendi ratio, sicuti nec Rom. Sedis læsit auctoritatem, quæ dudum in communionem Theodoretum susceperat, & dignum suæ obtinendæ Sedis iudicavit (ut ipsi PP. Chalcedonenses protestati sunt) ita neque Episcoporum dignitati in Conciliis coalescentium potest esse injuriosa, dummodo eum in Conciliis, tum extra, Capiti adhæreant in suis iudiciis proferendis. Quare nimis importuna mihi visa est illa Quesnelii querimonia, qua supponit, Episcoporum auctoritatem deprimi, si Apostolicæ Sedis mandata exequi jubeantur. Quæ enim Episcopalis gradus depressio haberi potest, si singuli omnium Ecclesiarum Pastores per universum Orbem dispersi, cum Summo Pontifice totius fidelium universitatis Capite iis rebus adhæreant, quæ ad fidem, mores, atque disciplinam per-

Quo sensu Episco-
pi in Conciliis Ro-
mano Pontifici su-
belle debeant.

pertinent? Societatis enim Ecclesiasticæ vinculum in eo stat, ut irrevocabili assensu, Episcopi omnes Apostolicæ Sedis judicia venerentur, iisque ea subiectione se submittant, quam membra inter & Caput servatam esse cognoscimus; quamque & Christus ad Corporis Mystici unitatem perfectam habendam, mirabili quadam suavitate decrevit, ut facilius per solum caput suæ beneficentiæ dona, in omnia membra diffunderet. Quare S. Pontifex in Epistola ad eundem Theodorum discrimen statuit, inter Romanæ Sedis rationem agendam, & Episcoporum auctoritatem in Œcumenicas Synodos coalescentium, ita ad nostrum intentum scribendo. (a) *Unde gloriamur in Domino cum Propheta canentes: Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit Cælum, & Terram: qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit. Sed quæ pro nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu: ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Christiani Orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque Capiti membra concordent.* Quis porro non videt, aliam, & aliam sibi, & Episcopis in Synodum coalescentibus Leonem agendi rationem asseruisse? Sibi enim vindicat *ministerium definiendi*: Episcopis vero *jus, sive debitum assensus* præbendi. Deinde an non distinguit ibidem S. Leo inter iudicium *a prima omnium Sede formatum*, & iudicium illud, quod a toto Christiano Orbe susceptum dicitur? Negari haud potest. Igitur si ea divinæ institutionis ratio, & ordo est, ut gravioribus rebus ad fidem, & mores pertinentibus Ecclesia, Romanæ Sedis ministerio utatur in definitionibus, atque judiciis; ita ut irretractabili, firmoque assensu iudicium quod prius a prima omnium Sede formatum fuit, a toto Orbe Christiano solemniter recipiatur; inde sequitur executionem Decretorum Sedis Apostolicæ demandatam esse Episcopis in Œcumenicam Synodum Coalescentibus, ut innotescit ex actis Ephesini, & Chalcedonensis Conciliorum, magisque patebit, ex subsequentibus, demonstraturi gravissimum facinus Dioscoro fuisse adjudicatum, quod S. Leonis mandata in Synodo altera apud Ephesum coacta, exequi recusans, Synodum in latrocinium mutavit. Sed ipse Leo quidem hac in re, sibi est factus interpret.

Etenim de hoc Episcoporum consensu in Conciliorum actis expreso, in eodem Cap. istius epistolæ verba faciens, illud nec per assentationem, nec per obreptionem ab Apostolica obtineri Sede asseverat: Ad quas suspensiones tollendas & si aliqui inventi essent a dissensionis auctore incitati, qui de Apostolicæ Sedis judiciis ambigerent; tamen ad magis veritatem comprobendam, id Deo volente permissum est, ut ad majus bonum perveniretur. Nam (ait) *ne aliarum sedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus statuit præsidere, consensus assentatio videretur, aut alia quælibet subrepere posset adversa suspicio, inventi prius sunt, qui de judiciis nostris ambigerent. Et dum nonnulli a dissensionis incitati auctore, ad contradictionum bella profiliunt, ad majus bonum, malum ejus, auctore totius bonitatis dispensante, perventum est.* Non me tamen latet vel Quenelium veterum editorum nonnullas lectiones ab hujus epistolæ textu expunxisse, novas quas subsidio ait ipse suorum Codd. induxisse; vel ad calceem secundi Tomi varias adnotationes pro suo arbitrio conscripsisse; ut videlicet quod maxime habebat in votis lectoribus suaderet: oh utinam, qui novam iudiciorum formam in Ecclesiam inducere laborant, ut Apostolicæ Sedis auctoritatem dejiciant, oculos conjicerent in hujus epistolæ capite. Atque omni submota violenta interpretatione, discrimen illud intelligerent, quod S. Leo intercedere indicavit inter canonicum *iudicium*, atque *consensum*: inter *jura* quæ primæ sedi conveniunt; & ea quæ de Episcopis

Unitas Ecclesiastici corporis quemadmodum ex divina institutione servanda.

Episcoporum in Synodis coalescentium, & Romani Pont. alia, & alia agendi ratio.

Episcopi in Conciliis congregati executores Decretorum Apost. Sedis.

Discrimen inter Canonicum iudicium, & consensum.

(a) Psalmo 123. Vers. 8. (b) Leonis Epist. ad Theodoretum superius laudata Cap. 1.

scopis in Synodo coalescentibus prædicantur! Non enim tot tantasque gravissimas excitassent quæstiones erroneas & schismati affines, in quibus Episcoporum auctoritatem ultra debitos fines conantur extendere, ut Romanorum Pontificum jurisdictionem inter nimis arctos limites restringant. Verumtamen adversariorum conatus magis rerum veritati profunt, quam obesse possint, cum eodem Leone auctore: *Ipsa veritas, & clarius reperi-tescit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerat, hæc postea examinatio confirmaret.* Tandem Episcopalis ordinis auctoritas minime deprimitur, sed magis *splendescit ubi sic summorum sic servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas, & ad maiorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiduciam, ut vincatur adversitas: ne quod per se probatur reprobum, silentii præjudicio videatur oppressum.* Ex quibus loquendi formulis perspicue concipimus quemadmodum, & Romanorum Pontificum, & Episcoporum jura servantur in Synodis, singuli convenientem sibi auctoritatem, jurisdictionemque exercentes. Fidei enim causæ cum Apostolici symboli regulis Romani Pontifices conferunt, suæque judicia speciali S. Spiritus afflatu pronunciant ad hæreses evertendas. Sed cum factiosorum virorum studium in eo stet, ut sinceram Christi doctrinam evertant, & ea dogmata genuina, quæ ab Apostolis derivata sunt oppugnare, & prorsus abolere quærunt. Quare maxima sollicitudine Rom. Pontifices suas definitiones Episcopis in Synodis coalescentibus proponunt, ut inde necessarium præbeant assensum. Quem quidem non sine examine exhibere debent, potissimum quod negotium illis est agendum cum læsæ fidei hominibus, qui pervicacius perniciosis erroribus adhærentes, omnino repugnant se iis decretis submittere, quæ præter anathematis sententiam, alias etiam pœnas, depositionis nimirum, degradationis, exilii secum habent conjunctas. Igitur dicat Quesnelius amabo, quo sensu, quave de causa, Episcoporum auctoritatem depressam arbitretur, cum auctore Leone ipsis Episcopis concedatur, fidei veritatem suæ examinatione, & consensu confirmare; simulque agere, ut Sacerdotalis officii meritum splendescat, quando servata Summi Pontificatus auctoritate, cui adhærent, eorum libertas per unanimatem, & spirituum concordiam, non minuitur sed magis augetur. Ad maiorem ergo Dei gloriam prodest examen, quod assumitur cum fiducia adversitatis vincendæ, *ne quod per se probatur reprobum, silentii præjudicio videatur oppressum.*

Alia est Synodorum auctoritas alia Apostol. Sedis ex Leone.

Quare Rom. Pontifices suas definitiones Episcopis in Synodis proponant.

Synodorum examen quemadmodum ad maiorem Dei gloriam.

Quesnelii labor inutilis & quare.

Damnatio Acacii ex Gelasio Papa.

Synodorum auctoritas ex Rom. Sedis confirmatione derivata.

X. Incassum itaque laborasse Quesnelium mihi visum est, in sua de Theodorito dissertatione, alias, & alias quæstiones parum ad sibi præfixum scopum pertinentes proponendo; cum eas quisque ex solis Leonis dictis, hujusque agendi œconomia facillimeolvere potuisset. Potissimum cum irrationabiliter etiam provocaverit ad Gelasii Papæ testimonium, quod saltem integrum debuisset objicere, ut sine novo studio lector intelligeret, quo sensu Pontifex fuit locutus. Gelasius itaque nihil prorsus affirmavit, quod præcedentibus nostris dictis repugnet. Immo si ejus perpendamus verba Quesnelianum systema prorsus in exitium ibit. Vidimus enim in præcedentibus exercitationibus Pontificem ad Dardaniæ Episcopos scribentem, demonstrare voluisse. *Acacium* solius Apostolicæ Sedis judicio jure damnatum. Quare in suæ epistolæ exordiis exagitat, qui arbitrabantur injuria *Acacium* damnatum, quod non speciali Synodo videretur fuisse dejectum. Et adductis eorum hæreticorum exemplis, quibus innotescit aliquos hæretica labe pollutos in Synodis fuisse damnatos, non ita tamen ut Romana Sedes etiam sine Synodis eos damnare, vel absolvere non potuerit. Quia vero ad eam spectat Synodis robur, & auctoritatem dare; idcirco idem Pontifex sibi suadet, quod nemo perpendens quæ ex antiqua Patrum traditione derivantur, ignorare possit, *uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesia probavit assensus, non aliquam magis exequi sedem, præ cæteris oportere, quam primam; quæ unamquamque Synodum sua au-*

Etiori-

fortitate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet Principatu (quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet) (a) Postrema hujus textus verba uncinis interclusa, suppressere, aut saltem dissimulare quæsiuit Quesnelius. Quæ quidem si cum præcedentibus conferantur, nihil ex eo testimonio elici posse compertum erit, quod præcedentibus dictis repugnet. Quid enim Gelasius convenire dixit Episcopis in Synodos coalescentibus: vel Rom. Pontificibus Conciliorum constituta confirmantibus, vel infirmantibus? Episcopi suo assensu probant, seque submittunt iis statutis, & regulis, quæ in Synodis proponuntur, & scripto consignantur. Quæque in tantum vim, & robur assequuntur, in quantum Apostolica Sedes unamquamque Synodum sua auctoritate, & judicio confirmat, & *continuata moderatione custodit*. Huic præterea Sedi maxime incumbit isthæc confirmata, & custodita statuta executioni demandare, jubendo, imperando, ne in Ecclesiasticis negotiis peragendis, aut neglecta, aut violata remaneant. Hoc scilicet munus illi competere pro *suo principatu, quem Beatus Petrus Apostolus voce Domini perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente & tenuit semper, & tenet*, apertissime Gelasius asseverat, ut non tantum ex objectis a Quesnelio verbis; sed ex totius epistolæ contextu intelligitur. De quo ipsi verba facimus de Sardicensibus Canonibus differentes.

Quemadmodum
Apost. Sedes Con-
ciliorum statuta
executioni man-
det.

XI. Adhuc multa congeffit Quesnelius prætextu quodam (nescio quo) sibi adversarios exagitandi, quæ potius ad totius Chalcedonenſis Concilii gesta referri debent, quæque nos rerum ordinem sequentes adnotabimus. Sed cum inter hæc illud unum supersit, quod ad ipsum Theodoritum spectat: videlicet an Leo ipse post Chalcedonenſem Synodum tam Theodoriti restitutionem, PP. consensu admiſſam confirmaverit, quam alia ejusdem Synodi de privatis Episcoporum causis judicia confirmaverit, quod aliqui Scriptores (auctore Quesnelio) negarunt; observandum quoque hoc loco remanet, eundem Parisienſem Doctorem, ne Leoni Theodoriti restitutionem, sed Synodo plene adjudicaret scripſiſſe. „ Porro ſententiæ Synodi cui præluſerat judicio, ſuum Rom. Pontifex poſtea conſenſum adhibuit, tum aliis epistoſis, cum ea maxime, quam ad ipſum Theodoritum dedit aliquanto poſt finitam Synodum. „ Hic ergo Theodoriti restitutionem Synodo prorsus adjudicavit Quesnelius concludendo, „ Leonem huic dumtaxat præluſiſſe. Idque ut facilius confingeret ad ejusdem Sancti Leonis testimonium ſuperius laudatum, a quo diſſertationem orſus eſt, provocat; & conſueto more quæ ſuis ſtudiis repugnare credidit, prorsus prætermiſit. At malum ipſius dolum, S. Pontificis verba quæ ſequuntur patefaciunt. Etenim poſtquam Theodorito gratulatus, quod ſe talem, qualem probaverat, & probat pro univerſalis Eccleſiæ deſenſione ſervaviſſet, ſtatim ſubdit: *Nam quod Deus omnium calumniſorum fallacias ſolvit, maximam Beatiffimi Petri curam pro cunctis nobis agnoſcimus: qui poſtquam ſuæ Sedis judicium in fidei definitione firmavit, nec circa cujuſquam veſtrum, qui nobiſcum pro Catholica fide laboraſtis, perſonam quicquam reprobum videri permixit: quia nec poterat Spiritu Sancto judicante, quiſquam ex iis non victor exire, quorum jam vicerat fides.*

Suppreſſo nomine
aliquos ſibi adver-
ſarios Quesnelius
vellicat.

Beatiffimi Petri
cura in Eccleſiam
qualis ex S. Leo-
ne M.

Attendat igitur Quesnelius ad laudata verba, eorum vim, & pondus intellgat; indeque conjiciat, an Theodoriti reſtitutio, Synodo, aut Pontifici adjudicanda ſit. Fidei quidem Catholice definitionem Beatiffimi Petri Apoſtoli curæ adjudicat, qui ſuæ Sedis judicium in fidei definitione firmavit; nec permixit quidquam reprobum videri circa illas perſonas, quæ cum eodem Summo Pontifice pro fide Catholica laborarunt. Apoſtolicæ igitur Sedi utrumque jus Leo adjudicavit in calumniſorum fallaciis ſolven-
dis.

(a) Gelasius Papa epist. 13. extat Tom. 5. Conciliorum generalium p.m. 324. & ſeqq.

Aequè Apost. Sedi jus convenit de fidei, & Episcoporum causis judicare.

dis. Alterum de fidei rebus judicium, & definitio; alterum est Orthodoxorum Episcoporum libertas, qui a præcedentibus factiosorum oppressionebus fuerunt redempti. Si tandem tantum otii in præsens mihi daretur, ut alia quæ ibidem Quesnelius congeffit, differendo percurrerem, adnotarem, etsi necessum foret refellerem. At cum ut jam diximus, illa potius ad Chalcedonensis pertineant historiam, quam ad Theodoriti Episcopi Cyri causam: idcirco ne amici Lectoris patientia abutamur, ad aliam Domni Antiocheni causam examinandam faciemus gradum.

C A P U T VI.

Chalcedonensis Actio de Domno Antiocheno supposititia non est. Illam ex Græco in Latinum, cum reliquis actis transtulit Rusticus Diaconus. Maxima injuria id negavit Quesnelius, cujus argumenta, tamquam falsa, & prorsus infirma jam rejecit, atque etiam summa, & mira eruditione solvit doctus, Clarissimusque Stephanus Baluzius. Hujus denique vestigiis in hac describenda exercitatione nobis passim insistere opus fuit.

Quesnelii scopus in examine hujus causæ.

Aliorum opiniones proponit Quesnelius.

I. **I**Nter Quesnelianas dissertationes eam nono loco positam offendimus, in qua auctor Domni quondam Antiocheni Episcopi causam examinandam assumpsit, in qua de hujus agens damnatione, de Maximi ejus successoris ordinatione, tum varias S. Leonis Epistolas, Conciliique Chalcedonensis acta illustranda sibi proponens, actionem tandem de Domino his actis insertam, commentitiam esse posse demonstrare, aut demonstrasse sibi adulatur. Profecto id ex ejusdem dissertationis titulo, sive epigraphæ sibi promisit auctor: sed injuria quidem. Nam momenta omnia, quæ hinc, illincque sparsa ad suæ causæ patrociniū collegit, aut tanquam infirma ex sese cadunt; aut prorsus ad quæstionem de qua agimus impertinentia esse, rerum gestarum series manifestat. Orditur ergo dissertationem inquirendo, cur Maximi ordinatio confirmata, nec reprobata Domni depositio. Subdit: Hanc unam fere omnes Catholici Scriptores, qui istam versantur quæstionem, afferunt: ideo Maximum etsi a suspectis hominibus electum, consecratumque a Constantinopolitano Episcopo contra Canonicam regulam, Dominoque adhuc in vivis agenti superordinatum, ideo tamen receptus est a Synodo, quia a S. Leone in Episcopatu confirmatus fuerat. Hujus, aliorumque Episcoporum in latrocinio Ephesino per summum nefas factam depositionem animadvertit; sed unus Dominus, aliis tamen redintegratis, suæ Sedi non fuit restitutus; quæ agendi ratio gravioris difficultatis causa est. Addit: Latrocinii Ephesini acta in irritum missa ab Occidentalibus ante Chalcedonense Concilium, Leonem Pontificem contestatum, ut omnia in eo statu esse juberet, in quo erant ante infaustam Synodum, donec omnia per Oecumenicam Synodum reformarentur. Consequens erat, ut depositio Domni, & Maximi ordinatio irritæ essent, suum ille reciperet locum, Baronii sententiam affirmantis proponit; quoniam S. Leo cognita causa, Dominum juste damnatum intellexit. Post hæc vero eorum refert conjecturam, qui Dominum depositioni suæ manus ultro dedisse affirmarunt, solitariae vitæ deliciis illectum, quibus innutritus olim fuerat ab Euthy-

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis pag. 312. (b) Baronius ad annum 551. num. 128.

Euthymio Abbate, quas cum refragante S. Patre relinquere meditaretur, ut Joanni Avunculo suo a fide Catholica deflecenti opem ferret, hæc ab eo verba futuri prænuncia audivit: *Si his neglectis & tolerantia contentis cogitationibus tentabis a Laura discedere, obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet avunculus, sed eam tibi rursus auferent mali homines, & præstigiatores, cum ab illis prius fueris seductus ignorantia.* Hæc, & id genus alia ex Cyrillo Monacho de rebus ab Euthymio gestis refert.

Euthymii Abbatis
de Domino vaticini-
um.

II. Tertio Quesnelius concludit: qui porro Leonis auctoritatem hoc egisse putant, ut Maximus in Antiochena Sede tam malis auspiciis collocatus remaneret, locumque cedere Dominus cogeretur, manifestum id esse ajunt ex actis Chalcedonensibus. Siquidem in actione, quæ de Domino Antiocheno inscribitur, disertis verbis legitur, confirmatum auctoritate Leonis fuisse Maximum. Quesnelius tandem integram illam actionem, ad Ecclesiasticæ historiæ veritatem indagandam in suam transtulit dissertationem. Ut de ea, sub oculis posita, facilius lector judicium interponeret. Tali ergo tantoque quæstionum, & verborum apparatu præmissis, exscriptam actionem illam de Domino Antiocheno inter Chalcedonensis Concilii acta relata, Quesnelius falsus est, se eam minime commentitiam esse: sed genuinam totis votis peroptasse: „Hoc enim si esset (ait) præ manibus haberemus testimonium summæ auctoritatis Pontificis Romani tam in Synodos, cum „in Orientales Episcopos; majorum inquam & primarum Sedium Episcopos. Enim vero quantæ potestatis est, ut penes Romanum Episcopum „Antiocheni, & consequenter Alexandrini, aliorumque Episcoporum consecratio fuerit, aut saltem confirmatio; ut ex hoc loco argumentantur „Cardinalis Bellarminus, ejusque Apologista Jacobus Gretserus. Qualis „prærogativa, ut cum plures Episcopi ab infauſta Synodo per vim scelusque depositi essent, eorum damnatio, & depositio rata esse juberetur, „quam ratam esse debere judicaret Romanus Pontifex; sola alterius Episcopi in ipsius locum substitutio haberet locum quam idem ille confirmasset! Quam evidenter denique hinc eluceret suprema ejusdem in Synodos potestas, quarum acta ex ea parte robur habeant, cui ille robur „adjecerit, ex illa cassa sint, & irrita quam irritam ille esse voluerit. „Verum ut eruditi, & sapientis est Theologi vera germanaque primariæ Sedis privilegia toto animo, atque ex solidis genuinisque probationibus „adversus novatores vindicare: ita parum sinceri liberalisque animi sit eadem vel ultra præscriptos limites ampliare, vel incertis caducis falsisque adminiculis ac fulcimentis sustentare. Concludit tandem. Nec enim „mendacio eget Veritas, sed potius ex mendacii consortio in falsitatis suspicionem Veritas etiam testatissima vocari consuevit. „

Quesnelius actionem de Domino exscripsit, & quare.

Subdola Quesnelii protestatio.

Quis tamen sibi persuadet, sinceram, & totis viribus eam protestationem fecisse Quesnelium? Profecto si ex corde exoptasset commentitiam non esse: sed genuinam de Domino Antiocheno actionem, & Palinodiam recantasset, & nonam dissertationem pro hac causa conscriptam, dipendisset, flammis, ignibusque concremasset. Siquidem eo adhuc superstite, Clarissimus Stephanus Baluzius maximo studio adhibito, summisque impensis laboribus, huc, illucque a Viris studiosis, rei antiquæ Litterariæ operam dantibus sibi novas comparavit notitias, ut tandem plenissime ipse Quesnelius suis studiis se deceptum aberrasse; nec fictitiam dici posse actionem, de qua agimus, sine ulla animi hæsitazione judicare potuisset. Quare idem Baluzius cum in litterariæ rei utilitatem, tum in Ecclesiasticæ historiæ incrementum, & bonum, in adornanda nova Conciliorum collectione, omnibus, singulisque Quesnelianis argumentis occurrit, atque solvit, & ab uniuscujusque animo eas falsitatis suspensiones rejicit, quas Lectores imbibere possent.

Stephanus Baluzius sinceram esse Domni actionem abunde demonstravit.

Primum Quesnelii argumentum proponitur.

Quinto, & sexto Ecclesiae saculo Orientalium res, fusque, deque versa.

Quesnelii præcedens argumentum rejicitur.

Stephani Baluzii studium in hac causa laudatur.

Cardinalis Casanara Baluzii studiis favet.

III. Primum itaque argumentum colligit Quesnelius ex Græcis Concilii Chalcedonensis Codicibus, in quibus ejusmodi actio desideratur. „Hoc ait certe non levæ indicium est suppositionis a Latino aliquo impostore factæ. Si enim illa vere in Concilio facta fuisset, Græce utique fuisset, atque Græcis hujus Synodi actis inserta cum aliis actionibus legitur. Cur enim hæc una a reliquarum Græcarum corpore distracta fuisset plane non apparet. „Quis vero hanc primam Quesnelii conjecturam nimis esse fallacem non judicabit? Quesnelio suspicari licebit, actionem illam a Latino impostore esse confictam, quia in Græcis Codd. qui supersunt, non apparet, & non potius suspicabitur, Græcos eam abolere quæsiisse, & a reliquarum corpore nisos fuisse eam distrahere, ut facilius ipsi de Primatu cum Romano Episcopo contenderent? An non Orientales quinto, sexto, septimo, & sequentibus sæculis primatus honores, prærogativasque, ob Antiochenam Ecclesiam primitus a D. Petro fundatam sibi arrogare contendebant? An non Acephali, Eutychiani statim post Chalcedonensem Synodum omnem moverunt lapidem, ut eandem Synodum abolerent? Quod cum nunquam obtinere potuissent, saltem memoriam delere voluerunt, quod Orientales Episcopi, Atiochenus, & Alexandrinus, nonnisi de Romani Pontificis consensione, hujusve confirmatione, tanquam Canonice electi haberentur. Id sane secum agitare debuisset Quesnelius. Potissimum cum in Antiochena Sede post Maximum, & Basilium Episcopos Catholicos, plures Episcopi, hæretici, schismatici, atque scelestissimi federunt, quorum catalogum ex subsequenti Conciliorum actis nos describere possemus, si cum homine in Ecclesiastica historia nullatenus versato, congressionem haberemus. Interim vero prætermittis quæ de *Petro Fullone, Severo, Macario Monotelita*, aliisque improbarum sectarum viris, qui operam dare potuerunt ut ex antiquis Græcis exemplaribus prorsus actio illa subriperetur, ne certum, indubitataque fidei monumentum extaret de plenaria Romani Pontificis potestate in confirmandis saltem Orientalium Patriarcharum electionibus, consecrationibusque; attendamus an præcedens argumentum nutet aut corruat. Certe ut ex solis Quesnelianis suspicionibus infirmaretur, aliquod Græcum autographum eorumdem Chalcedonensium actorum nobis debuisset adversarius objicere, & suis conjecturis præsidium nancisci, quod cum ab ipso, nec ab alio quopiam ex Græcis fieri hætenus potuerit, ideo ad aliud Quesnelii argumentum eripiendum jam nos gradum facimus.

IV. Secundo itaque contendit ex unico Codice hujusmodi prodiisse actionem, quem nulla auctoritas, antiquitas nulla commendabat; cum & Chartaceus esset solummodo, & ab ignotis Scholaribus Germanis duobus acceptus prædicetur. Antiquæ rei studiosi Clarissimo Stephano Baluzio multum debent. Is enim ad hanc nostri adversarii difficultatem refellendam consultius, & prudentius agendum esse censuit, ne fabulas in sua Conciliorum collectione intruderet. Is igitur Quesnelio fidem adhibere suspensus hærens, partim suis oculis Chalcedonensis Synodi Latinas versiones lustrare coepit; tum ex amicis sciscitatus est, an in aliis extra Gallias Bibliothecis manuscripta exemplaria asservarentur, in quibus actio illa de Domno esset descripta. Inter cæteros, qui ejus votis indulserunt, fuit Clarissimus, & Eminentissimus Hieronymus Cardinalis Casanata, rerum antiquarum peritissimus. Cujus memoria, ob insigniora litterariæ Reipublicæ bona, & incrementum collata, nunquam peribit. Is inquam a Baluzio consultus, multos Vaticanæ Bibliothecæ Codices (cui præerat) a peritissimis Viris lustrari jussit, in quibus quidem cum actio de qua agimus, reperta fuisset, non tantum imaginarios illos Germaniæ Scholares Quesnelio suspectos ab impostorum, & inscitæ nota purgavit; sed etiam Quesnelium ipsum gravissime esse lapsum plurimis argumentis demonstravit. Imprimis enim actio de qua agimus Græce continebatur in Codice Patriciae

Julia,

Julia, cujus mentionem facit Rusticus, quamvis in aliis Codicibus ab eodem recognitis desideraretur. Nam Rusticus ipse post sextam Chalcedonensis Synodi actionem, illam notam subjecit, quam Cod. Bohierianus exhibet: *explicat actio vj. Incipit vij. actio de Domno Antiocheno, quondam Patriarcha translata ex Græco in Latinum*. Huic vero Rustici adnotationi temporis decursu hæc alia addita fuit. *Eam vero alii Codices exhibent sub fine actionis decimæ.* (a)

Quesnelii oscitantia adnotatur.

V. Duo itaque Quesnelium animadvertere oportebat. Alterum Codd. haud chartaceos, sed ex membranis confectos; non recentiores, sed summæ antiquitatis, hujus actionis tanquam ex græco in latinum translata facere mentionem. Ac propterea non fuisse ei licitum affirmare, græcam Chalcedonensium actorum collectionem, nunquam potuisse a reliquis distrahi, cum vetustissimi illius Synodi interpretes, septimo loco positam, eam offendisse affirmaverint. Alterum est actionem illam non prodiisse ex unico Codice, quem nulla auctoritas, antiquitas nulla commendabat, cum Chartaceus solummodo esset, & ab ignotis scholaribus Germanis duobus acceptus prædicetur. Quid enim vetat, quod aliquod chartaceum, antiquorum monumentorum exemplar ex antiquioribus archetypis non fuerit exscriptum? Innumera enim sunt manuscripta exemplaria, etiam recentioribus characteribus exarata, quæ ex vetustissimis membranis exscripta fuerunt, ut Lyppis tonsoribusque perspectum est. Igitur opus erat illi, antequam rem tanquam ex trypode definiret, diligentius inquirere, an in Bibliothecis, & Archiviis, vetustiora hujus actionis exemplaria in membranis exarata reperirentur. Debuisset saltem Eminentissimo Baronio aliquam fidem adhibere, qui scripsit: „ hæc ipsa actio in latino veteri Codice Vaticano, *qui Proculi* „ *& Albini* fuisse dicitur, sub nona actione ponitur, & sub eadem die; nempe sub sexto Kalendas ejusdem mensis Novembris. „ Cujus Codicis tantum fecit, ut refellere volens argumentum desumptum ex constitutione Justiniani Imperatoris, data ad Joannem Summum Pontificem, in qua legitur: „ Chalcedonensis S. Synodus Domnum Antiochiæ factum Episcopum post „ mortem damnavit, qui ausus est scribere; oportere solum tacere duodecim Capitula Cyrilli: Volens inquam idem Baronius (b) hoc eripere argumentum subjicit: Justinianum Augustum, hujus actionis nescium: Quod quidem Baronii dictum præcedentibus nostris conjecturis magnum robur præbet. Videlicet Orientales Acephalos, Eutychianosque, omnes studii nervos adhibuisse, ut hanc, de qua agimus, græcam disperderent actionem.

Ex quibus Codd. Actio de Domno prodierit.

Baronii testimonium de Domni Actione.

At divina providentia, quæ semper Ecclesiastico regimini prospexit, voluit ut in vetustissimis saltem latinis exemplaribus actio illa asservaretur. Tres autem insignioris notæ Codices, laudatus Cardinalis Casanata, ex sola Vaticana Bibliotheca Clariss. Baluzio communicavit, adnotatis studio peritissimorum virorum variis lectionibus, quæ in iis occurrunt. „ Inter eos „ (ait) unus vetustissimus quippe qui ante mille ad minus annos peritorum judicio conscriptus fuit. Quare ne Baluzius debita fraudaret laudem eundem Cardinalem Casanata, „ istius epistolæ verba typo commisit. „ Actionem de Domno Antiocheno ita exhibet Codex vetustissimus Vatican. „ num. 1322. Characterem majusculo secundæ ætatis, ante mille videtur ad „ minimum annos conscriptus, ac initio corosus, & mutilus, suppletus „ tamen manu octingentorum & amplius annorum. Variæ autem lectiones „ ad marginem adnotatæ, desumptæ erant ex aliis duobus Codicibus 1321. „ 1323. ejusdem Bibliothecæ Vaticanæ. „ Hos quidem Codices non esse Chartaceos, sed in membranis descriptos, nemini dubitare licebit. Sed præter tria illa laudata exemplaria alia recentiora adinventata fuisse in Vaticanis seriniis, affirmat idem Casanata scribens: Duo alii Codices Vaticani numero

Divinæ providentiæ consilium in antiquis monumentis asservandis.

Vat. Codd. exhibent actionem de Domno.

Qqq 2

(a) Tom. iv. Concil. generalium pag. 1514. (b) Baronius Tom. vi. ad annum 451. pag. 155.

Codd. laudati a
Quesnelio eandem
continent Actio-
nem.

mero 5405. & 4166. recentissimi sunt, nec quidquam continent observa-
tione dignum. Nec vero Quesnelium alii Codices, quibus præcedentes
editores usi sunt, debuissent latere. Corbejensem nimirum, Divionensem,
qui quamvis inter se non concordent in actionum ordine, tamen in illis
actio Domni non desideratur, ut duntaxat unius Chartacei Codicis, nul-
lam antiquitatem præferentis auctoritati insisteret. Nam in Cod. Bohie-
riano, actio hæc ponitur initio actionis septimæ, ut diximus. In editione
vero Crabbi subjungitur eidem actioni septimæ, hac præfixa ad Lectorem
præmonitione: quæ inventa est in Codice Patrum Juliæ membranaceo, tran-
scripta ex Codice vetusto Chartaceo, & dicitur fuisse *Proculi*, & *Albini*
Germanorum Scholasticorum. Verumtamen ordinis diversitas nullum fun-
damentum suppeditat, ut hanc tamquam supposititiam rejiciamus. Etenim
Crabbus in sua editione, decimæ illius Concilii actioni hæc verba subjecit.
Constantinopoli vi. Kal. Aprilis indictione xiii. feria sexta, referenda sunt
ad Rusticum S. R. E. Diaconum, quæ Bohieriani Codicis ope, eidem in-
terpreti Crabbus vindicavit, quæ cum lectoribus plurimam molestiam jam
pridem creassent, Romani, alique editores ea expugnanda esse credi-
derunt. (a)

Baluzii differatio
in Domni Antio-
cheni causa Ques-
neliana argumenta
evertit.

Episcopi in Conci-
liis suos habebant
Notarios, & quare

Dulcitius S. Leonis
Notarius ad Syno-
dum Ephesinam.

VI. Age vero ex Baluzio causam perquiramus, cur in Mss. Codd.
quandoque de Domno Antiocheno actionem, post sextam immediate posi-
tam offendamus, & septimæ actionis initio ante conventionem Juvenalis
Hierosolymorum, & Maximi successoris Domni; in aliis vero postponi, &
in nona actione reponi, vel in decima, ut modo extat in labbeana Conci-
liorum collectione; & credendum est, tantorum discriminum causam No-
tariorum arbitrio, & oscitantia esse adjudicandam. Ne autem Vir doctus
Divinatione uti videretur, sapienter adnotavit: quod Episcopi cum ad
Synodos proficiscebantur, solebant Notarios suos secum deducere, qui ge-
sta Synodalia notis exciperent; qua scilicet finita Synodo, Codicem acto-
rum singuli referrent in Patriam. Hanc consuetudinem probat primo ex
observationibus Henrici Valesii ad Evagrium. Verum nos illam magis con-
firmamus ex S. Leonis Magni epistolis, qui Legatos missurus ad Ephesinam
Synodum secundam, Dulcitium Notarium, cujus fidem satis perspectam
habebat, suis Legatis, Julio videlicet, Renato, & Hilario sociavit, ut te-
staturus est, cum in epistola xxiv. ad Flavianum, tum in altera 29. ad ean-
dem Ephesinam Synodum. Sed Baluzius, hac observatione prætermittens,
aliam retulit desumptam, & Calchedonensi ipsa Synodo, quam eruditus
notis adornabat. In actione prima (ait) cum recitata fuisset pars gesto-
rum latrocinii Ephesini, & quidam Episcopi clamarent, ea falsa esse: *Theo-
dosius Episcopus Claudiopolitanus de Dioscoro dixit: deducat suos Notarios:
ejiciens autem omnium Notarios, suos fecit scribere. Et cum Judices, &
Senatus peterent cujus manu perscripta essent monumenta gestorum, Dio-
scorus dixit: Unusquisque per suos notarios scripsit, mei mea, Religiosis-
simi Episcopi Juvenalis sui, Religiosissimi Episcopi Thalassii sui. Erant au-
tem & aliorum Reverendissimorum Episcoporum multi Notarii excipientes.
Si non est meorum Notariorum littera, quia unusquisque proprium habet.*
Hinc ergo colligit Baluzius, quod cum Codices tabularum ederent in pa-
ginis, eas quisque pro suo captu, & libitu disponderet, sicque factum est,
ut initium causæ v. g. Ibæ retulerint in sexta actione, alii in septima,
alii etiam in nona, alii denique in decima, atque ita in cæteris actio-
nibus.

VII. In his tamen exponendis, paululum digressi sumus ab eo or-
dine, quem servavit Quesnelius, ut hanc Domni actionem prorsus es-
se supposititiam incassum ostenderet. Nam cum eum minime fugisset eam
reperiri vel in Bohieriano Codice superius laudato; vel eam judicatam esse
post

(a) Tom. iv. Concil. pag. m. 1598.

post actionem sextam, tanquam ex Græco in Latinum versam, tamen maluit Rustici Diaconi malam fidem accusare, tanquam schismatici, & a Vigilio anathemate perculsi, quam sibi persuadere, Chalcedonensium PP. esse genuinum foetum. Quid? Falso credidit hujus actionis interpretationem Rustico adjudicari posse, cum is suum nomen soli primæ actioni subjecerit in hunc modum: Ex Cod. Ms. Bohieriano.

Quesnelius Rusticum de mala fide accusat.

Explicit prima cognitio Chalcedonensis Concilii Emendantes, & conferentes manuscripta a pridie ante Kal. xiiij. (idest Decembris fer. iv. indict. xiiij. xv. Kal. Aprilis Rusticus per gratiam Dei Diaconus S. R. E. contuli, annotavi, distinxi Deo gratias. Addit præterea quæ legenda occurrunt in editione Petri Crabbi Ord. Minorum. Videlicet, finis primæ cognitionis Chalcedonensis Concilii, quæ finita, & emendata est, anno Domini 417. (emendatur in margine aut 454. aut 457. in omnibus pessime ait Labbeus) feria iv. indict. xiiii. Kal. Aprilis 12. *Rusticus per gratiam Dei Diaconus Sanctæ Ecclesiæ Romanæ contuli, annotavi, distinxi Deo gratias.* Eadem (tandem concludit Quesnelius) fere in editione Romana paucis variantibus. Quare sibi blanditur nihil certe statui posse ex hujusmodi adnotationibus, quæ sibi non coherent, ac propterea non unius Rustici esse, sed plurium annotatorum illam Bohieriani Codicis mentionem. Varia hinc inde colligit, ut demum Lectoribus persuadeat, Rusticum relegisse Chalcedonensem Synodum ad Acemetensium Codicem, quem jam contulerant, & emendaverant superiores ipsi correctores; suamque pariter attestationem apposuisse, ut illi suam, sed hi reliquas actiones recensuerunt, ille ultra primam progressus esse non videtur. Addit annos, quos annotatio prior designat, ad Rustici ætatem pertinere non posse, & priorem illam annotationem fieri suspectam ex hac voce *manuscripta*. Supervacanea prorsus erat vox illa antequam excudendorum Codicum artem hominibus largitus esset Deus. Subjicit, & etiam demus actiones omnes Chalcedonenses a Rustico Sanctæ Rom. Ecclesiæ Diacono esse relectas, & emendatas, clarum est actionem de qua agimus inventam ab eo non fuisse.

Bohieriani Codicis adnotatio.

Alia ex editione Petri Crabbi.

Falsæ Quesnelii conjecturæ.

VIII. Has ergo similesque conjecturas, quinto, sextoque suæ dissertationis paragraphis, eo quo solet studio Quesnelius exaggeravit, sed incassum quidem. Nam ut animadvertit idem Stephanus Baluzius, neque tempus factæ a Rustico editionis assecutus est, & aliunde inconstantia vitio vehementer laborans Paschasius Quesnelius inficiatus est, quæ cum in notis ad xxiv. Epistolam S. Leonis, tum in Theodoretæ causa eum oportuit affirmare.

Quesnelius nec tempus versionis assecutus, & inconstantia laboravit.

Quod ad tempus autem Editionis attinet, notat Baluzius Rusticum Constantinopolim venisse anno Domini dXLVII. cum Romano Pontifice patruo suo, a quo postea defecit sub initium anni dXLIX. gradusque sui honore, & ministerio dejectus est anno sequenti. Ante vero dejectionem aggressum fuisse emendationem gestorum Synodi Chalcedonensis x. Kal. Martias anno dXLIX. & eam absolvit anno sequenti iiii. Kal. Aprilis. Annum integrum & aliquanto plus huic operi incumbens. Dubium autem est, an istud effecerit Constantinopoli, an vero apud Chalcedonem. Ut pro Chalcedone sentiam, faciunt mendosissimæ notæ appositæ in fine primæ actionis, ex quibus deprehendisse videor antiquam, veramque lectionem, quemadmodum illic dico. Huic tamen conjecturæ (subjicit) obstare videtur mentio Codicis Acemetensium, quod omnes sciunt situm fuisse apud Constantinopolim. Verum istud est explicandum, ut dicamus Rusticum non loqui de Codice Acemetensium Constantinopolitanorum: sed eorum, qui erant sub Episcopo Chalcedonensi, quorum Archimandrita Joannes, subscripit libello Monachorum ad Mennam Patriarcham, totamque Synodum dato in collatione quinta Synodi Constantinopolitanæ sub Menna. De cujus rei veritate ne quispiam dubitare posset, nos libenter locum a Baluzio laudatum,

Quandonam Rusticus Chalced. gestorum interpretationem inceperit, & absolverit.

Monasterium Acemetensium, sub Chalced. Episcopo.

con-

consulere deliberavimus, & Archimandritæ *Joannis* nomen scriptum offendimus, quemadmodum in nota ad Calcem apposta subijcimus. (a)

IX. Restat ergo difficultas an Rusticus Diaconus, præter primam illam Chalcedonensem actionem reliquas emendaverit. Quesnelii argumenta sunt; quia nullibi in gestis mentio occurrat emendationis a Rustico factæ præterquam in prima actione. Postea addit: nolle se ista pro certis accipi. Recte, scribit Baluzius. Nam ipse supra; nimirum, ad epistolam xxiv. S. Leonis, quæ scripta est ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum, quæque relecta est in actione secunda Concilii Chalcedonensis, agnoscere videtur, hanc quoque actionem a Rustico Diacono emendatam fuisse; & in dissertatione de causa Theodoretæ, agnoscit itidem eum ad Codices Monasterii Acæmetarum accurate recognovisse acta Concilii Chalcedonensis. Addo autem hæc verba posita in calce actionis quintæ in Codicibus Rustici, *idem contulit*, ad eum necessario referenda, qui superiores actiones contulerat cum Codicibus antiquis, id est ad Rusticum, cujus solius mentio est in Codicibus antiquitus emendatis. Nam quod idem Vir clarissimus suspicatur Codicem Acæmetensem, quem lustrare cæperat Rusticus, primum quidem in Oriente emendatum a Viris Rustico antiquioribus, qui attestations in eo suas apposuerant, ad Occidentales postea deportatum, & pluribus descriptum esse, adeoque emendationes in marginibus appostas non esse unius Rustici, sed plurium, diversorumque annotatorum, mera divinatio, ut pace ejus dixerim, quæ ratione non constat. Cum expresse in reliquis actionibus notas offendamus, quæ indicant unicum, & eundem esse adnotatorem, & interpretem. Neque obstat actionem, de qua agimus græce desiderari. Multa enim sunt veterum Græcorum scripta, quæ hodie latine tantum extant, neque ideo minus vera putantur, ut constat quamplurimis exemplis ab eodem Clarissimo Stephano Baluzio adductis, quæ ipse collegit ex Concilii Ephesini gestis, & ex ipso Chalcedonensi, in quo & actio de Domno habita est. Denique actionem hanc versam esse ex Græco testatur Rusticus, cujus etiam ævo superfuisse obscure saltem indicatum est. Molli brachio quoque tamquam de oscitantia Baluzius Quesnelium carpit, quod perperam interpretatus fuerit Rustici annotationem, qua scripsit: *Actio de Domno Antiocheno, quam inveni in Codice Patriciæ Julæ manbranaceo novo transcriptam ex Codice vetusto Chartaceo, quem dixit ipsa fuisse Proculi, & Albini Germanorum Scholasticorum*. Igitur omnes intelligunt hanc actionem non ex Codice novo, sed ex eo, qui vetus erat ævo Rustici descriptam fuisse, qui fuerat Proculi, & Albini fratrum Virorum disertissimorum. Hanc tamen non prodire ex unico Codice Chartaceo, probant exemplaria, quibus usi sunt Crabbus, Baronius, Hieronymus Casanata; idque indicant Codd. Corbejensis, Divinionensis. Cum itaque testis sit vetustas, & consonantia Codicum, vix intelligi potest cur tantopere hujus actionis auctoritatem elevare, atque prorsus delere Quesnelius nisus fuerit. Contendens præterea, hanc eandem actionem nec innotuisse Facundo Hermianensi in Africa Episcopo, qui opus suum conscripsit pro trium Capitulorum defensione. Immo Facundus loquens de Domno eum annumerat SS. PP. & venerabilibus Ecclesiæ Doctoribus, Joanni Chrysostomo, & Gregorio Nazanzieno, ut videre est lib. 2 Cap. 1. Baluzio gravius displicet, quod Quesnelius Rustici fidem in falsitatis suspicionem vocaverit. Quando videlicet eidem plurimum Ecclesiæ universa debet, ob præclaram operam impensam in Chalcedonensium actorum Latinam interpretationem. Injuria enim suspicatur hanc actionem Rusticum confinxisse, ut ostenderet Domnum non esse damnatum post mortem. Sic enim falso persuasum erat quibusdam ævo Rustici, ut statim alia

Quesnelii instantia unde colligatur.

Refellitur aliud Quesnelii argumentum.

Quemadmodum Stephanus Baluzius Quesnelii argumentis occurrat

Quesnelii gravissimus lapsus adnotatur.

Ecclesiæ quare multum Rustico debeat ex Baluzio.

(a) Tom. v. Concil. pag. 1103. legitur: *Joannes Dei misericordia Presbyter, & Archimandrita venerabilis magni Monasterii Acæmetorum, sub Photino sanctissimo Episcopo Chalcedonensi, subscripsi.*

argumenta Quesnelii refellere aggrediens idem Baluzius explicavit. Quorum argumentorum unum illud est, quod ex Imperatore Justiniano, & Episcopis quintæ Synodi in superioribus etiam ex Baronio adduximus. Sed ejusmodi argumentum nutare, prorsusque corruere ex erroribus historicis, qui passim in Imperatoris Justiniani constitutionibus, & ex aliis rebus minime veris, quæ quintæ Synodi actis inserta sunt, Baluzius asseverat. Quæ quidem omnia dum Quesnelium ipsum latere haud debuissent, noluit Baluzius otio abuti ad illa probanda, præsertim cum nihil de morte aut Domni damnatione in gestis Concilii Chalcedonensis occurrat, quod diligenter inquirendum esset a quocumque, qui Justiniani, & Synodi quintæ testimoniis insistere voluisset.

Justiniani Imper.
Constitutiones hi-
storicis erroribus
refertæ.

X. Jam vero Domnum ex hac luce migrasse, quando Chalcedonense Concilium habitum fuit, ex testimonio Liberati Diaconi, aliisque veterum dictis, violenter tamen interpretatis, Quesnelius contendit. Narrat imprimis Liberatus Diaconus, quemadmodum Dioscorus Episcopus Alexandrinus in latrocinio Ephesino, Ibam Episcopum Edesenum, Theodoretum Cyrensem, Eusebium Dorylaensem, Flavianum Constantinopolitanum, aliosque Orthodoxos cum Domni Antiocheni consensu, cujus auctoritate abutebatur, deposuerit. Post hos omnes autem: *Et Domnum Antiochenum remanentem ab Orthodoxorum depositione, quia particeps factus Dioscoro in depositione Orthodoxorum, & Eutychis absolutione. Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensit in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim capita Cyrilli scripserat, damnavit ægrotum, absentem illa die.* (a) Sed aliam causam depositionis Domni retulit Nicephorus scribens: *Cum quibus, & Domnus, Joannis Antiochenæ successor, annotatione sua ea confirmavit. At ille potestati suæ redditus, quod illis cesseret retractavit: Dioscoro, & Principibus ex Aula Imperiali viris resistens, & contra decreta, utpote quæ adversus Ecclesiasticas sanctiones facta essent vociferans, Synodumque impiam appellans, & subscriptionem denique suam reddi sibi flagitans. Verum Synodus ea de causa huic quoque Sacerdotalem ademit dignitatem.* (b) Subjicit Quesnelius duo isti auctores facile conciliantur, si dixeris Nicephorum veram rationem attulisse, cur de deponendo Domno Dioscorus cogitarit. Liberati vero textum Scribarum, seu Typographorum oscitantia, & hallucinatione corruptum esse, iisque verbis subesse battologia asseverat, illamque esse corrigendam juxta Augustini sensa, ut pro *remanentem resilientem* vel potius *remeantem* ab Orthodoxorum depositione. Laudat itaque consimilem Augustini locum de Baptismo contra Donatistas lib. 2. *quos ad pacem, atque unitatem sanctæ Ecclesiæ remeare cupimus: & alium ex epistola 172. ad Crispinum; nisi ad communionem vestram remeavissent.* Hanc tamen Quesnelii paraphrasim non probat Baluzius, & pro virili locum ab eruditis vexatum explicat. Arbitratus nimirum, verum, & genuinum Liberati verborum sensum hunc esse: videlicet Dioscorus in latrocinio Ephesino deposuit Episcopos Orthodoxos: Domnum vero, quamvis ipse Orthodoxus esset, non deposuit, quia ipsi jam consenserat in depositione Orthodoxorum, & Eutychetis absolutione. Sed hunc quoque remanentem indemnatum, postea damnavit: nimirum post alios omnes damnatos, quia epistolam ad Dioscorum scripserat contra 12. Capitula Cyrilli. Itaque non est depositus a Synodo, quia publice poenitebat eum præstitisse consensum Orthodoxorum.

Quesnelius Dom-
num ante Chalc.
Synodum mortu-
um confingit.

Liberati, & Ni-
cephori testimonia
Quesnelius nititur
conciliare.

Præcedentem con-
ciliationem repro-
bat Baluzius.

XI. Neque laudatus Baluzius alteram conjecturam Quesnelii probat, quam ex Liberati testimonio inferri contendit. Videlicet ægrotum, & absentem Domnum damnatum fuisse; idcirco non diu depositioni suæ supervixisse, nec usque ad Chalcedonensem Synodum perduxisse ætatem. Ad hæc

(a) Libera, Cap. 12. Breviarii. (b) Nicephorus Lib. 4. Cap. 47.

Liberatus loquitur
de Domino tan-
quam vivo.

hæc subdit Baluzius; poterat hanc conjecturam juvare testimonio Eutychii, qui in Annalibus suis scribit, Domnum mortuum esse anno sequenti post illam Synodum Ephesinam. Verum abstinuit, ea ut opinor de causa, quia auctor plenus est erroribus historicis, & Chronologicis, ut nihil certi dare possit de vita, & morte Domni. Sed Liberato, Liberatum ipsum opponit, qui paulo post descripsit mortem Flaviani, & quemadmodum pro eo Anatholius fuerat ordinatus narrat, & eodem tenore ait: pro Domno ordinatum esse Maximum; neque addit, Domnum fuisse mortuum. Immo tamquam de vivo locutum fuisse sequentia demonstrant. Nam recensita Flaviani morte, & Anatolii ordinatione, subjungit de ordinatione Maximi in loco Domni. Nonni in loco Ibas, & Athanasii in loco Sabiniani, nulla mortis eorum, vel alicujus ex iis facta mentione. Sicut ergo Ibas, atque Sabinianus ante Concilium Chalcedonense mortui non erant, quia huic Synodo interfuerunt, ita neque inferri debet, Domnum ante hoc Concilium mortuum fuisse, quia Concilii Ephesini tempore ægrotabat. Argumentum pariter negativum desumptum ex silentio Liberati, qui singulas actiones Concilii Chalcedonensis recensens, nullam causam Domni facit mentionem, facturus haud dubie si vera circa eum contigissent, quæ in ea actione narrantur, facile refellit. Sicuti & aliam conjecturam depromptam ex verbis Evagrii Scholastici, qui scribens in Ephesina Synodo Domnum depositum fuisse, *de eo quid postea factum fuerit invenire non potuit*, & gesta Chalcedonensia recensens, de Domno prorsus silet. Sed utriusque Scriptoris silentium: vel ipsius Evagrii ignorantia, quid probant pro Quesneliano systemate? Ambo isti Scriptores usi sunt Codicibus, in quibus actio de Domno non extabat; sicuti (ait Baluzius) non extat etiam nunc in Codice, quem appellamus Parisiensem. Neque tamen ideo falsa est. Nam quemadmodum si nondum ars Typographica inventa esset, & aliquis Codice illo utens, actionem illam prætermitteret, nihil adversus Codicum auctoritatem præjudicare videretur, in quibus illa invenitur; sic Liberati, aut Evagrii Diaconorum silentium præjudicare non potest adversus eos Codices, quos constat eorum ætate habuisse illam prædictam actionem.

Liberati, & Evagrii silentium Quesnelianæ causæ non prodest.

Stephani, & Ioannis Sarracenorum Episcoporum a Chalced. discessus post vii. Synodi actionem.

Pelagii Papæ testimonium.

XII. Sed hoc, & similia argumenta ea eruditione maxima qua pollebat prorsus solvit, & explicat Baluzius, perspicue demonstrando, unde tanta Codicum Græcorum diversitas orta sit. Cujus quidem verba subjicere necessarium ducimus: ut penitus quamcumque suppositionis suspicionem aboleamus. Observat igitur Vir doctus Concilii Chalcedonensis finem esse revera in sexta actione; ita ut ea quoque complectatur Canones. Actiones vero quæ sequuntur, quamvis in Concilio actitæ, quia tamen ad fidei causam non pertinebant; sed ad negotia privata, idcirco multi Episcopi exarato fidei Decreto iter arripientes ad proprias remearunt Sedes. Id colligit ex vita S. Euthymii Abbatis, & ex Pelagii epistola ad Episcopos Istriae. Legitur enim in Euthymii Vita, Stephanum Famniæ, & Joannem Sarracenorum Episcopos, qui Chalcedonensi aderant Synodo, Fidei Decreto edito celerrime abscedentes, illud Euthymio detulisse, putantes jam absolutam Synodum. Unde postea eorum nomina nusquam cemparent in actionibus, quæ post sextam sequuntur. Sed apertius id docet Pontifex Pelagius. *Plerique Græci antiquiores Codices continere Synodum nonnisi in 6. actionibus, subjunctis Canonibus, demonstrantur, ut omnino cetera, quæ privato studio fuerant mota non habeant.* (Et paulo supra) *vigilanti ergo cura respicite, quia sexta illius actione Sanctæ fidei professio consummatur, moxque in septima ad instructionem jam fidelium regulæ Canonum figitur, ulterioribus vero actionibus nihil de causa fidei, sed sola negotia privata versantur.* Decessori suo, vel potius sibi ipsi, siqua fides

fides Paulo Diacono, consentanea scribit S. Gregorius in Epistola ad Secundinum) S. Chalcedonensis Synodus usque ad definitionem fidei, & prolationem Canonum de generalibus causis locuta est. Nam post prolationem Canonum specialia Episcoporum certamina sopire curavit. Quid igitur mirum, si plerique Codices Græci, & quidem antiquiores non habuerunt olim actiones, quæ sequuntur post sextam? Quare factum, ut postmodum ea addiderint, & in gesta intulerint diversis modis, temporum ordine minime servato, illam vel aliam inferentes, aut omittentes, prout quisque affectu ducebatur. Concludit Baluzius: Vetus Collector omisit actionem de Domino, sed eam habuit vetus exemplar, ex quo descriptus est Codex Juliæ Patriciæ.

S. Gregorii M. testimonium.

XIII. Præterea ut fortius Quesnelium sibi adversarium Baluzius perstringat, exemplum affert actionis Chalcedonensis, in qua, causa inter Photium Episcopum Tyri, & Eustathium Beryti actitata, & definita est. Quam quidem non habuerunt veteres Chalcedonensis Synodi collationes. Sed ista prodiit ex Græco Vaticano Codice studio Cardinalis Baronii, quam ad calcem quartæ actionis positam invenit; quamvis Balsamon in scholiis ad Canonem xxix. Chalcedonensem testetur eam positam esse in fine gestorum, in Codice quo utebatur. De qua re nos locutentius, verba fecimus in dissertatione Pontificiæ Conciliorum Academiæ anno 1746., quam ipsi jam in præcedenti Capite descripsimus. Propterea nihil de ea in præsens differentes, sermonem convertimus ad Evagrii silentium, qui fuit Civis & Advocatus Antiochenus; ut diserte probat Cl. Henricus Valesius. Difficile profecto videtur existimare illum ignorasse quid de Domino factum sit, si is revera suffraganeus suæ depositioni, & si sumptus ei in Chalced. Synodo decreti sunt, ex facultatibus Ecclesiæ Antiochenæ ad vitam sustentandam. Magnam ingerere difficultatem fatetur Baluzius: sed nullo modo Quesnelii opinionem juvare affirmat. Nam Evagrii verba confirmata videntur ex auctore, qui Euthymii vitam descripsit, dicendo; Euthymium ei prænuñciasse infelicem vitam in Episcopatu, & depositionem deinde, malorum hominum, & præstigiatorum studio, artibusque subeundam, itaut poenitentia ductus, quod salutaribus Abbatis monitis non obtemperasset, ad eundem Euthymium in Palæstinam rediisset. Hinc ergo (ait Baluzius) factum est, ut qui vitam procul Antiochia, & in silentio transivit, in oblivionem venerit Antiochenus, adeo ut verum sit, Dominum post depositionem suam secessisse in Eremum, & ut Theophanes quoque Chronographus, & qui ab eo accepit Anastasius Bibliothecarius, istud mandaverint memoriæ litterarum, quamvis diversam secessus ejus causam afferant ab ea, quam profert auctor vitæ S. Euthymii.

Baluzius insigni exemplo Quesnelium perstringit i

Quare Evagrius nescire dixerit quid de Domino fuerit factum.

XIV. Quod si contenderet quis, majorem fidem esse adhibendam Evagrio, qui exeunte sæculo sexto suam scribebat historiam, quam Theophani, & Anastasio, qui multum remoti fuerunt a tempore, quo ista contigisse narrantur, ego non repugnabo. Sed Quesnelium animadvertere oportebat, ad hujus verba, quæ indicare non possunt: Dominum absentem, & ægrotum a Dioscoro damnatum non diu supervixisse: sed e vivis excessisse. Quomodo enim ejus mors latere potuisset, si ejus infirmitas non latuit? Igitur dicendum est, ex ea infirmitate plene Dominum convaluisse; sed ærumnarum tædio affectum, & confusione suffultum, quod impiis Dioscori artibus, nutibusque obtemperaverit ab hominum frequentia se subtrahere voluerit, procul ab Antiocheno Patriarchatu in secretum Palæstinæ Eremum se recipiens, ut reliquum vitæ suæ cursum absolveret. Præterea bene notavit Baluzius, Evagrii testimonium non adversari Theophanis, & Anastasii scriptis; quamvis diversa scripserint. Nam illius verba docent: ita latere voluisse Dominum, ut nisi unus Cyrillus Scythopolitanus, qui ejusdem Eremi incola fuit, quam Dominus inhabitabat, secretum illud detexisset, etiamnum haud dubie cum Evagrio ignoraremus quid de eo factum sit.

Quare Domini mors debuisset Evagrio innotescere

Non constat Domnum petiisse indulgentiam & reconciliationem.

Quare Domni nomen inter Episc. nomina ad Altare non recitandum.

Exemplis Quesnelii fallaciae rejiciuntur.

XV. Minus solida sunt argumenta, quæ Quesnelius adducit ad firmandam opinionem de Domni morte. Videlicet hujus conditionem peiorem fuisse Juvenalis Hierosolimitani, aliorumque quibus Synodus actione quarta indulgentiam dedit, & de quorum nominibus ad Altare recitandis Anatolius scripsit ad S. Leonem. Sed unde constat indulgentiam præmissis veræ poenitentiae signis Domnum expetiisse? Aliquos in Ephesina Dioscori Synodo lapsos S. Leo recipiendos jussit; sed sub iis conditionibus, quas ipse præscripserat in Epistola LXIV. de qua in superioribus egimus: duas Legationes, alteram Abundii, & Sociorum, alteram Lucen-tii, & Basilii ad Orientales instituit, pro nonnullis lapsis poenitentibus, & satisfactionem debitam exhibentibus recipiendis: de gravioribus lapsis tamen sibi judicare reservat, ut constat ex Commonitorio dato *Lucentio*, atque *Basilio*, postremis Legatis ex Urbe ad Constantinopolim missis pro lapsis poenitentibus recipiendis. Sed Domnum in eorum numero fuisse, quorum *causa durior videbatur*, quis non intelligit? Igitur hujus causæ judicium, & examen unice Magno Leoni reservatum erat, quod Clarissimus Baluzius minime observavit, nec Domni causa ex illis erat, de quibus vel Pontificii Legati, vel Anatolius, vel alius quisquam judicare posset (a) valet tamen alia ratio ab ipso Baluzio adducta. Nimirum Domnum post suam depositionem secesisse in Palæstinam ad Euthymium Abbatem suum, atque desisse inter Episcopos, proptereaque nullam quæstionem esse potuisse de ejus nomine, cum aliis Episcoporum nominibus ad Altare recitando. Plurimum quoque Quesnelium urget aliud argumentum, quod Baluzius subjicit. Nam (ait) si Dominus propterea censendus est mortuus quia nullam ejus mentionem in suis epistolis ad S. Leonem Magnum facit Anatolius; mortui tum etiam erant, Thalassius Episcopus Cæsareæ, Eusebius Ancyrae, & Basilius Seleucia. Leo enim ad Anatolium respondens, istorum, qui cum Dioscoro, Juvenali, atque etiam Eustathio Episcopis fuerant Participes Ephesini Latrocinii, nullam expressam mentionem fecit.

XVI. Neque validiora deinde censenda sunt multa alia argumenta, quæ nimis operose in suæ causæ præsidium huc, illucque excurrens colligere nifus est, ut supposititiam esse ostenderet actionem illam de qua agimus. Siquidem si ea ad trutinam revocemus, ut landatus Baluzius jam fecit, illa nonnisi verba, fallacias, violentasque interpretationes præseferre intelligemus. Hujus generis illud est, quod sibi mutuari posse credidit ex epistola Gelasii ad Episcopos Dardaniæ. In qua Pontifex plurima judiciorum exempla proferens ad suæ sedis auctoritatem explicandam, eos enumerat Episcopos a Synodo damnatos, quos Apostolica Sedes absolvit; ait veniam concessisse iis qui in Pseudosynodo Ephesina lapsi erant, dum hanc in irritum misit, nullam Domni Antiocheni facit mentionem. Itaque ante Maximi successoris ordinationem Dominus mortuus erat. Sed quid dicendum esset de Iba Edesseno, de Sabiniano Perrhensi; in quorum locum ordinati fuerant Nonnus, & Athanasius? Isti pariter in latrocinio Ephesino corruerant: Gelasius in sua epistola eorum nullam habet mentionem. Igitur & isti ante Chalcedonense Concilium ex hac luce migraverant? Sed falsam prorsus esse hanc consecutionem, & veteres historiæ, & Chalcedonensia gesta patefaciunt. Nec majus pondus obtinet altera conjectura, quam colligit ex Leonis agendi ratione. Qui recessis Ephesini latrocinii gestis, non cogitavit excipere Domni depositionem. Sed ab Imperatore Theodosio petiit ut omnia in eo statu manere juberet, in quo fuerant ante omne judicium. Quare sibi persuadet, nullum effectum habere potuisse sententiam latam adversus Domnum, si in vita fuisset. Nova fallacia. Domni depositio, nullum quidem habuisset effectum, si poenarum metu ad-

(a) Vide quæ diximus de Leonis gestis ante Chalcedonense Concilium Cap. xv.

ductus; si ignorantia deceptus, aliorum in Orthodoxorum depositionem, & Eutychetis absolutionem consensisset. Sed quia primas partes in ea Synodo Ephesina cum Dioscoro egerat, tanquam Eutychianæ factionis Princeps habebatur, & idcirco cum ejus causa ut diximus esset ex durioribus, in præterita improbitatis pœnam eo adhuc superstite, merito S. Leo ratam habuit Maximi ordinationem, & ipsius depositionem. Quinimmo nos arbitramur, Calchedonenses PP. tantopere exhorruisse præcedentem Domini agendi rationem, propter quam se victum in Dioscori manibus, & voluntate tradiderat, ut & ipsi contra eundem jam depositionis sententiam tulissent, quemadmodum cum Dioscoro fecerunt. Argumentum colligimus ex Maximi verbis, quibus Judices, & universalem Synodum deprecatus est. *Maximus Reverendissimus Episcopus Antiochiæ dixit: deprecor Magnificentissimos, & Gloriosissimos Judices, & Sanctam hanc, & universalem Synodum, ut humanitatem exercere in Domnum, qui fuit Antiochiæ Episcopus, dignemini, & statuere ei certos sumptus de Ecclesia, quæ sub me est.* Quicumque hallucinatione non decipiatur, & violenter nolit Maximi verba interpretari, jam plene intelliget, talia sibi creasse canonica præjudicia Domnum, ut Leo M. & Concilium Calchedonense minime irritam facere debuissent ipsius depositionem, ob quam & Episcopatu, & fructibus omnino privatus erat. Quare Maximus successor Domno ex parte misereri cupiens, supplex Concilium interpellat, ut mitius, & humanius cum illo agere vellet, ipsique permittat fructuum Ecclesiasticorum portionem percipere, quoadusque in vivis perseverabit. Maximi petioni itaque Concilium annuens, Legati, seu Vicarii Apostolicæ Sedis per Paschasinum, sequens Decretum interposuerunt: *Sanctus, & Beatissimus Papa, qui Episcopatum, Sancti, & Venerabilis Maximi Episcopi Antiochenæ Ecclesiæ confirmavit, justo satis judicio ejus meritum approbasse videtur; Siquidem memoratus..... Maximus suo arbitrio Domno voluerit esse consultum: ut sumptus ei de sua Ecclesia miserationis intuitu pro ut aestimaverit largiatur, ut contentus alimoniis quiescat in posterum.* Sola ergo miseratione Maximus ducebatur talem fructuum Ecclesiasticorum portionem Domno superstite concedere, quamvis nullo jure posset Domnus in sua Episcopali Sede iterum collocari. Anatolius quoque Constantinopolitanus Episcopus hanc Maximi indulgentiam, misericordiamque laudavit dicens: *Laudo, & ego condolentiam (alias compassionem) Beatissimi Episcopi Antiochiæ Maximi, in quibus spontanea voluntate ipse tales preces obtulit, ut sumptus præstaret Domno, qui fuit Episcopus Ecclesiæ Sanctæ, quæ sub eo est, præter hoc prædicto nihil requirente.*

Quare S. Leo ratam habuerit Maximi ordinationem

Maximi Episcopi in Domnum misericordia.

Anatolius Maximi in Domnum misericordiam probavit.

XVI. Quod vero S. Leo Magnus irritam facere non debuerit istius depositionem, præter ea, quæ in præcedentibus adduximus, & sufficienter etiam explicavimus in exponenda S. Pontificis Epistola LXIV. adhuc ex epistola, quam scripsit ad Juvenalem Hierosolymorum Episcopum, Quesnelius, & Baluzius intelligere potuissent, cum is potissimum sub Num. XLV. difficile exploratum esse affirmaverit: Consenserat utique Juvenalis Dioscoro in latrocinio Ephesino, sed neque fuit depositus, neque in sua persistit pertinacia. Fuisset tamen deinde a S. Leone, & a Synodo Calchedonensi depositus, quia depositionis materiam sibi creaverat, ob quam non tantum cunctis Orthodoxis se reddiderat invisum: sed etiam Episcopatu in posterum indignum, quas ob causas aliquod tempus longe a sua Sede abesse eum oportuit, donec per debitam pœnitentiæ satisfactionem *indulgentiæ* tempore *resipiscentiam* delegit. Actione vero quarta Calchedonensi proposita fuit causa Episcoporum, qui cum Dioscoro præfuerant latrocinio Ephesino, atque inquirebatur, an parem cum Dioscoro deberent subire condemnationis *cenfuram*; & Ecclesiis privari. Animo pendebant Judices, & Episcopi omnes. Quibus cum quæstio satis difficilis videretur, quinque dierum induciarum sibi dari postularunt ad maturius judicium,

Novum argumentum contra Quesnelium petiit ex S. Leonis epistola ad Juvenalem.

Quid in quarta Calched. actione agitarum fuerit.

juxta Nicænorum Canonum regulas proferendum. Interim tamen Juvenali, Thalassio, Eusebio Cappadociæ, Eustathio Berythi, & Basilio Seleuciæ, denegatum fuit locum in Synodo habere: sed tanquam poenitentiam agentibus opus fuit expectare. *Differatur (legimus) auditio usque ad quinque dies, ut inter hæc vestra Sanctitas congregetur ad Sanctissimum Archiepiscopum Anatolium, & de fide communiter cogitetis.* Rursus eadem Actione postquam omnes exclamaverunt Dioscorum juste a Christo depositum, atque damnatum, *paucis oris transactis*, Judices Imperatoris mandatum expectantes dixerunt, *piissimus Imperator addiscens vestras preces permisit de Juvenali deliberare, & de Thalassio, & de Eusebio, & de Basilio, & de Eustathio Reverendissimis Episcopis, quæ vobis placuerunt. Anatolius dixit petimus eos intrare: & alii Episcopi clamaverunt: rogamus eos intrare* (a). Neque alia ratione in Synodo locum obtinuerunt, nisi prius eorum recognita fide; qua Symbolum Nicænum, & Constantinopolitanum probaverant, rata habentes Decreta Ephesini Œcumenici Concilii; subscribendo tamen cum aliis Episcopis epistolæ S. Leonis ad Flavianum, & contraria sentientes damnando. Eos inter utique Dominus non reperiebatur; tum quia in Eremum Palæstinæ se receperat; tum quia resipiscentiæ signa congruo tempore non dederat, cum nimirum S. Leo indulgentiam lapsis Apostolicæ Sedis clementia dare non detrectabat. Consonat omnino Leonis epistola ad ipsum Juvenalem, in qua eum increpans propter præteritos excessus (ait) *Dolui adversitatum tuarum temetipsum tibi fuisse materiam, & resistendi hæreticis constantiam perdidisse: quia æstimant non esse tibi liberum, ut eos audeas redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse.* Causam deinde assignat, propter quam post talem gravissimum lapsum ad sui Episcopatus Sedem ei licuisset redire, ita subjiciens. *Unde quia in tempore indulgentiæ resipiscentiam magis, quam pertinaciam delegisti, ita gaudeo te cælestem expetiisse medicinam, ut fidei ab hæreticis impugnata tandem possis esse defensor.* (b) Quis interim non videt, graviter commentum fuisse Quesnelium contendentem, Leonem Decreto, quo latrocinii Ephesini acta in irritum missa sunt, omnibus lapsis indulgentiam concessisse, nec cogitasse excipere Domni depositionem? Quid? Forte latrocinialia acta rescindendo, hujus Synodi principibus indulgentiam dandam esse intendebat, si non resipuissent? Si humillime non postulassent veniam sibi dari, adimpletis omnibus conditionibus, quas Sanctus Pontifex præscripsit Anatolio, Juvenali, Thalassio, cæterisque, qui Dioscoro, Eutycheti communicaverant, in Flavianum Eusebium Dorylæensem, & in alios Orthodoxos facta conspiratione? Non erat ergo necesse, ut in irritum missis latrocinialibus gestis, exciperet Domni depositionem, cum huic jam, cæterisque Eutychianæ factionis Principibus nullum amplius jus conveniret perseverandi in Episcopatu, quem ex sola S. Leonis indulgentia retinere in posterum potuissent, si poenitentiam egissent. Hinc maxime attendendam esse arbitror Quesnelii fallaciam, qui de latrocinialibus Actis & de epistola Sancti Leonis ad Theodosium Augustum scripta, differens, qua petebat ut juberet omnia in eo statu restitui, in quo erant ante infelicem illam Synodum, sibi blanditur, Sanctum Pontificem ita lapsis indulgendum esse credidisse, ut prorsus inultæ remanerent culpæ eorum, qui omnes Orientis Ecclesias scandalis, cædibus, inimicitiiis, & odiis per fas, & nefas cum fidei exitio repleverant. Hunc animum nequam habuisse Leonem, subsequenter illius verba demonstrant. Nam plene de his omnibus; horumque auctoribus judicium habere sibi reservat, donec major pars Sacerdotum ex toto Orbe congregari possit. Ut nimirum ad Italiæ Synodum convenientibus Episcopis, de lapsorum fide & criminibus solemniter, & juxta Canonum rigorem judicaretur. Non ergo post

Quandonam, & sub quibus conditionibus poenitentes a Synodo recepti.

S. Leonis epistola ad Juvenalem.

Quemadmodum S. Leo lapsis indulgentiam censuit.

S. Leo sibi reservat lapsorum causas judicare.

(a) Tom. 4. Conciliorum Venetæ edit. pag. m. 1359. Baronius Tom. vi. Annalium pag. 146. eadem art. (b) Epist. ex. Cap. 1.

post latrocinium Ephesinum lapsis Episcopis, schismatum auctoribus, Ecclesiasticis ligati censuris licitum esse poterat suas Sedes retinere; neque per actorum latrocinialium abolitionem Canonica poenae, quas incurrerant, ipsis a Leone relaxatae fuerunt. Ad quae forte sedulo animadvertens Domnus verecundia, & pudore actus privatam poenitentis vitam longe ab hominum & suorum Civium frequentia traducere maluit, quam in publicis Coetibus, & Synodis prodire, debita suae fidei, poenitentiae, & satisfactionis argumenta daturus.

XVII. Puerilia esse plane judicantur, quae ad Domni mortem probandam Quesnelius ex constitutione Theodosii Imperatoris affert, in qua Pseudosynodi acta confirmantur, & de Domno legitur: *qui fuit Antiochenus Episcopus*. Addit in 14. actione Calchedonensi dictum fuisse ab Athanasio Perrhenorum Episcopo, in locum Sabiniani ordinato, qui causam reddens cur Domni iudicium declinaverit: *inimicus meus erat ipse qui iudicabat Antiochenus*; (a) Ex quibus inferre posse contendit, jam Domnum vita functum. Primum enim si staret, jam probaret Domnum vix latrociniali illa Synodo absoluta, hominem exuisse. Cum Theodosii constitutio, statim Chrysaphio & Dioscoro agentibus edita, & promulgata fuerit. Igitur hujus mors neminem latere potuisset, nec Evagrio cum veritate scribere licebat, quid de Domno esset factum se prorsus ignorare. Neque Athanasius Perrhenorum ibi loquitur de Domno tanquam mortuo, sed de eo qui Antiochenum tum agebat Concilium. Quare (ait Baluzius) isti loquendi modi sunt quidem praeteriti temporis; sed praeteriti imperfecti, ut ajunt grammatici, in quibus exponendis pudet diutius immorari. Verum enim vero, nec Domnum mortuum fuisse cum Concilium Calchedonense agebatur: atque S. Leonem irrita fecisse omnia latrocinialia acta, excepta Domni depositione, & Maximi ordinatione, tandem cognovit Quesnelius, qui in lustranda actione decima Calchedonensi, Stephani Ephesiorum Episcopi interlocutionem offendens, qua contendebat, omnia praedatoriae Synodi contra Canones facta, abolita esse, iis exceptis, quae adversus Domnum gesta fuerant; *ob hoc* (nimirum) *quia ordinatio Deo amantissimi Episcopi Maximi facta pro eo canonice in Antiochena Metropoli a sanctissimo Archiepiscopo Leone, & hoc praesente sancto, & universali Concilio est suscepta*. Horum enim verborum pondus adversarius intelligens, ne, falsum ab eo constructum aedificium prorsus corrueret, fulcimenta huc, illucque quærens, non protinus collabi debere sibi blanditus est, scribendo: non magnipendendum esse, quia unicum est, & ab eo profectum, quem actione sequenti exauctoratum legimus propter scelera, per quae sibi gradum ad Ephesinam fecerat sedem; adeoque probabile esse eum ex odio, Domni condemnationem ratam esse voluisse. At hujusmodi effugium, quæ ratione sibi prodesse posse censet Quesnelius? Dabo gravissimorum facinorum reos non admitti ad testimonium. Sed crimina Stephano exprobrata, tunc hætenus cum non essent probata, & quia istius causa nondum agitata; nec de objectis criminibus fuerat convictus, quid possunt probare? Nihil. Alias PP. Calchedonenses admisissent inter Episcopos, & iudices primarum Sedium hominem, quem Canones prorsus exauctoratum esse statuebant. Et quidem veras iudicis partes Stephanum Ephesiorum in Calchedonensi Synodo obiisse, ex sequentibus innotescit. Tertia actione Dioscorum cum aliis Episcopis damnavit. Quarta epistolam Leonis ad Flavianum laudavit, atque suscepit. Sexta subscripsit definitioni fidei coram Imperatore. In septima confirmavit conventionem Juvenalis, & Maximi. Unde tandem colligit Quesnelius Stephanum odio actum esse, ad confirmandam Domni depositionem, nisi ex sola divinatione? Quare potius existimandum esset: Stephanum potius debuisse favere Domno, quem Dioscorus dolo deposuerat. Hinc Clarissimus Baluzius ad Stephani Ephesini agendi rationem

Quesnelii pueriles conjecturæ de Domni morte.

Athanasii Episcopi loquendi modus, quid præ se ferat.

Stephani Ephesini testimonium, de Maximi canonica ordinatione.

Quesnelii studium ad præcedens testimonium infirmandum.

Stephanus Ephesinus veras iudicis partes egit in Calched. Synodo.

(a) Tom. iv. Concil. act. xiv. Calched. pag. 1679.

nem recogitans, arbitratus est; eum nullo odio, aut malevolentia ductum ita esse interlocutum. Sed quia noverat Domnum depositum ad monasterium rediisse, ut quieti, & solitudini vacaret, & fortasse libellum refutatorium pro more illorum temporum obtulisse, ut canonica Maximi ordinatione locum haberet.

Quesnelii commentum in exponendo Stephani Ephesini testimonio.

Anatolius, & omnes Concilii PP. Stephano suffragati sunt.

Baluzius Quesnelii commentum evertit:

Leo ratam habuit Maximi ord. ex indulgentia, atque dispensatione.

XVIII. Jam vero, cum laudato fulcimento adhuc totum Quesnelii ruit ædificium. Nam Stephani testimonium nec unicum est, nec ullus ex Patribus eidem refragatus est. Imprimis cum actione decima, quaestio haberetur, an omnia latrocinialia acta deberent relegi, *ut nihil desit* (ajebat Theophilus Diaconus) *juste judicare debentibus*; statim omnes Apostolicæ Sedis Vicarii: *per Paschasium dixerunt: Synodus appellari non potest in qua illa nefaria delicta relecta sunt*. Et paucis interjectis ea acta vana, & irrita a S. Leone declarata esse asseverat, *ex quo claret, quia & sanctissimus Episcopus Antiochena Civitatis extra hæc est* (Rusticus sequentem addidit notam: *de Maximo ordinato apud Ebepsum*) *quem post hæc Beatissimus Episcopus in propriam Communionem suscepit*; quibus postremis verbis hanc aliam idem Rusticus addidit annotationem: *facta Leonis confirmantis subsequuta confirmantur*. Profecto si ad hæc attendisset Quesnelius, qui in lustrandis & Mss. & editis exemplaribus, pro Divi Leonis operibus adornandis se laborasse gloriatur, nescio an libere pronuntiasset, unicum esse Stephani testimonium, cui nemo ex illis PP. suffragatus est. Sed adhuc attendat ad ea, quæ post Vicarios Pontificios Anatolius pronunciavit. Post Synodi enim definitionem nihil horum valere, quæ in Synodo Ephesina gesta fuerant: *nisi illud circa Sanctissimum Magnæ Antiochena Civitatis Episcopum, quoniam, & Sanctissimus Leo Romanus Archiepiscopus in Communionem eum recipiens præesse eum Antiochenum judicavit Ecclesie*. (a) Tandem nonne tribus istis, cæteros PP. adstipulatos esse, nemine prorsus refragante, ex illis actis exploratum est? Ea enim percurrant lectores, & clare intelligent: non alia de causa Maximi ordinationem, & Domni depositionem ratas esse judicatas, nisi quia illas Pontifex Leo confirmaverat.

XIX. Se graviter urgeri ab illis tribus testimoniis Quesnelius, quæ non ignoravit, præsensit. (b) Et propterea arbitratus suis dictis, sufficienter Stephani interlocutionem infirmasse, stylum vertit in alia duo Paschasini, & Anatolii, quæ ipsi jam in medium adduximus. Cujus gravem contentionem idem Stephanus Baluzius apprime cognoscens, sub numero 52. ait. „ Superest ut Paschasini nunc interlocutionem retractemus, quam paulo ante descripsimus, tum ut veritati gestorum patrocinemur, tum ut quæ vere ab eruditissimo, & optimo Viro Petro de Marca Archiepiscopo Parisiensi dicta sunt, ea vera esse ostendamus. Egit ille de causa Maximi Antiocheni in libro 3. de Concordia ut etiam isto exemplo doceret Romanæ Sedis auctoritatem in temperanda Canonum executione, & indulgentia dispensatione ad Orientis quoque Ecclesias porrectam fuisse. Ordinatus fuerat Maximus ab Anatolio Episcopo Constantinopolitano in loco Domni a Dioscoro damnati. Huic ordinationi duo maxima vitia inerant; unum; quod Dominus ab impia Synodo damnatus esset; alterum, quod ordinatio illa contra Canones ab Anatolio peracta erat. Quid nos, inquit Leo ad Marcianum Augustum scribens, *amore reparanda fidei, & pacis studio retractare cessavimus*. Poterat ergo Leo, ut ait Marca, Ordinationem Maximi retractare, nisi benigne se in eum gessisset. Id vero hinc etiam confirmat, quod ille a Synodo Calchedonensi eo solum nomine receptus sit, quod Leo Sanctissimus P. ejus ordinationem, & communionem probasset. Tum ut id ostendat esse verum, describit verba Paschasini supra relata, & annotat sequentia: *quem post hæc Beatissi-*

(a) Actione x. Concil. Calch. Tom. iv. Concil. general. pag. m. 1583. & seqq.

(b) Quesnelius in laudata diss. Tom. 2. pag. 219. sub num. xxix. & seqq.

issimus Episcopus in propria communione suscepit, deesse in textu Græco. Sed hæc tamen a veteri interprete juxta fidem antiquorum Codicum retenta esse. Quesnelius, qui non vult ista dicta esse a Paschasino, miris modis se torquet, ut bonum loci illius sensum constituat absque verbis illis, quædam sua auctoritate addens, nonnulla detrahens, alia mutans. Et ut confirmet opinionem suam, ait necesse non esse, ut Legatorum Sedis Apostolicæ verba firmentur interlocutione Anatolii, quam propterea Marcastatim retulerat, cum sibi ipsi sufficiant, ut intelligantur: *Et siue sententia illorum*, inquit, *ab Anatolii suffragio discrepet, siue illi concinat, non probat tamen id a Legatis dictum, quod dictum non esse omnia originalium actorum exempla significant*. Duo igitur contendit Vir Clarissimus, sensum esse integrum absque illis Paschasini verbis, & ea deesse in omnibus exemplaribus actorum originalium. Quoad primum publicam appello fidem, si non manifestum est, sensum esse imperfectum absque verbis illis. Cum enim dixisset Paschasinus, Synodum Ephesinam a Leone P. missam, fuisse in irritum, addidit: his generalibus verbis non comprehendi Maximi ordinationem clarere, quia Leo eum in sua communione susceperat. Nisi enim Paschasinus hanc rationem reddidisset, sensus non fuisset integer, & aliquid postea Episcopi expectassent, quod ab eo diceretur. Adde quod sequentia nullam connexionem habent cum causa, nisi addantur illæ voces *necessarium enim est*, quæ in textu quoque Græco deesse constat. At enim ea desiderantur in omnibus exemplaribus Græcis, quæ originalia vocat idem Vir Clarissimus? Primo quærendum est, an revera possit dici, Græca exemplaria esse originalia, ubi Legati Romani Pontificis latine loquebantur. Sane Rusticus in loco hoc non legitur adnotasse, hanc Legatorum Papæ interlocutionem latine jacere in antiquis Codicibus. Sed cum ipse alibi moneat illos Latine locutos esse, & interlocutiones eorum latine scriptas fuisse in antiquis exemplaribus Græcis, cum isthic compositor gestorum non dicat eos per interpretem esse locutos, par est æstimare Paschasinum locutum fuisse Latine; adeoque siquid heic erroris commissum est, non videtur esse tribuendum interpreti Latino, sed Græco, seu potius librario, qui per errorem omisit ea, quæ isthic desunt in Textu Græco. Nam & veteres Codices Græcos Synodi Calchedonensis non esse sanos, jam supra demonstravimus, ubi etiam monuimus, Cardinalem Clarissimum Baronium credidisse, corrigendos illos, propterea esse opere Latinorum. Baluzius ita ratiocinatus est.

Quesnelii malæ artes, & studium.

Genuinus sensus verborum Paschasini ex Marca, & Baluzio.

Quesnelii conjecturas refellit Baluzius.

Baronii judicium de Codd. Calch. Synodi.

XX. Actionis quoque, de qua agimus, quosdam falsitatis characteres affert Quesnelius, contendendo illius ætatis morem non fuisse, ut Romanus Pontifex hac unica voce *Papa*, sine aliquo addito designaretur; nec ullum in Calchedonensibus actis locum occurrere, ubi ad illam vocem *Papa* non addatur, vel *Urbis Romæ*, vel Apostolicæ Sedis, vel aliud simile. Hocce argumentum duplici responsione laudatus Baluzius eripuit. Prima (ait) necessarium non esse, ut ævo Domni vox *Papa* sola poneretur, cum de Romano Episcopo agebatur. Sufficit, ut talis mos interpretis ætate obtinuisset, apud quem vox *Επισκοπος* respondet voci *Papa* in interlocutione quadam Bonifacii Presbyteri Romani, quæ extat post subscriptiones Episcoporum in actione sexta decima. Secunda, Domni ævo vocem *Papa* solitariam reperiri tanquam de Romano Pontifice dictam, & quidem in ipsis Calchedonensibus gestis, in epistola Hilari ad Pulcheriam Augustam, & in Breviculo historiæ Eutylianistarum. Incipiam autem ait Baluzius a gestis Concilii. In actione 1. inter acta Synodi Ephesinæ 2. Julius Episcopus Vicarius Papæ Leonis ait: *Prius Papæ legatur Epistola*, quod non solum in Latino Textu legitur, sed etiam in Græco, qui ita habet; *Πρὶν τὸν ἡ γὰρ αὐτῶν τὰ Πρὶν τῶν Πάπα ἐπιστάλονται* Rursum in act. 2. Reverendissimi Episcopi clamarunt: *Papa Leo ita interpretatus est*. Quod cum Græco congruit, ubi habetur sic: *ὁ Παπᾶς Λεων ἔπος*

Græci, & Latini Scriptores sibi concinunt in vocabulo Papæ.

noisfelloe concilii in nova Conciliorum Collectione

Omnes Evagrii
editiones sibi con-
eunt in voce Pa-
pa.

ἡρμηνεύσαν. Immo Evagrius ista recensens non posuit vocem *Ἀέων* in hoc lo-
co, sed ait simpliciter. ὁ Πάπας ἔπος ἡρμηνεύσαν. Et id quidem in omnibus
Evagrii editionibus Græcis. Ad Latinos quod attinet epist. Hilari Diaconi
ad Pulcheriam Augustam scripta post latrocinium Ephesinum, quæ ab eodem
Viro Clarissimo relata est inter epistolas S. Leonis, satis magnam fidem
facit consuesse tum Rom. Pontifices appellari simpliciter Papas. Sic enim
ait: *Manifesta necessitas erat quæ litteras B. Papæ ad vestram clementiam
directas offerre compelleret.* (a) Non utar auctoritate Epist. Gallæ Placi-
diæ ad eandem Pulcheriam Augustam, in qua scriptum est: *multitudine
Sacerdotum Romanus Leo Papa circumdatus*, quia reponi posset vocem Pa-
pa heic esse cum adjuncto. Breviculus Historiæ Eutychianistarum: *Super-
veniente Uranio subadjuva, & contra Joannem jam Episcopum sacra Prin-
cipis deferente, ab Episcopatus illius confirmatione Papa suspensus est.* Suf-
ficiunt autem, ut arbitror, illa, quæ jam dicta sunt, ad infringendam
vim illius Argumenti, quod adversum hunc locum Paschasius Quesnelius
adduxit.

Cl. Stephani Ba-
luzii labor in Que-
snelianis fallaciis
avertendis.

Conciliorum col-
lectiones gramma-
ticalibus erroribus
refertæ.

Cl. Baluzii opinio
reprobatur.

XXI. Quoniam vero multarum rerum congeriem in suam coege-
rat dissertationem noster adversarius, ut pessumdata actione de Domno An-
tiocheno, Romanorum pariter Pontificum auctoritas in Episcoporum ordi-
nationibus confirmandis, & Conciliorum Decretis rescindendis prorsus abo-
leretur; pedetentim nobis opus fuit singula retractare, quæ in eadem dis-
sertatione collegit. Verumtamen cum noster labor plurimum imminutus
fuerit Clarissimi Stephani Baluzii studio, & diligentia maluimus in
nostrum præsidium ea transferre, quæ ipse diligentissime adnotavit; qui-
bus nonnulla etiam ex nostra industria accessere, quæ dictis in præceden-
tibus nostris exercitationibus apprime responderent, quam ex integro no-
vam exercitationem contexere. Quoniam vero postremo loco idem
Paschasius Quesnelius multos errores adduxit, & quidem Grammati-
cales, qui irreperunt in actionem de qua agimus, & adnotaverit non
esse ibidem descripta nomina eorum Episcoporum, qui huic actioni inter-
fuerunt; adeoque suppositionis suspiciones magis augeri, quia ibidem Ma-
ximus preces exhibuit Laicis Judicibus in Ecclesiastica causa, posthabitis Epi-
scopis Principibus Synodi, idcirco ne indiligentes videamur Quesnelianis
etiam hisce scrupulis cum eodem Baluzio occurrere deliberavimus. (b) Quod
vero ad errores Grammaticales pertinet si Quesneliana suspicio stare, &
omnia Chalchedonensia acta, omniaque aliorum Conciliorum generalium
gesta supposititia dicenda forent, & ea potissimum, quæ ex Græco ser-
mone in Latinum translata fuerunt. An forte ignorat Quesnelius plurimum
laborasse recentiores interpretes, ut modo antiquam versionem haberemus
quemadmodum saltem ea emendavit Rusticus? Quid vero de Episcoporum
nominibus? Non enim necesse erat, ut post Domni actionem recitarentur.
Illa nomina sufficienter fuerunt descripta in aliis actionibus, & regesta fue-
re in calce gestorum. Causa denique de qua agebatur non erat Ecclesiasti-
ca dumtaxat, sed etiam Civilis, ait Baluzius, cui nos non subscribimus in
hac parte, cum ageretur de pensione danda Domno ex Ecclesiasticis fru-
ctibus, voluntarie quidem ab ipso Maximo proposita in testimonium com-
miserationis erga Dominum exercendæ, qui quemodmodum ex Canonum
jure privatus erat titulo Ecclesiæ, & beneficii, ita percipere non poterat
fructus ex Ecclesia, qua fuerat privatus. Quare ne Ecclesiastica jura vio-
larentur Synodi Decretum erat interponendum, quod tandem tanquam tes-
tes, laici Judices probaverunt. Id enim significare Marciani Imperatoris
agendi rationem perspicuum est. Qui a Synodo abscedens post fidei defi-
nitionem iussit, ut Episcopi triduum, aut quatrimum morarentur, & unus-
quisque id quod vellet proponeret coram magnis Judicibus. Neque obstat
quod Judices, & amplissimus Senatus primo loco nominati fuerint. Nam
isti

(a) Tom. 1. operum S. Leonis apud Quesnelium (b) Baluzius in novâ Conc. collectione.

isti non assidebant tanquam Ecclesiasticarum rerum arbitri: sed dumtaxat erant testes, & præsidia exhibebant, ut sine jurgiis, & contentionibus omnes causæ ad exitum perducerentur, ut ipsi probavimus in exercitatione habita de quarta Calchedonenſi actione in causa Photii Tyrii, ibidem judicata, non juxta Pragmaticas Sæculi Sanctiones, sed secundum Leges Canonicas.

XXII. Exhibitum tandem ibidem fuisse Domnum tanquam mendicum, & alimoniam obtinendam sollicitum, indecens, & ridiculum valde esse postremo contendit Quesnelius. Domnum quippe ait, tantæ Sedis Episcopum qualis erat Antiochena, quique cum Avunculi sui loco successit, opibus, amicis, & auctoritate debuit pollere; neque ad illum calamitatis profundum pervenire, ut alimenta ei omnino deessent nisi successoris arbitrio provisum ei esset. Sed unde colligit Quesnelius hæc omnia, quæ modo confingit? Domnus ad Synodum non venit: sumptus illos sibi dari non petiit: nullus alius pro eo id petiit: Maximus sponte sua id fecit. Immo si conferamus ea, quæ in antecedentibus descripsimus cum Evagrii verbis, paulo ante laudatis, suspicari licet, nunquam ejusmodi taxatam pensionem Domnum percepisse, qui sua sorte contentus reliquum vitæ in Monasterio absconditus transegit, nihil amplius commune cum Antiochenſibus habens. Cætera vero quæ addidit Quesnelius ut supposititiam probaret actionem; quod videlicet a reliquarum Græcarum Synodi Chalcedonenſi corpore distracta sit, quod incertam Sedem hætenus nata, quod inducta longe post acta collecta, prorsus nutant, & corruunt. Quid? Si valerent adductæ rationes jam consequens esset, actionem de Photio, & Eustathio, quæ Rustici, Liberati, & Evagrii ævo distracta erat a corpore reliquarum Græcarum actionum Synodi Chalcedonenſis, falsam esse, & supposititiam. An non hæc inducta fuit longe post acta illa collecta? Tamen cum eam reperisset Balsamon in antiquo exemplari, quo utebatur, & postmodum in aliis, atque aliis Codicibus inspecta fuerit, idcirco hætenus nemo eruditorum illam supposititiam esse judicavit, quoniam apprime respondet iis quæ contigerunt in latrocinio Ephesino, & in duabus Constantinopolitanis Synodis, in quibus actum est de Anatolii electione, ipsiusque in Episcopum Constantinopolitanum ordinatione. Annon similes Characteres, & notas habere Domni actionem perspicue ex Calchedonenſibus gestis probavimus? Photii Tyrii pariter actio incertis Sedibus jactata fuit. Nam in Balsamonis Codice legebatur in fine gestorum. Modo vero in vulgatis editionibus ponitur in calce actionis quartæ. Facundi Hermianensis verba a Quesnelio objecta nullatenus collapsæ suæ causæ præsidium afferunt. Ea enim non pertinent ad quæstionem institutam, cum nihil aliud ex Facundi Hermianensis silentio elicere possimus, quam Domnum Antiochenum non fuisse damnatum in Concilio Chalcedonenſi, quod nos ipsi ultro jam dedimus.

XXII. Utinam ergo Quesnelius tantopere suis studiis indulgere non voluisset, modo commenta excogitando, modo fallacias contexendo; modo vero ad pravas, violentasque interpretationes veterum PP. testimonia trahere satagendo, ut chimericum sibi propositum systema de Romanorum Pontificum auctoritate propugnaret; adhibitis quam sæpiissime iis virulentis conjecturarum fulcimentis, quæ Ecclesiasticam antiquam historiam evertunt, sacram regiminis œconomiam abolent, novamque disciplinam Canonibus contrariam inducunt. Quis vero affirmabit animum habuisse, laboremque suum insumpsisse in adornandis S. Leonis Magni scriptis? Profecto quicumque non cæcutiat, nobiscum fateri debebit, Leonina opera ab eo fuisse deturpata, detruncata, & in pravam significationem deducta, Catholicæ Ecclesiæ hostibus ea arma suppeditando, quæ ipse tanquam Clericalis ordinis Presbyter ab eorum manibus eripere debuisset. Interim tandem mihi dolendum est, quod hætenus quidam inventi sint, qui Quesnelii principiis insistentes, commentitiam esse hanc actionem propugnare publice ausi fuerint.

Quesnelii commentum, & fabulatio.

Domni depositi consilium agendive ratio.

Perstringitur Quesnelius exempli actionis Photii Tyrii, & Eustathii

Postremum Quesnelii argumentum rejicitur.

C A P U T VII.

De reliquis Chalcedonensis Synodi actionibus, & de postrema præcipue, in qua contra Ecclesiasticos Canones de Constantinopolitana Sedis novo honore, & prærogativis contra jura Episcopi Alexandrini, atque etiam Antiocheni, xxviij. Canon conscriptus est.

I. **P**Hotii Tyrri, Theodoriti Cyrensis, & Domni Antiocheni causis ad trutinam revocatis, atque expeditis, prout nos edocent Chalcedonensis Concilii acta, & S. Leonis epistolæ, vix grave aliquod nobis pertractandum superesset, si demum in ultima illius actione Anatolii ambitus in perniciem jurium aliarum Ecclesiarum, principatum sibi nanciſci non quæſiſſet super cæteras principales Orientis Ecclesias, suam Sedem quasi Apostolicæ Romanæ Sedi æquiparare concupiscendo. Ambitum vero hunc Anatolius ad Synodi exitum usque, multis simulationibus cohibuit. Sed facta tandem libera facultate ut in Synodo particulares quæſtiones moverentur ad quosdam præcavendos, sive in posterum tollendos abusus, qui in Ecclesiastica administratione contigerant, postremo sibi reservavit sua jura augere, aliorum honorem dejicere, & colore Imperialis Urbis, *nova Romæ* appellatæ, immediate post Apostolicam Romanam Sedem Primatum obtinere. Igitur fidei definitione jam facta, Synodi PP; præter causas trium illorum Episcoporum, aliam quoque *Ibæ Edeſſeni* recognoverunt. Is namque Dioscoro agente in latrocinio Ephesino absens, & inauditus Sacerdotio fuerat privatus. Propterea in suæ causæ præsidium Imperatori libellum obtulerat, qui rem ad Synodum detulit. Patres vero examinatis actis Synodalibus Tyrri, atque Beryti, habitoque testimonio a Clericis Edeſſenis, cum probatæ fidei, & integræ vitæ a Pontificiis Legatis esset compertus, Sacerdotio, & suæ Sedi restitutus est. Aliquid tamen de *Nonno*, qui *Ibæ* Sedem acceperat, cum a Synodo adhuc esset deliberandum, ad Maximum Antiochenum judicium fuit remissum. Huic autem placuit, ut honore Episcopatus non careret, donec aliter cum Episcopis suæ Dioecesis deliberaret. Addit præterea Quesnelius, Decretum editum fuisse de abolenda Pseudo-Synodi Ephesinæ memoria, & e Synodorum numero expungendam, rogandum Imperatorem, ut Decreto vetaret, ne Synodus diceretur, ne ejus acta reciperentur. „ Ordinationem (addit) Maximi jam S. Synodus ratam habuerat, quia legitime ab Episcopis Provinciae consecratus, & in communionem Sanctissimi Patriarchæ Leonis admissus; quam ob rem superflua exceptio, quam pauci commemorarunt: „ cum etiam Ephesinis actis accensendam non esse pronunciarent Legati Sedis Apostolicæ. Actio de Domno commentitia est, ut alibi probamus. „ Hactenus Quesnelius. Cum quo nunc novam instituere congressionem non intendimus. Sed duo pro pleniori rei veritate superaddere debuisset. Alterum, jam pridem a S. Leone proscripta, & abolita fuisse latrocinialia acta, *eo quod contra Canones facta sit Synodus Ephesina, & acta ejus judicentur illegitima nec rite facta*. Ita legimus in antiqua Synopsi epistolæ 39. ad Theodosium Augustum, quam habent Mss. Vaticana exemplaria, atque Florentinus Cod. & eam servaverunt veteres editores, Surius, Bibliothecæ PP. & Conciliorum Collectores. Quamvis eam in adornandis S. Leonis operibus Quesnelius expunxerit, aliamque omnino diversam sine auctoritate Mss. in suam editionem induxerit, quemadmodum in notis observabimus. Ex hoc autem, alterum sequitur. Videlicet Paschasium Leonis Legatum

Anatolii ambitus,
& simulatio.

Nonni Episcopi
causa ad Maximum
Antiochenum remissa.

Quandonam pseudo
Ephesina Synodus
a S. Leone M.
proscripta.

Quesnelius anti-
quam Synopsin
epistolarum Leo-
nis expunxit.

gatum, Pontificii Decreti jampridem lati optime conscium, solemnī declaratione in Synodo facta, voluisse ut laudata acta tanquam irrita, & nulla proscriberentur. Atque ut Eutychianæ factioni omne effugium præriperet, Imperiali lege hanc sanctionem roborari quævisse, ut videlicet abolita, præcedenti Theodosii publica lege, qua præceperat, atque constituerat, nemini licere abjicere, seu infringere ea Synodalia Ephesina acta, quorum Dioscorus fuerat auctor. Clare id indicant laudati Paschasini verba. *Si ergo* (ait) *a Beatissimo, & Apostolico Romanæ Urbis Episcopo omnia ibi gesta vana sunt habita, claret, quia & Sanctissimus Episcopus Antiochenæ Civitatis extra hæc est, quem & post hæc Beatissimus Episcopus in propria communione suscepit. Necessarium est enim ut rursus eundem tranquillissimum, & Christianissimum Principem adeamus, quatenus illud Concilium sacra, & pia lege neque nominari præcipiat.* (a) Ex quibus potius liquet, jam pridem anno 449. Sanctissimi Summi Pontificis Leonis Magni Decreto irrita, & abolita fuisse illius Synodi acta. Nec novi quidquam ab ipsis Chalcedonenſibus Patribus fuisse definitum.

Paschasini testimonium concinit antiquæ epistolarum Synopsi.

II. Bassiani præterea, & Stephani controversia duas subsequentes actiones xi., & xii. occupavit. Ille ex Ephesina Sede depositus, alter subrogatus. Bassianum enim ab Episcopatu Ephesino quem invasione obtinuerat, Sancti Pontificis Leonis Magni jussione, remotum fuisse testatur Stephanus, qui in ejus sedem fuerat subrogatus (b) Et quoniam ipse Stephanus per conjurationem *Episcopatum sibi met acquisivit*, iuste judicatum fuit ut alius eligeretur, *qui & fidem integre sciat, & vita noscatur ornatus ut esse possit Episcopus*. Sequentibus duabus actionibus xiii. & xiv. Eunomii Nicomediensis Episcopi, & Anastasii Nicæni lis cognita fuit. Et prolatis in medium pro utraque parte accusationibus, quatenus Metropolitæ jus sibi usurpaverat Anastasius, se subtrahendo a Nicomediensis Episcopi subordinatione, atque lecto Canone 4. Concilii Nicæni, quo statutum fuerat Episcopum ab omnibus Provincialibus Episcopis ordinari; & Valentiniani lege pro Nicomediensibus facta, tandem judicatum est, Nicæam subditam Nicomediæ, honorem, non jus Metropoliticum ei traditum edicto Valentiniani; & ex Nicæno Concilio, unam tantum esse Metropolim in unaquaque Provincia.

Bassiani, & Stephani Episcoporum controversia.

Eunomii Nicomediensis item, & Anastasii Nicæni controversia.

III. In 14. Sessione de Perrhænorum Episcopatu contentio fuit mota. Athanasius, qui a suis accusatus, & pluries vocatus in iudicium a Panolbio, & insuper ab ejus successore, & demum a Domino Patriarcha Antiocheno Concilium agente, adesse recusavit; idcirco depositus fuit, & Sabinianus in istius locum ordinatus per Dioscorum, sede pulsus est. Causa ergo in Synodo discussa remissa fuit ad Maximum Antiochenum, & Concilium quod cum eo est: ita tamen ut intra octo menses a præsentī die numerandos examinatio fieret. Si reus Athanasius sede mulctaretur: sin innocens restitueretur. Sabinianus vero honorem Episcopi non jus retineret, & *pascatur* (ajunt) *sicut Reverendissimus Episcopus Antiochenorum Maximus secundum facultatem Perrhænorum sanctissimæ Ecclesiæ disposuerit*.

Anastasius Perrhænorum Episcopatu depositus.

IV. Summa pace, & semoto omnium contentionum strepitu causæ omnes in Synodo propositæ, recognitæ, & expeditæ fuerunt. Sed cum Constantinopolitani Clerici, Anatolii Episcopi suggestionem, ambitu ducerentur augendi honorem suæ Ecclesiæ, Patres rogarunt ut aliquid constituere dignarentur. Judices sibi cavere consuluerunt a dicenda sententia, & affirmarunt causam ad Synodum pertinere, atque nulla interposita mora abſceſſerunt; eosdemque, Apostolicæ Sedis Legati sequuti sunt. Nihilominus tamen PP. superstites, qui tum aderant varios Canones ediderunt, xxx. ut habent Græci Codices, quos Gentianus Herveto interpretatus est, ut

Constantinopolitani Clerici ambitu ducti quid moliti fuerint.

Sff 2

in

(a) Acta Chalcedonen. Concilii Tom. iv. pag. 1587. (b) Actione xi. Chalced. Tom. iv. Conc. pag. mihi 1614.

Contra Canonem
xxviii. Chalced.
Synodi, Pontifi-
cii Legati recla-
marunt.

Mandatum S. Leo-
nis datum Legatis
ad Chalcedonen-
sem Synodum ve-
nientibus.

Quintus Nicænus
Canon.

Lucentii R. P. Le-
gati protestatio.

Quesnelii com-
mentum.

in Labbei collectione apparet: Latini autem xxviii. , ex quibus postre-
mus est de Constantinopolitana (a) Sede. In quo renovatum, & confirmatum
fuit, quod sub Theodosio seniore, Nectarii tempore in Œcumenico Conci-
lio de ejus Patriarchatu fuerat statutum. Quod cum Legati Pontificii co-
gnovissent, sequenti die, hoc est Kalendis Novembris, irritos reddere vo-
lentes injustos Anatolii conatus *petierunt*, ut ait Liberatus Diaconus (b)
ut rursus convenirent cum Judicibus ad Concilium. Quibus requirentibus
a Concilio quid pridie fuerit ordinatum, lectis gestis, cognoverunt. Jus-
sum itaque est Decretum pridie illius diei sancitum legi; post cujus le-
ctionem, illi adjacens subscriptio Episcoporum recitata est, primoque loco
positus Anatolius. Jure Apostolicæ Sedis Legati reclamarunt, & præ cete-
ris Lucentius ita Judices compellavit. *Primo gloria vestra perpendat qua*
circumventionem cum Sanctis Episcopis gestum sit, ut non conscriptis Cano-
nibus, quorum mentionem fecerunt, subscribere sint coacti. Et deinde ut
prorsus irritos Anatolii, & Constantinopolitanorum Clericorum conatus, red-
deret, qui posthabitis Nicænis sanctionibus prævalere contendebant Canonem
Constantinopolitanum, centum, & quinquaginta Patrum, ante octoginta pro-
pe annos constitutum, hæc subjicit. *Si ergo his temporibus hoc beneficio*
usi sunt, quid nunc requirunt? Si nunquam usi sunt, quare requirunt?
Post quæ requisiti Legati exhibere mandatum quod a S. Leone acceperant,
Bonifacius illud recitavit. *Sanctorum (habet) quoque Patrum constitutio-*
nem prolatam nulla patiamini temeritate violari, vel imminui servan-
tes omnibus modis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus
dignitatem. Ac si qui forte Civitatum suarum splendore confisi aliquid sibi
tentaverint usurpare, hoc qua dignum est constantia retundatis. Anatolii,
atque etiam Constantinopolitanorum Clericorum maximum ambitum a
longe etiam subodoratum fuisse S. Leonem Magnum, quis non intelliget?

V. Ad Canones interim ab utraque parte provocatum est; & Pa-
schasinus recitavit quintum Nicænum pro Dioceseon distinctione, cujus est
illud exordium: *Quod Ecclesia Romana semper habuit Primum.* Sed ob-
lato alio Nicænorum Canonum Codice, Aetius Diaconus Constantinopoli-
tanæ Sedis, illum obtruncavit, & deletio illo exordio, sextus Canon aliis
verbis, & ordine conscriptus injectus est, & statim subjectus fuit Canon Con-
cilii Constantinopolitani sub Nectario. Verum cum tandem propter subor-
nationes, Judicumque circumventiones itum fuerit in Anatolii sententiam,
Lucentius sequentem protestationem interposuit. *Sedes Apostolica, quæ*
nobis præcipit præsentibus, humiliari non debet. Et ideo quæcumque in
præjudicium Canonum, vel regularum hesternæ die gesta sunt nobis absen-
tibus, sublimitatem vestram petimus, ut circumduci jubeatis: sin alias
contradictio nostra his gestis inhæreat, ut noverimus quid Apostolico Viro
universalis Ecclesiæ Papæ referre debeamus: ut ipse aut de suæ Sedis inju-
ria, aut de Canonum eversione possit ferre sententiam. Latius, & abundan-
tiori stilo hanc historiam descripsit Baronius; quem lectores consulere po-
terunt ad refellenda quæ Paschasius Quesnelius de Romanæ Ecclesiæ pri-
vilegiis commentus est, contendendo: hæc derivata esse a PP. propter
,, Imperium Romanum: centum quinquaginta Patres sub Nectario Constan-
,, tinopoli congregati paria privilegia Constantinopolitanæ tribuerunt;
,, quia nova Roma Imperio, & Senatu sicut vetus ornata sit. ,, (c) Ve-
rumtamen, ne hoc Quesnelianum assertum, quod ad fundamentum Catho-
licæ Hierarchiæ, & Societatis sensim labefactandum, & evertendum ordi-
natum est sine debita censura prætereamus, necessarium ducimus illud
conferre cum præcedenti protestatione a Lucentio Episcopo facta. Duo
enim habet Lucentius in ea. Alterum eo Canone vigesimo octavo Sedem
Apo-

(a) Actio xiv. extat Tom. iv. Concil. p. m. 1679. (b) Liberatus Diaconus in Bre-
viario cap. 13. (c) Quesnelius Tom. 2. pag. 161. colum. 1. ad actionem xv.
Chalcedonensis Synodi.

Apostolicam humiliari, eidemque injuriam inferri; alterum vero Canones everti; de quibus *ab Apostolico Viro universalis Ecclesiae Papa* ferenda erat sententia. Aliquibus tamen, qui sedulo istius Canonis vim, & scopum non scrutentur, videri posset, eo nec Romanam Ecclesiam humiliari, nec injuriam pati potuisse. Sed utrumque potius redundasse in perniciem Alexandrini, & Antiocheni Episcoporum, quorum alter secundum locum, alter vero tertium inter Patriarchas pacifica, & inveterata possessione obtinuerat. Cum igitur salva, & integra absque ullo prorsus injuriae vestigio, antiqua privilegia Romanis Pontificibus adjudicarentur, non apparet, cur tam vehementer Apost. Sedis Legati debuissent commoveri, atque, tantopere reluctari Decreto, quod solos Orientales Patriarchas inter se consentientes respiciebat. Ita profecto ratiocinari possent, quos Apostolicae Sedis jura prorsus laterent; & qui laudati Decreti vim, ordinem, atque rationem non assequerentur. Et primo illius Decreti vis in eo posita erat, ut ex Urbium splendore, & magnificentia, Principum, & Magistratum gloria, Episcopaliū Sedium honor, dignitas, & privilegia derivarent, nullo habito prorsus respectu vel ad divinam institutionem, vel ad Apostolos, qui ipsas Ecclesias fundarunt. Hoc enim Legati Pontificii sine Apostolicae Sedis injuria dare non poterant. Nec enim istius super omnes Episcopos primatus, & in universam Ecclesiam regimen, ex quadam Ecclesiastica dispositione, & Canonum sanctione derivabat: sed ab ipso Domino, qui Petrum suum Vicarium, & Caput totius Ecclesiastici coetus constituit, cujus potestatis praerogativae, legitimo successionis jure in Romana Ecclesia manent, perpetuoque mansurae sunt. Hocce Divinum, Apostolicumque jus plane, & multo studio, quasi quod parvipendendum esset, reticuerunt in eo Canone. Quamvis in priori, tertia, & sexta actione, & alibi passim, Romano Episcopo Leoni illud asseruerint, & etiam in Synodica epistola, ut paulo post adnotabimus. Igitur Lucentius apprimè intelligens, suis legitimis juribus Rom. Pontificem esse fraudatum, & illum Ecclesiasticae Hierarchiae ordinem a Christo Domino derivatum aboleri; nulla alia dispositione servata, nisi ea, quae ex Civili Rom. Imperii administratione oriebatur, ad quam Ecclesiae Canones respexisse contendebant; ideo merito protestatus est, dicendo: Apost. Sedem humiliari non debere, nec gravem hanc injuriam pati posse.

Canonis xxviii.
Chalced. vis & scopus.

Ecclesiae Primatus
neque ex Canonum
dispositione
derivatus; sed a
Deo.

Genuinus sensus
protestationis factae
a Lucentio A.
S. Legato.

VI. Quod si deinde illius Canonis ordinem, & rationem spectemus; hæc vim, & injuriam Romano Pontifici, cæterisque Patriarchis intulisse quis non videt? Neque enim Concilii Patribus quidquam definire licitum erat, quod aliqua ratione a Nicænis Canonibus discordaret: *Nam quod ab illorum regulis, constitutioneque discordat, Apostolica Sedis nunquam obtinebit consensum.* (a) Igitur & in hac parte Pontificiae auctoritati grave vulnus inferebatur, quoniam Nicæni Canones evertiebantur, quorum observantiam toto animi conatu Romani Pontifices necessario curare debebant. Qui quemadmodum propriae Sedis jura infringi nunquam sinebant; ita nec aliena ab ambitiosis surripi permittere debebant. Quod si in Canonum regulis ad indulgentiam lapsis concedendam, poenarumque relaxationem Synodorum Patres inconsulto Romano Episcopo, ut vidimus, dispensare non poterant; quantomagis id cautum esse debebat cum ageretur de abolendo sexto Nicæno Canone, & evertendis juribus Alexandrini, & Antiocheni Patriarchatus?

Similitudine perstringitur Quesnellus.

VII. Et quod ad Alexandrinum Patriarchatum spectat, Constantinopolitanorum Clericorum, & ipsius Anatolii nimis fraudulentam agendi rationem attendamus. Deposito jam Episcopo Dioscoro, qui acerrime pro suae Sedis privilegiis tuendis etiam contra juris regulas semper decertavit, ut in sexto, septimo, & octavo prioris libri capitibus vidimus, nemo in ultima

(a) S. Leo M. in epist. ad Maximum Antioch. Cap. v.

Alexan. Ecclesiæ
privilegia quemad-
modum fuerint
violata.

tima actione aderat, qui posset Constantinopolitanorum ambitum retundere, horumque conatibus se opponere. Ecclesia enim illa legitimo pastore erat adhuc privata. Et quamvis in sexta actione iussu fuisset Ægyptiis Episcopis, ne Chalcedone recederent: sed novi Episcopi electionem expectarent; hæc tandem tamdiu prolata est, quamdiu Concilium absolveretur; nec quisquam adesset, qui se gravatum profiteretur de jurium usurpatione. Quam graviter deinde Alexandrinæ Sedis jura vulnerata fuerint, in iis quæ ad Episcoporum Asiæ, Ponticæ, Thraciæ Provinciarum ordinationes pertinebant, nemo est qui ignoret. Nam Anatolius adductus colore Schismatis in posterum præcavendi, harum ordinationum habendarum honorem, sibi, suæque Sedi vindicare studuit, quamvis Thraces reluctati fuerint, & non pauci aliarum Provinciarum, qui circumveniri non potuerunt, protestati fuerint, antiquitus traditas regulas, horumque ordinem haud esse immutandum. Copiosius, & eruditione, qua pollebat totam hanc controversiam descripsit, illustravitque doctissimus Christianus Lupus in appendice ad Chalcedonense Concilium pag. mihi 1011. ad quam Lectores remittimus. Addimus dumtaxat, verba laudati Canonis xxviii. ab omnibus posse lustrari apud Conciliorum collectores; & nos interim magis ordinata methodo gradum faciemus ad ea, quæ a S. Leone gesta sunt pro isto Canone abolendo.

C A P U T VIII.

De iis, quæ post Chalcedonensem Synodum in Anatolii favorem gesta sunt. PP. Synodi generalis, Marciani, & Pulcheriæ Augustorum Epistolæ ad S. Leonem pro confirmando, ratoque habendo XXVIII. laudato Canone. S. Pontificis agendi ratio in eodem Canone irritando, atque cassando. Paschasii Quesnelii interpretationes recensentur. Launoii tandem in doctissimum Cardinalem Bellarminum censuram tanquam falsam, & injustam rejicimus.

Marcianus & Pulcheria agunt apud S. Leonem pro xxviii. confirmacione.

Orientalium sententia de Conciliorum Canonibus ab A.S. confirmandis.

I. **G** Ravissimo illato vulnere Chalcedonensibus actis ab unius Anatolii ambitu, huic pro viribus ipsi Orientales mederi curarunt, cum in Epistola Synodica post Synodum ad S. Leonem scripta, tum conquisito, & nato sibi Marciani Imperatoris, & Pulcheriæ Augustæ præsidio, quo strenue egerunt, ut idem S. Pontifex vigesimum octavum Canonem de Constantinopolitanæ Ecclesiæ privilegiis minime aboleret, sed cum aliis sanctionibus firmaret, ratumque haberet. Anatolius præterea secum reputans operam, atque honorem, quibus impense S. Leonem, & Legatos Pontificios usque ad illam diem fuerat persecutus, sibi blandiebatur Pontificis animum posse suis epistolis leniri, si in mentem revocatis, quæ hætenus in Catholicæ fidei testimonium, & Apostolicæ Sedis honorem, & famulatum præstiterat, dignam aliquam mercedem pro tot laboribus exantlatis rependere voluisset. Credidit quoque Julianum Episcopum Coensem, qui apud Orientales Vicarii Apostolici munere fungebatur posse suis votis prodesse. Atque propterea hujus officia interponere non distulit; ut nimirum sequestris partibus assumptis, & ipse apud eundem Sanctum Pontificem ageret, ut Constantinopolitani Episcopatus jura, & privilegia augeantur. Ad quorum omnium agendi rationem cum sedulo ego attendissem; certo mihi persuasi totius Orientis maxime Episcopos in Synodis generalibus congregatos, & Imperatores ipsos firmiter credidisse, nulla Conciliorum Decreta in Ecclesia robur obtinere, & Canonis rationem habere, posse,

posse, quæ a Romano Pontifice non essent probata, immo omnibus viribus cadere, quoties expresse definita reprobentur, ut perspicue explicavimus in præcedenti Libro, & potissimum in Capitibus IV. V. VI. & novissime indicavimus ex mox dictis ad actionem XI. istius Calchedonensis Concilii.

II. Atque ut vere, & solide differamus, primo adnotare liceat, quid de vigesimo illo octavo Canone in sua Synodica scripserint ad S. Pontificem. Præterea attendamus hac occasione ibidem vocasse Leonem *vocis Beati Petri* legitimum interpretem, illique supremi Capitis Principatum sincera confessione adjudicasse, contra quem, suam insaniam Alexandrinus Antistes Dioscorus expleverat, excommunicationem meditando. Gloriosa tandem, assecuta victoria post tot, tantasque clades, quibus trium annorum spatio Ecclesia Orientis potissimum afflicta remanserat latantur, quia S. P. *Ecclesiæ Corpus unire* feliciter festinaverat. Subdunt deinde. *Hæc sunt, quæ tecum, qui spiritu præsens eras, & complacere tamquam fratribus deliberasti, & qui pene per tuorum Vicariorum sapientiam videbaris a nobis, effecimus.* Quantum igitur laudant fidei triumphum summa felicitate S. Leonis præsidio, sapientia, atque influxu assecutum, tantum studium impendere conantur, ut ipsi persuadeant, pacis, & quietis desiderio adductos fuisse ad definitionem quorundam statutorum, quæ Ecclesiarum incolumitati prospicerent: *scientes* (ajunt) *quia & Sanctitas vestra addicens, & probatura, & confirmatura est eadem.* Quorum statutorum confirmationem ut facilius assequerentur ad eam consuetudinem provocant, *quæ ex longo jam tempore obtinuit, quam habuit Constantinopolitanorum Sancta Dei Ecclesia ad ordinandos Metropolitanos Provinciarum tam Asiæ, quam Ponticæ, & Thraciæ, & nunc Synodali Decreto firmavimus, non tam Sedi Constantinopolitanæ aliquid præstantes, quam Metropolitanis Urbibus quietem congruam providentes, eo quod frequenter Episcopis vitam finientibus multæ turbæ nascuntur, Clericis, ac Populis, qui per easdem sunt Civitates absque Rectore remanentibus, & Ecclesiasticum Ordinem confundentibus.*

Chal. Synodi PP. supremum Ecclesiæ Principatum Leoni adjudicant.

Chalced. PP. Synodi confirmationem petunt a Sancto Leone.

III. Hoc igitur quæsito Ecclesiasticæ tranquillitatis colore, quo sibi bona multa polliceri affirmabant, a quacumque censura vindicare conabantur eos audaciæ ausus, quibus vetusta disciplinæ consuetudo pessumdabatur. Quare ne S. Pontifex ægre ferret, quod a se constitutum judiciorum ordinem minime in Concilio servassent, & præter Legatorum institutiones, jussa, & protestationes ad illa condenda statuta venissent, de quibus agunt; in ipsius mentem revocant præterita Ecclesiæ Ephesiorum dissidia, æmulationes, & jurgia, *unde quidam vobis sæpius fuerunt importuni.* Narrant deinde quemadmodum Canonem Constantinopolitanum confirmaverint, decernentes; *post vestram Sanctissimam, & Apostolicam Sedem honorem habere Constantinopolitanam (quæ secunda est ordinata.)* Quare enixe S. Leonem oxorant, ut suis Pontificiis Decretis jam factum judicium honorare dignaretur, de qua supplicatione cum ipsi jam verba fecerimus in priori Libro, Cap. VI. ideo non est cur iterum de eadem differamus. Solam hanc Calchedonensium Patrum Synodicam epistolam, cum quandoque tacitus mecum considerassem, haud parum animo commovebar in eos, qui Conciliorum etiam generalium Canonibus omne robur, & vim adjudicare ausi sunt, quacumque Apostolicæ Sedis approbatione, & confirmatione semota. Quinimo magis commovebar, oculos conjiciendo in alteram epistolam ab Imperatore Marciano conscriptam. Qui quamvis Civilium rerum administrationi vacare assuetus, & nimio studio laboraret Imperialis Urbis honorem, & prærogativas augendi; tamen arbitrabatur nec a se ipso, nec a Synodi Decreto illud honoris incrementum pendere posse, nisi ab ipso Romano Summo Pontifice ratum, atque firmum redderetur.

Ecclesiasticæ tranquillitatis colore S. Leonem in suam sententiam trahere conantur.

Marciani Imp. epistola pro Constantinop. sedis juribus augendis.

IV. Igitur & ipse Imperator postquam Leoni, & sibi gratulari censuit,

fuit, quod explosa omni contentione, & discordia, quam livor fidei inimicus objecerat: Narrat quemadmodum & ipse Sanctæ Synodo interesse festinasset, *quamvis*, ait, *nos in aliis locis expeditiones, & necessitates publicæ detinerent*. Deinde paucis describere pergit quemadmodum in Synodo cuncta cum veritatis triumpho, & fidei gloria processissent, *cum juxta litteras* (subjicit) *Sanctitatis tuæ universi assenserunt expositioni prout veritas postulavit*. Veniens tandem ad Decretum Constantinopolitani Concilii, in hac Synodo iterum renovatum, vel confirmatum, Pontificem interpellat, *ut etiam dignetur huic parti proprium adhibere consensum*. *Quamvis Reverendissimi Episcopi, qui tuæ Religionis vicem agentes ad Sanctam Synodum convenerunt, contradixerint*. (a) Easdem quoque sequestris partes hac de causa Pulcheriam Augustam subiisse, idem S. Leo patefacit ex epistola ad eam rescripta. Et quamvis ejusdem Pulcheriæ epistola de hocce argumento hætenus ab eruditis desideretur; tamen ex Leonina responsione fit manifestum, Anatolium, & Constantinopolitanos Clericos multam fiduciam collocasse in officiis, quibus tantæ virtutis, & auctoritatis mulier suam operam impendebat. Non minorem quoque sollicitudinem pro hocce negotio adhibuit Julianus Episcopus Coenensis, cujus epistola etsi nondum lucem adspexerit, & temporum injuria forte deperdita sit; tamen cum S. Pontificis epistola supersit, qua eum increpat, quod nimirum Anatolium amaverit, volueritque illi favere in illicita causa contra universalis Ecclesiæ statum, ideo hunc quoque sequestris partes obiisse, jam manifestissimum est.

Pulcheriæ Augustæ epistola ad S. Leonem pro Anatolio.

Juliani Coenensis altera ad eundem S. Leonem.

Anatolii epistola ad eundem.

S. Leonis responsa ad epistolas acceptas pro Anatolio.

V. Anatolius ipse tandem minime diffidens posse Pontificium animum movere ad concedendum quod maximo ductus ambitu appetebat, satis prolixas summo Pontifici litteras dedit, totumque studium adhibuit, ut sese in ipsius clientelam insinuaret, ipsique persuaderet novo Constantinopolitanæ Sedis honore, adaugeri Romani Episcopatus prærogativas, ea ratione, quod filiorum honos, totus in parentum gloria redundet. Hanc Anatolii epistolam in præcedentibus editionibus desideratam ipsi indicavimus Cap. v. prioris libri historiæ Eutyichianorum, pag. 352. & sequenti; eamque ut diximus ex Vaticano Græco mss. Cod. exscripsimus, anno 1738. & latinam reddidit Cl. Dominus Franciscus Mariani in Vaticana Bibliotheca Græcarum litterarum Scriptor, & interpres.

VI. Interim vero in horum litteris percurrendis S. Pontificis animus nec leviter moveri potuit, ut posthabitis Nicænis sanctionibus Anatolii ambitui indulgeret, seseque flecteret ad sæculi potestatum, & totius Synodi supplicationibus annuendum. Quare die undecima Kalendarum Junii anni quadringentesimi quinquagesimi secundi, arrepto calamo, ad præcedentes indicatas epistolas respondit, ea usus animi constantia, & fortitudine, quæ summum, & universæ Ecclesiæ Pastorem maxime decebat. Et primo quidem verba faciemus de epistolis ad Marcianum, & Pulcheriam, quæ in Quesneliana editione primum quoque locum obtinuerunt. Imperatorem igitur in sua epistola S. Leo alloqui aggrediens, de fidei victoria magno divinæ misericordiæ munere in totam Ecclesiam redundante, gaudendum esse profitetur, & quibusdam subjectis, ex scripturarum testimoniis mutuatis, quæ duarum naturarum in Christo Domino post unionem existentiam manifestant, statim in altero epistolæ capite, injustum Anatolii ambitum exagitat, cum potius illi consulendus esset, *ut ordinatorum suorum errorem deferens, in assensum Catholicæ fidei salubri correctione transfiret*. Eutyichiana enim quandoque Anatolium fuisse tinctum fuligine, rationabiliter

S. Leo

- (a) In describenda hac Marciani epistola Lucæ Holstenii versionem sumus secuti, quamvis Paschasius Quesnelius in altera operum Sancti Leonis editione MDCC. addito Græco textu aliam exhibuerit, factam ab Andrea Arnoldo Norimbergensi, quam Lectores facile consulere poterunt. Quamvis revera a præcedenti Holsteniana non plurimum discordet.

S. Leo semper dubitavit . Utpote qui erat Dioscori Apocrisarius , & ab Eutychiana factione , & a Crysfaphii Eunuchi artibus post Flaviani necem ad Constantinopolitanam Sedem assumptus . Quem sane nunquam Summus Pontifex in communionem assumpsisset , nec ipsius electionem , ordinationemque ratam habuisset , nisi Marcianus ipse , atque Pulcheria suis supplicationibus Pontificium animum vicissent , & nisi Anatolius publicam fidei confessionem coram toto Clero , & Constantinopolitana plebe in manu Legatorum Pontificiorum edidisset , quos hac de causa præcipue Constantino-
polim direxit , ut vidimus in priori Libro , Cap. XII. Hæc omnia ergo in Imperatoris mentem modo revocat S. Leo dicens : *custodire tamen debuit , ut quod vestro* (plerique Codd. ut notat Baronius , & Quesnelius in margine , habent ;) *nostro beneficio noscitur consecutus nullius cupiditatis pravitate turbaret* . Et quia Imperator , & Pulcheria Augusta pro Anatolii fide sponponderant , ut in communionem Apostolicæ Sedis reciperetur , ideo subjicit . *Nos enim vestræ fidei interventionis habentes intuitum , cum secundum suæ consecrationis auctores ejus initia titubarunt , benigniores circa ipsum , quam justiores esse volumus* . Indicare enim intendebat , Anatolii ordinationem utpote factam ab hæreticis , atque schismaticis , prorsus illicitam fuisse ; & Anatolium potuisse ab Episcopali ministerio deponi , utpote iis Canonicis poenis irretitum , propter quas a sacro obeundo munere perpetuo præpeditus , atque suspensus remanere debuisset . Quare in testimonium benignitatis erga Anatolium adhibitæ , ad tollendas perturbatio-
nes omnes , quæ operante Diabolo fuerant excitatæ (ait) se usum fuisse iis lenitatis remediis , quæ illum modestum magis , quam immoderatum facere debuerunt . Et quia causam agebat cum Christianissimo , Religioso , & vere Orthodoxo Principe , cui studium fidei , & Ecclesiasticæ Disciplinæ tuendæ cordi esse sciebat , altiora adhuc fundamenta datæ repulsæ assignat . Ea videlicet , ut etsi Anatolius nullis prorsus sordibus fuisset aspersus ; sed præcipuis meritis , optimoque judicio legitime fuisset , ac solemniter ordinatus , contra reverentiam tamen Canonum paternorum , contra Sancti Spiritus instituta , contra antiquitatis exempla , nullis posset suffragiis adjuvari . Igitur posteaquam asseveravit , nec ratum habere velle , nec assensum præbere posse Canoni , de quo quæstio agebatur , protestatur nequaquam gloriam Constantinopolitanæ Urbis derivatam ab Imperatorum auctoritate atque potentia , diminutam remanere posse , etiam si illius Urbis Antistes ad altiorem gradum , & ordinem non ascenderet . *Alia tamen* (ait) *ratio est rerum secularium , alia Divinarum : nec præter illam petram , quam Dominus in fundamentis mire posuit , stabilis erat illa constructio ; sed propria perdit , qui indebita concupiscit* . Atque discrimen afferens inter Regiam Urbem , & Apostolicam Sedem , Ecclesiarum privilegia unde deriventur indicavit , subjiciendo . *Privilegia enim Ecclesiarum Sanctorum Patrum Canonibus instituta , & venerabilis Nicænæ Synodi fixa Decretis , nulla possunt improbitate convelli , nulla violari novitate* . In quo Opere (sequentium verborum pondus animadvertere lector noster non negligat) auxiliante Christo , fideliter exequendo , necesse est me perseverantem exhibere famulatum : quoniam dispensatio mihi credita , & ad meum tendit reatum , si paternarum regulæ sanctionum , quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen Spiritu Dei instruite sunt conditæ , me , quod absit , connivente violentur , & major sit apud me unius fratris voluntas , quem universæ Domus Dei communis utilitas .

V. Jam vero si in his rebus conscribendis brevitatis studio nimis non urgerer , latissimus mihi aperiretur campus eorum systema evertendi , qui Romanos Pontifices , Conciliorum sanctionibus subesse fabulantur , uti etiam judicare voluit Quesnelius subdole ad marginem illius loci adnotando „ Canonibus obnoxius Pontifex Romanus iisdem famulari debet in dispensationibus . „ Non enim aut Romanorum Pontificum universalis au-

Adhibitam erga Anatolium indulgentiam commemorat .

Negat dispensare supra Canones in Anatolii causa .

Discrimen inter Regiam Urbem , & Ecclesiam Apostolicam .

RR. PP. auctoritas in dispensationibus concedendis .

RR. PP. auctori-
tas.

toritas limitatur, neque ipsi Romani Romani Pontifices Conciliis subesse dicuntur, si in iis, quæ ad universale Ecclesiæ regimen spectant, regulas sanctionum *spiritu Dei instruente conditas*, custoditas volunt, & ut fideliter executioni demandentur satagunt. Possunt tamen Romani Pontifices in Ecclesia agere, quod a generalibus Conciliis facere cautum est. Immo possunt abolere, in irritum mittere, reformare, & tanquam nulla declarare Synodorum statuta, quæ Ecclesiasticis regulis repugnent, quæque ad disciplinæ Ordinem, & Œconomiam subvertendam ordinata sunt; quæ sane nullum argumentum suppeditant eos Conciliis generalibus subesse; sed potius Concilia ipsa, vim, & auctoritatem a solis Romanis Pontificibus obtinere. Et quidem cum Canonum *dispensatio*, auctore ipso Leone, solo Romano Pontifici credita sit, & ad hujus tendat reatum, si posthabita universæ Ecclesiæ utilitate apud eum prævaleat unius fratris voluntas, ambitus, atque libido cæteris dominandi, iam quæstio non amplius in eo versatur: an Rom. Pontifex supra Concilia habeat auctoritatem, sed in quibus circumstantiis, & casibus ea uti debeat, ne dispensationes ad ipsius reatum tendant. Cæterum in iis, quæ ad Ecclesiasticum spectant regimen, solius iustissimo Domini Dei subdi iudicio, qui nunquam sine ullo reatu permetteret, ut regulas per Spiritum Sanctum inspiratas ab ipso violarentur, & perverterentur.

RR. Pontifices ius-
sissime Dei judi-
cio subsunt.

Novum Anatolii
crimen S. Leo dis-
simulat, & quare.

Lucianus, & Ba-
silii Legati ad S.
Leonem.

Quesnelianæ ad-
notationes ad exa-
men revocantur.

VI. Verum tamen ista prætereamus, quæ fusius explicari possunt ab iis, qui in scholis talia argumenta tractare solent. Unum aliud dumtaxat subicimus, quod ad Canonum custodiam, & observantiam spectat, a quibus cum recessisset Anatolius, Patrum mandata contemnendo, nova testimonia sui ambitus exhibuerat in ordinatione Maximi Episcopi Antiocheni, quam sibi sine ullo exemplo usurpaverat. Hocce novum crimen tanquam paci, & Sacerdotali concordie contrarium S. Leo dissimulare voluit; hancque ordinationem non retractasse asseverat, *amore reparandæ fidei, & pacis studio; cum aliunde Anatolio minime licuisset Antiochenæ Ecclesiæ sine ullo exemplo contra instituta Canonum Episcopum ordinare*. Irritam enim, & nullam jure hanc ordinationem sine ulla difficultate declarare potuisse, asseverat. Quod solius fidei, & pacis studio facere prætermisit. His ergo, aliisque gravissimis rationibus adductis, Imperatorem Marcianum reverenter exorat, ne hujusmodi repulsam ægre ferat; huncque obtestatur, ut *sedula suggestione ausus improbos unitati Christianæ, pacique contrarios ab omni pietatis vestræ (ait) abdicetis assensu, & fratribus mei Anatolii, nocituram ipsi, si persisterit cupiditatem, salubriter comprimatis*. Tandem Lucianum Episcopum, & Basilium Diaconum, qui Imperialia scripta ad eum detulerunt, partes susceptæ legationis implevisse testatur. *Nec enim (ait) est æstimandus negotio defuisse, quem potius causa deseruit*. His verbis epistolam clausit undecimo Kal. Junii, ut diximus, anno 452. Quesnelius in altero Tomo suæ editionis, hanc epistolam notis & observationibus adornavit. Et recensitis primo variis lectionibus, quæ in aliorum editis, & mss. Codd. occurrunt, quæstionem movet super illa verba Cap. 3. videlicet: *Non dedignetur regiam Urbem, quam Apostolicam non potest facere Sedem*. Sedes autem, seu Ecclesiæ Apostolicæ non una ratione dicuntur, ait. Sed istam nuncupationem ob sex potissimum causas, Ecclesiis, veteres Scriptores tribuere consuevisse, cum ex Tertulliano, Theodorito, & Augustino asseverat, minime indicata potissima ratione, qua Romana Ecclesiæ, *Apostolica Sedes* a S. Leone passim appellata fuerit. Ait ergo: Romana Sedes Apostolica *ἀποστολική* appellatur, quia a Principibus Apostolorum fundata, & utriusque sanguine consecrata fuit. Subdit, hanc denominationem aliis, & aliis de causis convenire Ecclesiæ Alexandrinæ, Antiochenæ, Hierosolymorum, Ephesiorum, atque nonnullis, juxta PP. diversas loquendi formulas, quas ibidem describit. Quid vero ex tam incongruo eru-

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis M. pag. m. 485. col. 1.

ditionis apparatu lectoribus insinuare voluerit, prorsus ignoro. Immo si suspicari mihi liceret, conjicerem eo voluisse Romanorum Pontificum prerogativas minuere, cum principaliorem causam reticeat ob quam Romana Sedes, Apostolica appelletur. Dato igitur quod aliorum Ecclesiae ob alias, & alias acceptiones honoris causa a veteribus Apostolica dicta fuerint, nulla tamen principalius, & cum omni proprietate talis dicta est, nisi sola Romana Sedes, in qua Divi Petri auctoritatem vivere, & perpetuo duraturam esse S. Leo ipse innumeris locis fassus est, quamque hereditario jure, Romani Pontifices ipsius Petri Successores in universum Ecclesiae corpus diffundunt, ut nihil prorsus in ceteris membris esse possit, quod ab isto capite non dimanet. Hanc prerogativam specialem quidem, nunquam habere potuerunt, aut Alexandrina, aut Antiochena vel quaecumque alia Ecclesia, cui secundum varias acceptiones nomen illud *Apostolicum* tributum sit; ut videre est ex ipso Leone, vel in sermonibus habitis in anniversario die suae assumptionis ad Pontificatum, vel in epistola ad Anastasium Thessalonicensem, vel ad Theodosium Imperatorem, vel ad Galliarum Episcopos, & in epistola ad Pulcheriam Augustam, in causa, de qua agimus, ut mox videbimus. (a)

Sola Rom. Ecclesia quare cum omni proprietate nuncupata Apostolica.

Quesnelii praecedens explicatio refellitur.

VII. Non itaque Romana Ecclesia, Apostolica Sedes dumtaxat dicta est, quia Apostolorum sanguine fundata, & consecrata fuit: sed quia Divi Petri Apostoli auctoritas, illiusque in Ecclesia universali principatus adhuc vivit, & perdurat in Rom. Pontificibus, ut etiam in epistola LXXIX. ad Pulcheriam ipse S. Leo asseuerat. In iis enim, quae ad Ecclesiasticum regimen spectant, nihil agunt Romani Pontifices sine Divi Petri auctoritate, quod privilegium certe nulli alii Episcopo datum est, cum ipsi hereditaria successione concessum fuerit, ut ceteris Episcopis praesiderent. Hinc ergo S. Pontifex Leo sibi in omnibus scriptis mire concinens, hac Divi Petri auctoritate uti voluit cum in irritum misit, prorsusque cassavit Canonem illum de Constantinopolitani Episcopi primatu, injuria ab Anatolio sibi usurpato. Etenim postquam dixerat haud quaquam posse suffragari Constantinopolitanae Sedi Canonem illum, jam a sexaginta annis Theodosii senioris tempore editum, ad quem Anatolius multa jactantia provocabat; Nam (ait) *sexagesimus fere annus hujus conniventiae esse jactatur, qua se praedictus Episcopus aestimat adjuvari, frustra cupiens id sibi prodesse, quod etiam si quisquam ausus est velle, nullus tamen potuit obtinere*. Gradum facit ad reprimendum elationis spiritum, qui Anatolio dominabatur. Idcirco modestiam, humilitatemque Flaviani ei imitandam proponit, *cujus si (ait) velit splendere virtutibus laudabilis erit, & in omni loco plurimum dilectionis acquireret, non ambiendo humana, sed promerendo Divina*. Hac autem observantia meum quoque illi animum spondeo copulandum, & Apostolicae Sedis dilectionem, quam Constantinopolitanae Ecclesiae semper impendimus nulla mutabilitate violandam. Hinc tandem ad Canonem illum consensione Episcoporum editum, Legatis Pontificiis reclamantibus veniens, prorsus in irritum mittit, & per auctoritatem (ait) *Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus, in omnibus Ecclesiasticis causis, his legibus obsequentes, quas ad pacificam observantiam omnium Sacerdotum per trecentos decem, & octo antistites Spiritus Sanctus instituit*. Sibi grave incommodum afferri ex his verbis praesensit Quesnelius. Quod ut diminueret, & devitaret plurimum operis adhibuit. Quare dissimulatis, prorsusque neglectis prioribus illis verbis *per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione*, in quibus totum gravissimum hujus sententiae pondus adest, quaeque quali, quantaque auctoritate in Ecclesiasticarum rerum administratione Romani Pontifices polleant, sine ulla

In cassum Anatolius provocabat ad Can. C. P. primi Concilii.

Auctoritate B. Petri Canonem Chalced. xxvi. Leo cassavit.

Quesnelii studium in dissimulandis S. Leonis verbis.

T t t 2

ambi-

(a) Consule Cap. ix. prioris lib. in causa appellationis S. Flaviani ad Apostolicam Sedem pag. 393. (b) Epist. LXXIX. ad Pulch. Cap. 3.

ambiguitate manifestant: dumtaxat ad hanc vocem: *Cassamus* attendendum esse censuit dicendo. „ Idem hoc verbum usurpat in sequenti epistola, „ necnon epist. LXXIII. Cap. 1. & 99. cujus vocis non idem semper est „ significatus. Plerumque enim idem est ac irritum facere; aliquando autem „ cassari idem est, ac irritum esse, & omni auctoritate vacuum: nonnun- „ quam etiam idem est cassare, ac irritum declarare, & cassum declarare, „ & cassum pronunciare; & hoc modo sumi mihi videtur in præsenti a Di- „ vo Leone, „ Sed frivolum, atque fictitium esse hoc Quesnelii assertum probat in primis totus illius sententiæ textus. In priori enim sensu a Quesnelio indicato adhibuisse Leonem vocem illam *cassamus*, perspicue innotescit ex modo, & agendi ratione ipsius S. Pontificis, qui ait Beati Petri personam agere, & istius auctoritate uti ad proscribendum, penitusque abolendum Canonem illum, jam a Concilio editum, & Apostolicæ Sanctæ Sedi propositum, ut hunc confirmaret, ratumque haberet. Quis porro non videt tunc veras supremi Judicis partes obiisse Leonem? Cum videlicet ageretur de servandis Ecclesiarum juribus, illi opus erat infirmare, abolere, & omnibus viribus privare solemnem contractum per mutuum partium consensum in Concilio celebratum, quo Constantinopolitanus antistes sibi vindicabat eas prærogativas, quas illi sponte Antiochenus Episcopus cedebat, & illas, quæ Alexandrinæ conveniebant Ecclesiæ, tunc Præsulem non habentis, cui nemo Orientalium Episcoporum patrocinari visus est; vel quia Regiæ Urbis gloriam, amplitudinem, & potentiam exoptabant; vel quia sibi persuadebant, quod semel adjudicatis Constantinopolitano Episcopo ordinationibus Provinciarum Ponticæ, Asiæ, atque Thraciæ magis consuleretur illarum Ecclesiarum tranquillitati, & paci. Contractui autem illo tam solemni, nemo ex illis PP. se opposuit, si Legatos Pontificios excipiamus. Immo unus ex his, Julianus videlicet Episcopus Coensis, Apostolicæ Sedis Vicarius apud Orientales in cæterorum abiens sententiam, Constantinopolitano Episcopo post Romanum, Primatum adjudicavit; ita ut Concilii Patres non tantum solemnes testes fuerint illius innitæ jurium transactionis; sed Judices etiam, illamque in publicas Conciliorum tabulas inferri jusserint, illique sponte sine coactione, & metu subscripserint. Non ergo vigore, & auctoritate vacuum dumtaxat dicendam esse arbitramur in sensu a Quesnelio usurpato, qui Leoninis verbis vim inferens subdit. „ Quod autem omni penitus auctoritate vacuum, quod sine cunctatione statim ac præsumptum est cassatur, „ quod ab initio sui caducum est, dudumque collapsum, nulla sententia, „ nulla auctoritate necessum est cassum, & irritum effici: sed tantummodo irritum, & cassum declarari, & denunciari. Quod hic facit Leo „ ut Canonum custos, & executor, unita secum Imperatoriæ fidei pietate. „ Quid enim ex hac infirma, & dumtaxat fictitia ratione? Oportebat primo eum animadvertere, aut non dissimulare S. P. loquendi formulam, qui præfata D. Petri auctoritate uti asseverat, quando pronunciat *generali prorsus definitione cassamus*. Hæc certe verba a Judicibus, apud Jurisconsultos usurpata esse, ad indicandam *definitivam sententiam, quæ ultimo datur, & rem totam absolvit*, legitur in *Cod. de sententiis*. Unde nemini amplius licere poterat vel novum iudicium instituere, vel aliter Pontificiam definitionem interpretari, quæ cum generalis esset, omnes, singulasque cujuscumque ordinis, gradus, & qualitatis personas afficiebat, illique sub schismatis poena omnes obtemperare debebant.

VIII. Nec sane mihi objici potest, laudatum Canonem Nicænis sanctionibus repugnasse, cui ne vulnus inferretur S. Leo tanquam Canonum custos, & executor permittere haud poterat. Nam rogabo Quesnelium an PP. Calchedonenses id ignorassent? Non ignorasse perspicuum est. Nam Nicæni Canones, & sextus perspicue instante Paschasino, & iterum in Synodo lectus est, & ab omnibus fuit auditus. Igitur illi PP. vel indica-

runt

Infirma, & fictitia
Quesnelii assertio.

Soli Legati Pontificii se opposuerunt Anatolii ambitui.

Quemadmodum
Quesnelius Leonis verbis vim inferat.

Quid significant
Leonis verba apud
Jurisconsultos.

Adhuc Quesnelius
perstringitur.

runt Canonem illum vi. Nicænum in posterum suffragari non posse Alexandrino, & Antiocheno Patriarchis propter alias, & alias rerum, atque temporum circumstantias, vel arbitrati sunt, pollere auctoritate obsoletos faciendi & antiquandi veteres Canones, novosque condendi, qui ad meliorem, tutioremque Ecclesiarum administrationem, & tranquillitatem pertinerent, in iis quæ ad disciplinam, & Œconomiam referuntur. At quaecumque eorum fuerit iudicium, Leo abolevit, cassavit, irritum fecit. Cum itaque hoc non tanquam particularis, sed universalis Episcopus fecerit, Synodi generalis iudicium reformando, cassando, & abolendo, iam ipsum nec Synodorum Decretis subesse; nec Synodorum Decreta aliquam vim, & vigorem habere, sine suo suffragio, atque confirmatione evidentissime patefecit.

Quaecumque
PP. Chalc. judi-
cium circa Can.
xxviii. S. Leo
cassavit & abolevit

IX. At Launoii nugatorias interpretationes jam opus est excutiamus, quemadmodum jam pridem in Scholis Collegii Urbani Propagandæ Fidei facere consuevimus, hujusmodi argumenta tractantes. Launojus igitur quæstionem illam examinandam assumens, quæ ad Pontificiam universalium Synodorum confirmationem pertinet, Cardinalem Bellarminum graviter exagitat, quod lib. ii. de Conciliis cap. xvii. scripserit; Rom. Pontificem simpliciter, & absolute esse supra Ecclesiam universalem, & Concilium generale, itaut nullum supra se iudicium agnoscat. Inter cætera autem argumenta in istius causæ præsidium a Bellarmino prolata, locum habet illud, quod ex hac epistola Leonis ad Pulcheriam colligitur. Sed Launojus assumptum probari posse inficiatur. Immo Bellarminum fraudis accusat, quod S. P. testimonium obtruncaverit, iis vocibus sublatis: *unita nobiscum vestra fidei pietate*, quæ ad Pulcheriam pertinent: deinde e media oratione subductis quæ sequuntur: *generali prorsus definitione cassamus* omnino retinuerit. „ Ideo ratiocinari pergens (ait) Bellarminus priora verba ideo sustulit, ne quod est Leoni, cum Pulcheria commune videretur, & ne Pulcheriam in partem abrogati Canonis, quo Constantinopolitanæ Ecclesiæ prærogativa fanciebatur venisse crederetur, & iis ita constitutis facilius posset concludere, Papam esse supra Concilium. „ Et infra Launojus rationem assignat quare S. P. in abrogando eo Canone sibi unitam habere voluerit fidei pietatem Pulcheriæ, subjiciendo. „ At Pontifex verba illa ideo addidit, quod Principibus custodiendorum Canonum curam incumbere cognosceret. Id enim scribit in epistola lxxiv. ad Leonem Augustum. Causam tandem noster criticus inquirens cur Bellarminus posteriora verba rescuerit, concludit. „ Ne Pontificem Ecclesiasticis legibus obsequentem videret & lectori suo proponeret, ne id quod faciebat Pontifex, hunc Nicænæ Synodi auctoritate facere constaret. Quapropter Auctor ille non apposite quidem ad rei veritatem: sed ad scopum instituti operis Leonem mutilavit. Verum in fine quasi fugiens Bellarminum excusare velle ait, hunc Romæ tum scripsisse, non quidem in Sedis Apostolicæ, sed in *Curiæ reprehensionem non medicam incurreret, & prohibitorio adscriberetur*. Hactenus Launojus in epistola ad Jacobum Bevilacqua, nonnulla alia subnectens, quæ videri possunt part. 2. epist. 4. pag. m. 53.

Launoii nugæ excutiantur.

Injuria Bellarmini fraudis accusatus.

Launoii artes in Bellarmino exagitando.

X. Gravem esse hanc in Bellarminum Censuram omnes intelligunt; haud tamen scio, an tanquam injustam eam condemnent. Hoc posterius tamen nos facile assequemur, animadvertentes, Bellarmini scopum non fuisse totam, atque integram S. Leonis epistolam exscribere, & in suum usum convertere: sed verba illa dumtaxat referre, quæ ad institutam, si-bique propositam quæstionem spectabant. Et ea potissimum, quæ Ecclesiasticam auctoritatem, & jurisdictionem indicabant. Quis itaque unquam Theologorum etiam infimæ notæ hactenus confinxit, Mulieres cujuscunque conditionis, & gradus, quacumque suprema sæculi potestate præditas, jurisdictionem in Ecclesia obtinuisse, hancque jure exercuisse? Nec Etherodoxi (si Monnistas, & Cataphygias excipiamus) per somnium cogitarunt: Mu-

Vindicatur Card. Bellarminus.

lie-

lieres *Petri* Apostoli auctoritate uti posse in legibus Ecclesiasticis tuendis, condendis, atque abolendis. Pietate fidei quidem legibus Ecclesiæ obtemperare, & obsequi possunt, & ut executioni demandentur suum laborem impendere; rebellium improbos conatus pœnis cohibere, & ea subsidia Ecclesiasticis iudicibus præstare, quæ ad Canonum conservationem ordinata sunt. Cæterum quis per somnium arbitrari, aut saltem cogitare potuit, aliquam etiam minimam auctoritatem, & jurisdictionem exercere potuisse, iudicando de Ecclesiæ prærogativis, juribus, Canonibus, ordinationibus, & id genus aliis, de quibus tum quæstio habebatur? Certe id totum sequeretur, si, ut Launoius nugatur, quod Leoni erat, cum Pulcheria fuisset, commune, & Pulcheriam in partem abrogati Canonis, quo Constantino-politanæ Ecclesiæ jura sanciebatur venisse crederetur. Igitur si mulieres ejusmodi juribus prorsus divina lege carere debent, locus Bellarmino doctissimo, atque Catholico Viro superesse non poterat, ut Leoni, atque Pulcheriæ Augustæ communem faceret illam auctoritatem, & jurisdictionem, ob quam Summus Pontifex scribit: *Unita nobiscum fidei vestræ pietate in irritum mittimus, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali definitione cassamus*. Pudeat ergo Launoium ita ratiocinari voluisse, & attendat, duplici titulo dumtaxat S. Leonem Pulcheriam rogasse, ut in partem abrogati Canonis veniret, neuter quorum ipsius systemati suffragatur. Primus enim titulus erat pietas fidei Augustæ, qua multifarie, & multis modis semper operam dederat, ut Leonis vota implerentur, tum in iis, quæ Flaviani, omniumque Orthodoxorum causas respiciebant; tum in cæteris, quæ ad Eutychianorum exitium, & condemnationem ordinabantur. Alter vero erat titulus servandæ Ecclesiasticæ pacis, & tranquillitatis, quæ procul dubio vulnerata, & disrupta omnino fuisset, si sextus Nicænus Canon, qui ad pacificationem omnium Sacerdotum fuerat editus, injuria demum tum abolitus mansisset. Quod indicare volens S. Pontifex immediate subjecit: *In omnibus Ecclesiasticis legibus obsequentes, quas ad pacificationem omnium Sacerdotum per trecentos decem & octo Antistites Spiritus Sanctus instituit*. Itaque Pulcheriam interpellat, ut relictis Anatolii partibus, cujus causæ multo studio cœperat patrocinari, servata fidei, consueta pietate, qua Apostolica Sedi conjungebatur, ingratum non haberet, si consensiones Episcoporum Calchedonensium, Sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes in irritum mittebat, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione cassabat.

XI. Hunc quidem esse genuinum Leoninorum verborum sensum nemo inficiabitur, qui animadvertat Pulcheriam, & Marcianum factos fuisse sequestres & mediatores Anatolium inter, & Romanum Pontificem, ut Canon ille xxviii. ratus haberetur, & confirmaretur. Marcianum enim atque Pulcheriam in Anatolii favorem fuisse præventos, Leo ipse optime eorum epistolis cognoverat: sed confusus potissimum de fidei pietate Pulcheriæ, qua A. S. uniebatur, non est veritus humanissime denegare quod ipsa petebat; immo importunum Anatolii ambitum penitus retundere, atque frustrare, subtrahendo ipsi præsidia, quibus patrocinari sibi quæsierat. Summam autem fiduciam habuisse S. Leonem in Augustæ Pulcheriæ pietate, ex eo innotescit, ut ipsi demandaverit Anatolii ambitum continere atque reprimere, suam epistolam his verbis claudendo. *Et quia Moris vestri est pro pace, & unitate Ecclesiæ laborare, fratrem meum Anatolium Episcopum ex vestra mihi insinuatione dilectum in his, quæ ipsi profutura sunt continete: Ut gloria clementiæ vestræ sicut magnificatur de fide reparata, ita prædicetur de ambitione compressa*. Cætera quæ ex his verbis deduci possent, ad magis, atque magis Launoii systema evertendum ipsi silentio præterimus; cum quilibet ex nostris lectoribus perspicue intelligat, quemadmodum, & in quibus rebus Pulcheria fidei pietate A. S. semper unita fuerit.

Duplici titulo Leo
sibi uniri Pulche-
riæ pietatem petit.

Quemadmodum
Marcianus, atque
Pulcheria medita-
tionem egerint pro
Anatolio.

Leo Pulcheriæ
mandat Anatolii
ambitum continere.

CAPUT IX.

S. Leo Magnus multis modis Anatolii ambitum compressit. Theologorum quæstiones ex S. P. scriptis definitæ. Paschasii Quesnelii effugia describuntur, & Decretum de servandis Provincialium Primatum privilegiis explicatur. Aetii, & Andreae Constantinopolitanorum causa proponitur. Julianus Episcopus Coensis Apostolicæ Sedis Vicarius instituitur; cujus munera, atque prærogativas Paschasius Quesnelius injuria elevare nisus est.

I. **F**rustratos omnino mansisse Anatolii Constantinopolitani conatus, quibus sibi blandiebatur efficacissima præsidia ex sæculi protestatibus nactum esse, quæ suo prodesse ambitui, abunde jam in præcedentibus explicavimus. Cujus quidem rei ipse non tantum ex Imperatoris Marciani, Pulcheriæ Augustæ, & Juliani Episcopi Coensis relationibus certior factus fuit: sed ex ipsius Sancti Pontificis epistolis, qui acri aliquo stylo ad eum rescripsit, ut ipsius ambitum refrænaret, atque comprimeret. Debuit enim tunc Anatolius apprime cognoscere S. Leonis animi robur, & fortitudinem, qui nulla ratione movebatur ad eas Ecclesiasticas leges infringendas, & abrogandas, quæ justitiæ, & æquitati maxime erant conformes, quasque Patres, Spiritus Sancti ducti afflatu in totius Ecclesiæ bonum apud Nicæam salubriter condiderunt. Primo itaque S. Pontifex in Anatolii mentem revocat illud Ecclesiastici monitum 28. *Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere*, quæ verba grave objurgationis genus præ se ferunt. Deinde molli brachio sensim eum aggreditur, ex una parte præcedentia facinora, in quæ lapsus fuerat, eidem objiciendo, & ex altera parte commemorat lenitatem, & indulgentiam cum eo adhibitam, qua toleravit suæ ordinationis defectus, & culpam, quam incurrerat, Antiocheni Episcopi ordinationem injuria sibi vindicando. Has autem culpas se tolerasse ait: *studio fidei reparandæ, & amore concordie*. Non ita tamen novam culpam patienter sustinere posse asseverat; qua *Sanctissimas Nicænorum Canonum constitutiones* conabatur infringere, arrepta occasione ex temporis opportunitate, *quo secundi honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amiserit: ut his locis juri tuo subditis, omnes Metropolitanæ Episcopi proprio honore priventur*. Hinc ergo Anatolium tanquam novi schismatis reum vellicat; quod videlicet propitio tempore expectato, quo Alexandrina Sedes esset vacua Pastore, ob Dioscori depositionem; & quando Antiochenum Episcopum sibi habebat conjunctum, ob sacram ordinationem illi recenter collatam, prorsus inaudita, atque insolita tentasset, Synodum dumtaxat ad hæresim extinguendam, & ad confirmationem fidei Catholicæ congregatam in ambitus occasionem trahendo. Quare ad præripiendas eas excusationes, quas adducebat, contendendo, duplo numerosior fuisse Calchedonensium Synodum Nicæna; illam huic neque comparandam, neque præferendam esse asseverat; *cum tanto Divinitus privilegio Nicæna sit Synodus consecrata, ut sive per pauciores, sive per plures Ecclesiastica judicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit vacuum, quidquid fuerit ab illorum constitutione diversum*. Non dissimulat præterea indicare, quemadmodum illam Calchedonensium PP. multitudinem, quadam conniventia, blanditiis, atque officiis sibi comparata, in suam sententiam impulerit, quæ argumento erant PP. artibus fuisse seductos ad assen-

S. Leo Anatolii ambitum comprimere studuit.

Præcedentia facinora Anatolio objicit.

Anatolii conatus in Metropolitanos Episcopos.

Synodus numerosior Anatolio non poterat suffragari.

assentiendum nimis pravis, & improbis conatibus ejusdem Anatolii. Unde S. Pontifex ait: *in totius Ecclesiæ perturbationem superba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio Synodali, ut fratres in fidei tantummodo negotio convocatos, & definitione ejus causæ, quæ erat curanda perfunctos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret.* Interim autem cum hæc omnia Anatolio objiciebat, ut tanquam omni prorsus vigore vacuum illum Canonem esse proscriberet, utpote profectum ab illis, qui auctoritate carebant; atque ab illis, qui aut seducti malis artibus, aut minis deterriti, perfecta libertate minime pollebant, nobis indicare voluit, Episcopos etiam in generalibus Synodis congregatos, non alias posse causas tractare, & definire, nisi eas, quas Apostolica Petri Sedes discutiendas proposuerat. Hac quippe ducti ratione, Pontificii Legati protestationibus, reclamationibusque usi sunt, ut se præcaverent ab eo Canone conscribendo, qui Apostolicæ Sedis commonitorio, & institutionibus prorsus repugnabat. De quorum protestationibus, cum ipse Anatolius in epistola ad S. Pontificem conqueri voluisset, querimoniam repulit respondendo: *in quo quidem multum illos mihi hæc scribendo commendas: sed temetipsum, quod eis parere nolueris, dum illicita moliris, accusas, superflue non concedenda, & insalubriter tibi contraria concupiscens, quæ nullum unquam nostrum poterunt obtinere consensum.*

Quenam causa in generalibus Conciliis tractanda.

Quo titulo Pontificii Legatis primus locus in Synodis conveniat.

Tres Theologorum quæstiones ex S. Leone definitæ:

Synodorum generalium Canones, quando vigore vacui.

II. Jam vero his paullulum insistere mihi opus est, ut vetustam illorum temporum doctrinam assequamur, atque intelligamus; an Pontificiis Legatis primus dumtaxat honoris locus in generalibus Synodis concederetur, vel jurisdictionis; & an Synodis jure aliquid liceat statuere, reclamantibus, protestantibusque Romanorum Pontificum Legatis, & denique, an generalis ipsa Synodus supra Romanum Pontificem polleat potestate. At tres istas quæstiones, quæ aliquando Theologorum ingenia torquere consueverunt, ob quorundam novas doctrinas, perperam in vulgus sparsas, liquido hic a S. Leone esse definitas, quis non videt? Illis namque non honoris titulo dumtaxat aliis Episcopis præesse datur, quibus ceteri Episcopi *parere* tenentur. Cum nemini jurisdictione privato *parere* teneamur: nec quidquam jure validum, & ratum esse potest, cui protestationibus, reclamationibus ipsi Pontificii Legati se opponant. Immo tanto magis evidentissime explicatur, Romanos Pontifices supra Concilia generalia auctoritate pollere, quanto fortius, cum Anatolius, tum Calchedonenses Patres adhærere, & insistere contendebant Decreto alterius generalis Synodi ante sexaginta annos conscripto, cui Orientales ipsi in Theodosii Augusti senioris gratiam, & Magni Nectarii honorem fuerant suffragati pro Constantinopolitanæ Sedis honore, privilegiis, & prærogativis adaugendis. Canonem porro hunc, tum etiam omni effectu caruisse, quia Leonis Prædecessores illud haud approbarunt, nec pro firmitate obtinenda Constantinopolitani PP. ad Apostolicam Sedem illum transmiserunt S. P. asseverat. *Persuasioni enim tuæ (scribit S. Leo) in nullo penitus suffragatur quorundam Episcoporum ante sexaginta annos (ut jactas) facta conscriptio, numquam a prædecessoribus tuis ad Apostolicæ Sedis transmissa notitiam, cui ab initio sui caducæ, dudumque collapsæ sera nunc, & inuilia subicere fulcimenta voluisti, eliciendo a fratribus speciem consensionis: quam tibi in suam injuriam verecundia fatigata præberet.* Laborarunt omnes Scriptores inquirentes, cur Canon iste, de quo agitur, jam a sexaginta annis in Constantinopolitano Concilio conscriptus, omni effectu caruisset; atque in diversas abierunt opiniones, aliter, & aliter ratiocinantes, potissimum cum noster S. Pontifex affirmet: *nunquam a prædecessoribus tuis ad Apostolicæ Sedis transmissa notitiam.* Et aliunde innotescat Constantinopolitanum primum Concilium ab Apostolica Sede fuisse receptum. Inter ceteros autem, qui hanc quæstionem excitavit, fuit Paschasius Quesnelius, sed paucis

cis eam dirimere potuisset, si S. P. loquendi modum attendisset. (a) Ait enim conscriptum Canonem ab initio sui cecidisse, dudumque esse collapsum; ut nimirum indicaret, primarios Orientis Episcopos, quorum jura violabantur, huic sanctioni, seu descriptioni suffragari noluisse. Immo forte arbitrari possemus, reclamationibus protestatos fuisse, quin aliquando darent suum assensum, quem tandem diuturnis, gravissimisque stimulis Anatolii fatigati in Calchedonenſi Synodo, cum suarum Sedium injuria præbuerunt.

III. Hanc quidem, & non aliam arbitror esse genuinam verborum S. Leonis interpretationem, quæ omnes nodos, in quos præcedentes Scriptores inciderunt, facile solvere poterit. Etenim Romanos Pontifices notitiam non habuisse Constantinopolitani generalis Concilii primi, affirmari haud potest; cum adhuc superſit illorum centum quinquaginta PP. Synodica epistola, scripta ad Damasum Papam, Ambrosium Mediolanensem, Brittonem Trevirensensem, aliosque Occidentales Episcopos, in qua dumtaxat mentionem faciunt de hæresibus in ea Synodo damnatis; sed nec unum habent verbum de illo tertio Canone, quem in gratiam, & honorem Archiepiscoporum Constantinopolitanorum conscripserant. Quis ergo æstimabit hujus canonis decretum, Apostolicæ Sedi, aliisque Occidentalibus Episcopis, quibus laudata Synodica erat inscripta, reticere voluisse, aut potuisse, si unanimi consensione, sine protestationum reclamationumque strepitu illum conscripſissent? Igitur si Auctore Leone, ab initio sui tanquam caducum, atque collapsum Canonem illum habuerunt, etiam apud Orientales, omni prorsus affectu caruit; nec Alexandrini, & Antiocheni passi fuerunt suarum Ecclesiarum jura infringere, atque violari, neque tum *speciem consensionis præbuerunt*. Hæc autem nostra interpretatio prorsus evertit Quesnelii aliter ratiocinantis opinionem. Qui sibi maluit imaginari, ne verbum quidem fecisse in laudata Synodica de Canone jurium, & privilegiorum Constantinopolitanæ Sedis, quem sciebant Occidentalibus minime placiturum: „ Vel persuasi, Episcopis Orientalibus de Orientalium Ecclesiarum ordinatione aliquid decernentibus, Occidentalium consensum nequaquam necessarium esse: sufficere porro (subjicit) si quod de fidei symbolo adversus hæreticos in illorum notitiam venire curarent: quia cum fidei causa omnibus non modo Episcopis, sed & Catholicis laicis sit communis, & propria sit Œcumenici Concilii materies, omnibus quoque innotescere necesse est, quæ ad eam spectant, omniumque imprimis Episcoporum capiti, cujus est præcipue ex Apostolicæ Sedis specula fidei custodiæ ac sinceritati invigilare. „ At quot, quibusque fallaciis referta sit hujusmodi Quesnelii ratiocinatio, nemo est qui non intelligat. Quas singillatim refellere in præsens supervacaneum ducimus; cum passim in hisce nostris scriptis probaverimus, Synodorum etiam generalium decreta, quæcumque, viribus esse vacua, si consensu Apostolicæ Sedis non approbentur, & confirmantur: Solam Apostolicam Sedem super antiquos Canones ab Ecclesia conditos posse dispensare: Eandem tandem Apostolicam Sedem in iis etiam, quæ ad disciplinam, & Ecclesiasticum regimen spectant, specialem habere curam, & diligentiam Ecclesiarum omnium Orientis, ut ex sexcentis exemplis in nostris hisce exercitationibus expressis, atque pariter ex aliis subjiciendis, evidentissime fit manifestum.

IV. Siquidem animadvertens S. Leo, Anatolium præter secundum locum sibi cum injuria Alexandrini, & Antiocheni Episcoporum usurpatum, jura quoque convellere voluisse *Provincialium Primatum*, & Metropolitanos Antistites, privilegiis antiquitus institutis fraudasse, cum universalis Ecclesiæ perturbatione, in integrum hanc disciplinæ, & regiminis Ecclesiastici partem restitui, & custodiri mandat, imperando: *Non*

V u u

con-

Epistola Synodica
PP. Concil. 1. C. P.
generalis ad Occi-
dentales.

Quesneliana effu-
gia describuntur.

Anatolius jura
Provincialium pri-
matuum sibi usur-
pabat.

(a) Quesnelius in notis & observationibus ad hanc epistolam Tom. II. p. 484.

Privilegia Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesiæ

convellantur Provincialium jura Primatum, nec privilegiis antiquitus institutis Metropolitanis fraudentur Antistites. Nihil Alexandrinæ Sedi ejus, quam per Sanctum Marcum Evangelistam Beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis: nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia corridente, splendor tantæ Ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. Et disserens statim de Antiochenæ Sedis juribus præcipit. Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum prædicante Beato Apostolo Petro Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseveret, & in tertio gradu collocata nunquam se fiat inferior. Conferat nunc quæso lector hæc, quæ ex Leone descripsimus, cum iis, quæ Quesnelius confinxit, & judicet: an Orientalium Synodalia Decreta ad illarum Ecclesiarum disciplinam, & regimen pertinentia RR. Pontificum approbationi, irritationi, atque judicio subessent. Videat, qualis & quanta Quesnelii fabulationibus fides adhibenda sit. Potissimum cum is inconstantia laborans fateri fuerit coactus, *Provincialium jura Primatum* prorsus remansisse abolita. „ Nisi fortiter inceptis obstiffet S. Leo, quo id saltem affecutus est, ut ulterius non tenderet effrænis illius Episcopi ambitio. (a)

Causa Aetii Archidiaconi & Andreæ a S. Leone ad examen revocata.

Quisnam, & qualis fuerit Aetius.

Andreas irregularis, & quare.

Julianus Episcopus Coenensis Apost. Sedis Vicarius.

V. Sed jam hujus Romanorum Pontificum auctoritatis in Ecclesiarum Orientis disciplinam, & administrationem alia evidentissima argumenta nobis suppeditata sunt ex nostri S. P. Leonis epistolis, anno sequenti in causa Aetii, & Andreæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Diaconorum conscriptis. Ipse Anatolius itaque, novitatibus nimis studebat, nedum aliorum jura sibi usurpando; sed & probatissimos Orthodoxos viros e suis muneribus dejiciendo. Aetium enim Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archidiaconum honoris colore degradavit, & dispensationem totius causæ, & curæ Ecclesiasticæ in Andream Eutychianistam transtulit. Aetium enim fuisse, unum ex illis Constantinopolitanis Clericis, qui constanter adversum Nestorianos, & Eutychianos decertaverant, & S. Flaviano semper adhæserunt, idem S. Leo testatus est in epistola ad Marcianum, & Pulcheriam. Præterea ipsius Aetii pietas in fidei negotiis, & industria in rebus agendis, jam dudum universo Orbi innotuit, ex muneribus non tantum Archidiaconi: sed & Primicerii Notariorum Urbis Constantinopolitanæ, quibus functus fuerat, ut Calchedonenis Concilii acta testantur. Hunc ergo honoris specie Presbyterum ordinavit; & non inveniens (ait S. P.) quod argueret in fide, quod reprobareret in moribus, eum ad sacra mysteria peragenda in Cœmeterio longe ab Urbe constituto, deputavit, ut quamdam exilii poenam subiret. Hunc ergo Imperiali pietate commendavit S. Leo, ne ulterius noxiis ingravari possit insidiis, quem Dominus ut comperi, ait, sub vestra defensione constituit. Irregularem præterea prorsus fuisse Andreæ ordinationem, non tantum ob Eutychianam hæresim, cui adhæserat, sed & ob falsas accusationes contra S. Flavianum constructas, nemo poterat inficiari. Propterea licitum non erat Anatolio, illum ad altiores gradus promovere, atque cæteris Catholicis Clericis præponere. Quare Marcianum Imperatorem S. P. obsecrat, ut Anatolium a professione sua dissonum, & nimis, ut ait, testimonii vestri, ac favoris vestri oblitum, increpare dignemini. Cesset (subjicit) Catholicos insectari; cesset eos, qui sanctæ memoriæ Flaviano placuere, conterere, & eorum societatem (intellige Eutychianorum) quos improbavit, eligere. (b) Denique ne videretur in reliquis, quæ tractu temporis contingere poterant, Orientalium rerum curam dimittere, quasi ad ipsum non spectasset vigilis partes obire, cum in fidei causis, tum aliis ad tranquillitatem, & ad Ecclesiarum disciplinam pertinentibus, Apostolicæ Sedis Vicarium Julianum Episcopum instituit, quem in affectu Imperatoris Marciani, & Pulcheriæ Augustæ haberi desiderat, *cujus obsequiis præsentia*

(a) Quesnelius Tom. II. operum S. Leonis M. in notis, & observationibus ad epist. LXXX. (b) S. Leo epist. LXXXIV. Cap. II.

sentia mea vobis imago reddatur. Nam de fidei ejus sinceritate confidens vicem ipsi meam contra temporis nostri hæreticos delegavi: atque propter Ecclesiarum, pacisque custodiam, ut a comitatu vestro non abesset exegi. Sibi omnino concinit S. Pontifex in subsequenter duabus epistolis eadem die conscriptis, quarum unam ad Pulcheriam Augustam, aliam vero ad Julianum Coensem direxit. In hac postrema duo duntaxat superaddidit, quorum in præcedentibus nullam facit mentionem. Alterum ad Ægyptios, & Palæstinos Monachos tumultuantes pertinebat, quos an Eutychianæ impietati famularentur ignorabat: *An implacabiliter dolerent Episcopum suum in eam impietatem potuisse traduci, qua ab Incarnationis Dominicæ veritate descivisse cognoverant.* In re autem tanti momenti (ait) *cupio me plenius edoceri, ut etiam talium correctioni congrue studeatur.* Addit quoque: *De Ecclesiæ Alexandrinæ pace quid ad vos veris nunciis perferatur desiderare, ad cujus Episcopum Proterium recenter ordinatum, istiusque Ordinatores, seu Clericos, qualia scripta direxerim, missis exemplaribus, Julianum ipsum scire voluit.* Alterum quod huic epistolæ ad Julianum superaddendum censuit, pertinebat ad epistolam de Domini Incarnatione jam pridem a quatuor annis ad Flavianum scriptam, & ad gesta Synodalia Chalcedonenſis Concilii. Suspicionem enim ducebatur S. Pontifex, ipsi traditam non fuisse laudatam epistolam, quam per Basilium Diaconum miserat, & aliunde cum Synodalia gesta propter linguæ diversitatem parum clara reperiisset: Ideo eidem injunxit, *ut in unum Codicem universa facias congregari, in Latinum scilicet sermonem absolutissima interpretatione translata: ut in nulla parte actionum dubitare possimus, neque ullo modo esse possit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam, te fuerit studente perductum.*

Munera Iuliano
demandata a San-
cto Leone.

Iulianum sollicitat
ad Latinam inter-
pretationem actio-
rum Chalcedone-
ſium.

VI. Quesnelius in altero Tomo Operum S. Leonis, scite adnotavit ab hoc munere, Iuliano Episcopo Coensi tum imposito, nunciorum Pontificiorum originem, & consuetudinem derivari. Quod aliqui forte ultro concedere non repugnabunt. Sed cum addat: hos, non male viros eruditos secutus, se comparare cum Patriarcharum Orientalium Apocrisariis, inter utrosque tamen variis discriminibus servatis omnino ei assentiri non possumus. I. Discrimen (ait) Apocrisarios ad comitatum Imperatoris Orientalis a Patriarchis fuisse destinatos cum Bizantium Imperii sedes translata fuit: Vicarios autem paulo post, vel paulo ante Chalcedonensem Synodum fuisse institutos. II. Apocrisarios Patriarcharum non pro causæ fidei, sed pro specialibus Ecclesiæ, vel Diocesis negotiis in comitatu moratos esse: Nuncios vero Romanos pro rebus fidei curandis ibidem residere jussos. III. Illos plerumque ex Diaconorum, vel Presbyterorum ordine assumptos fuisse ad hujusmodi munus: hos interdum etiam ex Episcopali, pro dignitate scilicet Apostolicæ Sedis ut in Iuliano apparet. Addit præterea idem Quesnelius, In hujus ergo Vicarii institutione Orientalium Patriarcharum morem æmulatus est Leo, in multis tamen ab eisdem se pro sua prærogativa discernens, & certis incrementis, & accessionibus munus hoc complens, & adornans. Quod penitus inspicere otiosum, opinor, non erit neque ab hoc loco alienum.

VII. Quesneliana hæc tamen doctrina, & si quamdam veritatis speciem præ se ferre videatur, in multis quidem vacillat; nec præsentem S. P. Leonis agendi rationem indicat, nec Pontificia munera Iuliano Coensi demandata, explicata sunt quemadmodum oporteret. Vacillat imprimis: immo prorsus cadit quo ad Apostolicorum nunciorum originem. Si enim Apostolicæ Sedis Vicarios, cum Apostolicis Nunciis confundamus, jam utrorumque originem altius esse repetendam, ostendunt Romanorum Pontificum epistolæ, Damasi Papæ videlicet, Syricii, Innocentii primi, Zosimi, atque Coelestini. Quæstionem hanc de Apostolicæ Sedis Vicariis, horum antiqua institutione, & potestate, magno eruditionis apparatu pertractavit Cl. D. Franciscus Antonius de Simeonibus, & secutus Holstenii Rom. col-

Quesnelii præce-
dens doctrina val-
de infirma.

Discrimen Apocrisarium inter atque Pontificium Legatum.

Legatorum Pontificiorum munus ex Innocentio Papa, & Coelestino.

lectionem, jam ante Damasum Papam, hoc Vicarii munere apud Illyricos functum fuisse Acholium, deinde Anysium, probat ex epistola Innocentii Papæ primi ad Rufum. Sed eo tempore Apocrisarii nomen, & officium a veteribus indicata fuisse undenam Quesnelius deducit? Vacillat deinde præcedens doctrina, si Vicarios Apostolicos cum Apocrisariis conferamus. Quid enim significare habuit vox illa *Apocrisarius* apud mediæ ætatis Scriptores? Nisi quemcumque Legatum, seu ministrum missum a Pontifice, vel ab Episcopis, ut habetur in Constitut. Novell. 123. Contra vero Vicarii Apostolici nomen & officium, cum alterius personæ vices agere importet, quibus hoc munus a Romanis Pontificibus erat demandatum, intererat præesse illarum regionum Ecclesiis, quæ ab Urbe Roma longe aberant, atque subito malis omnibus quæ oriebantur obviam ire. Hanc Pontificiorum Vicariorum ideam ex multis Ecclesiasticis monumentis colligimus; quæ singula referre supervacaneum ducimus. Sed ne dumtaxat insistere videamur Leonis agendi rationi, de qua Quesnelius perperam affirmavit, S. Pontificem nostrum, Orientalium Patriarcharum instituta æmulatum fuisse, subicere non piget S. Innocentii Papæ Primi verba ad Rufum, suum in Illyrico Vicarium: *Divinitus ergo hæc procurrens gratia, ita longis intervallis determinatis a me Ecclesiis distat consulendum, ut prudentiæ, gravitatisque tue committendam curam, causasque si quæ exoriantur per Achaia, Thessalia Ecclesias, Christo Domino annuente censeam. Vere enim ejus sacratissimis monitis lectissimæ sinceritatis tue providentiæ, & virtuti hanc injungimus sollicitudinem.* Neque verum est Vicarios Apostolicos dumtaxat pro fidei rebus a RR. PP. fuisse institutos: sed etiam pro aliquantis culpis non levibus, quæ ad nos, ait, Coelestinus Papa, *quum simus longius, non ita, ut sunt acta, interposito temporis spatio, perferuntur, quas omnes intercessione fratris, & Coepiscopi nostri Rufi, cujus experientiam comprobata esse in causis omnibus, & vitæ actibus liquet, volumus refecari.* (a) Hisce autem verbis, veram, & legitimam potestatem pro Pontificiis partibus agendis hujusmodi Vicariis fuisse delegatam, nemo sanæ mentis inficiabitur; Quam quidem obtinuisse Apocrisarios, ex nullo certo testimonio evinci potest. Quænam tandem officia implenda Juliano Coensi Episcopo Sanctus Pontifex Leo Magnus demandasset jam ipsi in priori hujus historiæ libro Cap. xiii. pag. 444. indicavimus; magisque demonstrabimus ex iis, quæ in sequenti Capite dicturi sumus.

CA-

(a) S. Coelestinus primus in epist. ad Episcopos per Illyricum constitutos.

CAPUT X.

Anatolii C. P. ambitus, atque agendi ratio Eutychianis favens novas turbas excitat in Orientem. Sanctus Pontifex Leo admonitus a Marciano, & Leone Imperatoribus, se jam Synodum confirmasse in Fidei rebus asseverat. Negat Paschasius Quesnelius, cujus argumenta evertuntur. Tandem Sanctus Pontifex novis Epistolis Synodi confirmatoriis suam voluntatem omnibus patefacit, atque etiam Anatolii dolosas artes exagitat.

I. **A**NATOLII Constantinopolitani Episcopi ambitus, hujusque subdola agendi ratio, Eutychianorum sacrilegam audaciam jam in Calchedonensi Concilio, & S. Pontificis sanctionibus compressam redivivere fecisset, nisi Imperator Marcianus, & Julianus Episcopus Coensis, Apostolicæ Sedis Legatus novas turbas, & molimina iterum in Oriente excitata, magna cum sollicitudine S. Pontifici Leoni patefecissent. Non una tamen fuit harum turbarum, & motuum causa: sed plures. Quarum altera oriebatur ex Pontificiorum Legatorum protestatione, qua strenue se opposuerunt conatibus Anatolii quærentis aliarum Sedium Orientis privilegia sibi usurpare: altera fuit rumor, undequaque per Orientem sparsus, non fuisse a S. Leone receptam Calchedonensem Synodum; cum jam innotuisset irritum, & vigore vacuum declaratum fuisse vigesimum illius octavum Canonem: pristino juri restitutos fuisse Metropolitanos Provinciarum Primates. Ex istius ergo Canonis abolitione plerique suspicabantur, & contendebant, æque omnia Synodalia gesta fuisse infirmata, ut nec vim obtinerent in iis, quæ ad fidei sanctiones pertinebant. Tertia denique, causa fuit Anatolii agendi ratio, qui cum ægre admodum tulisset S. Pontificis objurgationes, atque gravem repulsam, quibus & patrata crimina ei exprobrabat, & ipsius ambitum comprimebat; ira ætus, & verecundia adductus, publicum dedecus præcavere studuit, eas S. Leonis litteras occulendo, in quibus is fatebatur toto corde complecti ea Synodalia gesta, quæ *in Calchedonensi Civitate ob confirmationem fidei celebrata erant.* (a) In totum vero reprobare, quidquid adversus Nicænos Canones improbus ambitus concupiverat, cum imminutione jurium primarum Ecclesiarum. Verumtamen laudatæ S. Pontificis objurgationes, atque repulsæ ipsum Anatolium de spe desiderati honoris non deturbarunt. Quinimmo S. Pontifex scribens ad Julianum Coensem ait; *Illud etiam nosse te volumus, Anatolium Episcopum post coercionem nostram in sua præsumptionis adeo temeritate persistere, ut Illyricianos Episcopos, ut sibi subscriberent, conveniret.* (b) Hic novus ausus ita Sancti Pontificis animum commovit, ut jam deliberasset in posterum minime dare suas Epistolas ad eundem Anatolium, *quamvis (ait) ipse hoc peteres fieri, quia eum corrigi nolle perspeximus.*

Novæ turbæ in Oriente excitatæ, & quare.

Anatolius irâ, & pudore adductus S. Leonis litteras occulit.

Adhuc in sua præsumptione perstat Anatolius.

II. Majorem tamen animi commotionem S. Leonem passum fuisse arbitror, cum novis acceptis a Marciano Imperatore epistolis intellexit, universum Orientem esse turbatum, & in admirationem raptum, quod illic non pervenerint Pontificia rescripta super Calchedonensia gesta, quorum defe-

(a) Sanctus Leo in epistola LXXX. ad Chalced. Synodum Cap. I. & II.

(b) Epist. LXXXVIII. Cap. v.

Marciani Imp, admiratio, quod S. P. litteras Synodi confirmativas non trasmissit.

Quesnelius ad præcedentia verba non attendit.

Quare Synodi confirmatio necessaria sit ex Marciano.

Laudatur S. Leo a Marciano quod Can. 28. aboleverit.

defectu omnium corda nutantia hærebant: an illius Concilii gesta ab Apostolica Sede confirmata fuissent. *Vehementer* (ait Imperator) *admiramur, quod Synodo in Calchedone celebrata, & litteris Venerabilium Episcoporum ad pietatem tuam missis, per quas omnium rerum in Synodo gestarum seriem exposuerunt, neuiquam illæ a Sanctitate tua emisse, quæ tamen in Sacris Ecclesiis lectæ in singulorum notitiam pervenire debebant.* Antiquum morem igitur tum fuisse, consuetudine quidem receptum, ut Apostolicæ Sedis litteræ, certa suppeditarent argumenta, celebratas Synodos confirmatas, & indubiæ fidei habendas, quin quispiam in dubium eas revocaret, hic Marcianus Augustus perspicue indicavit. Qui pariter designare voluit: Synodalia Decreta dumtaxat coactivam vim obtinuisse, atque obtinere posse, postquam ejusmodi litteræ Synodorum comprobativæ in *Sacris Ecclesiis lectæ in singulorum notitiam* pervenerunt. Firma enim erat eorum temporum regula ab omnibus Catholicis æque, ac hæreticis usu, & consensione recepta, Œcumenica Concilia Romanorum Pontificum auctoritate decerni, ac confirmari debere. *Unde* (subjicit Marcianus) *aliquibus, qui Eutychis falsam opinionem, & pravitatem etiam dum persequuntur: magnus est injectus scrupulus, utrum Beatitudo tua, quæ Synodum decrevit, confirmaverit.* Quorum quidem verborum vim, & significationem Quesnelium fugisse, aut studiose dissimulasse credendum est. Qui passim in Divi Leonis operibus adornandis, Imperatoribus facultatem cogendorum Conciliorum adjudicat, atque contendit Synodalia Decreta vim, & robur ex se se obtinere quacumque Apost. Sedis confirmatione seclusa, ut paulo post dicemus.

Aliter igitur ratiocinatum esse Marcianum Imperatorem, quis non videt? Ita enim necessariam esse duxit hanc Apostolicæ Sedis confirmationem, ut sine hac, infirma, & viribus vacua ipsa Synodalia gesta crediderit; & propterea in solemne, & autenticum Pontificiæ voluntatis, & judicii testimonium statim subjicit. *Idcirco pietas tua emittere litteras dignetur, quæ omnes, & Ecclesiæ, & populi cognoscant acta Synodi a tua Beatitudine approbati.* Æque pariter Imperator Marcianus Romano Pontifici jus asseruit abolendi, & in irritum mittendi Synodorum generalium Canones, atque sanctiones. Etenim cum ex præcedentibus litteris a Sancto Leone acceptis, cognovisset prorsus reprobare ea Calchedonensia gesta, quæ Anatolii ambitui patrocinebantur, & aliarum Ecclesiarum jurium jacturam respiciebant, ideo deposito eo consilio, quo pridem cum Pulcheria Augusta, & Juliano Coensi mediatoris partes apud Apostolicam Sedem obierat, pro adaugendo honore, & prærogativis Constantinopolitanæ Sedis, modo ita S. Leonem compellat, hujusque animi constantiam eximiiis laudibus ornat, quod antiquos Ecclesiarum mores, & ordinem nulla novitate aboleri passus esset. Ait enim: *Illud nimirum quod Episcopum Sedis Apostolicæ addecet, tua Sanctitas præstitit egregie, Ecclesiasticos Canones custodivit, antiqui moris, & ordinis, olim constituti, & constanter usque in hunc diem servari, nihil passa est novitate quadam aboleri.* Marcianus tandem in hujus epistolæ fine magis instat: fortiusque urget, ut quamprimum S. Leo per litteras ubique significet, quibus (ait) *planissime ostendat Synodum Calchedonensem te ratam habere, ne dissensionum, dissidiorumque cupidus de judicio Sanctitatis tue ulla relinquatur suspicio.*

III. Epistolam hanc, quam summam per sua capita ipsi modo descripsimus, ex Boldejano Oxoniensi Codice, Græce, & latine in alteram suam editionem transtulit Paschasius Quesnelius, illamque primus omnium publici juris fecit. Verumtamen mihi liceret suspicari, vel eam sedulo non lustrasse, vel studiose prætermisisse adnotare, quæ in ea contenta sunt. Et quo ad primum attinet, quis unquam arbitrabitur, illum hanc epistolam lustrasse, qui scripsit: „Hujus Synodi approbationem non nisi ex occasione „calumniæ esse natam: Ne videlicet fallax cujusquam simulatio sententiam „ejus

„ ejus habere vellet, & ne per malignos interpretes dubitabile videretur, „ utrum quæ in Synodo Calchedonenſi de fide ſtatuta erant, approbaret. Subdit deinde „ Non igitur ideo hanc approbationis epiſtolam ſcripſit, ne „ robur Sacroſanctis Decretis deſſet, ſed ne ex venerandæ Synodi contentu ipſe infamaretur, neve eo duce gloriarentur, qui Calchedonenſis Synodi definitionibus obnitebantur: ne denique Imperatoriæ voluntati videretur contradicere, cui *omnibus modis obediendum ſibi eſſe* palam profite-
tur. „ Ita Queſnelius in notis ad epiſtolam LXXXVII. ſcriptam Epiſcopis, qui Synodo Calchedonenſi interfuerant. Atque tandem in ſuæ cauſæ præſidium vocat Joannem Launoium part. 2. epiſt. ad Clariſs. Virum Jacobum Bevilacqua, qui de huiusmodi confirmatione Calchedonenſis Synodi egit.
(a) At ſtudioſe adnotare prætermiſiſſe, quæ in præcedenti Marciani epiſtola continentur, certiffimum eſt. Cum hanc nullis notis, & obſervationibus adornaverit, ne retractare cogeretur, quæ conſcripſit contra Apoſtolice Sedis auctoritatem in Synodis decernendis, & confirmandis. Quis tamen diſſimulare poteſt, quæ contra apertam veritatem conſingendo deſcripſit Queſnelius? Confirmationem Calchedonenſis Concilii, nonniſi ex occasione calumniæ natam aſſeverat, quando Marcianus ſcribit: *Vehementer admiramur, quod Synodo in Calchedone celebrata, & litteris Venerabilium Epiſcoporum ad tuam pietatem miſſis neutiquam illæ a S. T. fuerint emiſſæ, quæ tamen in Sacris Eccleſiis lectæ in ſingulorum notitiam pervenire debebant.*

Everuntur Queſnelii argumenta, & fabulationes.

Marciani ergo admiratio oriri certe non poterat ex inſolita re, uſu nondum recepta, quæ omiſſa fuiſſet: ſed ex violata conſuetudine, qua Romani Pontifices, acceptis Synodalibus actis mittebant ad Synodi Patres epiſtolas encyclicas Decretorum, ſeu Canonum confirmativas, quæ in Eccleſiis publice legebantur, ut viſ coactiva Decretorum in ſingulorum notitiam veniret. Hanc confirmationem neceſſariam judicatam fuiſſe, certe indicant illa poſtrema verba, *in ſingulorum notitiam pervenire debebant.* Præterea, quæ calumnia movere poterat Leonis animum ad rem inſolitam agendam, & Marcianus ad eam expoſcendam? Forte cum ageretur de ſolis fidei Decretis Leo tanquam Eutychianiſta, aut Neſtorianus in ſuſpicionem traducebatur, ita ut ſuæ fidei publicum teſtimonium eum dare oporteret? Figmentum apage, nec a fatuis quidem excogitatum. An non plurimum annorum curſu improbos, graviffimosque labores ſubiit, ad utramque hæreſim extinguendam? Teſtabantur id omnes litteræ huc, illucque, & ad Orientales potiſſimum miſſæ: Marcianus præterea, atque etiam Pulcheria Auguſta hoc ipſum teſtabantur, ut nulli calumniæ unquam locus eſſe poſſet.

Aliud Queſnelii argumentum evertitur.

I V. Mirari deinde oportet, quod Queſnelius affirmet: Leonem eam epiſtolam ad Calchedonenſem Synodum non ſcripſiſſe, ut robur Sacroſanctis Concilii Decretis tribueret; „ ſed ne ex venerandæ Synodi contentu ipſe „ infamaretur, neve eo duce gloriarentur; qui Calchedonenſis Synodi definitionibus obtinebantur; ne denique Imperatoriæ voluntati videretur contradicere. Qui nunquam aut S. Leonis opera luſtraſſet, nec aliquando in Calchedonenſia geſta oculos inſjeciſſet hæc ſomniare potuiſſet? Quid? An non totius Calchedonenſis Concilii Patres, Leonem enixe rogarunt, ut ſuis Decretis eorum honoraret iudicium? *Rogamus igitur (ajunt) & tuis Decretis noſtrum honora iudicium; & ſicut nos capiti in bonis adjecimus conſonantiam, ſic & ſummitas tua filiis quod decet adimpleat.* Quid? An non Anatolius ipſe ſperans Calchedonenſia acta approbationem, & ſtabilitatem ex Leoninis Decretis eſſe conſecutura, non credidit plenum, & conſummatum robur ab Apoſtolica Sede obtinere debere? *Atque huiusmodi exemplum erga veſtram Sanctitatem Synodus protulit, ut nos quidquid*
appro-

(a) Queſnelius Tom. II. in notis, & obſervationibus ad epiſt. 87. pag. 496.

approbationis, & stabilitatis consequi possumus, & ut hoc a vobis Sanctissimi fiat, obsecramus. Non absimilia quidem scripsisse Marcianum ad eundem Summum Pontificem vix absoluta generali Synodo, sequentia verba patefaciunt: *Et petimus, ut ea, quæ Sancta Synodus statuit, etiam Religio tua in perpetuum observari præcipiat.* Quid enim? Statuta illa quidem, quæ alterius præcepto indigent, ut in perpetuum obligent, vimque coactivam obtineant, robur, & firmitatem assequuntur ab eo, qui eorundem præcipit observantiam. Igitur male omnino suæ perditæ causæ Quesnelius consuluit, atque prospexit, scribendo, Calchedonensis Concilii confirmationem nonnisi ex occasione calumniæ esse natam, ne Sanctus Leo Magnus infamaretur, nec eam robur, & vim Synodi Statutis præbere potuisse.

V. At denique arbitrabimur: S. Leonem litteras Synodi confirmatorias scripsisse, *ne Imperatoriæ voluntati videretur contradicere, cui omnibus modis obediendum sibi esse palam profitetur?* Aut saltem tanquam certam, infallibilemque probabimus Launoii doctrinam, ad quem veluti suum antesignatum, atque magnæ auctoritatis Doctorem provocavit Quesnelius? Nugæ. Meræ nugæ. Sæculi potestatibus utique debitum honorem S. Leo semper impendebat; horumque votis annuere non renitebatur in rebus, quæ Divinis, & Ecclesiasticis juribus non repugnarent. At vero cum agebatur vel de Canonibus infringendis, aut de aliqua injuria subeunda in iis, quæ ad universalem, & supremam Ecclesiæ administrationem pertinebant, vel in dedecus sui muneris, & Pontificiæ Sedis redundare poterant, nunquam Imperatorum votis voluit obtemperare. Nitide, atque perspicue id intellexisset Quesnelius, si non dissimulasset animadvertere ad illam animi constantiam, & fortitudinem, qua S. P. Marciani, & Pulcheriæ petitionibus, quibus efflagitabant, & orabant, Imperialis Urbis splendorem augeri, sese opposuit. Tantum enim absuit, ut horum votis obtemperaret, quinimmo abolevit, & cassavit Canonem illum de privilegiis Constantinopolitanæ Ecclesiæ, subtrahendo ab ipso Anatolio ea ordinationum jura, quæ sibi usurpaverat. Marcianus enim, atque Pulcheria a Christiana edocti pietate, se ad Imperium dumtaxat esse assumptos, ut humanis & Civilibus rebus præessent, nulla ratione commoti sunt, ob gravem repulsam a Leone acceptam, quæ certe in eorundem Augustorum dedecus redundabat, cum ipsi æque, forte ac Anatolius, Regiæ Urbis honorem, atque splendorem augere exoptabant. Deinde, quo sensu generatim vera esse potest laudata Quesnelii assertio: S. Leonem non voluisse Imperatoriæ voluntati contradicere, cui omnibus modis obediendum sibi esse palam profitetur? Si jam pridem sui muneris partes impleverat, ipsamque Synodum Calchedonensem confirmaverat, in iis, quæ ad Fidei decreta pertinebant,

Quemadmodum
S. Leo sæculi potestatibus annuere consueverit.

Quandonam, &
quare S. Leo sæculi potestatibus se opposuerit.

Launojus Pontificiorum
jurium subversor.

VI. De hac autem Synodi confirmatione jam pridem a S. Leone facta, minime opus est consulamus Launoium, Virum Pontificiorum jurium subversorem, ad quem suos Lectores Quesnelius remisit: sed S. Pontificis epistolas percurramus. Primo enim in epistola Lxxxviii. ad Julianum Episcopum Coensem fatetur, jam implevisse, quæ Imperator Marcianus ei suggererat; *ut ad omnes fratres, qui Calchedonensi Synodo interfuerunt scripta dirigerem, quibus placuisse mihi, quæ a Sanctis Fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem: propter eos scilicet, qui ad occasionem velandæ perfidiæ suæ, infirma, vel dubia videri volunt statuta Concilii, quæ nulla sunt consensus mei sententia roborata.* Quid enim? An non si ex quodam falso colore, novoque prætextu, nulla consuetudine recepto, occasionem suæ velandæ perfidiæ Nestoriani, aut Eutychiani arripere voluissent, contententes Concilii statuta infirma, aut dubia videri, quia Pontificii consensus sententia minime roborata, Leo hanc contentionem rejecisset, tanquam a falso postulato derivatam? An di-

cere

cere prætermisisset injustam esse hanc arrogantiam? Ita quidem. Sed Sanctus Pontifex aliter respondit dicendo, se jam pridem post *reversionem*, fratrum, quos *vice mea miseram ad Constantinopolitanum Episcopum epistolis dederim: ut si eas publicare voluisset, abunde ex ipsis potuisset agnoscere, quanto gaudio ea, quæ de fide sanxerunt approbarem*. Epistola autem hæc, qua asseverat, fidei Synodalia Decreta approbasse: Legatorum quoque Pontificiorum ad Urbem regressus referenda sunt ad mensem Majum præcedentis anni quadringentesimi secundi Herculano Clariss. consule; (a) & calumnia illa a malignis interpretibus nata, qua dubitabatur, *utrum quæ in Synodo Calchedonensi de fide statuta erant approbaret audita est, & in vulgus fuit sparsa anno sequenti, in Febuario mense, cum jam Opilio Consulatum agebat*. (b) Unde ergo colligit Quesnelius approbationis epistolam fuisse scriptam a Leone, ne ex contemptu Venerandæ Synodi ipse infamaretur; neve eo duce gloriarentur, qui Calch. Synodi definitionibus obnitebantur.

Fidei decreta dumtaxat a Leone approbata.

Quesnelii argumentum sufficienter rejectum ex temporum diversitate.

VII. Jam pudet me diutius in eripiendis Quesnelianis nugis esse immoratum. Nam Leo ipse in epistolis ad calcem paginae adnotatis, omnium barbarum, suspicionum, falsique rumoris originem, malis Anatolii artibus tribuit, quia cum in epistolis anni 452. in superioribus laudatis, Synodi confirmatoriis ad ipsum C. P. Episcopum scriptis, responsum contineretur, quo istius ambitio comprimebatur, *ignorari voluit (ait S. P.) quod de fraternis constitutionibus sentiebam, ne simul cognosceretur quod pro inviolabili Nicænorum Canonum auctoritate rescripseram*. Parum ab similes loquendi formulas adhibuit scribendo ad Marcianum Imperatorem, & Pulcheriam Augustam, in quibus epistolis fatetur, quod redeunte Luciano Episcopo Constantinopolim, qui jam Romam venerat cum Anatolii epistolis, talia scripta ad Constantinopolitanum Episcopum direxisse, *quæ evidenter ostenderent, me ea, quæ de fide Catholica in prædicta Synodo definita fuerant approbare. Sed quia in iisdem litteris ea, quæ per occasionem Synodi male sunt attentata reprehenderam, maluit prædictus Antistes meam gratulationem tacere, quam suum ambitum publicare*. Et tandem ad Pulcheriam ait: *Cum per Constantinopolitanum Episcopum, cui lætitiæ meam largiter indicavi, in omnium potuerit notitiæ pervenire, quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quam repulsam sui ambitus publicari*.

Anatolii dolus qualis fuerit ex S. Leone.

Sic itaque exagitato Anatolio encyclicas Epistolas Synodi confirmatorias conscripsit, quæ ut ad notitiæ omnium Sacerdotum, Ecclesiarumque pervenirent, ipsius Marciani præceptum, auctoritatemque interpellat, sperans, quod *omnibus dissentientiis occasionibus amputatis, Apostolica ubique doctrina pax regnet, & veritas*.

X x x

CAP.

- (a) Leonis epist. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. (b) Marciani Augusti epistola ad S. Leonem Tom. I. apud Quesnelium pag. 307. Leonis epistola ad Julianum Coensem LXXVIII. ad eundem Marcianum LXXIX. & ad Pulcheriam xc.

C A P U T XI.

Pro extinguendis Eutychianorum reliquiis Sanctus Leo omnem operam impendit. Maximo Antiocheno suæ Ecclesiæ jura custodire præcipit. Gravis controversia de Cyclo Paschali excitatur. Marcianus Imperator moritur, & Leo Tribuntius ad Imperium assumitur. Eutychianorum seditio in Proterium Alexandrinum, in omnes Catholicos, & eorumdem conatus pro abolendis Calch. Concilii Decretis.

I. **M**ULTA mihi adhuc superessent scribenda, si ordinata, & stricta, methodo, & S. Leonis epistolarum ordine servato, singula referre vellem, quæ in reliquis sui Pontificatus annis in universalis Ecclesiæ regimen, bonum, & incolumitatem ab eo gesta sunt. Sed cum alia, & alia occurrant, quæ longe a nostro instituto posita videntur, nec adversarii, cum quibus in præcedentibus negotium habuimus, gravissima, motiva suppeditent novas instituendi congressiones; idcirco quasi currente sermone narrabimus, quæ ad Eutychianæ hæreseos reliquias extinguendas ab eodem S. Pontifice necessario stabilita, & imperata fuerunt. Atque imprimis, cum plerique Monachi, & Monasteriorum Archimandritæ, Eutychetis damnationem ægre tulissent, seditiones, atque tumultus in populos excitare conabantur. Propterea S.P. operam dedit suis suggestionibus, ut Marciani Imperatoris edicto, *imperita* eorumdem *insania* reprimeretur, & *Monasteriorum Præsules* Pulcheriæ Augustæ reprehensionibus increparentur. (a) Quia vero hujusmodi seditiones a Monachis potissimum excitabantur, dum sacrilegas conciones contra fidem habebant, ideo Imperialem etiam implorat potestatem, ut in posterum a prædicationis officio prohibeantur; *ne ea* (ait) *quæ ad Sacerdotes pertinent sibi audeant vindicare*. Sperat tandem Imperatoris zelum contra Parricidas Alexandrinos esse accendendum, ut nimirum agat, quod *paci Ecclesiasticæ intelligit profuturum*. (b)

II. Antiochenæ Ecclesiæ rebus, & juribus quoque prospiciendum esse censuit. Et quamvis eum non lateret quali, quantaque puritate fidei Maximus polleret, tamen in ejus mentem revocat istius Sedis prærogativas, & quemadmodum Christiana fides universo Orbi annunciata, speciali D. Petri magisterio, ipsi Antiochenæ, & Romanæ Ecclesiæ tradita fuisset. Confidens igitur S. Pontifex, quod Divi Petri fundatoris institutis firmiter Maximus adhereret, non tantum ejus animum excitat ad propulsandam omnem Nestorianam, & Eutychianam insaniam; sed præterea eidem omnes Orientis Ecclesias sibi subjectas, ne pravis, iniquisque erroribus labefactentur, & corrumpantur commendat; *cum te* (ait) *his deceat Sacerdotali auctoritate resistere, nosque sæpius de profectu Ecclesiarum relationibus quid agatur instruere*. Pari ratione eum hortatur Apostolicæ Sedis fieri consortem, sollicitè tuendo *privilegia tertia, quæ in nulla unquam ambitione minuantur*; paulo infra subjiciens: *Etsi enim diversa nonnunquam sint merita Præsulum, tamen jura permanent Sedium: quibus etsi possint æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem*. Pravos hic ambitus Anatolii conatus taxare voluisse, & Maximo persuaderè, ut toris viribus se opponeret quidquid Antiochenæ Ecclesiæ privilegia, aut infringere, aut elevare poterat, etiam ex subsequentibus ver-

S. Leonis agendi ratio pro extinguendis Eutychianorum reliquiis.

Monachi a prædicandi munere impediti.

Antiochenæ Ecclesiæ prærogativæ

Episcopatum sedis jura unde derivata.

(a) Epist. LXXXVIII. ad Julianum Coensem Cap. 2. & epist. LXXXIX. ad Marcianum cap. 2. (b) Epist. xci. ad Julianum Coensem Cap. 2. & epist. sequenti xcii. ad Maximum Antiochenum Cap. 6.

bis innotescit. Siquidem addidit. Unde cum aliquid pro Antiochena Ecclesiae privilegiis dilectio tua agendum esse crediderit, propriis litteris studeas explicare, ut nos consultationi tuae absolute, & congrue respondere possimus. At forte voluisse adhuc S. Leonem molliter reprehendere Maximum Episcopum Antiochenum, illumque in posterum magis cautum redere in procuranda Nicænorum Statutorum observantia mea opinio est. Is enim anno 450. nimis facile indulgit Eustathii Berytensis studiis, & ambitui in perniciem Ecclesiae Tyrionum huiusque Metropolitæ Photii. De qua re fuit in Calchedonenſi Synodo postulatus actio iv. ut ipsi vidimus in Cap. iv. huius lib. pag. 468. Nam S. Leo in subsequenti suæ epistolæ capite, quamdam generalem regulam subjiciens ait: *Quod si quid quoquam contra Nicænorum Canonum Statuta in quacumque Synodo vel tentatum est, vel ad tempus videtur extortum, nihil præjudicii potest inviolabilibus inferre Decretis, & facilius erit quarumlibet dissensionum pacta dissolvi, quam prædictorum Canonum regulas ulla ex parte corrumpi.* In hac igitur regula recensenda, ut diximus, valde probabile est S. Leonem nimiam Maximi Antiocheni facilitatem, seu indulgentiam taxare voluisse, qua Eustathio permisit, se subtrahere a Metropolitico jure Ecclesiae Tyrionum, cui Berytensis Ecclesia a prima sua origine fuerat subjecta. Conjecturam nostram corroborant, cum Eustathii, tum Photii verba in Actione Quarta descripta, de quibus ipsi in superioribus jam verba fecimus.

Maximus Antiochenus Eustathii Berytensis ambitui indulgit.

III. Gravis eodem anno controversia de Paschate celebrando exorta est. Quam ut dirimeret *memor* (ait) *dispensationis creditæ*, Marciani Imperatoris studiis petiit adjuvari, *ut in ea observantia, quæ certa semper ratione variatur, nihil possit erroris incurri.* Curam Paschalis Cycli Alexandrino Episcopo olim esse demandatam asseverat. Sed quia subjicit: *Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, cum hujus observationis annos centum numero collegisset, septuagesimi sexti anni Paschale festum longe aliter, quam alii decreverant tenendum esse constituit.* Totius enim hujus magnæ controversiæ motiva recenset, & ne inmutabilis Lunaris cursus erroris causam præberet, Imperatorem hisce verbis compellat. *Obsecro Clementiam vestram, ut studium vestrum præstare dignemini: quatenus Aegyptii, vel si qui sunt alii, qui certam hujus supputationis videntur habere notitiam, scrupulum hujus sollicitudinis absolvent, ut in eum diem generalis observantia dirigatur, qui nec paternarum, constitutionum normam relinquat, nec ultra præfixos terminos evagetur.* Julianum quoque Episcopum Coensem Apostolicæ Sedis Vicarium, diligenter de eadem quæstione inquirere, & quanto citius etiam rescribere rogat. (b)

Controversia de Paschali die celebrando.

Imperatoris auctoritatem interpellat pro Cycli Paschalis emendatione.

Summam quidem nostri S. Pontificis sollicitudinem in definiendis iis ritibus, qui ad Paschalis Festi solemnitatem pertinebant, ut nimirum omnes Fideles in eandem observantiam convenirent, non tantum duæ præcedentes epistolæ patefaciunt, verum etiam nobis indicatum est ex *Paschali Canone* diligenter hac de causa conscripto a Victore Aquitano, qui de Mandato ejusdem S. Pontificis ab Hilario Romanæ Ecclesiæ Archidiacono interpellatus fuit, ut Cyclum Paschalem in tabulas redigeret, & explicatis discordiæ causis, quæ in diverso supputandi modo occurrebant, tandem quid magis veritati congruebat patefaceret. Victorius ergo Aquitanus, seu ut alii volunt *Victorinus*, Vir fuit summa pietate præditus, & in Mathematicis calculis per quam exercitatus, impositum ab Hilario opus aggressus est, & perfecte absolvit. Illudque omnium primus publici juris fecit, eruditissimis quidem Commentariis adornatum Cl. Ægidius Bucherius Soc. Jesu, atque ipsi iterum ad Vaticanorum Codicum lectiones emen-

Victoris Aquitani Canon Paschalis Hilario inscriptus.

davimus, ut inter Leonina Opera debitum locum obtineat. Non arbitror quidem hocce nostrum consilium improbari posse ab iis, qui laudatum Canonem quandoque lustrantur. Nam præter quod Victorius eum conscripsit Pontificiis mandatis obtemperare cupiens gravissimam tandem etiam quæstionem de Paschate in antiquis Cyclis duplici designatione notato solvit scribendo: *quod non meo iudicio aliquid definitur, sed pro Ecclesiarum pace Apostolici Pontificis electione servatum. Quatenus nec ego quod ad meum pertinebat officium præterirem, & in ejus constitueretur arbitrio, qui universali Ecclesiæ præsideret, quinam potissimum dies in tali conditione solemnitati præcipue deputetur.* Ad hanc gravissimam dirimendam quæstionem, etiam suum laborem insumpsit de Imperatoris Marciani mandato Proterius Alexandrinus, vix ad illam Ecclesiam regendam assumptus, qui scribens ad nostrum Sanctum Pontificem, Centenalem Theophyli laterculum librarii, aut mendosi Codicis vitio corruptum affirmat, & propterea nusquam esse recedendum a centenario annorum cursu, *ejusdem Beatissimi Patris, & Episcopi Nostri Theophyli, qui Antiquorum paginis omnino concordat.* (a)

Victoris Aquitani
iudicium in quæ-
stione de Paschali
Canone.

IV. Jam vero intelligo me animo alienatum a constituto proposito, extra terminos Eutychianæ hæreseos vagatum abiisse; & quasi inconsulto Leoninarum epistolarum ordinem, & numerum sequendo, in eam gravissimam incidisse quæstionem, quæ diu multumque Pontificis animum torset, quæque gravissimos nodos in se continet, nec facile solvendo ab iis, qui etiam in mathematicis calculis, & supputationibus faciendis sedulo versantur. Quod autem quæstio hæc Pontificium animum graviter agitaverit, ex aliis & aliis ejusdem epistolis conjicitur. (b) Quod spectat itaque ad Anatolii res, & ad Eutychianorum superstites reliquias, horumque nefarias artes superest tandem ut describamus. Anatolius imprimis gravissime ab Imperatore Marciano increpatus ad optimam frugem redactus est, quem in suam gratiam S. Leo se recepturum esse spondet, dummodo canonibus satisfaciat, & sacerdotum jura non convellat. De qua sponsione cum certus factus fuisset idem Anatolius non distulit suas epistolas scribere ad S. Pontificem, in quibus humillime de intermisso epistolarum commercio conqueritur; quod sane magnæ anxietatis, & doloris augmentum eidem attulerat, cum desiderasset *frequentius potiri Pontificiis affatibus.* Protestatur se esse paratum obediendo complere quæ *vestris omnifariam perfectissimis sensibus placita videbantur.* Cujus quidem rei plura in præsentiarum exhibens testimonia, primo ait Aetium, & Archidiaconi ministerio dejectum in priori loco, atque honore Ecclesiastico jam esse restitutum: Andream vero, qui *Archidiaconi dignitate fuerat honoratus*, jam ab Ecclesia esse separatum, & gradu dejectum, quia contra S. Flavianum pro Eutychis partibus decertaverat: *quamvis excusationibus plurimis, & subscriptionibus propriis, quas Epistolæ Sanctitatis Vestre subdiderant jam viderentur satisfecisse præteritis.* Duo alia præterea suæ resipiscentiæ argumenta in hac epistola profert. Alterum pertinet ad initam pacem, & summam conjunctionem, quam cum Romano Pontifice Leone in posterum habere, & inviolabili nexu conservare desiderat. Alterum vero respicit præcedentem sui ambitus culpam, quam a se amolitur, eamque in Cleri sui, Episcoporumque Orientalium studium refundit. Illud unum addens, quod Quesneliana, & Launoii commenta maxime evertit, affirmando, Calchedonensium gestorum vim omnem, & confirmationem auctoritati Apostolicæ Sedis fuisse reservatam. *Cum & sic* (ne inepte fabulari videar Anatolii verba subjicio) *Cum & sic gestorum vis omnis, & confirmatio auctoritati vestre Beatitudinis fuerit reservata.* (c)

V. His-

- (a) Proterii Episcopi Alexandrini epist. ad S. Leonem Cap. 1. (b) De hac Paschalis festi controversia mentionem facit S. Leo, in epist. c. & cxi. ad Julianum Episcopum Coensem. Rursus in epist. cv. ad Marcianum Augustum, & in epistola cix. ad Episcopos Galliarum, & Hispaniarum. (c) Anatolii epistola ad S. Leonem extat Tom. 1. Quesnelianæ editionis pag. 325.

Anatolius ad bonam
frugem redactus.

Anatolius humil-
lime scribit ad S.
Leonem.

Aetium pristino
Archidiaconi mu-
nere restituit. An-
dreame gradu de-
jicit.

V. Hisce ergo litteris acceptis non distulit S. Leo responsum dare Anatolio, & nihil minuens de Pontificia Majestate, firmum incommutabileque propositum in ejus mentem revocat, quo curæ communis gratiæ debuisset studere, ne ullam anxietatem sibi ingereret. Subjicit se optasse in Ecclesiasticis curis talem habere consortem, quales erga Apostolicam Sedem quamplurimi ejus prædecessores se exhibuerunt. Quos inter expresse nominat Joannem Chrysostomum, Atticum, Procum, atque Flavianum. Laudat eum præterea, quod quædam in officiis Clericorum male gesta correxerit, & Aetium Presbyterum in gratiam, affectionemque revocaverit, & Andream ab Archidiaconi actione submoverit. Verumtamen indulgentiam quamdam adhiberi cupiens cum iis, qui quondam Nestoriana, & Eutychiana hæresi fuerant infecti, & contra Flavianum decertaverant, eidem Anatolio mandat veniam dare, si execrabilia Dogmata condemnent, & correctionis argumenta exhibeant. Ait enim: *Andream sane: qui rationabiliter Archidiaconi est privatus officio, & Eufratam, qui Sanctæ memoriæ Flaviani, ut comperi improbus extitit accusator, si professionibus plenissime scriptis, non minus Eutychianam, quam Nestorianorum execrabile Dogma condemnant, quorum venia est præstanda correctis Presbyteros consecrabis.* Et paulo infra loquens de cæteris pari errore inquinatis subdit: *Si veniam simili professione cum satisfactione deposcunt suis ordinibus reformarentur. His tantum ad Officiorum primatum admissis, quos ab omni errore liberos fuisse constiterit.* (a)

Chalcedonense gesta omnem Rom. P. confirmationem habere Anatolius asseverat.

Quemadmodum Eutychianos Clericos poenitentes S. Leo recipi jubet.

VI. Pontificiæ quoque auctoritatis majestatem conservans, gradum facit ad differendum de epistolarum intermisso commercio, quod causa ambitus abruperut, cum laudatum xxviii. octavum Canonem auctoritate Sancti Petri prorsus cassaverat, atque aboleverat. Et desiderans quidem in Anatolio majorem sinceritatem in culpa agnoscenda, majoremque efficaciam, in ea detestanda, aperte fatetur, præfatam culpam ad sola Constantinopolitanorum Clericorum consilia non debere transferri, quod *sine tua voluntate* (ait) *non potuit tentari. Quia sicuti in mala suasionem delinquitur, ita & in mala confessione peccatur.* Subjicit deinde non esse sibi ingratum, quod eum displiceret, quod jam placere non poterat. Quam secutus persuasionem, veterem gratiam ei promittit, maxime Principis Christiani attestatione suffragante. Sibi quoque concinit S. Pontifex in alia epistola eadem die scripta ad Marcianum Imperatorem, expresse affirmans, Anatolium in suam gratiam recepisse, quia *per omnia me Clementiæ vestræ parere delectet.* Subdit præterea: *Amabilem, fidumque se præbeat, & ab ea, quum illi spondeo charitate nulla se deinceps varietate dissociet, eos sibi sincera affectione conjungens, quos Catholica fidei probavimus defensores.* (b) Interim autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ majori bono, atque tranquillitati prospiciens, Imperatorem rogat, ut *Carosus Monachus nimis imperitus, nimisque perversus, qui ut comperi* (ait) *multorum corda subvertit sua venena, pietatis vestræ beneficio ultra non exerat,* qui nimis addacter hæreticorum extinctos conatus redivivos fieri quærebat, perfidiam Eutychianam defendendo, & Synodalem auctoritatem violando. Et quidem nec inutilis, nec optato effectu vacua fuit S. Pontificis deprecatio, nam sequenti anno 456. tertio Idus Februarii, debitas gratias eidem Imperatori Marciano rependit, quod Carosum, illiusque Socium Dorotheum, qui hæretica pravitate in multorum perniciem damnatos tuebantur errores, & antiquis eorum Monasteriis expulerit, jubendo *apud eos degere, quibus nocere non possent, quod ut spero multis remedio erit, quos a perversis Doctoribus liberaſtis.* At Carosum tandem sincera fidei confessione hæreseos virus ejecisse credidit S. P. & relatione a Juliano Coense accepta. (c)

S. Leo Anatolii excusationes blande rejecit.

Dorotheus Caroli Socius.

Sed

(a) Epistola cvi. Cap. i. & ii. (b) S. Leo Epist. cvii. Cap. iiii.

(c) S. Leo Epist. cxiii. Cap. i.

Carolus poenitens
effectus.

Sed cum adhuc Ecclesiastica fuisse communione privatum, ob quasdam cum Anatolio discordias, eadem in epistola nobis indicatum est. Quarum quidem discordiarum originem aut inquirere, aut referre ad nostrum haud arbitror pertinere institutum, cum ad exitum perducere dumtaxat intendamus, eas in D. Leonis Opera exercitationes, quæ ad Eutychianam hæresim, & historiam pertinere cognovimus.

Romæ Vrbs a
Vandalis capta.
& incensa.

VII. Maximam quidem ergo injuriam subirem, si qui ad præsentem hanc meam scribendi methodum attendentes, vitio dare vellent, quod prorsus narrare præterierim gravissimam illam cladem Romano Occidentali imperio illatam, ob quam Urbs ipsa a Wandalis capta, incensa atque direpta fuit. Hæc itaque clades tanta tristitia, & mœrore Sancti Pontificis animum affecit, ut prorsus eo tempore Orientalium rebus vacare non potuerit. Immo Quesnelio etiam teste intermisso omni epistolarum commercio, totus fuit in reparanda Civitatis, & Ecclesiarum strage, & annum fere integrum dare debuit, ut afflictæ patriæ necessitatibus opitularetur. Nullam tamen de hac clade Urbi a Wandalis illata in suis epistolis S. Leo facit mentionem. Dumtaxat in orationibus ad R. populum habitis paucis eam descripsit. Verumtamen, eam timuisse, & jam a quinque annis prophetico quodam spiritu prænunciassè, ipsi ex epistolis ad Marcianum Imperatorem, & ad Pulcheriam Augustam, quando Chalcedonense Concilium adire rogabatur, jam in præcedentibus observavimus. Neque vero sola hæc Urbis direptio a Barbaris facta Pontificium torisit animum. Verum etiam hujus mœrorem maxime auxit, Marciani Imperatoris optimi Principis obitus, qui quoadusque vixit omnino pendebat a S. Pontificis insinuationibus, monitis, atque suggestionibus, quin unquam ab ipsius nutibus resiliret. Is ergo in Imperio sex annis, & totidem mensibus, duobus aut tribus diebus consumptis, ex hac luce migravit. Cui Leo Tribunitius ex Senatu consulto, communi calculo in Imperio successit. Marciani tamen obitus Eutychianis in Ægypto, aliisque in Orientalium Provinciis delitescentibus occasionem dedit, ut in Catholicos Episcopos irruerent, contenderentque audacissime, Chalcedonensia gesta esse retractanda, novumque habendum Concilium ut fidei causa discuteretur. Præ cæteris audaciores facti sunt Alexandrini, qui Dioscoro etiam vita functo semper adhæserunt; quibusque maxime invisus erat Sanctus Proterius Episcopus Catholicus, omni virtutum genere ornatus. In hunc ergo irruere non exhorruerunt eidem sacrilege cadem inferentes, & maximis commotionibus tum in tota Ægypto, tum etiam in Constantinopolitana Ecclesia excitatis, quasi sibi blandiebantur intentum posse consequi finem, si a novo Imperatore, hujusque ministris aliquid præsidii obtinuissent. At prava spe decepti fuerunt. Leo namque habito nuntio, quod ad Orientis Imperium Leo Tribunitius fuerat assumptus, suis epistolis eidem gratulatur, paginæ, suas adjiciens supplicationes, ut Catholicæ fidei rebus præsidium præstaret, ne Alexandrina potissimum Ecclesia, hæreticorum furore vexata, atque impugnata ad plenum exitum perduceretur. *Quod opus (ait) virtutibus vestris glorieque conveniens celerem a Deo placitum habebit effectum, si sanctam Chalcedonensem Synodum, de Domini Christi Incarnatione firmatam nulla permiseritis retractione pulsari.* Neque vero Leonem Augustum omnes Eutychianorum conatus latebant; cum isti jam post Marciani obitum, novum Imperatorem multis, variisque molitionibus circumvenire curassent, ut in eam sententiam veniret de Chalcedonensi Synodo abolenda, quorum improbos ausus summa prudentia, & religione qua pollebat prorsus irritos reddiderat, etiam antequam a Sancto Pontifice supplicaretur. Istius autem facti notitiam multorum relatione S. Leo acceperat. Et propterea nunc eum exorat non moveri a tanta animi constantia, sed fortius in ea persistere, subdens: *Unde quod negandum illis sponte vidistis, gloriosum vobis universali Ecclesiæ me supplicante concedere, & incommutabiliter perpetuoque præ-*

S. Leo Leoni August. gratulatur & ne Synodus Calch. retractetur petit.

præstare, ut quæ secundum Evangelium Christi, & prædicationis Apostolicæ veritatem omnibus retro Sæculis una fide, unaque intelligentia roborata sunt, nulla ulterius possint actione convelli. Epistolam hanc tandem claudit, suggerendo Imperatori necessitatem consulendi reparationi pacis Alexandrinæ Ecclesiæ, & per Catholicos Sacerdotes (ait) talem providere jubere Pontificem, in quo & in actus probitate, & in fidei professione, nihil possit reprehensibile reperiri. (a)

S. Leo qualem eligi petat Alexandrinum Episcopum.

VII. Anatolii autem Constantinopolitani Episcopi persuasione præcedentem epistolam id novum Imperatorem scriptam fuisse, perspicue S. P. indicat, rescribendo ad eundem Anatolium. Ab isto enim plenam acceperat relationem eorum, quæ apud Alexandriam in Christianæ Religionis opprobrium contigerunt, quæque ab improbis Eutychianis moliebantur, ut Calchedonensis Concilii decreta abolerentur; sed horum insidias strenue repulsas fuisse ab ipso Imperatore. Nunc ergo Anatolium laudat ob curam, quam impendit in Ecclesiarum bonum, poscendo ut Pontificiis precibus Imperialis opitultio quæreretur, pro iis remediis adhibendis, quæ & vulneribus sanandis, & ad hæreticorum audaciam frangendam necessaria videbantur. Hunc præterea admonet de epistolis hac de causa jam scriptis ad Imperatorem. Atque tandem subjicit: *Superest ut Fraternitas tua ex opportunitate præsentia Fidelissimi Imperatoris animum studeat enixius deprecari, de statutis Synodi Calchedonensis sine ulla retractatione servandis.*

Quare scripserit ad Anatolium C. P.

VIII. Sed tantarum perturbationum causam, & Auctores nos referre oportet, ut reliqua intelligamus, quæ ad Eutychianam historiam pertinent, & in quibus Apostolica S. Leonis sollicitudo versabatur, explicemus. Liberatus Diaconus rerum omnium seriem narravit dicendo, post Calchedonense Concilium Dioscorum in Gangrena Civitate exulare fuisse coactum, & Alexandrinos Episcopos, & Clericos Concilii Calchedonensis auctoritate, & Imperiali Marciani mandato novum Episcopum eligere iussos fuisse, ut etiam ex actis Calchedonensibus ipsi adnotavimus. *Collecti sunt ergo nobiles* (ait Liberatus) *ut eum, qui esset vita, & sermone Pontificatus dignus, egerent.... Cum super hoc multa dubitatio processisset, volentibus Civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur* (Dioscoro quippe vivente) *tandem omnium sententia in Proterium declinavit, cui etiam Dioscorus commendaverat Ecclesiam, qui eum Archipresbyterum fecerat.* (b) Proterii igitur in Alexandrinum Episcopum electio, & subsequuta ordinatio causa fuit maximi schismatis, cujus auctores simulationibus, secretas eorum molitiones occulere nisi sunt, quoadusque Marcianus in Imperio fuit superstes. Sed eo vita functo, Ægyptii fidem facile expugnari posse crediderunt, seditionem diu animo conceptam excitantes. Nam Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus Diaconus, ambo a Dioscoro ordinati Urbem circumcursantes, plebem novitatum avidam coeperunt sibi conciliare, & collectis turbis hæreticorum, quæ Dioscorum sequebantur, & ascitis duobus Episcopis obapertam hæresim jam Sacerdotio privatis, Timotheus Ælurus seditionis Princeps Episcopus ordinatur, Proterii Sedem invadit, legitimo Pastore expulso. At Proterius Eutychianorum furorem evadere cupiens se in Baptisterium recepit. Quem locum satellites Timothei invadere non exhorruerunt, ipsum Proterium occidentes, unco trahentes per vicus ejus cadaver, quod *laniatur, ejicitur, & funus ejus incenditur, sparguntur cineres ejus in ventos.* Rem totam narrat Liberatus Diaconus capit. xv. addens. *Ab isto ergo Timotheo duo Episcopi Alexandria ceperunt esse.* Et idcirco populus, & Clerus in duas factiones contrarias divisi, alii Calchedonense Concilium defendebant, alii vero gravius apud Imperatorem

Dioscorus exilio pulsus Alexandrini novum Episcopum eligunt.

Proterius Episcopus Alexandrinus

Timotheus Ælurus Alexandrinæ Sedis invasor.

(a) S. Leo Magnus epistola cxv. ad Leonem August. cap. i. & ii.

(b) Liberatus Diaconus Cap. xix. in suo Breviario.

rem Leonem instabant, ut *Calchedonensis Synodus tolleretur*. At Imperator (subiicit Liberatus) *ambarum partium supplicationes legens, & considerans, nimis esse grave vexari tanto itinere* (novum Concilium Euty-
chiani petebant) *Sacerdotes, quorum aut ætas, aut infirmitas, aut pau-*
pertas hunc laborem subire prohibebat, impossibile iudicavit eos congregari. Sed scripsit singularum Civitatum Episcopis de *utroque negotio*; nimirum de ordinatione Timothei Æluri, atque de supplicationibus sibi factis pro abolendo Synodo Calchedonensi. At divina dispositione factum, ut Episcopi omnes, qui ad Synodum Calchedonensem convenerant sine ulla prorsus hæsitazione statim rescriberent: *Calchedonensem Synodum usque ad sanguinem vindicandam, eo quod non alteram fidem teneret, quam Synodus Nicæna constituit.* Timotheum vero non solum inter Episcopos non haberi, sed etiam Christiana appellatione privari. Nescio tamen cur Liberatus præcedentem hanc rerum gestarum seriem fideliter describens, penitus referre omiserit quæ a S. Leone gesta sunt pro inviolabili Calchedonensium Decretorum observantia, & pro amovendo ab Alexandrinæ Sede Timotheo Æluro, & abolendo diro illo Schismate, quod Ecclesiam illam affligebat, & ad exitium Catholicam fidem perducebat. Neque enim Pontificis nostri gesta Liberatum latere poterant.

IX. Nam interea dum Alexandrina Ecclesia in alto fluctuabat hæreticorum, & seditionum tempestatibus, S. Leo Pontifex satagebat Catholicorum constantiam excitare, datis hac causa novis epistolis, vel ad Julianum Episcopum Coensem, vel ad Basilium nuper ad Episcopatum Antiochenum assumptum, vel ad Euxitheim Thessalonicensem, vel ad Juvenalem Jerosolymorum, vel ad omnes Metropolitas Orientalium Ecclesiarum, omnes singulosque adhortans, ut sancta, & strenui constantia sceleratorum ausibus se opponerent, *ne in quoquam nostrum communis fides aut trepida inveniatur aut tepida* (a) certo sibi persuadens, quod si Episcopalis constantia a Synodi Calchedonensis definitionibus non recederet, jam *Clementissimus & Christianissimus Princeps libenter* (ait) *tuebitur sententiam suam & quod sponte jam præstitit, multo magis rogatus efficiet, ne bene finita atque composita aliqua possint novitate violari.* (b) Neque fidei Catholicæ tuendæ ardor, & studium penitus extinguendi mala, quæ Alexandrinam opprimebant Ecclesiam, Pontificium excitarunt animum ad Encyclicas scribendas epistolas, & Imperatorem rogandum ne aures præberet nefariis Eutychianorum petitionibus: sed præterea Julianum Coensem, & Aetium Presbyterum sollicitat, ut quanto citius Pontificia scripta ad unumquemque Episcoporum Metropolitaram facerent pervenire, ut toto conatu novitatibus resisterent. Mirari deinde se subiicit quorundam calumniatorum audaciam, qui nodum in scyrpo quærentes, epistolam Pontificiam scriptam ad Flavianum ab omnibus tanquam fidei regulam acceptatam, accusabant tanquam obscuram sensu, vel sermone ambiguum, quasi quod ipsius epistolæ assertiones ex Evangelica, & Apostolica doctrina non essent derivatæ. *Miror sane* (inquit) *calumniantium vanitati aliquid adhuc in epistola mea, quæ toto mundo placuit, obscurum videri, ut de ea putent aptius exponendum; cum illius prædicationis tam plena, & solida sit assertio, ut nihil accipiat vel in sensu, vel in sermone novitatis. Quia quidquid a nobis tunc scriptum est ex Evangelica, & Apostolica probatur sumptum esse doctrina.* (b) Quam calumniantium vanitatem volens refellere, & evidentissime probare novis expositionibus locum superesse non posse, quas Eutychiani fieri petebant, ad vulnerandam saltem Calchedonensis Synodi auctoritatem; Actio suo Vicario exemplaria litterarum, quas Galli, & Itali ad se scripserant misit, ut ostenderet omnes etiam Occiden-

- (a) Epistola ad Basilium Antiochenum cxviii. & in cxix. ad Euxitheim Thessalonicensem, & Juvenalem Jerosolymorum. (b) Epistola cxx. ad Julianum Coensem Episcopum. (c) Epistola cxx. ad Julianum Coensem.

Eutychiani Synodum Chalced. aboleri petunt.

S. Leo Catholicorum constantiam excitabat.

Quasdam Encyclicas epist. S. P. scribit pro tuendis Chalced. decretis.

Eutychiani S. Leonis epist. ad Flavianum calumniabantur.

cidentis Episcopos summa consensione eandem profiteri doctrina. *Exemplaria quoque litterarum, quæ Galli ad nos, atque Itali Episcopi concorditer credulitate miserunt, pariter direximus, ut quam etiam illorum nobiscum sit fides una non lateat.* (a) Digna hæc quidem erant, ut a Liberato Diacono Eutychianistarum historiam scribente leviter saltem indicarentur. Et quemadmodum ipse minime dissimulare poterat quæ a S. Leone gesta fuerant ad latrocinale Ephesinum abolendum, Dioscori, & Eutychetis impietatem coercendam, atque damnandam, & demum etiam explicavit studium, quod adhibuerat ad Catholicam fidem in Œcumenico Calchedonenſi Concilio firmandam; ita quoque paucis eum describere oportebat, quanta, qualiaque noster S. P. fecerat, cum pro sustinendis ejusdem Concilii Decretis, tum pro reparandis iis gravissimis malis, quæ post Marciani mortem ob nefarias Eutychianorum molitiones, Alexandriam, Ægyptum, & ipsam Constantinopolitanam Ecclesiam quoque dire cum Catholicæ fidei exitio vexabant. Jam vero Liberato Carthaginensi Diacono veniam demus, qui quamvis in conscribendo Breviario de Nestoriana, & Eutychiana hæresi præmanibus habuisset Synodorum gesta, & SS. Patrum epistolas, ut ipse in præfatione hujus Opusculi asseverat; tamen non omnem diligentiam servavit; & in causa, de qua agimus, potius animo intendebat referre gravissimum illud Alexandrinorum Schisma, quam indicare Apostolicæ Romanæ Sedis studium; & gravissimos conatus, ut illud comprimeret, & repararet.

Mittit ad Orientales exemplaria epistolarum, quas ab Episc. Galliarum, & Italiæ acceperat

Leonis gesta Liberatum latere haud potuerunt.

X. Cæterum Liberatum minime latere poterant quæ S. Leo fecerat, ante, & post Proterii mortem, pro eludendis Alexandrinorum nefariis artibus, horumque Ecclesia ad perfectam tranquillitatem, & pacem inducendam. Acceptis namque a Proterio epistolis suæ Ordinationis indicibus ad eundem rescribere haud distulit, & orsus a gratulationis officiis, ait: *Latificaverunt me litteræ dilectionis tuæ, quas Frater, & Coepiscopus Noster Nestorius (Beda habet Nestarius) pio adoptavit affectu. Oportebat enim, ut Alexandrinæ Ecclesiæ Præsule talia scripta ad Sedem Apostolicam mitterentur, quæ ostenderent, Magisterio Beatissimi Petri Apostoli hoc ab initio per Beatum Marcum ejus discipulum didicisse Ægyptios, quod constat credidisse Romanos.* (b) Multis deinde eadem epistola, suam doctrinam, in epist. ad Flavianum contentam defendit adversus hæreticorum calumnias; quam legi optat frequenti concione, ut Alexandrinos de sua doctrina faciat certiores. Atque tandem jubet, ut allata Patrum testimonia, cum sua epistola publice conferat, qua palam fieret eum Nestorium pariter, & Eutychetem damnare. Specialem ergo curam Romanum Pontificem de Alexandrina Ecclesia semper habuisse, variis argumentis in harum exercitationum cursu ipsi jam observavimus, quæ quidem tanto magis augebatur, quanto majores erant necessitates, quibus premebatur, & R. Pontificem prospicere oportebat.

Ægyptiorum doctrina a S. Petri Magisterio derivata.

R. P. cura specialis in Alexandrinam Ecclesiam.

Y y y

CA-

(a) Epist. cxxi. ad Aetium cap. i i. (b) Leonis epist. ciii. ad Proterium Cap. i. & i i.

CAPUT XII. ET ULTIMUM

*Summum tandem Studium usque ad vitæ exitum S. Leo adhibuit
in firmandis Calchedonensibus Decretis, in reparanda
Alexandrinæ Ecclesiæ clade, & in hæreticis
Eutychianis extinguendis.*

S. Leo gratulatur
Leoni Augusto,
& quare.

Aegyptii Episco-
pi quemadmodum
pro fide extorres.

Quidam Euty-
chiana labe Con-
stantinopoli infecti

Anatolii vigilan-
tiam S. Leo exci-
tat.

I. **V**erbis haud quaquam explicare possemus S. P. Leonis studium in re-
paranda Alexandrinæ Ecclesiæ clade, nisi ejusdem agendi ratio
post Proterii mortem adhibita, perspicue illud patefaceret. Sed
præter momenta illa, quæ jam in superioribus ad hanc veritatem osten-
dendam a nobis adducta sunt, & alia supersunt, ex quibus apprime co-
gnoscamus, S. Leonem reliquos suæ mortalis vitæ dies insumpsisse, ut om-
nes Eutychianos conatus, & molitiones eluderet, compesceret, attereret:
Calchedonensem Synodum tueretur: Catholicam fidem sustineret, & Or-
thodoxos Episcopos oppressos, & seditiosorum factione exulatum abire co-
actos, ab ærumnis, quas patiebantur eximeret. Colligimus id potissimum
ex epistola tertia, quam scripsit ad Leonem Augustum, qua primo ei gra-
tulatur, quod Calchedonense Concilium custodire voluerit; & gradum fa-
ciens ad pertinaces, & insidiosas hæreticorum contentiones, postulat, ut
pro Christianæ Reipublicæ, & Imperii incolumitate, & bono, regia po-
testate utatur ad eos compescendos, atque frænandos. *Cujus pertinax (ait)
& insidiosa contentio illico conquiescet, si Imperiali potestate frænetur.*
Voluisse autem S. Pontificem Imperatori consulere, Alexandrinos hæreti-
cos in exilium pellere, aliisque pœnis mulctari, indicant verba subsequen-
tis epist. scriptæ ad Ægyptios Episcopos Catholicos; qui post Timothei Ælu-
ri ordinationem, relictis suis Sedibus venerant Constantinopolim, solamen,
atque præsidium quæsituri. Eos autem pro fide extorres Pontifex consola-
tur, & ut pro Incarnationis mysterio patienter adversa tolerent hortatur,
sibi persuadens, *ut per vestram patientiam (ait) multorum devotio robo-
retur, & cum gloria venerandi Principis, Alexandrina Ecclesia, depulsis
hæreticis, antiquam recipiat dignitatem.* (b) Pontificis autem voluntas non
plane suum effectum assecuta est: nescio an ob nimiam Imperatoris clemen-
tiam, vel ob Anatolii desidium, quibus factum est, ut etiam inter Con-
stantinopolitanos Clericos, nonnulli haberentur, qui Alexandrinis latro-
nibus adhærebant, & Eutychiana Dogmata imbiberant, maximo Calche-
donensium Decretorum contemptu, & injuria. Quæ cum S. Pontifex re-
scivisset, arrepto calamo, primo litteras dat Anatolio Constantinopolitano:
exitat ejus vigilantiam contra hæreticorum conatus: eum arguit, *ut inter
dilectionis tuæ quidam esse dicuntur, qui adversariorum conniveant pravita-
ti, & vasis iræ, vasa misericordiæ misceantur.* Tum Anatolii vigilantiam
urget, *ut severitate congrua coerceat, atque investiget hæreticos, itaut
quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscissio.* Atque denique in
hujus mentem revocat illud Evangelii mandatum: *Ut si nos oculus, aut pes,
aut dextra scandalizaverit manus, a compage corporis auferatur: quia
melius sit his in Ecclesia officiis carere membrorum, quam cum ipsis in æter-
na supplicia ire.* Fortius quidem urgere Anatolium, hujusque vigilantiam
excitare quæsit alia epistola paulo post ad eundem scripta, cujus deter-
minatum tempus haud quaquam definire possumus, cum Consulari nota
careat. Est enim inter Leoninas cxxvi.

II. Tum recenter S. Pontifex ab Anatolio litteras acceperat, qui-
bus Alexandrinæ Ecclesiæ lacrymabilem statum expresserat, ipsius tamen
atro-

atrocia facinora epistolarum pagina explicare non potuerunt. Maximo autem dolore id cognovisse asseverat. Sed quoniam locorum maxima distantia, & Eutychianorum impetus Leoni non permittebant effrænem eorundem frangere contumaciam, cum omnes Ecclesiasticas leges, & poenas non reformidarent; idcirco suggerit Anatolio, ut supplicare non desinat Imperatorem, & crebris suggestionibus poscere, ut quamprimum a pervasoribus suis Alexandrina Ecclesia liberetur. Sibi præterea consolationem allatam fuisse asseverat ex relatione accepta: quod ex omni numero Episcoporum, qui Ægyptianis Diœcesibus præsunt, solum dudum damnati potuerunt quatuor inveniri, qui Timotheo, & impietate hæreseos, & sceleris latrocinio jungerentur: qui ad petendam Synodum admitti nullatenus possunt, etiamsi de solo hæretico arguerentur errore. Catholicos deinde Episcopos ex Ægypto profugos, qui Constantinopolim convenerant, Imperatori commendasse, ut opem obtinerent, testatus est. Tandem in ipsum Anatolium stylum convertit, huncque vehementer arguit, quod Attici Constantinopolitani Presbyteri contumaciam non reprefferit, qui ad eam insolentiam profecit, ut in Ecclesia contra Catholicam fidem, & Calchedonensem Synodum ausus fuerat disputare. Cogor (ait) vehementius de tua dissimulatione causari. Minaturque se pro sua auctoritate facturum si detrectet, illum, Andreæque socium suæ impietatis a communione abscindere. Quem nos si fieri potest emendari malumus, quam perire. Qualia vero emendationis argumenta præscribat, ex subsequentibus intelligimus. Vult enim Leo, ut de eo loco, unde contra Catholicam fidem multa disseruit, aperte nunc ipsius fidei prædicator appareat, & nihil Eutychiani Dogmatis prætermittat, quod non manifestatione suæ professionis Christiano populo audiente condemnet. (a) Graviter tamen hoc objurgationis genus Anatolio displicuisse, quasi res suæ Ecclesiæ non curaret, & ea dissimularet, quæ ad fidei Catholicæ perniciem in Constantinopolitana continebant Ecclesia, ex istius querimoniis innotescit. Moderate tamen Anatolii querimonias Leo accepit; illique ait, inquirere delegasse utrum vera essent, quæ de Attico fama jactaret. Neque in aliquo (subjicit) honorem tuum læsi: cui discutienda ea, quæ ad me erant perlata commisi. Denique ad excludendam omnem suspicionem qua Atticus tanquam læsæ fidei homo in omnium ore traducebatur, monet, & mandat, ut is non voce tantum sed propria subscriptione publice, quæ in Ecclesia Christiano populo præsentem recitetur Eutychianum damnet errorem, & Calchedonensis Synodi Decretis Apost. Sedis auctoritate firmatis se adhærere profiteatur.

Soli quatuor Ægypti Episcopi Timotheo hæretico adhærebant.

S. Leo Anatolium carpit, & quare.

Andreas C.P. Clericus Eutychianis adhærebat.

III. Hæc tamen controversia de Attico Presbytero nova non erat. Nam S. Pontifex jam scripserat ad Imperatorem, in C. P. Ecclesia reperiri Clericos ambiguae fidei, quos ab Anatolio ejici petebat, huncque arguebat quod negligenter ferret, aliquos de fide perverse sentire, & loqui. Quare Imperatorem ita compellat, ad justitiam ultionis illum excitando, ne Constantinopolitanæ Ecclesiæ puritas obscuretur. In qua inveniuntur Clerici quidam hæreticorum sensui consonantes, ut intra Catholicorum viscera, assertionibus suis hæreticos adjuvantes; In quibus deturbandis si Frater meus Anatolius cum nimis benigne parcat segnior invenitur. (b) Hinc ergo Pontifex ipsum Augustum rogat, ut dignetur pro sua fide etiam istam Ecclesiæ præstare medicinam, ut, tales non solum ab ordine Clericatus, sed etiam ab Urbis habitatione pellantur; ne ulterius Sanctus Dei populus perperforum hominum contagio polluat. Leonis votis annuit Augustus, Atticumque impulit, ut de sua fide ad Rom. Pontificem scriberet, & meditata professione, omnem de sua doctrina suspicionem amoveret. Perfecit Atticus in speciem, quod Augustus jusserat: edidit, Romanque misit confessionem fidei: sed valde obscuram, & verborum ambage implicatam. Quam fidei

Atticus de hæresi postulatus.

Atticus ab Imper. compulsus fidei professionem mittere ad S. Leonem.

Y y 2

profes-

(a) Leonis epist. cxxvi. (b) Epist. cxxvi.

professionem cum S. Pontifex lustrasset, seduloque ad verborum vim, & significationem attendisset, eam taliter incertam esse judicavit, ut confirmaverit potius, quam diluerit *quidquid* (ait) *ad nos de eofama pertulerat: cum si conscientiam suam voluisset probare sinceram, non Eutychen sibi odiosum fuisse; sed quod perfidiam ipsius reprobaret, atque damnaret, debuerat confiteri.* (a) Illa ergo fuit Attici subdola agendi ratio, ut profiteretur sibi odiosum fuisse Eutychetem, cui anathema dicere non detrectabat, quin istius prava Dogmata reprobaret. Quare S. Pontifex volens ipsius vafritiem eludere, talem ab eo fidei professionem fieri postulabat, de qua unquam dubitare non liceret. Alias imperabat, ut ipse, & Andreas ejusdem criminis socius ab ordine, & omni honore Clericali amoverentur. *Atticum vero* (ait) *& Andream, quorum nomina, Fratri, & Coepiscopo meo Anatolio missis ante litteris indicavi, quos a vestra laudabili fide dissentire cognovi* (Scribit ad Presbyteros, Diaconos, & Clericos Ecclesiæ Constantinopolitanæ) *atque apertissime Eutychianorum connivere perfidiæ, nisi prius hostilia Dogmata propria voce, ac subscriptione damnaverint, & fidem Calchedonensi Concilio roboratam in Ecclesia populo Christiano præsentem se professi fuerint secuturos, Ordinis sui honore priventur.* Qualem tandem exitum Attici, & Andreæ causa obtinuerit, neque ex S. Leone, neque ex alio Christianæ rei monumento potuimus investigare. Sed minime ambigendum est, aut eos servatis omnibus conditionibus recensitis, suam perfidiam abjecisse; aut a Catholicorum societate fuisse avulsos, & Clericali honore privatos, cum nunquam Sanctissimus Pontifex recesserit a Decisis.

I V. Restat jam tandem, ut videamus, quid de Eutychianis Alexandrinam Ecclesiam diripientibus factum fuisset, cum jam S. Pontifex crebris suarum epistolarum suggestionibus opem ab Imperatore petiisset, pro exturbando Timotheo Æluro, illius Sedis prædone, & invasore; alioque habendo Episcopo, qui Catholicam fidem profiteretur. Leonem autem Augustum suam opem, & auctoritatem adhibuisse, ut res ad felicem exitum perducerentur, minime ambigendum est. Sed facile non potuit omnes Eutychianorum insidias præcavere, qui pro Ecclesiæ, & Imperii rebus componendis novam Synodum necessariam esse congingebant, quorum spem S. P. iteratis litteris frustraverat, quæ amputata, saltem publicum colloquium petunt cum iis, quos S. Leo maluerit. Æqua sane postrema hæc Eutychianorum petitio videbatur iis, qui subdolas horumce artes non intelligebant. Potissimum cum petitio rumoribus comitaretur, hos sincere velle edoceri fidei veritate, opinionumque non ita esse tenaces, ut nollent emendare eas si falsatas esse demonstrarent. Per Aulicos itaque Ministros Eutychiani Imperatorem adierunt, ut huic collationem persuaderent, qui circumventus ab aliorum consiliis, scribit ad S. Leonem affirmando, Synodum frustra peti postquam Synodo Calchedonensi finita controversia erat, *quia perfectio incrementum, & adjectionem plenitudo non recipit.* Quæ verba S. Leo in suam Epistolam transtulit, Imperatoris sententiam laudando. Ea ergo humanitate, animique promptitudine, qua solebat statim S. Leo Imperialibus epistolis dedit responsum, & manifestato sui animi gaudio, Imperatori gratulatur: *cum clementiæ vestræ* (ait) *excellentiſſimam fidem augeri agnosco.* (b) Fidei soliditatem supra firmissimam petram ædificatam prædicat, a qua, procul omnium opinionum varietates arcendas esse asseverat, ne ingrati divinæ misericordiæ muneribus inveniamur, *& tanquam nulla sint, quæ adepti sumus, contraria potius expectamus.* Nam (subjicit) *quæ patrefacta sunt querere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita convellere, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendende-*

Poenâ in Atticum, & Andream C.P. Clericos lata

Quid factum fuerit in Alexandrina Ecclesia.

Eutychiani novam Synodum petebant

Leonis Augusti mira sententia.

Cum Hæreticis communionem habere S. Leo negat.

(a) Epist. cxxviii. (b) Epistola cxxxii. Cap. i. & seq.

tendere? Negat præterea se communionem habere velle cum hæreticis, qui de argumentationum suarum versutia gloriantur, ut Evangelio Christi contradicant. Sed confidens per omnia de Imperiali pietate, se missurum, spondet aliquos Legatos, non ut disputent cum Eutychianis, sed eos instruant, quia *de rebus apud Nicæam, & apud Calchedonam, sicut Deo placuit definitis, nullum audemus inire tractatum.* (a) Sub finem epistolæ labentem Alexandrinam Ecclesiam eidem commendat, ut ejectis ex Urbe, Parricidis, eam tandem in libertatem vindicet.

Præcedens laudata S. Leonis epistola, labente mense Martio scripta fuit, Leone, & Majoriano Consulatum agentibus, quod in annum 458. incidit. Sed non statim misit Legatos, quos se missurum esse sponderat. Nam ex subsequenti epistola, quam scripserat decimo sexto Kal. Septembris ejusdem anni, intelligimus, tum solum dirigere deliberasse Domitianum, & Geminianum Episcopos, qui Pontificias partes agentes Ecclesiæ pacem quærerent, quin bene definita, ad novum tractatum revocare permetterent. Addit omnino vitandas esse disputationes quascunque cum fidei negotia tractantur, & exemplum Christi adducit, qui Evangelii doctrinam cunctis nationibus annunciandam, non oratoribus, atque philosophis: sed hominibus piscatoribus atque humilibus commisit. Cui exemplo Eutychiani repugnabant, dogma in Synodo definitum in disputationem adducere contententes. Instabat Leo tandem apud Imperatorem, ut benignas aures præbere vellet Legatorum suggestionibus, quos miserat non disceptaturos cum damnatis, sed supplicaturos vobis tantum pro Catholicæ fidei firmitate, quin Parricidis Alexandrinis omni indulgentia indignis humana remissio concedi posset, cum ille solus exorandus esset, qui talia *poteest digne plectere, & solus inesabili misericordia relaxare.* Cum Eutychianis vero Timothei Æluri partibus adhærentibus, aliam, & aliam œconomiam Ecclesiasticam servari jubet. Videlicet correctis poenitentiam non negandam mandat; obduratos vero sub Synodali sententia remanere vult. (b)

Geminianus, & Domitianus S. P. Legati in Orientem.

Eutychiani disputationes de fidei rebus habere volebant.

V. Occasione hujus Legationis aliam scripsit epistolam ad eundem Imperatorem, quæ apud Quesnelium cxxxiv. est, sed in veteribus editionibus est xcvi. Continet hæc epistola, ut adnotavit etiam Quesnelius, prolixior, diligentiorque de mysterio Incarnationis tractationem. Plurima, amplissimaque habet subiecta SS. PP. testimonia, quibus Eutychis error jampridem damnatus ostenditur. Sed in fine hujus epistolæ in Imperatoris mentem revocat, nihil esse congruentius Imperii *poteestate, quam ut paci Ecclesiarum Domini tua constitutione prospicias, & in omnibus tibi subditis Dei dona defendas, neque ulla ratione patiaris per invidiam Diaboli ministros ipsius in cujusquam scire perniciem.* Quod diu desideravit Leo tandem affecutus est. Nam Imperator Pontificiorum Legatorum suggestionibus auditis, secumque ea animo revolvens, quæ S. Pontifex ad eum in aliis, & aliis scripserat epistolis, sapienter deliberavit non amplius ferre gravissimam Alexandrinorum dissensionem, impiumque Timotheum retinere Sedem illam, quam invaserat, suam potestatem episcoporum auctoritati adjunxit, jubendo quod jam condemnatus Timotheus ab Episcopatu abiret. Quemadmodum enim res contigerint ex monumentis, quæ supersunt, non sincere apparet. Quesnelius, qui a suo systemate nunquam recessit, sibi imaginatur, Constantinopoli habitum fuisse Episcoporum Conventum, & forte occasione obitus Anatolii, & novi C. P. Episcopi eligendi. Et præsentibus Pontificiis Legatis, Domitiano, & Geminiano Episcopis, lectas fuisse omnes epistolas Metropolitanarum, cum Episcoporum subscriptionibus ad Augustum missas, recitatas quoque S. Leonis epistolam cxxxiv. ad eundem Imperatorem cum subiectis SS. PP. testimoniis, atque præsentium, absentiumque consensione Timotheum ipsum fuisse condemnatum.

Quid S. P. Leoni Augusto suggerat.

Anatolii C. P. obitus.

(a) Leonis epist. cxxxi. (b) Epistola cxxxi. Cap. 2. 3. & 4.

Quemadmodum
Timotheus Aelu-
rus damnatus.

tum. De hac in Timotheum sententia, ait idem Quesnelius, sermo est in epistola S. Leonis ad Gennadium Anatolii successorem: *Universorum* (inquit) *Domini Sacerdotum sententiis coarctatus*. Et rursus S. Pontifex explicare volens universalis Ecclesiæ gaudium, ob improbi Timothei ab Alexandrina Sede expulsionem, scribit ad Imperatorem. *Sciat Clementia vestra omnes Ecclesias Dei cum laude vestra, exultare pariter, & letari, quod ab Alexandrinæ Ecclesiæ jugo improbus parricida depulsus est*. Fateor quidem omnes Episcopos reprobasse Timothei Aeluri in Alexandrinum Episcopatum intrusionem, hunc tanquam Parricidam, & hæreticum exhorruisse, suumque mœrorem, & Alexandrinæ Ecclesiæ cladem expresse, tot, tantisque epistolis in Encyclico Codice regestis, de quibus jam mentionem fecimus. Quid inde vero? Num conjectura est, Conciliariter habitam fuisse Constantinopoli congressionem, ut Canonica sententia ferri posset? An non hæc Canonica sententia prolata fuerat a Sancto Leone Magno; qui iteratis vicibus, etiam antequam Legatos mitteret, Imperatorem rogaverat, ut executioni demandaretur Timothei invasoris expulsio, & novus Catholicus Episcopus ab Alexandrinis eligeretur? Non ea ratione igitur, quod omnes Episcopi tam absentes, quam Constantinopoli commorantes, desideraverint, & plausum fecerint Timothei Aeluri depositioni; dicendum est, jure horum sententia fuisse damnatum, & expulsum. Id certe dumtaxat indicare habent laudata verba: *Universorum Domini Sacerdotum sententiis coarctatus*: sed attendentes criminum gravitatem, omnes Episcopi summa consensione urgebant, ut depositionis sententia in Timotheum, Aelurum a S. Pontifice Leone prolata, incunctanter executioni demandaretur.

Timotheus Aelu-
rus Constantino-
polim venit.

Novus Episcopus
Alexandrinus Ca-
tholicus eligitur.

VI. Omnem tamen spem non abjecit Timotheus ab Alexandrino Throno expulsus, sed sibi blandiebatur iterum illud posse obtinere, & consuetis adhibitis artibus, venia ab Augusto obtenta, Constantinopolim venit, & quasi innoxius cum Catholicis communicavit. Admonitus S. Leo a Gennadio novo C. P. Episcopo, & audito (ait) sermone Fratrum, Coepiscoporumque nostrorum Domitiani, & Geminiani, qui ex Oriente Romam venerant, rescribit ad eundem Gennadium, valdeque conqueritur, quod communicaret cum Catholicis, multisque probat Episcopatu non modo indignum, sed etiam ob parricidium, & sacrilegia ab eodem patrata esse cavendum. Mandat ergo Gennadio, ut non modo a publico Conventu Ecclesiæ: sed a fidelium societate eum prohibeat. *Et ideo dilectio tua sollicitudine, qua claret, eniti, & elaborare debet, ne cum tam nefario homine sermo aliquis privatim, vel publice misceatur, neve sub specie correctionis ejus quorundam conventui præbeatur occasio, ne redeundi integram capiat libertatem, de quo jam in edictis suis Princeps Christianissimus judicavit*. Duo tandem menses effluerunt, cum ecce duo Legati ex Alexandrina Ecclesia, Daniel Presbyter nimirum, & Timotheus Diaconus cum litteris novi Episcopi Alexandrini rite consecrati. Plebs enim, & Alexandrinus Clerus communi consensione, atque suffragio Timotheum Solophaciolum rite, solemniterque Episcopum renunciarunt, & deinde ordinarunt. De qua re summo gaudio S. Leo exultans, statim eadem die tres scribit epistolas; unam ad novum Episcopum electum, & consecratum, eique gratulatur, eumque hortatur, *ut eos, qui veritati aliquatenus restiterunt, reconciliandos Deo (ait) per Ecclesiæ preces instanter acquiras*. Secundam epistolam scripsit ad Presbyteros, & Diaconos ejusdem Alexandrinæ Ecclesiæ, quibus pariter gratulatus est de piissimo affectu, quo invicem conjuncti servaverunt unitatem spiritus in vinculo pacis, remota a seipsis ea discordiæ bestia, *quæ vineam plantationis Dominicæ* (sicut Psalmus Propheticus canit) *singulari feritate vastabat*. Eos pariter excitat ad procurandam cujuslibet Ordinis Christianorum resipiscenciam; ut nimirum abjecta Eutychiana potissimum impietate, ad satisfactionis reme-

remedia adhibenda faciliiori via pervenire possint. (a) Tertiam tandem epistolam scripsit ad decem Ægypti Episcopos, quæ in aliquibus tantum verbis a præcedenti discordat: cum istis suam lætitiæ communicat, quod ille fuerit ordinatus Episcopus, quem *nullus ambitus traheret, nulla seditio impelleret, nulla iniquitas incitaret: sed in medio constituta meritum Sanctitatis cum cunctis non dubitaret præponere, quem sibi universitas cuperet præsidere.* (b)

Hiscæ tandem rebus hætenus descriptis, mire ea cohærent, quæ Liberatus Diaconus in suo Breviario tradidit. Qui indicaturus, quemadmodum Alexandrinæ Ecclesiæ pax reddita fuerit, narrat, Imperatorem Leonem scripsisse Duci Alexandria *Stilæ, ut pelleret quidem ab Episcopatu modis omnibus Timotheum, intronizaret autem alium Decreto populi, qui Synodum* (intellige Calchedonensem) *vindicaret.* Deinde loquens de novo Episcopo Alexandrino electo: Timotheo videlicet cognomento Solophacio-lo, sive Asbus, ait: *hic vixit quidem sine seditione quiete in Alexandrina Ecclesia omni tempore Leonis, & omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidem, Zenone in Isauriam fugiente.* Nihil autem præsidii Catholici expectare poterant a Basilisco, qui jam pridem Timotheo Æluro, atque Eutychianis clam saltem patrociniatus fuerat. Propterea, non mirum si tyrannice Imperio obtento, *scripsit universo Orbi sanctionem suam, quam appellavit Encyclicam contra Calchedonense Concilium, & Timotheum Ælurum in suum Episcopatum redire fecit, ut Timotheus Catholicus in Canopi Castellum, & in Monasterio latuerit.* (c) Novum hoc Catholicæ Religionis excidium non vidit S. Leo Papa, cum jam a multis annis ex hac luce migrasset. Basiliscus, namque juxta eruditissimi Dionysii Petavii tabulas, summam Imperii tyrannice obtinuit anno 476. cum jam Simplicius Papa Ecclesiæ clavum tenere cœperat, & jam S. Leo vivere desierat, anno 461.

Quid narret Liberatus Diaconus.

Pax, & tranquillitas in universa Ecclesia, antequam Leo diem obiret.

V II. Quales autem, quantosque labores pro Ecclesia, & Christo S. Leo pertulisset, & acres pugnas adversus fidei hostes, scriptis, dictisque debellatas hæreses cum victoriæ triumpho, subiisset, ex dictis in hisce nostris historicis exercitationibus perspicue innotescit. Scire autem, aut animo capere promptum est, qua prudentia Ecclesiam rexerit, qua constantia Apostolicæ suæ Sedis jura defenderit, servando semper, & conservando sui muneris majestatem, a qua nunquam resilire, aut deflecti potuit, propter dissidentium Ecclesiarum motus, Episcoporum Orientalium studia, & hæreticorum molitiones. Intrepidus enim resistit principum petitionibus, quæ Canonibus Nicænis, & justitiæ legibus adversabantur: Synodos, horumque Decreta abolevit, retractavitque, quodcumque Divinis, Apostolicisque institutis non cohærebant: saluberrimas condidit leges, pro disciplinæ Ecclesiasticæ vigore reparando, atque tuendo: lapsis indulgentiam dare prohibuit, quoties poenitentia saluari præteritam contumaciam, sincero corde non retractassent: neque tandem poenarum Canoniarum relaxationes iisdem impertiri voluit, nisi aliqua publicæ utilitatis, & perfectæ concordie causa id postulasset. Certe magnificus, atque gloriosus, & vere admirabilis in Ecclesiæ negotiis administrandis repertus est. Et potissimum, quia post adeptum Summum Pontificatum, Ecclesia quatuor horrendis illis hæresibus fœdabatur; & totus Oriens duodecim annorum spatio turbabatur, columnis Ecclesiæ dejectis, aut vacillantibus; & tamen ex hac luce non prius decessit, quam parta ubique pace, & obmutescantibus undequaque hæreticorum turbis.

Ecclesia quibus hæresibus fœdabatur, quando Leo ad Pontificatum assumptus.

IN-

F I N I S.

(a) Epist. cXL. (b) Epist. cXLI. Quæ omnes scriptæ fuerunt xv. kal. Septembris, anni 460. (c) Liberatus Diaconus in Breviario Cap. xv. & xvi.

INDEX PRÆCIPUARUM RERUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

A

- A** Bundius Episcopus Comensis S. Leonis Legatus. pag. 438. & seqq.
 Acacii damnatio. 486.
 Acta Synodorum generalium a Rom. Pontifice confirmanda. 352. 515. & seqq.
 Acta Maximi Tyranni in Priscillianitas ad Rom. Pontificem transmissa. 224.
 Acta Romanæ Inquisitionis in Manichæos. 144.
 Aetius Notarius, & Archidiaconus C. P. Ecclesiæ. 472.
 Aetius, & Andreas C. P. Clerici. 532. Ejus causa cum Andrea. 521. Pro eo agit S. Leo ut pristino honori restituatur. 522. & seqq. Agit apud Leonem Aug. de mandato S. P. 536.
 Addas Manichæorum scriptor. 116.
 Adimantus Manichæus. 118.
 Ægyptii Episcopi in Calche. Synodo. 464. Eorundem contentio in Theodoretum. 481.
 Exilio pulsi, Constantinopolim veniunt. 524.
 S. Leonis Epistolæ ad eosdem. 526.
 Æonum auctores. 23.
 Aerii, & cæterorum hæreticorum naniæ. 62.
 Africanorum schisma. 310.
 Africæ vastatio. 151.
 Agapetus sententiam in Anthimum latam Imperatori exequendam mandat. 196.
 Agapii Manichæi scripta, hujusque prava dogmata. 118. & 119.
 Albaspinæ, & Ferdinandi Mendozæ notæ in Concilium Iliberitanum. 238.
 Alexander Lycopitanus Manichæus. 118.
 Alexandri Zacagnii studium. 92. & seqq. in hist. Manich.
 Alexandrinæ Ecclesiæ privilegia. 510. Eutychiani Alexandrini. 530. & seq. Novus Episcopus Catholicus Alexandrinus. 534. & seq.
 Altini Urbs. 307. & 308.
 Ambrosius Mediolanensis in Priscillianistas. 331.
 Epistolæ pro Symphosio ad Hispaniarum Episcopos. 333. & seqq. Summi Pontificis Legatus. 442. & seqq.
 Ambrosii Morales opinio de Turribio. 281. & seq.
 Anastasius Rom. Pontif. . 174.
 Anastasius Thessalonicensis S. Leonis Vicarius per Illyricum. 400.
 Anastasius Imper. Symmachi accusator. 180. Manichæis & Eutychianis patrocinator. ibid.
 Communionem privatur. 181. Manichæis, & Arianis favebat. 186.
 Anastasius Perrhænorum Episcopus depositus. 507.
 Anathematismi S. Leonis M. jussu editi. 265.
 Anatolius S. Flaviani successor, & hujus Epistola ad S. Leonem M. . 352. & seqq. Ejus Fidei professio. ibid. Hujus supplicatio pro confirmando xxviii. Canone Calchedon. 355. 502. 503. & seqq. Quemadmodum ad Episcopatum assumptus, & ordinatus. 440.
 Ipsi Fides suspecta ob tria potissimum. 442. & 465. Favebat Eustathio Berytensi Episcopo. 468. Hujus agendi rationem PP. execrati sunt. 470. Ejus ambitus & conatus in Concil. Calched. 471. & 506. Epistolas S. Leonis M. Calched. Synodi confirmatorias occuluit. 514. 515. & seqq. In gratiam recipitur a S. Leone M. Marciani, & Pulcheriæ precibus. 521. & 522. S. Leo Anatholium potuisset deponere ab Episcopatu. 513. & seqq. Synodus numerosior ei non potuit suffragari. 519. & seq. Indulgentiam adhibuit erga eum S. Leo. 512. & 513. Novum ipsius crimen. 514. Provocat ad Canonem Concilii primi C. P. 415. Ejus ambitum continet S. Leo Pulcheriæ insinuatione. 518. 519. Ipsi conatus in Metropolitanos Episcopos. 519.
 Anatolii studium apud Leonem Augustum. 535.
 Hujus mors. 537.
 Andreas, & Athanasius Diaconi quare in Synodo admissi. 441.
 Andreas C. P. Clericus irregularis. 522.
 Angeli ex Gentilium testimoniis. 23. & 24.
 Antiochia Theopolis appellata. 190.
 Antonina Constantinopolitana Virgo e lupanarieducta. 209.
 Antonius Emeritenfis Episcopus. 273.
 Antonius Salinas Cler. Regul. Lateranensis laudatur. 290. & 294.
 Antoninus Bremond Mag. Generalis Ord. Præd. laudatur. 198.
 Anthimus Manichæorum instituta sequutus. 195.
 Apostoli quinam dicti a veteribus. 3. Quo spiritu ducti Epistolas scripserunt. 64.
 Apostolicæ Sedis detractores perstringuntur. 557.
 Ejusdem sedis auctoritas. 255. & alibi passim.
 Appellationes ad Concilium generale non admittebantur tanquam remedium necessarium. 397.
 Appellationes Episcoporum ad Apost. Sedem divino jure deferuntur. 424. Eutychetis appellatio. 356. Appellationis libellus ejusdem Eutychis. 357. Appellationis libellus Ægyptiorum. ibid. Appellatio Flaviani per totam differt. 395. usque ad. 416. Appellatio Theodoriti Episcopi Cyri. 475. usque ad 488.
 Aquilejensis Synodus anni 388. 307. Aquilejenses Episcopi. 376.
 Arabiæ partes, & Arabum scientiarum cultus, & religio. 3. & 4.

Arcadius, & Projectus Episcopi a Synodo absentes. 409.

Archelaus Cascharæ Episcopus. 7. Ejus a cta nævis referta. 19. Ipsius disputatio cum Manete. 41. & 51. Hujus testimonia perperam a Beaufobre interpretata. 43. Pietas ejusdem. 55. Testamentorum concordiam contra Manetem probare intendit. 65. Veterum traditiones sequutus. 68. Calumniatur a Beaufobre, 70. Ipsius fides vindicatur. 72. & 74. Manetem variis Scripturarum textibus peritringit. 75. & 76. Iterum vindicatur a Beaufobrianis calumniis. 77. 80. & 81. Turbonis Manichæi confessionem excipit. 83. Argumenta ab eo prolata contra Manetem. 92. 93. & 94. ipsius disputatio Cyrillo innotuit. 100. Quinam fuerint interpretes ipsius disputationis. 101. & seqq.

Ariani a Julio Rom. Pont. vocantur ad causam dicendam. 417.

Assemanus a Beaufobre, laudatus. 17. Ejusdem Clar. Viri judicium, & testimonium. 103. & 105. Ejusdem opinio proponitur. 182. & 184. Quale judicium fecerit de Xenaja. 187.

Athanasii scripta perperam interpretantur. 385. Ipsius causa ante Sardicense Concil. acta. 416. & 417. Cum Marcello Ancyrano, aliisque exilio pulsus est. ibid. Genuinus sensus verborum ejusdem Athanasii. 424.

Atticus C. P. hæreticus Eutychianus. 512.

Attici, & Andreae C. P. Clericorum causa. 539. & 540.

Augustini testimonium de numero Discipulorum Manetis. 40. Manichæos exagitat ob animarum transmigrationem. 119. Adimanti objecta rejicit. 120. Ejusdem judicium de Fausto Manichæo. 122. Quemadmodum e Manichæorum laqueis solutus. 123. Manichaica instituta refellit. 141. Liber de fide contra Manichæos perperam ei adjudicatus. 149. Manichæorum systema nec mutavit, nec corripit. 150. Ejus testimonium de Manichæorum simulachris. 177. Hujus annus emortualis. 264. & 292. Ejusdem agendi ratio in hostes fidei. 292. Ejus fama a Cœlestino Papa vindicatur. 294.

Augustini Savioli Veneta editio. 461 & num. 4. præfat. hujus voluminis.

B

Baptismi virtus ex Leone M. 279.

Barbari ex Septentrione, & Africa Ecclesiasticas res turbarunt S. Leonis ævo. 171.

Baronii opinio de Virgine Theodora. 209. ejusdem opinio de Innocentii Epistola. 227. Idem vindicatur. 230. Quid scripserit de Flaviano. 322. Ejus assertum de Leone in causa Eutychetis. 329. Agit de Epistola S. Leonis ad Theodosium. 367. Laborat pro interpretandis Græcis Theodoretii Epistolis. 477. Ejus testimonium de Domni actione. 491.

536.

Basilii Antiochenus Episcopus post Maximum. Basilii Episcopi allocutio. 342. & 386.

Basilii, & Paschasius Episcopi Siciliae. 450.

Basilii, & Joannes Presbyteri C. P. de hæresi postulat coram S. Leone se sistunt. 447. Basilii Diaconus, & Lucianus Episcopus S. Leonis Legati. 514.

Bassiani, & Stephani Epp. controversia. 507.

Beaufobre historia Amstelodamij typis commissa.

1. Falsæ ejusdem conjecturæ refelluntur. 4.

Non sibi constat. 5. Variis exemplis perstringitur. 33. S. Epiphanius testimonium ab ejus censura vindicatur. 34. Ulfario Armacano adstipulatur. 35. & 36. Ejus conjecturæ, & nugæ evertuntur. 36., & 43. Archelai testimonium perperam ab eo explicatur. ibid.

SS. PP. & alios Scriptores exagitat. 44. Maneti Medicam artem adjudicat. 45. Non sibi constat in assignata causa Regii odii in Manetem. 48. Laudat Manetem. 49. Quemadmodum differat de clade a Romanis in Persas patrata. 55. 56., & 57. Quare Manichæi S. Paulum venerentur. 59. & 60. Ejus nugæ eripiuntur. 61. Falsa ejus opinio de æquali auctoritate Presbyterorum, & Episcoporum. 63. Mala ipsius fides in interpretandis Archelai dictis. 66. & seqq. Manichæo, & Priscilliano adhæret. 70. Ejusdem commentum de Spiritus Sancti descensu. 72. & 73. Archelaum plurimum hæresum facit auctorem. 77. Doctrinam PP. priorum sæculorum taxat. 79. Epiphanium exagitat, & ejus objecta cadunt. 81., & 82. Eruditionem exaggerat. 83. Repugnantiam falso inter Scriptores comminiscitur. 84. Ejus opinio de Manetis natali, & gestis. 95., & 96. Ejus negativa argumenta refelluntur. 99. & 102. Ecclesiasticas res susque deque vertit. 104. Postrema ejus argumenta contra sinceritatem actorum Archelai. ibid. Injuria conqueritur de Manichæorum libris dispersis. 127. Ejus argumentum de Sibyllinis versibus solvitur. 128. Iniuria carpit S. Leonem, & S. Augustinum. 143. & seqq. Perstringitur variis argumentis. 149. Hujus malæ artes, agendique ratio. 193.

Bellarminus vindicatur. 423. 517., & 518.

BENEDICTUS XIV. Summus Pontifex Ecclesiasticos ritus præscripsit. 22. Varias in urbe scientiarum Academias instituit, & instauravit. 189. 199. & seq. & 470.

Binii opinio de Priscilliano valde nudat. 211.

Blondelli, & Tillemontii opinio. 219.

Bollandistæ Brittonem inter Sanctos Confessores recensent. 218.

Bracarensum PP. agendi ratio qualis fuerit. 165.

Idem ex S. Leonis Epistola, Capitula, & Anathematismos hauserunt. 267.

Budas Indus Gymnosophisticæ sectæ Auctor. 19.

Budæ Manichæi disputatio cum Persarum Sacerdotibus. 20. Hospitio recipitur a Vidua. ibid.

C

- C**Ajetanus Cenni laudatur . pag. 230.
 Calchedonensis Concilii PP. quid fenserint de S. Leone . 350. Horum agendi ratio circa Patriarchatum C. P. 351. Eorum supplicatio pro obtinendis Pontificiis decretis . ibid. Hujus Synodi tempus . 461. Patrum & actionum numerus . 462. Concilii Decretum . 470. Photii Tyrii causa in integrum restituta . 470. Latrocinii Ephesini acta quare in Calchedonensi Synodo recitata . Hujus Synodi sententia in Theodoriti causa . 448. Eiusdem Concilii Calchedonensis acta a S. Leone confirmata . 511. 512. & seqq. Eutychiani Calchedonensem Synodum abolere cupiunt . 522. 523. seqq. Eius Canon xxviii . 508. 509.
 Campania & Roma & Italia a Pelagianis expurgata . 299. Canones Concilii Toletani . 337. Canones Ecclesiæ Romanæ ex Basilio . 310. Canones Chartaginenses , & Apostolorum Constitutiones . 62. 303. Concilii Gangrensis Canones in Manichæos . 208. & 113. Canones robur obtinent ab Apostolica Sede . 303. & 513. Constantinopolitani primi Concilii Canon . 350. Canones Calched. 513. & seqq.
 Capillorum tonsio servitutis signum . 303. & seqq. vide Appendicem ad historiam Manichæorum .
 Cardinalis Norisii opinio de S. Prosperi libellis . 290. ejus opinio de S. Leonis epistolis probatur . 305. 306. 307. Cardinalis Aguirre differendi ratio . 232. Se opponit Baluzio . 253. Aliquæ ejus conjecturæ probantur . 254. Cardinalis Perronii judicium de Prosperi libellis . 293. Cardinalis Casanate Baluzii studiis favet . 490. Vide Bellarminum.
 Carosus pœnitens , & Dorotheus ejus Socius . 533. & 534.
 Cassiani Massiliensis epistola ad S. Leonem Diaconum . 287. Catholicæ Ecclesiæ ritus a Deo præscripti . 191. a notis Beaufobrianis vindicantur . 195. Priscillianæ hæresis Catholicos ritus abolevit . 251.
 Catholicorum studium in servandis scripturarum Codicibus . 48.
 Causæ hæreticorum Apostolicæ Sedis judicio definiendæ . 304. causæ in Provincialibus Synodis pertractatæ quandonam Apostolicæ Sedis judicio sint reservatæ . 331.
 Cavei hallucinationes . 109. 123. 124. Idem injuria Augustinum de errore infimulat , 110. Eiusdem opinio de Priscilliano valde nutat , & eripitur . 211. & 212. Altera hujus , & aliorum opinio de Prosperi Libellis . 287. & 291.
 Cælestini Papæ Leonis Prædecessoris agendi ratio cum Nestorio . 344. Hujus commonitorium pro Oecumenico Concilio Ephesino . 408.
 Cæsaraugustana Synodus in Priscillianistas . 212. Quinam fuerint ejusdem Concilii PP. 214.
 Chorepiscopi omni supremo jure privati ad Presbyterorum gradum rediguntur . 63.
 Chrysostomi silentium de Persarum ritibus nil officit Justinii testimonio . 58. Monachos Ægyptios exilio pulsos recepit Constantinopolim . 459.
 Christi anima ad inferos descendi . 69. Christi , & Jesus nomina quemadmodum differant . 71. Christi promissiones . 93.
 Christiani die Dominica Ruri , & in Oppidis Conventus agebant , 61.
 Christianus Lupus a Quesnelio exagitatus . 356. Eiusdem scribendi ratio & opinio circa Eutychis Appellationem vindicatur . 360. & 361. Eius opinio de Theodosio Imperatore . 379. & 380. Rom. Pont. auctoritatem propugnat . 419.
 Claudianus sacrilege ab Afris ordinatus Rom. Ecclesiam perturbat . 310.
 Clemens Alexandrinus vindicatur . 195.
 Clemens Arostegui studium in adornanda veteri Hispaniarum rerum historia laudatur . 280.
 Clerus Romanus & Senatus duas in partes divisi . 174.
 Clerici ad necem conquiruntur . 248. Idem pœnitentes quomodo recipiendi . 301.
 Clodii Romani grave facinus . 207.
 Codd. Mss. diversitas unde orta . 265.
 Comasius olim Priscillianista quare *Sancta memoria* dicatur . 237.
 Commonitorium de Manichæis ad fidem converfis . 140.
 Communio sub utraque specie a S. Leone præscripta . 172. Communionem privatis Collectiones facere vetitum fuit . 241.
 Concilium Rom. anni 680. 308. Concilia non semper necessaria , & quando cogenda . 167. & 168. Concilium Gangrense contra Manichæos coactum . 197. Concilium Valent. num . 218. Aliud a Lusitanis , & Galleciis habitum . 288. 278. Concilium Illiberitanum , & Emeriten- se . 238. Vid. vocem Synodus .
 Constantinopolis quare nova Roma appellata . 350. Constantinopolitanus Episcopus Apost. Sedi subiectus . 352. Eorumdem Episcoporum ambitus omnia perturbavit . 471. Constantinopolitanæ Ecclesiæ status . 432. Constantinopolitana Synodus a Pontificiis Legatis indicitur . 469. ejusdem decretum abolitum . 471. C. P. Clerici ambitu ducti . 507.
 Constantini Monachi Character & agendi ratio . 338.
 Constantinus Imper. qua potestate usus in Nicænâ Synodo indicenda . 390.
 Constantius Romanus Civis quondam Manichæus ad fidem convertitur . 137. & 138.
 Cornelii Papæ decretum contra Clynicos . 310.
 Cubricus Persa a Vidua adoptatus . 5.
 Custodes Carcerum ob Manetis fugam necantur . 47.
 S. Cyrilli Alexandrini agendi ratio . 389. Idem cum Philippo Presbytero S. Cœlestini Legatus . 407.
 Cyrillus Hierosolymitanus Manichæorum gesta recenset . 5. Eius silentium de Manetis Sacerdotio . 34. & alibi in Manich. Hist.

D

Daniel Presbyter , & Timotheus Diaconus
Alexandrinæ Ecclesiæ Legati ad S. Leonem .
542.

Dei Filius verus homo ex Maria . pag. 71.

Dæmones quare Angeli in Scripturis appel-
lati . 26. Eorum vis in elementa , & corpora .
ibid. Dæmoniaci a Christo liberati . 27. Sa-
crorum ministrorum potestas in iis expellen-
dis 28. Iidem Persarum Magistri . 57.

Deuteronomii lex Judæis , non Gentilibus data .
206.

Diocletiani Decretum in Christianos . 504.

Diodorus scribit ad Archelaum Episcopum . 65.
Disputat cum Manete . ibid.

Dictinii Episcopi causa . 228. Librum scripsit, quem
refellit Augustinus . 229. Quandonam in hæ-
resim lapsus . ibid. Sub quibus conditionibus
fuerit Ecclesiæ reconciliatus . 232. Recessit a
fide data Ambrosio Mediolanensi . 233. In-
ter Catholicos moritur . 234. Hujus annus
emortualis . 235. Quare *Sanctæ memoriæ* di-
catur . 237. Hujus fidei professio non integre
recitata . 238. & 239. Retractavit in Conci-
lio , quæ contra fidem scripserat . ibid. Ejus
scripta , & Tractatus . 260.

Dioscorus Alexandrinus universum orbem turba-
vit . 352.

Dioscori Alexandrini studium . 362. Ejus excusa-
tio in Calchedonensi Synodo facta . 379. &
381. Ejus ambitus , & audacia . 382. De per-
jurio vincitur . 383. Vim intulit Episcopis
in latrociniali Ephesino . 386. Hujus sententia
in Flavianum , & Eusebium Dorylæi . 387.
& multa alia . ibid. Primatus jurisdictionem
Rom. Pont. adjudicat . 388. Quæstiones ab
eo propositæ S. Leoni . ibid. Ecclesiasticas re-
gulas deinde contempsit . 389. Accusatur ab
Eusebio Dorylæi . 462. Ad Synodum voca-
tur . 463. Concilii Calched. sententia in eum
lata . 464. Exulatur apud Gangrenam ibique
mortuus . 525.

Discrimen inter Regiam Urbem , & Ecclesiam
Apost. 335.

Dispensationes ab Apost. Sede concedendæ . 243.

Dissertationes Apologeticæ contra Beausobre . 66.

Diversi gradus pœnitentiæ pro Manichæis . 140.

Divini adjutorii vis . 289.

Doctrina Ecclesiæ Africanæ . 268.

Domini mandatum de muliebri coma tondenda .
205.

Domnus Antiochenus quare a Dioscoro damnatus .
392. Non fuit ei permillum ad suam sedem
remeare post Calched. Synodum . 454. Actio
de eodem Domno in Concil. Calched. habita
minime supposititia est . ibid. per tot differt.
Ejus consilium , & agendi ratio . 505. Quæ
spectant ad Domnum Antiochenum vide pag.
489. usque ad . 505.

Dulcitius Notarius S. Leonis ad Synodum Ephes.
492.

Duplex solemnitas legatio ad sextum Concilium Oe-
cumenicum . 409.

E

Ecclésiastica consuetudo hæreticis invisa . p. 126.
Hujus severitas in Manetis hæresim relapsos .
139. Ecclesiastici judicii forma ex Leone M.
155. Ejus disciplina ad exitium perducta ob
Priscillianam hæresim . 227. Disciplinæ rigor
quandonam relaxatus . 300.

Ecclesiæ Catholicæ ordo in officiis , & Liturgiis .
25. Ejusdem Ecclesiæ disciplina ex Justino
Martyre . 60. Ecclesiarum Orientis status .
104. Pastorum Ecclesiæ jus unde derivatum .
156. Ecclesiæ causæ injulte ad Sæculi Tribu-
nal delatæ . 216. Ecclesiæ unitas commenda-
tur . 251. Ejus usus in proscribendis corru-
ptis , & apocryphis libris . 259. & 260. Hu-
jus praxis in hæreticis recipiendis ante Leo-
nis ævum . 313. Rom. Ecclesiæ ritus in divi-
nis Officiis persolvendis . 374. Ecclesiæ omnes
ex Apost. Sede hauriunt doctrinam . 304. Er-
ronea quorundam opinio de Ecclesiastica ju-
risdictione refellitur . 155.

Eleusini Diaconi testimonium pro Eutychetis ap-
pellatione ad S. Leonem . 341.

Ephesinæ generalis Synodi Epistola ad Cœlestinum.
Ejusdem definitio in Messalianos , & Euchit-
as . 313. Pseudo Ephesina Synodus Euty-
chianæ hæresi prestat incrementum . 365.
Quandonam hæc Synodus incœpta . 379. Quo
sensu legitime congregata dici possit . 395.

Encyclicarum Epistolarum notæ , & characteres .
362.

Epiphaniï opinio de numero discipulorum
Manetis . 40. Ejus testimonium de Manichæi-
cis libris . 48. Ipsius testimonia vindicantur .
82.

Episcopatum Sedium honor , & prærogativæ un-
de derivatæ . 219. Discrimen inter Regias , &
Apostolicas Sedes . 512. Episcopi Hispaniæ ,
& Galliciæ præpediti , ne Concilio inter es-
sent . 263. Episcopi Burdigalensis Synodi
cur inconstantes . 221. Episcopi in Synodis
agentes executores Decretorum Apost. Sedis .
488. Episcoporum schisma . 221. Episcopo-
rum nomina , qui in Toletana Synodo age-
bant . 236. Episcoporum , & Presbytero-
rum secundo , & tertio Sæculo distincta
ministeria . 62. Eorum agendi modus in
iis quæ ad universale Ecclesiæ regimen
pertinent . 313. Horum dignitas a jurisdi-
ctione distinguenda . 317. Quo sensu pares
in dignitate , dispares in jurisdictione . 330.
Non est injuriosum ipsis se coram Apost. Sede
fisti . 331. Non est ipsis licitum extra Rom.
Pont. consensum Fidei causas audire , & ul-
timo definire . 364. Episcopi in Conciliis suos
habebant Notarios . 492. Episcopi . 47. Orien-
tales provocant ad Agapetum R. P. 193.
Quare Episcopi Romæ convenirent singu-
lis annis . 399. Etiam in Conciliis generali-
bus

bus RR. PP. subsunt . 484. Episcopatus nomen unde derivatum . 304.
 Epistolæ Manetis ad Marcellum . 50. & 51.
 Epistola Synodalis Carth. Concilii contra Pelagianos . 303. epistola S. Leonis ad Anastasium Thessalonicensem . 332. & alibi passim.
 Ethnicorum Philosophia vana . 25. Quare Philosophi ad Archelai disputationem vocati . 103.
 Etherodoxi , quemadmodum possint perstringi . 374.
 Eufrates Eutychianus . 532.
 Eunomii Nicomediensis allocutio ad PP. Calched. 470. Ejus controversia cum Anastasio . 507.
 Evodius Præfectus qualis , & ejus agendi ratio in Priscillianistas . 222.
 Eusebii Cæsariensis testimonium de Manetis discipulis . 39.
 Eusebius Dorylæi Eutychis accusator . 318. Quare Dioscoro fuit invisus . 333. Jubetur interesse latrociniali Ephesinæ Synodo tanquam reus . 385. Eutychetis fautores contra eum in eadem Synodo exclamarunt , eumque damnarunt . 386.
 Eusebii Ancyranæ Episcopi testimonium . 341.
 Eusebianorum querimoniam contra Julium Papam . 418. Horum Legati refutati , atque confusi . 421.
 Eustathius Sebastenus . 312. Quemadmodum Episcopus ordinatus . 313.
 Eustathius Berytensis quemadmodum schismatum auctor . 467. 531.
 Euthimii Abbatis de Domno vaticinium . 489.
 Eutychetis errores . 318. Accusatus iterum , & tertio in jus vocatur . 319. Ipsi excusationes . 320. In Constantinopolitana Flaviani Synodo damnatur . 321. Subdola ipsius fidei confessio . 334. Quemadmodum ad fidei suæ rationem reddendam vocatus . 335. Ipsi appellatio ad Apost. Sedem . 338. Ipsi libellus ad Rom. Pont. Leonem . 342. Quo sensu fuerit mentitus . 443. Quare de hujus appellatione differendum sit . 346. Nemini licuit Eutychis rebus se immiscere , absque S. Leonis auctoritate . 348. Contestatorii Eutychianæ recusationis libelli . 354. Duplex ejus querimonia . 358. Novum judicium petit a Rom. Pontif. 359. & 361. Ejus epistola minime Encyclica . 363. Ejusdem agendi methodus in epistolis conscribendis . 364. Damnatum fuisse a S. Leone produnt epistolæ ad Theodosium , Flavianum & alios . 370. Negavit omnium mysteriorum veritatem . 375. Latrocinium Ephesinum Elpidii Comitæ mandato ingreditur . 388. Fidei professionem in eadem Synodo recitavit. Flavianum , & Eusebium Dorylæi tanquam de conspiratione reos accusat . 384. Ipsi acervus mendaciorum . 385. Injuria absolvitur a Dioscoro . 386. Quemadmodum ejus hæresis differret a Nestoriana , & Manichæica . 182. & 316.
 Eutychianorum Archimandritarum disputatio . 465. Concilii Chalched. abolitionem petunt

apud Leonem Augustum . 526. Iterum petunt aboleri Synodum Chalched. 536.
 Eutropius , & Paulus Episcopi Augustinum consulunt . 271.
 Euxitheus Thessalonicensis Episcopus . 536.
 Excommunicatio lata in eos , qui proscriptis libris utuntur . 260.
 Exconsulum Rom. bellum . 175.
 Exorcismorum ritus qualis ex Beaufobre . 19. Eorum efficacia , & virtus . 26. & 27. Continent orationum genus . 28. Ordo exorcismorum , & exorcismorum virtus ex Leone M. 29.

F

Fauftus Episcopus Manichæus pag. 121. Hujus promissiones . 122. Nunquam in Mathematicis disciplinis versatus . ibid. In Insulam relegatur . 123.
 Felix Manichæus quandonam floruerit . 122. Presbyter fuit . 125. & 139.
 Fœminis non fuit vetitum comam tondere , sed velamen capitis abjicere . 201.
 Festi , & Proбини factio in Symmachum . 176.
 Flavianus Episcopus C. P. Concilium agit , & ad S. Leonem acta mittit . 322. Tertia ejus epistola ad S. Leonem . ibid. & 324. Ejus observantia erga Apost. Sedem . 325. Negat generale Concilium in Eutychetis causa esse cogendum . 354. Solum S. Leonis judicium in Eutychetis causa sufficere affirmat . ibid. & seqq. Refragatur Dioscoro Alexandrino . 383. Commovetur ex Eutychetis allocutione . 385. Tanquam reus judicatur , & damnatur . 386. Ejus appellatio ad Apost. Sedem . 387. & 393. Falsa Quæsnellii sententia de ejus appellatione . 396. & 397. Ad solum Rom. Pontificem , non ad generalem Synodum appellavit . 404. De ejus nece variæ opiniones . 432. Quandonam dies ejus Natalis celebrandus . 433. Ipsi corporis translatio . 441. Ipsi epistolæ fragmentum in causa Basilii , & Joannis Presbyterorum C. P. ex Bibl. Vaticana . 447.
 Florentius ab Imperatore ad Synodum missus . 321.
 Fortunatus Manichæorum Presbyter . 120. Ejus cum Augustino de Lege Disputatio . 121.

G

Galatia populi etiam intra Hispanias . pag. 214.
 Gallorum Episcoporum studium , & observantia erga Apost. Sedem . 456.
 Galleciæ , & Hispaniarum status quandonam deterrimus . 257. Horum Regnorum res afflictæ . 270. In Gallicia duo Concilia coacta . 275.

- Gangrensis Concilii acta contra Manichæorum errores . 112.
 Gelasio S. P. agente Manichæi ex Urbe expulsi . 173. Rom. Concilium pro abolendis eorum libris . 174. Eiusdem emortualis annus . ibid. Ipsi Decretum de Epistola Sancti Leonis ad Flavianum . 374. Gelasii epistola . 423. Ipsi testimonium de Synodis ab A. S. reprobatis . 431.
 Gennadius novus C. P. Episcopus . 540. & seqq.
 Gentilium Poetarum fabulæ . 176.
 Germanus Capuanus unus ex S. A. Legatis ad Imperatorem Justinum . 189.
 Gothorum Reges in Hispania . 250.
 Gratianus quare inconstantia laboraverit . 218.
 Graviorum criminum relaxatio RR. PP. reservata . 415.
 Gregorii Præfecti agendi ratio . 218.
 Gregorius Episcopus Patruini Emeritenſis ſucceſſor . 245.

H

- H**Arduini adnotatio pag. 263. Ipsi , & Quæſnelii opinio rejicitur . 267. Ipsi ſaſa ſuſpicio . 440.
 Heliodorus Altini Episcopus . 307.
 Herena Episcopus cum ſuis Clericis Sacerdotio deſectus . 241.
 Hæreticorum ſtudio quale fuerit ſemper . 67. Quibus præſidiis ſuas hæreſes propugnave- rint . 82. Eorum vaſrities . 121. & 234. Quare contendant Laicis deberi juſ ſuffragii in Synodis . 169. Eorundem argumenta eripiuntur . 242. Quemadmodum corporalibus pœnis poſſint torqueri . 257. Quemadmodum pœnitentes ad ſuperiores Ordines non ſint promovendi 312. Una cum Schiſmaticis A. S. privilegiis invident . 316. Horum antiquæ loquendi formulæ . 319. Hæretici quemadmodum denunciandi . 161.
 Hilari Diaconi fuga ex latrociniali Ephesine . 378. Ejuſ proteſtatio pro tuendis A. S. juribus . 379. 382. & 387. Epheso fugiens Romam venit , & quare . 391. Succedit S. Leoni in Pontificatu . 172. Ipiuſ ſtudio ergaſ Flavianum . 432.
 Hilarius , & Elpidius quare Romam proſecti . 247. Ad A. S. ex Hispania convolarunt . 244.
 Hincmarus Rhemenſis Episcopus . 293.
 Hispaniarum Præſules A. S. mandatis ſemper obtemperarunt . 241. 257. & 270.
 Humanæ voluntatis cooperatio . 298.
 D. Hydæ opinio a Beaufobre laudata roboratur . 58.

I

- J**Anuarii Episcopi Aquilejenſis ordinatio . 299. Ejuſ nomen mſs. Codd. præſeferunt . ibid. Ejuſ ad Leonem relatio temporis injuria de-

- perdita . 314.
 Ibas Edellenus cum Cyrillo Alexandrino an. 445. inivit pacem . 183. Idem a Dioſcoro damnatur , & quare . 392.
 Idaciuſ in Chronico Priscillianam , a Manichæorum hæreſi diſtinguit . 225.
 Idelfonſi Clemente ſtudio , atque conſilium . 280.
 Idiginuſ Cordubenſis communicat cum Priscillianiſtis . 215. Ipiuſ lapſuſ . 228.
 Imperatores quemadmodum Concilia convocare curaverint . 390.
 Imperiales leges latæ in Priscillianiſtas . 253. Imperiales Miniſtri Chriſtianorum Conventuſ impedire conabantur . 62. Status Romani Imperii in Oriente ſub Probo . 93. Hujus viciffitudines Provinciarum ordinem turbant . 105.
 Impoſtores antiquituſ varia ſcripta commentuſ ſunt . 253.
 Indulgentia cum Diſtinio , & aſſeclis adhibita a PP. Conciliorum Hispaniæ . 235. Indulgentia adhibita a S. Leone cum iis , qui lapſi ſunt in latrocinio Ephesine . 420. & ſeqq.
 Inferiorum culpæ in deſides Paſtores rejiciuntur . 311.
 Innocentii Papæ epistoſa . 227. Ejuſdem epistoſa ad Toletanam Synodum . 244. Ejuſ tempuſ non deſignatur . 245. Quærit abolere ſchiſma Hiſpanorum . 246. Mandat corripit Ruſinum Episcopum . ibid. Ejuſ lenitaſ in delinquentes . 247. Bigamoſ a Sacriſ Ordinibꝯ excludit . ibid. Ipiuſ epistoſa ad Carthaginenſes PP. 304.
 Inquiſitioniſ vocabuluſ unde derivatuſ . 154. Boma ex Eccleſiaſtica Inquiſitione derivata . 155. Inquiſitioniſ Romanæ acta ad omneſ Italiae Episcopos miſſa . 158. Ejuſdem Inquiſitioniſ forma vindicatur . 162. Alia Inquiſitio in Manichæoſ apud Carthaginem . 137.
 Instantiuſ , & Salvianuſ Priscillianiſtarum Episcopi . 212. Instantiuſ Mediolanuſ ad Ambroſiuſ proficiſcitur . 217.
 Joanniſ David argumentuſ de Flaviani appella- tione . 406.
 Joanneſ Antoniuſ Bianchi laudatur in præſatio- ne .
 Joanneſ Marchio Poleni laudatur in eadem præſatione .
 Iſaaciuſ ex Perſide in Orientem advenienuſ mul- torum facinorum auctoſ fuit . 194. Hujus blaſphemia in Deum , & odium in imagi- neſ . ibid.
 Ithaciuſ Imperiali Decreto non audet reſiſtere . 218. Poſtulatur a Priscillianiſtiſ apud Pro- conſulem . ibid. Idem apud Imperatoreſ inſtabat pro nece Priscillianiſtarum . 221. Ejuſ agendi ratio . 222. Ithacianæ factio- niſ Concilium . 224.
 Judæorum inſtituta quænam fuerint ex Tertullia- no . 200.
 Julianuſ Cœleſtii Diſcipuluſ , Innocentio vita- fun-

functo latius hæresim propagavit . 284. Qualis hujus agendi ratio . 285. Ecclesiasticis , & Imperialibus legibus mulctatus , a suis ad pœnitentiam conversis deferitur . ibid. Coelestino , & Xyto RR. PP. fucum facere nititur . 286. Hujus , & Pelagianorum artes . 290. Julianus Apostata Carram proficiscitur , Idolis sacrificaturus . 103. Hujus exemplum a Beaufobre adductum . 104. Julianus Episcopus Coenensis , quare a S. Leone laudatus . 375. Hujus epistolæ ad S. Leonem desiderantur . 444. Ab hæreticis vexatur . ibid. Favet Anatolio . 510. & seqq. Instituitur Vicarius in Orientem . 519. & sequentibus & alibi passim . Julius Papa Arianorum ambitum exagitavit . 419. & 421. De Athanasii , & Sociorum causa judicavit . 426. Julii Puteolani Episcopi protestatio facta in Synodo . 385. Jura Gentium , & Ecclesiæ qualia . 81. Justinus Martyr Persarum ritus descripsit . 57. Ipsius querimoniarum scopus . 128. Juvenalis , & Thalassii Episcoporum nomina quare in Theodosii Imperat. litteris expressa . 380. S. Leo scripsit ad eundem . 518.

L

L Aicis suffragii jus in Conciliis non debetur . 189. Horum munus in iisdem Conciliis . 170. Lapforum Episc. pœnitentia . 463. Latina lingua vōcibus abundat . 166. Latini Scriptores Conventum pro Concilio usurparunt . 165. Launojus Bellarminum exagitat . 396. Hujus commenta de RR. PP. auctoritate . 420. Maxima ipsius oscitantia adnotatur . 512. Paschasius Quesnelius in sui præsidium ad eundem Launojum provocat . 522. Iterum Bellarminum exagitat . 510. Launojii artes in exagitando Bellarmino . 517. Pont. jura subvertit . 528. Legati S. L. quandonam ad Ephesinam Synodum missi . 368. & 372. Eorumdem protestatio qualis . 386. Actis minime inserta . 387. Ipsorum reclamatio ad quem finem directa . 400. Iphis primus locus debetur in Synodis . 452. 519. & 520. S. L. Magnus enumerat persecutiones Ecclesiæ usque ad Probi , & Paulini Consulatum . 9. Quare non suffragatur Augustino . ibid. Quemadmodum usurpaverit verbum desævio . 10. Manichæos , & Priscillianistas exagitat . 24. Eusebio Cæsariensi suffragatur . 38. Eiusdem testimonium de Christi animæ descensu ad Inferos . 69. Ipsius Decretum de Priscillianistarum , & Manichæorum libris . 128. In Manichæorum causa suorum Prædecessorum vestigiis institit . Eius scopus in

epistola ad Italiæ Episcopos . 144. In epistola ad Turribium Asturicensem duo judiciorum genera distinguit . 145. Maledictis proscinditur a Beaufobre . 146. Vindicatur . 147. Ipsius studium in Manichæos detegendos . 153. 155. 156. 157. Inquisitionis Romanæ acta ad Italiæ Episcopos mittit . 159. Manichæorum simulationem detegit , & vitari præcipit . 160. & 161. Communionem sub utraque specie præscripsit . 162. Scribit ad Impp. pro Ecclesiæ tranquillitate . 163. Veri Judicis partes exercuit in Manichæos . 164. Novam Oeconomiam instituit pro hæreticis denunciandis . 169. & 170. Ejus emortualis annus . 172. Quandonam ad Pontificatum fuerit assumptus . 187. Laudat Turribium Asturicensem in sua epistola . 253. Hujus epistolæ fragmentum ex Vatic. Palatino Codice . 255. Retraçtat quæstiones a Turribio propositas . 257. Priscillianistarum artes describit . 260. & seqq. Ad quam Synodum S. Leonis præceptum sit referendum . 274. Ipsius mandata ad Turribium . 281. Adhuc Diaconus Pelagianos infectatur . 286. In publicis Conventibus eosdem Pelagianos exagitat . pag. 296. Nonnullos ad pœnitentiam adducit . 297. Semipelagianos pariter impetit . 298. Duas epistolas scribit ad Jannuarium Aquilejensem propter Pelagianam hæresim . 298. & 300. Jannuario Concilium indicere jubet . 301. Conditiones præscribit pro Pelagianis pœnitentibus . 305. An altera epistola ad Jannuarium genuina sit . 307. Scribit pariter ad Septimium . ibid. Ipsius mandata , & Ecclesiastica lex . 311. Ejus animus commovetur in Jannuarium . 313. S. Leonis agendi modus in Eutychianos . 316. Quandonam scripserit ad Flavianum . 325. & seqq. Quare C. P. Ecclesiæ scandala aliquando ignoraverit . 328. Eutychetis causam sibi judicandam reservat . 330. Flavianum , & Eutychem voluit audire . 331. An in Flaviani & Eutychetis causa judicium tulerit . 332. Judicis , & vindicis partes sibi assumit . 333. C. P. Concilii acta sub Flaviano reprehendit . 334. Quatuor mittit Legatos in Orientem pro Eutychetis causa . 335. Tria se sua auctoritate præstaturum in Eutychetis causa spondet . 349. & 366. Theodosium alloquitur , ne sinat se fraudibus Eutychetis seduci . ibid. Altera ipsius epistola ad Flavianum . 367. Quare ad Ephesinum Concilium non venerit . 370. Commonitorium dat suis Legatis . 371. Ipsius studium , & ratio in epistolis scribendis . 373. Ejus Dogmatica epistola . 374. Eutychen esse extra Ecclesiam declaravit . 376. Imperatoris Theodosii votis annuit . 377. Ipsius epistolæ ad Pulcheriam Augustam , & Julianum Coensem . ibid. Eutychianorum machinationes percipit . 378. Flaviani judicium confirmat . 381. Petit servari leges æquitatis in Ephesina Synodo

nodo . 382. Ephesinum Conventum Synodum non appellat . 396. Novum fieri generale Concilium decernit . pag. 399. 400. Communicat . cum Flaviano , & Dioscorum damnat . 401. Suscipit Flaviani appellationem . 403. Judicat de Flaviani causa , & de Ephesino latrocinio . 404. Scribit ad Episcopos Galliarum . 410. Ipsi verba quinto Nicæno Canoni respondent . 414. Excommunicatorum quorundam absolutionem sibi reservat . ibid . In epistolis xxxix . & xl . ad genuinos Nicænos Canones respexit . 415. Julio R. P. concinit . 424. Ejus agendi ratio post Ephesinum Concilium . 430. Rom. Leonis Synodus . 431. Quatuor mittit in Orientem Legatos pro excipienda Anatolii fidei professione . 434. & seqq. Scribit ad Pulcheriam , & ad Archimandritas C. P. aliosque . 436. & seq. Legati ipsius in Orientem missi ad fidem Catholicam insinuandam . 440. Pulcheriæ gratulatur , & Orthodoxos commendat . 443. Gratulatur Marciano . 445. Quare scribat ad Anatolium C. P. 446. & seq. Vices suas Paschasino Lilybæi mandat . 449. & 450. Marciani arbitrio noluit obistere . 451. Scribit ad PP. Concilii Calched. 452. Catholicos Episcopos injuria depositos suis Sedibus restitui jubet . 453. Quemadmodum jubeat hæreseos Principibus indulgentiam dari . 454. & 466. Iterum jubet Constantinopoli Concilium haberi . 468. Legatos mittit . 469. Episcopis judicandi formam præscribit . 476. Hujus Decretum Episcopi Orientales , & Concilii Judices ratum habent . 480. Sub quibus conditionibus communicaverit cum Anatolio . 483. Ratam habuit Maximi Antiocheni ordinationem . 502. Proscripsit Pseudo-Ephesinam Synodum . 506. Mandatum dat Legatis ad Calched. Concilium venientibus . 508. Epistolas accipit a Marciano , & Pulcheria August. pro confirmando xxviii. Calched. Canone . 510. & seq. PP. Calch. petunt ad ipso Synodi confirmationem . 511. Ejusdem responsiones ad epistolas acceptas hac occasione . 512. & seqq. Auctoritate B. Petri Canonem xxviii. Calched. cassavit . 515. Ejus verba a Jureconsultis interpretata . 516. Pulcheriæ mandat Anatolii ambitum continere . 518. Multis modis Anatolii ambitum compressit . 519. Theologorum quæstiones ex ejus verbis definitæ . 520. Encyclicas scribit epist. & quare . 535. & seqq. Omnem curam adhibet pro Alexandrinæ Ecclesiæ rebus 537. Leonem Augustum interpellat pro deturbando Timotheo Æluro , & eligendo novo Catholico Episcopo . 538. Atticum , & Andreæ Presbyteros C. P. tanquam Eutychianos damnat . 540. & seqq. Legatos novi Episcopi Alexandrini Catholici suscipit . 541. Omnem jurisdictionem in Ecclesiam Alexandrinam exercuit . 543. Diem claudit , anno Domini cdlxi.

ibidem.

Leo Tribunitius Imperator renunciatur post Marciani obitum . 530. S. P. Leonis epistolæ gratulatoriæ , quibus eum interpellat pro Calchedonenſis Synodi firmitate . 531. Eutychiani incaſum eum circumvenire quærunt . ibid. Negat novam Synodum eſſe habendam . 536. Catholicis Alexandrinis favet . 537. Jubet exturbari Timotheum Ælurum . 538. Auxilium Catholicis præſtat , pro novo Episcopo Alexandrino eligendo . 539. & seqq.

Libelli accusationum Leoni , & Synodo oblatis contra Dioscorum . 463.

Liberati Diaconi testimonium de Concilio Epheno nobis ſuffragatur . 369. Ejus agendi ratio in deſcribenda Alexandrinæ Eccleſiæ clade . 537. & ſeq. Aliud ipſius teſt. de Leone Auguſt. 543.

Librorum proſcriptorum lectio etiam privata , cavenda eſt . 259. Librorum vetuſta communicatio inter Ruſſinum , & Hieronymum . 289.

Litterarum Apoſt. Sedis vis , & efficacia . 326.

Litteræ indices Conc. Ephes. protractæ , & quare . 369.

Lucentius Episc. & Baſilius Presb. Leonis Legati . 445.

Lucianus Episcopus , Anatolii ad Sanctum Leonem M. Legatus etiam Imperatori carus . 353.

Lucretii Episcopi loquendi formula . 264. Hujus Sententiam Concilii PP. approbarunt . 266.

Ludovici Capelli erronea opinio , & argumentum eripitur . 200.

Lutheranorum inſulſa argumenta . 162.

M

Magorum cæremoniæ . 57.

Manes damnandus innotuit ſub Probo . & Paulino Coſs. 7. Ipſius Natalis annus . & Patria . 30. & ſeqq. Natale nomen rejecit . 32. An fuerit Sacerdotio initiatus . 33. & 34. Ejus nomen varie interpretatum . 35. Palmaria ipſius Dogmata . 37. & 38. Scripturarum libros ſibi comparat . ibid. Ejus diſcipulorum nomina . 40. Ejus falſa Sanctitatis fama . 44. & 45. Ipſius diſcipuli ex prima miſſione reſſi . 48. 49. Scribit ad Marcellum . 50. & ſeqq. Caſcharam ad Marcellum proficiſcitur . 52. Cum Diodoro Presbytero nititur diſputare . 59. Supertur a Diodoro . 64. & 66. Diſputationes cum Archelao declinare quærit . 67. Nova hujus diſputatiouis argumenta ex Beaufobre . 74. Archelaus eum confutat . 74. 75. & 78. A Miniſtris Regis Perſarum comprehenditur , & mortis poena mulctatur . 78. & 79. Populi tumultus , & odium in eundem . 81. Negat veram Chriſti Domini carnem . 86.

Fabu-

- Fabulatur de animarum purgatione . 87.
 Variæ opiniones de ejus supplicio . 87. & 97.
 Ejus discipuli ad Armeniam profecti . 111.
 Ejus sectæ incrementa ex Sancto Augustino .
 ibid.
 Manichæi omni impuditiæ labe inquinati . 13.
 Nihil commune habebant cum Christianis .
 14. Sub Acephalorum nomine aliquando de-
 litescebant . 34. & 189. Eorum de Incar-
 natione blasphemiam . 52. S. Paulum vene-
 rantur ex Beaufobre . 58. Magistri natalem
 diem celebrant . 84. & 85. Eorum ritus .
 86. Unde animarum salus . 87. Animarum
 transmigrationem admittebant . 88. Quas-
 cumque ablutiones , sive naturales , sive ci-
 viles abhorrebant . 89. Multæ eorundem
 superstitiones . 90. 91. & seqq. Eorum hie-
 rarchia . 111. Eorum Scriptores , & libri .
 114. & seqq. Ipsorum volumina Catholicis
 perniciofa . 128. Diversa Ecclesiæ agendi ra-
 tio in recipiendis Manichæis poenitentibus .
 139. & seqq. Injuria a Catholicorum So-
 cietate abhorrebant . 143. Ex Urbe Roma
 expelluntur tempore S. Ciricii . 151. Impe-
 riali , & Sacerdotali sententia afflicti . 152.
 Cum Urbem inhabitabant Romanis supersti-
 tionibus adhærebant . 153. In jus vocantur
 a S. Leone coram frequenti Conventu . 155.
 & 157. Horum sacrilegia publica confessio-
 ne detecta . 158. & 160. Eos vitari mandat
 S. Leo , Presbyteris denunciandos , & qua-
 re . 161. Horum judicium non ad Sæculi
 potestatem , sed ad Ecclesiam pertinuit . 162.
 Tempore S. Gelasii iterum e Urbe expel-
 luntur . 173. Sexto Ecclesiæ sæculo adhuc
 Urbem inhabitant . 175. Symmachus horum
 simulachra , & Codices disperdit . 176. Fa-
 bulosa eorundem figmenta . 177. & seq. Om-
 nium primi bellum Sacris Imaginibus intul-
 lerunt . 186. Photius , & Petrus Siculus
 eorum historiam scripserunt . 188. Severus
 Manichæis adhærebat . 192. & 197. Priscil-
 lianistis erant affines . 273.
 Marcelli epistola ad Manetem . 52. Manete op-
 time agnito ad Archelaum misit . 53. Ejus
 pietas in captivos . 55. Eundem Palmy-
 reni tentant Regem renunciare . 56. Idem
 Mesopotamiæ administrator . ibid.
 Marciani Imp: allocutio . 170. Adepto Imperio
 Pulcheriæ studio scribit ad S. Leonem , il-
 liusque Legatos honorifice suscipit . 439.
 Quasæ generalem Synodum indicendam pe-
 tat . ibid. Revocat ab exilio Episcopos a
 Dioscoro damnatos . 440. Dat litteras San-
 cto Leoni pro Synodo habenda , de quo sæ-
 pius cogitat . 441. 445. & 449. Ejus Edi-
 ctum ad Eutychianorum seditiones compe-
 scendas . 455. Ejus epistola pro C. P. Se-
 dis juribus . 511. Marcianus , & Pulcheria
 mediationem agunt pro Anatolio . 518. Mo-
 ritur , atque ei succedit Leo Tribunitius .
 530.
 Marcus Alexandrinæ Eccl. Episc. S. Petri disci-
 pulus . 388.
 Marius Mercator in Commonitorio . 284. Ejus
 testimonium . 285.
 S. Martini Turonensis preces ad Imperatorem .
 221. Concilium Ithacianæ factionis adire
 compellitur . 224. Angelorum monitis re-
 creatur . ibid. sponte se ab omnium Epi-
 scoporum Conciliis abdicat . ibid. Ejus emor-
 tualis annus . 225.
 Martinus Steyært in notis ad carm. de ingratis .
 288. Hujus explicatio , & argumenta refel-
 luntur . 294.
 Maximus Tyrannus minime Prædecessorum exem-
 pla secutus . 221. Ejus animus quomodo
 mutatus . 222. Scribit ad Syricium Pontif.
 223. De sua fide requisitus , ad Catholicor-
 um Sacerdotum testimonium provocat , nar-
 ratque Pontifici , quæ in Priscillianistas decre-
 verat . ibid. Seriem omnium actorum in Pri-
 scillianistarum causa ad S. Pontificem mit-
 tit . 224. Apud Aquilejam capite plectitur .
 225.
 Maximus Taurinensis quando floruit . 460.
 Maximus novus Antiochenus Episc. Eustathii in-
 dulsit ambitui . 469.
 Maximus Eutychetis Magister . 465
 Mediolanensis Synodus cur , & quando habita-
 460. PP. hujus Synodi S. Leonem laudan-
 tes , illius epist. Pragmaticam secuti sunt .
 ibid.
 Metrop. Episc. onus , 300.
 Milevitani PP. Apost. Sedem consuluerunt . 303.
 Hujus Concilii epistola Synod. ad Innocen-
 tium Pont. ibid. Nullum Canonem ediderunt .
 ibid.
 Ministri Imperiales Christianorum Conventus
 impedire conabantur . 62. Ministri Prin-
 cipum fautores discordiarum , & quare .
 365.
 Mithræ Sacerdotes Scripturis abutebantur .
 58.
 Moderatio in Ecclesiasticis judiciis servanda .
 454.
 Monachorum supplicatio ad Justinianum qualis .
 196.
 Monasteriorum relatio de Eutychetis erroribus .
 320.
 Mosaycum præceptum an per Evangelium fuerit
 abolitum . 205. Idem minime cæremoniale ,
 sed ad justitiam , veritatemque referendum ,
 & quare . 206. & 207.
 Mulieres fide , & pudore a Manichæis spoliata .
 160. Horum recens consuetudo reprehendi-
 tur . 205. An indui possint veste virili .
 ibid.
 Murmur excitatum in C. P. Conventu contra
 Constantinum Monachum , 340.
 Mysteria Divina in novo Testamento relata .
 25.

N

Natalis Alexandri opinio de num. discipulorum Manetis . 39. Augustini testimonium sibi suffragari perperam asseverat . 40. Ejusdem opinio de Conventu cum Manete habito . 53. Quid senserit de sæculi potestate . 256. Altera ejus opinio de Priscil. erroribus . 257.

Naturæ principia quid doceant . 208.

Nazareatus Lex a Domino præscripta . 204.

Nestoriana, & Eutychiana hæresis, quemadmodum distat a Manichaica . 182. Nestorii obitus . 187.

Nicæni Concilii PP. Theodori Lectoris testimonium approbarunt . 185. Nicæna Synodus de Catharis pœnitentibus agit . 311. Ejusdem Concilii PP. omnes Canones de recipiendis hæreticis pœnitentibus lustrarunt . 312. Eadem Synodus a Constantino Imperatore indicta ex Sacerdotum sententia . 390.

Nicephori testimonium adducitur . 369.

Nicetas Aquilejensis Januarii Episcopi successor . 314.

Nonni Episcopi causa ad Maximum remissa in Conc. Calch. 506.

Notarii Stephani Ephes. vim passi in latrocinio Conc. 383.

Novitates præsentis ævo prosequuntur . pag. 317.

O

Occidentis Ecclesiarum vetus disciplina . 270.

Opiniones præjudicatæ fidei pietatem lædunt . 78.

Opus imperfectum in Matthæum minime fabulosum . 58.

Oratio Danielis, modus, & tempus . 22. In abscondito facienda . 21.

Ordo Divinarum precum in SS. Missis faciendarum . 270. Ab Apostolis derivatus . ibid. & seq.

Orientalium Ecclesiarum status qualis sub Symmacho, 181. Orientalium Episcoporum judicium, 193. Quare Synodo a Damaso coactæ interesse non potuerint . 220. Orientalium Ecclesiarum status qualis sub Dioscoro . 330. & seqq. Orientales etiam ante Sancti Leonis ævum in fidei, & gravioribus causis ad Rom. Sedem provocarunt . 339. Orientalium Synodorum judicia rescissa, & abolita . 418. Orient. epist. a Theodoreto laudata . 219.

Origo dissidiorum Photium Tyrium inter & Eustathium Beryti . 467.

P

Pagius, & Quesnelius insulse se opponunt Baronio . 165. Eorum argumenta evertuntur . 166. 167. & seqq.

Panophius Comes lator Epistolarum S. Leonis ad Flavianum . 323.

Papus, & Thomas Manetis discipuli . 118.

Pascentius Manichæus pluries cogitur exulare . 273.

Paschasius Lilybæi Episcopus a S. Leone interpellatus supra Cyclum Paschalem . 412. Ejus epistolæ ad S. Leonem . 414. Instituitur Legatus ad Synodum Calched. 415. Anatolio restitit in Concilio Calched. 465. Vide nostras Exercitationes in actiones Concilii Calched. Ejus testimonium concinit antiquæ epistolarum Synopsi S. Leonis . 507.

Paschasius vid. Quesnelius .

Pastorum Ecclesiæ jus unde derivatum . 156. Eorum prudens consilium . 171.

Paternus Bracarensis Episcopus Symphosii ordinator . 240.

PP. Congregationis S. Mauri . 110. Opus de fide contra Manichæos Evodio adjudicarunt . 149. Eorum judicium laudatur . 271. 272.

Patriarchalis dignitas C. P. Episcopis honoraria dumtaxat . 471. Quemadmodum horum Episcoporum causa ad exitum perducta . 474.

Patruinus Concilii Toletani Præses . 237.

Paulus Apostolus in epistola prima ad Corinth. sibi factus interpret . 200. Quemadmodum capillos improprie velamen appellaverit . 201. & 202. Nazoreatus legem servavit . 204. A Præside Festo ad Cæsarem appellavit . 398.

Paulinus nobilis Consularis . 249. Ejus pœnitentia . ibid.

Pelagiana hæresis semper ab Ap. Sede proscripta . 292. Pelagianorum motus per Italiam . 286. Pœnitentes in communionem assimebantur . 299.

Perfarum superstitiones . 24. Quandonam Religionis exercitiis intenti . 55. Eorum sacrificia panis, & aquæ . 57. & seq. Eorundem ritus circa mortuorum cadavera . 84. Illorum Regum Catalogus, & series . 94. & 95.

Pervincus ad Apost. Sedem Turribii Legatus . 257. Ecclesiæ Asturicensis Diaconus institutus . 281.

Clar. Petri de Marca opinio . 343. & seq. Insistit Elpidii Comititis testimonio . 389. Ejus opinio de Synodis ad examen revocatur . 390. Item ejus opinio de Theodoreti causa . 479.

Petrus Syculus Legatus ad Armenos . 110.

Petrus Iberus Severi Socius ad evertendam Alexandrinam Urbem . 192. Ab Hormisda excommunicatur tanquam Manichæus . pag. 192.

Petrus

Petrus Episcopus Altinensis . 307.
 Philippus Cœlestini Legatus , primus ad interlo-
 quendum assurgebat in Synodo Ephesina .
 408.
 Photii Tyrii depositio intentata in latrocinio Ephe-
 sino . 469.
 Photii C. P. testimonium de Manetis fuga . 47.
 Epiphanio non repugnat . *ibid.* Aliter de-
 scribit disputationes Archelaum inter , & Ma-
 netem . 53. & 54. Quamvis schismaticus de
 Ecclesiæ rebus apprime instructus . 79. Ipsius
 testimonia cum Norisii opinione concilian-
 tur . 258.
 Pœnitentes in Toletana Synodo recepti . 240.
 Poetarum Gentilium fabulæ . 176.
 Pontifices Rom. quibus de causis Synodos ha-
 bendas decreverint . 167. Horum dignitas
 major quam Imperatorum . 180. Horum
 vigilantia in C. P. Ecclesiam . 351. Eadem
 vigilantia passim comprobata ex iis , quæ in
 duobus libris de Eutychianorum Historia .
 habentur . *ibid.*
 Populi frequentia ad Manetis , & Archelai dis-
 put. audiendas . 53.
 Pragmaticæ sanctionis idea ex veterum testimo-
 niis . 274. Prorsus abolentur in Calched.
 Synodo : vid. tot. diss. in causa Photii Ty-
 rii . 466.
 Præfectus Evodius , & ejus agendi ratio in Pri-
 scillianist. 222. & seqq.
 Presbyteri die Dominico sacra mysteria perage-
 bant . 62. Cur cautum , ne sibi Episcopalia
 munera assumerent . 63.
 Primatus Rom. Eccl. ex Vigili Papæ epistola .
 277.
 Principes cur in Priscillianistas animadvertunt .
 145. Ecclesiæ jurium vindices . 156. 163.
 223. & 256. Principes Gallæciæ , & Lusita-
 niæ . 250.
 Priscilliani errores quales . 211. & 266. Ejus
 hæresis ex Marco Ægyptio prodiit . 212.
 Ejus patria qualis . 213. Ex Laico fit Epi-
 scopus . 215. Cum sociis Romam venit , nec
 in Damasi conspectum admissus . 216. 217.
 Mediolanum proficiscitur ad Ambrosium .
ibid. Provocat ad Maximum Tyrannum . 221.
 Cum duobus sociis capite damnatur . 222.
 Ejus hæresis ab Apost. Sede damnata . 166.
 Alii ex Priscillianistis exilio deportati . 222.
 Sub quibus conditionibus pœnitentes recipe-
 rentur . 231. Cum Manichæis conveniebant .
 261. Ithacianum schisma horum causa exor-
 tum . 233. Ad Synodum Toletanam vocati ,
 venire recusant . 261. Apocriphæ eorundem
 scripturæ . 252. Hujus sectæ sacrilegia ex
 Leone M. 255. Religionis , & Reipublicæ
 jura lædebant . 256. Palmares eorum erro-
 res . 257. Prava simulatione utebantur . 260.
 Quid senserint de hominum animabus , &
 corporibus . 270. Sexto adhuc Ecclesiæ sæ-
 culo in Gallæciæ Regno reperti . 275. Glo-
 rificationis hymnum corrumpebant . 276.

Nulla Priscillianist. mentio habetur post Bra-
 carense Concilium . 183.
 Probus Imperator Aurelius nominatus . 7.
 Procuratorum munia quænam . 401.
 Profuturus Episc. Bracarensis . 278.
 Projectus Episc. & Philippus Presb. A. S. Le-
 gati . 302.
 Promiscua vestium confusio quando obtinuerit .
 206. & seq. Quando dumtaxat sit licita .
 208.
 Prosper Aquitanus in Chronico . 286. Hominum
 licentiam suis scriptis cohibuit . 238. Ejus
 libri in vulgus editi . 289. Ejus scopus in
 carmine *de ingratia* . 290. Ipsius epistola
 ad Augustinum . 291. Suspendus hæret in
 quæstionibus super Pelagianos . 292. Profi-
 ciscitur ad Cœlestinum R. P. 293. Omni
 Ecclesiastica auctoritate denudatus . pag.
 295.
 Provinciarum Rom. vetusta institutio , & divi-
 sio . 106.
 Pseudo-Synodi Antioch. testimonium de Xenaja
 non baptizato . 185.
 Pulcheria Augusta pro Synodo scribit ad S. Leo-
 nem . 441. Ejus litteræ ad Strategium Con-
 sularem . 455. Ejus epistola ad S. Leonem
 pro Anatolio . 512. Ejus pietatem Sanctus
 Pontifex Leo sibi uniri petit , & quare .
 518.

Q

Quesnelii opinio de Manichaica sectæ exor-
 diis . pag. 6. & seqq. Quid scripserit in
 Leonis vita . 140. Eiusdem lapsus . 152. Se
 opponit Baronio , sed infirmis adductus ra-
 tionibus . 155. & seqq. Nova ipsius argu-
 menta eripiuntur . 169. & seqq. Varia ejus
 Commenta rejiciuntur . 217. Ejus opinio de
 Toletani Concilii causa . 228. Male Sym-
 phosii , & Dictinii causam refert . 230. &
 seqq. De hallucinatione notatur . 233. seqq.
 Ipsius opinio de professionibus Symphosii ,
 & Dictinii , & Comasi . 237. & seqq. Per-
 peram provocat ad S. Leonem . 240. Ejus
 loquendi formulæ . 242. Infirma ipsius ra-
 tiocinia . 264. & seqq. Perperam arbitra-
 tus est sibi suffragaturos Patres Congrega-
 tionis S. Mauri . 272. Quid scripserit de
 Turribio Asturicensi . 281. Ipsius licentia
 in taxando Zosimo Pont. 285. Ejus disse-
 rendi modus , & studium . 301. & seqq.
 Male sensit de epistola S. Leonis . 306. &
 308. Norisium aggreditur . 309. Subdola
 ipsius adnotatio subvertitur . 310. & seqq.
 Ecclesiasticis monumentis pestringitur . 313.
 Subdolæ artes ipsius , & verborum ludus .
 317. Refragatur Baronio , sed injuria . 322.
 Objectiones circa epistolam Flaviani refel-
 luntur . 324. & 327. Ejus animus in Apost.
 Sedem 326. Ecclesiastici Regiminis formam
 evertit , & Baronium exagitat . 329. Perpe-
 ram

ram provocat ad epist. xii. S. Leonis. 330. & seqq. Appellationes ad Apost. Sedem oppugnare intendit. 336. Hujus argumenta de Flaviani appellatione cadunt. 337. & 338. Perperam provocat ad Constantini Monachi testimonium. 339. Exagitat Joannem David. 340. Ex Concilii C. P. actis perstringitur. 341. & 343. Provocat ad Clar. Petrum de Marca. 345. Ipsi argumenta ad evertendam Eutychetis appellationem. 346. & seq. Ipsi systema Orientalibus ignotum. 348. Aliud ipsius argumentum circa Eutychis appellationem. 349. Sensum Sanctum Leonem carpit. 350. Adhuc novum ipsius argumentum evertitur. 355. Violentæ ipsius interpretationes refelluntur. 354. & 355. Multa commentus est exagitando Christianum Lupum. ibid. & seq. & 359. Lepida, & ingeniosa ipsius distinctio. 357. Omnia fusque deque vertit. 360. Negat Eutychis appellationem esse Canonicam. 361. Ejus conjectura refellitur. 362. Novum argumentum proponit, quod eripitur. 363. Ipsi non spernenda adnotatio. 367. Quid scripserit de Apost. Sedis Legatis. 372. Tria colliguntur ex epist. Dogmatica S. Leonis contra eundem Quesnelium. 374. Nova, quæstio ab eodem rationabiliter excitata. 377. & 378. Sophisma construxit contra Flaviani appellationem. 394. Ejus sophisma, & æquivocatio solvitur. 395. Iterum Joannem David exagitat. 398. Rom. Pont. causarum fidei Procuratorem appellat. 401. Falso contendit Flavianum ad Synodum appellasse. 402. Iterum injuria Joannem David exagitat. 403. & 404. S. Innocentii Papæ testimonio perstringitur. 405. Ipsi fallaciæ rejiciuntur. 406. & seqq. Ipsi commentum circa Rom. Pont. auctoritatem refellitur. 420. Opinionem de appellationum jure male fundavit. 425. Mutilatum exscripsit iiii. Sardicensem Canonem. 426. In Theophilum Alexandrinum Episcopum invehitur. 459. Falsa ipsius opinio de Theodoretii causa. 475. Unde ejus argumenta desumpta. 476. Aliter interpretatur epistolam xci. S. Leonis. 477. Perperam ad alias Theodoriti epistolas provocat. 478. Mutilatum recitat Liberati Diaconi testimonium. 479. Romanos Theologos carpit. 482. Actionem de Domino integram exscripsit, & quare. 489. Ejus opinio reprobat a Baluzio. ibid. Ipsi argumenta in causa Domini. 490. De oscitantia notatur. 491. Omnia ipsius argumenta evertit Baluzius. 492. Rusticum de mala fide accusat, & inconstantia laborat. 493. Dominum mortuum fuisse ante Concilium Chalcedonense confingit. 495. Baluzius insigni exemplo ipsum perstringit. 497. & seq. Ex epist. S. Leonis ad Juvenalem ejusdem opinio refellitur. 449. & 500. Ejus pueriles conjecturæ de Domni morte. 501. Male exponit Stephani

Ephesini testimonium. 502. Insulsæ conjecturæ de falsis characteribus ejusdem actionis. 503. & seq. Ultimum ejusdem argumentum in causa Domni rejicitur. 505. Antiquas epistoliarum Synopses S. Leonis expunxit. 506. Ejus commentum de Rom. Ecclesiæ privilegiis. 508. & seq. Ipsi adnotationes ad examen revocantur. 514. & seq. Infirma, & fictitia ejusdem assertio. 516. Ejus doctrina circa Pontificios Legatos. 523. Injuria negavit Synodi Chalcedonensis confirmationem a S. Leone fuisse factam. 529. & 533.

Quæstio de processione Spiritus Sancti Afris prorsus obscura. 269. Quæstiones tres discussæ in Conciliorum Academia a SS. D. Nostro BENEDICTO XIV. Romæ instaurata supra Gangrenses Canones. 199. & seqq. Aliæ similes ad act. iv. Calch. Synodi. 466. & seqq.

R

R Avennius Arelatensis Episcopus quare in sua Synodica veniam a S. Leone petat. 457. Reconciliati cum Ecclesia in sac. Tabb. descripti. 228.

Recusationem pro appellatione veteres acceperunt 341.

Regis Persarum sententia in Manem. 79.

Regula præscripta in recipiendis aliarum Ecclesiarum Clericis. 300. Regula fidei in epistola Dogmatica ad S. Flavianum contenta 371.

Rei plenarie absolvendi post Apost. Sedis judicium. 241.

Religio apud veteres. 126. Religionis Cath. fons & origo ex A. S. 457. Religionis res apud Rom. mutare, aut pervertere nunquam licitum. 160.

Reservationes graviorum criminum Sedi Apost. 431.

Ritus Sacri a S. D. N. BENEDICTO XIV. definiti. 22.

Romæ Urbs a Vandalis capta, atque incensa. 534.

Romana Synodus quotannis in Octobri habita. 399. & 407. Romanæ Ecclesiæ ritus a Christo Domino, & Apostolis derivati. 22. Contra hos ritus Beaufobre insurrexit. 23.

RR. PP. judicia irretractabilia. 302. Quesnelianum commentum de RR. PP. judicio refellitur. 401. Eorum PP. agendi ratio post acceptas appellationes 412. Eorundem jurisdictionis in omnes Orbis Ecclesias ex Dei institutione derivata. 414. Quare suas definitiones Episcopis in Synodis proponant. 486. Quare Conciliorum statuta executioni mandent. 487. Eorum auctoritas in Can. confirmandis, & dispensationibus concedendis. 513. & seqq.

Romanorum Militum furor in Persas. 55.

Romana Sedis hostes quemadmodum ratiocinantur de lege lata in Manichæos. 140. Roma-

Romanorum lex in damnandis de crimine postulatis . 470.
 Romanum Concilium sub. Gelasio Papa . 259.
 Rom. Imperium in Orientis partes sub Probo . 93.
 Rufinus , & Gregorius e Forensi munere ad Sacerdotium evecti . 246.
 Rufus Episc. qualis . 222.
 Rultici Diaconi digna adnotatio pro Apost. Sedis juribus . 341. Altera ad Divalem Theodosii Imp. 380. Interpres act. Calched. 382. 493. & seqq. Vindicatur a Baluzio in act. de Domno: vid. nostram exercitationem . 488. & seqq.

S

Sabinianus cum aliis Episcopis a Dioscoro damnatus . 392.
 Sacerdotes Mitra Scripturis abutebantur . 58.
 Sacerdotum grave facinus , & culpabile silentium . 251.
 Salonii , Ceretii , Verani Episcoporum Synodica epistola ad S. Leonem . 457.
 Salvianus , & Instantius Priscillianistarum Episcopi . 212. Idem Salvianus Romæ mortuus est . 217.
 Sanctorum Patrum , & Scriptorum consensus in describenda Manetis nece . 83. & 84. Eorundem consensus de numero discipulorum Manetis . 40. Scriptores Latini conventum pro Concilio usurparunt . 165. Priscilliani Patriam non indicarunt . 213. Horum conflictus de Symphosii , & Dictinii causa . 229.
 Sardicensis Concilii Canon iv. 392. Canones isti inter se non pugnant . 426. Quinti Canonis variae interpretationes , 428. Quatuor in hoc Canone distinguenda sunt . 429.
 Schisma Romanum Symmachum inter , & Laurentium Diaconum . 174.
 Scotiæ Clerus quæstiones Joanni R. P. discutendas proponit . 314.
 Scripturæ adulterinæ ex quibus fontibus prodierint . 48.
 Scythiani patria , instituta , & volumina . 2. Ejus divitiæ . & liberales artes ex Beaufobre . 11. Ipsius uxor , & religio . 12. & 13. Ejus mors qualis . 16. Ipsius deliria , & fabulosa opinio de mundi exitio . 91.
 Secundini Manichæorum Auditoris qualis patria . 123. Hujus objurgationes , & verba in Augustinum . 124. & 148. Ejus artes , ne propria causa caderet . 150.
 Sedis Apost. auctoritas multis comprobatur . 247. Hoc ipsum ex S. Leonis agendi ratione . 262.
 Sedium Episcopaliū honor , & prærogativæ undenam derivatæ . 219.
 Senatus Consultum quale . 126. Ex S. C. Marcianus Imperator instituitur . 478. & seq. Item Leo Imper. renunciatur . 530.
 Sententia libellaris PP. Concilii Hispaniarum , quid significet . 225.
 Septimii Altinensis Episcopi epistola deperdita .

299.
 Severini Binii opinio de Celenensi Synodo . 274.
 Severitatis poenæ Ecclesiæ adjumenta sunt . 257.
 Beaufobriana commenta refelluntur . ibid.
 Severus hæreticus honorifice ab Anastasio Imp. susceptus . 189. In Antiochenam Sedem intrusus . 190. Alexandrinis hæreticis sincere non communicabat . 191. Ejus crimina , & superstitiones . ibid. Ab Hormisda Papa tanquam Manichæus excommunicatus . 192. Reliqua ejus facinora vide ibid.
 Spiritus Sancti processio ex Patre , & Filio quemadmodum ex Leonis dictis probata . 267.
 Stephani Baluzii conjecturæ de Turribii epistola 250. Se opponit Card. Aguirre opinioni . 251. Ipsius conjecturæ non probantur . 254. Laudatur ejus studium in nova Conciliorum collectione . 282. Ejus labor in Quesnelianis fallaciis evertendis in causa Domni Antiocheni . 504. per tot. dissertat.
 Supremi Judicis necessitas in Ecclesia . 318.
 Sydera , & Cælorum signa ad hominum utilitatem condita . 24.
 Symmachus , & Laurentius a Theodorico Rege Ravennam additi . 174. Hujus in Laurentium indulgentia , & Concilium Romæ coactum . 175. Ipsius probitate tranquillitas Urbi , & pax Ecclesiæ reddita . 176. Manichæorum simulachra , & Codices disperdit . ibid. Publicum pietatis testimonium ipsius . 178. Injuria tanquam Manichæus accusatus . 179. Apologetica Epistola calumnias diluit . 180. Tanquam excommunicatum Imp. reprehendit . 181.
 Symphosii , & Dictinii Episcoporum causa . 228. Eorundem lapsus . 229. Symphosius Cæsaraugustano primo Concilio subscripsit . 231. Pœnitentiam agit sub conditionibus a Syricio definitis . 232. Recedit a fide data Ambrosio Mediolanensi . 233. Quare *sanctæ memoriæ* dicatur . 237. Hujus professio non integre recitata in subsequenti Concilio . 238.
 Synodorum auctoritas a Beaufobre in contemptum adducta . 1. Pseudo-Synodus Antiochena . 185. De Synodo Asturicensi . 252. De Synodis Asturicensi , Cellenensi , & Bracarensi in Galliciæ regnis habitis . 273. Bracarensis , & Tarraconensis Synodorum acta . 267. Novissima Synodus Bracarensis Ecclesiæ . 275. Ad quem annum hæc Synodus sit revocanda . 280. Synodus Calched. quando congregata . 169. Synodus congregatur apud Calchedonam . 455. De tempore , & numero PP. Calched. Synodi . 461. & seqq. Vid. tot. lib. 11. Hist. Eutych. in quo agitur de hac Synodo Calched. Cæsaraugustana Synodus . 214. & 215. C. P. Flaviani Synodus in Eutychetis causa . 318. Hujus acta Flavianus cum suis epistolis transmittit ad S. Leonem . 321. , & seqq. C. P. Synodus Anatolii . 433. & seqq. Alia C. P. Synodus in causa Anatolii , atque lapsorum . 438. 441. C. P. Synodus sub Agapeto . 193. Synodi generalis Ephesinæ definitio in Mes-salia

alianos, & Eucharistas. 313. Synodus Ephesina Eutychianæ hæreseos causa coacta. 365. 368., & 370. Dioscori studio in latrocinium conversa est. 373. S. Leo scribit ad hanc Synodum. 376. Hujus Synodi sententia in Flavianum, & Eusebium Dorylæi lata. 387. Ab hac tamen sententia iidem appellarunt. 393. Synodi latrocinialis acta abolita a S. Leone. 430. Gallicana Synodus. 456. Alia Gallicana Synodus. 457. & seqq. De Synodis Gallicæ, & Hispaniarum Sancti Leonis præcepto habitis. 263. Synodus Gangrensis contra Manichæorum sectam. 197. & seq. Istius Canones. 199. Synodorum generalium acta a RR. PP. confirmanda. 352. 512. 520. & seqq. Ad Synodum VI. generalem duplex solemnitas Legatio. 409. Synodum generalem in Italia S. Leo haberi cupit. 442. Nova generalis Synodus in Oriente congregatur. 449. Synodorum indictio ad quem spectet. 391. Mediolanensis Synodus. 455. Synodus II. Nicæna generalis. 185. Synodorum Provincialium decreta ad Apost. Sedem transmissa. 331. Synodus Rom. in Manichæorum causa. 165. Synodus Rom. habita anno DCLXXX. 308. Rom. Synodus S. Leonis post latrocinalem Ephesinum 399. & 400. Rom. Synodus sub Julio Papa in causa Athanasii, & Eusebianorum. 417., & seqq. Sardicensis Concilii Canon IV. 392. De Synodi Sardicensis Canonibus. 416. Synodus Toletana in Priscillianistarum causa coacta. 225. & seqq. De Toletana Synodo, in qua Symphosius, & Dictinius tanquam poenitentes suscepti sunt. 236. & seq. Eiusdem Synodi acta. 240. & seq. Synodus Toletana S. Leonis ævo habita. 263.

Syricius ad Pontificatum assumptus anno Domini CCCLXXXIV. 140. Ejus vita ex libro Pontificali. 151. Eiusdem decreta in Priscillianistarum causa. 159. & 242. Eius Epistola prima ad Himerium Tarraconensem. 231. Aliud hujus decretum quando Hispanis innotuerit. 243. Idem decretum genuinum, & quando exaratum ibid.

T

Templorum everio, & Sacerdotum occisio. 248. Hujus excidii causa, & diuturnitas. 249. Terebinthi magicæ artes. 12. Eius in Persidem fuga. 16.

Tertulliani testimonium de distinctis Episcoporum, & Presbyterorum ministeriis. 62. Quandam proponit quætionem, eamque resolvit. 204.

Theodreti testimonium de numero Discipulorum Manetis. 40. Quid sentiendum sit de Epistola ab eodem laudata. 219. Damnatur a Dioscoro in latrocinio Ephesino. 292. Ipsius erga Apostolicam Sedem reverentia. 442. Appellat ad A.S. 478. Tanquam Orthodoxus agnitus in Synodo Calched. 481. Vid. Dissert. no-

stram pro ejus causa conscriptam.

Theodoricus Arianus quibus dominabatur. 263. Theodorus Lector fert testimonium de Xenaja. 184. Probatum fuit hoc testimonium a PP. II. Nicæni Concilii. 185.

Thomas Mamachius Theologus Casanata laudatur in præfatione.

Theodosius Imper. Eutychis causam a S. Leone petit judicari. 328. Hujus agendi ratio ex Liberato Diacono. 369. Nota temporis ipsius Epistolæ corrupta est. 369. Dioscoro Alexandrino mandat Synodo præesse. 371. & seqq. Divinis institutis insistens, A.S. adhibet auctoritatem pro congreganda generali Synodo. 376. Quare Concilium haberi voluerit. 377. Quemadmodum a Schismatis nota possit purgari. 381. Iterum pro indicenda Ephesina Synodo S. Leonis adhibet auctoritatem. 390. Ab Eutychete, & Dioscoro decipitur. 433. Ejus animus mutatur, & in Chrysaphium maiorum auctorem, furorem effudit. 437. Eudociam conjugem objurgat. 438. Hujus poenitentiae argumenta. Ibid. Moritur. 439.

Theodulphi testimonium. 267.

Theophanes Petri Fullonis gesta describit. 185.

Theophilus C. P. interrogatur de his, quæ ab Eutychete audierat. 320. Idem, & Mammas ad Eutychem missi. 321.

Theophilus Alexandrinus vindicatus a notis criticis Quesnelii. 459.

Thomæ Evangelium Apocryphum. 114.

Tillemontii judicium, & conjecturæ de clade a Romanis in Persas patrata. 55. Ipsius opinio de Brittone Trevirorum Episcopo. 219. Altera ipsius sententia de Toletani Concilii causa. 228. Quid senserit de Syricii Papæ decreto. 244.

Timotheus Ælurus Alexandrinæ sedis inuasor. 535. Quemadmodum a S. Leone damnatus. 542. Timotheus Solophaciolus Episcopus Catholicus Alexandrinus 542.

Timotheus Diaconus, & Daniel Presbyter ab Alexandrinis missi ad Apostolicam Sedem tanquam legati. 541.

Toletana prima Synodus quare coacta, 226., & 227. Syricii Papæ Epistolæ in ea Synodo recitata. Ibid. Altera ejusdem habendæ Synodi causa. 228. Tempore Anastasii Papæ habita fuit. 229. Altera Toletana Synodus, in qua Ambrosii epistolæ fuerunt recitata. 233. Hujus acta mutilata, & imperfecta. 236. Hujus Concilii tempus, & Episcoporum nomina. ibid. Canones xx. in eadem conscripti. 337. Quemadmodum poenitentes in III. Tolet. Synodo recepti fuerint. 240. Quæstiones in ea Synodo excitatæ. 241. R. P. sententiam expectandam esse illi PP. decreverunt. ibid. Coacta fuit ævo Leonis. 263. Toletanorum PP. diversa agendi ratio cum Simplicio Mediol. Episc. 422.

Trevirorum Sedis antiquus honos ex Valent. Synod. conjicitur. 219.

Tribuni Imperatoris Maximi Priscillianistas ad necem

necem inquirunt. pag. 224.

Tryphonis sententia a Calched. PP. reprobata. 470.

Turbo Legatione fungitur pro Manete. 50. Negat ad Manetem regredi. 52. Tanquam pœnitens se sistit coram Archelao facta eidem confessione. 85. Nullam in se continet falsitatem. 91. Vindicatur a notis criticis Beaufobrianis. ibid. & seqq.

Turribii Asturicensis epistola de Apocryphis scripturis ad S. Leonem. 115. Dictinii successor. 236. Ejus studium in disperdendis Priscillianistarum libris. 250. Scribit ad S. Leonem, & ejus scripta perierunt. ibid. Quandoam Asturgiam reversus. 251. Aliorum Episcoporum studium excitat. 252. Nonnulla argumenta suppositionis proferuntur pro ejus scriptis. 253. Quid sentiendum de hujus epistola ad Idacium, & Ceponium scripta. 254. Hujus epistolæ scriptor saltem de oscitantia arguendus. ibid. Universalis traditio hanc epist. S. Leoni adjudicat. ibid. Ejus consultationes. 274.

V

Valentinianus Manichæos pœnis plectendos decrevit. 164. Hujus novella contra eosdem Manichæos. 274. Ejus epist. ad Theodosium. 399.

Valentinum Concilium. 218.

Valeriani, & Gallieni persecutio in Christianos. 10. Valerianus Imp. Macriani dolo a Sapore captus. 95.

Vvandali foedere juncti Attalo. 249.

Varia munera Christianis demandata Ethnicorum Impp. Decretis. 104.

Vegentini Episcopi causa ad examen revocatur. 241.

Velaminis significatio. 201.

Vestium discretio a natura, & lege præscripta. 207. Earundem promiscua permutatio turpissimum vitium. ibid. Quando hæc Romæ, & apud Gentiles obtinuerit. 206. Vestium

mutatio quando licita. 208.

Veterum Catholicorum Principum consuetudo novos Romanos Præsules litteris salutandi. 181.

Vetusta Romanarum Provinciarum institutio. 106. Viator Manichæus. 137.

Victorinus Mallianensis Subdiaconus Manichæorum auditor. 138. In judicium vocatus ab Augustino, in exilium pellitur. ibid.

Victoris Aquitani Canon Paschalis. 531. Ejus judicium in Controversia de Paschate. 532.

Vigilii verba de esu carnum Lutheranos, Calvinistas, Centuriatores, aliosque Sectarios perstringunt. 276. Argumenta contra hanc epist. adducta refelluntur. 278.

Unitas Ecclesiastici corporis quemadmodum ex Divina institutione servanda. 485.

Vox *Confessus* pro *Concilio* usurpata. 166.

Urbium direptiones, & excidia. 248. Urbs Regia differt multum ab Apostolica Ecclesia. 513.

Ursacii, atque Valentis libellus poenitentialis. 422.

Usserii opinio de Prospero Aquitano. 287.

Vulgi agendi ratio, & præposterum judicium. 289.

X

Xenajas tanquam Manichæus habitus. 162. Nondum natus ante Concilium generale.

Ephesinum. 183. Tanquam Paganus accusatur. 184. Tanquam Manichæus a Justino Seniore in exilium pulsus. 185. Idem ab Anastasio C. P. vocatus. 186. & 189. An ejus scripta sint genuina. 187. & 188.

Z

Zacagnii studium. 92. Idem laudatur, & quare. 99. Ejusdem judicium de Archelai disputatione. 101. Ejus lapsus ex Codd. ortus. 102. Vindicatur a Beaufobrianis censuris Cap. vi. & vii. & seqq.

Zoaræ improbitas, & superstitiosa religio. 193.

ADDENDA, ET CORRIGENDA

Pag. 45. n. 111. lin. 25. consequutionem leg. consecutionem. 50. 11. lin. 6. fiscitati, sciscitati. 73. 1. lin. 14. *trasito*, *transito*. 79. lin. 4. exprobatationibus, exprobrationibus. 81. n. (b) timororiat, timor oriatur. 95. lin. 5. diuturnori, diuturniori. 105. lin. 28. suppedidat, suppeditat. 116. 21. Guillelmus, Guillelmus. 145. n. c. historia, historiam. 149. lin. 30. *extitisse*, *extitisset*. ibid. lin. 34. quam sanctam, & veram: quæ sancta, & vera. 167. lin. 15. exulgavit, evulgavit. 177. num. v. l. 6. configebant, confingebant. 182. l. 3. plerique, pleriquæ l. 10. *splendite*, *splendide*. 193. l. 1. Catholicis, Catholicos. 245. l. 31. opotere, oportere. 266. l. 11. consultatationibus, consultationibus. 278. l. 10. suospicio, suspicio. 303. n. xi. l. 4. confirmata, confirmata. 311. n. v. l. 1. sanctio-, sanctiones. 317. l. 21. *veniet*, *veniet*. 330. l. 42. tatummodo, tantummodo. 344. n. xiii. l. 22. epistola, epistolam. 356. l. 34. historiarum, historicarum. 363. n. x. l. 4. Ortodoxæ, Orthodoxæ. 387. n. xix. l. 19. Eiscoporum, Episcoporum. 389. n. xxi. Propterea cum, Propterea quod. 393. l. 30. Launonii, Launoii. 402. l. 12. latroninii, latrocinii. 405. lin. 27. *quoniam*, *quonam*. pag. 427. potest, ex divina: potest, quod ex divina. 428. l. 20. pcodit, a prodita. 457. n. iv. l. 3. Revennii, Ravennii. 468. n. v. l. 7. habet jussit, habere jussit. 472. n. xii. l. 16. Metropolitio, Metropolitico. 474. l. 5. juxta, justa. 489. l. 25. ex illa, & illa. 494. l. 39. Divinionensis, Divionenensis. 520. n. 11. l. 21. illud haud, illum haud.

Cacciari, Pietro Tommaso,

Exercitationes in univ. S. Leonis Magni Opera

Roma 1751

2 P.lat. 966

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10634971-8